

**TÜRKİYE
İNSAN HAKLARI
VE EŞİTLİK KURUMU**

**2022
ULUSAL ÖNLEME
MEKANİZMASI
ZİYARET RAPORLARI**



TIHEK

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU



ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 YILI ZİYARET RAPORLARI

Adres: Yüksel Cad. No: 23, 06650 Kızılay/ANKARA
Tel : +90 312 422 78 00 Faks : +90 312 422 78 99
www.tihek.gov.tr tihek@tihek.gov.tr

Hazırlayanlar

Mehmet Alp DİDİNMEZ

İsmail SAYDAM

Büşra Ezgi ULUS

© Raporda yayımlanan yazı, konu ve diğer görsellerin her hakkı saklıdır,
kaynak gösterilmeden hiçbir ortamda alıntı yapılamaz ve para ile satılamaz.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

İÇİNDEKİLER

2022 YILINDA NEZARETHANELERE GERÇEKLEŞTİRİLEN ZİYARETLER	1
GÜMÜŞHANE İL EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ ZİYARETİ RAPORU	2
MUŞ İL EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ NEZARETHANELERİ ZİYARETİ RAPORU	14
BURDUR İL EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ NEZARETHANELERİ ZİYARETİ RAPORU	24
İSTANBUL İLİ BEYOĞLU İLÇE EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ NEZARETHANELERİ ZİYARETİ RAPORU	40
ADİYAMAN İL EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ ZİYARETİ RAPORU	56
ÇORUM İL EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ NEZARETHANELERİ ZİYARETİ RAPORU	69
ÇANKAYA İLÇE EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ NEZARETHANELERİ ZİYARETİ RAPORU	81
ANKARA ŞEHİT İSMAİL KILIÇ POLİS MERKEZİ AMİRLİĞİ NEZARETHANELERİ ZİYARETİ RAPORU	91
KASTAMONU İL EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ NEZARETHANELERİ ZİYARETİ RAPORU	99
SİİRT İL EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ NEZARETHANELERİ ZİYARETİ RAPORU	115
2022 YILINDA CEZA İNFAZ KURUMLARINA GERÇEKLEŞTİRİLEN ZİYARETLER	126
KİLİS L TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU	128
BİNGÖL M TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU	149
AKSARAY T TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU	170
BURDUR AÇIK CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU	186
TUNCELİ A-3 TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU	211
ARDAHAN AÇIK CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU	228
AFYONKARAHİSAR 1 NOLU T TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU	242
YALOVA A3 TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU	262
ŞIRNAK T TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU	272
SİNCAN 1 NO.LU L TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU	287
KARADENİZ EREĞLİ A-2 TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARET RAPORU	312
GÖLBAŞI K1 TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU	323

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

ERZİNCAN T TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU	340
SİLİVRİ 5 NO.LU L TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU	353
SİNOP AÇIK CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU	368
İZMİR 2 NO.LU F TİPİ YÜKSEK GÜVENLİKLİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU	384
AMASYA E TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU	407
HAKKÂRİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU.....	424
TRABZON E TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU	438
ESPIYE L TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU.....	453
BODRUM S TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU.....	475
SİNCAN ÇOCUK KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU	490
TARSUS KADIN KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU	509
HENDEK KADIN AÇIK CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU.....	523
DİYARBAKIR ÇOCUK VE GENÇLİK KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU	540
2022 YILINDA HUZUREVLERİ, YAŞLI BAKIM VE REHABİLİTASYON MERKEZLERİNE GERÇEKLEŞTİRİLEN ZİYARETLER	558
ISPARTA ENGELSİZ YAŞAM BAKIM REHABİLİTASYON VE AİLE DANIŞMA MERKEZİ ZİYARETİRAPORU ...	559
AKÇAKOCA ÖZEL ANKA BAKIM MERKEZİ ZİYARETİ RAPORU	573
KARAMAN AHMET METE HUZUREVİ YAŞLI BAKIM VE REHABİLİTASYON MERKEZİ ZİYARETİ RAPORU	584
UŞAK ENGELSİZ YAŞAM BAKIM VE REHABİLİTASYON MERKEZİ ZİYARETİ RAPORU.....	598
ÇANKIRI ŞABANÖZÜ BAKIM REHABİLİTASYON VE AİLE DANIŞMA MERKEZİ ZİYARETİ RAPORU	609
ÖZEL BARTIN BAKIM MERKEZİ ZİYARETİ RAPORU	624
MİA HUZUREVİ VE YAŞLI BAKIM MERKEZİ ZİYARETİ RAPORU	634
SİİRT ENGELSİZ YAŞAM BAKIM REHABİLİTASYON VE AİLE DANIŞMA MERKEZİ ZİYARETİ RAPORU	645
ÜRGÜP HANİFE - MEMİŞ AKSOY BAKIM, REHABİLİTASYON VE AİLE DANIŞMA MERKEZİ ZİYARETİ RAPORU ..	660
2022 YILINDA GERİ GÖNDERME MERKEZLERİNE GERÇEKLEŞTİRİLEN ZİYARETLER	673
GAZİANTEP GERİ GÖNDERME MERKEZİ TAKİP ZİYARETİ RAPORU.....	674

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

PEHLİVANKÖY GERİ GÖNDERME MERKEZİ ZİYARETİ RAPORU	699
İÇDIR GERİ GÖNDERME MERKEZİ ZİYARET RAPORU	718
İSTANBUL TUZLA GERİ GÖNDERME MERKEZİ ZİYARET RAPORU	740
AYDIN GERİ GÖNDERME MERKEZİ ZİYARETİ RAPORU	759
İZMİR HARMANDALI GERİ GÖNDERME MERKEZİ ZİYARET RAPORU	775
2022 YILINDA TRANSİT GEÇİŞ MERKEZİ MERKEZLERİNE GERÇEKLEŞTİRİLEN ZİYARETLER	802
İZMİR ADNAN MENDERES HAVALİMANI TRANSİT GEÇİŞ MERKEZİ TAKİP ZİYARETİ RAPORU.....	803
ESENBOĞA HAVALİMANI TRANSİT GEÇİŞ MERKEZİ TAKİP ZİYARETİ RAPORU	814
2022 YILINDA RUH SAĞLIĞI VE HASTALIKLARIHASTANELERİNE GERÇEKLEŞTİRİLEN ZİYARETLER	826
TOKAT DR. CEVDET AYKAN RUH SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI HASTANESİ ZİYARETİ RAPORU	827
İSTANBUL ERENKÖY RUH VE SİNİR HASTALIKLARI EĞİTİM VE ARAŞTIRMA HASTANESİ ZİYARETİ RAPORU	846
ANKARA DR. ABDURRAHMAN YURTASLAN ONKOLOJİ EĞİTİM VE ARAŞTIRMA HASTANESİ AHMET ANDIÇEN EK HİZMET BİNASI PSİKİYATRİ SERVİSİ ZİYARETİ TAKİP RAPORU	863
MANİSA RUH SAĞLIĞI VE HASTALIKLARIHASTANESİ TAKİP ZİYARETİ RAPORU	877
2022 YILINDA ÇOCUK EVLERİNE GERÇEKLEŞTİRİLEN ZİYARETLER	905
NİĞDE ÇOCUK EVLERİ SİTESİ ZİYARETİ RAPORU	906
MUŞ LALESİ KIZ ÇOCUK EVLERİ SİTESİ MÜDÜRLÜĞÜ ZİYARETİ RAPORU	920
BİLECİK ÇOCUK EVLERİ SİTESİ ZİYARETİ RAPORU	936
SAFRANBOLU HASAN DOĞAN ÇOCUK EVLERİ SİTESİ ZİYARET RAPORU	948
2022 YILINDA KABUL VE BARINMA MERKEZİNE YAPILAN ZİYARET	959
YOZGAT KABUL VE BARINMA MERKEZİ ZİYARETİ RAPORU	960
2022 YILINDA ADLİYESİ MAHPUS BEKLEME ALANI MERKEZLERİNE GERÇEKLEŞTİRİLEN ZİYARET	969
ANKARA BATI ADLİYESİ MAHPUS BEKLEME ALANI ZİYARETİ RAPORU	970
ANKARA ADLİYESİ MAHPUS BEKLEME ALANI ZİYARETİ RAPORU	978



2022 YILINDA NEZARETHANELERE GERÇEKLEŞTİRİLEN ZİYARETLER

- 1) GÜMÜŞHANE İL EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ ZİYARETİ RAPORU
- 2) MUŞ İL EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ NEZARETHANELERİ ZİYARETİ RAPORU
- 3) BURDUR İL EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ NEZARETHANELERİ ZİYARETİ RAPORU
- 4) İSTANBUL İLİ BEYOĞLU İLÇE EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ NEZARETHANELERİ ZİYARETİ RAPORU
- 5) ADIYAMAN İL EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ ZİYARETİ RAPORU
- 6) ÇORUM İL EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ NEZARETHANELERİ ZİYARETİ RAPORU
- 7) ÇANKAYA İLÇE EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ NEZARETHANELERİ ZİYARETİ RAPORU
- 8) ANKARA ŞEHİT İSMAİL KILIÇ POLİS MERKEZİ AMİRLİĞİ NEZARETHANELERİ ZİYARETİ RAPORU
- 9) KASTAMONU İL EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ NEZARETHANELERİ ZİYARETİ RAPORU
- 10) SİİRT İL EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ NEZARETHANELERİ ZİYARETİ RAPORU



TIHEK

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU

GÜMÜŞHANE İL EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ ZİYARETİ RAPORU

2022/44

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

KISALTMALAR

AİÖK	Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi
BM	Birleşmiş Milletler
CMK	Ceza Muhakemesi Kanunu
cm	Santimetre
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
para.	Paragraf
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması

1. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK) 6701 sayılı Kanun'un Amaç ve Kapsam başlıklı birinci maddesinde belirtildiği gibi; *"insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere"* kurulmuştur.

2. Türkiye, 14.09.2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'ın amacı: *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*¹

3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı maddesi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2/1-k bendi uyarınca UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.

4. Suç işlediği şüphesi somut delillerin varlığı ile kuvvetle muhtemel olan kişinin kolluk kuvvetleri tarafından özgürlüğünden yoksun bırakılmasına ilişkin genel hükümler 4.12.2004 tarih, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu (CMK)'muzda düzenlenmiştir. CMK'nın 99'uncu maddesine göre; *"gözültüne alınan kişilerin bulundurulacakları nezarethanelerin maddi koşulları, bu kişinin hangi görevlinin sorumluluğuna bırakılacağı, sağlık kontrolünün nasıl yapılacağı, gözültü işlemlerine ilişkin kayıt ve defterlerin nasıl tutulacağı, gözültüne alınmanın başlangıcında ve bu tedbire son verildiğinde hangi tutanakların tutulacağı ve gözültüne alınan kişiye hangi belgelerin verileceği ile kolluk tarafından gerçekleştirilen yakalama işlemlerinin yürütülmesinde uyulacak kuralların yönetmelikle gösterileceği"* hükme bağlanmıştır.

5. 01.06.2005 tarihli ve 25832 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Yakalama, Gözültüne Alma ve İfade Alma Yönetmelik'in 4'üncü maddesi mucibince nezarethane;

¹ Birleşmiş Milletler (BM), Genel Kurul, İşkenceye ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Aşağılayıcı Muamele veya Cezaya Karşı Sözleşme'nin Ek İhtiyari Protokolü, 39/46, para. 1.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

“şüpheli veya sanıkların haklarındaki işlemlerin tamamlanıp adli mercilere sevk edilinceye kadar bekletilmesi amacıyla yapılmış yerleri” ifade eder şeklinde tanımlanmıştır.

6. 6701 sayılı Kanun’un 9/1-j bendine göre; Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görev ve yetkisini haiz olduğu hükme bağlanmıştır. Kanunun TİHEK’e yüklediği bu görev ve yetki gereğince, Gümüşhane İl Emniyet Müdürlüğü nezarethanelerine Kurumumuz tarafından 12.05.2022 tarihinde heyet halinde *habersiz* bir ziyaret gerçekleştirilmiştir.

7. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 18.01.2022 tarih, 2022/43 sayılı kararı ve 05.05.2022 tarih, 9863 sayılı TİHEK Başkanlık oluru ile ziyaret heyeti oluşturulmuş, 12.05.2022 tarihinde gerçekleştirilen ziyaret heyetinde; ... yer almıştır.

8. İş bu rapor, TİHEK tarafından 6701 sayılı Kanun’un 9/1-j maddesi ile Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’in 96/3 maddesine istinaden, Gümüşhane İl Emniyet Müdürlüğü izleme ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

2. NEZARETHANELERDE YAPILAN TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

9. Ziyaret ilk olarak Gümüşhane İl Emniyet Müdürlüğü yetkilileri ile yapılan görüşmeyle başlamıştır. Görüşmede; TİHEK Heyeti tarafından, ulusal önleme mekanizması, ziyaretin amacı ve yöntemine ilişkin bilgiler verilmiş, İl Müdürlüğü ile ilgili genel bilgiler edinilmiştir. Görüşmenin ardından Heyet, sırasıyla İl Emniyet Müdürlüğü bünyesinde bulunan nezarethaneler ile İl Emniyet Müdürlüğü Şehit Olgun Gülay Ek Hizmet Binasında bulunan nezarethaneleri ziyaret etmiştir. Ziyaretlerin sonunda Gümüşhane İl Emniyet Müdürü ile son görüşme yapılarak ziyaret sonlandırılmıştır.

10. İl Emniyet Müdürlüğü bünyesinde faaliyet gösteren; Asayiş Şube Müdürlüğü’nün kullanımına ait olan nezarethaneler ana binada yer alırken, Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü ve Köprübaşı Polis Merkez Amirliğine ait olan nezarethaneler ek binada hizmet vermektedir.

11. Ziyaret sırasında İl Emniyet Müdürlüğü ana bina ve ek binasında bulunan hiçbir nezarethanede tutulan olmadığı gözlemlenmiştir.

2.1. GÜMÜŞHANE İL EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ ANA BİNASINDA YER ALAN NEZARETHANELER

12. Asayiş Şube Müdürlüğü, İl Emniyet Müdürlüğü ana hizmet binasında yer almaktadır. Asayiş Şube Müdürlüğü’nün bulunduğu katta 2 nezarethane odası, bodrum katında ise 1 nezarethane

odası olmak üzere toplamda 3 nezarethane odası bulunmaktadır. Asayiş Şube Müdürlüğünün olduğu katta bulunan 2 nezarethane odasının ölçüleri aynı olup boyu 300 cm, eni 235 cm ve yüksekliği 270 cm'dir. Bodrum katında yer alan nezarethane odasının ise boyu 490 cm, eni 300 cm ve yüksekliği 280 cm'dir. Üst katta yer alan nezarethane odaları 2 kişilik, bodrum katında yer alan nezarethane ise 3 kişilik kapasiteye sahiptir.

13. İdare tarafından, bodrum katta yer alan nezarethane odasının kullanılmadığı, üst katta yer alan nezarethane odalarının dolu olması halinde buranın kullanıldığı ancak ilde çok büyük bir gözaltı operasyonu olmadığı sürece üst kattaki nezarethane odalarının yeterli olduğu ifade edilmiştir.

14. İdare tarafından, Çocuk Şube Müdürlüğü bünyesinde nezarethane bulunmadığı, çocuk tutulan olması durumunda 18 yaşından büyük tutulanlardan ayrı olarak Asayiş Şube Müdürlüğüne ait nezarethanelerin kullanıldığı, çocuk tutulanlarla ilgili tüm işlemlerin Çocuk Şube Müdürlüğü tarafından yapıldığı bilgisi paylaşılmıştır.

15. İdare, üst katta yer alan nezarethane odalarından birinin kadınlara tahsis edildiğini ifade etmiş ancak, Ziyaret Heyeti tarafından yapılan incelemede odaların girişlerinde bu duruma dair herhangi bir tabela veya işaret olmadığı gözlemlenmiştir. Heyetimizce İdareye; söz konusu tabela ve işaretlerin konulması gerektiği uyarısı yapılmıştır.

16. Nezarethane odalarında yeteri kadar sabit ve dayanıklı oturma yeri bulunduğu gözlenmiş, oturma alanlarının yumuşak ve silinebilir kumaş şilte ile kaplı ve tutulanların rahatlıkla uyuyabileceği özelliğe sahip olduğu tespit edilmiştir.

17. Odalarda kapasitesiyle eşdeğer sayıda battaniye olduğu, ısıtma için İl Emniyet Müdürlüğünde bulunan merkezi kalorifer sisteminin kullanıldığı havalandırmanın demir parmaklıklı oda kapıları aracılığı ile sağlandığı, nezarethane odalarının doğal ışık aldığı ancak bodrum katta bulunan nezarethane odasının ise doğal ışık almadığı görülmüştür. Bununla birlikte nezarethane odalarının yapay aydınlatmasının ise koridorlardan oda içlerine verilen projektörlerle sağlandığı gözlemlenmiştir. Ziyaret Heyetinin yaptığı incelemelerde projektör sistemlerinden bir tanesinin çalışmadığı tespit edilmiş; heyetimizce bu durum İdareye bildirilmiş olup daha sonra gönderilen bilgi, belge ve fotoğraflardan çalışmayan projektör sisteminin tamirinin yapıp kullanılır hale getirildiği anlaşılmıştır.

18. Üst kattaki nezarethane bölümünde 1 adet tuvalet, 1 adet banyo ve 1 adet lavabo bulunduğu, engelli bireylerin kullanımına uygun banyo, tuvalet ve lavabo mevcut olmadığı, lavaboda sabun ve peçete gibi hijyen ürünlerinin mevcut, banyo/lavabo musluklarının akar vaziyette olduğu, yeteri kadar sıcak su imkânının olduğu ve sıcak suyun elektrikli şofben ile sağlandığı gözlemlenmiştir.

19. Bodrum kattaki nezarethane bölümünde de 1 adet tuvalet, 1 adet banyo ve 1 adet lavabo bulunduğu, bunların aynı yerde bulunduğu birbirlerinden bağımsız olmadığı, engelli bireylerin kullanımına uygun banyo, tuvalet ve lavabo mevcut olmadığı, lavaboda sabunun bulunmadığı ayrıca banyo duş hortumunun duş başlığının olmadığı görülmüştür. Heyetimizce bu durum İdareye bildirilmiş olup daha sonra gönderilen bilgi, belge ve fotoğraflardan lavabolara sabun konulduğu, eksik olan duş başlığının temin edilerek kullanıma hazır hale getirildiği anlaşılmıştır.

20. İdare, nezarethane, tuvalet ve banyoların temizliğinin temizlikten sorumlu personel tarafından haftalık olarak yapıldığını, tutulan olması durumunda tutulanların sevk işlemlerinin yapılmasından sonra da temizliğin yapıldığını; ayrıca nezarethaneye her tutulan giriş çıkışının ardından nezarethanenin düzenli olarak dezenfekte edildiğini belirtmiştir. Yapılan incelemelerde genel olarak nezarethane odaları, tuvalet ve banyoların temiz olduğu görülmüştür.

21. Tutulanlara verilen battaniye, yastık gibi ürünlerin her tutulanın sevkinin ardından değiştirildiği, bu ürünlerin tutulanların kullanımı sonrasında yıkanmak üzere Gümüşhane Kredi ve Yurtlar Kurumu Yurduna gönderildiği ifade edilmiştir.

22. Tutulanların içme suyu ihtiyacının polis evinden temin edilen pet şişe sularla sağlandığı; yemek ihtiyacının ise günlük en az iki öğün ve talep halinde üç öğün şeklinde polis evinden getirilen kumanyalarla karşılandığı, bununla birlikte tutulan kişinin girişte yapılan doktor muayenesinde belirtmesi halinde diyet, vegan, vejeteryan vb. menülerinde imkanlar dahilinde kumanyalara eklendiği; kantin ve market ihtiyaçlarının ise görevli personel tarafından temin edildiği bilgisi paylaşılmıştır.

23. Müdürlükte 2 adet ifade odası olduğu bu odaların 24 saat kamera ile kayıt altına alındığı, ayrı bir müdafî görüşme odasının bulunmadığı, müdafî görüşme odası olarak idari büro amirliğine ait odanın kullanıldığı ifade edilmiştir.

24. Nezarethane talimatnamesinin anlaşılır şekilde nezarethane koridorunda asılı olduğu görülmüş olup tutulanların yabancı dillerde bilgilendirecek broşürlerin olmadığı ayrıca şüpheli ve sanık hakları formlarının da farklı dillerde bulunmadığı tespit edilmiştir. Heyetimizce bu durum İdareye bildirilmiş olup daha sonra gönderilen bilgi, belge ve fotoğraflardan çeşitli dillerde (İngilizce, Almanca, Fransızca, Arapça ve Rusça) şüpheli ve sanık hakları formlarının koridorlarda bulunan panolara asılmış oldukları görülmüştür.

25. Yabancı uyruklu tutulan olması durumunda il göç idaresi müdürlüğü ile irtibat kurularak tercüman tahsis edildiği ifade edilmiştir.

26. Acil tıbbî müdahale gerektiren durumlarda, tutulanlara ilk müdahalenin ilk yardım eğitimi alan personel tarafından yapıldığı, ardından da 112 Acil Çağrı Merkezinden yararlanıldığı, sürekli ilaç kullanan tutulan olması halinde, tutulanın bu durumu ilk doktor muayenesinde bildirmiş

olması ve doktor tarafından da uygun görülmesi halinde tutulana ait ilaçların kullanımına izin verildiği ve bu durumun tutanak altına alındığı ifade edilmiştir.

27. Yapılan incelemelerde üst katta ve bodrum katta yer alan nezarethane girişlerinde ecza dolaplarının bulunmadığı görülmüştür. Heyetimizce bu durum İdareye bildirilmiş olup daha sonra gönderilen bilgi, belge ve fotoğraflardan hem üst kat nezarethane girişine hem de bodrum katta yer alan nezarethane girişine ecza dolaplarının konulduğu anlaşılmıştır.

28. Heyetimizce, Nezarethaneye Alınanların Kaydına Ait Defter kayıtlarının görevli Cumhuriyet Savcısı tarafından incelendiği, Cumhuriyet Savcısının söz konusu deftere *“Nezarethane ve nezarethane defteri yerinde incelenmekle usule uygun olduğu görüldü.”* şeklinde belirli aralıklarla imzalı notlar düştüğü, kayıtlarda herhangi bir eksiklik olmadığı, gözaltı süreleri dâhil tüm bilgilerin düzenli şekilde deftere işlendiği, kayıtların düzenli tutulduğu görülmüştür.

29. Üst katta yer alan nezarethanede, 6 adet güvenlik kamerasının 24 saat esasına göre kayıt yapmakta olduğu, kamera kayıtlarının geriye dönük 3 ay süreyle tutulduğu, kameraların izlenmesi amacıyla bir oda ayrıldığı, tutulan olması durumunda bir personelin kamera odasında görevlendirildiği bilgisi paylaşılmıştır. Bodrum katta yer alan nezarethanede ise 1 kamera bulunduğu, kameranın 24 saat esasına göre kayıt yaptığı, bu kayıtların Koruma Şube Müdürlüğüne izlenebildiği tespit edilmiştir.

30. Ziyaret Heyeti tarafından yapılan incelemelerde, nezarethane odalarındaki kameralarda kör nokta bulunmadığı, kameraların kapı girişlerini ve odaların içerisini net bir şekilde gösterdiği ve kamera kayıtlarının geçmişe dönük olarak 3 aya kadar izlenebildiği gözlemlenmiştir. Ancak geçmişe dönük kamera görüntülerinin izlenmesinde ve anlık kayıtların izlenmesinde ekran donmalarının yaşandığı, sistemin çok yavaş olduğu ve bilgisayar ekranlarının çok küçük olduğu görülmüştür.

31. Nezarethanede görevli yeteri sayıda erkek ve kadın personelin bulunduğu, acil olarak kadın personele ihtiyaç duyulması halinde ise aylık olarak hazırlanan nöbetçi kadın personel listesinden ihtiyaçların giderildiği bilgisi paylaşılmıştır.

32. İl Emniyet Müdürlüğünde görevli tüm personelin yüz yüze ve uzaktan eğitim yöntemiyle insan hakları alanında eğitim aldığı ayrıca *“Polisin Halkla İlişkileri ve Davranış Şekilleri”* başlıklı seminere katılım sağladığı ve tüm personelin ilk yardım eğitimi aldığı belirtilmiştir.

2.2. GÜMÜŞHANE İL EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ ŞEHİT OLGUN GÜLAY EK HİZMET BİNASINDA YER ALAN NEZARETHANELER

33. Ek hizmet binasında yan yana olmak üzere 1 tanesi Terörle Mücadele Şube Müdürlüğüne, 1 tanesi Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğüne ve 1 tanesi de Köprübaşı Polis Merkezi Amirliğine ait olmak üzere toplam 3 adet nezarethane odası bulunmaktadır.

34. Nezarethane odalarının ölçüleri aynı olup boyu 410 cm, eni 278 cm ve yüksekliği 386 cm olup her bir nezarethane odasının kapasitesi 4 kişidir.

35. Nezarethane odalarının girişlerinde odaların hangi şubenin sorumluluğunda olduğuna dair bir tabela ya da işaretin bulunmadığı tespit edilmiştir. Heyetimizce bu durum İdareye bildirilmiş olup daha sonra gönderilen bilgi, belge ve fotoğraflardan ilgili tabelaların kapı girişlerine asılmış oldukları görülmüştür.

36. Nezarethane odalarında yeteri kadar sabit ve dayanıklı oturma yeri bulunduğu gözlenmiş, oturma alanlarının yumuşak ve silinebilir kumaş şilte ile kaplı ve tutulanların rahatlıkla uyuyabileceği özelliğe sahip olduğu tespit edilmiştir.

37. Odalarda kapasitesiyle eşdeğer sayıda battaniye olduğu, ısıtma için İl Emniyet Müdürlüğü Ek Hizmet Binasında bulunan merkezi kalorifer sisteminin kullanıldığı, doğal havalandırma ve doğal ışığın nezarethane odalarının tavana yakın duvar bölümlerindeki parmaklıklı pencerelerden sağlandığı bunun yanında yapay havalandırma sisteminin mevcut olduğu, yapay aydınlatmanın ise koridorlarda bulunan ışık sistemi ile sağlandığı gözlemlenmiştir. İdare havalandırma, aydınlatma, ısıtma ve soğutma sistemlerinin isteğe göre ayarlanabildiği bilgisini paylaşmıştır.

38. Nezarethanelerin olduğu bölümde, kadın tutulanların kullanımı için 1 adet tuvalet, 1 adet banyo ve 1 adet lavabo; yine erkek tutulanların kullanımı için de 1 adet tuvalet, 1 adet banyo ve 1 adet lavabonun bulunduğu; engelli bireylerin kullanımına uygun banyo, tuvalet ve lavabo mevcut olmadığı, lavaboda sabun ve peçete gibi hijyen ürünlerinin mevcut, lavabo suyunun akar vaziyette olduğu ancak sıcak suyun akmadığı gözlemlenmiştir.

39. İdare, nezarethane, tuvalet ve banyoların temizliğinin, temizlikten sorumlu personel tarafından haftalık olarak yapıldığını, tutulan olması durumunda tutulanların giriş işlemlerinden önce ve sevk işlemlerinin yapılmasından sonra da temizliğin yapıldığını ayrıca nezarethanelerin dezenfektan işlemlerinin rutin olarak yapıldığını aktarmıştır. Yapılan incelemelerde genel olarak nezarethane odaları, tuvalet ve banyoların temiz olduğu görülmüştür.

40. Tutulanlara verilen battaniye, yastık gibi ürünlerin her tutulanın sevkini ardından değiştirildiği, bu ürünlerin tutulanların kullanımı sonrasında yıkanmak üzere Gümüşhane Kredi ve Yurtlar Kurumu Yurduna gönderildiği ifade edilmiştir.

41. Tutulanların içme suyu ihtiyacının polis evinden temin edilen pet şişe sularla sağlandığı, yemeklerin ise günlük üç öğün olacak şekilde polis evinden getirilen kumanyalarla karşılandığı, bununla birlikte tutulananın girişte yapılan doktor muayenesinde belirtmesi halinde diyet, vegan, vejeteryan vb. menülerinde imkanlar dahilinde yerine getirildiği; kantin ve market ihtiyaçlarının ise görevli personel tarafından temin edildiği belirtilmiştir.

42. Nezarethanenin bulunduğu bölümde ifade odasının bulunmadığı, bina içerisinde farklı yerlerde olmak üzere Terörle Mücadele Şube Müdürlüğüne ait 2, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğüne ait 1 ve Köprübaşı Polis Merkezi Amirliğine ait 1 adet olmak üzere toplam 4 adet ifade odası bulunduğu belirtilmiştir. Bununla birlikte nezarethanenin bulunduğu bölümde, 1 adet müdafî görüşme odasının olduğu, bu odanın 24 saat kamera ile kayıt altına alındığı odada yeteri sayıda masa ve sandalyenin bulunduğu görülmüştür. Ayrıca müdafî görüşme odasında bulunan kameranın ses kayıt alma özelliğinin bulunmadığı belirtilmiş, yapılan incelemelerde kameranın ses kaydı almadığı heyetimizce anlaşılmıştır.

43. Nezarethane talimatnamesinin anlaşılır şekilde nezarethane koridorunda asılı olduğu görülmüş olup, yabancı bir dilde tutulanları bilgilendirecek bir broşürün olmadığı, ayrıca şüpheli ve sanık hakları formlarının da farklı dillerde bulunmadığı tespit edilmiştir.

44. Yabancı uyruklu tutulan olması durumunda, Cumhuriyet Başsavcılığı bünyesinde bulunan yeminli tercüman listesinden tercüman talep edildiği, bahse konu listede gerekli tercümanın bulunmaması halinde il göç idaresi müdürlüğü ile irtibat kurularak tercüman tahsis edildiği ifade edilmiştir.

45. Acil tıbbî müdahale gerektiren durumlarda, tutulanlara ilk müdahalenin ilk yardım eğitimi alan personel tarafından yapıldığı, ardından da 112 Acil Çağrı Merkezinden yararlanıldığı; sürekli ilaç kullanan tutulan olması halinde, tutulananın bu durumu ilk doktor muayenesinde bildirmiş olması ve doktor tarafından da uygun görülmesi halinde tutulana ait ilaçların kullanımına izin verildiği, tutulananın yanında ilacın bulunmaması halinde doktor reçetesi ile ilacın eczaneden alındığı ve tüm bu durumların tutanak altına alındığı ifade edilmiştir.

46. Yapılan incelemelerde nezarethane girişlerinde ecza dolaplarının bulunmadığı görülmüştür.

47. Heyetimizce, Nezarethaneye Alınanların Kaydına Ait Defter kayıtlarının görevli Cumhuriyet Savcısı tarafından incelendiği, Cumhuriyet Savcısının söz konusu deftere *“Nezarethane ve nezarethane defteri yerinde incelenmekle usule uygun olduğu görüldü.”* şeklinde belirli aralıklarla imzalı notlar düştüğü, kayıtlarda herhangi bir eksiklik olmadığı, gözaltı süreleri dâhil tüm bilgilerin düzenli şekilde deftere işlendiği, kayıtların düzenli tutulduğu görülmüştür.

48. Nezarethanede 7 adet güvenlik kamerasının 24 saat esasına göre kayıt yaptığı, kamera kayıtlarının geriye dönük 2 ay süreyle tutulduğu kameraların izlenmesi amacıyla bir oda ayrıldığı

gözlemlenmiş olup, İdare tutulan olması durumunda bir personelin kamera odasında görevlendirildiğini belirtmiştir. İdare ayrıca nezarethanede tutulan olması durumunda nezarethanelerin içini görecektir şekilde tasarlanan camlı bölümde nöbetçi memurların bulunduğunu, tutulanların buradan da izlendiğini ifade etmiştir.

49. Yerinde yapılan incelemelerde, nezarethane odalarındaki kameralarda kör nokta bulunmadığı, kameraların kapı girişlerini ve odaların içerisini net gösterdiği gözlemlenmiş olup kamera kayıtlarının geçmişe dönük olarak 2 aya kadar izlenebildiği heyetimizce görülmüştür. Ancak geçmişe dönük kamera görüntülerinin izlenmesinde ve anlık kayıtların izlenmesinde ekran donmalarının yaşandığı, sistemin çok yavaş olduğu ve bilgisayar ekranlarının çok küçük olduğu görülmüştür. Bu durum görevli personel tarafından da elektronik ürünlerin soğutma sistemlerinin yetersiz kaldığı, bilgisayar ekranlarının donması ve sistemsel sorunların yaşanabildiği şeklinde ifade edilmiştir.

50. Nezarethanede yeteri sayıda görevli erkek ve kadın personelin bulunduğu, acil olarak kadın personele ihtiyaç duyulması halinde aylık olarak hazırlanan nöbetçi kadın personel listesinden ihtiyaçların giderildiği bilgisi paylaşılmıştır.

51. İl Emniyet Müdürlüğünde görevli tüm personelin yüz yüze ve uzaktan eğitim yöntemiyle insan hakları alanında eğitim aldıkları ayrıca "Polisin Halkla İlişkileri ve Davranış Şekilleri" başlıklı seminere katılım sağladıkları belirtilmiştir.

3. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

52. TİHEK'in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek iletişim doğrultusunda iş birliği esasına dayanmaktadır. Müdürlük tarafından, ziyaret heyetinin bütün bölümlere bekletilmeksizin erişimi sağlanmış, kısa süre içerisinde yerine getirilebilecek mevcut eksiklikler yerine getirilmiş, gerekli bilgi ve belgelere erişim vakitlice sağlanmıştır. Bu çerçevede hem İl Emniyet Müdürlüğü hem de Ek Hizmet Binası İdaresi ve personelinin ziyaret esnasında gösterdiği iş birliğine açık tutumları ziyaret Heyetimiz tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.

3.1. İL EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜNE YÖNELİK (ORTAK) DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

53. Ziyaret edilen her iki merkezde de "Sanık Hakları Formu" ve "Nezarethane Talimatı" dışında kişileri bilgilendirici herhangi bir broşür, kitapçık gibi materyal ile yabancı uyruklu tutulanlar için anlayacakları dilde haklarını gösteren yazılı herhangi bir form bulunmadığı tespitimiz göz önüne alındığında AİÖK'nin "Polis nezaretine alınan kişilere gecikme olmadan ve anladıkları bir dilde

hakları konusunda sarıh olarak bilgi verilmesi şarttır"² tavsiyesi uyarınca gözaltına alınan kişiler için bilgilendirici broşür, kitapçık, form gibi materyallerin şahısların anlayacakları dillerde görünür yerlere asılması,

54. Nezarethane odalarının girişinde odaların hangi cinsiyet grubuna tahsis edildiğini belirten işaret ve tabelaların olmadığı düşünüldüğünde; nezarethane odalarının girişine odanın hangi cinsiyet grubuna tahsis edildiğine ilişkin işaret ve tabelaların asılması;

55. Ziyaret edilen tüm Müdürlüklerde gözaltında bulunan engelli bireyler için banyolarda klozet bulunmadığı, tuvalet, lavabo ve banyo bölümlerinde tutunma barı gibi kolaylaştırıcı fiziki donanım olmadığı göz önüne alındığında, BM Engelli Hakları Sözleşmesinin 14'üncü maddesinde yer alan; *"Taraf Devletler engelli kişiler eğer herhangi bir süreç sonunda özgürlüklerinden mahrum edildiyse; bunun diğer bireylerle eşit koşullar altında yapılmasını; engellilerin uluslararası insan hakları hukukuna uygun olarak güvencelere sahip olmasını ve makul düzenlemeye ilişkin hükümler dâhil olmak üzere Sözleşme'nin hedefleri ve ilkeleriyle uyumlu muamele görmesini sağlar."*³ hükmü uyarınca tüm Müdürlük nezarethanelerinde engelli dostu uygulamalar başlatılarak engellilere uygun hale getirilmesi,

56. Ek hizmet binası nezarethanelerinde bulunan banyolarda akmadığı tespit edilen sıcak suyun akar hale getirilmesi,

57. Ek hizmet binasında bulunan nezarethane girişlerine ecza dolaplarının yerleştirilmesi,

58. *"Hem polis tarafından kötü muameleye maruz kalan kişilerin, hem de fiziksel olarak kötü muamele yaptıkları veya psikolojik baskı uyguladıkları yönünde haksız suçlamalara maruz kalan polis memurlarının çıkarına olacak şekilde suiistimallerin önlenmesi ve belgelendirilebilirliğin sağlanması açısından"*⁴ İl Emniyet Müdürlüğü ve Ek Hizmet Binası nezarethanelerinde yer alan kameraların izlendiği bilgisayarların ekran donması, aşırı ısınma gibi olumsuzluklara mahal vermeyecek şekilde yenileri ile değiştirilmesi, ayrıca bilgisayar ekranlarından tüm kameraların izlenmesini aynı anda mümkün kılacak şekilde görüntü kalitesi yüksek büyük TV ekranları ile değiştirilmesi,

59. AİÖK'nin *"Şüphelilerin sorgulanması, tatminkâr bir biçimde yapılabilmesi için özel eğitim gerektiren ve uzmanların yapması gereken bir iştir. İlk olarak ve özellikle, sorgulamanın amacının tam olarak ne olduğu kesin olarak belirlenmelidir; amaç, sorgulamayı yapan memurların gözünde*

² Avrupa İşkencenin ve İnsanlık dışı veya Onur kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi AİÖK Standartları, CPT/Inf/ (2002) 9, para. 16.

³ Birleşmiş Milletler (BM), Genel Kurul, Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme, A/RES/61/106 (2006), m.14.

⁴ Avrupa İşkencenin ve İnsanlık dışı veya Onur kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi AİÖK Standartları, CPT/Inf/ (2002) 10, para. 36.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

*suçlu olduğu varsayılan bir kişinin itiraf etmesini sağlamak değil, incelenmekte olan konu hakkında gerçekleri öğrenmek için doğru ve güvenilir bilgilere ulaşmak olmalıdır. Şüphelilerin sorgulanması sırasında uygulanacak davranış kurallarının belirlenmesi, kolluk kuvvetlerinin uygun eğitimi almasına ek olarak, yukarıda belirtilen amaca uymalarını çok kolaylaştıracaktır.*⁵ tavsiyesi uyarınca; Müdürlüklerde görev yapan personelin hizmet içi eğitim müfredatına, insan hakları ile BM'nin İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı, Aşağılayıcı Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi İstanbul Protokolü dahil olmak üzere işkence ve kötü muameleyi inceleme ve belgelendirme konularının dâhil edilmesi; tavsiye edilmektedir.

⁵ Avrupa İşkencenin ve İnsanlıkdışı veya Onurkırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi AiÖKStandartları, CPT/Inf/ (2002) 9, para. 34.



TIHEK

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU

**MUŞ İL EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ
NEZARETHANELERİ ZİYARETİ RAPORU**

2022/49

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

KISALTMALAR

AİÖK	Avrupa İşkencenin ve İnsanlıkdışı veya Onurkırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi
BM	Birleşmiş Milletler
CMK	Ceza Muhakemesi Kanunu
cm	Santimetre
KOM	Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü
m.	Madde
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ne Ek İhtiyari Protokol
para.	Paragraf
TEM	Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması

1. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 6701 sayılı Kanunla, insan onurunu temel olarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.

2. Türkiye, 14.09.2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'ın 1'inci maddesine göre Protokolün amacı: *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*¹

3. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanunun 2'nci maddesinin birinci fıkrasının (k) bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.

4. Suç işlediği şüphesi somut delillerin varlığı ile kuvvetle muhtemel olan kişinin kolluk kuvvetleri tarafından özgürlüğünden yoksun bırakılmasına ilişkin genel hükümler 04.12.2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nda (CMK) yer almaktadır. CMK'nin 99'uncu maddesinde ise *"Gözümlüne alınan kişilerin bulundurulacakları nezarethanelerin maddi koşulları, bu kişinin hangi görevlinin sorumluluğuna bırakılacağı, sağlık kontrolünün nasıl yapılacağı, gözaltı işlemlerine ilişkin kayıt ve defterlerin nasıl tutulacağı, gözaltına alınmanın başlangıcında ve bu tedbire son verildiğinde hangi tutanakların tutulacağı ve gözaltına alınan kişiye hangi belgelerin verileceği ile kolluk tarafından gerçekleştirilen yakalama işlemlerinin yürütülmesinde uyulacak kuralların yönetmelikle gösterileceği"* hükme bağlanmıştır.

5. 1.6.2005 tarihli ve 25832 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Yakalama, Gözümlüne Alma ve İfade Alma Yönetmeliği'nin 4'üncü maddesine göre nezarethaneler; *"şüpheli"*

¹ Birleşmiş Milletler (BM), Genel Kurul, İşkenceye ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Aşağılayıcı Muamele veya Cezaya Karşı Sözleşme'nin Ek İhtiyari Protokolü, 39/46, para. 1

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

veya sanıkların haklarındaki işlemlerin tamamlanıp adli mercilere sevk edilinceye kadar bekletilmesi amacıyla yapılmış yerleri” ifade etmektedir.

6. 6701 sayılı Kanun’un 9’uncu maddesinin birinci fıkrasının (j) bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Özgürlüğünden mahrum bırakılan kişilerin tutulduğu nezarethanelere ziyaretler düzenlemek TİHEK’in görev ve yetki alanı kapsamındadır. Bu bağlamda, Muş İl Emniyet Müdürlüğü² nezarethanelerine heyetimiz tarafından 07.06.2022 tarihinde *habersiz* bir ziyaret gerçekleştirilmiştir.

7. Ziyaret Heyetinde; ... ve Valilik tarafından görevlendirilen Doktor ... yer almıştır.

8. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 18.01.2022 tarihli ve 2022/43 sayılı kararı ve 02.06.2022 tarihli ve 10595 sayılı Başkanlık Oluru uyarınca 07.06.2022 tarihinde, Muş İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethanelerine gerçekleştirilen izleme ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

2. NEZARETHANELERDE YAPILAN TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

9. Ziyaret, ilgili yetkililerle yapılan görüşmelerle başlamıştır. Görüşmede; TİHEK Heyeti tarafından, TİHEK, ulusal önleme mekanizması, ziyaretin amacı ve yöntemine ilişkin bilgi verilmiş, İl Müdürlüğü ve faaliyetleri ile ilgili bilgi alınmıştır. Görüşmenin ardından heyet, İl Müdürlüğü nezarethanelerini ziyaret etmiştir.

10. İl Müdürlüğü ana hizmet binasının büyük oranda idari işlere tahsis edildiği gözlemlenmiştir. İl Müdürlüğü bünyesinde faaliyet gösteren; Asayiş Şube Müdürlüğü, Göçmen Kaçakçılığı Mücadele ve Hudut Kapıları Şube Müdürlüğü, Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü (TEM), Narkotik Şube Müdürlüğü, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü (KOM) nezarethaneleri aynı yerleşke ve binada ortak kullanım şeklinde hizmet vermektedir.

11. İl Müdürlüğü binasında Çocuk Şube Müdürlüğü’nün bulunmadığı, Çocuk Şube Müdürlüğü’nün Minare Mahallesi, Atatürk Bulvarı No:3 Kat:2 Merkez/MUŞ adresinde yer aldığı, ancak çocukların da İl Müdürlüğü nezarethanelerinde tutulduğu bilgisi verilmiştir.

² Bundan sonra kısaca İl Müdürlüğü olarak ifade edilecektir.

12. Ziyaret sırasında Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü ve Asayiş Şube Müdürlüğü nezarethanelerinde tutulanlar³ olduğu görülmüş, görüşmeyi kabul eden tutulanlarla Müdürlük⁴ personeli bulunmaksızın özel görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

2.1. MUŞ İL EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ NEZARETHANELERİ

13. İl Müdürlüğü yerleşkesi, Zafer Mahallesi Erzurum Caddesi No:120 adresinde bulunmaktadır. Nezarethane 120 kişi kapasiteli 20 küçük ve 4 büyük olmak üzere toplam 24 oda bulunmaktadır. Küçük oda 235x320 cm, büyük oda 300x498 cm en ve boya sahip olup yükseklikleri 475 cm'dir.

14. Müdürlük tarafından nezarethane odalarından 1'i büyük olmak üzere 5 tanesinin kadınlara, 5 tanesinin ise çocuklara tahsis edildiği bilgisi verilmiştir. Ancak yapılan incelemede odaların girişlerinde bu duruma dair herhangi bir tabela veya işaretin bulunmadığı gözlemlenmiştir.

15. Nezarethane odalarının duvarlarla ayrıldığı, demir parmaklıkların sağlam demir malzemeden yapıldığı ve yeterli kalınlıkta olduğu, kapıların odanın dışına doğru açıldığı gözlemlenmiştir. Nezarethane odalarındaki oturma alanlarının yumuşak ve silinebilir kumaş (deri) şilte ile kaplı ve tutulanların rahatlıkla uyuyabileceği özelliğe sahip olduğu tespit edilmiştir.

16. Tutulanlarla yapılan görüşmeler esnasında odalarda temiz 2 adet battaniye bulunduğu, havalandırmanın koridorda bulunan pencereden sağlandığı, ısınma için koridorda bulunan doğal gaz petekleri ile koridor tavanında yer alan fancoil sisteminin kullanıldığı görülmüştür.

17. Odalarda herhangi bir doğal ve yapay aydınlatmanın bulunmadığı, doğal aydınlatmanın koridorda yer alan temperli camlardan sağlandığı, yapay ışığın da yine koridor tavanından sağlandığı tespit edilmiştir. Camların Cumhuriyet Savcısının talimatıyla temperli camlara dönüştürüldüğü bilgisi verilmiş, kadın ve çocukların tutulduğu odaların koridorlarında gerekli dönüşümün yapılmadığı gözlemlenmiştir. İl Müdürlüğü ile yapılan görüşmede camların değişimi için henüz ödeneğin ayrılmadığı ancak değiştirilmesinin planlandığı belirtilmiştir.

18. Koridorlarda duvara monteli termometrelerin bulunduğu, erkeklere ayrılan bölümde bu termometrelerin çalışır durumda olduğu ancak kadın ve çocuklara ayrılan bölümde bazılarının çalışmadığı tespit edilmiştir. İl Müdürlüğü, ziyaretimiz sonrasında termometrelerin bakımını yaptırmış, ısı ayarlarında bozulma olduğunu tespit ederek tekrar çalışır hale gelmesini sağlamış ve gelişmeler hakkında Heyetimizi bilgilendirmiştir.

19. Müdürlükte kadın, erkek ve çocuk ayrı olmak üzere 8 adet tuvalet, 6 adet banyo ve 6 adet lavabo bulunduğu, engelli bireylerin kullanımına uygun tuvalet, banyo ve lavabonun mevcut

³ Nezarethanelerde bulunan özgürlüğünden mahrum bırakılanlar için kısaca "tutulan" ifadesi kullanılacaktır.

⁴ İlgili Şube Müdürlüklerini ifade etmek üzere "Müdürlük" kavramı tercih edilecektir.

olmadığı, banyoda plastik duş başlığına bağlı duş hortumunun bulunmadığı, lavaboda sabun ve peçete gibi hijyen ürünlerinin mevcut, banyo/lavabo musluklarının akar vaziyette olduğu ve sıcak su imkanının bulunduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca engelli sandalyesinin de bulunmadığı tespit edilmiş, İdare ile yapılan son görüşmede bu husus belirtilmiş ve ziyaretin ardından 1 adet engelli sandalyesinin sağlandığı bilgisi verilmiştir.

20. Çocukların kullanımına ayrılan tuvalet ve banyoların kapı ve duvarlarının yetişkin bireylere ayrılanlara göre çok daha kısa (150 cm) olduğu, bu alanların dışında bekleyen bir kişinin rahatlıkla içeriye görebileceği, çocukların mahremiyetinin ihlal edilebileceği gözlemlenmiştir. İl Müdürlüğü tarafından olası kavga ve intihar vakalarının önüne geçebilmek amacıyla duvar ve kapı boylarının bu şekilde ayarlandığı bilgisi verilmiştir.

21. Nezarethane koridorlarının temiz olduğu görülmüş, ziyaretten 2 hafta önce ilaçlama yapıldığı bilgisi Müdürlük tarafından verilmiştir. Nezarethanede boş odaların temizlendiği, ancak tutulanların bulunduğu odalarda boş yemek kapları ile boş su şişelerinin bulunduğu ve düzenli temizliğin yapılmadığı tespit edilmiştir.

22. Tutulanların yemek ihtiyacının günlük üç öğün polis evinden getirilen kumanyalarla sağlandığı, bu kumanyaların yanında 1 adet 200 ml pet bardak su verildiği, Müdürlük tarafından talep halinde tutulanlara ek olarak aynı bardak sudan verildiği ifade edilmiştir.

23. Tutulanların ihtiyaçlarını demir parmaklık arasından elini kameraya karşı sallayarak veya nöbetçi personele seslenerek bildirdiği belirtilmiş, odalarda acil çağrı butonlarının bulunmadığı gözlemlenmiştir.

24. Tutulanların acil tıbbi yardım ihtiyacı olduğunda 112 Acil Çağrı Merkezi ile iletişime geçilerek ambulans çağrıldığı, Müdürlük binasının şehir merkezinde olmasından dolayı ambulansın en geç 5 dakikada geldiği, ilk müdahalenin ambulans görevlileri tarafından yapıldığı, tutulanın hastaneye gitmesi gerektiği tespit edildiğinde personel refakatinde hastaneye sevk işleminin sağlandığı ve uygun tedavinin hastanede gerçekleştirildiği ifade edilmiştir.

25. Tutulanların ilaç kullanmaları gerektiğinde ilaçların nezarethane çalışanları tarafından tek tek saatinde verildiği, söz konusu ilaçların tutulanların raporuna istinaden veya ailelerinden alınan bilgilere göre verildiği belirtilmiştir.

26. Yapılan incelemelerde nezarethane koridorlarında ecza dolaplarının bulunmadığı tespit edilmiş, İdare ile yapılan son görüşmede bu durum belirtilmiş ve ziyaretin ardından 1 adet ecza dolabının sağlandığı bilgisi verilmiştir.

27. Nezarethanede 4 adet avukat görüşme odası bulunduğu, incelenen avukat görüşme odalarından birinin depo olarak kullanıldığı, diğerlerinin ise avukatla görüşmeye uygun olduğu, içinde görüşmeyi sağlayabilecek masa ve sandalyelerin yer aldığı, kameranın bulunduğu ve ses

kaydı alınmadığı tespit edilmiştir. Avukat görüşme odalarında “Sanık Hakları Formu’nun yer almadığı tespit edilmiştir.

28. Heyetimiz ile görüşmeyi kabul eden tutulanlarla Müdürlük personeli olmaksızın görüşmeler yapılmış, bir tutulan tarafından kendisine temel güvencelerinin bildirilmediği, sabah 07.30’da nezarete alınan tutulana akşam Heyetle görüşmeden yarım saat önce Sanık Hakları Formu’nun teslim edildiği bilgisi verilmiştir. Müdürlük ile yapılan görüşmede; her şubenin nezarethanede kendi tutulanlarıyla ilgilendiği, görüşülen tutulananın Asayiş Şube’den olmadığı, bu sebeple de durumun bilinmediği belirtilmiştir. Kurumumuza İl Müdürlüğü tarafından gönderilen belgelerde nezarethaneleri tüm şubeler ortak olarak kullanmasına rağmen genel sorumluluğun Asayiş Şube Müdürlüğüne ait olduğu bilgisi yer almaktadır.

29. Nezarethanede 3 adet ifade alma odasının bulunduğu, odada bir adet masa ve sandalyenin yer aldığı, tavanda kameranın ve ses kayıt cihazlarının bulunduğu tespit edilmiştir.

30. Koridorda nezarethane talimatnamesinin asılı olmadığı, nöbetçi memurun odasında asılı olduğu görülmüştür. Yine tutulanların haklarını gösteren CMK m. 147 ve CMK m. 91’e göre hazırlanmış Sanık Hakları Formu’nun yabancı uyruklu şahısların anlayacakları dillerde (Almanca, Rusça, Fransızca, İngilizce ve Arapça) nezarethane duvarlarına asılmadığı, nezarethane çalışanlarının bulunduğu odanın duvarına asıldığı görülmüştür.

31. Müdürlük nezarethanelerinde Sanık Hakları Formu ve Nezarethane Talimatnamesi dışında kişileri bilgilendirici herhangi bir broşür, kitapçık gibi materyal bulunmadığı tespit edilmiştir.

32. Heyetimizce, Nezarethaneye Alınanların Kaydına İlişkin Defter kayıtlarının görevli Cumhuriyet Savcısı tarafından incelendiği, Cumhuriyet Savcısının deftere ziyaret notlarına ilişkin çeşitli talimatlar düştüğü, kayıtlarda herhangi bir eksikliğin olmadığı tespit edilmiştir.

33. Nezarethaneye ait koridorları ve odaları gören toplam 28 güvenlik kamerasının bulunduğu, 7/24 kayıt alındığı, kamera kayıtlarının 75 gün süreyle saklandığı, odaları gösteren kameraların koridorlarda yer aldığı ve kör nokta olmadan odaların içinin görülebildiği ancak görüntünün net olmadığı, ayrıca kameraların gece görüşünün de olmadığı gözlemlenmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından yapılan incelemelerde kameraların çalışır durumda olduğu ve geçmişe dönük kamera kayıt işlemlerinin düzenli bir biçimde tutulduğu tespit edilmiştir. Ayrıca herhangi bir kötü muamele iddiasının hem tutulan hem de görevli personel açısından ispatını kolaylaştıracak yaka kamerası ile araç içi ve dışı kameralarının mevcut olmadığı tespit edilmiştir.

34. Nezarethanede Müdürlük kadrosunda görevli 3 erkek polis memurunun görev yaptığı, tutulan sayısına göre bazen bu sayının azaldığı, bazen arttığı, personelin 12-24 saat esasına göre vardiyalı çalıştığı belirtilmiştir. Ayrıca İl Müdürlüğü kadrosunda görevli kadın polis memurlarının

şube fark etmeksizin aylık nöbet çizelgeleri oluşturularak kadın tutulan olması durumunda nöbet çizelgesine göre görev aldığı bilgisi verilmiştir.

35. Nezarethane personelinin hizmet içi eğitim kapsamında insan hakları eğitimi ile ilk yardım eğitimini e-devlet üzerinden aldığı, işkence ve kötü muamele ile hassas gruplara yönelik herhangi bir eğitim almadığı bilgisi edinilmiştir.

3. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

36. TIHEK'in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek iletişim doğrultusunda işbirliği esasına dayanmaktadır. Müdürlükler tarafından, Ziyaret Heyetinin bütün bölümlere bekletilmeksizin erişimi sağlanmış, tutulanlarla özel görüşmeler yapabilmesi için gerekli önlemler alınmış ve gerekli bilgi ve belgelere erişim vakitlice sağlanmıştır. Bu çerçevede, İl Müdürlüğü İdaresi ve personelinin ziyaret esnasında gösterdiği iş birliğine açık tutumları ziyaret Heyetimiz tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.

3.1. İL EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜNE YÖNELİK DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

37. Nezarethane odalarının girişinde odaların hangi yaş ve cinsiyet grubuna tahsis edildiğini belirten işaret ve tabelaların olmadığı görüldüğünden; odaların girişlerine uygun işaret ve tabelaların asılması,

38. AİÖK'nin *"Bütün polis hücreleri temiz, içinde barındığı kişi sayısına uygun büyüklükte ve yeterli derecede (uyku süreleri hariç, okumak için uygun) aydınlatılmış olmalıdır; tercihen hücrelerde doğal ışık da olmalıdır."*⁵ tavsiyesi uyarınca kadın ve çocukların tutulduğu odaların koridorlarında da doğal aydınlatmanın sağlanması,

39. Ziyaret edilen İl Müdürlüğünde gözetiminde bulunan engelli bireyler için banyolarda klozet bulunmadığı, tuvalet, lavabo ve banyo bölümlerinde tutunma barı gibi kolaylaştırıcı fiziki donanım olmadığı ve engelli sandalyesi olmadığı göz önüne alındığında, BM Engelli Hakları Sözleşmesi'nin 14'üncü maddesinde yer alan; *"Taraf Devletler engelli kişiler eğer herhangi bir süreç sonunda özgürlüklerinden mahrum edildiyse; bunun diğer bireylerle eşit koşullar altında yapılmasını; engellilerin uluslararası insan hakları hukukuna uygun olarak güvencelere sahip olmasını ve makul düzenlemeye ilişkin hükümler dâhil olmak üzere Sözleşme'nin hedefleri ve ilkeleriyle uyumlu muamele görmesini sağlar."*⁶ hükmü uyarınca İl Müdürlüğüne bağlı tüm nezarethanelerde engelli dostu uygulamaların başlatılması ve eksikliği tespit edilen hususlarla ilgili makul düzenlemeler⁷ yapılması,

⁵ AİÖK Standartları, CPT/Inf (2002)15-part, para. 47.

⁶ Birleşmiş Milletler (BM), Genel Kurul, Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme, A/RES/61/106 (2006), m.14.

⁷ 6701 sayılı Kanun uyarınca makul düzenleme; "Engellilerin hak ve özgürlüklerini tam ve diğer bireylerle eşit

40. Çocukların kullanımına tahsis edilen tuvalet ve banyonun kapı ve duvarlarının yetişkin bireylerin boyuna göre çok kısa olduğu ve içerinin rahatça görülebildiği tespit edildiğinden; acil durumlarda hızlı müdahaleye uygun ancak çocuğun mahremiyetini ihlal etmeyecek bir çözüm yolunun bulunması,

41. AiÖK'nin *“Nezarethane kişiler gerektiğinde temiz ve düzgün şartlarda doğal ihtiyaçlarını karşılayabilmeli ve uygun yıkanma imkânlarına sahip olmalıdır.”*⁸ tavsiyesi uyarınca; tutulanların bulunduğu nezarethane odalarında boş yemek ve su kaplarının düzenli olarak alınmadığı tespit edildiğinden, tutulanların bulunduğu odaların temizliğine daha özenli yaklaşılması,

42. AiÖK'nin *“Polis nezaretindeki kişilerin her zaman nezaret görevlileriyle kolayca temasa geçebilecek durumda olmasını sağlamak için gerekli önlemler alınmalıdır. AiÖK heyetleri bazen, polis hücrelerinin polis memurlarının normalde bulunduğu ofislerden veya masalardan uzak olduğunu ve gözaltındaki kişilerin polis memurlarının dikkatini çekebilecekleri herhangi bir imkâna (örneğin çağrı sistemi) sahip olmadığını gözlemlemiştir. Bu şartlar altında, çeşitli olaylara (gözaltındaki tutulular arasında şiddet, intihar girişimi, yangın, vs.) zamanında yanıt verilememesi olasılığı oldukça yüksektir.”*⁹ tavsiyesi uyarınca; İl Müdürlüğünde nezarethane alanının büyük olduğu, bazı nezarethanelerin nöbetçi polis memurlarının odalarından uzak olduğu ve tutulanların odalarında herhangi bir çağrı sisteminin bulunmadığı görüldüğünden, tutulanların odalarında acil çağrı butonu gibi bir çağrı sisteminin oluşturulması,

43. Nöbetçi polis memurlarının odasında bulunmasına rağmen nezarethane odalarında, koridorlarda ve avukat görüşme odalarında bulunmayan “Sanık Hakları Formu” ile “Nezarethane Talimatının hem Türkçe hem de yabancı dillerdeki çevirilerinin AiÖK'nin *“Özgürlüğü kısıtlanmış kişilerin hakları, bu kişiler söz konusu hakları bilmediği sürece pek bir değer taşımamaktadır. Bu nedenle polis nezaretine alınan kişilere gecikme olmadan ve anladıkları bir dilde hakları konusunda sarih olarak bilgi verilmesi şarttır. Bunun gerçekleşmesini sağlamak için, polis tarafından gözaltına alınan kişilere, söz konusu hakları açık bir biçimde belirten bir form nezaretlerinin başında sistematik olarak verilmelidir. Ayrıca söz konusu kişilerden, hakları konusunda bilgilendirildiklerine dair bir ifadeyi imzalamaları da istenmelidir.”*¹⁰ tavsiyesi uyarınca tutulanların anlayacakları dillerde görünür yerlere asılması ve tutulanlara Sanık Hakları Formu'nun anlayacakları bir dilde düzenlenerek gecikme olmadan verilmesi,

şekilde kullanmasını veya bunlardan yararlanmasını sağlamak üzere belirli bir durumda ihtiyaç duyulan, mali imkânlar nispetinde, ölçülü, gerekli ve uygun değişiklik ve tedbirleri” ifade etmektedir.

⁸ AiÖK Standartları, CPT/Inf (2002)15-part, para. 42.

⁹ AiÖK Standartları, CPT/Inf (2002)15-part, para.48.

¹⁰ AiÖK Standartları, CPT/In 2002)15-part, para. 44.

44. Müdürlük nezarethanelerinde Sanık Hakları Formu ve Nezarethane Talimatnamesi dışında kişileri bilgilendirici herhangi bir broşür, kitapçık gibi materyal bulunmadığı tespit edildiğinden söz konusu materyallerin edinilmesi ve şahısların anlayacakları dillerde görünür yerlere asılması,

45. *“Hem polis tarafından kötü muameleye maruz kalan kişilerin, hem de fiziksel olarak kötü muamele yaptıkları veya psikolojik baskı uyguladıkları yönünde haksız suçlamalara maruz kalan polis memurlarının çıkarına”*¹¹ olacak şekilde suistimallerin önlenmesi ve belgelendirilebilirliğin sağlanması açısından nezarethanedeki kameraların, görüntüsü net ve gece görüş kalitesi yüksek kameralarla değiştirilmesi, nezarethane odalarının girişine veya içine tutulanların buldukları alanın kamera ile izlendiğini belirtecek şekilde bir uyarı yazısının eklenmesi, yaka kamerası ile araç içi ve dışı kameralarının edinilmesi,

46. AİÖK'nin *“Şüphelilerin sorgulanması, tatminkâr bir biçimde yapılabilmesi için özel eğitim gerektiren ve uzmanların yapması gereken bir iştir. İlk olarak ve özellikle, sorgulamanın amacının tam olarak ne olduğu kesin olarak belirlenmelidir; amaç, sorgulamayı yapan memurların gözünde suçlu olduğu varsayılan bir kişinin itiraf etmesini sağlamak değil, incelenmekte olan konu hakkında gerçekleri öğrenmek için doğru ve güvenilir bilgilere ulaşmak olmalıdır. Şüphelilerin sorgulanması sırasında uygulanacak davranış kurallarının belirlenmesi, kolluk kuvvetlerinin uygun eğitimi almasına ek olarak, yukarıda belirtilen amaca uymalarını çok kolaylaştıracaktır.”*¹² tavsiyesi uyarınca; Müdürlüklerde görev yapan personelin hizmet içi eğitim müfredatına *“tutulanlara ve özellikle hassas gruplara yönelik muamele”* ile *“BM'nin İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Küçültücü Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi (İstanbul Protokolü)”* dahil olmak üzere işkence ve kötü muameleyi inceleme ve belgelendirme konularının dâhil edilmesi hususları tavsiye edilmektedir.

¹¹ AİÖK Standartları, CPT/In 2002)15-part, para. 36.

¹² AİÖK Standartları, CPT/In 2002)15-part, para. 34.



TIHEK

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU

BURDUR İL EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ NEZARETHANELERİ ZİYARETİ RAPORU

2022/50

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

KISALTMALAR

AiÖK	Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi
BM	Birleşmiş Milletler
CMK	Ceza Muhakemesi Kanunu
ÇİM	Çocuk İzleme Merkezi
KOM	Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü
m.	Metre
NARKO	Narkotik Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ne Ek İhtiyari Protokol
para.	Paragraf
PolNet	Polis Bilişim Sistemi
TEM	Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması
UPS	Kesintisiz Güç Kaynağı

1. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 6701 sayılı özel bir Kanun'la kurulmuş olup Kanun'un temel maksadı 1'inci maddede; *"...insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek ve bu konuda ulusal önleme mekanizması görevini yerine getirmek"* şeklinde belirtilmiştir.

2. 14 Eylül 2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol (OPCAT)'ü imzalanmış, söz konusu sözleşme 2011 tarihinde onaylanarak yürürlüğe girmiş ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanmıştır. Sözleşmenin 1'inci maddesinde OPCAT'in amacı; *"Bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmak"* olarak belirlenmiştir.¹

3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2/1-k bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.

4. Suç işlediği şüphesini gösteren somut delillerin varlığı halinde kişinin kolluk kuvvetleri tarafından özgürlüğünden yoksun bırakılmasına ilişkin genel hükümler 04.12.2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nda (CMK) yer almaktadır. CMK'nın 99'uncu maddesinde *"Gözümlüne alınan kişilerin bulundurulacakları nezarethanelerin maddi koşulları, bu kişinin hangi görevlinin sorumluluğuna bırakılacağı, sağlık kontrolünün nasıl yapılacağı, gözaltı işlemlerine ilişkin kayıt ve defterlerin nasıl tutulacağı, gözaltına alınmanın başlangıcında ve bu tedbire son verildiğinde hangi tutanakların tutulacağı ve gözaltına alınan kişiye hangi belgelerin verileceği ile kolluk tarafından gerçekleştirilen yakalama işlemlerinin yürütülmesinde uyulacak kuralların yönetmelikle gösterileceği"* hükmü bulunmaktadır.

5. 01.06.2005 tarihli ve 25832 sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Yakalama, Gözümlüne Alma ve İfade Alma Yönetmeliğinin 4'üncü maddesine göre nezarethaneler; *"Şüpheli*

¹ Birleşmiş Milletler (BM), Genel Kurul, İşkenceye ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Aşağılayıcı Muamele veya Cezaya Karşı Sözleşme'nin Ek İhtiyari Protokolü, 39/46, m. 1.

veya sanıkların haklarındaki işlemlerin tamamlanıp adli mercilere sevk edilinceye kadar bekletilmesi amacıyla yapılmış yerleri” ifade etmektedir.

6. 6701 sayılı Kanun’un 9/1-j bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirme görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Özgürlüğünden mahrum bırakılan kişilerin tutulduğu nezarethanelere ziyaretler düzenlemek TİHEK’in görev ve yetki alanı kapsamındadır.

7. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 18.01.2022 tarihli ve 2022/43 sayılı kararı ve 24.06.2022 tarihli ve 11296 sayılı Başkanlık Makamı oluruna istinaden Burdur İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethanelerine 28.06.2022 tarihinde *habersiz* bir ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ziyaret heyetinde; ... yer almıştır.

8. TİHEK tarafından 6701 sayılı Kanun’un 9/1-j maddesi ile Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’in 96/3 maddesine istinaden tanzim edilen bu rapor; Burdur İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethanelerine yapılan ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

2. NEZARETHANELERDE GERÇEKLEŞTİRİLEN TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

9. Ziyaret, saat 21.00’de Burdur İl Emniyet Müdürlüğünde görevli Şube Müdürleri ile yapılan ön görüşme ile başlamıştır. Görüşmede; UÖM hakkında genel bir bilgilendirme yapılarak gerçekleştirilecek ziyaretin amacı ve yöntemine ilişkin bilgiler verilmiş ve İdareden, İl Emniyet Müdürlüğü bünyesinde bulunan şubeler ve bu şubelerin gerçekleştirdikleri iş ve işlemler hakkında genel bilgiler alınmıştır. Görüşmelerin ardından sırasıyla Asayiş Şube Müdürlüğü, Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü, Cumhuriyet Şehit Kemal Sunar Polis Merkezi Amirliği ve Çocuk Şube Müdürlüğü binaları gezilmiştir.

10. İl Emniyet Müdürlüğü ana hizmet binasının genelinin idari işlere tahsis edildiği ve bina içerisinde sadece Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü nezarethanelerinin kullanılmakta olduğu görülmüştür.

11. İl Emniyet Müdürlüğü ana hizmet binasında; Asayiş Şube Müdürlüğü, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü (KOM) ve Narkotik Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü (NARKO) yer almaktadır. Ancak ana hizmet binasında anılan şubelere tahsisli nezarethaneler bulunmamaktadır. Bu şubeler, özgürlüğünden mahrum bırakılan kişileri ana hizmet binasına yaklaşık 1,5 km mesafedeki Cumhuriyet Şehit Kemal Sunar Polis Merkezi Amirliği nezarethanelerinde tutmaktadır. Çocuk Şube Müdürlüğü binası ise ana hizmet

binasından ayrı bir yerleşkede yer almakta ve İl Emniyet Müdürlüğü ana hizmet binasına yaklaşık 4,5 km uzaklıkta bulunmaktadır.

12. Heyet tarafından, İl Emniyet Müdürlüğü ana hizmet binasının bodrum katında yer alan ve sekiz yıldır fiilen kullanılmayan Asayiş Şube Müdürlüğüne ait nezarethaneler gezilmiştir. İncelenen bu alanda; üç nezarethane odası, üç ifade alma odası ve bir müdafî görüşme odası bulunmaktadır. Ancak nezarethane odaları, arşiv odası olarak kullanılmakta olup ziyaret tarihi itibarıyla bu alanın kişilerin alıkonulması için kullanılmadığı tespit edilmiştir. İdare, sadece hırsızlık ve dolandırıcılık gibi suçlarda veya diğer nezarethanelerde yoğunluk olması halinde, ifade alma ve müdafî görüşü gibi işlemlerin bu bölümde gerçekleştirilebileceğini belirtmiştir.

13. Ziyaret tarihinde, Cumhuriyet Şehit Kemal Sunar Polis Merkezi Amirliği nezarethanelerinde Asayiş Şube Müdürlüğüne yürütülen tahkikat kapsamında bir özgürlüğünden mahrum bırakılan tutulduğu görülmüş ve bu kişi ile görevli personeli bulunmaksızın özel görüşme gerçekleştirilmiştir. Ziyaret tarihinde, Çocuk Şube Müdürlüğü ve Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü nezarethanelerinde ise herhangi bir özgürlüğünden mahrum bırakılan bulunmadığından, bu şubelerde birebir görüşme gerçekleştirilememiştir.

2.1. TERÖRLE MÜCADELE ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ

14. TEM Şube Müdürlüğü nezarethaneleri İl Emniyet Müdürlüğü ana hizmet binasının altıncı katında yer almaktadır. Şube nezarethanelerine binada bulunan üç adet asansör ve merdiven ile erişim sağlanmaktadır.

15. Şubenin bulunduğu binada, kat boşluklarına olası kazaları ve intihar vakalarını önlemek üzere güvenlik fileleri yerleştirildiği görülmüştür.

16. Şubede toplam üç nezarethane odası bulunmaktadır. Odalar tek kişilik düzenlenmiştir. Şube nezarethanelerinde kadın-erkek nezarethane odası ayrımı yapılmadığı anlaşılmıştır. İdare, tutulanların sayısının üçü geçmesi ve farklı cinsiyetlerde olmaları halinde diğer şube nezarethanelerinin kullanıldığını ifade etmiştir.

17. Nezarethane odaları 6,56 m² (en: 1,96 m, boy: 3,35 m, yükseklik: 2,59 m) alana sahiptir. Nezarethane odalarındaki oturma bölümleri rahatlıkla uyunabilecek yumuşak ve silinebilir kumaş şilte ile kaplıdır. Nezarethane odalarının tümünde yeterli sayıda battaniye bulunmaktadır. İdare, battaniyelerin rutin olarak ayda bir defa polisevinde yıkandığını belirtmiştir.

18. Personel tarafından nezarethanelerde tutulan kişilerin herhangi bir ihtiyaçlarının olup olmadığını tespit etmek üzere yarım saatlik aralıklarla kontrollerinin yapıldığı belirtilmiştir. Ayrıca bu rutin dışında tutulan kişilerin nöbetçi personele seslenerek ihtiyaçlarını iletebildikleri

eklenmiştir. Ancak bunların dışında nezarethane odalarında, tutulanların kullanabileceği herhangi bir acil durum butonu bulunmadığı anlaşılmıştır.

19. Nezarethane odalarının havalandırma ve doğal ışık ihtiyaçları, odalarda bulunan delikli menfezler ve koridordaki açılabilir pencereler vasıtasıyla karşılanmaktadır. Odaların ısınması ise merkezi sisteme bağlı petekler aracılığıyla sağlanmaktadır.

20. Nezarethanelerin, rutin (günde bir defa) temizlikleri dışında; tutulanların gözaltı işlemleri öncesinde ve işlemleri bitip nezarethanedен ayrılmalarının akabinde görevli personel tarafından ayrıca temizlendiği ifade edilmiştir. Bununla birlikte nezarethane odalarının bulaşıcı hastalıkların yayılmasının önlenmesi amacıyla düzenli olarak (haftada iki defa) dezenfekte edildiği belirtilmiştir.

21. Nezarethanede bir tuvalet, bir banyo, bir lavabo bulunduğu, ancak engelli bireylerin kullanımına uygun tuvalet, banyo ve lavabonun mevcut olmadığı, kadın ve erkek tutulanların aynı tuvalet ve banyoyu kullanabildiği görülmüştür. Sıcak suyun termosifon ile sağlandığı belirtilmiş, Heyet tarafından sıcak su akışı tecrübe edildiğinde uzun süre beklenilmesine rağmen sıcak suyun gelmediği gözlemlenmiştir.

22. İdare, engelli tutulanlar için banyo ihtiyaçlarını giderebilmeleri adına ihtiyaç duyulduğunda tabure temin edilebildiği bilgisini vermiştir.

23. Nezarethane tuvalet ve banyolarında sabun, terlik, havlu gibi hijyen malzemelerinin bulunduğu; ancak bu alanların zemininin kirli olması ve kötü bir kokunun bulunması nedeniyle temizliğinin yeterli şekilde yapılmadığı kanaati oluşmuştur.

24. Şubede tutulanların gıda ihtiyaçları; diyet, vejetaryen gibi özel beslenme durumları gözetilerek günlük iye bedelleri doğrultusunda üç öğün kumanya şeklinde karşılanmaktadır. İçme suyu ihtiyaçları ise 200 ml'lik kapalı pet bardak sular ile sınırsız bir şekilde sağlanmaktadır. Bununla birlikte İdare, şubede tutulan kişilerin özgürlüğünün geçici olarak kısıtlanmasını da göz önünde bulundurarak market ve kantine erişim izni verilmediğini belirtmiştir.

25. Tutulanların acil tıbbi müdahale ihtiyacında ivedilikle 112 Acil Çağrı Merkezi Müdürlüğü hattındaki görevliye tutulanın gözlemlenen durumu hakkında ön bilgilendirmenin yapıldığı ve akabinde Cumhuriyet Savcısına duruma ilişkin bilgi verildiği belirtilmiştir. 112 Çağrı Merkezi Müdürlüğünce sevk edilen ambulans ekibi tarafından hasta-tutulana ilk müdahalenin gerçekleştirildiği, hastane ortamında müdahale edilmesine karar verilen tutulanların ise tahkikatı yürüten birimde görevli memur eşliğinde en yakın sağlık kuruluşuna sevklerinin sağlandığı belirtilmiştir. Ayrıca tedavi işlemlerinin tamamlandığı bilgisini içeren doktor raporu ile birlikte tutulanların tekrar nezarethaneye giriş işlemlerinin yapıldığı bilgisi de eklenmiştir.

26. Sürekli ilaç kullanması (adli doktor raporunda yer alan) gereken kronik hastalığı bulunan tutulanların ilaçlarının, nezarethane görevlisi tarafından kullanım saatlerine riayet edilerek dağıtımının düzenli olarak gerçekleştirildiği belirtilmiştir.

27. CMK'nın 91/4. maddesi ve Terörle Mücadele Kanunu'nun geçici 19. maddesi uyarınca gözaltı süreleri her defasında bir gün uzatılan tutulanlara, her uzatma süresinin başlangıcından önce sağlık kontrolü için hastaneye görevli personel eşliğinde götürülerek sağlık raporu düzenlenmektedir.

28. İdare, şubede yapılan üst aramalarında tutulanların üstünde bulunan eşyaların personelce teslim alındığını ifade etmiştir. Şubede tutulanların üst aramaları için ayrı bir oda tahsis edilmediğinden arama sırasında müsait olan herhangi bir odanın kullanıldığını da belirtmiştir.

29. Şube Müdürlüğünde bir adet ifade alma odası bulunmaktadır. Odanın yeterli ışıklandırma ve havalandırma imkânına sahip olduğu ve oda içinde gerçekleştirilen normal seviyedeki konuşma seslerinin yankı yaptığı gözlemlenmiştir.

30. TEM Şube nezarethanelerinde müdafî görüşmelerinin gerçekleştirilebilmesine tahsis edilen ayrı bir görüşme odası bulunmamakta, bu görüşmeler personel odasında yaptırılmaktadır. Ayrıca odada, müdafî ve tutulanların karşılıklı görüşmelerini gerçekleştirebileceği masa ve sandalye gibi eşyaların da bulunmadığı görülmüştür. Bununla birlikte Şube katının güvenlik kamera kayıtlarının muhafaza edildiği bilgisayar sistemi de bu odada yer almaktadır.

31. Nezarethaneye alınanların kayıt defteri Heyetimizce incelenmiş ve Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmelik'in 12. maddesinde belirtilen hususların defterde yer aldığı, kayıtların eksiksiz tutulduğu ve görevli Cumhuriyet Savcısı tarafından da bu defterin düzenli olarak incelendiği anlaşılmıştır.

32. Şube koridorlarında nezarethane talimatnamesinin asılı olduğu görülmüştür. Tutulanların haklarını gösteren CMK'nın 147. ve 91. maddelerine göre hazırlanmış Sanık Hakları Formunun yabancı uyruklu şahısların anlayacakları dillerde nezarethane duvarlarına asılı olduğu, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi afişlerinin bulundurulduğu görülmüştür.

33. Şubede yabancı bir tutulan olması ve tercüman hizmetine ihtiyaç duyulması halinde Göçmen Kaçakçılığıyla Mücadele ve Hudut Kapıları Şube Müdürlüğü ya da İstihbarat Şube Müdürlüğünden tercüman talep edildiği belirtilmiştir.

34. TEM Şube Müdürlüğünde 7/24 esasına uygun kayıt alan beş adet güvenlik kamerasının bulunduğu, kamera açılarında kör nokta bulunmadığı, kamera kayıtlarının geriye dönük 101 gün süreyle saklandığı görülmüştür.

35. İdare, şubedeki kadın ve erkek personel sayısının yeterli olduğu ifade etmiş, gözaltına alınan kadınlarla ilgili işlemlerin kadın personel tarafından yapıldığını ve geceyi nezarethanede

geçirmesi gereken kişinin kadın olması durumunda kadın personelin de nöbet tuttuğunu belirtmiştir.

36. Nezarethanelerde seccade bulunmamakta olup İdare, namaz kılmak isteyen tutulanların battaniyelerini yere sererek namaz kılabildiklerini ifade etmiştir.

2.2. CUMHURİYET ŞEHİT KEMAL SUNAR POLİS MERKEZİ AMİRLİĞİ

37. Cumhuriyet Şehit Kemal Sunar Polis Merkezi Amirliği binası, İl Emniyet Müdürlüğü ana hizmet binasına yaklaşık 1,5 km mesafede bulunmaktadır. Şube Müdürlükleri (Asayiş, KOM, NARKO) nezarethane işlemleri için bu merkezi kullanmaktadır.

38. Nezarethane odalarının binanın bodrum katında yer aldığı, odalara merdivenle ulaşıldığı, ancak engellilerin kullanımına uygun engelli rampası bulunmadığı görülmüştür.

39. Amirlikte her odada iki kişinin kalabileceği şekilde iki adet nezarethane odası bulunmaktadır. Odaların yüzölçümleri eşit olup 7,53 m² (en: 3,14, boy: 2,40 boy, yükseklik: 2,52 m) alana sahiptirler. Odalar kadın-erkek olarak ayrılmamış; İdare, farklı cinsiyet gruplarından tutulanlar olması halinde tutulanların cinsiyetlerine göre ayrı nezarethane odalarına yerleştirildiklerini ifade etmiştir.

40. Nezarethane odalarındaki oturma bölümleri rahatlıkla uyunabilecek yumuşak ve silinebilir kumaş şilte ile kaplıdır. Nezarethane odalarının tümünde yeterli sayıda battaniye bulunmaktadır.

41. Odalarda bulunan battaniyelerin kenar bantlarının sökülmemiş olduğu görülmüş ve tutulanları olası tehlikelerden korumak adına battaniye kenarlıklarının sökülmesi gerekliliği İdareye iletilmiştir.

42. Tutulanların gözaltına alınmasından önce ve gözaltı işlemleri tamamlandıktan sonra Adliyeye sevk edilmeleri sonrasında battaniyelerin polisevi çamaşırhanesinde yıkatarak tekrar kullanıma hazırlandığı belirtilmiştir.

43. Personel tarafından nezarethanelerde tutulan kişilerin herhangi bir ihtiyaçlarının olup olmadığını tespit etmek üzere yarım saatlik aralıklarla kontrollerinin yapıldığı belirtilmiştir. Ayrıca bu rutin dışında tutulan kişilerin nöbetçi personele seslenerek veya kameraya el sallayarak ihtiyaçlarını iletebildiği bilgisi verilmiştir. Ancak bunların dışında nezarethane odalarında, tutulanların kullanabileceği herhangi bir acil durum butonu bulunmadığı anlaşılmıştır.

44. Nezarethanelerde havalandırma ve soğutma sistemi bulunmamakta olup odaların havalandırma ihtiyacı demir parmaklıklı pencereler aracılığıyla sağlanmaktadır. Demir parmaklıklı pencerelerden odalara yeterli düzeyde doğal ışık girmektedir. Odaların ısınması ise merkezi kalorifer sistemine bağlı petekler ile sağlanmaktadır.

45. Nezarethanelerin, rutin (günde bir defa) temizlikleri dışında; tutulanların gözaltı işlemleri öncesinde ve işlemleri bitip nezarethaneden ayrılmalarının ardından görevli personel tarafından temizlendiği ifade edilmiştir. Bununla birlikte nezarethane odalarının bulaşıcı hastalıkların yayılmasının önlenmesi amacıyla düzenli olarak (haftada iki defa) dezenfekte edildiği belirtilmiştir.

46. Nezarethanelerin bulunduğu katta bir tuvalet, bir banyo, bir lavabo bulunduğu, ancak engelli bireylerin kullanımına uygun tuvalet, banyo ve lavabonun mevcut olmadığı, kadın ve erkek tutulanlara ayrı tuvalet ve banyoların tahsis edilmediği görülmüştür. Sıcak suyun termosifon ile sağlandığı belirtilmiş, Heyet tarafından sıcak su akışı tecrübe edildiğinde uzun süre beklenmesine rağmen sıcak suyun gelmediği gözlemlenmiştir.

47. Tutulanlara günde üç öğün yemek verilmekte, diyet, vejetaryen gibi özel beslenme durumları özellikle gözetilmektedir. Yemeklerin polisevinden temin edildiği belirtilmiştir. Ayrıca sağlık durumu nedeniyle özel beslenmeye ihtiyaç duyan tutulan olursa talep edilmesi halinde yakınları tarafından getirilen yemeklerin bu tutulanlara verilebildiği belirtilmiştir. Kantin ve market ihtiyaçlarının da tutulanların talepleri doğrultusunda görevlilerce karşılanabildiği bilgisi alınmıştır. Tutulanların içme suyu ihtiyacı, herhangi bir sınırlama olmaksızın 200 ml kapalı pet bardak sular kendilerine verilerek karşılanmaktadır.

48. Engelli, hasta, yaşlı, hamile ve özel ihtiyaçları bulunan kişilerin gözaltına alınması halinde konu ile ilgili ivedilikle soruşturmayı yürüten Cumhuriyet Savcısına tutulanlar hakkında bilgi verildiği belirtilmiştir. Bu kişilerin, Cumhuriyet Savcısı talimatı olmadan nezarethaneye konulmadığı ifade edilmiştir.

49. Tutulanların acil tıbbi müdahale ihtiyacında ivedilikle 112 Acil Çağrı Merkezi Müdürlüğü hattındaki görevliye tutulanın gözlemlenen durumu hakkında ön bilgilendirmenin yapıldığı ve akabinde Cumhuriyet Savcısına duruma ilişkin bilgi verildiği belirtilmiştir. 112 Çağrı Merkezi Müdürlüğüne sevk edilen ambulans ekibi tarafından hasta-tutulana ilk müdahalenin gerçekleştirildiği, hastane ortamında müdahale edilmesine karar verilen tutulanların ise tahkikatı yürüten birimde görevli memur eşliğinde en yakın sağlık kuruluşuna sevklerinin sağlandığı belirtilmiştir. Ayrıca tedavi işlemlerinin tamamlandığı bilgisini içeren doktor raporu ile birlikte tutulanların tekrar nezarethaneye giriş işlemlerinin yapıldığı bilgisi de eklenmiştir.

50. Sürekli ilaç kullanması (adli doktor raporunda yer alan) gereken kronik hastalığı bulunan tutulanların ilaçlarının, nezarethane görevlisi tarafından kullanım saatlerine riayet edilerek dağıtımının yapıldığı belirtilmiştir.

51. Şubede iki adet ifade alma odası, bir adet müdafî görüşme odası, bir adet müracaat odası bulunmaktadır.

52. İfade alma odasında yeterli sayıda masa, sandalye mevcut olduğu, ayrıca odada ifadeyi alacak görevlilerin kullanacağı teknik malzeme ile ifade sürecinin baştan sona sesli ve görüntülü bir şekilde kaydedilmesini sağlayan güvenlik kamerasının da bulunduğu görülmüştür.

53. Müdafî görüşme odasında müdafî görüşüne uygun şekilde; kamera ve ses kaydı sisteminin bulunmadığı ve kapılarının ses geçirmeyecek özellikte olduğu gözlemlenmiştir. Odanın, dışarıdan içerinin görünmemesini sağlayan renkli cam sayesinde müdafî görüşme odası aynı zamanda teşhis odası olarak da kullanılmaktadır.

54. Müracaat odasında tutulanlarla ilgili ilk tespitler yapıldıktan sonra ifade alma işlemleri yapılmaktadır. Ayrıca bu odada mağdur olan kişilerin şikâyetleri de alınmaktadır. Ziyaret sırasında dolandırıcılık suçu mağduru iki kişinin bu odada görevli personele şikâyetlerini ilettikleri görülmüştür.

55. Merkezin giriş katında bir adet bekleme odası bulunmaktadır. Odada şilte kaplı oturma yeri ve demir parmaklıklı balkon bulunmaktadır. Gözaltına alınan tutulanlar, nezarethaneye konulmadan önce bu odada bekletilmektedir. Ayrıca, alkollü tutulanlar açısından alkol tesirinin geçmesi veya ajite tutulanların sakinleşmemelerin sağlanması gibi amaçlar ile anılan kişiler burada bekletilmektedir.

56. Nezarethaneye alınanların kayıt defteri Heyetimizce incelenmiş ve Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmelik'in 12. maddesinde belirtilen hususların defterde yer aldığı, kayıtların eksiksiz tutulduğu ve görevli Cumhuriyet Savcısı tarafından da bu defterin düzenli olarak incelendiği anlaşılmıştır.

57. Nezarethane koridorunda; Emniyet Genel Müdürlüğü Nezarethane Talimatnamesinin, Burdur Baro Başkanlığınca hazırlanmış Şüpheli Hakları Metninin ve İnsan Hakları Evrensel Bildirgesinin asılı olduğu görülmüştür.

58. Şubeye yabancı uyruklu şahısların alınması durumunda ilgili makamlarca ve İl Göç İdaresi Müdürlüğüne belirlenen tercümanlar eşliğinde işlemlerin yürütüldüğü belirtilmiştir. Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğü'nün 11.10.2021 tarihli ve 83383 sayılı yazı ile İçişleri Bakanlığına gönderilen ve yabancılara yönelik hazırlanan yakalama ve gözaltına alma tutanağı ile şüpheli ve sanık hakları formlarının şahısların konuştukları yabancı dile göre İngilizce, Almanca, Fransızca, Rusça ve Arapça dillerinde çevirilerinin kullanımına sunulduğu belirtilmiştir.

59. Nezarethane güvenlik kameraları 7/24 kayıt yapmakta ve kayıtlar 60 gün geriye dönük olarak saklanmaktadır. Kameraların genel elektrik ağına bağlı olmadığı özel korumalı PolNet elektrik UPS ağına bağlı olduğu, bu nedenle de herhangi bir elektrik kesintisi yaşanmadığı, elektrik kesintisi yaşanması durumunda bile emniyet birimlerine ait jeneratörün devreye

girmesiyle elektrik ihtiyacında aksaklık yaşanmadığı ve böylece güvenlik kameralarının kesintisiz bir şekilde kayıt yapabildiği belirtilmiştir. İlaveten kamera açılarındaki herhangi bir kör noktanın bulunmadığı da görülmüştür.

60. Heyetimizce nezarethane ışıkları kapatılarak kamera görüntülerinin karanlıkta nasıl kayıt aldığı test edilmiş olup kameraların gece görüş özelliğine sahip olmadığı tespit edilmiş ve İdarece bu duruma, gece vakti nezarethane ışıklarının kapatılmaması şeklinde çözüm bulunduğu anlaşılmıştır. Ancak söz konusu uygulama nedeniyle odalarda tutulanların uyumalarına engel olacak derecede aydınlığın oluştuğu görülmüştür.

61. Şubede yeterli sayıda kadın ve erkek personelin bulunduğu, olağanüstü durumlarda personel sayısının yetersiz kalması halinde ise diğer birimlerden geçici olarak personel görevlendirildiği İdare tarafından belirtilmiştir.

62. Emniyet personeline insan hakları konusunda kurs, seminer vb. eğitimler verilerek bu hususta duyarlı olmalarının hedeflendiği belirtilmiştir. Bu bağlamda insan hakları konulu toplam 20 farklı eğitim düzenlenmiş ve 828 emniyet personelinin insan hakları alanında bilgi sahibi olması sağlanmıştır.

63. Ziyaret tarihinde Asayiş Şube Müdürlüğü tarafından gözaltına alınan bir tutulanla birebir görüşme gerçekleştirilmiştir. Kişi tutulduğu süre boyunca herhangi bir kötü muamele ile karşılaşmadığı, personel tarafından haklarına ilişkin bilgilendirmelerin yapıldığı, hastaneden sağlık raporunun alındığı, ailesine haber verildiği, giriş işlemleri sırasında eşyalarının alınarak dolaba koyulduğu ve ayakkabısı çıkartılarak kendisine plastik terlik verildiği hususlarını Heyetimizle paylaşmıştır. Tutulan, yaşadığı mide rahatsızlığı nedeniyle polisevinden getirilen yemek yerine eşinin getirdiği yemeği yemesine İdarenin izin verdiğini de eklemiştir.

64. Nezarethanede ayrı bir mescit bulunmaktadır. Tutulanların mescitte namaz kılmasına izin verildiği veya talepleri halinde nezarethane odalarına seccade verildiği belirtilmiştir.

2.3. ÇOCUK ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ

65. Çocuk Şube Müdürlüğü, İl Emniyet Müdürlüğü ana hizmet binasına yaklaşık 4,5 km uzaklıkta müstakil bir binada bulunmaktadır. Diğer şubelere halkın yoğun olarak giriş çıkış yapması ve bu şubelerdeki personelin resmi üniformalar ile görev yapması gibi nedenlerle Şubenin ayrı bir hizmet binasına sahip olmasının İdare tarafından tercih edildiği ifade edilmiştir. Çocuklarla ilgili yapılan işlemler, sivil personel ve sivil araçlarla yürütülmektedir. Müdürlükte bir nezaret odası, bir ifade alma odası ve bir de avukat görüşme odası bulunmaktadır.

66. Şube giriş katında bir adet nezarethane odası bulunmaktadır. Nezarethane odasının azami kapasitesinin beş kişilik olduğu ancak özellikle ikiden fazla suça sürüklenen çocuğun birlikte

burada tutulmadığı belirtilmiştir. Ziyaret tarihinden en son iki ay önce nezarethanenin kullanıldığı nezarethane kayıt defterinden anlaşılmıştır.

67. Nezarethane odası 11,81 m² (en:3,15, boy:3,75, yükseklik: 2,52) alana sahiptir. Nezarethanedeki oturma yerinin; yere ve duvara sabitlenmiş, yumuşak şilte ile kaplı olduğu, kullanıma hazır temiz battaniyelerin de odada bulundurulduğu ve nezarethane genelinin temiz olduğu gözlemlenmiştir.

68. Nezarethane odasının demir parmaklı kapısının üstünde stor perde bulunmaktadır. Bu perde kapatıldığında nezarethane odası görünmemektedir. Suç mağduru çocukların Şube binasına getirildiklerinde, demir parmaklı kapının ve nezarethane odasının psikolojilerinde olumsuz etki oluşturmaması amacıyla bu perdenin kullanıldığı belirtilmiştir.

69. Personel tarafından nezarethanelerde çocuk-tutulanların herhangi bir ihtiyaçları olup olmadığını tespit etmek üzere yarım saatlik aralıklarla kontrollerinin yapıldığı belirtilmiştir. Ayrıca bu rutin dışında tutulan çocukların nöbetçi personele seslenerek veya kameraya el sallayarak ihtiyaçlarını iletebildiği bilgisi verilmiştir. Ancak bunların dışında odalarda acil çağrı butonu bulunmadığı görülmüştür.

70. Şube nezarethanelerinde havalandırma ve soğutma sistemi bulunmamakta olup havalandırma ihtiyacı demir parmaklıklıklı pencereler aracılığıyla sağlanmaktadır. Demir parmaklıklıklı pencerelerden odaya yeterli düzeyde doğal ışık girmektedir. Odaların ısınması ise merkezi kalorifer sistemine bağlı petekler ile sağlanmaktadır.

71. Nezarethanelerin, rutin (günde bir defa) temizlikleri dışında; tutulanların gözaltı işlemleri öncesinde ve işlemleri bitip nezarethaneden ayrılmalarının akabinde görevli personel tarafından temizlendiği ifade edilmiştir. Bununla birlikte nezarethane odalarının bulaşıcı hastalıkların yayılmasının önlenmesi amacıyla düzenli olarak (haftada iki defa) dezenfekte edildiği de eklenmiştir.

72. Şubenin nezarethane bölümünde; birer adet tuvalet ve banyo ile engellilerin kullanımına uygun olan ayrı bir tuvalet bulunmaktadır. Ziyaret tarihinde engelli tuvaletinde iki adet tutunma barı ve acil durum butonu yer aldığı, tüm banyo ve tuvaletlerin gerekli hijyen koşullarına sahip olduğu, sabun ve tuvalet kağıtlarının da hazır bulundurulduğu gözlemlenmiştir.

73. Heyet tarafından, banyolardaki sıcak su akışı kontrol edilmiş, duş almaya imkân verecek ölçüde sıcak suyun aktığı anlaşılmış; bununla birlikte banyolarda tutulan çocuklar için yaş gruplarına uygun havlu, şampuan ve diğer temizlik malzemeleri hazır bulundurulduğu görülmüştür.

74. Şubedeki çocuk-tutulanlara yemeklerin üç öğün şeklinde polisevinden sağlandığı, bazen çocuk- tutulanların gelen yemekleri beğenmemesi üzerine personelin kendi bütçelerinden

çocuk- tutulanlar için dışarıdan yemek alabildikleri, içme suyu ihtiyaçlarının ise 200 ml kapalı pet bardak sular ile sınırsız bir şekilde sağlandığı belirtilmiştir.

75. Şube personelinin özel beslenme ihtiyacı olan çocuklar konusunda bilinçli olduğu görülmüştür. Şube personeli tarafından, çölyak ve diyabet gibi rahatsızlıkları bulunan çocuklara özel gıda temini konusunda Heyetimize detaylı bilgilendirmelerde bulunulmuştur.

76. Çocuk-tutulanların acil yardıma ihtiyaç duyması halinde 112 Acil Çağrı Merkezinden ambulans istendiği, ilk müdahalenin sağlık görevlileri tarafından yapıldığı, hastanede tedavisine devam edilmesine karar verilmesi durumunda ise bu çocukların personel refakatinde hastaneye sevk işlemlerinin sağlandığı ve uygun tedavisinin hastanede gerçekleştirildiği ifade edilmiştir.

77. Kronik rahatsızlığı bulunan çocuk-tutulanların sürekli ilaç kullanmaları gerektiği hallerde adli doktor raporunda bulunan ilaçların, nezarethane görevlilerince kullanım saatlerine riayet edilerek bu çocuklara dağıtımı yapılarak ilaçlara erişimlerinin sağlandığı ifade edilmiştir.

78. Şubede tutulan çocukların avukat, sosyal çalışmacı vd. görevlilerle görüşme yapması için kullanılan bir adet avukat görüşme odası bulunmaktadır. Odada 1-17 yaş arası çocuklara uygun olacak çeşitlilikte televizyon, kitaplık, oyuncak ve renkli sandalyelerin bulundurulduğu görülmüştür.

79. Mağdur çocukların ifadeleri, Baro tarafından görevlendirilen avukatlar eşliğinde video kamera ile alınarak yapılmakta, görüntüler tahkikat evrakına eklenerek Cumhuriyet Savcılığına gönderilmektedir. Bu şekilde ifadeler kayıt altına alınarak, mağdur çocukların adli süreçte tekrar ifade vermesinin önüne geçildiği belirtilmiştir.

80. Cinsel istismar, taciz gibi olayların bulunduğu vakalar için yapılan ön görüşme sonrasında Cumhuriyet Savcısının talimatı doğrultusunda olayla bağlantılı çocukların iş ve işlemlerinin ÇİM (Çocuk İzleme Merkezi) tarafından yürütüldüğü ifade edilmiştir.

81. Şubede, tam zamanlı çalışan bir sosyal hizmet uzmanı bulunmaktadır. Sosyal hizmet uzmanı suça sürüklenen çocuklarla özel görüşmeler gerçekleştirmekte ve ifade alma süreçlerine katılım sağlamaktadır. Ayrıca olayın konusuna göre tutulan-çocukların ailelerine bilgilendirmeler yapmaktadır.

82. Şubede iki adet güvenlik kamerası bulunmakta olup 7/24 kayıt yapan bu kameralar 40 güne kadar kayıt saklayabilmekte ve elektrik kesintisi olması halinde bile 24 saat kayıt halinde bulunmaktadır.

83. Şubede 2019 yılından itibaren tutulan nezarethane kayıt defteri bulunmakta olup İdarece düzenli olarak tutulan bu defter görevli Cumhuriyet Savcısı tarafından da incelenmektedir. Ziyaret tarihinde kayıtlarda herhangi bir eksikliğe rastlanılmamıştır.

84. Burdur Çocuk Şube Müdürlüğüne 15.11.2021 tarihli Valilik oluru ile 15.11.2021–17.05.2022 tarihleri arasında Aile ve Sosyal Hizmetler Müdürlüğüne bağlı 7 çocuk evinde kalan 38 çocuğa yönelik çocukların geleceğe güvenle bakmaları, devletin tüm kurumlarının yanlarında olduğunu hissetmeleri amacıyla “*Hikâyenle Model Ol Geleceğe Umut Ol*” projesi yapılmıştır. Proje kapsamında Siber Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü personeli tarafından çocuk evlerinde kalan çocuklara teknoloji bağımlılığı ve güvenli internet kullanımı konularında eğitimler verilmiş, Antalya hayvanat bahçesi ve lunaparkına eğlenceli geziler düzenlenmiş, rol modeller tarafından çocuk evlerine ziyaretler gerçekleştirilmiş ve proje kapanışında yemek düzenlenerek çocuklara çeşitli hediyeler verilmiştir.

85. Korumaya muhtaç olduğundan şüphe edilen, evden veya bulunduğu kuruluştan kaçan, sokakta yaşayan, oturduğu yeri haber vermekten aciz, mülteci veya refakatsiz çocukların Şubeye getirilmeleri durumunda; kimlik tespiti, muhafazanın sağlanması, kanuni temsilcilerinin araştırılması gibi işlemler yapılırken çocuğun nezarethaneye konulmayarak avukat görüşme odasında tutulduğu, işlemlerinin tamamlanmasının akabinde haklarında idari veya adli makamlarca verilen kararın niteliğine göre bu çocukların ilgili kuruluşa veya kanuni temsilcilerine teslimlerinin yapıldığı belirtilmiştir.

86. 2021 yılında Şube personeline “*İnsan Hakları, İnsan Hakları ve Orantılı Güç Kullanımı, Bilgi Toplama Faaliyetlerinin İnsan Hakları Yönüyle Değerlendirilmesi, Açılış ve İnsan Hakları*” gibi birçok eğitim aldırılarak personelin insan hakları alanında bilgi sahibi olmasının sağlandığı belirtilmiştir.

3. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

87. TİHEK’in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek iletişim doğrultusunda iş birliği esasına dayanmaktadır. Müdürlükler tarafından, ziyaret heyetinin bütün bölümlere bekletilmeksizin erişimi sağlanmış, tutulanlarla izole görüşmeler yapabilmesi için gerekli önlemler alınmış ve gerekli bilgi ve belgelere erişim vakitlice sağlanmıştır. Bu çerçevede hem İl Müdürlüğü hem de ziyaret edilen diğer Şube Müdürlükleri İdarelerinin ve personelinin ziyaret esnasında gösterdiği iş birliğine açık tutumları ziyaret Heyetimiz tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.

3.1. BURDUR İL EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜNE TAVSİYELER

88. Avrupa İşkencenin Önlemesi Komitesi (AİÖK)’nin “*Nezaretteki kişiler gerektiğinde temiz ve düzgün şartlarda doğal ihtiyaçlarını karşılayabilmeli ve uygun yıkanma imkânlarına sahip*

*olmalıdır.*² tavsiyesi uyarınca; ziyaret edilen Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü ve Cumhuriyet Şehit Kemal Sunar Polis Merkezi Amirliği nezarethanelerinde yapılan tespitler sonucunda; banyo ve tuvalet girişlerine bu bölümlerin hangi cinsiyet grubuna tahsis edildiğine ilişkin işaret ve tabelaların asılması, banyolardaki sıcak su sorununun giderilmesi ve banyo- tuvaletlerin temiz tutulması konusuna özen gösterilmesi,

89. Ziyaret edilen TEM Şube Müdürlüğü ve Cumhuriyet Şehit Kemal Sunar Polis Merkezi Amirliği binalarında engelli rampasının bulunmadığı ve gözaltında bulunan engelli bireyler için Şubelerin tuvalet ve banyo bölümlerinde tutunma barı gibi kolaylaştırıcı fiziki donanımların da bulunmadığı göz önüne alındığında; BM Engelli Hakları Sözleşmesinin 14'üncü maddesinde yer alan; *“Taraf Devletler engelli kişiler eğer herhangi bir süreç sonunda özgürlüklerinden mahrum edildiyse; bunun diğer bireylerle eşit koşullar altında yapılmasını; engellilerin uluslararası insan hakları hukukuna uygun olarak güvencelere sahip olmasını ve makul düzenlemeye ilişkin hükümler dâhil olmak üzere Sözleşme'nin hedefleri ve ilkeleriyle uyumlu muamele görmesini sağlar.”*³ hükmü uyarınca TEM Şube Müdürlüğü ve Cumhuriyet Şehit Kemal Sunar Polis Merkezi Amirliği nezarethanelerinde engelli dostu uygulamalar tesis edilerek bu Şubelerin engelli tutulanlara uygun hale getirilmesi,

90. TEM Şube Müdürlüğü ve Cumhuriyet Şehit Kemal Sunar Polis Merkezi Amirliği nezarethanelerinde battaniyelerin kenar bantlarının sökülmediği görülmüştür. AİÖK'nin *“Polislerin nezaret altında bulunan kişilere karşı görevleri, bu kişilerin güvenliğini ve fiziksel sağlığını sağlamak sorumluluğunu da içerir. Nezaret bölgelerinin uygun biçimde denetlenmesi, polisin üstlendiği görevin ayrılmaz bir parçasıdır.”*⁴ tavsiyesi uyarınca nezarethanelerde tutulanların kendilerine zarar verme ihtimalinin önlenmesi için battaniyelerin kenar bantlarının sökülmesi,

91. Nezarethanelerde tek kullanımlık seccade bulundurulması,

92. AİÖK'nin *“Bütün polis hücreleri, içinde bulundurulan kişi sayısına göre makul büyüklükte olmalı ve gerekli ışıklandırma (uyku süresi hariç, okumaya yetecek kadar ışık) ve havalandırma şartlarına sahip olmalıdır; tercihen hücrelerde doğal ışık olmalıdır.”*⁵ tavsiyesi uyarınca TEM Şube Müdürlüğü ve Cumhuriyet Şehit Kemal Sunar Polis Merkezi Amirliği nezarethanelerinde oda aydınlatmasında kullanılan projektör lambaların günün 24 saati açık vaziyette olması ve

² Avrupa İşkencenin ve İnsanlık dışı veya Onur kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi AİÖK Standartları, CPT/Inf/ (2002) 8, para. 42.

³ Birleşmiş Milletler (BM), Genel Kurul, Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme, A/RES/61/106 (2006), m.14.

⁴ Avrupa İşkencenin ve İnsanlık dışı veya Onur kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi AİÖK Standartları, CPT/Inf/(2022) 92, para. 48.

⁵ Avrupa İşkencenin ve İnsanlık dışı veya Onur kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi AİÖK

doğrudan tutulanların odalarına karşı konumlanması sebebiyle tutulanların uyumaları bakımından sorun teşkil edeceği düşünüldüğünden bu uygulamadan vazgeçilerek aydınlatma konusunda tutulanların dinlenmesine ve uyumasına imkân verecek şekilde yeni çözümlerin bulunması,

93. TEM Şube Müdürlüğünde ayrı bir müdafî görüşme odası bulunmadığı, tutulanların müdafî görüşmelerini personel odasında gerçekleştirdiği ve bu odanın da yeterli fiziksel koşullara sahip olmadığı göz önüne alınarak, AİÖK'nin *"Avukata erişim hakkı polis gözetimi altında tutulan bireylerin üç temel hakkından biridir."*⁶ hükmü ile Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliğinin 21'inci maddesinde yer alan *"Şüpheli veya sanık vekâletname aranmaksızın müdafî ile her zaman ve konuşulanları başkalarının duyamayacağı bir ortamda görüşebilir.(...) Her kolluk biriminde görüşme için uygun şartları haiz görüşme odası ayrılır."*⁷ hükmü uyarınca ulusal ve uluslararası standartlara uygun müstakil bir müdafî görüşme odasının hazırlanması,

94. Avrupa Cezaevi Kurallarının 18.2 ve 52.4 maddelerinde yer alan *"Mahpusların personel ile gecikmeksizin irtibat kurmasını mümkün kılan bir alarm sistemi olmalıdır."* ve *"Tüm mahpusların, gece de dâhil olmak üzere, günün her saatinde personel ile iletişim kurulmasına imkân sağlanmalıdır."*⁸ tavsiyeleri gereğince İl Emniyet Müdürlüğünün tüm Şubelerinin nezarethane odalarına acil durum butonu konulması,

95. AİÖK'nin *"Şüphelilerin sorgulanması, tatminkâr bir biçimde yapılabilmesi için özel eğitim gerektiren ve uzmanların yapması gereken bir iştir. İlk olarak ve özellikle, sorgulamanın amacının tam olarak ne olduğu kesin olarak belirlenmelidir; amaç, sorgulamayı yapan memurların gözünde suçlu olduğu varsayılan bir kişinin itiraf etmesini sağlamak değil, incelenmekte olan konu hakkında gerçekleri öğrenmek için doğru ve güvenilir bilgilere ulaşmak olmalıdır. Şüphelilerin sorgulanması sırasında uygulanacak davranış kurallarının belirlenmesi, kolluk kuvvetlerinin uygun eğitimi almasına ek olarak, yukarıda belirtilen amaca uymalarını çok kolaylaştıracaktır."*⁹ tavsiyesi uyarınca; Müdürlük ve bağlı merkezlerde görev yapan personelin hizmet içi eğitim müfredatına, "insan hakları", "tutulanlara ve özellikle hassas gruplara yönelik muamele" ile "BM'nin İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı, Aşağılayıcı Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi (İstanbul Protokolü)" dahil olmak üzere işkence ve kötü muameleyi inceleme ve belgelendirme konularının dâhil edilmesi, hususları tavsiye edilmektedir.

⁶ Avrupa İşkencenin ve İnsanlıkdışı veya Onurkırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi, AİÖK Standartları, CPT/Inf/ (2002) 15, para. 40.

⁷ Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği, m.21.

⁸ Avrupa Cezaevi Kuralları, md. 18.2 & 52.4.

⁹ Avrupa İşkencenin ve İnsanlıkdışı veya Onurkırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi AİÖK



TIHEK

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU

**İSTANBUL İLİ BEYOĞLU İLÇE EMNİYET
MÜDÜRLÜĞÜ NEZARETHANELERİ
ZİYARETİ RAPORU**

2022/59

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

KISALTMALAR

CPT	Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi
CMK	Ceza Muhakemesi Kanunu
m²	Metrekare
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ne Ek İhtiyari Protokol
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması

1. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TIHEK); 20.04.2016 tarih ve 29690 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 6701 sayılı Kanun’la, insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.

2. Türkiye, 14.09.2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT’ın 1’inci maddesine göre Protokol’ün amacı: *“bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır.”*

3. 6701 sayılı Kanun’un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun’un 2/1-k bendine göre UÖM: *“İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi”* ifade etmektedir.

4. Suç işlediği şüphesini gösteren somut delillerin varlığı halinde kişinin kolluk kuvvetleri tarafından özgürlüğünden yoksun bırakılmasına ilişkin genel hükümler 4.12.2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nda (CMK) yer almaktadır. CMK’nın 99’uncu maddesinde ise *“gözümlüne alınan kişilerin bulundurulacakları nezarethanelerin maddî koşulları, bu kişinin hangi görevlinin sorumluluğuna bırakılacağı, sağlık kontrolünün nasıl yapılacağı, gözümlü işlemlerine ilişkin kayıt ve defterlerin nasıl tutulacağı, gözümlüne alınmanın başlangıcında ve bu tedbire son verildiğinde hangi tutanakların tutulacağı ve gözümlüne alınan kişiye hangi belgelerin verileceği ile kolluk tarafından gerçekleştirilen yakalama işlemlerinin yürütülmesinde uyulacak kurallar, yönetmelikle gösterilir.”* hükmü bulunmaktadır.

5. 01.6.2005 tarihli ve 25832 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Yakalama, Gözümlüne Alma ve İfade Alma Yönetmeliği’nin 4’üncü maddesine göre nezarethane: *“şüpheli veya sanıkların hakkındaki işlemlerin tamamlanıp adli mercilere sevk edilinceye kadar bekletilmesi amacıyla yapılmış yerleri”* ifade etmektedir.

6. 6701 sayılı TİHEK Kanunu'nun 9/1-j bendinde, Kurumun, özgürlüğünden yoksun bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu hükme bağlanmıştır.
7. Yukarıda anılan görev çerçevesinde, İstanbul Beyoğlu İlçe Emniyet Müdürlüğüne¹ bağlı Haliç, Kasımpaşa, Karaköy, Taksim Polis Merkezi Amirliği ile Çocuk Büro Amirliği nezarethanelerine Kurumumuz tarafından 23.05.2022 tarihinde *habersiz* ziyaret gerçekleştirilmiş olup ziyaret heyetinde; ... ile Kurumumuzun talebi doğrultusunda İstanbul 1 No.lu 2 No.lu Barolarından birer avukat yer almıştır.
8. Bu rapor, 18.01.2022 tarihli ve 2022/43 sayılı Kurul kararı ve Başkanlık makamının 18.05.2022 tarihli ve 10229 sayılı oluruna istinaden 23.05.2022 tarihinde, İstanbul İli Beyoğlu İlçe Emniyet Müdürlüğü nezarethanelerine gerçekleştirilen habersiz ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

2. NEZARETHANELERDE YAPILAN TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

9. Ziyaret, akşam saatlerinde gerçekleştirilmiş olup ilk olarak nöbet tutan polis memurları ile iletişim kurulmuştur. Heyetin görev ve sorumlulukları resmi evraklar ile anlatılmasına rağmen Heyet bir süre İlçe Emniyet Müdürlüğü girişinde bekletilmiş, bu nedenle ziyaret yaklaşık 30 dakika geç başlamıştır.
10. Görüşmenin ardından Heyet, sırasıyla Beyoğlu İlçe Emniyet Müdürlüğüne bağlı Haliç Polis Merkezi Amirliği, Kasımpaşa Polis Merkezi Amirliği, Karaköy Polis Merkezi Amirliği, Taksim Polis Merkezi Amirliği ve Çocuk Bürosu Amirliği Nezarethanelerini ziyaret etmiştir.²
11. Ziyaret tarihinde nezarethanelerde tutulanlarla görüşme yapılmış; heyet tarafından belirlenen tarih çerçevesinde geçmişe dönük kamera kayıtları izlenmiştir. Ayrıca görevli personellerden nezarethaneler ve personel hakkında bilgiler alınmış, tutulma koşulları ulusal ve uluslararası standartlar bağlamında değerlendirilmiştir. Son olarak hazırlanacak raporun Müdürlük ile paylaşılacağı ve tavsiyelerin takip edileceği bilgisi verilerek ziyaret sonuçlandırılmıştır.

2.1. HALİÇ POLİS MERKEZİ AMİRLİĞİ NEZARETHANESİ

12. Haliç Polis Merkezi Amirliği hizmet binası tek katlı olup geniş bir bahçeye sahiptir. Bu açıdan bina içi engelliler adına erişilebilir olmakla birlikte bina girişinde engelli rampası ve

¹ Bundan sonra İlçe Emniyet Müdürlüğü olarak anılacaktır.

² Merkezler bundan sonra Amirlik olarak anılacaktır.

engelli tutunma barı bulunmamaktadır. Personel ile yapılan görüşmede engelli rampasının bir ay sonra yapılacağı belirtilmiştir. Amirlikte 1 adet nezarethane bulunmakta olup kadın nezarethanesinin bulunmadığı tespit edilmiştir. Mevcut nezarethane yüksek tavanlı ve 7,5 m² genişliğe sahip olup CPT'nin belirlediği 7 m² standardına uygundur.³ Ayrıca nezarethanenin standartlara uygun bir şekilde doğal ışığa, havalandırmaya ve dinlenme imkânı sağlayacak oturma bölümlerine sahip olduğu, hizmet binasının tek katlı olması nedeniyle binadaki tüm odalar gibi nezarethanenin havalandırılmasının pencereden yapıldığı ve klima ile ısıtıldığı görülmüştür.

13. Öte yandan, söz konusu standartlar makul sayıda tutulanlar için geçerli olup ziyaret sırasında incelenen kamera kayıtlarında, geri gönderme merkezine sevk edilmek üzere bir grup göçmenin uzun süre nezarethanede tutulduğu, alanın darlığı nedeniyle bazı göçmenlerin yere oturmak zorunda kaldığı görülmüştür. Ayrıca ziyaret esnasında nezarethanenin havasız kaldığı ve kötü koktuğu tespit edilmiştir.

14. Personel ile yapılan görüşmede fazla sayıda tutulan olmadığı ancak son dönemde geri gönderme merkezlerine gönderilmek üzere işlemleri tamamlanana kadar Amirlikte tutulan göçmenlerin sayısının arttığı, aynı anda fazla sayıda tutulan olması durumunda tutulanların ilçe içindeki diğer Polis Merkezi Amirliği nezarethanelerine sevk edildiği belirtilmiştir. Ayrıca Amirlik personeli ile yapılan görüşmede göçmenlerin geri gönderme merkezine sevk edilmesi için belirli bir sayıya ulaşmış olmalarının gözetildiği, çoğu zaman bu sürenin 6-8 saati geçmediği öğrenilmiştir.

15. Nezarethane odalarının duvarlarla ayrıldığı ve tutulanların kullanımı için ayrılan oturma banklarının kullanıma elverişli olduğu tespit edilmiştir.

16. Amirlikte 1 adet ifade alma odası ve müdafî görüşme odasının bulunduğu, ifade alma odasında kamera olduğu ve kayıtların tutulduğu, müdafî görüşme odasında ses ve kayıt cihazı bulunmadığı, ancak odanın dışarıdan görülüp içeriden görülemeyecek şekilde cam bölüme sahip olduğu görülmüştür. Odaların düzenli ve yeterli sayıda koltuk ve masaya sahip olduğu görülmüştür.

17. Ziyaret sırasında personel ile yapılan görüşmede her nezarethanede 1 adet güvenlik kamerası olduğu, en fazla 40 gün kayıt yapılabildiği ve bu süre zarfında kayıtların saklandığı, kayıtların Amirlikte görevli grup amirlerinin kontrolünde sistem odasında ve grup amiri odasında izlendiği ifade edilmiştir. Ayrıca kamera kayıtlarında elektrik kesintisi gibi teknik nedenlerle aksaklık yaşanması ihtimaline karşı jeneratör bulunduğu belirtilmiştir. Kamera kayıtları Heyet

³ CPT, Nezarethane, [E.T.19.07.2022], para.43.

tarafından geriye dönük olarak taranmış olup kayıtların düzenli tutulduğu tespit edilmiş ve kayıtlarda olağandışı bir durumla karşılaşılmamıştır.

18. Amirlikteki personel durumuna ilişkin yapılan görüşmelerde her vardiyada 1 kadın personelin ve yeteri kadar erkek personelin görevlendirildiği, Amirliğin olağan işleri için personel sayısının yeterli olduğu ancak ek görevlendirmeler olması durumunda personel sayısının yetersiz kalabildiği ifade edilmiştir. Personelin insan hakları alanında eğitim alıp almadığına ilişkin yapılan görüşmede ise nezarethane sorumlularının tutulanların hakları ve yaklaşımı konusunda nezarethane eğitimi, tüm görevli personelin ise “İnsan Hakları” ve “Polisin Halkla İlişkileri-Vatandaşa Hitap ve Davranış Biçimleri” eğitimleri aldığı öğrenilmiştir.

19. Tutulanlara sunulan tuvalet imkânı ve hijyen koşulları⁴ bağlamında yapılan görüşme ve incelemelerde nezarethane temizliğinin günlük yapıldığı ve tutulanlara verilen yastık, battaniye vb. ürünlerin her şahsa temiz olarak verildiği ve her kullanım sonrasında verilen ürünlerin kuru temizleme aracılığıyla temizlendiği ifade edilmiştir. Öte yandan ziyaret sırasında tutulanlara verilen battaniyelerin temiz olmadığı ve koktuğu, hizmet binasında tutulanların kullanımı için 1 tuvalet, 1 lavabo ve 1 banyo bulunduğu, banyo ve tuvaletin kirli olduğu ve koktuğu, tuvalet kâğıdı gibi temizlik araçlarının bulunmadığı ve lavabo musluğunun bozuk olduğu görülmüştür. Ayrıca tuvalet ve banyoda engelli ve yaşlıların kullanımını kolaylaştıracak tutunma barı, acil butonu vb. araçların bulunmadığı tespit edilmiştir.

20. Amirlik personeli ile tutulanların beslenme ihtiyaçlarının⁵ karşılanmasına ilişkin yapılan görüşmede gözaltına alınan tutulanların yemek ihtiyacının İlçe Emniyet Müdürlüğü ile anlaşmalı olan yemek firmasından ihtiyaca göre temin edildiği, ancak tutulanların ihtiyaçları doğrultusunda diyet ya da vejetaryen menüler temin edilmediği ifade edilmiştir. Ayrıca tutulanların kantin veya markete doğrudan erişimleri olmadığı, ihtiyaç olması durumunda nezarethane sorumlusu ve Amirlik personeli aracılığıyla tutulanların market ihtiyaçlarının karşılandığı bildirilmiştir. Tutulanların içme suyu ihtiyaçlarının ise İlçe Emniyet Müdürlüğü ile anlaşmalı olan firma aracılığıyla temin edildiği ifade edilmiştir.

21. Nezarethanedeki tutulanların haklarına ilişkin⁶ yapılan gözlem ve görüşmelerde tutulanların gözaltı durumunu istediği bir üçüncü tarafa bildirmesine imkân verildiği buna ilişkin tutulan

⁴ CPT standartlarına göre uygun tuvalet imkânı ve hijyen koşullarının iyi olması, insancıl bir ortamın temel unsurudur. CPT, Nezarethanelerde CPT standartlarının uygulanmasına ilişkin gelişmeler, <https://rm.coe.int/16806cd1eb>, [E.T.19.07.2022], para.47.

⁵ CPT'nin standartlarında belirtildiği üzere nezarethanedeki tutulan kişilerin doğal ihtiyaçlarından biri de beslenme olup her gün uygun zamanlarda en az bir tam öğün (sandviçten daha doyurucu olmak üzere) yemek verilmesi elzemdir. CPT, CPT Standartları, 2010, para.42.

⁶ Nezarethanedeki kolluk gözetiminde olan kişilerin özellikle üç hakkı önem arz etmektedir: kişinin gözaltı durumunu istediği bir üçüncü tarafa bildirme hakkı, avukata erişim hakkı ve tıbbi muayene hakkı. Bakınız.

kayıtlarda görülmüştür. Nezarethanedeki tutulanların avukata erişim hakkı⁷ bağlamında yapılan gözlem ve görüşmelerde tutulanlara avukatları ile görüşme imkânı sağlandığı, Barodan avukat talep edildiğinde genellikle bir sorun yaşanmadığı ifade edilmiştir. Öte yandan Amirlikte tutulanların haklarına ilişkin bilgilendirme broşürü vb. araçların olmadığı görülmüş olup tutulanlara haklarının yalnız sözlü olarak bildirildiği Amirlik personeli tarafından ifade edilmiştir.

22. Personel ile yapılan görüşmede düzenli ilaç kullanan tutulanlara nezarethane sorumlusu personel tarafından ilaçlarının zamanında verildiği, ilaçların tutulanların yakınlarından, yakını olmaması durumunda en yakın sağlık kuruluşundan reçeteli olarak temin edildiği ifade edilmiştir. Acil tıbbi durumlarda ise ilk müdahalenin ilk yardım kursu almış Amirlik personeli tarafından yapıldığı, gerekmesi halinde ambulans çağırıldığı belirtilmiştir.

23. Tutulanın yabancı uyruklu olması durumunda kişiye tercüman tahsis edildiği, ayrıca Amirlikte mesai saatleri içinde yabancı dil bilen personelin de görev aldığı belirtilmiştir. Öte yandan, Amirlikte yabancı uyruklu tutulanlar için anlayacakları dilde haklarına ilişkin bilgilendirme formu bulunmadığı tespit edilmiştir.

24. Ziyaret sırasında tutulan olmamakla birlikte geri gönderme merkezine sevk edilmek üzere işlemleri yapılan yabancı uyruklu göçmenlerin Amirlik bahçesinde bekletildiği görülmüştür. Kişiler ile birebir yapılan görüşmelerde sabah saatlerinden itibaren Amirlikte oldukları, bu süreçte kişisel ihtiyaçlarının karşılandığı ve herhangi bir kötü muameleye maruz kalmadıkları ve personelden memnun oldukları öğrenilmiştir.

25. Ziyaret sırasında tutulan yabancı uyruklu iki kadının Amirlikte kadınlar için ayrı bir nezarethane bulunmaması nedeniyle koridorda bulunan koltuklarda bekletildikleri görülmüştür. Kişiler Amirlikte ihtiyaçlarının karşılandığını, yemek ve su miktarından memnun olduklarını, ailelerine bilgi verdiklerini ifade etmişlerdir.

2.2. KASIMPAŞA POLİS MERKEZİ AMİRLİĞİ NEZARETHANESİ

26. Amirlik hizmet binası iki katlı olup geniş bir bahçeye sahiptir. Engellilerin erişimi için bina girişinde engelli rampası ve engelli tutunma barı bulunmaktadır.

27. Amirlikte 14,10 m² ve 8,8 m² ölçülerinde 2 adet nezarethane bulunmakta olup nezarethaneler CPT'nin belirlediği 7m² standardına uygundur. Bununla birlikte nezarethaneler hizmet binasının bodrum katında yer almakta olup doğal ışık ve doğal havalandırma imkânına

CPT, CPT Standartları, 2010, para.36.

⁷ Nezarethanedeki tutulan kişilerin temel haklarından biri olan avukata erişim hakkı kötü muameleye karşı alınabilecek temel önlemlerden biridir. Avukata erişim hakkı gözümlenilen kişiye kötü muamelede bulunma niyeti olan kişiler üzerinde caydırıcı bir etkiye sahip olduğu gibi kötü muamelenin gerçekleşmesi durumunda sorumluların belirlenmesinde oldukça önem arz etmektedir. CPT, CPT Standartları, 2010, para.41

sahip değildir. Nezarethanelerin havalandırmasını sağlayan sistemin oldukça gürültülü bir şekilde çalıştığı tespit edilmiştir. Personel ile yapılan görüşmede havalandırma sisteminin yüksek ses çıkarması nedeniyle tutulan olmadığı zamanlarda çalıştırıldığı belirtilmiştir.

28. Ziyarete yapılan inceleme ve görüşmelerde tuvalet ve banyonun giriş katında, nezarethanelerin ise bodrum katında yer aldığı, tuvalete gidilebilmesi için merdiven kullanılması gerektiği, dolayısıyla yaşlı, engelli ve hamile gibi merdiven kullanmakta güçlük çekebilecek özel ihtiyaç sahibi gruplardan tutulan olması halinde ilgili kişilerin nezarethanelere götürülmeyerek giriş katında tutulduğu öğrenilmiştir.

29. Personel ile yapılan görüşmede gece tutulanların genellikle sabah saatlerinde Amirlikten çıkarılarak işlemlerinin yapılacağı adliyeye götürüldükleri, Amirlik nezarethanesinde çok sayıda tutulan olması durumunda ilçe içerisinde bulunan diğer Amirlik nezarethanelerinin kullanıldığı belirtilmiştir.

30. Nezarethane odalarının duvarlarla ayrıldığı ve tutulanların kullanımı için ayrılan oturma bankalarının kullanıma elverişli olduğu tespit edilmiştir.

31. Amirlikte 1 adet ifade alma odası ve müdafî görüşme odasının bulunduğu, ifade alma odasında kamera olduğu ve kayıtların tutulduğu, müdafî görüşme odasında ses ve kayıt cihazı bulunmadığı görülmüştür. Odaların düzenli ve yeterli sayıda koltuk ve masaya sahip olduğu görülmüştür.

32. Ziyarete her nezarethanede 1 adet güvenlik kamerası olduğu, 40 gün kayıt yapıldığı ve bu süre zarfında kayıtların saklandığı, kayıtların Amirlikte görevli grup amirlerinin kontrolünde izlendiği ifade edilmiştir. Ayrıca kamera kayıtlarında elektrik kesintisi gibi teknik nedenlerle aksaklık yaşanması ihtimaline karşı jeneratör bulunduğu belirtilmiştir. Kamera kayıtları Heyet tarafından geriye dönük olarak taranmış olup kayıtların düzenli tutulduğu tespit edilmiş ve kayıtlarda olağandışı bir durumla karşılaşılmamıştır.

33. Amirlikteki personel durumuna ilişkin yapılan görüşmelerde her vardiyada 1 kadın personelin ve yeteri kadar erkek personelin görevlendirildiği belirtilmiştir. Personelin insan hakları alanında eğitim alıp almadığına ilişkin yapılan görüşmede ise nezarethane sorumlularının tutulanların hakları ve yaklaşımı konusunda nezarethane eğitimi, tüm görevli personelin ise *“Polisin Halkla İlişkileri-Vatandaşa Hitap ve Davranış Biçimleri”* eğitimi aldığı öğrenilmiştir.

34. Ziyarete tutulanlara ait 2 adet tuvalet, 1 adet lavabo ve 1 adet banyo bulunduğu, tuvaletlerde temizlik malzemesinin bulunmadığı, engelliler ve yaşlılar için ayrı tuvalet ve banyo bulunmadığı, var olan tuvalet ve banyoların ise engellilerin erişime uygun olmadığı gözlemlenmiştir. Ayrıca personel ile yapılan görüşmede nezarethane temizliğinin temizlik

görevlisi tarafından günlük yapıldığı ve tutulanlara verilen yastık, battaniye vb. ürünlerin her şahsa temiz olarak verildiği öğrenilmiştir.

35. Amirlik personeli ile tutulanların beslenmesine ilişkin yapılan görüşmede, tutulanların yemek ihtiyacının İlçe Emniyet Müdürlüğü ile anlaşmalı olan yemek firmasından ihtiyaca göre temin edildiği, ancak tutulanların ihtiyaçları doğrultusunda diyet ya da vejetaryen menüler temin edilmediği ifade edilmiştir. Ayrıca tutulanların kantin veya markete doğrudan erişimleri olmadığı, ihtiyaç olması durumunda nezarethane sorumlusu ve Amirlik personeli aracılığıyla tutulanların market ihtiyaçlarının karşılandığı bildirilmiştir. Tutulanların içme suyu ihtiyaçlarının ise İlçe Emniyet Müdürlüğü ile anlaşmalı olan firma aracılığıyla temin edildiği belirtilmiştir.

36. Nezarethanede tutulanların haklarına ilişkin yapılan gözlem ve görüşmeler sonucunda; tutulanların gözaltı durumunu istediği bir üçüncü tarafa bildirmesine imkân verildiği buna ilişkin tutulan kayıtlarda görülmüştür. Ayrıca görüşmelerde tutulanlara avukatları ile görüşme imkânı sağlandığı öğrenilmiş, ancak Amirlikte tutulanın haklarına ilişkin bilgilendirme broşürü vb. araçların olmadığı, tutulanlara haklarının yalnız sözlü olarak bildirildiği Amirlik personeli tarafından ifade edilmiştir.

37. Personel ile yapılan görüşmede düzenli ilaç kullanan tutulanlara nezarethane sorumlusu personel tarafından ilaçlarının zamanında verildiği, ilaçların tutulanın yakınlarından, yakını olmaması durumunda en yakın sağlık kuruluşundan reçeteli olarak temin edildiği ifade edilmiştir. Acil tıbbi durumlarda ise ilk müdahalenin ilk yardım kursu almış Amirlik personeli tarafından yapıldığı, gerekmesi halinde ambulans çağırıldığı belirtilmiştir.

38. Tutulanın yabancı uyruklu olması durumunda tercüman tahsis edildiği, ayrıca Amirlikte mesai saatleri içinde yabancı dil bilen personelin de görev yaptığı belirtilmiştir. Öte yandan, Amirlikte yabancı uyruklu tutulan için anlayacakları dilde haklarına ilişkin bilgilendirme formu bulunmadığı tespit edilmiştir.

39. Ziyaret sırasında tutulan olmadığı için görüşme yapılamamıştır.

2.3. KARAKÖY POLİS MERKEZİ AMİRLİĞİ NEZARETHANESİ

40. Amirlik tarihi bir binada hizmet vermekte olup bünyesinde 2 adet nezarethane bulunmaktadır. Nezarethaneler, yüksek tavanlı olup ayrıca CPT'nin belirlediği 7 m² standardına uygundur.

41. Nezarethaneler iki katlı hizmet binasının giriş katında olup doğal ışık ve doğal havalandırma imkânına sahip değildir. Ziyarete nezarethanelerin havalandırılmasının havalandırma sistemi ile sağlanmakta olduğu, aydınlatma ihtiyacının ise yapay aydınlatma ile giderildiği görülmüştür.

Personel ile yapılan görüşmede tutulanların ısınma ihtiyacının seyyar klimalar ile karşılandığı öğrenilmiştir.

42. Nezarethanelerde yapılan incelemede odalarda tutulanların kullanımı için ayrılan oturma banklarının kullanıma elverişli olduğu tespit edilmiştir.

43. Amirlikte 1 adet ifade alma odası ve müdafî görüşme odasının bulunduğu, ifade alma odasında kamera olduğu ve kayıtların tutulduğu, müdafî görüşme odasında ses ve kayıt cihazı bulunmadığı tespit edilmiştir. Odaların düzenli ve yeterli sayıda koltuk ve masaya sahip olduğu görülmüştür.

44. Ziyaret sırasında her nezarethanede 1 adet güvenlik kamerası olduğu, en fazla 30 gün kayıt yapıldığı ve bu süre zarfında kayıtların saklandığı, kayıtların Amirlikte görevli grup amirlerinin kontrolünde sistem odasında ve grup amiri odasında izlendiği ifade edilmiştir. Ayrıca kamera kayıtlarında elektrik kesintisi gibi teknik nedenlerle aksaklık yaşanması ihtimaline karşı jeneratör bulunduğu belirtilmiştir. Kamera kayıtları Heyet tarafından geriye dönük olarak taranmış olup kayıtların düzenli tutulduğu tespit edilmiştir. Kayıtlarda bir tutulanın üzerinde battaniye olmadığı, battaniye talep ettikten uzun bir süre sonra kendisine battaniye verildiği görülmüştür.

45. Amirlikteki personel durumuna ilişkin yapılan görüşmelerde her vardiyada 1 kadın personelin ve yeteri kadar erkek personelin görevlendirildiği, Amirliğin olağan işleri için personel sayısının yeterli olduğu ancak ek görevlendirmeler olması durumunda personel sayısının yetersiz kalabildiği ifade edilmiştir. Personelin insan hakları alanında eğitim alıp almadığına ilişkin yapılan görüşmede ise nezarethane sorumlularının tutulanların hakları ve onlara yaklaşım konusunda nezarethane eğitimi, tüm görevli personelin ise *“Polisin Halkla İlişkileri-Vatandaşa Hitap ve Davranış Biçimleri”* eğitimi aldığı öğrenilmiştir.

46. CPT standartları kapsamında tutulanlara sunulan hijyen koşulları ve tuvalet imkanına ilişkin yapılan incelemede, tutulanların kullanımı için binanın giriş katında 1 tuvalet ve banyonun bulunduğu, tuvalette temizlik malzemelerinin olduğu tespit edilmiştir. Nezarethane temizliğinin günlük yapıldığı ve tutulanlara verilen yastık, battaniye vb. ürünlerin her tutulana temiz olarak verildiği ve her kullanım sonrasında verilen ürünlerin kuru temizleme aracılığıyla temizlendiği Amirlik personeli tarafından ifade edilmiştir. Öte yandan, tuvalet ve banyonun engellilerin kullanımını kolaylaştıracak araçlara sahip olmadığı görülmüştür. Personel ile yapılan görüşmede hizmet binasının tarihi bir yapı olması nedeniyle engellilerin erişimini kolaylaştırmak adına gerekli tadilatlar başlanabilmesi için Kültür Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulundan izin alınması gerektiği ifade edilmiştir.

47. Tutulanların beslenme ihtiyaçlarına ilişkin Amirlik personeli ile yapılan görüşmede tutulanların yemek ihtiyacının İlçe Emniyet Müdürlüğü ile anlaşmalı olan yemek firmasından

ihtiyaca göre temin edildiği, ancak tutulanların ihtiyaçları doğrultusunda diyet ya da vejetaryen menüler temin edilmediği ifade edilmiştir. Ayrıca tutulanların kantin veya markete doğrudan erişimleri olmadığı, ihtiyaç olması durumunda nezarethane sorumlusu ve Amirlik personeli aracılığıyla tutulanların market ihtiyaçlarının karşılandığı bildirilmiştir. Tutulanların içme suyu ihtiyaçlarının ise İlçe Emniyet Müdürlüğü ile anlaşmalı olan firma aracılığıyla temin edildiği ifade edilmiştir.

48. Ziyarete yapılan incelemelerde, tutulanların gözaltı durumunu istediği bir üçüncü tarafa bildirmesine imkân verildiği buna ilişkin tutulan kayıtlarda görülmüştür.

49. Tutulanların avukata erişim hakkı bağlamında yapılan gözlem ve görüşmelerde tutulanlara avukatları ile görüşme imkânı sağlandığı, Barodan avukat talep edildiğinde genellikle bir sorun yaşanmadığı ifade edilmiştir. Öte yandan Amirlikte tutulanların haklarına ilişkin bilgilendirme broşürü vb. araçların olmadığı görülmüş olup tutulanlara haklarının yalnız sözlü olarak bildirildiği Amirlik personeli tarafından ifade edilmiştir.

50. Personel ile yapılan görüşmede düzenli ilaç kullanan tutulanlara nezarethane sorumlusu personel tarafından ilaçlarının zamanında verildiği, ilaçların tutulanın yakınlarından, yakını olmaması durumunda en yakın sağlık kuruluşundan reçeteli olarak temin edildiği ifade edilmiştir. Acil tıbbi durumlarda ise ilk müdahalenin ilk yardım kursu almış Amirlik personeli tarafından yapıldığı, gerekmesi halinde ambulans çağırıldığı belirtilmiştir.

51. Tutulanın yabancı uyruklu olması durumunda kişiye tercüman tahsis edildiği belirtilmiştir. Öte yandan, Amirlikte yabancı uyruklu tutulanlar için anlayacakları dilde haklarına ilişkin bilgilendirme formu bulunmadığı tespit edilmiştir.

52. Ziyaret sırasında tutulan olmadığı için görüşme yapılamamıştır.

2.4. TAKSİM ŞEHİT HAŞİM USTA POLİS MERKEZİ AMİRLİĞİ NEZARETHANESİ

53. Taksim Şehit Haşim Usta Polis Merkezi Amirliği hizmet binasında 3 adet nezarethane bulunmakta olup nezarethaneler CPT standartlarına uygun olarak 9 m²'dir. Bununla birlikte nezarethaneler doğal ışık ve havalandırma imkânına sahip değildir. Yapılan incelemede nezarethanelerin havalandırma cihazları ile havalandırıldığı görülmüş olup tutulanların ısınma ihtiyaçlarının klima ile giderildiği öğrenilmiştir.

54. Nezarethanelerde yapılan incelemede odalarda tutulanların kullanımı için ayrılan oturma banklarının kullanıma elverişli olduğu tespit edilmiştir.

55. Amirlikte 1 adet ifade alma odası ve müdafî görüşme odasının bulunduğu, ifade alma odasında kamera olduğu ve kayıtların tutulduğu, müdafî görüşme odasında ses ve kayıt cihazı

bulunmadığı tespit edilmiştir. Odaların düzenli ve yeterli sayıda koltuk ve masaya sahip olduğu görülmüştür.

56. Ziyarete her nezarethanedede 4 adet güvenlik kamerası olduğu, en fazla 15 gün kayıt yapıldığı ve bu süre zarfında kayıtların saklandığı, kayıtların Amirlikte görevli grup amirlerinin kontrolünde izlendiği ifade edilmiştir. Ayrıca kamera kayıtlarında elektrik kesintisi gibi teknik nedenlerle aksaklık yaşanması ihtimaline karşı jeneratör bulunduğu belirtilmiştir. Kamera kayıtları Heyet tarafından geriye dönük olarak taranmış olup kayıtların düzenli tutulduğu tespit edilmiş ve kayıtlarda olağandışı bir durumla karşılaşılmamıştır.

57. Amirlikteki personel durumuna ilişkin yapılan görüşmelerde her vardiyada 1 kadın personelin ve yeteri kadar erkek personelin görevlendirildiği, ancak personel eksikliği olduğu ifade edilmiştir. Personelin insan hakları alanında eğitim alıp almadığına ilişkin yapılan görüşmede ise nezarethane sorumlularının tutulanların hakları ve yaklaşımı konusunda nezarethane eğitimi, tüm görevli personelin ise *“Polisin Halkla İlişkileri-Vatandaşa Hitap ve Davranış Biçimleri”* eğitimi aldığı öğrenilmiştir.

58. CPT standartları kapsamında tutulanlara sunulan hijyen koşulları ve tuvalet imkanına ilişkin yapılan incelemede, tutulanların kullanımı için 2 adet tuvalet ve banyonun bulunduğu, tuvalette temizlik malzemelerinin olduğu tespit edilmiştir. Nezarethane temizliğinin günlük yapıldığı ve tutulanlara verilen yastık, battaniye vb. ürünlerin her şahsa temiz olarak verildiği ve her kullanım sonrasında verilen ürünlerin kuru temizleme aracılığıyla temizlendiği Amirlik personeli tarafından ifade edilmiştir. Öte yandan, tuvalet ve banyonun ziyaret sırasında kirli olduğu ve engellilerin kullanımını kolaylaştıracak araçlara sahip olmadığı görülmüştür.

59. Tutulanların beslenme ihtiyaçlarına ilişkin Amirlik personeli ile yapılan görüşmede tutulanların yemek ihtiyacının İlçe Emniyet Müdürlüğü ile anlaşmalı olan yemek firmasından ihtiyaca göre temin edildiği, ancak tutulanların ihtiyaçları doğrultusunda diyet ya da vejetaryen menüler temin edilmediği ifade edilmiştir. Ayrıca tutulanların kantin veya markete doğrudan erişimleri olmadığı, ihtiyaç olması durumunda nezarethane sorumlusu ve Amirlik personeli aracılığıyla tutulanların market ihtiyaçlarının karşılandığı bildirilmiştir. Tutulanların içme suyu ihtiyaçlarının ise İlçe Emniyet Müdürlüğü ile anlaşmalı olan firma aracılığıyla temin edildiği ifade edilmiştir.

60. Nezarethanedede tutulanların haklarına ilişkin yapılan gözlem ve görüşmeler sonucunda; tutulanların gözaltı durumunu istediği bir üçüncü tarafa bildirmesine imkân verildiği buna ilişkin tutulan kayıtlarda görülmüştür.

61. Ayrıca görüşmelerde tutulanlara avukatları ile görüşme imkânı sağlandığı öğrenilmiş, ancak Amirlikte tutulanların haklarına ilişkin bilgilendirme broşürü vb. araçların olmadığı, gözaltına

alınan tutulanlara haklarının yalnız sözlü olarak bildirildiği Amirlik personeli tarafından ifade edilmiştir.

62. Personel ile yapılan görüşmede düzenli ilaç kullanan tutulanlara nezarethane sorumlusu personel tarafından ilaçlarının zamanında verildiği, ilaçların tutulananın yakınlarından, yakını olmaması durumunda en yakın sağlık kuruluşundan reçeteli olarak temin edildiği ifade edilmiştir. Acil tıbbi durumlarda ise ilk müdahalenin ilk yardım kursu almış Amirlik personeli tarafından yapıldığı, gerekmesi halinde ambulans çağırıldığı belirtilmiştir.

63. Tutulananın yabancı uyruklu olması durumunda kişiye tercüman tahsis edildiği, ancak zaman zaman tercüman bulmakta zorluk yaşandığı belirtilmiştir. Öte yandan, Amirlikte yabancı uyruklu tutulanlar için İngilizce, Arapça ve Almanca dillerinde haklarına ilişkin bilgilendirme formunun bulunduğu görülmüştür.

64. Ziyaret sırasında 1 tutulan olduğu görülmüş olup yapılan birebir görüşmede kişisel ihtiyaçlarının karşılandığı, yakınlarına haber verildiği, doktor muayenesinin yapıldığı, sözlü veya fiziksel kötü muamele görmediği öğrenilmiştir.

65. Ziyaret sırasında geri gönderme merkezine sevk edilmek üzere işlemleri yürütülen 4 yabancı uyruklu kadın göçmenin de tutulduğu görülmüş olup tutulanlar ile birebir yapılan görüşmelerde kişisel ihtiyaçlarının karşılandığı, aileleri ile yüz yüze ve telefonla görüşebildikleri, sözlü veya fiziksel kötü muamele ile karşılaşmadıkları ancak Amirlikten ne zaman ayrılacaklarına dair kendilerine bilgi verilmediği öğrenilmiştir.

2.5. İLÇE EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ ÇOCUK BÜROSU AMİRLİĞİ NEZARETHANESİ

66. İlçe Emniyet Müdürlüğü Çocuk Bürosu Amirliği hizmet binasında 7 ve 10 m² büyüklüğünde 2 adet nezarethane bulunmaktadır. Nezarethaneler doğal ışık imkânına sahip olup, ayrıca havalandırma ve aydınlatma sistemine sahiptir.

67. Nezarethanelerde yapılan incelemede tutulanların kullanımı için ayrılan oturma banklarının kullanıma elverişli olduğu tespit edilmiştir.

68. Amirlikte 1 adet ifade alma odası bulunduğu, ifade alma odasında kamera olduğu ve kayıtların tutulduğu, müdafî görüşme odası ise bulunmadığı tespit edilmiştir.

69. Ziyarete 3 adet dışarıda ve 5 adet dışarıda olmak üzere toplam 8 adet kamera olduğu, kayıtların en fazla 30 gün süreyle saklandığı, kayıtların bir personel tarafından düzenli olarak izlendiği ifade edilmiştir. Ayrıca kamera kayıtlarında elektrik kesintisi gibi teknik nedenlerle aksaklık yaşanması ihtimaline karşı jeneratör bulunduğu belirtilmiştir.

70. Amirlikteki personel durumuna ilişkin yapılan görüşmelerde 1 Komiser Yardımcısı, 23 erkek polis memuru ve 1 kadın sivil memurun görevli olduğunu, ancak 3 kadın ve 9 erkek polis

memuruna ihtiyaç duyulduğu ifade edilmiştir. Personelin insan hakları alanında eğitim alıp almadığına ilişkin yapılan görüşmede ise personelin son bir yıl içinde “Nezarethane Dikkat Edilmesi Gerekenler ve Madde Bağımlılarına Yönelik İlk Yardım” eğitimi ile “Çocuk Polisi Temel Eğitim ve Çocuk İstismarı” üzerine eğitim alındığı belirtilmiştir.

71. CPT standartları kapsamında tutulanlara sunulan hijyen koşulları ve tuvalet imkanına ilişkin yapılan incelemede, tutulanların kullanımı için 1 adet tuvalet ve banyonun bulunduğu görülmüştür. Nezarethane temizliğinin günlük yapıldığı ve tutulanlara verilen yastık, battaniye vb. ürünlerin her tutulana temiz olarak verildiği ve her kullanım sonrasında verilen ürünlerin kuru temizleme aracılığıyla temizlendiği Amirlik personeli tarafından ifade edilmiştir. Öte yandan, tuvalet ve banyoda engellilerin kullanımını kolaylaştıracak araçların bulunmadığı tespit edilmiştir.

72. Tutulanların beslenme ihtiyaçlarına ilişkin Amirlik personeli ile yapılan görüşmede tutulanların yemek ihtiyacının İlçe Emniyet Müdürlüğü ile anlaşmalı olan yemek firmasından ihtiyaca göre temin edildiği, ancak tutulanların ihtiyaçları doğrultusunda diyet ya da vejetaryen menüler temin edilmediği ifade edilmiştir. Ayrıca tutulanların kantin veya markete doğrudan erişimleri olmadığı, ihtiyaç olması durumunda nezarethane sorumlusu ve Amirlik personeli aracılığıyla tutulanların market ihtiyaçlarının karşılandığı bildirilmiştir. Tutulanların içme suyu ihtiyaçlarının ise İlçe Emniyet Müdürlüğü ile anlaşmalı olan firma aracılığıyla temin edildiği ifade edilmiştir.

73. Personel ile yapılan görüşmede düzenli ilaç kullanan tutulanlara nezarethane sorumlusu personel tarafından ilaçlarının zamanında verildiği, ilaçların tutulanın yakınlarından, yakını olmaması durumunda en yakın sağlık kuruluşundan reçeteli olarak temin edildiği ifade edilmiştir. Acil tıbbi durumlarda ise ilk müdahalenin ilk yardım kursu almış Amirlik personeli tarafından yapıldığı, gerekmesi halinde ambulans çağırıldığı belirtilmiştir.

74. Yapılan görüşmelerde tutulanlara avukatları ile görüşme imkânı sağlandığı öğrenilmiş, ayrıca gözaltına alınan tutulanların sahip olduğu haklara ilişkin sanık hakları formu bulunduğu Amirlik personeli tarafından ifade edilmiştir.

75. Tutulanın yabancı uyruklu olması durumunda kişiye tercüman tahsis edildiği, Amirlikte İngilizce ve Arapça bilen personelin bulunduğu belirtilmiştir. Ayrıca, yabancı uyruklu tutulanlar için yabancı dillerde bilgilendirme formunun bulunduğu görülmüştür.

76. Amirlikte çocuklara özel uygulanan tedbirlere ilişkin yapılan görüşmede lisans düzeyinde pedagoji eğitimi almış personelin bulunduğu, farklı zamanlarda Çocuk Polisi Temel Eğitim Kursu ve çocuk istismarına ilişkin eğitimler verildiği, mağdur veya suça sürüklenen çocuklarla eğitilmiş ve tecrübeli polis memurlarının ilgilendiği, ihtiyaç halinde Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına

bağlı çocuk eğitim merkezlerinden sosyal çalışmacı veya Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullardan rehber öğretmen temin edildiği öğrenilmiştir.

77. Ziyaret sırasında tutulan çocuklarla yapılan görüşmede ihtiyaçlarının karşılandığı, sözlü ve fiziksel kötü muamele görmedikleri öğrenilmiştir.

78. Amirlik personeli ile yapılan görüşmede çocukların çoğunlukla Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına ait çocuk evlerini terk eden çocuklar olduğu, kuruma teslimlerinden kısa bir süre sonra tekrar kaçak olarak bulunarak teslim edildikleri, bu sürecin sürekli tekrarlayan bir sorun haline geldiği öğrenilmiştir.

3. TAVSİYELER

3.1. İLÇE EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜNE YÖNELİK ORTAK TAVSİYELER

79. İlçe Emniyet Müdürlüğü bünyesinde yer alan Polis Merkezi Amirliklerine geçici süreyle getirilen göçmenlerin kalabalık bir şekilde nezarethanelerde tutulmaması ve işlemlerinin ivedilikle yapılarak sevk edilmeleri,

80. Amirliklerin girişine ve amirliklerde tutulanların kullanımına sunulan tuvalet ve banyolara engellilerin kullanımını kolaylaştırmak için tutunma barı ve acil durum butonu gibi araçların yapılması,

81. TİHEK'in Ağrı İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri Ziyareti Raporu'nda iyi uygulama örneği olarak değindiği üzere, tutulanların talebi üzerine diyet ve vejetaryen menünün getirilebilmesi uygulaması doğrultusunda tutulanların talebi olması halinde diyet ve vejetaryen menünün sunulması⁸,

82. İlçe Emniyet Müdürlüğünün bulunduğu konum göz önüne alındığında tutulanların yabancı uyruklu olma ihtimalinin yüksek olduğu, bu nedenle yabancı dilde bilgilendirme formlarının hazırlanması,

83. Kasımpaşa Polis Merkezi Amirliğinde nezarethanelerin ve tuvaletin farklı katlarda olması ve katlar arasında yalnız merdivenle ulaşım sağlanabilmesi dikkate alındığında engelli, yaşlı vb. tutulanların İlçe Emniyet Müdürlüğüne bağlı diğer amirliklere yönlendirilmesi,

84. Geri gönderme merkezine sevk edilmek üzere Amirliklerde tutulan göçmenlerin sürece dair bilgilendirilmeleri,

⁸ TİHEK, Ağrı İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri Ziyareti Raporu, Rapor No:2022/13, p.69.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

3.2. HALIÇ POLİS MERKEZİ AMİRLİĞİNE YÖNELİK TAVSİYELER

85. Tutulanların kullanımına sunulan battaniyelerin, tuvalet ve banyonun temizliğinin düzenli olarak yapılması ve temizlik malzemelerinin yenilenmesi,

3.3. KASIMPAŞA POLİS MERKEZİ AMİRLİĞİNE YÖNELİK TAVSİYELER

86. Tutulanların kullanımına sunulan tuvalet ve banyonun temizliğinin düzenli olarak yapılması ve temizlik malzemelerinin yenilenmesi,

3.4. KARAKÖY POLİS MERKEZİ AMİRLİĞİNE YÖNELİK TAVSİYELER

87. Kamera kayıt sürelerinin İlçe Emniyet Müdürlüğüne bağlı diğer amirliklerdeki kayıt süreleri kadar artırılması ve saklanması,

3.5. TAKSİM ŞEHİT HAŞİM USTA POLİS MERKEZİ AMİRLİĞİNE YÖNELİK TAVSİYELER

88. Tutulanların kullanımına sunulan tuvalet ve banyonun temizliğinin düzenli olarak yapılması ve temizlik malzemelerinin yenilenmesi,

89. Kamera kayıt sürelerinin İlçe Emniyet Müdürlüğüne bağlı diğer amirliklerdeki kayıt süreleri kadar artırılması ve saklanması,

3.6. İLÇE EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ ÇOCUK BÜROSU AMİRLİĞİNE YÖNELİK TAVSİYELER

90. Tutulanların müdafileri ile görüşmesi için ses kayıt cihazının bulunmadığı müdafî görüşme odasının oluşturulması,

91. Kamera kayıt sürelerinin İlçe Emniyet Müdürlüğüne bağlı diğer amirliklerdeki kayıt süreleri kadar artırılması ve saklanması,

3.7. EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜNE YÖNELİK TAVSİYELER

92. Ülke genelindeki İl ve İlçe Emniyet Müdürlükleri ile polis merkezi amirliklerine TİHEK'in görev alanına ve Kurumun UÖM kapsamında Müdürlük ve amirliklere yaptığı ziyaretler sırasında ziyaret heyetlerine kolaylık sağlanması ve bilgi ve belge taleplerinin 30 gün içinde yerine getirilmesine ilişkin resmi yazı yazılması,

3.8. AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞINA YÖNELİK TAVSİYELER

93. Çocukların Bakanlığa bağlı kurumlardan kaçmalarının tekrarlayan bir sorun haline dönüşmesinin nedenleri ve muhtemel çözümleri üzerine çalışma yapılması, hususları tavsiye edilmektedir.



TIHEK

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU

ADİYAMAN İL EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ ZİYARETİ RAPORU

2022/64

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

KISALTMALAR

AİÖK / CPT	Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi
BM	Birleşmiş Milletler
CMK	Ceza Muhakemesi Kanunu
cm	Santimetre
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
para.	Paragraf
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması

1. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK) 6701 sayılı Kanun'un "Amaç ve Kapsam" başlıklı birinci maddesinde belirtildiği gibi; "insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere" kurulmuştur.

2. Türkiye, 14.09.2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesi'ne Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in amacı: "bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."¹

3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı maddesi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2/1-k bendi uyarınca UÖM: "İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi" ifade etmektedir.

4. Suç işlediği şüphesi somut delillerin varlığı ile kuvvetle muhtemel olan kişinin kolluk kuvvetleri tarafından özgürlüğünden yoksun bırakılmasına ilişkin genel hükümler 04.12.2004 tarih, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nda (CMK) düzenlenmiştir. CMK'nın 99'uncu maddesine göre; "gözümlüne alınan kişilerin bulundurulacakları nezarethanelerin maddi koşulları, bu kişinin hangi görevlinin sorumluluğuna bırakılacağı, sağlık kontrolünün nasıl yapılacağı, gözümlüne işlemlerine ilişkin kayıt ve defterlerin nasıl tutulacağı, gözümlüne alınmanın başlangıcında ve bu tedbire son verildiğinde hangi tutanakların tutulacağı ve gözümlüne alınan kişiye hangi belgelerin verileceği ile kolluk tarafından gerçekleştirilen yakalama işlemlerinin yürütülmesinde uyulacak kuralların yönetmelikle gösterileceği" hükme bağlanmıştır.

5. 01.06.2005 tarihli ve 25832 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Yakalama, Gözümlüne Alma ve İfade Alma Yönetmeliği'nin 4'üncü maddesi mucibince nezarethane; "şüpheli veya sanıkların haklarındaki işlemlerin tamamlanıp adli mercilere sevk edilinceye kadar bekletilmesi amacıyla yapılmış yerleri" ifade etmektedir.

¹ Bundan sonra kısaca Merkez olarak ifade edilecektir.

6. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendine göre; Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görev ve yetkisini haiz olduğu hükme bağlanmıştır.

7. Yukarıda anılan görev çerçevesinde, Adıyaman İl Emniyet Müdürlüğü² Asayiş Şube Müdürlüğü³ ve Altınşehir Şehit Ahmet Yıldırım Polis Merkezi Amirliği⁴ nezarethanelerine Kurumumuz tarafından 07.06.2022 tarihinde *habersiz* bir ziyaret gerçekleştirilmiş olup ziyaret heyetinde; ... yer almıştır.

8. Bu rapor, 18.01.2022 tarihli ve 2022/43 sayılı Kurul kararı ve Başkanlık makamının 01.06.2022 tarihli ve 10564 sayılı oluruna istinaden 07.06.2022 tarihinde, Adıyaman İl Emniyet Müdürlüğü nezarethanelerine gerçekleştirilen habersiz ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

2. NEZARETHANELERDE YAPILAN TESPİT VE GÖZLEMLER

9. Ziyaret Adıyaman İl Emniyet Müdürü ile yapılan görüşmeyle başlamıştır. Görüşmede; TİHEK Heyeti tarafından, ulusal önleme mekanizması, ziyaretin amacı ve yöntemine ilişkin bilgiler verilmiş, İl Müdürlüğü ile ilgili genel bilgiler edinilmiştir. Görüşmenin ardından Heyet, sırasıyla Müdürlük ve Amirlik nezarethanelerini ziyaret etmiştir.

10. İl Müdürlüğü bünyesinde Müdürlük ve Amirlik nezarethaneleri bulunmaktadır. Müdürlük nezarethanesi İl Müdürlüğü ana binasında, Amirliğe bağlı nezarethane ise Adıyaman il merkezinde farklı bir binada bulunmaktadır. Ziyaret tarihinde Müdürlük bünyesindeki nezarethane aktif olarak kullanılmaktayken, Amirliğe bağlı nezarethane hizmet vermemektedir. İl Müdürlüğü bünyesindeki tüm birimler İl Müdürlüğü binasında bulunan nezarethaneyi ortak kullanmaktadır.

11. Ziyaret sırasında Müdürlük ve Amirlik nezarethanelerinde tutulan⁵ bulunmadığı görülmüştür.

2.1. ASAYİŞ ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ

12. Asayiş Şube Müdürlüğü Gözaltı ve Nezarethane Büro Amirliğine bağlı nezarethane, Adıyaman il merkezinde bulunan İl Müdürlüğü binasında bulunmaktadır. İdare, Asayiş Şube Müdürlüğünün söz konusu nezarethaneyi Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Şube

² Bundan sonra kısaca Müdürlük olarak ifade edilecektir.

³ Bundan sonra kısaca Amirlik olarak ifade edilecektir.

⁴ Bundan sonra kısaca Amirlik olarak ifade edilecektir.

⁵ Nezarethanelerde bulunan özgürlüğünden mahrum bırakılanlar için kısaca "tutulan" ifadesi kullanılacaktır.

Müdürlüğü, Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü, Narkotik Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü, Siber Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü, Göçmen Kaçakçılığı ile Mücadele Şube Müdürlüğü, Yeşilyurt Şehit Ayhan Kıymacı Polis Merkezi Amirliği ve Altınşehir Şehit Ahmet Yıldırım Polis Merkezi Amirliğiyle ortaklaşa kullandığını belirtmiştir.

13. İl Müdürlüğü binasında, asansör veya engelli bireylerin binaya girişte kullanabilecekleri engelli rampası bulunmamaktadır.

14. İdarece, Adıyaman'da 2022 yılının mayıs ayında kuvvetli yağış sonrası meydana gelen sel felaketinden nezarethane odalarının zarar gördüğü belirtilmiştir. Nitekim ziyaret heyeti tarafından nezarethane odalarında yağışın etkisiyle oluştuğu anlaşılan rutubet sorununun bulunduğu görülmüştür. Bu sorunun ziyaret tarihinde devam eden tadilat ile giderilmeye çalışıldığı gözlemlenmiştir.

15. Müdürlükte toplam 9 nezarethane odası bulunmakta olup, bunlardan 3'ü kadın ve çocuk tutulanlara, 6'sı ise erkek tutulanlara tahsis edilmiştir. Erkek tutulanlara tahsis edilen nezarethane odalarından 1 no.lu oda 328x266 cm, 2 no.lu oda 328x282 cm, 3 no.lu oda 324x361 cm, 4 no.lu oda 327x279 cm, 5 no.lu oda 330x279 cm, 6 no.lu oda 323x275 cm en ve boya sahiptir. Kadın ve çocuk tutulanlara ayrılan odalardan 1 no.lu oda 321x270 cm, 2 no.lu oda 325x275 cm, 3 no.lu oda 329x279 cm en ve boya sahiptir. Odaların yüksekliği ise 300 cm'dir. Nezarethane odaları girişinde "bay" ve "bayan" şeklinde levhalar asıldığı görülmüştür.

16. İdare, nezarethane odalarının toplam kapasitesinin 45 kişi olduğunu, normal şartlarda her bir nezarethane odasında 1 kişinin tutulduğunu, tutulan sayısının fazla olması durumunda her bir oda için bu sayının 5'e kadar çıkarıldığını, toplam kapasitenin aşılması durumunda ise Amirlik nezarethanesinin kullanıldığını ifade etmiştir.

17. Nezarethane odalarında yeteri kadar sabit ve dayanıklı oturma yeri bulunduğu gözlemlenmiş, oturma alanlarının yumuşak ve silinebilir kumaş şilte ile kaplı ve tutulanların rahatlıkla uyuyabileceği özelliğe sahip olduğu gözlenmiştir.

18. Odalarda kapasiteyle eşdeğer sayıda battaniye, nevresim, yorgan ve yastık bulunduğu, ayrıca yedek battaniye, nevresim, yorgan ve yastıkların temiz halde koridordaki dolapta tutulduğu, battaniye, nevresim, yorgan ve yastıkların polis evi çamaşırhanesinde yıkandığı görülmüştür. Nezarethanedeki çıkışı yapılan tutulanlar tarafından kullanılmış olan battaniye, nevresim ve yorganların yataklardan kaldırılmadığı görülmüş, İdarece, yatakların tozlanıp kirlenmemesi amacıyla, yeni tutulan gelene kadar söz konusu malzemelerin kaldırılmadığı ifade edilmiştir. Tutulanların talep etmeleri durumunda kendilerine seccade verildiği belirtilmiştir.

19. Nezarethane odaları koridordaki demir parmaklıklı kapı ve odalarda bulunan pencereler vasıtasıyla doğal olarak havalandırılmakta ayrıca koridorlarda yapay havalandırma sistemi

bulunmaktadır. Ancak yaşanan sel felaketi sonrasında oluşan rutubet sebebiyle ilgili bölümlerin havalandırmasının yetersiz olduğu gözlemlenmiştir. Nezarethane odalarının ısınması ise koridorlardaki kaloriferler aracılığıyla merkezi sistem ile sağlanmaktadır.

20. Erkek tutulanlara tahsis edilen 4 no.lu odanın yeterince temiz olmadığı, oda tavanlarında örümcek ağları olduğu gözlemlenmiştir.

21. Erkek tutulanlara tahsis edilen odalardan 3 no.lu oda hariç diğer bütün odalarda pencere bulunmakta olup, doğal aydınlatma bu pencereler aracılığıyla sağlanmaktadır. Bunun yanında koridorlarda yapay aydınlatma da mevcuttur. Görevli personel tarafından, güvenliğin sağlanması amacıyla koridorlardaki aydınlatmanın gece boyunca açık bırakıldığı, tutulanların talebi olduğu takdirde ışıkların kapatıldığı belirtilmiştir.

22. Nezarethanede kadın ve erkek tutulanlar için ayrı tuvalet ve banyolar bulunmaktadır. Kadınlara ayrılan bölümde 1 klozet, 1 banyo ve 1 lavabo mevcuttur. Erkeklerle ayrılan bölümde ise 1 klozet, 1 alaturka tuvalet, 1 banyo ve 2 lavabo bulunmaktadır.

23. Tuvalet ve banyolarda yarım kapıların kullanıldığı ve kapıların alt ve üst bölümlerinin kısmen açık olduğu görülmüş, heyetimizce bu durumun mahremiyet açısından uygun olmadığı değerlendirilmiştir.

24. Lavabo, tuvalet ve banyoların temizliğinin İl Müdürlüğü hizmetli kadrosunda görevli personel tarafından günlük olarak yapıldığı, hijyen malzemelerinin günlük olarak değiştirildiği ifade edilmiştir.

25. Kadın nezarethane odalarının bulunduğu kısımdaki banyo ve tuvaletlerde yapılan incelemelerde, lavaboda sabun bulunduğu fakat kâğıt peçete bulunmadığı, banyo/lavabo musluklarının akar vaziyette olduğu, sıcak suyun aktığı; tuvalette havalandırma sisteminin çalıştığı, tuvalet kâğıdı bulunduğu gözlemlenmiştir. Bununla birlikte banyoda yapay aydınlatma olmadığı, zeminin kirli olduğu, şampuan, sabun gibi temizlik malzemelerinin bulunmadığı gözlemlenmiştir. İdarece, tutulanların talep etmesi halinde bu malzemelerin temin edildiği ifade edilmiştir.

26. Erkek nezarethane odalarının bulunduğu kısımda yeterli temizlik malzemesinin olmadığı, alaturka tuvaletin zemininin yeterince temiz olmadığı, klozet sifonunun çalışmadığı görülmüştür.

27. Tutulanların yemek ihtiyacının polis evinden getirilen kumanyalarla karşılandığı, yemeklerin tutulanların nezarethaneye giriş çıkış saatlerine bağlı olarak verildiği, içme suyu ihtiyacının ise mezkûr kumanyadaki pet şişe sularla karşılandığı; tutulanların ek su talebi veya kantin ihtiyaçlarının bulunması durumunda bunların görevli personel tarafından temin edildiği öğrenilmiştir.

28. Tutulanların durumu ile ilgili olarak yakınlarına haber verildiği sırada varsa sürekli olarak kullanılan ilaçların talep edildiği ve bu ilaçların tutulanlara saatinde verildiği bilgisi paylaşılmıştır.

29. Acil tıbbi müdahale gerektiren durumlarda, görevliler tarafından derhal 112 Acil Çağrı Merkezi ekibinin çağrıldığı, ayrıca acil vakalarda ilk müdahalenin acil müdahale eğitimi alan personel tarafından acil müdahale kurallarına uygun bir şekilde yapıldığı belirtilmiştir.

30. Müdürlükte 1 adet müdafî görüşme odası olduğu, mahremiyet açısından odada kamera ve ses kayıt sisteminin bulunmadığı, ancak odanın ses yalıtımının yetersiz olduğu, odada konuşulanların dışarıdan duyulabildiği gözlenmiştir. Müdafî görüşme odasının önünde teşhis odasının da bulunduğu, kimlik tespiti ve parmak izi alma işlemlerinin burada gerçekleştirildiği anlaşılmıştır.

31. Müdürlükte 1 adet ifade alma odası bulunmaktadır. İdarece, her şubenin kendi ifade alma odasının bulunduğu, ilgili birimler tarafından ifadelerin bu odalarda alındığı, Müdürlükteki ifade alma odasının birimlerce kullanılmadığı belirtilmiştir. Müdürlükteki memur odası duvarında nezarethane talimatnamesi ile sığınak talimatının bulunduğu gözlemlenmiştir.

32. Nezarethaneye Alınanların Kaydına Ait Defter kayıtlarının görevli Cumhuriyet Savcısı tarafından düzenli olarak incelendiği, Cumhuriyet Savcısının söz konusu deftere en son 1 Nisan 2022 tarihinde "Görüldü." şeklinde imzalı not düştüğü, kayıtlarda herhangi bir eksiklik olmadığı, tüm bilgilerin düzenli şekilde deftere işlendiği tespit edilmiştir.

33. Tutulanlara imzalatılan evrakların soruşturmayı yürüten birimlerce kendilerine verildiği, yakalama ve gözaltına ilişkin her türlü işlemin ilgili birimce yapıldığı, nezarethanede sadece tutulanların muhafazasının sağlandığı ifade edilmiştir.

34. Nezarethane odalarının bulunduğu koridordaki panoda, Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği ile yabancı tutulanlar için Fransızca, Arapça, Romanca, Yunanca, Bulgarca, Gürcüce gibi birçok dilde şüpheli sanık hakları formlarının asılı olduğu görülmüştür.

35. İdare, tutulanın yabancı olması durumunda kişinin ifadesinin alınması için tercüman tahsis edildiği öğrenilmiştir.

36. Nezarethanede 20 adet güvenlik kamerasının bulunduğu kameraların 24 saat esasına göre kayıt yaptığı, kamera kayıtlarının geriye dönük 38 gün tutulduğu, 20 adet kameradan 9 adedinin nezarethane odalarını, 4 adedinin nezarethane koridorlarını, diğerlerinin ise nezarethanenin çeşitli noktalarını görüntülediği, nezarethane odalarındaki ve koridorlardaki kameralarda kör nokta bulunduğu tespit edilmiştir.

37. İdare, kamera kayıtlarının sürekli olarak izlendiğini, tutulanların kendilerine zarar vermemeleri hususuna büyük özen gösterildiğini, önlem olarak odalara ayakkabı dahi

alınmadığını ve tutulanlara terlik verildiğini, nezarethane alanı büyük olmadığından tutulanların ihtiyaçlarını görevli personele seslenerek aktardığını ifade etmiştir.

38. Nezarethaneye Alınanların Kaydına Ait Defter kayıtları ile kamera kayıtlarının izlendiği bilgisayardaki programın saati arasında 20 dakikalık zaman farkı olduğu tespit edilmiştir. Görevli personel tarafından söz konusu farkın elektrik kesintilerinden kaynaklanmış olabileceği ifade edilmiştir. Söz konusu zaman farkı, çağrılan Bilgi İşlem personeli tarafından düzeltilmiştir. Ayrıca bazı tutulanların nezarethaneye giriş-çıkış saatleri incelenmiş ve kişilerin tutulma süresinin 24 saati geçmediği tespit edilmiştir.

39. Binada, elektrik kesintisi sonucu kamera kayıtlarında oluşabilecek veri kayıplarını önlemek için jeneratör bulunduğu belirtilmiştir.

40. İdarece, nezarethanede sürekli olarak görevli kadın personel bulunmadığı, kadın tutulan olması durumunda nöbetçi kadın personelin çağrıldığı, geceleri genellikle 1 personelin görevlendirildiği, gece saatlerinde gözaltı işlemlerinin yoğun bir şekilde gerçekleştirildiği ifade edilmiştir. Ziyaret heyeti tarafından, güvenlik zafiyeti oluşmasının önüne geçilmesi için, geceleri görevlendirilen 1 personelin yetersiz olduğu değerlendirilmiştir.

41. Nezarethane personelinin hizmet içi eğitim programları kapsamında sürekli olarak eğitimler aldığı, nezarethane sorumlularının bu alanda eğitilmiş olan kişilerden seçildiği, 2022 yılı itibarıyla tüm müdürlük personeline İnsan Hakları eğitimi verildiği ifade edilmiştir.

2.2. ALTINŞEHİR ŞEHİT AHMET YILDIRIM POLİS MERKEZİ AMİRLİĞİ

42. İdare, standartlara aykırı olması nedeniyle Amirlik nezarethanesinin 31.05.2022 tarihinden itibaren aktif olarak kullanılmadığını ve eksikliklerin giderilmesi amacıyla Amirlikte tadilat ve güçlendirme çalışmalarının devam ettiğini ifade etmiştir.

43. Heyetimizce yapılan evrak incelemesinde, İdare tarafından ilgili emniyet birimlerine, Amirlik bünyesindeki nezarethanenin, güvenlik standartlarını karşılamadığı gerekçesiyle hizmet dışı bırakıldığını ve nezarethanedeki eksikliklerin bir an önce giderilmesi gerektiğini belirten resmi bir yazı yazıldığı tespit edilmiştir.

44. Söz konusu resmi yazıya ekli raporda, nezarethane odalarındaki kapıların demir aralığının standartlara göre 5-6 cm olması gerekirken 12-13 cm olduğu, bu oranın esneme payı ile birlikte değerlendirildiğinde bir insanın geçebileceği seviyede olabileceği; nezarethane tuvalet ve banyo kapılarının içeriden kilitlenebildiği ve banyo kapısının içeriye açıldığı, nezarethanede kullanılan battaniyelerin biyeli (fitil) olduğu, nezarethanede kamera uyarı talimatlarının bulunmadığı, nezarethane koridorunun bulunduğu bölümün iki taraftan demir korkulukla kapatılarak güvenlik

tedbirinin artırılmasının kaçma girişimlerinin önlenmesinde faydalı olacağı hususlarına yer verildiği tespit edilmiştir.

45. Amirliğe ait nezarethane odalarının standartlara uygun hale getirilinceye kadar gözaltına alınan şahısların İl Müdürlüğü nezarethanesine götürüldüğü belirtilmiştir.

46. Binada asansör bulunmaktadır ve engelli rampası mevcuttur.

47. Merkezde 4 adet nezarethane odasının bulunduğu, bunlardan 3'ünün erkek, 1'inin ise kadın tutulanlara tahsis edildiği gözlemlenmiştir. Koşullardaki demir parmaklıklarda, nezarethane eksikliklerine ilişkin raporda belirtildiği üzere, düzensiz aralıklar olduğu tespit edilmiştir. Yapılan ölçümlerde demir parmaklıkların bazı yerlerinde aralıkların, esneme payıyla birlikte değerlendirildiğinde, tutulanların arasından geçebilecekleri ölçüde olduğu tespit edilmiştir (12,5 cm).

48. Erkeklerle tahsis edilen nezarethane odalarından 1 no.lu oda 348x270 cm, 2 no.lu oda 349x271 cm, 3 no.lu oda 346x268 cm, kadınlara tahsis edilen oda ise 346x282 cm ölçülerinde olup odaların yüksekliği 368 cm'dir.

49. İdare, nezarethane odalarının toplam kapasitesinin 8 kişi olduğunu ancak normal şartlarda her bir nezarethane odasında 1 kişinin tutulduğunu, tutulan sayısının fazla olması durumunda her bir oda için bu sayının 2'ye çıkarıldığını, toplam kapasitenin aşılması durumunda ise İl Müdürlüğüne ait nezarethane kullanıldığını ifade etmiştir.

50. Nezarethane odalarında yeteri kadar sabit ve dayanıklı oturma yeri bulunduğu, yatakların yumuşak ve uyumaya elverişli ancak yaylı özelliğe sahip olduğu gözlemlenmiştir.

51. Nezarethane odalarında kapasiteyle eşdeğer sayıda battaniye olduğu, kullanıma bağlı olarak battaniye, çarşaf ve nevresimlerin Polisevi Şube Müdürlüğü çamaşırhanesinde yıkatıldığı belirtilmiştir.

52. Nezarethane odalarında doğal havalandırma mevcuttur. Nezarethanede ısınma, koridorlardaki kalorifer petekleri ve klima aracılığıyla sağlanmaktadır.

53. Nezarethane odalarında doğal ışık için pencere bulunduğu, koridorların oldukça aydınlık görüldüğü, yapay aydınlatma sistemlerinin de çalıştığı görülmüştür.

54. Nezarethanede tuvalet ve banyolar kadın ve erkek tutulanlar için ayrılmış durumdadır. Nezarethanede 2 klozet, 1 alaturka tuvalet, 2 banyo bulunduğu görülmüştür.

55. Kadınlar için ayrılan tuvalet ve banyonun girişinde ilgili bölümlerin kadınlara tahsis edildiğine ilişkin levha bulunmadığı ve kadınlar için tahsis edilen banyoda sıcak suyun akmadığı, duş başlığı spiral hortumunun duvara monte edilmemiş vaziyette olduğu gözlemlenmiştir.

56. Erkekler için ayrılan tuvalet ve banyonun temiz olduğu ve banyoda sıcak suyun mevcut olduğu gözlemlenmiştir.
57. Tuvalet ve banyoların temizlik bakımından genel olarak iyi durumda olduğu gözlemlenmiştir.
58. Nezarethane genel temizliği ile tuvalet ve banyoların temizliğinin nezarethane sorumlusu ve Amirlikte görevli 2 personel tarafından günlük olarak yapıldığı, hijyen malzemelerinin değişiminin de günlük olarak gerçekleştirildiği ifade edilmiştir.
59. İdare, tutulanların yemek ihtiyacının polis evinden getirilen kumanyalarla karşılandığı, tutulanların içme suyu talebi ile kantin ihtiyaçlarının ise görevli personel tarafından karşılandığı bilgisini paylaşmıştır.
60. Acil tıbbi durumlarda nezarethane görevlilerince derhal 112 Acil Çağrı Merkezi ekiplerinin çağrıldığı, ayrıca acil tıbbi durumlarda tutulanlara ilk müdahalenin acil müdahale eğitimi almış görevli personel tarafından acil müdahale kurallarına uygun şekilde yapıldığı ifade edilmiştir. Ancak Amirlikte acil tıbbi yardım dolabı bulunmadığı tespit edilmiştir.
61. Tutulanlar arasında ilaç kullananların bulunması halinde, bu kişilerin kullanmakta oldukları ilaçların ailelerinden talep edildiği ve görevli personel eşliğinde tutulanlara verildiği belirtilmiştir.
62. Nezarethane koridorunda yangın söndürme tüpünün bulunduğu fakat yangın söndürme talimatnamesinin mevcut olmadığı görülmüştür.
63. Merkezde 1 adet müdafî görüşme odası bulunduğu fakat odada masa olmadığı, aydınlatma lambalarının tadilat halinde olduğu görülmüştür.
64. Teşhis odası bulunmakla beraber artık zorunlu olmadıkça canlı teşhis yapılmayıp fotoğraf üzerinden teşhis yapılması sebebiyle odanın teşhis amacıyla kullanılmadığı ifade edilmiştir.
65. Merkezde 2 adet ifade alma odası bulunmakta olup tutulanların ifadeleri kamera kaydı eşliğinde alınmaktadır.
66. Nezarethane koridorundaki panoda, Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği ile Türkçe ve yabancı dillerde şüpheli sanık hakları formlarının asılı olduğu görülmüştür.
67. İdare, tutulanın yabancı olması durumunda kişinin ifadesinin alınması için tercüman tahsis edildiği bilgisini paylaşmıştır.
68. Nezarethaneye Alınanların Kaydına Ait Defter'in görevli Cumhuriyet Savcısı tarafından en son 1 Nisan 2022 tarihinde incelendiği ve "Görüldü." şeklinde imzalı not düşüldüğü, tüm bilgilerin deftere düzenli bir şekilde işlendiği, kayıtların eksiksiz şekilde tutulduğu görülmüştür.
69. Amirlikte 6 adet güvenlik kamerası olduğu ve kameraların 24 saat esasına göre kayıt yaptığı, bu kameralardan 4 tanesinin nezarethane odalarını gösterdiği, diğer 2 kameranın ise nezarethane

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

koridorlarını görüntülediği, kamera kayıtlarının geçmişe dönük izlenmesinde bir sorun bulunmadığı, kameralarda kör nokta olmadığı, kameraların geriye dönük 52 gün kayıt yaptığı ve kameraların gece görüşünün net olduğu tespit edilmiştir.

70. Kamera sistemlerinin nezarethane görevlisi tarafından takip edilmekte olduğu, ihtiyaç halinde tutulanların kameralara el işareti yapmak ya da görevlilere seslenmek suretiyle personel ile irtibat kurduğu ifade edilmiştir.

71. Binada, elektrik kesintisi sonucunda kamera kayıtlarında oluşabilecek veri kayıplarını önlemek için jeneratör bulunduğu görülmüştür.

72. Nezarethane Alınanların Kaydına Ait Defter kayıtları ile kamera kayıtları karşılaştırılmış ve her iki kayıt arasında yaklaşık olarak 50 dakika zaman farkı olduğu tespit edilmiştir. İdarece söz konusu saat farkının elektrik kesintilerinden kaynaklı olabileceğini ifade edilmiş, sorunun giderilmesi amacıyla Bilgi İşlem personeline ulaşılmaya çalışılmış fakat teknik personele ulaşılamamıştır. Kamera kayıtlarına ilişkin saat farkına sebep olan teknik aksaklıkların önüne geçmek amacıyla daha dikkatli olunması hususunda heyetimizce görevli personele uyarıda bulunulmuştur.

73. Nezarethane personelinin hizmet içi eğitim programları kapsamında sürekli olarak eğitimler aldığı, nezarethane sorumlularının bu alanda eğitilmiş olan kişilerden seçildiği, 2022 yılı itibariyle tüm müdürlük personeline İnsan Hakları eğitimi verildiği ifade edilmiştir.

3. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

74. TIHEK'in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek iletişim doğrultusunda iş birliği esasına dayanmaktadır. Müdürlük ve Amirlik tarafından, ziyaret heyetinin bütün bölümlere bekletilmeksizin erişimi sağlanmış ve gerekli bilgi ve belgelere erişim vakitlice temin edilmiştir.

3.1. İL EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜNE YÖNELİK (ORTAK) DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

75. Ziyaret edilen Müdürlük nezarethanesinde asansör ve engelli rampası bulunmadığı dikkate alındığında BM Engelli Hakları Sözleşmesi'nin 14'üncü maddesinde yer alan; *"Taraf Devletler engelli kişiler eğer herhangi bir süreç sonunda özgürlüklerinden mahrum edildiyse; bunun diğer bireylerle eşit koşullar altında yapılmasını; engellilerin uluslararası insan hakları hukukuna uygun olarak güvencelere sahip olmasını ve makul düzenlemeye ilişkin hükümler dâhil olmak üzere Sözleşme'nin hedefleri ve ilkeleriyle uyumlu muamele görmesini sağlar."* hükmü uyarınca İl Müdürlüğü binasındaki nezarethanenin engellilerin erişimine uygun hale getirilmesi,

76. Nezarethanedен çıkışı yapılmış olan tutulanlar tarafından kullanılmış olan battaniye, nevresim ve yorganların oturma alanlarına bırakıldığı göz önüne alındığında, Avrupa İşkenceyi

Önleme Komitesinin (AİÖK) *“Gece nezarettte kalma durumunda olan kişilere temiz şilte ve battaniye verilmelidir.”* tavsiyesi uyarınca kullanılmış battaniye, nevresim ve yorganların temizliğinin düzenli aralıklarla takip edilmesi,⁶

77. Sel felaketi sonucunda Müdürlük nezarethanesinde oluşan rutubetin ortadan kaldırılması amacıyla havalandırmanın daha etkin bir şekilde yapılması, nezarethanede oluşan rutubetli bölümlerin onarımının yapılması,

78. Müdürlük binasındaki 4 no.lu odanın yeterince temiz olmadığı dikkate alınarak nezarethane odalarının hijyen koşullarına özen gösterilmesi,

79. Müdürlük binasındaki erkek tutulanlara tahsis edilen 3 no.lu odada doğal ışık bulunmadığı hususu değerlendirildiğinde, AİÖK'nin *“bütün polis hücreleri, içinde bulundurulan kişi sayısına göre makul büyüklükte olmalı ve gerekli ışıklandırma (uyku süresi hariç, okumaya yetecek kadar ışık) ve havalandırma şartlarına sahip olmalıdır; tercihen hücrelerde doğal ışık olmalıdır.”*⁷ tavsiyesi uyarınca ilgili nezarethane odasına doğal ışık sağlanması amacıyla gerekli tadilat çalışmalarının yapılması,

80. Ziyaret edilen Müdürlükte, tuvalet ve banyolarda mahremiyet açısından gerekli koşulların sağlanmadığı, hijyen ve temizlik malzemeleri gibi hususlarda eksiklikler bulunduğu, bunlara ek olarak kadın tutulanlar için ayrılan banyoda yapay aydınlatma olmadığı, erkek tutulanlar için ayrılan bölümde klozetin sifonunun çalışmadığı; Amirlik nezarethanesinde kadın tutulanlar için ayrılan bölümler bakımından tuvalet ve banyonun girişinde tabela bulunmadığı, banyoda sıcak suyun akmadığı, duş başlığı spiral hortumlarının açıkta olduğu düşünüldüğünde; AİÖK'nin *“Nezaretteki kişiler gerektiğinde temiz ve düzgün şartlarda doğal ihtiyaçlarını karşılayabilmeli ve uygun yıkanma imkanlarına sahip olmalıdır.”*⁸ tavsiyesi uyarınca; Müdürlük nezarethanesindeki tuvalet ve banyolarda mahremiyetin sağlanması amacıyla gerekli tedbirlerin alınması, tuvalet ve banyoların temizliğine dikkat edilmesi, aydınlatma lambalarının ve klozet sifonunun onarımının gerçekleştirilmesi; Amirlikte kadın tutulanlar için ayrılan tuvalet ve banyoya gerekli işaret ve tabelaların asılması, duş alanında sıcak su sorununun giderilmesi, duş başlığı spiral hortumlarının tutulanların kendine zarar vermesini önleyecek şekilde, duvara monte edilmesi,

81. Müdürlükte bulunan müdafî görüşme odasında ses yalıtımının yetersiz olduğu, Amirlikte bulunan müdafî görüşme odasında ise masa olmadığı dikkate alınarak, Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği'nin 21'inci maddesinde yer alan; *“Şüpheli veya sanık vekâletname aranmaksızın müdafî ile her zaman ve konuşulanları başkalarının duyamayacağı bir*

⁶ AİÖK Standartları, Kolluk Kuvvetleri, para. 47.

⁷ AİÖK Standartları, CPT/Inf (2002) 13, para. 47.

⁸ AİÖK Standartları, CPT/Inf (2002) 8, para. 42.

ortamda görüşebilir.(...) Her kolluk biriminde görüşme için uygun şartları haiz görüşme odası ayrılır.”⁹ hükmü uyarınca her kolluk biriminde bulunması gereken müstakil müdafî görüşme odasının uygun şartlar dâhilinde düzenlenmesi,

82. “Hem polis tarafından kötü muameleye maruz kalan kişilerin, hem de fiziksel olarak kötü muamele yaptıkları veya psikolojik baskı uyguladıkları yönünde haksız suçlamalara maruz kalan polis memurlarının çıkarına olacak şekilde suiistimallerin önlenmesi ve belgelendirilebilirliğin sağlanması açısından”¹⁰ Müdürlük nezarethanesindeki kameraların odalarda ve koridorlarda kör nokta kalmayacak şekilde yeniden ayarlanması; Müdürlük ve Amirlik nezarethanesinde, Nezarethaneye Alınanların Kaydına Ait Defter kayıtları ile kamera kayıtlarının izlendiği bilgisayardaki programın saati arasındaki zaman farkının önlenmesi amacıyla düzenli takip yapılarak teknik aksaklıkların giderilmesi,

83. Güvenlik zafiyetinin önlenmesi amacıyla Müdürlük nezarethanesinde geceleri görevlendirilen personel sayısının artırılması,

84. Amirlik nezarethanesinde bulunan yaylı yatakların tutulanların güvenliği açısından tehlike oluşturacak nitelikte olduğu dikkate alınarak değiştirilmesi,

85. Amirlik nezarethanesinde, İdare tarafından uygun görülecek uygun bir yere acil yardım dolabının yerleştirilmesi,

86. Amirlik nezarethanesi koridorunda bulunan yangın söndürme tüpüne ait talimatnamenin mevcut olmadığı tespitine ilişkin olarak söz konusu eksikliğin giderilmesi;

hususları tavsiye edilmektedir.

⁹ Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği, md. 21.

¹⁰ AİÖK Standartları, CPT/Inf (2002) 10, para. 36.



TIHEK

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU

**ÇORUM İL EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ
NEZARETHANELERİ ZİYARETİ RAPORU**

2022/67

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

KISALTMALAR

AiÖK	Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi
BM	Birleşmiş Milletler
CMK	Ceza Muhakemesi Kanunu
ÇİM	Çocuk İzleme Merkezi
KOM	Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü
m.	Metre
m²	Metrekare
NARKO	Narkotik Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ne Ek İhtiyari Protokol
para.	Paragraf
TEM	Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması

1. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK) 6701 sayılı Kanun'un "Amaç ve Kapsam" başlıklı birinci maddesinde belirtildiği gibi; *"insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere"* kurulmuştur.

2. Türkiye, 14.09.2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesi'ne Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in amacı: *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*¹

3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2/1-k bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.

4. Suç işlediği şüphesini gösteren somut delillerin varlığı halinde kişinin kolluk kuvvetleri tarafından özgürlüğünden yoksun bırakılmasına ilişkin genel hükümler 04.12.2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nda (CMK) yer almaktadır. CMK'nın 99'uncu maddesinde *"Gözümlüne alınan kişilerin bulundurulacakları nezarethanelerin maddi koşulları, bu kişinin hangi görevlinin sorumluluğuna bırakılacağı, sağlık kontrolünün nasıl yapılacağı, gözaltı işlemlerine ilişkin kayıt ve defterlerin nasıl tutulacağı, gözaltına alınmanın başlangıcında ve bu tedbire son verildiğinde hangi tutanakların tutulacağı ve gözaltına alınan kişiye hangi belgelerin verileceği ile kolluk tarafından gerçekleştirilen yakalama işlemlerinin yürütülmesinde uyulacak kuralların yönetmelikle gösterileceği"* hükmü bulunmaktadır.

5. 01.06.2005 tarihli ve 25832 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Yakalama, Gözümlüne Alma ve İfade Alma Yönetmeliğinin 4'üncü maddesine göre

¹ Birleşmiş Milletler (BM), Genel Kurul, İşkenceye ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Aşağılayıcı Muamele veya Cezaya Karşı Sözleşme'nin Ek İhtiyari Protokolü, 39/46, m. 1.

nezarethaneler; “Şüpheli veya sanıkların haklarındaki işlemlerin tamamlanıp adli mercilere sevk edilinceye kadar bekletilmesi amacıyla yapılmış yerleri” ifade etmektedir.

6. 6701 sayılı Kanun’un 9/1-j bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirme görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Özgürlüğünden mahrum bırakılan kişilerin tutulduğu nezarethanelere ziyaretler düzenlemek TİHEK’in görev ve yetki alanı kapsamındadır.

7. Yukarıda anılan görev çerçevesinde, Çorum İl Emniyet Müdürlüğü nezarethanelerine Kurumumuz tarafından 22.08.2022 tarihinde *habersiz* bir ziyaret gerçekleştirilmiş olup ziyaret heyetinde; ... yer almıştır.

8. Ziyaret, Çorum İl Emniyet Müdürlüğü yetkilileri ile yapılan ön görüşme ile başlamıştır. Görüşmede UÖM hakkında genel bir bilgilendirme yapılmış, gerçekleştirilecek ziyaretin amacı ve yöntemine ilişkin bilgiler verilmiş ve İdareden İl Emniyet Müdürlüğü bünyesinde bulunan şubeler ve bu şubelerin gerçekleştirdikleri iş ve işlemler hakkında genel bilgiler edinilmiştir. Görüşmenin ardından Heyet, sırasıyla İl Emniyet Müdürlüğü bünyesinde bulunan nezarethaneler ile İl Emniyet Müdürlüğü’ne bağlı Çocuk Şube Müdürlüğü nezarethanelerini ziyaret etmiştir. Ziyaretlerin sonunda Çorum İl Emniyet Müdür Yardımcısı Cemil ERDEMLİ ile son görüşme yapılarak ziyaret sonlandırılmıştır.

9. Bu rapor, 18.01.2022 tarihli ve 2022/43 sayılı Kurul kararı ve Başkanlık makamının 18.08.2022 tarihli ve 12891 sayılı olurlarına istinaden 22.08.2022 tarihinde, Çorum İl Emniyet Müdürlüğü nezarethanelerine gerçekleştirilen habersiz ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

2. NEZARETHANELERDE GERÇEKLEŞTİRİLEN TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

10. İl Emniyet Müdürlüğü ana hizmet binasında; Asayiş Şube Müdürlüğü, Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü (KOM), Narkotik Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü’nün (NARKO) kullanımına ait olan nezarethaneler yer almaktadır. Çocuk Şube Müdürlüğü binası ise ana hizmet binasından ayrı bir yerleşkede yer almakta ve İl Emniyet Müdürlüğü ana hizmet binasına yaklaşık 1,6 km uzaklıkta bulunmaktadır.

11. Ziyaret tarihinde, İl Emniyet Müdürlüğü ana binasındaki şube müdürlükleri ve Çocuk Şube Müdürlüğünde bulunan hiçbir nezarethane tutulan bulunmadığı görülmüştür

2.1. İL EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ

12. Asayiş, Terörle Mücadele, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Şube Müdürlükleri’nde üçer adet nezarethane odası ve birer adet muhafaza odası bulunmaktadır.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

Muhafaza odaları diğer odaların doluluk durumuna göre kullanılmaktadır. Narkotik Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğünde ise şubenin bulunduğu katın yenilenmemiş olması nedeniyle diğer birimlerden farklı olarak iki adet nezarethane odası yer almaktadır. Nezarethane odalarının büyüklüğüne ilişkin tablo aşağıda verilmiştir:

Müdürlük	Genişlik	Yükseklik
Asayiş Şube Müdürlüğü	11,40 m ²	3 m
Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü	7 m ²	2,5 m
Narkotik Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü	8,40 m ²	2,95 m
Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü	7 m ²	2,5 m

13. Nezarethane odaları iki kişilik kapasiteye sahip olacak şekilde düzenlenmiş olup İdarece, tutulan sayısında yoğunluk yaşanması halinde birimlerin kendi aralarında koordine olarak nezarethanelerde dengeli bir yerleşim sağlandığı ifade edilmiştir.

14. Nezarethane odalarındaki oturma bölümleri ihtiyaç duyulduğunda uyumak için uygun olacak şekilde yumuşak ve silinebilir kumaş şilte ile kaplıdır. Nezarethane odalarının tümünde yeterli sayıda temiz battaniye bulunmaktadır. Nezarethanelerden toplanan kirli eşyaların belirli aralıklarla Destek Hizmetleri Şube Müdürlüğü tarafından anlaşmalı kurumlarda yıkatıldığı anlaşılmış, heyetimizce temiz ve kirli battaniyelerin tutulduğu dolaplar incelenmiş, battaniyelerin kenarlarının tutulanların kendilerine zarar vermemesi için kesildiği, temiz ve kirli eşyaların ayrı dolaplarda saklandığı görülmüştür.

15. Nezarethanedeki ibadetini eda etmek isteyenler için uygun materyallerin bulunduğu ve yeterince temiz olduğu gözlenmiştir.

16. Nezarethanelerde tutulan kişilerin herhangi bir ihtiyaçlarının olup olmadığının tespiti için görevli personelce düzenli aralıklarla kontrollerin yapıldığı ifade edilmiş ancak nezarethane odalarında acil durum butonu bulunmadığı gözlemlenmiştir. İdarece, güvenlik gerekçesiyle acil durum butonlarının nezarethane odalarının içine konulmadığı ifade edilmiştir.

17. Narkotik Şube Müdürlüğü nezarethanesi hariç nezarethane odalarının havalandırma ve doğal ışık ihtiyaçları, odalarda bulunan delikli menfezler ve koridordaki açılabilir pencereler vasıtasıyla karşılanmaktadır. Narkotik Şube Müdürlüğü nezarethane odalarının havalandırma ve doğal ışık ihtiyacı ise koridordaki açılabilir pencere ile giderilmektedir.

18. Nezarethane odalarının ısıtılması merkezi kalorifer sistemi ile sağlanmakta olup İdarece, kışın sıcaklıkların aşırı düşmesi halinde tutulanlara fazladan battaniye verildiği, ihtiyaç halinde ayrıca nezarethane koridorlarına ısıtıcılar konularak ısınmanın sağlandığı belirtilmiştir.

19. Nezarethanelerde biri kadın ikisi erkek tuvaleti olmak üzere toplam üç tuvalet, bir banyo, iki lavabo bulunduğu; ancak Asayiş Şube Müdürlüğü hariç olmak üzere engelli bireylerin

kullanımına uygun tuvalet, banyo ve lavabonun mevcut olmadığı, erkek ve kadın tuvaletlerinin yan yana olduğu ve banyonun tutulanlarca ortak kullanıldığı görülmüştür. Sıcak suyun termosifon ile sağlandığı belirtilmiş, heyetimizce sıcak su akışı kontrol edilmiş ve suyun kısa sürede ısındığı gözlemlenmiştir.

20. Nezarethane tuvalet ve banyolarında sabun, terlik, havlu gibi hijyen malzemelerinin yeterli miktarda bulunduğu görülmüş, bu bölümlerin günlük olarak temizlendiği, kişisel temizlik malzemelerinin görevli personeller tarafından sürekli olarak kontrol edilerek eksikliklerin giderildiği anlaşılmıştır.

21. İdarece, nezarethanelerin günlük temizlikleri dışında, tutulanların işlemleri bitip nezarethaneden ayrılmalarının akabinde görevli personel tarafından ayrıca temizlendiği, ihtiyaç duyulması halinde bulaşıcı hastalıkların önlenmesi amacıyla dezenfekte edildiği belirtilmiştir.

22. Yemeklerin Polisevinde hazırlandığı, tutulanlara üç öğün yemek verildiği, yemek saatleri dışında tutulan gelmesi halinde bu kişiler için ayrıca yemek talep edildiği, tutulanların sağlık durumları dikkate alınarak diyet menülerinin oluşturulduğu ancak farklı beslenme biçimlerine (vegan, vejetaryen vb.) uygun menülerin hazırlanmadığı, yemek verildiğine dair fişlerin belli bir süre saklandığı, kantin ve market ihtiyaçlarının da tutulanların talepleri doğrultusunda görevli personel tarafından karşılanabildiği anlaşılmıştır.

23. İdarece, tutulanların içme suyu ihtiyaçlarının yemeklerin yanında verilen 500 ml ambalajlı sular ile karşılandığı, ihtiyaç halinde kantinde bulunan 200 ml ambalajlı suların tutulanlara sınırsız olarak verildiği ifade edilmiştir.

24. İdarece, acil tıbbi müdahale ihtiyacı halinde 112 Acil Çağrı Merkezi vasıtası ile tutulanlara ilk müdahalenin yapılarak ilgili Cumhuriyet Savcısına duruma ilişkin bilgi verildiği, hastane ortamında müdahale edilmesine karar verilen tutulanların ise tahkikatı yürüten birimde görevli memur eşliğinde en yakın sağlık kuruluşuna sevklerinin sağlandığı, tedavi işlemlerinin tamamlandığına dair doktor raporu ile birlikte tutulanların nezarethaneye giriş işlemlerinin tekrar yapıldığı ifade edilmiştir.

25. İdarece, kronik hastalığı bulunan ve adli doktor raporunda sürekli ilaç kullanması gerektiği belirtilen tutulanların ilaçlarının dağıtımının, giriş muayenesini gerçekleştiren doktora bilgi verilerek ve kullanım saatlerine riayet edilerek nezarethane görevlisi tarafından düzenli olarak gerçekleştirildiği, raporu veya ilaç reçetesi bulunmayan tutulanların Cumhuriyet Savcısının bilgisi dâhilinde görevli personel refakatinde hastaneye sevk edilerek ilaçlarına ulaşması için gerekli işlemlerin yapıldığı belirtilmiştir.

26. Müdürlük bünyesindeki her şubenin kendine ait birer adet müdafî görüşme odası bulunmaktadır. Ziyaret heyeti tarafından yapılan incelemelerde; odalarda güvenlik kamerası

bulunduğu, odanın içerisinde konuşulanların dışarıdan duyulmaması için duvarların ses yalıtımı malzemeleri ile kaplandığı gözlemlenmiştir.

27. Narkotik Şube Müdürlüğü bünyesinde iki adet ifade alma odası bulunmakta olup diğer şubelerde birer adet ifade odası yer almaktadır. Odaların yeterli ışıklandırma ve havalandırma imkânına sahip olduğu, odalarda ses ve görüntü kaydı yapan bir adet güvenlik kamerası bulunduğu gözlemlenmiştir.

28. Nezarethane koridorlarındaki panolarda nezarethane talimatnamesinin asılı olduğu, ancak tutulanların haklarını gösteren CMK'nın 91'inci ve 147'nci maddelerine göre hazırlanmış Sanık Hakları Formunun Türkçesi veya yabancı uyruklu şahısların anlayacakları dillerde tercümesinin (Asayiş ve TEM Şube Müdürlüğü dışındaki müdürlüklerde) asılı olmadığı görülmüştür. İdarece; ilk girişlerinde tutulanlara gerekli formlar imzalatırken sanık hakları formu ile birlikte sevk-serbest bırakma tutanağının bir nüshasının elden verildiği, yabancı tutulanlar için ise şüpheli ve sanık hakları formlarının şahısların konuştukları yabancı dile göre İngilizce, Almanca, Fransızca, Rusça ve Arapça dillerinde çevirilerinin sunulduğu, yabancı tutulanlar için tercüman hizmetine ihtiyaç duyulması halinde yeminli tercümanların Müdürlüğe çağrıldığı ifade edilmiştir.

29. Ziyaret heyetince Nezarethaneye Alınanların Kaydına Ait Defter kayıtları incelenmiş; Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği'nin 12'nci maddesinde belirtilen hususların defterde yer aldığı, kayıtların eksiksiz tutulduğu ve defterin görevli Cumhuriyet Savcısı tarafından da düzenli olarak incelendiği anlaşılmıştır.

30. Asayiş Şube Müdürlüğü'nde 9 adet, Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü'nde 6 adet, Narkotik Şube Müdürlüğü'nde 4 adet, KOM Şube Müdürlüğü'nde ise 6 adet olmak üzere toplam 25 adet 7/24 esasına uygun olarak kayıt alan güvenlik kamerası bulunmaktadır. Güvenlik kameraları nezarethane odalarını, nezarethanelerin yer aldığı koridorları, nezarethane girişini, tuvalet ve banyoların girişini, müdafî görüşme odalarını ve ifade odalarını göstermektedir. İdarece, 7/24 kameraları izleyen görevli personelin bulunduğu, acil durumlarda kısa sürede müdahale edilebilmesi için bu görevlilere nezarethane odalarına yakın ayrı bölümler oluşturulduğu, belirtilmiş, ziyaret heyeti tarafından güvenlik kameraları incelenmiş; kamera kayıtlarının geriye dönük 30 gün süreyle saklandığı, kamera açılarında kör nokta bulunmadığı anlaşılmıştır.

31. İdarece, İl Emniyet Müdürlüğü'nde herhangi bir elektrik kesintisi yaşanması durumunda Müdürlük bünyesindeki kameraların bağlı olduğu jeneratörün otomatik olarak devreye girdiği, kameralarda herhangi bir arıza yaşanması halinde ise derhal teknik personelin bilgilendirildiği ve sorunun çözülmeye çalışıldığı ifade edilmiştir.

32. İdarede kadın ve erkek personel sayısının yeterli olduğu, gözaltına alınan kadınlarla ilgili işlemlerin kadın personel tarafından yapıldığı, kadın personel için nöbet listesi tutulduğu ve

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

geceyi nezarethanede geçirmesi gereken kişinin kadın olması halinde listeye göre kadın personelin nöbet tuttuğu, kadın personel sayısının yetersiz kalması halinde ise diğer birimlerden geçici olarak kadın personel görevlendirildiği anlaşılmıştır.

33. İdarece, personelin hizmet içi eğitim kapsamında temel olarak insan hakları alanında eğitim aldığı, mesleğin icrası süresince de sürekli olarak bu alanda seminer ve toplantılara katılmaya teşvik edildikleri, 2022 yılı içerisinde Eğitim Şube Müdürlüğü tarafından insan hakları konusunda personele yönelik 5 adet seminer gerçekleştirildiği, personelin hassas gruplara yönelik herhangi bir eğitim almadığı ifade edilmiştir.

34. Engelli, hasta, yaşlı, hamile ve özel ihtiyaçları bulunan kişilerin gözetimine alınması halinde ivedilikle konu ile ilgili soruşturmayı yürüten Cumhuriyet Savcısına tutulanlar hakkında bilgi verildiği, bu kişilerin Cumhuriyet Savcısı talimatı olmadan nezarethaneye konulmadığı ifade edilmiştir.

2.2. ÇOCUK ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ

35. Çocuk Şube Müdürlüğü Ek Hizmet Binası, İl Emniyet Müdürlüğü ana hizmet binasına yaklaşık 1,6 km mesafede bulunmaktadır.

36. Nezarethane odalarının binanın ikinci katında yer aldığı, odalara merdivenle ulaşıldığı ancak engellilerin kullanımına uygun engelli rampası bulunmadığı görülmüştür.

37. Müdürlük bünyesinde kız ve erkek çocuk-tutulanlar için ayrılmış, iki kişinin kalabileceği şekilde iki adet nezarethane odası bulunmaktadır. Erkek-çocuk nezarethane odası 10,75 m² (en: 4,3 m, boy: 2,4 m, yükseklik: 2,5 m) ve kız-çocuk nezarethane odası ise 7,5 m² (en: 3 m, boy: 2,5 m, yükseklik: 2,5 m) alana sahiptir.

Nezarethane Odaları	Genişlik	Yükseklik
Erkek-çocuk	10,75 m ²	2,5 m
Kız-çocuk	7,5 m ²	2,95 m

38. Nezarethane odalarındaki oturma bölümleri rahatlıkla uyunabilecek nitelikte yumuşak ve silinebilir kumaş şilte ile kaplıdır. Nezarethane odalarının tümünde yeterli sayıda temiz battaniye bulunmaktadır.

39. İdare tarafından, çocuk-tutulanların çıkışının yapılmasının ardından kullanılmış battaniye ve yastık kılıflarının toplanarak kirli dolaplarına konulduğu ve belirli aralıklarla Destek Hizmetleri Şube Müdürlüğü tarafından anlaşmalı kurumlarda yıkatarak tekrar kullanıma hazırlandığı belirtilmiştir. Yapılan incelemelerde battaniyelerin kenarlarının kesilmiş ve temiz vaziyette saklandığı görülmüştür.

40. Nezarethanelerde tutulan kişilerin herhangi bir ihtiyaçlarının olup olmadığının tespiti için görevli personelce düzenli aralıklarla kontrollerin yapıldığı ifade edilmiş ancak nezarethane odalarında, tutulanların kullanabileceği acil durum butonu bulunmadığı gözlemlenmiştir. İdarece, acil durum butonlarının güvenlik gerekçesiyle nezarethane odalarının içine konulmadığı ifade edilmiştir.

41. Nezarethanelerde herhangi bir havalandırma ve soğutma sistemi bulunmamaktadır. Kız-çocuk nezarethane odasının havalandırma ihtiyacı demir parmaklıklı kapı ile kapatılmış balkon, erkek-çocuk nezarethane odasının havalandırma ihtiyacı ise delikli menfez yoluyla sağlanmaktadır. Heyet tarafından yapılan incelemelerde, odalara yeterli düzeyde doğal ışık girdiği ve havalandırmanın yeterli olduğu gözlemlenmiştir. Odaların ısınması ise merkezi kalorifer sistemi ile sağlanmaktadır.

42. Nezarethanelerin bulunduğu katta bir tuvalet, bir banyo ve bir lavabonun bulunduğu; engelli tuvaletinin zemin katta olduğu, ancak engelli bireylerin kullanımına uygun banyo ve lavabonun mevcut olmadığı görülmüş, sıcak suyun termosifon ile sağlandığı, yapılan kontrolde suyun kısa sürede ısındığı gözlenmiştir. Engelli tuvaletinde yapılan incelemede bir adet tutunma barının bulunduğu ve rahat hareket etmek için yeterli alanın sağlandığı, tuvalet ve banyoda çocuk tutulanlara uygun yeterli miktarda kişisel temizlik malzemelerinin (sabun, şampuan, havlu) bulunduğu, duş ile tuvalet ve lavaboları ayıran bir bölmenin olmadığı gözlenmiş, bu durumun mahremiyetin korunması bakımından uygun olmadığı değerlendirilmiştir.

43. İdarece, nezarethanelerin günlük temizlikleri dışında, tutulanların işlemleri bitip nezarethanedan ayrılmalarının akabinde görevli personel tarafından ayrıca temizlendiği, ihtiyaç duyulması halinde bulaşıcı hastalıkların önlenmesi amacıyla dezenfekte edildiği belirtilmiştir.

44. İdare tarafından, çocuk-tutulanlara günde üç öğün Polisevinden temin edilen yemeklerin verildiği; sağlık durumu nedeniyle özel beslenmeye ihtiyaç duyan çocuk-tutulan olması durumunda ve talep edilmesi halinde yakınları tarafından getirilen yemeklerin tutulanlara verilebildiği, kantin ve market ihtiyaçlarının çocuk-tutulanların talepleri doğrultusunda görevli personel tarafından karşılanabildiği, içme suyu ihtiyacının, herhangi bir sınırlama olmaksızın 200 ml ambalajlı sular ile karşılandığı bilgisi verilmiştir.

45. İdarece, çocuk-tutulanların acil sağlık yardımına ihtiyaç duyması halinde 112 Acil Çağrı Merkezinden ambulans istendiği, ilk müdahalenin sağlık görevlileri tarafından yapıldığı, hastanede tedavisine devam edilmesine karar verilmesi durumunda ise bu çocukların personel refakatinde hastaneye sevk işlemlerinin sağlandığı, sürekli ilaç kullanması gerektiği belirtilen ve/veya kronik hastalığı bulunan çocuk-tutulanların ilaçlarının, nezarethane görevlisi tarafından kullanım saatlerine riayet edilerek dağıtımının yapıldığı belirtilmiştir.

- 46.** Şubede iki adet ifade alma odası, bir adet müdafî görüşme odası bulunmaktadır.
- 47.** Müdafî görüşme odasında kamera ve ses kaydı sisteminin bulunmadığı ve kapıların ses geçirmeyecek özellikte olduğu gözlemlenmiştir. Dışarıdan odanın içinin görünmemesini sağlayan renkli cam sayesinde müdafî görüşme odası aynı zamanda teşhis odası olarak da kullanılmaktadır.
- 48.** Mağdur çocukların ifadelerinin Baro tarafından görevlendirilen avukatlar eşliğinde alınmakta olduğu, ifade sürecine dair kamera kaydının tahkikat evrakına eklenerek Cumhuriyet Savcılığına gönderildiği, bu şekilde alınan ifadeler ile mağdur çocukların adli süreçte tekrar ifade vermesinin önüne geçildiği belirtilmiştir.
- 49.** Cinsel istismar, taciz gibi vakalar için yapılan ön görüşme sonrasında Cumhuriyet Savcısının talimatı doğrultusunda olayla bağlantılı çocukların iş ve işlemlerinin ÇİM (Çocuk İzleme Merkezi) tarafından yürütüldüğü ifade edilmiştir.
- 50.** İfade alma odasında yeterli sayıda masa ve sandalyenin mevcut olduğu, ayrıca odada ifadeyi alacak görevlilerin kullanacağı teknik malzeme ile ifade sürecinin baştan sona sesli ve görüntülü bir şekilde kaydedilmesini sağlayan güvenlik kamerasının da bulunduğu görülmüştür.
- 51.** Nezarethane koridorunda Emniyet Genel Müdürlüğü Nezarethane Talimatnamesinin bulunduğu, sanık hakları formu gibi bilgilendirici başka bir broşür veya kitapçık gibi belgelerin nezarethane odalarının bulunduğu koridora asılmamış olduğu, yabancı çocuk-tutulanlar için yabancı dilde sanık hakları formunun bulunmadığı gözlemlenmiştir.
- 52.** Nezarethaneye Alınanların Kaydına Ait Defter kayıtları ziyaret heyeti tarafından incelenmiş ve Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği'nin 12'nci maddesinde belirtilen hususların defterde yer aldığı, kayıtların eksiksiz tutulduğu ve defterin görevli Cumhuriyet Savcısı tarafından da düzenli olarak incelendiği anlaşılmıştır.
- 53.** Nezarethanede bulunan 3 adet güvenlik kamerası 7/24 esasına göre kayıt yapmakta ve kayıtlar 60 gün geriye dönük olarak saklanmaktadır. İdare tarafından, elektrik kesintisi yaşanması durumunda jeneratörün otomatik olarak devreye girdiği ve böylece güvenlik kameralarının kesintisiz bir şekilde kayıt yapabildiği belirtilmiştir. Yapılan incelemede kamera açılarında herhangi bir kör noktanın bulunmadığı anlaşılmıştır.
- 54.** İdarece, Şubede yeterli sayıda kadın ve erkek personelin bulunduğu, personel sayısının yetersiz kalması halinde ise diğer birimlerden geçici olarak personel görevlendirildiği belirtilmiştir.

3. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

55. TIHEK'in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek iletişim doğrultusunda iş birliği esasına dayanmaktadır. Müdürlükler tarafından ziyaret heyetinin bütün bölümlere erişimi bekletilmeksizin sağlanmış, gerekli bilgi ve belgelere erişim vakitlice sağlanmıştır.

3.1. İL EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜNE YÖNELİK TAVSİYELER

56. Nezarethane odalarında oluşabilecek acil bir durumu veya tutulanların sağlık durumlarında oluşabilecek ani gelişmeleri ve benzeri durumları daha iyi bir şekilde takip edilebilmek için gerekli önlemler alınarak odalara acil durum butonunun konulması,²

57. Mahremiyetin korunması adına, tüm Müdürlüklerdeki nezarethane odalarının girişine veya içine tutulanların buldukları alanın kamera ile izlendiğini belirten şekilde bir uyarı yazısının konulması, İl Emniyet Müdürlüğü'nde güvenlik gerekçesiyle müdafî görüşme odasına yerleştirilen güvenlik kameraların kaldırılarak odada personelin konuşulanları duyamayacağı ancak görebileceği bir düzenleme yapılması,³

58. Nezarethanelerin yer aldığı koridor duvarlarına Nezarethane Talimatnamesi'nin yanı sıra Sanık Hakları Formu, Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi gibi bilgilendirici metinler asılması, bununla birlikte Çocuk Şube Müdürlüğünde yabancı çocuk-tutulanlar için farklı dillerde sanık hakları formu ve diğer bilgilendirici metinlerin hazır bulundurulması,⁴

59. Çocuk Şube Müdürlüğündeki tuvalet ve banyo kısmının mahremiyeti sağlayacak şekilde düzenlenmesi,⁵

² Avrupa Cezaevi Kuralları 18.2: "Mahpusların personel ile gecikmeksizin irtibat kurmasını mümkün kılan bir alarm sistemi olmalıdır.", 52.4. "Tüm mahpusların, gece de dâhil olmak üzere, günün her saatinde personel ile iletişim kurabilmesine imkân sağlanmalıdır."

³ Mahpusların İslahı İçin Asgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Kuralları) Kural 61/1: "Mahpuslara, iç hukuka uygun olmak koşuluyla, kendi seçtikleri veya bir hukuki danışmanlık şirketi tarafından sağlanan bir avukat ile herhangi bir yasal konu üzerinde, hiçbir gecikme, müdahale veya sansür olmaksızın ve tam gizlilik içerisinde görüşebilmesi ve iletişim kurması için gerekli fırsat, zaman ve imkânlar sağlanır. Görüşmeler ceza infaz kurumu personeli tarafından görülebilir; ancak dinlenemez."

⁴ Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi AİÖK Standartları, CPT/Inf/ (2002) 9, para. 44. "Özgürlüğü kısıtlanmış kişilerin hakları, bu kişiler söz konusu hakları bilmediği sürece pek bir değer taşımamaktadır. Bu nedenle polis nezaretine alınan kişilere gecikme olmadan ve anladıkları bir dilde hakları konusunda sarıh olarak bilgi verilmesi şarttır. Bunun gerçekleşmesini sağlamak için, polis tarafından gözaltına alınan kişilere, söz konusu hakları açık bir biçimde belirten bir form nezaretlerinin başında sistematik olarak verilmelidir. Ayrıca söz konusu kişilerden, hakları konusunda bilgilendirildiklerine dair bir ifadeyi imzalamaları da istenmelidir."

⁵ Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi AİÖK

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

60. Müdürlük ve bağlı merkezlerde görev yapan personelin hizmet içi eğitim müfredatına, “insan hakları”, “tutulanlara ve özellikle hassas gruplara yönelik muamele” ile “BM’nin İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı, Aşağılayıcı Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi (İstanbul Protokolü)” dâhil olmak üzere işkence ve kötü muameleyi inceleme ve belgelendirme konularının dâhil edilmesi,⁶ hususları tavsiye edilmektedir.

Standartları, CPT/Inf/ (2002) 9, para. 47.2. “Polis nezaretindeki kişiler mahremiyete uygun şartlarda tuvalet imkânına ve yıkanmak için uygun şartlara sahip olmalıdır.”

⁶ Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi AİÖK Standartları, CPT/Inf/ (2002) 9, para. 34. “Şüphelilerin sorgulanması, tatminkâr bir biçimde yapılabilmesi için özel eğitim gerektiren ve uzmanların yapması gereken bir iştir. İlk olarak ve özellikle, sorgulamanın amacının tam olarak ne olduğu kesin olarak belirlenmelidir; amaç, sorgulamayı yapan memurların gözünde suçlu olduğu varsayılan bir kişinin itiraf etmesini sağlamak değil, incelenmekte olan konu hakkında gerçekleri öğrenmek için doğru ve güvenilir bilgilere ulaşmak olmalıdır. Şüphelilerin sorgulanması sırasında uygulanacak davranış kurallarının belirlenmesi, kolluk kuvvetlerinin uygun eğitimi almasına ek olarak, yukarıda belirtilen amaca uymalarını çok kolaylaştıracaktır.”



TIHEK

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU

ÇANKAYA İLÇE EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ NEZARETHANELERİ ZİYARETİ RAPORU

2023/14

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

KISALTMALAR

AiÖK	Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi
BM	Birleşmiş Milletler
CMK	Ceza Muhakemesi Kanunu
cm	Santimetre
m²	Metrekare
ml	Mililitre
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ne Ek İhtiyari Protokol
para.	Paragraf
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması

1. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 6701 sayılı Kanunla insan onurunu temel olarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.

2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol'ü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre Protokolün amacı: *"Bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*

3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı hükmü uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2'nci maddesinin birinci fıkrasının (k) bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.

4. Suç işlediği şüphesi, somut delillerin varlığı ile kuvvetle muhtemel olan kişinin kolluk kuvvetleri tarafından özgürlüğünden yoksun bırakılmasına ilişkin genel hükümler 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nda (CMK) düzenlenmiştir. CMK'nin 99'uncu maddesinde *"Gözümlüne alınan kişilerin bulundurulacakları nezarethanelerin maddi koşulları, bu kişinin hangi görevlinin sorumluluğuna bırakılacağı, sağlık kontrolünün nasıl yapılacağı, gözaltı işlemlerine ilişkin kayıt ve defterlerin nasıl tutulacağı, gözaltına alınmanın başlangıcında ve bu tedbire son verildiğinde hangi tutanakların tutulacağı ve gözaltına alınan kişiye hangi belgelerin verileceği ile kolluk tarafından gerçekleştirilen yakalama işlemlerinin yürütülmesinde uyulacak kuralların yönetmelikle gösterileceği"* hükme bağlanmıştır.

5. 1/6/2005 tarihli ve 25832 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Yakalama, Gözümlüne Alma ve İfade Alma Yönetmeliği'nin 4'üncü maddesine göre *"Nezarethane; Şüpheli veya sanıkların haklarındaki işlemlerin tamamlanıp adli mercilere sevk edilinceye kadar bekletilmesi amacıyla yapılmış yerleri ifade eder."*

6. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (j) bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere

haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevi ve yetkisini haiz olduğu ifade edilmiştir. Özgürlüğünden mahrum bırakılan kişilerin tutulduğu nezarethanelere ziyaretler düzenlemek TİHEK'in görev ve yetki alanı kapsamındadır.

7. Anılan görevin icrası kapsamında, 13/9/2022 tarihinde Çankaya İlçe Emniyet Müdürlüğü Nezarethanelerine *habersiz* bir ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ziyaret Heyetinde; Birleşmiş Milletler İşkencenin Önlenmesi Alt Komitesi (SPT) Başkanı... SPT Üyesi... SPT Sekreteri... SPT İnsan Hakları Uzmanı ..., Ulusal Önleme Mekanizması Koordinatörü ..., İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı ..., İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcısı ... ve... yer almıştır.

8. Ziyaret, Çankaya İlçe Emniyet Müdürlüğü yetkilileri ile yapılan ön görüşmeyle başlamıştır. Görüşmede ilk olarak TİHEK ve SPT üyelerinden oluşan Heyet tanıtılmış, ziyaretin SPT üyeleri ile gerçekleştirilen ortak bir ziyaret olduğu belirtilmiş, daha sonra TİHEK'in ulusal önleme mekanizması kapsamındaki görev ve yetkileri, ziyaretin amacı ve yöntemi hakkında bilgilendirme yapılmış, İlçe Emniyet Müdürlüğü ve faaliyetleri ile ilgili genel bilgiler alınmıştır. Görüşmenin ardından Heyet ikiye ayrılarak İlçe Emniyet Müdürlüğü Nezarethanelerini ziyaret etmiştir. Ziyaret sırasında nezarethanelerde tutulan¹ olmadığı görülmüştür. Ziyaret, Çankaya İlçe Emniyet Müdürü... ile yapılan son görüşmede Heyetin gözlem ve tespitlerinin iletilmesiyle sonlandırılmıştır.

9. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 18/1/2022 tarihli ve 2022/43 sayılı Kararına istinaden 13/9/2022 tarihinde Çankaya İlçe Emniyet Müdürlüğü Nezarethanelerine gerçekleştirilen izleme ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

2. ÇANKAYA İLÇE EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ NEZARETHANELERİ

10. İlçe Emniyet Müdürlüğü bünyesinde Suç Önleme ve Soruşturma Bürosu Aranan Şahıslar Kısım Amirliği ile Çankaya Şehit Fuat Bal Polis Merkezi Amirliği nezarethaneleri bulunmakta olup nezarethaneler binanın giriş katında yer almaktadır.

11. Müdürlük binasında her biri beş kişi kapasiteli toplam altı nezarethane odası bulunmaktadır. Bir no.lu oda 266×420 cm, iki no.lu oda 267×420 cm, üç no.lu oda 270×420 cm, dört no.lu oda 276×420 cm, beş no.lu oda 256×420 cm, altı no.lu oda 271×420 cm en ve boya sahip olup yükseklikleri 295 cm'dir.²

¹ Nezarethanelerde bulunan özgürlüğünden mahrum bırakılanlar için kısaca "tutulan" ifadesi kullanılacaktır.

² Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi, AİÖK Standartları, CPT/Inf (92) 3, para.43: "Bir polis hücresi (veya bir başka tür gözaltındaki kişinin / mahkûmun kalacağı yer) için makul büyüklüğün ne olduğu zor bir sorudur. Böyle bir değerlendirme yaparken göz önünde bulundurulması gereken birçok faktör vardır. Ancak CPT heyetleri bu konuda genel kuralları belirleme ihtiyacı

12. Uluslararası standartlara³ göre yedi ile dokuz m² arası büyüklükteki nezarethane odalarında aynı anda ikiden fazla kişi kalmamalı ve gözaltında tutulan her kişiye, çok kişilik nezarethane odalarında en az dört m² yaşam alanı sağlanmalıdır.⁴ Bu çerçevede, nezarethane odalarında tutulan sayısında yoğunluk yaşanması halinde, İlçe Emniyet Müdürlüğüne bağlı diğer polis merkezi amirliklerine ait nezarethanelerin kullanıldığı, her nezarethane odasında beş kişiden az tutulan⁵ olmasına özen gösterildiği, özellikle engelli, hasta ve yaşlı kişilerin işlemlerinin hızlı bir şekilde tamamlanarak ilgili Cumhuriyet Savcısının talimatına göre adliyeye sevk edildikleri ya da serbest bırakıldıkları ifade edilmiştir.

13. İdare tarafından nezarethanedeki bir no.lu odanın kadınlara tahsis edildiği bilgisi verilmiş ancak yapılan incelemede oda girişinde bu duruma ilişkin bir tabela ya da işaretin bulunmadığı görülmüştür. Konu hakkında İdare ile yapılan görüşmede, kadın tutulan sayısının genelde az olduğu, bu sebeple kadın tutulan olmadığında bir no.lu odanın erkek tutulanlara tahsis edildiği belirtilmiştir.

14. Ortalama büyüklüğü on bir m² olan nezarethane odalarının duvarlarla ayrıldığı, odalardaki yere sabitlenmiş oturma alanlarının yumuşak ve silinebilir deri şilte ile kaplı ve tutulanların uyuması için uygun özellikte olduğu tespit edilmiştir.

15. Odalarda yeterli sayıda temiz battaniye bulunduğu görülmüş, İdare tarafından battaniyelerin haftalık olarak yıkandığı, tutulanların kendilerine zarar vermesini önlemek adına battaniye kenarlıklarının sökülmüş olduğu belirtilmiştir.

16. Müdürlük binasında ısınma merkezi kalorifer sistemiyle, havalandırma ise koridorlarda bulunan pencereler vasıtasıyla sağlanmaktadır.

17. Odalarda aydınlatma, koridordaki floresan ve spot lambalar aracılığıyla sağlanmaktadır. Koridorda yer alan pencerelerden odalara gelen doğal ışığın yeterli olduğu görülmüş, spot lambaların tutulanlar uyurken kapatıldığı bilgisi edinilmiştir.

hissetmişlerdir. Birkaç saatten daha uzun süreli kalışlar için tek kişilik polis hücrelerinin değerlendirilmesinde halen kullanılan (asgari standart değil, arzu edilen düzey olarak görülen) kriterler şunlardır: 7 m² civarında, duvarlar arasında 2 metre veya daha çok, tavan ve taban arasında 2,5 metre mesafe olan yerler.”

³ CPT/Inf (2020)24 Türkiye Raporu, para.30: “CPT alıkonulan kişilerin genellikle çok sıkışık yerlerde tutulduğunu bir kez daha tespit etmiştir. Örneğin, ziyaret edilen bazı kurumlarda, 8 m² büyüklüğündeki hücrelerde aynı anda üç kişi ve 9 m² büyüklüğündeki hücrelerde aynı anda dört kişinin kaldığı anlaşılmıştır. Komite, Türk makamlarının alıkonulan kişilerin gece boyunca tutulduğu tüm gözaltı hücrelerinde yeterli yaşam alanı olmasını sağlamak için gerekli adımları atması yönündeki tavsiyesini tekrarlamaktadır; 7 ile 9 m² büyüklükteki hücrelerde aynı anda ikiden fazla kişi kalmamalıdır.”

⁴ Bkz. CPT/Inf (2022)06 Romanya Raporu, para.43.

⁵ Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği madde 11/1/b: “Nezarethanede zaruî hâller dışında beşten fazla kişi bir arada bulundurulmaz.”

- 18.** Müdürlükte bir tuvalet, bir banyo ve bir lavabo yer almakta, engelli bireylerin kullanımına uygun tuvalet, banyo ve lavabo ise bulunmamaktadır. Tuvalette sabun ve peçete gibi hijyen ürünlerinin mevcut, banyo ve lavabo musluklarının akar halde olduğu görülmüş, 24 saat sıcak su imkanının bulunduğu belirtilmiştir.
- 19.** Nezarethane oda ve koridorlarının temiz olduğu görülmüştür. İdare tarafından, bu alanların temizliğinin her sabah düzenli olarak yapıldığı ifade edilmiş, ziyaret sırasında temizliğin yeni bitirilmiş olduğu görülmüştür.
- 20.** Tutulanların yemek ihtiyacının anlaşmalı yemek firmasından getirilen kumanyalarla, içme suyu ihtiyacının ise kumanyalar yanında verilen 500 ml pet şişe sular ile karşılandığı, talep halinde tutulanlara ek olarak aynı sudan verildiği bilgisi edinilmiştir.
- 21.** Odalarda acil çağrı butonu bulunmadığı görülmüş, tutulanların ihtiyaçlarını nöbetçi personele seslenerek ilettiği belirtilmiştir.
- 22.** Acil tıbbî müdahale gereken durumlarda, tutulanlara ilk müdahalenin ilk yardım eğitimi almış olan personel tarafından yapıldığı, ardından 112 Acil Çağrı Merkezi aranarak ambulans çağrıldığı, tutulanın hastaneye götürülmesi gereken hallerde ise görevli personel eşliğinde tedavisi yapılmak üzere hastaneye sevkinin sağlandığı ifade edilmiştir.
- 23.** Tutulanların ilaç kullanmaları gereken durumlarda, nezarethane personeli tarafından ilacın rapor ya da reçetesine göre tutulana verildiği ve bu durumun tutanak altına alındığı, bulaşıcı hastalık taşıdığı tespit edilen tutulan olduğunda ise hastalığın yayılmasını önlemek adına kişinin tek başına bir nezarethane odasında tutularak gerekli önlemlerin alındığı, tutulanın çıkış işlemleri yapıldıktan sonra nezarethane oda ve koridorlarının tamamının ilaçlandığı bilgisi edinilmiştir.
- 24.** Müdürlükte bir adet avukat görüşme odası ve dört adet ifade alma odası bulunmaktadır. İncelenen avukat görüşme ve ifade alma odalarının yeterli aydınlatma, ısınma ve havalandırma imkânına sahip olduğu, ifade alma odalarında ses ve görüntü kaydı yapan güvenlik kamerasının⁶ bulunduğu, avukat görüşme odasında ise kamera bulunduğu ancak ses kaydı alınmadığı, odanın dışarıya ses geçirmediği ve müdafii ile tutulanın kimsenin duyamayacağı şekilde⁷ görüşmesini sağlayacak nitelikte olduğu görülmüştür.⁸

⁶ Bkz. Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi, AİÖK Standartları, CPT/In 2002)15-part, para. 36.

⁷ Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği madde 21: “Şüpheli veya sanık vekâletname aranmaksızın müdafii ile her zaman ve konuşulanları başkalarının duyamayacağı bir ortamda görüşebilir.”

⁸ Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi, AİÖK Standartları, CPT/Inf (2002) 15, para.41: “...Avukata erişim hakkı, avukatla özel konuşma hakkını da içermelidir.”

25. Tutulan kişinin yabancı olması halinde kendisine, ilgili birim personeline tercüman tahsis edildiği belirtilmiştir.

26. Koridorlarda Nezarethane Talimatnamesinin⁹ asılı olduğu, ayrıca tutulanların, kendilerine isnat olunan suçla ilgili susma, müdafii tayin etme, yakınlarına ya da ilgili konsolosluğa haber verme gibi temel haklarını içeren Şüpheli ve Sanık Hakları Formu'nun Türkçe ve farklı dillerde (Almanca, Arapça, Fransızca, İngilizce ve Rusça) bulunduğu görülmüştür.

27. Nezarethaneye Alınanların Kaydına Ait Defter incelenmiş, gözaltına alınan kişinin nezarethaneye giriş-çıkış saati, gözaltına alınma nedeni, üst aramasında teslim alınan eşyaları, kişinin müdafii talep edip etmediği, talep ettiyse gelen müdafinin bilgileri, haber verilmesini istediği yakını ya da diplomatik temsilciliğin bilgileri gibi hususların defterde yer aldığı, kayıtların mevzuata¹⁰ uygun bir şekilde tutulduğu tespit edilmiştir.

28. Müdürlük nezarethanelerinde Şüpheli ve Sanık Hakları Formu ile Nezarethane Talimatnamesi dışında bilgilendirici broşür ya da kitapçık bulunmadığı görülmüştür.

29. Nezarethaneye ait koridor ve odaları gösteren toplam altı adet güvenlik kamerası bulunmaktadır. Yapılan incelemede, kameraların çalışır durumda olduğu, nezarethanelerin kör nokta olmayacak şekilde 24 saat kayıt altına alındığı, elektrik kesintilerine karşı jeneratör ve güç kaynağının bulunduğu, tutulanların buldukları alanın kamera ile izlendiğini belirten herhangi bir uyarı yazısının ise bulunmadığı tespit edilmiştir.

30. İdare tarafından kamera kayıtlarının sistemde geriye dönük olarak 30 gün süreyle saklandığı ifade edilse de Ziyaret Heyetince geçmişe dönük kamera kayıtları izlenmek istendiğinde, sistemdeki tarih ve saatin güncel olmaması nedeniyle kamera kayıtları açılmamıştır. Sorunun çözümü için görevli personel çağırılmış ancak sistemdeki sorun çözülememiş ve geçmişe dönük kayıtlar izlenememiştir.

31. Nezarethanede yeterli sayıda kadın ve erkek personelin bulunduğu; izinli olma, hizmet içi eğitime katılma gibi sebeplerle personel sayısında azalma olması halinde diğer polis merkezi

⁹ Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği madde 25/5: "Nezarethane girişine, onaylanmış nezarethane talimatı asılır."

¹⁰ Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği madde 12: "Gözaltı işlemleri nezarete alınanların kaydına ait deftere yazılmak suretiyle tespit edilir. Denetime tâbi olan bu defterde: a) Kimlik bilgileri; 1) Adı ve soyadı, (...)b) Gözaltına alınmasına esas bilgiler; 1) İsnat edilen suç, gözaltına alınma nedeni, (...) c) Giriş işlemleri; 1) Yakalamanın yeri, tarihi ve saati, 2) Giriş tarihi ve saati, 3) Girişte alınan hekim raporunun verildiği makam, tarihi, sayısı ve özeti, 4) Üst aramasında teslim alınan malzemeler, teslim eden ve teslim alanın imzası,(...) d) Şüpheli ile ilgili işlemler; 1) Haber verilen yakını veya belirlediği kişi, adres ve telefon numarası, 2) Haber verilen diplomatik temsilciliğin adı ve telefon numarası, 6) Tercüman temin edilip edilmediği, tercümanın adı, soyadı ve imzası, 7) Müdafii istediği hakkındaki beyanı ve imzası, (...) 9) Gelen müdafin adı ve soyadı, sicil numarası, geliş saati ve imzası,(...)belirtilir. Bu defterde, yukarıda belirtilen zorunlu bilgilerin dışında gerekli görülen diğer bilgilere de yer verilebilir."

amirliklerinden personel talep edildiği ifade edilmiştir. Ayrıca kadın tutulanların işlemlerinin kadın polis memurlarınca yapıldığı, bu sebeple Müdürlükte 24 saat kadın personelin bulunduğu bilgisi paylaşılmıştır.

32. Nezarethane personelinin 2022 yılında düzenli olarak, belirli aralıklarla hizmet içi eğitim aldığı, alınan eğitimler arasında “İnsan Hakları Eğitimi, Kadına Karşı Şiddetle Mücadele Eğitimi, Acil Müdahale ve Şüpheli Araç Durdurma Eğitimi, Silah Bilgisi Eğitimi”nin yer aldığı, özellikle mukayyit polis memurlarına¹¹ ifade alma ile ilgili düzenli eğitim verildiği anlaşılmış ancak bu eğitimlerin içeriğinde İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Küçültücü Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi için El Kılavuzu (İstanbul Protokolü) ile işkence ve kötü muameleyi inceleme ve belgelendirme konularının yer almadığı tespit edilmiştir.

3. TAVSİYELER

3.1. İLÇE EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜNE YÖNELİK TAVSİYELER

33. Nezarethane odalarının girişinde, odaların hangi cinsiyet grubuna tahsis edildiğini gösteren tabela ya da işaret olmadığı görüldüğünden odaların girişlerine uygun tabela ya da işaretlerin asılması,¹²

34. Müdürlük nezarethanelerinde gözaltında bulunan engelli bireylere uygun banyo, tuvalet ve lavabonun bulunmadığı göz önüne alınarak engelli bireylerin kullanımına uygun, makul bir düzenlemenin¹³ yapılması,¹⁴

35. AİÖK'nin “Polis nezaretindeki kişilerin her zaman nezaret görevlileriyle kolayca temasa geçebilecek durumda olmasını sağlamak için gerekli önlemler alınmalıdır. CPT heyetleri bazen,

¹¹ Mukayyit polis memuru; suç soruşturması kapsamında şüpheli, mağdur ve diğer ilgililerin ifadesini alan ve evrak tanzim işlerini yürüten polis memurudur.

¹² AİÖK Standartları CPT/Inf (2000) 13, para. 21: “...Avrupa Konseyi'ne üye devletlerde kadınlar, özgürlüğünden mahrum insanların göreceli olarak küçük bir grubunu temsil etmektedir. Bu durum, devletlerin gözaltındaki kadınlar için özel düzenlemeler yapmasını çok maliyetli hale getirdiğinden kadınlar genellikle az sayıdaki yerde (ve bazen evlerinden ve bakmakla yükümlü oldukları çocuklardan uzakta) erkek tutuklular için hazırlanmış (ve bazen erkek tutuklularla paylaşılan) tesislerde tutulmaktadır. Bu şartlar altında, özgürlüğünden mahrum kadınların güvenli ve makul gözetim şartlarında olmasını sağlamak için özel çaba sarf edilmelidir.”

¹³ 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun madde 3/1/j: “Makul düzenleme; engellilerin insan haklarını ve temel özgürlüklerini tam ve diğer bireylerle eşit şekilde kullanmasını veya bunlardan yararlanmasını sağlamak üzere belirli bir durumda ihtiyaç duyulan, ölçüsüz veya aşırı bir yük getirmeyen, gerekli ve uygun değişiklik ve tedbirleri ifade eder.”

¹⁴ BM Engelli Hakları Sözleşmesi madde 14: “Taraf Devletler engelli kişiler eğer herhangi bir süreç sonunda özgürlüklerinden mahrum edildiyse; bunun diğer bireylerle eşit koşullar altında yapılmasını; engellilerin uluslararası insan hakları hukukuna uygun olarak güvencelere sahip olmasını ve makul düzenlemeye ilişkin hükümler dâhil olmak üzere Sözleşme'nin hedefleri ve ilkeleriyle uyumlu muamele görmesini sağlar.”

polis hücrelerinin polis memurlarının normalde bulunduğu ofislerden veya masalardan uzak olduğunu ve gözaltındaki kişilerin polis memurlarının dikkatini çekebilecekleri herhangi bir imkâna (örneğin çağrı sistemi) sahip olmadığını gözlemlemiştir. Bu şartlar altında, çeşitli olaylara (gözaltındaki tutulular arasında şiddet, intihar girişimi, yangın, vs.) zamanında yanıt verilememesi olasılığı oldukça yüksektir.”¹⁵ tavsiyesi uyarınca tutulanların her zaman görevlilere seslenebilecek durumda olamayabilecekleri göz önüne alınarak nezarethane odalarına acil çağrı butonu gibi bir sistem eklenmesi,

36. AİÖK'nin “Özgürlüğü kısıtlanmış kişilerin hakları, bu kişiler söz konusu hakları bilmediği sürece pek bir değer taşımamaktadır. Bu nedenle polis nezaretine alınan kişilere gecikme olmadan ve anladıkları bir dilde hakları konusunda sarih olarak bilgi verilmesi şarttır.”¹⁶ tavsiyesi uyarınca Müdürlük nezarethanelerinde Şüpheli ve Sanık Hakları Formu ile Nezarethane Talimatnamesi dışında bilgilendirici herhangi bir broşür ya da kitapçık bulunmadığı tespit edildiğinden farklı dillerde bilgilendirici broşür ya da kitapçık hazırlanması,

37. Ziyaret tarihinde güvenlik kamerası sistemindeki sorun nedeniyle geçmişe dönük kamera kayıtlarının izlenemediği dikkate alınarak kötü muamele riskinin önlenmesi ve kamera kayıtlarına sağlıklı erişimin sağlanabilmesi için sistemdeki hatanın düzeltilmesi,¹⁷

38. Tutulanların mahremiyetinin korunması için nezarethane odalarının girişine ya da içine, tutulanların buldukları alanın 24 saat kamera ile izlenmekte olduğunu belirten bir uyarı yazısının eklenmesi,

3.2. İÇİŞLERİ BAKANLIĞI EĞİTİM DAİRESİ BAŞKANLIĞINA YÖNELİK TAVSİYE

39. AİÖK'nin “Şüphelilerin sorgulanması, tatminkâr bir biçimde yapılabilmesi için özel eğitim gerektiren ve uzmanların yapması gereken bir iştir. İlk olarak ve özellikle, sorgulamanın amacının tam olarak ne olduğu kesin olarak belirlenmelidir; amaç, sorgulamayı yapan memurların gözünde suçlu olduğu varsayılan bir kişinin itiraf etmesini sağlamak değil, incelenmekte olan konu hakkında gerçekleri öğrenmek için doğru ve güvenilir bilgilere ulaşmak olmalıdır. Şüphelilerin sorgulanması sırasında uygulanacak davranış kurallarının belirlenmesi, kolluk kuvvetlerinin uygun eğitimi almasına ek olarak, yukarıda belirtilen amaca uymalarını çok kolaylaştıracaktır.”¹⁸ tavsiyesi

¹⁵ Bkz. Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi, AİÖK Standartları, CPT/Inf (2002)15-part, para. 48.

¹⁶ Bkz. Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi AİÖK Standartları, CPT/In 2002)15-part, para. 44.

¹⁷ Bkz. Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi AİÖK Standartları, CPT/Inf/ (2002)15-part, para. 36.

¹⁸ Bkz. Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi, AİÖK Standartları, CPT/Inf (2002)15-part, para. 34.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

uyarınca Müdürlükte görev yapan personelin hizmet içi eğitim müfredatına “BM’nin İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Küçültücü Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi İçin El Kılavuzu (İstanbul Protokolü)” dahil olmak üzere işkence ve kötü muameleyi inceleme ve belgelendirme konularının dâhil edilmesi,¹⁹ hususları tavsiye edilmektedir.

¹⁹ Avrupa Cezaevi Kuralları madde 81.4: “Bütün personelin eğitimi, uluslararası ve bölgesel insan hakları belge ve standartlarının, özellikle Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin ve Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı ya da Onur Kırıcı Muamele veya Cezanın Önlenmesi Sözleşmesinin öğretilmesini ve Avrupa Cezaevi Kurallarının uygulanmasını kapsmalıdır.”



TIHEK

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU

**ANKARA ŞEHİT İSMAİL KILIÇ POLİS
MERKEZİ AMİRLİĞİ NEZARETHANELERİ
ZİYARETİ RAPORU**

2023/22

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

KISALTMALAR

AiÖK	Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi
BM	Birleşmiş Milletler
CMK	Ceza Muhakemesi Kanunu
cm	Santimetre
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ne Ek İhtiyari Protokol
para.	Paragraf
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması

1. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 6701 sayılı Kanunla, insan onurunu temel olarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.

2. Türkiye, 14.09.2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'ın 1'inci maddesine göre Protokolün amacı: *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*

3. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanunun 2'nci maddesinin birinci fıkrasının (k) bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.

4. Suç işlediği şüphesi somut delillerin varlığı ile kuvvetle muhtemel olan kişinin kolluk kuvvetleri tarafından özgürlüğünden yoksun bırakılmasına ilişkin genel hükümler 04.12.2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu (CMK)'nda yer almaktadır. CMK'nin 99'uncu maddesinde ise *"Gözümlüne alınan kişilerin bulundurulacakları nezarethanelerin maddi koşulları, bu kişinin hangi görevlinin sorumluluğuna bırakılacağı, sağlık kontrolünün nasıl yapılacağı, gözaltı işlemlerine ilişkin kayıt ve defterlerin nasıl tutulacağı, gözaltına alınmanın başlangıcında ve bu tedbire son verildiğinde hangi tutanakların tutulacağı ve gözaltına alınan kişiye hangi belgelerin verileceği ile kolluk tarafından gerçekleştirilen yakalama işlemlerinin yürütülmesinde uyulacak kuralların yönetmelikle gösterileceği"* hükme bağlanmıştır.

5. 1.6.2005 tarihli ve 25832 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Yakalama, Gözümlüne Alma ve İfade Alma Yönetmeliği'nin 4'üncü maddesine göre nezarethaneler; *"şüpheli veya sanıkların haklarındaki işlemlerin tamamlanıp adli mercilere sevk edilinceye kadar bekletilmesi amacıyla yapılmış yerleri"* ifade etmektedir.

6. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (j) bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir.
7. Anılan görevin icrası kapsamında 02.12.2022 tarihinde Ankara İli Mamak İlçe Emniyet Müdürlüğü Şehit İsmail Kılıç Polis Merkezi Amirliği Nezarethanelerine¹ habersiz bir ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ziyaret Heyetinde; ... ve TİHEK'in talebi üzerine Valilik tarafından görevlendirilen Doktor yer almıştır.
8. Ziyaret, Merkez İdaresi ile yapılan ön görüşme ile başlamıştır. Görüşmede; TİHEK Heyeti tarafından, TİHEK, ulusal önleme mekanizması, ziyaretin amacı ve yöntemine ilişkin bilgi verilmiştir. Heyetimiz, görevli personel tarafından Merkez İdaresi ve nezarethanelere ilişkin konularda bilgilendirilmiş, nezarethanede tutulan kişi olmaması nedeni ile alıkonulanlarla herhangi bir görüşme yapılmamış, ortak alanlar ile nezarethanelere ilişkin incelemelerde bulunulmuştur.
9. Bu rapor, 22.09.2022 tarihli ve 2022/662 sayılı Kurul kararı ve Başkanlık makamının 01.12.2022 tarihli ve 16569 sayılı oluruna istinaden 02.12.2022 tarihinde, Ankara İli Mamak İlçe Emniyet Müdürlüğü Şehit İsmail Kılıç Polis Merkezi Amirliği Nezarethanelerine gerçekleştirilen izleme ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

2. NEZARETHANELERDE YAPILAN TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

10. Merkez, Mamak İlçe Emniyet Müdürlüğü ile aynı yerleşkede bulunmakta olup -1 ve zemin katta hizmet vermektedir.
11. Nezarethanelerin bulunduğu zemin kat 830.55 m² ve -1. kat 842.62 m² olmak üzere Merkezin toplam kapalı alanı 1.673,17 m² dir.
12. Merkezde engelli rampasının olduğu gözlemlenmiştir.
13. Tutulanların nezarethanelere suç türüne ve cinsiyete göre yerleştirildiği açıklanmıştır. Nezarethanelerin fazla sayıda tutulan olması ve bu sebeple yetersiz kalması durumunda Mamak İlçe Emniyet Müdürlüğüne bağlı diğer birimlerin nezarethanelerinin uygunluk durumuna göre kullanıldığı, uygun olmaması durumunda ise Ankara İl Emniyet Müdürlüğüne bağlı diğer birimlerin nezarethanelerinin kullanıldığı ifade edilmiştir.
14. Faaliyete geçtiği 17.10.2022 tarihinden itibaren Merkezde; 143 erkek ve 14 kadın olmak üzere toplam 157 kişinin tutulduğu bilgisi edinilmiştir.

¹ Bundan sonra kısaca Merkez olarak ifade edilecektir.

- 15.** Çocukların Merkez bünyesinde tutulmadığı; ilgili Cumhuriyet savcısından gerekli talimatların alınarak Ankara İl Emniyet Müdürlüğüne bağlı Çocuk Şube Müdürlüğü Birimlerine teslim edildiği öğrenilmiştir.
- 16.** Merkezde dört nezarethanenin bulunduğu görülmüştür. Her nezarethanede bir kişinin tutulduğu bilgisi alınmıştır. Nezarethanelerin boyutu 270x280 cm, yükseklikleri 390 cm'dir. Merkez İdaresi tarafından nezarethane odalarından iki tanesinin kadınlara, iki tanesinin ise erkeklere tahsis edildiği bilgisi verilmiştir.
- 17.** Nezarethane odalarının duvarlarla ayrıldığı gözlemlenmiştir.
- 18.** Sekiz battaniye ve sekiz yastığın bulunduğu belirtilen Merkezde; dört battaniye ve dört yastığın aktif olarak kullanıldığı, dört battaniye ve dört yastığın ise yedek olarak muhafaza edildiği bilgisi verilmiştir. Battaniye ve yastıkların temiz olduğu gözlemlenmiştir.
- 19.** Ortak alanlar ile nezarethanelerin kalorifer ile ısındığı, ısınma ve havalandırmanın yeterli düzeyde olduğu gözlemlenmiştir.
- 20.** Aydınlatmanın hem nezarethane odalarındaki yaklaşık bir metre uzunlukta ve otuz cm genişlikteki parmaklı pencerelerle sağlanan doğal hem de koridordaki yapay ışıklandırma ile sağlandığı görülmüştür.
- 21.** Nezarethanelere ait iki tuvalet, iki lavabo, iki banyonun mevcut olduğu görülmüştür. Ziyaret Heyeti tarafından tuvalet, banyo ve lavaboların engellilerin kullanımına uygun olmadığı gözlemlenmiş ve konu Merkez İdaresine bildirilmiştir. Merkez İdaresi tarafından ziyaret sonrası söz konusu hususa ilişkin gerekli çalışmaların yapılacağı açıklanmıştır. Gerekli çalışmaların başlatılması hususuna ilişkin Merkez tarafından İnşaat Emlak Şube Müdürlüğüne gönderilen yazı ziyaret sonrasında Heyetimize iletilmiştir.
- 22.** Merkez İdaresi tarafından 24 saat sıcak suya erişim imkânının mevcut olduğu; ayrıca tuvalet, lavabo ve banyoların iki temizlik personeli tarafından günde üç kere temizlendiği ve malzemelerin günlük olarak kontrol edildiği ifade edilmiştir. Öte yandan Heyetimizce yapılan incelemede, Merkez tuvaletlerinde sıvı sabun ve peçetenin bulunmadığı gözlemlenmiştir.
- 23.** Merkez İdaresi tarafından, Merkezin haftada iki gün Mamak Belediye Başkanlığı tarafından ilaçlandığı ifade edilmiştir.
- 24.** Merkezde tutulanların yeme ve içme ihtiyaçlarının Ankara İl Emniyet Müdürlüğü Destek Hizmetler Şube Müdürlüğü tarafından sağlandığı belirtilmiştir.
- 25.** Tutulanlara acil tıbbi müdahale gerektiren durumlarda bu konuda eğitim almış personel tarafından gerekli müdahalenin yapıldığı ve 112 Acil Çağrı Merkezinin aranarak alanında uzman personel talep edildiği bilgisi edinilmiştir.

26. Tutulananın bulaşıcı hastalığa sahip olması durumunda ilgili Cumhuriyet savcısının aranarak tutulananın hastaneye sevkinin sağlandığı ve gerekli tıbbi müdahalenin yapıldığı ifade edilmiştir. Doktorlar tarafından ilgili sağlık kuruluşunda gözetim altında tutulmasına karar verilmesi halinde tutulananın hastaneye yatırıldığı; Merkezde tutulması gerektiğine karar verilmesi halinde ise sağında ve solunda bulunan nezarethaneler boş kalacak şekilde nezarethaneye alındığı bilgisi verilmiştir. Bu süreçte, tutulananın kullanacağı alanlarda tek kullanımlık malzemelerin temin edildiği, tutulananın nezarethanedan ayrılması üzerine kullandığı malzemelerin imha edildiği ifade edilmiştir.

27. Merkez İdaresi tarafından, nezarethaneye giriş aşamasında tutulananın hangi suçtan geldiğinin değerlendirildiği, tutanak tutulduğu, nezarethane defterine kaydının yapıldığı, eşyalarının emanet dolabına konulduğu, sağlık muayenesinin yapılarak hekim raporunun alındığı ve hakları konusunda bilgilendirmelerin yapıldığı açıklanmıştır. Ziyaret Heyeti tarafından nezarethane defteri kontrol edilmiş olup düzenli olarak kayıtların tutulduğu tespit edilmiştir.

28. Merkez İdaresi tarafından tutulana ait eşyaların tutulananın yanında kontrol edildiği, tutanak altına alınarak nezarethane defterine işlendiği ve kilitli emanet eşya dolabına konulduğu bilgisine ulaşılmıştır. Merkez İdaresi tarafından, tutulananın serbest bırakılması veya tutuklanması halinde eşyalarının tutanak ile tutulana teslim edildiği belirtilmiştir.

29. Merkez İdaresi tarafından tutulananın dilek, şikâyet, işkence ve kötü muamele iddialarını nezarethane sorumlusuna, grup amirlerine, polis merkezi amirine, Cumhuriyet savcısına veya Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi (CİMER)'e iletebileceği bilgisi verilmiştir.

30. Merkezde, tutulananın dilek, istek veya şikâyette bulunması halinde gerekli incelemelerin yapıldığı, ihmal veya suç unsuru tespit edilmesi halinde adli ve idari merciler tarafından gerekli işlemlerin gerçekleştirildiği bilgisi edinilmiştir. Son bir yıl içerisinde Merkezde yazılı veya sözlü olarak dilek, istek veya şikâyette bulunan tutulananın olmadığı ifade edilmiştir.

31. Tutulananın sürekli ilaç kullanması ve bu durumu bildirmesi halinde, tutulananın ilaçlarının sağlık muayenesini yapan doktorun talimatları doğrultusunda nezarethanede görevli personelin gözetiminde kullandırıldığı, ilacın olmaması veya eksik olması halinde reçete yazılarak ilacın temin edildiği bilgisi edinilmiştir.

32. Merkezde bir müdafî görüşme odası ve iki ifade alma odası mevcut olduğu gözlemlenmiştir.

33. Nezarethanelerde Sanık Hakları Formu ve Nezarethane Kurallarının mevcut olduğu görülmüş olup Sanık Hakları Formu ve Nezarethane Kuralları dışında tutulananları bilgilendirici broşür veya kitapçık gibi herhangi bir materyalin bulunmadığı tespit edilmiştir.

34. Merkezde tutulananların PolNet 4 Sistemi ile kayıt altına alındığı belirtilmiştir. Nezarethane sorumlusu ve birim amiri tarafından Sistemde bulunan gözaltı ve nezarethane modülü ile

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

nezarethane defterinin günlük olarak kontrol edilerek imzalandığı ve Sistemin Cumhuriyet savcısı tarafından kontrol edildiği açıklanmıştır.

35. Merkezde iki kayıt cihazı ve bu kayıt cihazlarına bağlı gece görüşü özelliğine sahip 40 güvenlik kamerasının bulunduğu ve kayıtların 60 gün süre ile saklandığı belirtilmiştir. Ayrıca, nezarethanede herhangi bir problemin yaşanması halinde söz konusu kayıtların herhangi bir süre sınırlaması olmadan saklandığı açıklanmıştır. Ziyaret Heyeti tarafından kameralar kayıt esnasında kontrol edilmiş olup kamera ekipmanlarının yeni olduğu ve nezarethane bölümlerinin net bir şekilde kayıt altına alındığı görülmüştür.

36. Merkezde jeneratör bulunmakla birlikte teknik nedenlerle kamera kayıtlarında aksaklık yaşanma ihtimali halinde Ankara İl Emniyet Müdürlüğüne bağlı Bilgi Teknolojileri ve Haberleşme Şube Müdürlüğü bünyesinde bulunan 24 saat esasına göre çalışan teknik birim ile görüşüldüğü ve sorunun çözüldüğü açıklanmıştır.

37. Merkez İdaresi tarafından tutulanların görevli personeli tarafından güvenlik kameraları ile sürekli kontrol edildiği ve ilgili personelin gözetimde bulunduğu belirtilmiş ancak nezarethanelerde tutulanların erişebileceği acil çağrı butonu gibi bir sistemin olmadığı tespit edilmiştir.

38. Merkez İdaresi tarafından, Merkezde toplam 83 personelin görev yaptığı açıklanmıştır. Personelden 31'i erkek ve biri kadın olmak üzere toplam 32'sinin çarşı ve mahalle bekçisi sınıfında; 45'i erkek ve 6'sı kadın olmak üzere toplam 51'inin ise emniyet hizmetleri sınıfında bulunduğu ifade edilmiştir.

39. Merkezde, psikolog ve tercüman bulunmamakla birlikte tutulana talebi halinde, Ankara Adli Yargı İlk Derece Mahkemesi Adalet Komisyonu Başkanlığınca yayınlanan liste doğrultusunda, tutulana psikolog ve tercüman desteği sağlandığı açıklanmıştır.

40. Merkez personeline; CMK, Kabahatler Kanunu, İnsan Hakları Evrensel Beyanamesi, insan hakları, sanık hakları ve iletişim becerileri, polis-halk ilişkileri eğitimlerinin verildiği öğrenilmiştir.

3. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

3.1. DEĞERLENDİRME

41. TİHEK'in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek iletişim doğrultusunda iş birliği esasına dayanmaktadır. Merkez tarafından, Ziyaret Heyetinin bütün bölümlere bekletilmeksizin erişimi sağlanmış, gerekli bilgi ve belgeler erişim vakitlice sağlanmıştır. Bu çerçevede, İdarenin ziyaret esnasında gösterdiği iş birliğine açık tutumları ziyaret Heyetimiz tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.

3.2. MERKEZ İDARESİNE YÖNELİK TAVSİYELER

- 42.** Merkez tuvaletlerine sıvı sabun, peçete gibi hijyen malzemelerinin temin edilmesi,
- 43.** Her ne kadar Merkez İdaresi tarafından talep doğrultusunda tutulanlara bilgilendirme yapıldığı ifade edilse de Sanık Hakları Formu ve Nezarethane Talimatnamesi dışında tutulanları bilgilendirici broşür, kitapçık gibi materyallerin edinilmesi ve görünür yerlere asılması,
- 44.** AiÖK'nin *"Polis nezaretindeki kişilerin her zaman nezaret görevlileriyle kolayca temasa geçebilecek durumda olmasını sağlamak için gerekli önlemler alınmalıdır. AiÖK heyetleri bazen, polis hücrelerinin polis memurlarının normalde bulunduğu ofislerden veya masalardan uzak olduğunu ve gözaltındaki kişilerin polis memurlarının dikkatini çekebilecekleri herhangi bir imkâna (örneğin çağrı sistemi) sahip olmadığını gözlemlemiştir. Bu şartlar altında, çeşitli olaylara (gözaltındaki tutulular arasında şiddet, intihar girişimi, yangın, vs.) zamanında yanıt verilememesi olasılığı oldukça yüksektir."*² tavsiyesi uyarınca; tutulanların odalarında herhangi bir çağrı sisteminin bulunmadığının tespit edilmesi nedeniyle, nezarethanelerde tutulanların erişebileceği acil çağrı butonu gibi bir çağrı sisteminin oluşturulması,
- 45.** Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi AiÖK'nin *"Şüphelilerin sorgulanması, tatminkâr bir biçimde yapılabilmesi için özel eğitim gerektiren ve uzmanların yapması gereken bir iştir. İlk olarak ve özellikle, sorgulamanın amacının tam olarak ne olduğu kesin olarak belirlenmelidir; amaç, sorgulamayı yapan memurların gözünde suçlu olduğu varsayılan bir kişinin itiraf etmesini sağlamak değil, incelenmekte olan konu hakkında gerçekleri öğrenmek için doğru ve güvenilir bilgilere ulaşmak olmalıdır. Şüphelilerin sorgulanması sırasında uygulanacak davranış kurallarının belirlenmesi, kolluk kuvvetlerinin uygun eğitimi almasına ek olarak, yukarıda belirtilen amaca uymalarını çok kolaylaştıracaktır."*³ tavsiyesi uyarınca; Merkezde görev yapan personelin hizmet içi eğitim müfredatına "tutulanlara ve özellikle hassas gruplara yönelik muamele" ile "BM'nin İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Küçültücü Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi (İstanbul Protokolü)" dâhil olmak üzere işkence ve kötü muameleyi inceleme ve belgelendirme konularının dâhil edilmesi, hususları tavsiye edilmektedir.

² AiÖK Standartları, CPT/In 2002)15-part, para. 48.

³ AiÖK Standartları, CPT/In 2002)15-part, para. 34.



TIHEK

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU

KASTAMONU İL EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ NEZARETHANELERİ ZİYARETİ RAPORU

2023/33

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

KISALTMALAR

AİÖK (CPT)	Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi
BM	Birleşmiş Milletler
CMK	Ceza Muhakemesi Kanunu
km	Kilometre
m	Metre
m²	Metrekare
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ne Ek İhtiyari Protokol
para.	Paragraf
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması

1. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK) 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun "Amaç ve Kapsam" başlıklı birinci maddesinde belirtildiği gibi; *"insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere"* kurulmuştur.

2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesi'ne Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in amacı *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*¹

3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2/1-k bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.

4. Suç işlediği şüphesini gösteren somut delillerin varlığı halinde kişinin kolluk kuvvetleri tarafından özgürlüğünden yoksun bırakılmasına ilişkin genel hükümler 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nda (CMK) yer almaktadır. CMK'nın 99'uncu maddesinde *"Gözümlüne alınan kişilerin bulundurulacakları nezarethanelerin maddi koşulları, bu kişinin hangi görevlinin sorumluluğuna bırakılacağı, sağlık kontrolünün nasıl yapılacağı, gözaltı işlemlerine ilişkin kayıt ve defterlerin nasıl tutulacağı, gözaltına alınmanın başlangıcında ve bu tedbire son verildiğinde hangi tutanakların tutulacağı ve gözaltına alınan kişiye hangi belgelerin verileceği ile kolluk tarafından gerçekleştirilen yakalama işlemlerinin yürütülmesinde uyulacak kuralların yönetmelikle gösterileceği"* hükmü bulunmaktadır.

5. 1/6/2005 tarihli ve 25832 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Yakalama, Gözümlüne Alma ve İfade Alma Yönetmeliği'nin 4'üncü maddesine göre nezarethaneler; *"Şüpheli"*

¹ Birleşmiş Milletler (BM), Genel Kurul, İşkenceye ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Aşağılayıcı Muamele veya Cezaya Karşı Sözleşme'nin Ek İhtiyari Protokolü, 39/46, m. 1.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

veya sanıkların haklarındaki işlemlerin tamamlanıp adli mercilere sevk edilinceye kadar bekletilmesi amacıyla yapılmış yerleri” ifade etmektedir.

6. 6701 sayılı Kanun’un 9/1-j bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirme görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Özgürlüğünden mahrum bırakılan kişilerin tutulduğu nezarethanelere ziyaretler düzenlemek TİHEK’in görev ve yetki alanı kapsamındadır.

7. Yukarıda anılan görev çerçevesinde, Kastamonu İl Emniyet Müdürlüğü nezarethanelerine tarafından 16/11/2022 tarihinde *habersiz* bir ziyaret gerçekleştirilmiş olup ziyaret heyetinde; İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcıları ..., ..., Sosyal Hizmet Uzmanı ..., Doktor ... ve Psikolog ... yer almıştır.

8. Ziyaret, Kastamonu İl Emniyet Müdürlüğü yetkilileri ile yapılan ön görüşme ile başlamıştır. Görüşmede UÖM hakkında genel bir bilgilendirme yapılmış, gerçekleştirilecek ziyaretin amacı ve yöntemine ilişkin bilgiler verilmiş ve İdareden İl Emniyet Müdürlüğü bünyesinde bulunan şubeler ve bu şubelerin gerçekleştirdikleri iş ve işlemler hakkında genel bilgiler edinilmiştir. Görüşmenin ardından sırasıyla İl Emniyet Müdürlüğü bünyesinde bulunan nezarethaneler ile İl Emniyet Müdürlüğüne bağlı Çocuk Şube Müdürlüğü ve Saraçlar Şehit Recep Şahin Polis Merkezi Amirliği nezarethaneleri ziyaret edilmiştir. Ziyaretlerin sonunda Kastamonu İl Emniyet Müdür Yardımcısı Vekili ... ile son görüşme yapılarak ziyaret sonlandırılmıştır.

9. Bu rapor, 18/1/2022 tarihli ve 2022/43 sayılı Kurul kararı ve Başkanlık makamının 14/11/2022 tarihli ve 15844 sayılı oluruna istinaden 16/11/2022 tarihinde, Kastamonu İl Emniyet Müdürlüğü nezarethanelerine gerçekleştirilen habersiz ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

2. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

10. İl Emniyet Müdürlüğü ana hizmet binasında bulunan nezarethaneler, Asayiş Şube Müdürlüğü, Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü, Narkotik Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü tarafından ortaklaşa kullanılmaktadır. Çocuk Şube Müdürlüğü binası ve Saraçlar Şehit Recep Şahin Polis Merkezi Amirliği ise ana hizmet binasından ayrı bir yerleşkede yer almakta; Çocuk Şube Müdürlüğü İl Emniyet Müdürlüğü ana hizmet binasına 3,9 km, Saraçlar Şehit Recep Şahin Polis Merkezi Amirliği ise İl Emniyet Müdürlüğü ana hizmet binasına 1,7 km uzaklıkta bulunmaktadır.

11. Ziyaret tarihinde, İl Emniyet Müdürlüğü ana binası, Çocuk Şube Müdürlüğü ve Saraçlar Şehit Recep Şahin Polis Merkezi Amirliğinde bulunan hiçbir nezarethanede tutulan olmadığı görülmüştür.

2.1. İL EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ

12. Asayiş, Terörle Mücadele, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Şube Müdürlükleri tarafından ortak kullanılan, üçü erkek ikisi kadın nezarethane odası olmak üzere toplam beş nezarethane odası bulunmaktadır. Nezarethane odalarının ölçüleri eşit olup genişlikleri 12,96 m² (en 3,60 m, boy 3,60), yükseklikleri 3,25 metredir. Odaların girişinde hangi cinsiyet grubuna tahsis edildiğini belirten ibarelerin bulunduğu görülmüştür.

13. Nezarethane odaları üç kişilik kapasiteye sahip olacak şekilde düzenlenmiş olup İdarece, tutulan sayısında yoğunluk yaşanması halinde tutulanların Çocuk Şube Müdürlüğü ve Saraçlar Şehit Recep Şahin Polis Merkezi Amirliği nezarethanelerine yönlendirildiği ifade edilmiştir.

14. Nezarethane odalarındaki oturma bölümleri ihtiyaç duyulduğunda uyumak için uygun olacak şekilde yumuşak ve silinebilir kumaş şilte ile kaplıdır. Nezarethane odalarının tümünde yeterli sayıda temiz battaniye bulunmaktadır. Odalardan toplanan kirli eşyaların belirli aralıklarla Polisevi Şube Müdürlüğü çamaşırhanesinde yıkatıldığı anlaşılmış, ziyaret heyetince temiz ve kirli battaniyelerin tutulduğu dolaplar incelenmiş, bazı battaniyelerde yırtıklar olduğu, battaniyelerin kenar bantlarının tutulanların kendilerine zarar vermemesi için kesildiği, temiz ve kirli eşyaların ayrı dolaplarda saklandığı görülmüştür. Ziyaret sonrası İdare tarafından, yırtık olduğu tespit edilen battaniyelerin yenileri ile değiştirildiği bilgisi Kurumumuza iletilmiştir.

15. İbadetini yerine getirmek isteyenler için seccade, tespih vb. materyallerin ifade alma odasında bulundurulduğu ve talep halinde tutulanlara verildiği öğrenilmiş, nezarethanenin yeterince temiz olduğu gözlenmiştir.

16. Nezarethanelerde tutulan kişilerin herhangi bir ihtiyaçlarının olup olmadığının tespiti için görevli personelce düzenli aralıklarla kontrollerin yapıldığı ifade edilmiş ancak nezarethane odalarında acil durum butonu bulunmadığı gözlemlenmiştir. İdare tarafından, görevli personelin nezarethane odalarına yakın mesafede bulunduğu, tutulanların seslenmesi halinde personelin derhal tutulanların yanına gidebildiği ve bu sebeple acil durum butonlarının nezarethane odalarının içine konulmadığı ifade edilmiştir.

17. Nezarethane odalarının havalandırma ve doğal ışık ihtiyaçları, odalarda bulunan delikli menfezler ve koridordaki açılabilir pencereler vasıtasıyla karşılanmaktadır.

18. Nezarethane odalarının ısıtılması merkezi kalorifer sistemi ile her nezarethane odasının önünde bulunan kalorifer petekleri vasıtasıyla sağlanmaktadır. Heyet tarafından yapılan

incelemelerde, nezarethane koridorlarının üzerinden geçen kalorifer tesisatı borularının da etkisi ile ısınma sorununun yaşanmadığı anlaşılmıştır.

19. Nezarethanede kadın ve erkek tutulanlar için ayrı tuvalet ve banyo bölümü bulunmaktadır. Her iki bölümde de iki tuvalet ve bir duş alanı yer almakta olup bu bölümlerde engelli bireylerin kullanımı için tutmaç, acil durum butonu gibi gerekli düzenlemelerin yapılmadığı, bu bölümdeki bazı fayansların nem dolayısıyla zarar gördüğü tespit edilmiştir. Gerçekleştirilen son görüşmede İdare'ye durum bildirilmiş, ziyaret sonrası İdare tarafından zemindeki zararın giderildiğine dair belgeler tarafımıza iletilmiş, yapılan incelemede fayansların yenileri ile değiştirildiği anlaşılmıştır.

20. Sıcak suyun termosifon ile sağlandığı belirtilmiş, ziyaret heyeti tarafından sıcak su akışı kontrol edilmiş ve suyun kısa sürede ısındığı gözlemlenmiştir.

21. Nezarethane tuvalet ve banyolarında yeterli miktarda sabun, şampuan, terlik, havlu gibi hijyen malzemelerinin bulunduğu görülmüş, bu bölümlerin günlük olarak temizlendiği, kişisel temizlik malzemelerinin görevli personel tarafından sürekli olarak kontrol edilerek eksikliklerin giderildiği ifade edilmiştir.

22. İdarece, nezarethanelerin günlük temizlikleri dışında, tutulanların işlemleri bitip nezarethaneden ayrılmasının akabinde görevli personel tarafından ayrıca temizlendiği, ayda bir bulaşıcı hastalıkların önlenmesi amacıyla da dezenfekte edildiği belirtilmiştir.

23. Yemeklerin anlaşmalı yemek firmasından temin edildiği, tutulanlara üç öğün yemek verildiği, yemek saatleri dışında tutulan gelmesi halinde bu kişiler için ayrıca yemek talep edildiği, tutulanların sağlık durumları dikkate alınarak diyet menülerinin oluşturulduğu, talep olması halinde farklı beslenme biçimlerine (vegan, vejetaryen vb.) uygun menülerin oluşturulduğu, yemek verildiğine dair fişlerin belli bir süre saklandığı, market ihtiyaçlarının tutulanların ailesi, yakınları veya avukatları tarafından karşılanabildiği anlaşılmıştır.

24. İdarece, tutulanların içme suyu ihtiyaçlarının yemeklerin yanında verilen 500 ml ambalajlı sular ile karşılandığı, ihtiyaç halinde 200 ml ambalajlı suların tutulanlara sınırsız olarak verildiği belirtilmiştir.

25. İdarece, acil tıbbi müdahale ihtiyacı halinde 112 Acil Çağrı Merkezi vasıtası ile tutulanlara ilk müdahalenin yapılarak ilgili Cumhuriyet Savcısına duruma ilişkin bilgi verildiği, hastane ortamında müdahale edilmesine karar verilen tutulanların ise tahkikatı yürüten birimde görevli memur eşliğinde en yakın sağlık kuruluşuna sevklerinin sağlandığı, tedavi işlemlerinin tamamlandığına dair doktor raporu ile birlikte tutulanların nezarethaneye giriş işlemlerinin tekrar yapıldığı ifade edilmiştir.

26. İdarece, kronik hastalığı bulunan ve adli doktor raporunda sürekli ilaç kullanması gerektiği belirtilen tutulanların ilaçlarının dağıtımının, giriş muayenesini gerçekleştiren doktora bilgi

verilerek ve kullanım saatlerine riayet edilerek nezarethane görevlisi tarafından düzenli olarak gerçekleştirildiği, raporu veya ilaç reçetesi bulunmayan tutulanların Cumhuriyet Savcısının bilgisi dâhilinde görevli personel refakatinde hastaneye sevk edilerek ilaçlarına ulaşması için gerekli işlemlerin yapıldığı belirtilmiştir.

27. Engelli, hasta, yaşlı, hamile ve özel ihtiyaçları bulunan kişilerin gözaltına alınması halinde ivedilikle konu ile ilgili soruşturmayı yürüten Cumhuriyet Savcısına tutulanlar hakkında bilgi verildiği, bu kişilerin Cumhuriyet Savcısı talimatı olmadan nezarethaneye konulmadığı belirtilmiştir.

28. Müdürlük bünyesinde bir müdafî görüşme odası bulunmaktadır. Ziyaret heyeti tarafından yapılan incelemelerde; odada yalnızca görüntü kaydı özelliği olan bir güvenlik kamerasının bulunduğu, odanın içerisinde konuşulanların dışarıdan duyulmadığı tespit edilmiştir.

29. Müdürlük bünyesinde bir ifade alma odası bulunmaktadır. Odanın yeterli ışıklandırma ve havalandırma imkânına sahip olduğu, odada ses ve görüntü kaydı yapan bir güvenlik kamerası bulunduğu gözlemlenmiştir.

30. Nezarethane koridorlarındaki panolarda nezarethane talimatnamesinin, CMK'nın 91'inci ve 147'nci maddelerine uygun olarak hazırlanmış Sanık Hakları Formunun Türkçe ve yabancı uyruklu şahısların anlayacakları dillerde tercümesinin ve İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi gibi bilgilendirici metinlerin asılı olduğu görülmüştür.

31. Ziyaret heyetince Nezarethaneye Alınanların Kaydına Ait Defter kayıtları incelenmiş; Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği'nin 12'nci maddesinde belirtilen hususların defterde yer aldığı, defterin görevli Cumhuriyet Savcısı tarafından belirli aralıklarla incelendiği, ancak kayıtlarda bazı eksiklikler bulunduğu anlaşılmıştır. İdare ile gerçekleştirilen son görüşmede kayıtlardaki eksiklikler konusunda görevlilere gereken uyarıların yapılacağı belirtilmiştir.

32. Nezarethanede 7/24 esasına uygun olarak kayıt alan 16 güvenlik kamerası bulunmaktadır. Güvenlik kameraları nezarethane odalarını, nezarethane odalarının yer aldığı koridorları, nezarethane girişini, tuvalet ve banyoların girişini, müdafî görüşme odasını ve ifade alma odasını göstermektedir. İdarece, 7/24 kameraları izleyen görevli personelin bulunduğu, acil durumlarda kısa sürede müdahale edilebilmesi için bu görevlilere nezarethane odalarına yakın ayrı bölümler oluşturulduğu belirtilmiş, ziyaret heyeti tarafından yapılan incelemelerde; nezarethane odalarının karşısına odaların yirmi dört saat boyunca izlendiğine dair tabela konulduğu, kamera kayıtlarının geriye dönük otuz gün süreyle saklandığı, kamera açılarında kör nokta bulunmadığı, kameraların net görüntü sağladığı görülmüştür.

33. İdarece, İl Emniyet Müdürlüğünde herhangi bir elektrik kesintisi yaşanması durumunda Müdürlük bünyesindeki güvenlik kameralarının bağlı olduğu jeneratörün otomatik olarak devreye girdiği, kameralarda herhangi bir arıza yaşanması halinde ise derhal teknik personelin bilgilendirildiği ve sorunun çözülmeye çalışıldığı ifade edilmiştir.

34. Müdürlük bünyesinde yeterli sayıda kadın ve erkek personelin bulunduğu, gözaltına alınan kadınlarla ilgili işlemlerin kadın personel tarafından yapıldığı, kadın personel için nöbet listesi tutulduğu ve geceyi nezarethanede geçirmesi gereken kişinin kadın olması halinde listeye göre kadın personelin de nöbet tuttuğu, kadın personel sayısının yetersiz kalması halinde ise diğer birimlerden geçici olarak kadın personel görevlendirildiği anlaşılmıştır.

35. İdare tarafından, personelin hizmet içi eğitim kapsamında insan hakları alanında “İnsan Hakları Temelinde İş Yerinde Cinsiyet Eşitliği”, “İnsan Hakları Çerçevesinde Etik”, “İnsan Hakları ve Kamu Denetçiliği Kurumu Bağlamında İyi Yönetim İlkeleri” gibi eğitimlerin verildiği, ayrıca personelin mesleğin icrası süresince de düzenli olarak bu alanda seminer ve toplantılara katılmaya teşvik edildikleri, 2022 yılı içerisinde Eğitim Şube Müdürlüğü tarafından insan hakları konusunda personele yönelik iletişim seminerleri gerçekleştirildiği, personelin hassas gruplara yönelik herhangi bir eğitim almadığı ifade edilmiştir.

2.2. ÇOCUK ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ

36. Çocuk Şube Müdürlüğü Ek Hizmet binasının 1982 yılında inşa edildiği, binada yakın zamanda mantolama, onarım işlemlerinin yapıldığı bilgisi verilmiştir.

37. Nezarethane odalarının binanın bodrum katında yer aldığı, binada asansör bulunmadığı, odalara merdivenle ulaşıldığı, Müdürlüğün girişinde engellilerin kullanımına uygun engelli rampası bulunduğu görülmüştür.

38. Müdürlük bünyesinde iki kişinin kalabileceği şekilde düzenlenmiş iki nezarethane odası bulunmaktadır. Nezarethane odalarında kız-erkek çocuk ayrımı yapılmadığı anlaşılmıştır. İdare tarafından çocuk-tutulanların uzun süre tutulmadığı, bu sebeple cinsiyet grubuna yönelik bir ayırım yapılmasına ihtiyaç duyulmadığı belirtilmiştir.

39. Nezarethane odaları 8,89 m² (en: 2,16, boy: 4,12, yükseklik: 2,55) ve 13,54 m² (en: 3,32, boy: 4,08, yükseklik: 2,55) alana sahiptir. Nezarethane odalarındaki oturma bölümleri rahatlıkla uyunabilecek nitelikte yumuşak ve silinebilir kumaş şilte ile kaplıdır. Nezarethane odalarının tümünde yeterli sayıda temiz battaniye bulunmaktadır.

40. İdare tarafından, çocuk-tutulanların çıkışının yapılmasının ardından kullanılmış battaniyelerin toplanarak kirli dolaplarına konulduğu ve belirli aralıklarla Polisevi Şube Müdürlüğü çamaşırhanesinde yıkatarak tekrar kullanıma hazırlandığı belirtilmiştir. Yapılan

incelemelerde battaniyelerin kenar bantlarının kesilmiş olduğu ve temiz vaziyette saklandığı görülmüştür.

41. Nezarethane odalarında tutulan kişilerin herhangi bir ihtiyaçlarının olup olmadığının tespiti için görevli personelce düzenli aralıklarla kontrollerin yapıldığı ifade edilmiş, ancak nezarethane odalarında, tutulanların kullanabileceği acil durum butonu bulunmadığı gözlemlenmiştir. İdarece, nezarethane odalarının güvenlik kameraları ile takip edildiği, bu sebeple herhangi bir iletişim sistemine ihtiyaç duyulmadığı ifade edilmiştir.

42. Nezarethanelerde herhangi bir havalandırma ve soğutma sistemi bulunmamaktadır. Birinci nezarethane odasının havalandırma ihtiyacı odada yer alan delikli menfez ve nezarethane koridorundaki açılır pencere vasıtasıyla giderilirken, ikinci odada menfez bulunmamakta ve koridordaki pencereden havalandırma sağlanmaktadır. Heyet tarafından yapılan incelemelerde, ikinci odanın yeterince havalandırılmadığı ve odaların yeterince doğal ışık almadığı gözlemlenmiştir.

43. Nezarethane odalarının ısınması merkezi kalorifer sistemi ile sağlanmaktadır. Heyet tarafından yapılan incelemelerde, odaların üzerinden geçen kalorifer tesisatı borularının da etkisi ile ısınma sorununun yaşanmadığı anlaşılmıştır.

44. Nezarethane odalarının bulunduğu katta bir tuvalet, bir banyo ve iki lavabonun bulunduğu; engellilerin kullanımına uygun tuvalet ve banyonun bulunmadığı, suyun sıcak akmadığı gözlemlenmiştir. İdare tarafından, suyun ısıtılması için gerekli sistemin kurulu olmaması sebebiyle sıcak su verilemediği belirtilmiştir. Ziyaret heyetince yapılan incelemede, tuvalet ve banyoda çocuk tutulanlara uygun kişisel temizlik malzemelerinin (sabun, şampuan, havlu) bulunmadığı, tuvalet ve banyo kapılarının içeriden kilitlemeyi önleyecek şekilde düzenlendiği ve bu bölümlerin temiz olduğu görülmüştür.

45. İdarece, nezarethane odalarının günlük temizlikleri dışında, tutulanların işlemleri bitip nezarethanedan ayrılmalarının akabinde görevli personel tarafından ayrıca temizlendiği, ihtiyaç duyulması halinde bulaşıcı hastalıkların önlenmesi amacıyla dezenfekte edildiği belirtilmiştir.

46. İdare tarafından, çocuk-tutulanlara günde üç öğün İl Emniyet Müdürlüğünün anlaşmalı olduğu yemek firmasından temin edilen yemeklerin verildiği; sağlık durumu nedeniyle özel beslenmeye ihtiyaç duyan çocuk-tutulan olması durumunda ve talep edilmesi halinde yakınları tarafından getirilen yemeklerin tutulanlara verilebildiği, market ihtiyaçlarının çocuk-tutulanların yakınları veya avukatları tarafından karşılanmasına izin verildiği, içme suyu ihtiyacının, herhangi bir sınırlama olmaksızın 200 ml ambalajlı sular ile karşılandığı bilgisi verilmiştir.

47. İdarece, çocuk-tutulanların acil sağlık yardımına ihtiyaç duyması halinde 112 Acil Çağrı Merkezinden ambulans istendiği, ilk müdahalenin sağlık görevlileri tarafından yapıldığı, çocuk-

tutulanların tedavisine hastanede devam edilmesine karar verilmesi durumunda ise bu çocukların personel refakatinde hastaneye sevk işlemlerinin sağlandığı, sürekli ilaç kullanması gerektiği belirtilen ve/veya kronik hastalığı bulunan çocuk-tutulanların ilaçlarının nezarethane görevlisi tarafından kullanım saatlerine riayet edilerek dağıtımının yapıldığı belirtilmiştir.

48. Müdürlük bünyesinde bir ifade alma odası, bir müdafî görüşme odası bulunmaktadır.

49. İdare tarafından, birden fazla çocuğun müdafîsi ile görüşülmesinin gerektiği durumlarda Müdürlüğün girişinde yer alan bekleme odasının da müdafî görüşme odası olarak kullanılabildiği belirtilmiştir. Ziyaret heyetince yapılan incelemede, müdafî odası ve bekleme odasında yalnızca görüntü kaydı özelliği olan bir güvenlik kamerasının bulunduğu, odanın içerisinde konuşulanların dışarıdan duyulmadığı tespit edilmiştir.

50. İfade alma odasının yeterli ışıklandırma ve havalandırma imkânına sahip olduğu, odada yeterli sayıda masa ve sandalyenin mevcut olduğu, ayrıca odada ifadeyi alacak görevlilerin kullanacağı teknik malzeme ile ifade sürecinin baştan sona sesli ve görüntülü bir şekilde kaydedilmesini sağlayan güvenlik kamerasının bulunduğu görülmüştür.

51. Mağdur çocukların ifadelerinin Baro tarafından görevlendirilen avukatlar eşliğinde alınmakta olduğu, ifade sürecine dair kamera kaydının tahkikat evrakına eklenerek Cumhuriyet Savcılığına gönderildiği, bu şekilde alınan ifadeler ile mağdur çocukların adli süreçte tekrar ifade vermesinin önüne geçildiği belirtilmiştir.²

52. Cinsel istismar, taciz gibi vakalar için yapılan ön görüşme sonrasında Cumhuriyet Savcısının talimatı doğrultusunda olayla bağlantılı çocukların iş ve işlemlerinin Çocuk İzleme Merkezi (ÇİM) tarafından yürütüldüğü ifade edilmiştir.

53. Nezarethane koridorlarındaki panolarda nezarethane talimatnamesinin, CMK'nın 91'inci ve 147'nci maddelerine uygun olarak hazırlanmış Sanık Hakları Formunun Türkçe ve yabancı uyruklu çocuk-tutulanların anlayacakları dillerde tercümesinin ve İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi gibi bilgilendirici metinlerin asılı olduğu görülmüştür.

54. Nezarethaneye Alınanların Kaydına Ait Defter kayıtları ziyaret heyeti tarafından incelenmiş ve Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği'nin 12'nci maddesinde belirtilen hususların defterde yer aldığı, kayıtların eksiksiz tutulduğu ve defterin görevli Cumhuriyet Savcısı tarafından da düzenli olarak incelendiği anlaşılmıştır.

² 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun "Tanıkların dinlenmesi" 52'nci maddesi uyarınca: "(3) Tanıkların dinlenmesi sırasındaki görüntü veya sesler kayda alınabilir. Ancak; a) Mağdur çocukların, b) Duruşmaya getirilmesi mümkün olmayan ve tanıklığı maddî gerçeğin ortaya çıkarılması açısından zorunlu olan kişilerin tanıklığında bu kayıt zorunludur. (4) Üçüncü fıkra hükmünün uygulanması suretiyle elde edilen ses ve görüntü kayıtları, sadece ceza muhakemesinde kullanılır."

55. Nezarethanede bulunan üç güvenlik kamerası 7/24 esasına göre kayıt yapmakta ve kayıtlar otuz gün geriye dönük olarak saklanmaktadır. İdare tarafından, elektrik kesintisi yaşanması durumunda jeneratörün otomatik olarak devreye girdiği ve böylece güvenlik kameralarının kesintisiz bir şekilde kayıt yapabildiği belirtilmiştir. Yapılan incelemede kamera açılarında herhangi bir kör noktanın bulunmadığı anlaşılmıştır.

56. İdarece, personelin hizmet içi eğitim kapsamında temel olarak insan hakları alanında eğitim aldığı, mesleğin icrası süresince de sürekli olarak bu alanda seminer ve toplantılara katılmaya teşvik edildikleri, ayrıca personele “Çocuk Polisi Temel Eğitimi”, “Çocuğun Cinsel İstismarı”, “Çocukla İletişim”, “Suça Sürüklenen Çocuklar Hakkında Yapılacak İşlemler” gibi konularda eğitim verildiği ifade edilmiştir.

57. İdarece, Müdürlükte yeterli sayıda kadın ve erkek personelin bulunmadığı, özellikle erkek personel sayısının artırılmasının gerektiği, personel eksikliği sorununun farklı çalışma sistemleri denenerek giderilmeye çalışıldığı belirtilmiştir.

2.3. SARAÇLAR ŞEHİT RECEP ŞAHİN POLİS MERKEZİ AMİRLİĞİ

58. Saraçlar Şehit Recep Şahin Polis Merkezi Amirliği, İl Emniyet Müdürlüğü ana hizmet binasına 1,6 km mesafede bulunmaktadır. Amirlik binasının 1989 yılında inşa edildiği, binada yakın zamanda mantolama, onarım işlemlerinin yapıldığı belirtilmiştir.

59. Nezarethane odalarının binanın bodrum katında yer aldığı, odalara merdivenle ulaşıldığı, Müdürlüğün girişinde engellilerin kullanımına uygun engelli rampası bulunduğu görülmüştür. Engelli bireylerin tutulması durumunda kullanılmak için binanın giriş katında ayrı bir oda tahsis edildiği belirtilmiştir.

60. Amirlik bünyesinde üç kişinin kalabileceği şekilde düzenlenmiş üç nezarethane odası bulunmaktadır. Nezarethane odalarının numara ile belirtmek suretiyle birbirinden ayrıldığı, odaların hangi cinsiyet grubuna özgülendiğine dair herhangi bir ibare konulmadığı görülmüştür.

61. Nezarethane odaları 9,7 m² (en: 2,87, boy: 3,38, yükseklik: 3,22), 9,28 m² (en: 2,43, boy: 3,82, yükseklik: 3,22) ve 9,97 (en: 2,9, boy: 3,44, yükseklik: 3,22) alana sahiptir. Nezarethane odalarındaki oturma bölümleri rahatlıkla uyunabilecek nitelikte yumuşak ve silinebilir kumaş şilte ile kaplıdır. Nezarethane odalarının tümünde yeterli sayıda temiz battaniye bulunmaktadır.

62. İdare tarafından, tutulanların çıkışının yapılmasının ardından kullanılmış battaniyelerin toplanarak kirli dolaplarına konulduğu ve haftada bir Polisevi Şube Müdürlüğü çamaşırhanesinde yıkatarak tekrar kullanıma hazırlandığı belirtilmiştir. Yapılan incelemelerde battaniyelerin kenar bantlarının kesilmiş olduğu ve temiz vaziyette saklandığı görülmüştür.

63. Nezarethanedeki, ibadetini yerine getirmek isteyenler için seccade, tespih vb. materyallerin ifade alma odasında bulundurulduğu ve talep halinde tutulanlara verildiği öğrenilmiş, nezarethanein yeterince temiz olduğu gözlemlenmiştir.

64. Nezarethane odalarında tutulan kişilerin herhangi bir ihtiyaçlarının olup olmadığının tespiti için görevli personelce düzenli aralıklarla kontrollerin yapıldığı ifade edilmiş, ancak nezarethane odalarında, tutulanların kullanabileceği acil durum butonu bulunmadığı gözlemlenmiştir. İdarece, nezarethane odalarının güvenlik kameraları ile takip edildiği, bu sebeple herhangi bir iletişim sistemine ihtiyaç duyulmadığı ifade edilmiştir.

65. Nezarethanelerde herhangi bir havalandırma ve soğutma sistemi bulunmamaktadır. Birinci ve üçüncü nezarethane odasının havalandırma ihtiyacı odada yer alan delikli menfez ve nezarethane koridorundaki açılır pencere vasıtasıyla giderilirken, ikinci odada menfez bulunmamakta ve koridordaki pencereden havalandırma sağlanmaktadır. Heyet tarafından yapılan incelemelerde, ikinci odanın yeterince havalandırılmadığı ve odaların yeterince doğal ışık almadığı gözlemlenmiştir.

66. Nezarethane odalarının ısıtılması merkezi kalorifer sistemi ile her nezarethane odasının önünde bulunan kalorifer petekleri vasıtasıyla sağlanmaktadır.

67. Nezarethanelerin bulunduğu katta bir tuvalet, bir banyo ve bir lavabonun bulunduğu; engellilerin kullanımına uygun tuvalet ve banyonun bulunmadığı, suyun sıcak akmadığı, banyo ve tuvalette herhangi bir ışık kaynağı bulunmadığı, kişisel temizlik malzemesi olarak yalnızca sabun bulundurulduğu, banyo bölümünün temizlik malzemelerinin saklanması için kullanıldığı gözlemlenmiştir. İdare tarafından, suyun ısıtılması için gerekli sistemin kurulmaması sebebiyle sıcak su verilmediği, daha önce duş talebinde bulunan tutulan olmadığı da göz önünde bulundurularak banyo bölümünün aktif olarak kullanılmadığı belirtilmiştir.

68. İdare tarafından, nezarethane odalarının günlük temizlikleri dışında, tutulanların işlemleri bitip nezarethanedeki ayrılma zamanlarının akabinde görevli personel tarafından ayrıca temizlendiği, ihtiyaç duyulması halinde bulaşıcı hastalıkların önlenmesi amacıyla dezenfekte edildiği belirtilmiştir.

69. Yemeklerin İl Emniyet Müdürlüğü'nün anlaşmalı olduğu yemek firmasından temin edildiği, tutulanlara üç öğün yemek verildiği, yemek saatleri dışında tutulan gelmesi halinde bu kişiler için ayrıca yemek talep edildiği, tutulanların sağlık durumları dikkate alınarak diyet menülerinin oluşturulduğu, talep olması halinde farklı beslenme biçimlerine (vegan, vejetaryen vb.) uygun menülerin oluşturulduğu, yemek verildiğine dair fişlerin belli bir süre saklandığı, içme suyu ihtiyaçlarının yemeklerin yanında verilen 500 ml ambalajlı sular ile karşılandığı, ihtiyaç halinde

200 ml ambalajlı suların tutulanlara sınırsız olarak verildiği, market ihtiyaçlarının tutulanların ailesi, yakınları veya avukatları tarafından karşılanabildiği ifade edilmiştir.

70. İdarece, acil tıbbi müdahale ihtiyacı halinde 112 Acil Çağrı Merkezi vasıtası ile tutulanlara ilk müdahalenin yapılarak ilgili Cumhuriyet Savcısına duruma ilişkin bilgi verildiği, hastane ortamında müdahale edilmesine karar verilen tutulanların ise tahkikatı yürüten birimde görevli memur eşliğinde en yakın sağlık kuruluşuna sevklerinin sağlandığı, tedavi işlemlerinin tamamlandığına dair doktor raporu ile birlikte tutulanların nezarethaneye giriş işlemlerinin tekrar yapıldığı ifade edilmiştir.

71. İdare tarafından, kronik hastalığı bulunan ve adli doktor raporunda sürekli ilaç kullanması gerektiği belirtilen tutulanların ilaçlarının dağıtımının giriş muayenesini gerçekleştiren doktora bilgi verilerek ve kullanım saatlerine riayet edilerek nezarethane görevlisi tarafından düzenli olarak gerçekleştirildiği, raporu veya ilaç reçetesi bulunmayan tutulanların Cumhuriyet Savcısının bilgisi dâhilinde görevli personel refakatinde hastaneye sevk edilerek ilaçlarına ulaşması için gerekli işlemlerin yapıldığı belirtilmiştir.

72. Amirlik bünyesinde bir müdafî görüşme odası bulunmaktadır. Ziyaret heyeti tarafından yapılan incelemelerde; odada yalnızca görüntü kaydı özelliği olan bir güvenlik kamerasının bulunduğu, odanın içerisinde konuşulanların dışarıdan duyulmadığı tespit edilmiştir.

73. Amirlik bünyesinde iki ifade alma odası bulunmaktadır. Odaların yeterli ışıklandırma ve havalandırma imkânına sahip olduğu, odalarda ses ve görüntü kaydı yapan birer güvenlik kamerası bulunduğu gözlemlenmiştir.

74. Nezarethane koridorundaki panolarda nezarethane talimatnamesinin, CMK'nın 91'inci ve 147'nci maddelerine uygun olarak hazırlanmış Sanık Hakları Formunun Türkçe ve yabancı uyruklu şahısların anlayacakları dillerde tercümesinin ve İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi gibi bilgilendirici metinlerin asılı olduğu görülmüştür.

75. Ziyaret heyetince Nezarethaneye Alınanların Kaydına Ait Defter kayıtları incelenmiş; Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği'nin 12'nci maddesinde belirtilen hususların defterde yer aldığı, kayıtların eksiksiz tutulduğu ve defterin görevli Cumhuriyet Savcısı tarafından da düzenli olarak incelendiği anlaşılmıştır.

76. Nezarethanede 7/24 esasına uygun olarak kayıt alan on beş güvenlik kamerası bulunmaktadır. Güvenlik kameraları nezarethane odalarını, nezarethanelerin yer aldığı koridorları, nezarethane girişini, tuvalet ve banyoların girişini, müdafî görüşme odasını ve ifade alma odasını göstermektedir. İdare tarafından, 7/24 kameraları izleyen görevli personelin bulunduğu belirtilmiş, ziyaret heyeti tarafından yapılan incelemelerde; nezarethane odalarının yirmi dört saat boyunca izlendiğine dair tabela konulmadığı, kamera kayıtlarının geriye dönük

otuz gün süreyle saklandığı, üçüncü nezarethane odasının girişinde kör nokta bulunduğu anlaşılmıştır. İdare ile gerçekleştirilen son görüşmede, kamera açılarının ayarlanarak kör nokta sorununun giderileceği ifade edilmiştir.

77. İdare tarafından, herhangi bir elektrik kesintisi yaşanması durumunda Amirlik bünyesindeki kameraların bağlı olduğu jeneratörün otomatik olarak devreye girdiği, kameralarda herhangi bir arıza yaşanması halinde ise derhal teknik personelin bilgilendirildiği ve sorunun çözülmeye çalışıldığı belirtilmiştir.

78. Amirlikte kadın ve erkek personel sayısının yeterli olduğu, gözaltına alınan kadınlarla ilgili işlemlerin kadın personel tarafından yapıldığı, kadın personel için nöbet listesi tutulduğu ve geceyi nezarethanede geçirmesi gereken kişinin kadın olması halinde listeye göre kadın personelin de nöbet tuttuğu, kadın personel sayısının yetersiz kalması halinde ise diğer birimlerden geçici olarak kadın personel görevlendirildiği anlaşılmıştır.

79. İdarece, personelin hizmet içi eğitim kapsamında temel olarak insan hakları alanında eğitim aldığı, 2022 yılı içerisinde Eğitim Şube Müdürlüğü tarafından düzenlenen “Polisin Halkla İlişkileri”, “Türkiye Cumhuriyeti Anayasası” ve “Polisin Davranış Biçimleri” konularındaki seminer ve toplantılara Amirlik personelinin de katılım sağladığı, ancak personelin hassas gruplara yönelik herhangi bir eğitim almadığı ifade edilmiştir.

80. Engelli, hasta, yaşlı, hamile ve özel ihtiyaçları bulunan kişilerin gözaltına alınması halinde ivedilikle konu ile ilgili soruşturmayı yürüten Cumhuriyet Savcısına tutulanlar hakkında bilgi verildiği, bu kişilerin Cumhuriyet Savcısı talimatı olmadan nezarethaneye konulmadığı belirtilmiştir.

3. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

81. TİHEK’in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek iletişim doğrultusunda iş birliği esasına dayanmaktadır. Müdürlükler tarafından ziyaret heyetinin bütün bölümlere erişimi bekletilmeksizin sağlanmış, gerekli bilgi ve belgelere erişim vakitlice sağlanmıştır.

3.1. İL EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜNE YÖNELİK TAVSİYELER

82. Nezarethane odalarında oluşabilecek acil bir durumu veya tutulanların sağlık durumlarında oluşabilecek ani gelişmeleri ve benzeri durumları daha iyi bir şekilde takip edilebilmek için gerekli önlemler alınarak İl Emniyet Müdürlüğü’nün tüm Şube ve Amirliklerinin nezarethane odalarına acil durum butonu konulması,³

³ Avrupa Cezaevi Kuralları (2006) 18.2: “Mahpusların personel ile gecikmeksizin irtibat kurmasını mümkün

83. Ziyaret edilen nezarethanelerde engelli bireyler için tuvalet, lavabo ve banyo bölümlerinde tutunma barı gibi kolaylaştırıcı fiziki donanım olmadığı, Çocuk Şube Müdürlüğü ve Saraçlar Şehit Recep Şahin Polis Merkezi Amirliğindeki nezarethane odalarına ulaşım için gerekli düzenlemelerin bulunmadığı göz önüne alındığında tüm Şube ve Amirlik nezarethanelerinde engelli dostu düzenlemelerin yapılması ve tespit edilen eksikliklerin giderilmesi,⁴

84. Çocuk Şube Müdürlüğü ve Saraçlar Şehit Recep Şahin Polis Merkezi Amirliği nezarethanelerinde sıcak su verilmesinin sağlanması için gerekli tesisatın kurulması, kişisel hijyen malzemelerinin çeşitlendirilmesi, Amirlikteki banyo ve tuvalet bölümüne aydınlatma için gerekli düzenlemenin yapılması ve banyo bölümünde saklanan temizlik malzemelerinin kaldırılarak bu bölümün tutulanların kullanımına hazır vaziyette bulundurulması,⁵

85. İl Emniyet Müdürlüğü nezarethaneleri özelinde görevli personel tarafından Nezarethaneye Alınanların Kaydına Ait Defter kayıtlarının eksikliğe mahal vermeyecek şekilde düzenli olarak tutulması,⁶

86. Çocuk Şube Müdürlüğü ve Saraçlar Şehit Recep Şahin Polis Merkezi Amirliğinde bulunan nezarethane odalarının girişinde odaların hangi cinsiyet grubuna tahsis edildiğini belirten işaret ve tabelaların olmadığı görüldüğünden odaların girişlerine uygun işaret ve tabelaların asılması,

87. Mahremiyetin korunması adına, Çocuk Şube Müdürlüğü ve Saraçlar Şehit Recep Şahin Polis Merkezi Amirliğinde yer alan nezarethane odalarının girişine veya içine tutulanların buldukları alanın kamera ile izlendiğini belirten şekilde bir uyarı yazısının konulması, Saraçlar Şehit Recep Şahin Polis Merkezi Amirliğindeki nezarethane odalarını gören güvenlik kameralarının kör nokta kalmayacak şekilde yeniden ayarlanması,

kılan bir alarm sistemi olmalıdır.”, 52.4. “Tüm mahpusların, gece de dâhil olmak üzere, günün her saatinde personel ile iletişim kurabilmesine imkân sağlanmalıdır.”

⁴ BM Engelli Hakları Sözleşmesi (2008) 14’üncü madde: “Taraflar devletler engelli kişiler eğer herhangi bir süreç sonunda özgürlüklerinden mahrum edildiyse; bunun diğer bireylerle eşit koşullar altında yapılmasını; engellilerin uluslararası insan hakları hukukuna uygun olarak güvencelere sahip olmasını ve makul düzenlemeye ilişkin hükümler dâhil olmak üzere Sözleşme'nin hedefleri ve ilkeleriyle uyumlu muamele görmesini sağlar.”

⁵ Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi AİÖK Standartları, CPT/Inf/ (2002) 9, para. 47.2. “Polis nezaretindeki kişiler mahremiyete uygun şartlarda tuvalet imkânına ve yıkanmak için uygun şartlara sahip olmalıdır.”

⁶ Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi AİÖK Standartları, CPT/Inf/ (1992) 2, para. 40.: “CPT, gözaltına alınan her bir birey için, söz konusu kişinin nezaretiyle ilgili bütün unsurları (özgürlüğünün ne zaman elinden alındığı ve bu önlemin alınmasının nedenleri; haklarının ne zaman belirtildiği; yaralanma, ruhsal hastalık, vs. işaretleri; akraba/konsolosluk ve avukatın ne zaman temasa geçtiği ve ziyaret ettiği; ne zaman yemek verildiği; ne zaman sorgulandığı; ne zaman nakledildiği veya salıverildiği, vb.) ve bu unsurlar konusunda yapılanları içeren tek ve kapsamlı bir nezaret kaydı tutulmasının, polis nezaretindeki kişilere tanınan temel hakları daha da güçlendireceğine (ve büyük olasılıkla polis memurlarının işinin kolaylaşacağına) inanmaktadır.”

88. Çocuk Şube Müdürlüğü ve Saraçlar Şehit Recep Şahin Polis Merkezi Amirliğinde doğal ışık almayan ve yeterli havalandırmanın sağlanmadığı tespit edilen nezarethane odalarında sorunun giderilmesi adına gerekli düzenlemelerin yapılması,⁷

89. Çocuk Şube Müdürlüğünde yetersiz personel nedeniyle verimli çalışma ortamı oluşturmakta zorlanıldığı şikâyeti üzerine Şubeye İl Emniyet Müdürlüğü bünyesinden personel temin edilmesi,⁸

90. Müdürlük ve bağlı merkezlerde görev yapan personelin hizmet içi eğitim müfredatına, “tutulanlara ve özellikle hassas gruplara yönelik muamele” ile “BM'nin İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı, Aşağılayıcı Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi (İstanbul Protokolü)” dâhil olmak üzere insan hakları konularının eklenmesi,⁹ hususları tavsiye edilmektedir.

⁷ Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi AİÖK Standartları, CPT/Inf/ (2002) 9, para. 42.: “Bütün polis hücreleri, içinde bulundurulan kişi sayısına göre makul büyüklükte olmalı ve gerekli ışıklandırma (uyku süresi hariç, okumaya yetecek kadar ışık) ve havalandırma şartlarına sahip olmalıdır; tercihen hücrelerde doğal ışık olmalıdır.”

⁸ Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi AİÖK Standartları, CPT/Inf/ (2001) 16, para. 26.: “Personel sayısının yetersiz olduğu durumlarda, söz konusu kurumda temel güvenlik ve yönetim düzeyinin tutturulabilmesi için oldukça fazla mesai yapılması gerekebileceği de unutulmamalıdır. Bunun sonucu olarak personelin stres düzeyi aşırı artabilir ve personel gereğinden hızlı yorulabilir, bu durum da herhangi bir cezaevi ortamında zaten bulunan gerilimi artırabilir.”

⁹ Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi AİÖK Standartları, CPT/Inf/ (2002) 9, para. 34. “Şüphelilerin sorgulanması, tatminkâr bir biçimde yapılabilmesi için özel eğitim gerektiren ve uzmanların yapması gereken bir iştir. İlk olarak ve özellikle, sorgulamanın amacının tam olarak ne olduğu kesin olarak belirlenmelidir; amaç, sorgulamayı yapan memurların gözünde suçlu olduğu varsayılan bir kişinin itiraf etmesini sağlamak değil, incelenmekte olan konu hakkında gerçekleri öğrenmek için doğru ve güvenilir bilgilere ulaşmak olmalıdır. Şüphelilerin sorgulanması sırasında uygulanacak davranış kurallarının belirlenmesi, kolluk kuvvetlerinin uygun eğitimi almasına ek olarak, yukarıda belirtilen amaca uymalarını çok kolaylaştıracaktır.”



TIHEK

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU

**SİİRT İL EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ
NEZARETHANELERİ ZİYARETİ RAPORU**

2023/36

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

KISALTMALAR

AiÖK	Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi
BM	Birleşmiş Milletler
CMK	Ceza Muhakemesi Kanunu
CPT	Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi
ÇİM	Çocuk İzleme Merkezi
m	Metre
m²	Metrekare
ml	Mililitre
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
para	Paragraf
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması

1. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.

2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol'ü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in amacı *"Bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*

3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2/1-k bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.

4. Suç işlediği şüphesini gösteren somut delillerin varlığı halinde kişinin kolluk kuvvetleri tarafından özgürlüğünden yoksun bırakılmasına ilişkin genel hükümler 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nda (CMK) düzenlenmiştir. CMK'nın 99'uncu maddesinde *"Gözetimine alınan kişilerin bulundurulacakları nezarethanelerin maddi koşulları, bu kişinin hangi görevlinin sorumluluğuna bırakılacağı, sağlık kontrolünün nasıl yapılacağı, gözaltı işlemlerine ilişkin kayıt ve defterlerin nasıl tutulacağı, gözaltına alınmanın başlangıcında ve bu tedbire son verildiğinde hangi tutanakların tutulacağı ve gözaltına alınan kişiye hangi belgelerin verileceği ile kolluk tarafından gerçekleştirilen yakalama işlemlerinin yürütülmesinde uyulacak kuralların yönetmelikle gösterileceği"* hükme bağlanmıştır.

5. 1/6/2005 tarihli ve 25832 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Yakalama, Gözetimine Alma ve İfade Alma Yönetmeliği'nin 4'üncü maddesine göre nezarethaneler *"Şüpheli veya sanıkların haklarındaki işlemlerin tamamlanıp adli mercilere sevk edilinceye kadar bekletilmesi amacıyla yapılmış yerleri"* ifade etmektedir.

6. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler

gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Özgürlüğünden mahrum bırakılan kişilerin tutulduğu nezarethanelere ziyaretler düzenlemek TİHEK'in görev ve yetki alanı kapsamındadır.

7. Anılan görevin icrası kapsamında, 14/12/2022 tarihinde Siirt İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethanelerine *habersiz* bir ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ziyaret Heyetinde; İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı ..., İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcıları ..., ..., ..., Doktor ... ve Psikolog... yer almıştır.

8. Ziyaret, Siirt İl Emniyet Müdür Yardımcısı... ile yapılan ön görüşme ile başlamıştır. Görüşmede UÖM hakkında genel bir bilgilendirme yapılmış, gerçekleştirilecek ziyaretin amacı ve yöntemine ilişkin bilgiler verilmiş ve İdareden İl Emniyet Müdürlüğü bünyesinde bulunan şubeler ve bu şubelerin gerçekleştirdikleri iş ve işlemler hakkında genel bilgiler edinilmiştir. Ön görüşmenin ardından sırasıyla İl Emniyet Müdürlüğü ana hizmet binasında bulunan nezarethaneler, Cumhuriyet Polis Merkezi Amirliği nezarethaneleri ve Yeni Mahalle Şehit Halis Şimşek Polis Merkezi Amirliği nezarethaneleri ziyaret edilmiştir. Ziyaretlerin sonunda Siirt İl Emniyet Müdürü... ile son görüşme yapılarak ziyaret sonlandırılmıştır.

9. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 18/1/2022 tarihli ve 2022/43 sayılı Kurul kararı ile Başkanlık Makamınının 12/12/2022 tarihli ve 16981 sayılı oluru uyarınca 14/12/2022 tarihinde, Siirt İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethanelerine gerçekleştirilen ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

2. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

10. İl Emniyet Müdürlüğü ana hizmet binası 27/12/2018 tarihinde hizmete açılmıştır.

11. İl Emniyet Müdürlüğü ana hizmet binasında bulunan nezarethaneler, gözaltı işlemleri yapan tüm şube müdürlükleri¹ tarafından ortaklaşa kullanılmaktadır. Çocuk Şube Müdürlüğüne bağlı nezarethaneler ana hizmet binasında yer almaktadır.

12. Ziyaret tarihinde İl Emniyet Müdürlüğü ana hizmet binasında yer alan nezarethanelerde Asayiş Şube Müdürlüğüne yürütülen tahkikat kapsamında gözaltına alınan bir kişi olduğu görülmüş ve tutulan ile görevli personel bulunmaksızın özel görüşme gerçekleştirilmiştir. Yapılan görüşmede tutulan; gözaltına alındığında ailesine haber verildiğini, kıyafetlerini çıkarmadan üst aramasının yapıldığını, gözaltı işleminden sonra kendisine iade edileceği bilgisi verilerek kişisel eşyalarının alındığını, tutulduğu süre boyunca tuvalete gitmesine izin verildiğini ifade etmiştir.

¹ Asayiş Şube Müdürlüğü, Göçmen Kaçakçılığıyla Mücadele ve Hudut Kapıları Şube Müdürlüğü, Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü (TEM), Narkotik Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü (NARKO), Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Şube Müdürlüğü (KOM), Çocuk Şube Müdürlüğü.

2.1. İL EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ NEZARETHANELERİ

13. İl Emniyet Müdürlüğü ana hizmet binasında, Nezarethane ve Gözaltı Büro Amirliği bünyesinde toplam 24 nezarethane odası bulunmaktadır. Bodrum katında yer alan nezarethanelere asansör ve merdiven ile erişim sağlanmaktadır.

14. Her nezarethane odası için tutulan kapasitesi ortalama beş kişidir. Nezarethane odalarından biri 15,86 m² (en: 5,07 m, boy: 3,13 m, yükseklik: 4,82 m) alana sahiptir. Başka bir nezarethane odası ise 8,32 m² (en: 2,42 m, boy: 3,44 m, yükseklik: 4,82 m) alana sahiptir. Farklı büyüklüklerde olan nezarethane odalarının hepsi 7 m²'den büyüktür.

15. Nezarethane odalarının girişinde odaların hangi cinsiyet grubuna tahsis edildiğini belirten işaret ve tabelaların olmadığı görülmüştür. İdare tarafından, 6 ve 7 numaralı nezarethane odalarının kadınların kullanımına tahsis edildiği ifade edilmiştir.

16. Nezarethane odalarındaki oturma bölümleri ihtiyaç duyulduğunda uyumak için uygun olacak şekilde yumuşak ve silinebilir kumaş şilte ile kaplıdır. Nezarethane odalarının tümünde yeterli sayıda temiz battaniye bulunmaktadır. Odalardan toplanan kirli eşyaların belirli aralıklarla Polisevi Şube Müdürlüğü çamaşırhanesinde yıkatıldığı belirtilmiştir.

17. Nezarethanede, ibadet etmek isteyen tutulanlar için seccade bulundurduğu ve talep halinde verildiği öğrenilmiştir.

18. Nezarethanelerde tutulan kişilerin herhangi bir ihtiyaçlarının olup olmadığının tespiti için görevli personelce düzenli aralıklarla kontrollerin yapıldığı ifade edilmiş ancak nezarethane odalarında acil durum butonu bulunmadığı görülmüştür. İdarece, görevli personelin nezarethane odalarına yakın mesafede bulunduğu, tutulanların seslenmesi veya güvenlik kamerasına işarette bulunması halinde personelin derhal tutulanların yanına gidebildiği, bu sebeple acil durum butonu olmadığı ifade edilmiştir.

19. Nezarethane odalarının havalandırma ve doğal ışık ihtiyaçları, odalarda bulunan delikli menfezler vasıtasıyla sağlanmaktadır. Güney cephede yer alan nezarethane odalarına yeterli derecede doğal ışığın girdiği, kuzey cephede yer alan nezarethane odalarına ise doğal ışığın girmediği görülmüştür.

20. Nezarethane odalarının ısıtılması merkezi kalorifer sistemiyle sağlanmaktadır. Herhangi bir ısınma sorununun yaşanmadığı anlaşılmıştır. Ayrıca tutulanların kendilerine zarar vermelerinin engellenmesi için kalorifer, borular gibi sert cisimlerin yumuşak köpüklerle kaplandığı görülmüştür.

21. Nezarethanede kadın ve erkek tutulanlar için ayrı tuvalet ve banyo bölümü bulunmaktadır. Üç adet kadın, üç adet erkek, bir adet engelli tuvaleti bulunmaktadır. İdare tarafından, bu bölümlerin günlük olarak temizlendiği belirtilmiştir. Tuvalet ve banyoların temiz olduğu ancak

sabun, şampuan, tuvalet kağıdı, havlu gibi hijyen malzemelerinin hazırda bulundurulmadığı görülmüştür.

22. Nezarethanelerin günlük temizlikleri dışında, tutulanların işlemleri bitip nezarethanedен ayrılmalarının akabinde görevli personel tarafından ayrıca temizlendiği; bulaşıcı hastalıkların önlenmesi amacıyla da ayda bir dezenfekte edildiği İdarece belirtilmiştir. Nezarethane odalarının yeterince temiz olduğu gözlenmiştir.

23. Yemeklerin hizmet alımı suretiyle temin edildiği, tutulanlara üç öğün (sabah-öğle akşam) yemek verildiği, tutulanların içme suyu ihtiyacının 500 ml ambalajlı sular ile karşılandığı belirtilmiştir.

24. İdarece, acil tıbbi müdahale ihtiyacı halinde 112 Acil Çağrı Merkezi vasıtası ile tutulanlara ilk müdahalenin yapılarak ilgili Cumhuriyet Savcısına duruma ilişkin bilgi verildiği, hastane ortamında müdahale edilmesine karar verilen tutulanların ise tahkikatı yürüten birimde görevli memur eşliğinde en yakın sağlık kuruluşuna sevklerinin sağlandığı, tedavi işlemlerinin tamamlandığına dair doktor raporu ile birlikte tutulanların nezarethaneye giriş işlemlerinin tekrar yapıldığı ifade edilmiştir.

25. İdare tarafından, kronik hastalığı bulunan ve adli doktor raporunda sürekli ilaç kullanması gerektiği belirtilen tutulanlara imzası alınarak ilacın temin edildiği ve düzenli olarak ilacı kullanmasının sağlandığı belirtilmiştir.

26. Müdürlük bünyesinde üç müdafî görüşme odası bulunmaktadır. Yapılan incelemelerde; odada herhangi bir görüntü ve ses kaydı alan sistemin bulunmadığı, odanın içerisinde konuşulanların dışarıdan duyulmadığı tespit edilmiştir.

27. Müdürlük bünyesinde üç ifade alma odası bulunmaktadır. Odanın yeterli ışıklandırma ve havalandırma imkânına sahip olduğu görülmüştür.

28. Nezarethane koridorlarındaki panolarda nezarethane talimatnamesinin, CMK'nın 91'inci ve 147'nci maddelerine uygun olarak hazırlanmış Sanık Hakları Formunun Türkçe ve yabancı uyruklu şahısların anlayacakları dillerde tercümesinin² ve İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi gibi bilgilendirici metinlerin asılı olduğu görülmüştür.

29. Nezarethanede tutulanların üst araması esnasında üzerinden çıkan özel eşyaların nezarethane numarası ile aynı numaralı dolaplarda kilitli olarak muhafaza edildiği belirtilmiştir.

30. Ziyaret heyetince Nezarethaneye Alınanların Kaydına Ait Defter kayıtları incelenmiş; Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği'nin 12'nci maddesinde belirtilen hususların defterde yer aldığı, defterin görevli Cumhuriyet Savcısı tarafından belirli aralıklarla

² Almanca, Fransızca, İngilizce, Arapça, Rusça dillerinde sanık hakları formu bulunmaktadır.

incelendiği, ancak kayıtlarda bazı eksiklikler bulunduğu, örneğin bazı kayıtlarda müdafî isimlerinin yazılmadığı, bazı kayıtlarda ise ilan, işlemler, sonuç kısmının doldurulmadığı anlaşılmıştır. İdare ile gerçekleştirilen son görüşmede kayıtlardaki eksiklik konusunda görevlilere gereken uyarıların yapılacağı belirtilmiştir.

31. Nezarethane 7/24 esasına uygun olarak kayıt alan 64 güvenlik kamerası bulunmaktadır. Güvenlik kameraları nezarethane odalarını, nezarethane odalarının yer aldığı koridorları, nezarethane girişini, tuvalet ve banyoların girişini göstermekte olup kör nokta bulunmadığı tespit edilmiştir. Kamera kayıtlarının geriye dönük 45 gün süreyle saklandığı görülmüştür.

32. İdarece, İl Emniyet Müdürlüğünde herhangi bir elektrik kesintisi yaşanması durumunda Müdürlük bünyesindeki güvenlik kameralarının bağlı olduğu jeneratörün otomatik olarak devreye girdiği, güvenlik kameralarında herhangi bir arıza yaşanması halinde ise derhal teknik personelin bilgilendirildiği ve sorunun çözülmeye çalışıldığı ifade edilmiştir.

33. Müdürlük bünyesinde yeterli sayıda kadın ve erkek personelin bulunduğu, gözaltına alınan kadınlarla ilgili işlemlerin kadın personel tarafından yapıldığı, kadın personel için nöbet listesi tutulduğu ve geceyi nezarethane geçirmesi gereken kişinin kadın olması halinde listeye göre kadın personelin de nöbet tuttuğu, kadın personel sayısının yetersiz kalması halinde ise diğer şubelerden geçici olarak kadın personel görevlendirildiği belirtilmiştir.

34. Engelli, hasta, yaşlı, hamile ve özel ihtiyaçları bulunan kişilerin gözaltına alınması halinde ivedilikle konu ile ilgili soruşturmayı yürüten Cumhuriyet Savcısına tutulanlar hakkında bilgi verildiği, bu kişilerin Cumhuriyet Savcısı talimatı olmadan nezarethaneye konulmadığı belirtilmiştir.

35. Personele hizmet içi eğitim kapsamında insan hakları alanında eğitim verilmediği belirtilmiştir.

2.2. ÇOCUK ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ

36. Çocuk Şube Müdürlüğü nezarethaneleri İl Emniyet Müdürlüğü ana hizmet binası bodrum katında yer almaktadır. Bodrum katın bir bölümü paravan ile Nezarethane ve Gözaltı Büro Amirliği bünyesindeki nezarethanelerden ayrılmıştır ve Çocuk Şube Müdürlüğüne tahsis edilmiştir.

37. Müdürlük bünyesinde beş adet nezarethane odası bulunmaktadır. Bu odalar beş kişilik kapasiteye sahiptir. 1 ve 2 numaralı nezarethane odası 8,48 m² (en: 2,43 m, boy: 3,49 m, yükseklik: 4,82 m) alana sahiptir. 3 numaralı nezarethane odası 15,66 m² (en: 4,99 m, boy: 3,14 m, yükseklik: 4,82 m) alana sahiptir. 4 ve 5 numaralı nezarethane odaları 8,28 m² (en: 2,43 m, boy: 3,41 m, yükseklik: 4,82 m) alana sahiptir.

38. Nezarethane odalarındaki oturma bölümleri rahatlıkla uyunabilecek nitelikte yumuşak ve silinebilir kumaş şilte ile kaplıdır. Nezarethane odalarının tümünde yeterli sayıda temiz battaniye bulunmaktadır.

39. Personel tarafından nezarethanelerde çocuk tutulanların herhangi bir ihtiyaçları olup olmadığını tespit etmek üzere yarım saatlik aralıklarla kontrollerinin yapıldığı belirtilmiştir. Ayrıca bu rutin dışında tutulan çocukların nöbetçi personele seslenerek veya kameraya el sallayarak ihtiyaçlarını iletebildiği bilgisi verilmiştir. Ancak odalarda acil durum butonu bulunmadığı görülmüştür.

40. Nezarethane odalarının havalandırma ve doğal ışık ihtiyaçları, odalarda bulunan delikli menfezler vasıtasıyla sağlanmaktadır. Kuzey cephede yer alan özellikle 1 ve 2 numaralı nezarethane odalarına doğal ışığın girmediği görülmüştür.

41. Nezarethane odalarının ısıtılması merkezi kalorifer sistemiyle sağlanmaktadır. Herhangi bir ısınma sorununun yaşanmadığı anlaşılmıştır. Ayrıca tutulan çocukların kendilerine zarar vermelerinin engellenmesi için kalorifer, borular gibi sert cisimlerin yumuşak köpükle kaplandığı görülmüştür.

42. Nezarethane odalarının günlük temizlikleri dışında, tutulanların işlemleri bitip nezarethanedeki ayrılmalarının akabinde görevli personel tarafından ayrıca temizlendiği, ayda bir bulaşıcı hastalıkların önlenmesi amacıyla da dezenfekte edildiği belirtilmiştir. Nezarethane odalarının yeterince temiz olduğu gözlenmiştir.

43. Yemeklerin hizmet alımı yapılarak anlaşmalı yemek firmasından temin edildiği, tutulan çocuklara üç öğün (sabah-öğle-akşam) yemek verildiği, tutulan çocukların içme suyu ihtiyacının 500 ml ambalajlı sular ile karşılandığı belirtilmiştir.

44. İdarece, acil tıbbi müdahale ihtiyacı halinde 112 Acil Çağrı Merkezi vasıtası ile tutulan çocuklara ilk müdahalenin yapılarak ilgili Cumhuriyet Savcısına duruma ilişkin bilgi verildiği, hastane ortamında müdahale edilmesine karar verilen tutulan çocuklara ise tahkikatı yürüten birimde görevli memur eşliğinde en yakın sağlık kuruluşuna sevklerinin sağlandığı, tedavi işlemlerinin tamamlandığına dair doktor raporu ile birlikte tutulan çocukların nezarethaneye giriş işlemlerinin tekrar yapıldığı ifade edilmiştir.

45. İdare tarafından, kronik hastalığı bulunan ve adli doktor raporunda sürekli ilaç kullanması gerektiği belirtilen tutulan çocuklara gerekli ilacın temin edildiği ve düzenli olarak ilacı kullanmasının sağlandığı belirtilmiştir.

46. Nezarethaneye alınan çocukların üst aramasının yetişkinlerden ayrı bir odada yapıldığı belirtilmiştir. Çocuk tutulanlara ait ayrı bir nezarethane kayıt defteri bulunduğu, yapılan iş ve işlemlerin bu deftere yazıldığı belirtilmiştir. Yapılan incelemede Yakalama, Gözaltına Alma ve

İfade Alma Yönetmeliği'nin 12'nci maddesinde belirtilen hususların defterde yer aldığı, defterin görevli Cumhuriyet Savcısı tarafından belirli aralıklarla incelendiği, defterin eksiksiz olarak tutulduğu görülmüştür.

47. Cinsel istismar, taciz gibi vakalar için yapılan ön görüşme sonrasında Cumhuriyet Savcısının talimatı doğrultusunda olayla bağlantılı çocukların iş ve işlemlerinin Çocuk İzleme Merkezi (ÇİM) tarafından yürütüldüğü ifade edilmiştir.

2.3. CUMHURİYET POLİS MERKEZİ AMİRLİĞİ

48. Cumhuriyet Polis Merkezi Amirliği, İnönü Mahallesi Cumhuriyet Caddesinde yer almakta olup İl Emniyet Müdürlüğüne yaklaşık 1,5 km mesafededir.

49. İki adet beş kişilik nezarethane odası bulunmaktadır. Bu odalar 10,17 m² (en: 2,78 m, boy: 3,66 m, yükseklik: 3,56 m) alana sahiptir.

50. 14/4/2019 tarihinden itibaren bu merkezde gözaltı işlemi yapılmadığı, gözaltı işlemleri için İl Emniyet Müdürlüğü ana hizmet binasındaki nezarethaneler kullanıldığı belirtilmiştir. Nezarethane odalarının depo olarak kullanıldığı görülmüştür.

51. Gözaltı işlemi yapılmayan Cumhuriyet Polis Merkezi Amirliğinde suç duyurusunda bulunma, ifade alma gibi işlemlerin yapıldığı belirtilmiştir. Bu kapsamda merkezde bir ifade alma odası, bir müdafî görüşme odası bulunmaktadır. İncelenen odaların yeterli aydınlatma, ısınma ve havalandırma imkânına sahip olduğu, müdafî görüşme odasında ses ve kayıt cihazı bulunmadığı, odanın dışarıdan görülen şekilde cam bölüme sahip olduğu görülmüştür.

2.4. YENİ MAHALLE ŞEHİT HALİS ŞİMŞEK POLİS MERKEZİ AMİRLİĞİ

52. Yenimahalle Şehit Halis Şimşek Polis Merkezi Amirliği, Yenimahalle Cengiz Topel Caddesinde yer almakta olup İl Emniyet Müdürlüğüne yaklaşık 1,5 km mesafededir.

53. İki adet beş kişilik nezarethane odası bulunmaktadır. Bu odalar 9,14 m² (en: 3,56 m, boy: 2,57 m, yükseklik: 3,15 m) alana sahiptir.

54. Yeni Mahalle Şehit Halis Şimşek Polis Merkezi Amirliğinde 2018 yılından beri gözaltı işlemi yapılmadığı, gözaltı işlemleri için İl Emniyet Müdürlüğü ana hizmet binasındaki nezarethanelerin kullanıldığı belirtilmiştir. Nezarethane kayıt defterinin incelenmesinden en son 26/12/2018 tarihinde gözaltı işlemi yapıldığı anlaşılmıştır. Merkezde suç duyurusunda bulunma, ifade alma gibi işlemlerin yapıldığı belirtilmiştir.

55. Nezarethaneyi gören güvenlik kameralarının halen aktif olduğu, 30 günlük kayıtların tutulduğu görülmüştür.

3. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

3.1. DEĞERLENDİRME

56. TİHEK'in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek iletişim doğrultusunda iş birliği esasına dayanmaktadır. Müdürlük tarafından, ziyaret heyetinin bütün bölümlere bekletilmeksizin erişimi sağlanmış, tutulanlarla izole görüşmeler yapılabilmesi için gerekli önlemler alınmış ve gerekli bilgi ve belgelere erişim vakitlice sağlanmıştır. Bu çerçevede, İl Emniyet Müdürlüğü İdaresi ve personelinin ziyaret esnasında gösterdiği iş birliğine açık tutumları ziyaret heyetimiz tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.

3.2. TAVSİYELER

3.2.1. İL EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜNE YÖNELİK TAVSİYELER

57. Ziyaret edilen tüm nezarethane odalarının girişinde, odaların hangi cinsiyet grubuna tahsis edildiğini gösteren tabela ya da işaret olmadığı tespit edildiğinden, AİÖK'nin "... Avrupa Konseyi'ne üye devletlerde kadınlar, özgürlüğünden mahrum insanların göreceli olarak küçük bir grubunu temsil etmektedir. Bu durum, devletlerin gözaltındaki kadınlar için özel düzenlemeler yapmasını çok maliyetli hale getirdiğinden kadınlar genellikle az sayıdaki yerde (ve bazen evlerinden ve bakmakla yükümlü oldukları çocuklardan uzakta) erkek tutuklular için hazırlanmış (ve bazen erkek tutuklularla paylaşılan) tesislerde tutulmaktadır. Bu şartlar altında, özgürlüğünden mahrum kadınların güvenli ve makul gözetim şartlarında olmasını sağlamak için özel çaba sarf edilmelidir." tavsiyesi göz önüne alınarak, odaların girişine hangi cinsiyet grubuna tahsis edildiğini gösteren tabela ya da işaretlerin asılması,³

58. AİÖK'nin "Polis nezaretindeki kişilerin her zaman nezaret görevlileriyle kolayca temasa geçebilecek durumda olmasını sağlamak için gerekli önlemler alınmalıdır. CPT heyetleri bazen, polis hücrelerinin polis memurlarının normalde bulunduğu ofislerden veya masalardan uzak olduğunu ve gözaltındaki kişilerin polis memurlarının dikkatini çekebilecekleri herhangi bir imkâna (örneğin çağrı sistemi) sahip olmadığını gözlemlemiştir. Bu şartlar altında, çeşitli olaylara (gözaltındaki tutulular arasında şiddet, intihar girişimi, yangın, vs.) zamanında yanıt verilememesi olasılığı oldukça yüksektir." tavsiyesi uyarınca İl Emniyet Müdürlüğü bünyesindeki tüm nezarethane odalarına acil durum butonu konulması,⁴

³ Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi, AİÖK Standartları, CPT/Inf (2000)13-part, para. 21.

⁴ Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi, AİÖK Standartları, CPT/In 2002)15-part, para. 48.

59. Ziyaret edilen Nezarethane ve Gözaltı Büro Amirliğinin kuzey cephesinde yer alan özellikle 1 ve 2 numaralı nezarethane odalarının doğal ışıklandırma almadığı göz önüne alındığında, AİÖK'nin *"Bütün polis hücreleri, içinde bulundurulmuş kişi sayısına göre makul büyüklükte olmalı ve gerekli ışıklandırma (uyku süresi hariç, okumaya yetecek kadar ışık) ve havalandırma şartlarına sahip olmalıdır; tercihen hücrelerde doğal ışık olmalıdır. (...)"* tavsiyesi uyarınca doğal ışıklandırma sağlanmasına yönelik çalışmaların yapılması,⁵

60. AİÖK'nin *"(...)"* Nezarethane'deki kişiler gerektiğinde temiz ve düzgün şartlarda doğal ihtiyaçlarını karşılayabilmeli ve uygun yıkanma imkânlarına sahip olmalıdır." tavsiyesi uyarınca tuvalet ve banyoların temiz olduğu ancak sabun, şampuan, tuvalet kâğıdı, havlu gibi hijyen malzemelerinin hazırda bulundurulmadığı tespit edildiğinden, gerekli malzemelerin hazır tutulması,⁶

61. AİÖK'nin *"Şüphelilerin sorgulanması, tatminkâr bir biçimde yapılabilmesi için özel eğitim gerektiren ve uzmanların yapması gereken bir iştir. İlk olarak ve özellikle, sorgulamanın amacının tam olarak ne olduğu kesin olarak belirlenmelidir; amaç, sorgulamayı yapan memurların gözünde suçlu olduğu varsayılan bir kişinin itiraf etmesini sağlamak değil, incelenmekte olan konu hakkında gerçekleri öğrenmek için doğru ve güvenilir bilgilere ulaşmak olmalıdır. Şüphelilerin sorgulanması sırasında uygulanacak davranış kurallarının belirlenmesi, kolluk kuvvetlerinin uygun eğitimi almasına ek olarak, yukarıda belirtilen amaca uymalarını çok kolaylaştıracaktır."*⁷ tavsiyesi uyarınca Müdürlükte görev yapan personelin hizmet içi eğitim müfredatına *"BM'nin İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Küçültücü Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi İçin El Kılavuzu (İstanbul Protokolü)"* dahil olmak üzere insan hakları konularının eklenmesi,⁸

hususları tavsiye edilmektedir.

⁵ Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi AİÖK Standartları, CPT/Inf/ (2002)7-part, para. 42.

⁶ Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi AİÖK Standartları, CPT/Inf/ (2002)7-part, para. 42.

⁷ Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi, AİÖK Standartları, CPT/Inf (2002)15-part, para. 34.

⁸ Avrupa Cezaevi Kuralları madde 81.4: "Bütün personelin eğitimi, uluslararası ve bölgesel insan hakları belge ve standartlarının, özellikle Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin ve Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı ya da Onur Kırıcı Muamele veya Cezanın Önlenmesi Sözleşmesinin öğretilmesini ve Avrupa Cezaevi Kurallarının uygulanmasını kapsmalıdır."



2022 YILINDA CEZA İNFAZ KURUMLARINA GERÇEKLEŞTİRİLEN ZİYARETLER

- 1) KİLİS L TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU
- 2) BİNGÖL M TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU
- 3) AKSARAY T TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU
- 4) BURDUR AÇIK CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU
- 5) TUNCELİ A-3 TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU
- 6) ARDAHAN AÇIK CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU
- 7) AFYONKARAHİSAR 1 NOLU T TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU
- 8) YALOVA A3 TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU
- 9) ŞIRNAK T TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU
- 10) SİNCAN 1 NO.LU L TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU
- 11) KARADENİZ EREĞLİ A-2 TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARET RAPORU
- 12) GÖLBAŞI K1 TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU
- 13) ERZİNCAN T TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU



- 14) SİLİVRİ 5 NO.LU L TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU
- 15) SİNOP AÇIK CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU
- 16) İZMİR 2 NO.LU F TİPİ YÜKSEK GÜVENLİKLİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU
- 17) AMASYA E TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU
- 18) HAKKÂRİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU
- 19) TRABZON E TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU
- 20) ESİYE L TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU
- 21) BODRUM S TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU
- 22) SİNCAN ÇOCUK KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU
- 23) TARSUS KADIN KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU
- 24) HENDEK KADIN AÇIK CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU
- 25) DİYARBAKIR ÇOCUK VE GENÇLİK KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU



TIHEK

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU

KİLİS L TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU

2022/41

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

KISALTMALAR

ACEP	Akıllı Teknolojilerin Ceza İnfaz Kurumlarına Entegrasyonu Projesi
ARDEF	Araştırma ve Değerlendirme Formu
BİSİS	Bireyselleştirilmiş İyileştirme Sistemi
BM	Birleşmiş Milletler
CAT	Birleşmiş Milletler İşkence ve Diğer Zalimane, Gayri İnsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Sözleşme
CPT	Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi
COVID-19	Yeni Korona Virüs Hastalığı
KG	Kilogram
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
PCR	Polymerase Chain Reaction (Polimeraz Zincir Reaksiyonu)
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
TL	Türk Lirası
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması

1. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK), 6701 sayılı Kanun'la insan onurunu temel olarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.

2. Türkiye, 14 Eylül 2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol (OPCAT)'ü imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından da bağlayıcılık kazanan OPCAT'in amacı: *"Bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*

3. OPCAT'in 3'üncü maddesinde, taraf ülkelerde işkence ve kötü muamele ile mücadele amacıyla her türlü alıkonulma mekânlarını ziyaret etmeye yetkili bir ulusal önleme mekanizması (UÖM) kurulması düzenlemiştir. Nitekim 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin (j) bendi uyarınca TİHEK, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek üzere UÖM olarak belirlenmiştir.

4. Kapalı ceza infaz kurumları, 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'da *"iç ve dış güvenlik görevlileri bulunan, firara karşı teknik, mekanik, elektronik veya fizikî engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile temasın olanaklı bulunduğu, yeterli düzeyde güvenlik sağlanmış ve hükümlünün gereksinimine göre bireysel, grup hâlinde veya toplu olarak iyileştirme yöntemlerinin uygulanabileceği tesisler"* şeklinde tanımlanmıştır. Söz konusu tesisler, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldıkları alanlardan olduğundan 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j hükmü uyarınca TİHEK, ceza infaz kurumlarına haberli veya habersiz ziyaret gerçekleştirme yetkisine sahiptir.

5. Yukarıdaki açıklamalar doğrultusunda, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu'nun kararı¹ ve 04.03.2022 tarih ve 8283 sayılı Başkanlık görev emri üzerine, 09.03.2022 tarihinde Kilis L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna *habersiz* bir ziyaret düzenlenmiştir.

6. Ziyaret heyetinde; ve Valilik'in görevlendirdiği bir Doktor ve bir de Psikolog yer almıştır.

¹ Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 01.02.2022 tarihli ve 169 nolu toplantısında alınan 2022/77 sayılı karar.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

7. Ziyaret, Kurum Müdürü ile yapılan ön görüşmeyle başlamıştır. İdareden, Kurumda bulunan tutuklu, hükümlü ve hüküm özlü kişilerin koşullara göre sınıflandırma listeleri, Kurumun günlük işleyişi ve Kurum personeli hakkında genel bilgiler alınmış, Kurumdan talep edilen bilgi ve belgelerin listesi İdareye verilmiştir. Ardından Heyet tarafından; sırasıyla mahpusların kabul işlemlerinin yapıldığı kabul odası, revir, hasta kayıtlarının ve ilaçların tutulduğu sağlık odası, kapalı görüşme mahalli, avukat görüşme odaları, kantin, müşahede odaları, kurs alanları, kütüphane, açık-kapalı spor tesisleri ve kamera odası gezilmiştir.

8. Akabinde ziyaret heyeti ikiye ayrılmış ve farklı suç gruplarının barındırıldığı koşullar gezilerek toplu görüşmeler yapılmıştır. Mahpuslarla görüşmeler; COVID-19 önlemleri ve cezaevi izleme ziyaretlerindeki “zarar vermeme ilkesi” dikkate alınarak koğuş havalandırma alanlarında toplu olarak gerçekleştirilmiştir. Sonrasında, doktor ve psikolog ile özel görüşmeler gerçekleştirilmiş ve İdare ile geri bildirim toplantısı yapılmıştır. Ziyaret sonrasında hazırlanacak raporun Kurum İdaresi ve diğer ilgili makamlar ile paylaşılarak tavsiyelerin Kurumumuz tarafından takip edileceği ve takip ziyaretlerinin de yapılabileceği bilgisi verilmiş; ilgili bilgi ve belgeler alınarak ziyaret sonlandırılmıştır.

9. TİHEK tarafından ziyaret sonrasında düzenlenen bu rapor, Kilis L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna gerçekleştirilen ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. KURUMUN FİZİKSEL KOŞULLARI

10. Kilis L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu; 50.000 m² açık ceza infaz kurumu yerleşkesi ile 63.000 m² kapalı ceza infaz kurumu yerleşkesinden oluşmaktadır. Kurum, 02.11.2016 tarihinde hizmete açılmıştır.

11. Kurumda, 3 kadın koğuşu, 1 çocuk koğuşu ve 72 yetişkin-erkek koğuşu bulunmakta olup toplamda 76 koğuş mevcuttur. Kurumdaki toplam yatak sayısı ise 1696'dır.

12. Her koğuş; bir adet ortak yaşam alanı (mutfak ve oturma alanı), tuvalet ve banyo bölümü, yatakhane bölümü ve bahçe/havalandırma bölümü şeklinde dört bölümden oluşmaktadır. Koğuş havalandırmaları 65,72m²-Banyo: 8,91m²- Ortak alanlar: 52,90 m²'dir.

13. Kurumun ısınması merkezi sistem (doğalgaz) ile sağlanmaktadır.

14. Kurumda; 4 süngerli oda (yumuşak oda), 4 aile görüş odası, 10 (6 kapalı + 4 açık) görüş odası, 16 kabinli 2 avukat görüş odası, 2 SEGBİS odası, basketbol sahası, voleybol sahası, kütüphane ile 14 derslik bulunmaktadır.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

15. Kurumda 576 adet güvenlik kamerası bulunmaktadır. Kameraların görüş alanları; ziyaretçi kabul alanı, cezaevi giriş-çıkış, idari kat, koridorlar ve maltalar, müşahede odaları, atölyeler, kapalı açık spor sahaları, mahkûm kabul birimi, revir birimi, yemekhane, çatılar ve yan cephelerdir.

2.2. ÖZGÜRLÜĞÜNDEN MAHRUM BIRAKILAN KİŞİLER

16. 800 kişi kapasiteli olarak belirlenen Kurumda; ziyaret tarihi itibariyle 591 hükümlü, 221 hüküm özlü ve tutuklu olmak üzere toplam 812 mahpus² barındırılmaktadır.

17. Ayrıca Kurumda; 2 engelli ve 83 yabancı, 20 kadın mahpus barındırılmakta olup çocuk mahpus bulunmamaktadır. Anne-mahpus yanında kalan çocuk sayısı ise 2'dir.

18. Ziyaret tarihinde İdare ve Gözlem Kurulu kararı ile tek kişilik odada kalan mahpus bulunmaktadır.

2.3. KURUM PERSONELİ

19. Kurum personeline ilişkin bilgiler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

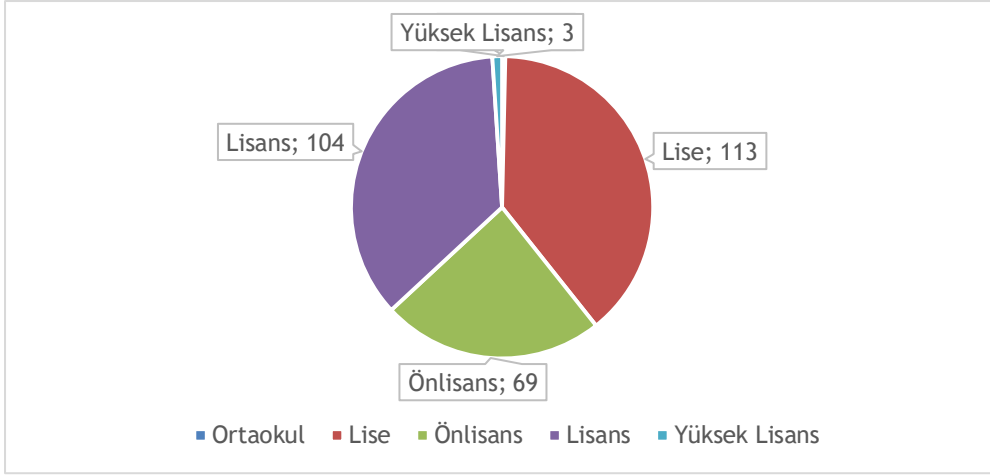
UNVANI	MEVCUT KADRO
Kurum Müdürü	1
Kurum İkinci Müdürü	2
Sayman	1
Öğretmen	3
Psikolog	2
Dış Tabibi (geçici görevli)	1
İdare Memuru	2
Teknisyen	8
İnfaz Koruma Baş memuru	4
İnfaz Koruma Memuru	237
Bilgisayar İşletmeni	1
Hizmetli (geçici görevli)	1
Sağlık Memuru	2
Cezaevi Kâtibi	4
Şoför	10
TOPLAM	279

20. Kurum personelinin eğitim durumları aşağıdaki grafikte belirtilmiştir.

² Raporda yer alan "mahpus" kelimesi, ceza infaz kurumlarında özgürlüğünden mahrum bırakılan tutuklu, hükümlü ve hüküm özlü kelimelerinin her üçünü de barındıran çatı bir kavram olarak kullanılmıştır.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu



21. Kurumda bulunan personel meslek içi eğitimlerini almış ve hâlihazırda eğitimler devam etmektedir. Genel olarak alınan eğitimler; “İnfaz ve Koruma Memuru Yetiştirme, İyi Hal Uygulamaları, Eşik Puan ve Erken İyileştirme, Yetişkin BİSİS, UYAP Veri Girişi, Cezaevi Tabiplik Bürosu, Firar Önleme, Personel Destek, UYAP Mahkûm Kabul Birimi, Emanet Eşya İşlemleri, Ziyaret Kabul İşlemleri” eğitimleridir.

22. Kurumda kadın infaz koruma memuru eksikliği olduğu İdarece dile getirilmiş ve Adalet Bakanlığında personel talebinde bulunulduğu kısa süre içerisinde kadın personellerin göreve başlayacağı ifade edilmiştir.

3. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

3.1. YÖNETİM VE PERSONELİN TUTUMU

23. Kuruma kabul işlemlerinde; öncelikle mahpusun kimlik tespiti ve dosya kontrollerinin yapıldığı, eşya aramalarının kamera görüş açısında gerçekleştirildiği, üst araması sırasında mahpusa tek kullanımlık önlük verildiği ve Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik’in 34’üncü maddesine uygun şekilde; mahpuslara arama elbisesi giydirilerek, önce bedenın üst kısmındaki giysilerin çıkarttırılıp giydirildiği; sonra aynı sürecin bedenın alt kısmındaki giysiler için de tekrarlanarak arama yapıldığı ifade edilmiştir.

24. Koşullarda bulundurulabilecek eşyaların, Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelik uyarınca belirlendiği, buna ilaveten Kurum İç Yönergesinde de güvenlik tedbirleri dikkate alınarak, Kuruma girmesi yasak olmayıp kantinde satışı yapılan (havlu, bornoz, nevresim takımı, seccade, terlik, iç çamaşırı vb.) ürünlerin kargo veya ziyaretçi aracılığıyla getirilmesi halinde mahpusa verilmeyeceğine ilişkin ek düzenlenmenin bulunduğu İdarece belirtilmiştir. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde, aileleri tarafından

kendilerine getirilmesi mevzuat kapsamında yasak olmayan eşyaların kendilerine verilememesine yönelik İdare tarafından ek kısıtlamaların getirildiği belirtilerek kantinde satılan benzer ürünlerin bazılarının fiyatlarının bütçelerini zorladığından bazılarının da kalitesi düşük olduğundan bahisle mağduriyet yaşadıkları hususu Heyetimizle paylaşılmıştır.

25. Kurumdaki sayımların, güvenlik ve gözetim servisi görevlilerinden oluşan ekipler tarafından 08.00 ve 20.00 saatlerinde olmak üzere günde iki kez, hava muhalefeti olmadığı zamanlarda genelde koğu havalandırmalarında mahpuslar ayakta iken gerçekleştirildiği bilgisi alınmıştır.

26. Kurumda bulunan yabancı uyruklu mahpusların uyruk gruplarına özel olarak koğu yerleşim planlarının yapıldığı ve bu kişiler ile tercüman vasıtasıyla iletişime geçilerek gerekli ihtiyaçlarının mevzuat çerçevesinde yerine getirilmeye çalışıldığı ifade edilmiştir.

27. İdarece; hamile, engelli ve hasta mahpusların sürekli gözlem altında tutuldukları, özel ihtiyaçları için de idare ve gözlem kurulu kararı ile para ödülü ve diğer ödüllerden faydalandırılarak infaz süreleri boyunca kendilerine sürekli yardımcı olunmaya çalışıldığı belirtilmiştir. Ayrıca Kurumda tutulan ve doğumu yaklaşan bir anne-mahpusun bulunduğu ve bu mahpusun doğacak çocuğu için dış kantin aracılığıyla kıyafet-havlü gibi ürünlerin İdare tarafından temin edilerek kendisine verildiği bilgisi alınmıştır.

28. Ekonomik olarak yardıma muhtaç mahpuslara Kurum İdare ve Gözlem Kurulu kararları ile maddi yardımların yapıldığı, bununla birlikte Kurum genel bütçesi marifetiyle de mahpuslara temizlik malzemesi ve diğer tüketim malzemelerinin temin edildiği, yine diğer dış kurumlar aracılığı ile alınan yardımların ilgili görevliler nezaretinde mahpuslara ulaştırıldığı ifade edilmiştir.

29. Kendisiyle görüşme yapılan bazı mahpuslar, Jandarma Bölük Komutanlığı tarafından gerçekleştirilen hastane sevk işlemleri sırasında “kemerlerinin çıkartılması, kelepçe takılması ve acele ettirilmeleri” gibi uygulama ve davranışlar dolayısıyla kimi zaman rahat hareket edemeyerek kıyafetlerini toparlayamamaları sonucunda hastanedeki sivil insanların içinde hoş olmayan görüntü ve durum ile karşı karşıya kalabildiklerini belirtmişlerdir. Bu durumun mahpusları manevi açıdan etkileyebileceği değerlendirildiğinden Kurum dışına çıkarılacak mahpusların gerekli hazırlıkları (genellikle giyim ve aramalar konusunda) yapmaları için kendilerine makul bir zaman tanınarak nakil esnasında acele ettirilmemeleri konusuna özen gösterilmesi gerektiği kanaati bulunmaktadır.

30. Kurum İdare ve Gözlem Bürosu tarafından, Kuruma kabulü yapılan mahpuslar hakkında ilk gözleme tabi tutma-tutmama kararları verilmektedir. Mahpusların Kurumda tutulduğu süreçte ilgili servislerden gelen puanları birleştirilerek dönem ve gelişim puanlarının hesaplanmakta, hakkında değerlendirme yapılacak mahpusun ilgili gözlem değerlendirme raporları, gelişim

değerlendirme raporları, risk değerlendirme raporları, puanlama icmal tablosu, infaz dosyası gibi belgeleri hazır edilmekte ve mahpusun işlemleri hakkında gerekli yazışma ve araştırmalar yapılmaktadır. Altı ayda bir yapılan dönem değerlendirmelerinin kurul gündemine dâhil edildiği, mahpusların değerlendirme sonucunda aldıkları puanları ile sonuç kararlarının kendilerinde tebliğ edildiği, üç dönem (on sekiz ay) sonunda alınan puanlara göre gelişim puanı sonucuna ulaşıldığı ve bu puana göre de erken iyileştirme, muhtemel açığa ayırma, muhtemel denetimli serbestliğe ayırma, koşullu salıverme veya denemeye tabi tutma kararlarının hazırlandığı bilgisi verilmiştir. Hükümlü ve tutukluların suç türlerine, suç sürelerine, suç çeşitleri ve örgütsel durumlarına göre gruplandırılmaları Büro tarafından yapılmaktadır.

31. Emanet Para Birim, Kuruma getirilen mahpusların yanlarındaki şahsi paralarını ve kıymetli eşyalarını teslim alarak mahpus adına açılan hesaplarda kayıt altında söz konusu değerleri muhafaza etmektedir. Kuruma giren mahpusların yanlarında para taşımaları yasak olduğundan her türlü para giriş-çıkış işlemi bu birim tarafından yapılmaktadır. Mahpuslar kendi hesaplarında Bakanlık tarafından belirlenen limit dâhilinde 1.000 TL kadar harcama yapabilmektedir.

3.2.FİZİKSEL KOŞULLAR

32. Kurumda kapalı görüş salonları, avukat görüşme salonları, blok koridorları gibi sürekli aktif kullanım alanlarının günlük olarak temizliğinin yapıldığı, Kurum içerisinde detaylı ve genel temizliğin de her hafta sonu rutin gerçekleştirildiği, temizlik yapılırken ihtiyaç duyulan deterjan ve ekipmanların genel bütçe tarafından karşılandığı bilgisi alınmıştır.

33. Kuruma ayda bir kez böcek (haşere) ilaçlamasının yapıldığı belirtilmiş olup ilaçlamaya ilişkin evraklar Kurum İdaresinden istenmiş ve rutin olarak ilaçlamanın yapıldığı anlaşılmıştır.

34. Kurumun su ihtiyacı sondaj kuyusu ile karşılanmakta ve koşullarda barındırılan mahpus başına günlük 150 litre soğuk su verilmektedir. Sıcak su ise kişi başı günlük 50 litre olarak verilmektedir. Tüketim kotası aşılmadığı takdirde her gün 24 saat soğuk ve her gün 1 saat sıcak su kullanım imkânı bulunmaktadır.

35. Kurumun şebeke suyu analizlerinin, düzenli olarak her ay alınan numunelerle İl Sağlığı Müdürlüğü Laboratuvarlarında yaptırıldığı görülmüştür.

36. Mahpusların havalandırma süreleri ve bahçe kapılarının açılıp kapanma saatleri Kurum İç Yönergesi ile belirlenmiştir.³

³ "Havalandırma bahçelerinin kapıları sabah sayımından yarım saat önce açılır, akşam havanın kararmasından yarım saat önce kapatılır. Bu kapıların açılıp kapatılmaları, sayım saatlerine ve mevsim şartlarına göre düzenlenir. Olağanüstü durumlar ile mahkemeler ve disiplin kurulunca verilen hücre cezalarının infazı bakımından kapıların açılıp kapanması ayrıca düzenlenir. Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını infaz eden hükümlüler, günde bir saat olmak üzere 09:00-17:00 saatleri arasında açık havaya çıkartılır. Risk ve güvenlik

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

37. İdare tarafından, Kurumun coğrafi konumu nedeniyle sis çökmesi sonucunda koğuş havalandırmalarında bulunan kameraların bazen kayıt alamadığı ifade edilmiştir. Ayrıca Heyetimiz tarafından kamera kayıt odası gezilmiş ve çalışmayan kameraların bulunduğu gözlemlenmiştir. Söz konusu durumun sebebi İdareye sorulmuş ve sorunun teknik bir arızadan kaynaklandığı, arıza tutanaklarının tutularak ilgili şirkete bildirildiği bilgisi alınmıştır. 15-20 gündür devam eden arıza konusunda ilgili şirketin sorunu çözüme başarısız olduğu ve kamera sistem altyapısı için yeni bir ihaleye çıktığı hususları da eklenmiştir.

38. Mahpusların kendilerine ve diğer mahpuslara zarar vermesini önlemek için tutuldukları ve 24 saat kamera ile izlenen dört adet süngerli (yumuşak oda) bulunmaktadır.

39. Kurumdaki berberhane, genel bütçe birimine bağlı olarak mahpusların talepleri doğrultusunda ücretsiz olarak hizmet vermektedir.

40. Mahpusların taleplerine istinaden kirli kıyafetlerinin çamaşır fileleri ile toplanarak bu işle görevli memurlar eşliğinde Kurum çamaşırhane bölümüne getirilip yıkanmaktadır. 8 kg çamaşır yıkama ve kurutma işlemi için toplamda 7,50 TL ücret alınmaktadır.

41. İdare tarafından, Kurum koridorlarında bulunan mahpusların kullanımına tahsis edilen telefonların bakımlarının düzenli şekilde yapılarak arıza bildirimlerinin hemen değerlendirildiği belirtilmiştir.

42. Kapalı-açık görüş mahalleri, avukat görüş odası ve SEGBİS görüşmelerinin yapıldığı odalar Heyetimiz tarafından gezilmiş; odaların yeterli fiziki koşullara ve görüşme gizliliğini sağlayacak şekilde ses yalıtımlarına sahip oldukları gözlenmiştir.

43. Ziyaret sırasında KOAH hastası bir mahpusla görüşülmüş ve kendisinden *“Kurumda kendi suç türünde sigara içilmeyen koğuş bulunmadığından sigara içen mahpuslarla birlikte tutulduğu ve bu durumun sağlık problemlerinin artmasına yol açtığı”* şikâyeti alınmıştır. Söz konusu durum İdare ile paylaşılmış ve koğuş düzeni hakkında gerekli çalışmalar yapılabilmesi bilgisi edinilmiştir.

3.3.BESLENME- KANTİN

44. Kurumun yemekleri, Adalet Bakanlığı tarafından belirlenen günlük iaşe bedeli göz önünde bulundurularak, haftalık yemek listesine göre Açık Ceza İnfaz Kurumu mutfağında

gerekleri ile iyileştirme ve eğitim çalışmalarında gösterdiği gayret ve iyi hale göre, ağırlaştırılmış müebbet hükümlüsünün kendisiyle aynı ünitelerde kalan diğer ağırlaştırılmış müebbet hükümlüleriyle günde bir saate kadar havalandırma bahçesine birlikte çıkabilir. Ağırlaştırılmış hapis cezasını infaz eden hükümlülerin, risk ve güvenlik gerekçeleriyle iyileştirme ve eğitim çalışmalarında gösterdiği gayret ve iyi hale göre idare ve gözlem kurulu kararıyla açık havaya çıkma süresi üç saate kadar uzatılabilir.”

hazırlanmaktadır. Kuruma teslim edilen yemeklerin dağıtımı koğuştta kalan mahpus sayısına göre belirlenmekte ve görevli memur eşliğinde koğuştlara dağıtımı gerçekleştirilmektedir.

45. İdarece, Kurumda hasta-mahpuslar için ayrı bir diyet menüsünün hazırlanmadığını, sadece raporu bulunan mahpuslara bazı zamanlarda ek diyet ürünlerinin verilebildiği aktarılmıştır.

46. Görüşülen tansiyon hastası bir mahpus, tüm hastalara aynı yemeğin çıkartılmasından şikâyetçi olmuştur. Yine şeker hastası bir mahpus da yemek dışında İdarece verilen ek diyet ürünlerinin de tek tip hasta profiline uygun olduğunu dile getirmiştir.

47. Heyetimizce Kurumda öğle yemeği yenilmiş ve ziyaret tarihindeki menünün yeterli olduğu görülmüştür. Bununla birlikte aylık menü listesindeki çeşitliliğin de uygun olduğu değerlendirmesi yapılmıştır.

48. Kurumda, mahpusların ihtiyaçlarını karşılayabileceği bir adet kantin bulunmaktadır. Mahpusların personele iletildiği ihtiyaçlarını içeren listelerdeki ürünler, görevlilerce kantinden temin edilerek mahpuslara ulaştırılmaktadır.

49. Kurum kantininde haftalık olarak, sebze halinden getirilen meyve sebzelerin de satışı yapılmaktadır. Kantinde Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelik'in 15'inci maddesine istinaden oda ve eklentilerinde stok oluşturmayacak, kişi ve toplum sağlığını tehdit etmeyecek ve Kurum güvenliğini tehlikeye düşürmeyecek tarzda ürünler satıldığı ifade edilmiştir. Heyetimiz tarafından, kantin fiyat satış listesi incelenmiş olup ürün fiyatlarının dış piyasa ile uyumlu olduğu tespit edilmiştir.

50. İdareden, boncuk ve ip malzemelerinin kantine alınması konusunda şiş ve tığ gibi kesici delici aletlerin çoğalmas ve bunların yanlış kullanılmasına sebep olunduğu görüldüğünden tığ satımı ve bulundurulmasının yasaklandığı bilgisi alınmıştır. Mahpusların talepleri doğrultusunda kantinde masa örtüsü, televizyon, semaver ve pano satışının başlatıldığı da eklenmiştir.

3.4.SAĞLIK

3.4.1. KURUM SAĞLIK HİZMETLERİ

51. İdare tarafından, hastanelere sevk edilmesi gereken mahpus olması halinde Jandarma kolluk personeline bildirim yapıldığı ve ilgili mevzuat kapsamında birlik komutanlığınca belirlenen zamanda mahpusun sevk işlemlerinin gerçekleştirildiği ifade edilmiştir.

52. Acil durumlarda gecikmeksizin 112 Acil Çağrı Merkezine bildirim yapılarak gerekli tıbbi müdahalenin yapıldığı ve lüzum görülmesi halinde mahpusun ambulansla hastaneye sevkinin gerçekleştirildiği aktarılmıştır.

53. Kurumun anlaşmalı olduğu eczanelere, mahpuslara reçete edilen ilaçlar gönderilmekte; eczaneden gelen ilaçlar Kurum sağlık memurunun yaptığı kontrollerin akabinde mahpuslara

dağıtılmakta; riskli ve kontrol gerektiren ilaçlar ise görevli personel tarafından günlük öğün olarak hasta-mahpusa verilmektedir.

54. Heyetimizce revirdeki ilk yardım çantasını incelemiş ve laringoskop⁴ hariç gerekli tüm ekipmanların çantada yer aldığı tespit edilmiştir. Sağlık birimi memurları tarafından, laringoskop temini için talepte bulunulduğu ve yakın zamanda malzemenin temin edileceği bilgisi verilmiştir.

55. Görüşme yapılan mahpuslar, sağlık şikâyetlerinden dolayı yapılacak işlemler için dilekçe yazmaları ile birlikte sağlık hizmetlerine erişebildiklerini, bu anlamda sunulan hizmetten memnun olduklarını ifade etmişlerdir.

56. Kurumda bulaşıcı hastalıklara karşı gerekli tetkik ve tedavilerin düzenli bir şekilde sürdürüldüğü, Kurumda görevli aile hekimi tarafından salgın hastalık şüphesi olan mahpusların muayenelerinin yapıldığı ve hekimin gerek görmesi halinde hasta-mahpusun derhal devlet hastanesinin ilgili polikliniklerine sevk işlemlerinin yapıldığı bilgisi verilmiştir. Ayrıca Tüberküloz taraması için her yıl Kilis İl Sağlık Müdürlüğü ve Kilis Verem Savaş Dispanseri ile koordineli bir şekilde Kuruma mobil tarama araçlarının geldiği öğrenilmiştir.

57. Kronik hastalığı bulunan mahpusların ilaçlarının eksiksiz ve bekletilmeden kendilerine verildiği ve düzenli tıbbi tahlillerinin yapıldığı, hastalıklarının son durumu hakkında değerlendirmelerin zamanında yapıldığı ifade edilmiştir. Bunun yanı sıra gerekli hallerde kronik rahatsızlığı-engeli bulunan veya 65 yaş üstü mahpuslar için ceza tehiri işlemlerinin başlatıldığı eklenmiştir.

58. Heyetimizce koğuşlardan birinde engelli ve yaşlı bir mahpusla görüşme gerçekleştirilmiş ve mevcut durumunun ciddiyeti nedeniyle kişinin sağlık durumunun ceza infaz kurumunda kalmaya elverişli olup olmadığına ilişkin İdareden bilgilendirme talebinde bulunulmuştur. Mahpusun ceza tehiri işlemlerinin başlatıldığı, ancak Şanlıurfa Mehmet Akif İnan Eğitim ve Araştırma Hastanesi Sağlık Kurulu raporu ile rehabilitasyon tipi ceza infaz kurumuna naklini gerektiren bir durum olmadığı şeklinde karar alındığı, Kilis Devlet Hastanesi sağlık kurulu tarafından da mahpusun cezaevinde kalmasında sakınca olmadığına yönelik karar verildiği bilgisine ulaşılmıştır. İdare tarafından, hasta- mahpusun ilgili evrakları Heyetimize teslim edilmiştir.

59. Kurumda açlık grevine veya ölüm orucuna giden mahpuslar hakkında derhal Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne bilgi verildiği, greve giden mahpusların buldukları odalardan alınarak başka odalara konuldukları, güvenlik ve gözetimleri için ilgili birimlere gerekli talimatların yazıldığı, sağlık görevlileri tarafından açlık grevine devam eden mahpusların her gün

⁴ Laringoskopi, boğazın bir parçası olan larinksin endoskopisidir. Örneğin vokal kıvrımlar ve glotis hakkında bir görüş elde etmek için kullanılan tıbbi bir prosedürdür.

muayeneleri yapılarak günlük boy kilo ölçümlerinin ve tansiyon ölçümlerinin takip edildiği, Psiko-sosyal servis görevlileri ile Kurum İkinci Müdürünün greve başlayan mahpuslarla görüşmeler gerçekleştirerek bu kişileri açlık grevinden vazgeçmeleri için ikna etmeye çalıştıkları ifade edilmiştir. Mahpusların açlık grevinde oldukları süre boyunca Kurum tabibinin vermiş olduğu reçetede belirtilen yiyecek ve içecekler derhal temin edilerek bu kişilere verildiği, yine grevdeki mahpuslara her öğün yemek teklifi yapıldığı, yemek almadıkları takdirde ise tutanak tanzim edildiği, hayati tehlikelerinin bulunması halinde de isteklerine bakılmaksızın acil olarak hastaneye sevk edildikleri bilgisi verilmiştir. Ziyaret tarihinde Kurumda açlık grevi ve ölüm orucunda olan mahpus bulunmamaktadır. 2022 yılı içerisinde üç mahpus, koşu değişikliği talepli açlık grevine gitmiş olup kısa süreler sonrasında (14-15-2 günlük süreler ile) grevlerine son vermişlerdir.

3.4.2. COVID-19 SALGININA YÖNELİK ALINAN TEDBİRLER

60. Ceza infaz kurumlarının mevcutlarının azaltılması amacıyla yürürlüğe konulan 7242 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'a istinaden pandemi tedbirleri kapsamında şartları tutan hükümlüler izne gönderilmiştir. Ayrıca ilgili yasa çerçevesinde mahpusların suç niteliklerine göre açık ceza infaz kurumlarına ayrılmalarındaki nakil şartları bir yıl öne alınmış ve söz konusu koşulları sağlayan mahpuslara erken nakil imkânı tanınmıştır.

61. İdare tarafından, personel ve mahpuslara pandemi hakkında bilgilendirmelerin yapıldığı, Kurum personelinin sosyal mesafe kurallarına riayet etmeleri ve gerekli hijyen koşullarını sağlamaları maksadıyla eğitim ve konferanslar verildiği, koşullardan çıkan her mahpus için maske ve eldiven kullanımının sağlandığı, sık sık (koşullar, ara koridorlar, odalar, tuvaletler ve gerekli olan her yere) dezenfekte işlemi yapıldığı ifade edilmiştir.

62. Bakanlık bünyesinde çalışan infaz koruma memurlarının 15.11.2021 tarihi itibarı ile karantina nöbeti uygulamasına son verildiği aktarılmıştır.

63. Kuruma alınmalarından önce mahpuslara kolluk kuvvetleri tarafından PCR testi yaptırılmakta ve 14 günlük karantina sistemi uygulanmaktadır. Hastane ve adliye gibi yerlere gidip gelen mahpuslara ise 5 günlük karantina uygulanmaktadır. Mahpuslardan belirti gösterenlere, doktor muayenesi yapıldıktan sonra uygun görülmesi halinde PCR testlerinin yaptırılmakta ve test sonucu pozitif çıkan mahpuslar ayrı bir koşu 10 gün karantinaya alınmaktadır.

64. Görüşme yapılan mahpuslardan bazıları, Kurumda devam eden hastane dönüşünde karantina uygulanması sebebiyle hastaneye sevk taleplerinden imtina ettiklerini belirtmişlerdir.

65. Bulaşın önlenmesi amacıyla dezenfeksiyon malzemeleri, eldiven ve maske temini yapıldığı ve Kurum genelinin pandemi boyunca haftada iki kez ilaçlandığı, iki kez de dezenfekte edildiği bilgisi alınmıştır.

66. Özellikle pandemi dönemi tedbirleri nedeniyle idare ve idari kısımda görev yapan personelin ceza infaz kurumunun iç kısmına girişlerinin azaltılması sonucunda yönetsel aksaklıkların meydana geldiği tespitinin akabinde zikredilen aksaklıkların azaltılması amacıyla idari faaliyetlerin merkezi yayın üzerinden mahpuslara duyurulmaya başlandığını ifade edilmiştir.

67. Kurumdaki mahpuslardan talebi olan ve Sağlık Bakanlığının sisteminde aşı onay kodu bulunanların COVID-19 aşılı yaptırılmıştır. İdarece, yabancı uyruklu mahpuslar için Kilis İl Göç Müdürlüğü ile irtibata geçilerek geçici kimlik kartlarının alınmasının akabinde bu kişilerin aşılı olabildikleri belirtilmiştir. İlaven geçici kimlik numaraları bulunan yabancı uyruklu mahpusların aşı olabilmelerine imkân veren onay kodunun verilebilmesi için Kilis İl Sağlık Müdürlüğü ile görüşüldüğü ve Müdürlükten; “İl onay kodlarının sisteme geç düştüğü ve bu nedenle onay kodunun verilmesi sürecinde sistemden kaynaklı gecikmelerin yaşandığı, söz konusu soruna ilişkin Sağlık Bakanlığına yazı yazıldığı” cevabının alındığı hususları ifade edilmiştir.

3.5.PSİKO-SOSYAL SERVİS HİZMETLERİ

68. Psiko-Sosyal Servisin sunduğu hizmetler; mahpuslarla bireysel görüşmeler yapmak, grup çalışmaları yapmak, gözlem ve sınıflandırma formu düzenlemek, durum bildirim formu düzenlemek, ruhsal takip görüşmeleri yapmak ve kriz anından sonra takip görüşmeleri gerçekleştirmektir.

69. BİSİS⁵, üç aşamadan oluşmaktadır. Proje kapsamında ilk olarak, Kurum kabul biriminde görevli ve eğitimli infaz ve koruma memuru tarafından “ARDEF- Kurum Kabul Formu” doldurulmakta, sonrasında Psiko-Sosyal Yardım Servisinde görevli ve eğitimli infaz ve koruma memuru tarafından da “ARDEF- Psiko-Sosyal Memur” formu doldurulmakta ve son olarak Psiko-Sosyal Yardım Servisinde görevli psikolog ve/veya sosyal çalışmacı tarafından “Psiko-Sosyal Uzman Formu” doldurularak hükümlünün risk ve ihtiyaçları belirlenmektedir. Sonuçlara göre

⁵ Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifleri Genel Müdürlüğü tarafından ruh sağlığı problemleri olan hükümlü/tutukluların personel tarafından erken dönemde tanınması ve psiko-sosyal yardım ve sağlık servisi personelinin eğitimi amacıyla “Ceza İnfaz Kurumlarında Ruh Sağlığı ve Bağımlılık Hizmetlerinin İyileştirilmesi Projesi” geliştirilmiş, bu proje kapsamında “Araştırma Değerlendirme Formu” (ARDEF) ve “Yapılandırılmış Ruhsal Değerlendirme ve Bireysel Müdahale Programı” (YARDM) oluşturulmuştur.⁶ Ruhsal sorunların ve bağımlılık ile ilgili sorunların önlenmesi, rehabilite edilmesi veya tedavisi için de ceza infaz kurumlarında en sık görülen 26 farklı ruhsal ve davranışsal sorunlar için “Bireysel Müdahale Programları” (BİSİS) geliştirilmiştir.

her hükümlü-tutuklu için bireyselleştirilmiş psiko-sosyal destek ve müdahale programı hazırlanması gerekmektedir.

70. Kurum Psiko-Sosyal Servisi tarafından Kuruma yeni gelen mahpuslarla azami ilk üç gün içinde geçici kabul bölümünde bireysel görüşme gerçekleştirilmekte, bu görüşmede Servisin tanıtımı ve mahpusun psiko-sosyal hizmete nasıl ulaşabileceğine dair bilgilendirmeler yapılmaktadır. Mahpusun varsa önceki rahatsızlıkları, gördüğü tedaviler ve bağımlılıkları gibi bilgilerin toplanmaktadır. Ayrıca Kuruma giriş yapan mahpusun mesleği konusunda bilgi alınarak Kurumda bulunan iş yurdu ve mesleki eğitim atölyelerine yönlendirmeler de yapılmaktadır.

71. Yukarıdaki hizmetlerin yanı sıra Servisin gerekli görmesi halinde mahpusların aile üyeleri ile irtibata geçerek mahpusların sorunlarının çözüme kavuşturulmasına yardımcı olmaya çalıştığı, mahpusların salıverilme sonrasında sosyal hayata adaptasyonları için planlamaların hazırladığı bilgisi verilmiştir. Ayrıca Kurum personelinin sorunlarının tespiti ve çözümü için de çalışmalar yürütüldüğü eklenmiştir.

72. Ziyaret sırasında heyetimizce Kurumdaki psikolog bireysel görüşme odası gezilmiş ve odanın duvarındaki açıkta bulunan tabloda risk grubundaki mahpusların bilgilerinin yer aldığı panonun bulunduğu görülmüştür. Hasta mahremiyeti ilkesi bakımından uygun olmadığı değerlendirilen söz konusu uygulamadan vazgeçilmesi gerektiği hususu İdareye iletilmiştir. Ziyaretimizin akabinde İdare tarafından odadaki bu panonun duvardan kaldırıldığı Kurumumuza bildirilmiştir.

73. Psiko-Sosyal Servisin mahpuslarla bireysel görüşmelerini bir infaz ve koruma memuru gözetiminde gerçekleştirdiği ve yalnızca mahpusların talebi üzerine ve mahrem konuların konuşulacağı durumlarda memurun oda dışına çıkartıldığı belirtilmiştir. Ancak mevcut uygulamanın sadece tehlike arz eden mahpuslar ile görüşme yapılması sırasında kullanılmasının uygun olacağı yahut tehlike halini bertaraf etmek üzere psikoloğun masasının kapı önüne alınması gibi alternatif önlemlerin hayata geçirilebileceği kanaati bulunmaktadır. Zira etik - hasta gizliliği standartları bağlamında şu anki haliyle gerçekleştirilen görüşmelerde etkili sonuç ve tedavinin elde edilemeyeceği değerlendirilmektedir. (Gizliliğin korunması zorunluluğu ilkesi)⁶

3.6.EĞİTSEL, SOSYAL, KÜLTÜREL, MESLEKİ VE SPORİF FAALİYETLER

74. Kurum kütüphanesinde 3033 kitap bulunmaktadır. Mahpuslar dilekçe ile başvurmak suretiyle kütüphaneden faydalanabilmektedir. Son bir yılda 590 mahpus kütüphaneden faydalanmıştır. Ek olarak, Kilis İl Halk Kütüphanesinden de kitap temini yapılabilmektedir. Heyet

⁶ Türk Psikologlar Derneği'nin 18 Nisan 2004 tarihinde yapılan 27. Olağan Genel Kurulunda kabul edilen Etik Yönetmeliği

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

tarafından Kurum Kütüphanesi gezilmiş ve kitapların arasında çeşitli dillerde (İngilizce, Fransızca) Kur'an-ı Kerim olduğu ve görme engellilerin okuyabileceği şekilde Braille alfabesinde de dini kitapların bulunduğu görülmüştür.

75. Kurumdaki mahpuslar on beş günde bir (üç tane Kurum kütüphanesinden ve bir tane de İl Halk Kütüphanesinden) kitap talep edebilmektedir.

76. Kurumda eğitim ve öğretim faaliyetleri kapsamında öğrenimine devam eden mahpuslara ilişkin sayısal bilgiler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

ÖĞRENİM	MAHPUS SAYISI
Açık Öğretim Ortaokul	37
Açık Öğretim Lise	131
Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi	18
Erzurum Atatürk Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi	8
İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesinde	8

77. Ziyaret sırasında eğitim sınıfında ders çalışan bir mahpusla karşılaşılmış, kendisine eğitim hizmetleriyle ilgili memnuniyeti sorulmuştur. Mahpus, üniversite sınavına hazırlandığını, eğitimine destek amaçlı kaynak kitapları temin etmesinde Kurumun kendisine yardımcı olduğunu ve bu durumdan oldukça memnun olduğunu dile getirmiştir.

78. İdare tarafından, Kurumda eğitim faaliyetlerinin yanı sıra mesleki kursların da mevcut olduğu ifade edilmiştir. Bu çerçevede; İl Halk Müdürlüğü ile iş birliği yapılmış ve İl Halk Müdürlüğünden Kuruma gelen kursların hocaları ile sanatsal mozaik kursu (yörede var olan bir sanat türü), ahşap el sanatları, bilgisayar kursu faaliyetlerine başlamıştır. Ayrıca, İl Tarım ve Köy İşleri Müdürlüğü ile iş birliği halinde küçükbaş hayvancılık kursu açılmasının planlandığı ve bu bağlamda resmi yazışmaların yapıldığı hususu İdarece aktarılmıştır.

79. Ceza infaz kurumlarında yürütülen iş yurdu çalışmalarının temel amacı; meslek sahibi olan mahpusların sahip oldukları meslekleri koruyup geliştirmek, meslek sahibi olmayan mahpusların meslek ve sanat öğrenmelerini sağlamaktır. Mahpusların bizzat mesleğini uygulaması sağlanarak mesleki tecrübeleri arttırılmakta, yine iş yurtlarında çalışan mahpusların ekip çalışması, iletişim, zaman yönetimi gibi becerileri geliştirilmektedir. Bu çerçevede Kurum İş Yurdu Müdürlüğü bünyesinde bulunan ve pandemi sürecinde de faaliyet gösteren (kapalı iç kantin, açık iç kantin, kapalı dış kantin, açık çay ocağı, helva- fırın, terzi, çamaşırhane) iş kolları bulunmaktadır. Kurum iş yurdu atölyelerinde toplam 28 mahpus çalıştırılmaktadır.

80. Millî Eğitim Bakanlığı ile imzalan protokol kapsamında Kurumda devam eden kurslara katılım sağlayan mahpusların sayıları aşağıdaki tabloda belirtilmiştir:

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

KURS	KATILIM SAĞLAYAN MAHPUS SAYISI
Sanatsal Mozaik Kursu	12
Bilgisayar İşletmenliği Kursu	12
Selülozik Boya Kursu	12
Ahşap Tasarım Kursu	12

81. Kurumda iki adet açık bir adet de kapalı spor salonu bulunmaktadır. Tüm mahpusların haftada bir saat açık spor salonuna, iki haftada bir saat ise kapalı spor salonuna çıkartılmaktadır.

82. İdarece, pandemi nedeniyle durdurulan kültürel ve mesleki kursların tekrar faaliyete geçirildiği, pandemi döneminde kursların eksikliğini hissettirmemek adına mahpuslar için Kuruma özel bir dijital televizyon yayın platformu üyeliği alınarak sinema ve belgesel kanallarının koşullarda izlenilebilmesinin sağlandığı, ayrıca bu dönemde koşullarda ek sinema ve kitap okuma etkinliklerinin düzenlendiği dile getirilmiştir.

83. Mahpuslardan biri kurum bünyesinde okuma yazma kursu açılması talebinde bulunmuştur. İdari, konu hakkında kişinin hali hazırda bilgisayar kursu öğrencisi olarak yaygın eğitim aldığı ve okuma yazma bilmeyen birinin bu kursu alamayacağını ifade ederek kurum bünyesinde açılacak olan tamamlayıcı kurslar hakkında şikâyette bulunan mahpusa katılım ve bilgilendirme konularında öncelik tanınacağı hususunu Heyetimize iletmıştır.

84. Ceza İnfaz Kurumlarında eğitim birimine bağlı faaliyet gösteren manevi rehberlik, Adalet Bakanlığı ve Diyanet İşleri Başkanlığı arasında imzalanan protokol kapsamında 03.12.2019 tarihi itibarıyla ayrı bir birim olarak yapılandırılmıştır. Birimde, Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından görevlendirilen cezaevi vaizi ve görevlendirme ile Kurum dışından gelen din görevlileri bulunmaktadır. Birimin faaliyetleri arasında; koşul ziyaretleri yapmak, dini ve milli günlerde mahpuslara yönelik konferanslar düzenlemek, mahpusların manevi gelişimine katkıda bulunmak üzere merkezi yayın üzerinden dini içerikli film, sunu ve video konferans gösterimi hazırlamak ve mahpusların talebi halinde Hafızlık ve Kur'an-ı Kerim Kursları açmak bulunmaktadır.

85. Mahpusların günlük yazdıkları dilekçelere istinaden Manevi Rehberlik Birimi tarafından görüşme odalarında bireysel görüşmeler de gerçekleştirilmektedir. Birim tarafından, koşullara Kur'an-ı Kerim, Yasin, seccade, takvim, dini kitap ve Diyanet Dergileri dağıtıldığı; ayrıca dini gün ve gecelerde tüm koşullara gül suyu-lokum ikramlarında bulunduğu, anne mahpus yanında kalan çocuklara kıyafet ve oyuncak hediye edildiği bilgisi verilmiştir.

86. Kurum Manevi Rehberlik Birimi tarafından gerçekleştirilen faaliyetler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

Bireysel Görüşme	952
Materyal teslimi	178
Hatim	37
Konferans	3
Film	1
Sunu	2
Koğuş Ziyareti	27

3.7.ŞİKÂYET PROSEDÜRLERİ

87. Son bir yıl içerisinde mahpus kabulündeki aramalara ilişkin herhangi bir şikâyet bulunmadığı anlaşılmış, mahpuslarla yapılan görüşmelerde arama işlemleri hakkında bir şikâyet olmamıştır. Kurumda, son bir yılda işkence ve kötü muamele iddiasıyla 6 mahpusun şikâyette bulunduğu öğrenilmiştir.

88. Kurumdaki personel hakkında disiplin amirliğince yürütülen disiplin soruşturmalarının mevcut olduğu ve soruşturmaların sonuçlanmasına müteakip Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne bilgi verildiği belirtilmiştir. Ziyaret tarihinde Kurumda idari yönden işlem yürütülen 3 personel olduğu bilgisi verilmiştir.

89. Mahpuslarca kaleme alınan dilekçeler hafta içi her sabah sayım gerçekleştiren personele kameraların görebileceği bir alanda teslim edilmekte, teslim edilen dilekçeler baş memurluk biriminde ilgili birimlere ayrıldıktan sonra birimlerce yapılan değerlendirme sonucundaki olumlu veya olumsuz işlemler hakkında mahpuslara geri dönüş yapılmaktadır. Kurumdaki dilekçelerin genellikle mahpusların dava dosyalarına veya Kurum sağlık servisi hizmetlerine ilişkin olduğu anlaşılmıştır.

90. İdare tarafından, Kurumda son bir yıl içerisinde mahpuslara verilen disiplin cezaları şu şekildedir:

Kınama	23
Bazı Etkinliklerden Alıkoyma	19
Ücret Karşılığı Çalıştırılan İşten Alıkoyma	3
Haberleşme Kısıtlaması	19
Ziyaretçi Kısıtlaması	47
Hücreye Koyma (1-10 gün)	113
Hücreye Koyma (10-20 gün)	20

Ayrıca 130 mahpusa disiplin cezası verilmesine yer olmadığı kararı verilmiştir.

3.8.DIŞ DÜNYA İLE ETKİLEŞİM

91. Kurumda açık veya kapalı görüşler, pandemi tedbirleri kapsamında Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün her aybaşında ceza infaz kurumlarına gönderdiği, görüş sayısı ve ziyaretçi sayısını bildiren görüş izni konulu yazılara istinaden yaptırılmaktadır. 01.03.2022 tarihinden itibaren Kurumdaki görüşler; ayda bir defa açık- üç defa da kapalı görüş şeklinde gerçekleştirilmektedir. Kurumdaki kapalı görüşler; yarım saatten az, bir buçuk saatten fazla olmayacak şekilde ve mahpusların buldukları koşulların ziyaret gün ve saatinde yaptırılmaktadır.

92. Kurumun açık görüş alanı Heyetimizce gezilmiş, duvarlarda COVID-19 hakkında bilgilendirici ve temizlik konusunda yönlendirici posterlerin asılı olduğu gözlenmiştir. Ayrıca duvarda asılı olan plastik kutuda da sivil izleme kurumları hakkında broşürlerin bulunduğu görülmüştür.

93. Kurumda 01.03.2022 tarihinde "Akıllı Teknolojilerin Ceza İnfaz Kurumlarına Entegrasyonu Projesi" (ACEP) kapsamında görüntülü görüşme sistemine geçilmiştir. ACEP projesi kapsamında Türk Telekom A.Ş. ile 11 Mayıs 2020'de on yıllık süreli yapılan anlaşma sonucunda tüm koşullara görüntülü görüşme kabini konulmuştur. Ziyaret tarihinde görüşülen mahpuslar henüz bir kez aileleriyle görüntülü konuşabildiklerini ifade etmişlerdir. Söz konusu projenin Kurum bünyesinde hayata geçirilmesi iyi uygulama örneği olarak değerlendirilmektedir. Ancak ziyaret tarihi itibarıyla internet altyapısında yaşanan sorun nedeniyle cihazlardan bir kısmının çalışmadığı da Heyetin tarafından gözlemlenmiştir. Mahpuslar parmak izi ile İdareye verdikleri bir irtibat kişinin telefon numarası üzerinden görüntülü görüşebilmektedir. Ayrıca mahpuslarla yapılan görüşmeler neticesinde; görüntülü konuşmanın koğu içinde açık bir alanda yapılabilmesi nedeniyle konuşulanların koğuştaki diğer mahpuslarca duyulabildiği ve bu durumdan rahatsız oldukları şeklinde şikâyetlerin mevcut olduğu görülmüştür.

94. Kurumda dört adet aile odası (pembe oda) bulunmaktadır. COVID-19 pandemi tedbirleri kapsamında odaların iki yıldır kullanılmadığı İdarece dile getirilmiştir. Kurumda evlenen çift-mahpusla yapılan görüşmede çiftin aile odasını kullanma talepleri olmuştur. Fakat İdare, mevzuat gereği tedbirler kapsamında odanın kullanılmadığını belirtmiştir.

95. Kurumda tutulan mahpusların talep ettikleri günlük gazeteleri kantinden ve aylık yayınlanan dergileri dış kantin yoluyla alıp okuyabildikleri öğrenilmiş, bunun yanı sıra ziyaretçileri tarafından getirilen veya posta yolu ile gönderilen ders kitaplarının (fotokopiler hariç) incelenerek kendilerine verildiği belirtilmiştir.

96. Koğu televizyonlarında 25 adet TV kanalının bulunduğu; ancak farklı dilde kanalların mevcut olmadığı anlaşılmıştır. Görüşülen yabancı uyruklu mahpuslardan birisi kanal listesine Arapça yayın yapan kanalların da eklenmesi isteğini Heyetimize iletmıştır.

4. DEĞERLENDİRME

97. Ziyaretin gerçekleştirilmesinde, ziyaret süresince her türlü kolaylığın sağlanmasında, ziyaretin bitimine müteakip İdare ile yapılan görüşmelerde acil olarak iletilen tavsiyelerin yaşama geçirilmesi için devam eden diyalog süreci ile işkence ve kötü muamelenin önlenmesi için gerekli iş birliğine yönelik Kurum İdaresinin açık tutumu tarafımızca olumlu olarak değerlendirilmiştir.

98. Ziyaret Heyeti tarafından Kurum genelinde iyi uygulama örneği olarak değerlendirilen konular aşağıda belirtilmiştir:

- a) İdare ve gözlem kurulu kararı ile mahpusların para ödülü ve diğer ödüllerden faydalandırılarak infaz süreleri boyunca kendilerine sürekli yardımcı olunmaya çalışılması,
- b) İdare tarafından Kurumda tutulan ve doğumu yaklaşan anne-mahpusun doğacak çocuğu için kıyafet yardımı yapılması,
- c) Psiko-sosyal Servisin gerekli durumlarda mahpusların dışarıda bulunan aileleri ile irtibata geçerek mevcut sorunlara çözüm araması, ayrıca mahpusların salıverilmeleri sonrasında sosyal hayata adaptasyonları için planlamaların oluşturması,
- d) İdari faaliyetlerin merkezi yayın üzerinden duyurularak mahpusların Kurumdaki faaliyetler hakkında bilgi sahibi olmalarının sağlanması,
- e) Üniversite sınavına hazırlanan mahpusların eğitimine destek amaçlı kaynak kitapların temin edilmesine yardımcı olunması,
- f) Kurumdaki mahpuslara ACEP projesi kapsamında yakınları ile görüntülü görüşme imkânının sağlanması,
- g) Ziyaret Heyetimiz tarafından "Kurumdaki psikolog bireysel görüşme odasındaki açıkta bulunan tabloda risk grubundaki mahpusların bilgilerinin yer almasının uygun olmadığı" tespiti sonrasında İdarece söz konusu panonun odadan kaldırıldığı Kurumumuza bildirilmesi,
- h) Kurum İdarecilerinin sık sık koğu ziyaretlerinde bulunarak mahpuslarla doğrudan iletişim kurması

hususları Heyetimizce memnuniyetle karşılanmış olup İdarenin anılan uygulamalara devam etmesi ve bunları çeşitlendirmesi tavsiye edilmektedir. Ayrıca söz konusu uygulamaların diğer ceza infaz kurumları için iyi uygulama örneği niteliğinde oldukları da değerlendirilmektedir.

5. TAVSİYELER

5.1. KURUM İDARESİNE YÖNELİK TAVSİYELER

99. Mevcut güvenlik önlemleri ile mahpusların talepleri bir arada değerlendirilerek mahpusların kıyafet gibi ihtiyaçlarının ziyaretçiler tarafından kendilerine verilebilmesine ilişkin ek kısıtlamaların gözden geçirilmesi,

100. Kurumun kamera odasında yapılan incelemeler neticesinde bozuk olduğu görülen kameraların yaptırılması ve devam eden arızalar dolayısıyla kamera sistem altyapısı için gerçekleştirilen ihale işlemlerinin hızlandırılması,

101. Kişiler arası iletişim yeteneğinin geliştirilmesi için personelin hizmet içi eğitim müfredatına öfke kontrol eğitimi, kriz müdahalesi eğitimi, psiko-sosyal eğitim gibi özel eğitimlerin dâhil edilmesi,⁷

102. Kurumda kendi suç türünde sigara içilmeyen koğu bulunmadığı anlaşılan KOAH hastası mahpus için gerekli düzenlemeler yapılarak bu suç türü için de sigarasız koğu oluşturulması,

103. Kurumda diyeteye uygun menülerin ve beslenme imkânının sağlanması; bu noktada yaş, sağlık durumu, fiziksel durum, dini ve kültürel değerler ve çalışma koşulları da göz önünde bulundurularak diyetisyen kontrolünden geçirilen diyet menülerinin çeşitlendirilmesi,⁸

104. Kurum psikoloğunun mahpuslarla gerçekleştirdiği bireysel görüşmelerde infaz ve koruma memurunun da görüşme odasında hazır bulunmasının etik- hasta gizliliği standartlarına aykırılık teşkil ettiği ve mahpuslar üzerinde etkili sonuç ve tedavinin sağlanmasını zorlaştırabileceği değerlendirildiğinden mevcut uygulamanın sadece tehlike arz eden mahpuslar ile görüşme yapılırken kullanılması yahut tehlike halini bertaraf etmek üzere psikoloğun masasının kapı önüne alınması gibi alternatif güvenlik önlemlerinin uygulamaya konulması,

105. Mahpusların acil sağlık sorunlarındaki hayati önemine binaen revirde bulunan acil tıp çantasındaki eksik malzemelerin (laringoskop) tamamlanması,

106. Televizyon kanallarının çeşitliliğinin artırılması ve kanal listesine yabancı dilde yayın yapan kanalların eklenmesi,⁹

⁷ CPT Standarts /Inf (2001)16, 26. Ş: "İnsani bir cezaevi sisteminin temel taşı, mahkûmlarla ilişkilerinde doğru yaklaşımın ne olması gerektiğini bilen, işini sadece bir görev değil meslek olarak gören, iyi seçilmiş ve eğitilmiş cezaevi personeli olmuştur. Mahkûmlarla olumlu ilişkiler kurmak, bu mesleğin temel özelliği olarak görülmelidir" Ayrıca bkz. (TİHEK Mardin E T ip i Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Raporu 91. Ş)

⁸ Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 22.1: "Tutuklu ve hükümlülere, yaşlarını, sağlıklarını, fiziki koşullarını, dinlerini, kültürlerini ve çalıştıkları işin özelliğini hesaba katan besleyici bir diyet sağlanmalıdır" (TİHEK Bayburt M T ip i Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Raporu 84. Ş)

⁹ Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 27.6: "Spor, oyunlar, kültürel faaliyetler, özel hobiler ve diğer boş zaman uğraşlarını kapsayan eğlendirici fırsatlar yaratılmalıdır ve mümkün olduğunca mahpusların bu etkinlikleri

5.2. SAĞLIK BAKANLIĞINA TAVSİYELER

107. Kurumda tutulan geçici kimlik numaralı yabancı uyruklu mahpusların COVID-19 aşısı olabilmelerine imkân veren “aşı onay kodundaki” sistemsel gecikmelere çare bulunulması ve Kilis İl Sağlık Müdürlüğü tarafından bildirilen kişilerin aşılanmasının sağlanması,

5.3. JANDARMA GENEL KOMUTANLIĞINA TAVSİYELER

108. Jandarma kolluk personelinin tarafından gerçekleştirilen mahpusların Kurum dışına sevk işlemleri sırasında daha özenli davranılması, Kurum dışına çıkarılacak mahpusların gerekli hazırlıkları (genellikle giyim ve aramalar konusunda) yapmaları için kendilerine makul bir zaman tanınarak nakil esnasında acele ettirilmemeleri, hususları tavsiye edilmektedir.



TIHEK

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU

BİNGÖL M TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU

2022/46

KISALTMALAR

ARDEF	Araştırma ve Değerlendirme Formu
BM	Birleşmiş Milletler
CAT	Birleşmiş Milletler İşkence ve Diğer Zalimane, Gayri İnsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Sözleşme
CETAS	Cezaevleri İlaç Takip Sistemi
CPT	Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi
CTE	Ceza ve Tevfikevleri Genel Müdürlüğü
COVID-19	Yeni Korona Virüs Hastalığı
DEPAR	Değerlendirme, Profil Araçları ve Rehabilitasyon Programlarının Geliştirilmesi Projesi
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
PCR	Polimerse Chain Reaction (Polimeraz Zincir Reaksiyonu)
SEGBİS	Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması
UNICEF	Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu
UYAP	Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi
YARDM	Yapılandırılmış Ruhsal Değerlendirme ve Bireysel Müdahale Programı

1. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK), 6701 sayılı Kanun'la insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.

2. Türkiye, 14 Eylül 2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol (OPCAT)'ü imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından da bağlayıcılık kazanan OPCAT'in amacı: *"Bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*

3. OPCAT'in 3'üncü maddesinde, taraf ülkelerde işkence ve kötü muamele ile mücadele amacıyla her türlü alıkonulma mekânlarını ziyaret etmeye yetkili bir ulusal önleme mekanizması (UÖM) kurulması düzenlenmiştir. Nitekim 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin (j) bendi uyarınca TİHEK, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek üzere UÖM olarak belirlenmiştir.

4. Kapalı ceza infaz kurumları, 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'da *"iç ve dış güvenlik görevlileri bulunan, firara karşı teknik, mekanik, elektronik veya fizikî engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile temasın olanaklı bulunduğu, yeterli düzeyde güvenlik sağlanmış ve hükümlünün gereksinimine göre bireysel, grup halinde veya toplu olarak iyileştirme yöntemlerinin uygulanabileceği tesisler"* şeklinde tanımlanmıştır. Söz konusu tesisler, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldıkları alanlardan olduğundan 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j hükmü uyarınca TİHEK, ceza infaz kurumlarına haberli veya *habersiz* ziyaret gerçekleştirme yetkisine sahiptir.

5. Yukarıdaki açıklamalar doğrultusunda, 01.02.2022 tarihli ve 2022/77 sayılı Kurul kararı ve Başkanlık Makamının 23.05.2022 tarihli ve 10358 sayılı oluruna istinaden, 26.05.2022-27.05.2022 tarihlerinde Bingöl M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna *habersiz* bir ziyaret düzenlenmiştir.

6. Ziyaret heyetinde; ... yer almıştır.

7. Ziyaret, Kurum Müdürü ile yapılan ön görüşmeyle başlamıştır. İdareden, Kurumda bulunan tutuklu, hükümlü ve hüküm özlü kişilerin koşullara göre sınıflandırma listeleri, Kurumun günlük işleyişi ve Kurum personeli hakkında genel bilgiler alınmış, Kurumdan talep edilen bilgi ve belgelerin listesi

İdareye verilmiştir. Ardından Heyet tarafından mahpusların kabul işlemlerinin yapıldığı kabul odası, revir, açık görüş alanı, kapalı görüş alanları, avukat görüşme odaları, kantin, müşahede odaları, kütüphane, bilgisayar sınıfı, derslikler, psiko-sosyal servis, manevi rehberlik birimi, aile görüş odaları, personel yemekhanesi, kamera odası, terzihane ve berber gezilmiştir.

8. Akabinde ziyaret heyeti ikiye ayrılmış ve farklı suç gruplarının barındırıldığı koğuşlar gezilerek toplu görüşmeler yapılmıştır. Mahpuslarla görüşmeler; COVID-19 önlemleri ve cezaevi izleme ziyaretlerindeki “zarar vermeme ilkesi” dikkate alınarak koğuş havalandırma alanlarında toplu olarak gerçekleştirilmiştir. Sonrasında, Kurum doktoru ve psikoloğu ile özel görüşmeler gerçekleştirilmiş ve İdare ile geri bildirim toplantısı yapılmıştır. Ziyaret sonrasında hazırlanacak raporun Kurum İdaresi ve diğer ilgili makamlar ile paylaşılarak tavsiyelerin Kurumumuz tarafından takip edileceği ve takip ziyaretlerinin de yapılabileceği bilgisi verilmiş; ilgili bilgi ve belgeler alınarak ziyaret sonlandırılmıştır.

9. TİHEK tarafından ziyaret sonrasında düzenlenen bu rapor, Bingöl M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna¹ gerçekleştirilen ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

10. TİHEK’in Ulusal Önleme Mekanizması kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek bir iletişim doğrultusunda iş birliği esasına dayanmaktadır. Bu çerçevede Kurum İdaresi ve personelinin ziyaret esnasında gösterdiği iş birliğine açık tutumları memnuniyetle karşılanmıştır.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. KURUMUN FİZİKSEL KOŞULLARI

11. Bingöl M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, Bingöl İli, Merkez İlçesi, Kaleönü Mahallesinde yer almakta olup, şehir merkezine yaklaşık 12 km mesafede bulunmaktadır. Toplam 30.250 m² açık alan üzerine inşa edilmiştir. Kurumun inşası 1990 yılında tamamlanmıştır. Ceza İnfaz Kurumu Ana Binası A blok ve B blok olmak üzere toplam 2 bloktan meydana gelmektedir. Her blokta üçer koridor yer almaktadır.

12. Mevcut binanın eski olması nedeniyle yeni bir ceza infaz kurumu inşası için uygun alan tespit işlemlerinin başladığı ve Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne tespit edilen alanın tahsisi amacıyla Tarım ve Orman Bakanlığında talepte bulunulduğu ifade edilmiştir.

13. Kurumda 27 adet 6 kişilik erkek koğuşu, 10 adet 8 kişilik erkek koğuşu, 4 adet 18 kişilik erkek koğuşu, 2 adet 6 kişilik kadın koğuşu ve 1 adet 6 kişilik çocuk koğuşu olmak üzere toplam 44 koğuş bulunmaktadır.

¹ Bundan sonra kısaca Kurum olarak ifade edilecektir.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

14. Her koğuş; bir adet ortak yaşam alanı (mutfak ve oturma alanı), tuvalet ve banyo, yatakhane ve bahçe/havalandırma şeklinde dört alandan oluşmaktadır. Koğuş alanları ise; 4 adet 98 m² (10 kişi kapasitenin üzerindeki odalar), 2 adet 38 m² (6 kişi kapasitenin altında odalar), 38 adet 48 m² (6 kişi kapasitenin üzerindeki odalar) şeklindedir.
15. Kurumun ısınması kalorifer sistemi ile sağlanmaktadır. Mahpuslar ısınma ile ilgili problem yaşamadıklarını belirtmişlerdir.
16. Kurumda; 1 kayıt kabul odası, 8 müşahade odası, 3 disiplin hücre odası, 1 süngerli oda (yumuşak oda), 1 açık görüş alanı, 14 kapalı görüş alanı, 2 avukat görüş odası, 1 SEGBİS odası, 2 aile görüş odası, revir, kantin, 2 derslik, 1 bilgisayar sınıfı, 1 kütüphane, psiko-sosyal servis, manevi rehberlik birimi, personel yemekhanesi, 1 terzihane ve 1 berber bulunmaktadır.
17. Kurumda iç güvenliği sağlayan 163 sabit kamera, jandarma bölük komutanlığı ile ortak kullanılan ve dış güvenliği sağlayan 1'i hareketli 8 kamera bulunmaktadır. Koğuş içlerindeki kameraların görüş alanı; mahremiyeti ihlal etmeyecek şekilde yatma alanı, tuvalet ve banyo dışında kalan koğuşun diğer bölümleridir. Ayrıca koğuşlara ait olan havalandırma bahçelerinde de kameralar mevcuttur.

2.2. ÖZGÜRLÜĞÜNDEN MAHRUM BIRAKILAN KİŞİLER

18. Kurumun toplam kapasitesi 332 kişidir. Artırılmış kapasite ise 443'dür. Ziyaret tarihi itibarıyla Kurumda 194 hükümlü, 51 tutuklu olmak üzere toplam 245 mahpus² bulunmaktadır. Bunların 8'i kadın, 1'i çocuk ve 3'ü yabancı mahpustur. Yabancı mahpuslar Suriye ve Afgan uyrukludur.
19. Kurumda engelli mahpus ve annesi yanında kalan çocuk bulunmamaktadır.
20. Ziyaret tarihinde İdare ve Gözlem Kurulu kararı ile tek kişilik odada ve yumuşak odada tutulan mahpus bulunmamaktadır. Bununla birlikte, Kuruma yeni gelen ve COVID-19 PCR test sonucu belli olmadığı için alt müşahade odalarında kalan 2 mahpus bulunmaktadır.

2.3. KURUM PERSONELİ

21. Kurumda toplam 229 personel görev yapmakta olup, personelin unvan ve sayısına göre dağılımı aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

UNVAN	SAYI
Kurum Müdürü	1
Kurum İkinci Müdürü	2
İdare Memuru	2

² Raporda yer alan "mahpus" kelimesi, ceza infaz kurumlarında özgürlüğünden mahrum bırakılan tutuklu, hükümlü ve hüküm özlü kelimelerinin her üçünü de barındıran çatı bir kavram olarak kullanılmıştır.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

Cezaevi Kâtibi	3
Bilgisayar İşletmeni	4
Psikolog	1
Sosyal Çalışmacı	1
Sağlık Memuru	4
Kurum Öğretmeni	2
Memur	2
İnfaz ve Koruma Baş Memuru	4
İnfaz ve Koruma Memuru	183
Sayman	1
Teknisyen	7
Aşçı	2
Hizmetli	1
Şoför	8
Kaloriferci	1
TOPLAM	229

Tablo 1: Kurum Personelinin Unvan ve Sayısı

22. Kurumda toplam 6 kadın infaz ve koruma memuru görev yapmaktadır. Bunlardan üçünün daimî olarak Kurumda bulunmasını sağlamak üzere vardiyalar düzenlenmiştir. Ziyaret tarihinde Kurumda 8 kadın mahpus tutulduğu göz önünde bulundurulduğunda Kurumun kadın ve infaz koruma memuru sayısının yeterli olduğu anlaşılmaktadır.

23. Kurum personelinin eğitim durumları 1 ortaokul, 51 lise, 50 ön lisans, 124 lisans, 3 yüksek lisans mezunu şeklindedir.

24. Kurum personeli meslek içi eğitim olarak mektup okuma, eğitim servisi, mahkûm kabul, ilk yardım ve yangın eğitimlerini almıştır. Ayrıca Kurum personeli Cumhurbaşkanlığı Uzaktan Eğitim Kapısı aracılığıyla online (uzaktan) insan hakları eğitimi almıştır. Pandemi dönemi öncesinde Personel Eğitim Merkezlerince icra edilen eğitimler, pandemi döneminde online (uzaktan) gerçekleştirilmiştir.

3. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

3.1. YÖNETİM VE PERSONEL

25. Kurum İdaresi ve personelinin genelinin mahpuslara yönelik tutum ve davranışlarının olumlu olduğu değerlendirilmiştir. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde de yönetim ve personelin tutumundan memnun olduğu belirtilmiştir.³

³ CPT Genel Rapor [CPT/Inf (2001) 16] “Cezaevi personeli ve mahkûmlar arasında yapıcı ve olumlu ilişkilerin oluşması, sadece kötü muamele riskini azaltmakla kalmayacak, aynı zamanda kontrol ve güvenliği de artıracaktır.”

- 26.** Kuruma alınan eşyaların kontrolüne yönelik ilgili mevzuat gereği ceza infaz kurumlarına girişi yasak olan eşyaların içeriye alınmasının engellenmesi amacıyla bina girişinde duyarlı kapı ve X-Ray cihazı bulunmaktadır. Kuruma gelen ziyaretçilerin duyarlı kapıdan geçirildikten sonra elle üst aramaları yapılmaktadır.
- 27.** Mahpusların Kuruma ilk girişlerinde, Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in 34'üncü maddesine uygun olarak arandıkları belirtilmiş ve bu aramalarda kullanılmak üzere yeterli sayıda tek kullanımlık önlüğün bulunduğu görülmüştür.
- 28.** Kurumdaki sayımlar Nöbetçi Müdür başkanlığında, sorumlu infaz ve koruma başmemuru, vardiya infaz ve koruma başmemurları ile infaz ve koruma memurları tarafından sabah 08:00, akşam 20:00 saatlerindeki vardiya değişimleri sırasında yapılmaktadır.
- 29.** Mahpuslarla yapılan görüşmelerde, herhangi bir işkence veya kötü muamele teşkil edecek bir durum ile karşı karşıya kalındığına dair şikâyet alınmamıştır. Bu durum Heyetimizce memnuniyetle karşılanmıştır.

3.2. FİZİKSEL KOŞULLAR

- 30.** Kurumun idari kısımları ile ortak alanlarının genel temizliği, iş yurdu bünyesinde çalışan mahpuslar tarafından yapılmaktadır. Koşuş içlerinin temizliği ise mahpuslarca sağlanmaktadır.
- 31.** İdare tarafından, Kurum güvenliğine tehdit oluşturmayacak ve mahpusların farklı amaçlarda kullanımına imkân vermeyecek ölçüde temizlik malzemesi mahpuslara temin edilmektedir. Ziyaret tarihinde Kurumun genel temizliğinin yeterli olduğu ve hijyen konusunda herhangi bir sorunun bulunmadığı tespit edilmiştir.
- 32.** Kurumda 2 avukat görüş odası bulunmaktadır. Bu odalarda yeterli sayıda masa ve sandalye bulunduğu ve odalarda kamera sisteminin mevcut olmadığı görülmüştür. Avukat görüş odalarının kapılarının tam olarak kapanmaması sebebiyle içeride konuşulanların dışarıdan kolay bir şekilde duyulabildiği ve avukat görüş alanlarının görüşme gizliliğini sağlayacak ses yalıtımına sahip olmadığı tespit edilmiştir.
- 33.** Kurumun açık görüş alanı, aynı zamanda mahpusların sosyal, kültürel, mesleki ve sportif faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi amacıyla da kullanılmaktadır. İdare, açık görüş zamanlarında söz konusu alanın açık görüşe imkân sağlayacak hale getirildiğini ve açık görüş zamanları dışında ise masa tenisi, dama, film gösterimi gibi etkinliklerin de yine bu alanda gerçekleştirildiğini belirtmiştir.
- 34.** Heyet tarafından gezilen kapalı görüş alanlarındaki telefon ahizelerinin çalışır durumda olduğu; fakat bu alanların temiz olmadığı, demir parmaklıklarla kaplı ve camekân miktarının az olduğu gözlemlenmiştir. Görüşülen mahpuslardan da kapalı görüş alanlarının temiz olmadığı ve camekân miktarının az olduğu, bunun yanı sıra oturma alanının genişliğinin de yetersiz olması sebebiyle özellikle

ailisi kalabalık olan mahpusların kapalı görüşlerde birbirleri ile sağlıklı iletişim kurma noktasında zorluklar yaşadıkları şeklinde şikâyetler alınmıştır. Konu İdareye iletilmiş olup, İdare tarafından kapalı görüş alanlarının temizliği yaptırılarak bu alanların hijyen açısından uygun hale getirileceği hususu Heyetimizle paylaşılmıştır.

35. Kurumda 24 saat temiz suya erişim bulunmaktadır. Mahpusların içme suyu ihtiyacı şebeke suyu veya istenildiğinde kantinden temin edilen pet şişe sular ile sağlanmaktadır. Gerçekleştirilen görüşmelerde, mahpuslar musluktan akan suyun kireçli olması sebebiyle içilemediğini ve kantinden pet şişe su temin ederek içme suyu ihtiyaçlarını karşılamak zorunda kaldıklarını belirtmişlerdir. Bu iddialarla ilgili olarak İdare tarafından cezaevi personelinin şebeke suyunu içebildiği ve içme suyu konusunda herhangi bir sorun yaşanmadığı belirtilerek Bingöl Valiliği İl Sağlık Müdürlüğüne yaptırılan 31.01.2022 ve 16.03.2022 tarihli su numunesi analiz raporları Heyetimize sunulmuştur. İncelenen su analiz raporlarında, şebeke suyu analizlerinin 17.02.2005 tarihli ve 25730 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren İnsani Tüketim Amaçlı Sular Hakkında Yönetmelik’e uygun olduğunun tespit edildiği anlaşılmıştır. Dolayısıyla mahpusların temiz suya erişimi hususunda herhangi bir sorun bulunmamaktadır.

36. Koşullara sıcak su, iş yurdu bünyesinde çalışan mahpuslar için her gün, diğer mahpuslar için de haftada 3 gün (Pazartesi, Çarşamba ve Cuma) 2 saat ile gece 02:00-03:00 arasında 15 dakika olarak verilmektedir. Sayıca fazla mahpusun kaldığı büyük koşullarda bulunan mahpuslardan; kalabalık oldukları için sıcak su süresinin yeterli olmaması nedeniyle duş sırasının kendilerine gelmediği ve gece verilen sıcak sudan da uyudukları için faydalanamadıkları şikâyetleri alınmıştır. İlâveten kadın mahpuslar tarafından sıcak suyun verildiği zaman aralığı dışında da sıcak su sağlanması talebi olmuş ve ilgili husus İdareye iletilmiştir. İdarece kadın mahpuslara ihtiyaç duydukları zaman aralığında da sıcak su sağlanacağı ifade edilmiştir.

37. Diğer taraftan mahpuslar sıcak su verilen zamanlarda soğuk suyun tamamen gittiğini ve soğuk sudan hiç faydalanamadıklarını ifade etmişlerdir. Kurumun şebeke suyundan sorumlu teknisyeni ile yapılan görüşmede, su tesisatından kaynaklı olarak mahpusların belirttiği şekilde bir problemin mevcut olduğu ve ancak su tesisatının tamamen yenilenerek söz konusu problemin çözülebileceği bilgisi alınmıştır.

38. Heyetimiz tarafından, müşahade odasında bulunan tuvaletlerin temiz olmadığı ve duş almaya imkân sağlayacak bir duş alanının bulunmadığı, bu odalarda yastık ve nevresim gibi örtünme eşyalarının da olmadığı, yalnızca bir battaniyenin bulunduğu gözlemlenmiştir. İdare ise yapılan geri bildirim toplantısında mevcut duruma ilişkin “Mahpusların müşahade odalarında tutulması durumunda yastık, nevresim gibi ihtiyaçlarının karşılandığı ve mahpusların bu odalarda kaldıkları süre boyunca belirli aralıklarla kendi koşullarına götürülerek duş alma imkânlarının sağlandığı” cevabını vermiştir.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

39. Süngerli odaya (yumuşak oda) alınanlara ilişkin kayıt defterinin tutulduğu görülmüş olup, Heyetimizce kayıt defteri incelendiğinde yumuşak odanın çok fazla kullanılmadığı, en son 04.09.2021 tarihinde bir mahpusun sakinleşmesi amacıyla yumuşak odaya alındığı ve sakinleştikten birkaç saat sonra tekrar koğuşuna götürüldüğü anlaşılmıştır.

40. Yumuşak odada bir adet kamera bulunmakta olup, kamera kayıt odasında yapılan inceleme neticesinde, kameranın görüş açısının mahremiyete uygun olmadığı ve odada bulunan tuvaleti de kapsar vaziyette olduğu tespit edilmiştir. İdare, yumuşak odada bulunan kameranın değiştirilerek mahremiyeti ihlal etmeyecek şekilde düzenleme yapılacağını belirtmiştir. Ayrıca ziyaret tarihi sonrasında, Bakanlıktan yumuşak oda düzenlemesine ilişkin ödenek talep edildiğini, tuvalet taşının yumuşak malzeme ile kaplanacağını ve akabinde kameranın görüş açısının da değiştirileceğini bildirmiştir.

41. Kendileriyle görüşülen bazı mahpuslar tarafından yataklarının kirli olduğu, yataklarında yatmaya elverişli olmayacak şekilde göçmeler olduğu; özellikle yeni gelen mahpuslara yastık verilmesi hususunda problemler yaşandığı hususu ifade edilmiştir. Heyetimiz, ilgili şikâyetler üzerine yatak ve yastık ihtiyacı olan mahpusların isimlerini İdareye iletmiştir. İdare tarafından depolarında 200 yatağın mevcut olduğu ve eski yatakların yenileriyle değiştirileceği, yastık sorununun ise en kısa süre içerisinde çözüleceği ifade edilmiştir. Ziyaret tarihi sonrasında idare tarafından gönderilen bilgi ve belgelerden yatak ve yastık sorununun çözüldüğü anlaşılmıştır.

42. Mahpuslar, Kurumun terzihanesinden dilekçe vererek faydalanabilmektedir. Talep edilen işlemler karşılığında ödenecek bedelin piyasa fiyatlarına göre makul olduğu değerlendirilmiştir.

43. Koğuşların bahçe kapıları hava aydınlandıktan 30 ila 40 dakika sonra açılmakta, hava kararmadan 40 dakika önce de kapatılmaktadır. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde de 08:00-20:00 saatleri arasında havalandırmadan düzenli olarak yararlandıkları ve bu hususta herhangi bir problem yaşanmadığı bilgisi edinilmiştir.

44. Kurumda ayda bir defa böcek (haşere) ilaçlamasının yapıldığı belirtilmiş olup, ilaçlamaya ilişkin evraklar Heyetimize iletilmiştir. İlgili belgelerin incelenmesinden düzenli olarak insan sağlığına ve çevre koşullarına uygun ilaçlamanın yapıldığı anlaşılmıştır.

3.3. BESLENME- KANTİN

45. Kurumdaki yemekler, aşçı ve iş yurdu bünyesinde mutfakta çalışan mahpuslar tarafından, Adalet Bakanlığı tarafından belirlenen günlük iye bedeli göz önünde bulundurularak hazırlanmakta ve personel ile mahpuslara dağıtımı yapılmaktadır. Mahpuslara üç öğün (sabah, öğle ve akşam) yemek verilmektedir. Ayrıca Açık Ceza İnfaz Kurumu bünyesindeki fırında haftanın bir günü pide yapılmakta olup, personel ve mahpuslara dağıtılmaktadır.

46. Yemeklerin çeşitliliği ve miktarı aşçı, ambar görevlisi ve idari personelce iâşe ve besin değerleri göz önüne alınarak belirlenmektedir. Bununla birlikte, hastalığı veya gebeliği bulunan mahpuslara ve çocuk mahpuslara iâşe artırımını uygulanmakta ve buna uygun yemek menüleri hazırlanmaktadır. Fakat yemek listelerinin besin değerleri açısından uygun şekilde hazırlanması amacıyla Kurumda diyetisyen/gıda mühendisi eksikliği olduğu anlaşılmıştır.

47. Görüşme yapılan mahpuslar, kahvaltı ve akşam yemeklerinin çeşit ve miktarının yetersiz olduğunu; ayrıca öğlen ve akşam yemeklerinde genel olarak çorba, makarna, baklagiller ve pilav gibi yemeklerin tekrarlanarak çıkartıldığını; sebze, tavuk, et, balık gibi yemeklerin oldukça az olduğunu ifade etmişlerdir.

48. Kurumun haftalık yemek listeleri İdareden temin edilerek incelenmiş ve öğle-akşam yemeklerinin miktar ve çeşitlilik bakımından yeterli olduğu; fakat kahvaltı miktarının çeşit ve miktar açısından yeterli olmadığı; kahvaltı öğününde yumurta gibi protein içerikli gıdaların yeterli sıklıkta verilmediği tespit edilmiştir. Ziyaret tarihinde Heyetimizce Kurumda mahpuslara ve personele çıkan öğle yemeği yenilmiş olup, yemeklerin lezzet ve miktar açısından yeterli olduğu tespit edilmiştir.

49. Görüşülen Şeker (Diyabet) hastası bir mahpus, "Diyabet hastalarına uygun olarak doyurucu miktarda ara öğün verilmediği, ara öğünlerin sıklığına ve miktarına dikkat edilmediği" şikâyetinde bulunmuştur.

50. Kurum içinde hem mahpusların hem personelin faydalandığı kantin bulunmaktadır. Personel tarafından fiyat-ürün bilgisini içeren güncel listeler mahpuslara dağıtılmaktadır. Heyetimizce, Kurum kantini gezilmiş olup; ürünler ve çeşitliliği, fiyatları, son kullanma tarihleri incelenmiştir. Ürünlerin son kullanma tarihleri konusunda herhangi bir sıkıntının olmadığı gözlemlenmiştir. Görüşülen mahpuslar kantinden ürün temin etmede herhangi bir sıkıntı yaşamadıklarını belirterek bazı farklı ürünlerin de kantinde satışa sunulmasını talep etmişlerdir. Heyetimiz, mahpusların bu taleplerini İdareye iletmış ve İdareden belirtilen ürünlerin temin edilerek kantinde satışa sunulacağı şeklinde olumlu dönüş almıştır.

51. Ayrıca kantine haftada bir gün meyve ve sebze getirilerek satışa sunulduğu İdare tarafından belirtilmiştir. Görüşülen mahpuslar kantinden meyve ve sebze temin edebildiklerini belirtmiş; fakat meyve ve sebze çeşitliliğinin artırılması talebini Heyetimize iletmışlerdir.

52. İlâveten mahpuslar, simit ve poğaça gibi ürünlerin satışının sadece Kurum personeline yapıldığını, kendilerinin bu imkândan yararlanamadığını belirtmişlerdir. İdare, ziyaret tarihinden sonra mahpuslara simit satışlarının başlatıldığını belirterek satışlara ilişkin kantin istem fişi ve fatura örneklerini Kurumumuza sunmuştur.

3.4. SAĞLIK

53. Sağlık servisinde tam zamanlı hizmet veren doktor, hemşire ve diş hekimi bulunmamaktadır. Sağlık Bakanlığı tarafından görevlendirilen 2 aile hekimi haftanın 2 günü-yarım gün, 1 diş hekimi de haftanın 2 günü- tam gün şeklinde hizmet vermektedir. Revirde bulunan dört sağlık memurunun üçü dönüşümlü olarak hafta içi 08:00-17:00 saatleri arasında, biri tam zamanlı olarak Kurumda çalışmaktadır. Ayrıca sağlık servisinde 2 infaz ve koruma memuru da görev yapmaktadır.

54. Sağlık servisinde doktor odası ile diş hekimi odası yer almaktadır. Diş hekimi odasında gerekli malzemelerin ve eşyaların bulunduğu gözlemlenmiştir. Revirde ise 2 adet yatak bulunmakta olup, muayene masası mevcut değildir. Muayene masası olması gerekliliği idareye iletilmiş ve İdareden muayene masası temin edileceği şeklinde cevap alınmıştır.

55. Sağlık servisi, ceza infaz kurumuna getirilen mahpusların ilk kabul muayenelerini yapmakta mevcut sağlık durumları ile herhangi bir kötü muameleye maruz kalıp kalmadıklarını kontrol ederek sağlık fişine mahpusun bilgilerini kaydetmekte ve mahpuslar hakkında rapor düzenlemektedir. Mahpusların bulaşıcı bir hastalığının olup olmadığı kontrol edilerek bulaşıcı hastalığı olduğu tespit edilenlerin Kurum doktorunun kontrolünde devlet veya üniversite hastanelerine sevk işlemleri yapılmaktadır.

56. Kurum reviri, acil durumlar dışında mahpuslara 09:30- 17:00 arasında hizmet vermektedir.

57. Mahpusların, talepleri üzerine çalışma saatlerinde revire çıkarılarak muayene ve ilk tedavileri yapılmakta, ayrıca acil durumlarda 112 Acil Çağrı Merkezi aranarak ambulans çağrılmakta ve gelen ambulansla mahpusun ayakta veya gerekiyorsa tam teşekküllü devlet hastanesine sevk edilmek suretiyle hastanede tedavisi yapılmaktadır. Ayrıca ileri tetkik ve tedavi için dış hastanelere sevki gereken mahpusların işlemleri de gecikmeksizin yapılmaktadır.

58. Kurumda, 1 Ocak 2022 tarihinden ziyaret tarihine kadar 1574 normal muayene ve 300 diş muayenesi yapılmıştır.

59. Revirde gerekli sağlık araçlarının bulunduğu, sağlık dosyalarının fiziki olarak ayrı bir şekilde tutulduğu ve dolaplarda muhafaza edildiği gözlemlenmiştir. Heyetimizce revirde yer alan bazı sağlık araçlarının çalışıp çalışmadığı ve ilaçların son kullanma tarihleri kontrol edilmiştir. Son kullanma tarihi geçen bir ilaç tespit edilmiş ve görevli sağlık memurları konu hakkında bilgilendirilerek ilaç imha edilmiştir.

60. Revirin 1. Basamak Sağlık Hizmetleri⁴ için yeterli olduğu gözlemlenmiştir. Mahpuslar da sağlık hizmetlerine erişimde herhangi bir sorun yaşamadıklarını, hastane sevklerinin düzenli olarak yapıldığını, ihtiyaç duyduklarında doktor ve diş hekimine ulaştıklarını belirtmişlerdir.

⁴ Birinci basamak sağlık hizmeti, sağlığın teşviki, koruyucu sağlık hizmetleri ile teşhis, tedavi ve rehabilitasyon

61. Revirde reçete edilen ilaçlar dışarıdan temin edilerek mahpuslara ulaştırılmaktadır. Mahpusların ilaçlarının reçete ve doz takibi CETAS (Cezaevleri İlaç Takip Sistemi)⁵ üzerinden takip edilmekte olup, her vardiyada görevlendirilen bir infaz ve koruma memuru, mahpuslara ilaçların dağıtılmasından sorumludur. Kurumda 20 psikiyatrik hasta-mahpus bulunduğu ve ilaçlarının temin edilerek düzenli şekilde bu mahpuslara verildiği belirtilmiştir.

62. Kurumda, bulaşıcı hastalıkları önlemek amacıyla hijyen ve genel temizlik sağlanmakta, mahpuslara portör muayenesi⁶ uygulanmakta, herhangi bir bulaşıcı hastalık durumuna yönelik karantina koşulları bulunmakta, mahpuslara hem revir personeli hem de Kurum dışından gelen uzmanlar tarafından genel sağlık ve hijyen konusunda seminerler verilmektedir.

63. Kronik hastalığı bulunan hasta-mahpusların, mahpus kabulünden itibaren takibi sağlanmakta, revirdeki sağlık görevlileri tarafından sağlık kontrolleri ve ilaç takipleri düzenli şekilde yapılmakta, acil bir durumda ivedilikle tam teşekküllü devlet veya üniversite hastanelerine sevk işlemleri yapılmaktadır.

64. Ziyaret tarihinde Kurumda açlık grevi ve ölüm orucunda olan mahpus bulunmamaktadır.

65. Kurumda yaşlı ve ağır hasta olduğu değerlendirilen bir mahpusla yapılan görüşmede hasta mahpusun, Kolektomi (kolon kanseri), sol böbreğinde kist, hipertansiyon, kalp yetmezliği hastalıkları ve vücudunda uç ostoma (bağırsağın çalışan bölümünün karın üzerinden cilt yüzeyine getirildiği torba) olduğu bilgileri edinilmiştir. İdare, mahpusun hapis cezasının ertelenmesi ve rehabilitasyon tipi bir ceza infaz kurumuna sevki için yapılan işlemlerin devam ettiğini belirterek sürece ilişkin belgeleri Heyetimize sunmuştur.⁷ Bingöl Devlet Hastanesinin hastanın durumuna ilişkin ek belgeleri ivedi bir

hizmetlerinin bir arada verildiği, bireylerin hizmete kolayca ulaşabildikleri, düşük maliyetle etkin ve yaygın sağlık hizmeti sunumudur.

⁵ CETAS, Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğü ile birlikte çalışılmış, Türk Eczacıları Birliği öz kaynakları ile geliştirilen, teknik ve bilgi güncellemeleri Türk Eczacıları Birliği tarafından sağlanan Cezaevleri İlaç Takip Sistemidir. Türkiye içinde tutuklu ve hükümlülerin tüm ilaç temin süreçlerini düzenleyen uygulamadır.

⁶ Portör testi, bir kişinin herhangi bir virüsü veya bakteriyi taşıyıp taşımadığını belirlemeye yardımcı olan testlerden biridir. Bu test özellikle gıda sektörü ve kreş çalışanları gibi insan etkileşimi yüksek alanlarda daha fazla yapılmaktadır.

⁷ Heyetimize iletilen belgelerden 24.02.2022 tarihli Sağlık Bakanlığı Bingöl Devlet Hastanesi'nin Durum Bildirir Sağlık Kurulu Raporu'nda; hastanın mevcut tanıları ile ceza ertelemesine ihtiyaç duyulmadığı, onkoloji takibi olmayan hastaya gerekirse onkoloji görüşlerinin de önerildiği bilgileri yer almaktadır. Durum Bildirir Sağlık Kurulu Raporu uyarınca Bingöl Cumhuriyet Başsavcılığı, hükümlünün hastalık nedeniyle infaz erteleme talebi hakkında 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Kanun'un 16'ncı maddesindeki şartları taşımadığı gerekçesi ile red kararı vermiştir.

10.05.2022 tarih ve 6880 sayılı yazı ile Kurum İdaresi, "Hastanın 18 yıl önce kolektomi ve onkoloji hastası olduğunu ifade ederek, kişinin ameliyat ve patoloji raporlarının temini halinde hakkında tekrar değerlendirme yapılacağını" belirten 31.02.2022 tarihli sağlık kurulu kararına istinaden hastanın Kolektomi ve tedavisi ile ilgili Diyarbakır Dicle Üniversitesi Hastanesi tarafından gönderilen bazı bilgi ve belgelerin Savcılık aracılığıyla Bingöl Devlet Hastanesine gönderilmesini ve hastalık nedeniyle infazın ertelenmesi talebinin sağlık kurulu tarafından tekrar değerlendirilerek karar sonucunun ivedi olarak gönderilmesini talep etmiştir.

Hapis cezasının infazının hastalık nedeni ile ertelenmesi, 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı

şekilde inceleyerek hakkında yeniden rapor düzenlemesi hususunu değerlendirmesi ve sonucu Ceza İnfaz Kurumuna iletmesi hastanın sağlığının ve yaşamının tehlikeye düşmemesi açısından önem arz etmektedir.

3.4.1. COVID-19 PANDEMİSİNE YÖNELİK ALINAN TEDBİRLER

66. Mahpuslar ve Kurum personelinin farkındalığını artırmak için Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü (CTE) tarafından Kuruma gönderilen bilgilendirici afişlerin Kurumun görünür yerlerine asıldığı görülmüştür.

67. Kurum vaizi ve eğitim servisi personeli tarafından mahpuslara temizliğin önemi konusunda bilgilendirmelerin yapıldığı belirtilmiştir.

68. Pandemi süresince COVID-19 belirtilerinin olmadığına ilişkin sağlık raporu aldırılan mahpusların Kuruma kabul işlemleri yapılmıştır. Ayrıca risk grubunda bulunan kronik hasta ve yaşlı mahpuslar İl Sağlık Müdürlüğüne bildirilerek aşılarının yaptırılması sağlanmıştır.

69. COVID-19 pandemisi döneminde PCR test sonucu pozitif çıkan mahpuslar Kurumda karantina koşullarına alınmış, Bingöl Toplum Sağlığı Merkezine bağlı uzman doktor tarafından ilaçları reçete edilerek tedavileri Kurumda tamamlanmıştır. Bu dönemde Kurumda COVID-19 tanısı ile hastaneye yatırılarak tedavi edilen, entübe olan ve hastalık nedeniyle vefat eden mahpus olmamıştır. Pozitif tanı konulan mahpusların tamamı hastalığı hafif geçirerek ve karantinada ilaç tedavisi uygulanmak suretiyle hastalığı atlattıklarıdır.

3.5. PSİKO-SOSYAL SERVİS HİZMETLERİ

70. Psiko-sosyal servis, Kuruma kabul edilen mahpus ile azami üç gün içinde ilk görüşmesini gerçekleştirerek Kurumda yürütülen psiko-sosyal hizmetler hakkında bilgilendirme yapmaktadır. Bu görüşmede mahpustan kendisi ve ailesi ile ilgili bilgileri, varsa daha önce yaşadığı psikolojik rahatsızlıklar ve gördüğü tedaviler, herhangi bir madde bağımlılığı olup olmadığı gibi bilgiler alınarak hükümlü- tutuklu tanıma formuna kaydedilmektedir. Ayrıca kişinin kendisini nasıl değerlendirdiği,

Hakkında Kanun'un 16'ncı maddesinde düzenlenmiştir. "(1) Akıl hastalığına tutulan hükümlünün cezasının infazı geriye bırakılır ve hükümlü, iyileşinceye kadar Türk Ceza Kanunu'nun 57'nci maddesinde belirtilen sağlık kurumunda koruma ve tedavi altına alınır. Sağlık kurumunda geçen süreler cezaevinde geçmiş sayılır. (2) Diğer hastalıklarda cezanın infazına, resmî sağlık kuruluşlarının mahkûmlara ayrılan bölümlerinde devam olunur. Ancak bu durumda bile hapis cezasının infazı, mahkûmun hayatı için kesin bir tehlike teşkil ediyorsa mahkûmun cezasının infazı iyileşinceye kadar geri bırakılır. (3) Yukarıdaki fıkralarda belirtilen geri bırakma kararı, Adli Tıp Kurumunca düzenlenen ya da Adalet Bakanlığınca belirlenen tam teşekküllü hastanelerin sağlık kurullarınca düzenlenip Adli Tıp Kurumunca onaylanan rapor üzerine, infazın yapıldığı yer Cumhuriyet Başsavcılığınca verilir. (6) (Ek: 24/1/2013-6411/3 md.) Maruz kaldığı ağır bir hastalık veya engellilik nedeniyle ceza infaz kurumu koşullarında hayatını yalnız idame ettiremeyen ve toplum güvenliği bakımından ağır ve somut tehlike oluşturmayacağı değerlendirilen mahkûmun cezasının infazı üçüncü fıkrada belirlenen usule göre iyileşinceye kadar geri bırakılabilir."

geçmişe ve geleceğe dair duygu, düşünce ve planları, suçuna ilişkin duygu ve düşünceleri ile Kuruma girişinden sonraki düşünce ve değerlendirmeleri hakkında bilgiler de kaydedilmektedir ve kişinin genel durumu gözlemlenmektedir.

71. Görüşme sonucunda edinilen bilgiler ve gözlemler doğrultusunda psikolog, gerekli gördüğü mahpuslara tekrar görüşmek üzere randevu vermektedir. İkinci görüşmede ise mahpusun psiko-sosyal sorunlarının değerlendirilmesi ve giderilmesi amacıyla yönelik olarak mahpus ve aileleri ile psikoterapiler yapılmaktadır. Yapılacak diğer görüşmeler ise psikoloğun değerlendirmesi, doktor, sosyal hizmet uzmanı, Kurum Müdürü ve diğer personelin önerileri ve mahpusların istekleri doğrultusunda planlanmaktadır. Her mahpus için dosya açılmakta ve bu dosyalarda "hükümlü-tutuklu" tanıma formu ve yapılan görüşmelerin kayıtları muhafaza edilmektedir.

72. Psiko-sosyal serviste, Adalet Bakanlığı ve UNICEF (Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu) tarafından yürütülen Etkin Hükümlülük Projesi kapsamında geliştirilen ARDEF (Araştırma Değerlendirme Formu)⁸ ve intihar risk programı uygulamaları kullanılmaktadır.

73. Serviste bir psikolog ve bir sosyal çalışmacı görev yapmaktadır. UYAP verilerine göre 1 Ocak 2022 tarihinden ziyaret tarihine kadar olan süre zarfında 723 mahpus, Kurum psiko-sosyal servis hizmetinden faydalanmıştır.

74. Mahpuslar istedikleri zaman psikolog ile görüşme yapabilmeye imkânının kendilerine sağlandığını ve bu konuda herhangi bir sorun yaşamadıklarını belirtmişlerdir. Fakat psikolog ile bireysel görüşmeleri sırasında infaz ve koruma memurlarının da yanlarında bulunduğu ve mahremiyete dikkat edilmediğinden yakınmışlardır. Kurumda görevli psikolog tarafından da ilgili husus doğrulanarak güvenlik gerekçesiyle bu yöntemin tercih edildiği ifade edilmiştir. İnfaz ve koruma memurlarının görüşme esnasında psikolog ve mahpusun yanında bulunmasına ilişkin mevcut uygulamanın sadece tehlike arz eden mahpuslar ile görüşme yapılması sırasında sürdürülmesinin uygun olacağı yahut olası bir tehlike halini bertaraf etmek üzere psikoloğun masasının kapı önüne alınması gibi alternatif önlemlerin hayata geçirilebileceği kanaati hâsıl olmuştur.

75. Kurum psikoloğu, grup çalışmasına ilişkin eğitim almadığını ve uygun bir oda bulunmadığı için grup görüşmesi gerçekleştirmediğini, özellikle çocuklar başta olmak üzere kırılgan gruplarla iletişim konusunda eksiklik yaşadığını belirterek YARDM (Yapılandırılmış Ruhsal Değerlendirme ve Bireysel Müdahale Programı), ARDIÇ Programı⁹ ve DEPAR (Değerlendirme, Profil Araçları ve Rehabilitasyon Programlarının Geliştirilmesi Projesi) eğitimlerinden yararlanmak istediğini belirtmiştir.

⁸ Hükümlü ve tutuklulara, ceza infaz kurumlarına kabul aşamasında psikolog ve sosyal çalışmacılar tarafından Bireyselleştirilmiş İyileştirme Sistemi (BİSİS) kapsamında Araştırma Değerlendirme Formu (ARDEF) doldurulmaktadır.

⁹ Ceza infaz kurumlarında bulunan çocukların topluma kazandırılması için çalışan personelin psiko-sosyal ve yönetim becerilerinin güçlendirilmesi amacıyla geliştirilen bir hizmet içi eğitim programıdır. Ardiç Programı,

3.6. EĞİTSEL, SOSYAL, KÜLTÜREL, MESLEKİ VE SPORİF FAALİYETLER

76. Kurum kütüphanesinde 17 türden oluşan 3842 kitap bulunmaktadır. Mahpusların kütüphaneden temin edebileceği dini kitaplarda ve eğitim amaçlı kitaplarda herhangi bir sayı sınırlaması bulunmamaktadır. Diğer türdeki kitaplar bakımından ise mahpusların Merkez kütüphanesinden 3 kitap, Adalet Bakanlığı ve Kültür ve Turizm Bakanlığı arasında yapılan protokol uyarınca İl Halk Kütüphanesi'nden 2 kitap olmak üzere toplam 5 kitap bulundurma hakları vardır. Kurumda her hafta çarşamba günleri kitap dağıtımı gerçekleştirilmektedir. Ayrıca kütüphanede beş farklı dilde Kur'an-ı Kerim bulunduğu görülmüştür.

77. UYAP'tan alınan 2022 yılı verilerine göre eğitim ve öğretim faaliyetlerine katılan hükümlü sayısı 2539, tutuklu sayısı 599 olmakla birlikte toplam 3138 mahpus bu faaliyetlerden yararlanmıştır.

78. Kurumda eğitim ve öğretim faaliyetleri kapsamında öğrenimine devam eden toplam 61 mahpus bulunmakta olup, mahpuslara ilişkin sayısal bilgiler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir;

ÖĞRENİM	MAHPUS SAYISI
Açık Öğretim Ortaokul	4
Açık Öğretim Lise	52
Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi	3
Erzurum Atatürk Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi	2
TOPLAM	61

Tablo 2: Öğrenimine Devam Eden Mahpus Sayısı

79. Kurumda işyurdu olarak fırın, terzihane, berber ve kantin bulunmaktadır. Kurumun işyurtları bünyesinde 26 mahpus çalıştırılmaktadır. Çalışmaya başlamadan önce bu mahpuslara portör muayenesi yapılmaktadır.

80. Kurumda gerçekleştirilen sosyal ve sportif faaliyetler arasında masa tenisi, voleybol, dart, dama, saz-bağlama ve mantar üretme kursu bulunmaktadır. Görüşülen mahpuslardan da Kurumda saz-bağlama kursunun devam ettiği ve hâlihazırda bu kurstan faydalananların olduğu bilgisi alınmıştır. Bu kapsamda saz- bağlama kursundan toplam 33 mahpus faydalanmıştır.

81. Heyetimizce gezilen açık görüş alanının ayda bir hafta mahpusların açık görüşünü gerçekleştirilmesi için; bunun dışındaki zamanlarda da eğitimsel, sosyal, kültürel, mesleki ve sportif faaliyetlerin gerçekleştirilmesi amacıyla kullanıldığı bilgisi edinilmiştir. İdare, Kurumdaki mevcut yer sıkıntısından dolayı açık görüşler için ayrılan bu alanın iki amaç için de ortak olarak kullanıldığını ve ayda bir gün de sosyal faaliyetlerin burada yapıldığını ifade etmiştir. Ayrıca bu alanda masa tenisi, duvarda asılı dart tahtası ve sinema alanının bulunduğu görülmüştür.

2 alt program ve 10 eğitim modülü ve eklerinden oluşmaktadır.

82. Kurumda masa tenisi turnuvası düzenlendiği ve turnuva sonucunda dereceye giren mahpuslara açık görüş ve kitap ödülü verildiği, bununla birlikte Kurumda kütüphane haftası etkinliği kapsamında “Aile Temalı Edebi Türler (Şiir, mektup, deneme, öykü)” yarışması düzenlendiği ve dereceye girenlere Hükümlü ve Tutukluların Ödüllendirilmesi Hakkında Yönetmelik’in 26’ncı maddesi uyarınca para ödülü verildiği bilgisi edinilmiştir.

83. Görüşülen mahpuslar; Kurumdaki sosyal, kültürel, mesleki ve sportif faaliyetlerin yetersiz olduğunu belirterek fiziksel ve ruhsal gelişimleri açısından önemli olan futbol, basketbol gibi sportif faaliyetlerin gerçekleştirilmesini ve buna yönelik yer tesis edilmesini talep etmişlerdir. Heyetimizce de Kurumda anılan faaliyetlerin yeterince düzenlenemediği ve sportif faaliyetler başta olmak üzere bu tür faaliyetlerin gerçekleştirilmesi için alan eksikliğinin olduğu ve yeterli sayıda spor malzemesinin olmadığı anlaşılmıştır.

84. Bingöl Üniversitesinden farklı konularda konferanslar verilmesinin talep edildiği, Şubat 2022’den itibaren aylık olarak Kurumda farklı konularda konferansların verilmeye başlandığı bilgisi alınmıştır. Bingöl Üniversitesinin 01.03.2022 tarih ve 51984 sayılı yazısında aylık olarak verilecek konferans konuları ayrıntılı olarak yer almaktadır.

85. Kurum öğretmeni tarafından, okuma- yazma kursu ve kaneviçe kursunun açılacağı; kaneviçe kursu için Bingöl İl Milli Eğitim Müdürlüğü Halk Eğitim Merkezinden usta öğretici talep edildiği ve 7 Haziran 2022’de bu kursun başlamasının planlandığı ve İngilizce A1 kursu için de eğitici talebinde bulunduğu ifade edilmiştir.

86. Kurumda bilgisayar odası bulunmakta olup, uzaktan eğitim öğrencisi olan ve açık öğretim kurumları sınavlarına giren mahpusların bilgisayardan faydalanabildiği, internete bağlı olan ve olmayan şeklinde iki tür bilgisayarın mevcut olduğu, UYAP sistemi ile entegre olan 6 adet bilgisayar ile internet bağlantısı bulunmayan 5 adet bilgisayar olduğu, dosyasını incelemek isteyen mahpuslara internete bağlı olmayan bilgisayarlarda bu imkânın sağlandığı bilgisi edinilmiştir. Heyetimizce bu tarz bir imkânın mahpuslara sağlanmasının olumlu olduğu değerlendirilmiştir.

87. Manevi rehberlik biriminde Bingöl İl Müftülüğü tarafından görevlendirilen bir erkek vaiz bulunmaktadır. Kadın mahpuslar için ise haftada bir gün kadın vaiz görevlendirme ile gelmektedir. Manevi rehberlik birimi tarafından Kur’an-ı Kerim kursu, hafızlık eğitimi ve fıkıh dersleri verilmekte ve Kurum vaizi tarafından koşu ziyaret edilerek mahpuslarla sohbetler gerçekleştirilmektedir. Ayrıca tahliye edilen bir mahpusun Kurumda tutulduğu sırada kurs alarak hafız olduğu bilgisi edinilmiş olup, söz konusu durum iyi uygulama örneği olarak değerlendirilmiştir.

88. Mahpusların iyi hal değerlendirmelerinde seminer faaliyetlerine katılım sayısının da değerlendirme kriterleri arasında yer aldığı; fakat UYAP sistemindeki bilişimsel bir hatadan dolayı bu faaliyetlere katılan mahpuslara puan verilemediği belirtilmiştir. Seminerlere katılım sağlayan

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

mahpusların iyi hal değerlendirme kriterleri arasında belirlenmesine rağmen bilişimsel bir hatadan dolayı puan alamaması mahpusların mağduriyet yaşamasına sebep olmaktadır. Bilişimsel hatanın düzeltilmesi, olası mağduriyetlerin önüne geçmek için önem arz etmektedir. İdare, ziyaret tarihinden sonra bu konuda mağduriyet yaşayan mahpuslar hakkında Bakanlığa düzeltme talebinde bulunduğunu belirterek konuya ilişkin belgeleri Kurumumuza iletmiştir.

89. İyi hal değerlendirme sisteminde mahpusların gerekli puanı alabilmeleri için 6 ayda en az 5 faaliyete katılmaları gerektiği; ancak kurumda yeterli faaliyet çeşitliliğinin sağlanmadığı, özellikle açık görüş alanı ile sosyal faaliyetlerin gerçekleştirildiği alanın ortak olması sebebiyle açık görüşün yapıldığı hafta hiçbir faaliyetin yapılamadığı ve sadece derslikte yapılan kursların devam edebildiği belirtilmiş olup, bu konuda mağduriyet yaşandığı dile getirilmiştir.

90. Kurumda yalnızca Türkçe ve İngilizce dillerinde mahkûm bilgilendirme formu bulunmaktadır.

3.7. ŞİKÂYET PROSEDÜRLERİ

91. Son 1 yıl içerisinde Kuruma işkence ve kötü muamele iddiasıyla başvuran mahpus bulunmadığı ve mahpus kabülünde aramalarla ilgili herhangi bir şikâyet iletilmediği anlaşılmış olup, mahpuslarla yapılan görüşmelerde de arama işlemleri hakkında bir şikâyete rastlanılmamıştır.

92. İdare tarafından, Kurumda son bir yıl içerisinde mahpuslara verilen disiplin cezaları şu şekildedir;

Kınama	143
Bazı Etkinliklerden Alıkoyma	80
Ücret Karşılığı Çalıştırılan İşten Alıkoyma	23
Haberleşme Kısıtlaması	28
Ziyaretçi Kısıtlaması	115
Hücreye Koyma (1-10 gün)	189
Hücreye Koyma (10-20 gün)	95

Tablo 3: Mahpuslara Verilen Disiplin Cezaları

93. Mahpuslar, acil durumlar dışında her gün 08:00-08:30 saatleri arasında yapılan sabah sayımında Kurum en üst amirinin görevlendirdiği personele talep ve şikâyetlerini dilekçe ile bildirmektedir. Talep ve şikâyetler, ilgisi ve konusuna göre kurum idaresine, yargı mercilerine veya diğer yetkili makamlara iletilerek dilekçe sonucu hakkında mahpuslar geciktirilmeksizin bilgilendirilmektedir. Dilekçeler revire çıkma, kitap temini, kurum yetkilileri ile görüşme, mektup-faks işlemleri, infaz dosyaları hakkında bilgilendirilme konuları üzerinde yoğunlaşmaktadır. Mahpuslar da dilekçelerinin muhatap Kurumlara ulaşması konusunda herhangi bir sıkıntı yaşamadıklarını belirtmişlerdir.

94. Kurumda hakkında şikâyette bulunulan, idari veya adli işlem yürütülen toplam 87 personel bulunmaktadır. Bunların 14 tanesi hem adli hem idari, 71 tanesi ise sadece idari soruşturmadır.

Soruşturmalar sonucunda 7 uyarma cezası, 2 kınama cezası verilmiş olup, 76'sı için disiplin cezası verilmesine yer olmadığı kararı alınmıştır. Ayrıca 1 adli ve idari soruşturma, 1 idari soruşturma da devam etmektedir.

3.8. DIŞ DÜNYA İLE ETKİLEŞİM

95. Kurumda merkezi yayın sistemi üzerinden 22 kanal yayınlanmaktadır. Görüşülen mahpuslar, müzik kanallarının ve genel olarak yayınlanan kanal sayısının yeterli olmadığını belirtmişlerdir. İdare, 19/10/2020 tarih ve 2020/1156 sayılı İdare ve Gözlem Kurulu kararı ile merkezi yayın sistemi üzerinden yayınlanan kanalların mahpuslara yapılan anket ile belirlendiğini ifade etmiştir. Heyetimizden gelen talep üzerine İdare, kanalların merkezi yayın sistemi üzerinden izletilmesi nedeniyle kanal sayısında değişiklik yapılamayacağını; fakat yeniden bir anket çalışması yapılarak mahpusların isteğine göre kanal türlerinin tekrar düzenlenebileceğini belirtmiştir. Ayrıca Kurumda ücretli spor yayını yapan özel bir kanal bulunmakta olup, mahpusların bu imkândan yararlandığı anlaşılmış; ilgili durum Heyetimizce de olumlu değerlendirilmiştir. Ziyaret tarihinden sonra, İdare mahpusların yoğun bir şekilde talep ettikleri yerel bir kanalın karasal yayına düşmesinin beklenildiğini ve bu doğrultuda anket çalışması yapılarak kanal türlerinin yeniden belirleneceğini belirtmiştir.

96. Her ayın ikinci haftası (ayda 1 defa) yapılan açık görüşlerden mahpuslar 50 dakika süreyle faydalanabilmektedir. Kapalı görüşler ise her ayın birinci, üçüncü ve dördüncü haftaları (ayda 3 defa) 50 dakika süreyle yapılmaktadır. Ayrıca mahpuslar, İdarenin belirlediği program çerçevesinde (haftada bir defa) 10 dakika süreyle telefon görüşmesi yapabilmektedir.

97. Mahpuslar, kapalı ve açık görüşler ile telefonla görüşme hakkına ek olarak görüntülü görüşme imkânının da kendilerine sağlanmasını talep etmişlerdir. İdare, görüntülü görüşme imkânının kurulması için gerekli çalışmaların başlatıldığını belirterek Türk Telekom A.Ş.'nin gerekli alt yapıyı kuracağını ifade etmiştir.

98. Kurumda iki adet aile görüş odası bulunmakta olup, COVID-19 pandemi tedbirleri uyarınca söz konusu odalar kullanılmamaktadır. Ceza ve Tevkifleri Genel Müdürlüğüne gönderilen yazıda, 1 Temmuz 2022 tarihi itibarıyla aile ve eş görüşlerinin tekrar kullanılabilmesi bildirilmiştir. Bu çerçevede İdare, görüşmelere uygun hazırlıkların yapılarak İdare ve Gözlem Kurulunca uygun görülen mahpuslar için söz konusu odaların kullanıma hazır hale getirildiğini ifade etmiştir.

4. TAVSİYELER

4.1. KURUM İDARESİNE YÖNELİK TAVSİYELER

99. Avukat görüş odalarında görüşme gizliliğini sağlayacak şekilde gerekli düzenlemeler yapılarak ses yalıtımının sağlanması¹⁰,

100. Kapalı görüş alanının temizliğinin sağlanarak iki cam arasındaki görüş açısını engelleyen demir parmaklıkların kaldırılması ve görüşü sağlayan camekân alanının genişletilmesine yönelik tadilatın gerçekleştirilmesi,

101. Özellikle sayıca fazla mahpusun kaldığı büyük koğuşlara sıcak su verilme süresinin artırılması yönünde düzenleme yapılması ve Kurumun su tesisatından kaynaklanan problemlerinin çözüme kavuşturulması,

102. Müşahade odalarında bulunan tuvaletlerin temizliğinin sağlanması ve hijyenik açıdan uygun duruma getirilmesi,¹¹

103. Yumuşak odada bulunan tuvalet taşının yumuşak malzeme ile kaplanması ve akabinde mevcut kameranın görüş açısının mahremiyeti sağlayacak ve odada bulunan tuvaleti kapsamayacak şekilde değiştirilmesi,

104. Yemek listelerinin besin değerleri açısından uygun şekilde hazırlanabilmesi amacıyla diyetisyen ve/veya gıda mühendisi kontrolünden geçirilmesi,

105. Hasta mahpusların muayenelerinin uygun koşullarda gerçekleştirilebilmesi için revire muayene masası temin edilmesi,

106. Kurum psikoloğunun mahpuslarla gerçekleştirdiği bireysel görüşmelerde infaz ve koruma memurunun görüşme odasında hazır bulunmasının mahpuslar üzerinde etkili sonuç ve tedavinin sağlanmasını zorlaştırabileceği değerlendirildiğinden mevcut uygulamanın sadece tehlike arz eden mahpuslar ile görüşme yapılırken sürdürülmesi yahut tehlike halini bertaraf etmek üzere psikoloğun masasının kapı önüne alınması gibi alternatif güvenlik önlemlerinin uygulamaya konulması,

¹⁰ BM Mahpusların Islahı için Asgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Rules), Kural 61/1: "Mahpuslara, seçtikleri bir avukat ya da hukuki yardım sağlayıcı ile ulusal hukuka uygun olarak gecikmeksizin, alan dinlemesi yapılmaksızın, sansürlü ve tam bir gizlilik içinde görüşme, danışma ve konuşma için yeterli fırsat, zaman ve kolaylık sağlanır. Görüşmeler, hapishane personelinin görebileceği, ancak duyulmayacak bir ortamda olur."

Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 23.4: "Mahpuslarla avukatları arasında hukukî konularda yapılan görüşmeler, yazışmalar ve diğer iletişimler gizli tutulmalıdır."

Ceza Muhakemesi Kanunu, Madde 154/1: "Şüpheli veya sanık, vekâletname aranmaksızın müdafii ile her zaman ve konuşulanları başkalarının duyamayacağı bir ortamda görüşebilir."

¹¹ Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 19.1: "Cezaevlerinin bütün bölümleri her zaman gerekli şekilde bakımlı ve temiz tutulmalıdır."

107. Kurum imkânları ölçüsünde psikoloğun mahpuslarla grup görüşmelerini gerçekleştirebileceği ayrı bir grup çalışma odasının hazırlanması ve Kurum psikoloğunun YARDM, ARDIÇ Programı ve DEPAR eğitimlerini almasının sağlanması,

108. Mahpusların ıslahı ve rehabilitasyonu açısından eğitsel, sosyal, kültürel, mesleki ve sportif faaliyet sayısının artırılması ve buna yönelik olarak yeni kursların açılması,¹²

109. Kurum imkânları ölçüsünde sportif faaliyetlerin gerçekleştirilmesi için spor salonu veya futbol sahası gibi uygun alanların oluşturulması ve gerçekleştirilecek faaliyetlerde kullanılmak üzere gerekli spor malzemelerinin temin edilmesi,¹³

110. Kurumda Suriye ve Afgan uyruklu yabancı mahpusların da bulunduğu göz önüne alındığında Arapça ve Peştuca gibi farklı dillerde mahkûm bilgilendirme formlarının hazırlanarak bu mahpuslara dağıtılması,¹⁴

111. Mahpusların yoğun bir şekilde talep ettikleri yerel kanalın karasal yayına düşmesinin akabinde yayınlanan kanallara ilişkin yeniden anket çalışması yapılarak sonucuna göre kanal türlerinin tekrar düzenlenmesi,

112. Görüntülü görüşme alt yapısının kurulması işlemlerinin hızlandırılarak Kurum bünyesinde görüntülü görüşme uygulamasının faaliyete geçirilmesi,¹⁵

¹² BM Mahpusların ıslahı için Asgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Rules), Kural 105: "Mahpusların zihinsel ve bedensel yararı için bütün hapisanelerde boş zaman değerlendirme ve kültürel etkinlikler düzenlenir".

CPT Standartları 47'nci paragraf: Tatminkâr bir faaliyet programı (çalışma, eğitim, spor, vs.), mahkûmların iyiliği açısından çok önemlidir. Bu durum ister hüküm giymiş ister mahkemeye çıkmayı bekleyen kişilerin bulunduğu bütün kurumlar için geçerlidir. CPT, birçok tutukevindeki faaliyetlerin çok kısıtlı olduğunu gözlemlemiştir. Özellikle mahkûmların sık sık değiştiği bu tür kurumlarda düzenli faaliyetlerin düzenlenmesi kolay bir mesele değildir. Açıkçası, hüküm giymiş mahkûmların bulunduğu kurumlarda hedeflenen türden bireye yönelik programların geliştirilmesi söz konusu olamaz.

¹³ BM Mahpusların ıslahı için Asgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Rules), Kural 23/2: "Genç mahpuslar ve fizik durumu itibarıyla uygun olan diğer mahpuslara, beden eğitimi süreleri içinde bedenlerini çalıştırma ve boş zamanlarını değerlendirme eğitimi verilir. Bunun için kendilerine yer, tesis ve malzeme sağlanır."

Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 27.3: "Mahpusların bedensel sağlıklarını geliştirmek ve uygun egzersizler ile boş zaman etkinliklerine imkân sağlamak amacıyla doğru bir biçimde organize edilen faaliyetler, cezaevi rejiminin ayrılmaz bir parçasını oluşturmalıdır."

Kural 27.6: "Spor, oyunlar, kültürel faaliyetler, özel hobiler ve diğer boş zaman uğraşlarını kapsayan eğlendirici fırsatlar yaratılmalıdır ve mümkün olduğunca mahpusların bu etkinlikleri organize etmelerine izin verilmelidir."

¹⁴ Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 30.1: "Kuruma kabulde ve daha sonra gereken sıklıkta, tüm mahpuslar anlayacakları bir dilde cezaevi disiplinini sağlayan düzenlemeler ile cezaevindeki hakları ve yükümlülükleri hakkında yazılı ve sözlü olarak bilgilendirilmelidir."

¹⁵ BM Mahpusların ıslahı için Asgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Rules), Kural 58/1: "Mahpusların, aileleri ve arkadaşları ile gerekli denetim altında, düzenli aralıklarla aşağıdaki şekilde iletişim kurmalarına izin verilir: (a) Karşılıklı yazışarak, mümkün olduğu durumlarda telekomünikasyon, elektronik, dijital ve diğer

4.2. ADALET BAKANLIĞINA YÖNELİK TAVSİYELER

113. Mahpusların sağlıklı ve doyurucu şekilde beslenebilmesi için iâşe bedelinin arttırılması hususunun değerlendirilmesi, ¹⁶

114. İyi hal değerlendirme kriterleri arasında belirlenmesine rağmen seminer faaliyetlerine katılan mahpuslara UYAP sistemindeki bilişimsel bir hatadan dolayı puan verilememesinin mağduriyete sebep olduğu değerlendirildiğinden söz konusu hatanın düzeltilerek bu faaliyetlere katılan mahpusların puan alabilmelerine imkân sağlanması,

4.3. BİNGÖL DEVLET HASTANESİNE YÖNELİK TAVSİYELER

115. Hasta-mahpus K.B'nin yaşamının ve sağlığının tehlikeye düşmemesi için ceza infaz kurumunun kişinin sağlık durumuna ilişkin gönderdiği ek belgelerin ivedi bir şekilde incelenmesi, mahpus hakkında yeniden Durum Bildirir Sağlık Raporu düzenlenmesi ve sonucun en kısa süre içerisinde Bingöl M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna bildirilmesi, hususları tavsiye edilmektedir.

araçları kullanarak ve (b) Ziyaret kabul etmesiyle"

¹⁶ BM Mahpusların Islahı için Asgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Rules), Kural 22/1: "Kurum idaresi tarafından, her mahpusa sağlıklı ve güçlü olmaları için besin değeri yeterli, iyi hazırlanmış ve uygun saatlerde sunulan yemekler verilir."

Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 22.1: "Mahpuslara, yaşlarını, sağlıklarını, fizikî koşullarını, dinlerini, kültürlerini ve çalıştıkları işin özelliğini gözeten besleyici gıdalar temin edilmelidir."



TIHEK

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU

AKSARAY T TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU

2022/47

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

KISALTMALAR

COVID-19	Yeni Korona Virüs Hastalığı
m²	Metrekare
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması
UYAP	Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi

1. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 6701 sayılı Kanunla, insan onurunu temel olarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14.09.2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'ın 1'inci maddesine göre Protokolün amacı; *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*
3. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanunun 2'nci maddesinin birinci fıkrasının (k) bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (j) bendinde, kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda ceza infaz kurumlarına ziyaret gerçekleştirmek TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.
5. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "Kapalı Ceza İnfaz Kurumları" başlıklı 8'inci maddesi uyarınca: *"Kapalı ceza infaz kurumları, iç ve dış güvenlik görevlileri bulunan, firara karşı teknik, mekanik, elektronik veya fizikî engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile temasın olanaklı bulunduğu, yeterli düzeyde güvenlik sağlanmış ve hükümlünün gereksinimine göre bireysel, grup hâlinde veya toplu olarak iyileştirme yöntemlerinin uygulanabileceği tesislerdir."*

6. Yukarıda anılan görevlerin ifası çerçevesinde, Aksaray T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'na¹ 31.03.2022 tarihinde bir ziyaret gerçekleştirilmiş olup ziyaret heyetinde; ..., Aksaray Valiliğince görevlendirilen Psikolog ... ve Doktor ... yer almıştır. Ziyaret COVID-19 pandemisi sebebiyle "zarar vermeme ilkesi" gözetilerek, temizlik-maske-mesafe kurallarına riayet edilerek gerçekleştirilmiştir.

7. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 18.01.2022 tarihli ve 2022/43 sayılı kararı ve Başkanlık makamının 29.03.2022 tarihli ve 8770 sayılı oluruna istinaden 31.03.2022 tarihinde, Aksaray T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna gerçekleştirilen izleme ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

8. Ziyaret ilk olarak Kurum İdaresi ile yapılan ön görüşmeyle başlamıştır. Görüşmede, Heyet üyeleri tarafından ziyaretin amacı ve yöntemine ilişkin bilgiler verilmiştir. Ayrıca İdareden; Kurumun iş ve işleyişi ile mevcut durumu, görevli personel, Kurumda barındırılan mahpuslar² ve COVID-19 tedbirleri kapsamında alınan önlemler hakkında bilgi edinilmiştir.

9. Kurum İdaresi ile yapılan ön görüşme sonrasında ziyaret, sağlık servisi, açık ve kapalı spor salonu, avukat görüşme odası, kütüphane, kamera odası, konferans salonu, kapalı görüşme alanları gibi ortak alanların incelenmesi ile devam etmiştir. Sonrasında özgürlüğünden mahrum bırakılan kişiler ile özel görüşmeler yapılmıştır. Heyet üyeleri tarafından görüşme gerçekleştirilen mahpuslara; TIHEK ve UÖM görevi hakkında genel bilgi verilmiştir. Mahpuslara kuruma ulaşabilecekleri adres ve iletişim numaraları, başvuru yapabilecekleri hususu belirtilmiş; ziyaretin amacı ve kapsamı, isimlerinin heyet tarafından rastgele seçildiği, gizliliğe riayet edilerek rapor hazırlanacağı ifade edilmiştir.

10. Yapılan incelemelerin ardından Kurum Müdürü ile son toplantı gerçekleştirilmiştir. Bu toplantıda ziyaret heyetinin ilk gözlem ve tespitleri paylaşılmış, ziyaret sonrası hazırlanacak raporun Merkez İdaresi ile paylaşılarak tavsiyelerin takip edileceği ve takip ziyareti de yapılabileceği bilgisi verilerek ziyaret sonlandırılmıştır.

11. Kurumdaki bina ve eklentilerin tümüne erişimin sağlanmasında, mahpuslarla görüşülmesinde, bilgi ve belgelerin paylaşılmasında Kurum İdaresi ziyaret heyeti ile iş birliği içinde hareket edilmiştir.

¹ Bundan sonra Kurum olarak ifade edilecektir.

² Bu raporda kullanılan "mahpus" sözcüğü, ceza infaz kurumlarında özgürlüğünden mahrum bırakılan tutuklu, hükümlü ve hüküm özlüleri ifade etmektedir.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

2. GENEL BİLGİLER

2.1. KURUM HAKKINDA GENEL BİLGİLER

- 12.** Kurum Aksaray merkezde yer almakta olup; Aksaray Adliyesi'ne 15 kilometre uzaklıktadır.
- 13.** Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü tarafından 2013 yılında temeli atılmıştır. Kurum 16.01.2020 tarihinde geçici kabul yapılarak hizmete açılmıştır.
- 14.** Kurumun normal kapasitesi 748 kişi olup; artırılmış kapasitesi 1200'dür. Ancak artırılmış kapasitenin de yetersiz kalması nedeniyle odalara çiftli ranza eklenerek kapasite 1644 kişiye çıkarılmıştır.
- 15.** Kurum binası A, B, C, D ve E olmak üzere 5 bloktan oluşmaktadır.

2.1. KURUM PERSONELİ

- 16.** Ziyaret tarihi itibarıyla Kurumda toplam 268 personel görev yapmaktadır.
- 17.** Kurumda görev yapan personelin unvan bazında dağılımı ve sayıları aşağıdaki tablodaki gibidir:

Unvanı	Sözleşmeli	Kadrolu	Toplam
Kurum müdürü		1	1
Kurum ikinci müdürü		1	1
İdare memuru		2	2
Öğretmen		1	1
Psikolog		1	1
Sosyal çalışmacı		1	1
Kâtip	8		8
Bilgisayar işletmeni		3	3
Hizmetli		1	1
Aşçı		2	2
Şoför	8	3	11
Sağlık memuru	2	2	4
Teknisyen	3	3	6
Kaloriferci	1	1	2
Sivil memur		1	1
Ambar memuru		1	1
İnfaz ve Koruma Başmemuru		2	2
İnfaz ve Koruma Memuru (Erkek)	123	75	198
İnfaz ve Koruma Memuru (Kadın)	14	8	22
Toplam	159	108	268

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

2.3. ÖZGÜRLÜĞÜNDEN MAHRUM BIRAKILAN KİŞİLER

18. Ziyaret tarihi itibarıyla Kurumda toplam 1560 mahpus bulunmaktadır. Kurumdaki hükümlü sayısı 1162, tutuklu sayısı ise 398 kişidir.

19. Ziyaret tarihi itibarıyla 189 mahpus COVID-19 izninde bulunmaktadır.³

20. Kurumda tutulan yabancı mahpus sayısı 94, kadın mahpus sayısı 72, engelli mahpus sayısı 3, çocuk mahpus sayısı ise 1'dir.

3. ÖZGÜRLÜĞÜNDEN MAHRUM BIRAKILAN KİŞİLERE YÖNELİK TUTUM VE HİZMETLERE İLİŞKİN TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

3.1. YÖNETİM VE PERSONEL

21. Kurumda görev yapan personelin unvan bazında sayıları ve eğitim düzeyleri tablodaki gibidir:

Unvan	Sayı	Eğitim Düzeyleri
Kurum Müdürü	1	1 Lisans
Kurum İkinci Müdürü	1	1 Lisans
İdare memuru	2	1 Lisans/ 1 Yüksek Lisans
Öğretmen	1	1 Lisans
Psikolog	1	1 Lisans
Sosyal Çalışmacı	1	1 Lisans
Bilgisayar işletmeni	3	1 Önlisans / 2 Lisans
Cezaevi Kâatibi	8	3 Lise / 4 Önlisans / 1 Yüksek Lisans
Memur	1	1 Lisans
Ambar Memuru	1	1 Lisans
Teknisyen	6	1 Lise / 2 Önlisans / 3 Lisans
Sağlık Memuru	4	1 Lise / 2 Önlisans / 1 Lisans
Şoför	11	2 Lise / 2 Önlisans / 7 Lisans
Aşçı	2	2 Lisans

³ 7242 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un geçici 9'uncu maddesi: "Covid-19 salgın hastalığının ülkemizde görülmüş olması sebebiyle, açık ceza infaz kurumlarında bulunanlar ile kapalı ceza infaz kurumunda bulunup da açık ceza infaz kurumlarına ayrılmaya hak kazanan hükümlüler, 105/A maddesi kapsamında denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak cezasının infazına karar verilen hükümlüler ve 106 ncı madde veya diğer kanunlar uyarınca denetimli serbestlik tedbirinden yararlanan hükümlüler, 31/5/2020 tarihine kadar izinli sayılır. Salgının devam etmesi hâlinde bu süre, Sağlık Bakanlığının önerisi üzerine Adalet Bakanlığı tarafından her defasında iki ayı geçmemek üzere üç kez uzatılabilir. Bu fıkra uyarınca izinli sayılanlar hakkında 95 ve 97 nci madde hükümleri uygulanır."

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

Kaloriferci	2	1 Önlisans / 1 Lisans
Hizmetli	1	1 Lise
İnfaz ve Koruma Başmемuru	2	1 Önlisans / 1 Lisans
İnfaz ve Koruma Memuru	220	56 Lise / 55 Önlisans / 102 Lisans / 7 Yüksek Lisans

22. İdare tarafından Kurumda göreve yeni başlayan personelin Ankara Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri Personeli Eğitim Merkezi'nde hizmet içi eğitim programına katıldığı ve ziyaret tarihi itibarıyla Kurumda göreve yeni başlayan 17 infaz ve koruma memurunun 4 haftalık hizmet içi eğitim programının 28.03.2022 tarihinde başladığı ifade edilmiştir.

23. Kurum personelinin almış olduğu eğitimler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Personel Destek Programı
Mektup Okuma Komisyonu İçerik Geliştirme Çalıştayı
Sağlık Memuru Eğitici Eğitimi
Terör Uzmanlaşma Eğitimi
Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) Eğitici Eğitimi
Temel Yangın Bilgisi Eğitici Eğitimi
Akıllı Teknolojilerin Ceza İnfaz Kurumlarına Entegrasyonu (ACEP) Uzman Kullanıcı
Güncelleme Eğitimi
İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimi İş Alanı Özelleştirme Eğitimi İçerik Çalıştayı
İnfaz ve Koruma Memuru Yetiştirme Eğitimi Eğitici Eğitimi
Kâtip Yetiştirme Eğitimi
Bireyselleştirilmiş İyileştirme Sistemi (BİSİS) Çocuk Kuruma Kabul Eğitici Eğitimi
Basın, Halkla İlişkiler Kurumsal İmaj Çalıştayı
İnfaz ve Koruma Memuru Yetiştirme Eğitimi
Şoför Uyum Eğitimi
Kâtip Yetiştirme Eğitimi
Mektup Okuma Komisyonu Eğitimi
Teknisyen Uyum Eğitimi
Dezavantajlı Gruplara Yönelik Çalıştayı
Temel Yangın Bilgisi Eğitici Eğitimi
Aday Memurluk Eğitimi
Pozitif Psikoterapi Temelli Temel İlk Yardım
Sertifikalı İlk Yardım Eğitimi

24. İdare tarafından Kurum personelinin Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'nün 17.11.2021 tarihli ve 118969 sayılı yazısı ile İnsan Hakları Eylem Planı kapsamında Cumhurbaşkanlığı Uzaktan Eğitim Kapısı sistemi üzerinden "İnsan Hakları", "İnsan Hakları Temelinde İş Yerinde Cinsiyet Eşitliği", "İnsan Hakları ve Kamu Denetçiliği Kurumu Bağlamında İyi Yönetim İlkeleri", "İnsan Hakları Çerçevesinde Etik" konularında eğitim aldığı ifade edilmiştir.

25. Başka Kurumdan nakil gelen veya kolluk kuvvetleri eşliğinde getirilen mahpusun öncelikle UYAP üzerinden kimlik kontrolü yapıldığı, evraklarının kontrol edilerek kayıt numarası alındığı, cezaevi dosyası için gerekli evraklar tamamlandıktan sonra üzerinde bulunan kıyafetleri, parası ve varsa kıymetli eşyaları için UYAP üzerinden kayıt işlemleri yapıldığı, sonrasında üzerinde bulunması gereken eşyalar tarafına verildiği ve üzerinde bulunmaması gereken eşyaların emanet eşya deposuna kaldırılmak üzere kayıt altına alındığı, tüm bu işlemler tamamlandıktan sonra üst aramasına geçildiği Kurum İdaresi tarafından ifade edilmiştir.

26. Mahpusun arama kabinine alındıktan sonra önce üst kısımdaki kıyafetlerinin çıkartıldığı, üst kıyafetler giyildikten sonra alt kısım kıyafetlerinin çıkartıldığı, alt kısım kıyafetlerin giyilmesi sonrası işlemlerin tamamlandığı ifade edilmiştir. Mahpusa ait eşyalar ile kendisinin X-Ray cihazı ile duyarlı kapıdan geçirilerek koğuşuna alındığı ve tüm bu uygulamaların 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Kanun'a, yönetmeliklere ve ilgili mevzuatlar doğrultusunda yapıldığı bildirilmiştir. Detaylı aramanın Kurum doktoru tarafından yapıldığı, Kurum doktoru yoksa hastaneye sevki yapılarak aramanın hastane doktoru tarafından yapıldığı ifade edilmiştir.

27. İdare tarafından güncel kantin fiyat listesinin TV'de yayınlandığı, ayrıca İdare ve Gözlem Kurulunun kararlarının yabancı mahpuslar için İngilizce de yayınlandığı ifade edilmiştir.

28. Erkek ziyaretçi arama alanında tek kullanımlık önlük olmadığı, aramaların personelin tedarik ettiği elbise ile yapıldığı gözlemlenmiştir.

29. Kurumda kapasitenin üzerinde mahpus bulunması nedeniyle aşırı kalabalıklaşma sorunu bulunmaktadır. Aksaray Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri İzleme Kurulu'nun 2022/1 sayılı raporunda bu hususa değinilmiştir.

3.2. FİZİKSEL KOŞULLAR

30. Kurumda 2 adet müşahede odası, 8 adet avukat görüşme odası, 2 adet yumuşak oda, 6 adet aile görüşme odası, 6 adet SEGBİS odası, 36 adet kapalı görüşme ve 6 adet açık görüşme alanı bulunmaktadır.

31. Kurumda 62 adet 12 kişilik oda, 8 adet 3 kişilik oda, 100 adet tek kişilik oda, 2 adet müşahede odası, 2 adet tecrit odası ve 2 adet geçici oda bulunmaktadır.

32. 12 kişilik odaların ortak yaşam alanı 34 m², yatma alanı 54 m², avlusu 46 m², tuvalet ve duş alanı 10 m²'dir. 3 kişilik odaların ortak yaşam alanı 23 m², yatma alanı 34 m², avlusu 34 m²'dir. Tek kişilik odalar 12 m² olup ayrıca havalandırma alanı bulunmaktadır. Müşahede odaları 15 m², tecrit odaları 12 m², geçici odalar ise 45 m²'dir.

33. Ziyaret tarihi itibarıyla Kurumda 438 adet aktif güvenlik kamerası bulunmaktadır. Bu kameraların koğuş ortak yaşam alanları, avlu bahçeleri, tekli oda koğuş havalandırmaları, kreş, atölyeler, ifade odası, merkez kontrol, ziyaret göz kayıt, kafeterya, kapalı ve açık görüş mahalleri, ana malta koridorları, koğuş şebeke koridorları, ana mutfak, çatı ve bahçeler, kapalı ve açık spor salonları, mahpus kabul alanı, SEGBİS odaları, idari binayı kayda aldığı ifade edilmiştir. Kamera odasında yapılan incelemede bazı kameraların çalışmadığı görülmüş ve bu kameraların listesi istenmiştir. İdare ile yapılan görüşmede bu sorunun hem firmadan hem de Ocak ayı sonunda yaşanan yoğun kar yağışının kamera tesisatına zarar vermesi nedeniyle kaynaklandığı ifade edilmiştir.

34. İdare tarafından sıcak ve soğuk suya erişim imkânının koğuşlara 24 saat boyunca sağlandığı ifade edilmiştir.

35. Kurum İdaresince temizlik malzemelerini alamayacak durumda olan mahpuslar için Kurum genel bütçesinden temizlik malzemeleri verildiği ifade edilmiştir.

36. Kurumdaki iki adet su deposuna belediye şebekesinden klorlanmış olarak gelen Kurum musluk sularının anılan su depolarında yeniden klorlandıktan sonra koğuşlara aktarıldığı bildirilmiştir.

37. Kurumun ısınması doğalgaz kalorifer sistemi ile sağlanmaktadır.

38. Kurumda çamaşırhane bulunmakta fakat pandemi koşulları sebebiyle aktif olarak kullanılmamaktadır. Erkek mahpuslar çamaşırıklarını ellerinde yıkadıklarını ve bu yüzden mağdur olduklarını iddia etmişler, çamaşırhanenin açılmasını talep etmişlerdir.

39. Kadın koğuşlarında çamaşır makinesi olduğu görülmüştür. Kadın mahpuslar böyle bir imkân sunulmasından memnun olduklarını dile getirmişlerdir.

40. Kurumda 6 adet aile görüşme odası bulunmaktadır. Odalarda yatak, nevresim, yastık, hijyen malzemelerinin olduğu bazılarında askılık ve dolap olmadığı gözlemlenmiştir.

41. Kurumda 2 adet yumuşak oda bulunmaktadır. Yumuşak odalardan birinde zeminin sert olduğu, kapının üst kısmında cam olduğu, alaturka tuvaletin sifon kısmının açık olduğu gözlemlenmiştir.

42. Mahpuslar erkek koğuşların havalandırma alanlarında zemin aşınmış olduğu için yürüyüş esnasında düşebildiklerini ve buna bağlı olarak yaralanmalar yaşanabildiğinden yakınmışlardır.

3.3. BESLENME

43. Kurum İdaresince Kurumdaki yemeklerin; kahvaltı, öğle ve akşam yemeği olmak üzere günlük üç öğün olacak şekilde açık ceza infaz kurumunda hazırlandığı ve Kuruma gönderildiği ifade edilmiştir.

44. Yemeklerin miktarının kişi başı kalori hesabı ve iâşe bedeli dikkate alınarak hazırlandığı ifade edilmiştir. Ayrıca gelen rapor doğrultusunda diyet yemeği de verildiği aktarılmıştır. Diyet menüsünden faydalanan 17 kişi olduğu bilgisi verilmiştir. Haftalık yemek listesi incelenmiş olup, öğle yemeği de Kurumda yenilmiştir. Yemeğin heyetimiz tarafından iyi olduğu değerlendirilmiştir.

45. Kurum içinde 1 adet kantin bulunmaktadır. Kantindeki ürünlerin fiyatlarının; Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü İşyurtları Kurumu bünyesinde oluşturulan konsinye sistemi ve diğer İşyurdu Müdürlükleri aracılığı ile temin edilip en az maliyetle satışa sunulduğu ve fiyatların ise piyasa koşullarının altında tutulduğu ifade edilmiştir.

46. Hamile, çocuklu kadın ve çocuklar için normal iâşe dışında ek iâşe düzenlendiği, hassas gruplar ve maddi durumu olmayanlar için de iâşe bedelinin Kurum tarafından karşılandığı ve temizlik için malzeme temin edildiği İdare tarafından ifade edilmiştir.

3.4. SAĞLIK HİZMETİ VE PSİKO-SOSYAL DESTEK HİZMETLERİ

47. Psiko-sosyal servis hizmeti olarak Kuruma yeni gelen mahpusla geçici kabul bölümünde azami ilk 3 gün içinde görüşmenin yapıldığı, yapılan bu ilk görüşmede uzmanın kendini ve kurumda yürütülen psiko-sosyal servis hizmetlerini tanıttığı, mahpusların uzmana hangi durumlarda ve nasıl başvurabileceğini anlattığı, mahpuslardan genel bilgileri ile varsa daha önce yaşadığı psikolojik rahatsızlıkları ve gördüğü tedaviler, herhangi bir madde bağımlılığı olup olmadığı gibi bilgilerinin alındığı ifade edilmiştir. Araştırma Değerlendirme Formu (ARDEF) doldurulduğu, Risk ve İhtiyaç Raporu sonucunda mahpusun risk durumuna göre yardım programı başlatıldığı ve takibinin yapıldığı ifade edilmiştir.

48. Psiko-sosyal serviste mahpusun kendi talebi, kurum çalışanlarının yönlendirmesi, kriz durumları gibi sebeplerle psiko-sosyal servis uzmanları tarafından mahpusla bireysel görüşmeler yapıldığı, mahpusun mesleği konusunda bilgi alınarak Kurumda bulunan iş yurdu ve mesleki eğitim atölyelerine katılımı konusunda bilgi aktarımında bulunduğu, mahpusların aileleri ile görüşme yaparak sorunların tespit ve çözümlenmesine yardımcı olunduğu ifade edilmiştir.

- 49.** Psiko-sosyal servisin Kurumdaki sosyal faaliyetlerin düzenlenmesi, grup çalışmalarının düzenlenmesi, işbirliği protokolleri kapsamında işlerin takibinin yapılması, 3 aylık psiko-sosyal servis çalışma verilerinin Kurum Müdürüne sunulması konusunda görevler üstlendiği ifade edilmiştir.
- 50.** İdare tarafından ziyaret tarihi itibarıyla 4 intihar vakası yaşandığı, 7 intihar girişimi olduğu ifade edilmiştir.
- 51.** Ziyaret tarihi itibarıyla psiko-sosyal serviste 1 psikolog görev yapmaktadır.
- 52.** 01.01.2021-31.03.2022 tarihleri arasında psiko-sosyal servis tarafından gerçekleştirilmiş bireysel ve aile çalışma sayısı 5.599'dur.
- 53.** 01.01.2021-31.03.2022 tarihleri arasında gerçekleştirilmiş spor dışı psiko-sosyal faaliyetlerden faydalanmış kişi sayısı 396'dır.
- 54.** Bulaşıcı hastalığa yakalanan mahpusların tek kişilik odalara alındığı, doktor veya sağlık kurulu raporu doğrultusunda tedavilerine burada devam edildiği, ayrıca yıllık genel taramaların yapıldığı ifade edilmiştir.
- 55.** Ziyaret tarihi itibarıyla Kurum sağlık servisinde 2 doktor ve 4 sağlık personeli görev yapmaktadır.
- 56.** Kurumda diş sağlığı ünitesi bulunmasına rağmen diş hekimi bulunmamaktadır. Aksaray Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri İzleme Kurulu'nun 2022/1 sayılı raporunda da söz konusu hususa değinilmiştir.
- 57.** Hastaneye sevki gereken mahpuslara Kurum doktorunun uygun görmesi sonucu randevu alındığı, yapılan günlük planlamanın cezaevi jandarma bölük komutanlığına bildirildiği, ayrıca gün içerisinde veya doktor bulunmadığı zamanlarda 112 Acil Çağrı Merkezine haber verilerek gelen ekip önerisi doğrultusunda hastaneye sevklerinin sağlandığı bildirilmiştir.
- 58.** Kronik rahatsızlığı bulunan mahpusların sağlık kurulu raporu doğrultusunda bakanlık onayı ile infaz ertelemelerinin yapılabilirdiği, kronik hastaların ihtiyaçlarına göre ilaç takiplerinin yapıldığı ve önlemlerin alındığı ifade edilmiştir.
- 59.** Ziyaret tarihinde 2 mahpusun açlık grevinde olduğu bilgisi aktarılmıştır. Açlık grevinde olan mahpuslara beslenmeleri için şeker ve limon verildiği ifade edilmiştir. Ziyaret esnasında soğuk hava deposunda şeker ve limonun olduğu görülmüştür.
- 60.** 30.03.2022 tarihli muayene listesi incelendiğinde 85 mahpusa ayaktan tedavi, reçete hazırlama gibi işlemler yapıldığı görülmüştür.
- 61.** COVID-19 pandemi tedbirleri kapsamında 15 Nisan 2020 günü Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 7242 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin infazı Hakkında Kanun

ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile şartları tutan mahpusların Kurumdan salıverildiği ifade edilmiştir.

62. Kurumda gerek mahpusların ve gerekse personelin pandemi ile ilgili farkındalığını arttırmak için Sağlık Bakanlığı Bilim Kurulu kararları gereğince dağıtım yapılan broşür, afiş vb. aydınlatıcı unsurların gerekli yerlere asıldığı, merkezi yayın sisteminden pandemide alınacak tedbirler konulu videoların yayınlandığı ve COVID-19 pandemisinde risk altında bulunan mahpuslar için özel önlemler alındığı, riskli grupların en ufak bir belirtide dahi hastaneye sevklerinin sağlandığı ifade edilmiştir.

63. Kurumda psiko-sosyal servis, eğitim birimi ve manevi hizmetler birimi tarafından iyileştirme çalışmaları kapsamında faaliyetler yürütüldüğü ifade edilmiştir. Bu kapsamda, psiko-sosyal serviste; bireysel görüşmeler, grup çalışmaları, spor etkinlikleri, Değerlendirme, Profil Araçları ve Rehabilitasyon Programları (DEPAR) çalışmaları, aile görüşmeleri, film gösterimi, psikososyale ait kitapların okunması, eğitim servisinde; eğitimlerine devam etmek isteyenler için sınav işlemlerinin yapılması, kütüphaneden yararlandırılması, çeşitli kursların açılması, manevi hizmetler biriminde ise; kurumda görev yapan vaizler vasıtasıyla manevi yönden mahpuslara destek sağlandığı ifade edilmiştir.

3.5. EĞİTSEL, SOSYAL, KÜLTÜREL, MESLEKİ VE SPORTİF FAALİYETLER

64. Kurumda 7 adet derslik bulunmaktadır.

65. Ziyaret tarihi itibarıyla Kurum kantininde 9 mahpus işyurdu faaliyeti kapsamında çalışmaktadır.

66. Manevi hizmetler biriminin koğuş talep dilekçelerine göre mahpuslarla bireysel görüşme, konferans, Kur'an kursu, hafızlık kursu gibi etkinlikleri koğuş talep dilekçelerine göre düzenlediği ifade edilmiştir.

67. Ziyaret tarihi itibarıyla Kurum kütüphanesinde toplam 4910 adet kitap bulunduğu, dilekçe aracılığıyla 2021 yılında 1180 mahpusun kütüphaneden yararlandığı ifade edilmiştir. İdare tarafından kütüphaneden 15 günde bir 3 kitap alınabildiği, sınavlara hazırlık kitaplarında ise bir sınırlama olmadığı ifade edilmiştir.

68. Kütüphanede görev yapan personel kitap dağıtımını yaparken zaman kaybı yaşatan UYAP sistemi mahpus isim listesindeki koğuş numarası eksikliğini giderilmesini talep etmişlerdir.

69. Kurumda 1 adet açık ve 1 adet kapalı olmak üzere toplam 2 adet spor salonu bulunmaktadır. Spor faaliyetleri ayda 1 kez 1 saat olmak üzere düzenlenmektedir. Mahpusların koğuşlarına ait spor günlerinde spor salonlarından aylık rutin olarak faydalandığı, spor salonlarında faaliyetler dışında turnuva faaliyetlerinin de düzenlendiği ifade edilmiştir.

70. Sosyal ve kültürel faaliyetler kapsamında; konferans ve münazaralar, dini ve resmi bayramlar ile özel günlerde anma törenleri, konferans salonu film gösterimi, her ay güncel olarak merkezi yayın sisteminden film ve belgesel gösterimi yapıldığı ifade edilmiştir.

71. Kurumda 01.01.2021-31.03.2022 tarihleri arasında eğitsel ve sosyal faaliyet alanında bilgisayar işletmenliği, halı kursu, din kültürü ve ahlak bilgisi kursu, Kuran-ı Kerim (Elifba) okuma kursu faaliyetleri yapılmıştır. Ayrıca arıcılık ve mantar yetiştiriciliği eğitimi için planlama yapılmış sonrasında söz konusu eğitimler iptal edilmiştir.

72. Kadın mahpuslar Kurumda vaize olması durumunda onunla görüşmek istediklerini dile getirmişlerdir.

73. Konya Ovası Projesi Sosyal Gelişim Programı (KOP SOGEP) kapsamında Kurumda 1 adet kreş ve 1 adet bilgisayar laboratuvarı açılmıştır. Mahpusların topluma kazandırılması, yeniden suç işlenmesinin önlenmesini ve sorumluluk bilincine sahip bireyler olarak hayatlarını devam ettirmeleri amacıyla eğitim ve iyileştirme faaliyetlerine önem verildiği, anne yanında kalan 06 yaş arası çocukların gelişimsel açıdan desteklenmesi, mutlu ve güvenli bir aile ortamının sağlanması, çocukların kendi yaşlılarıyla birlikte olacakları bir ortamın oluşturulması amacıyla projenin başlatıldığı ifade edilmiştir. Kreş faaliyetlerinin başladığı ve anne yanında kalan çocukların bu imkândan faydalandığı, bilgisayar laboratuvarının ise bireysel olarak mahpusların ihtiyaçlarına yönelik hizmet verdiği ancak pandemi tedbirleri nedeniyle halk eğitim destekli kursların başlatılmadığı belirtilmiştir.

74. Merkezi yayın televizyon kanal listesinde 28 adet kanal bulunmaktadır.

75. Mahpuslar tarafından genel olarak spor faaliyetlerinin, sosyal etkinliklerin ve kursların çeşitliliğinin az olduğu iddia edilmiştir.

3.6. DIŞ DÜNYA İLE ETKİLEŞİM

76. Mahpusların, COVID-19 pandemisi öncesinde mevzuata uygun olarak Bakanlıkça uygun görülen; milli bayramlar ve mensubu buldukları dinin bayramları ile özel günlere mahsus olmak üzere açık görüş yapabildikleri ifade edilmiştir.

77. Bir buçuk saatten fazla olmamak kaydıyla 09:00 – 17:00 saatleri arasında, ayda 1 defa olacak şekilde açık görüş yapabildikleri, Adalet Bakanlığı'nın bildiri üzerine pandemi sürecine göre açık görüşlere yeniden başlanabileceği ifade edilmiştir. Kapalı görüş süresinin ise mevzuata uygun olarak yarım saat ile bir buçuk saat arası belirlendiği ifade edilmiştir.

78. Mahpusların mevzuatlar çerçevesinde haftalık 10 dakika süre ile telefon hakkından yararlandırıldığı, ayrıca ölüm, ağır hastalık, doğal afet, yangın vb. durumlarda İdarenin izni ile telefon hakkından yararlandırıldığı ifade edilmiştir.

79. Kurum personeli tarafından telefonla görüşme alanı ve derslikler yan yana olduğu için, dersliklere çok fazla ses geldiği ifade edilmiştir.

3.7. DİSİPLİN VE ŞİKÂYET PROSEDÜRLERİ

80. Ziyaret tarihi itibarıyla Kurumda ilgili mercilere bildirilen adli vaka sayısı 101'dir.

81. Kuruma son bir yıl içinde işkence ve kötü muamele iddiasıyla 2 mahpusun şikâyetinde bulunduğu ve konu ile ilgili gerekli adli bildirimlerin ve idari soruşturmaların yapıldığı ifade edilmiştir. Görüşme yapılan bazı mahpuslar tarih ve saat belirterek psikolog odasında, baş memurluk odasında ve psikolog odasının hemen yanındaki odada infaz koruma memurları tarafından kötü muameleye uğradıklarını iddia etmiştir. Ziyaret heyetince söz konusu iddialara ilişkin yaptığı incelemede başmemurluk odasında ve psikolog odasının yanındaki odada kamera bulunmadığını, psikolog odasında ise kamera olduğu ancak kameranın geriye dönük kayıt tutmadığı tespit edilmiştir.

82. Sabah ve akşam sayımlarının, nöbetçi ikinci müdürün başkanlığında, sorumlu infaz ve koruma başmemuru, vardiya infaz ve koruma başmemurları ile infaz ve koruma memurları tarafından yerine getirildiği ifade edilmiştir. Sayım sırasında mevcudun tam olup olmadığı kontrol edildiği ve sayım defterinin sayıma katılan görevliler tarafından imzalandığı ifade edilmiştir. Sayımların yatma planları da göz önünde bulundurularak odalarda yapıldığı ifade edilmiştir.

83. Mahpusların acil durumlar dışında yazdıkları dilekçeleri sabah sayımı esnasında görevlilere teslim ettiği, ayrıca şikâyetlerini koğuşlarda bulunan şikâyet kutularına atabildikleri, bu şikâyet kutularının infaz ve koruma başmemurluğu tarafından açılarak Kurum Müdürüne bilgi verildiği ifade edilmiştir. Dilekçelerin ilgisine göre tasnif edilerek ilgili mercilere en kısa sürede gönderildiği ve mahpusların talep ve şikâyetlerinin sonucu hakkında bilgilendirildikleri, talep veya şikâyetlerin de aynı gün içerisinde İnfaz Hâkimliği'ne gönderildiği, gelen cevapların da ilgisine tebliğ edildiği ifade edilmiştir. Talep ve şikâyet konuları genel olarak oda değişikliği, disiplin cezalarına itiraz, oda içerisinde bulundurabilecek eşya nitelikleri gibi talep ve şikâyetler olduğu ifade edilmiştir.

84. Son 1 yıl içinde 346 adet disiplin cezası verilmiştir. Bunlar arasında hücre cezası, 1 ay boyunca bazı etkinliklerden alıkonulma, kınama, ziyaretçi yasağı, haberleşmeden yoksun bırakma, ücret karşılığı çalışılan işten yoksun bırakma gibi disiplin cezaları bulunmaktadır.

85. 31.03.2022 tarihi itibarıyla disiplin cezalarının iptali için 150 şikâyet dilekçesi bulunduğu ifade edilmiştir.

4. TAVSİYELER

4.1. KURUM İDARESİNE YÖNELİK TAVSİYELER

- 86.** Erkek ziyaretçi arama alanında Kurum personelinin tedarik ettiği kıyafet yerine şüpheye mahal vermemek adına tek kullanımlık önlüklerin bulundurulması,
- 87.** Çalışmayan kameralarla ilgili yaşanan teknik arızanın söz konusu firma ile iletişim kurularak derhal çözüme kavuşturulması,
- 88.** Çamaşırhanenin kullanıma açılarak özellikle erkek mahpuslar tarafından yaşanan sıkıntının giderilmesi,
- 89.** Aile görüşme odalarındaki dolap, askılık vb. eksikliklerin giderilmesi,
- 90.** Yumuşak oda zeminlerinin genel temizliğinin düzenli olarak yapılması, sert malzemeden yapılan duvar ve zeminin mahpusun kendine zarar verebilme ihtimali de göz önünde bulundurularak uygun malzemeden yapılması, kapının üst kısmında bulunan cam bölmenin ve açık halde bulunan sifon kısmının kapatılması,
- 91.** Kurumun genel tadilatının yapılmasının fiziksel koşullardan kaynaklanan zorlukları ortadan kaldıracak dikkate alınarak, tadilat ile ilgili yapılması planlanan iş ve işlemlerin hızlandırılarak mevcut sorunların çözümü için gerekli çalışmaların yapılmasının uygun olacağı değerlendirilmektedir. Bu kapsamda havalandırma alanlarındaki aşınmış zeminin yürüyüş esnasında yaralanmalara sebebiyet vermemesi için tadilatının yapılması,
- 92.** Telefonla görüşme alanı ve derslikler yan yana olduğu için dersliklere gelen sesi önlemek için gerekli çalışmaların yapılması,
- 93.** Şüpheye mahal vermemesi açısından psikolog odasında, baş memurluk odasında kamera sistemi kurulması, kamera sistemi olan yerlerde ise geriye dönük kayıtların alınmadığı alanların tespit edilerek bu konuda gerekli çalışmaların yapılması ve bu kapsamda kötü muamele iddialarının araştırılması ve takibinin yapılması,
- 94.** Ceza infaz kurumlarında sosyal ve kültürel faaliyetlerin çeşitliliği ve sıklığı mahpusların iyilik halini doğrudan etkilemektedir. Mahpusların kendi istekleri ile işyurtlarında çalışmaları, meslek öğrenerek rehabilite olmaları, gelir sağlamaları ve mahpusların cezaları infaz edildikten sonra sosyal yaşama adapte olabilmeleri anlamında önemli hususlar arasında yer almaktadır. Bu kapsamda mahpusların iyileştirilmesi ve topluma kazandırılması amacıyla pandemi nedeniyle faal olmayan kursların açılması, daha kapsamlı hale gelmesi veya yeni kursların açılması⁴,

⁴ Avrupa İşkencenin Önlenmesi Komitesi (AİÖK) Standartları, 2'nci Genel Rapor'dan alıntı [CPT/Inf (92) 3], s.15. : "Tatminkâr bir faaliyet programı (çalışma, eğitim, spor, vs.), mahkûmların iyiliği açısından çok önemlidir. Bu durum ister hüküm giymiş, ister mahkemeye çıkmayı bekleyen kişilerin bulunduğu bütün

95. Psiko-sosyal serviste yapılan inceleme, problem çözme, gözlem, görüşme, rapor yazma ve dosyalama gibi çalışmaların aksamadan ilerlemesi adına personel sürekliliğın sağlanması, pandemi tedbirlerine riayet edilerek grup görüşmelerinin yapılması ve mahpusların takibinin hassasiyetle sağlanması, tavsiye edilmektedir.

4.2. ADALET BAKANLIĞINA YÖNELİK TAVSİYELER

96. Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri İzleme Kurulu'nun 2022/1 sayılı raporunda da belirtildiği üzere Kurumda kapasitenin üzerinde mahpus bulunmaktadır. Bu kapsamda kapasitenin üzerinde mahpus bulunduran ceza infaz kurumlarında nakil taleplerinin dikkate alınması, bu Kurumlara nakil yapılmaması, nakil taleplerinin bu kapsamda gözden geçirilmesi ve kalabalıklaşma sorununun çözümüne yönelik çalışmalar yapılması,

97. Aksaray Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri İzleme Kurulu'nun 2022/1 sayılı raporunda da değinildiği gibi Kuruma dış hekimi atamasının yapılması,

98. Kütüphanede kitap dağıtımını yapılırken işlemlerin hızlandırılması için UYAP sistemine isim listesine ek olarak koğuş numarasının da yazılması,

99. Ceza infaz kurumlarında psiko-sosyal servisler, mahpusların iyilik hallerinin tespiti ve takibi açısından önem arz etmektedir. Bu kapsamda mahpus sayısının göz önünde bulundurularak Kurumdaki psikolog sayısının artırılması, tavsiye edilmektedir.

4.3. AKSARAY VALİLİĞİNE YÖNELİK TAVSİYELER

100. Sosyal ve kültürel faaliyetlere yönelik olarak kursların açılması, mahpusların taleplerine göre kursların çeşitlendirilmesi ve kurslarda eğitim verecek öğretmen temini konusunda Kurumla işbirliği yapılması,

101. Kadın mahpusların dini konularda görüşme taleplerini karşılamak amacıyla Kuruma vaize görevlendirilmesi, tavsiye edilmektedir.



TIHEK

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU

BURDUR AÇIK CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU

2022/56

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

KISALTMALAR

TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması
CPT	Avrupa İşkencenin Önlenmesi Komitesi
İKM	İnfaz ve Koruma Memuru
COVID-19	Yeni Korona Virüs Hastalığı
UYAP	Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi
m²	Metrekare
km	Kilometre
BURTRAK	Burdur Traktör Fabrikası

1. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 6701 sayılı Kanun’la, insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.

2. Türkiye, 14.09.2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol (OPCAT)’ü imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT’in 1’inci maddesine göre Protokolün amacı: *“Bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır.”*

3. 6701 sayılı Kanun’un 9/1-ı hükmü uyarınca, OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanunun 2/1-k bendine göre UÖM: *“İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi”* ifade etmektedir.

4. 6701 sayılı Kanun’un 9/1-j bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda ceza infaz kurumlarına ziyaret gerçekleştirmek TİHEK’in görev ve yetki alanına girmektedir.

5. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun’un 14’üncü maddesine göre: *“Açık ceza infaz kurumları, hükümlülerin iyileştirilmelerinde, çalıştırılmaları ve meslek edindirilmelerinde öncelik verilen, firara karşı engelleri ve dış güvenlik görevlisi bulunmayan, güvenlik bakımından kurum görevlilerinin gözetim ve denetimi ile yetinilen kurumlardır.”*

6. Yukarıda belirtilen görevlerin icrası kapsamında 29.06.2022 tarihinde Burdur Açık Ceza İnfaz Kurumuna¹ habersiz bir ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ziyaret Heyetinde... ile Burdur Valiliği tarafından görevlendirilen bir Doktor ve bir Psikolog yer almıştır.

7. Ziyaret, Kurum Müdürü ile yapılan ön görüşme ile başlamıştır. Görüşmede TİHEK’in ulusal önleme mekanizması kapsamındaki görev ve yetkileri, ziyaretin amacı ve yöntemi hakkında kısaca bilgilendirme yapılmış, İdareden Kurumla ilgili genel bilgiler alınmıştır. Ardından açık ceza infaz

¹ Bundan sonra kısaca Kurum olarak ifade edilecektir.

kurumu ile ortak kullanıldığı için kapalı ceza infaz kurumunun; kayıt kabul birimi, revir, mutfak, soğuk hava depoları, açık görüş ve avukat görüş alanı ile Kurumun diğer ortak alanları yerinde incelenmiş, görevli personelle görüşülerek ilgili kayıt ve dosyalar kontrol edilmiştir. Daha sonra özgürlüğünden mahrum bırakılan kişilerle, Kurum bahçesinde ve işyurtlarında, Kurum personeli bulunmaksızın özel görüşmeler yapılmıştır. Son olarak Kurum İdaresine, Heyetin gözlem ve tespitleri ile mahpusların talep ve şikâyetleri iletilerek ziyaret sonlandırılmıştır.

8. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 18.01.2022 tarih ve 2022/43 sayılı Kararı, 24.06.2022 tarih ve 11296 sayılı Başkanlık Oluruna istinaden Burdur Açık Ceza İnfaz Kurumuna 29.06.2022 tarihinde gerçekleştirilen ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini içermektedir.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. KURUM HAKKINDA GENEL BİLGİLER

9. Kurum binası, Burdur'un Merkez İlçesinde, şehir merkezine 1,7 kilometre mesafede bulunmaktadır. 1979 yılında faaliyete geçen Kurum, Burdur E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu ile aynı yerleşke içinde yer almaktadır.

10. Kurum yerleşkesi, 49.000 m² açık alan üzerine 45.000 m² kapalı alan olarak inşa edilmiştir.

11. Kurum binası; bodrum 356 m², giriş kat 620 m², birinci kat 595 m² olmak üzere iki kattan oluşmaktadır. Giriş katta revir, yemekhane, kantin, çay ocağı, psikolog görüşme odası; birinci katta ise kütüphane, mescit, bilgisayar odası, güvenlik kamera kayıtlarının tutulduğu infaz ve koruma memuru odası ve iki adet derslik yer almaktadır. Kurumda toplam 300 yatak² bulunmaktadır.

12. Mahpus³ların yatakhane olarak kullandığı; giriş katta 6 adet, birinci katta 6 adet olmak üzere toplam 12 oda mevcuttur. Ortalama büyüklüğü 25 m² ve tam kapasitesi 10 kişilik olan odalarda genel olarak 5 ya da 6 mahpus kalmaktadır.

13. Her katta ortak kullanılan tuvalet ve banyo yer almaktadır. Engelliler için ayrı bir tuvalet ve banyo bulunmamakta olup sadece birinci kattaki tuvalette bir tutunma barı mevcuttur.

14. Kurum girişindeki kayıt kabul bölümünde, görüşler için tahsis edilen alanda hem açık görüşler hem de avukat görüşleri yapılmaktadır. Kurumda yumuşak oda, müşahede odası ve aile görüş odası bulunmamaktadır

² Kurumdaki mevcut mahpuslarca kullanılan yataklar ile hâlihazırda kullanılmayıp kullanıma hazır bekletilen (yedek) yatakların toplamı ifade edilmektedir.

³ Bu raporda kullanılan "mahpus" kelimesi, ceza infaz kurumlarında özgürlüğünden mahrum bırakılan tutuklu, hükümlü ve hüküm özlülerin üçünü de kapsayan ortak bir kavram olarak kullanılmıştır.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

15. Kurumda, elektrik kesildiğinde otomatik olarak devreye giren 1 adet jeneratör bulunmaktadır.

2.2. KURUM PERSONELİ

16. Kurumda toplam 82 personel⁴ görev yapmaktadır. Bunlardan 45'i sadece Kurumda görev yapmakta, 37'si ise hem Kurumda hem de kapalı ceza infaz kurumunda görevli bulunmaktadır. Personelin; 1'i yüksek lisans, 9'u lisans, 16'sı ön lisans, 18'i lise, 1'i ortaokul mezunudur. Personelin unvan ve sayı dağılımı aşağıdaki gibidir:

ÜN VAN	PERSONEL SAYISI
Kurum Müdürü	1
Kurum İkinci Müdürü	2
İdare Memuru	6
Öğretmen	3
Diş hekimi	1
Psikolog	1
Sosyal Çalışmacı	1
İnfaz ve Koruma Başmemuru	5
İnfaz ve Koruma Memuru (Erkek)	37
Katip	1
Muhasebe Yetkilisi	2
Sağlık Memuru	3
Kaloriferci	1
Teknisyen	5
Süt İşleme Teknisyeni	1
Şoför	11
Aşçı	1
TOPLAM	82

17. Kurumda görev yapan personelin, Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri Personeli Eğitim Merkezlerince verilen hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimlere katıldığı, Aday Memurluk Eğitimi kapsamında insan hakları, işkence ve kötü muamele yasağı ile hassas gruplara yaklaşım konularında eğitim aldığı, ayrıca insan hakları hakkında Cumhurbaşkanlığı Uzaktan Eğitim Kapısı⁵ üzerinden de çeşitli eğitimler aldığı Kurum İdaresince belirtilmiş; ilgili personelin belirli aralıklarla eğitime çağırılmaya devam edildiği bilgisi paylaşılmıştır.

⁴ Kurum Müdürü, diş hekimi, doktor, öğretmen, sosyal çalışmacı, psikolog, aşçı, muhasebe yetkilisi gibi bazı personeller hem kapalı hem de açık ceza infaz kurumunda görev yapmaktadır.

⁵ T.C. Cumhurbaşkanlığı İnsan Kaynakları Ofisi tarafından eğitim her yerde sloganı ile tüm kamu kurum ve kuruluşlarının hizmetine sunulan çevrim içi bir eğitim platformudur.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

18. Alınan eğitimler arasında; “UYAP Eğitimi, Sertifikalı İlk Yardım Eğitimi, İKBM Eğitimi, Afet Acil Durumlar Uygulamalı Yangın Eğitimi, Firar ve Firar Girişimini Önleme Eğitimi, Motivasyon Eğitimi, Yetişkin BİSİS Eğitimi, Ziyaretçi Kabul İşlemleri Eğitimi (uzaktan eğitim), Hükümlü Disiplin İşlemleri Eğitimi (uzaktan eğitim)” yer almaktadır.

2.3. ÖZGÜRLÜĞÜNDEN MAHRUM BIRAKILAN KİŞİLER

19. Kurumda 121'i yabancı olmak üzere 531 mahpus kayıtlıdır. Mahpusların 461'i COVID-19 izninde⁶ olup ziyaret tarihinde Kurumda 70 mahpus bulunmaktadır.

20. Kurumda kadın, engelli, çocuk mahpus ve tutuklu⁷ bulunmamaktadır.

3. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

3.1. FİZİKSEL KOŞULLAR

3.1.1. KURUMUN FİZİKSEL DURUMU

21. Kurum İdaresi ile yapılan görüşmede, Kurum binasının bir yıl içinde kapatılacağı, 590 dönüm arazi üzerine yeni bir kampüsün inşa edildiği ve yapımının bitmek üzere olduğu, mevcut binada boya-badana gibi işlemlerin yapıldığı ancak büyük ölçekli tadilatların Kurumun yeni kampüse taşınacak olması nedeniyle yapılmadığı ifade edilmiştir.

22. Mahpusların yatakhane olarak kullandıkları odaların ferah ve aydınlık olduğu, her mahpusun kendisine ait yatak ve dolabının bulunduğu görülmüştür.

⁶ 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun geçici madde 9/5; “Covid-19 salgın hastalığının ülkemizde görülmüş olması sebebiyle, açık ceza infaz kurumlarında bulunanlar ile kapalı ceza infaz kurumunda bulunup da açık ceza infaz kurumlarına ayrılmaya hak kazanan hükümlüler, 105/A maddesi kapsamında denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak cezasının infazına karar verilen hükümlüler ve 106'ncı madde veya diğer kanunlar uyarınca denetimli serbestlik tedbirinden yararlanan hükümlüler, 31/5/2020 tarihine kadar izinli sayılır. Salgının devam etmesi hâlinde bu süre, Sağlık Bakanlığının önerisi üzerine Adalet Bakanlığı tarafından her defasında iki ayı geçmemek üzere on dokuz kez uzatılabilir. Bu fıkra uyarınca izinli sayılanlar hakkında 95 ve 97'nci madde hükümleri uygulanır.” (26/5/2022 tarihli ve 7407 sayılı Kanununun 11 inci maddesiyle beşinci fıkrada yer alan “on iki kez” ibaresi “on dokuz kez” şeklinde ve altıncı fıkrada yer alan “31/5/2022” ibaresi “31/7/2023” şeklinde değiştirilmiştir.) hükmü gereğince COVID-19 izni 31.07.2023 tarihine kadar uzatılmıştır.

⁷ 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun madde 111/1: “Tutuklular, iç ve dış güvenlik görevlisi bulunan, firara karşı teknik, mekanik, elektronik veya fizikî engelleri olan, 34 üncü maddede sayılan hâller dışında oda ve koridor kapıları sürekli olarak kapalı tutulan ve yasal zorunluluklar ayrık, dışarıyla irtibat ve haberleşme olanağı bulunmayan normal güvenlik esasına dayalı tutukevlerinde veya maddî olanak bulunmadığı hâllerde diğer kapalı ceza infaz kurumlarının bu amaca ayrılmış bölümlerinde tutulurlar.” hükmü gereğince açık ceza infaz kurumlarında tutuklu bulunmamaktadır.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

23. Kurumdaki mahpus mevcudunun az olması dolayısıyla odalarda boş ranzaların bulunduğu ve bazı boş ranzaların yer kaplamaması için üst üste konulduğu görülmüş, bu ranzaların devrilme riskinin bulunması nedeniyle mahpusların güvenlikleri açısından tehlike oluşturdukları tespit edilmiştir.

24. Katlardaki banyolarda, duş perdesi ile bölünmüş toplam 16 duş alanı bulunmaktadır. Buradaki duş başlıklarının duvara sabitlenmiş olduğu, duş hortumlarının dışarıda bırakılmadığı, duş perdelerinin asılı olduğu boruların ise demirden olduğu görülmüştür.

25. Birinci katta yer alan mescitte çok sayıda seccadenin bulunduğu, zeminin halı ile kaplı ve temiz olduğu görülmüştür. Cuma namazlarının mescitte topluca kılındığı, ayrıca mahpusların odalarında ve mescitte namaz kılabilirdikleri bilgisi paylaşılmıştır.

26. Kurum bahçesinde halı saha, spor alanı, ankesörlü telefon alanı, fırın atölyesi, mobilya atölyesi, çamaşır asma alanı ve geniş bir ağaçlık alan yer almaktadır. Bahçenin düzenli ve bakımlı olduğu, ağaç gölgelerinde mahpusların oturabileceği bank ve masaların bulunduğu gözlemlenmiştir.

27. Yerleşkede toplam 252 adet, Kurumda ise 24 adet güvelik kamerası bulunmaktadır. Kamera kayıtları Heyetimizce incelenmiş; yemekhane, işyurtları⁸, bahçe gibi ortak alanların kör nokta olmayacak şekilde kaydedildiği, odalar ve tuvaletlerde ise mahremiyet gereği kamera olmadığı, kayıtların sistemde geriye dönük olarak 3 ay saklandığı tespit edilmiştir.

3.1.2. KURUM KAPASİTESİ

28. Kurumun kapasitesi 160 olarak belirlenmiş, artan ihtiyaç sebebiyle Kurum İdaresince fiziki şartlar iyileştirilerek arttırılmış toplam kapasite 253'e çıkarılmıştır. Ziyaret tarihinde 70 mahpusun tutulmakta olduğu Kurumda, kalabalıklaşma sorununun bulunmadığı gözlemlenmiştir.

3.1.3. ISINMA

29. Isınma, merkezi doğalgaz sistemi ile sağlanmaktadır. Odalarda ve koridorlarda yeterli büyüklükte ve sayıda kalorifer peteği bulunduğu görülmüştür Mahpuslarla yapılan görüşmelerde de ısınma ile ilgili herhangi bir sorun yaşanmadığı belirtilmiştir.

30. Kurumda bulunan mahpuslara, mevsim şartlarına uygun olarak battaniye, nevresim, yastık vb. malzemelerin verildiği bilgisi edinilmiştir.

⁸ 4 No.lu Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatlanması Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi madde 79; "İşyurtları, ceza infaz kurumları ile tutukevleri bünyesinde aşağıda belirtilen amaçları gerçekleştirmek amacıyla oluşturulan tesis, atölye ve benzeri ünitelerdir:

- Hükümlü ve tutukluların meslek ve sanatlarını koruyup geliştirmek.
- Hükümlü ve tutuklulara bir meslek ve sanat öğretmek.
- Ünitelerde üretilen ekonomik değerleri pazarlamak."

3.1.4. SUYA ERİŞİM

31. Kurumun su ihtiyacının sondaj kuyusundan sağlanmakta olduğu, içme suyunun ise sondaj suyunun arıtmaya tabi tutulması suretiyle temin edildiği, ayrıca kantinde pet şişe su satışının da yapılmakta olduğu belirtilmiştir.

32. Sondaj kuyusundan gelen içme suyundan her ay, kullanma suyundan ise iki ayda bir numune alınarak Burdur İl Sağlık Müdürlüğüne bağlı Halk Sağlığı Laboratuvarlarına kimyasal ve mikrobiyolojik analize gönderildiği bilgisi verilmiştir.

33. Kurum İdaresince, su dağıtımında kota uygulaması olmadığı, 24 saat temiz kullanım ve içme suyunun verildiği belirtilmiştir. Sıcak suyun ise her gün 04.15-20.00 saatleri arasında 4 defa verildiği, işyurtlarında çalışan mahpusların işe gidiş ve dönüş saatleri dikkate alınarak sıcak su saatlerinin ayarlandığı ifade edilmiştir. Yapılan görüşmelerde mahpuslar, temiz ve sıcak suya erişim konusunda sorun yaşamadıklarını Heyetimize iletmışlerdir.

3.1.5. HİJYEN KOŞULLARI

34. Kurum Müdürü, odalara haftalık olarak ücretsiz temizlik malzemeleri verildiğini, oda temizliğinin odalarda kalan mahpuslarca yapıldığını, ortak kullanım alanlarının temizliğinin ise Hazır Ekip⁹ adı verilen grupta görev alan mahpuslarca günlük olarak yapıldığını aktarmıştır.

35. Kurumda ayda bir böcek ilaçlaması yapıldığı belirtilmiş, ilaçlamaya ilişkin evraklar incelendiğinde ilaçlamanın düzenli olarak yapıldığı doğrulanmıştır.

36. Kurumda çamaşırhane ve terzihane bulunmaktadır. Çamaşırhanede birer adet sanayi tipi çamaşır makinesi, ev tipi çamaşır makinesi ve sanayi tipi kurutma makinesi bulunduğu görülmüştür. Çamaşırhanenin her gün kullanıma açık olduğu, çalışan mahpusların iş kıyafetlerinin haftada bir gün, hayvancılık bölümünde çalışan mahpusların iş kıyafetlerinin haftada iki gün ücretsiz olarak yıkandığı; mahpusların özel kıyafetleri ve nevresimlerinin ise 11 TL ücret karşılığında yıkandığı ifade edilmiştir.

37. Mahpuslar ücret karşılığında kurutma makinesinden yararlanabildiklerini, isterlerse Kurum bahçesinde yer alan çamaşır asma alanına da çamaşırlarını asabildiklerini belirtmişlerdir.

38. Ziyaret tarihinde terzihanenin aktif olmadığı, ancak çalışan mahpusların buradaki ütüü kullanarak iş kıyafetlerini kendilerinin ütülerine izin verildiği ifade edilmiştir

⁹ Henüz hangi işyurdunda ve işkolunda çalışacağı belli olmayan ya da mevcut iş kolunu değiştirmek isteyip yeni bir işkolunda görevlendirilmeyen mahpusların, bu süreçte günlük temizlik işlerinde çalıştığı gruba, Kurum İdaresi ve mahpuslarca Hazır Ekip denilmektedir.

3.1.6. KANTİN

39. Kurumda mahpusların ihtiyaçlarını karşılayabileceği bir kantin bulunmaktadır. Mahpuslar pazartesi, çarşamba ve cuma günleri olmak üzere haftada üç gün kantinden faydalanabildiklerini, ürün çeşitliliğinin yeterli olduğunu, kantinde olmayan bir ürünü talep etmeleri halinde bu ürünlerin getirildiğini, fiyatların ise pahalı olduğunu belirtmişlerdir.

40. Heyetimizce yapılan incelemede, birden fazla marka ve türde ürün getirilerek çeşitliliğin sağlandığı, son kullanma tarihi geçen ürün bulunmadığı ve ürün fiyatlarının piyasa ile uygun oranda olduğu tespit edilmiştir.

3.2. YÖNETİM VE PERSONELİN TUTUMU

41. Yapılan görüşmelerde mahpuslar, kendilerine karşı işkence ya da kötü muamele konusu olabilecek herhangi bir davranış uygulanmadığını, genel olarak İdare ve Kurum personelinin kendilerine yönelik tutum ve davranışlarından memnun olduklarını belirtmişlerdir. Özellikle yemekhanede çalışan mahpuslar, hatâen tabak kırdıklarında ya da bir dikkatsizlik yaptıklarında kibar bir şekilde uyarıldıklarını, görevli personelin kendilerine iyi davrandığını ifade etmişlerdir.

42. Kurumda, dilekçelerin, görevli personel tarafından sabah sayımı sırasında toplanarak Nöbetçi Müdür'e getirildiği; Nöbetçi Müdür tarafından dilekçelerin, ilgili kişilerin UYAP dosyalarına işlendiği, ardından ilgili yerlere havale edildiği belirtilmiştir; dilekçelerin genelinin mahkemelere yazıldığı ve dava dosyaları ile ilgili olduğu ifade edilmiştir. Mahpuslar, yapılan görüşmelerde verdikleri dilekçelerin ilgili makamlara gönderilmesinde bir sorun yaşamadıklarını, dilekçelerinin ilgili mercilere iletildiğini ifade etmişlerdir.

43. Mahpusların büyük bir kısmı, Kurum Müdürü ile görüşme yapabildiklerini, günlük çalışmalarını sırasında Müdürün sık sık yanlarına gelip sorunlarını dinlediğini belirtmişlerdir. Ziyaret sırasında Müdürün mahpusların isimlerini bildiği, hepsiyle olumlu bir şekilde iletişim kurduğu görülmüştür.

44. Kurumda dörtlü vardiya¹⁰ sistemi uygulandığı bu sebeple mevzuata uygun olarak sabah, akşam ve gece olmak üzere düzenli olarak üç defa sayım¹¹ yapıldığı aktarılmıştır. Ziyaret sırasında bahçede akşam sayımı yapıldığı görülmüş, sayım sırasında personelin mahpuslara yönelik tutum ve davranışlarının olumlu olduğu gözlemlenmiştir.

¹⁰ Dörtlü vardiya; 08.00-20.00 arası çalışan personelin 24 saat dinlendiği; 20.0-08.00 arası gece çalışan personelin ise 48 saat dinlendiği çalışma sistemini ifade eder.

¹¹ Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik madde 34/6; "Sayımlar, 10'uncu maddede belirtilen görevliler tarafından, dörtlü vardiya hizmetinin uygulandığı kurumlarda sabah, akşam ve gece olmak üzere günde üç kez, diğer vardiya hizmetlerinin uygulandığı kurumlarda ise her vardiya değişiminde yapılır."

3.3. DIŞ DÜNYA İLE İLETİŞİM

3.3.1. TELEFONLA GÖRÜŞME YAPMA HAKKI

45. Kurumda toplam 20 adet ankesörlü telefon bulunmaktadır. Mahpusların, her gün 08.30-00.00 saatleri arasında, bahçede yer alan ankesörlü telefonlardan, sayı ve sürede herhangi bir sınırlama olmaksızın serbestçe telefon görüşmesi¹² yapabildikleri belirtilmiştir.

46. Ziyaret sırasında, mahpusların yalnız olarak telefon görüşmesi yaptıkları, İKM'lerin yapılan görüşmeleri duyamayacak uzaklıkta durduğu görülmüştür.

47. Yapılan görüşmelerde, mahpuslar herhangi bir sınırlama olmadan görüşme yapabildiklerini iletilmişler; yabancı mahpusların bir kısmı ise telefonların sadece dört tanesinin yurtdışı aramalarına açık olduğunu, zaman zaman bozulan telefonlar olması sebebiyle bu sayının daha da azaldığını, böyle durumlarda telefon için sıra olduğunu iletilmişlerdir. Heyetimizce bu durum İdareye iletildiğinde; bozulan telefonların tamiri için Türk Telekom tarafından gerekli çalışmanın yapıldığı, ziyaret tarihinde bozuk telefon bulunmadığı ve telefonların tamamının yurt dışı aramalarına açık olduğu ifade edilmiştir. Telefonların çalışıp çalışmadığı Heyetimizce tek tek kontrol edilmiş, hepsinin çalıştığı tespit edilmiştir.

3.3.2. AÇIK GÖRÜŞ

48. Kurum İdaresi tarafından, mahpusların ayda dört defa açık görüş¹³ yapabildiği açıklanmıştır.

49. Açık görüşe gelen ziyaretçilere Kuruma girişte, üzerinde kaç ziyaretçinin geldiği ve ziyaretçilerin hangi masada görüşme yapacağını gösteren bir kâğıt verildiği, böylece karışıklık olmadan görüşlerin düzen içinde yapıldığı ifade edilmiştir.

50. Ziyaretçi sayısı açısından, 18 yaşından küçüklerde bir sınırlama olmadığı, 18 yaşından büyüklerde ise en çok beş ziyaretçiye kadar izin verildiği belirtilmiştir.

51. Heyetimizce açık görüş alanı incelenmiş, bu alanda sadece görüntü kaydı yapan ancak ses kaydı almayan iki adet güvenlik kamerası bulunduğu, gelen ziyaretçilerin ve mahpusların kullanımı için yeterli sayıda masa ve sandalyenin yer aldığı görülmüştür.

¹² Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik madde 74/4; "Açık kurumlar ile çocuk eğitimevlerinde bulunan hükümlüler, ücretli telefonlarla sesli veya görüntülü olarak serbestçe görüşme yapabilirler."

¹³ 17.06.2005 tarihli Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelik'in 18'inci madde beşinci fıkrası: "Çocuk kapalı ceza infaz kurumunda bulunan hükümlü ve tutuklu çocuklar ile açık ceza infaz kurumları ve çocuk eğitimevlerinde kalan hükümlüler görüşlerini her zaman açık görüş şeklinde yapar." hükmü gereğince açık ceza infaz kurumlarında kapalı görüş yapılmamaktadır.

52. Avukat görüşmelerinin de açık görüş alanında yapıldığı, görüşmelerin mevzuata uygun olarak konuşulanların başkalarının duyulamayacağı¹⁴ ancak İKM'lerce görülebileceği bir şekilde yapıldığı belirtilmiştir.

3.3.3. HABERLEŞME VE İLETİŞİM ARAÇLARINDAN YARARLANMA

53. Kurum yemekhanesinde bir adet televizyon yer almakta, odalarda ise televizyon bulunmamaktadır. Televizyonda toplam 32 kanal yayınının olduğu, bunlar içinde sinema, müzik, belgesel, ücretli spor kanalı ile Kurum hakkındaki duyuruların ve eğitim faaliyetlerinin yapıldığı Eğitim ve İyileştirme kanalının bulunduğu belirtilmiştir. Ücretli spor kanalının ücretinin Kurum İdaresince karşılandığı ifade edilmiştir.

54. Yapılan görüşmelerde mahpusların büyük bir kısmı, televizyon kanallarının yeterli olduğunu, televizyona erişimde herhangi bir kısıtlama olmadığını Heyetimize iletmışlerdir.

55. Görüşülen yabancı uyruklu mahpuslardan bazıları ise; yemekhanede önceden iki adet televizyon olduğunu, televizyonlardan birinde Türkçe kanalların, diğerinde ise yabancı kanalların izlendiğini ancak şu anda tek televizyon olduğunu ve yabancı kanal bulunmadığını belirtmişler; kaldırılan televizyonun geri getirilerek Farsça, Arapça ve Azerice yayın yapan televizyon kanallarının yayın listesine eklenmesini talep etmişlerdir. Mahpusların talebi Kurum İdaresine iletilmiş ve İdareden COVID-19 pandemi döneminde kalabalıklaşma sebebiyle, hastalığın bulaşmasını önlemek için televizyonlardan birisinin kaldırıldığı ve henüz geri getirilmediği cevabı alınmıştır.

3.4. SOSYAL, KÜLTÜREL, MESLEKİ, EĞİTSEL VE SPORTİF ETKİNLİKLER

3.4.1. İŞYURLARI

56. Kurumda işyurdu faaliyetleri kapsamında fırın, mobilya, inşaat, seracılık, tarım ve hayvancılık bölümlerinin bulunduğu ve toplam 40 mahpusun bu bölümlerde çalıştığı ifade edilmiştir. Ayrıca 5 mahpusun kapalı ceza infaz kurumunda yer alan yemekhanede, 2 mahpusun ise Kurum çay ocağında çalıştığı belirtilmiştir.

57. Çalışmak isteyen mahpusların Kurum İdaresine çalışmak istediği alanı içeren bir dilekçe yazdığı, uygun boşluk varsa mahpusun ilgili işyurdunda çalışmaya başlatıldığı ifade edilmiştir. Çalışmaya başlamadan önce mahpusa, Kurum aile hekiminden çalışabileceğine dair sağlık raporu verildiği, baret ve koruyucu gözlük kullanma, iş makinelerini çalışır vaziyette bırakmama gibi iş güvenliği talimatlarının bildirildiği ve buna dair tutanağın imzalatıldığı belirtilmiştir. İşçilerin çalışma talep dilekçeleri, sağlık

¹⁴ Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelik madde 20; "Hükümlü ile avukatı, meslek kimliğinin ibrazı üzerine, tatil günleri dışında ve çalışma saatleri içinde, bu iş için ayrılan görüşme yerlerinde, konuşulanların duyulamayacağı, ancak; güvenlik nedeniyle görülebileceği bir biçimde, açık görüş usulüne uygun olarak görüşür."

raporları, işe giriş bildirgeleri ve ilgili tutanaklar incelenerek yapılan işlemlerin iş sağlığı ve güvenliğine uygun olduğu tespit edilmiştir.

58. Fırın ve mobilya atölyesinin mevcut Kurum bahçesinde yer aldığı; inşaat, seracılık, tarım ve hayvancılık bölümleri ile yapılmakta olan yeni açık ceza infaz kurumunun; Kuruma 15 km uzaklıkta bulunan BURTRAK (Burdur Traktör Fabrikası) arazisinde yer aldığı görülmüştür.

59. Fırında çalışan mahpuslardan, 08.00-17.00 saatleri arasında atölye ustası kontrolünde ekmek yaptıkları, Çarşamba günleri ise simit çıkardıkları, yapılan ekmek ve simitlerin mahpuslara dağıtıldığı, çalışma ücretlerinin de düzenli olarak yatırıldığı bilgisi alınmıştır.

60. Mobilya atölyesinde çalışan mahpuslarla yapılan görüşmede; yaklaşık üç aylık bir eğitim sürecine tabi oldukları, bu süre içinde makine kullanımı, iş güvenliği, mobilya üretimi konularını öğrendikleri, daha sonra ahşap kamelya, dolap, kuş yuvası gibi eşyalar ürettikleri, inşası devam eden yeni açık ceza infaz kurumunun dolap ve laminant parkelerini kendilerinin yaptıkları bilgisi alınmıştır. Staj süreci sonrasında mahpusların, çalışma süreleri ve iş faaliyetlerindeki gelişmelerinin izlendiği; gelişim oranlarına göre çırak, kalfa ve usta şeklinde ilerledikleri ifade edilmiştir. Atölyede yeterli sayıda koruyucu eldiven ve gözlük bulunduğu, koruyucu malzemelerin kullanılmasına yönelik uyarı tabelalarının duvarda asılı olduğu görülmüştür. Mahpuslar, ahşap işleme ve zımpara makinelerini atölye ustası gözetiminde kullandıklarını, yanlarında usta olmadan makineleri kullanmalarına izin verilmediğini ifade etmişlerdir.

61. BURTRAK arazisinin Cumhurbaşkanlığı Yatırım Programı dâhilinde 49 yıllığına Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne tahsis edildiği bilgisi paylaşılmıştır. 722 dönümlük arazi üzerinde yeni açık ceza infaz kurumunun yapımının devam ettiği ve mahpusların yeni kurum inşaatında çalıştıkları görülmüştür. Yapılan görüşmede mahpuslar, çalışma saatlerine riayet edildiğini ve fazla çalışma yaptırılmadığını belirtmişler, yemek porsiyonlarının ise doyurucu olmadığından yakınmışlardır.

62. Hayvancılık faaliyetleri kapsamında arazide iki adet keçi ağılı bulunmaktadır. Mahpuslar, burada günlük olarak hayvanların sütünü sağdıklarını, temizlik ve bakımlarını yaparak yemlerini verdiklerini ifade etmişlerdir. Mahpusların gerçekleştirdikleri hayvancılık ve süt ürünlerine ilişkin faaliyetlerde, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Veterinerlik Fakültesi ile koordineli bir şekilde çalışıldığı belirtilmiştir.

63. Arazi üzerinde tarım faaliyetleri kapsamında 38.000 kök lavantanın bulunduğu bir alan olduğu, yıl içinde mahpuslarca toplanan lavantaların Isparta'da işlendiği ifade edilmiştir. Ayrıca 1200 adet ceviz ağacı bulunan 27 dönümlük bir alan olduğu, toplanan cevizlerin, şekerleme atölyesinde ceviz ezmesi üretiminde kullanıldığı belirtilmiş ancak şekerleme atölyesinin pandemi ve yetersiz eleman sayısı nedeniyle geçici olarak kapatıldığı, ziyaret tarihinde aktif olmadığı görülmüştür.

64. Seracılık faaliyetlerinin 1950 m²lik üç adet serada yürütüldüğü görülmüş; mahpusların domates, salatalık, marul, biber gibi çeşitli ürünler yetiştirdiği bilgisi verilmiştir.
65. Mahpusların çalışma ücretlerini mevzuata uygun olarak puantaj usulüne¹⁵ göre aldıkları belirtilmiştir.
66. Görüşülen mahpuslar genel olarak çalışma saatlerinin uygun olduğunu, sigortalarının yapılması ve ücretlerinin yatırılması konusunda herhangi bir sorun yaşamadıklarını, mola sürelerinin de yeterli olduğunu ifade etmişlerdir.

3.4.2. EĞİTSEL, SOSYAL, SPORTİF VE KÜLTÜREL FAALİYETLER

67. Eğitim Servisinde üç öğretmen görev yapmaktadır.
68. Kurumdaki mahpuslara; “Gıda ve Su Sektöründe Çalışanlar İçin Hijyen Eğitimi, Süt Hijyeni, İş Sağlığı ve Güvenliği, Sanayi Tipi Buhar Kazanı Yakma gibi mesleki kursların yanında Okuma Yazma, Din Eğitimi, Kur’an-ı Kerim Okuma, Okur Yazarlık Eğitimi” gibi eğitsel kursların da verildiği ve kursların belirli aralıklarda açıldığı ifade edilmiştir. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde yabancı dil ve müzik kursu açılması yönünde çok sayıda talep Heyetimize iletilmiştir.
69. Kurum İdaresince, İl Milli Eğitim Müdürlüğünden toplam 36 adet kurs açılması ve kurslar için eğitmen görevlendirilmesi talebinde bulunulduğu belirtilmiştir.
70. Kurumda sosyal faaliyet olarak; kompozisyon yarışması, Kadir Gecesi etkinliği, iftar programı, anne babaya hürmet semineri, bağımlılıkla mücadele semineri gibi etkinliklerin düzenlendiği ifade edilmiştir.
71. Kurum bahçesinde bir halı saha yer almaktadır. Hafta içi kapalı ceza infaz kurumundaki mahpusların, hafta sonu ise Kurumdaki mahpusların halı sahadan yararlanabildikleri aktarılmıştır. Bahçede, mahpusların pet şişe ve teneke kutulardan yaptıkları spor aletleri olduğu görülmüş, mahpusların istedikleri zaman bu alanda spor yapabildikleri ve bahçede voleybol oynayabildikleri belirtilmiştir.
72. Birinci katta yer alan bilgisayar odasında iki adet bilgisayar bulunmaktadır. Eğitimi devam eden mahpusların online sınavlara bu bilgisayarlardan katıldığı ifade edilmiştir.

¹⁵ Ceza İnfaz Kurumları ile Tutukevleri İşyurtları Kurumu ve İşyurtlarının İdare ve İhale Yönetmeliği madde 22/9; “Ücretin tahakkukunda, günlük olarak tutulacak puantaj cetveli esas alınır. Puantaj cetvelinde çalışmanın yapıldığı tarih, çalıştırılan hükümlünün adı ve soyadı ile imzasına yer verilir. Puantaj cetveli, işveren ile işyurdu veya kurum yetkilisi tarafından görevlendirilecek personel tarafından müştereken, iki nüsha olarak düzenlenir. Cetvelin bir nüshası işverence, diğer bir nüshası ise işyurdu veya kurum yetkilisince muhafaza edilir.”

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

73. Manevi rehberlik servisinde iki vaizin görev yaptığı, vaizlerin mahpuslarla bireysel ya da toplu olarak görüşmeler gerçekleştirdikleri, Ramazan Ayı ve kandil günlerinde mukabele ve hatim programlarının yapıldığı bilgisi paylaşılmıştır.

74. Kurumda aktif olarak eğitim-öğretime devam eden mahpuslara ilişkin sayısal veriler aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

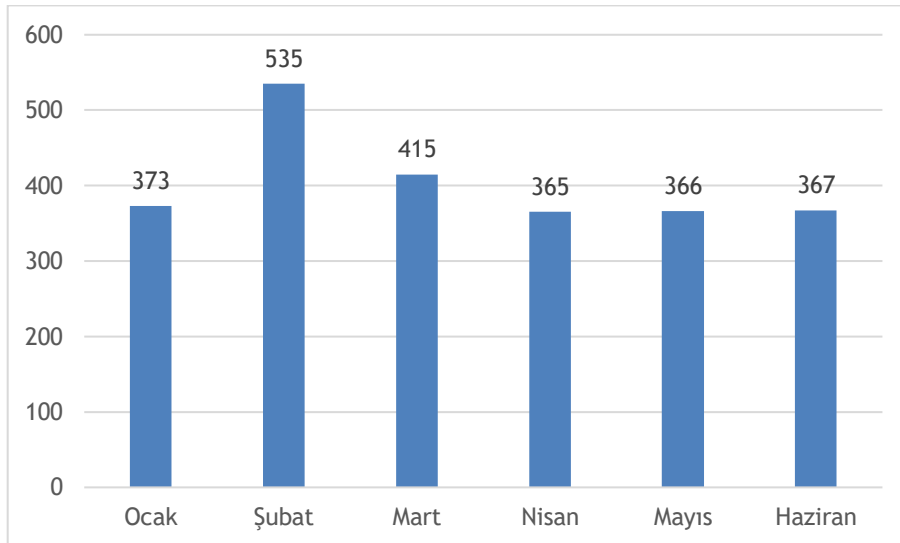
ÖĞRENİM KADEMESİ	KİŞİ SAYISI
Açık Öğretim Ortaokulu	6
Açık Öğretim Lisesi	86
Açık Öğretim Fakültesi	1
TOPLAM	93

75. Kurum kütüphanesinde, farklı türlerde toplam 950 adet kitap bulunmaktadır. Ziyaret Heyeti tarafından kütüphane incelenmiş, kitap sayı ve çeşitliliğinin yeterli olduğu, yabancı mahpusların yararlanabilmesi için İngilizce, Almanca, Fransızca, Farsça, Rusça, Japonca ve Felemenkçe gibi farklı dillerde kitapların bulunduğu, Braille alfabesinde ise sadece Kur'an-ı Kerim bulunduğu görülmüştür.

76. Mahpuslar, 08.30-20.00 saatleri arasında kütüphaneden faydalanabilmekte, Kurum kütüphanesi dışında Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Kütüphanesi ile Burdur İl Halk Kütüphanesinden de kitap talep edebilmektedirler. Kurum kütüphanesinde ve İl Halk Kütüphanesinde bulunan kitapların listelerinin odalara dağıtımlarının yapıldığı belirtilmiştir. Son 1 yıl içinde 96 mahpus kütüphaneden yararlanmıştır.

77. Görüşülen mahpuslar, kitaba erişimde bir sıkıntı yaşamadıklarını belirtmiş, bazı yabancı mahpuslar ise Farsça kitap sayısının ve çeşitliliğinin artırılmasını talep etmişlerdir.

78. Ziyaret tarihi itibarıyla mahpuslar, 2022 yılında İl Halk Kütüphanesinden toplam 2421 kitap okumuşlardır. Okunan kitapların aylara göre dağılımına ilişkin sayısal veriler aşağıdaki gibidir:



Şekil1:2022 Yılı Aylara Göre Kitap Okuma Dağılımı

3.5. SAĞLIK VE BESLENME

3.5.1. REVİR VE PSİKO-SOSYAL SERVİS

79. Kurumda, Burdur İl Sağlık Müdürlüğü tarafından görevlendirilen bir aile hekimi, Adalet Bakanlığına bağlı olarak görev yapan bir dış hekimi ve üç sağlık memuru görev yapmaktadır. Ayrıca İdarenin talebi üzerine, İl Sağlık Müdürlüğünden iki sağlık personelinin geçici olarak görevlendirildiği, toplam sağlık memuru sayısının beşe yükselmesi ile revirde 24 saat sağlık personelinin bulundurulduğu belirtilmiştir. Revirde; muayene, ilaç takibi ve dağıtımı, basit tıbbi müdahaleler ile hastane sevk işlemlerine yönelik hizmetler sunulmaktadır.

80. Yerleşke içinde iki adet revir bulunmaktadır. Kapalı ceza infaz kurumundaki revir, bir dış muayenehanesi ve bir muayene odası olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Dış muayenehanesinde, dış ünitesinin ve gerekli tedavi malzemelerinin bulunduğu; muayene odasında ise EKG cihazı¹⁶, CPR cihazı¹⁷, laringoskop¹⁸, oksijen tüpü, ateş ölçer, stetoskop gibi malzemeler ile adrenalin, dopamin ve atropin ampullerinin olduğu görülmüştür. Adrenalin ampullerinin son kullanma tarihinin geçtiği tespit edilmiş ve imha edilmesi sağlanmıştır. Ayrıca revirin üçüncü katta yer aldığı ancak revire ulaşımın sadece merdivenlerden sağlandığı, asansör ya da bina içi engelli rampası bulunmadığı gözlemlenmiştir.

81. Kurumdaki revir ise bir muayene odasından oluşmakta ve giriş katta yer almaktadır. Revir içinde bir muayene masası ve hasta kayıtlarının tutulduğu dosyalar olduğu görülmüştür. Muayene için EKG cihazı, ateş ölçer, stetoskop gibi gerekli cihazların kapalı ceza infaz kurumu revirinden getirildiği belirtilmiştir.

82. Aile hekiminin her Çarşamba muayene için Kurumdaki revire geldiği, muayene günü dışında ilaç yazdırma, kontrol gibi durumlarda mahpusların kapalı ceza infaz kurumunda yer alan revire götürüldüğü, dış tedavisi için de kapalı ceza infaz kurumunda yer alan dış muayenehanesine gittikleri belirtilmiştir.

83. Revir panosunda herkesin görebileceği şekilde günlük tedavi listesinin asılı olduğu, burada kronik ve çeşitli rahatsızlıkları olan, yeşil ya da kırmızı reçeteli ilaç kullanan, kendine zarar verme riski bulunan mahpusların isimleri ile hastalıklarının yer aldığı, bu bilgilerin muayeneye gelen diğer mahpuslarca görüldüğü ve bu durumun hasta mahremiyetine uygun olmadığı tespit edilmiştir.

¹⁶ EKG cihazı, kalp damar hastalıklarının tanısı için kullanılan, kalbin kasılması sırasında ortaya çıkan elektriksel aktivitenin grafiksel olarak kayıt edilmesini sağlayan bir cihazdır.

¹⁷ CPR cihazı, sabit ve etkin bir şekilde otomatik kalp masajı yapan bir cihazdır.

¹⁸ Laringoskop, entübasyon (solunum yolu açma) işlemi yapılırken kullanılan cerrahi bir alettir.

- 84.** Acil müdahale gerektiren hallerde 112 Acil Çağrı Merkezinin arandığı, ambulans gelene kadar mahpusa ilk müdahalenin Kurum sağlık personeline yapıldığı belirtilmiştir.
- 85.** Mahpuslar, dilekçe ile muayene talebinde bulunabildiklerini, sözlü olarak talep ettiklerinde de muayene olabildiklerini ve bu konuda herhangi bir sorun yaşamadıklarını, hastaneye görevli İKM'ler eşliğinde kelepçesiz sevk edildiklerini ifade etmişlerdir.
- 86.** Muayene sonucunda, ileri tetkik ve tedavi gereken durum olursa, mahpusların bir üst basamak sağlık kuruluşuna sevklerinin sağlandığı ifade edilmiştir. İlgili kayıtlar incelendiğinde mahpusların; Isparta Şehir Hastanesine, Isparta Süleyman Demirel Eğitim ve Araştırma Hastanesine ve Antalya Eğitim ve Araştırma Hastanesine sevklerinin yapıldığı, hala ilgili hastanelerde tedavisi devam eden mahpusların mevcut olduğu tespit edilmiştir.
- 87.** Ziyaret tarihinde Kurumda bir astım hastası dışında ciddi kronik rahatsızlığı olan mahpus bulunmadığı, astım hastası mahpusun ilaçlarının da aile hekimi tarafından düzenli olarak reçete edildiği belirtilmiştir.
- 88.** Psiko-sosyal serviste, bir psikolog ve bir sosyal çalışmacı görev yapmaktadır. Ziyaret tarihinde psikoloğun izinde, sosyal çalışmacının ise doğum izninde olduğu belirtilmiş bu sebeple serviste görevli olan İKM ile görüşme yapılmıştır.
- 89.** Psiko-sosyal Serviste mahpuslarla bireysel görüşmeler yapıldığı, kendine zarar verme, saliverilme öncesi gelişim gibi konularda değerlendirmeler yapıldığı belirtilmiştir.
- 90.** Yapılandırılmış Ruhsal Değerlendirme ve Bireysel Müdahale Programı (YARDM) kapsamında Kuruma ilk kabulü yapılan mahpuslarla, üç gün içinde görüşme yapılarak ARDEF¹⁹ formunun doldurulduğu, ardından mahpusun takibe alınarak gözlemlendiği, sonuca göre gözlem değerlendirme, gelişim değerlendirme formlarının doldurularak mahpusun ihtiyacına göre destek ve müdahale programları uygulandığı ifade edilmiştir.
- 91.** Mahpuslarla yapılan görüşmelerde psikolog ile istedikleri zaman görüşebildikleri, psikoloğun kendilerini sık sık bireysel görüşmeye çağırdığı ifade edilmiştir.

¹⁹ Ceza infaz kurumlarındaki ruh sağlığı problemleri olan hükümlü ve tutukluların personel tarafından erken dönemde tanınması ve psiko-sosyal yardım ve sağlık servisi personelinin eğitimi amacıyla "Araştırma Değerlendirme Formu" (ARDEF) ve "Yapılandırılmış Ruhsal Değerlendirme ve Bireysel Müdahale Programı" (YARDM) oluşturulmuştur. Bu programda hükümlünün risk ve ihtiyaçları belirlenmekte ve sonucunda her hükümlü tutuklu için bireyselleştirilmiş psiko-sosyal destek ve müdahale programı hazırlanmaktadır. ARDEF'ten çıkan sonuçlar doğrultusunda hükümlü ve tutuklular ihtiyaçlarına uygun bireysel müdahale ya da grup çalışmalarına yönlendirilmektedir. (<https://cte.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/yardm-programi> E.T.: 04.08.2022)

3.5.2. BESLENME

92. Kurumun yemekleri, haftalık yemek listesine göre kapalı ceza infaz kurumunda yer alan mutfakta hazırlanmaktadır. Hazırlanan yemekler, mevcuda göre belirlenerek görevli personel eşliğinde mahpuslara dağıtılmaktadır. Gün içinde çalışan mahpuslar yemeklerini çalıştıkları yerde yemekte, diğer mahpuslar ise yemekhanede yemektedirler. Personel için ayrı bir yemekhane bulunmakta, mahpuslar ile personele aynı yemekler çıkmaktadır.

93. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde yemeklerin lezzetli ve doyurucu olduğu belirtilmiş ancak BURTRAK arazisinde çalışan bazı mahpuslarca yemek miktarlarının az olduğu ve doyurucu olmadığı yönünde şikâyetler aktarılmıştır. Kurum İdaresi, yemeklerin günlük 2300 kalori üzerinde olmasına dikkat edilerek iâşe bedeli kapsamında hazırlandığını, günlük iâşe bedelinin 01.07.2022 tarihinde 22 TL'ye çıkartılacağını ifade etmiştir.

94. Kalori değerlerine dikkat edilerek aylık yemek listelerinin ambar biriminde görevli personel tarafından belirlendiği, Kurumda görevli diyetisyen²⁰ ya da gıda mühendisi bulunmadığı bilgisi paylaşılmıştır.

95. Ziyaret Heyetince öğle yemeği Kurum yemekhanesinde yenilmiştir, yemeklerin lezzetli ve doyurucu olduğu, yemekhanenin temiz olduğu gözlemlenmiştir. Haftalık yemek listeleri incelendiğinde, diyabet ve ülser hastaları için ayrı yemek çıkarıldığı, yemeklerin yeterli çeşitlilikte olduğu, meyve ve sebzenin sıkça verildiği görülmüştür. Kurum İdaresi, her ne kadar diyabet ve ülser hastaları için ayrı yemek çıkarılmaya dikkat edilse de bir diyetisyen ya da gıda mühendisine ihtiyaçları olduğunu, Adalet Bakanlığından görevlendirme talep ettiklerini ancak henüz bir diyetisyen ya da gıda mühendisi görevlendirilmediğini ifade etmiştir.

96. Ziyaret Heyeti tarafından mutfak, kantin, soğuk hava ve kuru bakliyat depoları incelenmiş, bu alanların temiz olduğu, ürünlerin saklama koşullarına uygun bir şekilde muhafaza edildiği tespit edilmiştir. Soğuk hava depolarında glutensiz ekmek olduğu görülmüş, çölyak hastalığı ya da gluten hassasiyeti olan mahpuslara bu ekmeklerden verildiği belirtilmiştir.

97. Yapılan incelemede yemek numunelerinin mevzuata²¹ uygun olarak 72 saat boyunca saklandığı ve önceki günlere ait yemek numunelerinin de mutfakta bulunduğu görülmüştür.

²⁰ Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik Madde 13/1: "Sağlık servisi; kurumda koruyucu ve tedavi edici sağlık hizmetlerini cezaevi tabibinin başkanlığında yerine getiren servistir. Sağlık servisinde; cezaevi tabibi, dış tabibi, eczacı, veteriner, diyetisyen, sağlık memuru, hemşire ve hayvan sağlık memuru görev yapar."

²¹ Gıda Güvenliği ve Kalitesinin Denetimi ve Kontrolüne Dair Yönetmelik madde 8/1; "Kamu-özel kurum ve kuruluşları ile mahallinde üretilerek toplu tüketime sunan işyerleri ve yemek fabrikaları, ürettiği yemek partisinin her çeşidinden alınan bir örneği 72 saat uygun koşullarda saklamakla yükümlüdür."

4. TAVSİYELER

4.1. KURUM İDARESİNE YÖNELİK TAVSİYELER

- 98.** Odalarda, kullanılmadığı için üst üste konulan boş ranzaların, mahpusların güvenlikleri açısından risk oluşturduğu değerlendirilerek odalardan çıkartılması,
- 99.** Mahpusların kendilerine zarar vermelerini önlemek adına banyolardaki demir duş perdesi borularının hafif plastik borularla değiştirilmesi,²²
- 100.** Kurum yemekhanesinden kaldırılan ikinci televizyonun tekrar kullanıma açılması ve kanal listesine Farsça, Azerice, Arapça kanalların eklenmesi,
- 101.** Mahpuslarca talep edilen yabancı dil ve müzik kurslarının açılmasının planlanması, hâlihazırda devam eden faaliyetlerin sürelerinin ve sıklıklarının arttırılması,²³
- 102.** Kurumdaki mahpusların talepleri doğrultusunda Kurum kütüphanesindeki Farsça kitapların sayısının ve çeşitliliğinin arttırılması,
- 103.** Kurumdaki mahpuslar tarafından da kullanılan kapalı ceza infaz kurumu revirinin, erişilebilirliğin daha kolay olacağı bir alana taşınması veya engelli ya da yürüme güçlüğü çeken mahpusların üst kata çıkabilmesi için gerekli erişilebilirlik standartlarının sağlanması,
- 104.** Kurum revirinde bulunan ilaçların son kullanma tarihlerinin düzenli olarak kontrol edilmesi, son kullanma tarihi geçen ilaçların Tıbbi Atıkların Kontrolü Yönetmeliği'ne uygun olarak imha edilmesi,
- 105.** Kurum revirindeki panoda, mahpusların bilgilerinin yer aldığı listenin hasta mahremiyeti bakımından uygun olmadığı dikkate alınarak söz konusu listenin sadece sağlık personelinin görebileceği şekilde tatbik edilmesi²⁴,

²² Avrupa Cezaevi Kuralları, Madde 18.10; "Bütün mahpusların kaldıkları yerlerde, kaçma ve kendilerine veya başkalarına zarar verme tehlikesine karşı asgarî sınırlayıcı güvenlik düzenlemeleri yapılmalıdır."

²³ Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 27.6; "Spor, oyunlar, kültürel faaliyetler, özel hobiler ve diğer boş zaman uğraşlarına imkân sağlanmalı ve mümkün olduğunca mahpusların bu etkinlikleri organize etmelerine izin verilmelidir."

²⁴ 01.08.2022 tarihli ve 23420 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Hasta Hakları Yönetmeliği madde 21; "Hastanın, mahremiyetine saygı gösterilmesi esastır. Hasta mahremiyetinin korunmasını açıkça talep de edebilir. Her türlü tıbbi müdahale, hastanın mahremiyetine saygı gösterilmek suretiyle icra edilir. Mahremiyete saygı gösterilmesi ve bunu istemek hakkı; a) Hastanın, sağlık durumu ile ilgili tıbbi değerlendirmelerin gizlilik içerisinde yürütülmesini.... kapsar." Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin Ceza İnfaz Alanındaki Tavsiye Kararları R (98) 7 Sayılı Tavsiye Kararına Ek, Hastanın İzni ve Gizlilik, Madde 13; "Tıbbi gizliliğe toplum genel anlayışında olduğu gibi saygı gösterilmeli ve garanti edilmelidir."

106. Aylık yemek menüsünün, porsiyon miktarlarının ve kalori hesaplamalarının bir diyetisyen²⁵ kontrolünde belirlenmesi,²⁶

hususları tavsiye edilmektedir.

²⁵ Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik Madde 13/1: "Sağlık servisi; kurumda koruyucu ve tedavi edici sağlık hizmetlerini cezaevi tabibinin başkanlığında yerine getiren servistir. Sağlık servisinde; cezaevi tabibi, dış tabibi, eczacı, veteriner, diyetisyen, sağlık memuru, hemşire ve hayvan sağlık memuru görev yapar."

²⁶ Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 22.1; "Mahpuslara, yaşlarını, sağlıklarını, fizikî koşullarını, dinlerini, kültürlerini ve çalıştıkları işin özelliğini gözeten besleyici gıdalar temin edilmelidir."



TIHEK

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU

TUNCELİ A-3 TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU

2022/61

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

Ziyaretleri Raporu

KISALTMALAR

ARDEF	Araştırma Değerlendirme Formu
Bkz.	Bakınız
CPT	Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi
EPDK	Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu
m.	Madde
m²	Metrekare
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
para.	Paragraf
SEGBİS	Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması
UYAP	Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi
YARDM	Yapılandırılmış Ruhsal Değerlendirme ve Bireysel Müdahale Programı

1. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 6701 sayılı Kanunla, insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.

2. Türkiye, 14.09.2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre Protokolün amacı: *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*

3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanunun 2/1-k bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.

4. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendinde, kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda ceza infaz kurumlarına ziyaret gerçekleştirmek TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.

5. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 8'inci maddesi uyarınca: *"Kapalı ceza infaz kurumları, iç ve dış güvenlik görevlileri bulunan, firara karşı teknik, mekanik, elektronik veya fizikî engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile temasın olanaklı bulunduğu, yeterli düzeyde güvenlik sağlanmış ve hükümlünün gereksinimine göre bireysel, grup hâlinde veya toplu olarak iyileştirme yöntemlerinin uygulanabileceği tesislerdir."*

6. Anılan görevin icrası kapsamında 27.06.2022 tarihinde Tunceli A-3 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna¹ habersiz bir ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ziyaret Heyetinde... yer almıştır.,

7. Ziyaret kapsamında ilk olarak Kurum Müdürü ile görüşme gerçekleştirilmiş, TİHEK'in ulusal önleme mekanizması görevi kapsamında kendisine bilgi verilmiş ve Kurum hakkında genel sorular

¹ Bundan sonra kısaca Kurum olarak ifade edilecektir.

solunmuştur. Daha sonra mahpusların tutulduğu binaya X-Ray cihazından geçmek suretiyle giriş yapılmış, bu binada bulunan kapalı görüş odası, kantin, personel yemekhanesi, başmemurluk odası ve revir heyetimiz tarafından incelenmiştir. Akabinde tüm koşullara girilmek suretiyle mahpuslar ile birebir görüşmeler gerçekleştirilmiş, mahpusların tutuldukları ortam yerinde gözlemlenmiştir. Mahpuslar, Kurumdan herhangi bir yetkili ve görevli nezareti olmaksızın dinlenmiştir. Ziyarete son olarak Kurum yönetimi ile tekrar bir araya gelinmiş; heyetin gözlem ve tespitleri, mahpusların talep ve şikâyetleri bağlamında yönetimle görüşülerek ziyaret sonlandırılmıştır.

8. Bu rapor, 18.01.2022 tarih ve 2022/43 sayılı Kurul kararı ve Başkanlık makamının 22.06.2022 tarihli ve 11285 sayılı oluruna istinaden 27.06.2022 tarihinde, Tunceli A-3 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna gerçekleştirilen habersiz ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. KURUM HAKKINDA GENEL BİLGİLER

9. Kurum, Tunceli merkezine 650 metre uzaklıkta, Tunceli Belediyesine 700 metre mesafede olup 1975 metrekarelik alan üzerine inşa edilmiştir.

10. Kurum, tek katlı ve iki katlı birer bloktan oluşmakta olup bloklardan biri mahpusların² barındırılması amacıyla, diğeri ise idari bina olarak kullanılmaktadır.

11. Kurumda 1 kantin, 1 revir, 1 mutfak, 1 berberhane, 9 adet kapalı görüş kabini, 3 adet telefon kabini ve 1 personel yemekhanesi bulunmaktadır. Kurumda, açık görüş, psikolog görüşmesi, manevi rehberlik görüşmesi için ayrı odalar bulunmamakta olup görüşmeler personel yemekhanesinde gerçekleştirilmektedir. Öte yandan Kurumda kütüphane bulunmamakta, kitaplar yemekhanedeki kitaplık ve kutularda muhafaza edilmektedir.

12. Kurumda avukat görüşme odası bulunmamaktadır. İdare, avukat görüşmelerinin personel yemekhanesi ile kapalı görüş odalarında yapıldığı, yoğunluk yaşanması durumunda ise girişte infaz ve koruma memurlarının bulunduğu salonda görüşmelerin gerçekleştirildiği bilgisini vermiştir.

13. Kurumda, yumuşak oda, derslik, açık ve kapalı spor salonu, Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS) odası ve e-görüş kabini bulunmamaktadır.

14. Kurumda, 7/24 esasına göre kayıt yapan ve geriye dönük 6 aylık kayıt saklama özelliğine sahip 14 adet güvenlik kamerası bulunmaktadır. Bu kameralardan 3 tanesi Kurumun içini, 11 tanesi ise Kurumun dışını kayıt altına almaktadır.

² Bu raporda kullanılan "mahpus" sözcüğü, ceza infaz kurumlarında özgürlüğünden mahrum bırakılan tutuklu, hükümlü ve hüküm özlüleri ifade etmektedir.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

15. Kurumda 1'i kadın koğuşu olmak üzere toplam 5 adet koğuş bulunmakta olup her koğuşun müstakil havalandırma alanı mevcuttur. Koğuşların ortalama metrekare ölçüleri ise aşağıdaki gibidir:

Koğuşlar	Havalandırma ve Ortak Alanlar	Yatak Alanı
4 Kişilik	40 m ²	15 m ²
12 Kişilik (2 Adet)	105 m ²	24 m ²
20 Kişilik (2 Adet)	105 m ²	55 m ²

2.2. KURUM PERSONELİ

16. Kurumda, toplam 33 personel görev yapmaktadır. Personelin 12'si lisans, 10'u ön lisans, 11'i lise mezunudur.

17. Personelin ünvan dağılımı ise aşağıdaki gibidir:

ÜN VAN	MEVCUT KADRO SAYISI
Kurum Müdürü	1
Psikolog	1
İnfaz ve Koruma Başmemuru	1
İnfaz ve Koruma Memuru (Erkek)	16
İnfaz ve Koruma Memuru (Kadın)	6
Sağlık Memuru	2
Bilgisayar İşletmeni	2
Kaloriferci	1
Şoför	2
Aşçı	1
TOPLAM	33

2.3. ÖZGÜRLÜĞÜNDEN MAHRUM BIRAKILAN KİŞİLER

18. Ziyaret tarihinde, Kurumda 3'ü hükümlü ve 32'si tutuklu olmak üzere toplam 35 mahpus bulunmaktadır.

19. Ziyaret tarihinde, Kurumda 2 kadın mahpus bulunmaktadır.

20. Kurumda engelli, yabancı mahpus ve anne yanında kalan çocuk bulunmamaktadır.

3. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

3.1. FİZİKSEL KOŞULLAR

3.1.1. KURUMUN FİZİKSEL DURUMU

- 21.** Kurum binası, 1960 yılında faaliyete geçmiştir. İdare, Elâzığ yolu üzerinde yeni bir ceza infaz kurumu inşaatına başladığı ve 2023 yılı sonuna kadar inşaatın bitirilip Kurumun yeni yerine taşınacağı bilgisini vermiştir.
- 22.** Kuruma girişte, kadın ziyaretçiler için ayrı bir arama odası bulunmaktadır. Ziyaret heyeti tarafından yapılan incelemede, odada giysi dolabı ve askı bulunduğu ancak odanın havasız ve kirliliği olduğu gözlemlenmiştir. İdare, erkek ziyaretçiler için ayrı bir arama odası olmadığını, erkek ziyaretçilerin aramalarının nizamiye bölümünde gerçekleştirildiğini belirtmiştir.
- 23.** Koğuşlarda yapılan incelemelerde koğuş duvar ve tavanlarının rutubetli olduğu; bazı koğuşlarda mutfak, tuvalet ve banyo kapılarının kırık olduğu, bazılarında kapı ve pencere kollarının bulunmadığı ve lavabo giderlerinin koptuğu görülmüştür. Ayrıca bir koğuşun banyosunda duşakabin bulunmadığı, tuvalete gitmek isteyen mahpusların banyodan geçmek durumunda kaldığı gözlemlenmiştir. Kadın koğuşunda ise mutfak bulunmadığı, tuvalet lavabosunun mutfak lavabosu olarak kullanıldığı tespit edilmiştir.
- 24.** İncelemeler sırasında; giysi dolaplarının mevcut mahpuslar için yetersiz olduğu ve bazı mahpusların dolapları ortaklaşa kullandığı gözlemlenmiştir.
- 25.** Ziyaret heyeti tarafından yapılan incelemede, Kurumda mahpuslar için arama odasının bulunmadığı ve mahpusların tek kullanımlık arama önlüğü giydirilmeksizin arandığı tespit edilmiştir.
- 26.** Ziyaret heyeti tarafından Kurumdaki güvenlik kameraları incelenmiş; kameraların koğuşların kapı önlerini, malta girişlerini, ana girişi, X-Ray cihazının önünü, personel yemekhanesini ve kapalı görüş kabinlerini gördüğü; koğuşların içinde kamera olmadığı gözlemlenmiştir. Ayrıca incelemeler sırasında koğuş avlularını çeken kameralarda kör noktalar bulunduğu belirlenmiştir.

3.1.2. KURUM KAPASİTESİ

- 27.** Toplam kapasitesi 70 olan Kurumda ziyaret tarihinde 35 kişi tutulmaktadır. Ziyaret heyeti tarafından yapılan incelemelerde her mahpusun kendine ait yatağının olduğu, Kurumda kalabalıklaşma sorununun bulunmadığı gözlemlenmiştir.

3.1.3. ISINMA VE HAVALANDIRMA

- 28.** Kurum, kömür yakıtı kullanılan kaloriferler ile ısıtılmaktadır. İdare tarafından, mahpuslara mevsim şartlarına uygun olarak battaniye, nevresim, yastık gibi malzemelerin verildiği ifade edilmiştir. Yapılan incelemelerde verilen malzemelerin temiz ve kullanıma uygun olduğu görülmüştür.
- 29.** Her koğuşun kendine ait havalandırma alanı ve havalandırma penceresi bulunmaktadır. İdare, havalandırma alanlarının sabah sayımı yapıldıktan sonra açıldığını ve hava kararmadan 1 saat önce kapatıldığını, kapıların açılıp kapatılma saatlerinin sayım saatlerine ve mevsim şartlarına göre

düzenlendiğini ifade etmiştir. Görüşme gerçekleştirilen mahpuslar, havalandırma alanlarının sabah 08.00'da açıldığını ve akşam saat 19.00 sularında kapatıldığını beyan etmiştir.

3.1.4. SUYA ERİŞİM

30. İdare, Kurumun su ihtiyacının belediyenin şebeke suyundan karşılandığını ve suyun bakteriyolojik ve kimyasal analizlerini düzenli olarak yaptırdıklarını belirtmiştir. Yapılan görüşmelerde mahpuslar, şebeke suyunun içilebilir nitelikte olduğunu ve içme suyuna erişim konusunda herhangi bir sorun yaşamadıklarını ifade etmiştir.

31. İdare, mahpusların sıcak su ihtiyacının yaz aylarında güneş enerjisi sistemi aracılığıyla 7/24 esasına uygun olarak sağlandığı, kışın ise suyun merkezi ısıtma sistemi ile ısıtılarak haftada 2 gün koşullara verildiği bilgisini paylaşmıştır. Görüşme yapılan mahpuslar; koşullara sağlanan sıcak suyun günlük 1-2 saatle sınırlandırıldığını, suyun sıcak olmadığını ve bu sebeple duş alma ve koşulların temizliği gibi konularda sorun yaşadıklarını iddia etmişlerdir. Ziyaret heyetinin yaptığı incelemede suyun ılık aktığı belirlenmiş ve söz konusu durum İdareye iletilmiştir. İdare, güneş panellerinin sayısını yakın zamanda artırdıklarını ancak son zamanlarda Kurumun mevcudunun artması nedeniyle suyun ısıtılması konusunda sorun yaşadıklarını belirtmiştir.

3.1.5. AYDINLATMA

32. İncelemeler sırasında, koşullarda gündüz vaktinde lambaların açık olduğu ve lambaların etrafının poşet ile sarıldığı görülmüştür. Mahpuslar, lambaların 7 gün 24 saat boyunca açık kaldığını, geceleri ışık nedeniyle uyuyamadıklarını, elektrik faturalarını kendileri karşıladıkları için yüksek fatura bedeli nedeniyle mağduriyet yaşadıklarını, ayrıca lambaların açık bırakılmasının Kurum İdaresi tarafından zorunlu tutulduğunu iddia etmiştir. İdare ise lambaların güvenlik gerekçesiyle gece açık tutulduğunu, Yönetmelik³ gereğince aydınlatma giderlerinin mahpuslara ödettilmediğini, gündüz vakitlerinde lambaların açık kalmasının lavabo ve banyoların doğal ışık alamaması dolayısıyla mahpuslar tarafından talep edildiğini ifade etmiştir.

3.1.6. HİJYEN KOŞULLARI

33. Koşulların temizliği, mahpuslar tarafından kantinden temin edilen temizlik ürünleri ile gerçekleştirilmektedir. İdare, maddi durumu yetersiz olan mahpuslara genel bütçeden temizlik malzemesi sağlandığını belirtmiştir.

34. Kurumda, 1 adet çalışır durumda büyük boy çamaşır makinesi bulunmaktadır. Mahpusların çamaşırları ücretsiz olarak yıkanmakta olup, çamaşır deterjanı mahpuslar tarafından karşılanmaktadır.

³ Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya Ve Maddeler Hakkında Yönetmelik m. 9/3: "Aydınlatma dışındaki elektrik giderleri hükümlü tarafından karşılanır."

Görüşme yapılan mahpuslar; makinenin çamaşırları temiz bir şekilde yıkamadığını, yıkamadan sonra çamaşırlarda leke oluştuğunu iddia etmiş, İdare de söz konusu sorunun mahpuslar tarafından çamaşır deterjanı yerine yumuşatıcı kullanılmasından kaynaklandığını ifade etmiştir.

35. İncelemeler sırasında koğuşlarda yoğun sinek ve haşere varlığı gözlemlenmiştir. Mahpuslar bu durumun uzun süredir devam ettiğini ve İdare tarafından herhangi bir ilaçlama faaliyeti yapılmadığını iddia etmiştir. İdare, ilaçlama için gerekli mercilere başvuru yaptıklarını fakat uzun süredir ilaçlama ekiplerinin Kuruma gelmediğini beyan etmiştir.

36. Kurumda yangın söndürme sistemi bulunmaktadır. Ayrıca koğuşların bulunduğu koridor ve Kurumun muhtelif yerlerinde yangın dolapları ve yangın söndürme tüplerinin olduğu görülmüştür.

37. İncelemeler sırasında bir koğuşun mutfağında duvara monteli ve kapağı olmayan ayakkabı dolabı bulunduğu görülmüştür. İdare, ayakkabı dolabının koğuşun fiziki yapısı gereği mutfakta olduğunu, bu sorunun ayakkabı dolabına kapak taktırılarak giderileceğini belirtmiştir.

38. Kurum berberhanesinin, COVID-19 pandemisi başlangıcından itibaren hizmet vermediği öğrenilmiştir. İdare, mahpusların saç tıraşı ihtiyaçlarını karşılamaları için koğuşlara haftada bir tıraş makinesi verildiği bilgisini paylaşmıştır.

3.1.7. KANTİN

39. Kurumda 1 adet kantin bulunmaktadır. Kantin bünyesinde konsinye sistemi üzerinden gelen ürünler ile birlikte iş yurtlarında üretilen 136 çeşit ürünün satışı yapılmaktadır. Ziyaret heyetinin kantinde yaptığı incelemede, kantin fiyatları piyasa şartlarına göre makul bulunmuş ve son kullanma tarihi geçmiş ürün tespit edilmemiştir.

40. İdare, mahpuslara ayda bir defa olmak üzere kantindeki ürünlerin fiyat listesinin verildiğini; kantinde bulunmayan ürünler içinse haftada 1 veya 2 defa olmak üzere mahpuslardan dilekçe toplandığını ve dış kantin yoluyla mahpusların ihtiyaçlarının karşılandığını ifade etmiştir.

41. Erkek mahpuslar, kantinde her zaman şampuan bulamadıklarını, şampuanın satıldığı zamanlarda ise sadece tek çeşit ürün satışının yapıldığını; kadın mahpuslar ise kantinde kadın ihtiyaç ürünlerinin (kadın iç çamaşırı, hijyenik ped) satışının yapılmadığını ifade etmişlerdir. Ziyaret heyeti tarafından kantinde yapılan incelemede kadın ihtiyaç ürünleri ile şampuan satışının yapılmadığı tespit edilmiştir.

3.2. YÖNETİM VE PERSONELİN TUTUMU

42. İdare, Kurum personelinin Ceza İnfaz Kurumları Personel Eğitim Merkezleri tarafından düzenlenen hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimler aldığı, ihtiyaç doğrultusunda personelin yeni eğitimlere katılım sağladığı bilgisini paylaşmıştır. Bu kapsamda personelin aldığı eğitimler arasında; İnfaz ve Koruma Memuru Yetiştirme Eğitimi, Emanet Para Eğitimi, Mesleki Müdahale Teknikleri Eğitimi, Kişisel Gelişim Eğitimi, Ekip Çalışması Eğitimi, Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) Eğitimi, Ziyaretçi

Kabul Birimi Eğitimi, Aşçı Uyum Eğitimi, Kaloriferci Yetiştirme Eğitimi, Firar ve Firar Girişimleri Eğitimi, Sosyal Beceri Geliştirme Eğitimi, Liderlik ve Yöneticilik Eğitimi, Öfke Kontrol Eğitimi ve Sözleşmeli Şoför Uyum Eğitimleri yer almaktadır. Kurum personeli, insan hakları ile işkence ve kötü muamele yasağına ilişkin özel bir eğitim almamıştır.

43. Kurumda 2022 yılı içerisinde 2 mahpusa kınama, 1 mahpusa hücre hapsi olmak üzere toplam 3 disiplin cezası uygulandığı ifade edilmiştir. Hücre hapsi uygulanan mahpusun soruşturma evrakları ile hücre hapsi öncesi ve sonrası kayıtlarının düzenli şekilde kayıtlarının yapıldığı görülmüştür. İdare ayrıca, bahsi geçen mahpusun disiplin cezasının boş bir koğuştta çektirildiği bilgisini vermiştir.

44. Görüşme gerçekleştirilen mahpusların büyük bir çoğunluğu, infaz koruma memurlarının kendilerine yönelik davranışlarından memnun olduklarını, herhangi bir kötü muameleyle karşılaşmadıklarını, infaz koruma memurlarının sorunlarını çözmekte kendilerine yardımcı olduklarını ve Kurum Müdürü ile rahatlıkla görüşebildiklerini ifade etmiştir.

45. İdare, Kurum içi dilekçelerin sorumlu personelce sabah sayımı esnasında günlük olarak alındığını, dilekçelerin kaşelenip imzalandıktan sonra ilgili birimlere havalesi yapılmak üzere Kurum Müdürüne teslim edildiği bilgisini paylaşmıştır.

46. Mahpuslar, dilekçelerinin ilgili muhataplara gönderilmesinde bir sorunla karşılaşmadıklarını ve dilekçelerinin çıkış numarasının kendilerine verildiğini, ayrıca Kuruma yönelik şikâyetlerine de genel olarak cevap aldıklarını ifade etmişlerdir.

3.3. DIŞ DÜNYA İLE İLETİŞİM

3.3.1. TELEFONLA GÖRÜŞME YAPMA HAKKI

47. Kurumda üç adet ankesörlü telefon bulunmakta olup, telefonların iki tanesinin arızalı olduğu tespit edilmiştir. Mahpuslar, çalışır vaziyetteki telefonda da sık sık kesinti yaşandığını, bundan dolayı bazı mahpusların yaklaşık iki haftadır telefonla görüşme hakkını kullanamadıklarını iddia etmişlerdir. İdare, telefon hatlarında sorun olduğunu, mahpusların hattı ile İdare'nin hattının zaman zaman karıştığını; arızalı telefonların tamir edilmesi için gerekli yerlere başvuruların yapıldığını ve sorunun kısa süre içerisinde çözüleceğini belirtmiştir. Ziyaret heyetinin yaptığı evrak incelemesinde, arıza ile ilgili İdarenin 22.06.2022 tarih ve 346 sayılı yazı ile Tunceli Türk Telekom İl Müdürlüğüne başvuru yaptığı anlaşılmış olup, daha sonra gönderilen bilgi ve belgelerden 30.06.2022 tarihinde Kuruma gelen ekipler tarafından üç telefonun ikisinde arızanın giderildiği bilgisine ulaşılmıştır.

3.3.2. AÇIK GÖRÜŞ

48. Görüşme yapılan mahpusların bazıları, açık görüşlerin yapıldığı personel yemekhanesindeki masa sayısının yetersiz olması nedeniyle görüşlerine belirlenen saatte çıkamadıklarını ve bu sebeple açık

görüş haklarını kullanamadıklarını iddia etmişlerdir. Söz konusu iddia ziyaret heyeti tarafından İdareye iletilmiş, İdare de açık görüşlerin genel olarak personel yemekhanesinde yapıldığını ancak zaman zaman yoğunluk yaşandığını, böyle durumlarda mağduriyetlerin önüne geçmek adına farklı odaların da görüşmeler için kullanıldığını beyan etmiştir.

3.3.3. KAPALI GÖRÜŞ

49. Kurumda 9 adet kapalı görüş kabini olduğu görülmüş, tamamının aktif olarak kullanılabilirdiği ifade edilmiştir. Ziyaret heyetince ilgili bölümde yapılan incelemede kabinlerin kirli olduğu görülmüştür. Görüşme yapılan mahpuslar, kapalı görüş hakkını kullanma konusunda herhangi bir sorunla karşılaşmadıklarını ve kapalı görüşme sürelerinin 30 dakika olduğunu belirtmişlerdir.

3.3.4. HABERLEŞME VE İLETİŞİM ARAÇLARINDAN YARARLANMA

50. Kurumda her koşulda televizyon bulunmakla birlikte; 1'i belgesel 1'i de müzik içerikli yayın yapan toplam 12 adet televizyon kanalı mevcut olduğu ancak bazı kanallardan sinyal alınamadığı görülmüştür. Görüşme gerçekleştirilen mahpuslar, izlenebilecek televizyon kanalı sayısının azlığından şikâyet etmişlerdir.

3.4. SOSYAL, KÜLTÜREL, MESLEKİ, EĞİTSEL VE SPORİF ETKİNLİKLER

51. Ziyaret tarihinde, aktif olarak eğitim-öğretime devam eden mahpus bulunmamaktadır.
52. İdare, Kurumda işyurdu bulunduğunu ancak işyurdunda herhangi bir mahpusun çalıştırılmadığı bilgisini vermiştir.
53. İdare, Kurumda sportif faaliyetler kapsamında koşu bünyesinde futbol, voleybol ve masa tenisi turnuvalarının düzenlenmekte olduğunu ancak Kurumun fiziki yapısı gereği söz konusu etkinliklerin koşu alanlarının havalandırma alanlarında gerçekleştirildiğini ifade etmiştir. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde, spor faaliyetleri için İdare tarafından kendilerine gerekli ekipmanın sağlanmadığı şikâyeti alınmıştır. Ziyaret heyeti yaptığı incelemelerde, koşu alanlarında bu minvalde bir ekipmana rastlanmadığını tespit etmiştir. Söz konusu bu durum İdareye iletilmiş; İdare ilgili ekipmanların kısa süre içerisinde tedarik edilerek kantinde satışının yapılacağını ifade etmiştir.
54. İdare, pandemi sebebiyle kursların durdurulduğunu, ziyaret tarihinde devam eden kurs bulunmadığı bilgisini paylaşmıştır.
55. Kurumda, Diyanet İşleri Başkanlığına bağlı bir vaiz görev yapmakta olup, vaiz haftanın dört günü Kurumda bulunmaktadır. Ziyaret heyetinin vaizle yaptığı görüşmede, vaizin koşu alanlarına ziyaretler gerçekleştirdiği, talep eden mahpuslarla bireysel görüşmeler yaptığı, 12 mahpusla da hafızlık çalışmalarını yürüttüğü bilgisi alınmıştır.

56. İdare, Kurum kütüphanesinde 1357 kitabın olduğunu, Adalet Bakanlığı ile Kültür ve Turizm Bakanlığı arasında imzalanan protokol kapsamında mahpusların Tunceli İl Halk Kütüphanesinde bulunan kitaplardan da ayda 1 defa olmak üzere yararlanabildiğini belirtmiştir. 2022 yılı içerisinde Kurum kütüphanesinden 38 mahpusun faydalandığı bilgisi paylaşılmıştır.

3.5. SAĞLIK VE BESLENME

3.5.1. REVİR VE PSİKO-SOSYAL SERVİS

57. Kurum revirinde mahpuslara yönelik olarak muayene, teşhis, hastaneye sevk, reçete düzenleme, ilaç temini ve dağıtım işlemleri yapılmaktadır.

58. Kurum revir biriminde, bir doktor, bir psikiyatrist ve iki sağlık memuru görev yapmaktadır. İdare, doktor ve psikiyatristin Sağlık Bakanlığı tarafından haftanın bir günü yarı zamanlı olarak görevlendirildiğini, sağlık personellerinin ise Kurum personeli olduğunu ve sadece hafta içi mesai saatlerinde çalıştığını, ancak ihtiyaç duyulması halinde söz konusu personelin mesai saatleri dışında da Kuruma çağrıldığını ifade etmiştir.

59. Sağlık personeliyle yapılan görüşmede personel tarafından; Kuruma yeni gelen mahpusların sağlık taramasının kendileri tarafından gerçekleştirildiği, ancak mahpusun vücudunda darp/cebiri izlerine rastlanması durumunda mahpusun doktor tarafından muayene edildiği belirtilmiştir.

60. Kurum İdaresi, muayene talebine ilişkin günlük ortalama 7 dilekçe verildiği bilgisini paylaşmıştır.

61. İdare, mahpusların Kurum revirinde veya hastanede yapılan muayenesi sonucunda reçete edilen ilaçların sözleşmeli eczanelerden temin edilerek hastalara teslim edildiğini ancak psikiyatrik özelliği bulunan yeşil ve kırmızı reçeteli ilaçların hastaların yanına verilmediğini; bu ilaçların kontrollü ve düzenli bir şekilde sağlık memurları eşliğinde infaz ve koruma memurları tarafından mahpuslara günlük olarak verildiğini belirtmiştir.

62. Kurumda görevli dış hekimi bulunmamaktadır. İdare, dış rahatsızlığı bulunan mahpusların önce doktor veya sağlık memurları tarafından muayene edildiğini, durumun aciliyetine göre hastaların Tunceli Ağız ve Diş Sağlığı Merkezi'ne sevk edildiğini aktarmıştır.

63. Kurum revirinde 24 saat personel bulunmadığı, acil durumlarda 112 Acil Çağrı Merkezi aracılığıyla sağlık personeli talep edildiği ve hastaneye sevklerin sağlandığı belirtilmiştir.

64. Revirde yapılan incelemelerde; mahpusların muayene, tedavi ve sevk kayıtlarının mevzuata uygun bir şekilde tutulduğu, gerekli ekipmanların (acil müdahale ilaçları, tıbbi cihazlar) mevcut olduğu ve aktif çalıştığı, ilaçların saklama koşullarının nizami olduğu ve son kullanma tarihi geçmiş ilaç bulunmadığı görülmüştür.

65. Görüşme yapılan mahpusların büyük çoğunluğu, revire çıkma taleplerinin yerine getirilmesinden ve sağlık memurlarının kendilerine yönelik tutumundan genel olarak memnun olduklarını ifade etmiştir.

Ancak bazı mahpuslar rahatsızlıkları ilerlemesine rağmen hastaneye sevklerinin gerçekleştirilmediği iddiasında bulunmuş, ziyaret heyeti tarafından hastaneye sevk kayıtları incelenmiş, kayıtlara göre iddia sahiplerinin hastaneye sevkinin zamanında gerçekleştirildiği tespit edilmiştir.

66. Psiko-sosyal yardım servisi, başmemurluk odasında yer almakta olup serviste 1 psikolog çalışmaktadır.

67. Kurum psikoloğu, mahpuslara yönelik çalışmaları kapsamında inceleme yapma, problem çözme, gözlem, görüşme, rapor yazma ve dosyalama gibi teknikler kullandıklarını belirterek bu kapsamda; öfke kontrolü, uyuşturucu madde, saliverilme öncesi mahkûm gelişimi, intihar ve kendine zarar verme, özel güvenlik ve denetim programları düzenlediklerini; Yapılandırılmış Ruhsal Değerlendirme ve Bireysel Müdahale Programı (YARDM)⁴ uyguladıklarını her mahpusa yönelik olarak Araştırma Değerlendirme Formu (ARDEF)⁵ formları hazırladıklarını, bunun yanı sıra mahpuslar hakkında düzenli aralıklar ile gözlem değerlendirme formu ile gelişim değerlendirme formu düzenlediklerini, mahpusların psikiyatrik ya da psikolojik ihtiyacının belirlenip psikiyatri yönlendirmesi yaptıklarını ve ilaç kullanımı konusunda görüşme gerçekleştirdiklerini ifade etmiştir.

68. İdare, psikoloğun mahpuslarla doğrudan ve talep üzerine bireysel görüşmeler yaptığını, toplu görüşmelerin ise Kurumun fiziki şartlarının uygun olmamasından dolayı gerçekleştirilemediğini belirtmiştir.

69. Görüşme yapılan bazı mahpuslar, psikolog ile bireysel görüşme taleplerinin geç yerine getirildiğini iddia etmiştir. Söz konusu iddialar hakkında İdare; psikoloğun Kuruma yeni atandığını, gerekli eğitimleri almadan ARDEF formu doldurmasına ve mahpuslarla bireysel görüşme yapmasına izin verilmediğini, bu yüzden taleplerin karşılanmasının geciktiğini beyan etmiştir. Bu dönemde ARDEF formlarının infaz ve koruma memurları tarafından doldurulduğu bilgisi edinilmiştir. Ziyaret heyeti tarafından yapılan evrak incelemelerinde, psikoloğun 08.02.2022 tarih ve 104 sayılı karar ile Kurumda göreve başladığı tespit edilmiştir.

70. İdare, psiko-sosyal servis tarafından 2022 yılı içerisinde toplam 69 bireysel görüşme gerçekleştirildiğini aktarmıştır.

⁴ Bkz. Yapılandırılmış Ruhsal Değerlendirme ve Bireysel Müdahale Programı (YARDM) <https://cte.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/yardm-programi> E.T.: 27.07.2022.

⁵ Ceza infaz kurumlarındaki ruh sağlığı problemleri olan hükümlü ve tutukluların personel tarafından erken dönemde tanınması amacıyla oluşturulan araştırma ve değerlendirme formudur. ARDEF'ten çıkan sonuçlar doğrultusunda hükümlü ve tutuklular ihtiyaçlarına uygun bireysel müdahale ya da grup çalışmalarına yönlendirilmektedir. <https://cte.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/yardm-programi> E.T.: 27.07.2022.

3.5.2. BESLENME

71. İdare, Kurum yemeklerinin Adalet Bakanlığı tarafından belirlenen günlük iye bedeli göz önünde bulundurularak, Kurum aşçısı ve mutfakta görevlendirilen mahpuslar tarafından haftalık yemek listesine göre hazırlandığını ifade etmiştir.

72. Ziyaret heyetinin yemekhanede yaptığı incelemede, yemeklerin kurumda pişirildiği, mutfağın temiz olduğu ancak aşçı ve mutfakta çalışan mahpusların yemek hazırlarken bone ve eldiven kullanmadığı görülmüştür.

73. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde; yemeklerin lezzetsiz ve yağlı olduğu, daha çok karbonhidrat içeren yemeklerin verildiği ve protein ihtiyacını karşılamaya yönelik menülerin uzun zamandır çıkarılmadığı iddia edilmiştir. İdare, yemek çeşitliliği sorununun olmadığını ve imkânlar dâhilinde protein yönünden zengin menülerin çıkarıldığını ifade etmiştir. Ziyaret heyeti inceleme kapsamında öğle yemeğini Kurum personeliyle birlikte yemiş ve yemeklerin lezzeti, kalitesi ve doyuruculuğunun yeterli olduğu değerlendirilmiştir.

74. Kurumda diyetisyen ve gıda mühendisi çalışmamaktadır.

75. İdare, özel beslenme ihtiyacı olan ve uzman doktordan bu yönde alınmış raporu bulunan mahpuslar için durumlarına uygun yemekler hazırlandığı bilgisini vermiştir. Görüşme yapılan bir mahpus, diyabet hastası olduğunu ve özel beslenmesi gerektiğini ancak kendisine yönelik uygun yemek menüsü çıkarılmadığını iddia etmiştir. İddiaya ilişkin olarak ziyaret heyetinin geriye dönük yemek listelerinde yaptığı incelemede söz konusu kişilere yönelik özel diyet menülerinin hazırlanmadığı tespit edilmiştir.

76. Ziyaret heyeti tarafından mutfakta bulunan soğuk hava deposu ve kuru bakliyat rafları incelenmiş; rafların temiz olduğu, soğuk hava ve bakliyat depolarındaki ürünlerin iklim şartlarına uygun şekilde muhafaza edildiği, ürünlerin son kullanma tarihlerinin geçmediği görülmüştür.

4. TAVSİYELER

4.1. KURUM İDARESİNE YÖNELİK TAVSİYELER

77. Kurumda erkek ziyaretçi arama odası, açık görüş alanları, kütüphane, yumuşak oda, psiko- sosyal birim ve manevi rehberlik birimi için ayrı bölümler oluşturulması,

78. Avukat görüşme odası için konuşulanların duyulamayacağı ancak güvenlik nedeniyle görüşmenin görülebileceği ayrı bir odanın oluşturulması,⁶

⁶ Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi İle Ceza Ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik m.72/2-c: "Avukat ve noter ile görüşme, meslek kimliklerinin ibrazı üzerine, tatil günleri dışında ve çalışma saatleri içinde, bu iş için ayrılan görüşme yerlerinde, konuşulanların duyulamayacağı, ancak güvenlik nedeniyle

79. Koşu duvar ve tavanlarında oluşmuş rutubet sorununun giderilmesi, koşu duvarındaki mutfak, tuvalet, banyo kapılarının ve pencerelerinin onarılması ve mutfak duvarına monteli ayakkabılığa kapak takılması, giysi dolabı temin edilmek suretiyle koşu duvarındaki dolap eksikliğinin giderilmesi, kadın koşu duvarında mutfak olarak kullanılabilir alan oluşturulması,
80. Mahpusların Kuruma ilk girişlerinde detaylı arama yapılması durumunda tek kullanımlık arama önlüğü giydirilmek suretiyle aranması,⁷
81. Avludaki güvenlik kameralarının kör noktaları bertaraf edecek şekilde tekrar ayarlanması,
82. Sıcak su probleminin çözülerek mahpuslara yeterli sıcaklıkta su sağlanması,
83. Koşu duvarındaki lambaların sürekli açık kalması uygulamasına son verilmesi,⁸
84. Koşu duvarındaki sinek ve haşere sorununun çözümü adına düzenli ilaçlama yapılması,
85. Kurum berberhanesinin yeniden faaliyete geçirilmesi,⁹
86. Kantinde birden fazla çeşitte şampuan ile kadın mahpusların temel ihtiyaçlarına yönelik ürünlerin sürekli olarak bulundurulması,¹⁰
87. Kurumda görevli personelin hizmet içi eğitim müfredatına insan hakları ile BM'nin İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı, Aşağılayıcı Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi İstanbul Protokolü başta olmak üzere işkence ve kötü muamele yasağına ilişkin eğitimlerin dâhil edilmesi,¹¹

görüşmenin görülebileceği bir biçimde yapılır.”

⁷ Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi İle Ceza Ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik m.34/2-a: “Detaylı arama, hükümlünün utanma duygusunu ihlal etmeyecek şekilde ve görevli dışında kimsenin görmemesini sağlayacak tedbirler alınarak gerçekleştirilir. Arama sırasında hükümlüye tek kullanımlık giyim önlüğü verilir.”

⁸ Mahpusların İslahı İçin Asgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Kuralları) Kural 13: “Mahpuslara kalmaları için ayrılan bütün yerlerde ve özellikle uyudukları yerlerde, iklim şartlarına ve ayrıca metre küp başına düşen hava miktarına, asgari zemin alanına, aydınlatmaya, ısıtmaya ve havalandırmaya gerekli özen gösterilerek, sağlık için gerekli bütün koşullar karşılanır.”

⁹ Mahpusların İslahı İçin Asgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Kuralları) Kural 19.2: “Mahpusların özsaygılarına uygun bir dış görünümü sürdürebilmeleri amacıyla, saç ve sakalların uygun şekilde bakımı için gerekli, araçlar sağlanır ve erkekler düzenli tıraş olabilmelidir.”

¹⁰ “Kadınlara özel hijyen ihtiyaçları da uygun biçimde ele alınmalıdır. Temizlik ve banyo imkanlarına kolay erişim, kan lekeli giysilerin güvenli bir biçimde atılmasının yanı sıra, kadın bağı ve tampon gibi hijyenik eşyaların sağlanması da özellikle önemlidir. Bu tür temel ihtiyaçların karşılanmaması aşağılayıcı davranış olabilir.” CPT Standartları 10. Genel Rapor’dan alıntı [CPT/Inf (2000) 13] 31. para.

¹¹ Personel ve mahpuslar arasında olumlu bir iletişim kurulmasında personelin almış olduğu veya almadığı eğitim ile bu eğitimin kalitesi ve çeşitliliği de belirleyici faktörlerdir. “Özgürlüğünden mahrum bırakılmış bir kişinin kötü muamele görmesinin engellenmesinde en iyi teminat, hiç şüphesiz, doğru eğitilmiş bir polis veya cezaevi yetkilisidir. Nitelikli görevliler, kötü muameleye başvurmaksızın görevlerini başarı ile yerine getirebilecekler ve gözaltındaki kişiler ve tutuklularla ilgili temel önlemlere saygı göstereceklerdir.” CPT Standartları, 2. Genel Rapor’dan alıntı [CPT/Inf (92) 3], para. 59.

88. Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi İle Ceza Ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'e uygun olacak şekilde Kurumda hücre odası oluşturulması,¹²
89. Arızalı ankesörlü telefonun tamir ettirilmesi,¹³
90. Televizyondaki kanal sayısının artırılması ve sinyal alınmayan kanalların düzeltilmesi,
91. Eğitim-öğretim faaliyetlerinin düzenlenmesi, atölye ve grup çalışmalarının yapılması; sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlerin yeniden hayata geçirilmesi,¹⁴
92. Kantinde sportif faaliyetler için gerekli ekipmanların satışının yapılması,¹⁵
93. Psiko-sosyal servisin düzenli aralıklarla mahpuslarla görüşmeler gerçekleştirmesi, görüşme talep eden mahpusların gecikme olmaksızın taleplerinin karşılanması, toplu görüşmeler yapılabilmesi adına gerekli imkânların sağlanması,
94. Mutfak personelinin hijyen koşullarına riayet etmesi,¹⁶
95. Özel beslenme ihtiyacı olan mahpuslara yönelik diyet menülerin hazırlanması,

4.2. ADALET BAKANLIĞINA YÖNELİK TAVSİYELER

96. Mahpusların ihtiyaçlarına göre beslenme programının oluşturulması, yemeklerin ve diğer gıdaların kurallara uygun bir şekilde üretilmesi, paketlenmesi, nakledilmesi ve hijyen gerekliliklerinin sağlanması süreçlerinin daha sağlıklı yürütülebilmesi için Kurumda diyetisyen veya gıda mühendisi görevlendirilmesi,¹⁷

¹² Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi İle Ceza Ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik m. 120/1-b: "Hücre, yaşamsal gereksinimleri karşılayacak şekilde ve özellikle, bel hizasında 100x75 cm ebadında penceresi olan ve en az odanın genişliğinde havalandırması bulunan dokuz veya on metrekare büyüklüğünde, duş ve tuvaleti olacak şekilde düzenlenir."

¹³ "Mahkûmların dış dünyayla temaslarını makul düzeyde devam ettirmesi de çok önemlidir. Her şeyden önce mahkûmlara aileleriyle veya yakın arkadaşlarıyla ilişkilerini devam ettirebilme imkânı verilmelidir. Buradaki temel prensip, dış dünyayla temasın desteklenmesi olmalıdır; bu tür temasın sınırlandırılması sadece kayda değer güvenlik endişeleri veya kaynak kısıtlılığı nedenlerine dayandırılabilir." CPT Standartları 2. Genel Rapor'dan alıntı [CPT/Inf (92) 3] 51. para.

¹⁴ Konuya ilişkin Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 27.3 şu şekildedir; "Mahpusların bedensel sağlıklarını geliştirmek ve uygun egzersizler ile boş zaman etkinliklerine imkân sağlamak amacıyla doğru bir biçimde organize edilen faaliyetler, cezaevi rejiminin ayrılmaz bir parçasını oluşturmalıdır."

¹⁵ Mahpusların İslahı İçin Asgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Kuralları) Kural 23/2: "Genç mahpuslar ve fizik durumu itibarıyla uygun olan diğer mahpuslara, beden eğitimi süreleri içinde bedenlerini çalıştırma ve boş zamanlarını değerlendirme eğitimi verilir. Bunun için kendilerine yer, tesis ve malzeme sağlanır."

¹⁶ Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 22.3 "Yiyecekler hijyenik olarak hazırlanmalı ve dağıtılmalıdır."

¹⁷ Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik madde 13/1: "Sağlık servisi; kurumda koruyucu ve tedavi edici sağlık hizmetlerini cezaevi tabibinin başkanlığında yerine getiren servistir. Sağlık servisinde; cezaevi tabibi, dış tabibi, eczacı, veteriner, diyetisyen, sağlık memuru, hemşire ve hayvan sağlık memuru görev yapar."

4.3. ENERJİ PİYASASI DÜZENLEME KURUMUNA YÖNELİK TAVSİYELER

97. Mahpuslar, ceza infaz kurumlarına kabul edildikleri andan itibaren kaldıkları koşullar onların meskenleri olmaktadır. Vakitlerinin tamamını koşullarında ve koşullarının avlusunda geçirmektedirler. Mahpusların ekonomik imkânları ve durumları da göz önünde bulundurulduğunda elektrik faturaları mahpuslar üzerinde ağır bir külfet oluşturmaktadır. Bu doğrultuda ceza infaz kurumlarının Mesken abone grubuna dâhil edilmesi gerektiği, hususları tavsiye edilmektedir.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

KARŞI OY GEREKÇESİ

Karar Adı : Tunceli A-3 Tipi Kapalı Ceza İnfaz

Kurumu Raporu Karar Numarası : 2022/741

Ulusal Önleme Mekanizması kapsamında alıkoyma yerlerine yapılan düzenli ve habersiz ziyaretlerin ana amacı, alıkonanların insan haklarına saygı gösterilip gösterilmediğini izlemek ve ihlallere, özellikle işkence ve diğer kötü muamele biçimlerine karşı caydırıcı olmaktır.

Yapılan ziyaretler aynı zamanda alıkoyma koşullarının (altyapı, su, sıhhi tesisat ve hijyen dahil) değerlendirilmesini, sağlık bakımının yeterlilik ve uygunluğunun; insan haklarına ve kanuni güvencelere uyulmasını ve korunmasını, olası işkence ve diğer kötü muamele biçimlerinin izlenmesini ve belgelenmesini gerektirir.

Ancak söz konusu raporda;

1. Aşçı ve mutfakta çalışan mahpusların yemek hazırlarken bone ve eldiven kullanmadığı görülmüştür.
2. Kurumda diyetisyen ve gıda mühendisi çalışmamaktadır.
3. Ziyaret heyeti tarafından mutfakta bulunan soğuk hava deposu ve kuru bakliyat rafları incelenmiş; rafların temiz olduğu, soğuk hava ve bakliyat depolarındaki ürünlerin iklim şartlarına uygun şekilde muhafaza edildiği, ürünlerin son kullanma tarihlerinin geçmediği görülmüştür.
4. İş yurtlarında üretilen 136 çeşit ürünün satışı yapılmaktadır. Ziyaret heyetinin kantinde yaptığı incelemede, kantin fiyatları piyasa şartlarına göre makul bulunmuş ve son kullanma tarihi geçmiş ürün tespit edilmemiştir.

Şeklindeki tespitlerin, denetime çıkan Zabıta müdürlüğü ekipleri veya Tarım ve Orman Bakanlığı ekiplerinin yapacağı tespitler olabileceği, dolayısıyla ziyaret heyetinin Ulusal Önleme Mekanizmasının temel amacını anlayamadıkları görülmektedir.

Diğer taraftan mahkûmlar tarafından ifade edilen bazı önemli hususlara ilişkin ceza infaz kurumu yönetiminden bilgi istenilmeden tek taraflı bir şekilde konuların rapora işlendiği ve ayrıca kurumsal rapor tekniğine ve diline uygun olmayan şekilde söz konusu raporun hazırlanmasından dolayı sayın çoğunluğun kararına katılamıyorum.

Saffet BALIN

Kurul Üyesi



TIHEK

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU

ARDAHAN AÇIK CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU

2022/65

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

KISALTMALAR

AIÖK (CPT)	Avrupa İşkence ve İnsanlık Dışı veya Aşağılayıcı Muamele ya da Cezayı Önlenme Komitesi (European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment)
ARDEF	Araştırma ve Değerlendirme Formu
COVID-19	Korona Virüs Hastalığı
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
PCR	Polymerase Chain Reaction (Polimeraz Zinvir Reaksiyonu)
SEGBİS	Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UYAP	Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi

1.GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 20.04.2016 tarihli ve 29690 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.

2. Türkiye, 14.09.2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol’ü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT’in 1’inci maddesine göre Protokol’ün amacı; *“bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır.”*¹

3. 6701 sayılı Kanun’un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun’un 2/1-k bendine göre UÖM; *“İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi”* ifade etmektedir.

4. Açık ceza infaz kurumları, hükümlülerin iyileştirilmelerinde, çalıştırılmaları ve meslek edindirilmelerine öncelik verilen, firara karşı engelleri ve dış güvenlik görevlisi bulunmayan, güvenlik bakımından kurum görevlilerinin gözetim ve denetimi ile yetinilen kurumlardır.²

5. 6701 sayılı Kanun’un 9/1-j bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu hükme bağlanmıştır. Bu bağlamda, ceza infaz kurumlarına ziyaret gerçekleştirmek TİHEK’in görev ve yetki alanına girmektedir.

6. Yukarıda anılan görevin icrası kapsamında, Ardahan Açık Ceza İnfaz Kurumuna³ Kurumumuz tarafından 24.08.2022 tarihinde *habersiz* ziyaret gerçekleştirilmiş olup ziyaret heyetinde; ... ile

¹ OPCAT, m.1

² 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun, m.14.

³ Bundan sonra kısaca Kurum olarak ifade edilecektir.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

Kurumumuzun talebi doğrultusunda Ardahan Valiliği tarafından görevlendirilen psikolog ve doktor yer almıştır.

7. Ziyaret, Kurum İdaresi ile yapılan kısa bir ön görüşmeyle başlamıştır. Ön görüşmede, heyet tarafından Kurum İdaresine ziyaretin amacı ve yöntemine ilişkin bilgiler verilmiş; Kurum İdaresinden ise Kurumun iş ve işleyişi ile mevcut durumu, personel ve Kurumda barındırılan hükümlüler hakkında bilgiler edinilmiştir. Ön görüşmenin ardından sağlık servisi, hobi odası, yemekhane, çamaşırhane gibi ortak alanlar yerinde incelenmiş; heyetin bizatihi belirlediği koşullar ziyaret edilerek özgürlüğünden mahrum bırakılan kişiler ile Kurum personeli bulunmaksızın özel görüşmeler yapılmıştır. Görüşme gerçekleştirilen hükümlülere, TİHEK ve ulusal önleme mekanizması görevi hakkında genel bilgiler verilmiş; ziyaretin amacı, kapsamı ve kişisel verilerin gizliliği korunarak ziyaret neticesinde bir rapor hazırlanacağı açıklanmıştır. Ziyaret, Kurum İdaresi ile yapılan son görüşme ile sonlandırılmıştır. Bu görüşmede ziyarete ilişkin edinilen ilk gözlem ve tespitler İdareye iletilmiş olup, misillemeye ilişkin bilgilendirme yapılmıştır. Kurumdaki bina ve eklentilerin tümüne erişimin sağlanmasında, hükümlülerle görüşülmesinde, bilgi ve belgelerin paylaşılmasında Kurum İdaresi ziyaret heyeti ile iş birliği içinde hareket etmiştir.

8. Bu rapor, 18.01.2022 tarih ve 2022/43 sayılı Kurul kararı ve Başkanlık makamının 22.08.2022 tarihli ve 12954 sayılı oluruna istinaden 24.08.2022 tarihinde, Ardahan Açık Ceza İnfaz Kurumuna gerçekleştirilen ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. KURUMA İLİŞKİN BİLGİLER

9. Ardahan Ceza İnfaz Kurumu kampüsü içinde yer alan Kurum, 2016 yılında mahpus kabulüne başlamıştır. Şehir merkezine 2,5 kilometre uzaklıktadır.

10. Kampüs alanı 79291,41 m² olup içerisinde bulunan Açık Ceza İnfaz Kurumu 15 adet koğuşa ve 252 kişilik kapasiteye sahiptir.

11. Açık ceza infaz kurumu olması nedeniyle yumuşak oda, müşahede odası ve aile görüş odası bulunmamaktadır.

2.2. KURUM PERSONELİ

12. Ziyaret tarihi itibarıyla personel dağılımı tablodaki gibidir:

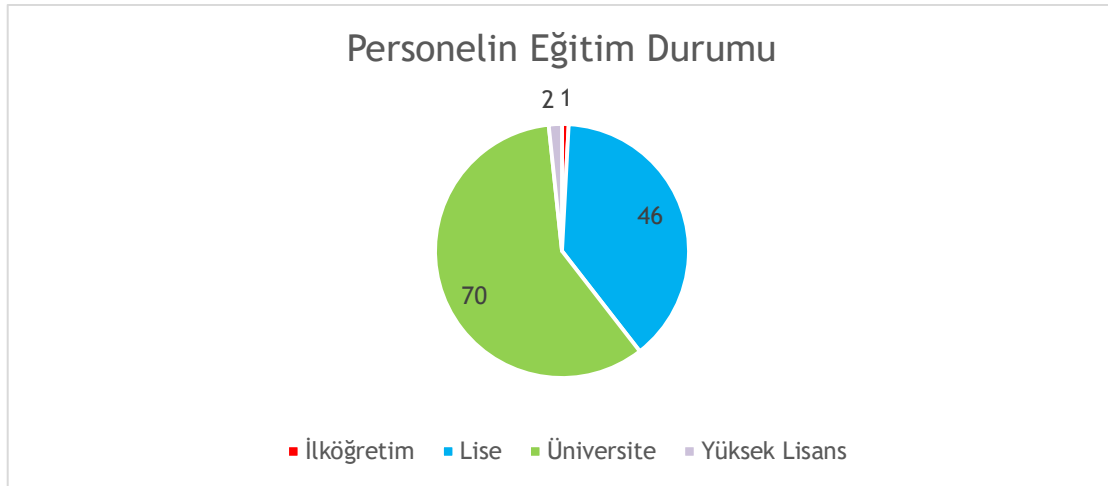
ÜNVAN	MEVCUT KADRO SAYISI
Müdür	1

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

İkinci Müdür	1
İnfaz ve Koruma Başmemuru	3
İnfaz ve Koruma Memuru	92
İdare Memuru	2
Memur	2
Psikolog	2
Öğretmen	2
Diş Tabibi	1
Teknisyen	3
Kaloriferci	2
Kâtip	1
Hizmetli	1
Aşçı	1
Sayman	1
Ambar Memuru	1
Sağlık Memuru	1
Hemşire	1
Şoför	1
TOPLAM	119

13. Personelin eğitim durumuna ilişkin grafik ise şu şekildedir:



14. Personele yönelik düzenlenen meslek içi eğitimler arasında; hükümlü ve tutuklulara karşı onur ve gurur kırıcı davranışlardan uzak durulmasına ilişkin eğitim ile hükümlü ve tutuklulara psikolojik yaklaşım eğitiminin bulunduğu öğrenilmiştir. Alınan diğer meslek içi eğitimler ise şunlardır: Video Konferans Sistemi Personel Disiplin İşlemleri Eğitimi, Liderlik ve Yöneticilik, Eşik Puan ve Erken İyileşme Uygulamalı Eğitimi, Yönetim Uygulamaları Eğitimi, İnfaz ve Koruma Başmemurluğu Birim Eğitimi, Vardiya Personeli Uygulama Eğitimi, Açık Ceza İnfaz Kurumu Personeli Eğitim Programı Geliştirme Çalıştayı, Mesleki Müdahale Teknik ve Taktikleri Eğitimi, Firar ve Firar Girişimlerini Önleme Eğitimi, Bilgi Edinme ve Toplama Eğitimi, Hizmetli Personel

Eğitimi, İşyurdu Müdürlüklerinde Çalışan Sayman ve Muhasebe Memurlarına Yönelik Mesleki ve Kişisel Gelişim Eğitimi, Emanet Eşya Birimi Eğitimi, Emanet Para Birimi Eğitimi, Teknik Hizmetler Birimi Eğitimi, Teknisyen Uyum Eğitimi, Ambar Birimi Eğitimi, Ceza İnfaz Kurumları Reçete Provizyon Sistemi Eğitimi, Sağlık Uygulamaları Eğitimi, İnfaz ve Koruma Memuru Yetiştirme Eğitimi, Mektup Okuma Birimi Eğitimi, Telefon Görüşürme Birimi Eğitimi, Mahkûm Kabul Birimi Eğitimi, Sertifikalı İlk Yardım Eğitimi, Mutemetlik İşlemleri Eğitimi.

2.3. ÖZGÜRLÜĞÜNDEN MAHRUM BIRAKILAN KİŞİLER

15. Kurumda kayıtlı hükümlü sayısı 255 olup, kayıtlı hükümlülerin 246'sı COVID-19 pandemisi nedeniyle izinlidir. Bu nedenle ziyaret tarihinde Kurumda 9 hükümlü bulunmaktadır. Tutuklu bulunmamaktadır.

16. Kurumda mevcut bulunan hükümlülerin açık ceza infaz kurumuna geçmelerine 1 yıl kaldığı, ancak açık ceza infaz kurumunda olup izne ayrılmaya hak kazanan hükümlüler izne ayrıldıkları için kapalı ceza infaz kurumundan açık ceza infaz kurumuna geçmeyi isteyen hükümlüler arasından seçildikleri belirtilmiştir.

17. Kurumda kadın, çocuk, engelli ve yabancı uyruklu hükümlü bulunmamaktadır.

3. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

3.1. FİZİKSEL KOŞULLAR

18. Kurumda 15 koğuş, 1 engelli koğuşu, 1 kantin, 1 mutfak, 1 personel yemekhanesi, 1 hobi odası, 1 telefon görüşmeleri için ayrılmış oda (içerisinde 11 ankesörlü telefonun bulunduğu), 1 kütüphane, 1 berberhane ve 1 mescit bulunmaktadır.

19. Hâlihazırda kurumda bulunan 9 hükümlü, hizmet binasının giriş katında yer alan koğuşlarda kalmaktadır. Ziyaret tarihinde COVID-19 izni nedeniyle her koğuşta 3 kişinin kaldığı görülmüştür. Koğuşların doğal aydınlatma ve havalandırmaya sahip olduğu, pencerelerin polivinil klorür malzemedir (pvc) olduğu, camlarda kırık bulunmadığı, her mahpus için bir dolabın ve mevsime uygun örtünme eşyası bulunduğu görülmüştür.

20. Koğuşlarda kullanılan yataklarda yastık, nevresim ve battaniye gibi eşyaların bulunduğu görülmüştür. Mahpusların kendilerine ait eşyası olması halinde kendi eşyalarını kullandıkları, söz konusu eşyaların eksikliği halinde Kurum tarafından temin edildiği öğrenilmiştir.

21. Koğuşların temizliği için gerekli malzemenin Kurum tarafından sağlandığı; koğuşlar ve ortak alanların her gün Kurum iç hizmetlerinde çalıştırılan hükümlülerce çamaşır suyu ve diğer hijyen malzemeleri ile temizlendiği; ayda 1 kez yetkili ilaçlama firması tarafından Kurumun dezenfekte edildiği ifade edilmiştir.

22. Mahpusların kullandığı ortak tuvalet ve banyolarda yapılan incelemede tuvalet ve banyonun yeterince temiz olmadığı görülmüştür.
23. Kurumda 24 saat sıcak suya erişim olduğu belirtilmiş olup, bu husus hükümlüler tarafından da teyit edilmiştir.
24. Kurumun ısınması doğalgaz yakıtı kullanılan kaloriferler ile sağlanmaktadır. Kurumun kazan dairesinde 08.00-17.00 saatleri arasında personelin görev yaptığı öğrenilmiştir. Yapılan görüşmelerde hükümlüler ısınma ile ilgili bir sorun yaşamadıklarını ifade etmişlerdir.
25. Çamaşırhanede yapılan incelemede 1 sanayi tipi çamaşır makinesi ve 1 kurutma makinesi olduğu görülmüştür. Nevresim, battaniye, yastık yüzü ve mahpusların kıyafetlerinin haftada bir yıkandığı öğrenilmiş, hükümlüler ile yapılan görüşmede bu durum teyit edilmiştir.
26. Kurumda bulunan mescit ve berberhanenin temiz ve düzenli olduğu görülmüştür. Hükümlüler tarafından bu alanların aktif olarak kullanılabilirdiği ifade edilmiştir.
27. Koğuşların penceresinden bahçe ve açık alan gözükmekte olup hükümlüler, gün içerisinde açık alanda havalandırma ihtiyaçlarını karşılayabildiklerini belirtmiştir.

3.2. YÖNETİM VE PERSONELİN TUTUMU

28. Kuruma hükümlülerin kabulü savcılık üst yazısı, kesinleşme şerhi ve ilgili mahkemenin gerekçeli kararının ibrazının ardından yapılmaktadır. Kuruma girişte el ve dedektör ile arama gerçekleştirilmektedir.
29. Özel durumu olan hükümlülerin tıbbi cihaz, ilaç, çocuk ve bebek malzemeleri gibi ihtiyaçlarının kanunlara uygun olarak temin edildiği aktarılmıştır.
30. Kuruma gelen ziyaretçilerin kimlik kontrolü ve UYAP (Ulusal yargı Ağı Bilişim Sistemi) kaydı yapıldıktan sonra infaz ve koruma memurlarınca kabinlerde fiziki aramaları yapılmaktadır. Ziyaretçiler aramanın ardından açık görüş alanına alınmaktadır.
31. Son 1 yıl içerisinde 4 hükümlünün kınama disiplin cezası aldığı idare tarafından bildirilmiştir. Kurumda yumuşak oda veya hücre gibi bölümlerin bulunmaması sebebiyle yumuşak odaya alınan veya hücre cezası verilen mahpus da bulunmamaktadır.
32. Hükümlüler ile yapılan birebir ve özel görüşmelerde, infaz ve koruma memurlarının hükümlülere iyi davrandığı, hükümlülerin fiziksel veya sözlü şiddete maruz kalmadıkları, bu nedenle memurlar ile sorun yaşamadıkları öğrenilmiştir. Bununla birlikte hükümlüler bahçede gerçekleştirilen sayımlara eşofmanla çıkmalarına izin verilmediğini, bu nedenle sorun yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Konuya ilişkin incelenen güvenlik kamera kayıtlarında sayıma eşofman veya şalvar ile çıkan hükümlülerin olduğu görülmüştür.

3.3. GÜVENLİK

33. Kurumda sabah 08:00, öğlen 13:00, akşam 20:00 ve gece 23:30 olmak üzere bir günde toplam 4 sayımın yapıldığı bilgisi verilmiştir.

34. Kurumda 25 adet güvenlik kamerasının bulunduğu; kameraların binanın dış alanlarını, koridor, yemekhane, sosyal alan gibi ortak kullanım alanlarını ve atölye binasını görecektir şekilde konumlandırıldığı; koğuşlarda, banyo ve tuvalet gibi mahremiyet alanlarında kamera bulunmadığı tespit edilmiştir.

35. Kamera sistemine ilişkin yapılan incelemede görevli personel kameraların 24 saat kayıt aldığını, kayıtların 20 gün saklandığını ifade etmiş ancak ziyaret sırasında teknik bir arıza nedeniyle geriye dönük kayıtlar incelenememiştir. Görevli personel kameraların eski ve yetersiz sayıda olduğunu, bu nedenle ceza infaz kurumu içinde pek çok kör nokta olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca kayıtların aynı anda görüntülenemediği ve görüntü kalitesinin düşük olduğu tespit edilmiş, söz konusu tespit görevli teknik personel tarafından da doğrulanmıştır. Kamera güvenlik sisteminin yenilenmesi, bakım ve onarımlarının yapılması amacıyla ilgili teknik personel tarafından keşif çalışması yapıldığına, ihtiyaç duyulan ödeneğin Adalet Bakanlığından istendiğine ilişkin belgeler tarafımıza sunulmuş ve kendilerine dönüş yapılmadığı ifade edilmiştir.

3.4. DIŞ DÜNYAYLA İLETİŞİM

36. Kurumda tüm görüşler bir buçuk saatten fazla olmamak kaydıyla, cuma günleri 10:30-17:00 saatleri arasında açık görüş şeklinde yaptırılmaktadır.⁴ Kurumda hükümlü sayısına yetecek büyüklükte 1 adet açık görüş alanı bulunmakta olup ziyaretçi görüşleri ile avukat görüşlerinin açık görüş salonunda yaptırıldığı ifade edilmiştir.

37. Kurumda hükümlülerin telefon görüşmesi yapabilmesi için ayrılmış 1 oda bulunmaktadır. Yapılan incelemede odada 11 ankesörlü telefon olduğu görülmüş ancak telefonların birbirinden bir kabinle ayrılmamış oldukları tespit edilmiştir. Ankesörlü telefonlar için gerekli 150 dakikalık kartın 10 TL karşılığında kurum kantininde satıldığı ve bu kartın edinilmesinde bir sorun yaşanmadığı öğrenilmiştir.

⁴ 17.06.2005 tarihli ve 25848 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelik’in 18’inci maddesinin beşinci fıkrasına göre; “Çocuk kapalı ceza infaz kurumunda bulunan hükümlü ve tutuklu çocuklar ile açık ceza infaz kurumları ve çocuk eğitimevlerinde kalan hükümlüler görüşlerini her zaman açık görüş şeklinde yapar.” Aynı Yönetmelik’in “Görüş süresi ve saatleri” başlıklı 17’nci maddesine göre; “Açık ziyaretler, bir buçuk saatten fazla olmamak kaydıyla 09.00-17.00 saatleri arasında yaptırılır. Ziyaret süresi, görüşmenin fiilen başladığı andan itibaren işler. Çocuk hükümlü ve tutuklular için ziyaret süresi bir saatten az, üç saatten fazla olmamak üzere belirlenir.”

38. Hükümlülerin kendilerine ayrılmış telefon görüşme alanında, 08:00-23:30 saatleri arasında telefon haklarını kullanabildikleri belirtilmiştir.

39. Hükümlüler; sabah 08:00'den akşam 23:30'a kadar telefonla konuşabildiklerini, ancak telefonların arasında 1 metrelik mesafe bile bulunmadığını, özel telefon konuşmalarının diğer telefonla konuşanlar tarafından duyulduğunu, görüntülü görüşme sistemi olmadığı için görüntülü görüşme yapamadıklarını dile getirmişlerdir. Heyet tarafından da telefonların arasında yeterli mesafe olmamasının sorun oluşturabileceği değerlendirilmiştir. İdare yeni telefon koymak için yer olmadığını, telefonla konuşmanın nöbet usulüne göre olmasının süre kısıtlamasına neden olacağını, görüntülü görüşme sisteminin her ceza infaz kurumunda olmadığını belirtmiştir.

40. Hükümlüler tarafından yazılan dilekçelerin her gün sabah sayımında vardiya sorumluları tarafından toplanarak İdareye teslim edildiği, kontrol edildikten sonra UYAP üzerinden ilgili birimlere ve kurumlara iletildiği, dilekçelerin genellikle tedavi talepleri ve mahkeme kararlarına itiraza ilişkin olduğu ifade edilmiştir. Hükümlülerin dış dünya ile iletişim hakkı kapsamında yapılan incelemede dilekçe ve mektupların çıkışında sorun yaşanmadığı tespit edilmiştir.

3.5. SOSYAL, KÜLTÜREL, MESLEKİ, EĞİTSEL, SPORTİF ETKİNLİKLER VE İŞYURLARI

41. Kurumda işyurlarına bağlı atölyelerin bulunduğu ancak faaliyet için yeterli sayıda hükümlü bulunmadığı, mevcut 9 hükümlünün ise iç hizmetlerde çalıştığı bilgisi edinilmiştir.

42. Kendileriyle görüşme yapılan hükümlüler İşyurdu Müdürlüğüne bağlı olmadıklarını ve ücretlerin genel bütçeden karşılandığını, sigortaları olmadığını, aylık ortalama 350-400 Türk lirası kazandıklarını, sabah 08:00'den günlük iş miktarına göre akşam 17:00-18:00 civarına kadar 7 gün çalıştıklarını dile getirmişlerdir. Hükümlülerin iç hizmetler kapsamında kazan dairesi, mutfak, çamaşırhane ve çay ocağında çalıştırıldığı görülmüştür.

43. Hükümlülerin meslek sahibi olması adına marangozluk atölyesi ve Damal bebeği⁵ atölyesi gibi atölyelerin bulunduğu ancak bu atölyeler kapalı ceza infaz kurumunda faal olsa da mahpusların COVID-19 izninde olması nedeniyle açık ceza infaz kurumunda hâlihazırda aktif olmadığı öğrenilmiştir.

44. Kapalı ceza infaz kurumunda arıcılık kursu açıldığı, günlük 1 saat ders verildiği ve yaklaşık 3 ay içinde sertifika alınabildiği belirtilmiştir. Hükümlüler, arıcılık kursunun açık ceza infaz kurumunda da açılmasını talep etmişlerdir. İdare ile yapılan görüşmede arıcılık kursunun açılması için 12 hükümlünün katılımının gerekli olduğu, hâlihazırda Kurumda 9 hükümlü

⁵ Damal ve yöresindeki bayanların tarihte kullandıkları kıyafetleri, plastik veya ahşap üzerine, yöresel motiflerle kumaş ve boncuk işleyerek giydirdikleri minyatür bebeklere Damal Bebeği denmektedir (Damal Bebekleri, T.C. Millî Eğitim Bakanlığı, <http://damal.meb.gov.tr/www/damal-bebekleri/icerik/14>, 26.08.2022).

bulunduğu için açılmadığı ancak yakın dönemde şartların da sağlanmasıyla tarım alanlarında yeni atölyelerin oluşturulacağı bilgisi edinilmiştir. Bu doğrultuda İdare, ceza infaz kurumu sınırları içinde yer alan arazinin tarım yapmaya elverişli hale getirilmesi hususunda Belediyenin desteğini talep etmiş olup ziyaret sonrası Kurum ile iletişime geçilerek Belediyenin gerekli işlemlere başladığı bilgisine ulaşılmıştır.

45. Hükümlülerin boş zamanlarını geçirebilmeleri için ortak kullanıma açık bölgede basketbol ve voleybol sahalarının olduğu görülmüştür. İdare ile yapılan görüşmede Gençlik ve Spor Bakanlığı ile yapılan protokol kapsamında spor araçlarını temin etmede sorun yaşanmadığı öğrenilmiştir.

46. Kurumda yemekhaneden dönüştürülen 1 adet hobi salonu bulunmakta; salonda 1 masa tenisi, 1 televizyon ve satranç takımı yer almaktadır. İdare, hükümlülerin satranç ve bahçede futbol oynayabildiklerini ifade etmiştir.

47. Kurumda kayıtlı hükümlülerin büyük çoğunluğunun COVID-19 izninde olması nedeniyle eğitim ve öğretim faaliyetleri yapılmadığı belirtilmiştir. Bununla beraber mevcut 9 hükümlünün açık öğretim lisesi, ortaokul sınavları ve Yükseköğretim Kurumları Sınavı'na (YKS) katılım gösterdiği ifade edilmiştir.

48. Kurumda kütüphane bulunmakta olup; çoğunluğu roman türünde kitaplar, tarih konulu kitaplar ve dini kitaplardan oluşan 586 kitap mevcuttur. Hükümlülerin hafta içi her gün Kitap İstem Formunu doldurarak Kurum Kütüphanesinden 3, İl Halk Kütüphanesinden 2 olmak üzere tek seferde 5 kitap talep edebildiği, 15. günün sonunda almış olduğu kitabın süresini uzatabildiği, kitabı iade edebildiği ya da başka kitap talep edebildiği belirtilmiştir. Hükümlüler talep üzerine kendilerine tutuklu ve hükümlü el kitabı verildiğini dile getirmişlerdir.

49. Kurumda televizyon izlemek için ayrılmış olan salonda tüm ulusal televizyon kanallarının izlenebildiği ifade edilmiştir.

50. COVID-19 izin döneminde hükümlülere Çanakkale Belgeseli izletildiği, Kurumdan çıktıktan sonra nasıl iş bulabilecekleri konusunda bilgilendirmek ve İş-Kur'u tanıtmak amacıyla İş-Kur tarafından eğitim verildiği aktarılmıştır.

51. Kurum mescidinde görevli vaizin cuma günleri dışında haftanın 4 günü Kurumda bulunduğu hem resen hem de talep üzerine hükümlülerle görüştüğü belirtilmiştir.

3.6. SAĞLIK

52. Kurumun sağlık servisi bünyesinde; muayene, teşhis, hastaneye sevk, reçete düzenleme, ilaç temini ve dağıtımı gibi hizmetler sunulmakta olup ayrıca diş dolgusu ve diş çekimi gibi tedaviler de burada gerçekleştirilmektedir.

53. Sağlık servisinde kadrolu 1 diş hekimi, 2 sağlık personeli bulunmakta olup doktor bulunmamaktadır. Doktor ihtiyacı haftada 1 gün ve talep varsa 2 gün Aile Sağlığı Merkezinden görevlendirilen aile hekimi tarafından karşılanmaktadır.

54. Hükümlülere ait sağlık kayıtlarının düzenli olarak tutulduğu, hastaneye sevklerde sorun yaşanmadığı tespit edilmiştir.

55. Sağlık personeli ile yapılan görüşmede; ilaçların anlaşmalı eczanece temin edildiği, gerektiğinde ağrı kesici gibi ilaçların günlük olarak hükümlülere verildiği, reçeteli ilaçların ise kullanılması gereken gününde ve saatinde düzenli olarak personelin gözetiminde kullanıldığı, ilaçların revir dolabında kilit altında tutulduğu, sağlık hakkına erişimin dilekçe yoluyla sağlandığı, acil durumlarda ambulansa haber verildiği öğrenilmiştir.

56. COVID-19 pandemisi nedeniyle Kurumdaki hükümlüler izne gönderilmiştir. Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün COVID-19 tedbir ve talimatlarına titizlikle uyulduğu, Genel Müdürlük tarafından gönderilen broşürlerin herkesin görebileceği yerlere asıldığı, herkesin kullanımına açık alanlarda el dezenfektanları, eldiven ve maske bulundurulduğu, yetkili personelce gerekli duyuruların yapıldığı, COVID-19 aşısı olmayı teşvik etmek için duyurular yapıldığı aktarılmıştır.

57. Semptomları olan ya da COVID-19 hastalığı taşıyan birine temaslı durumda bulunan hükümlülere PCR testi yapılmakta ve pozitif çıkan hastalara 10 günlük izolasyon süreci uygulanmaktadır. Bununla beraber kronik hastalar, 65 yaş üstü hükümlüler gibi risk grubunda bulunanlar için bulaşıcı hastalıklara yönelik grip aşısı ve yılda 1 kez akciğer röntgen taraması yapıldığı ifade edilmiştir.

58. Sağlık personeli; hükümlülere 3 doz COVID-19 aşısı yapıldığını, 4. doz aşılara geçildiğini, ziyaret tarihine kadar COVID-19'dan hayatını kaybeden hükümlü olmadığını, ziyaret tarihine kadar 30-40 civarında kişinin COVID-19 hastalığına yakalandığını, ziyaret tarihi itibarıyla 1 kişinin COVID-19 olduğunu, karantinanın 10 gün sürdüğünü belirtmiştir.

59. Kronik hastalığı bulunan hükümlülerin sağlık kontrollerinin düzenli olarak yapıldığı, gerek görülmesi halinde resen ceza tihiri işlemi başlatıldığı, ihtiyaca göre hükümlüye özel diyet programı düzenlendiği ifade edilmiştir. Kendisiyle görüşülen 56 yaşındaki hükümlü; platini olduğunu, ilaçlarının aile hekimince yazıldığını ve ilaçlarını infaz ve koruma memurunun kontrolünde düzenli olarak alabildiğini belirtmiştir.

60. Psiko-sosyal Serviste 2 psikolog görev yapmaktadır. Her iki psikoloğun da Kuruma yeni atandığı, göreve başlar başlamaz talep olmaksızın mahpuslarla görüşme gerçekleştirdikleri bilgisi edinilmiştir. Hükümlüler psikologla görüşmek istediklerinde görüşebildiklerini ifade etmişlerdir.

61. Psiko-sosyal Servis hizmeti kapsamında; hükümlülerle ilk görüşme gerçekleştirilerek Araştırma ve Değerlendirme Formu (ARDEF)⁶ doldurulduğu, formların sonucunda belirlenen bireyselleştirilmiş programların uygulandığı, bireysel görüşmeler, kriz görüşmeleri ile grup çalışmaları gerçekleştirildiği dile getirmiştir.

3.7. BESLENME

62. Kurum yemeklerinin, kurum aşçısı ve mutfakta görevlendirilen hükümlüler tarafından Adalet Bakanlığı tarafından belirlenen günlük iye bedeli göz önünde bulundurularak, haftalık yemek listesine göre hazırlandığı belirtilmiş, hazırlanan yemeğin Ardahan T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna da gönderildiği bilgisi edinilmiştir. Haftalık yemek listesi incelenmiş ve ziyaret tarihinde hazırlanan yemekle listenin uyumlu olduğu görülmüştür.

63. Et, tavuk, sebze-meyve, kuru gıda depolarının temiz ve düzenli olduğu, yemek numunelerinin 3 gün tutulduğu, son kullanma tarihi geçen ürün olmadığı tespit edilmiştir.

64. Hükümlülerle yapılan görüşmelerde; kahvaltının yeterli olduğu ancak diğer öğünlerin miktar ve çeşitliliğinin sınırlı ve genellikle karbonhidrat ağırlıklı olduğu, kalitesiz malzeme kullanılarak yapıldığı şikâyeti alınmıştır. Öte yandan, kontrol edilen haftalık yemek listesinde yemeklerin çeşitli ve yeterli olduğu görülmüş bununla birlikte heyet tarafından yemeklerin tadına bakılmış olup; yemeklerin doyurucu olduğu anlaşılmıştır.

65. İçme suyunun şehir şebeke sisteminden temin edildiği, periyodik aralıklarla Ardahan İl Sağlık Müdürlüğünde analiz ettirildiği, mikrobiyolojik ve kimyasal tahlillerinin yaptırıldığı ifade edilmiştir.

66. Kurumda hükümlülerin ihtiyaçlarını karşılayabileceği bir kantinin bulunduğu görülmüş olup Kurumda bulunan hükümlülerin günün her saatinde kantinden alışveriş yapabildiği öğrenilmiştir. Bununla birlikte hükümlülerle yapılan görüşmelerde kantindeki ürünlerin yetersiz olduğu, istedikleri ürünü bulamadıkları, fiyatların yüksek olduğu ve fiyat artışlarının kendilerine zamanında bildirilmediği şikâyeti alınmıştır.

⁶ Hükümlü ve tutuklulara, ceza infaz kurumlarına kabul aşamasında psikolog ve sosyal çalışmacılar tarafından Bireyselleştirilmiş İyileştirme Sistemi kapsamında Araştırma Değerlendirme Formu (ARDEF) doldurulmaktadır. Bireyselleştirilmiş İyileştirme Sistemi 3 Aşamadan oluşmakta, öncelikle Kurum Kabul Birimi'nde görevli eğitim almış infaz ve koruma memuru tarafından "ARDEF- Kurum Kabul Formu" doldurulmakta, sonra Psiko-Sosyal Yardım Servisinde görevli ve eğitim almış infaz ve koruma memuru tarafından "ARDEF- Psiko-Sosyal Memur" formu doldurulmakta, son olarak da Psiko-Sosyal Yardım Servisinde görevli Psikolog ve/veya Sosyal Çalışmacı tarafından "Psiko-Sosyal Uzman Formu" doldurularak hükümlünün risk ve ihtiyaçları belirlenmekte ve sonucunda her hükümlü tutuklu için bireyselleştirilmiş psiko-sosyal destek ve müdahale programı hazırlanmaktadır. ARDEF'ten çıkan sonuçlar doğrultusunda hükümlü ve tutuklular ihtiyaçlarına uygun bireysel müdahale ya da grup çalışmalarına yönlendirilmektedir. (Ceza ve Tevkifleri Genel Müdürlüğü, "YARDIM Programı", 23.09.2022).

67. Bu çerçevede kantin ziyaret edilmiş olup, fiyatların piyasa rayicine göre uygun olduğu, ürün çeşitliliğinin yeterli olduğu görülmüştür. İdare ile yapılan görüşmede, kantindeki ürün ve fiyatlarının Adalet Bakanlığı konsinye sistemi ile belirlendiği, kendilerinin fiyatlara müdahale edemedikleri, yapılan fiyat artışlarının da mahpuslar tarafından ürün alımı yapılmadan sisteme düşmediği ve bu sebeple kendilerinin de satın alım öncesinde fiyat artışlarını göremedikleri belirtilmiştir.

4. TAVSİYELER

4.1. KURUM İDARESİNE YÖNELİK TAVSİYELER

68. Ortak alanlarda bulunan tuvalet ve banyoların temizliğinin takip edilmesi,⁷

69. Telefonların arasında mesafe bulunmamasının, görüşmelerde hükümlülerin mahremiyeti açısından sorun oluşturacağı değerlendirildiğinden telefonlarda kabin sistemi oluşturulması için bütçe ayrılması,⁸

70. Hükümlülerin Kurumdan çıktıktan sonra sosyal ve ekonomik hayata daha rahat adapte olabilmeleri için⁹ COVID-19 izninden dolayı açılmayan arıcılık kursu gibi çeşitli kursların Halk Eğitim Merkezi ile iletişime geçilerek açılmasının sağlanması,¹⁰

4.2. ADALET BAKANLIĞINA YÖNELİK TAVSİYELER

71. Kamera sisteminin eski ve yetersiz olmasından dolayı geriye dönük kayıtların izlenememesi, kamera kayıtlarının aynı anda incelenememesi, kör noktaların bulunması gibi eksiklerden dolayı kamera sisteminin ve kamera sayısının yetersiz olduğu görülmüş olup, kamera sisteminin yeterli

⁷ AiÖK, 2. Genel Rapor'dan Alıntı [CPT/Inf (92) 3], para. 49: "Uygun tuvalet imkanına rahat erişim ve iyi hijyen standartlarına uyum, insancıl bir ortamın temel unsurlarıdır."

⁸ Herkes özel ve aile hayatına, konutuna ve yazışmasına saygı gösterilmesi hakkına sahiptir. Bu hakkın kullanılmasına bir kamu makamının müdahalesi, ancak müdahalenin yasayla öngörülmüş ve demokratik bir toplumda ulusal güvenlik, kamu güvenliği, ülkenin ekonomik refahı, düzenin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için gerekli bir tedbir olması durumunda söz konusu olabilir. (Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, m. 8)

⁹ Mahpuslara sağlanan iş imkânları, mümkün olabildiğince tahliyelerinden sonra hayatlarını kazanma yeteneklerini muhafaza edici ya da geliştirici nitelikte olmalıdır (Bakanlar Komitesi'nin Avrupa Cezaevi Kurallarına Dair Üye Devletlere Rec (2006)2-rev Sayılı Tavsiye Kararı, m. 26.3).

¹⁰ AiÖK, 2. Genel Rapor'dan Alıntı [CPT/Inf (92) 3], para. 47: "Tatminkâr bir faaliyet programı (çalışma, eğitim, spor, vs.), mahpusların iyiliği açısından çok önemlidir. Bu durum ister hüküm giymiş ister mahkemeye çıkmayı bekleyen kişilerin bulunduğu bütün kurumlar için geçerlidir... Ancak mahpuslar, içinde buldukları hücredeki fiziksel şartlar ne kadar iyi olursa olsun, haftalar belki de aylar boyunca hücrelerinde kilitli biçimde çürümeye bırakılamazlar. CPT'ye göre tutuklevlerdeki mahpuslar günün makul bir kısmını (sekiz saat veya daha fazla) hücreleri dışında, belirli amacı olan ve değişen faaliyetler yaparak geçirmeleri hedeflenmelidir. Doğal olarak, hüküm giymiş mahpusların bulunduğu kurumlardaki programlar daha da uygun olmalıdır."

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

güvenliği sağlayacak donanımda bir sistemle değiştirilmesi ve kamera sayısının arttırılması için gerekli ödeneğin sağlanması,¹¹

hususları tavsiye edilmektedir.

¹¹ Bütün mahpusların kaldıkları yerlerde, kaçma ve kendilerine veya başkalarına zarar verme tehlikesine karşı asgârî sınırlayıcı güvenlik düzenlemeleri yapılmalıdır. (Bakanlar Komitesi'nin Avrupa Cezaevi Kurallarına Dair Üye Devletlere Rec (2006)2-rev Sayılı Tavsiye Kararı, m. 18.10).



TIHEK

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU

**AFYONKARAHİSAR 1 NOLU T TİPİ
KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU
ZİYARETİ RAPORU**

2022/66

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

KISALTMALAR

ACEP	Akıllı Teknolojilerin Ceza İnfaz Kurumlarına Entegrasyonu Projesi
ARDEF	Araştırma Değerlendirme Formu
BİSİS	Bireyselleştirilmiş İyileştirme Sistemi
CEKUT	Cezaevi Kurtarma Teşkilatı
CPT	Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi
EPDK	Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu
m²	Metrekare
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ne Ek İhtiyari Protokol
para.	Paragraf
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması
UYAP	Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi
YARDM	Yapılandırılmış Ruhsal Değerlendirme ve Bireysel Müdahale Programı

1. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 6701 sayılı Kanunla, insan onurunu temel olarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.

2. Türkiye, 14.09.2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre Protokolün amacı: *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*

3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanunun 2/1-k bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.

4. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda ceza infaz kurumlarına ziyaret gerçekleştirmek TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.

5. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 8'inci maddesi uyarınca: *"Kapalı ceza infaz kurumları, iç ve dış güvenlik görevlileri bulunan, firara karşı teknik, mekanik, elektronik veya fizikî engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile temasın olanaklı bulunduğu, yeterli düzeyde güvenlik sağlanmış ve hükümlünün gereksinimine göre bireysel, grup hâlinde veya toplu olarak iyileştirme yöntemlerinin uygulanabileceği tesislerdir."*

6. Anılan görevin icrası kapsamında 28.07.2022 ile 29.07.2022 tarihlerinde Afyonkarahisar 1 Nolu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna¹ habersiz bir ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ziyaret heyetinde... ile Afyonkarahisar Valiliği tarafından görevlendirilen doktor ve psikolog yer almıştır.

¹ Bundan sonra kısaca Kurum olarak ifade edilecektir.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

7. Ziyaret, Kurum Müdür ve İkinci Müdürü ile yapılan ön görüşme ile başlamıştır. Görüşmede TİHEK'in ulusal önleme mekanizması kapsamındaki görev ve yetkileri, ziyaretin amacı ve yöntemi hakkında kısaca bilgi verilmiş, İdareden Kurum ile ilgili genel bilgiler alınmıştır. Ardından sayım cetveli üzerinden suç türü ve koğuş tipine göre ayırım yapılarak iki heyet halinde koğuşlar ziyaret edilmiş ve mahpuslarla² görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Ziyaretin ikinci gününde ise koğuşlar ziyaret edilmeye devam edilmiş, sağlık birimi, psiko-sosyal servis birimi, eğitim birimi, kütüphane, çamaşırhane, berberhane, ziyaretçi üst arama odaları, açık ve kapalı görüş odaları, aile görüşme odaları, avukat görüşme odaları, SEGBİS odaları, kantin, yemekhane, iş atölyeleri, depolar, merkez kontrol odası, yumuşak odalar ve spor alanları Heyetimiz tarafından incelenmiş, görevli personelle görüşülerek ilgili kayıt ve dosyalar kontrol edilmiştir. Son olarak İdare ile son görüşme gerçekleştirilmiş, görüşme kapsamında; Heyetin gözlem ve tespitleri ile mahpusların talep ve şikâyetleri iletilmiş, ziyaret sonrasında bir raporun hazırlanacağı, raporun İdare ve diğer ilgili makamlar ile paylaşılarak tavsiyelerin Kurumumuz tarafından takip edileceği ve takip ziyareti yapılabileceği belirtilerek ziyaret sonlandırılmıştır.

8. Bu rapor, 18.01.2022 tarihli ve 2022/43 sayılı Kurul kararı ve Başkanlık makamının 27.07.2022 tarihli ve 12208 sayılı oluruna istinaden 28.07.2022 ile 29.07.2022 tarihlerinde, Afyonkarahisar 1 Nolu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna gerçekleştirilen izleme ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. KURUM HAKKINDA GENEL BİLGİLER

9. Kurum, 09.12.2019 tarihinde faaliyete geçmiş olup 373000 m² açık alan üzerine 29884 m² kapalı alan olarak inşa edilmiştir.

10. Kurum, 102 adet tek kişilik oda, 8 adet 6 kişilik oda, 10 adet 20 kişilik oda, 9 adet 18 kişilik oda, 43 adet 16 kişilik oda, 2 adet 12 kişilik geçici oda, 2 adet yumuşak oda bulunan A, B ve C Blokları ile idari bölümden oluşmaktadır.

11. Kurumun idari bölümünde; merkez kontrol odası, personel yemekhanesi, protokol ve avukat bekleme salonu, personel ve ziyaretçi üst arama odaları, turnikeler, duyarlı kapı ve X-Ray cihazı, hazır kuvvet odası, fotoğrafhane, emanet eşya deposu, erzak deposu ile 8 avukat görüşme odası, 9 kişi kapasiteli 4 kapalı görüş odası, 6 açık görüş odası, 1 muayene odası, 1 doktor odası, 1 dış tedavi odası, 1 bekleme odası, 2 müşahede odası, 1 psiko-sosyal servis odası bulunmaktadır.

² Bu raporda kullanılan "mahpus" sözcüğü, ceza infaz kurumlarında özgürlüğünden mahrum bırakılan tutuklu, hükümlü ve hüküm özlüleri ifade etmektedir.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

2.2. KURUM PERSONELİ

12. Kurumda toplam 233 personel görev yapmaktadır. Personelin 3'ü yüksek lisans, 97'si lisans, 54'ü ön lisans ve 74'ü lise mezunudur. Personelin unvan dağılımı ise aşağıdaki gibidir:

ÜN VAN	MEVCUT PERSONEL SAYISI
Kurum Müdürü	1
Kurum İkinci Müdürü	3
İdare Memuru	2
Öğretmen	3
Sosyal Çalışmacı	1
Vaiz	3
Psikolog	1
Cezaevi Kâtibi	7
Sihhi Tesisat Teknisyeni	1
Aile Hekimi	1
Diş Hekimi	1
Hemşire	2
Şoför	1
İnfaz ve Koruma Başmemuru	5
İnfaz ve Koruma Memuru	201
TOPLAM	233

13. Kurumda görev yapan personelin bir kısmı dördü vardiya³ sistemine göre, kalanı ise gündüz mesai sistemine⁴ göre çalıştırılmaktadır.

14. Kurumda görev yapan personelin, Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü Personel Daire Başkanlığı tarafından verilen hizmet içi eğitimleri düzenli olarak aldığı belirtilmiş olup alınan eğitimler arasında; "CEKUT (Cezaevi Kurtarma Teşkilatı) Eğitimleri, Hükümlü Disiplin İşlemleri Eğitimi, Terör Uzmanlaşma Eğitimi, Yerinde Yangın Eğitimi ve Tatbikatı, İyi Hal Uygulamaları Eğitimi, Firarı Önleme Eğitimi, Pozitif Psikoterapi Temelli Psikolojik İlk Yardım Eğitimi, ACEP Projesi Yaygınlaştırma Eğitimi, Personel Disiplin İşlemleri Eğitimi, Ceza Tehiri ve Bulaşıcı Hastalıklar Sağlık Uygulamaları Eğitimi, ARDEF (Araştırma Değerlendirme Formu) BİSİS (Bireyselleştirilmiş İyileştirme Sistemi) Mahkûm Kabul Birimi Eğitimleri" yer almaktadır.

³ Dördü vardiya; 08.00-20.00 arası çalışan personelin 24 saat; 20.00-08.00 arası gece çalışan personelin ise 48 saat dinlendiği çalışma sistemini ifade eder.

⁴ Gündüz mesai sistemine göre çalıştırılan personel, 08.30-17.30 saatleri arasında görev yapmaktadır.

15. Ayrıca personelin hizmet içi eğitim kapsamında “İnsan Hakları Eğitimi” aldığı, hassas gruplara yaklaşım konusunda ise herhangi bir eğitim alınmadığı İdare tarafından belirtilmiştir.

2.3. ÖZGÜRLÜĞÜNDEN MAHRUM BIRAKILAN KİŞİLER

16. Ziyaret tarihi itibarıyla Kurumda 1048 mahpus bulunmaktadır. Mahpusların 4’ünün yabancı uyruklu, 5’inin engelli olduğu öğrenilmiştir.

17. Kurumda kadın ve çocuk mahpus bulunmamaktadır.

3. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

3.1. FİZİKSEL KOŞULLAR

3.1.1. KURUMUN FİZİKSEL DURUMU

18. Kurumda ziyaret edilen ortak alanlar ile koğuşların genel olarak temiz, boya ve badanalarının yapılmış olduğu, 16,18 ve 20 kişilik koğuşların 2 katlı olduğu, koğuşta üst katta yatakhane, alt katta mutfak, tuvalet, banyo, ortak yaşam alanı ile havalandırma bahçesinin bulunduğu görülmüştür. Bu koğuşlarda 34.88 m² ortak yaşam alanı, 10 m² tuvalet ve banyo ile 54.29 m² havalandırma bahçesinin olduğu öğrenilmiştir. Ayrıca koğuşlarda mahpus sayısı kadar yatak ve elbise/eşya dolabının bulunduğu görülmüştür.

19. Kurumda 5 adet hareketli olmak üzere toplam 407 adet güvenlik kamerası bulunmaktadır. Kurum içi, çevresi, avlu, çatı, koğuşların mahpuslar tarafından kullanılan ortak yaşam alanı ve bahçe havalandırma kısmı 24 saat kameralar ile izlenerek kayıt altına alınmaktadır.

20. Kamera kayıtları Heyetimizce incelenmiş; ortak alanların kör nokta olmayacak şekilde kaydedildiği, tek kişilik odalarda kameraların bulunmadığı ve kayıtların sistemde geriye dönük olarak ortalama 1 yıl saklandığı tespit edilmiştir.

21. Kurumda bulunan 2 yumuşak oda Heyetimizce incelenmiş olup odaların zemininin sert bir malzeme ile döşenmiş olduğu, odalarda bulunan tuvaletlerin etrafının yumuşak bir malzeme ile kaplanmadığı görülmüştür. Ayrıca odalarda bulunan kameraların kayıtları incelendiğinde kamera açıları nedeniyle tuvaletlerin kayıtlarda görüldüğü tespit edilmiş, bu durum İdareye bildirilmiş ve yumuşak odalarda gerekli tadilatların yapılmasının ardından kameralardaki tuvalet kısmının karartılacağı bilgisi edinilmiştir.

22. Kurumda engelli mahpusların kullanımına ayrılmış 2 adet oda bulunmaktadır. Kurum girişinde engellilerin kullanımına uygun rampa ile Kurum içerisinde asansör bulunduğu görülmüştür. Ayrıca 2 adet engelli sandalyesinin, 1 adet tekerlekli sedyenin, 3 adet seyyar sedyenin ve 1 adet engelli tuvaletinin bulunduğu belirtilmiştir.

3.1.2. KURUM KAPASİTESİ

23. Toplam kapasitesi 1200 olan Kurumda ziyaret tarihinde 1048 mahpus tutulmakta olup kalabalıklaşma bulunmamaktadır.

3.1.3. ISINMA VE HAVALANDIRMA

24. Kurumun ısınması merkezi ısınma sistemi aracılığıyla sağlanmaktadır. Mahpuslar tarafından ısınma ile ilgili herhangi bir sorun yaşanmadığı ifade edilmiştir.

25. Kurumda mahpusların ilk kabul işlemleri yapıldıktan sonra mahpuslara çarşaf, yastık ve hava koşullarına uygun olarak yeteri kadar battaniyenin imza karşılığı verildiği İdare tarafından ifade edilmiş, ayrıca koğuşlara yapılan ziyaretlerde de herhangi bir eksikliğin bulunmadığı görülmüştür.

26. Kurumda her odanın kendine ait havalandırma alanı mevcuttur. Ayrıca odalarda havalandırma için pencerelerin de bulunduğu görülmüştür.

27. Havalandırma bahçelerinin kapılarının mevsim şartlarına göre değişmekle birlikte ziyaret tarihinde sabah saat 08.00'da açıldığı ve akşam 19.30'da kapatıldığı⁵ bilgisi verilmiştir.

28. Tek kişilik koğuşlarda tutulan mahpusların, her 8 koğuş için belirlenen ortak bir havalandırma bahçesinden günde 1 saat ayrı ayrı faydalandırıldıkları⁶ belirtilmiştir.

3.1.4. SUYA ERİŞİM

29. Kurumda bulunan mahpuslara soğuk su ihtiyaçlarını gidermeleri için günlük kişi başı 150 litre, sıcak su ihtiyaçlarını gidermeleri için de günlük 50 litre su verildiği İdare tarafından belirtilmiştir. Tekli koğuşlarda bulunan mahpuslarla yapılan görüşmelerde sıcak suyun günlük 30 litre verildiği iddia edilmiş, İdare ise suyun tüm mahpuslara eşit olarak verildiğini belirtmiştir. Heyetimizce ilgili belgeler incelenmiş ve İdareden alınan bilginin doğruluğu teyit edilmiştir.

⁵ Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in "Kapıların açılmaması ve temasın önlenmesi" başlıklı 33. maddesinin üçüncü fıkrasına göre; "Odaların havalandırma bahçesine açılan kapıların açılış ve kapanış saatleri, kurumların fiziki yapıları, kapasiteleri, mevcutları ve bölgenin coğrafi koşulları değerlendirilerek, bu hususlar kurum iç yönergesinde düzenlenir."

Kurum Kapalı Kısım İç Yönergesine göre; havalandırma bahçelerinin kapıları mevsim şartlarına göre sabah saat 07.00'da açılır, akşam gün batımıyla kapatılır. Bu kapıların açılıp kapatılmaları, sayım saatlerine ve mevsim şartlarına göre Kurum Müdürünce belirlenir.

⁶ 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 25. maddesi ile ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasının infazında hükümlünün tek kişilik odada barındırılacağı düzenlenmiştir.

Kurum Yüksek Güvenlikli Bölüm İç Yönergesine göre; ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası alan hükümlüler, 09.00-18.00 saatleri arasında ancak günde bir saati geçmemek üzere açık havaya çıkarılır.

30. Mahpusların içme suyu ihtiyacını musluk suyundan karşıladığı, suyun şehir şebekesinden sağlandığı ve içmeye uygun olduğu, ayrıca Kurum kantininde 1,5 ve 5 litrelik suların satışının yapıldığı ifade edilmiş, kantinde yapılan incelemelerde de bu husus teyit edilmiştir. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde de suya erişim konusunda herhangi bir sorunun bulunmadığı öğrenilmiştir.

31. Musluk suyunun analizlerinin düzenli olarak Afyonkarahisar Kampüs Açık Ceza İnfaz Kurumu tarafından yaptırıldığı, Afyonkarahisar İl Sağlık Müdürlüğü Halk Sağlığı Laboratuvarı tarafından düzenlenen 18.08.2022 tarihli su analiz raporuna göre sonuçların, çalışılan analizler yönünden 17.02.2005 tarih ve 25730 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan İnsani Tüketim Amaçlı Sular Hakkında Yönetmelik’e göre uygun olduğu İdare’den alınan belgelerden anlaşılmıştır.

3.1.5. AYDINLATMA

32. Mahpuslar tarafından elektrik faturalarının çok yüksek geldiği belirtilmiştir. Enerji Piyasası Düzenleme Kurulunun (EPDK) 5999-3 sayılı Kurul Kararı’na göre 5 tip abone grubu belirlenmiştir. Bunlar: Sanayi abone grubu, Mesken abone grubu, Tarımsal sulama abone grubu, Aydınlatma abone grubu ve Ticarethane abone grubudur. Karara göre Sanayi abone grubu, Mesken abone grubu, Tarımsal sulama abone grubu ve Aydınlatma abone grubuna girmeyen yerler Ticarethane abone grubu kapsamına girmektedir. Bu sebeple ceza infaz kurumları da ticarethane abone grubu olarak kabul edilmektedir. Ticarethane abone grubunda olan yerlerin elektrik faturaları Mesken abone grubunda olan yerlere oranla daha yüksek gelmektedir. Mahpuslar gelen yüksek faturaların bütçelerini zorladıklarını ifade etmişlerdir.

3.1.6. HİJYEN KOŞULLARI

33. Kurumun ortak alanları ile koşullarında sinek sorununun olduğu görülmüştür. İdare ile yapılan görüşmede; bu sorunun sadece Kurumda değil, tüm il genelinde olduğu, 15 günde bir koşulların ilaçlandığı, ilaçlama faaliyetlerinin Afyonkarahisar Kampüs Açık Ceza İnfaz Kurumu tarafından yaptırıldığı bilgisi edinilmiştir.

34. Koşullarda yapılan incelemelerde engelli koşusunda tahtakurusu sorununun olduğu görülmüş, ilaçlama yapılsa bile sorunun çözülemediği İdare tarafından belirtilmiştir.

35. Kurumda bulunan berberhanenin personel tarafından kullanıldığı, mahpusların tıraş olabilmeleri için her koşu 1 adet makinenin ayrıldığı ve bu makinelerin haftada bir gün koşullara verildiği öğrenilmiş ve berberhanede yapılan incelemede dezenfeksiyon makinesinin bulunduğu görülmüştür. İdareden edinilen bilgilere göre; Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü’nün 25.03.2020 tarihli ve 57551099-207.01-E.2324/55849 sayılı ve “Koronavirüs Tedbirleri” konulu talimat yazısı ile mahpusların ikinci bir talimata kadar berbere çıkmamaları, berber faaliyetlerinin durdurulmasının istenildiği öğrenilmiştir. Ceza ve Tevkifevleri Genel

Müdürlüğü'nün 09.11.2021 tarihli ve E.34131527-929-2498/115840 sayılı ve "İzolasyon Uygulaması" konulu talimat yazısı ile "hijyen kurallarına uyulmak suretiyle tüm ceza infaz kurumlarında uygulanan izolasyon uygulamalarının kaldırılmasının istenildiği bilgisi edinilmiştir.

36. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde; İdarenin her hafta bütün mahpusların saç ve sakal tıraşı olmasını istediği, olmak istemeyenlerin sözlü olarak uyarıldığı öğrenilmiştir. İdare ise; mahpusların uzun süre saç ve sakal tıraşı olmak istemediklerini ve bu durumun mahpusun personel tarafından tanınmasını engellediğini belirtmiştir.

37. Kurumda çamaşırhane ve çamaşırhanenin içinde terzihanenin bulunduğu, bu atölyelerde mahpusların çalıştırıldığı öğrenilmiştir. Çamaşırhanede 6 çamaşır ve 6 kurutma makinesinin bulunduğu, çamaşırların 30 derece ile 14 dakikalık kısa programda yıkandığı görülmüştür. Mahpuslar yapılan görüşmelerde; bir file çamaşırın 10 TL karşılığında yıkandığını, file içerisinde teslim edilen çamaşırların yıkandıktan sonra yine file içerisinde kendilerine verildiğini ancak yıkanan çamaşırların temiz olmadığını ifade etmişlerdir. İdare ise çamaşırların yüksek derecede uzun programda yıkanması durumunda mahpuslara teslim edilme süresinin uzayabileceğini belirtmiştir.

3.1.7. KANTİN

38. Kurumda mahpusların ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri bir kantin bulunmaktadır. Kantinden malzeme almak isteyen mahpusların ihtiyaçlarını bir gün önceden "İhtiyaç İstek Formu" düzenleyerek veya dilekçe ile talepte bulunarak sabah sayımında görevlilere teslim ettiği, kantinde malzeme dağıtım günlerinin her koğuş için ayrı ayrı belirlendiği belirtilmiştir.

39. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde kantindeki ürün çeşitliliğinin yeterli olmadığı, fiyatların yüksek olduğu, havlu, iç çamaşır, uçlu kalem, kalemıraş ve boncuk satışının yapılmadığı iddia edilmiştir. Kantinde yapılan incelemede; yeterli miktarda ürünün bulunduğu, fiyatların Kurum dışı ile uyumlu olduğu, havlu ve iç çamaşır satışının yapıldığı, her ölçüden iç çamaşırının mevcut olduğu ancak uçlu kalem, kalemıraş ve boncuk satışının yapılmadığı tespit edilmiştir.

40. Mahpuslar, kurşun kalemlerini ucu bitene kadar belirli bir süre kullanabildiklerini, kalemıraş olmadığı için ucunu açamadıklarını, bu nedenle dilekçe ve mektup yazamadıklarını ve yeniden kurşun kalem satın almak zorunda kaldıklarını belirtmişlerdir.

41. İdare ile yapılan görüşmede; uçlu kalemlerin mahpuslar tarafından parçalarına ayrılarak amacı dışında kullanıldığı, kalemıraşın içindeki jiletin çıkarılarak tehlike oluşturabileceği ve boncuğun ise satışının yapılmasının istendiği ancak ihaleye çıkılmasına rağmen satışı yapacak firmanın bulunamadığı bilgisi edinilmiştir.

3.2. YÖNETİM VE PERSONELİN TUTUMU

42. Yapılan görüşmelerde mahpusların genel olarak Kurum personelinin ve İdarenin kendilerine yaklaşım ve tutumlarından memnun oldukları görülmüştür.

43. İdareden alınan bilgilere göre son bir yıl içinde işkence ve kötü muamele iddiasıyla 9 mahpusun başvuruda bulunduğu, yapılan inceleme ve araştırmalarda iddiaların gerçek olduğuna yönelik herhangi bir veriye ulaşılamadığı ifade edilmiştir. İşkence ve kötü muameleyle ilişkin başvuruda bulunan 9 mahpusun şikâyet dilekçeleri ile Kurum tarafından hazırlanan Ön İnceleme Raporları tek tek incelenmiş ve İdareden alınan bilgilerin doğruluğu teyit edilmiştir. Ayrıca son bir yıl içinde 310 mahpus hakkında disiplin cezası verildiği öğrenilmiştir.

44. Ziyaret tarihi itibarıyla personel hakkında yapılan şikâyetlere istinaden 40 adet ön soruşturmanın yapıldığı, yapılan ön soruşturma neticesinde herhangi bir personel hakkında adli/idari yönden cezai işlem yapılmasına gerek duyulmadığı belirtilmiştir.

45. Mahpuslar tarafından verilen dilekçelerin görevli personel tarafından sabah sayımında toplandığı, ilgisi ve konusuna göre UYAP ortamında taranarak işlem yapılması için ilgili birime gönderildiği İdare tarafından belirtilmiştir.

46. Dilekçelerin Kurumdan çıkış yaptığına dair bir bilginin verilmediği ve İdareye yazılan dilekçelerin cevaplanmadığı mahpuslar tarafından ifade edilmiştir. İdare ile yapılan görüşmede; gün içinde ortalama 350 dilekçenin mahpuslar tarafından verildiği, hepsi için ayrı ayrı dilekçenin çıkışının yapıldığına dair bilginin verilmesinin mümkün olmadığı ve dilekçelerin genel olarak cevaplandırıldığı, her hafta aynı dilekçeyi yazan mahpuslara ise ilk cevaptan sonra artık cevap verilmediği bilgisi edinilmiştir.

47. Mahpuslar tarafından, mahkemeden gelen evrakın mahpuslara doğrudan verilmediği, fotokopilerinin çekilerek kopyasının ücret karşılığında verildiği iddia edilmiştir. İdare ile yapılan görüşmede ise mahkemeden gelen evrakın doğrudan verildiği, mahpusların dava dosyaları içinden kendilerine tebliğ edilmeyen bir evrakı ek olarak istemeleri veya tüm dava dosyasının örneğini istemeleri halinde fotokopi ücretinin istendiği bilgisi edinilmiştir. Konu ile ilgili talep dilekçeleri ve makbuzlar incelenmiş olup İdarenin verdiği bilginin doğruluğu tespit edilmiştir.

48. Kurumda sayımların sabah 08.30, akşam 20.00 saatlerinde yapıldığı belirtilmiştir. Görüşülen mahpusların tümü sayım esnasında terlik ve şort giymelerine personelin izin vermediğini, giyenlerin sözlü olarak uyarıldıklarını belirtmişlerdir. Sayımın yakın zamana kadar bu şekilde yapıldığı ancak Kurum Savcısının denetimi sonucunda uygulamaya son verildiği İdare tarafından ifade edilmiştir.

3.3. DIŞ DÜNYA İLE İLETİŞİM

3.3.1. TELEFONLA GÖRÜŞME YAPMA HAKKI

49. Kurumda Akıllı Teknolojilerin Ceza İnfaz Kurumlarına Entegrasyonu Projesi (ACEP) kapsamında görüntülü telefon cihazlarının kurulumunun gerçekleştirildiği görülmüştür. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde haftalık görüşme süresinin 30 dakika olduğu, haftalık ziyaret haklarını kullanmamaları halinde bir sonraki haftalık telefon görüşmelerine 30 dakika daha eklendiği, görüşmeleri üçe bölerek kullanabildikleri ancak sistemin yeni olması nedeniyle görüşmede kesintilerin olduğu, kesinti süresinin de görüşme süresinden sayıldığı ve kendilerine ek bir sürenin verilmediği belirtilmiştir.

50. İdare tarafından, görüntülü telefon cihazları ile yapılan görüşmelerin kayıt altına alındığı ve görevli personel tarafından izlendiği belirtilmiştir. Koşullara yapılan ziyaretlerde görüşmelerin kayıt altına alındığına dair bir uyarının bulunmadığı ve mahpusların bu uygulamadan haberinin olmadığı anlaşılmıştır. Görüşmelerin izlendiği ve kaydının alındığı konusunda mahpusların hem sözlü hem de yazılı olarak bilgilendirilmesi gerektiği, yazılı bilgilendirmenin düzenli olarak Kurum yayınından veya görüntülü görüşme kabininin üzerine asılarak yapılabileceği hususu İdare ile paylaşılmıştır.

51. Tekli odalarda bulunan mahpuslara ankesörlü telefon ile görüşme yaptırılmaktadır⁷.

⁷ Kurum Yüksek Güvenlikli Bölüm İç Yönergesine göre, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına mahkûm olanlar ile süresine bakılmaksızın suç işlemek amacıyla örgüt kurmak, yönetmek veya bu örgütün faaliyeti çerçevesinde 26.09.2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda yer alan;

- İnsanlığa karşı suçlardan
- Kasten öldürme suçlarından
- Uyuşturucu ve uyarıcı madde imal ve ticareti suçundan
- Devletin güvenliğine karşı suçlardan
- Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlardan mahkûm olanların cezaları yüksek güvenlikli bölümde infaz edilir.

Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in "Telefonla görüşme hakkı" başlıklı 74. Maddesinin birinci fıkrasının (i) ve (j) bentlerine göre; "Terör örgütü yöneticiliği ve suç işlemek amacıyla kurulan silahlı örgüt yöneticiliği suçundan mahkûm olanlar, konuşma süresi haftada on dakikayı geçmemek üzere sadece sesli görüşme yapabilir.

Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası alan hükümlüler, idare ve gözlem kurulunun uygun gördüğü hallerde ve on beş günde bir olmak üzere eşi, altsoy ve üstsoyu, kardeşleri ve vasisi ile on dakikayı geçmemek üzere sadece sesli görüşebilir."

3.3.2. AÇIK VE KAPALI GÖRÜŞ

52. Kurum İdaresi tarafından, her ayın ilk haftası açık görüşlerin⁸, diğer haftalarda kapalı görüşlerin⁹ yaptırıldığı, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasından hükümlü olanların ise 15 günde 1 defa olacak şekilde 1 açık ve 1 kapalı görüş yapabildiği belirtilmiştir.

53. Her mahpus için ziyarete gelebilecek kişi sayısı ve görüşme süresi toplamda 6 kişi ile 40 dakika olarak sınırlandırılmıştır. Mahpuslar tarafından sürenin yetersiz olduğu belirtilmiş, İdare ise sürenin Kurumun fiziki şartları ve personel sayısına göre belirlendiğini ve sürenin yakın zamanda 30 dakikadan 40 dakikaya çıkarıldığını ifade etmiştir.

54. Heyetimizce açık ve kapalı görüş alanları incelenmiş, bu alanlarda sadece görüntü kaydı alan ancak ses kaydı almayan güvenlik kameralarının bulunduğu, gelen ziyaretçilerin ve mahpusların kullanımı için yeterli sayıda masa ve sandalyenin yer aldığı görülmüştür.

55. Kurumda 6 adet aile görüşme odası bulunmakta olup bu odalarda iki adet acil çağrı butonunun olduğu görülmüştür. Odaların daha önce COVID-19 pandemisi nedeniyle kullanılmadığı, Adalet Bakanlığında temmuz ayı içerisinde kullanılmaya başlanması yönünde yazının geldiği ve odaların kullanıma hazırlandığı bilgisi İdare tarafından verilmiştir.

3.3.3. HABERLEŞME VE İLETİŞİM ARAÇLARINDAN YARARLANMA

56. Kurumda her odada televizyon bulunduğu, televizyonda toplam 34 kanal yayınının olduğu, bunlar içinde sinema, müzik, belgesel ile Kurum hakkındaki duyuruların ve eğitim faaliyetlerinin yapıldığı Eğitim ve İyileştirme kanalının bulunduğu görülmüştür.

57. Kurum Eğitim Kurulu Başkanlığı tarafından ücretli spor kanalı aboneliğinin ziyaret tarihi olan 28.07.2022'de satın alındığı İdare tarafından belirtilmiş, ilgili belgeler Heyetimizce incelenmiştir.

58. Görüşme yapılan mahpuslar tarafından Kuruma dergi alınmadığı, günlük olarak gazete alındığı ancak spor bölümündeki sayfaların koparılarak kendilerine teslim edildiği belirtilmiştir. Gazetelerin spor bölümünde iddia bülteni bulunması nedeniyle bu sayfaların koparıldığı bilgisi İdare tarafından belirtilmiştir.

⁸ Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelik'in 13. maddesine göre açık görüş, hükümlü ve tutuklular ile ziyaretçilerinin maddi temasına imkân verecek şekilde, konuşulanların hazır bulunan görevli tarafından işitilebildiği ve izlenebildiği, ceza infaz kurumunun bu iş için tahsis edilmiş özel bölümünde yapılan ziyaret ve görüşmelerdir.

⁹ Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelik'in 7. maddesine göre kapalı görüş, hükümlü ve tutuklular ile ziyaretçilerinin her türlü maddi temasının önlenildiği, konuşulanların hazır bulunan görevli tarafından işitilebilecek şekilde izlenebildiği ve ceza infaz kurumu idaresinin bu iş için tahsis ettiği özel bölümde yapılan görüşmelerdir.

3.4. SOSYAL, KÜLTÜREL, MESLEKİ, EĞİTSEL VE SPORİF ETKİNLİKLER

59. Kurum eğitim servisinde; matematik, fizik ve adalet dallarında toplam 3 öğretmen görev yapmaktadır.

60. Eğitim servisinde; 120 kişi kapasiteli 8 derslik, 1 bilgisayar sınıfı, 1 konferans salonu, 1 kütüphane yer almaktadır.

61. Kurumda iş-meslek eğitimi ve sosyal kültürel kurslar kapsamında; 1. ve 2. Kademe okuma yazma kursları, emlak danışmanlığı, sanatsal mozaik, arıcılık, sürü yönetimi, süt sığırı yetiştiriciliği, besi sığırcılığı ve Kur'an-ı Kerim'i Tecvidli Okuma kurslarının açıldığı bilgisi verilmiştir. Ziyaret tarihi itibarıyla yalnızca okuma-yazma kurslarının aktif olarak verildiği tespit edilmiştir.

62. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde; pandemi bitmesine rağmen kursların açılmadığı, özellikle arıcılık kursunun talep edildiği, kantinden boncuk gibi ürünleri temin edememeleri nedeniyle oda içi imkânlarının kısıtlı olduğu ve yalnızca kitap okuma imkânı bulabildikleri öğrenilmiştir. İdare ile yapılan görüşmede ise; Afyonkarahisar Halk Eğitim Merkezinden öğretmen talebinde bulunduğu ancak öğretmen bulunamaması ve bulunan öğretmenlerin ceza infaz kurumunda eğitici olmayı tercih etmemeleri nedeniyle bu taleplerinin karşılanamadığı bilgisi edinilmiştir.

63. Kurum konferans salonunda film gösterimi, milli bayramların kutlanması, kurslarda başarılı olan mahpuslara ödülleri verilmesi gibi etkinliklerin düzenlendiği bilgisi verilmiştir.

64. Kurum kütüphanesinde; 3129 adet roman, 1428 adet din bilimleri, 415 adet kişisel gelişim ve sosyal bilimler olmak üzere toplam 4972 yayın bulunmaktadır. Mahpuslar Kurum kütüphanesinin yanı sıra Afyonkarahisar İl Halk Kütüphanesinden de yararlanabilmektedir. Kurum kütüphanesinde ve Afyonkarahisar İl Halk Kütüphanesinde bulunan kitapların listelerinin odalara dağıtımlarının yapıldığı belirtilmiştir. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde listelerin kendilerine verildiği öğrenilmiş ve listelerin birer örneği ziyaret esnasında Heyetimizce temin edilmiştir.

65. Kurumda aktif olarak eğitim-öğretime devam eden mahpuslara ilişkin istatistikî veriler aşağıdaki tablodaki gibidir:

ÖĞRENİM KADEMESİ	KİŞİ SAYISI
Açık Öğretim Ortaokulu	51
Açık Öğretim Lisesi	222
Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi	32
Atatürk Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi	17
İstanbul Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi	12

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

Çeşitli Üniversitelerin Örgün Eğitim Programları	30
TOPLAM	364

66. Aktif olarak eğitim-öğretime devam eden mahpusların ders kitaplarından herhangi bir sınırlama olmaksızın yararlanabildikleri ve kitapların Halk Eğitim Merkezi tarafından temin edildiği bilgisi verilmiştir. Heyetimizce yapılan incelemede yeterli sayıda ders ve sınavlara hazırlık kitaplarının bulunduğu tespit edilmiştir.

67. Manevi rehberlik servisinde Afyonkarahisar İl Müftülüğü tarafından görevlendirilen 3 vaizin görev yaptığı, vaizlerin mahpuslarla bireysel ya da toplu olarak görüşmeler gerçekleştirdiği, kandil günlerinde hatim programlarının yapıldığı bilgisi verilmiştir.

68. Kurum tarafından çeşitli vakıf ve derneklerden ihtiyacı olan mahpuslar için yardım talebinde bulunulduğu, bu taleplerin sonucunda mahpusların sınav ücretlerinin karşılandığı, kıyafet yardımının yapıldığı ve emanet para hesabına yakınları tarafından düzenli olarak para yatırılmayan mahpuslara maddi yardım yapıldığı bilgisi verilmiş, ilgili belgeler Heyetimizle paylaşılmıştır.

69. Kurumda işyurdu faaliyetleri kapsamında kantin, terzihane, çamaşırhane, çay ocağı atölyelerinin bulunduğu, buralarda toplam 12 mahpusun çalıştığı belirtilmiştir. Ayrıca Kurumda 01.09.2022 tarihinde tekstil atölyesinin açıldığı, bu atölyede tek kullanımlık terlik, iç çamaşırı ve banyo kesesinin üretildiği bilgisi ziyaret sonrasında Kurumumuza iletilmiştir.

70. Kurumda 1 açık, 1 kapalı spor salonunun bulunduğu, her koğuşun haftalık 1 saat spor salonundan faydalanabildiği, açık görüşün yapıldığı haftalarda mahpusların spor salonuna çıkarılmadığı bilgisi verilmiştir.

3.5. SAĞLIK VE BESLENME

3.5.1. REVİR VE PSİKO-SOSYAL SERVİS

71. Kurum revirinde görevli 1 aile hekimi, 1 diş hekimi ve 2 hemşirenin bulunduğu, ihtiyaç doğrultusunda İl Sağlık Müdürlüğü tarafından geçici olarak uzman doktorların görevlendirildiği, Afyonkarahisar Devlet Hastanesinden iki haftada bir psikiyatrist ile ayda bir dâhiliye uzmanının geldiği bilgisi verilmiştir.

72. Sağlık servisinde çalışanların hafta içi 08.30-17.30 saatleri arasında Kurumda hazır bulunduğu, aile hekiminin cuma günü 13.30-17.30 saatleri arasında Afyonkarahisar Kampüs Açık Ceza İnfaz Kurumunda görevli olduğu, Kuruma her hafta farklı bir diş hekiminin görevlendirmeye geldiği İdare tarafından belirtilmiştir. Ayrıca acil bir durumda 112 Acil Çağrı

Merkezi aracılığıyla sağlık personeli talep edildiği, hastaneye sevklerin ivedi bir şekilde yapıldığı ve her vardiyada sağlık bilgisi bulunan 2 personelin görevlendirildiği bilgisi verilmiştir.

73. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde; revire çıkma konusunda gecikmelerin yaşandığı, hastaneye sevklerin yapılmadığı, dış hekimlerinin ilgisiz olduğu ve tedaviyi yapmadan mahpusları geri koğuşlarına gönderdiği belirtilmiştir. Kurum İdaresi, revirde her gün ortalama 15 mahpusun tedavisinin yapıldığını, hastaneye sevk konusunda Kurum hekimi sevk yazısı yazsa bile jandarma personelinin tayin dönemi nedeniyle sevklerin gerçekleştirilemediğini, dış hekimi konusunda her hafta farklı bir dış hekiminin görevlendirilmesi ve gelen dış hekimlerinin mahpusların sağlık dosyalarını inceleyecek zamanı bulamaması nedeniyle sorunların yaşandığını ifade etmiştir.

74. Sağlık servisinde; 2 müşahede, 1 bekleme, 1 doktor, 1 muayene ve 1 dış tedavi odasının bulunduğu, müşahede odalarında mahpusların uzun süre kalma ihtimalleri düşünülerek görüntülü telefon cihazlarının konulduğu ancak bu odada tutulan mahpusların kaydının tutulmadığı tespit edilmiş, görevli personel de kaydın tutulmasının kendi açılarından olumlu olacağı yönünde görüş bildirmiştir.

75. Mahpusların koridorda beklememeleri için bekleme odasının oluşturulduğu, sırasını bekleyen mahpusların birlikte odaya alındığı ve infaz koruma memurlarının odanın dışında beklediği belirtilmiş, odanın içerisinde güvenlik kamerasının bulunmadığı tespit edilmiştir.

76. Revirde bulunan bazı ilaçların ve kremlerin son kullanma tarihlerinin geçmiş olduğu görülmüştür. Ayrıca Kurumda psikiyatrik ilaç kullanan ortalama 100 mahpusun bulunduğu, bu ilaçların farklı bir odada saklandığı bilgisi verilmiş ve Heyetimizce söz konusu ilaçlar incelenmiştir. Yapılan incelemede ilaçların kutularından ve iç ambalajlarından çıkarılarak boş kaplara konulduğu, bu kapların üzerinde ilacı kullanan mahpusun ve ilacın adının yazılı olduğu, ancak ilaçların son kullanma tarihlerinin yazılmadığı görülmüştür.

77. Ziyaret esnasında Kurumda bir mahpusun vefat ettiği öğrenilmiş, ilgilinin sağlık dosyası incelenmiştir. Yapılan incelemede; mahpusun bulunduğu koğuşta saat 08.35'te acil durum butonuna basılması üzerine nöbetçi memurlar tarafından odaya gidildiği, odada kalmakta olan diğer mahpusların söz konusu mahpusun vefat etmiş olabileceğini söylemeleri üzerine durum hakkında Kurum Başmemurları ve Müdürüne haber verildiği ve Kurum hekimi ile sağlık memuru tarafından yapılan kontrolde mahpusun vefat ettiğinin tespit edildiği öğrenilmiştir.

78. Ziyaret sonrasında edinilen Otopsi Raporunda, akciğer kanseri olan mahpusun ölüm sebebine histopatoloji¹⁰ ve toksikoloji¹¹ tetkik sonuçları ile birlikte karar verilebileceği

¹⁰ Organ, doku ve hücrelerde oluşan değişikliklerin mikroskopta incelenmesidir.

¹¹ Kimyasallar ile biyolojik sistem arasındaki etkileşimleri zararlı sonuçları yönünden inceleyen bilim dalıdır.

belirtmiştir. Raporun ardından Afyonkarahisar Cumhuriyet Başsavcılığı, vefat eden mahpusun kan, göz içi sıvısı ve iç organ örnekleri üzerinde toksikolojik, beyin, kalp, akciğer, karaciğer ve böbrek numuneleri üzerinde ise histopatolojik incelemelerin yapılarak rapor düzenlenmesini talep etmiş ve ilgili belgeleri Kurumumuza göndermiştir. Cumhuriyet Başsavcılığınca başlatılan soruşturma ile sürece ilişkin diğer hususların takibi Kurumumuzca sürdürülmektedir.

79. Psiko-sosyal serviste 1 psikolog ve 1 sosyal çalışmacının bulunduğu, sosyal çalışmacının göreve yeni atanması nedeniyle Adalet Bakanlığı tarafından verilen eğitimlerine katıldığı ve bu nedenle Kurumda bulunmadığı öğrenilmiştir.

80. Psiko-sosyal servis tarafından; öfke kontrolü, uyuşturucu madde, salıverilme öncesi mahkûm gelişimi, intihar ve kendine zarar verme, özel güvenlik ve denetim programı düzenlemekte; ayrıca mahpuslarla bireysel görüşmeler yapılmakta, Yapılandırılmış Ruhsal Değerlendirme ve Bireysel Müdahale Programı (YARDM)¹² uygulanmakta, mahpusların ilk kabulünü yapıp ARDEF¹³ formu doldurulmakta, mahpuslar hakkında düzenli aralıklar ile gözlem değerlendirme formu ile gelişim değerlendirme formu doldurulmakta, mahpusların psikiyatrik ya da psikolojik ihtiyacını belirleyip psikiyatri yönlendirmesi yapılmakta ve ilaç kullanımı konusunda görüşme gerçekleştirilmektedir.

81. Mahpuslar yapılan görüşmelerde, psiko-sosyal servis ile görüşmek için dilekçe verdiklerini ancak görüşmelerin yapılmadığını ifade etmişlerdir. Kurum psikoloğu, günlük ortalama 10 dilekçenin geldiğini, 4 aydan uzun süredir talepte bulunan mahpuslarla görüşme gerçekleştirmediğini, mahpuslar hakkında her ay gözlem değerlendirme formu ile gelişim değerlendirme formu doldurduğunu ve form doldurma işinin tüm vaktini aldığını belirtmiştir.

3.5.2. BESLENME

82. Kurumun yemekleri aynı kampüste bulunan Afyonkarahisar Kampüs Açık Ceza İnfaz Kurumu tarafından yapılmaktadır.

83. Personel ile mahpuslar aynı yemeği tüketmekte, yemekler porsiyonlara ayrılmadan oda ve koğuşlara kişi sayısına göre belirlenen miktarda verilmektedir. Personel için bir yemekhane bulunmaktadır.

¹² Bkz.Yapılandırılmış Ruhsal Değerlendirme ve Bireysel Müdahale Programı (YARDM) <https://cte.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/yardm-programi> E.T.: 22.09.2022.

¹³ Ceza infaz kurumlarındaki ruh sağlığı problemleri olan hükümlü ve tutukluların personel tarafından erken dönemde tanınması amacıyla oluşturulan araştırma ve değerlendirme formudur. ARDEF'ten çıkan sonuçlar doğrultusunda hükümlü ve tutuklular ihtiyaçlarına uygun bireysel müdahale ya da grup çalışmalarına yönlendirilmektedir. <https://cte.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/yardm-programi> E.T.: 22.09.2022.

84. Görüşülen mahpuslar tarafından yemeklerin kalite ve miktar açısından yetersiz olduğu, sürekli aynı yemeklerin çıktığı ifade edilmiştir. İdare tarafından yemekleri kendilerinin yapmadığı, günlük iâşe miktarı sebebiyle yemek listelerinin imkânlar dâhilinde belirlendiği belirtilmiştir.

85. Heyetimizce akşam yemeği Kurum yemekhanesinde yenilmiş, yemek miktarının yeterli olmadığı ve kalitesinin düşük olduğu değerlendirilmiştir.

4. TAVSİYELER

4.1. KURUM İDARESİNE YÖNELİK TAVSİYELER

86. Kurumda hassas grupların bulunduğu ve personelin hassas gruplara yaklaşım konusunda herhangi bir eğitim almadığı belirtildiğinden personelin hizmet içi eğitim müfredatına “hassas gruplara yönelik muamele” konusunun dâhil edilmesi¹⁴,

87. Yumuşak odalarda gerekli tadilatların yapılması ve odalarda bulunan kameraların görüş açılarının mahremiyeti sağlayacak şekilde değiştirilmesi,

88. Kurumda genel olarak sinek sorunu olduğu görüldüğünden; Afyonkarahisar Kampüs Açık Ceza İnfaz Kurumu ile iletişime geçilerek ilaçlama sıklığının artırılması ve daha etkili ilaçlar kullanılarak ilaçlamanın yapılmasının talep edilmesi,

89. Engelli koğuşundaki tahtakurusu problemini çözmek için sorunun kaynağının tespit edilmesi ve ilaçlamanın ardından tekrarlamaması için gerekli önlemlerin alınması,

90. Mahpusların saç ve sakal tıraşlarının kendi taleplerine bırakılması¹⁵ ve Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'nün 09.11.2021 tarihli yazısı¹⁶ doğrultusunda mahpusların da ücreti karşılığında berberhaneden faydalandırılmasına başlanması,

¹⁴ CPT Standartları, 2. Genel Rapor'dan alıntı [CPT/Inf (92) 3], para. 59: “Özgürlüğünden mahrum bırakılmış bir kişinin kötü muamele görmesinin engellenmesinde en iyi teminat, hiç şüphesiz, doğru eğitilmiş bir polis veya cezaevi yetkilisidir. Nitelikli görevliler, kötü muameleye başvurmaksızın görevlerini başarı ile yerine getirebilecekler ve gözaltındaki kişiler ve tutuklularla ilgili temel önlemlere saygı göstereceklerdir.”

¹⁵ Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi İctihadına İlişkin Rehber, Mahpus Hakları, para. 44: “Mahpusları başlarını tıraş etmeye zorlayan kurallara ilişkin olarak Mahkeme, bir mahpusun saçının zorla tıraş edilmesinin belirli bir özelliğinin, kişinin saçının ortadan kalkmasıyla görünüşünün zorla değiştirilmesi olduğunu vurgulamıştır. Söz konusu muameleye maruz kalan kişi, büyük olasılıkla, fiziksel görünüşünün iradesi dışında değişmesinden dolayı aşağılık hissi yaşayacaktır. Ayrıca, saç tıraş edilen bir mahpus, en azından belirli bir süre boyunca, maruz kaldığı muamelenin işaretini taşır. Söz konusu işaret, eğer mahpus daha sonra serbest bırakılırsa veya halka açık bir yere getirilirse, hapisane personeli, diğer tutuklular ve ziyaretçiler veya halk dâhil olmak üzere başkaları tarafından hemen görülebilir. İlgili kişinin, görünür bir fiziksel işaret taşıması nedeniyle onurunun incindiğini hissetmesi kuvvetle muhtemeldir. Mahkeme, bu nedenle, tutukluların saçlarının zorla tıraş edilmesinin, prensip olarak, insan onurlarını zedeleme etkisine sahip olabilecek veya onları aşağılaması ve itibarlarını azaltması mümkün olan aşağılık duygularını uyandırabilecek bir eylem olduğunu değerlendirmiştir. (Yankov/Bulgaristan, 2003, §§ 112-114)”

¹⁶ Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'nün 09.11.2021 tarihli ve E.34131527-929-2498/115840 sayılı

91. Mahpusların çamaşırlarının daha yüksek derece ile uzun programda yıkanması¹⁷,
92. Mahpuslara kurşun kalem satılmasına rağmen kalemtırışın güvenlik nedeniyle satılmadığı öğrenildiğinden mahpusların yazılı iletişim kurabilmeleri hususunda alternatif çözümler üretilmesi¹⁸,
93. Görüntülü görüşme esnasında görüntünün gitmesi ancak sürenin devam etmesi nedeniyle mahpusların yasal görüş sürelerini¹⁹ kullanamadığı öğrenildiğinden sistemdeki arızaların giderilmesi için gerekli çalışmaların yapılması,
94. Görüntülü görüşmelerin izlendiği ve kaydının alındığı konusunda mahpusların hem sözlü hem de yazılı olarak bilgilendirilmesi, yazılı bilgilendirmenin düzenli olarak Kurum yayınından veya görüntülü görüşme kabininin üzerine asılarak yapılması,
95. Mahpusların ziyaret sürelerinin²⁰ artırılması hususunun yeniden değerlendirilmesi,
96. Mahpusların alabileceği dergilerin listesinin hazırlanması, talep halinde ücreti karşılığında dergilerin satın alınması ve gazetelerin spor bölümündeki sayfaların koparılmadan mahpuslara teslim edilmesi²¹,

yazısı.

¹⁷ Nelson Mandela Kurallarının “Giysi ve Yatak” başlıklı 19. Kuralına göre; “Bütün giysiler temiz olur ve uygun şartlarda tutulur.”

¹⁸ Nelson Mandela Kurallarının “Dış Dünya ile İletişim” başlıklı 58. Kuralına göre; “Mahpusların gerekli gözetim altında, düzenli aralıklarla aile ve arkadaşlarıyla:

Yazılı iletişim kurarak ve varsa, telekomünikasyon, elektronik, dijital ve diğer araçları kullanarak ... iletişim kurmalarına izin verilir.”

¹⁹ Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik’in “Telefonla görüşme hakkı” başlıklı 74. maddesinin ikinci fıkrasının (g) bendine göre: “Görüntülü telefon görüşmesi yapılmasına imkân sağlayan teknik alt yapının kurulu bulunduğu Bakanlıkça belirlenen kurumlarda, haftalık görüşme süresi otuz dakika olarak uygulanır.”

²⁰ 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun’un “Hükümlüyü ziyaret” başlıklı 83. maddesinin birinci fıkrasına göre: “Hükümlü, yarım saatten az ve bir buçuk saatten fazla olmamak üzere çalışma saatleri içinde ziyaret edilebilir.”

²¹ Nelson Mandela Kurallarının 3. Kuralına göre; “Hapis cezası veya kişilerin dış dünyayla bağlantılarının kesilmesi sonucunu doğuran tedbirler, kişileri özgürlüğünden yoksun bırakarak, kendi iradeleri ile hareket etme haklarını ellerinden alan sıkıntı verici durumlardır. Bu nedenle ceza infaz kurumu sistemi, geçici olarak haklı görülebilecek ayırmalar veya disiplinin sağlanması dışında, durumun doğasında var olan sıkıntıyı ağırlaştıramaz.” İdare ile yapılan görüşmede mahpusların kendi aralarında iddia oynamaları nedeniyle gazetelerin spor sayfalarının koparıldığı öğrenilmiş; bu oyunun koşu içerisinde disiplini bozduğu yönünde herhangi bir bilgi edinilmemiştir. Söz konusu uygulamanın düzeni sağlamak amacıyla geçici olarak da uygulanmadığı, düzenli olarak her gazetenin ilgili sayfasının koparıldığı öğrenildiğinden; geçici olarak haklı görülebilecek bir ayırmanın yapılmadığı ve mahpusların kendi iradeleri ile hareket etme haklarının ellerinden alındığı tespit edilmiştir.

97. Kurumda açılan kursların sayısının artırılması, ekonomik getirisi olabilecek sanatlara mahpusların meslek edinimi kapsamında yer verilmesi²²,
98. Hastaneye sevk edilen mahpusların gecikme olmaksızın götürülmesinin sağlanması için ilgili kurumlarla gerekli yazışmaların yapılması ve sürecin takip edilmesi,
99. Kurum revirinde bulunan ilaçların düzenli kontrollerinin sağlanması, son kullanma tarihleri geçen ilaçların bulundurulmaması ve kutusundan çıkarılıp başka kaplara konulan ilaçların kaplarının üzerine son kullanma tarihlerinin de yazılması,
100. Müşahede odasında tutulan mahpusların tutulma süreleri de dâhil olmak üzere kayıt altına alınması,
101. Sağlık servisindeki bekleme odasına güvenlik kamerasının yerleştirilmesi,
102. Psiko-sosyal servisin düzenli aralıklarla mahpuslarla görüşmeler gerçekleştirilmesi, ayrıca görüşme talep eden mahpusların da gecikme olmaksızın taleplerinin karşılanması,

4.2. ADALET BAKANLIĞINA YÖNELİK TAVSİYELER

103. Yemek menülerinin, her mahpusun sağlıklı ve güçlü olması için yeterli besin değeri içerecek şekilde hazırlanması ve öğünlerinin dengeli bir şekilde dağılımına özen gösterilmesi amacıyla yemek iştirak bedellerinin artırılmasının sağlanması,
104. ACEP kapsamında kurulumu gerçekleştirilen cihazlarda tarafların görebileceği şekilde görüşmelerin izlendiği ve kayıt altına alındığı ile ilgili uyarı yapılması,

4.3. ENERJİ PİYASASI DÜZENLEME KURUMUNA YÖNELİK TAVSİYE

105. Mahpuslar, ceza infaz kurumlarına kabul edildikleri andan itibaren kaldıkları odalar onların meskenleri olmaktadır. Vakitlerinin tamamını odalarında ve odanın avlusunda geçirmektedirler. Mahpusların ekonomik imkânları ve durumları da göz önünde bulundurulduğunda elektrik faturaları mahpuslar üzerinde ağır bir külfet oluşturmaktadır. Bu doğrultuda ceza infaz kurumlarının Mesken abone grubuna dâhil edilmesi hususunun değerlendirilmesi,

²² CPT Standartları, 2. Genel Rapor'dan alıntı [CPT/Inf (92) 3], para. 47: "Tatminkâr bir faaliyet programı (çalışma, eğitim, spor, vs.), mahkûmların iyiliği açısından çok önemlidir. Bu durum ister hüküm giymiş ister mahkemeye çıkmayı bekleyen kişilerin bulunduğu bütün kurumlar için geçerlidir. CPT, birçok tutukevindeki faaliyetlerin çok kısıtlı olduğunu gözlemlemiştir. Özellikle mahkûmların sık sık değiştiği bu tür kurumlarda düzenli faaliyetlerin düzenlenmesini kolay bir mesele değildir. Açıkçası, hüküm giymiş mahkûmların bulunduğu kurumlarda hedeflenen türden bireye yönelik programların geliştirilmesi söz konusu olamaz." Konuya ilişkin Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 25.2 şu şekildedir; "Tutuklu ve hükümlülerin yeterli kişisel ve sosyal temasta bulunabilmesi için her gün gerektiği kadar süreyle odalarının dışında zaman geçirmelerine izin verilmelidir."

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

4.4. AFYONKARAHİSAR İL SAĞLIK MÜDÜRLÜĞÜNE YÖNELİK TAVSİYE

106. Kuruma her hafta farklı diş hekiminin görevlendirilmesinin hasta takibi ve etkili tedavi açısından zorluklara neden olduğu anlaşıldığından; Kuruma yapılan görevlendirmelerde düzenli olarak aynı diş hekimlerinin seşilmesine özen gösterilmesi,

4.5. AFYONKARAHİSAR İL JANDARMA KOMUTANLIğINA YÖNELİK TAVSİYE

107. Hastaneye sevk edilen mahpusların gecikme olmaksızın götürülmesinin sağlanması, hususları tavsiye edilmektedir.



TIHEK

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU

YALOVA A3 TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU

2023/01

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

KISALTMALAR

BM	Birleşmiş Milletler
CPT	Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ne Ek İhtiyari Protokol
SEGBİS	Ses ve Görüntülü Bilişim Sistemi
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması

1. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 6701 sayılı Kanunla, insan onurunu temel olarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.

2. Türkiye, 14.09.2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'ın 1'inci maddesine göre Protokolün amacı: *“bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır.”*

3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2/1-k bendine göre UÖM: *“İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi”* ifade etmektedir.

4. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendinde, kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda ceza infaz kurumlarına ziyaret gerçekleştirmek TİHEK' in görev ve yetki alanına girmektedir.

5. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 8'inci maddesi uyarınca: *“Kapalı ceza infaz kurumları, iç ve dış güvenlik görevlileri bulunan, firara karşı teknik, mekanik, elektronik veya fizikî engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile temasın olanaklı bulunduğu, yeterli düzeyde güvenlik sağlanmış ve hükümlünün gereksinimine göre bireysel, grup hâlinde veya toplu olarak iyileştirme yöntemlerinin uygulanabileceği tesislerdir.”*

6. Anılan görevin icrası kapsamında, 04.10.2022 tarihinde Yalova A3 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna¹ habersiz bir ziyaret gerçekleştirilmiş olup ziyaret heyetinde; İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcıları... ile bir doktor ve bir psikolog yer almıştır.

¹ Bundan sonra kısaca Kurum olarak ifade edilecektir.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

7. Ziyaret, Kurum İdaresi ile yapılan ön görüşmeyle başlamıştır. Ön görüşmede; Ziyaret Heyeti tarafından ziyaretin amacı ve kapsamı ile TİHEK'in ulusal önleme mekanizması görevine ilişkin detaylı bilgiler verilmiş; Kurum İdaresinden Kuruma ilişkin genel bilgiler alınmıştır. Daha sonra ortak alanlar incelenerek gerekli tespitler yapılmıştır. Sonrasında özgürlüğünden mahrum bırakılan kişiler ile gizliliği sağlayacak şekilde Kurum personeli bulunmaksızın görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Heyet üyeleri tarafından görüşme gerçekleştirilen mahpuslara²; TİHEK ve UÖM görevi hakkında genel bilgi verilmiştir. Akabinde Kurumda görev yapan personelle de görüşmeler gerçekleştirilmiş olup ziyaret, ilk gözlem ve tespitlerin Kurum İdaresiyle paylaşılmasını içeren son görüşme ile tamamlanmıştır.

8. Bu rapor, 18.01.2022 tarihli ve 2022/43 sayılı Kurul kararı ve Başkanlık makamının 03.10.2022 tarihli ve 14339 sayılı oluruna istinaden 04.10.2022 tarihinde, Yalova A3 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna gerçekleştirilen habersiz ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

2. GENEL BİLGİLER

2.1.KURUM HAKKINDA GENEL BİLGİLER

9. 1955 yılından beri hizmet vermekte olan Kurum Yalova şehir merkezinde yer almakta olup Kuruma toplu taşımayla ulaşım olanağı mevcuttur.

10. Kurum 56 kişi kapasiteli dört koğuş, bir derslik, bir revir, bir görüş alanı, bir aile görüşme odası, bir kütüphane ve idari birimlerden oluşmaktadır.

11. Kurum; 400 metrekare kapalı, 1050 metrekare açık olmak üzere toplam 1450 metrekarelik bir alana sahiptir. Koğuşlardan ikisi 50 metrekare, diğer ikisi ise 70 metrekaredir.

2.2. KURUM PERSONELİ

12. Kurumda bulunan personelin unvan ve cinsiyete göre dağılımı aşağıda tablo şeklinde gösterilmiştir:

UNVAN	KADIN PERSONEL	ERKEK	TOPLAM
Kurum Müdürü	1	-	1
Öğretmen	-	1	1
Memur	1	-	1
Ambar Memuru	-	1	1
İnfaz Koruma Baş Memuru	-	1	1

² Bu raporda kullanılan "mahpus" sözcüğü, ceza infaz kurumlarında özgürlüğünden mahrum bırakılan tutuklu, hükümlü ve hüküm özlüleri ifade etmektedir.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

İnfaz Koruma Memuru	6	17	23
Bilgisayar İşletmeni	-	1	1
Şoför	-	2	2
Sağlık Memuru	-	1	1
Hizmetli	1	1	2
GENEL TOPLAM	9	25	34

13. Kurum personeli; insan hakları, işkence ve kötü muamele, firarı önleme, işaret dili, kuruma kabul işlemleri, emanet para ve kıymetli eşya alımı, mektup okuma, e-imza, UYAP veri girişi, ziyaret kabul, sürüş teknikleri, vardiya uygulaması, motivasyon gibi çeşitli konularda yüz yüze ve uzaktan eğitim almıştır.

14. Kurumda vardiya sistemi ile çalışanlar 08.00-20.00 ve 20.00-08.00 saatleri arasında çalışmakta olup diğer büro personeli 08.30-17.30 saatleri arasında çalışmaktadır.

15. Hakkında şikâyette bulunulan, idari veya adli işlem yürütülen/sonuçlandırılan personel bulunmamaktadır.

2.3.ÖZGÜRLÜĞÜNDEN MAHRUM BIRAKILAN KİŞİLER

16. Ziyaret tarihinde Kurumda 5 hükümlü ve 50 tutuklu olmak üzere toplam 55 mahpus kalmaktadır. Bunlardan 15'i yabancı mahpustur.

17. Kurumda engelli, kadın veya çocuk mahpus bulunmamaktadır.

3. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

3.1. FİZİKSEL KOŞULLAR

18. Kurumun 1955 yılında inşa edilmiş olmasından mütevellit eski olduğu, oda tavanlarının alçak olduğu, pencerelerinin eski tip olduğu ve genel fiziksel durumunun iyi olmadığı gözlemlenmiştir.

19. Koğuşlardan birinin karantina koğuşu olarak kullanılmak üzere boş bırakıldığı ve bazı mahpusların yatabileceği ranzanın bulunmamasından dolayı yer yatağında yattığı görülmüştür. Kurum İdaresi tarafından, karantınada kalması gereken mahpusların başka bir kuruma gönderilmesinin ve karantina koğuşunun da aktif olarak kullanılmasının planlandığı ifade edilmiştir. Ziyaret tarihinden sonra İdare tarafından karantina koğuşunun kullanıma açıldığı bildirilmiştir.

20. Koğuşların içerisinde birer mutfak, banyo, tuvalet ve lavabo bulunmaktadır. Ayrıca her koğuşta çamaşır makinesi, klima, buzdolabı, yuvarlak mini fırın, set üstü ocak ve mutfak gereçleri bulunmaktadır.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

21. Kurumun ısıtılmasının doğal gaz ile sağlandığı, sıcak suyun ise güneş enerjisi ile elde edildiği belirtilmiştir. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde sıcak suda zaman zaman kesintiler olsa da yirmi dört saat erişimin mümkün olduğu bilgisi alınmıştır.
22. Kurumun içme ve kullanma suyu ihtiyacının şebeke suyu ile sağlandığı İdare tarafından belirtilmiş, su analiz raporları Heyetimize sunulmuş ve analiz sonuçlarının İnsani Tüketim Amaçlı Sular Hakkında Yönetmelik'e uygun olduğu görülmüştür.
23. İdare tarafından, koşulların temizliğinin mahpuslar tarafından yapıldığı, temizlik malzemelerinin Kurum bütçesi ile temin edildiği ve iki haftada bir koşullara verildiği ifade edilmiştir. Kendileriyle görüşülen mahpuslar, koşulların temizliği için temizlik malzemesi verilmediğini, temizlik malzemelerini kantinden aldıklarını, kantinden talep edilen temizlik malzemesinin gelmesinin bir haftayı bulduğunu ifade etmiştir. İdare tarafından koşulların temizliğinin yapıldığına ilişkin tutanaklar Heyetimize sunulmuş olmakla birlikte koşullara temizlik malzemesi verildiğine ilişkin tutanak tutulmadığı ifade edilmiştir.

3.2. İŞKENCE VE KÖTÜ MUAMELENİN ÖNLENMESİ, DİSİPLİN VE ŞİKÂYET MEKANİZMALARI

24. Mahpuslar, talep ve şikâyetlerini içeren dilekçelerinin Kurum İdaresi tarafından alındığını ve ilgili mercilere iletildiğini, dilekçelerinin akıbeti hakkında kendilerine bilgi verildiğini ifade etmiştir.
25. Kuruma girişte üst aramasının yapıldığı ve emanet eşyaların alındığı, geçici oda bulunmadığı belirtilmiştir.
26. Son bir yıl içerisinde toplam dört mahpusa hücre cezası verildiği belirtilmiştir.
27. Kurumda son bir yıl içerisinde herhangi bir isyan veya intihar olayı yaşanmadığı ifade edilmiştir.
28. Kurumda son bir yıl içerisinde cezaevi uygulamaları nedeniyle infaz hâkimliğine yapılmış herhangi bir şikâyetin bulunmadığı Kurum İdaresi tarafından belirtilmiştir.
29. Kendileriyle görüşme yapılan mahpuslar, genel olarak Kurum İdaresinin ve infaz koruma personelinin tutumundan memnun olduklarını ifade etmişlerdir.
30. Ziyaret sırasında herhangi bir işkence veya kötü muamele iddiası veya bulgusuyla karşılaşılmamıştır.

3.3.SAĞLIK, BAKIM, PSİKO-SOSYAL SERVİS HİZMETLERİ

31. Sağlık biriminde Aile Sağlığı Merkezinde görevli bir doktor ve bir kadrolu sağlık memurunun bulunduğu, doktorun haftanın 3 günü 2 saat görev yaptığı ifade edilmiştir.

32. İlaçların doktor odasında kilitli bir şekilde muhafaza edildiği ve muayene sonrası yazılan reçetelerin eczane ile irtibata geçilerek ortalama 1 gün içerisinde temin edildiği belirtilmiştir.
33. Kendisiyle görüşülen bazı mahpuslar talep ettikleri ilaçların verilmediğini ifade etmiştir. Konuya ilişkin İdare ile yapılan görüşmede; bazı ilaçların doktor gözetiminde kontrollü olarak verildiği ifade edilmiştir.
34. Kurum revirinde son kullanma tarihi geçmiş insülin ilaçlarının bulunduğu görülmüştür. İdare tarafından bu ilaçların kullanılmadığı ifade edilmiş olsa da son kullanma tarihi geçmiş ilaçların revirden kaldırılması hususunda uyarıda bulunulmuştur.
35. Revirdeki vizite defteri ve ilaç dağıtım defteri gibi evraklar kontrol edilmiş, düzenli ve usulüne uygun oldukları görülmüştür.
36. Revirdeki acil durum çantası incelenmiş acil durum çantasında bulunması gereken malzemelere ilişkin genel bir standart olmadığı tespit edilmiştir.
37. Hastane sevklerinde önceden belirlenen hastane personeli ile irtibata geçilip muayene olması gereken mahpus adına randevunun alındığı, daha sonra belirlenen tarihte jandarma personeli eşliğinde mahpusun hastane sevkinin gerçekleştirildiği ifade edilmiştir.
38. Kendileriyle görüşme yapılan bazı mahpuslar hastane sevklerinin yapılmadığını ifade etmiştir. Kurum İdaresi tarafından; hastane sevklerinin zaman zaman uygun randevu bulunmaması nedeniyle aksayabildiği, son bir yıl içinde sağlık servisi tarafından 201 muayene, 8 psikolog görüşü ve 18 sevk işleminin yapıldığı, günlük olarak ortalama 15-20 kişinin dilekçe ile muayenesinin gerçekleştirildiği bilgisi alınmıştır. Hastane sevkleriyle ilgili belgeler Ziyaret Heyeti tarafından incelenmiş ve sevklerin düzenli olarak yapıldığı görülmüştür.
39. Acil durumlarda önce 112 Acil Çağrı Merkezi ile irtibata geçilerek hastanın durumu hakkında bilgi alındığı, daha sonra acil sevk edilmesi gerekiyorsa zaman kaybetmeden jandarma ile irtibata geçilerek hastane sevkinin gerçekleştirildiği belirtilmiştir.
40. Psiko-sosyal serviste İl Sağlık Müdürlüğü tarafından cuma günleri görevlendirilen bir psikoloğun görev yaptığı ve mahpuslardan talepte bulunanların veya doktor tarafından görüşülmesi uygun olanların psikolog ile görüşmesinin sağlandığı dile getirilmiştir. Mahpuslar tarafından psiko-sosyal servise ilişkin bir şikâyette bulunulmamıştır.
41. Kurumda mahpusların saç ve sakal tıraşlarını kendi imkânlarıyla yaptıkları ve bunun için gerekli araç ve gereçlerin mahpuslara sağlandığı ifade edilmiştir.

3.4.BESLENME

42. Kurumdaki mahpus sayısının az olmasından dolayı kantindeki ürün çeşitliliği fazla olmamakla birlikte kantinden istenen eşya ve ürünler için çarşamba günleri mahpuslardan

dilekçe alındığı Kurum İdaresi tarafından ifade edilmiştir. Kendileriyle görüşme yapılan bazı mahpusların kantinde son kullanma tarihleri geçmiş ürünler bulunduğunu ifade etmesi üzerine kantindeki ürünler incelenmiş, son kullanma tarihi geçmiş ürün bulunmadığı tespit edilmiştir.

43. Kurum İdaresi tarafından, mahpuslara iâşe bedeli kadar kuru gıda ve yaş sebze alınarak koşullara verildiği ve mahpusların yemeklerini kendilerinin hazırladığı bilgisi verilmiştir. Kendileriyle görüşme yapılan mahpuslardan bazıları verilen gıdaların yeterli miktarda olmadığını ifade etmiştir. Ziyaret tarihinden sonra Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü tarafından iâşe bedeli günlük 22 TL'den 50 TL'ye çıkarılmıştır.³

44. Hastalık ve benzeri nedenlerle farklı şekilde beslenme ihtiyacı olan mahpuslara beslenme listelerine göre gıda temini yapıldığı ifade edilmiştir.

3.5. FAALİYETLER VE GÜNLÜK YAŞAM

45. İdare tarafından, koşullardaki havalandırma alanlarının kapılarının mevsim şartlarına göre sabah 07:00 ile akşam 20.00 saatleri arasında açık kaldığı belirtilmiştir. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde havalandırmaya çıkış konusunda şikâyet alınmamıştır.

46. Alınacak gazetelerin haftalık olarak kantin fişine yazıldığı ve günlük olarak alınıp mahpuslara verildiği ifade edilmiştir.

47. Her koşutta televizyon bulunduğu ve uydu yayını ile yasal kanalların mahpuslar tarafından seyredilebildiği belirtilmiştir.

48. Kurumda bulunan derslik ve kütüphanede iki personelin görevli olduğu ve 08.30-17.30 saatleri arasında çalıştığı belirtilmiştir.

49. Mahpusların dışarıdan alabileceği kitap konusunda herhangi bir sayı kısıtlamasının olmadığı, Kurum kütüphanesinden ise iki haftada bir olmak üzere üç kitap alınabildiği, son bir yıl içinde otuz mahpusun kütüphaneden yararlandığı ifade edilmiştir.

50. Kurumda herhangi bir kurs ve atölye bulunmadığı ifade edilmiştir.

51. Kurumda alan yetersizliği yüzünden açık veya kapalı spor yeri bulunmadığından sportif faaliyetlerin yapılamadığı hem idare hem de mahpuslar tarafından ifade edilmiştir.

³ 26.05.2005 tarihli ve 25978 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Hükümlü ve Tutuklular ile Ceza İnfaz Kurumu Personelinin İâşe Yönetmeliği'nin 5'inci maddesine dayanılarak günlük iâşe bedeli 15.11.2022 tarihinden itibaren uygulanmak üzere; hükümlü ve tutuklular ile görevi başında bulunan personel için 22,00 TL'den 50,00 TL'ye, ceza infaz kurumlarında barındırılan çocuk hükümlü ve tutuklular için 44,00 TL'den 75,00 TL'ye, kurumda annesiyle birlikte kalan çocuklar ile süt emziren hükümlü ve tutuklu anneler ve hamileler için 44,00 TL'den 75,00 TL'ye yükseltilmiştir.

3.6.DIŞ DÜNYAYLA İLETİŞİM, ZİYARET VE AİLELERLE ETKİLEŞİM

52. Kurumda haftalık on dakika telefon görüşü ile ayda bir açık ve üç kapalı görüş yapılmaktadır.

53. Kurumda açık ve kapalı görüşler ile avukat görüşü aynı alanda yapılmaktadır. Alanda ses kaydı da yapabilen güvenlik kameralarının bulunması ve konuşmaların idari bölümle koşullardan duyulabilecek olmasının gizlilik açısından sorun oluşturabileceği değerlendirilmiştir. İdare tarafından, söz konusu durumun fiziksel kapasite yetersizliğinden kaynaklanan bir zorunluluk olduğu ifade edilmiştir.

54. Kurumda bir adet ankesörlü telefon bulunmaktadır. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde ankesörlü telefonun ve kapalı görüşler için kullanılan telefonların bazılarının zaman zaman çalışmadığı ve ses kalitesinde sorunlar olduğu, bunun da görüşmelerin aksamasına yol açtığı ifade edilmiştir. İdare ile yapılan görüşmede, telefonlarda oluşan arızaların tespit edildiğinde derhal giderildiği ve görüşmelerde yaşanan aksaklıkların ek süre verilmek suretiyle telafi edildiği ifade edilmiştir.

4. TAVSİYELER

4.1.KURUM İDARESİNE YÖNELİK TAVSİYELER

55. Koşullara temizlik malzemesi verildiğine ilişkin tutanak tutulmadığı anlaşıldığından koşullara verilen temizlik malzemelerinin kayıtlarının tutulması,

56. Kurum revirinde son kullanma tarihi geçmiş ilaçların bulunmasından hareketle son kullanma tarihi geçmiş ilaçların ve diğer tıbbi atıkların usulüne uygun olarak ve düzenli bir şekilde imhasının sağlanması,

57. Sosyal ve kültürel faaliyetlerin mahpusların bedensel ve ruhsal sağlığı açısından önemi göz önünde bulundurulduğunda Kurumda yapılan sosyal ve kültürel faaliyetlerin çeşitlendirilerek artırılması,⁴

4.2.ADALET BAKANLIĞINA YÖNELİK TAVSİYELER

58. Kurumun 1955 yılında inşa edilmiş ve oldukça eski olduğu, bunun, avukat görüşme odasının bulunmaması, sosyal ve sportif faaliyet imkânlarının kısıtlı olması ve kalabalıklaşma başta olmak üzere alıkonulma koşulları üzerinde birçok olumsuz etkisinin olduğu göz önünde

⁴ CPT Standartları [CPT/Inf (92) 3] 47'nci paragraf: "Tatminkâr bir faaliyet programı (çalışma, eğitim, spor, vs.), mahkûmların iyiliği açısından çok önemlidir. Bu durum ister hüküm giymiş ister mahkemeye çıkmayı bekleyen kişilerin bulunduğu bütün kurumlar için geçerlidir." Avrupa Cezaevi Kuralları (Rec(2006)2-rev), Kural 27.3: "Mahpusların bedensel sağlıklarını geliştirmek ve uygun egzersizler ile boş zaman etkinliklerine imkân sağlamak amacıyla doğru bir biçimde organize edilen faaliyetler, cezaevi rejiminin ayrılmaz bir parçasını oluşturmalıdır."

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

bulundurulduğunda Kurum binasının tadilatının yapılması veya yeni bir binanın inşa edilmesi hususlarının değerlendirilmesi,

59. Revirlerdeki acil durum çantalarında bulundurulması gereken eşyalara ilişkin standart bir uygulamanın bulunmaması nedeniyle bu hususa ilişkin düzenleme yapılması,⁵ hususları tavsiye edilmektedir.

⁵ CPT Standartları [CPT/Inf (93) 12] 38'inci paragraf: "Bir cezaevi sağlık bakım hizmetinin, tıbbi tedavi ve hemşirelik hizmetlerinin yanı sıra uygun perhiz, fizyoterapi, rehabilitasyon ve diğer gerekli özel imkanları toplumdaki hastalara sunulan koşullarda sunabilmesi gerekmektedir. Doktor, hemşire ve teknik personelin yanı sıra, mekânların, donanımların ve ekipmanın da buna göre ayarlanmış olması gereklidir."



TIHEK

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU

ŞIRNAK T TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU

2023/03

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

KISALTMALAR

ACEP	Akıllı Teknolojilerin Ceza İnfaz Kurumlarına Entegrasyonu
COVID-19	Yeni Korona Virüs Hastalığı
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ne Ek İhtiyari Protokol
SEGBİS	Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması

1. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK), 6701 sayılı Kanun ile insan onurunu temel olarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.

2. Türkiye, 14.09.2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre Protokolün amacı; *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*

3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2/1-k bendine göre UÖM; *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.

4. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda ceza infaz kurumlarına ziyaret gerçekleştirmek TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.

5. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 8'inci maddesi uyarınca; *"Kapalı ceza infaz kurumları, iç ve dış güvenlik görevlileri bulunan, firara karşı teknik, mekanik, elektronik veya fizikî engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile temasın olanaklı bulunduğu, yeterli düzeyde güvenlik sağlanmış ve hükümlünün gereksinimine göre bireysel, grup hâlinde veya toplu olarak iyileştirme yöntemlerinin uygulanabileceği tesislerdir."*

6. Anılan görevin icrası kapsamında 27.10.2022 tarihinde Şırnak T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna¹ haberli bir ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ziyaret heyetinde; ... yer almıştır.

¹ Bundan sonra kısaca Merkez olarak ifade edilecektir

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

7. Ziyaret, İdare ile yapılan ön görüşmeyle başlamıştır. Görüşmede; TİHEK Heyeti tarafından, ulusal önleme mekanizması, ziyaretin amacı ve yöntemine ilişkin bilgiler verilmiştir. İdareden Kurum hakkında güncel bilgiler, kurumun mevcut durumu, mahpusların ² sayısı ve sınıflandırmalarına ilişkin bilgiler alınmıştır. İdare ile yapılan görüşmenin ardından Ziyaret Heyeti koğuşların bulunduğu alan ve eklentilerde incelemelerde bulunmuştur. İncelemeler sırasında sağlık servisi, psiko-sosyal servis, manevi rehberlik servisi, kütüphane, atölyeler, kamera odası, çamaşırhane, kantin, açık ve kapalı görüş alanları, avukat görüşme alanı, personel yemekhanesi, ziyaretçi odaları, açık ve kapalı spor salonları ziyaret edilmiştir. Buradaki incelemelerin ardından İdareden mahpusların yerleşim planına ilişkin belge üzerinden, İdarenin dahli olmadan özellikle farklı suç türünden mahpusların bulunduğu koğuşlar seçilerek buradaki mahpuslarla görüşmeler gerçekleştirilmiş ve mahpusların tutuldukları ortam yerinde gözlemlenmiştir. Heyet üyeleri tarafından görüşme gerçekleştirilen mahpuslara; TİHEK hakkında genel bilgi verilmiş, ziyaretin amacı ve kapsamı belirtilmiş; gizliliğe riayet edilerek rapor hazırlanacağı hususu aktarılmıştır. Görüşmeler sırasında infaz koruma memurları ile diğer idari personelden herhangi bir kimse koğuşlarda bulunmamıştır. Ziyaret bitiminde İdare ile son bir toplantı yapılmış; ilk tespit ve gözlemler ile acil olduğu değerlendirilen hususlar paylaşılmış; ziyaret sonrası hazırlanacak raporun İdare ve ilgili kurumlarla paylaşılarak tavsiyelerin takip edileceği ve takip ziyareti de yapılabileceği bilgisi verilmiş; ilgili bilgi ve belgeler alınarak ziyaret sonlandırılmıştır.

8. Bu rapor, 18.01.2022 tarih ve 2022/43 sayılı Kurul kararı ve Başkanlık makamının 21.10.2022 tarihli ve 15112 sayılı oluruna istinaden 27.10.2022 tarihinde, Şırnak T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna gerçekleştirilen izleme ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. KURUM HAKKINDA GENEL BİLGİLER

9. Şırnak merkeze 5 kilometre uzaklıkta bulunan Kurum 21.04.2022 tarihinde faaliyete geçmiştir.

10. Toplamda 17100 m² alan üzerine kurulu olan Kurumda, tek kişi kapasiteli 18 koğuş, 10 kişi kapasiteli 8 koğuş, 10 kişi kapasiteli 2 geçici koğuş, 10 kişi kapasiteli 1 revir koğuşu, 14 kişi kapasiteli 1 engelli koğuşu ve 14 kişi kapasiteli 61 koğuş olmak üzere toplamda 91 koğuş bulunmaktadır.

² Bu raporda kullanılan "mahpus" sözcüğü, ceza infaz kurumlarında özgürlüğünden mahrum bırakılan tutuklu, hükümlü ve hüküm özlüleri ifade etmektedir.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

11. Kurumda 2 adet doku hasarı ve travma önleyici oda³ bulunmaktadır.
12. Kurumda; 1 adet kapalı spor salonu, 1 adet açık spor salonu, 6 adet derslik, 36 adet kapalı görüş kabini, 4 adet açık görüş salonu, 4 adet aile görüşme odası, 1 adet çocuk görüşme odası, 20 adet avukat görüşme odası, 1 adet manevi rehberlik odası, 1 adet çocuk oyun odası, 1 adet çok amaçlı salon, 2 adet ziyaretçi arama kabini, kütüphane, personel yemekhanesi, terzihane, mescit, revir, psiko-sosyal servis odası, psiko-sosyal servis bireysel görüşme odası, berberhane, merkez kontrol odası ve kantin bulunmaktadır.
13. Kurumda 5 adet aktif SEGBİS odası bulunmaktadır.
14. Kurumda 7/24 esasına göre kayıt yapan toplamda 144 adet kamera bulunmaktadır.

2.2. PERSONEL

15. Şırnak T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'nda; 1 kurum müdürü, 2 kurum ikinci müdürü, 3 idare memuru, 1 hekim, 2 diş hekimi, 1 ambar memuru, 1 psikolog, 1 sosyal çalışmacı, 1 memur, 1 hizmetli, 2 sayman, 2 öğretmen, 2 bilgisayar işletmeni, 3 cezaevi kâtabi, 3 sağlık memuru, 3 kaloriferci, 6 teknisyen, 8 şoför, 6 infaz ve koruma baş memuru, 149 infaz ve koruma memuru olmak üzere toplam 198 personel görev yapmaktadır.
16. Kurum kayıtlarında söz konusu personelin; 161'inin ön lisans/lisans, 37'sinin ise lise ve dengi okul mezunu olduğu yer almaktadır.

2.3. ÖZGÜRLÜĞÜNDEN MAHRUM BIRAKILANLAR

17. Kurumun kapasitesi 996 kişidir. Ziyaret tarihinde Kurumda 632'si hükümlü, 211'i tutuklu ve 75'i hüküm özlü olmak üzere toplam 1018 mahpus bulunmaktadır.
18. Kurumda 27 kadın ve 16 yabancı mahpus bulunmaktadır. Kurumda ayrıca 1'i görme engelli, 1'i felçli, 10'u ise kronik hastalığı bulunan olmak üzere toplam 12 engelli mahpus bulunmaktadır.
19. Kurumda çocuk mahpus ve anne yanında kalan çocuk bulunmamaktadır.

3. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

3.1. FİZİKSEL KOŞULLAR

20. Kurumun artırılmış kapasitesi 966 kişi olup ziyaret tarihi itibarıyla Kurumda 1018 mahpus kalmaktadır. Ziyaret Heyetinin koşullarda yaptığı incelemede birden fazla koşu mahpusların yere yatak serip uyduğu, birkaç koşu ise koşu kapasitesinin altında mahpus kaldığı

³ Yumuşak oda ve süngerli oda olarak da bilinmektedir.

gözlemlenmiştir. İdare Kurumun, kapasitesinin üzerinde mahpus barındırdığını, mahpusların suç türüne göre koşullara yerleştirildiğinden koşullardaki yoğunlukların farklı olduğunu belirtmiştir.

21. Kurumun ısıtılması, kalorifer sistemi aracılığıyla kömürle sağlanmaktadır. İdare, kalorifer hattında boruların uygun çapta döşenmemesinden ve bölgede çetin kış şartlarının hakim olmasından kaynaklı kış aylarında ısınma problemleriyle karşılaşıldığı bilgisini paylaşmıştır. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde, havaların soğuk olduğu dönemlerde koşulların çok fazla ısınmadığı belirtilmiştir.

22. Görüşme yapılan mahpuslar, yoğun yağmur ve kar yağışının olduğu zamanlarda, pencere kenarlarından koşullara su sızdığını ve yatakların ıslandığını ifade etmiştir. İdare de, yoğun kar yağışından dolayı kış aylarında çatılarda ciddi oranda kar ve buz kütleleri oluştuğunu ve çatılarda kar tutucuların olmadığını bu durumun havalandırmaya çıkan mahpuslar için risk oluşturduğunu belirtmiştir. Ziyaret Heyetinin yaptığı incelemede, pencere kenarlarından su geçebileceği gözlemlenmiştir.

23. Kurumdaki bütün koşullarda havalandırma alanı bulunmaktadır. İdare, havalandırma kapılarının sabah gün doğumuyla birlikte açıldığını ve hava kararınca da kapatıldığını, kapıların açılıp kapatılma saatlerinin mevsim şartlarına göre düzenlendiğini aktarmıştır. Görüşme yapılan mahpuslar, havalandırma alanlarının saat 7:00-07:30 saatlerinde açıldığını ve akşam saat 17:00 civarında kapandığını beyan etmiştir.

24. Koşulların her birinde 1 adet tuvalet ve 1 adet banyo bulunmaktadır. Ayrıca tekli koşullar ve geçici koşullar hariç, diğer bütün koşullarda 1 adet mutfak da bulunmaktadır.

25. İdare, her mahpus için günlük 50 litre sıcak su, 150 litre soğuk su olmak üzere toplamda 200 litre suyun koşu güncel sayıları dikkate alınarak koşu otomatlarına aktarıldığını ve mahpusların 7/24 suya erişim olanaklarının bulunduğu bilgisini paylaşmıştır. Mahpuslar sıcak suya erişim konusunda sorun yaşadıklarını, bazı zamanlar sıcak suya erişiminin hiç olmadığını bazı zamanlar ise çok sınırlı olduğunu, sıcak su konusunda koşullar arası adil bir dağılımın yapılmadığı yönünde şikâyetle bulunmuştur. Söz konusu iddialar Ziyaret Heyeti tarafından İdareye iletilmiş; İdare, koşu otomat sisteminde bazı teknik sorunlar yaşandığını ve mağduriyetlerin bundan kaynaklandığını, söz konusu sistemin tamiri için Ankara'dan bir teknik heyetin gelip gerekli incelemeleri yaptığını, sorunun kısa süre içerisinde çözüleceğini ifade etmiştir.

26. İdare, her mahpusa 1 adet giysi dolabı ve 1 adet battaniye verildiğini; talepleri olması halinde mevsim şartları da göz önünde bulundurularak mahpuslara ek battaniye sağlandığını ifade etmiştir. Görüşme yapılan mahpuslar; her mahpusun yatak, yastık, nevresim, battaniye ve dolabının olduğunu ifade etmiştir.

27. Koşulların temizliğinin, İdare tarafından mahpuslara ücretsiz olarak dağıtılan temizlik malzemeleriyle, mahpuslar tarafından gerçekleştirildiği anlaşılmıştır.

28. Ziyaret Heyetinin engelli koşusunda yaptığı incelemede, koşusun iki katlı olduğu, uyuma alanı ile ortak alanının farklı katlarda yer aldığı ve bu durumun, vücudunun yarısı felçli olan engelli mahpusun günlük yaşantısını oldukça zorlaştırdığı, koşuş tuvaletinin engelli bireylerin ihtiyaçlarına uygun şekilde tasarlandığı ancak banyonun engelli bireylerin kullanımına uygun olmadığı tespit edilmiştir.

29. Süngerli odalarda havalandırma ve yapay aydınlatma imkânı mevcuttur. Odalarda kamera bulunmakla birlikte kameranın mahremiyeti sağlayacak şekilde tuvaletin olduğu bölümü görüntülemediği görülmüştür. Ayrıca oda kayıt defterinin de düzenli olarak tutulduğu tespit edilmiştir.

30. Ziyaretçi odalarından birisinin kadın ziyaretçilere, diğerinin ise erkek ziyaretçilere tahsis edildiği, odalarda askılık olduğu ve odaların temiz olduğu görülmüştür.

31. Kurumda 4 adet aile görüş odası bulunmaktadır. Aile görüş odalarında banyo bulunduğu, odaların düzenli ve temiz olduğu, her odada elbise dolabı bulunduğu ve oda pencerelerinde perde olduğu gözlemlenmiştir. İdare, eş görüşmelerinin pandemi öncesi dönemde düzenli olarak yapıldığını ve eş görüşme odalarının yoğun olarak kullanıldığını, pandemiyle birlikte alınan önlemler kapsamında eş görüşmelerinin askıya alındığını ancak mevcut durumda pandemi önlemlerinin kalkmasıyla birlikte eş görüşmelerine tekrar başlanılacağını, dolayısıyla odaların da yakın zamanda tekrardan kullanılacağını belirtmiştir.

32. Koşullarda kamera bulunmamaktadır. Havalandırma avlularında ise kamera bulunmakta olup buradaki kameralar, firar olaylarını önleme amacına yönelik sadece avlunun üst kısmını gösterecek şekilde konumlandırılmıştır. Ziyaret Heyetinin yaptığı incelemede bazı kameraların kayıt altına almadığı kör noktalar bulunduğu ve bazı kameraların da bozuk olduğu tespit edilmiştir. Kamera kayıtlarının ise geriye dönük 90 güne kadar izlenebildiği test edilmiştir.

33. İdare, kantinde satılan ürünlerin listelerini ve satış fiyatlarını güncel olarak mahpusların bulunduğu oda ve koşullara dağıttığı bilgisini vermiştir. Ziyaret Heyetinin kantinde yaptığı incelemede, ürün çeşidinin oldukça fazla olduğu, kadın ihtiyaç ürünleri de dâhil olmak üzere temel ihtiyaç maddesi olarak kabul edilen ürünlerin satışının yapıldığı ve ürün fiyatlarının piyasa şartlarına göre makul olduğu gözlemlenmiştir.

34. Kurum çamaşırhanesinde çalışır vaziyette 6 adet çamaşır makinesi ve kurutma makinesi mevcuttur. İdare, mahpuslara ait nevresim ve battaniyelerin belirli aralıklarla Açık Ceza İnfaz Kurumu bünyesindeki çamaşırhanede yıkatıldığını, mahpuslara ait kişisel çamaşırların ise belirli bir ücret karşılığında Kurum çamaşırhanesinde yıkatıldığını belirtmiştir.

35. Kurumda yangın söndürme sistemi bulunduğu, yeni yangın tüpleri alındığı ve yılda iki defa yangın tatbikatı yapıldığı ifade edilmiştir. Koridorlarda yangın dolapları ve yangın söndürme tüpleri olduğu görülmüştür.

3.2. YÖNETİM VE PERSONELİN TUTUMU

36. İdare, Kuruma hükmü kesinleşerek, tutuklanarak veya başka ceza infaz kurumlarından nakil yoluyla gelen mahpusların aramalarında, öncelikle bedenin üst kısmındaki giysilerin çıkartıldığı, bedenin üst kısmındaki giysiler giyildikten sonra bedenin alt kısmındaki giysilerin çıkartılarak aramayı yapıp tamamladıkları bilgisini vermiştir. İdare mahpusların, kuruma girişleri esnasında şüphe uyandırması veya istihbarat alınması durumlarında ise detaylı aramaya tabi tutulduklarını; detaylı aramanın da kimsenin görmediği, elle temasın olmadığı ve mümkün olduğunca en kısa sürede bu iş için ayrılan bölmede önlük verilerek doktor tarafından yapıldığını, arama sırasında aramanın gerekliliğini ortaya koyan tutanak tanzim edildiğini ifade etmiştir.

37. İdare, mahpusların Kuruma ilk girişlerinde; İdare ve Gözlem Kurulunun mahpus dosyası üzerinde yaptığı incelemeden sonra mahpusun suç tipine uygun koğuşa veya odaya yerleştirildiğini ifade etmiştir.

38. Görüşme gerçekleştirilen mahpusların büyük bir bölümü, genel olarak infaz koruma memurlarının kendilerine yönelik davranışlarından memnun olduklarını, infaz koruma memurlarının sorunlarını çözmekte kendilerine yardımcı olduklarını ifade etmiştir. Yalnızca bir koğuşa iki mahpus, personelin kendilerine yönelik fiziksel şiddet yoluyla kötü muamelede bulunduğunu iddia etmiş ancak söz konusu iddiaların tarih aralığı bakımından eskiye ait olmasından dolayı kamera kayıtlarıyla teyit edilme imkânı olmamıştır.

39. İdare, Kurum personelinin büyük bir bölümünün hizmet içi eğitimi kapsamında sadece 3 haftalık personel yetiştirme eğitimi aldığını, söz konusu eğitimin 2 saatlik bir insan hakları eğitimini de içerdiğini, Kuruma yeni başlayan 26 infaz koruma memurunun ise herhangi bir eğitim almadığı bilgisini paylaşmıştır.

3.3. DİSİPLİN VE ŞİKÂyet PROSEDÜRLERİ

40. İdare, Kurum içi dilekçelerin, sabah sayımında dilekçe kontrolü yapan görevliler tarafından günlük olarak alındığını, dilekçenin konusu ve mahiyeti açısından tasnif edilerek Kurum ikinci müdürü tarafından ilgili birimlere havale edildiği bilgisini vermiştir. Mahpuslar yapılan görüşmelerde, dilekçelerin sabah sayımı sırasında görevliler tarafından toplanıp sıraya konduğunu ancak dilekçelere herhangi bir dilekçe numarası verilmediği için dilekçelerinin işleme alınıp alınmadığı hususundan emin olmadıklarını ama dilekçelerinin büyük bir bölümüne cevap verildiğini belirtmişlerdir.

41. İdare, sayımların sabah ve akşam olmak üzere günde 2 defa yapıldığı, sayımların mevsim şartlarına göre bazen koğuş içerisinde, bazen de havalandırma alanlarında yapıldığı bilgisini vermiş; görüşme yapılan mahpuslar da söz konusu durumu teyit etmiştir.

42. İdare, Kurumda meydana gelen ve yaralamaya sebebiyet veren olaylarda mahpuslara yönelik idari soruşturma başlatıp konuyla ilgili ayrıca suç duyurusunda bulduklarını ve son bir yıl içerisinde 210 adli vakanın yaşandığını belirtmiştir. İdare, Kurumda son bir yıl içerisinde 1 mahpusun kötü muamele iddiasıyla şikâyette bulunduğu, şikâyet üzerine olaya karışan görevli hakkında adli soruşturmanın yanı sıra İdare tarafından disiplin soruşturması başlatıldığı bilgisini vermiştir. Söz konusu şikâyete ilişkin Ziyaret Heyetinin yaptığı incelemede, İdarenin 07.10.2022 tarih ve 2022/925 sayılı yazıyla olayla ilgili idari bir soruşturma başlattığı ve konunun aynı zamanda adli merciler tarafından da incelendiği ve her iki soruşturmanın henüz sonuçlanmadığı anlaşılmıştır.

43. İdare, Kurumda son 1 yıl içerisinde mahpuslara yönelik 94 kınama cezası, 40 bazı etkinliklere katılmaktan alıkoyma cezası, 5 ücret karşılığı çalışılan işten yoksun bırakma cezası, 30 haberleşme veya iletişim araçlarından yoksun bırakma veya kısıtlama cezası, 45 ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma cezası, 51 hücreye koyma cezası olmak üzere toplamda 265 disiplin cezası uygulandığı bilgisini vermiştir.

3.4. BESLENME

44. İdare, yemeklerin günlük iaşe bedeli kapsamında verildiğini, yemeklerin Şırnak Açık Ceza İnfaz Kurumunda pişirilerek getirildiğini, yemeklerin miktarı ve çeşitliliğine önem verildiğini, yemeklerin bir kişinin günlük olarak alması gereken kalori ihtiyacı gözetilerek hazırlandığını belirtmiştir. Görüşme gerçekleştirilen mahpuslar, yemeklerin tadının iyi olduğunu ancak yemeğin az verildiğini iddia etmişlerdir. Ziyaret Heyeti de inceleme sırasında öğle yemeğini kurum personeliyle birlikte yemiş ve öğle yemeğinin lezzeti, kalitesi ve doyuruculuğu Heyet tarafından yeterli bulunmuştur. Ancak yemek listelerinde yapılan incelemede sabah kahvaltısında verilen yemek menüsünün doyuruculuğun yetersiz olduğu değerlendirilmiştir.

45. İdare, özel beslenme ihtiyacı olan (alerji, şeker hastalığı, tansiyon hastalığı vb. durumlar) mahpuslar için durumlarına uygun yemekler hazırlandığı bilgisini vermiştir. Görüşme yapılan mahpuslar özel beslenme ihtiyacı olan mahpuslara yönelik taleplerine uygun diyet yemekleri hazırlandığını belirtmiştir.

46. İdare, mahpusların içme suyu ihtiyacının şebeke suyuyla karşılandığı, buna ek olarak mahpusların kantinden de içme suyu temin edebildikleri bilgisini paylaşmıştır.

3.5. SAĞLIK

47. Kurumun sağlık biriminde mesai saatlerinde görevli 1 hekim, 2 dış hekimi, 1 hemşire, 2 sağlık personeli ve 3 infaz koruma memuru görev yapmaktadır. Ziyaret tarihinden sonra 2 hemşirenin daha Kuruma ataması yapılmıştır. İdare, hekimin 09:00-16:00 esasına, diğer sağlık personelinin ise 8:00-17:00 esasına göre görev yaptığı bilgisini paylaşmıştır.

48. Kurum hekimiyle yapılan görüşmede, yoğunluğu önlemek amacıyla durumu acil olan mahpuslar hariç, her koğuşa belirli bir gün ayırdıklarını ve günlük muayene talep dilekçelerini bu yönteme göre aldıklarını belirtmiştir.

49. İdare, kronik hastalığı bulunan mahpusların düzenli olarak kontrollerinin yapıldığı, mahpusların kullanmaları gereken ilaçların doktor tarafından reçete edilerek personel tarafından temin edildiği ve hastalara teslim edildiği bilgisini vermiştir. İdare ayrıca mahpuslara bırakılması sakıncalı olan ilaçların personel tarafından günlük olarak kontrollü bir şekilde mahpuslara verildiği bilgisini paylaşmıştır. Kurum hekimiyle yapılan görüşmede, ilaçların temin edilmesi konusunda herhangi bir problem yaşanmadığı ifade edilmiştir. Görüşme yapılan mahpuslar da, İdare ve Kurum doktorunun duruma ilişkin açıklamalarını teyit etmiştir.

50. İdare, Kurum hekimi tarafından hastaneye sevki uygun görülen mahpusların jandarma personeli tarafından hastaneye götürüldüğü ve sevk günlerinin jandarma personel sayısına göre değişiklik gösterdiği bilgisini paylaşmıştır. Mahpuslar, genel itibariyle Kurumdaki sağlık hizmetlerinden memnun olduklarını ancak hastane sevklerinde sorun yaşadıklarını ve sevklerin çok geç yapıldığı şikâyetinde bulunmuşlardır. İdare, Şırnak'ta uzman doktor sayısının az olduğunu bu yüzden de sevki yapılan mahpusların genellikle Diyarbakır ve Elazığ'a götürüldüğünü, mesafenin uzaklığı ve jandarmanın ayarlamalarında yaşanan sıkıntılardan dolayı sevklerde zaman zaman gecikmeler yaşanabildiğini belirtmiştir.

51. Ziyaret Heyeti tarafından sağlık servisinde yapılan incelemede, servis de acil bir müdahale için gerekli teçhizatın olduğu, günlük ortalama 60-80 arasında mahpusun muayene edildiği, sağlık talebine ilişkin dilekçelerin düzenli olarak arşivlendiği ve yapılan muayene işlemlerinin muayene kayıt defterlerine günlük olarak işlendiği görülmüştür.

52. Ziyaret Heyetinin incelemesi sırasında, Kurum hekiminin, hastalarını infaz koruma memurları ve diğer sağlık personelinin bulunduğu bir ortamda muayene ettiği, hasta mahremiyetine özen göstermediği gözlemlenmiştir. Kurum hekimi, mahpusların kendisine zarar vermesinden çekindiğini bu yüzden de infaz koruma memurlarının varlığında mahpusları muayene ettiğini ifade etmiştir.

53. Kurumda, biri Kurum personeli biri de Sağlık Bakanlığı tarafından geçici görevle görevlendirilmiş 2 dış hekimi görev yapmaktadır. Dış servisinde, dış çekme, dolgu, kanal tedavisi,

diş temizleme gibi çok sayıda tedavi hizmeti verilmekte olup bunun için gerekli ekipman mevcuttur. Serviste günde 30-35 mahpusun diş muayenesi ve tedavi işlemlerinin yapıldığı, mahpusların dosyalarının ve muayene taleplerine ilişkin dilekçelerin düzenli bir şekilde tutulduğu anlaşılmış ve serviste son kullanma tarihi geçen malzeme olmadığı tespit edilmiştir. Görüşme yapılan mahpusların büyük çoğunluğu, diş muayene ve tedavilerinin sorunsuz bir şekilde yapıldığını belirtmiştir.

3.6. PSİKO-SOSYAL SERVİS HİZMETLERİ

54. Psiko-sosyal serviste 1 psikolog, 1 sosyal çalışmacı ve 1 infaz koruma memuru görev yapmaktadır.

55. Psiko-sosyal servisin, Kuruma yeni gelen mahpuslarla ilk 3 gün içerisinde görüşme gerçekleştirdiği, görüşmede kişilerin genel bilgileri, varsa daha önce yaşadığı psikolojik rahatsızlıkları, gördüğü tedaviler ve madde bağımlısı olup olmadığı gibi bilgiler alınarak ilk görüşme formuna işlendiği anlaşılmıştır.

56. Psiko-sosyal servisin, psikofarmakolojik tedaviye ihtiyaç duyan mahpusların psikiyatri sevkini gerçekleştirdiği ve takibini yaptığı, kriz durumunda olan (kendine zarar verme ya da yakınlarından birisinin kaybı gibi durumlarda) mahpuslarla özel görüşmeler yaparak psikolojik destek sağladığı, intihar ve risk grubunda olan mahpuslarla takip esaslı psiko-sosyal bireysel görüşmeler yaptığı, bu kapsamda intihara meyilli 2 mahpusun takiplerini düzenli olarak yaptığı anlaşılmıştır.

57. İdare, Kurumun psiko-sosyal servisinin dilekçe talepleri doğrultusunda aylık ortalama 750 - 800 bireysel görüşme yaptığı bilgini paylaşmıştır.

58. Ziyaret Heyetinin yaptığı incelemede Kurumda grup çalışma odasının yapım aşamasında olduğu ve Kurumda mahpuslara yönelik herhangi bir grup çalışması yapılmadığı tespit edilmiştir.

3.7. EĞİTSEL, SOSYAL, KÜLTÜREL, MESLEKİ VE SPORİF FAALİYETLER

59. İdare, sportif faaliyetler kapsamında her koğuşun 1 hafta açık spor salonuna, 1 hafta kapalı spor salonuna çıktığı bilgisini vermiştir. Görüşme yapılan mahpuslar, bir hafta kapalı spor salonuna, bir haftada açık spor salonuna çıkarıldıklarını ifade etmişlerdir.

60. Ziyaret Heyetinin incelemesinde, kapalı spor salonunda futbol ve basketbol oyunları için gerekli ekipman bulunduğu görülmüş ancak açık spor salonunun zemininin zorlu hava koşullarından dolayı tahrip olduğu ve zeminde çukurlar olduğu ayrıca alanda futbol oynanmasına imkân verecek ekipmanlardan kale direği olmadığı gözlemlenmiştir. Yapılan evrak incelemesinde, Gençlik ve Spor Bakanlığı ile Adalet Bakanlığı arasında var olan protokol kapsamında, 11.10.2022 tarihinde her iki bakanlık temsilcilerinin bir araya gelerek bir toplantı

düzenlediği ve toplantıda, açık spor salonunun zemin yenileme çalışmalarının Şırnak Gençlik Spor İl Müdürlüğü desteğiyle yapılması hususunun tutanağa bağlandığı tespit edilmiştir.

61. Koşullarda bulunan televizyonlarda müzik ve belgesel kanalları dâhil olmak üzere 26 televizyon kanalı mevcut olduğu anlaşılmıştır. Görüşme yapılan mahpuslar, televizyonda sinema kanalı olmadığını ve haber kanal sayısının yetersiz olduğunu iddia etmişlerdir. Yapılan incelemede, televizyonda 2 adet haber kanalı olduğu ancak sinema kanalının mevcut olmadığı tespit edilmiştir.

62. İdare, Kurum kütüphanesinde 6300 kitabın olduğunu ve Kültür ve Turizm Bakanlığı ile yapılan protokol neticesinde mahpusların Şırnak İl Halk Kütüphanesinde bulunan kitaplardan da yararlanabildiğini ifade etmiştir. Kütüphanede 2'si öğretmen ve 3'ü infaz koruma memuru olmak üzere toplam 5 görevli çalışmaktadır.

63. İdare, mahpusların okumak istediği kitapları dilekçeyle talep ettiğini, taleplerinin Kurum kütüphanesinden karşılandığını, bunun dışında mahpusların yakınları tarafından gönderilen yayınların İl Emniyet Müdürlüğü'nün yasak yayınlar listesinde değilse ilgili mahpuslara doğrudan teslim edildiğini, ayrıca mahpusların dış kantinden talep etmeleri durumunda kitap, dergi ve ilgili yayınların satın alınarak mahpuslara dağıtıldığını aktarmıştır.

64. İdare ayrıca, mahpusların haftalık olarak 3 kitap Kurum kütüphanesinden, 3 kitapta İl Halk Kütüphanesinden ve şahıslarına ait 5 kitap bulundurabileceğini belirtmiştir. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde kitaplara erişim konusunda herhangi bir engelle karşılaşmadıklarını, ilgili personelin kendilerine yardımcı olduğunu belirtmişlerdir. Ziyaret Heyetinin Kurum kütüphanesindeki incelemesinde; birkaç mahpusunun kütüphaneye çıkarak kütüphaneden faydalandığı, mahpuslara dağıtımı yapılan kitapların düzenli olarak kayıt altına alındığı ancak kütüphanede yabancı dilde kaynak bulunmadığı gözlemlenmiştir.

65. Kurumda, 34 açık öğretim fakültesi öğrencisi, 251 açık öğretim lisesi öğrencisi ve 62 açık öğretim ortaokulu öğrencisi olmak üzere toplamda 347 açık öğretim öğrencisi mahpus bulunduğu aktarılmıştır.

66. Kurumda, Diyanet İşleri Başkanlığına bağlı 4 vaiz görev yapmaktadır. Vaizlerin haftanın dört günü 9:00-16:00 saatleri arasında Kurumda bulunduğu anlaşılmıştır. Ziyaret Heyetinin vaizlerle yaptığı görüşmede; vaizler, koşullara ziyaretler gerçekleştirdiklerini ve talep eden mahpuslarla kendi odalarında bireysel görüşmeler yaptıklarını ifade etmiştir. Yapılan bireysel görüşmeler kapsamında intihara meyilli bazı mahpuslarla özel olarak ilgilendiklerini ve bu konuda olumlu bir takım geri dönüşler aldıklarını da ayrıca vurgulamışlardır. Vaizler, Kurumda 1 mahpusla hafızlık çalışmaları yürüttüklerini, bununla birlikte mahpuslara yönelik olarak Elif Ba, Tecvid ve Din Kültürü Kursları düzenlediklerini belirtmiştir.

67. Kurumda atölye çalışması bulunmamaktadır. İş ve meslek edindirme çalışmaları kapsamında ise bayan kuaförlük kursu açma hazırlıklarının tamamlandığı (kurs için gerekli malzemelerin alındığı, kursa katılım sağlayacak mahpusların isimlerinin belirlendiği) tespit edilmiş olup İdare de kısa zaman içerisinde kursun başlanacağı bilgisini vermiştir.

68. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde bazı mahpusların okuma yazma bilmedikleri anlaşılmıştır. Söz konusu durum Ziyaret Heyeti tarafından İdareye aktarılmış ve Kurum Eğitim Kurulu, ziyaretin ardından 07.11.2022 tarihinde aldığı kararla okuma yazma bilmeyen 9 mahpusa yönelik birinci derece okuma yazma kursu başlatmıştır.

3.8. DIŞ DÜNYA İLE ETKİLEŞİM

69. Kurumda 24 adet ankesörlü telefon ve tekli koğuşlar hariç diğer bütün koğuşlarda Akıllı Teknolojilerin Ceza İnfaz Kurumlarına Entegrasyonu (ACEP) projesi kapsamında görüntülü görüşme sistemi bulunmaktadır.

70. İdare, mahpusların ayda 1 açık görüşe, 3 defa da kapalı görüşe çıktıklarını, açık ve kapalı görüş sürelerinin 40 dakika şeklinde uygulandığını, sürenin görüşmenin gerçekleşme anıyla birlikte başladığını ifade etmiştir. İdare ayrıca mahpusların yakınlarıyla haftada 30 dakika görüntülü görüşme yaptığı bilgisini vermiştir. Görüşme yapılan mahpuslar, idarenin görüşmelerle ilgili verdiği bilgilerle aynı yönde beyanda bulunmuş ve bu konuda herhangi bir kısıtlamayla karşılaşmadıklarını ifade etmişlerdir.

71. Mahpuslar, avukat görüşme odasında avukatları ile görüştiklerini, bu konuda herhangi bir kısıtlamayla karşılaşmadıklarını beyan etmişlerdir. Ziyaret Heyeti tarafından avukat görüşme odalarında yapılan incelemede, odalarda kamera olmadığı, odaların mahpus ile avukatın konuşmasının duyulamayacağı ancak görülebileceği şekilde tasarlandığı gözlemlenmiştir.

4. TAVSİYELER

4.1. KURUM İDARESİNE YÖNELİK TAVSİYELER

72. Engelli koğuşunun, fiziksel engeli bulunan mahpusların da günlük yaşamını kolaylaştıracak şekilde tekrardan dizayn edilmesi ve koğuş banyosunun engelliler için uygun hale getirilmesi,⁴

73. Kurum ısıtma sistemindeki eksikliklerin, bölgenin soğuk ve ağır kış şartları göz önünde bulundurularak giderilmesi,⁵

⁴ Mahpusların İslahı İçin Asgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Kuralları) Kural 13: "Hapishane idareleri fiziksel, zihinsel ya da diğer engellilikleri olan mahpusların hapishane yaşamına eşitlik temelinde tam ve etkili bir şekilde erişimini sağlayacak makul barınma koşullarını, tam olarak sağlar ve o koşullarda düzenlemeler yapar."

⁵ Mahpusların İslahı İçin Asgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Kuralları) Kural 13: "Mahpuslara kalmaları

74. Su otomatlarındaki sorunun giderilerek bütün mahpuslara, eşit ve ihtiyaçlarını giderecek miktarda sıcak suyun düzenli olarak sağlanması,
75. Koşu pencerelerinin kenarlarına, su sızmalarını engellemek için silikon çekilmesi; kar ve buz kütlelerinin risk oluşturduğu çatılara ise kar tutucularının takılması,
76. Kahvaltı menülerinin, her mahpusun sağlıklı ve güçlü olması için yeterli besin değeri içerecek şekilde hazırlanması,⁶
77. Televizyon kanallarının güncellenerek, sinema gösterimi sağlayacak bir kanalın da kanal listesine eklenmesi,
78. Hastane sevk raporu düzenlenmiş ve acil muayene olması gereken mahpusların hastane sevklerinin en kısa sürede gerçekleştirilmesi⁷ ve hasta muayenelerinin tam bir mahremiyet içerisinde gerçekleştirilmesi⁸
79. Kurum personeline, insan hakları ile BM'nin İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı, Aşağılayıcı Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi İstanbul Protokolü başta olmak üzere işkence ve kötü muamele eğitimlerinin verilmesi,
80. Kurumdaki kameraların kör noktaları bertaraf edecek şekilde tekrardan ayarlanması ve bozuk olan kameraların tamir edilmesi,
81. Açık spor salonunun zemininin iyileştirilmesi; salonda futbol oynanmasına imkân verecek futbol kalelerinin tedarik edilmesi,
82. Kurum psiko-sosyal servisinin mahpuslara yönelik, mahpusların beden ve ruh sağlığı ve bütünlüğünü korumayı amaçlayan grup çalışmaları ve programları düzenlemesi,⁹

için ayrılan bütün yerlerde ve özellikle uyudukları yerlerde, iklim şartlarına ve ayrıca metreküp başına düşen hava miktarına, asgari zemin alanına, aydınlatmaya, ısıtmaya ve havalandırmaya gerekli özen gösterilerek, sağlık için gerekli bütün koşullar karşılanır."

⁶ Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Kuralları) Kural 22: "Kurum idaresi tarafından, her mahpusa sağlıklı ve güçlü olmaları için besin değeri yeterli, iyi hazırlanmış ve uygun saatlerde sunulan yemekler verilir."

⁷ Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Kuralları) Kural 27: "Özel bir tedaviye ya da ameliyata ihtiyacı olan mahpuslar, uzmanlaşmış kurumlara ya da sivil hastanelere nakledilir. Bir hapisanenin kendi hastane olanakları varsa, mahpuslar uygun tedavi ve bakım için sevk edildiklerinde bu birimler yeterli insan gücü ve donanıma sahip olur."

⁸ Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Kuralları) Kural 31: "Hekim ya da uygun olduğunda diğer nitelikli sağlık görevlileri, bütün hasta mahpusları, fiziksel ya da zihinsel sağlığı ile ilgili şikâyeti olan ya da yaralanmış bütün mahpusları ya da doğrudan özel olarak sağlığıyla ilgilenilen herhangi bir mahpusu, günlük olarak görür. Bütün tıbbi muayeneler, tam bir mahremiyet içinde yürütülür."

⁹ Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi İle Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in 12. maddesi: "Psiko-sosyal yardım servisi MADDE 12- (1) Psiko-sosyal yardım servisi; personel ve hükümlülerin ruh ve beden sağlığı ve bütünlüğüne ilişkin koruyucu, geliştirici programları araştıran, uygulayan ve gerektiğinde tedavi sürecine katılarak psikolojik destek ve müdahalede bulunan, ayrıca hükümlülerin bireysel

83. Kütüphanede yabancı dilde yayınlar bulundurulması,¹⁰
84. Mahpusların sosyalleşmesi, bilgi ve görgülerinin artırılması amacıyla düzenlenen eğitim-öğretim kursları ile iş meslek kurslarının sayılarının artırılması, atölyeler açılması, kültürel etkinliklerin düzenlenmesi,¹¹
85. Pandemi nedeniyle ara verilen eş görüşmelerinin tekrardan başlatılması,¹²

4.2. ADALET BAKANLIĞINA YÖNELİK TAVSİYELER

86. Kurumda kapasitenin üzerinde mahpus bulunduğu sorununun çözümüne yönelik çalışmalar yapılması, bu kapsamda Kurumdaki nakil taleplerinin tekrardan değerlendirilmesi, hususları tavsiye edilmektedir.

özelliklerini, yaşam koşullarını ve suç işleme nedenlerini belirleyerek bireysel gelişmelerine yardımcı olan, kurum yaşamına uyumlarını ve toplumsal yaşamla uyumlaşmalarını sağlayan ve bireyin yeniden suç işlemesini engelleyecek önlemleri alan ve bu amaçla gerektiğinde kurum en üst amirinin bilgisi dahilinde, aileler ve sosyal çevreyle görüşme yapan servistir. Psiko-sosyal yardım servisinde; psikolog, sosyal çalışmacı, sosyolog ve çocuk gelişimi uzmanı görev yapar.”

¹⁰ Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi (2012) 12 sayılı Tavsiye Kararı Kural 3 ve yorumu: “Yabancı uyruklu tutuklu ve hükümlülere insan haklarına saygı gösterilerek ve özel durum ve bireysel ihtiyaçları göz önünde bulundurularak muamele edilmelidir.”

¹¹ Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 27.6: “Spor, oyunlar, kültürel faaliyetler, özel hobiler ve diğer boş zaman uğraşlarına imkân sağlanmalı ve mümkün olabildiğince mahpusların bu etkinlikleri organize etmelerine izin verilmelidir.”

¹² Hükümlü ve Tutukluların Ödüllendirilmesi Hakkında Yönetmelik Madde 11: “Kapalı ceza infaz kurumundaki hükümlü ve tutuklulara, en geç üç ayda bir kez olmak üzere, üç saatten yirmi dört saate kadar eşleriyle kurumun bu tür ziyaretler için ayrılan bölümünde ve personelin yakın nezareti olmaksızın mahrem şekilde eş görüşmesi ödülü verilebilir.”



TIHEK

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU

**SİNCAN 1 NO.LU L TİPİ KAPALI
CEZA İNFAZ KURUMU
ZİYARETİ RAPORU**

2023/07

KISALTMALAR

ACEP	Akıllı Teknolojilerin Ceza İnfaz Kurumlarına Entegrasyonu Projesi
ARDEF	Araştırma Değerlendirme Formu
CPT	Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi
m²	Metrekare
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
para.	Paragraf
SEGBİS	Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi
SPT	İşkenceyi Önleme Alt Komitesi
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması
UYAP	Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi
YARDM	Yapılandırılmış Ruhsal Değerlendirme ve Bireysel Müdahale Programı

1. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 6701 sayılı Kanunla, insan onurunu temel olarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.

2. Türkiye, 14.09.2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre Protokolün amacı; *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*

3. OPCAT'in 2'nci maddesine göre; *"İşkencenin ve Diğer Zalimane, İnsanlıkdışı ya da Aşağılayıcı Muamele ya da Cezanın Önlenmesi Alt Komitesi (SPT)"* kurulmuştur. İşkenceyi Önleme Alt Komitesi'nin, OPCAT'e taraf olan devletlerin yetki alanında bulunan alıkonulma yerlerini ziyaret etmek, bu yerler hakkında bilgilere erişerek tutulan kişilere yönelik muameleyi incelemek ve bu çerçevede taraf devletlere tavsiyede bulunmak görevleri mevcuttur.

4. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanunun 2/1-k bendine göre UÖM; *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.

5. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda ceza infaz kurumlarına ziyaret gerçekleştirmek TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.

6. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 8'inci maddesi uyarınca; *"Kapalı ceza infaz kurumları, iç ve dış güvenlik görevlileri bulunan, firara karşı teknik, mekanik, elektronik veya fizikî engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile temasın olanaklı bulunduğu, yeterli düzeyde güvenlik sağlanmış ve hükümlünün gereksinimine göre bireysel, grup hâlinde veya toplu olarak iyileştirme yöntemlerinin uygulanabileceği tesislerdir."*

7. Anılan görevin icrası kapsamında 07.09.2022 ile 12.09.2022 tarihlerinde Sincan 1 No.lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna¹ habersiz iki ziyaret gerçekleştirilmiştir. 07.09.2022 tarihinde SPT ile ortak gerçekleştirilen ziyaretin heyetinde; ... ile Ankara Valiliği tarafından görevlendirilen 2 doktor ve 1 psikolog yer almıştır.
8. 12.09.2022 tarihinde gerçekleştirilen ziyaretin heyetinde ise; ... ile Ankara Valiliği tarafından görevlendirilen 2 doktor ve 1 psikolog yer almıştır.
9. Ziyaret, 07.09.2022 tarihinde Kurum Müdürü ile yapılan ön görüşme ile başlamıştır. Görüşmede ilk olarak TİHEK ve SPT üyelerinden oluşan Heyet tanıtılmış, ziyaretin SPT üyeleri ile gerçekleştirilen ortak bir ziyaret olduğu belirtilmiş, daha sonra TİHEK'in ulusal önleme mekanizması kapsamındaki görev ve yetkileri, ziyaretin amacı ve yöntemi hakkında kısaca bilgi verilmiş, İdareden Kurum ile ilgili genel bilgiler alınmıştır. Ardından Heyet inceleme konuları belirlenerek dörde bölünmüş; ... başkanlığında 1. Grup ile TİHEK Kurul Üyesi... başkanlığında 4. Grup koşulları ziyaret etmiş ve farklı gruptan mahpuslarla² görüşmeler gerçekleştirmiştir.
10. TİHEK Kurul Üyesi... başkanlığında 2. Grup; kütüphane, derslikler, bilgisayar salonu, açık ve kapalı görüş alanları, avukat görüşme odaları, SEGBİS (Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi) odaları, kantin, çamaşırhane, çiçek atölyesi, marangoz atölyesi, fotoğrafhane, berberhane, kontrol odası, arşiv, kapalı spor salonu ile dilekçelerin toplandığı İnfaz ve Koruma Başmemur odasını incelemiş, görevli personelle görüşerek ilgili kayıt ve dosyaları kontrol etmiştir. Ardından tek kişilik 5 ayrı odanın bulunduğu bir blok seçilerek ziyaret edilmiş, bloktaki bütün odaların boş olduğu görülmüştür.
11. TİHEK Kurul Üyesi... başkanlığında 3. Grup; kontrol odası, yumuşak odalar, sağlık birimi, psiko-sosyal servis birimini incelemiş, psiko-sosyal servis biriminde intihara meyilli olan mahpuslar öğrenilip grup ikiye bölünerek bir kısım bu mahpuslarla bireysel görüşmeler gerçekleştirmiştir. Diğer kısım ise hassas durumda olan mahpusların bulunduğu koşulları ziyaret etmiş ve mahpuslarla görüşmeler gerçekleştirmiştir.
12. 12.09.2022 tarihinde mahpusların iddialarının araştırılması, kamera kayıtları ile ilgili bilgi ve belgelerin incelenmesi ve misillemeye karşı önlem amacıyla tamamlayıcı bir ziyaret habersiz olarak gerçekleştirilmiştir. Heyet, inceleme konuları belirlenerek üçe bölünmüş; 1. Grup, görüşme talep eden mahpuslar ve çalışan koşullarında tutulan mahpuslar ile bireysel görüşmeler gerçekleştirmiştir. 2. Grup; iddiaların araştırılması amacıyla kamera kayıtlarını ve ilgili belgeleri incelemiş, önceki ziyarette boş olduğu görülen tek kişilik odaların boş olma sebepleri bilgi, belge ve kamera kayıtları

¹ Bundan sonra kısaca Kurum olarak ifade edilecektir.

² Bu raporda kullanılan "mahpus" sözcüğü, ceza infaz kurumlarında özgürlüğünden mahrum bırakılan tutuklu, hükümlü ve hüküm özlüleri ifade etmektedir.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

üzerinden araştırılmıştır. 3. Grup; koğuş ziyaretleri ile başlamış, ardından iş bölümü yaparak heyet üyelerinin bir kısmı bazı mahpuslarla ilgili psiko- sosyal servisle, diğer kısmı ise sağlık servisi ile görüşme gerçekleştirmiştir.

13. Bu rapor, 21.09.2022 tarihli ve 2022/604 sayılı Kurul kararı ve Başkanlık makamının 09.09.2022 tarihli ve 13479 ile 13553 sayılı olurlarına istinaden 07.09.2022 ile 12.09.2022 tarihlerinde Sincan 1 No.lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna gerçekleştirilen izleme ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. KURUM HAKKINDA GENEL BİLGİLER

14. Sincan Ceza İnfaz Kurumları Kampüsü içerisinde yer alan Kurum, 37.500 m² kapalı alan olarak inşa edilmiştir.

15. Kampüsün içerisinde farklı tiplerde ceza infaz kurumları ile birlikte Ankara Ceza İnfaz Kurumları Kampüs Devlet Hastanesi de yer almaktadır.

16. Sincan 1 No.lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, 60 adet 28 kişilik koğuş, 1 adet 22 kişilik koğuş, 4 adet 6 kişilik koğuş, 38 adet tek kişilik oda ile 20 adet hücre bulunan 6 Blok ve idari bölümden oluşmaktadır.

17. Kurumda 2 doku hasarı ve travma önleyici oda³, her blokta ayrı olmak üzere 6 kontrol odası ve 1 merkez kontrol odası, 14 avukat görüşme odası, 5 SEGBİS odası, 12 aile görüşme odası, 1 baba-çocuk görüşme odası, 40 kapalı görüş kabini, 4 açık görüş salonu, 4 derslik, 1 konferans salonu, 1 kütüphane, 1 kantin, kantinin içerisinde 1 pastane, 1 çamaşırhane ve çamaşırhanenin içerisinde 1 terzihane, 1 marangoz atölyesi, 1 yapay çiçek atölyesi, 1 tekstil ve konfeksiyon atölyesi, 1 berberhane, 1 fotoğrafhane, 2 açık ve 1 kapalı spor salonu, 1 revir, 1 diş tedavi odası ve 2 müşahede odası bulunmaktadır.

2.2. KURUM PERSONELİ

18. Kurumda toplam 311 personel görev yapmaktadır. Personelin 1'i doktora, 7'si yüksek lisans, 173'ü lisans, 56'sı ön lisans, 70'i lise ve 4'ü ortaokul mezunudur. Personelin unvan dağılımı ise aşağıdaki gibidir:

UNVAN	MEVCUT PERSONEL SAYISI
Kurum Müdürü	1
Kurum İkinci Müdürü	3

³ Yumuşak oda veya süngerli oda olarak da bilinmektedir.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

İdare Memuru	2
Sayman	1
Ambar Memuru	1
Sosyal Çalışmacı	5
Psikolog	10
Öğretmen	4
İnfaz ve Koruma Başmemuru	9
İnfaz ve Koruma Memuru	250
Sağlık Memuru	6
Teknisyen	5
Hizmetli	2
Memur	3
Veri Hazırlama Kontrol İşletmeni	1
İdari Destek Görevlisi	1
Bilgisayar İşletmeni	7
TOPLAM	311

19. Kurumda görev yapan personelin bir kısmı dörtlü vardiya⁴ sistemine göre, kalanı ise gündüz mesai sistemine⁵ göre çalıştırılmaktadır.

20. Kurumda görev yapan personelin, Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü Personel Daire Başkanlığı tarafından verilen hizmet içi eğitimleri düzenli olarak aldığı belirtilmiş olup alınan eğitimler arasında; “İlk Yardım Eğitimleri, Yerinde Yangın Eğitimi ve Tatbikatı, UYAP (Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi) Birim Eğitimi, Öfke Kontrolü Eğitimi” yer almaktadır.

21. Ayrıca personelin hizmet içi eğitim kapsamında “İnsan Hakları Eğitimi” aldığı, hassas gruplara yaklaşım konusunda ise herhangi bir eğitimin alınmadığı İdare tarafından belirtilmiştir.

2.3. ÖZGÜRLÜĞÜNDEN MAHRUM BIRAKILAN KİŞİLER

22. Ziyaret tarihi itibarıyla Kurumda 2283 mahpus bulunmaktadır. Mahpusların 2188’i hükümlü⁶, 55’i hüküm özlü⁷ ve 40’ının tutuklu olduğu, ayrıca Kurumda 18 fiziksel, 5 ruhsal ve 1 zihinsel engelli mahpusun bulunduğu bilgisi edinilmiştir.

23. Kurumda kadın, çocuk ve yabancı mahpus bulunmamaktadır.

⁴ Dörtlü vardiya; 08.00-20.00 arası çalışan personelin 24 saat dinlendiği; 20.00-08.00 arası gece çalışan personelin ise 48 saat dinlendiği çalışma sistemini ifade eder.

⁵ Gündüz mesai sistemine göre çalıştırılan personel, 08.30-17.30 saatleri arasında görev yapmaktadır.

⁶ Hakkında verilen ceza hükmü kesinleşen kişiyi ifade etmektedir.

⁷ İlk derece mahkemesi tarafından verilen hüküm henüz kesinleşmemiş ancak halen tutuklu bulunan kişiyi ifade etmektedir.

3. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

3.1. FİZİKSEL KOŞULLAR

3.1.1. KURUMUN FİZİKSEL DURUMU

24. Kurumda ziyaret edilen 28 kişilik koşulların 2 katlı olduğu, üst katta yatakların bulunduğu 5 oda; alt katta yatakların bulunduğu 2 oda, mutfak, tuvalet, banyodan oluşan ortak yaşam alanı ile havalandırma bahçesinin bulunduğu görülmüştür. Bu koşullarda iki katlı yaşam alanının 200 m², havalandırma bahçesinin 64 m² olduğu öğrenilmiştir.

25. Kurumda engelli mahpuslar için ayrı bir koşunun bulunmadığı, ziyaret edilen koşullarda fiziksel engelli mahpuslar için tuvalet, lavabo ve banyo bölümlerinde tutunma barı gibi kolaylaştırıcı fiziki donanım ile klozetin olmadığı görülmüştür.

26. Kurumda 4 adet hareketli olmak üzere toplam 348 adet güvenlik kamerası bulunmaktadır. Kurum içi, çevresi, avlu, çatı, koşulların mahpuslar tarafından kullanılan ortak yaşam alanı ve havalandırma bahçesi 24 saat kameralar ile izlenerek kayıt altına alınmaktadır.

27. Kamera kayıtları Ziyaret Heyeti tarafından incelenmiş; kameraların görüntü kalitesinin iyi olmadığı, kör noktaların bulunduğu, kapalı ve açık spor salonları, memur havalandırma bahçeleri, marangoz ve yapay çiçek atölyeleri ile bloklar arası bazı koridorlarda kameraların bulunmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca kayıtların sistemde geriye dönük 6 ay süre ile saklandığı anlaşılmıştır.

28. Kurumda bulunan 2 yumuşak oda Ziyaret Heyeti tarafından incelenmiş olup odaların zemininin sert bir malzeme ile döşenmiş olduğu, odalarda bulunan tuvaletlerin etrafının yumuşak bir malzeme ile kaplanmadığı ve yapay aydınlatmayı sağlayan ampullerin cam bir plaka ile kaplandığı görülmüştür. İdare ile yapılan görüşmede yumuşak odalarda tadilatın yapılacağı, ilgili ödeneğin alındığı bilgisi edinilmiştir.

3.1.2. KAPASİTE

29. Toplam kapasitesi 1670 olan Kurumda ziyaret tarihinde 2283 mahpus tutulmakta olup kalabalıklaşma sorunu olduğu ve kalabalıklaşma sorununa bağlı olarak ortaya çıkan sorunların⁸ bulunduğu anlaşılmıştır.

⁸ CPT Standartları, 7. Genel Rapor'dan alıntı [CPT/Inf (97) 19], para. 12-13: "CPT, 1996'da yaptığı birkaç ziyaret sırasında, Avrupa'nın birçok yerindeki cezaevi sistemlerinde yaşanan bir olgu olan cezaevlerinde aşırı kalabalığın kötü sonuçlarını bir defa daha görmüştür. Aşırı kalabalık, özellikle tutukluların (yani mahkeme önüne çıkmayı bekleyen bireylerin) bulunduğu cezaevlerinde ciddi bir sorun olmaktadır; ancak CPT bazı ülkelerde bu sorunun bütün cezaevi sistemine yayıldığı sonucuna ulaşmıştır.

Aşırı kalabalık cezaevlerinde sıkışık ve hijyenik olmayan şartlar; sürekli (hatta tuvalet veya banyoları kullanmak gibi temel faaliyetler sırasında bile) mahremiyetten uzak olma durumu; talebin eldeki personeli ve tesisleri aşması nedeniyle hücre dışı faaliyetlerin kısıtlılığı; sağlık hizmetlerinin üzerine aşırı yük binmesi, mahkumlar

30. Yapılan ziyaretlerde 28 kişilik koşullarda ortalama 35-40 mahpusun bulunduğu, her 4 mahpusa 1 dolabın düştüğü, her mahpusa 1 yatağın verildiği ancak ranza sayısının yetersiz olduğu, bazı yatakların gündüz vakti koşu duvarlarına dik olacak şekilde yaslandığı görülmüştür.

31. Koşullara yapılan ziyaretlerde, tutuklular ile hükümlülerin aynı koşullarda tutulduğu⁹ görülmüştür. İdare ile yapılan görüşmede, kalabalıklaşma nedeniyle hükümlülerin bazılarının tutuklu koşullarına aktarıldığı öğrenilmiştir.

3.1.3. ISINMA VE HAVALANDIRMA¹⁰

32. Kurumun ısınması merkezi ısınma sistemi aracılığıyla sağlanmaktadır. Görüşülen mahpusların bazıları tarafından, odaların kış aylarında ısınmadığı ifade edilmiştir. İdare ise kalorifer tesisatının eski olduğunu, bazen kalorifer peteklerinde tıkanma olabildiğini ve gerekli önlemlerin alınacağını belirtmiştir.

33. Görüşme yapılan mahpusların bazıları tarafından, Kuruma ilk kabul işlemleri yapıldıktan sonra mahpuslara çarşaf, yastık kılıfı ve nevresim verilmediği, sadece 1 adet battaniyenin verildiği ve bu battaniyenin ince olduğu ifade edilmiştir. Koşullarda yapılan incelemelerde de mahpusların çarşaf, yastık kılıfları ile nevresimlerinin farklı farklı olduğu, battaniyelerin ise ince olduğu¹¹ tespit edilmiştir.

34. Kurumdaki her koşunun kendine ait havalandırma alanının olduğu, koşu ve odalarda havalandırma için pencerelerin bulunduğu¹² görülmüştür.

arasında ve mahkumlar ve personel arasında gerilimin artması ve bunun sonucu olarak daha çok şiddet olayları yaşanması sorunları vardır. Bunların dışında daha birçok sorun daha yaşanmaktadır.

CPT, aşırı kalabalığın olumsuz etkileri sonucu, gözaltı şartlarının insanlık dışı ve aşağılayıcı olduğunu birçok defa gözlemlemiştir."

⁹ Birleşmiş Milletler Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kuralları (Nelson Mandela Kuralları) "Kategorilere Ayırma" başlıklı 11'inci Kural'a göre; "Tutuklular, hükümlülerden ayrı mekânlarda tutulurlar."

¹⁰ Birleşmiş Milletler Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kuralları (Nelson Mandela Kuralları) 13'üncü Kural'a göre; "Mahpuslara kalmaları için ayrılan bütün yerlerde ve özellikle uyumak için kaldıkları yerlerde, iklim şartlarına ve ayrıca metreküpteki hava miktarına, asgari metrekare alana, ışıklandırmaya, ısıtmaya ve havalandırmaya gerekli özen gösterilerek sağlıkla ilgili bütün gereksinimler karşılanır."

¹¹ Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelik'in "Bulundurulabilecek hayvanlar ile diğer eşyalar" başlıklı 15'inci maddesinin dördüncü fıkrasına göre; "Hükümlüler, kendilerine idare tarafından verilen nevresim takımı ve battaniye dışında, kantinden temin edilmek şartıyla bir adet nevresim takımı ve iklim koşulları değerlendirilerek idarenin uygun göreceği sayıda battaniye bulundurulabilir."

¹² Birleşmiş Milletler Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kuralları (Nelson Mandela Kuralları) Kural 14'e göre; "Mahpusların yaşamaları ve çalışmaları istenen yerlerde, Pencereler, mahpusun gün ışığında okuyabilmesine veya çalışabilmesine imkân verecek yeterli büyüklükte ve havalandırma tertibatı yapılmış olsa da temiz havanın girebileceği bir biçimde tertip edilir (...)"

35. Havalandırma bahçelerinin kapılarının mevsim şartlarına göre değişmekle birlikte ziyaret tarihinde sabah saat 07.00'da açıldığı ve akşam 20.00'da kapatıldığı¹³ bilgisi verilmiştir.

36. Tek kişilik odalarda tutulan mahpusların havalandırma bahçesinden günde en az 1 saat faydalandırıldıkları belirtilmiştir.

3.1.4. SUYA ERİŞİM

37. Mahpusların içme suyu ihtiyacını musluk suyundan karşıladığı, suyun şehir şebekesinden sağlandığı ve içmeye uygun olduğu, musluk suyu analizlerinin Sincan Açık Ceza İnfaz Kurumu tarafından rutin olarak yaptırıldığı bilgisi edinilmiştir.

38. İdare tarafından, Sincan Açık Ceza İnfaz Kurumu Isı Merkezi'nden temin edilen sıcak suyun haftanın her günü tüm odalara 6 saat süre ile verildiği belirtilmiştir. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde; tek kişilik odalarda kalan mahpuslar açısından sıcak suya erişim konusunda herhangi bir sorunun bulunmadığı, çok kişilik odalarda kalan mahpuslar açısından ise mevcudun fazla olması sebebiyle su verilme süresinin yetersiz olduğu dile getirilmiştir.

3.1.5. HİJYEN KOŞULLARI

39. Kurumun koşullarında hamamböceği sorununun olduğu öğrenilmiştir. İdare ile yapılan görüşmede; ilaçlama faaliyetlerinin özel bir firma aracılığıyla ayda bir kez yaptırıldığı bilgisi edinilmiştir. İlgili belgeler ziyaret tarihinden geriye dönük olarak 3 ay incelendiğinde; 28.08.2022, 29.07.2022 ve 30.06.2022 tarihlerinde Kurum genelinde ilaçlama yapıldığı, ikinci ziyaret tarihi olan 12.09.2022 tarihinde tek bir koğuştaki talep üzerine ilaçlama yapıldığı ancak sorunun çözülemediği görülmüştür.

40. Mahpuslar tarafından, koğuştaki ayda bir çamaşır suyu, sıvı sabun ve el dezenfektanının ücretsiz verildiği ancak miktarın yetersiz olduğu ve temizliğin yapılamadığı ifade edilmiştir. İdare ile yapılan görüşmede; çamaşır suyu, sıvı sabun ve el dezenfektanının koğuştaki ve beden temizliğine yetecek ancak amacı dışında kullanılamayacak ölçüde verildiği belirtilmiştir. Kantinde yapılan incelemede de çamaşır suyu, deterjan, sıvı sabun ve benzeri temizlik malzemelerinin satışının yapıldığı görülmüştür.

41. Kurumda bulunan berberhanenin personel tarafından kullanıldığı, mahpusların tıraş olabilmeleri için her koğuştaki 1 adet tıraş makinesinin ayrıldığı ve bu makinelerin haftada bir gün koğuştaki verildiği öğrenilmiştir. İdareden edinilen bilgilere göre; Ceza ve Tevkifleri Genel Müdürlüğü'nün "Koronavirüs Tedbirleri" konulu talimat yazısı¹⁴ ile mahpusların ikinci bir talimata kadar berbere çıkmamaları, berber

¹³ Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in "Kapıların açılmaması ve temasın önlenmesi" başlıklı 33'üncü maddesinin üçüncü fıkrasına göre; "Odaların havalandırma bahçesine açılan kapılarının açılış ve kapanış saatleri, kurumların fiziki yapıları, kapasiteleri, mevcutları ve bölgenin coğrafi koşulları değerlendirilerek, bu hususlar kurum iç yönergesinde düzenlenir."

¹⁴ Ceza ve Tevkifleri Genel Müdürlüğü'nün 25.03.2020 tarihli ve 57551099-207.01-E.2324/55849 sayılı yazısı.

faaliyetlerinin durdurulmasının istenildiği öğrenilmiştir. Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'nün "İzolasyon Uygulaması" konulu talimat yazısı¹⁵ ile hijyen kurallarına uyulmak suretiyle tüm ceza infaz kurumlarında uygulanan izolasyon uygulamalarının kaldırılmasının istenildiği bilgisi edinilmiştir.

42. Kurumda çamaşırhane ve çamaşırhanenin içinde terzihanenin bulunduğu, bu atölyelerde mahpusların çalıştığı görülmüştür. Çamaşırhanede 16 çamaşır ve 16 kurutma makinesinin bulunduğu, çamaşırların 60 derece ile 1 saatlik programda yıkandığı görülmüş ancak yapılan incelemede temiz çamaşırların tam olarak kuru olmadığı ve nemli kaldığı tespit edilmiştir. Mahpuslar tarafından; bir file çamaşırın 10 TL karşılığında yıkandığı, file içerisinde teslim edilen çamaşırların yıkandıktan sonra yine file içerisinde kendilerine verildiği ancak çamaşırların tam kuru olmadığı ve koşullarda çamaşır ipi de bulunmadığı için ortak alanlara asıldığı belirtilmiştir.

43. Koşullarda ve kamera kayıtlarında yapılan incelemelerde çamaşır ipinin bulunmadığı, çamaşırların ortak alanlara asıldığı ve özellikle üst kata asılan çamaşırların kameraların görüş açısını engellediği tespit edilmiştir. Ayrıca kantinde yapılan incelemede çamaşır ipinin satışının yapıldığı görülmüştür. Mahpuslar tarafından, kantinde satılmasına rağmen İdarenin arama esnasında çamaşır iplerini topladığı ifade edilmiştir. İdare ile yapılan görüşmede; kalabalıklaşma sorunu nedeniyle koşu yığılma olmaması için ve yangının önlenmesi amacıyla çamaşır iplerinin toplandığı öğrenilmiştir.

3.1.6. KANTİN

44. Kantinden malzeme almak isteyen mahpusların ihtiyaçlarını bir gün önceden "İhtiyaç İstek Formu" düzenleyerek veya dilekçe ile talepte bulunarak sabah sayımında görevlilere teslim ettiği, kantinde malzeme dağıtım günlerinin her koşul için ayrı ayrı belirlendiği ifade edilmiştir.

45. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde; kantindeki ürün çeşitliliğinin yeterli olmadığı, mahpusların koşullarında vakit geçirmelerini sağlayacak top, masa oyunları gibi malzemelerin satımının yapılmadığı, dilekçe ve mektupları için kâğıt ve kalem bulmakta zorlandıkları, fiyatların yüksek olduğu, fiyat listesinin koşullara verilmediği şikâyetleri dile getirilmiştir. Kantinde yapılan incelemede; mahpusların beslenmesi, kişisel bakım ve temizliği için yeterli miktarda ürünün bulunduğu, futbol topu, voleybol topu ile satranç takımının satışının yapıldığı, yeterli miktarda kâğıt, kalem ve zarfın bulunduğu tespit edilmiştir.

46. İdare ile yapılan görüşmede; kantinde konsinye satışının yapıldığı ve fiyatların Adalet Bakanlığı tarafından belirlendiği¹⁶, ürün satışı yapılmadan kendilerinin de fiyatı göremediği, bu nedenle fiyat listesi

¹⁵ Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'nün 09.11.2021 tarihli ve E.34131527-929-2498/115840 sayılı yazısı.

¹⁶ Kurum kantininde satışı yapılan tüm ürünlerin temini; Adalet Bakanlığı İşyurtları Kurumu bünyesinde oluşturulan konsinye biriminin sözleşme yaptığı Konsinye Satış Sistemindeki ürünlerden sipariş vermek, diğer ceza infaz kurumu işyurtlarının ürettiği ürünlerden sipariş vermek ve bunların haricinde kalan ürünlerin de 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu kapsamında doğrudan temin yöntemi ile piyasadan alımının yapıldığı,

oluşturulmasının mümkün olmadığı, oluşturulsa bile yeni belirlenen fiyatların düzenli olarak eklenemeyeceği belirtilmiştir.

47. Ayrıca mahpuslar tarafından, kantinde paket sigara satılmasına rağmen tütünün satılmadığı ve tütün talep ettikleri belirtilmiştir. İdare ile yapılan görüşmede tütünün sarılmasını sağlayan aletin metal olması ve mahpuslar tarafından amacı dışında kullanılma ihtimalinin bulunması nedeniyle satışının yapılmasının tercih edilmediği ifade edilmiştir.

48. Kurum kantininin içinde bir adet pastanenin bulunduğu, pastanede poğaç, simit, kuru pasta ile meyve-sebze satışının yapıldığı ancak meyve-sebze için soğuk hava deposunun bulunmadığı görülmüştür. Mahpuslar tarafından, kantinden aldıkları sebze ve meyvelerin bazen çürük geldiği belirtilmiş, İdare ise sorunun farkında olduklarını ancak yemekler Kurumda hazırlanmadığı için soğuk hava deposunun bulunmadığını ifade etmiştir.

3.2. YÖNETİM VE PERSONELİN TUTUMU

49. İdare, mahpuslar tarafından verilen dilekçelerin görevli personel tarafından sabah sayımında toplandığı, ilgisi ve konusuna göre UYAP ortamında taranarak işlem yapılması için ilgili birime gönderildiğini belirtmiştir.

50. Dilekçelerin Kurumdan çıkış yaptığına dair bir bilginin verilmediği ve İdareye yazılan dilekçelerin cevaplanmadığı mahpuslar tarafından ifade edilmiştir. İdare ile yapılan görüşmede; gün içinde ortalama 600 dilekçenin mahpuslar tarafından verildiği, hepsi için ayrı ayrı dilekçenin çıkışının yapıldığına dair bilginin verilmesinin mümkün olmadığı ve dilekçelerin genel olarak cevaplandırıldığı, her hafta aynı dilekçeyi yazan mahpuslara ise ilk cevaptan sonra artık cevap verilmediği¹⁷ bilgisi edinilmiştir.

51. Dilekçelerin İnfaz ve Koruma Başmемuru odasında bir masanın üzerinde toplandığı, odanın içerisinde bu masayı görebilecek bir kameranın bulunmadığı tespit edilmiştir. Görevli personel de yapılan şikâyetler karşısında bu masayı görebilecek bir kameranın bulunmasının kendileri açısından olumlu olacağı yönünde görüş bildirmiştir.

Konsinye Satış Sisteminden temin edilen ürünlerin alış ve satış fiyatlarının İşyurtları Kurumu Daire Başkanlığı bünyesinde oluşturulan Kantin ve Konsinye Satış Bürosu tarafından belirlenerek Kantin Konsinye Satış Sistemine tanımlandığı ile ilgili bakınız; <https://isyurtlari.gov.tr/Home/Birimdetay/15> Erişim Tarihi: 20.12.2022, 01.11.2018 tarih ve 30352 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “Ceza İnfaz Kurumları ile Tutukevleri İşyurtları Kurumu Konsinye Satış İşlemlerine Dair Yönetmelik” hükümleri.

¹⁷ Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik’in “Hükümlüler ile yakınları ve ilgililerin bilgilendirilmesi” başlıklı 56’ncı maddesinin ikinci fıkrasına göre; “Hükümlüye, kurum en üst amirine veya görevlendirdiği bir personele, talep veya şikâyetlerini her gün bildirme olanağı tanınır. Talep ve şikâyetler, ilgisine veya konusuna göre yargı mercilerine veya diğer yetkili makamlara iletilir. Talep veya şikâyet konusu başvurunun sonucu hakkında hükümlü, geciktirilmeden bilgilendirilir.”

52. Kurumda sayımların sabah 08.00, akşam 20.00 saatlerinde yapıldığı belirtilmiştir. Görüşülen mahpusların bazıları tarafından sayım esnasında kantinden satın aldıkları çamaşır ipi, battaniye, masa gibi eşyaların toplandığı belirtilmiş, İdare ile yapılan görüşmede kalabalıklaşma sorunu nedeniyle koğuştta yığılma olmaması için eşyaların toplandığı öğrenilmiştir.
53. Mahpuslar tarafından, koğuştlarda bulunan acil çağrı butonlarına basılması durumunda görevli personelin mahpuslara butonun kullanılmaması yönünde uyarıda bulunduğu belirtilmiştir. İdare ile yapılan görüşmede; Kurum Müdürünün personelin bu tutumundan haberinin olmadığı öğrenilmiştir.
54. Ziyaret edilen koğuştların birinde; koğuşt içerisinde mahpusların birbirine fiziksel şiddet uyguladığı, acil çağrı butonuna basılsa bile personelin koğuştta geç geldiği iddia edilmiştir. İlgili bilgi, belge ve kamera kayıtları Ziyaret Heyeti tarafından incelenmiş, olay günü koğuştta bulunan üç mahpusun kavga etmeye başlamaları üzerine acil çağrı butonuna basıldığı, personelin makul sürede koğuştta girdiği, kavga eden mahpusların hazır kuvvet birimine götürüldüğü, bir mahpusun yüzünde kesiklerin olduğunun görüldüğü ve ivedi bir şekilde kurum revirine götürülerek ilk muayenesinin yapıldığı, ardından üç mahpusun hastaneye sevk edildiği tespit edilmiştir. Hastane dönüşü olaya karışan iki mahpusun koğuştunun değiştirildiği, mahpuslar hakkında disiplin soruşturması başlatıldığı ve mahpusların yazılı savunmalarının alındığı bilgisi edinilmiştir.
55. Görüşülen mahpusların bazıları tarafından, infaz ve koruma memurlarınca hazır kuvvet odasında kendilerine kötü muamelede bulunduğu iddia edilmiştir. İdare ile yapılan görüşmede konu hakkında herhangi bir şikâyetin bulunmadığı bilgisi edinilmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından yapılan incelemede; hazır kuvvet odasının içerisinde kameranın bulunmadığı, odanın girişini gösteren bir kameranın bulunduğu ancak görüntü kalitesinin iyi olmadığı tespit edilmiştir.
56. İlk ziyaret tarihinde tek kişilik 5 ayrı odanın bulunduğu bir blok ziyaret edilmiş, 2 odada kayıtlı mahpus olmasına rağmen bütün odaların boş olduğu görülmüş, söz konusu 2 mahpusun akıbeti sorulmuş ve İdare tarafından hastaneye sevk edildiği bilgisi verilmiştir. İkinci ziyarette konu ile ilgili Ziyaret Heyeti tarafından araştırma yapılmış, blokta kalan 2 mahpusun hastane sevk yazıları ve kamera kayıtları incelenmiş, söz konusu bilgi ve belgeler karşılaştırılarak 2 mahpusun hastaneye sevk edildiği bilgisi teyit edilmiştir.
57. İdareden alınan bilgilere göre; son bir yıl içinde Kuruma işkence ve kötü muamele iddiasıyla başvuruda bulunan mahpus olmamıştır. Mahpuslar tarafından öne sürülen kötü muamele iddialarına ait bilgilerin hepsi Ziyaret Heyeti tarafından kayıt altına alınmış, öğrenilen gün ve tarihlere ait kamera kayıtları izlenmiş, sağlık evrakları gibi bilgi ve belgeler incelenmiş ancak iddiaları ispat edecek herhangi bir kanıt tespit edilememiştir.
58. İdareden edinilen bilgilere göre son bir yıl içinde mahpuslar hakkında 1543 disiplin cezası verilmiştir. Disiplin cezalarının dağılımı aşağıdaki gibidir:

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

DİSİPLİN CEZASI	MAHPUS SAYISI
Uyarma	1
Kınama ¹⁸	315
Onarma, Tazmin Etme ve Eski Hale Getirme	2
Teşvik Esaslı Ayrıcalıkları Geri Alma	3
Ücret Karşılığı Çalışılan İşten Yoksun Bırakma ¹⁹	35
Bazı Etkinliklere Katılmaktan Alıkoyma ²⁰	191
Haberleşme veya İletişim Araçlarında Yoksun Bırakma veya Kısıtlama ²¹	79
Ziyaretçi Kabulünden Yoksun Bırakma ²²	232
Hücre Cezasına Karşılık, Ziyaretçi Kabulünden Yoksun Bırakma	28
Hücreye Koyma ²³	657

¹⁸ 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 39'uncu maddesine göre kınama cezası, hükümlüye eylemin kötü niteliğinin ve uygunsuzluğunun açıklanması ve tekrarı durumunda doğuracağı sonuçlara dikkatinin çekilmesidir. Maddenin ikinci fıkrasında hangi eylemlerin kınama cezası gerektireceği sınırlı sayıda belirtilmiştir.

¹⁹ 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 41'inci maddesine göre ücret karşılığı çalışılan işten yoksun bırakma cezası, hükümlünün kurum yönetiminde ücret karşılığı çalıştığı işten bir aydan üç aya kadar yoksun bırakılmasıdır. Maddenin ikinci fıkrasında hangi eylemlerin bu cezayı gerektireceği sınırlı sayıda belirtilmiştir.

²⁰ 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 40'inci maddesine göre bazı etkinliklere katılmaktan alıkoyma cezası, hükümlünün bir aydan üç aya kadar süreyle kurumun kültürel ve spor etkinliklerine katılmaktan yoksun bırakılmasıdır. Maddenin ikinci fıkrasında hangi eylemlerin bu cezayı gerektireceği sınırlı sayıda belirtilmiştir.

²¹ 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 42'nci maddesine göre haberleşme veya iletişim araçlarından yoksun bırakma veya kısıtlama cezası, hükümlünün bir aydan üç aya kadar mektup, faks ve telgraf almak ve yollamaktan, televizyon izlemekten, radyo dinlemekten, telefon etmekten ve diğer iletişim araçlarından yararlanmaktan tamamen veya kısmen yoksun bırakılmasıdır. Maddenin ikinci fıkrasında hangi eylemlerin bu cezayı gerektireceği sınırlı sayıda belirtilmiştir.

²² 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 43'üncü maddesine göre ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma cezası, hükümlünün bir aydan üç aya kadar ziyaretçi görüşüne çıkarılmamasıdır. Maddenin ikinci fıkrasında hangi eylemlerin bu cezayı gerektireceği sınırlı sayıda belirtilmiştir.

²³ 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 44'üncü maddesine göre hücreye koyma cezası, hükümlünün eylemlerinin nitelik ve ağırlığına göre bir günden yirmi güne kadar, açık havaya çıkma hakkı saklı kalmak üzere, geceli ve gündüzlü bir hücrede tek başına tutulması ve her türlü temastan yoksun bırakılmasıdır. Maddenin ikinci ve üçüncü fıkralarında hangi eylemlerin bu cezayı gerektireceği sınırlı sayıda belirtilmiştir.

3.3. DIŞ DÜNYA İLE İLETİŞİM

3.3.1 TELEFONLA GÖRÜŞME YAPMA HAKKI

59. Kurumda Akıllı Teknolojilerin Ceza İnfaz Kurumlarına Entegrasyonu Projesi (ACEP) kapsamında görüntülü telefon cihazlarının kurulumunun gerçekleştirildiği görülmüştür. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde haftalık görüşme süresinin 30 dakika olduğu, haftalık ziyaret haklarını kullanmamaları halinde bir sonraki haftalık telefon görüşmelerine 30 dakika daha eklendiği, görüşmeleri üçe bölerek kullanabildikleri öğrenilmiştir.

60. İdare tarafından, görüntülü telefon cihazları ile yapılan görüşmelerin kayıt altına alındığı ve görevli personel tarafından izlendiği belirtilmiştir. Koşullara yapılan ziyaretlerde görüşmelerin kayıt altına alındığına dair bir uyarının bulunmadığı ve mahpusların bu uygulamadan haberinin olmadığı öğrenilmiştir. Görüşmelerin izlendiği ve kaydının alındığı konusunda mahpusların hem sözlü hem de yazılı olarak bilgilendirilmesi gerektiği, yazılı bilgilendirmenin düzenli olarak Kurum yayınından veya görüntülü görüşme kabininin üzerine asılarak yapılabileceği değerlendirilmiş ve bu husus İdare ile paylaşılmıştır.

61. Kurumda 48 adet ankesörlü telefon bulunmakta olup tek kişilik odalarda bulunan mahpuslara ankesörlü telefon ile görüşme yaptırılmaktadır.

3.3.2. AÇIK VE KAPALI GÖRÜŞ

62. Kurum İdaresi tarafından, her ayın ilk haftası açık görüşlerin²⁴, diğer haftalarda kapalı görüşlerin²⁵ yaptırıldığı belirtilmiştir. Her mahpus için görüşme süresi açık görüşlerde 40 dakika, kapalı görüşlerde 30 dakika ile sınırlandırılmıştır. Mahpuslar tarafından bu sürelerin yetersiz olduğu belirtilmiştir. İdare ise sürenin Kurumun fiziki şartları ve personel sayısına göre belirlendiğini, ayrıca Kurum mevcudunun görüş alanlarının kapasitesinin üzerinde olduğunu ifade etmiştir.

63. Heyetimizce açık ve kapalı görüş alanları incelenmiş, bu alanlarda sadece görüntü kaydı alan ancak ses kaydı almayan güvenlik kameralarının bulunduğu anlaşılmıştır.

²⁴ Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelik'in 13'üncü maddesine göre açık görüş, hükümlü ve tutuklular ile ziyaretçilerinin maddi temasına imkân verecek şekilde, konuşulanların hazır bulunan görevli tarafından işitilebildiği ve izlenebildiği, ceza infaz kurumunun bu iş için tahsis edilmiş özel bölümünde yapılan ziyaret ve görüşmelerdir.

²⁵ Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelik'in 7'nci maddesine göre kapalı görüş, hükümlü ve tutuklular ile ziyaretçilerinin her türlü maddi temasının önlenildiği, konuşulanların hazır bulunan görevli tarafından işitilebilecek şekilde izlenebildiği ve ceza infaz kurumu idaresinin bu iş için tahsis ettiği özel bölümde yapılan görüşmelerdir.

3.3.3. HABERLEŞME VE İLETİŞİM ARAÇLARINDAN YARARLANMA

64. Kurumda her odada televizyon bulunduğu, televizyonda toplam 26 kanal yayınının olduğu, bunlar içinde sinema, müzik, belgesel, Kurum hakkındaki duyuruların ve eğitim faaliyetlerinin yapıldığı Eğitim ve İyileştirme kanalı ile 2 ücretli kanalın bulunduğu görülmüştür.

65. Görüşme yapılan mahpuslar tarafından talep edilmesine rağmen Kuruma dergi alınmadığı belirtilmiştir. İdare ise güvenlik nedeniyle dergi alınmasının yapılmadığını ifade etmiştir.

3.4. SOSYAL, KÜLTÜREL, MESLEKİ, EĞİTSEL VE SPORTİF ETKİNLİKLER

66. Kurum eğitim servisinde; 1. ve 2. kademe okuma yazma kursları veren 4 öğretmen görev yapmaktadır.

67. Eğitim servisinde; 4 derslik, toplam 36 bilgisayar bulunan 2 bilgisayar sınıfı, 1 konferans salonu, 1 kütüphane yer almaktadır.

68. Kurumda iş-meslek ve sosyal kültürel kurslar kapsamında; 1. ve 2. kademe okuma yazma kursları ile Kur'an-ı Kerim'i Tecvidli Okuma kurslarının ziyaret tarihinde aktif olarak verildiği öğrenilmiştir.

69. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde; pandemi bitmesine rağmen kursların açılmadığı, aktif kursların görüşme yapılan tüm mahpuslar tarafından bilinmediği, oda içi imkânlarının kısıtlı olduğu ve yalnızca kitap okuma imkânı bulabildikleri dile getirilmiştir. İdare ile yapılan görüşmede ise; Ankara Halk Eğitim Merkezinden öğretmen talebinde bulunulduğu ancak öğretmen bulunamaması ve bulunan öğretmenlerin ceza infaz kurumunda eğitici olmayı tercih etmemeleri nedeniyle bu taleplerinin karşılanmadığı bilgisi edinilmiştir.

70. Kurum konferans salonunda film gösterimi, milli bayramların kutlanması, kurslarda başarılı olan mahpuslara ödülleri verilmesi gibi etkinliklerin düzenlendiği bilgisi verilmiştir.

71. Kurum kütüphanesinde; kişisel gelişim ve sosyal bilimler, din bilimleri, yabancı dilde kitaplar ile roman türünde olmak üzere toplam 7880 yayın bulunmaktadır. Mahpuslar Kurum kütüphanesinin yanı sıra Sincan Adalet Halk Kütüphanesinden²⁶ de yararlanabilmektedir. Kurum kütüphanesinde ve Sincan Adalet Halk Kütüphanesinde bulunan kitapların listelerinin koğuşlara dağıtımlarının yapıldığı belirtilmiştir. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde listelerin kendilerine verildiği öğrenilmiş ve listelerin birer örneği ziyaret esnasında Heyet tarafından incelenmiştir. Ayrıca Kurum Kütüphanesi listesinde olan kitapların fiziki olarak kütüphanede bulunup bulunmadığı da kontrol edilmiş ve listede belirtilen kitapların kütüphanede bulunduğu teyit edilmiştir. Koğuşlarda incelenen bazı listelerin sayfa sayısının fazla olmasından dolayı dağıldığı görülmüş ve kitapların hangi türde olduğunu belirten bir ibarenin

²⁶ Sincan Ceza İnfaz Kurumları Kampüsü içerisinde bulunan kütüphaneden Kültür ve Turizm Bakanlığı ile yapılan protokol kapsamında yararlanılmaktadır.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

listelerde bulunmadığı tespit edilmiştir. Mahpuslar da kitapları yalnızca isimlerine göre tercih etmek zorunda kaldıklarını ve listede kitapların türlerinin de yazılmasını istediklerini belirtmişlerdir.

72. Mahpusların kişi başı Kurum kütüphanesinden 3, Sincan Adalet Halk Kütüphanesinden 2 olmak üzere 15 gün süreyle toplam 5 kitap bulundurma hakkının olduğu, buna ek olarak eğitim öğretime aktif olarak devam eden mahpusların ders kitaplarından herhangi bir süre ve sayı sınırlaması olmaksızın yararlanabildikleri belirtilmiştir.

73. İdareden, mahpuslara 2022 yılında ziyaret tarihine kadar Kurum kütüphanesinden 8877, Sincan Adalet Halk Kütüphanesinden 2145 adet kitap teslimi yapıldığı bilgisi edinilmiştir.

74. Kurumda aktif olarak eğitim-öğretime devam eden mahpuslara ilişkin istatistiki veriler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

ÖĞRENİM KADEMESİ	KİŞİ SAYISI
Açık Öğretim Ortaokulu	49
Açık Öğretim Lisesi	377
Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi	13
Atatürk Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi	3
İstanbul Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi	2
Çeşitli Üniversitelerin Örgün Eğitim Programları	2
TOPLAM	446

75. Manevi rehberlik servisinde Ankara İl Müftülüğü tarafından görevlendirilen vaizin görev yaptığı, vaizin mahpuslarla bireysel ya da toplu olarak görüşmeler gerçekleştirdiği, kandil günlerinde hatim programlarının yapıldığı bilgisi verilmiştir.

76. Kurumda işyurdu faaliyetleri kapsamında kantin, pastane, çamaşırhane, terzihane, marangoz, yapay çiçek, tekstil ve konfeksiyon atölyelerinin bulunduğu, buralarda toplam 27 mahpusun çalıştığı belirtilmiştir.

77. Kurumdaki kapalı spor salonunda tadilat yapıldığı ve bu nedenle kullanıma açılmadığı, her koğuşun haftalık 1 saat açık spor salonunu kullanabildiği belirtilmiştir. Kapalı spor salonu Ziyaret Heyeti tarafından incelenmiş, tadilatın bitmiş olduğu gözlemlenmiştir.

3.5. SAĞLIK VE BESLENME

3.5.1. REVİR VE PSİKO-SOSYAL SERVİS

78. Kurum revirinde Ankara İl Sağlık Müdürlüğü tarafından görevlendirilen 1 aile hekimi, Ankara Ceza İnfaz Kurumları Kampüs Devlet Hastanesi tarafından görevlendirilen 1 diğ hekimi ve 6 sağlık personelinin bulunduğu öğrenilmiştir.

79. Sağlık servisinde çalışanların hafta içi 08.30-17.30 saatleri arasında Kurumda hazır bulunduğu, 4 sağlık personelinin vardiya sistemine göre çalıştığı, acil bir durumda 112 Acil Çağrı Merkezi aracılığıyla sağlık personeli talep edildiği, hastaneye sevklerin ivedi bir şekilde yapıldığı bilgisi verilmiştir.

80. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde; revire çıkma konusunda gecikmelerin yaşandığı, hastaneye sevklerin yapılmadığı, aile hekimi ile dış hekiminin ilgisiz olduğu ve bazı mahpusların aylardır tedavi olamadıkları ifade edilmiştir. Kurum İdaresi ile yapılan görüşmede de hem aile hekiminin hem de dış hekiminin ilgisiz olduğu ve İdare ile iletişimlerinin iyi olmadığı bilgisi edinilmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından da aile hekiminin İdareye karşı tutumunun olumsuz olduğu gözlemlenmiştir. İdare ayrıca, günlük hasta sayısının yüksek oluşunun revire çıkışları ve hastaneye sevkleri geciktirebildiğini aktarmıştır.

81. Dış tedavi odasında bulunan bazı ilaçların son kullanma tarihlerinin geçmiş olduğu görülmüştür. Görevli personel tarafından bu ilaçların uzun süredir kullanılmadığı belirtilmiştir.

82. Psiko-sosyal serviste 10 psikolog ve 5 sosyal çalışmacının görev yaptığı öğrenilmiş, ziyaret tarihinde 5 psikolog ve 2 sosyal çalışmacı ile görüşme gerçekleştirilmiş ve Kurumda verilen hizmetler hakkında bilgi alınmıştır.

83. Psiko-sosyal servis tarafından, Kuruma gelen mahpus ile geçici kabul bölümünde azami 3 gün içinde ilk görüşmenin yapıldığı, bu görüşmede mahpusa Kurumun ve servisin tanıtıldığı, mahpustan kendisiyle ilgili genel bilgiler ve varsa daha önce yaşadığı psikolojik rahatsızlıklar, gördüğü tedaviler, madde bağımlısı olup olmadığı ile ilgili bilgi alındığı ve alınan bilgilerin Hükümlü-Tutuklu Tanıma Formu'na kaydedildiği belirtilmiştir. Mahpuslar ile yapılan bireysel görüşmeler ve grup çalışmalarının programlarının ilk görüşme neticesinde belirlendiği ifade edilmiştir.

84. Psiko-sosyal servis tarafından ayrıca; öfke kontrolü, uyuşturucu madde, salıverilme öncesi mahkûm gelişimi, intihar ve kendine zarar verme, özel güvenlik ve denetim programı düzenlendiği; ayrıca mahpuslarla bireysel görüşmeler yapıldığı, Yapılandırılmış Ruhsal Değerlendirme ve Bireysel Müdahale Programı (YARDM) ²⁷ uygulandığı, mahpusların ilk kabulü yapıp ARDEF ²⁸ formu doldurulduğu, mahpuslar hakkında düzenli aralıklar ile gözlem değerlendirme formu ile gelişim değerlendirme formu düzenlendiği, mahpusların psikiyatrik ya da psikolojik ihtiyacını belirleyip psikiyatri yönlendirmesi yapıldığı ve ilaç kullanımı konusunda görüşme gerçekleştirildiği öğrenilmiştir.

²⁷ Bkz. Yapılandırılmış Ruhsal Değerlendirme ve Bireysel Müdahale Programı (YARDM) <https://cte.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/yardm-programi> Erişim Tarihi: 22.09.2022.

²⁸ Ceza infaz kurumlarındaki ruh sağlığı problemleri olan hükümlü ve tutukluların personel tarafından erken dönemde tanınması amacıyla oluşturulan araştırma ve değerlendirme formudur. ARDEF'ten çıkan sonuçlar doğrultusunda hükümlü ve tutuklular ihtiyaçlarına uygun bireysel müdahale ya da grup çalışmalarına yönlendirilmektedir. <https://cte.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/yardm-programi> Erişim Tarihi: 22.09.2022.

85. Kendine zarar veren mahpusların Kuruma ilk gelişlerinde elde edilen dosya bilgisi ve bireysel görüşmeler sayesinde tespit edilmeye çalışıldığı, bu mahpuslar ile ilgili olarak Kurum içerisinde önlem alınması amacı ile diğer birimlerin bilgilendirildiği, psikiyatri tedavisi başlatıldığı, ayrıca mesleki çalışmaların da yürütüldüğü ifade edilmiştir. Kendine zarar veren mahpuslara yönelik yapılan işlemlerin bulunduğu dosya incelenmiş ve dosyadan seçilen bir mahpus ile bireysel görüşme gerçekleştirilmiştir.

86. Görüşme yapılan mahpusun ailesi bulunmadığı için ekonomik desteğinin olmadığı, Kurumda herhangi bir psiko-sosyal servis uzmanıyla bireysel görüşme gerçekleştirmediği ve görüşme için ne yapması gerektiğini bilmediği öğrenilmiştir. Mahpusun yakınmaları ve kendine zarar verme düşüncelerinin temel nedeninin ceza infaz kurumunda kalması veya Kurumda yaşamış olduğu bir olay olmadığı anlaşılmıştır. Ancak mahpusun psiko-sosyal servis ve bu serviste çalışan personel hakkında bir bilgisinin olmadığı ve incelenen dosyada da mahpusa yönelik mesleki çalışmaların yapılmamış olduğu anlaşılmıştır.

87. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde; psiko-sosyal servis ile görüşmek için dilekçe verdikleri ancak çoğunlukla görüşme gerçekleştiremedikleri dile getirilmiştir. İdare ile yapılan görüşmede; toplam 2 adet olan bireysel görüşme odasının Kurum mevcudu için yetersiz olduğu ifade edilmiştir. Mahpuslar ayrıca, görüşmeyi gerçekleştiren psikolog ve sosyal çalışmacı dışında serviste görevli infaz ve koruma memurunun da görüşme gerçekleştirilen odada bulunması nedeniyle kendilerini rahatça ifade edemediklerini belirtmişlerdir. Bu kapsamda, bireysel görüşmelerde yeterli mahremiyetin sağlanamadığı anlaşılmıştır.

3.5.2. BESLENME

88. Kurumun yemekleri aynı kampüste bulunan Sincan Açık Ceza İnfaz Kurumu tarafından yapılmaktadır.

89. Personel ile mahpuslar aynı yemeği tüketmekte, yemekler porsiyonlara ayrılmadan oda ve koğuşlara kişi sayısına göre belirlenen miktarda verilmektedir. Personel için bir yemekhane bulunmaktadır.

90. Görüşülen mahpusların tümü tarafından yemeklerin kalite ve miktar açısından yetersiz olduğu, sürekli aynı yemeklerin çıktığı ifade edilmiştir. İdare tarafından yemekleri kendilerinin yapmadığı, günlük iaşe miktarı sebebiyle yemek listelerinin imkânlar dâhilinde belirlendiği belirtilmiştir. Ziyaret tarihinden sonra Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü tarafından iaşe bedeli günlük 22 TL'den 50 TL'ye çıkarılmıştır²⁹.

²⁹ 26.05.2005 tarihli ve 25978 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Hükümlü ve Tutuklular ile Ceza İnfaz Kurumu Personelinin İaşe Yönetmeliği'nin 5'inci maddesine dayanılarak günlük iaşe bedeli 15.11.2022 tarihinden itibaren uygulanmak üzere; hükümlü ve tutuklular ile görevi başında bulunan personel için 22,00 TL'den 50,00 TL'ye, ceza infaz kurumlarında barındırılan çocuk hükümlü ve tutuklular için 44,00

4. TAVSİYELER

4.1. KURUM İDARESİNE YÖNELİK TAVSİYELER

- 91.** Kurumda engelli mahpuslar için ayrı bir koğuşun bulunmadığı, koğuşların tuvalet, banyo ve lavabo bölümlerinde tutunma barı gibi kolaylaştırıcı fiziki donanım ile klozetin olmadığı tespit edildiğinden engelli dostu uygulamaların başlatılması³⁰ ve eksikliği tespit edilen hususlarla ilgili makul düzenlemeler³¹ yapılması,
- 92.** Güvenlik kameralarının görüntü kalitesinin iyi olmadığı, kör noktaların bulunduğu, İnfaz ve Koruma Başmemuru odasındaki dilekçe masası, memur havalandırma bahçeleri, marangoz ve yapay çiçek atölyeleri ile bloklar arası bazı koridorlarda kameraların bulunmadığı tespit edildiğinden kamera sisteminin iyileştirilmesi ve kamera bulunmayan alanlara kameraların yerleştirilmesi,
- 93.** Yumuşak odaların zeminin sert bir malzeme ile döşenmiş olduğu, odalarda bulunan tuvaletlerin etrafının yumuşak bir malzeme ile kaplanmadığı ve yapay aydınlatmayı sağlayan ampullerin cam bir plaka ile kaplandığı görüldüğünden; yumuşak odalarda gerekli tadilatların yapılması,
- 94.** Koğuşlarda tutuklular ile hükümlülerin birlikte tutulduğu görüldüğünden; tutuklu ve hükümlülerin sınıflandırılarak farklı koğuşlara dağıtılması³²,
- 95.** Koğuşlarda bazı kalorifer peteklerinin ısınmadığı öğrenildiğinden yeterli ısınma³³ için gerekli çalışmaların yapılması,
- 96.** Mahpuslara ilk kabul işlemlerinde ve Kurumda barındırıldıkları süre boyunca yöresel iklime uygun nitelikte ve yeterli sayıda yatak takımının verilmesi³⁴,

TL'den 75,00 TL'ye, kurumda annesiyle birlikte kalan çocuklar

³⁰ Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesi'nin 14'üncü maddesine göre; "Taraflar Devletler engelli kişiler eğer herhangi bir süreç sonunda özgürlüklerinden mahrum edildiyse; bunun diğer bireylerle eşit koşullar altında yapılmasını, engellilerin uluslararası insan hakları hukukuna uygun olarak güvencelere sahip olmasını ve makul düzenlemeye ilişkin hükümler dâhil olmak üzere Sözleşme'nin hedefleri ve ilkeleriyle uyumlu muamele görmesini ister."

³¹ 6701 sayılı Kanun uyarınca makul düzenleme; "Engellilerin hak ve özgürlüklerini tam ve diğer bireylerle eşit şekilde kullanmasını veya bunlardan yararlanmasını sağlamak üzere belirli bir durumda ihtiyaç duyulan, mali imkânlar nispetinde, ölçülü, gerekli ve uygun değişiklik ve tedbirleri" ifade etmektedir.

³² 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "Tutuklama kararının yerine getirildiği durumlar" başlıklı 111'inci maddesinin üçüncü fıkrasına göre; "Tutuklular, tutukevlerinde veya maddi olanak bulunmadığı hallerde kapalı ceza infaz kurumlarının tutuklulara ayrılan bölümlerinde, büyükler, kadınlar, gençler, çocuklar olmak üzere ve suç türleri de gözetilerek ayrı yerlerde barındırılırlar."

³³ 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "Hükümlünün barındırılması ve yatırılması" başlıklı 63'üncü maddesinin dördüncü fıkrasına göre; "Oda ve kısımlarda iklim koşulları göz önüne alınarak yeterli yer, ışık, ısınma, havalandırma ve hijyen sağlanır."

³⁴ 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "Hükümlünün barındırılması ve yatırılması" başlıklı 63'üncü maddesinin ikinci fıkrasına göre; "Her hükümlüye yöresel iklime uygun nitelikte tek tip yatak ve yeterli sayıda yatak takımı verilir."

97. Mahpuslara verilen sıcak suyun süresinin çok kişilik koşullarda kalabalıklaşma sorununa bağlı olarak yetersiz olduğu öğrenildiğinden sürenin artırılması,
98. Koşullarda hamamböceği sorunu olduğu ve aylık düzenli ilaçlama yapılmasına rağmen sorunun çözülemediği öğrenildiğinden ilaçlama sıklığının artırılması ve daha etkili ilaçlar kullanılarak ilaçlamanın yapılması,
99. Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün 09.11.2021 tarihli yazısı³⁵ doğrultusunda mahpusların da ücreti karşılığında berberhaneden faydalandırılmasına başlanması,
100. Çamaşırların tam kuru olmaması sebebiyle ortak alanlara asıldığı, ortak alanlara asılan çamaşırların kameraların görüş açılarını engellediği; olası işkence ve kötü muamele iddialarında koğuş içi kameraların önemi ve tam kurumayan çamaşırların uyuz hastalığı gibi bulaşıcı hastalıkların yayılmasına neden olabileceği değerlendirildiğinden; mahpusların çamaşırlarının çamaşırhanede bulunan kurutma makineleri ile tam olarak kurutularak mahpuslara teslim edilmesi,
101. Kantinde paket halinde tütün satışının yapılması,
102. Kurum kantininde satışı yapılan meyve-sebze için soğuk hava deposunun tesis edilmesi,
103. Mahpusların İdareye verdikleri dilekçelere işlem yapılmadığı iddiaları göz önünde bulundurulduğunda mahpusların dilekçelerinin toplandığı masayı gören yere kamera yerleştirilmesi veya masanın kamera ile takip yapılabilecek bir alana taşınması,
104. Mahpusların Kurum kantininden satın aldıkları battaniye, çamaşır ipi, masa gibi eşyaların³⁶ koğuşta yığılma olmaması için sayım esnasında toplandığı öğrenilmiş olsa da mahpusların bu eşyaları ücreti karşılığında aldığı ve alınan eşyaların temel ihtiyaç malzemeleri olduğu değerlendirildiğinden söz konusu uygulamaya son verilmesi ve mevzuat dâhilinde eşyaların koğuş ve odalarda bulundurulmasına izin verilmesi,
105. Mahpusların koşullarında bulunan acil çağrı butonlarına basması durumunda görevli personelin mahpusları uyardığı ve Kurum Müdürünün personelin bu tutumundan haberinin olmadığı öğrenildiğinden; personeli bilinçlendirici çalışmaların yapılması ve Kurum Müdürünün hem personel hem de mahpuslarla düzenli olarak görüşme gerçekleştirmesi,
106. Mahpuslar tarafından, infaz ve koruma memurlarınca hazır kuvvet odasında kendilerine kötü muamelede bulunduğu iddiaları göz önünde bulundurulduğunda, olası kötü muamele iddialarının

³⁵ Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'nün 09.11.2021 tarihli ve E.34131527-929-2498/115840 sayılı yazısı.

³⁶ Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelik'in "Temizlik" başlıklı 13'üncü maddesinin birinci fıkrasına göre; "Hükümlüler, koğuş oda ve eklentilerinde, kantinden temin edilmek koşuluyla ve çevresel temizliklerini temin için tarak, saç fırçası, (...) gündelik hayatta kullanılan plastik eşyalar ile idarece uygun görülen uzunlukta çamaşır ipi bulundurulabilir."

açıklığa kavuşturulabilmesi için hazır kuvvet odasının giriş kapısını gösteren kameranın görüntü kalitesinin iyileştirilmesi ve oda içerisine yüksek kalitede görüntü sağlayan kamera konulması,

107. Görüntülü görüşmelerin izlendiği ve kaydının alındığı konusunda mahpusların hem sözlü hem de yazılı olarak bilgilendirilmesi, yazılı bilgilendirmenin düzenli olarak Kurum yayınından veya görüntülü görüşme kabininin üzerine asılarak yapılması,

108. Mahpusların ziyaret sürelerinin³⁷ artırılmasının değerlendirilmesi,

109. Mahpusların alabileceği dergilerin listesinin hazırlanması³⁸, talep halinde ücreti karşılığında dergilerin satın alınması,

110. Kurumda açılan kursların sayısının artırılması, hangi kursların açıldığının mahpuslara düzenli olarak bildirilmesi, ekonomik getirisi olabilecek sanatlara mahpusların meslek edinimi kapsamında yer verilmesi^{39 40},

111. Kütüphanede ve Sincan Adalet Halk Kütüphanesinde bulunan kitaplara ait listelerin sayfa sayılarının fazla olması nedeniyle listelerin dağıldığı ve kitapların hangi türde olduğuna dair bir ibarenin listelerde bulunmadığı tespit edildiğinden; listelere kitapların türlerinin eklenmesi ve listelerin kitap haline getirilmesi,

112. Tadilatı bitmiş olan kapalı spor salonunun faaliyete geçirilmesi,

³⁷ 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "Hükümlüyü ziyaret" başlıklı 83'üncü maddesinin birinci fıkrasına göre: "Hükümlü, yarım saatten az ve bir buçuk saatten fazla olmamak üzere çalışma saatleri içinde ziyaret edilebilir."

³⁸ Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelik'in "Sürelili ve süresiz yayınlar ile kitaplar" başlıklı 8'inci maddesinin birinci fıkrasına göre; "Hükümlü, mahkemelerce yasaklanmamış olması koşuluyla sürelili ve süresiz yayınlardan bedelini ödeyerek yararlanma hakkına sahiptir."

³⁹ CPT Standartları, 2. Genel Rapor'dan alıntı [CPT/Inf (92) 3], para. 47: "Tatminkâr bir faaliyet programı (çalışma, eğitim, spor, vs.), mahkûmların iyiliği açısından çok önemlidir. Bu durum ister hüküm giymiş ister mahkemeye çıkmayı bekleyen kişilerin bulunduğu bütün kurumlar için geçerlidir. CPT, birçok tutukevindeki faaliyetlerin çok kısıtlı olduğunu gözlemlemiştir. Özellikle mahkûmların sık sık değiştiği bu tür kurumlarda düzenli faaliyetlerin düzenlenmesini kolay bir mesele değildir. Açıkçası, hüküm giymiş mahkûmların bulunduğu kurumlarda hedeflenen türden bireye yönelik programların geliştirilmesi söz konusu olamaz."

Konuya ilişkin Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 25.2 şu şekildedir; "Tutuklu ve hükümlülerin yeterli kişisel ve sosyal temasta bulunabilmesi için her gün gerektiği kadar süreyle odalarının dışında zaman geçirmelerine izin verilmelidir."

⁴⁰ Birleşmiş Milletler Mahpusların İslahı İçin Asgari Standart Kuralları (Nelson Mandela Kuralları) 98'inci Kural'a göre;

"1. Yaptırılan iş, mümkün olduğu kadar, mahpuslara tahliye edildikten sonra geçimini sağlama yeteneği kazandırır veya bunu artırır.

2. Mahpuslar ve özellikle genç mahpuslar için kazanç sağlayabilecekleri faydalı meslekler konusunda mesleki eğitim sağlanır.

3. Seçilebilecek uygun meslekler arasından ve kurum idaresinin ve disiplinin gereklerine uygun olarak, mahpuslara yapmak istedikleri işi seçme imkânı verilir."

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

113. Diş muayene odasında bulunan ilaçların düzenli kontrollerinin sağlanması ve son kullanma tarihleri geçen ilaçların bulundurulmaması,

114. Kendine zarar veren veya verme tehlikesi olan mahpuslarla psiko-sosyal servisin düzenli aralıklarla görüşmeler gerçekleştirilmesi, görüşme talep eden mahpusların gecikme olmaksızın taleplerinin karşılanması ve görüşmelerde mahremiyetin sağlanması, ayrıca psiko-sosyal servis ve faaliyetleri ile ilgili mahpusların bilgilendirilmesi,

115. İdare tarafından her ne kadar bireysel görüşme odası sayısının yetersiz olduğu belirtilmiş ise de mahpuslarla bireysel görüşme gerçekleştirilebilecek alanların oluşturulması için çözüm üretilmesi,

4.2. SİNCAN AÇIK CEZA İNFAZ KURUMUNA YÖNELİK TAVSİYE

116. İaşe bedellerinin artırılması da göz önünde bulundurularak yemek menülerinin, her mahpusun sağlıklı ve güçlü olması için yeterli besin değeri içerecek şekilde hazırlanması ve öğünlerinin dengeli bir şekilde dağılımına özen gösterilmesi,

4.3. ANKARA İL SAĞLIK MÜDÜRLÜĞÜNE YÖNELİK TAVSİYE

117. Hem mahpuslar hem de Kurum İdaresi tarafından aile hekiminin ilgisiz olduğu ifade edildiğinden Kurumda görevlendirilen aile hekiminin mahpuslarla iletişim konusunda hizmet içi eğitim alması,

4.4. ANKARA CEZA İNFAZ KURUMLARI KAMPÜS DEVLET HASTANESİNE YÖNELİK TAVSİYE

118. Hem mahpuslar hem de Kurum İdaresi tarafından dış hekiminin ilgisiz olduğu belirtildiğinden Kurumda görevlendirilen dış hekiminin mahpuslarla iletişim konusunda hizmet içi eğitim alması,

4.5. ADALET BAKANLIĞINA YÖNELİK TAVSİYELER

119. Kurumda hassas grupların bulunduğu ve personelin hassas gruplara yaklaşım konusunda herhangi bir eğitim almadığı belirtildiğinden personelin hizmet içi eğitim müfredatına "hassas gruplara yönelik muamele" konusunun dâhil edilmesi⁴¹,

⁴¹ CPT Standartları, 2. Genel Rapor'dan alıntı [CPT/Inf (92) 3], para. 59: "Özgürlüğünden mahrum bırakılmış bir kişinin kötü muamele görmesinin engellenmesinde en iyi teminat, hiç şüphesiz, doğru eğitilmiş bir polis veya cezaevi yetkilisidir. Nitelikli görevliler, kötü muameleye başvurmaksızın görevlerini başarı ile yerine getirebilecekler ve gözaltındaki kişiler ve tutuklularla ilgili temel önlemlere saygı göstereceklerdir."

120. Toplam kapasitesi 1670 olan Kurumda ziyaret tarihinde 2283 mahpus tutulduğu için kalabalıklaşma^{42 43 44} sorunun olduğu ve bu soruna bağlı olarak;

- Mahpus sayısı kadar dolap ve ranzanın bulunmadığı, mahpusların yer yatağında yatmak zorunda kaldığı,
- Tutuklular ile hükümlülerin aynı koşullarda tutulduğu,
- Çok kişilik koşullarda kalan mahpuslar için verilen sıcak suyun süresinin yetersiz olduğu,
- Sayım esnasında mahpusların kantinden ücreti karşılığında aldıkları ürünlerin koşullarda yığılma olmaması için toplandığı,
- Mahpuslar ile infaz ve koruma memurları arasındaki ilişkide olumsuzlukların yaşandığı,

⁴² CPT Standartları, 2. Genel Rapor'dan alıntı [CPT/Inf (92) 3], para. 46: "Aşırı kalabalık, CPT'nin görev alanını doğrudan ilgilendiren bir konudur. Bir cezaevindeki bütün hizmetler ve faaliyetler, planlanandan daha çok kişinin olması durumunda olumsuz yönde etkilenecektir; söz konusu tesisteki genel yaşam kalitesi, belki de çok ciddi biçimde düşecektir. Ayrıca cezaevindeki veya cezaevinin bir bölümündeki aşırı kalabalıklaşma, fiziksel açıdan insanlık dışı veya aşağılayıcı düzeye gelebilir."; para.50: "CPT, bir kurumda aşırı kalabalık, zayıf bir faaliyet programı ve yetersiz tuvalet/yıkama imkânını bir arada gördüğünde özellikle endişelenmektedir. Bu tür şartların bir araya gelmesi mahkûmlara çok zarar verebilir."

⁴³ Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin Üye Devletlere, Cezaevinin Aşırı Kalabalıklaşması ve Cezaevi Mevcudu Enflasyonu Hakkındaki R (99) 22 sayılı Tavsiye Kararı, para. 7: "Aşırı kalabalıklaşma koşullarının olduğu yerlerde; insan onuruna saygı, cezaevi idaresinin insani ve olumlu iyileştirme uygulama kararı, cezaevi personelinin rolünün ve etkili modern yönetim yaklaşımlarının tamamen tanınmasına özel önem verilmelidir. Avrupa Cezaevi Kuralları ile uyumlu olarak mahkûmlara sağlanan kullanılabilir boş alanın miktarına, sağlık bilgisi ve hijyen kurallarına, yeterli uygun şekilde hazırlanan ve sunulan yiyeceğe ilişkin düzenlemelere, mahkûm sağlık bakımlarına ve açık havada faaliyet fırsatları tanınmasına özel önem verilmelidir."

⁴⁴ Anayasa Mahkemesi, Mehmet Hanifi Baki Başvurusu, 2017/36197, 27/06/2018, para. 37,38: "Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasındaki 'Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz.' şeklindeki kural mahpuslara yönelik uygulamalar için de geçerlidir. Bu husus, 5275 sayılı Kanun'un 'İnfazda temel ilke' kenar başlıklı 2. maddesinin (2) numaralı fıkrasında 'Ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazında zalimane, insanlık dışı, aşağılayıcı ve onur kırıcı davranışlarda bulunamaz' ve yine aynı Kanun'un 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendinde 'Hürriyeti bağlayıcı cezanın zorunlu kıldığı hürriyetten yoksunluk, insan onuruna saygının korunmasını sağlayan maddi ve manevi koşullar altında çektirilir.' şeklindeki düzenlemelerde açıkça vurgulanmıştır. Dolayısıyla verilen bir mahkûmiyet veya tutuklama kararının infazında mahpuslar için sağlanacak şartlar insan onuruna saygıyı koruyacak nitelikte olmalıdır."

Ceza infaz kurumlarında kötü muamele olarak kabul edilecek hususlar farklı şekillerde tezahür edebilir. Bunlar ceza infaz kurumu idaresi ve görevlilerinin kasıtlı davranışlarından kaynaklanabileceği gibi yönetim hataları veya yetersiz kaynaklar sebebiyle de ortaya çıkabilir. Bu nedenle mahpuslar için bir cezaevindeki yaşam tüm yönleriyle değerlendirilmelidir. Ceza infaz kurumlarındaki yaşam, bunlara sağlanan aktivitelerin genişliğinden, mahpuslar ve ceza infaz görevlileri arasındaki ilişkilerin genel durumuna kadar geniş bir alanda değerlendirilmelidir. Anayasa'nın 17. maddesi, ceza infaz kurumunda tutulan bir mahpusun içinde bulunduğu şartların insan onuruna yakışır bir şekilde olmasını da koruma altına almaktadır. İnfazın yönetimi ve infaz sürecindeki davranışların mahpusları özgürlükten mahrum kalmanın doğal sonucu olan kaçınılmaz elem seviyesinden daha fazla sıkıntılı veya eziyetli bir duruma sokmaması gerekir."

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

- Açık ve kapalı görüş sürelerinin alt sınırdan kullandırıldığı,
- Etkinlik olanaklarının yetersiz kaldığı,
- Sağlık hizmetlerine erişimde gecikme yaşanabildiği,
- Psiko-sosyal servisin görüşme için kullanabileceği odaların sayısının yetersiz kaldığı tespit edildiğinden; sorunun çözümü için gerekli çalışmaların yapılması,

121. ACEP kapsamında kurulumu gerçekleştirilen cihazlarda tarafların görebileceği şekilde görüşmelerin izlendiği ve kayıt altına alındığı ile ilgili uyarı yapılması, hususları tavsiye edilmektedir.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

KARŞI OY GEREKÇESİ

Karar Adı : Sincan 1 No'lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Raporu

Karar Numarası : 2023/205

Ulusal Önleme Mekanizması görevi kapsamında alıkoyma yerlerine düzenli ve habersiz ziyaretler yapılmasının temel amacı; alıkonanların insan haklarına saygı gösterilip gösterilmediğini izlemek ve ihlallere, özellikle işkence ve diğer kötü muamele biçimlerine karşı caydırıcı olmaktır.

Yapılan ziyaretler aynı zamanda alıkoyma koşullarının (altyapı, su, sıhhi tesisat ve hijyen dahil) değerlendirilmesini, sağlık bakımının yeterlilik ve uygunluğunun; insan haklarına ve kanuni güvencelere uyulmasını ve korunmasını, olası işkence ve diğer kötü muamele biçimlerinin izlenmesini ve tespit edilen hususların belgelenmesini gerektirir.

Ancak söz konusu raporda; alıkonanlar tarafından ifade edilen önemli iddialarla ilgi olarak Kurum yönetiminden bilgi istenmeden veya konuya ilişkin belgeler incelenmeden tespit ve tavsiyede bulunulduğu anlaşılmıştır. Söz konusu iddiaların gerçekliği, idare tarafından yapılan uygulama ve idari tedbirlerle ilgili herhangi bir inceleme ya da bilgi talebinde bulunulmadan, iddiaların doğru kabul edilerek hüküm verilmesi kabul edilebilir bir durum değildir. Kaldı ki Kurumumuz tarafından bu tür yerlere gerçekleştirilen daha önceki ziyaret raporlarında, mahkûmlar tarafında iddia edilen konulara ilişkin cezaevi yönetiminden bilgi alındıktan veya ilgili belgeler incelendikten sonra bir değerlendirmede bulunulmuş iken, bu rutin uygulamadan vazgeçildiği görülmüştür.

Dolayısıyla sayın çoğunluğun kararına katılamıyorum.

Saffet BALIN

Kurul Üyesi



TIHEK

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU

**KARADENİZ EREĞLİ A-2 TİPİ KAPALI
CEZA İNFAZ KURUMU
ZİYARET RAPORU**

2023/08

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

KISALTMALAR

CPT	Avrupa İşkencenin Önlemesi Komitesi
m.	Madde
m²	Metrekare
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
para.	Paragraf
SEGBİS	Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması

1. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 6701 sayılı Kanunla, insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.

2. Türkiye, 14.09.2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'ın 1'inci maddesine göre Protokolün amacı: *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*

3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanunun 2/1-k bendine göre UÖM *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.

4. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendinde, kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda ceza infaz kurumlarına ziyaret gerçekleştirmek TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.

5. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 8'inci maddesi uyarınca: *"Kapalı ceza infaz kurumları, iç ve dış güvenlik görevlileri bulunan, firara karşı teknik, mekanik, elektronik veya fizikî engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile temasın olanaklı bulunduğu, yeterli düzeyde güvenlik sağlanmış ve hükümlünün gereksinimine göre bireysel, grup hâlinde veya toplu olarak iyileştirme yöntemlerinin uygulanabileceği tesislerdir."*

6. Anılan görevin icrası kapsamında 30.09.2022 tarihinde Karadeniz Ereğli A-2 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna¹ habersiz bir ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ziyaret Heyetinde İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcıları... ile bir doktor ve bir psikolog yer almıştır.

¹ Bundan sonra kısaca Kurum olarak ifade edilecektir.

7. Ziyaret kapsamında ilk olarak Kurum İdaresi ile ön görüşme yapılmış, TİHEK, ulusal önleme mekanizması, ziyaretin amacı ve yöntemine ilişkin bilgi verilmiş, İdareden Kurum ile ilgili genel bilgiler alınmıştır. Görüşmenin ardından Heyet tarafından, sırasıyla tüm koşullar ziyaret edilmiş ve mahpuslarla² görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Ardından ortak alanlar yerinde incelenmiştir. Ziyaret bitirilmeden İdare ile son görüşme gerçekleştirilmiş, görüşme kapsamında; ilk gözlem ve tespitler ile mahpusların talep ve şikâyetleri iletilmiş, ziyaret sonrasında bir raporun hazırlanacağı, raporun İdare ve diğer ilgili makamlar ile paylaşılacağı ve tavsiyelerin Kurumumuz tarafından takip edileceği belirtilerek ziyaret sonlandırılmıştır.

8. Bu rapor; 18.01.2022 tarih ve 2022/43 sayılı Kurul kararı ve Başkanlık makamının 27.09.2022 tarihli ve 14103 sayılı oluruna istinaden 30.09.2022 tarihinde, Karadeniz Ereğli A-2 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna gerçekleştirilen habersiz ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. KURUM HAKKINDA GENEL BİLGİLER

9. Kurum, Zonguldak/Ereğli merkezde yer almakta olup Adliye Sarayına 3,2 kilometre mesafededir.

10. Kurum binası 1967 yılında hizmete açılmıştır. Türkiye’de bulunan tek A-2 tipi kapalı ceza infaz kurumudur.

11. Kurum iki katlı bir binadan ve bahçeden oluşmaktadır. Kurum binası bahçe hariç yaklaşık yedi yüz m²'dir. Kurumun bahçe girişinde Jandarma Kontrol noktası bulunmakta, Kuruma gelenlerin üst araması burada yapılmaktadır.

12. Kurumun giriş katında beş adet koşuş ve koşuşlara ait avlular, başmemur odası, bir çay ocağı ve kapalı görüş alanı yer almakta, üst katında ise bir kütüphane ve arşiv odası bulunmaktadır. Kurumda bulunan beş koşuşun bir tanesi faal olarak kullanılmamakta, bir tanesi ise hem mahkûm kabul odası hem de bir suçtan dolayı kurumda bulunan mahpusların koşuşu olarak kullanılmaktadır. Kapalı görüş alanında dokuz adet kabin, koridorda ise bir adet ankesörlü telefon bulunmaktadır.

13. Kurumda; kantin, açık görüş odası, revir, müşahede odası, psiko-sosyal servis odası, açık ve /veya kapalı spor salonu, SEGBİS odası, e-görüş kabini, çamaşırhane, berberhane, yumuşak oda ve hücre bulunmamaktadır.

14. Kurumda güvenlik kamerası bulunmamaktadır.

² Bu raporda kullanılan “mahpus” sözcüğü, ceza infaz kurumlarında özgürlüğünden mahrum bırakılan tutuklu, hükümlü ve hüküm özlüleri ifade etmektedir.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

2.2. KURUM PERSONELİ

15. Kurumda toplam on üç personel görev yapmaktadır. Müdür, ikinci müdür ve başmemur kadrosu ile çalışan personel bulunmamakta olup bir infaz ve koruma memuru, tedviren görevlendirme³ ile başmemur olarak çalışmaktadır. Kurumdaki personelin görev dağılımına ilişkin tablo aşağıdaki gibidir:

Unvan	Sayı
İnfaz ve Koruma Memuru	12
Sivil Memur	1
Toplam	13

Tablo 1: Personel Unvan ve Sayıları

16. Personelin eğitim durumuna ilişkin tablo şu şekildedir:

Unvan	Lisans	Önlisans	Lise	Toplam
İnfaz ve Koruma Memuru	8	2	2	12
Sivil Memur	-	1	-	1
Toplam	8	3	2	13

Tablo 2: Personelin Eğitim Durumu

17. Kurumda görev yapan personelin Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü tarafından düzenlenen ambar, saymanlık, firar ve firarı önleme, ilk yardım, personel destek gibi meslek içi eğitimlere katıldığı bilgisi verilmiştir. İdare, insan hakları eğitimi ile işkence ve kötü muamele yasağına ilişkin eğitimleri göreve başlama esnasında ve diğer eğitimlerle birlikte aldıklarını ifade etmiştir.

18. Personel dörtlü vardiya sistemi⁴ ile görevlerini ifa etmektedir.

3.3. ÖZGÜRLÜĞÜNDEN MAHRUM BIRAKILAN KİŞİLER

19. Ziyaret tarihinde, Kurumda yirmi üç hükümlü ve sekiz tutuklu olmak üzere toplam otuz bir mahpus bulunmaktadır. Bir yıldan fazla ceza alan mahpuslar Kurumda tutulmamaktadır.

20. Ziyaret tarihinde Kurumda engelli mahpus bulunmamakta; kadın, çocuk ve yabancı mahpus ise Kuruma kabul edilmemektedir.

3. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

3.1. FİZİKSEL KOŞULLAR

21. Kurum kırk dört (+ bir) yatak kapasitesine sahiptir.

³ Aslında aranan koşullara sahip vekil kamu görevlisi bulunamadığı hallerde başvuru bir görevlendirme usulüdür.

⁴ Dörtlü vardiya; 08.00-20.00 arası çalışan personelin 24 saat dinlendiği; 20.00-08.00 arası gece çalışan personelin ise 48 saat dinlendiği çalışma sistemini ifade eder.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

22. Kurumda bulunan beş koğuştan ikisi; altmış beş m² avlu ve altmış beş m² koğuş içi olmak üzere yüz otuz m²'dir. Bu koğuşların her biri on dört yatak kapasitesine sahiptir. Diğer iki koğuş ise; otuz m² avlu ve otuz m² koğuş içi olmak üzere altmışar m²'dir. Bu koğuşların her biri ise sekiz yatak kapasitesine sahiptir. Mahpusların kullanımına kapalı olan bir koğuş ise on beş m² avlu ve on beş m² koğuş içi olmak üzere otuz m²'dir.

Koğuş	Koğuş içi (m ²)	Avlu (m ²)	Yatak Sayısı	Mevcut
1. Koğuş	30	30	8	4
2. Koğuş	15	15	-	-
3. Koğuş	65	65	14	10
4. Koğuş	65	65	14	10
5. Koğuş	30	30	8	7
Toplam	205	205	44	31

Tablo 3: Koğuşlara Ait Bilgiler

23. Kapasitesi kırk dört olan ve ziyaret tarihinde otuz bir mahpus bulunan Kurumda kalabalıklaşma sorunu yaşanmamaktadır. Ayrıca koğuşlarda mahpusların kullanımına uygun yeterli sayıda dolap olduğu da görülmüştür.

24. Her koğuşta banyo, tuvalet ve mutfak bulunmaktadır. Mutfaklarda bir adet buzdolabı ile mutfak dolaplarının olduğu hem mutfak dolaplarında hem de buzdolabında yemek pişirmek için gerekli malzemelerin bulunduğu görülmüştür.

25. Kurumun bazı koğuşlarında, pencere camlarının ve fayansların kırık olduğu, duvarların boyasının rutubetten dolayı döküldüğü görülmüştür. İdare duvarların durumuyla ilgili olarak; Kurumun dere yatağı üzerine inşa edilmiş olmasından dolayı sürekli rutubet olduğunu ve duvarların bu yüzden döküldüğünü, her sene boyansa da en fazla üç ay dayandığını ve buna bir çözüm bulamadıklarını ifade etmiştir.

26. Mahpusların Kuruma geldiklerinde sağlık kontrolü amacıyla tahlilleri yapıldıktan sonra mahpus kabul odası olarak kullanılan koğuşa (Tablo 3'teki birinci koğuş) alınarak sonuçları çıkana kadar burada bekletildikleri ifade edilmiştir. Söz konusu koğuşta yapılan incelemede bir suç tipinden tutulan üç mahpusun bulunduğu görülmüş, bu mahpuslar tarafından Kuruma yeni gelenlerin bu koğuşta bekletilmesinin sağlıklarını tehdit ettiği ifade edilmiştir. İdare ile yapılan görüşmede; Kurumda kullanılabilir dört koğuşun olduğu, diğer koğuşların farklı suç tiplerinden mahpuslara ayrıldığı, bu koğuşlarda yer olsa bile birinci koğuşta bir suç tipinden dolayı tutulanların diğer mahpusların arasına konulmasının problem yaratabileceği, bu sebeple söz konusu koğuşun aynı zamanda mahpus kabul odası olarak işlev görmesinin uygun görüldüğü ifade edilmiştir.

27. Kurumdaki en küçük koğuş ise (Tablo 3'teki ikinci koğuş) personelin ihtiyaçları için kullanılmaktadır. Bu odada mutfak, buzdolabı, kıyafet dolabı, masa ve birkaç sandalye ile tuvalet mevcuttur.
28. Kurum binasının üst katında ise derslik olarak da kullanılabilir şekilde düzenlenmiş bir kütüphane bulunmaktadır. Kütüphanede; on iki masa ve kullanılabilir vaziyette on iki bilgisayar ve duvarda da eğitim faaliyetleri için kullanılabilir bir yazı tahtası olduğu ve bir duvarın boydan boya kitaplık olduğu görülmüştür. Fakat kütüphanenin eğitim yeri olmaktan ziyade bir depo alanı olarak kullanıldığı, içerisinde birçok kolinin bulunduğu görülmüştür. İdare fiziki yetersizlikler sebebiyle bu alanı depo şeklinde kullanmak zorunda kaldıklarını ifade etmiştir.
29. Aydınlatma konusuyla ilgili bir sorun tespit edilmemiş, mahpuslardan bu yönde herhangi bir şikâyet alınmamıştır.
30. Kurumun ısınması soba ile sağlanmakta olup her koğuşta bir soba bulunmaktadır. Kurumun ortak alanları ile başmemurluk odasına ise soba kurulmadığı, bu alanlarda ısıtıcı kullanıldığı ifade edilmiştir.
31. Koğuşlarda ise bina yalıtımının iyi olmaması sebebiyle sobanın ısısının muhafaza edilemediği mahpuslar tarafından ifade edilmiştir.
32. İdareden alınan bilgiye göre Kurumda havalandırma alanları sabah sayımında açılmakta ve hava kararmadan bir saat önce kapatılmaktadır. Görüşme yapılan mahpuslar, havalandırma alanlarının saat 07.30'da açıldığını ve akşam saat 20.00'de kapandığını ifade etmiştir. Her koğuşun kendine ait bir avlusu olduğu ve odalarda kalabalıklaşma sorunu da yaşanmadığı için havalandırmayla ilgili bir sorun görülmemiştir.
33. Mahpuslar 7/24 suya erişim sağlayabilmektedir. İdare tarafından, Kurumda güneş enerjisi sisteminin bulunduğu, 7/24 sıcak suya erişim imkânı olduğu belirtilmiştir. Mahpuslardan da konu hakkında herhangi bir şikâyet alınmamıştır.
34. Mahpuslar içme suyu ihtiyaçlarını dış kantinden sağlamaktadır. İdare, musluk suyunun da içilebilir olduğunu, belediye tarafından kontrolünün yapıldığını ifade etmiş, mahpuslar da içme suyuna erişim noktasında zorluk yaşadıklarına ilişkin bir şikâyette bulunmamışlardır.
35. Koğuşların temizliği mahpuslar tarafından dış kantinden temin edilen temizlik ürünleri ile gerçekleştirilmektedir.
36. Kurumda periyodik olarak ilaçlama yapıldığı, temizlik malzemelerinin kurumca temin edildiği ifade edilmiştir. Konuyla ilgili mahpuslardan herhangi bir şikâyet alınmamıştır. Ziyaret esnasında da koğuş içindeki yatakhane bölümü ile mutfak, banyo ve tuvaletin temiz ve kullanıma elverişli olduğu görülmüştür.
37. Kurumda iki adet çamaşır makinesi ile iki adet kurutma makinesi bulunmaktadır. İdare haftada bir kez çarşaf ve kıyafetlerin bu makinelerde yıkandığını ve kurutulduğunu ifade etmiştir. Buna rağmen

bazı mahpuslar çamaşırlarını elde yıkadıkları yönünde şikâyetle bulunmuştur. Konu hakkında idare; her koğuşa çamaşırların yıkanması için bir gün tahsis edildiğini, kendi günü dışında çamaşır yıkamak isteyen olursa kabul edilmediğini bu sebeple bazen ellerinde yıkayabildiklerini ifade etmiştir.

38. Mahpusların saç-sakal tıraşı için her koğuştaki bir adet tıraş makinesinin olduğu öğrenilmiştir.

3.2. YÖNETİM VE PERSONELİN TUTUMU

39. Görüşme gerçekleştirilen mahpuslar, infaz ve koruma memurlarının kendilerine yönelik davranışlarından memnun olduklarını, herhangi bir kötü muameleyle karşılaşmadıklarını, infaz ve koruma memurlarının sorunlarını çözmekte kendilerine yardımcı olduklarını ifade etmiştir.

40. Kurumda son bir yıl içinde bir kez ilgili mercilere yansıyan bir adli vaka gerçekleştiği, yine son bir yıl içinde iki uyarma ve üç hücre cezası verildiği Kurum tarafından gönderilen bilgi ve belgelerde ifade edilmiştir.

41. Kurumda hücre odası bulunmaması sebebiyle, bir mahpusa hücre cezası verilmesi söz konusu olduğunda, Adalet Bakanlığında talepte bulunulduğu ve mahpusun hücre cezasını çekebileceği başka bir ceza infaz kurumuna naklinin gerçekleştirildiği belirtilmiştir.

42. Mahpuslar, dilekçelerinin muhataplara gönderilmesinde bir sorunla karşılaşmadıklarını ve dilekçelerinin çıkış numarasının kendilerine verildiğini, ayrıca Kuruma yönelik şikâyetlerine de genel olarak cevap aldıklarını ifade etmişlerdir. İdare, dilekçelerin sayım esnasında toplanılarak yönetime iletilindiğini, sonrasında ilgili mercilere aktarıldığını, dilekçe konularının ağırlıklı olarak infaz birimi ile görüşme, kantin ihtiyaçları ya da özel sorunlarla ilgili olduğunu ifade etmiştir.

3.3. DIŞ DÜNYA İLE İLETİŞİM

43. Mahpuslar haftada bir gün on dakika olmak üzere telefonla görüşme yapabildiklerini belirtmiş olup telefonla görüşmeye ilişkin herhangi bir şikâyetle bulunmamışlardır.

44. Kurumda açık görüş odası bulunmamaktadır. İdare açık görüşlerin ayda bir saat olacak şekilde koğuş girişlerinde yer alan koridorda yapıldığı bilgisini vermiştir.

45. Kurumda dokuz adet kapalı görüş kabini olduğu, bunların sekiz tanesinin kullanılabilir vaziyette olduğu ve kabinlerde mahpuslar ile ziyaretçiler arasındaki teması engellemek için cam bölmelerin bulunduğu görülmüştür. Kapalı görüşler haftada bir saat olacak şekilde yapılmaktadır.

46. Kurumda avukat görüşme odası bulunmadığı için avukat görüşmelerinin kapalı görüş odasında yapıldığı bilgisi verilmiştir.

47. Kurumda her koğuştaki bir adet televizyon bulunmaktadır. Birinci koğuştaki bulunan mahpuslar hava şartları sebebiyle televizyon bağlantısının zaman zaman koptuğundan şikâyet etmiş olsa da diğer koğuşlarda kalanların bu yönde bir şikâyeti olmamıştır. İdare de uydu anten sisteminin kullanıldığını ve

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

televizyonlarda tüm ulusal kanalların bulunduğunu ifade etmiştir. Ayrıca ziyaret sonrasında İdare ile yapılan görüşmede; yeni bir uydu anten sistemine geçildiği ve televizyon bağlantısı ile ilgili yaşanan sıkıntının giderildiği bilgisi edinilmiştir.

48. Kuruma haftada iki kez gazete geldiği mahpuslar tarafından ifade edilmiş, koşullardaki masalarda da çeşitli gazetelerin olduğu görülmüştür.

3.4. SOSYAL, KÜLTÜREL, MESLEKİ, EĞİTSEL VE SPORİF ETKİNLİKLER

49. Ziyaret tarihinde, aktif olarak eğitim-öğretime devam eden mahpus bulunmamaktadır. İdare pandemi sebebiyle eğitimlere ara verildiğini ifade etmiştir.

50. Kurumda işyurdu bulunmamaktadır.

51. Her koşunun avlusunda voleybol filesi ile topunun olduğu görülmüştür. Ayrıca mahpusların talebi halinde masa tenisi de oynayabildikleri ifade edilmiştir.

52. Kurum kütüphanesinde yaklaşık bin iki yüz kitap olduğu, mahpusların istediği kitabı kütüphaneden seçebildiği, alınabilecek kitap sayısının haftalık üç tane ile sınırlandırıldığı, son bir yıl içinde yaklaşık yüz mahpusun kütüphaneden faydalandığı belirtilmiştir. Koşullarda yapılan inceleme esnasında pencere kenarlarında kitapların olduğu görülmüş, mahpuslar tarafından da kütüphaneden istedikleri kitaba erişim noktasında sıkıntı yaşanmadığı ifade edilmiştir.

53. Kuruma her hafta salı ve perşembe günleri vaizin geldiği bilgisi edinilmiştir.

3.5. SAĞLIK VE BESLENME

3.5.1. REVİR VE PSİKO-SOSYAL SERVİS

54. Kuruma haftada bir gün aile hekiminin geldiği, dilekçe veren mahpuslarla görüşme gerçekleştirdiği belirtilmiştir.

55. Kurumda mahpusların ilaçlarının tutulduğu bir dolabın olduğu, ilaçların paketlerinden çıkarılarak özel ilaç kutularına konulduğu, kutuların üzerine ilacı kullanan mahpusun adının yazıldığı ancak ilaçların son kullanma tarihlerinin yazılmadığı görülmüştür. İlaçların infaz ve koruma memurları tarafından mahpuslara verildiği ve mahpusların ilaçları içip içmediğinin kontrolünün yapıldığı ifade edilmiştir.

56. Hastaneye acil sevklerin 112 Acil Çağrı Merkezi vasıtasıyla, rutin sevklerin ise aile hekiminin sevk etmesi ve savcılığın onayı ile personel ve kolluk nezaretinde gerçekleştiği bilgisi verilmiştir.

57. Yapılan görüşmelerde, mahpuslar Kurumu düzenli olarak ziyaret edecek bir psikolog talebinde bulunmuştur.

3.5.2. BESLENME

58. Kurumda kantin ve yemekhane bulunmamakla birlikte mahpuslar yemek ihtiyaçlarını koğuşlarda bulunan mutfaklarda kendileri pişirmek suretiyle karşılamaktadır. Yemek pişirmek için gerekli malzemeler Adalet Bakanlığı tarafından belirlenen günlük iâşe bedeli göz önünde bulundurularak dış kantinden temin edilmektedir. Bu şekilde alınan erzağın kullanılmadan önce gıda mühendisi tarafından kontrol edildiği ifade edilmiştir. Ayrıca her Cuma mahpusların görüşe gelen yakınlarının da paketli gıda getirebildiği bilgisi edinilmiştir.

59. Mahpuslar, dış kantinden tütün ve makaron satın almak istediklerini ancak İdarenin alım yapmadığını heyete iletmıştır. İdare ile yapılan görüşmede ise İdare, Kurumda kantin bulunmadığı için dışarıdan temin edilecek tütünün içine yasadışı malların konulma ihtimali bulunduğundan böyle bir alımın yapılamayacağı bilgisini vermiştir.

60. Kurumda personel yemekhanesinin bulunmadığı, personelin kendi imkânları ile yemek ihtiyacını karşıladığı, bunun için boş olan koğuşu kullandıkları öğrenilmiştir.

4. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

4.1. DEĞERLENDİRME

61. Kurum İdaresi, ziyaret heyeti ile iş birliği içinde hareket etmiş, Kurumdaki bina ve eklentilerin tümüne erişim sağlanmasında ve mahpuslarla personel olmadan görüşme yapılmasında azami kolaylık sağlamış; kütüphane gibi diğer alanlarda incelemelerde bulunulmasında ve bilgi ve belgelerin paylaşılmasında olumlu bir tutum içerisinde olmuştur.

4.2. TAVSİYELER

4.2.1. KURUM İDARESİNE YÖNELİK TAVSİYELER

62. Koğuş, avlu ve ortak alanlara mahremiyete dikkat edilerek kamera yerleştirilmesi,

63. Kırık olan pencere camlarının ve fayansların yenilenmesi,

64. Duvarların sık sık boyanarak Kurumun fiziki şartlarının insan sağlığına zarar vermeyecek hale getirilmesi,⁵

65. Yeni gelen mahpuslar için mahpus kabul odası işlevi görecek uygun bir yer belirlenmesi,

⁵ Mahpusların İslahı İçin Asgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Kuralları) Kural 13: "Mahpuslara kalmaları için ayrılan bütün yerlerde ve özellikle uyudukları yerlerde, iklim şartlarına ve ayrıca metreküp başına düşen hava miktarına, asgari zemin alanına, aydınlatmaya, ısıtmaya ve havalandırmaya gerekli özen gösterilerek, sağlık için gerekli bütün koşullar karşılanır."

66. Eğitim-öğretim faaliyetlerinin düzenlenmesi, atölye ve grup çalışmalarının yapılması; sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlerin artırılması⁶ ve kütüphanenin amacına uygun şekilde kullanımının sağlanması,
67. Binadaki ısı kaybının engellenmesi için ısı yalıtımının yaptırılması,⁷
68. Avukat görüşme odası için konuşulanların duyulamayacağı ancak güvenlik nedeniyle görüşmenin görülebileceği ayrı bir odanın oluşturulması,⁸
69. İlaçların son kullanma tarihleri yazılarak muhafaza edilmesi,
70. Kurumu düzenli olarak ziyaret edecek psikolog talebinin karşılanması,

4.2.2. ADALET BAKANLIĞINA YÖNELİK TAVSİYELER

71. İdare tarafından verilen bilgilere göre elli beş yıl önce inşa edilen ve bulunduğu konum yapıların fiziki şartlarının normalden daha fazla olumsuz etkilemesine sebebiyet veren özellikler taşımakta olan Kurumdaki olumsuz fiziki şartların düzeltilmesi, hususları tavsiye edilmektedir.

⁶ Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin Avrupa Cezaevi Kuralları Hakkında 2 Sayılı Tavsiye Kararına Ek, Kural 27.3 şu şekildedir; "Mahpusların bedensel sağlıklarını geliştirmek ve uygun egzersizler ile boş zaman etkinliklerine imkân sağlamak amacıyla doğru bir biçimde organize edilen faaliyetler, cezaevi rejiminin ayrılmaz bir parçasını oluşturmalıdır."

⁷ Binalarda Isı Yalıtımı Yönetmeliği'nin "Yıllık ısıtma enerjisi ihtiyacı" başlıklı 4'üncü maddesinde; "Binalar, ısı kayıpları bakımından çevre şartlarına ve ihtiyaçlarına uygun olarak yalıtılır." hükmü yer almaktadır. Aynı Yönetmelik'in "İç sıcaklık değerleri" başlıklı 5'inci maddesinde ise Ceza ve tutuk evlerinin aylık ortalama iç sıcaklık değerlerinin 20°C olması gerektiği belirtilmiştir.

⁸ Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik m.72/2-c: "Avukat ve noter ile görüşme, meslek kimliklerinin ibrazı üzerine, tatil günleri dışında ve çalışma saatleri içinde, bu iş için ayrılan görüşme yerlerinde, konuşulanların duyulamayacağı, ancak güvenlik nedeniyle görüşmenin görülebileceği bir biçimde yapılır."



TIHEK

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU

GÖLBAŞI K1 TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU

2023/09

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

KISALTMALAR

ARDEF	Araştırma Değerlendirme Formu
Bkz.	Bakınız
CPT	Avrupa İşkencenin Önlemesi Komitesi
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması

1. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 6701 sayılı Kanun ile *“insan onurunu temel olarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek”* üzere kurulmuştur.

2. Türkiye, 14.09.2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre Protokolün amacı: *“bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır.”*

3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2/1-k bendine göre UÖM; *“İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi”* ifade etmektedir.

4. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendinde, TİHEK'in özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda ceza infaz kurumlarına ziyaret gerçekleştirmek TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.

5. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 8'inci maddesi uyarınca: *“Kapalı ceza infaz kurumları; iç ve dış güvenlik görevlileri bulunan, firara karşı teknik, mekanik, elektronik veya fizikî engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile temasın olanaklı bulunduğu, yeterli düzeyde güvenlik sağlanmış ve hükümlünün gereksinimine göre bireysel, grup hâlinde veya toplu olarak iyileştirme yöntemlerinin uygulanabileceği tesislerdir.”*

6. Anılan görevin icrası kapsamında 08.06.2022 tarihinde Gölbaşı K1 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna¹ habersiz bir ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ziyaret Heyetinde; İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcıları... .. ile bir doktor ve bir psikolog yer almıştır.

¹ Bu raporda, Gölbaşı K1 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu artık kısaca “Kurum” olarak ifade edilecektir.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

7. Ziyaret, İdare ile yapılan ön görüşmeyle başlamıştır. Görüşmede; Heyet tarafından ulusal önleme mekanizması, ziyaretin amacı ve yöntemine ilişkin bilgiler verilmiştir. İdare ile yapılan görüşmenin ardından havalandırma alanları (avlu), emanet odası, açık görüş odası, kapalı görüş odası ve diğer ortak alanlar incelenmiş, inceleme sırasında ilgili personel ile görüşülmüştür. Buradaki incelemelerin ardından Ziyaret Heyeti Kurumdaki bütün koğuşlara girerek mahpuslar² ile havalandırma alanlarında görüşmeler gerçekleştirmiştir. Heyet üyeleri tarafından mahpuslara TİHEK hakkında genel bilgi verildikten sonra ziyaretin amacı ve kapsamı belirtilmiş ve gizliliğe riayet edilerek rapor hazırlanacağı ifade edilmiştir. Görüşmelere infaz ve koruma memurları ile diğer idari personel refakat etmemiştir. Ziyaret, İdare ile yapılan son görüşmeyle sonlandırılmış, söz konusu görüşmede Kuruma ilişkin ilk gözlem ve tespitler paylaşılmıştır.

8. Bu rapor, 18.01.2022 tarihli ve 2022/43 sayılı Kurul kararı ve Başkanlık makamının 01.06.2022 tarihli ve 10564 sayılı oluruna istinaden, 08.06.2022 tarihinde Gölbaşı K1 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna gerçekleştirilen izleme ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. KURUM HAKKINDA GENEL BİLGİLER

9. Mevki olarak Adıyaman ilinin Gölbaşı ilçesinde yer alan ve 1985 yılında hizmete açılan Kurum, K1 tipi (ilçe tipi) olarak inşa edilmiştir.

10. Kurumda, bir tanesi pandemi tedbirleri kapsamında karantina (tedbir) koğuşu olarak kullanılmak üzere toplam dört tane koğuş ve koğuşlara eklenti olan dört tane havalandırma alanı (avlu) bulunmaktadır.

11. Kurumda, ayrıca; bir emanet odası, bir açık görüş odası ve bir kapalı görüş odası bulunmaktadır.

2.2. ÖZGÜRLÜĞÜNDEN MAHRUM BIRAKILAN KİŞİLER

12. Kurumda, beş yıl ve daha az süreli hapis cezası alan hükümlüler ile tutuklular barındırılmaktadır. Bu kapsamda, Kurumda otuz ikisi hükümlü ve yirmi biri tutuklu olmak üzere toplam elli üç mahpus bulunmaktadır. Kurumda bulunan elli üç mahpustan iki tanesi yabancıdır. Yabancı mahpuslar, Suriye uyruklu olup Türkçe bilmektedir.

13. Ziyaret tarihinde karantina (tedbir) koğuşunda üç mahpus; diğer koğuşlarda sırasıyla on, on altı ve yirmi dört mahpus bulunmaktadır.

14. Kurumda engelli, kadın, çocuk mahpus ve annesi yanında kalan çocuk bulunmamaktadır.

² Bu raporda kullanılan "mahpus" sözcüğü, ceza infaz kurumlarında özgürlüğünden mahrum bırakılan tutuklu, hükümlü ve hüküm özlüleri ifade etmektedir.

15. Kurumda ileri yaşı olan mahpus bulunmamaktadır.

16. İdare ve Gözlem Kurulu tarafından tek kişilik odada kalmasına karar verilen mahpus bulunmamaktadır.

2.3. PERSONEL

17. Kurumda biri kurum müdürü ve biri de başmemur olarak görev yapan toplam on yedi personel bulunmaktadır. Tamamı infaz ve koruma memuru olan personelin on beşi erkek, ikisi kadındır.

18. Personel gece ve gündüz olmak üzere iki vardiya şeklinde çalışmaktadır.

3. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

3.1. CEZAEVİNE GİRİŞ VE GÜVENLİK

19. Kurumda ziyaretçi arama odası bulunmamaktadır. Kuruma giriş yapan ziyaretçiler ile mahpuslar jandarma tarafından nizamiye binasına ekli küçük bir odada aranmakta, akabinde Kurum ana binasından giriş yapmaktadır. Kurum ana binasında, ziyaretçiler ile mahpuslar ikinci bir aramadan geçmekte olup buradaki aramalar kapalı görüş alanında yapılmaktadır. Kadın ziyaretçilerin aranması kadın infaz ve koruma personeli tarafından gerçekleştirilmektedir. Ziyaret Heyetince ilk aramanın yapıldığı odada dolap, etajer ve askılık olduğu ancak arama önlüğü bulunmadığı ve odanın yeterince temiz olmadığı gözlemlenmiştir.

20. Üst araması yapılan kişiler, Ceza İnfaz Kurumu personeli gözetiminde duyarlı kapı sisteminden geçirilerek Kuruma giriş yapabilmektedir. Aramaların mevzuat çerçevesinde gerçekleştirildiği görülmüştür.

21. Kurumun dış tarafını gösteren kameralar olduğu ancak; Kurum içerisinde kamera sisteminin ve Kurum dışında da güvenlik açısından gerekli olan tel örgünün bulunmadığı gözlemlenmiştir. İdarece, Kurumun eksikliklerinin giderilmesi için ilgili merciler nezdinde gerekli girişimlerde bulunduğu ifade edilmiştir. Bu kapsamda 22.08.2022 tarihinde Kırıkhan Açık Ceza İnfaz Kurumuna, masrafları Kurum tarafından karşılanmak üzere tel örgü sağlanması talepli bir resmi yazı yazıldığı ve tel örgülerin tedarik sürecinin tamamlanarak yerleştirilmesine başlandığı anlaşılmıştır.

3.2. FİZİKSEL KOŞULLAR

3.2.1. GENEL BİLGİLER

22. Kurum dış cephe boyasının yeni olduğu görülmüştür. Kurum İdaresi tarafından; ziyaret tarihinden önce ve yakın bir zamanda Kurumda çalışan infaz ve koruma memurlarının kendi çabalarıyla Kurum binasının dış cephe boyasını yenilediği, ziyaret tarihinden iki hafta önce sobaların, soba borularının bakımı ile baca temizliğinin yapıldığı ifade edilmiştir.

23. Kurum girişindeki memur odasında acil durum butonlarının kontrol merkezinin bulunduğu ve çalışır vaziyette olduğu gözlemlenmiştir.
24. Kurumda arşiv olmadığı için Kurumun eski evrakının ve mahpuslara ait valizler gibi diğer eşyaların giriş katta bulunan emanet odasında tutulduğu görülmüştür. Mahpuslara ait kıymetli eşyaların ise Kurum içerisinde kamera sistemi olmadığı için birinci katta memur odasında muhafaza edildiği gözlemlenmiştir.
25. Giriş katında koridor boyunca kullanılmayan eski dolaplar bulunmaktadır.
26. Kurumda SEGBİS odası bulunmadığı, SEGBİS aracılığıyla görüşme yapılacağı bildirilen mahpusların adliyeye götürülmesi suretiyle görüşmelerin adliye SEGBİS sistemi aracılığıyla gerçekleştirildiği anlaşılmıştır.
27. Kurumda yumuşak oda bulunmamaktadır.
28. Kurumda bulunan oda ve koşulların duvar ve tavanlarında soba kullanımı sebebiyle is kaynaklı kararmalar olduğu, duvar ve tavanların sıvasının döküldüğü görülmüş, ziyaret tarihinden sonra, İdareden alınan bilgi ve belgelerden tedbir koşulu duvarlarının boya badana işlemlerinin yapıldığı anlaşılmıştır.
29. Tedbir koşulu hariç Kurumdaki diğer bütün koşullarda; tüple çalışan bir adet ocak, bir adet buzdolabı ve bir adet televizyon bulunmaktadır.
30. Koşullarda bulunan ranzalar kullanıma uygun vaziyette olup her mahpusa yastık, yorgan ve yatak örtüsü tedarik edildiği görülmüş; havaların soğuk olduğu dönemde mahpusların talebi halinde ek battaniye verildiği öğrenilmiştir.
31. Görüşme yapılan mahpuslardan bazıları dolap eksikliklerinin olduğu şikâyetinde bulunmuş, ancak İdarece, kendilerine daha önce bu yönde talep iletilmediği, Kurumda bulunan çok sayıda kullanılmayan dolap ile bu eksikliğin hemen giderilebileceği ifade edilmiş, ziyaret tarihinden sonra verilen bilgiye göre mahpusların dolap taleplerinin karşılandığı bilgisi alınmıştır.

3.2.2. KURUM KAPASİTESİ

32. Kurum, altmış kişilik kapasiteye sahip olup ziyaret tarihi itibarıyla Kurumda elli üç mahpus bulunmaktadır. Ziyaret tarihinde Kurumda bulunan dört koşuttan biri tedbir koşulu olarak kullanıldığından mahpuslar devamlı tutulma amacıyla üç koşula yerleştirilmiştir. Bu sebeple mahpus sayısı bakımından koşullarda dengeli bir dağılımın olmadığı gözlemlenmiştir. Söz konusu durum Ziyaret Heyeti tarafından İdareye iletilmiş olup İdare tarafından; bu hususta bir düzenleme planlandığı, pandemi sebebiyle ayrı bir karantina koşulu bulundurmanın gerekli olmaktan çıkması halinde tadilat da yapılarak tedbir koşulu da diğer koşullar gibi mahpus yerleştirilmesi yoluyla koşul başına düşen mahpus sayısını azaltmanın hedeflendiği belirtilmiştir. Tedbir koşulunda iyileştirme yapılmış olmakla

beraber ziyaret tarihinden sonra Kurum mevcut sayısı az olduğu için tedbir koşusunun aktif olarak kullanımda olmadığı ancak herhangi bir mevcut artışında kullanılmaya müsait olduğu bilgisi verilmiştir.

3.2.3. ISITMA VE SOĞUTMA

33. Kurumun ısıtılması, soba ile sağlanmaktadır. İdare tarafından; sobanın hangi mahpus tarafından yakılacağı ve sorumlu mahpusun kim olacağı hususunun İdarenin kontrolü ve gözetiminde olduğu, ayrıca her koşu haftada sekiz torba kömür ve altı el arabası odun verildiği ifade edilmiştir.

34. Koşuların iki tanesinde tavana sabit birer orta boyutta vantilatör, bir koşu ise tavana sabit bir adet küçük vantilatör bulunduğu görülmüştür. Tedbir koşusunda ise vantilatör bulunmamaktadır. Özellikle küçük vantilatörün bulunduğu koşudaki mahpuslar ile yapılan görüşmelerde mahpuslar, yaz aylarında bölgede havaların çok sıcak olması sebebiyle vantilatörün tüm koşu serinletmede yetersiz kaldığından şikâyet etmişlerdir³. Söz konusu durum, ziyaret esnasında Heyet tarafından da gözlemlenmiştir. İdare ile yapılan görüşmede, yeterli ödenek olması halinde bu sorunun giderilebileceği belirtilmiştir.

3.2.4. SUYA ERİŞİM

35. Kurumda sıcak suya erişim, yaz aylarında güneş enerjisi vasıtasıyla, güneş enerjisinden yeterince faydalanılamayan diğer aylarda ise mahpuslar tarafından soba üzerinde güğümde suyun ısıtılmasıyla sağlanmaktadır.

36. İdarece; mahpusların içme suyu ihtiyacının şebeke suyu ile sağlandığı, 7/24 temiz suya erişimin sağlanabildiği, suyun temiz ve içilebilir nitelikte olduğu, su analizlerinin belirli periyotlarla yaptırıldığı ifade edilmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından şebeke suyunun tat ve koku bakımından içilebilir nitelikte olduğu değerlendirilmiştir.

3.2.5. HİJYEN KOŞULLARI

37. Kurumda, kişisel temizliğini sağlayamayacak durumda olan mahpus bulunmamaktadır. Koşuların temizliği ise mahpusların kendi aralarında yaptıkları iş bölümü ve sıraya göre yapılmaktadır. Koşuların temizliği için gerekli temizlik malzemelerini mahpuslar kantin aracılığıyla temin etmektedir.

38. İdarece; Kurumda hizmetli olarak çalışanın bulunmadığı, Kurum koridorları ve ortak alanların temizliğinin infaz ve koruma memurları tarafından yapıldığı ifade edilmiştir.

³ 17.06.2005 tarihli ve 25848 sayılı Resmi Gazete ile yayımlanarak yürürlüğe giren Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelik'in 9'uncu maddesine göre; "Koşu, oda ve eklentilerinde, kantinden temin edilmek koşuluyla, bir adet otuz yedi ekran televizyon ile elektrikli su ısıtıcısı, saç kurutma makinesi ve büro tipi buzdolabı ile kurumun bulunduğu coğrafi bölgenin iklim koşulları dikkate alınarak, her koşu veya odada bir adet vantilatör bulundurulmasına izin verilebilir. Ayrıca her hükümlü, kurum kantininden satın almak kaydıyla bir adet kulaklıklılı küçük el radyosu bulundurabilir."

39. Mahpuslar çamaşırlarını kantinden temin ettikleri leğenlerde yıkamakta ve avluda kurutmaktadır.
40. Görüşme yapılan mahpuslardan koğuşlarda haşere sorunu olduğu şikâyeti alınmış, Ziyaret Heyetince de koğuşlarda haşere sorunu olduğu gözlenmiştir. İdare tarafından; Kurumun ilaçlanmasıyla ilgili olarak Gölbaşı Belediyesi ile ziyaret tarihinden önce görüşüldüğü, Belediye görevlilerinin henüz ilaçlama için gelmediği, genelde yıl içerisinde bir defa ilaçlama yapıldığı belirtilmiştir.
41. Yapılan görüşmelerde mahpusların bir kısmı tarafından, koğuşlardaki çöplerin haftada sadece iki defa toplanması sebebiyle biriken çöplerin koğuşlarda kokuya sebep olduğu şikâyeti dile getirilmiş, İdarece, çöp toplama sıklığının mahpuslar ile görüşülerek kararlaştırıldığı, mevcut uygulamanın mahpusların talebi doğrultusunda belirlendiği ancak farklı yönde bir talep var ise de çöp toplama sıklığının artırılacağı ifade edilmiş, ziyaret tarihinden sonra İdare tarafından çöp toplama sıklığının haftada iki günden üç güne çıkarıldığı bildirilmiştir. Ancak buna rağmen çöplerin daha sık toplanılmasının hijyen bakımından daha uygun olduğu değerlendirilmiştir.

3.3. SAĞLIK

42. Kurumda Psiko-sosyal Servis bulunmamaktadır. İdare tarafından; Kurumda görevli psikolog bulunmadığından mahpusların Kuruma kabulünün ardından doldurulması gereken Araştırma Değerlendirme Formunun (ARDEF)⁴ infaz ve koruma memurları tarafından doldurulduğu, mahpusların psikolog ile görüşme ihtiyacı olduğunda Adıyaman Gölbaşı Sosyal Hizmet Merkezi ile irtibata geçildiği ve mahpusların psikologla görüşme taleplerinin bu merkez tarafından karşılandığı ifade edilmiş, psikolojik rahatsızlığı bulunan mahpusların, tedavi için Gölbaşı Devlet Hastanesi Psikiyatri Bölümüne sevk edildiği belirtilmiştir. Görüşme yapılan mahpuslarca psikolog ile düzenli olarak görüşebilmelerinin kendileri için yararlı olacağı ifade edilmiştir.
43. İdare tarafından, Kuruma her hafta aile hekiminin geldiği ve yarım gün Kurumda bulunduğu, Kurumda sürekli görevli doktor veya sağlık memuru bulunmadığı bilgisi verilmiştir. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde ise; aile hekiminin genelde iki haftada bir geldiği, acil bir sağlık sorunları olduğunda İdarenin hemen 112 Acil Çağrı Merkezini aradığı ifade edilmiştir. Kurumda mahpusların hasta kayıt dosyalarının tutulmadığı görülmüş olup İdarece; ziyaret tarihinden sonra bu husustaki eksikliğin giderileceği ifade edilmiştir.
44. Kuruma gelen aile hekiminin muayenesi sonucu mahpusun bir uzmana muayene olması uygun görüldüğü takdirde ilgili sağlık birimine sevkinin yapıldığı, mahpusun randevusunun Alo 182 Randevu Hattı aranarak alındığı ve randevu günü geldiğinde mahpusun hastaneye götürüldüğü, dış rahatsızlığı

⁴ Ruh sağlığı problemleri olan mahpusların personel tarafından erken dönemde tanınması ve yararlanacakları psiko-sosyal destek programının belirlenmesi amacıyla oluşturulan araştırma ve değerlendirme formudur. ARDEF sonuçları doğrultusunda mahpuslar ihtiyaçlarına uygun bireysel müdahale ya da grup çalışmalarına yönlendirilmektedir. <https://cte.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/yardm-programi> Erişim Tarihi: 03.01.2022

olan mahpusların ise aile hekimi tarafından Gölbaşı Devlet Hastanesi ya da Adıyaman Devlet Hastanesine sevklerinin yapıldığı, kronik hastalığı olan mahpusların takip ve tedavilerinin aile hekimi tarafından yapıldığı belirtilmiştir.

45. İdare tarafından, ilaçların günlük olarak dağıtıldığı, psikiyatri ilaçları gibi kontrollü dağıtılması gereken ilaçların baş memurluk odasında bulunan dolapta muhafaza edildiği ve infaz ve koruma memurları tarafından mahpuslara dağıtıldığı, infaz ve koruma memurlarının mahpusun ilacı aldığından emin olduktan sonra koğuştan ayrıldıkları belirtilmiştir.

46. Ziyaret Heyetinin baş memurluk odasında yaptığı incelemede, psikiyatrik ilaçların odadaki dolapta muhafaza edildiği ve ilaç kutularının üzerinde hangi mahpusa ait olduğunun yazılı olduğu, ilaç dolabının ilaç saklama koşulları açısından uygun olduğu (kuru, serin ve gölge bir yerde saklandığı) ve ilaçların son kullanma tarihlerinde bir sorun olmadığı gözlenmiştir.

3.4. BESLENME

47. Kurumda yemekler, mahpuslar tarafından koğuşlarda yapılmaktadır.

48. Mahpusların kantin ihtiyaçları, dış kantin aracılığıyla sağlanmaktadır. Dış kantin fiyatlarına ilişkin mahpuslara ya da İdareye ilgili firma tarafından sunulan bir fiyat listesi bulunmamaktadır. İdare tarafından; fiyatların piyasa rayicine uygun olduğu, Kurumun küçük bir ilçede bulunması sebebiyle uzun yıllardır aynı firma ile çalışıldığı, ziyaret gününe kadar bu hususta bir sorun yaşanmadığı, kantin ihtiyaçlarına ilişkin taleplerin dış kantin hizmeti gören firmadan temin edilip doğrudan koğuşlara dağıtıldığı, Kurumda ambar mevcut olmadığından gıdaların muhafaza edilmesinin mümkün olmadığı,⁵ mahpuslardan fiyat listesinin olmaması ile ilgili bir şikâyet alınmadığı belirtilmiştir. Yapılan görüşmelerde mahpuslar tarafından; sabah sayımlarında ihtiyaç listelerini infaz ve koruma memurlarına verdikleri, öğlen saatinde de ihtiyaçlarının taraflarına teslim edildiği ifade edilmiştir. İdare tarafından; ihtiyaç listelerinin kontrol edildiği, içerisinde yasaklı ürünler varsa bu ürünler listeden çıkarıldıktan sonra geri kalan ürünlerin temininin sağlandığı bilgisi verilmiştir.

49. İdare tarafından özel beslenme ihtiyacı olan mahpuslar için durumlarına uygun gıdaların temin edildiği belirtilmiştir.

50. İdare tarafından; koğuş içerisinde ocak ve buzdolabının mevcut olduğu ifade edilmiştir. Ziyaret sırasında koğuşlarda bulunan buzdolapları incelenmiş ve çalışır vaziyette oldukları görülmüştür.

⁵ 26.05.2005 tarihli ve 25978 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Hükümlü ve Tutuklular ile Ceza İnfaz Kurumu Personelinin İşe Yönetmeliği'nin 5'inci maddesine göre; "Günlük iye miktarı, Sağlık Bakanlığı ile birlikte belirlenen günlük kalori ihtiyacı ve bütçe imkânları da değerlendirilerek saptanan tutardır." ve 7'inci maddesine göre; "Mutfak teşkilâtı olmayan ve hazır yemek ihalesi şeklinde karşılanamayan ceza infaz kurumlarında hükümlü, tutuklu ve personele, 5inci maddede belirtilen miktarlar karşılığı çiğ gıda verilir."

51. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde; koğuşlarda yemek yapılması için bulundurulmasına izin verilen tütün çabuk bittiği, bazı mahpusların da maddi durumu elverişli olmadığından koğuşun tütün alınması gibi ortak masraflarına katılmadığı, günde üç öğün yerine iki öğün yemek hazırlamalarına rağmen iâşe miktarının gıda masraflarının çok az bir kısmını karşıladığı, bu sebeplerle günlük iâşe miktarının artırılması gerektiği ifade edilmiştir. Ziyaret tarihinden sonra Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü tarafından iâşe bedeli günlük 22 TL'den 50 TL'ye çıkarılmıştır.⁶

52. Tedbir koğuşunda kalan mahpuslarla yapılan görüşmelerde; söz konusu koğuşta geçici olarak kalmaları sebebiyle yemeklerinin sürekli olarak kaldıkları koğuştan geldiği bilgisi alınmıştır.

53. Ziyaret tarihinde, Kurumda açlık grevi yapan mahpus bulunmamaktadır. İdare tarafından daha önce de açlık grevi yapan herhangi bir mahpus olmadığı belirtilmiştir.

3.5. PERSONEL VE YÖNETİM

54. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde, kötü muameleyle ilişkin herhangi bir şikâyet alınmamıştır. İnceleme sırasında Ziyaret Heyeti tarafından, İdare ile infaz ve koruma memurlarının çalışmalarını sağduyulu ve özverili bir şekilde sürdürmesinin yanı sıra mahpuslarla güzel bir iletişim kurduğu gözlemlenmiştir.

55. Kurum İdaresi tarafından; son bir yıl içerisinde işkence ve kötü muamele iddiasıyla başvuruda bulunan mahpus olmadığı bilgisi verilmiştir.

56. Görüşme yapılan mahpuslarca; jandarma personelinin özellikle sevkler sırasında kendilerine yönelik yaklaşım ve tutumlarından rahatsız oldukları, hastanede hasta mahremiyetine özen gösterilmediği, serum takılması gibi hallerde hekimin rutin güvenlik prosedürlerinin uygulanmaması yönündeki talebine rağmen kendilerine rutin güvenlik prosedürlerinin uygulandığı ifade edilmiştir. Jandarma personelinin mahpusların sağlık hizmetlerine erişimini kolaylaştıran bir tutum içerisinde olmadığı ve güvenlik prosedürlerinin uygulanması hususunda mahpusların özel durumlarının göz önünde bulundurmadığı yönündeki söz konusu şikâyetler Ziyaret Heyeti tarafından Kurum idaresine bildirilmiş, İdare jandarma personeline gerekli uyarıların yapılacağı ifade edilmiştir.

57. Kurumda görev yapan personel meslek eğitimi almış olmakla beraber insan hakları eğitimi (meslek eğitimine ilgili eğitimin dâhil edilmesinden sonra memur olanlar hariç) ile işkence ve kötü muamele yasağına ilişkin özel bir eğitim almamıştır. Ancak, Ziyaret Heyetinin incelemesi sırasında ve personelle

⁶ Hükümlü ve Tutuklular ile Ceza İnfaz Kurumu Personelinin İâşe Yönetmeliği'nin 5'inci maddesine dayanılarak günlük iâşe bedeli 15.11.2022 tarihinden itibaren uygulanmak üzere; hükümlü ve tutuklular ile görevi başında bulunan personel için 22,00 TL'den 50,00 TL'ye, ceza infaz kurumlarında barındırılan çocuk hükümlü ve tutuklular için 44,00 TL'den 75,00 TL'ye, kurumda annesiyle birlikte kalan çocuklar ile süt emziren hükümlü ve tutuklu anneler ve hamileler için 44,00 TL'den 75,00 TL'ye yükseltilmiştir.

yaptığı görüşmelerde; personelin genel olarak hassas gruplara yaklaşım konusunda yeterli donanım ve bilgiye sahip olduğu değerlendirilmiştir.

58. İdarece, disiplin cezası verilmesi ya da koğuş değişikliği gibi kararlar alınması gerektiğinde, Cezaevi Savcısı başkanlığında vardiya personeli ile yapılan toplantılarda karar alınarak işlem tesis edildiği, Cezaevi Savcısının haftada bir iki defa Kuruma geldiği belirtilmiştir. Mahpuslar hakkında hücreye koyma cezası verildiği hallerde bu cezaya uygun hücre bulunmadığından ilgili mahpusun başka Kuruma nakledildiği ifade edilmiştir.

59. İdare tarafından; geçmiş yıllarda bir mahpusun Kurumdan firar etme teşebbüsünde bulunduğu, mahpusun çatıya çıktığı sırada infaz ve koruma memurları tarafından yakalandığı, hücre cezası verilen mahpusun daha sonra başka bir Kuruma nakledildiği, Kurumda yaşanan ve ilgili mercilere bildirilen tek adli vakanın da söz konusu hadise olduğu bilgisi verilmiştir.

60. İdarece, son bir yıl içinde disiplin cezası alan tek bir mahpus olduğu, kendisine ziyaretçi kabulünden men cezası verildiği, hakkında şikâyetle bulunulan, idari veya adli işlem yürütülen personel bulunmadığı ifade edilmiştir.

3.6. DIŞ DÜNYA İLE İLETİŞİM VE AÇIK HAVADAN YARARLANMA

3.6.1. TELEFONLA GÖRÜŞME YAPMA HAKKI VE DİLEKÇE HAKKI

61. Telefonla görüşme, Kurum girişinde bulunan iki adet ankesörlü telefon ile sağlanmakta olup mahpuslar tarafından bu hususta herhangi bir şikâyet dile getirilmemiştir.

62. İdarece, mahpusların dilek ve şikâyetlerini bir kutu içerisinde biriktirerek İdareye iletebildiği, görevli personelin, haftada bir gün dilekçe kutusunu baş memurluğa, baş memurluğun da dilekçeleri İdareye ulaştırdığı belirtilmiş, ancak görüşme yapılan mahpuslar taleplerini şifahi olarak doğrudan iletmeyi daha çok tercih ettiklerini ifade etmiş olup bu konuda bir sorun yaşamadıkları anlaşılmıştır.

3.6.2. GÖRÜŞ HAKKI

63. Kurumun ikinci katında bulunan açık görüş odası aynı zamanda avukat görüş odası, sınav odası, derslik, kütüphane olarak da kullanılmaktadır. Açık görüş odasının girişinde "Dershane" yazılı tabela asılıdır. Oda içerisinde yeteri kadar masa ve sandalye bulunduğu, yeterli havalandırmanın sağlandığı, ayrıca odada soba bulunduğu görülmüştür.

64. Açık görüşler, ayda bir defa bu görüşmeler için tahsis edilen açık görüş odasında yapılmaktadır. Yapılan görüşmelerde mahpuslar tarafından aileleriyle açık görüşe çıktıkları ve bu konuda herhangi bir kısıtlamayla karşılaşmadıkları ifade edilmiştir.

65. Açık görüş ve avukat ile görüşme için kullanılan odanın kapısının zorlama ile kapandığı, bu durumun ses yalıtımı ve görüşmelerde gizliliğin sağlanması konusunda sorun oluşturacağı

değerlendirilmiştir. Mahpusların çoğunluğu tarafından; açık görüş esnasında infaz ve koruma memurunun da odanın bir köşesinde beklediği belirtilmiştir. İdare tarafından konuya ilişkin olarak; sorunun binanın eski olmasından kaynaklandığı, görüş yapan mahpusların güvenlik amacıyla uzaktan görmeye müsait ve odaya uygun bir kapı olmadığı ifade edilmiştir.

66. Kapalı görüş alanında, sekiz tane kapalı görüş bölmesi bulunmakta olup bölmelerde sandalye ve telefon bulunmamaktadır. Kapalı görüş bölmeleri, eski tip olup her bir bölmede iki taraflı demir ızgara arasında kalın bir cam bulunmaktadır. Demir ızgaralar arasında kalan boşlukların temiz olmadığı görülmüştür. İdarece bu alanın temizlenebilmesi için camların sökülmesi gerektiği, bunun ise çok zor olduğu ifade edilmiştir.

67. Görüşme yapılan mahpuslar tarafından, ayda üç defa kapalı görüşe çıktıkları ve bu konuda herhangi bir kısıtlamayla karşılaşmadıkları belirtilmiştir.

3.6.3. HAVALANDIRMA

68. Her koğuşa ait ayrı bir havalandırma alanı bulunmaktadır. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde; sabah saatlerinden akşam saatlerine kadar havalandırma alanında bulunma imkânından yeterince yararlandıkları ifade edilmiştir. İdare tarafından da mahpusların sabah gün doğumundan akşam gün batımına kadar havalandırma alanında bulunma imkânı olduğu bilgisi verilmiştir. Ziyaret gününde mahpuslarla görüşme yapıldığı esnada da mahpusların havalandırma alanında bulunma imkânından yararlandığı görülmüştür.

3.7. SOSYAL, KÜLTÜREL, MESLEKİ, EĞİTSEL VE SPORTİF ETKİNLİKLER

69. Kurumda ayrı bir kütüphane odası bulunmamakla birlikte kitaplar açık görüş odasında bulunan kilitli dolaplarda muhafaza edilmektedir. Kurumda 1257 adet kitap bulunmaktadır. Görüşme yapılan mahpuslarca; kitap veya gazete gibi yayınlara erişim konusunda sorun yaşamadıkları ifade edilmiştir.

70. Sınavların, Gölbaşı Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından görevlendirilen gözetmen gözetiminde açık görüş odasında yapıldığı bilgisi verilmiştir.

71. Koğuşlarda televizyon bulunmakta olup televizyonda yaklaşık 250 kanal mevcuttur. Mahpuslarla yapılan görüşmede; kanal sayısına ya da televizyona ilişkin bir şikâyet dile getirilmemiştir.

72. İdare tarafından koğuşlarda bulundurulabilecek kişisel eşyalarda mevzuat hükümleri dışında bir sınırlama olmadığı belirtilmiştir. Mahpuslardan birkaçı tarafından radyo bulundurma talepleri iletilmiştir. İdare ile yapılan görüşmede; kendilerine bu yönde bir talebin ulaşmadığı, mevzuata uygun olduğu sürece taleplerin yerine getirilmesinde bir sakınca bulunmadığı ifade edilmiştir.

73. Mahpuslar, Kurumun fiziki koşulları ve alan yetersizliği sebebiyle, sportif faaliyet olarak yalnızca havalandırma alanında voleybol oynayabilmektedir. Futbol vb. gibi başka bir sportif faaliyet için uygun saha veya çim alan bulunmamaktadır.

74. Manevi rehberlik çalışmaları kapsamında, bir din görevlisinin her hafta Kuruma geldiği ve mahpuslar ile eğitici sohbet faaliyeti gerçekleştirdiği bilgisi alınmıştır.

75. Kurumda bulunan mahpusların sosyal, kültürel ve eğitsel yönden gelişime çok açık ve hazır oldukları değerlendirilmiş, İdare tarafından; Kurumda pandemi tedbirlerinden önce bir dönem derslik olarak da kullanılan açık görüş odasında satranç kursu verildiği, ancak kursu veren personelin görev yeri değişikliği sebebiyle Kurumdan ayrılması sebebiyle kursun devam ettirilemediği bilgisi verilmiştir.

4. TAVSİYELER

4.1. KURUM İDARESİNE YÖNELİK TAVSİYELER

76. Kurumda ziyaretçi arama odası oluşturulması, jandarma ziyaretçi arama odasının temizlenmesi ve düzenlenmesi, detaylı arama yapılacak odalarda sürekli bir şekilde arama önlüğü bulundurulması⁷,

77. Giriş katta mahpusların eşyalarının bulunduğu emanet odasında Kuruma ait eski evrakin gelişigüzel yerleştirilmiş olduğu dikkate alındığında Kurumda bir arşiv oluşturulması⁸,

78. Ziyaret tarihinde her ne kadar kapasite aşımı sorunu bulunmasa da mahpusların, koşulların büyüklüğü ve her bir mahpusa düşecek özel alan dikkate alınarak koşullara daha dengeli bir şekilde dağılımının sağlanması⁹,

⁷ 29.03.2020 tarih ve 31083 sayı ile Resmi Gazete’de yayımlanan Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik’in 34’üncü maddesinde detaylı aramanın mahpusun utanma duygusunu ihlal etmeyecek şekilde yapılması, görevli dışında odada kimsenin bulunmaması, arama sırasında mahpusa tek kullanımlık önlük verilmesi, ayrıca arama sırasında önce bedeninin üst kısmındaki giysilerin çıkartılması, ardından bedeninin alt kısmındaki giysilerin ise üst kısmındaki giysiler giyildikten sonra çıkartılması gerektiği hükmü yer almaktadır.

⁸ İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı, Aşağılayıcı Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi için El Kılavuzu (İstanbul Protokolü)’nda “İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı ya da Aşağılayıcı Muamele veya Cezaların Etkin Soruşturulması ve Belgelendirilmesine İlişkin İlkeler” başlığı altında yer alan madde 3a’ya göre; “Soruşturma için gerekli tüm bilgilere ulaşmak, soruşturmayı yürütecek yetkililerin yetkileri ve görevleri dâhilinde olmalıdır. Etkili bir soruşturma için, gerekli her tür finansal ve teknik kaynak soruşturmayı yapan kişilerin kullanımına sunulmalıdır.” Nelson Mandela Kuralları’nın “Mahpusların dosya yönetimi” başlıklı 6.maddesine göre; “Kişilerin hapsedildiği her yerde, standartlaştırılmış bir mahpus dosya yönetim sistemi oluşturulur. Böylesi bir sistem, elektronik veri tabanı kaydı ya da sayfaların numaralandırılıp imzalandığı bir kayıt defteri olabilir. Usuller, güvenli bir denetim yolunu sağlamaya ve yetkisiz girişleri ya da sistemde kayıtlı herhangi bir bilginin değiştirilmesini engellemeye uygun düzenlenir.”

⁹ Bkz. 11. Genel Rapor’dan alıntı [CPT/Inf (2001) 16] “Yüksek kapasiteli koşullar” başlığı altında yer alan 29’uncu paragraf: “CPT tarafından ziyaret edilen birçok ülkede, özellikle de orta ve doğu Avrupa’da, mahkûmlar genellikle her gün kullandıkları, uyuma, yaşama alanları ve sıhhi bölümler gibi imkânların tamamını veya büyük bir bölümünü içeren yüksek kapasiteli koşullarda kalmaktadırlar. CPT’nin kapalı cezaevlerinde bu tür bir yaşama düzenlemesi ilkesine itirazları vardır; zaten yapılan incelemelerde de tutukluların söz konusu koşullarda son derece dar ve sağlığa zararlı bir ortamda buldukları görüldükçe bu itirazlar haklı çıkmaktadır. Hiç şüphesiz, kültürel sebepler de dâhil olmak üzere belli faktörler, bazı ülkelerde tutuklular için münferit hücreler yerine çoklu yerleşim birimlerinin tercih edilmesini haklı kılabılır. Ancak onlarca tutuklunun aynı koşuğa birlikte yaşadığı ve uyuduğu düzenlemeler lehine söyleyecek çok az şey,

79. Yaz mevsiminde bölgedeki yüksek sıcaklık dikkate alındığında mevcut vantilatörün tüm koğu su serinletmeye yeterli olmadığı değerlendirildiğinden koğuşlara ve özellikle de küçük vantilatör bulunan koğu sa daha büyük vantilatör takılması¹⁰,
80. Diğer Ceza İnfaz Kurumlarında bu yönde bir uygulama olduğundan mahpuslara genel temizlik malzemelerinin İdare tarafından verilmesi¹¹,
81. Kurumda ve özellikle de koğuşlarda haşere olduğunun gözlemlendiği dikkate alınarak ilaçlama işleminin daha sık yaptırılması,
82. Hijyen bakımından koğuşlardaki çöplerin daha sık toplanması,
83. Mahpusların hasta kayıt dosyalarının tutulmadığı dikkate alınarak hasta takip kayıt dosyalarının oluşturulması¹²,
84. Dış kantinde satılan ürünlerin fiyat listelerinin şeffaflık ile öngörülebilirlik açısından ve mahpusların fiyatlardan önceden haberdar olabilmesi için ilgili firmadan temin edilmesi,
85. Kurumda görevli personelin hizmet içi eğitim müfredatına, insan hakları ile İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı, Aşağılayıcı Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi için El Kılavuzu (İstanbul Protokolü) başta olmak üzere işkence ve kötü muamele eğitimlerinin dâhil edilmesi¹³,

aleyhine söyleyebilecek ise çok şey vardır.

Yüksek kapasiteli koğuşlar, tutukluların günlük hayatlarında mahremiyetinin olmaması anlamına gelir. Bunun dışında, sindirme ve şiddet riski yüksektir. Bu tür düzenlemelerde suçlu alt kültürlerinin oluşması ve suç örgütlerinin tutunması ihtimali yüksektir. Aynı zamanda bu ortamda personel kontrolü de çok zor, hatta imkânsız hale gelebilir; cezaevi huzursuzluklarında, dışarıdan gücün kullanıldığı müdahaleler kaçınılmaz olabilir. Bu tür bir düzenlemede, belli tutukluların risk ve ihtiyaçlar doğrultusunda uygun bir şekilde dağıtılması da imkânsız olur. Bütün bu sorunlar, kalan tutukluların sayısının makul bir düzeyin üzerine çıkmasıyla daha da artar. Ayrıca böyle durumlarda, lavabo veya tuvalet gibi ortak alanlar üzerine aşırı yük binmesi ve bu kadar insan için yetersiz havalandırma ile birlikte koşullar daha da çekilmez bir hal alır."

¹⁰ Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in "Kurumların bakımı, temizliği ve ısıtılması" başlıklı 95.maddesine göre; "...Kurumun bulunduğu yer ve iklim koşulları dikkate alınarak, kurum binası uygun sıcaklıkta tutulur..."

¹¹ Söz konusu uygulamaya örnek için bkz. Şırnak T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu. Maddi durumu yetersiz olan mahpuslara genel bütçeden temizlik malzemesi sağlanması şeklindeki örnek için bkz. Tunceli A-3 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu

¹² Bkz. 3. Genel Rapor'dan Alıntı [CPT/Inf (93) 12] "Cezaevlerinde sağlık hizmetleri" başlığı altında yer alan 39'uncu paragraf: "Her hasta için, içinde tanıya ilişkin bilgilerin, hastanın gelişim kaydının ve geçirdiği özel muayenelerin bulunduğu tıbbi bir dosya hazırlanmalıdır. Herhangi bir nakil durumunda, bu dosya da tutuklunun gönderildiği merkezin doktorlarına iletilmelidir. Ayrıca sağlık ekipleri tarafından özellikle de söz konusu hastalara ilişkin olaylarla ilgili günlük kayıtlar tutulmalıdır. Bu kayıtlar, cezaevindeki sağlık hizmetlerinin genel durumu hakkında fikir verdiği gibi, ortaya çıkabilecek bazı sorunları belirlemekte de faydalıdır."

¹³ Nelson Mandela Kuralları, Kural 76' ya göre; "...eğitim, asgari olarak aşağıdaki konuları içerir: ... (b) Tüm mahkûmların insanlık onuruna saygı gösterilmesi ve özellikle işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı veya onur kırıcı muamele veya cezaların yasaklanması dâhil, hapisane personelinin görevlerini yerine getirirken

86. Açık görüş ve aynı zamanda avukat görüş odası olarak da kullanılan odanın kapısının kapanmaması ile ilgili sorunun giderilmesi¹⁴,

87. Kapalı görüş odasında görüş alanlarına sandalye ve telefon konulması¹⁵, görüş alanlarında bulunan demir ızgaraların kaldırılması, demir ızgaralar arasında yer alan camın kırılmaz cam ile değiştirilmesi, demir ızgaralar arasında kalan kısım ile genel olarak kapalı görüş odasının temizlenmesi,

88. Mahpusların radyo bulundurma taleplerinin değerlendirilmesi¹⁶,

89. Mahpusların sosyal, kültürel ve eğitsel yönden gelişime çok açık ve hazır oldukları da görüldüğünden dışarıdaki hayata hazırlık ve ıslahları bakımından sosyal veya mesleki beceriler edinmeleri için gerekli çalışmaların yapılması¹⁷,

4.2. ADALET BAKANLIĞINA YÖNELİK TAVSİYELER

90. Kurum içerisinde kamera sistemi kurulmasının sağlanması,

91. Kurum fiziki koşullarının iyileştirmesi için gerekli tedbirlerin alınması,

92. Kurumda görevli psikolog bulunmadığı ve ARDEF formunun alanında uzman birisi tarafından doldurulması daha yerinde olacağı dikkate alınarak mahpuslara ihtiyaç halinde Psiko-sosyal destek verilmesi için gereken tedbirlerin alınması¹⁸,

hak ve ödevleri...”

¹⁴ Nelson Mandela Kuralları, Kural 61'e göre; “Mahpuslara, seçtikleri bir avukat ya da hukuki yardım sağlayıcı ile ulusal hukuka uygun olarak gecikmeksizin, alan dinlemesi yapılmaksızın, sansürlü ve tam bir gizlilik içinde görüşme, danışma ve konuşma için yeterli fırsat, zaman ve kolaylık sağlanır. Görüşmeler, hapishane personelinin görebileceği, ancak duyulmayacak bir ortamda olur.”

¹⁵ Avrupa Cezaevleri Kuralları Kural 19.1'e göre; “Her cezaevinin bütün bölümleri gerekli şekilde bakılmalı ve her zaman temiz tutulmalıdır.”

¹⁶ Avrupa Cezaevleri Kuralları Kural 24.10'a göre; “Belirli bir dava kapsamında, adli bir merci tarafından, belirli bir süre için konulan özel bir yasaklanma olmadıkça mahpusların gazete, dergi ve diğer yayınları okumalarına ve bunlara abone olmalarına, radyo ve televizyon yayınlarından yararlanmalarına ve böylece toplum hayatındaki gelişmelerden düzenli olarak bilgi edinmelerine izin verilmelidir.”

¹⁷ Bkz. CPT Standartları “Cezaevleri” başlığı altında yer alan 47'nci paragraf: “Tatminkâr bir faaliyet programı (çalışma, eğitim, spor, vs.), mahkûmların iyiliği açısından çok önemlidir. Bu durum ister hüküm giymiş ister mahkemeye çıkmayı bekleyen kişilerin bulunduğu bütün kurumlar için geçerlidir... Ancak mahkûmlar, içinde buldukları hücredeki fiziksel şartlar ne kadar iyi olursa olsun, haftalar belki de aylar boyunca hücrelerinde kilitli biçimde çürümeye bırakılamazlar. CPT'ye göre tutukevlerindeki mahkûmların günün makul bir kısmını (sekiz saat veya daha fazla) hücreleri dışında, belirli amacı olan ve değişen faaliyetler yaparak geçirmeleri hedeflenmelidir. Doğal olarak, hüküm giymiş mahkûmların bulunduğu kurumlardaki programlar daha da uygun olmalıdır.”

¹⁸ Avrupa Cezaevleri Kuralları Kural 89.1'e göre; “Personel arasında, mümkün olduğunca psikiyatristler, psikologlar, sosyal çalışmacılar, öğretmenler, mesleki ve bedensel eğitim ile spor eğitimcileri gibi yeterli sayıdaki uzmanlar olmalıdır.”, Mahpuslara Muameleye Dair Birleşmiş Milletler Asgari Standart Kuralları (Nelson Mandela Kuralları) Kural 78'e göre; “Hapishane personeline, mümkün olduğunca, psikiyatristler, psikologlar, sosyal hizmet uzmanları, öğretmenler ve meslek eğitimcileri gibi yeterli sayıda uzman dâhil edilir.

93. Kuruma gelen aile hekiminin geliş sıklığının yeterli olmadığı dikkate alınarak aile hekiminin daha sık ve düzenli gelmesinin sağlanması¹⁹,

4.3. JANDARMA GENEL KOMUTANLIĞINA YÖNELİK TAVSİYELER

94. Jandarma personelinin sevkler sırasında yaklaşım ve tutumuna ilişkin genel bir rahatsızlık olduğu dikkate alınarak jandarma personelinin mahpusların sağlık hizmetlerine erişimini kolaylaştıran bir tutum içerisinde olmasının sağlanması ve jandarma personeline bu kapsamda işkence ve kötü muamele eğitimi verilmesi²⁰,

..."

¹⁹ Bkz. 3. Genel Rapor'dan Alıntı [CPT/Inf (93) 12] "Cezaevlerinde sağlık hizmetleri" başlığı altında yer alan 35'inci paragraf: "Bir cezaevinin sağlık hizmetleri en azından düzenli ayakta konsültasyon ve acil durumlarda tedavi sunabilmelidir (tabii ki, bunların dışında genellikle yataklı hastane tipi bir birim de olabilir). Her tutukluya yetkin bir dış hekimi de hizmet sunmalıdır. Bunun dışında, cezaevi doktorları uzmanların hizmetlerinden yararlanabilmelidir.

Acil durum tedavisine gelince, her zaman bir doktor nöbette olmalıdır. Ayrıca ilk yardım sunabilecek yetkinliğine, tercihan da hemşirelik niteliklerine sahip bir kişinin her zaman cezaevi sınırları içinde bulunması gereklidir.

Ayakta tedavi, uygun olan hallerde sağlık bakım personeli gözetiminde yapılmalıdır. Birçok durumda, devam eden bakımın tutuklunun inisiyatifine bırakılması yeterli değildir.", Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin Üye Devletlere Cezaevinde Tıbbi Bakımın Ahlaki ve Kurumsal Yönleri ile İlgili R (98) 7 Sayılı Tavsiye Kararına Ek madde 1'e göre; "Mahkûmlar cezaevine girdiklerinde ve orada buldukları süre içerisinde herhangi bir yersiz gecikme olmaksızın ve tutukluluk rejimlerine bakılmaksızın, gerekirse sağlık durumları itibarıyla her zaman bir doktora veya tam mesleki tecrübeye sahip olan bir hemşireye müracaat etme imkânına sahip olmalıdır. Bütün tutuklular cezaevine alınmalarında uygun olan bütün tıbbi uygulamalardan yararlandırılmalıdır ..."ve madde 3'e göre; "Bir cezaevi sağlık bakım ünitesi en azından açık tedavi ve dış hasta konsültasyonlarını yapabilecek imkânlarla sahip olmalıdır. Şayet, mahkûmun sağlık durumu cezaevinde garanti altına alınamayacak bir tedaviyi gerektiriyorsa, cezaevi dışında bulunan sağlık kuruluşlarında ve her türlü güvenlik ortamında tedavinin yerine getirilmesi için mümkün olan her şey yapılmalıdır."

²⁰ Bkz. CPT Standartları "Cezaevleri" başlığı altında yer alan 59'uncu paragraf: "CPT son olarak, kolluk kuvvetlerinin1 eğitimine verdiği özel önemi vurgulamak ister (bu eğitim kapsamında insan hakları konuları da yer almalıdır- aynı zamanda bkz. İşkence ve Diğer Acımasız, İnsanlık Dışı veya Küçültücü Muamele veya Cezalandırmanın önlenmesine Dair Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'nin 10. maddesi). Özgürlüğünden mahrum bırakılmış bir kişinin kötü muamele görmesinin engellenmesinde en iyi teminat, hiç şüphesiz, doğru eğitilmiş bir polis veya cezaevi yetkilisidir. Nitelikli görevliler, kötü muameleye başvurmaksızın görevlerini başarı ile yerine getirebilecekler ve gözaltındaki kişiler ve tutuklularla ilgili temel önlemlere saygı göstereceklerdir.", 60'ıncı paragraf: "CPT bu bağlamda, kolluk kuvvetlerinin göreve alınması sürecinde kişilerarası iletişim yeteneğinin önemli bir faktör olması ve eğitim sırasında, insan onuruna saygı esasına dayalı kişilerarası iletişim becerilerinin geliştirilmesine önem verilmesi gerektiğine inanmaktadır. Bu becerilere sahip olmak, polis veya cezaevi yetkilisinin farklı şartlarda şiddete dönüşebilecek bir olayı önlemesini veya daha genel olarak, gerilimin azaltılmasını sağlayacak, aynı zamanda emniyet ve cezaevi kurumlarında yaşam kalitesini söz konusu bütün kişilerin yararına olacak şekilde iyileştirmeye yarayacaktır." , Nelson Mandela Kuralları, Kural 76' ya göre; "...eğitim, asgari olarak aşağıdaki konuları içerir: ... (b) Tüm mahkûmların insanlık onuruna saygı gösterilmesi ve özellikle işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı veya onur kırıcı muamele veya cezaların yasaklanması dâhil, hapis hane personelinin görevlerini yerine getirirken hak ve ödevleri..."

95. Sevkler sırasında güvenlik prosedürlerinin uygulanması hususunda mahpusların özel durumları göz önünde bulundurularak konu hakkında gerekli hassasiyetin gösterilmesinin sağlanması²¹

hususları tavsiye edilmektedir.

²¹ Nelson Mandela Kuralları, Kural 73'e göre; "1. Mahpusların kurumdan götürülmesi veya kuruma getirilmesi sırasında, mümkün olduğunca halkın kendilerini görmesinden sakınılır; mahpusların bir saldırıya, merak uyandırmaya ve herhangi bir biçimde ifşa edilmeye karşı korunmaları için, gerekli önlemler alınır. 2. Mahpusların yeterli havalandırması ve aydınlatması olmayan bir araçla veya kendilerine gereksiz fiziksel zorluk yaratacak herhangi bir şekilde nakledilmeleri yasaklanır...", Bkz. 3. Genel Rapor'dan Alıntı [CPT/Inf (93) 12] "Cezaevlerinde sağlık hizmetleri" başlığı altında yer alan 36'ncı paragraf: "...Sivil hastanenin kullanılması halinde, güvenlik düzenlemeleri konusu ortaya çıkacaktır. CPT bu bağlamda, tedavi almak üzere hastaneye gönderilen tutukluların gözetim nedenleriyle hastane yataklarına ya da diğer eşyalara fiziksel olarak bağlanmamaları gerektiğini vurgulamak ister. Güvenlik ihtiyaçlarını yeterli bir şekilde karşılayacak başka yollar bulunabilir ve bulunmalıdır; bu tür hastanelerde bir gözetim biriminin oluşturulması bu çözümlerden bir tanesi olabilir."



TIHEK

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU

ERZİNCAN T TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU

2023/10

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

KISALTMALAR

CPT	Avrupa İşkencenin Önlemesi Komitesi
m²	Metrekare
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması

1. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 6701 sayılı Kanun ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.

2. Türkiye, 14.09.2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'ın 1'inci maddesine göre Protokol'ün amacı; *“bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır.”*

3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2/1-k bendine göre UÖM; *“İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi”* ifade etmektedir.

4. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda ceza infaz kurumlarına ziyaret gerçekleştirmek TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.

5. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 8'inci maddesi uyarınca; *“Kapalı ceza infaz kurumları, iç ve dış güvenlik görevlileri bulunan, firara karşı teknik, mekanik, elektronik veya fizikî engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile temasın olanaklı bulunduğu, yeterli düzeyde güvenlik sağlanmış ve hükümlünün gereksinimine göre bireysel, grup hâlinde veya toplu olarak iyileştirme yöntemlerinin uygulanabileceği tesislerdir.”*

6. Anılan görevin icrası kapsamında 07-08.06.2022 tarihlerinde Erzincan T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna¹ habersiz bir ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ziyaret heyetinde; İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı ..., İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcıları ... ve ... ile 1 doktor ve 1 psikolog yer almıştır.

¹ Bundan sonra kısaca Kurum olarak ifade edilecektir.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

7. Ziyaret, İdare ile yapılan ön görüşmeyle başlamıştır. Görüşmede; TİHEK Heyeti tarafından, ulusal önleme mekanizması, ziyaretin amacı ve yöntemine ilişkin bilgiler verilmiştir. İdareden Kurum hakkında güncel bilgiler, kurumun mevcut durumu, mahpusların sayısı ve sınıflandırmalarına ilişkin bilgiler alınmıştır. Ardından heyet tarafından belirlenen ve farklı suç gruplarından mahpuslar² ile koşu alanlarının içerisinde bulunan havalandırma alanlarında ve odalarda görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Heyet üyeleri tarafından görüşme gerçekleştirilen mahpuslara; TİHEK hakkında genel bilgi verilmiş, ziyaretin amacı ve kapsamı belirtilmiş; gizliliğe riayet edilerek bir ziyaret raporu hazırlanacağı hususu aktarılmıştır. Görüşmeler sırasında infaz koruma memurları ile diğer idari personelden herhangi bir kimse koşu alanlarında bulunmamıştır. Bunun akabinde, kantin, derslikler, revir, psiko-sosyal servis, açık ve kapalı görüş alanları ve diğer ortak alanlar gezilmiş, ilgili personel ile görüşülmüş, çeşitli kayıt ve dosyalar incelenmiştir. Son olarak Kurum yönetimi ile tekrar bir araya gelinmiş ve heyetin ilk gözlem ve tespitleri, mahpusların talep ve şikâyetleri hakkında yönetim ile görüşülerek ziyaret sonlandırılmıştır.

8. Bu rapor, 18.01.2022 tarihli ve 2022/43 sayılı Kurul kararı ve Başkanlık makamının 02.06.2022 tarihli ve 10631 sayılı olurlarına istinaden 07-08.06.2022 tarihlerinde Erzincan T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna gerçekleştirilen izleme ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. KURUM HAKKINDA GENEL BİLGİLER

9. Erzincan T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, ilin yaklaşık 13 kilometre güneybatısında Erzincan Organize Sanayi Bölgesinde, yaklaşık 355.000 m² büyüklüğündeki arsa üzerine 18.000 m² kapalı ve açık ceza infaz kurumu olarak inşa edilmiş ve 18.12.2014 tarihinde hizmete girmiştir.

10. Kurumda 2 adet doku hasarı ve travma önleyici oda³ ve pandemi tedbirleri nedeniyle kullanılmayan 3 aile görüşme odası bulunmaktadır.

11. Tüm koridorlar, açık ve kapalı görüş alanları, merdivenler, tekli oda havalandırma bahçeleri, yumuşak odalar, koşu koridorları, atölyeler, çatılar, ihata duvarı içi kamera ile 7/24 izlenmektedir. Mahpusların kaldığı odalarda kamera bulunmamaktadır.

2.2. KURUM PERSONELİ

12. Erzincan T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda fiili olarak görev yapan 158 personel bulunmaktadır.

² Bu raporda kullanılan "mahpus" sözcüğü, ceza infaz kurumlarında özgürlüğünden mahrum bırakılan tutuklu, hükümlü ve hüküm özlüleri ifade etmektedir.

³ Yumuşak oda ve süngerli oda olarak da bilinmektedir.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

13. Kurumda çalışan tüm personelin unvan ve cinsiyetlerine göre dağılımı aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

UNVAN	KADIN	ERKEK	TOPLAM
Kurum Müdürü		1	1
Kurum 2. Müdürü	1		1
İdare Memuru	1	4	5
Diş Doktoru		1	1
Psikolog		1	1
Memur		1	1
Sözleşmeli Psikolog	1	2	3
Öğretmen	1	2	3
Sözleşmeli Öğretmen		2	2
Sosyal Çalışmacı		1	1
Sözleşmeli Sosyal Çalışmacı		1	1
Sağlık Memuru		2	2
Sözleşmeli Hemşire	1		1
Söz. Ceza İnfaz Kurumu Kâtibi	1	1	2
Muhasebe Yetkilisi		1	1
Sözleşmeli Şoför		3	3
Elektrik Teknisyeni		1	1
Hizmetli		1	1
İnfaz ve Koruma Başmemuru	1	6	7
İnfaz ve Koruma Memuru	8	112	120
GENEL TOPLAM	15	143	158

Tablo 1. Ceza İnfaz Kurumunda görev yapmakta olan tüm personelin unvan ve cinsiyetlerine göre dağılımı

2.3. ÖZGÜRLÜĞÜNDEN MAHRUM BIRAKILAN KİŞİLER

14. Kurumun arttırılmış kapasitesi 410'dur. 08.06.2022 tarihi itibarıyla Kurumda 249'u hükümlü ve 91'i tutuklu olmak üzere toplam mahpus sayısı 340'tır. Bu mevcudun içinde 10 kadın ve 10 yabancı mahpus bulunmaktadır. Kurumda engelli mahpus ve anne yanında kalan çocuk bulunmamaktadır.

3. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

3.1. FİZİKSEL KOŞULLAR

15. Heyetimizce, Kurum binasının inşa tarihinin yeni olması nedeniyle fiziksel şartlarının iyi olduğu gözlemlenmiştir.

16. Kurumda, mahpusların barındırıldığı 25 adet 8 kişilik, 4 adet 3 kişilik, 18 adet tek kişilik oda ve 1 adet geçici kabul odası bulunmaktadır. Bu odalardan 3 ve 8 kişilik olanlar çift katlı olup üst katları yatakhane; alt katları ise mutfak, banyo, tuvaletten oluşacak şekilde inşa edilmiştir. Tek kişilik odalar

11.8 m² büyüklüğündedir. 3 kişilik odalar 22 m² alt, 28 m² üst katı olmak üzere toplam 50 m² ve 25 m²'lik havalandırma alanlarından oluşmaktadır. 8 kişilik odaların alt ve üst katları ortalama 34 m² olmak üzere toplam 68 m² den oluşmakta ve 33,75 m²'lik havalandırma alanları bulunmaktadır. Kurumda bulunan 47 oda ve koğuşta toplam 466 adet yatak bulunmaktadır. 25 koğuşun azami kapasitesi 16, 4 koğuşun azami kapasitesi 12 ve 18 koğuşun azami kapasitesi 1'dir. Kurumun kalabalıklaşma ve kapasite aşımı sorunu bulunmamaktadır.

17. Kurumda bulunan doku hasarı ve travma önleyici odaların mavi yumuşak malzeme ile kaplı olduğu, güvenli tek penceresi bulunduğu, bir tuvalet alanının bulunduğu görülmüştür. Doku hasarı ve travma önleyici odanın, anlık ve eski tarihli kamera görüntüleri izlenmiş, kör noktalarının bulunmadığı anlaşılmıştır. Bununla birlikte kameraların tuvalet alanını da gördüğü tespit edilmiştir.

18. Kuruma yeni gelen tüm mahpuslara 1 adet yastık, mevsim şartlarına göre battaniye, nevresim takımı ve yatak verildiği, tüm odalarda her mahpus için dolap bulunduğu İdare tarafından ifade edilmiştir. Her mahpusun kendine ait yatak ve dolabının mevcut olduğu anlaşılmıştır.

19. Ceza İnfaz Kurumunun ısınması doğalgaz yakıtlı ısıtma sistemi ile sağlanmaktadır. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde, özellikle çok soğuk kış günlerinde ısınma ile ilgili sorunlar yaşandığı, verilen battaniyelerin yeterli gelmediği ifade edilmiştir.

20. Havalandırma ihtiyacı her odanın kendi eklentileri içerisinde bulunan havalandırma avluları ile sağlanmaktadır. Sabah sayımdan önce bahçe kapıları açılmakta akşam iklim şartlarına uygun olarak hava kararmadan kapatılmaktadır. Tekli odalarda ise havalandırma, bu iş için ayrılan havalandırma bahçelerinde mevzuata uygun olarak günlük bir saat şeklinde yapılmaktadır.

21. Ziyaret esnasında mahpuslarca sıklıkla dikkat çekilen bir husus da Ceza İnfaz Kurumunun bitişiğinde bulunan lastik fabrikasından çıkan duman, is ve küllerin oda havalandırma alanlarına ulaşarak solunan havayı kirletmesidir. İdare tarafından da bu sorun teyid edilmiş, sorunun çözümü için girişimler gerçekleştirildiği, fabrikanın bacalarına filtre takılmasının sağlandığı, böylece plastik parçalarının Kuruma ulaşmasının izale edildiği ancak duman ve kül sorununa hâlihazırda çözüm getirilemediği ifade edilmiştir.

22. Kurumda temiz su, kampüs alanı içerisinde bulunan 3 adet artezyen kuyudan sağlanmaktadır. Artezyen kuyu suyunun, her ay düzenli olarak Sağlık Bakanlığı tarafından kontrol edildiği, kuyudan sağlanan suyun içilebilir nitelikte olduğu, kurum kantininde pet şişe içme suyu satışı yapıldığı ifade edilmiştir.

23. Kurumda 24 saat soğuk su ve günde bir kez belirli saatler arasında kişi başı 100 litre kotalı olacak şekilde sıcak su verildiği öğrenilmiştir. Görüşme gerçekleştirilen mahpuslar tarafından Kurumda sıcak suya erişim probleminin olmadığı ifade edilmiştir.

24. Kurumda temizlik işleri, İdarenin belirlediği mahpuslardan oluşan temizlik ekibi tarafından günlük olarak, odaların temizliği ise mahpuslar tarafından yapılmaktadır. Mahpus odalarındaki çöpler Kurum görevlilerince her sabah sayımıyla beraber toplanmaktadır. Kendi odalarının temizliğini gerçekleştiremeyecek durumda olan mahpusların odalarının belirli aralıklarla kurum tarafından temizlendiği ifade edilmiştir.

25. Kurumda yer alan çamaşırhanede, 6 adet çamaşır yıkama makinesi bulunduğu ve burada 1 mahpus işçi çalıştığı görülmüştür. Çamaşırılar 6 kilogramlık filelerle yıkanmaktadır. Çamaşır yıkama ücreti ziyaret tarihi itibarıyla 18 TL'dir. Kadın mahpuslar için Adalet Bakanlığınca sağlanan ayrı çamaşır makinelerinin olduğu görülmüştür.

26. Ziyaret sırasında, bazı odalarda yatakların oldukça eskimiş ve sararmış olduğu görülmüş, mahpuslarla yapılan görüşmelerde de bu husus şikâyet konusu edilmiştir.

27. Kurum içerisinde 1 kantin bulunmakta olup fiyat listesi merkezi yayın sisteminden mahpuslara duyurulmaktadır. Görüşme yapılan mahpuslarca kantinde satılan seccadelerin ince olması sebebiyle battaniye satın alarak namaz kılarak kullandıkları ancak fazla battaniyelerin oda kontrolleri sırasında toplandığından ve ürünlere sık sık zam yapıldığından şikâyet edilmiş olmakla beraber heyetimizce kantin ürün fiyatlarının piyasa rayicine uygun olduğu değerlendirilmiştir.

28. Kantinde bulunan ürünlerin son kullanım tarihlerine dikkat edildiği, çeşitliğinin yeterli olduğu gözlemlenmiştir.

3.2. YÖNETİM VE PERSONELİN TUTUMU

29. İdarece, Ceza İnfaz Kurumunda göreve başlayan personellere, görevlerine başlamadan önce veya göreve başladıktan sonra uzaktan veya eğitim merkezlerinde temel eğitim, yetiştirme eğitimi ve aday memur eğitimi verildiği, ayrıca her birimde çalışan personelin birimindeki iş tanımına göre eğitim merkezinde uzaktan veya yüz yüze eğitime tabi tutulduğu, işkence ve kötü muamele konularında ise eğitim merkezi tarafından zaman zaman eğitimler düzenlendiği İdare tarafından ifade edilmiştir.

30. İdarece, personelin aldığı eğitimler arasında; hassas gruplara karşı yaklaşım ve insan hakları eğitiminin de bulunduğu, verilen eğitimler haricinde deneyimli personel ve vardiya amirleri tarafından ayrıca bilgilendirmelerin de yapılmakta olduğu ifade edilmiştir.

31. İdare ile yapılan görüşmede Kurum personelinin Uzaktan Eğitim Kapısı, Cumhurbaşkanlığı İnsan Kaynakları Ofisi tarafından, "Eğitim Her Yerde" sloganıyla tüm kamu kurum ve kuruluşlarının hizmetine sunulan çevrimiçi bir eğitim platformu aracılığı ile "İnsan Hakları" eğitimi aldığı aktarılmıştır.

32. Yapılan görüşmelerde mahpusların genel olarak yönetimden ve Kurum personelinin kendilerine yaklaşım ve tutumlarından memnun oldukları görülmüş olup bazı mahpuslarca şikâyet prosedürünün kullanılmaması yönünde baskı gördükleri, bu yolu kullanmaları halinde denetimli serbestlikten veya

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

ödül düzenlemelerinden yararlanamayacakları ya da disiplin cezası alabilecekleri tehdidiyle karşılaştıkları iddia edilmiştir. Bu şikâyet Kurum İdaresine bildirilmiş; Kurumda bulunan mahpusların vermiş olduğu dilekçelere istinaden görevli personel hakkında idari veya adli işlemlerin derhal başlatıldığı, hakkında işlem başlatılan personel için adli ve idari soruşturma açıldığı, Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifleri Genel Müdürlüğüne bilgilendirme yapıldığı, ziyaret tarihinde hakkında adli ve idari işlem yürütülen personelin bulunmadığı ifade edilmiştir.

33. Kurumda bulunan tüm mahpusların talep dilekçeleri sabah sayımı ile birlikte Kurum görevli personeller tarafından bizzat kendilerinden alınmaktadır. Talep dilekçelerinin dağıtımı Kurum nöbetçi müdürü tarafından ilgili birimlere ve makamlara gönderilmek suretiyle gerçekleştirilmektedir. Kurum İdaresine ziyaret tarihinden önceki bir ayda ulaşan dilekçelerin sayı ve içerikleri aşağıdaki tabloda verilmiştir:

İLGİLİ BİRİM	DİLEKÇE SAYISI
İnfaz Birimi	260
Emanet Para Birimi	167
Telefonla Görüşme Bürosu	137
Mektup Okuma Komisyonu	8
Psiko-sosyal Servis	141
Eğitim Birimi	302
Emanet Eşya Birimi	225
Revir	495
Baş Memurluk	31
Kantin Birimi	65
Manevi Rehberlik Birimi	79
İdare ve Gözlem Kurulu	18
Fotoğraf Atölyesi	68
Savcılık Görüş Talep	30
Sekreterlik Birimi (Kurum Müdürü ile görüşme talepleri)	70
TOPLAM	2096

Tablo 2. Kurum İdaresine 07.05.2022- 07.06.2022 tarihleri arasında ulaşan dilekçelerin sayı

3.2. DIŞ DÜNYA İLE İLETİŞİM

34. Kurumda Akıllı Teknolojilerin Ceza İnfaz Kurumlarına Entegrasyonu Projesi (ACEP) kapsamında görüntülü telefon cihazlarının kurulumunun gerçekleştirildiği görülmüştür. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde haftalık görüşme süresinin 30 dakika olduğu, haftalık ziyaret haklarını kullanmamaları halinde bir sonraki haftalık telefon görüşmelerine 30 dakika daha eklendiği öğrenilmiştir.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

35. Mahpuslarca açık görüş alanlarında saat bulundurulması talep edilmiştir.
36. Kurumda 2 adet açık görüş odası bulunmaktadır. İdare tarafından açık görüşlerin, ayda bir defa mevzuata uygun sürelerle; 1-1,5 saat olarak gerçekleştirildiği aktarılmıştır. Görüşülen mahpuslarca açık görüşlerin 1 saat süre ile gerçekleştirildiği teyit edilmiştir.
37. Kurumda ayda 3 defa kapalı görüş yapılmaktadır. Kurumda 18 adet kapalı görüş yeri bulunmakta olup kapalı görüş alanlarında mahpus ile ziyaretçilerin arasının kırılmaz cam ile ayrıldığı görülmüş, görüşlerin ahize ile gerçekleştirildiği ve sistemin çalışır halde olduğu gözlemlenmiştir.
38. Mahpuslar ile yapılan görüşmelerde kapalı görüş hakkının kullanılması konusunda herhangi bir şikâyet iletilmemiştir.
39. Kurumda 24 adet televizyon kanalının bulunduğu; bunlar arasında bir ceza infaz kurumu merkez kontrol yayın kanalı ile yabancı dilde yayın yapan "TRT KURDİ" kanalının bulunduğu belirtilmiştir. Bazı odalarda 24 kanalın hepsinin bulunmadığı Heyetimizce gözlemlenmiştir.
40. İdare tarafından odalara günlük olarak gazete dağıtımının yapıldığı ifade edilmiştir. Mahpuslar yapılan görüşmelerde, bazı günler ve hafta sonları gazetelerin dağıtımında aksama olduğundan şikâyetçi olmuştur.

3.3. SOSYAL, KÜLTÜREL, MESLEKİ, EĞİTSEL VE SPORİF ETKİNLİKLER

41. İdare tarafından Kurumda her yıl yaklaşık olarak 10 kurs açıldığı ve kursların belirli aralıklarla tekrarlandığı belirtilmiştir. Kurslar arasında; Arıcılık, Bireysel Gelişim ve Kültürel Farkındalık Eğitimi, Diksiyon Eğitimi, Genel Suçlu Davranış Eğitimi, Hafızlık Eğitimi, Kurumsal İletişim Geliştirme ve Uyum Eğitimi, Ney Eğitimi, Okuma Yazma Eğitimi, Bağlama Eğitimi, Erkek Berberliği Eğitimi gibi kurslar bulunmaktadır. Son 6 aylık dönemde kurslara katılan mahpus sayıları ve ders saatleri aşağıdaki tabloda verilmiştir:

	Kurs Adı	Başlama Tarihi	Bitiş Tarihi	Kurs Türü	Haftalık Saati	Kursiyer Sayısı
1	Arıcılık	17.01.2022	17.03.2022	Mesleki ve	10	23
2	Arıcılık	17.01.2022	14.03.2022	Mesleki ve	10	27
3	Bireysel Gelişim ve Kültürel Farkındalık Eğitimi	1.04.2022	6.05.2022	Sosyal Kültürel Eğitim	4	34
4	Diksiyon Kursu	26.04.2022	2.06.2022	Sosyal Kültürel	10	14
5	Genel Uçlu Davranış Eğitimi: Önce Düşün(Hükümlü) Gelişimi	20.05.2022	13.06.2022	Sanat Eğitimi	6	19
6	Hafızlık Eğitimi	1.06.2022	31.07.2022	Din Eğitimi	4	4

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

7	Kuran-ı Kerim (Elifba) Okuma	20.06.2022	31.08.2022	Din Eğitimi	4	4
8	Kuran-ı Kerim	22.06.2022	31.08.2022	Din Eğitimi	2	6
9	Kurumsal İletişim Geliştirme ve Uyum Eğitimi	20.05.2022	13.06.2022	Sosyal Kültürel Eğitim	6	22
10	Ney Eğitimi	19.04.2022	31.08.2022	Sanat Eğitimi	15	20
11	Okuma-Yazma-1. Kademe	26.01.2022	26.01.2022	Okuryazarlık Eğitimi	5	8

Tablo 3. Son 6 aylık dönemde Erzincan T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda açılan kurslar, kurslara katılan mahpus sayıları ve ders saatleri

42. İdare tarafından, mahpusların Kurumda bulunan açık ve kapalı spor salonlarından faydalanmakta olduğu, mahpuslar arası turnuvalar düzenlenerek bireyler arası ilişkileri kuvvetlendirmenin amaçlandığı ifade edilmiştir. Kurumda ziyaret tarihine kadar; futbol turnuvası, voleybol turnuvası, badminton turnuvası, satranç turnuvası düzenlenmiştir.

43. Kurumda mahpuslar için düzenlenecek sosyal ve kültürel faaliyetlerde kullanılması amacıyla bir konferans salonu bulunmaktadır. Salonda sinema gösterimi, özel gün ve hafta kutlamaları ve personele yönelik eğitimler düzenlenmektedir.

44. Kurum kütüphanesinin bulunduğu alanda masa tenisi masası bulunmaktadır ve yeterli sayıda raket ve pinpon topu bulunduğu gözlemlenmiştir. Bu alanda zaman zaman turnuvalar düzenlendiği ifade edilmiştir. Mahpuslar Kurumda devam eden kurs sayısının az olduğu ve etkinliklerin turnuvalar ile sınırlı olduğu iddiasıyla şikâyetçi olmuştur.

45. Mahpuslar, Kurumda üniversite ve diğer sınavlara hazırlanabilmektedir. Kitap temini ve sınavlara hazırlık konularında İdarenin destekçi olduğu ifade edilmiştir. Kurumda bulunan mahpuslardan okuryazar olmayanlara özel kurslar açılarak okuma ve yazma öğretilmektedir. Ziyaret tarihi itibarıyla Kurumda; 17 aktif ortaokul öğrencisi, 25 açık lise öğrencisi, 12 Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi, 7 Atatürk Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi ve 5 İstanbul Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi öğrencisi bulunmaktadır. Ayrıca, 4'ü Erzincan Üniversitesi, 1'i Atatürk Üniversitesi, 1'i de Marmara Üniversitesinde olmak üzere örgün öğrenim gören 6 öğrenci mahpus bulunmaktadır.

46. Kurumda bir kütüphane bulunmaktadır. İdare tarafından, mahpusların daha rahat kitap seçmesi amacıyla kitapların; felsefe, psikoloji, toplum bilimleri, din, bilim, doğa bilimleri, matematik, teknoloji, sanat-edebiyat, coğrafya-tarih gibi çeşitli konularda sınıflandırıldığı aktarılmıştır. Kurum kütüphanesinde çeşitliliğin yeterli olduğu görülmüştür.

47. Kurumda mahpusların dilekçe yoluyla her 15 günde bir kütüphanede bulunan yayınlardan yararlanmakta olduğu, talep edilen kitaplar 15 günden önce iade edilirse yeni yayın talebinde

bulunulabildiği İdare tarafından ifade edilmiştir. Aynı zamanda Adalet Bakanlığı ile Kültür ve Turizm Bakanlığı arasındaki protokol çerçevesinde, 22.000 yayın bulunan Erzincan İl Halk Kütüphanesinden de 15 günde bir 3 adet kitap talep edildiği aktarılmıştır. İdare tarafından, kitap listelerinin hem merkezi yayın sistemi hem de talepler doğrultusunda basılı olarak koğuşlara iletildiği ayrıca mahpusların kurum dışından kargo, ziyaretçi, dış kantin, hediye yolu ile temin ettikleri en fazla 5 adet kitabı odalarında bulundurabilecekleri ifade edilmiştir.

48. Son 1 yılda 525 mahpus Kurum kütüphanesinden faydalanmıştır.

3.4. SAĞLIK VE BESLENME

49. Kurum revirinde haftanın 1 günü tam gün görevlendirme ile çalışan 1 aile hekimi ve kadrolu olarak çalışan 1 diş hekimi bulunmaktadır. Ayrıca revir biriminde 3 sağlık memuru mevcut olup gece vardiyasında 1 sağlık personeli dönüşümlü olarak görev yapmaktadır. Gerekli durumlarda 112 Acil Çağrı Merkezi aranarak acil sağlık hizmeti alınmaktadır.

50. Kurum revir biriminde; mahpusların sağlık işlemleri, hastane sevkleri, ilaç dağıtım işlemleri, günlük revir hizmetleri ve diş hizmetleri (diş çekimi, dolgu, kanal vb.) faaliyetleri yürütülmektedir. Nisan ayı içerisinde Kurumda sağlık hizmetlerinden faydalanan mahpus sayısı 262 olup; bunların 44'ü hastane poliklinik hizmetleri, 41'i diş polikliniği hizmeti ve 177'si ise kurum reviri hizmetinden faydalanmıştır. Mayıs ayı içerisinde ise 25'i hastane poliklinik hizmeti, 61'i diş poliklinik hizmeti ve 409'u ise kurum revir hizmeti olmak üzere 495 sağlık hizmeti sağlanmıştır.

51. Cezaevinde kronik hastalığı bulunan mahpusların gerekli muayene ve kontrollerinin belli sürelerle yapılmakta olduğu, Kurum Doktorunun gerekli görmesi halinde hastane sevklerinin gerçekleştirildiği ifade edilmiştir.

52. İdare tarafından, Kurum Doktorunun muayene sonrası düzenlediği reçetelerin aynı gün içerisinde eczaneye teslim edildiği, reçete edilen ilaçların aynı veya takip eden gün içerisinde mahpuslara teslim edildiği ifade edilmiştir. İlaçların teslimi hususunda Heyetimizce görüşülen mahpuslar tarafından herhangi bir şikâyet iletilmemiştir.

53. Kurum psiko-sosyal servisinin; bireysel görüşmeler, grup çalışmaları, mahpus tanıma faaliyetleri, önemli günlerin kutlanması ve seminerler gerçekleştirdiği belirtilmiştir. İdareden alınan bilgilere göre ziyaret tarihinden önceki son 1 ay içerisinde, 241 bireysel görüşme yapılmış olup bu görüşmelerin 57 tanesi psiko-sosyal servise dilekçe ile başvuran mahpuslara yönelik görüşme, 133'ü psiko-sosyal servis tarafından takip bireysel görüşmesi (bireysel görüşme/bireysel müdahale/saliverilme öncesi görüşme/vaka görüşmesi), 51'i ise kuruma yeni gelen tutuklu-hükümlü ilk görüşmesidir. Ayrıca servis tarafından 12 odaya yönelik sinema gösterimi faaliyeti, 90 adet serbest spor faaliyeti, 1 adet öfke kontrolü grup çalışması, 1 odaya yönelik ise masa tenisi faaliyeti yapılmıştır.

54. Kurum manevi rehberlik biriminde 2 erkek vaiz görev yapmaktadır. Kadın mahpusların kadın vaizle görüşme talebi halinde İl Müftülüğünden kadın vaiz geldiği ifade edilmiştir. Birimin; haftalık konferans, hafızlık, Kur'an-ı Kerim kursu, dini bilgiler yarışması gibi çalışmalar yapmakta olduğu görüşme gerçekleştirilen vaizler tarafından aktarılmıştır. Kurumda kalan 2 mahpusun hafızlık diploması aldığı ifade edilmiştir.

55. Kurumun kendine ait yemekhanesi bulunmamakta, yemekler aynı kampüs içerisinde bulunan Erzincan Açık Ceza İnfaz Kurumundan gelmektedir. Açık Ceza İnfaz Kurumu mutfağında hazırlanan yemeklerin, ilgili personel ve görevli mahpuslar ile birlikte tüm oda ve koğuşlara belirlenen plan çerçevesinde dağıtıldığı ifade edilmiştir.

56. Yemeklerin miktar ve çeşitliliğinin iâşe bedelleri çerçevesinde günlük kalori miktarı hesaplanarak mevsim şartlarına uygun olarak yapıldığı ve hastalık ve özel durumlarda kişiye özgü beslenme şekli belirlenerek (Kurum Doktoru tarafından) verilmekte olduğu, yapılan yemeklerden her gün numuneler alındığı ve soğuk hava deposunda saklandığı ifade edilmiştir. Bu kapsamda Heyetimizce yapılan ziyaret sırasında kişilere özel diyet uygulandığı, mahpus adı ve uygulanacak diyetin bulunduğu listelerin yemekhane bölümünde mevcut olduğu gözlemlenmiştir.

57. Personel ile mahpuslar aynı yemeği tüketmekte ve yemekler oda ve koğuşlara kişi sayısına göre belirlenen miktarda verilmektedir. Personel için ayrı bir yemekhane bulunmaktadır.

58. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde; Kurumda çıkan yemeklerin çeşitliliğinin ve miktarının artırılması yönünde talepte bulunulmuştur. Yapılan incelemede yemek miktarının yeterli olduğu ve kalitesinin iyi olduğu gözlemlenmiştir.

4. TAVSİYELER

4.1. KURUM İDARESİNE YÖNELİK TAVSİYELER

59. Kurumda bulunan doku hasarı ve travma önleyici odalarda mahremiyetin sağlanması amacıyla kamera görüntüsünün tuvaleti gören kısımlarının dijital olarak kapatılması gibi önlemlerin alınması,

60. Odalarda bulunan eski, yıpranmış ve sararmış yatakların yerine temiz yatakların temin edilmesi⁴,

61. Kurum kantininde daha kalın seccadelerin bulundurulmasının sağlanması,

62. Kurum içi dilekçelere makul sürede cevap verilmesi, mahpusların dilekçeleri hakkında yapılan işlemleri takip edebilmeleri için dilekçelerine kayıt numarası verilmesi ve İdare ile mahpuslar arasındaki iletişimin güçlendirilmesi⁵,

⁴ Nelson Mandela Kuralları, Kural 21: "Yerel ve ulusal standartlara uygun olarak, her mahpusa, verildiğinde temiz, iyi durumda ve temizliği korumaya yetecek sıklıkta değiştirilen, yeterli büyüklükte ve sayıda yatak takımı ve ayrı bir yatak sağlanır."

⁵ Nelson Mandela Kuralları'nın Kural 56: "Her mahpus hapisane müdürüne ya da müdürün temsil yetkisi

63. Mahpusların açık görüş alanında saat bulundurulması talebinin karşılanması,
64. Kurumdaki televizyon kanal sayısının artırılması, kurumda yabancı mahpuslar da bulunduğundan imkânlar dâhilinde yayın sistemine farklı dillerde yayın yapan televizyon kanallarının eklenmesi⁶,
65. Dağıtılan gazetelerin güncelliğini yitirmeden mahpuslara teslim edilmesine özen gösterilmesi,
66. Ceza İnfaz Kurumlarındaki kurslar oyalayıcı birer aktivite olmanın ötesinde mahpusları tahliye sonrası döneme hazırladığı için kurs çeşitliliğinin artırılması⁷,
67. İnfaz koruma memurlarına yönelik insan hakları ve işkence ve kötü muamelenin önlenmesi eğitimlerinin artırılması ve düzenli hale getirilmesi⁸,
68. Erzincan ili Organize Sanayi Bölgesinin bitişiğindeki Ceza İnfaz Kurumunun havalandırma bölümlerine, yakındaki bir lastik fabrikasından ulaşan is, duman ve hava kirliliği sorununun giderilmesi için gerekli girişimlerde bulunulması.

hususları tavsiye edilmektedir.

verdiği bir hapisane personeline, her gün talep ya da şikâyette bulunma olanağına sahiptir.”

Kural 57: “Her talep veya şikâyet hemen ele alınır ve yanıtlanır. Eğer; talep veya şikâyet reddedilir veya makul bir süre içinde yanıtlanmazsa, şikâyetçi şikâyetini yargısal ya da diğer bir merci önüne götürme hakkına sahiptir.”

⁶ Avrupa Cezaevi Kuralları (Rec(2006)2-rev), Kural 37.1: “Yabancı uyruklu mahpusların farklı ihtiyaçlarını karşılamak için pozitif önlemler alınmalıdır.”

⁷ Avrupa Cezaevi Kuralları (Rec(2006)2-rev), Kural 26.2-3, ayrıca Mahpuslara Muameleye Dair Birleşmiş Milletler Asgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Kuralları), Kural 96.2 ve 98.1 şu şekildedir; “Tutuklu ve hükümlülere yeterli düzeyde ve faydalı çalışma imkânı sağlanmalı; mümkünse yapılan çalışma, tutuklu ve hükümlülerin serbest kaldıktan sonra gelir elde etme kapasitesini kaybetmemesini, hatta geliştirmesini sağlamalıdır.”

Avrupa Cezaevi Kuralları (Rec(2006)2-rev), Kural 28.7.a: “Uygulanabildiği ölçüde mahpusların eğitimi; ülkenin eğitim ve meslekî eğitim sistemiyle bütünlük içerisinde olmalıdır. Böylece mahpuslar tahliyelerinden sonra herhangi bir zorlukla karşılaşmaksızın eğitim ve meslekî eğitimlerine devam edebilirler.”

⁸ Avrupa Cezaevi Kuralları (Rec(2006)2-rev) Kural 81.1: “Personele, göreve başlamadan önce genel ve özel görevleri konusunda bir eğitim verilmeli ve düzenlenen teorik ve uygulamalı sınavları geçmeleri istenmelidir.” Nelson Mandela Kuralları, Kural 75.3: “Cezaevi idaresi, göreve başladıktan sonra ve kariyerleri boyunca personelin bilgi ve mesleki yeterliliğini sürdürmek ve geliştirmek için, hizmet içi eğitim faaliyetlerinin kesintisiz olarak sürdürülmesini sağlar.”



TIHEK

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU

**SİLİVRİ 5 NO.LU L TİPİ KAPALI
CEZA İNFAZ KURUMU
ZİYARETİ RAPORU**

2023/12

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

KISALTMALAR

ARDEF	Araştırma Değerlendirme Formu
BİSİS	Bireyselleştirilmiş İyileştirme Sistemi
CETAS	Cezaevi Reçete Takip Sistemi
Covid-19	Yeni Korona Virüs Hastalığı
EPDK	Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması
UYAP	Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi

1. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 6701 sayılı Kanunla, insan onurunu temel olarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.

2. Türkiye, 14.09.2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre Protokolün amacı; *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*

3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2/1-k bendine göre UÖM *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.

4. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 8'inci maddesi uyarınca; *"Kapalı ceza infaz kurumları, iç ve dış güvenlik görevlileri bulunan, firara karşı teknik, mekanik, elektronik veya fizikî engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile temasın olanaklı bulunduğu, yeterli düzeyde güvenlik sağlanmış ve hükümlünün gereksinimine göre bireysel, grup hâlinde veya toplu olarak iyileştirme yöntemlerinin uygulanabileceği tesislerdir."*

5. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda ceza infaz kurumlarına ziyaret gerçekleştirmek TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.

6. Anılan görevin icrası kapsamında, 19.04.2022 tarihinde Silivri 5 No.lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna *habersiz* bir ziyaret gerçekleştirilmiş olup ziyaret heyetinde; Ulusal Önleme Mekanizması Birimi Koordinatörü ..., İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcıları ... ile ... yer almıştır.

7. Heyet üyeleri, ziyaretçi girişinde X-Ray cihazından geçtikten sonra Kuruma giriş yapmıştır. Kurum Birinci Müdürü... ve İkinci Müdürü... ile ilk görüşme gerçekleştirilmiştir. Yapılan ilk görüşmenin ardından İdareden alınan mahpus¹ tasnif listesine göre farklı suç kategorileri göz önüne alınarak ziyaret edilecek koşullar belirlenmiştir. Mahpuslar ile görüşmeler, infaz ve koruma memurları bulunmaksızın ve mahremiyete dikkat edilerek gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerin akabinde ortak alanlar incelenmiş, ilgili personel ile görüşülmüş, çeşitli kayıtlar ve dosyalar incelenmiştir. Son olarak Kurum İdaresi ile tekrar bir araya gelinmiş, heyetin ilk gözlem ve tespitleri, mahpusların talep ve şikâyetleri hakkında yönetim ile görüşülerek ziyaret sonlandırılmıştır.

8. Bu rapor, 18.01.2022 tarih ve 2022/43 sayılı Kurul kararı ve Başkanlık makamının 15.04.2022 tarihli ve 9340 sayılı oluruna istinaden 19.04.2022 ve 20.04.2022 tarihlerinde, Silivri 5 No.lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna gerçekleştirilen ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. KURUM HAKKINDA GENEL BİLGİLER

9. Kurum, Silivri Ceza İnfaz Kurumları Kampüsü içinde bulunan dokuz müstakil ceza infaz kurumundan biri olup L tipi projesine göre inşa edilmiştir. Kurum, İstanbul merkezine yaklaşık 80 km mesafede olup Silivri ilçesinin batı istikametine 12 km mesafededir.

10. Silivri Ceza İnfaz Kurumları Kampüsünde bir adet açık ceza infaz kurumu, sekiz adet L tipi kapalı ceza infaz kurumu, bir adet kapalı ceza infaz kurumu ve bir adet kadın kapalı ceza infaz kurumu bulunmaktadır. Ayrıca kampüste; devlet hastanesi, misafirhane, genel mutfak, ekmek fırını, ziyaretçi bekleme salonu, çamaşırhane, ısı merkezi, kütüphane, jandarma tabur binası, atık su arıtma tesisi, 11 adet trafo ile lojman bölgesinde alışveriş merkezi, kafeterya, restoran, aile sağlığı merkezi ve 500 adet lojman bulunmaktadır.

11. Kurumun kapasitesi 1678 kişi olup artırılmış kapasite 2358'dir. 28 kişilik olarak tasarlanan çoklu odaların kapasiteleri 38 kişilik olacak şekilde artırılmıştır. Kurumda 38 kişilik 60 adet kapasitesi artırılmış çoklu oda, dört adet üç kişilik oda, bir adet 26 kişilik hasta odası, 37 adet tek

¹ Kanuni bir tabir olmamakla birlikte, "mahpus" kelimesi, ceza infaz kurumlarında özgürlüğünden mahrum bırakılan tutuklu, hükümlü ve hükmen tutuklu (hükümözlü) kişilerin her üçünü de barındıran çatı bir kavram olarak raporda yer almaktadır.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

kişilik oda bulunmaktadır. Tek kişilik odalardan ikisi doku hasarı ve travma önleyici² oda olarak kullanılmaktadır.

2.2. MERKEZ PERSONELİ

12. Kurumda toplam 245 personel görev yapmakta olup personelin unvanlarına göre dağılımı aşağıdaki gibidir:

UNVAN	MEVCUT KADRO SAYISI
Kurum Birinci Müdürü	1
Kurum İkinci Müdürü	3
İdare Memuru	2
Diş Hekimi	1
Öğretmen	2
Psikolog	4
Sosyal Çalışmacı	1
Sayman	1
İnfaz ve Koruma Başmемuru	9
İnfaz ve Koruma Memuru	201
Cezaevi Kâtibi	12
Ambar Memuru	1
Bilgisayar İşletmeni	1
Teknisyen	2
Sağlık Memuru	4
TOPLAM	245

13. Kurum personelinin, Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü(CTE) Eğitim Merkezleri tarafından planlanan hizmet içi ve yetiştirme eğitimlerinin yanı sıra eşik puan ve erken iyileştirme, ziyaretçi kabul eğitimi, mesleki müdahale eğitimi, Psiko-sosyal Servis memur eğitimi, kütüphane ve yayın işlemleri eğitimi, iyi hal uygulamaları eğitimi, firar ve firar girişimlerini önleme eğitimi, kuruma kabul işlemleri eğitimi, Manevi Rehberlik Birimi eğitimi, Emanet Para ve Kıymetli Eşya Birimi eğitimi, liderlik ve yöneticilik eğitimlerini düzenli olarak almakta oldukları belirtilmiştir. Bunun yanında Eğitim Daire Başkanlığı tarafından belirlenen eğitimlere CTE Uzaktan Eğitim Yönetim Sistemi aracılığıyla katılım sağlandığı öğrenilmiştir.

² Yumuşak oda, süngerli oda veya müşahede odası olarak da bilinmektedir.

14. Kurum personelinin, CTE Personel Eğitim Merkezleri tarafından planlaması yapılan ve gerçekleştirilen yetiştirme eğitimleri ve mesleki müdahale eğitimleri doğrultusunda insan hakları alanında eğitim almakta oldukları ve alınan bu eğitimler kapsamında hassas gruplara olan yaklaşım hususunda gerekli donanıma sahip oldukları bilgisi verilmiştir.

15. Kurum personeli, kampüste yer alan diğer ceza infaz kurumları personeli ile aynı çalışma saatlerine sahiptir. Çalışma saatleri hafta içi 08.00-17.00 şeklindedir. Vardiyalı olarak çalışan personel ise 08.00-20.00 arası 12 saat çalışıp 24 saat istirahat ettikten sonra 20.00-08.00 saatleri arasında tekrar 12 saat çalışıp 48 saat istirahat etmektedir.

2.3. ÖZGÜRLÜĞÜNDEN MAHRUM BIRAKILAN KİŞİLER

16. Ziyaret tarihi itibarıyla Kurumda altısı engelli toplam 2169 mahpus bulunmaktadır. Engelli mahpuslardan beşinin fiziksel birinin ise zihinsel engeli bulunduğu bilgisi edinilmiştir. Mahpuslardan 12'sinin 65 yaş üstü olduğu belirtilmiştir.

3. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

3.1. FİZİKSEL KOŞULLAR

3.1.1. KOĞUŞLAR/ODALAR

17. Kurumdaki 38 kişilik koğuşların havalandırma bahçesinin 81,7 m², ortak alanların 91,8 m², koğuş içinde bulunan yedi adet bölümün 86,94 m² olmak üzere toplam 260,44 metrekareden oluştuğu öğrenilmiştir.

18. Kurumda yedi adet bulunan üç kişilik odanın her birinin 137,61 m² alana sahip olduğu aktarılmıştır.

19. Tekli odaların alanının ise tuvalet dâhil 10,47 m² olduğu ifade edilmiştir.

20. Kurumda toplam 2358 adet ranzalı yatak bulunduğu bilgisi edinilmiştir.

21. Koğuşlarda mutfak bulunduğu, koğuşların alt kısmında yatma alanı olarak kullanılan iki bölüm, yukarı kısmında ise beş bölüm mevcut olduğu gözlemlenmiştir. Bazı koğuşlarda fens teli bulunduğu görülmüştür. Bunun yanında koğuşlarda iki tuvalet ve iki banyo olduğu görülmüştür.

22. Tek kişilik odaların aynı blokta yan yana beş odanın bulunacağı şekilde ayarlandığı ve yan yana olan koğuşlara aynı suç tiplerinden olan kişilerin yerleştirildiği görülmüştür.

23. Ziyaret edilen koğuşların hepsinde mahpus sayısı kadar dolap bulunmadığı, mevcut dolapların birçoğunun kapağının olmadığı, dolap eksikliğinin tamamlanması için kantinden dört çekmeceli plastik komodinin satın alınabildiği anlaşılmıştır. Konu hakkında mahpuslarla yapılan görüşmelerde komodininde bulunacak çekmece sayısı için İdarenin iki çekmece sınırlaması

getirdiği ifade edilmiştir. Adalet Bakanlığı tarafından düzenlenen iç yönerge uyarınca ise komodinde üç çekmeceye izin verileceğinin yazıldığı görülmüştür. İdare ile yapılan görüşmede bu durum aktarılmış, koşullardaki dolap sayısı ve komodindeki çekmece sayısında artışa gidileceği belirtilmiştir.

24. Koşullarda üst katta bulunan iki acil durum butonunun iptal edildiği ve her odada çalışan bir acil durum butonu bırakıldığı görülmüştür.

3.1.2. ISINMA

25. Kurum İdaresi tarafından, Silivri Açık Ceza İnfaz Kurumu bünyesinde bulunan ısı merkezinden Kurumun kalorifer sistemine sıcak su temin edilerek koşullarda ve odalarda ısınmanın sağlandığı dile getirilmiştir.

3.1.3. SUYA ERİŞİM

26. Kurumun su ihtiyacının İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi isale hattı tarafından Silivri Açık Ceza İnfaz Kurumunda bulunan su deposundan karşılanmakta olduğu ve 24 saat temiz suya erişim imkânının bulunduğu belirtilmiştir. Mahpuslar tarafından içme suyunun Kurum kantininden temin edilmekte olduğu belirtilmiştir. 2021 yılının Aralık ayı, 2022 yılının Ocak ve Şubat aylarına ait su analiz raporlarına göre; Kurum suyu, İnsani Tüketim Amaçlı Sular Hakkında Yönetmelik ile belirlenen standartlara uygundur.

27. Mahpusların sıcak su ihtiyaçlarını karşılamak için pet şişelerin içine su doldurup kaloriferler üzerinde ısıttıkları görülmüştür. Ayrıca bazı mahpuslar, sıcak su ihtiyaçlarını karşılamak için su ısıtıcısı kullandıklarını ifade etmişlerdir. İdare, sıcak suyun Silivri Açık Ceza İnfaz Kurumundan geldiğini, sıcak suyun geliş saatlerinin kendilerine de bildirilmediğini ifade etmiştir. İdare tarafından Kuruma bağımsız bir su hattı çekilmesinin planlandığı ancak henüz fizibilite çalışmalarına başlanmadığı ifade edilmiştir.

3.1.4. HİJYEN KOŞULLARI

28. Kurumda gerekli hijyen düzeyinin sağlanması adına tüm koşullarda ve eklentilerinde aylık böcek ve haşere ilaçlaması yapıldığı belirtilmiştir. Koşulların yüzey dezenfektanı ile dezenfekte edildiği ifade edilmiştir. Bunun yanında koridor başlarında, kapalı görüş alanlarında, tüm birimlerin girişlerinde el ve cilt dezenfektanları bulunduğu, koşullardan çeşitli sebeplerle dışarı çıkan mahpuslara maske, tulum, önlük gibi koruyucu hijyen malzemelerinin verildiği görülmüştür. Mahpuslar tarafından koşullara yeterli miktarda bulaşık deterjanı ve çamaşır suyu verildiği belirtilmiştir.

29. Koşullara yapılan ziyaretlerde; bazı koşulların duvarlarının boyalarının döküldüğü, yerdeki fayansların çatladığı, bazı koşulların ise tadilatının yapıldığı, duvarlarının boyandığı ve lambalarının değiştirildiği görülmüştür. İdare ile yapılan görüşmede; Kurum koşullarında kısa bir süre önce tadilatlara başlandığı, tadilat kapsamında sırasıyla koşulların duvarlarının boyandığı, fayanslarının yenilendiği ifade edilmiştir.

30. Kurumda bulunan çamaşır odasında yedi çamaşır ve dört kurutma makinesi bulunduğu görülmüştür. Mahpusların eşyalarını çamaşır filelerine yerleştirerek ücreti karşılığında yıkatabildikleri öğrenilmiştir. Çamaşırın 30 derecede yıkandığı ve daha sonrasında kurutma makinasında kurutulduğu bilgisi edinilmiştir. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde; Kurumda çamaşır kurutma makinesi olmasına rağmen yıkanan kıyafetlerin tam kurutulmadan koğuşa getirildiği ve özellikle kış aylarında kıyafetlerin kurumadığı ve nemli kaldığı dile getirilmiştir. Çamaşır odasında yapılan incelemelerde; yıkanma ve kurutma işlemleri tamamlanmış çamaşırın tam kurumadığı ve hafif nemli olarak mahpuslara gönderildiği tespit edilmiştir. İdare tarafından, konu hakkında; kurumdaki mevcudun fazla olması ve elektrik faturalarının yüksek gelmesi nedeniyle çamaşırın hızlı bir şekilde ve minimum enerji harcanarak yıkanmasının hedeflendiği ve bu sebeple söz konusu durumun meydana geldiği ifade edilmiştir.

3.1.5. DOKU HASARI VE TRAVMA ÖNLEYİCİ ODA

31. Kurumda iki adet doku hasarı ve travma önleyici oda bulunmaktadır. Odada doğal havalandırma için küçük camların açıldığı, bu odaların mavi renkli dolgu malzemesi ile kaplandığı, doğal ışık aldığı, köşesinde bir adet tuvalet bulunacak şekilde tasarlandığı görülmüştür.

32. Yapılan kamera kaydı incelemesinde; oda kayıtlarında tuvalet kısmının dijital tekniklerle kapatıldığı ve kayıt altına alınmadığı tespit edilmiştir.

3.2. SAĞLIK VE PSİKO-SOSYAL DESTEK HİZMETLERİ

3.2.1. SAĞLIK

33. Sağlık Servisinde; hekim, diş hekimi, Adalet Bakanlığı personeli olan üç sağlık memuru ve Sağlık Bakanlığı personeli olan bir sağlık memuru görev yapmaktadır. Sağlık Servisinde; muayene, pansuman, kan tahlili, ilaç temini, ilaçların takibi ve dağıtımı, aşılama, PCR testi, açlık grevi takipleri ve hastane sevk işlemleri hizmetlerinin sunulduğu belirtilmiştir. Kurumda koruyucu ve tedavi edici sağlık hizmetleri, Kurum Hekimi başkanlığında yerine getirilmektedir. Kurum Hekiminin haftanın beş günü Kurumda bulunduğu öğrenilmiştir.

34. Kurum Hekimi ile yapılan görüşmede; sağlık servisinin iş yükünün çok fazla olması sebebiyle mahpusların Kuruma ilk giriş muayenelerinin büyük bir kısmının Adalet Bakanlığı

kadrosunda bulunan sağlık memurları tarafından yapıldığı, darp cebir şüphesi bulunan durumlarda Kurum Hekimi tarafından ilk giriş muayenesinin gerçekleştirildiği bilgisi edinilmiştir.

35. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde; haftada bir gün önceden dilekçe yazarak revire çıkabildikleri öğrenilmiştir. Sağlık dosyaları incelendiğinde mahpuslara gerekli ilaçların düzenli olarak verildiği anlaşılmıştır. Kamera kayıtları incelendiğinde ilaçların mahpuslara iki infaz ve koruma memuru tarafından her gün düzenli olarak verildiği görülmüştür. Kurum Hekimi, verilen ilaçların mahpuslar tarafından kötüye kullanılabildiğini ve bu sebeple mahpuslardan sıklıkla ilaç talebi olduğunu belirtmiştir. Düzenli olarak kullanılan ilaçların ise Cezaevi Reçete Takip Sistemi (CETAS)³ ile takip edildiği, bir ilaç bitmeden yenisinin sipariş edilemediği, bu konuda Kurum Hekiminin de herhangi bir tasarruf yetkisinin bulunmadığı ifade edilmiştir.

36. Kurum Hekimi tarafından; 2204 mahpusun bulunduğu cezaevinde tek hekim olarak çalıştığı, yanında görev yapan dört sağlık memurundan sadece bir sağlık memurunun kendisine bağlı şekilde çalıştığı, üç sağlık memurunun ise Adalet Bakanlığı kadrosunda bulunduğu ve eleman sayısının yeterli olmadığı ifade edilmiştir. Kurumda aslında bir hekimin daha görevli olduğu ancak askerlik vazifesi nedeniyle 29.03.2022 tarihinde Kurumdan ayrıldığı ve 05.05.2022 tarihinde tekrar göreve başladığı öğrenilmiştir. Kurumda askerlik, izin gibi sebeplerden ötürü sağlık çalışanı sayısında bir eksilme olduğunda İl Sağlık Müdürlüğünden geçici görevli personel talep edildiği, sağlık hizmetlerinin hiçbir aksama olmaksızın yürütüldüğü ifade edilmiştir. Kurum Hekimi tarafından, günde yaklaşık 30-35 civarı mahpus ile görüşme gerçekleştirildiği, Sağlık Servisine günlük ortalama 100 dilekçe geldiği, içlerinden hangi mahpusun inceleneceği, hangisinin hastaneye sevk edileceği veya hangi mahpus ile görüşme yapılıp yapılmayacağını kendisi tarafından belirlendiği belirtilmiştir.

37. Kurumda kronik hastalığı bulunan mahpusların düzenli olarak muayenelerinin yapıldığı, kullandıkları ilaçların düzenli olarak takip edildiği, bu mahpusların durumlarının yakından izlendiği, ihtiyaç halinde sağlık servisinde muayenelerinin yapıldığı öğrenilmiştir. Mahpusların Kurumda yapılan muayeneleri sonrasında tedavilerinin devamı için ileri bir sağlık merkezine aynı gün içerisinde sevk edilmesinin Kurum Hekimi tarafından uygun görülmesi durumunda gerçekleştirilmekte olduğu ifade edilmiştir.

38. Kurum Hekimi tarafından, mahpusların sevk edildiği hastanelerdeki klinik teşhis ve yapılan tedavilerine ait detayların net olarak belirtilmediği; diğer hastanelerdeki doktorlar tarafından bilgi akışının yazılı olarak hem hasta dosyasına hem de e-nabız kayıtlarına işlenmediği, sevk

³ CETAS, Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğü ile birlikte çalışılmış, Türk Eczacıları Birliği öz kaynakları ile geliştirilen, teknik ve bilgi güncellemeleri Türk Eczacıları Birliği tarafından sağlanan Cezaevleri İlaç Takip Sistemidir. Türkiye içinde tutuklu ve hükümlülerin tüm ilaç temin süreçlerini düzenleyen uygulamadır. (<https://cetas.teb.org.tr/>) (E.T:09.05.2022).

belgelerinin üzerine yazılan teşhis ve tedavi özet bilgilerinin okunaksız ve yetersiz olduğu ifade edilmiştir. Ziyaret heyeti tarafından yapılan incelemede, konu hakkında Kurum hekimi tarafından ilgili hastanelere dış yazı yazıldığı buna rağmen kayıtların gereği gibi tutulmadığı anlaşılmıştır.

39. Mahpuslar tarafından Kurumdaki Dış Hekimine randevu için yazdıkları dilekçelere her zaman geri dönüş yapılmadığı, muayene edilen mahpuslara da sadece ağrı kesici ilaç verildiği, bunun dışında herhangi bir işlemin yapılmadığı belirtilmiştir. Ziyaret tarihinden üç ay önce göreve başlayan Dış Hekiminin, Aday Memurluk Eğitimi için yerinde olmadığı ifade edilmiştir.

40. Dış Tedavi Odası olarak tahsis edilen bölüme yapılan ziyarette; Dış Hekiminin muayene kayıtlarını hem vizite defterine hem de UYAP sistemine düzenli biçimde kaydettiği görülmüştür.

41. Revirin standartlara uygun bir yapıda olduğu gözlemlenmiştir. Revirdeki ilaçların bir kısmının son kullanma tarihlerinin geçmiş olduğu görülmüştür.

3.2.2. PSİKO-SOSYAL SERVİS

42. Psiko-sosyal Servis çalışmaları Kurumda bulunan beş psikolog, bir sosyal çalışmacı, dört Psiko-sosyal Servis memuru tarafından yürütülmektedir. Ziyaret gününde, bir psikoloğun askerlik hizmetini yerine getirmekte olduğu için Kurumda bulunmadığı belirtilmiştir.

43. Kurumun Psiko-sosyal Servis personeli tarafından Kuruma yeni gelen mahpuslar ile üç iş günü içerisinde ilk değerlendirilmenin yapılması amacı ile görüşme gerçekleştirildiği, elde edilen verilerin Bireyselleştirilmiş İyileştirme Sistemi (BİSİS)'ne kayıt edildiği belirtilmiştir. Bu görüşmede mahpus hakkında genel bilgi alındığı, mahpusun kendi sorununa ilişkin tanımı, gelişim basamakları, yaşadığı sorunlarla baş etme kaynakları, güçlü yanları, varsa önceki tedavileri, zihinsel durumu, duyu durumu ve sosyal destek sistemlerinin tespit edildiği, bu doğrultuda kişisel yapılandırılmış müdahale programları oluşturulduğu ve mesleki çalışmalar ile kişisel takibe başlandığı ifade edilmiştir.

44. Yapılan bireysel görüşmelerin UYAP sistemine kaydedildiği, 01.01.2022-19.04.2022 tarihleri arasında 464 kişiye Yapılandırılmış Ruhsal Değerlendirme ve Bireysel Müdahale Programı(YARDM), BİSİS ve Araştırma Değerlendirme Formu (ARDEF) programlarının uygulandığı bilgisi edinilmiştir.

45. Psiko-sosyal servis personeli tarafından yapılan mesleki görüşmelerin mahpuslardan gelen dilekçeler dikkate alınarak yürütülmekte olduğu, ayrıca talepleri olmaksızın mahpusların oda arkadaşlarından veya ailelerinden alınan bilgiye dayalı olarak ya da Kurum personeli tarafından yapılan bildirimlerle de mesleki görüşmelerin yapıldığı öğrenilmiştir.

46. Servis çalışanları tarafından, Kurum Psiko-sosyal Servisine dilekçe yazarak ulaşan ve Kurum içi başka ihtiyaçlardan dolayı farklı birimlerden veya kurumlardan faydalanmasının yararlı

olacağı düşünülen mahpusların ilgili birimlere yönlendirildiği ifade edilmiştir. Bu çerçevede 01.01.2022-19.04.2022 tarihleri arasında; 39 mahpusun Kurum Revirine, 39 mahpusun İnfaz Birimine, 25 mahpusun İdare ve Gözlem Kuruluna, 17 mahpusun Disiplin Birimine ve üç mahpusun Eğitim Birimine yönlendirilmesinin yapıldığı öğrenilmiştir.

47. Mahpusların kendi yaşantılarına dair duygulanımları veya Kurumda yaşanan olay sonucunda ajite duruma gelmesi halinde özel görüşmeler yapıldığı, ayrıca ilgili birim ve kurumlara yönlendirmelerin gerçekleştirildiği ifade edilmiştir. 01.01.2022-19.04.2022 tarihleri arasında 29 mahpus ile kriz görüşmesi yapıldığı bilgisi edinilmiştir.

48. Kendisine zarar vermeye ve intihara meyilli olan mahpuslar hakkında düzenli olarak İntihar Vaka Risk Değerlendirme toplantıları yapıldığı öğrenilmiştir. Bu doğrultuda birimler arası iş birliği yoluna gidilerek çözüm üretilmeye çalışıldığı aktarılmıştır.

49. Bireysel görüşmelerin, Covid-19 pandemisi öncesi Psiko-sosyal Servis Birimine ait üç bireysel görüşme odasında gerçekleştirilmekte iken Covid-19 pandemisi döneminde avukat ile görüşme odası olarak kullanılan beş odada gerçekleştirildiği bilgisi edinilmiştir. Grup çalışması faaliyetlerinin Kurumdaki etkinlik salonunda gerçekleştirilmekte olduğu belirtilmiştir.

50. Psiko-sosyal Serviste, 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 89'uncu maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca yapılan değişiklik doğrultusunda iyi hal kararlarının belirlenmesi amacıyla Gözlem Değerlendirme ve Gelişim Değerlendirme Raporlarının hazırlandığı öğrenilmiştir. Bu kapsamda; ruhsal değerlendirme yapmak amacıyla mahpuslarla bireysel görüşmeler yapıldığı ve mahpusların kurumda kalacakları muhtemel sürenin altı ay veya daha uzun olması halinde iyileştirme planı hazırlanarak iyileştirme faaliyetleri yürütülmekte olduğu belirtilmiştir.

51. 01.01.2022-19.04.2022 tarihleri arasında 15 mahpusun yakınları ile telefonda veya yüz yüze görüşmeler yapıldığı bilgisi verilmiştir. Ailelere bu sayede rehberlik desteği sağlandığı belirtilmiştir.

52. Adalet Bakanlığı ile Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı arasında Tutuklu, Hükümlü veya Yükümlüler ile Çocukların Sosyal Hizmetlerden Yararlandırılması Hakkında İş Birliği Protokolü⁴ çerçevesinde 01.01.2022-19.04.2022 tarihleri arasında beş mahpusun ikametgâh adreslerinin bulunduğu illerin Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüklerine yönlendirildiği bilgisi edinilmiştir.

⁴ Protokol'ün "Amaç" başlıklı birinci maddesi şu şekildedir: "Bu Protokol, ceza infaz kurumlarında ve tutukevlerinde bulunan 12-18 yaş grubu hükümlü veya tutuklu çocuklar, hükümlü veya tutukluların yanında kalmakta olan 0-6 yaş grubu çocuklar, ebeveynleri ceza infaz kurumunda olan çocuklar ve denetimli serbestlik altındaki çocuklardan korunma ihtiyacı içinde olanların ruh ve beden sağlıklarının korunması, psikososyal gelişimlerinin desteklenebilmesi, topluma uyum süreçlerinde destek olunabilmesi amacıyla, çocukların barınma, eğitim, ulaşım ve benzeri ihtiyaçlarını gidermeye yöneliktir."

53. İhtiyaç sahibi olan mahpusların ailelerine ayni ve nakdi yardımların sağlanması amacıyla Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüklerine, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarına yönlendirmeler yapıldığı bilgisi edinilmiştir.

54. Kurumda görev yapan personel ile de talepleri olması durumunda görüşmeler yapıldığı aktarılmıştır.

3.3. BESLENME

55. Yemeklerin Kuruma Silivri Açık Ceza İnfaz Kurumundan günlük iâşe bedeli nispetinde hazırlanarak gelmekte olduğu belirtilmiştir. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde; günde üç öğün yemek verildiği, yemeklerin çeşitliliğinin yeterli seviyede olmadığı, yemeklerin porsiyonlarının az olduğu, bu sebeple kantinden sürekli gıda alışverişi yapmak zorunda kaldıkları dile getirilmiştir. Mahpuslara verilen yemeklerin Adalet Bakanlığı ile Sağlık Bakanlığı tarafından yapılan çalışmalar neticesinde bir kişi için günlük alınması gereken ortalama kalori değeri olan 2300 kalori olacak şekilde ve belirlenen iâşe bedeli doğrultusunda hazırlandığı bilgisi edinilmiştir.

56. Kantinde yapılan incelemelerde; ürün çeşitliliğinin yeterli olduğu ve genel manada ürünlerin düzenli bir şekilde yerleştirildiği görülmüştür. Kantin fiyat listesine göre ürünlerin fiyatlarının standart seviyelerde olduğu gözlemlenmiştir. Mahpuslar tarafından kantin fiyat listesinin kendilerine her ayın başında koğuşlara verildiği ifade edilmiştir. İdare tarafından da kantin fiyat listesinin her ayın başında koğuşlara verildiği, ayrıca kantinde satılan ürünlerin fiyatlarında değişiklik olduğunda ise Kurum kanalında bilgilendirme yapıldığı bilgisi verilmiştir.

3.4. YÖNETİM VE PERSONELİN TUTUMU

3.4.1. BASINDA YER ALAN KÖTÜ MUAMELE İDDİALARI

57. Bazı internet sitelerinde Kurumda kötü muamelede bulunulduğuna ilişkin haberlere yer verilmesi üzerine Silivri Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından verilen 2022/4157 ve 2022/4431 sayılı kararlar ile adli soruşturmanın sonuçlandırıldığı, ilgililer hakkında yargılama sürecinin başlatıldığı öğrenilmiştir. Adalet Bakanlığı Adalet Başmüfettişi ve Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü Başkontrolörü tarafından yürütülen idari soruşturmaların da tamamlandığı bilgisi edinilmiştir.

3.4.2. DİSİPLİN VE ŞİKÂYET PROSEDÜRLERİ

58. Kurumda dilekçeler, sabah sayımı esnasında infaz ve koruma memurları tarafından toplanmaktadır. Mahpuslardan toplanan dilekçelerin genellikle; Sağlık Servisi, İnfaz Birimi,

Psiko-sosyal Servis Birimi ve Eğitim Biriminin görev alanlarına giren konularla ilgili olduğu belirtilmiştir.

59. Kurumda 01.01.2021-20.04.2022 tarihleri arasında mahpuslar arasında gerçekleştiği belirtilen 95 adet vaka ile ilgili olarak Silivri Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulduğu bilgisi edinilmiştir.

60. Mahpusların verdiği dilekçelerin; ağırlıklı olarak Kurum uygulamalarına ve İdare ve Gözlem Kurulu kararlarına yönelik itirazları içerdiği, işkence ve kötü muamele iddiasıyla başvuruda bulunan mahpus bulunmadığı ifade edilmiştir.

61. 2022 yılında ziyaret tarihine kadar hakkında şikâyetle bulunulan ve disiplin soruşturması açılan personel bulunmadığı ifade edilmiştir.

3.5. SOSYAL, SPORTİF VE KÜLTÜREL FAALİYETLER

62. Kurumda iki açık spor sahası ve bir kapalı spor salonu bulunmaktadır. Kapalı spor salonu tadilat sebebiyle kullanılamamaktadır. İdare tarafından kapalı spor salonu için tadilat yapılacağı ancak tadilat için henüz bütçe ayrılmamış olduğu belirtilmiştir. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde, açık spor sahasına ayda bir defa çıkabildikleri ifade edilmiştir.

63. Açık Öğretim Ortaokulu'nda 73, Açık Öğretim Lisesi'nde 350, Erzurum Açık Öğretim Fakültesi'nde 12, İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi'nde 20 ve Eskişehir Anadolu Açık Öğretim Fakültesi'nde 73 mahpusun eğitim aldığı öğrenilmiştir.

64. Kurumda bir kütüphane, beş derslik, içinde sinema salonu bulunan bir etkinlik odası bulunduğu görülmüştür. İdareden edinilen bilgilere göre; 01.01.2022-19.04.2022 tarihleri arasında 43 sinema gösterimi, sekiz münazara, bir masa tenisi turnuvası, bir satranç turnuvası, yedi şiir dinletisi, 16 belgesel gösterimi yapıldığı ve bu etkinliklerden 2036 mahpusun istifade etmiştir. Aynı dönemde gerçekleştirilen bir seminerden ise 18 mahpusun yararlandığı öğrenilmiştir.

3.6. DIŞ DÜNYA İLE İLETİŞİM VE AÇIK HAVADAN FAYDALANMA

65. Mahpuslardan alınan bilgilere göre; sabah sayımı ile birlikte havalandırma alanının kapılarının açıldığı, akşam sayımında kapıların tekrar kapatıldığı, kışın ise hava koşullarından ötürü kapıların daha erken kapatıldığı öğrenilmiştir. Çok kişilik koğuşlarda, Kurumun mimarisine uygun olarak alt katta salona bağlı havalandırma alanı bulunduğu görülmüştür.

66. İdare tarafından, tekli odaların bulunduğu bloklarda bir avlunun bulunduğu, mahpuslara uygulanan infaz rejiminin gereği olarak her gün bir saat süreyle avluya çıkabildikleri, aynı bloktaki mahpusların ortak avluya blokta yer alan diğer mahpuslar ile aynı anda çıkabildikleri belirtilmiştir.

67. Kurumda hafta içi 09.00-17.00 saatleri arasında kapalı görüş, her ayın ilk haftası 08.30-17.00 saatleri arasında açık görüş yaptırıldığı belirtilmiştir.
68. Kurumda 15 avukat görüşme odası, sekiz SEGBİS odası, 30 adet dışarıyla görüşebilen, iki adet cezaevinden cezaevine olmak üzere toplam 32 ankesörlü telefon, iki iş atölyesi, sekiz psiko-sosyal görüşme odası bulunduğu ifade edilmiştir. Kurumda engelliler için bir adet avukat görüşme odası bulunduğu ancak bu odanın depo olarak kullanıldığı görülmüştür.
69. Kurumda Akıllı Cihazların Ceza İnfaz Kurumlarına Entegrasyonu Projesi(ACEP)⁵ kapsamında koğuşlara görüntülü ve sesli arama kabinleri kurulduğu görülmüştür. Karantina odasında tutulan ve güvenlik veya suç grubu sebebiyle tekli odada tutulan mahpuslar her cuma günü mesai saatleri içinde ankesörlü telefon üzerinden görüşme gerçekleştirmektedir. Çok kişilik koğuşlara yeni eklenen görüntülü telefon sayesinde mahpusların ziyaret olmaması durumunda haftalık en fazla altı seferde kullanılmak üzere toplam bir saat, ziyaretin olması durumunda ise haftalık en fazla üç seferde kullanılmak üzere toplam yarım saat görüntülü telefon görüşmesi yapma hakkı olduğu mahpuslar tarafından ifade edilmiştir. Söz konusu kabinlerin koğuşa eklenmesiyle telefon ile yapılan görüşmelerde azalma olduğu belirtilmiştir.
70. Tek kişilik koğuşlarda görüntülü telefon kabininin bulunmadığı, telefon görüşmesi için dilekçe ile talepte buldukları ve İdarenin belirlediği saatler arasında haftada 10 dakika görüşme yapabildikleri mahpuslar tarafından ifade edilmiştir.

4. TAVSİYELER

4.1. KURUM İDARESİNE YÖNELİK TAVSİYELER

71. Koğuşların mevcudu ve yüz ölçümü göz önünde bulundurulduğunda acil durum butonlarının koğuşların üst katında da bulundurulması,

⁵ Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in 74. maddesinin 2. fıkrasında yer alan ilgili düzenleme şu şekildedir: "...g) Görüntülü telefon görüşmesi yapılmasına imkân sağlayan teknik alt yapının kurulu bulunduğu Bakanlıkça belirlenen kurumlarda, haftalık görüşme süresi otuz dakika olarak uygulanır. Bu sistem oda veya koğuş içine ya da idarece uygun görülen diğer yerlere kurulabilir. Haftalık ziyaret hakkını kullanmayan hükümlülerin bir sonraki haftalık telefon görüşme süresine ayrıca otuz dakika ilave edilir ve bu süre devredilemez. Bu kapsamdaki görüşmeler aynı hafta içerisinde toplam üç görüşmeyi aşmamak koşuluyla bölünmek suretiyle de yapılabilir. İlave edilen otuz dakika için üç görüşme hakkı daha verilir. Bu görüşmeler görüntülü ve sesli olarak yapılabileceği gibi sadece sesli olarak da yapılabilir. (Ek cümleler: RG-12/11/2021-31657-CK-4773/28 md.) Çocuk hükümlüler ile sıfır-altı yaş grubunda çocuğu bulunan kadın hükümlüler hakkında bu bentte düzenlenen telefonla görüşme süresi iki kat olarak uygulanır. Hükümlülere mensubu buldukları dinin bayramlarında kullanılmak üzere otuz dakika ilave görüşme hakkı verilir. ğ) Terör ve çıkar amaçlı suç örgütü üyeleri, görüntülü görüşme ve görüşme süresinin uzatılmasına ilişkin bu haktan kurumdaki tutum, davranış, eğitim ve iyileştirme faaliyetlerine katılma gibi durumları göz önünde bulundurularak idare ve gözlem kurulu tarafından yapılacak değerlendirmeye göre yararlandırılabilir."

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

72. Mahpusların hasarlı olan dolaplarının tamir edilmesi ve mahpus başına bir dolap düşecek şekilde yeni dolap tahsisinin yapılması,
73. Sıcak suyun koğuşlara düzenli aralıklarla verilmesi konusunda yapılan fizibilite çalışmalarının hızlandırılması,
74. Kurumda mevcut fiziksel sorunların çözüme kavuşturulması ve gerekli tadilatların yapılması,
75. Mahpusların çamaşırlarının kurutularak koğuşlara verilmesine özen gösterilmesi,
76. Mahpusların Kuruma ilk giriş muayenelerinin Kurum Hekimi tarafından yapılmasını sağlayacak önlemler alınması,
77. Kurum revirindeki ilaçların son kullanma tarihlerinin düzenli olarak kontrol edilmesi ve tarihi geçmiş olanların tıbbi atık kurallarına göre atılması,
78. Kurumdaki eğitsel, sosyal ve kültürel faaliyetlerin sayısının artırılması,

4.2. İSTANBUL İL SAĞLIK MÜDÜRLÜĞÜNE YÖNELİK TAVSİYELER

79. Kurum Aile Hekimliği tarafından mahpusların sevk edildiği hastanelerde koyulan teşhis ve yapılan tedavilere ait bilgilerin hem hasta dosyasına hem de e-nabız sistemine açık ve anlaşılır bir şekilde işlenmesi için ilgili hastanelere gerekli uyarıların yapılması, hususları tavsiye edilmektedir.



TIHEK

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU

SİNOP AÇIK CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU

2023/13

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

KISALTMALAR

COVID-19	Yeni Korona Virüs Hastalığı
İKİM	İnfaz ve Koruma Memuru
m²	Metrekare
m³	Metreküp
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması
UYAP	Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi

1. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK), 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.

2. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı hükmü uyarınca, İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol (OPCAT) hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanununun 2/1-k bendine göre UÖM; *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.

3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendinde, Kurumun özgürlüğünden yoksun bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu hükme bağlanmıştır. Bu bağlamda ceza infaz kurumlarına ziyaret gerçekleştirmek TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.

4. Anılan görevin icrası kapsamında, 15/9/2022 tarihinde Sinop Açık Ceza İnfaz Kurumuna¹ habersiz bir ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ziyaret Heyetinde; İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcıları... .. ile Kurumumuzun talebi doğrultusunda Valilik tarafından görevlendirilen bir doktor ve bir psikolog yer almıştır.

5. Ziyaret, İdare ile yapılan ön görüşmeyle başlamıştır. Görüşmede; TİHEK Heyeti tarafından, ulusal önleme mekanizması, ziyaretin amacı ve yöntemine ilişkin bilgiler verilmiştir. İdareden Kurum hakkında güncel bilgiler, kurumun mevcut durumu, mahpusların² sayısı ve sınıflandırmalarına ilişkin bilgiler alınmıştır. İdare ile yapılan görüşmenin ardından Ziyaret Heyeti odaların bulunduğu alan ve eklentilerde incelemelerde bulunmuştur. Buradaki incelemelerde mahpuslarla görüşmeler gerçekleştirilmiş ve mahpusların tutuldukları ortam yerinde gözlemlenmiştir. Heyet üyeleri tarafından görüşme gerçekleştirilen mahpuslara; TİHEK hakkında genel bilgi verilmiş, ziyaretin amacı ve kapsamı belirtilmiş; gizliliğe riayet edilerek rapor hazırlanacağı hususu aktarılmıştır. Görüşmeler sırasında infaz ve koruma memurları (İKM) ile

¹ Bundan sonra kısaca Kurum olarak ifade edilecektir.

² Bu raporda kullanılan "mahpus" sözcüğü, ceza infaz kurumlarında özgürlüğünden mahrum bırakılan tutuklu, hükümlü ve hükümlülükleri ifade etmektedir.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

diğer idari personelden herhangi bir kimse bulunmamıştır. Görüşmelerin ardından sağlık servisi, kütüphane, atölyeler, kamera odası, çamaşırhane, kantin, açık görüş alanı, avukat görüşme alanı, personel yemekhanesi, ziyaretçi odaları ziyaret edilmiştir. Ziyaret bitiminde İdare ile son bir toplantı yapılmış; ilk tespit ve gözlemler paylaşılmış, ziyaret sonrası hazırlanacak raporun İdare ve ilgili kurumlarla paylaşılarak tavsiyelerin takip edileceği ve takip ziyareti de yapılabileceği bilgisi verilmiş; ilgili bilgi ve belgeler alınarak ziyaret sonlandırılmıştır.

6. Bu rapor, 18/1/2022 tarihli ve 2022/43 sayılı Kurul kararı ve Başkanlık makamının 14/9/2022 tarihli ve 13689 sayılı oluruna istinaden 15/9/2022 tarihinde Sinop Açık Ceza İnfaz Kurumuna gerçekleştirilen izleme ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. KURUM HAKKINDA GENEL BİLGİLER

7. Kurum binası, Sinop'un Merkez ilçesinde olup şehir merkezine 12 kilometre mesafede bulunmaktadır. 2015 yılında faaliyete geçen Kurum, Sinop E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu ile aynı yerleşke içinde yer almaktadır.

8. Kurum yerleşkesi, 28.964 m² açık alan üzerine inşa edilmiştir. Kurum ana binası üç kattan oluşmaktadır. Giriş katta yemekhane, kantin, güvenlik kamerası kayıtlarının tutulduğu İnfaz ve Koruma Başmemuru odası; birinci katta ise revir, dış polikliniği, kütüphane, psikolog görüşme odası, mescit, bilgisayar odası ve derslik, ikinci katta çay ocağı ve personel yemekhanesi yer almaktadır.

2.2. KURUM PERSONELİ

9. Kurumda toplam 69 personel³ görev yapmaktadır. Bunlardan 32'si sadece Kurumda, 37'si ise hem Kurumda hem de kapalı ceza infaz kurumunda görevli bulunmaktadır. Personelin unvan ve sayı dağılımı ise aşağıdaki gibidir:

UNVAN	PERSONEL SAYISI
Kurum Müdürü	1
Kurum İkinci Müdürü	2
İdare Memuru	3
Öğretmen	2
Diş Hekimi	1

³ Kurum Müdürü, diş hekimi, sağlık memuru, öğretmen, psikolog, aşçı, muhasebe yetkilisi, şoför gibi personelden bazıları hem kapalı hem de açık ceza infaz kurumunda görev yapmaktadır.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

Psikolog	1
İnfaz ve Koruma Başmemuru	1
İnfaz ve Koruma Memuru	27
Kâtip	1
Ambar Memuru	1
Tahsildar	1
Muhasebe Yetkilisi	2
Sağlık Memuru	4
Bilgisayar İşletmeni	5
Kaloriferci	1
Hizmetli	1
Teknisyen	5
Teknisyen Yardımcısı	1
Tekstil Mühendisi	1
Şoför	5
Vaiz	1
Aşçı	2
TOPLAM	69

10. Kurumda görev yapan personelin, Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri Personeli Eğitim Merkezlerince verilen hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimlere katıldığı, Aday Memurluk Eğitimi kapsamında insan hakları, işkence ve kötü muamele yasağı ile hassas gruplara yaklaşım konularında eğitim aldığı, ayrıca insan hakları hakkında Cumhurbaşkanlığı Uzaktan Eğitim Kapısı⁴ üzerinden de çeşitli eğitimler aldığı Kurum İdaresince belirtilmiş; ilgili personelin belirli aralıklarla eğitime çağırılmaya devam edildiği bilgisi paylaşılmıştır.

11. Alınan eğitimler arasında; Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) Eğitimi, Sertifikalı İlk Yardım Eğitimi, İKBM Eğitimi, Afet Acil Durumlar Uygulamalı Yangın Eğitimi, Firar ve Firar Girişimini Önleme Eğitimi, Motivasyon Eğitimi, Yetişkin Bireyselleştirilmiş İyileştirme Sistemi (BİSİS) Eğitimi, Ziyaretçi Kabul İşlemleri Eğitimi (uzaktan eğitim), Hükümlü Disiplin İşlemleri Eğitimi (uzaktan eğitim) yer almaktadır.

2.3. ÖZGÜRLÜĞÜNDEN MAHRUM BIRAKILAN KİŞİLER

12. Kurumda ziyaret tarihinde 414 mahpus kayıtlıdır. Mahpusların 356'sı Yeni Korona Virüs Hastalığı (COVID-19) izninde⁵ olup ziyaret tarihinde Kurumda 58 mahpus bulunmaktadır.

⁴ T.C. Cumhurbaşkanlığı İnsan Kaynakları Ofisi tarafından "Eğitim Her Yerde" sloganı ile tüm kamu kurum ve kuruluşlarının hizmetine sunulan çevrim içi bir eğitim platformudur.

⁵ 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun geçici madde 9/5: "COVID-19 salgın hastalığının ülkemizde görülmüş olması sebebiyle, açık ceza infaz kurumlarında bulunanlar ile kapalı ceza infaz kurumunda bulunup da açık ceza infaz kurumlarına ayrılmaya hak kazanan hükümlüler, 105/A maddesi

3. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

3.1. FİZİKSEL KOŞULLAR

3.1.1. KURUMUN FİZİKSEL DURUMU

13. Kurumda giriş katta 10, birinci katta 10, ikinci katta 10 olmak üzere yatakhane olarak kullanılan toplam 30 oda mevcuttur. Ortalama büyüklüğü 26 m² ve tam kapasitesi 14 kişilik olan odalarda genel olarak 6 ya da 7 mahpus kalmaktadır.

14. Engelli mahpuslar için zemin katta 1 oda ayrılmış olup odada engellilerin kullanımına uygun banyo ve tuvalet bulunmaktadır. Yapılan incelemede, odanın mahpusların hareketini engellemeyecek şekilde düzenlendiği, tuvalet ve banyoda engelli bireylere uygun tutunma barı gibi kolaylaştırıcı fiziki donanım ile klozetin olduğu, odanın asansöre yakın olduğu ve engelli mahpusların üst katlara ulaşımının rahatlıkla sağlandığı görülmüştür.

15. Mahpusların yatakhane olarak kullandıkları odaların ferah ve aydınlık olduğu, her mahpusun kendisine ait yatak ve dolabının bulunduğu görülmüştür.

16. Kurumda her katta ortak kullanılan tuvalet ve banyo yer almaktadır. Banyolarda duş perdesi ile bölünmüş toplam 18 duş alanı bulunmaktadır. Buradaki duş başlıklarının duvara sabitlenmediği, duş hortumlarının dışarıda bırakıldığı, bazı duş başlıklarının kırık olduğu ve kırık duş başlıklarının pet şişeler ile kapatıldığı, banyoların tavanında delikler bulunduğu görülmüştür. İdare, duş başlıklarının mahpuslar tarafından kırıldığını ancak banyo bölümünde güvenlik kamerası olmadığı için sorumluların bulunamadığını, duş başlıklarının kırılmasını önlemek amacıyla pet şişeyle kapattıklarını; banyo tavanındaki deliklerin rutubet oluşmasını engellemek için açıldığını belirtmiştir.

17. Kurum bahçesinde 2018 yılında inşası tamamlanarak faaliyete girmiş bir cami bulunmaktadır. Caminin ibadete uygun şekilde düzenlendiği, zemininin halı ile kaplı ve temiz olduğu görülmüştür. Mahpuslar ve personelin camiden yararlanabildiği, ayrıca personelin Kurumun birinci katında yer alan mescidi kullanabildiği, mahpusların ise odalarında namaz kılabilirdikleri bilgisi paylaşılmıştır.

kapsamında denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak cezasının infazına karar verilen hükümlüler ve 106'ncı madde veya diğer kanunlar uyarınca denetimli serbestlik tedbirinden yararlanan hükümlüler, 31/5/2020 tarihine kadar izinli sayılır. Salgının devam etmesi hâlinde bu süre, Sağlık Bakanlığının önerisi üzerine Adalet Bakanlığı tarafından her defasında 2 ayı geçmemek üzere 19 kez uzatılabilir. Bu fıkra uyarınca izinli sayılanlar hakkında 95 ve 97'nci madde hükümleri uygulanır." (26/5/2022 tarihli ve 7407 sayılı Kanununun 11 inci maddesiyle 5'inci fıkrada yer alan "12 kez" ibaresi "19 kez" şeklinde ve altıncı fıkrada yer alan "31/5/2022" ibaresi "31/7/2023" şeklinde değiştirilmiştir.) hükmü gereğince COVID-19 izni 31/7/2023 tarihine kadar uzatılmıştır.

18. Kurum bahçesinde halı saha, spor alanı, fırın atölyesi, mobilya atölyesi, seralar, çamaşır asma alanı ve geniş bir ağaçlık alan yer almaktadır. Bahçenin düzenli ve bakımlı olduğu, ağaç gölgelerinde mahpusların oturabileceği bank ve masaların bulunduğu gözlemlenmiştir.

19. Kurumda, elektrik kesildiğinde otomatik olarak devreye giren bir jeneratör bulunmaktadır.

20. Kurumda 63 güvenlik kamerası bulunmaktadır. Kamera kayıtları incelenmiş olup yemekhane, işyurtları, bahçe gibi ortak alanların kör nokta olmayacak şekilde kaydedildiği, odalar ve tuvaletlerde ise mahremiyet gereği kamera olmadığı, kayıtların sistemde geriye dönük olarak 30 gün saklandığı tespit edilmiştir. İncelemeler sırasında Eylül ayının ilk 10 gününe ait bazı kamera kayıtlarının olmadığı görülmüş, İdare tarafından kameraların hafızasının dolması halinde bazı kayıtların silinebildiğini belirtmiştir.

3.1.2. ISINMA

21. Isınma, kömür yakıtı kullanılan merkezi sistem ile sağlanmaktadır. Odalarda ve koridorlarda yeterli büyüklükte ve sayıda kalorifer peteği bulunduğu görülmüştür. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde de ısınma ile ilgili herhangi bir sorun yaşanmadığı belirtilmiştir.

22. Kurumda bulunan mahpuslara, mevsim şartlarına uygun olarak battaniye, nevresim, yastık vb. malzemelerin verildiği bilgisi edinilmiştir.

3.1.3. SUYA ERİŞİM

23. Kurumun günlük kullanım ve içme suyu ihtiyacının belediye şebeke suyundan sağlanmakta olduğu, suyun herhangi bir kimyasal ve bakteriyolojik analiz işleminden geçirilmediği, ayrıca içme suyu ihtiyacına yönelik olarak kantinde pet şişe su satışının da yapılmakta olduğu belirtilmiştir.

24. İdare tarafından su dağıtımında kota uygulaması olmadığı, 24 saat temiz kullanım ve içme suyunun verildiği belirtilmiştir. Sıcak suyun ise her gün 04.30-07.00, 11.30-14.00, 17.00-21.00 saatleri arasında üç kez verildiği, işyurtlarında çalışan mahpusların işe gidiş ve dönüş saatleri dikkate alınarak sıcak su saatlerinin ayarlandığı ifade edilmiştir. Yapılan görüşmelerde mahpuslar, temiz ve sıcak suya erişim konusunda sorun yaşamadıklarını bildirmişlerdir.

3.1.4. HİJYEN KOŞULLARI

25. Kurum Müdürü, mahpusların kantinden temin ettikleri malzemeler ile kaldıkları odaların temizliğini yaptıklarını, tüm katların ve ortak kullanım alanlarının haftada bir kez, ortak kullanılan tuvalet ve banyoların ise günlük olarak görevliler tarafından temizlendiğini aktarmıştır.

26. Kurumda ayda bir böcek ilaçlaması yapıldığı belirtilmiş, ilaçlamaya ilişkin evrak incelendiğinde ilaçlamanın düzenli olarak yapıldığı doğrulanmıştır.

27. Kurumda çamaşırhane ve terzihane bulunmaktadır. Çamaşırhanede bir sanayi tipi çamaşır makinesi, bir ev tipi çamaşır makinesi ve bir sanayi tipi kurutma makinesi bulunduğu görülmüştür. Mahpusların pazartesi, çarşamba ve cuma günleri çamaşırhaneden yararlanabildikleri, mahpusların kullandığı battaniyelerin yılda iki kez yıkandığını, bu hizmetler için mahpuslardan herhangi bir ücret alınmadığı belirtilmiştir.

28. Mahpuslar kurutma makinesinden ücretsiz yararlanabildiklerini, isterlerse Kurum bahçesinde yer alan çamaşır asma alanına da çamaşırılarını asabildiklerini belirtmişlerdir.

29. Kurum terzihanesinde, çalışan mahpusların iş kıyafetlerinin ücretsiz olarak dikildiği, ütülendiği ve tamir

3.1.5. KANTİN

30. Kurumda, mahpusların ihtiyaçlarını karşılayabileceği bir kantin bulunmaktadır. Mahpuslar pazartesi, çarşamba ve cuma günleri olmak üzere haftada üç gün kantinden faydalanabildiklerini, ürün çeşitliliğinin yeterli olduğunu, kantinde olmayan bir ürünü talep etmeleri halinde bu ürünlerin getirildiğini, fiyatların ise yüksek olduğunu belirtmişlerdir.

31. Kantinde gerçekleştirilen incelemede, kantine birden fazla marka ve türde ürün getirilerek çeşitliliğin sağlandığı, son kullanma tarihi geçen ürün bulunmadığı ve ürün fiyatlarının piyasa koşullarına uygun olduğu tespit edilmiştir.

3.2. YÖNETİM VE PERSONELİN TUTUMU

32. Yapılan görüşmelerde mahpuslar, kendilerine karşı işkence ya da kötü muamele konusu olabilecek herhangi bir davranış uygulanmadığını, genel olarak İdare ve Kurum personelinin kendilerine yönelik tutum ve davranışlarından memnun olduklarını belirtmişlerdir.

33. Kurumda, dilekçelerin görevli personel tarafından sabah sayımı sırasında toplanarak başmemurluğa getirildiği; başmemur tarafından ilgili kişilerin UYAP dosyalarına işlendiği, ardından ilgili yerlere havale edildiği belirtilmiş; dilekçelerin genel olarak mahkemelere yazıldığı ve dava dosyaları ile ilgili olduğu ifade edilmiştir. Mahpuslar, yapılan görüşmelerde verdikleri dilekçelerin ilgili makamlara ulaştırılmasında bir sorun yaşamadıklarını, dilekçelerinin ilgili mercilere gönderildiğini ifade etmişlerdir.

34. Mahpusların büyük bir kısmı, Kurum Müdürü ile görüşme yapabildiklerini, günlük çalışmaları sırasında Müdürün sık sık yanlarına gelip sorunlarını dinlediğini belirtmişlerdir. Ziyaret sırasında Müdürün mahpusların isimlerini bildiği, hepsiyle olumlu bir şekilde iletişim kurduğu görülmüştür.

3.3. SAĞLIK VE BESLENME

3.3.1. REVİR VE PSİKO-SOSYAL SERVİS

35. Kurumda, Sinop İl Sağlık Müdürlüğü tarafından görevlendirilen bir aile hekimi, Adalet Bakanlığına bağlı olarak görev yapan bir diş hekimi ve dört sağlık memuru görev yapmaktadır. Revirde; muayene, ilaç takibi ve dağıtımı, basit tıbbi müdahaleler ile hastane sevk işlemlerine yönelik hizmetler sunulmaktadır.

36. Revir, bir diş muayenehanesi ve bir muayene odası olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Ziyaret Heyeti tarafından yapılan incelemede, diş muayenehanesinde diş ünitesinin ve gerekli tedavi malzemelerinin bulunduğu gözlemlenmiştir. Diş hekimi, Salı günlerinin muayene günü olarak belirlendiğini, muayenehanede kanal tedavisi, protez diş gibi protetik işlemler haricindeki diğer hizmetlerin sunulduğunu ifade etmiştir.

37. Muayene odası içinde bir muayene masası, aşıların saklandığı dolaplar ve pansuman için gerekli ekipmanların bulunduğu görülmüştür. Muayene için elektrokardiyografi (EKG) cihazı, ateş ölçer, stetoskop gibi gerekli cihazların kapalı ceza infaz kurumu revirinde bulundurulduğu ve ihtiyaç duyulması halinde oradan getirildiği belirtilmiştir.

38. Aile hekiminin her Perşembe muayene için Kuruma geldiği, mahpusların muayene günü dışında ilaç yazdırma, kontrol gibi işlemler için kapalı ceza infaz kurumunda yer alan revire götürüldüğu belirtilmiştir.

39. Acil müdahale gerektiren hallerde 112 Acil Çağrı Merkezinin arandığı, ambulans gelene kadar mahpusa ilk müdahalenin Kurum sağlık personeline yapıldığı belirtilmiştir.

40. Mahpuslar, dilekçe ile muayene talebinde bulunabildiklerini, sözlü olarak talep ettiklerinde de muayene olabildiklerini ve bu konuda herhangi bir sorun yaşamadıklarını, hastaneye görevli İKM'ler eşliğinde kelepçesiz olarak sevk edildiklerini ifade etmişlerdir.

41. Muayene sonucunda, ileri tetkik ve tedaviye ihtiyaç duyulduğuna kanaat getirilirse, mahpusların bir üst basamak sağlık kuruluşuna sevklerinin sağlandığı ifade edilmiştir. İlgili kayıtlar incelendiğinde mahpusların; Sinop Atatürk Devlet Hastanesine, Samsun 19 Mayıs Üniversitesi Sağlık Uygulama ve Araştırma Merkezine ve Gerze Devlet Hastanesine sevklerinin yapıldığı, ilgili hastanelerde tedavisi devam eden mahpusların mevcut olduğu tespit edilmiştir.

42. Psiko-sosyal serviste bir psikolog görev yapmaktadır. Serviste mahpuslarla bireysel görüşmeler yapıldığı, işyurtlarında çalışmayı talep eden mahpusların psikolojik durumunun test edildiği, kendine zarar verme, salıverilme öncesi gelişim gibi konularda değerlendirmeler yapıldığı belirtilmiştir.

43. Yapılandırılmış Ruhsal Değerlendirme ve Bireysel Müdahale Programı (YARDM) kapsamında, Kuruma ilk kabulü yapılan mahpuslarla üç gün içinde görüşme yapılarak Araştırma Değerlendirme Formu'nun (ARDEF) ⁶ doldurulduğu, ardından mahpusun takibe alınarak gözlemlendiği, sonuca göre altı ayda bir gözlem değerlendirme, gelişim değerlendirme formlarının doldurularak mahpusun ihtiyacına göre destek ve müdahale programlarının düzenlendiği ifade edilmiştir.

44. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde, psikolog ile istedikleri zaman görüşebildikleri, psikoloğun kendilerini sık sık bireysel görüşmeye çağırdığı öğrenilmiştir.

3.3.2. BESLENME

45. Kurumun yemekleri, haftalık yemek listesine göre kapalı ceza infaz kurumunda yer alan mutfakta hazırlanmaktadır. Hazırlanan yemekler, mevcuda göre belirlenerek görevli personel eşliğinde mahpuslara dağıtılmaktadır. Çalışan mahpuslar yemeklerini çalıştıkları yerde, diğer mahpuslar ise yemekhanede yemektedirler. Personel için ayrı bir yemekhane bulunmakta, mahpuslar ile personele aynı yemekler çıkmaktadır.

46. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde yemeklerin genel olarak lezzetli ve doyurucu olduğu belirtilmiştir.

47. Yemek listelerinin ambar birimi tarafından belirlendiği, Kurumda görevli diyetisyen ya da gıda mühendisi bulunmadığı bilgisi paylaşılmıştır.

48. Ziyaret Heyetince öğle yemeği Kurum yemekhanesinde yenilmiş, yemeklerin lezzetli ve doyurucu olduğu, yemekhanenin temiz olduğu gözlemlenmiştir. Haftalık yemek listeleri incelendiğinde; yemeklerin yeterli çeşitlilikte olduğu, meyve ve sebzenin sıkça verildiği görülmüştür.

49. Ziyaret Heyeti tarafından mutfak, kantin, soğuk hava ve kuru bakliyat depoları incelenmiş, bu alanların temiz olduğu, ürünlerin saklama koşullarına uygun bir şekilde muhafaza edildiği görülmüştür.

⁶ "Ceza infaz kurumlarındaki ruh sağlığı problemleri olan hükümlü ve tutukluların personel tarafından erken dönemde tanınması ve psiko-sosyal yardım ve sağlık servisi personelinin eğitimi amacıyla Araştırma Değerlendirme Formu (ARDEF) ve Yapılandırılmış Ruhsal Değerlendirme ve Bireysel Müdahale Programı (YARDM) oluşturulmuştur. Bu programda hükümlünün risk ve ihtiyaçları belirlenmekte ve sonucunda her hükümlü tutuklu için bireyselleştirilmiş psiko-sosyal destek ve müdahale programı hazırlanmaktadır. ARDEF'ten çıkan sonuçlar doğrultusunda hükümlü ve tutuklular ihtiyaçlarına uygun bireysel müdahale ya da grup çalışmalarına yönlendirilmektedir." <https://cte.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/yardm-programi> (E.T.: 14.11.2022).

50. Yapılan incelemede yemek numunelerinin mevzuata⁷ uygun olarak 72 saat boyunca saklandığı ve önceki günlere ait yemek numunelerinin de mutfakta bulunduğu görülmüştür.

3.4. SOSYAL, KÜLTÜREL, MESLEKİ, EĞİTSEL VE SPORTİF ETKİNLİKLER

3.4.1. İŞYURLARI

51. Kurumda işyurdu faaliyetleri kapsamında fırın, tekstil, inşaat, seracılık atölyelerinin bulunduğu ve toplam 42 mahpusun bu atölyelerde çalıştığı ifade edilmiştir. Ayrıca iki mahpusun yemekhanede, bir mahpusun ise Kurum çay ocağında çalıştığı bilgisi eklenmiştir.

52. Atölyelerde çalışmak isteyen mahpusların, Kurum İdaresine çalışmak istediği alanı içeren bir dilekçe yazdığı, talep edilen atölyede ihtiyaç olması ve İdare ve Gözlem Kurulu'nun olumlu kararı üzerine mahpusun ilgili atölyede çalışmaya başladığı ifade edilmiştir. Çalışmaya başlamadan önce mahpusa, Kurum aile hekiminden çalışabileceğine dair sağlık raporu verildiği, ayrıca Kurum psikoloğu tarafından bazı testler uygulanarak işe uygun olup olmadığının tespit edildiği belirtilmiştir. İşçilerin çalışma talep dilekçeleri, sağlık raporları, işe giriş bildirgeleri ve ilgili tutanaklar incelenmiş, yapılan işlemlerin Ceza İnfaz Kurumları ile Tutukevleri İşyurtları Kurumu ve İşyurtlarının İdare ve İhale Yönetmeliğine uygun olduğu tespit edilmiştir.

53. Kurum yerleşkesi içerisinde 2500 m² kapalı alana sahip tekstil atölyesi bulunmaktadır. Tekstil atölyesinin Adalet Bakanlığı ile özel girişimciler arasında imzalanan anlaşma kapsamında kurulduğu, 300 kişi çalıştırma kapasitesine sahip olduğu, günlük ortalama 2000 gömlek üretildiği, sivillerin ve mahpusların atölyede beraber çalıştığı bilgisi verilmiştir.

54. Tekstil atölyesinde çalışan mahpuslarla yapılan görüşmede; işe başlatılmadan önce dikiş makinelerinin kullanılması, korunması konusunda kendilerine üç aylık eğitim verildiği ve buna dair tutanağın imzalandığı, mahpus olmayan sivil çalışanlar ile iletişim konusunda bilgilendirildikleri, çalışma ücretlerinin düzenli olarak yatırıldığı öğrenilmiştir.

55. Fırında çalışan mahpuslardan, 08.00-17.00 saatleri arasında atölye ustası kontrolünde ekmek yaptıkları, haftanın bir günü sütlaç, profiterol vb. tatlılar çıkardıkları, yapılan ekmek ve tatlıların mahpuslara dağıtıldığı, çalışma ücretlerinin düzenli olarak yatırıldığı bilgisi alınmıştır.

56. İnşaat atölyesinde çalışan mahpuslarla yapılan görüşmede; üç aylık bir eğitim sürecine tabi oldukları, bu süre içinde makine kullanımı, iş güvenliği, mobilya üretimi konularını öğrendikleri, daha sonra ahşap kamelya, dolap, kuş yuvası gibi eşyalar ürettikleri bilgisi alınmıştır. Staj süreci sonrasında mahpusların, çalışma süreleri ve iş faaliyetlerindeki gelişimlerinin izlendiği; gelişim

⁷ Gıda Güvenliği ve Kalitesinin Denetimi ve Kontrolüne Dair Yönetmelik madde 8/1: "Kamu-özel kurum ve kuruluşları ile mahallinde üretilerek toplu tüketime sunan işyerleri ve yemek fabrikaları, ürettiği yemek partisinin her çeşidinden alınan bir örneği 72 saat uygun koşullarda saklamakla yükümlüdür."

düzeylerine göre mesleklerinde çırak, kalfa ve usta şeklinde ilerledikleri ifade edilmiştir. Atölyede yeterli sayıda koruyucu eldiven ve gözlük bulunduğu, koruyucu malzemelerin kullanılmasına yönelik uyarı tabelalarının duvarda asılı olduğu görülmüştür. Mahpuslar, ahşap işleme ve zımpara makinelerini atölye ustası gözetiminde kullandıklarını, yanlarında usta olmadan makineleri kullanmalarına izin verilmediğini ifade etmişlerdir.

57. Seracılık faaliyetlerinin her birinin ortalama büyüklüğü 250 m2 olan üç serada yürütüldüğü bilgisi verilmiş; seralarda domates, salatalık, marul, biber gibi çeşitli ürünlerin yetiştirildiği gözlemlenmiştir.

58. Mahpusların çalışma ücretlerini mevzuata uygun olarak puantaj usulüne⁸ göre aldıkları belirtilmiştir.

59. Açık Ceza İnfaz Kurumunda bulunan mesleki alanlarda çalışan mahpuslara Mesleki Eğitim Merkezi Müdürlüğü ile iş birliği halinde, “Berberlik, Fırıncılık, Aşçılık, Tekstil Makineciliği, Terzilik” alanlarında sınavlar yapılarak başarılı olanlara kalfalık, ustalık ve usta öğreticilik belgelerinin verildiği ifade edilmiştir.

60. Görüşülen mahpuslar, genel olarak çalışma saatlerinin uygun olduğunu, sigortalarının yapılması ve ücretlerinin yatırılması konusunda herhangi bir sorun yaşamadıklarını, mola sürelerinin de yeterli olduğunu ifade etmişlerdir.

3.4.2. EĞİTSEL, SOSYAL, SPORİF VE KÜLTÜREL FAALİYETLER

61. Kurum eğitim servisinde; birinci ve ikinci kademe okuma yazma kursları veren iki öğretmen görev yapmaktadır.

62. Kurumdaki mahpuslara; Bilgisayar Kullanımı Kursu, Aşçı Yardımcılığı Kursu, Su Bazlı Boyacılık Kursu, İş-Sağlığı ve Güvenliği Kursu, Seracılık Kursu, Kaynakçılık Mesleki Eğitim Kursu gibi eğitimsel kursların verildiği, ayrıca Kuruma gelen mahpuslara öğrenim durumlarının sorulduğu; okuma-yazma bilmediği öğrenilen mahpuslara Birinci Kademe Okuma-Yazma Kursunun verildiği, bu kursu başarı ile tamamlayan mahpusların İkinci Kademe Okuma Yazma Kursuna katılarak ilkokul mezunu düzeyinde başarı belgesi verildiği belirtilmiştir.

63. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde; salgın tedbirleri sona erdirilmesine rağmen uzun süredir kursların açılmadığı; müzik ve yabancı dil kurslarının açılmasına yönelik taleplerinin

⁸ Ceza İnfaz Kurumları ile Tutukevleri İşyurtları Kurumu ve İşyurtlarının İdare ve İhale Yönetmeliği madde 22/9: “Ücretin tahakkukunda, günlük olarak tutulacak puantaj cetveli esas alınır. Puantaj cetvelinde çalışmanın yapıldığı tarih, çalıştırılan hükümlünün adı ve soyadı ile imzasına yer verilir. Puantaj cetveli, işveren temsilcisi ile işyurdu veya kurum yetkilisi tarafından görevlendirilecek personel tarafından müştereken, iki nüsha olarak düzenlenir. Cetvelin bir nüshası işverence, diğer bir nüshası ise işyurdu müdürlüğü veya kurum yetkilisince muhafaza edilir.”

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

karşılanmadığı ifade edilmiştir. İdare ile yapılan görüşmede ise, COVID-19 salgını sürecinde Kurumda mevcudun azalması nedeniyle kurs sayısının azaltıldığı, Sinop Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğünden Kur'an-ı Kerim ve bağlama kursu için eğitmen görevlendirilmesi talebinde bulunulduğu ve yakın zamanda bu kursların açılmasının beklenildiği belirtilmiştir.

64. Kurumda sosyal faaliyet olarak; 15 Temmuz Demokrasi ve Milli Dayanışma Günü'ne dair seminerler, Kadir Gecesi etkinliği, iftar programı gibi etkinliklerin düzenlendiği ifade edilmiştir. Ayrıca Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün aylık olarak yayınladığı Değer Dergisi'nin talep eden mahpuslara dağıtıldığı, derginin içeriğine yönelik yazılı sınav etkinliği düzenlendiği ve sınavda ilk üçe giren mahpusların ödüllendirildiği bilgisi eklenmiştir.

65. Kurum bahçesinde bir halı saha yer almaktadır. İdare, mahpusların sabah sayımında halı sahaya çıkmak için dilekçe vermesi şartıyla mesai saatleri içerisinde halı sahadan yararlanabildiklerini belirtmiştir. Bahçede yer alan spor alanında, mahpusların kullanımı için beton ve plastik maddeden üretilmiş spor aletleri bulunduğu görülmüş, mahpusların mesai saatleri içerisinde bu alanda spor yapabildikleri ve bahçede voleybol oynayabildikleri belirtilmiştir.

66. Kurumda iki derslik bulunmaktadır. Kurum içi eğitim ve kursların dersliklerde verildiği, ayrıca mahpusların Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) sınavlarına Kuruma gelen gözetmenler eşliğinde bu bölümde girdiği belirtilmiştir.

67. Kurumda aktif olarak eğitim-öğretime devam eden mahpuslara ilişkin sayısal veriler aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

ÖĞRENİM KADEMESİ	KİŞİ SAYISI
Açıköğretim Ortaokulu	4
Açıköğretim Lisesi	18
Açıköğretim Fakültesi	2
TOPLAM	24

68. Öğrenimlerine açık öğretim ortaokulu ve lisesinde devam eden mahpusların sınavlarına Kurum bilgisayar odasında çevrim içi olarak girdiği ifade edilmiştir.

69. Öğrenimlerine açık öğretim fakültelerinde devam eden mahpusların sınavlarının açık öğretim fakültesi sınav takvimine göre infaz kurumunda yüz yüze olarak gerçekleştirildiği, ayrıca Sinop Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümünde örgün eğitime devam eden bir mahpusun bulunduğu, ilgilinin Sinop Üniversitesi yıllık çalışma takvimine göre ders ya da sınav olduğu günlerde üniversitede eğitime devam ettiği belirtilmiştir.

70. Kurum kütüphanesinde, farklı türlerde toplam 1534 kitap bulunmaktadır. Ziyaret Heyeti tarafından kütüphane incelenmiş, kitap sayısı ve çeşitliliğinin yeterli olduğu görülmüştür.

71. Mahpusların 08.30-20.00 saatleri arasında kütüphaneden faydalanabildiği, Kurum kütüphanesi dışında Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Kütüphanesi ile Sinop İl Halk Kütüphanesinden de kitap talep edebildikleri, Kurum kütüphanesinde ve İl Halk Kütüphanesinde bulunan kitapları içeren listelerin odalara dağıtıldığı belirtilmiştir. Ayrıca 2022 yılında ziyaret tarihine kadar Kurum kütüphanesinden 137 mahpusun faydalandığı bilgisi edinilmiştir.

72. Görüşülen mahpuslar, kitaba erişimde bir problem yaşamadıklarını belirtmiş, kütüphanede çalışan görevlilerin tutumundan memnun olduklarını eklemişlerdir.

73. Manevi rehberlik servisinde bir imam ve bir vaizin görev yaptığı, bu görevlilerin mahpuslarla bireysel ve toplu olarak görüşmeler gerçekleştirdikleri, Ramazan ayı ve kandil günlerinde mukabele ve hatim programlarının yapıldığı bilgisi paylaşılmıştır.

3.5. DIŞ DÜNYA İLE İLETİŞİM

3.5.1. TELEFONLA GÖRÜŞME YAPMA HAKKI

74. Kurumda her katta 8 olmak üzere toplam 24 ankesörlü telefon bulunmaktadır. Mahpusların, her gün 08.30-00.00 saatleri arasında, ankesörlü telefonlardan, sayı ve sürede herhangi bir sınırlama olmaksızın serbestçe telefon görüşmesi⁹ yapabildikleri belirtilmiştir.

75. Ziyaret sırasında, mahpusların telefon görüşmelerini yalnız olarak yaptıkları, İKM'lerin yapılan görüşmeleri duyamayacak uzaklıkta durduğu görülmüştür.

76. Yapılan görüşmelerde, mahpuslar herhangi bir sınırlama olmadan görüşme yapabildiklerini iletmışlerdir. İncelemeler kapsamında ankesörlü telefonlar test edilmiş ve telefonların çalışır vaziyette olduğu tespit edilmiştir.

3.5.2. AÇIK GÖRÜŞ

77. Kurum girişindeki kayıt kabul bölümünde görüşler için tahsis edilen alanda hem açık görüşler hem de avukat görüşleri yapılmaktadır.

78. Kurumda açık görüşler kantinin yer aldığı binanın giriş bölümünde gerçekleştirilmektedir. Kurum İdaresi tarafından, mahpusların ayda dört defa açık görüş¹⁰ yapabildiği, görüş süresinin bir saat olduğu belirtilmiştir.

⁹ Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik madde 74/4: "Açık kurumlar ile çocuk eğitimevlerinde bulunan hükümlüler, ücretli telefonlarla sesli veya görüntülü olarak serbestçe görüşme yapabilirler."

¹⁰ 17.06.2005 tarihli Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelik'in 18'inci madde beşinci fıkrası: "Çocuk kapalı ceza infaz kurumunda bulunan hükümlü ve tutuklu çocuklar ile açık ceza infaz"

79. Ziyaretçi sayısı bakımından 18 yaşından küçüklerde bir sınırlama olmadığı, 18 yaşından büyüklerde ise en çok altı ziyaretçiye kadar izin verildiği belirtilmiştir.

80. Açık görüş alanında yapılan incelemede, bu alanda sadece görüntü kaydı yapan ancak ses kaydı almayan iki güvenlik kamerası bulunduğu, gelen ziyaretçilerin ve mahpusların kullanımını için yeterli sayıda masa ve sandalyenin yer aldığı görülmüştür.

81. Avukat görüşmelerinin de açık görüş alanında yapıldığı, görüşmelerin mevzuata uygun olarak konuşulanların başkaları tarafından duyulamayacağı¹¹ ancak İKM'lerce görülebileceği şekilde yapıldığı belirtilmiştir.

3.5.3. HABERLEŞME VE İLETİŞİM ARAÇLARINDAN YARARLANMA

82. Kurum yemekhanesinde bir televizyon yer almakta, odalarda ise televizyon bulunmamaktadır. Televizyonda toplam 150 kanalın yayınının izlenebildiği, bunlar içinde sinema, müzik, belgesel, Kurum hakkındaki duyuruların ve eğitim faaliyetlerinin yapıldığı eğitim ve iyileştirme kanalının da bulunduğu görülmüştür.

83. Yapılan görüşmelerde mahpuslar, televizyon kanallarının yeterli olduğunu, televizyona erişimde herhangi bir kısıtlama olmadığını belirtmişlerdir.

4. TAVSİYELER

4.1. KURUM İDARESİNE YÖNELİK TAVSİYELER

84. Kırık ve bozuk duş başlıklarının tamir edilmesi,¹²

85. Kurum dâhilinde yaşanan olaylarda güvenlik kameraları kayıtlarının kanıt niteliği göz önünde bulundurulduğunda kayıtların silinmesinin hak kayıplarına neden olabileceği değerlendirildiğinden, güvenlik kameralarının hafızasının artırılarak kayıt saklama süresinin uzatılması ve verilerin silinmesinin engellenmesi,

86. İçme suyu ve kullanma suyunun belirli aralıklarla kimyasal ve mikrobiyolojik analizinin yaptırılması,¹³

kurumları ve çocuk eğitim evlerinde kalan hükümlüler görüşlerini her zaman açık görüş şeklinde yapar." hükmü gereğince açık ceza infaz kurumlarında kapalı görüş yapılmamaktadır.

¹¹ Hükümlü ve Tutukuların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelik madde 20: "Hükümlü ile avukatı, meslek kimliğinin ibrazı üzerine, tatil günleri dışında ve çalışma saatleri içinde, bu iş için ayrılan görüşme yerlerinde, konuşulanların duyulamayacağı, ancak; güvenlik nedeniyle görülebileceği bir biçimde, açık görüş usulüne uygun olarak görüştürülür."

¹² Avrupa Cezaevi Kuralları, Madde 18.10; "Bütün mahpusların kaldıkları yerlerde, kaçma ve kendilerine veya başkalarına zarar verme tehlikesine karşı asgari sınırlayıcı güvenlik düzenlemeleri yapılmalıdır."

¹³ 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun m. 72: "Hükümlüye Adalet ve Sağlık bakanlıklarınca birlikte belirlenecek kalori esasına göre, sağlıklı ve güçlü kalması için nitelik ve nicelik olarak

87. Aylık yemek menüsünün, porsiyon miktarlarının ve kalori hesaplamalarının bir diyetisyen¹⁴ kontrolünde belirlenmesi,¹⁵

88. Mahpuslarca talep edilen yabancı dil ve müzik kurslarının açılması için gerekli başvuruların yapılması, hâlihazırda devam eden faaliyetlerin sürelerinin ve sıklıklarının artırılması,¹⁶

hususları tavsiye edilmektedir.

besleyici, sağlık koşullarına uygun, makul çeşitlilikte, yaş, sağlık, çalıştığı işin özelliği, dinî ve kültürel gerekleri göz önünde tutularak besin verilir ve içme suyu sağlanır.”

¹⁴ Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik Madde 13/1: “Sağlık servisi; kurumda koruyucu ve tedavi edici sağlık hizmetlerini cezaevi tabibinin başkanlığında yerine getiren servistir. Sağlık servisinde; cezaevi tabibi, dış tabibi, eczacı, veteriner, diyetisyen, sağlık memuru, hemşire ve hayvan sağlık memuru görev yapar.”

¹⁵ Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 22.1: “Mahpuslara, yaşlarını, sağlıklarını, fizikî koşullarını, dinlerini, kültürlerini ve çalıştıkları işin özelliğini gözeterek besleyici gıdalar temin edilmelidir.”

¹⁶ Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 27.6: “Spor, oyunlar, kültürel faaliyetler, özel hobiler ve diğer boş zaman uğraşlarına imkân sağlanmalı ve mümkün olabildiğince mahpusların bu etkinlikleri organize etmelerine izin verilmelidir.”



TIHEK

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU

**İZMİR 2 NO.LU F TİPİ YÜKSEK GÜVENLİKLİ
KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU
ZİYARETİ RAPORU**

2023/16

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

KISALTMALAR

BM	Birleşmiş Milletler
CPT	Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi
DVR	Dijital Kayıt Cihazı
m²	Metrekare
m³	Metreküp
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
SEGBİS	Ses ve Görüntülü Bilişim Sistemi
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması
UYAP	Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi
SEGBİS	Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi

1. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 6701 sayılı Kanun ile insan onurunu temel olarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol'ü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre Protokolün amacı: *"Bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*
3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı hükmü uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2/1-k bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda ceza infaz kurumlarına ziyaret gerçekleştirmek TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.
5. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 9'uncu maddesine göre: *"Yüksek güvenli kapalı ceza infaz kurumları, iç ve dış güvenlik görevlilerine sahip, firara karşı teknik, mekanik, elektronik ve fizikî engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları sürekli kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile temasların geçerli olduğu sıkı güvenlik rejimine tâbi hükümlülerin bir veya üç kişilik odalarda barındırıldıkları tesislerdir."*
6. Anılan görevin icrası kapsamında 24/10/2022 tarihinde İzmir 2 No.lu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna¹ habersiz bir ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ziyaret Heyetinde; İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcıları ..., ..., ..., ..., ... yer almıştır.

¹ Bundan sonra kısaca Kurum olarak ifade edilecektir.

7. Ziyaret, İdare ile yapılan ön görüşmeyle başlamıştır. TİHEK Heyeti tarafından, ulusal önleme mekanizmasına, ziyaretin amacına ve yöntemine ilişkin bilgiler verilmiştir. İdareden Kurum hakkında güncel bilgiler, Kurumun mevcut durumu, mahpusların² sayısı ve sınıflandırmalarına ilişkin bilgiler alınmıştır. İdare ile yapılan görüşmenin ardından Ziyaret Heyeti odaların bulunduğu alan ve eklentilerde incelemelerde bulunmuştur. Burada İdarenin dahli olmadan farklı gruplardan mahpusların bulunduğu odalar seçilerek buradaki mahpuslarla görüşmeler gerçekleştirilmiş ve mahpusların tutuldukları ortam yerinde gözlemlenmiştir. Heyet üyeleri tarafından görüşme gerçekleştirilen mahpuslara; TİHEK hakkında genel bilgi verilmiş, ziyaretin amacı ve kapsamı belirtilmiş; gizliliğe riayet edilerek rapor hazırlanacağı hususu aktarılmıştır. Görüşmeler sırasında infaz ve koruma memurları ile diğer idari personelden herhangi bir kimse odalarda bulunmamıştır. Buradaki görüşmelerin ardından, sağlık servisi, psiko-sosyal servis, manevi rehberlik servisi, kütüphane, kamera odası, çamaşırhane, kantin, açık ve kapalı görüş alanları, avukat görüşme alanı, personel yemekhanesi, ziyaretçi odaları, açık ve kapalı spor salonları ziyaret edilmiştir. Ziyaret bitiminde İdare ile son bir toplantı yapılmış; ilk tespit ve gözlemler paylaşılmış, ziyaret sonrası hazırlanacak raporun İdare ve ilgili kurumlarla paylaşılarak tavsiyelerin takip edileceği ve takip ziyareti de yapılabileceği bilgisi verilmiş; ilgili bilgi ve belgeler alınarak ziyaret sonlandırılmıştır.

8. Bu rapor, 18/1/2022 tarih ve 2022/43 sayılı Kurul kararı ve Başkanlık makamının 19/10/2022 tarih ve 14964 sayılı oluruna istinaden 24/10/2022 tarihinde İzmir 2 No.lu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna gerçekleştirilen izleme ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. KURUM HAKKINDA GENEL BİLGİLER

9. Kurum binası, İzmir Buca Ceza İnfaz Kurumları Kampüsü³ içerisinde yer almakta olup şehir merkezine 25 kilometre mesafededir. 2003 yılında faaliyete geçen Kurum 50.000 m² alan üzerine inşa edilmiştir.

10. Kurum beş bloktan oluşmaktadır. Blokların dördü mahpusların barındırılması amacıyla, biri ise idari bina olarak kullanılmaktadır.

² Bu raporda kullanılan "mahpus" sözcüğü, ceza infaz kurumlarında özgürlüğünden mahrum bırakılan tutuklu, hükümlü ve hüküm özlüleri ifade etmektedir.

³ İzmir Buca Ceza İnfaz Kurumları Kampüsü içerisinde yer alan diğer kurumlar: Buca Açık Ceza İnfaz Kurumu, İzmir 1 No.lu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

11. Kurumun dört tarafı ihata duvarı ile örülü durumdadır. İhata duvarının dış kısmında jandarma cezaevi bölük komutanlığı binası, ziyaretçi kabul binası⁴, lojman binası ve su arıtma tesisi bulunmaktadır.

2.2. KURUM PERSONELİ

12. Kurumda 179 personel görev yapmakta olup personelin çoğunluğu lisans mezunudur. Personelin unvan ve sayı dağılımı ise aşağıdaki gibidir:

UNVAN	MEVCUT KADRO SAYISI
Kurum Müdürü	1
Kurum İkinci Müdürü	2
İdare Memuru	2
Ambar Memuru	1
Psikolog	4
Öğretmen	1
Bilgisayar İşletmeni	3
Cezaevi Kâtibî	4
Sağlık Memuru	2
İnfaz ve Koruma Başmемuru	4
İnfaz ve Koruma Memuru (Erkek)	142
İnfaz ve Koruma Memuru (Kadın)	9
Teknisyen	1
Şoför	1
Memur	2
TOPLAM	179

13. Kurumda gündüz ve dörtlü vardiya sistemi⁵ olmak üzere iki farklı mesai tipi uygulanmaktadır. Gündüz mesai sisteminde; vardiya sisteminde görevlendirilenlerin dışında kalan diğer personel 08:30-17:30 saatleri arasında çalışmaktadır. Vardiya sisteminde görevli personel ise 08:00-20:00 ile 20:00-08:00 saatleri arasında çalışmaktadır.

14. Kurumda görev yapan personelin, Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri Personeli Eğitim Merkezlerince verilen hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimlere katıldığı, Aday Memurluk Eğitimi kapsamında insan hakları, işkence ve kötü muamele yasağı ile hassas gruplara yaklaşım

⁴ Ziyaretçi kabul binasında; avukat/ziyaretçi kayıt birimi, emanet eşya teslimi ve ziyaretçilerin hizmetine sunulu kantin, iki kişilik misafirhane, şoför odası, emzirme odası, bay/bayan tuvaletleri bulunmaktadır.

⁵ Dörtlü vardiya; 08.00-20.00 arası çalışan personelin 24 saat dinlendiği; 20.00-08.00 arası gece çalışan personelin ise 48 saat dinlendiği çalışma sistemini ifade eder.

konularında eğitim aldığı, ayrıca insan hakları hakkında Cumhurbaşkanlığı Uzaktan Eğitim Kapısı⁶ üzerinden de çeşitli eğitimler aldığı Kurum İdaresince belirtilmiş; ilgili personelin belirli aralıklarla eğitime çağırılmaya devam edildiği bilgisi paylaşılmıştır.

2.3. ÖZGÜRLÜĞÜNDEN MAHRUM BIRAKILAN KİŞİLER

15. 368 kişi kapasiteli Kurumda; ziyaret tarihi itibariyle 259 hükümlü, 101 hüküm özlü ve tutuklu olmak üzere toplam 360 mahpus barındırılmaktadır. Bu mahpuslardan üçü yabancı⁷ uyrukludur. Kurumda kadın ve çocuk mahpus bulunmamaktadır.

16. Kurumda; kronik hastalığı bulunan 43 mahpus⁸ bulunmaktadır. İlgili mahpusların ceza tehir⁹ ve R Tipi Ceza İnfaz Kuruma¹⁰ nakil işlemlerinin sürdüğü bilgisi alınmıştır. Ayrıca 70 yaş üzeri iki mahpus bulunmaktadır.

3. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

3.1. FİZİKSEL KOŞULLAR

3.1.1. KURUMUN Fiziksel DURUMU

17. Kurumun fiziksel koşullarının; görece yeni bir Kurum olması nedeniyle genel olarak iyi olduğu, ziyaret tarihinde mahpusların barındığı bazı odalarda tadilat işlemlerinin sürdüğü gözlemlenmiştir.

18. Kurumun ziyaretçi kabul biriminde biyometrik tanıma sistemi, duyarlı kapı ve X-ray cihazı bulunmaktadır. Jandarma ile infaz ve koruma memurları gözetiminde duyarlı kapı sisteminden geçip üst araması gerçekleştirilen ziyaretçiler; elektronik turnike kapıları önünde biyometrik tanıma sistemine göz irisini tarattıktan sonra Kuruma giriş yapabilmektedir. Bu prosedür, Kurum personeli ve tüm ziyaretçiler için uygulanmaktadır.

19. İfade alma ve sorgu işlemleri ile duruşmaların yürütülmesinde yararlanılan dört SEGBİS cihazı bulunmaktadır.

⁶ T.C. Cumhurbaşkanlığı İnsan Kaynakları Ofisi tarafından "eğitim her yerde" sloganı ile tüm kamu kurum ve kuruluşlarının hizmetine sunulan çevrim içi bir eğitim platformudur.

⁷ Bir Azerbaycan, bir İran, bir Suriye uyruklu yabancı mahpus bulunmaktadır.

⁸ 13 Diyabet, 12 Hepatit B/C, yedi Hipertansiyon, üç Astım, üç Epilepsi, iki Kalp Damar, bir AIDS, bir Kanseri, bir Fiziksel engelli mahpus bulunmaktadır.

⁹ Ziyaret tarihinde Kurumda bulunan 24 mahpus hakkında ceza tehir işlemi sürmektedir.

¹⁰ R Tipi Ceza İnfaz Kurumları doğuştan ya da sonradan meydana gelen fiziksel veya ruhsal engele sahip, hasta ve bakıma ihtiyaç duyan kadın, erkek ve çocuk mahpusların barındırıldığı, rehabilitasyon tipi bir ceza infaz kurumudur (Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK), Menemen R Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Takip Ziyareti Raporu, Rapor No: 2022/38, Ankara, 2022, s. 6.).

20. Kurumda; altı avukat görüş odası, iki aile görüş odası, dört kapalı görüş odası, dört açık görüş odası, iki doku hasarı ve travma önleyici oda¹¹ bulunmaktadır.

21. Ziyaret tarihinde, konferans salonunun tadilat yapılarak kamera kontrol odasına çevrildiği görülmüştür. Kurum İdaresi tarafından manevi rehberlik servisinin 18 kişilik dersliğinin konferans salonuna dönüştürüleceği bilgisi paylaşılmıştır.

22. Kurumun çatısını gözetleyen 16 sabit ve dört hareketli, Kurumun çevresini gözetleyen 28, havalandırma alanlarını gözetleyen 128, Kurumun iç kısmını gözetleyen 204 adet olmak üzere toplamda 380 adet güvenlik kamerası bulunmaktadır. Mahpusların kaldığı odalarda güvenlik kamerası bulunmamakta olup özel yaşam alanları kayıt altına alınmamaktadır.

23. Güvenlik kameralarından gelen görüntüyü kayıt eden DVR cihazının¹² özelliğine göre değişmekle birlikte kamera kayıtlarının altı ay ile bir yıl iki ay arası geriye dönük olarak saklandığı tespit edilmiştir.

24. Mahkûm Kabul Servisinde Kuruma yeni kabulü yapılan mahpuslar için iki müşahede odası bulunmaktadır. Bu odada geçen süre içerisinde mahpusların Kuruma uyumu için gerekli işlemlerin yapıldığı, kurum hekimi tarafından muayene edildiği, psiko-sosyal servis personeli tarafından bilgilendirildiği belirtilmiştir. Müşahede süresi üç günü geçmemektedir.¹³

25. Kurumda bir adet emanet eşya deposu bulunmakta olup; burada Kuruma yeni gelen mahpusların eşyaları ve mahpusların yakınlarının kargo ile gönderdiği eşyalar bulunmaktadır.

26. Kuruma yeni kabulü yapılan, hastane veya adliyeye sevk edilen mahpusların işlemleri mahpus giriş çıkış kapısından yapılmaktadır. Detaylı arama için burada önlük bulunmaktadır.

3.1.2. ODALAR

27. Kurumda, 61 adet tek kişilik, 103 adet üç kişilik, bir adet Kurum iç hizmetlerinde çalışan mahpusların kaldığı işçi koğuşu olmak üzere toplamda 165 oda bulunmaktadır.

28. Tek kişilik odalar; yatak, eşya dolabı, televizyon ünitesi, tuvalet ve banyonun bulunduğu tek kattan (10 m²) oluşmaktadır. Tek kişilik odalarda mutfak bölümü bulunmamaktadır. Yan yana bulunan üç tekli oda aynı havalandırmayı (50 m²) kullanmaktadır.

¹¹ Yumuşak oda ve sünger oda olarak da bilinmektedir.

¹² Güvenlik kameraları üzerinden gelen görüntüyü kayıt altına alabilen cihazlara Dijital Kayıt Cihazı (DVR) adı verilmektedir.

¹³ 29/3/2020 tarihli ve 31083 sayılı Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in "Kuruma alınma ve kayıt işlemleri" başlıklı 55'inci maddesine göre; "Kuruma gelen her hükümlü kabul odasına alınır. Bu süre içerisinde hükümlünün kuruma uyumuna yönelik yardım yapılarak, gerekli olan bilgiler sözlü ve yazılı olarak kendisine bildirilir. Kabul odasına alınan hükümlü burada en çok üç gün kalır."

29. Üç kişilik odalar; mutfak, oturma alanı, televizyon ünitesi, tuvalet ve banyo bölümünün bulunduğu alt kat (25 m²); yatakların, eşya dolaplarının bulunduğu üst kat (25 m²) ve havalandırma alanından (50 m²) oluşmaktadır. Üç kişilik odaların havalandırma alanı diğer odalardan bağımsızdır.

30. İncelenen tüm odalarda anons sistemi ve acil durum butonu bulunduğu görülmüştür. Mahpuslar anons sisteminin sorunsuz çalıştığını, acil durum butonuna basıldığında kısa süre içinde personelin odalara geldiğini ifade etmiştir.

31. Yapılan incelemelerde bazı üç kişilik odalarda dört kişinin kaldığı, bu odalarda mahpusların giysi dolaplarını ortak kullandığı ve iki yatağı üst üste koyarak uydukları görülmüştür. Tespit edilen bu kalabalıklaşma sorunu Kurum İdaresine iletilindiğinde; odalarda yapılan tadilat kapsamında ¹⁴ odaların genel eksikliklerinin giderilmeye çalışıldığı, odası tadilata giren mahpusların suç tiplerine göre diğer odalara yerleştirildiği, bu süreçte bazı üç kişilik odalarda dört mahpusun barındırılmak zorunda kaldığı ifade edilmiştir.

3.1.3. ISINMA

32. Kurumun ısınması, aynı kampüste yer alan Buca Açık Ceza İnfaz Kurumunun merkezi doğalgaz sistemi ile sağlanmaktadır. Odalarda, koridorlarda ve Kurumun diğer tüm eklentilerinde döküm kalorifer peteği bulunduğu görülmüştür.

33. Kurumda bulunan mahpuslara, mevsim şartlarına uygun olarak battaniye, nevresim, yastık vb. malzemelerin dağıtıldığı, mahpusların talebi olması durumunda yaz aylarında battaniyelerin toplanıp sonbaharda yeniden dağıtıldığı belirtilmiştir.

34. Kurum İdaresi tarafından, mahpuslara iki battaniyenin ücretsiz olarak dağıtıldığı buna ilave olarak mahpusların kantinden ücreti karşılığında bir battaniye alma haklarının bulunduğu ifade edilmiştir.

35. Mahpuslar, yaz aylarında odaların üst katının çok sıcak olduğunu ve odaların üst katında priz bulunmadığını, böylece üst katta vantilatör çalıştırılmadığını iddia etmiştir. Kurum İdaresi ile bu konuda yapılan görüşmede, daha önce kantinde uzatma kablosu satışının mevcut olduğu ve mahpusların üst kata kablo çekerek vantilatör çalıştırabildiği, daha sonra uzatma kablosunun yangın çıkarma gibi amaçlarla kullanıldığı bu sebeple güvenlik gereği satışın durdurulduğu belirtilmiştir.

36. Ziyaret tarihinden sonra üçlü priz ve kablo uzunluğuna ilişkin Kurum uygulamalarının İnfaz Hâkimliği ve Ağır Ceza Mahkemesi'nce kaldırıldığı, Kurum kantininde standartlara uygun iki

¹⁴ Ziyaret tarihinde 15 adet tek kişilik, beş adet üç kişilik odada tadilat yapılmaktadır.

metre uzunluğunda uzatma kablo satışına başlandığı, bu konudaki şikâyetlerin bittiği öğrenilmiştir.

3.1.4. SUYA ERİŞİM

- 37.** Kurumda 677 m³ hacimli su arıtma tesisi ve 1521 m³ hacimli su deposu bulunmaktadır.
- 38.** Kurumun su ihtiyacının kampüs içerisinde yer alan iki su kuyusundan karşılandığı, içme suyunun kuyu suyunun arıtmaya tabi tutulması suretiyle temin edildiği, ayrıca kantinde pet şişe su satışının yapıldığı belirtilmiştir.
- 39.** İzmir İl Sağlık Müdürlüğü Halk Sağlığı Laboratuvarı tarafından düzenli olarak su analizlerinin yapıldığı ifade edilmiştir. Yapılan incelemede analiz raporlarından suyun içilebilir nitelikte olduğu ve ilgili Yönetmelik'e¹⁵ uygun olduğu anlaşılmıştır.
- 40.** İdare, mahpusların bulunduğu odalara her gün kişi başı 200 litre kullanma suyu ve haftanın üç günü 16 kişi başı 150 litre sıcak su verildiği bilgisini paylaşmıştır.
- 41.** Mahpusların sıcak suya erişimi ile ilgili fazla şikâyet alınmamış olmakla birlikte bazı mahpuslar tarafından açık görüş, duruşmaya gitme gibi durumların sıcak suyun verildiği saatlere denk gelebildiği bu sebeple sıcak suyun her gün verilmesinin istenildiği ifade edilmiştir.
- 42.** Kurum İdaresince, Buca Açık Ceza İnfaz Kurumunun ısı merkezi genişletme çalışmasının bitmesinin ardından sıcak su periyot ve miktarları ile ilgili yeniden değerlendirme yapılacağı belirtilmiştir.

3.1.5. KANTİN

- 43.** Kurumda, mahpusların ihtiyaçlarını karşılayabileceği bir adet kantin bulunmaktadır. Mahpusların kantin talep dilekçelerinde ilettikleri ihtiyaçlar, görevli personelce kantinden temin edilerek mahpuslara ulaştırılmaktadır.
- 44.** 17/6/2005 tarihli ve 25848 sayılı Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelik'in "Bulundurulabilecek hayvanlar ve diğer eşyalar" başlıklı 15'inci maddesine göre oda ve eklentilerinde stok oluşturmayacak, sağlığı tehdit etmeyecek ve Kurum güvenliğini tehlikeye düşürmeyecek ürünlerin kantinde satıldığı ifade edilmiştir.
- 45.** 436 çeşit ürün bulunan kantinde perşembe günleri sebze ve meyve satışı yapılmaktadır. Cuma günleri ise hamur işi satışı yapılmaktadır. Ürün çeşitliliği fazla olan kantinde; satranç takımı, voleybol topu, kuş besleyen mahpuslar için kuş yemi gibi çeşitli ürünlerin bulunduğu görülmüştür.

¹⁵ 17/2/2005 tarihli ve 25730 sayılı İnsani Tüketim Amaçlı Sular Hakkında Yönetmelik.

¹⁶ Pazartesi-çarşamba-cuma günleri her odaya 1,5 saat sıcak su verilmektedir.

46. Bazı mahpuslar kantinde satılan çekpas sopasının çok kısa olduğundan, kullanırken bel ağrısına neden olduğundan şikâyetçi olup kantinde daha uzun bir çekpas sopası satılmasını talep etmişlerdir. İdare ile bu konuda yapılan görüşmede, sopanın güvenlik sebebiyle 75 cm olduğu, bu uygulamaya karşı bazı mahpusların İnfaz Hâkimliğine başvurduğu ve Hâkimlik kararının beklendiği bilgisi edinilmiştir.

47. Ziyaret tarihinden sonra kantinde satılan çekpas sopasının uzunluğuna ilişkin Kurum uygulamalarının İnfaz Hâkimliği ve Ağır Ceza Mahkemesi'nce kaldırıldığı, Kurum kantininde standartlara uygun 120 cm uzunluğunda çekpas sopası satışına başlandığı, bu konudaki şikâyetlerin bittiği öğrenilmiştir.

48. Görüşülen mahpuslardan bazıları, Kurum kantininde ürün çeşitliliğinin olmadığını, özellikle şampuan ve diğer hijyen malzemelerinde markaların İdareye dilekçe yazılmasına rağmen çeşitlendirilmediğini iddia etmiştir. İdare, kantinde yer alan ürünlerin çeşitliliğine dikkat edildiğini, her odanın farklı kantin günü olması nedeniyle odaların sırası gelene kadar ürün çeşitliliğinde azalmaların olabildiğini ifade etmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından kantinde yapılan incelemede; ürün çeşitliliğinin yeterli olduğu, talep edilen markaların bulunduğu görülmüştür.

49. Mahpuslar her ay odalara dağıtılan tıraş makineleri ile saç tıraşı olabilmektedir. Tekli odalarda kalan mahpuslar ise taleplerine göre Kurum berberhanesinde tıraş edilmektedir. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde kendi tıraş makinelerini satın almak istediklerini dile getirmişlerdir. Kurum İdaresi ile yapılan görüşmede her blokta bir tıraş makinesinin olduğu öğrenilmiş ve Ziyaret Heyeti tarafından en azından her odanın ayrı bir makineye sahip olabileceği bildirilmiştir.

3.1.6. HİJYEN KOŞULLARI

50. Kurumun idari kısımları ile ortak alanlarının temizliği, işyurdu bünyesinde çalışan mahpuslar tarafından yapılmaktadır. Mahpusların kaldığı odaların temizliği ise odada kalan mahpuslarca yapılmaktadır.

51. Kendi başına odasının temizliğini yapamayacak durumda mahpus bulunması halinde Kurum personeli tarafından gerekli desteğin sağlandığı ifade edilmiştir.

52. İdare tarafından, Kurum güvenliğine tehdit oluşturmayacak ve mahpusların farklı amaçlarda kullanımına imkân vermeyecek ölçüde temizlik malzemesinin mahpuslara verildiği belirtilmiştir.

53. Ziyaret esnasında Kurumun genel temizliğinin yeterli olduğu ve hijyen konusunda herhangi bir sorunun bulunmadığı tespit edilmiştir.

54. Kurumda bulunan çamaşır ve kurutma makineleri Buca Açık Ceza İnfaz Kurumuna devredilmiştir.

55. Mahpuslar Kurumda çamaşırhane bulunmaması sebebiyle kıyafetlerini ve çamaşırlarını elde yıkadıklarından şikâyet etmektedir. Sadece battaniye ve nevresim takımlarını ayda bir Buca Açık Ceza İnfaz Kurumunda ücretsiz yıkatabildiklerini ifade etmişlerdir.

3.1.7. DOKU HASARI VE TRAVMA ÖNLEYİCİ ODA

56. Kurumda iki adet doku hasarı ve travma önleyici oda (yumuşak oda) bulunmaktadır. Odada doğal havalandırma için küçük camların bulunduğu, bu odaların dolgu malzemesi ile kaplı olduğu, doğal ışık aldığı, köşesinde bir adet tuvalet bulunduğu görülmüştür.

57. Görüşme gerçekleştirilen mahpuslardan bazıları, yumuşak odada olması gerekenden daha uzun sürelerle tutulduklarını, bu süre boyunca ellerinin ters kelepçeli olduğunu iddia etmiştir. Kurum İdaresi, kişilerin yumuşak odada tutulma süresinin kurum hekimi tarafından verilen “müşahede altına alınması uygundur” raporu doğrultusunda belirlendiğini, raporda belirlenen süre boyunca kişilerin düzenli olarak kontrolünün görevli personel tarafından gerçekleştirildiğini ifade etmiştir.

58. Ziyaret Heyeti tarafından söz konusu iddialar bağlamında yumuşak odalara dair şikâyette bulunan mahpusların isimleri Kurum İdaresinden gizli tutularak kamera kayıtları ve kayıt defteri incelenmiş, kişilerin ters kelepçe olmaksızın ortalama beş saat kadar yumuşak odada tutulduğu, tutuldukları süre boyunca kendilerine zarar vermelerini önlemek adına yemeklerinin köpük tabakla verildiği, personel tarafından kısa aralıklarla kontrollerinin gerçekleştirildiği görülmüştür. Kayıt defterinde ise son altı ayda 35 mahpusun yumuşak odaya konulduğu, kayıtlarda mahpusların yumuşak odaya alınma sebepleri, odaya giriş ve çıkış saatlerinin yazılı olduğu tespit edilmiştir.

3.2. YÖNETİM VE PERSONELİN TUTUMU

59. Yapılan görüşmelerde mahpuslar, kendilerine karşı işkence ya da kötü muamele konusu olabilecek herhangi bir davranış bulunmadığını, genel olarak İdare ve Kurum personelinin kendilerine yönelik tutum ve davranışlarından memnun olduklarını belirtmişlerdir.

60. Bazı mahpuslar, Kurum Müdürü ile görüşemediklerini, Kurum Müdürü ile görüşme talep ettiklerinde İkinci Müdürün kendileriyle görüştüğünü, bu sebeple bazı dilek ve şikâyetlerine muhatap bulamadıklarını iddia etmişlerdir.

61. Kurumda, mahpusların yazdığı dilekçelerin, görevli personel tarafından sabah sayımı sırasında ilgili birim ve konulara göre tasnif edildiği, ardından İkinci Müdür tarafından ilgili birim ve servislere sevk edilerek aynı gün tüm dilekçelerin işleme alındığı belirtilmiştir.

62. İdare, mahpusların vermiş oldukları dilekçelerine çıkış numarası talep etmeleri halinde takip eden gün çıkış numaralarının kendilerine tebliğ edildiğini belirtmiştir. Yapılan görüşmelerde

mahpuslar, verdikleri dilekçelerin ilgili makamlara gönderilmesinde bir sorun yaşamadıklarını ifade etmiştir.

63. Sabah ve akşam sayımlarının, 08:00 ve 20:00 saatlerinde vardiya değişimi sırasında, nöbetçi İkinci Müdür başkanlığında vardiya infaz ve koruma başmemurları ile infaz ve koruma memurları tarafından odalara girilerek yapıldığı belirtilmiştir.

64. Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına hükümlü olanlar ile 5275 sayılı Kanun'un 9/3 maddesi gereğince tehlikeli mahpus¹⁷ olarak addedilenler tek kişilik odalarda barındırılmaktadır. Diğer mahpuslar ise üç kişilik odalarda barındırılmaktadır. Mahpusların odalara yerleşiminin mevzuata¹⁸ uygun olarak hükümlülük süreleri ve suç türlerine göre gruplandırıldığı görülmüştür. Bu konuda mahpuslardan herhangi bir şikâyet gelmemiştir.

65. 30/3/2013 tarihli ve 28603 sayılı Hükümlü ve Tutukluların Ödüllendirilmesi Hakkında Yönetmelik'in "Ödül türleri" başlıklı 7'nci maddesinde sayılan ödüllerden¹⁹ 2022 yılı içerisinde ödül kullanmaya hak kazanan mahpus bulunmadığı İdare tarafından belirtilmiştir.

3.3. DIŞ DÜNYA İLE İLETİŞİM VE AÇIK HAVADAN FAYDALANMA

3.3.1. AÇIK GÖRÜŞ VE KAPALI GÖRÜŞ

66. Kurumda dört açık görüş ve dört kapalı görüş alanı bulunmaktadır.

67. Mahpuslar ayda üç kez kapalı görüş, bir kez açık görüş yapabilmektedir. Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına hükümlü olanlar ile tehlikeli statüde yer alan mahpuslar ayda bir açık ve bir kapalı görüş yapabilmektedir.²⁰ Her iki türdeki görüş için bir saatlik süre sınırı belirlenmiş olup açık görüş için ziyaretçi sayısı on kişi ile sınırlandırılmıştır.

¹⁷ Kanunda bu mahpuslar; "Eylem ve tutumları nedeniyle tehlikeli hâlde bulunan ve özel gözetim ve denetim altında bulundurulmaları gerekli olduğu saptananlar ile buldukları kurumlarda düzen ve disiplini bozanlar veya iyileştirme tedbir, araç ve usullerine ısrarla karşı koyanlar" şeklinde tanımlanmıştır.

¹⁸ 5275 sayılı Kanun'un "Hükümlülerin gruplandırılması" başlıklı 24'üncü maddesine göre; "Hükümlüler; a) İlk defa suç işleyenler, mükerrirler, itiyadî suçlular veya suç işlemeyi meslek edinenler, b) Aklî ve bedensel durumları nedeniyle veya yaşları itibarıyla özel bir infaz rejimine tâbi tutulması gerekenler, c) Tehlike hâli taşıyanlar, d) Terör suçluları, e) Suç örgütlerine veya çıkar amaçlı suç örgütlerine mensup olan suçlular, gibi gruplara ayrılırlar. Hükümlüler ayrıca yaşları, hükümlülük süreleri ve suç türleri itibarıyla da gruplandırılırlar."

¹⁹ Bu ödüller: eş ile mahrem görüşme ödülü, haftalık açık ve kapalı ziyaret sürelerinin uzatılması, kapalı ziyaret yerine açık ziyaret yapılması, üst üste kullanılmayan ziyaret sürelerinin toplu halde kullanılması, haftalık telefonla görüşme süre ve sayısının artırılması, sosyal kültürel veya sportif etkinliklerden öncelikli ve daha uzun süre faydalanma, haftalık harcama miktarını yarı oranda artırma, hediye, takdir belgesi, tavsiye mektubu.

²⁰ 17/6/2005 tarihli ve 25848 sayılı Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelik'in "Temel ilkeler başlıklı 5'inci maddesine göre; "Kurum idaresinin uygun göreceği bir hafta açık görüş, ayın diğer haftaları kapalı görüş olmak üzere, hükümlü ve tutuklular bu Yönetmelikte belirtilen yakınları ile haftada bir kez olacak şekilde görüşme yapabilir. Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına hükümlü olanlar, on beş günde bir kez olmak üzere, biri açık, diğeri kapalı görüş biçiminde, ayda iki kez görüşme yapabilir."

68. Kurum İdaresi, okul çağında çocuğu olan mahpuslar için hafta sonları açık görüş düzenlenebildiğini, ayrıca mahpusların açık görüşe gelen ziyaretçileri ile fotoğraf çektirebildiğini ve 4,00₺ ücret karşılığında çekilen fotoğrafları işyurdu bünyesinde faaliyet gösteren fotoğraf stüdyosundan alabildiklerini belirtmiştir.

69. Kapalı görüş kabininin arkasından gelen ışık yüzünden camın parlama yaptığı ve gelen ziyaretçinin görülemediği şikâyeti mahpuslar tarafından dile getirilmiştir. Kapalı görüş alanında yapılan incelemede mahpusun bulunduğu görüş alanının arkasında pencere olmasından dolayı yaz aylarında güneş ışığından dolayı camın parlama yapabileceği değerlendirilmiştir. Kurum İdaresi ile yapılan görüşmede camın bir perde ile kapatılabileceği belirtilmiştir.

70. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde, kendilerini ziyaret etmek isteyen yakınlarının soyadının farklı olduğu durumlarda ilgili yönetmelik²¹ gereği akrabalık durumlarını belgelendirmeleri gerektiği, kimlik paylaşım sisteminde sorunlar yaşanabildiği ve nüfus müdürlüklerince hazırlanan akrabalık durumunu gösterir resmi yazıların dört - beş aylık sürede geldiği, bu süre zarfında ziyaretçilerinin gelemediğini ifade etmişlerse de bu durum Kurum İdaresine iletildiğinde mahpusların akrabalık durumlarını belgelendirmek için vukuatlı nüfus kayıt örneği taleplerinin kep sistemi üzerinden ilgili nüfus müdürlüklerine gönderildiği, ilgili nüfus müdürlüklerinin çok kısa bir süre içerisinde cevap verdiği, bu konu ile ilgili şimdiye kadar sorun yaşanmadığı belirtilmiştir.

3.3.2. HABERLEŞME VE İLETİŞİM ARAÇLARINDAN YARARLANMA

71. Kurumda mahpusların kullandığı 12 ankesörlü telefon bulunmaktadır.

72. İdare tarafından, telefon ile haberleşme hakkının ilgili Yönetmelik'e²² uygun olarak ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına hükümlü olanlar ile tehlikeli statüde yer alan mahpuslar

²¹ Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelik'in "Belgelendirme" başlıklı 34'üncü maddesine göre; "Kimlik paylaşım sistemi üzerinden elektronik ortamda kanuni yakınlığı tespit edilemeyenlerin veya hükümlü ve tutuklular ile görüşmek isteyen ancak T.C. kimlik numarası bulunmayan kan ve kayın hısımlarının akrabalık durumlarını, nüfus idarelerinden veya ilgili konsolosluklar tarafından verilen resmî belgeler ile ispatlamaları gerekir."

²² 29/3/2020 tarihli ve 31083 sayılı Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in "Telefonla görüşme hakkı" başlıklı 74'üncü maddesine göre; "Hükümlüler görüşebilecekleri yakınlarından bir veya birden fazla kişi ile haftada bir kez ve bir telefon numarasıyla bağlantı kurarak kesintisiz görüşme yapabilir. Herhangi bir nedenle görüşme gerçekleşmemişse daha önceden bildirilen numaralardan bir diğeriyle görüşebilir. Konuşma süresi görüşme başladığı andan itibaren on dakikayı geçemez. Deprem, salgın hastalık, doğal afet gibi zaruri hâllerde Bakanlık kararı ile telefon ile görüşme süresi ve sayısı artırılabilir. Tehlikeli hükümlü oldukları idare ve gözlem kurulu tarafından belirlenen hükümlüler on beş günde bir kez olmak ve on dakikayı geçmemek üzere sadece eşi, çocukları, annesi ve babası ile sadece sesli olarak görüşebilir."

için on beş günde 10 dakika, diğer tüm mahpuslar için haftada 10 dakika olacak şekilde kullandırıldığı ifade edilmiştir.

73. Haftalık telefon görüşmeleri cumartesi ve pazar günleri yapılmaktadır. Kurumda kalan 360 mahpusun tamamının telefonla görüşme yapma hakkından faydalandığı belirtilmiştir.

74. Kurumda her odada televizyon bulunduğu; televizyon kanal listesinde 30 ulusal kanal, bir sinema kanalı, bir radyo yayın kanalı bulunduğu görülmüştür. Kurum İdaresi tarafından, mahpuslara anket yapılarak bu ankete göre kanal listesinin belirlendiği ifade edilmiştir. Kanallar içerisinde ücretli spor kanalı bulunmakta olup bu kanalın ücretinin Kurum İdaresi tarafından karşılandığı belirtilmiştir. Kanal listesinde yapılan incelemede, kanal sayısı ve çeşitliliğinin yeterli olduğu değerlendirilmiştir.

75. Mahpusların haftada bir saat olacak şekilde kütüphanede bulunan bilgisayarlardan faydalanabildiği, mahpusların dış kantinden satın aldığı USB ve CD'ler ile yargılama süreçlerine ilişkin dokümanlara bilgisayarlardan erişebildiği ve ilgili makamlara dilekçe yazabildiği belirtilmiştir. Bilgisayarların mahpuslar tarafından kullanılmasından sonra bilgisayardaki tüm verilerin silinerek kişisel verilerin başkaları tarafından görülmesinin önlenmesi ilgili Kurum personeli tarafından paylaşılmıştır.

76. Ayrıca mahpuslar ücreti karşılığında dokümanların çıktısını alabildiklerini ifade etmiştir. Bazı mahpuslar, haftalık bir saatlik bilgisayar kullanım süresinin yetersiz olduğunu, özellikle AİHM başvurusu gibi uzun işlemler yaptıklarında bilgisayar kullanımı için belirlenen bir saatlik sürenin yetmediğini ifade etmiştir.

3.3.3. HAVALANDIRMA

77. Kurum İdaresi tarafından ağırlaştırılmış müebbet ve hücre cezası infazının dışında kalan mahpusların odalarının havalandırma kapısının yaz aylarında saat 08:00'de açıldığı ve akşam 20:00'de kapatıldığı belirtilmiştir. Günlerin kısaldığı dönemlerde odaların havalandırma kapılarının İdare ve Gözlem Kurulu Kararı doğrultusunda gün batımının hemen öncesinde kapatıldığı belirtilmiştir.

78. Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası infazı edilen mahpusların ise günlük bir saat havalandırmadan faydalanma hakkı bulunmaktadır.

79. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde havalandırma süreleri ile ilgili sorun yaşanmadığı, anılan saatlerde havalandırmaların açıldığı ve kapatıldığı anlaşılmıştır.

3.4. SOSYAL, KÜLTÜREL, MESLEKİ, EĞİTSEL VE SPORİF ETKİNLİKLER

80. Eğitim servisinde; bir öğretmen ile üç infaz ve koruma memuru görev yapmaktadır. Kütüphane faaliyetlerini yürütmede bir infaz ve koruma memuru görevlidir. Bu serviste çalışan personelin çalışma saatleri hafta içi 08:30-17:30 arasındadır.

81. Kurum kütüphanesinde; edebiyat, din, kişisel gelişim, araştırma-tarih, ders kitapları gibi çeşitli konularda 5069 yayın bulunmaktadır. Ziyaret Heyetince kütüphane incelenmiş olup farklı dillerde yayınların bulunduğu görülmüştür. Mahpuslar, yayın talep formu doldurarak Kurum kütüphanesinden ve Buca İlçe Halk Kütüphanesinden yararlanabilmektedir. On beş günde üç kitapla sınırlı olacak şekilde kitap değişimi yapılmaktadır. Son bir yıl içerisinde 365 mahpusun kütüphaneden yararlandığı anlaşılmıştır.

82. Kurum İdaresi tarafından, mahpusların odalarda 20 kitap ve 20 dergi bulundurma hakkı bulunduğu, eğitim-öğretim amaçlı kitapların odalarda bulundurulmasında sayı sınırlaması bulunmadığı belirtilmiştir. Ziyaret edilen odalarda mahpuslara ait çokça ders kitabının bulunduğu görülmüştür.

83. Bazı mahpuslar kitap sınırlamasının diğer ceza infaz kurumlarındaki uygulamalar düşünüldüğünde yetersiz kaldığını iddia etmiştir. Kurum İdaresi, Hükümlü ve Tutukluların Ödüllendirilmesi Hakkında Yönetmelik uyarınca mahpusların ödüllendirildikleri takdirde İdare ve Gözlem Kurulu kararında öngörülen sayıda kitabın verildiğini, Kurum mevcudu düşünüldüğünde kitap sınırı uygulamasının gerekli olduğunu ifade etmiştir. Ancak yapılan incelemelerde hiçbir mahpusa daha fazla kitap bulundurma ödülü verilmediği tespit edilmiştir.

84. Mahpuslara gönderilen kargolar iki ayda bir (tek sayılı aylarda) ayın ilk haftası odalara dağıtılmaktadır. Kurum İdaresi, odalarda bulundurulabilecek kitap sayısı dikkate alınarak mahpuslara gönderilen kitapların dağıtımının yapıldığını belirtmiştir.

85. Mahpuslar gazete ve dergi taleplerini dilekçe ile İdareye iletmektedir. Satın alınacak olan yayınların ücretleri mahpusların hesaplarından kesilmektedir. Mahpuslara dağıtılan gazete ve dergi listesi bulunmamaktadır. Gazeteler anlaşmalı olunan gazete bayiinden alınmaktadır. Dergiler ise eğitim servisi tarafından dışarıdan satın alınıp Eğitim Kurulu Kararı alınarak dağıtılmaktadır. Mahpusların yakınları tarafından kargo yoluyla gönderilen gazete ve dergilerin Kuruma alınmadığı belirtilmiştir.

86. Kurum İdaresi tarafından, Kurumun televizyon sinema kanalında günde iki seans vizyon filmi gösterimi yapıldığı belirtilmiştir. Bununla birlikte bazı mahpuslar, sinema kanalının yetersiz olduğundan, aynı filmlerin dönüşümlü olarak oynatılmasından şikâyet etmişlerdir.

87. Kurumda bulunan hükümlü ve tutuklular içerisinde eğitim ve öğretimine aktif olarak devam eden mahpuslara ilişkin istatistiki veriler aşağıdaki tablodaki gibidir:

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

ÖĞRENİM KADEMESİ	KİŞİ SAYISI
Açık Öğretim Ortaokul	7
Açık Öğretim Lisesi	11
Açık Öğretim Fakültesi	50
Örgün Eğitim	2
TOPLAM	70

88. Açık Öğretim Ortaokulu ve Açık Öğretim Lisesi eğitimine devam eden mahpusların ders kitapları Buca Halk Eğitim Merkezi tarafından ücretsiz olarak sağlanmaktadır. Eğitim servisi personeli tarafından Buca Halk Eğitim Merkezinden kitapların alındığı ve mahpuslara dağıtıldığı ifade edilmiştir.

89. Açık Öğretim Fakültesi ve Örgün Eğitime devam eden mahpusların kitaplarının ise ücretli olarak dışarıda satıldığı için mahpusların yakınları tarafından temin edilerek Kuruma gönderildiği ya da dışarıda yakını bulunmayan mahpuslar için eğitim servisi personeli tarafından alındığı, gerekli incelemeler yapıldıktan sonra kitapların mahpuslara dağıtıldığı belirtilmiştir.

90. Kütüphanede altı adet bilgisayar bulunmaktadır. Görüşülen mahpusların çoğu sınavlara çevrim içi ya da yüz yüze katılmada bir sorun yaşamadıklarını ifade etse de bazı mahpuslar yalnızca yüz yüze yapılan sınavlara girmelerine izin verildiğini, çevrim içi sınav taleplerinin reddedildiğini iddia etmiştir. Bu konuda Kurum İdaresi, mahpusların kütüphanedeki bilgisayarları çevrim içi sınavlar için kullandığını; açık öğretim sınavlarının Kurumda yer alan derslikte; ÖSYM sınavlarının ise İzmir 1 No.lu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda gözetmenler eşliğinde yüz yüze yapıldığını belirtmiştir. Ziyaret sırasında açık öğretim sınavına giden bir mahpusun olduğu tespit edilmiştir.

91. Son bir yıl içerisinde merkezi ve ortak sınavlara başvuran mahpuslara ilişkin istatistiki veriler aşağıdaki tablodadır:

MERKEZİ/ORTAK SINAV	KİŞİ SAYISI
YDS	2
ALES	3
DGS	9
KPSS	11
TOPLAM	25

92. Kurumda takı, bilgisayar, terzi, çini, resim, atölyesi gibi toplamda 12 atölye bulunmaktadır. İdare, kursa katılmak için dilekçe veren mahpusların suç tipleri fark etmeksizin haftanın dört günü

kurslara katılabildiğini belirtmiştir. Ziyaret tarihi itibarıyla Kurumda resim ve çini kursunun aktif olarak devam ettiği, takı kursunun ise yakın zamanda başlayacağı, kursların halk eğitim merkezi öğretmenleri tarafından verildiği belirtilmiştir.

93. Takı atölyesinde mahpuslarca yapılan birçok takının bulunduğu görülmüştür. Mahpuslar, biten takıları cüzi bir ücret karşılığında satın alarak ziyaretçilerine hediye edebildiklerini ifade etmiştir.

94. Resim atölyesinde yağlı boya kursunun verildiği, tuval, boya, palet gibi malzemelerin Kurum tarafından temin edildiği belirtilmiştir.

95. Mahpuslar, resim kursu haricinde renkli kalem, boya gibi malzemeleri kullanmalarına izin verilmediğini, bu sebeple odalarda vakit geçirmek amacıyla hobi edinmekte zorluk çektiklerini iddia etmiştir. Bu konuda Kurum İdaresi, odalara bahsi geçen malzemelerin verilmesi halinde oda duvarlarına terör örgütü amblemleri çizildiğini, bu sebeple odalara bu eşyaların verilmesi yerine resim kursunda kullanılmasının tercih edildiğini ifade etmiştir.

96. Terzi atölyesinde dört adet dikiş makinesi ve bir adet ütü bulunmaktadır. Yapılan incelemede, mahpusların eğitimi ve terzilik zanaatı için gerekli ekipmanların bulunduğu görülmüştür. Mahpusların dilekçe vermek suretiyle terzihane de dikiş, pantolon daraltma, ütü gibi işlemlerden ücreti karşılığında yararlanabildiği öğrenilmiştir.

97. Kurumda işyurdu faaliyetleri kapsamında kantin, fotokopi birimi²³, terzi atölyesi, fotoğrafçılık atölyesi bulunmaktadır.

98. Kurum İdaresi, mahpusların sohbet faaliyetinden haftada bir yararlandığını, süre sınırı olarak iki saatin belirlendiğini belirtmiştir. Görüşme gerçekleştirilen bazı mahpuslar sohbet hakkından yararlanamadıklarını iddia etmiştir.

99. Kurumda bir halı saha, bir açık spor alanı (toprak saha) ve bir kapalı spor salonu (basketbol potası, voleybol filesi, minyatür kale) olmak üzere toplam üç spor alanı bulunmaktadır.

100. Mahpuslar, haftada bir saat spor alanlarından faydalanabilmektedir. İdare, düzenlenen listeye uygun iki odanın birlikte halı saha ve açık spor alanına çıkarıldığını belirtmiştir. Kapalı spor salonu ise pandemi nedeniyle alınan tedbirler kapsamında kullanıma kapatılmıştır. Ziyaret tarihinde pandemi tedbirleri kaldırılmasına rağmen kapalı spor salonunun mahpusların kullanıma açılmadığı öğrenilmiştir.

101. Kurumda bulunan faaliyet dosyaları incelendiğinde 24/10/2022 – 28/10/2022 haftasında toplam 192 mahpusun spor faaliyetine katıldığı anlaşılmıştır.

²³ Fotokopi birimi, 9/10/2003 tarihli ve 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu kapsamında mahpusların taleplerini yerine getirmektedir.

102. Manevi rehberlik servisinde bir vaizin görev yaptığı, haftanın dört günü vaizin mahpuslarla bireysel ya da toplu olarak görüşmeler gerçekleştirdiği, Ramazan ayı ve kandil günlerinde mukabele ve hatim programlarının yapıldığı bilgisi paylaşılmıştır.

3.5. SAĞLIK VE BESLENME

3.5.1. SAĞLIK SERVİSİ

103. Sağlık servisinde; muayene, ilaç takibi, aşılama, basit tıbbi müdahale, açlık grevi takipleri ve hastane sevk işlemleri yapılmaktadır. Serviste İl Sağlık Müdürlüğüne görevlendirilen bir aile hekimi, bir psikiyatri uzmanı; Adalet Bakanlığında kadrolu bir diş hekimi, bir kadrolu sağlık memuru, bir geçici sağlık memuru, bir infaz ve koruma görev yapmaktadır. Aile hekiminin Salı ve perşembe günleri, psikiyatri uzmanının ise çarşamba günü Kurumda bulunduğu bilgisi edinilmiştir.

104. Sağlık personeli ile yapılan görüşmede, hafta içi 08:30-17:30 saatleri arasında görev yaptıkları, mesai saatleri dışında icap nöbetçisi olarak görev yaptıkları, serviste günlük ortalama 60 mahpusun tedavisinin gerçekleştirildiği, mahpusların sağlık dosyalarının hem fiziki olarak hem de elektronik ortamda düzenli olarak tutulduğu öğrenilmiştir.

105. Mahpusların, Kuruma ilk kabulünde yapılan muayenede kronik rahatsızlığının olup olmadığının sorulduğu, eğer varsa tetkiklerinin yapılarak tedavilerinin sağlandığı belirtilmiştir. Kronik hastalıkları bulunan mahpusların, dilekçe ile başvuruları beklenmeksizin, düzenli aralıklarla sağlık kontrollerinin yapıldığı belirtilmiştir.

106. Mahpuslara ait ilaçlar, revirde yer alan kilitli dolaplarda saklanmakta olup infaz ve koruma memurlarının gözetiminde sağlık memuru tarafından dağıtılmaktadır. Yeşil ve kırmızı reçeteli ilaçlar, ayrı bir odada kilitli dolaplarda saklanmakta, insülin gibi ilaçlar ise revirdeki buzdolabında tutulmaktadır. Yapılan incelemelerde, ilaçların saklama koşullarına uygun olarak tutulduğu, son kullanma tarihi geçen ilaç bulunmadığı görülmüştür.

107. Kurum revirinde yapılan incelemelerde, pansuman ve ayakta tedavi gibi işlemleri gerçekleştirmek için muayene masası, EKG cihazı, tansiyon aleti, ateş ölçer, stetoskop gibi ekipmanların bulunduğu görülmüştür. Kurumda hasta mahremiyetine dikkat edildiği, muayene esnasında bir hasta çıkmadan diğerinin alınmadığı, revirde bulunan aile hekimi odası ile enjeksiyon-pansuman odasında paravan bulunduğu görülmüştür. Ayrıca sağlık servisinde mahpusların kalabileceği dokuz yataklı oda bulunmaktadır.

108. Muayene esnasında güvenlik gereği bir infaz ve koruma memurunun hekimin yanında bulunduğu, acil durumlarda 112 Acil Çağrı Merkezi aranarak mahpusların hastane sevkinin

gerçekleştirildiği, ayrıca Kurumda 7/24 sağlık hizmetinin bulunduğu bilgisi paylaşılmıştır. Kuruma ambulans çağrıldığında en fazla 20 dakikada ulaştığı belirtilmiştir.

109. 2022 yılı içerisinde 94 mahpus için ambulans çağrılmıştır. Fakat hepsinin yerinde tedavisi veya aynı gün içerisinde ring aracı ile hastaneye sevki uygun görülümü, ambulans ile hastaneye acil sevki gerekli görülen mahpus olmamıştır.

110. Diğer hastane sevklerinin, cezaevi jandarma bölük komutanlığı ile koordineli bir şekilde yapıldığı, mahpusların hastaneye sevkleri sağlanırken gidecekleri tarihten bir gün önce cezaevi jandarma bölük komutanlığı ve cezaevi başmemurluğu bilgilendirilerek yeterli sayıda jandarma ile infaz ve koruma personeli sağlandığı bilgisi edinilmiştir. 2022 yılı Eylül ayı içerisinde 105 mahpusun çeşitli hastanelere²⁴ sevk edildiği öğrenilmiştir.

111. Sağlık servisi içinde bulunan dış polikliniğinde basit çekim, dolgu, dış temizliği, dış kaplamalarının yapıştirılması gibi işlemler yapıldığı, cerrahi müdahale gerektiren tedaviler için mahpusların dış hastanesine sevk edildiği belirtilmiştir.

3.5.2. PSİKO-SOSYAL SERVİS

112. Kurumda kadrolu dört psikolog bulunmaktadır; iki psikolog doğum izninde olduğu için ziyaret tarihinde iki psikolog ve bir infaz ve koruma memuru psiko-sosyal serviste görev yapmaktadır.

113. Kuruma kabulü yapılan her mahpusa önce psiko-sosyal servis memuru ardından psikolog tarafından YARDM²⁵ Araştırma Değerlendirme Formu doldurulmaktadır. Değerlendirme sonrası oluşan risk analizine göre mahpuslar bireysel görüşmeye alınarak ihtiyaçlarına yönelik bireysel müdahale planlandı ve Kurumda bulunduğu süre içerisinde bireysel görüşmelerle sorunların çözümüne yönelik destek sağlandığı belirtilmiştir.

114. Mahpusların risk analizinde kendine zarar verme/intihar riski varsa İdare ve Gözlem Kuruluna bilgi verilip Vaka Toplantısı yapıldığı ve Risk Değerlendirme Formu doldurulduğu belirtilmiştir. Vaka Toplantısında alınması gereken güvenlik önlemleri ve psikolojik destek süreci ile ilgili planlama yapıldığı, mahpusların psikiyatrik desteğe ihtiyaç duyduğu durumlarda haftada bir gün görevlendirme ile Kuruma gelen psikiyatri uzmanına yönlendirme yapılarak ilaç desteği alması sağlandığı öğrenilmiştir.

²⁴ İzmir Atatürk Eğitim ve Araştırma Hastanesine 74, İzmir Eğitim Dış Hastanesine 18, Seyfi Demirsoy Eğitim ve Araştırma Hastanesine 10, Tepecik Eğitim ve Araştırma Hastanesine iki, Suat Seren Göğüs Hastalıkları Hastanesine bir mahpus sevk edilmiştir.

²⁵ Yapılandırılmış Ruhsal Değerlendirme ve Bireysel Müdahale Programı.

115. Psiko-sosyal servis faaliyetleri kapsamında Kuruma kabulü yapılan her mahpusa Kurumda bulduklarına dair aileleri aranarak bilgilendirme yapıldığı, mahpusların aileleri ile gerekli durumlarda psiko-sosyal servis personeline görüşme yapılarak sorunların çözümüne yönelik destek sağlandığı, mahpusların aile bireylerinden birinin vefat etmesi durumunda Kuruma gelen ölüm raporu doğrultusunda mahpuslara ölüm haberinin psiko-sosyal servis personeline verildiği ve mahpusa destek sağlandığı belirtilmiştir.

116. Mahpusların dilekçe yazarak psiko-sosyal servisle bireysel veya toplu görüşme yapabildiği, servise görüşme talepli haftalık ortalama 25 dilekçe geldiği belirtilmiştir. Kriz durumlarında (açlık grevi, ölüm orucu, kendisine veya çevresine zarar verme davranışı) talep olmaksızın mahpusların görüşmeye alındığı ve sorunların çözümüne yönelik destek sağlandığı servis personeli tarafından ifade edilmiştir.

117. Mahpuslar, psikologla görüşme taleplerinin iki-üç gün içerisinde yerine getirildiğini ancak Kurum psikoloğunun bireysel görüşmeler için 10 dakikalık süre sınırı belirlediğini iddia ederek bu süre zarfında sorunlarının çözülmesinin mümkün olmadığından şikâyetçi olmuşlardır.

118. Psiko-sosyal servis tarafından mahpuslara bireysel görüşmeler dışında ihtiyaçlarına yönelik olarak SAMBA²⁶ Programı ve Öfke Kontrol Programı gibi grup çalışmaları yapıldığı öğrenilmiştir.

119. Ayrıca psiko-sosyal servis faaliyetleri kapsamında maddi durumu iyi olmayan mahpuslara sivil toplum kuruluşlarından bağışla gelen kıyafet ve ayakkabı gibi ürünlerin dağıtımının yapıldığı, 1/2/2022–21/10/2022 tarihleri arasında Kızılay tarafından 28 mahpusa pantolon, gömlek, tişört, ayakkabı gibi 71 farklı yardım eşyası dağıtıldığı bilgisi edinilmiştir.

120. Psiko-sosyal servis tarafından yalnızca mahpuslar ile değil Kurumda görev yapan personel ile de talepleri doğrultusunda bireysel görüşmeler yapıldığı, personele yönelik seminerler düzenlendiği ve motivasyon artırma amaçlı etkinlikler yapıldığı belirtilmiştir.

3.5.3. BESLENME

121. Kurumun yemekleri, Adalet Bakanlığı tarafından belirlenen günlük iye bedeli göz önünde bulundurularak, haftalık yemek listesine göre Buca Açık Ceza İnfaz Kurumunda hazırlanmaktadır. Yemeklerin dağıtımının odalarda kalan mahpus sayısına göre belirlendiği ve görevli memur eşliğinde odalara dağıtımı yapıldığı belirtilmiş, Kurum personeli ile mahpusların aynı yemeği tükettiği görülmüştür.

122. Ziyaret tarihinde 53 özel beslenme ihtiyacı olan mahpus²⁷ bulunmaktadır. Bu mahpuslara uzman hekimden aldıkları sağlık raporuna istinaden diyet, vejetaryen, vegan, alerji ve diyabetik

²⁶ Sigara, Alkol ve Madde Bağımlılığı Tedavi Programı.

²⁷ 20 mahpusun diyet yemek raporu, bir mahpusun vejetaryen yemek raporu, iki mahpusun vegan yemek

diyet yemeği verildiği öğrenilmiştir. Çölyak hastası olan mahpuslara glutensiz yemekler hazırlandığı, diğer özel beslenme ihtiyacı bulunan mahpuslara yağsız ve tuzsuz yemek veya protein zengini diyet yemekler çıkarıldığı belirtilmiştir.

123. Yapılan incelemede yemek numunelerinin mevzuata²⁸ uygun olarak 72 saat boyunca saklandığı ve önceki günlere ait yemek numunelerinin de mutfakta bulunduğu görülmüştür.

4. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

4.1. DEĞERLENDİRME

124. TİHEK'in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek bir iletişim doğrultusunda iş birliği esasına dayanmaktadır. Bu çerçevede, Kurum İdaresi ve personeli ziyaret esnasında iş birliğine açık bir tutum sergilemiş; UÖM'nin Kurumdaki tüm birimlere, gerekli bilgi, belge ve kayıtlara erişebilmesi ve özel görüşmeler gerçekleştirebilmesi için uygun koşulları sağlamıştır.

4.2. TAVSİYELER

4.2.1. KURUM İDARESİNE YÖNELİK TAVSİYELER

125. Odalara kısıtlı saatlerde sıcak su verilmesi nedeniyle mahpusların yaşadıkları sorunlar göz önünde bulundurulduğunda, Buca Açık Ceza İnfaz Kurumundaki ısı merkezi genişletme çalışmasının bitmesinin ardından sıcak su periyot ve miktarları ile ilgili gerekli düzenlemelerin yapılması,²⁹

126. Kurumda çamaşırhane bulunmaması sebebiyle mahpusların çamaşırlarını elde yıkadığı görülmüş olup Kurumda çamaşırhane kurulması ya da Buca Açık Ceza İnfaz Kurumundaki çamaşırhaneden mahpusların faydalanabileceği bir düzen oluşturulması,³⁰

raporu, bir mahpusun alerji yemek raporu, yedi mahpusun diyabetik yemek raporu bulunmaktadır.

²⁸ 26/9/2008 tarihli ve 27009 sayılı Gıda Güvenliği ve Kalitesinin Denetimi ve Kontrolüne Dair Yönetmelik'in 8'inci maddesine göre; "Kamu-özel kurum ve kuruluşları ile mahallinde üretilerek toplu tüketime sunan işyerleri ve yemek fabrikaları, ürettiği yemek partisinin her çeşidinden alınan bir örneği 72 saat uygun koşullarda saklamakla yükümlüdür."

²⁹ Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 19.4: "Genel hijyenin sağlanması için her mahpusun, iklime uygun sıcaklıkta ve mümkünse her gün, değilse haftada en az iki kez (veya gerekiyorsa daha sık olarak) banyo veya duş yapabilmesi için uygun tesisler sağlanmalıdır." Ayrıca bkz. (TİHEK Sincan Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Raporu§ 156).

³⁰ BM Mahpusların Islahı için Asgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Rules), Kural 19.2: "Bütün giysiler temiz ve uygun koşullarda tutulur. İç çamaşırları temizliğin korunması için, gerekli sıklıkta değiştirilir ve yıkanır."

127. Mahpusların Kurum Müdürü ile görüşemedikleri, talep ve şikâyetlerini Kurum İkinci Müdürüne iletmek durumunda kaldıkları şikâyetleri kapsamında, Kurum Müdürü ile mahpuslar arasındaki iletişimde gerekli hassasiyetin gösterilmesi,³¹

128. Hükümlü ve Tutukluların Ödüllendirilmesi Hakkında Yönetmelik'te yer alan ödüllerden son bir yıl içerisinde hiçbir mahpusun yararlanamadığı görülmüş olup mahpusları teşvik etmek için ödüllendirme sisteminin daha etkin bir biçimde kullanılması,³²

129. Kapalı görüş kabininin arkasından gelen ışık yüzünden camın parlama yaptığı ve gelen ziyaretçinin görülemediği şikâyetleri göz önüne alınarak bu alanda gerekli düzenlemelerin yapılması,³³

130. Kurum kütüphanesinde bulunan bilgisayarlar vasıtasıyla mahpusların yargı makamlarına ve diğer kuruluşlara elektronik ortamda dilekçe yazabildiği, elektronik belgeleri inceleyebildiği önemli olmakla birlikte, gelen talepler göz önüne alınarak mahpusların bilgisayarlara erişim süresinin arttırılması,³⁴

131. Mahpusların ıslah edilmesi ve topluma kazandırılması amacıyla pandemi nedeniyle faal olmayan kursların açılarak bu kursların daha kapsamlı hale getirilmesi ve çeşitlendirilmesi; odalarda mahpusların zamanlarını daha verimli geçirebilmeleri için etkinlik taleplerinin imkânlar dâhilinde yeniden değerlendirilmesi,³⁵

³¹ BM Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Rules), Kural 56.1: "Her mahpus ceza infaz kurumu müdürüne veya temsilciliğini yapmaya yetkili ceza infaz kurumu personeline her gün istek veya şikâyette bulunma fırsatına sahip olmalıdır."

29/3/2020 tarihli ve 31083 sayılı Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in "Müdürün görevleri" başlıklı 7'nci maddesinin (ç) bendine göre; "Hükümlülerin iyileştirilmesi, bilgilerinin artırılması, atölye çalışmaları, kişisel uğraşlarının düzenlenmesi ve geliştirilmesinin sağlanması bakımından mevzuat hükümlerini uygulamak ve sağlık durumlarıyla yakından ilgilenmek." Kurum Müdürünün görevleri arasında sayılmıştır.

³² BM Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Rules), Kural 95: "Mahpusları iyi hale teşvik etmek, sorumluluk duygularını geliştirmek ve kendilerine uygulanan rejimde iş birliklerini sağlamak ve çıkarlarını korumak için her kurumda farklı sınıflardaki mahpuslara uygun bir ayrıcalıklar sistemi ile farklı rejim metodları oluşturulur."

³³ CPT Standartları/Inf (92)3-part2, § 51: "Mahkûmların dış dünyayla temaslarını makul düzeyde devam ettirmesi de çok önemlidir. Her şeyden önce mahkûmlara aileleriyle veya yakın arkadaşlarıyla ilişkilerini devam ettirebilme imkânı verilmelidir. Buradaki temel prensip, dış dünyayla temasın desteklenmesi olmalıdır; bu tür temasın sınırlandırılması sadece kayda değer güvenlik endişeleri veya kaynak kısıtlılığı nedenlerine dayandırılabilir."

³⁴ BM Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Rules), Kural 57: "Mahpusların şikâyet ve talep hakkını kullanabilmesi, hatta isterse bu hakkı anonim bir şekilde kullanmasının sağlanması için koruyucu önlemler alınır."

³⁵ Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 27.6: "Spor, oyunlar, kültürel faaliyetler, özel hobiler ve diğer boş zaman uğraşlarına imkân sağlanmalı ve mümkün olduğunca mahpusların bu etkinlikleri organize etmelerine izin verilmelidir."

132. Pandemi tedbirleri nedeniyle kullanımına ara verilen kapalı spor salonunun mahpusların kullanımına açılması,³⁶

133. Kurum psikoloğu ile mahpuslar arasında yapılan bireysel görüşmelerde 10 dakika sürenin yetersiz olduğu değerlendirilmiş olup her mahpusun kişisel özelliklerine göre yeterli sürede psikologla bireysel görüşme yapmasına olanak sağlanması,³⁷

hususları tavsiye edilmektedir.

³⁶ CPT/Inf (92)3-part2§ 47: "Mahkûmlar, içinde buldukları hücredeki fiziksel şartlar ne kadar iyi olursa olsun, haftalar belki de aylar boyunca hücrelerinde kilitli biçimde çürümeye bırakılamazlar. CPT'ye göre tutukevlerindeki mahkûmların günün makul bir kısmını (sekiz saat veya daha fazla) hücreleri dışında, belirli amacı olan ve değişen faaliyetler yaparak geçirmeleri hedeflenmelidir. Doğal olarak, hüküm giymiş mahkûmların bulunduğu kurumlardaki programlar daha da uygun olmalıdır."

³⁷ BM Mahpusların Islahı İçin Aşgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Rules), Kural 96: "Hükümlüler fiziksel ve psikolojik uygunluklarına ilişkin doktor ve diğer yetkin sağlık uzmanları tarafından verilen karara bağlı olarak çalışma ve/veya aktif olarak rehabilitasyona katılma olanağına sahiptir."



TIHEK

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU

AMASYA E TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU

2023/17

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

KISALTMALAR

ACEP	Akıllı Teknolojilerin Ceza İnfaz Kurumlarına Entegrasyonu (E-Görüş) Projesi
ARDEF	Araştırma Değerlendirme Formu
COVID-19	Yeni Korona Virüs Hastalığı
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
SEGBİS	Ses ve Görüntülü Bilişim Sistemi
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması
UYAP	Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi

1. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK), 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14/09/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre Protokolün amacı: *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*
3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2/1-k bendine göre UÖM; *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendinde, kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda ceza infaz kurumlarına ziyaret gerçekleştirmek TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.
5. 1/06/2005 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 8'inci maddesi uyarınca; *"Kapalı ceza infaz kurumları; iç ve dış güvenlik görevlileri bulunan, firara karşı teknik, mekanik, elektronik veya fizikî engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile temas olanaklı bulunduğu, yeterli düzeyde güvenlik sağlanmış ve hükümlünün gereksinimine göre bireysel, grup hâlinde veya toplu olarak iyileştirme yöntemlerinin uygulanabileceği tesislerdir."*

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

6. Anılan görevin icrası kapsamında 10/11/2022 ve 11/11/2022 tarihlerinde Amasya E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna¹ habersiz bir ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ziyaret heyetinde; İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı ..., İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcıları ... ve ... ile Amasya Valiliği tarafından görevlendirilen Doktor ... ve Psikolog ... yer almıştır.

7. Ziyaret, ilk gün İdare ile yapılan ön görüşmeyle başlamıştır. Görüşmede; TİHEK Heyeti tarafından, ulusal önleme mekanizması, ziyaretin amacı ve yöntemine ilişkin bilgiler verilmiştir. İdareden Kurum hakkında güncel bilgiler, Kurumun mevcut durumu, mahpusların² sayısı ve sınıflandırmalarına ilişkin bilgiler alınmıştır. İdareden mahpusların yerleşim planı alınarak, İdarenin dahli olmadan özellikle farklı suç türünden mahpusların bulunduğu odalar seçilerek ilgili odalarda bulunan mahpuslarla görüşmeler gerçekleştirilmiş ve mahpusların tutuldukları ortam yerinde gözlemlenmiştir. Ziyaret sürecince, 127 mahpusla görüşme yapılmış olup Heyet üyeleri tarafından görüşme gerçekleştirilen mahpuslara; TİHEK hakkında genel bilgi verilmiş, ziyaretin amacı ve kapsamı belirtilmiş; gizliliğe riayet edilerek rapor hazırlanacağı hususu aktarılmıştır. Mahpuslarla yapılan görüşmeler sırasında infaz koruma memurları ile diğer idari personel odalarda bulunmamıştır. Ziyarete ikinci gün kalındığı yerden devam edilmiş, ortak kullanım alanları da ziyaret edilmiş ve incelemelerde bulunulmuştur. Ziyaret bitiminde İdare ile son bir toplantı yapılmış; toplantıda ilk tespit ve gözlemler İdareyle paylaşılmış, ziyaret sonrası hazırlanacak raporun İdare ve ilgili kurumlarla paylaşılarak tavsiyelerin takip edileceği ve takip ziyareti de yapılabileceği bilgisi verilmiş; ilgili bilgi ve belgeler alınarak ziyaret sonlandırılmıştır.

8. Bu rapor, 18/1/2022 tarih ve 2022/43 sayılı Kurul kararı ve Başkanlık makamının 8/11/2022 tarihli ve 15604 sayılı oluruna istinaden 10/11/2022 ve 11/11/2022 tarihlerinde, Amasya E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna gerçekleştirilen izleme ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. KURUM HAKKINDA GENEL BİLGİLER

9. Kurum, şehir merkezine yedi kilometre uzaklıkta 82.040 metrekare açık alan üzerine 8.420 metrekarelik kapalı alan şeklinde inşa edilmiş ve 1969 yılında faaliyete geçmiştir. Kurum, 2002-2004 yılları arasında koğuş sisteminden oda sistemine dönüştürülmüştür. Kurumun kapasitesi 830 kişiliktir.

¹ Bundan sonra kısaca Kurum olarak ifade edilecektir.

² Bu raporda kullanılan "mahpus" sözcüğü, ceza infaz kurumlarında özgürlüğünden mahrum bırakılan tutuklu, hükümlü ve hüküm özlüleri ifade etmektedir.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

10. Kurumun bir bölümü Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün 27/06/2005 tarihli ve 5/23 No.lu Genelgesi ile yüksek güvenlikli ceza infaz kurumuna dönüştürülmüştür.

11. Kurum, aralarında fiziksel farklılıkları bulunan A, B, C, D ve E blok şeklinde beş farklı bloktan oluşmaktadır. A blok; bodrum, giriş katı, birinci kat ve çatı katından oluşmaktadır. Bodrumun bir kısmı mutfak, soğuk hava depoları ve memur yemekhanesi olarak kullanılmaktadır. Giriş katta nöbetçi müdür odası, infaz koruma başmemurluğu, mahpus arama mahalli ile 22 kapalı ziyaret kabini, iki avukat görüş kabini ve bazı atölyeler mevcuttur. Birinci katta idari bürolar ve kamera kayıtlarının tutulduğu oda ile çatı katında birim arşivleri ve depolar bulunmaktadır. B blok; bodrum, giriş katı, birinci kat ve çatı katından oluşmaktadır. Bodrum kısmında kömür deposu ve kalorifer kazan dairesi vardır. Giriş katında kantin, ayakkabı atölyesi ile giriş ve birinci katta üçü kadın mahpuslara tahsis edilmiş olmak üzere spor alanı olarak kullanılan oda hariç toplam 12 oda bulunmaktadır. Birinci katta kurum mescidi, Ses ve Görüntülü Bilişim Sistemi (SEGBİS) odası ile aile görüşme odası bulunmaktadır. Çatı katında kütüphane, çok amaçlı salon ve iki derslik bulunmaktadır. C blok; giriş katı, birinci kat ve çatı katından oluşmaktadır. Giriş katında berberhane ile birlikte giriş katını ve birinci katı kapsayan 10'u yüksek güvenlikli oda olmak üzere toplam 18 oda mevcuttur. Çatı katının bir bölümünde 10 disiplin odası ve 10 kabul odası bulunmaktadır. D blok; giriş katı, birinci kat ve çatı katından oluşmaktadır. D blokta 16 oda mevcuttur. Çatı katının bir kısmı hekim ve diş hekimi poliklinik odaları, bir kısmı da revir olarak kullanılmaktadır. E blok, giriş katı ve birinci kattan oluşmakta olup bu blokta sekiz oda vardır.

2.2. KURUM PERSONELİ

12. Kurumda 193 personel görev yapmaktadır. Kurumda görev yapan personelin unvanlara göre dağılımı aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

ÜNVANI	SAYISI
Kurum Müdürü	1
Kurum 2. Müdürü	1
İdare Memuru	3
Diş Hekimi	1
Öğretmen	1
Psikolog	2
Sosyal Çalışmacı	1
Sayman	1
İnfaz ve Koruma Başmemuru (Erkek)	3
İnfaz ve Koruma Başmemuru (Kadın)	1

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

İnfaz ve Koruma Memuru (Erkek)	126
İnfaz ve Koruma Memuru (Kadın)	16
Teknisyen	4
Şoför	9
Kâtip	2
Bilgisayar İşletmeni	2
Aşçı	3
Sağlık Memuru	5
Memur	1
Hizmetli	2
Geçici Görevle Gelen Personel	8
TOPLAM PERSONEL	193

2.3. ÖZGÜRLÜĞÜNDEN MAHRUM BIRAKILAN KİŞİLER

13. Ziyaret tarihinde Kurumda 467 hükümlü ve 183 tutuklu olmak üzere toplam 650 mahpus bulunmaktadır. Bu mahpusların 25'i kadın ve üçü yabancıdır.

14. Kurumda, ziyaret tarihinde anne yanında kalan bir çocuk bulunmaktadır. Çocuğun ihtiyaç duyduğu bakım malzemeleri Kurum İdaresi tarafından karşılanmaktadır.

15. Mahpuslar genel olarak odalara suç tipleri, cinsiyetleri, hükümlülük ve tutukluluk durumları, çocuk veya genç olup olmamaları ve hastalık durumları göz önünde bulundurularak yerleştirilmiştir.

3. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

3.1. FİZİKSEL KOŞULLAR

3.1.1. KURUMUN FİZİKSEL DURUMU

16. Kurumun bina ve eklentilerinin eski olmasının çeşitli aksaklıklara neden olduğu, bu sebeple tadilat çalışmalarının yapıldığı görülmüştür.

17. Mahpus odalarının ferah ve aydınlık olduğu, odalarda kitaplık ve her mahpusa ait yatak ve dolabın bulunduğu görülmüştür.

18. Kadın mahpus odaları dışındaki diğer mahpus odalarında acil çağrı butonu veya çağrı zili bulunmamaktadır.

19. Kurum 7/24 kamera sistemi ile izlenmekte olup mahpus odalarında, havalandırma alanlarında ve kabul odalarında güvenlik kamerası bulunmamaktadır. Kamera odasında her vardiya saatinde bir personelin görev yaptığı, biri çocuk mahpus odasının ortak yaşam alanında olmak üzere Kurumda toplam 110 güvenlik kamerası bulunduğu, güvenlik kamera kayıtlarının

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

güvenlik kameralarının özelliğine ve kayıt yaptığı alana göre değişiklik göstermekle birlikte geriye dönük beş-altı aylık süreyle izlenebildiği ve adli veya idari soruşturmaya konu olan bir olay yaşandığında ilgili olay kayıtlarının hard disk ve CD'ye kopyalanarak korunduğu görülmüştür. Kurumda, birkaç güvenlik kamerasının bozuk olduğu tespit edilmiştir.

20. Kabul odaları ölçülmüş ve yaklaşık yedi metrekare oldukları, tek kişinin kaldığı odalarda birer yatak, ranza ve battaniyenin bulunduğu ancak yastık bulunmadığı, odalardaki lavabonun ve yerlerin temiz olduğu, odalarda kalan mahpusların ayakkabı iplerinin intiharı önlemek amaçlı alınarak dışarıda tutulduğu, odaların yeterli doğal ışık ve hava aldığı gözlemlenmiştir. İdare, mahpuslara yastıkların odalarına geçince verildiğini belirtmiştir.

21. Kurumda 55 mahpus odası ve havalandırma alanı bulunmaktadır. Bunlardan biri spor alanı olarak kullanılmaktadır. Odalar iki katlı olup alt kat ortak yaşam alanı ve üst kat yatakhane olarak tasarlanmıştır. Odalarda banyo, tuvalet ve lavabo mevcuttur. Odaların boyutlarına göre mahpus kapasitesi farklılık göstermekte olup mevcut durum aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Odalar	Tuvalet ve Banyo Hariç Ortak Yaşam Alanı (m ²)	Yatakhane (metrekare)
6 Kişilik	20	20
10 Kişilik	27	27
16 Kişilik	30	30+
18 Kişilik	36	36
20 Kişilik	40	40

* Bu tabloda belirtilen kişi sayısı ve sayısal verilerin ortalama olarak hesaplandığı İdare tarafından belirtilmiştir.

3.1.2. KURUMA KABUL, YERLEŞTİRME VE BİLGİLENDİRME PROSEDÜRLERİ

22. Kuruma yeni gelen mahpusların kabulleri idari personel ve ziyaretçilerin giriş yaptığı kapıdan yapılmaktadır. Bu durumun özellikle acil durumlarda soruna sebep olabileceği İdare tarafından belirtilmiştir. Kabullerin ayrı bir girişten yapılması amacıyla yeni bir giriş kapısı yapılmaktadır.

23. Kabul işlemleri sırasında gerçekleştirilen aramada bir infaz ve koruma memuru tarafından teslim-tesellüm belgesi hazırlanarak mahpusun içeri alınması yasak olan eşyaları emanete alınmaktadır. Bununla birlikte mahpus arama mahallinde detaylı arama gerçekleştirilirken mahpusa tek kullanımlık giyim önlüğü verilmediği görülmüştür. İdare, ziyaret tarihi itibarıyla Kurumda giyim önlüğü kalmadığını belirtmiştir.³

³ 29.03.2020 tarihli ve 31083 sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in "Arama, güvenlik tatbikatı ve

24. Mahpus kabul işlemlerinin gerçekleştirildiği personel odasında, Kuruma geç saatte ulaşan ve kabul işlemleri tamamlanmamış mahpusların peçete, sigara, çakmak, bisküvi, kahve ve çikolata gibi bazı ihtiyaçlarını satın alarak karşılayabileceği bir dolap bulunmaktadır. Odada bir tekerlekli sedye mevcuttur. İdare tarafından sedye vasıtasıyla yürüyemeyecek durumda bulunan mahpusların taşındığı ifade edilmiştir.

25. Kabul işlemleri tamamlanan mahpuslar üç güne kadar kabul odalarında müşahedeye alınmaktadır.⁴ Kabul odalarında mahpuslar tek kişi olarak tutulmaktadır. Ziyaret sırasında kabul odaları görülmüş ve bu odalarda kalan üç mahpusla görüşülmüştür.

26. Bazı mahpus odalarında hükümlü ve tutuklu mahpusların aynı odada kaldığı görülmüştür. İdare, bu durumun genel bir uygulama olmadığını ve uygun oda bulunmaması nedeniyle bu uygulamanın zorunluluktan kaynaklandığını belirtmiştir.

3.1.3. ISINMA VE HAVALANDIRMA

27. Kurum, kömürlü kalorifer sistemi ile ısıtılmaktadır. Mahpuslar tarafından ısınmanın genel olarak yeterli olmadığı, gündüzleri kaloriferlerin yanmadığı ve geceleri de kısa süre yandığı belirtilmiştir. Ziyaret sırasında kalorifer peteklerinin soğuk olduğu görülmüştür. İdare, havaların yeni yeni soğumaya başladığını ve kışın odaların yeterli seviyede ısınmasının sağlandığını ifade etmiştir.

28. Her odanın kendi havalandırması olup her sabah sayımla birlikte yaz mevsiminde saat 07.00'de (kış mevsiminde 08.00'de) açılıp akşam sayımından sonra saat 19.00'da (kış mevsiminde 20.00'de) havalandırma kapılarının kapatıldığı belirtilmiştir. Kadın mahpuslar tarafından havanın soğuk olması sebebiyle sayımların havalandırma alanında yapılmaması talep edilmiştir.

3.1.4. SUYA ERİŞİM

29. Odalarda 7/24 musluk suyuna erişim sağlanmaktadır. Ayrıca, kantinde pet şişelerde su satılmaktadır. Kurum İdaresi, musluk suyunun merkezi depodan geldiğini ve bu suyun aylık olarak kontrol edildiğini ifade etmiştir. Son aylara ilişkin içme suyu analiz raporları incelenmiş ve su değerlerinin içmeye uygun olduğu görülmüştür.

sayım" başlıklı 34'üncü maddesinin ikinci fıkrasının (a) bendine göre; "Detaylı arama, hükümlünün utanma duygusunu ihlal etmeyecek şekilde ve görevli dışında kimsenin görmemesini sağlayacak tedbirler alınarak gerçekleştirilir. Arama sırasında hükümlüye tek kullanımlık giyim önlüğü verilir."

⁴ Mezkûr Yönetmelik'in "Kuruma alınma ve kayıt işlemleri" başlıklı 55'inci maddesinin beşinci fıkrasının (a) bendine göre; "Kuruma gelen her hükümlü kabul odasına alınır. Bu süre içerisinde hükümlünün kuruma uyumuna yönelik yardım yapılarak, gerekli olan bilgiler sözlü ve yazılı olarak kendisine bildirilir. Kabul odasına alınan hükümlü burada en çok üç gün kalır."

30. Sıcak su haftanın bir günü bir saat ve diğer günlerde günlük yarım saat süreyle verilmektedir. Mahpuslar odalara verilen sıcak su süresinin az olduğundan yakınmıştır. İdare, sıcak su kazanında sorun olması nedeniyle bu durumun yaşandığını ifade etmiştir.

31. Mahpuslar, 2021 yılında yaşanan sel felaketi sonrası musluklardan suların bulanık aktığı dönemde İdarenin beş litrelik şişe içme sularını odalara ücretsiz olarak dağıttığını ifade etmiştir.

3.1.5. HİJYEN KOŞULLARI

32. Odaların temizliği mahpuslar tarafından kantinden temin edilen temizlik ürünleriyle gerçekleştirilmektedir. Maddi durumu iyi olmayan mahpuslara genel bütçeden temizlik malzemesi sağlandığı bilgisi İdare tarafından paylaşılmıştır.

33. Kurum çamaşırhanesinde; beşi ev tipi ve biri sanayi tipi olmak üzere 6 çamaşır makinesi ile beşi ev tipi ve biri sanayi tipi olmak üzere 6 kurutma makinesi bulunmaktadır. Bu makineler ile erkek mahpuslara 15 TL karşılığında çamaşır yıkama-kurutma hizmeti verilmektedir. Ayrıca, kadın mahpuslar için ayrı bir çamaşır makinesi bulunmakta ve kadın mahpuslar temizlik malzemesini vererek ücretsiz bir şekilde haftada iki gün çamaşırılarını yıkatabilmektedir. Kadın mahpusların yıkanan çamaşırılarını kurutma makinesi olmadığından havalandırma alanlarında kuruttuğu görülmüştür.

3.1.6. KANTİN

34. İdare, kantinde; Adalet Bakanlığı konsinye sisteminin uygulandığını, satılan ürünlerin mahpusların katılımıyla anket yapılarak belirlendiğini ifade etmiştir. Mahpuslar büyük ölçüde yapılan anket sonucunda talep edilen ürünlerin kantine getirildiğini ancak kantin ürün fiyat listelerindeki değişikliklerin geç bildirildiğini söylemiştir.

35. Kantinde ürün çeşidinin ve sayısının yeterli olduğu değerlendirilmiştir. Bazı mahpuslar dış kantinden yumurta, dondurulmuş börek ve lahmacun ile Amasya çöreği gibi yöresel ürünlerin temin edilmesi talebinde bulunmuşlardır. Ayrıca kadın mahpuslar odada giymek için kantinden aldıkları terliklerin kaygan olduğunu belirtmişler, kantine kaydırmaz tabanlı terlik getirilmesini istemişlerdir.

3.2. YÖNETİM VE PERSONELİN TUTUMU

36. Kurumda görev yapan personelin meslek içi eğitimlerinin Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne bağlı eğitim merkezleri tarafından dönemler halinde yapıldığı ve bu eğitimlerin "İnfaz ve Koruma Memuru Yetiştirme Eğitimi", "Fırarı Önleme Eğitimi", "Afet Farkındalık Eğitimi", "Ziyaretçi Kabul İşlemleri Eğitimi", "Ceza İnfaz İşlemleri Eğitimi" ve "Vardiya İşlemleri Eğitimi" gibi birçok mesleki eğitimi içerdiği ifade edilmiştir. Ayrıca, Kurum

personelinin Cumhurbaşkanlığı Uzaktan Eğitim Kapısı Platformu üzerinden “İnsan Hakları”, “İnsan Hakları Çerçevesinde Etik”, “İnsan Hakları ve Kamu Denetçiliği Kurumu Bağlamında İyi Yönetim İlkeleri”, “İnsan Hakları Temelinde İş Yerinde Cinsiyet Eşitliği”, “Adalet Bakanlığı İnsan Hakları Dairesi Başkanı Dr. Hacı Ali AÇIKGÜL ile Söyleşi” ve “İnsan Hakları Eğitim Programı” konulu eğitimleri aldığı bilgisi paylaşılmıştır.

37. Kurumun gündüz mesaisinin 08.00-17.00 saatleri arasında olduğu ve vardiya biriminin 24 saat çalışma esasıyla 08.00-19.00 / 19.00-08.00 saatleri arasında dörtlü vardiya sistemine göre görev yaptığı bilgisi İdareden alınmıştır.

38. Mahpuslar, Kurum Müdürü ile görüşme taleplerinin karşılandığını, Müdür ile görüşmeler bile İkinci Müdür, idare memuru veya bir infaz koruma başmemuru ile görüşülebildiklerini ifade etmişlerdir.

39. Kurum İdare ve Gözlem Kurulu tarafından altı ayda bir mahpusların iyi hal değerlendirmesine yönelik karar verilmektedir. Mahpuslar, servislerin puanlamaları ve puanların verildiği kıstaslar hakkında kendilerine bilgi verilmediğini ve kararlarda aldıkları puanların yer almadığını belirtmişlerdir.⁵

⁵ 29.12.2020 tarihli ve 31349 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Gözlem ve Sınıflandırma Merkezleri ile Hükümlülerin Değerlendirilmesine Dair Yönetmelik'in “Gelişim değerlendirme sistemi” başlıklı 31'inci maddesine göre; “(1) Hükümün infazına başlanması ile birlikte, ceza infaz kurumlarında bulunduğu süre içerisindeki tutum ve davranışları, kurum düzeni ve güvenliğine katkısı, yükümlülüklerini yerine getirmesi ile yürütülen iyileştirme ve topluma kazandırma programlarına katılımı sonucunda hükümlünün gösterdiği gelişim ölçülerek puanlanır. Bu amaçla hükümlülerin; a) Katıldıkları eğitim-öğretim faaliyetleri, psiko-sosyal yardım programları, destekleyici programlar ile infaz sürecindeki tutum ve davranışları “artı puan”, b) Aldığı disiplin cezaları “eksi puan”, şeklinde puanlanarak iyi hâl değerlendirmesine esas “gelişim puanı” belirlenir. (2) Puanlama; yönetim servisi, eğitim ve öğretim servisi, psiko-sosyal yardım servisi ile güvenlik ve gözetim servisi tarafından yapılır. (3) Hangi tutum ve davranışlara ne kadar puan verileceği, ölçme ve değerlendirme kriterleri, değerlendirmeye esas eşik puanlar, değerlendirme raporlarının şekli, kullanılacak program ve formlar ile puanlama sonucuna göre yapılacak değerlendirmenin başlayacağı tarih Genel Müdürlükçe belirlenir.” hükmü ile “Gelişim puanlaması” başlıklı 32'nci maddede; “(1) Hükümlü her değerlendirme dönemi içerisinde gözlemlenir, iyileştirme planına göre gelişimi ve gözlemler UYAP'ın ilgili bölümlerine kaydedilir.

(2) Hükümlü hakkında idare ve gözlem kurulunca altı ayda bir yapılacak değerlendirme öncesinde, UYAP'a kaydedilen bilgiler ve dönem içerisinde yapılan gözlemler dikkate alınarak gelişim değerlendirme raporları hazırlanır.

(3) Gelişim değerlendirme raporlarında hükümlünün infaz sürecindeki tutum ve davranışları ile iyileştirme planına göre gösterdiği gelişim puanlanır ve servis puanı bulunur.

(4) İki suret olarak düzenlenen gelişim değerlendirme raporunun bir sureti serviste muhafaza edilir, bir sureti işlemin ikmali için idare ve gözlem kurulu sekreteryasına gönderilir.

(5) Yönetim, eğitim ve öğretim, psiko-sosyal, güvenlik ve gözetim servislerince verilen servis puanları toplamının değerlendirme raporu sayısına bölümü ile dönem puanı hesaplanır. İdare ve gözlem kurulu sekreteryası tarafından hazırlanan dönem puanı icmal tablosu ilgilinin gözlem ve değerlendirme dosyasında saklanır.

(6) Ceza infaz kurumundan ayrılmaya ilişkin iyi hâl değerlendirmesinin yapılacağı son idare ve gözlem kurulu toplantısı öncesinde, o güne kadar alınan dönem puanları toplamının, toplam değerlendirme dönemi sayısına

- 40.** Kurumda isyan veya intihar olayı yaşanmadığı, iki hükümlünün ölüm orucu ve açlık grevine başlayıp sonlandığı bilgisi İdareden alınmıştır.
- 41.** Ziyaretin gerçekleştiği tarihte Kurum disiplin odalarında (tek kişilik) kalmasına karar verilen mahpus bulunmamaktadır.

3.3. DIŞ DÜNYA İLE İLETİŞİM

- 42.** Mahpusların dilekçeleri günlük olarak toplanmakta ancak mahpuslara doğrudan dilekçe alındı belgesi verilmemektedir. Bazı mahpuslar dilekçelerinin ilgili makamlara iletilmediğini, filtrasyona uğradığını iddia etmişlerdir. Mahpusların yazdığı dilekçelerin ilgili kurumlara gönderildiği anlaşılmıştır. İdare, mahpuslar tarafından dilekçeyle alındı belgesi verilmesi talep edilmesi halinde mahpuslara alındı belgesi verildiğini ifade etmiştir.
- 43.** Odalarda bulunan televizyonlarda 23 televizyon kanalı bulunmaktadır. Ayrıca bir televizyon kanalı Kurum İdaresi tarafından duyuru kanalı olarak kullanılmaktadır. Kantin fiyat listesi, yemek listesi, açık ve kapalı görüş günleri gibi bütün duyuruların bu kanaldan yapıldığı İdare ve mahpuslar tarafından belirtilmiştir.
- 44.** Kurumda iki avukat görüş kabini bulunmaktadır. Bu kabinlerin iç kısmının güvenlik kamerasının açısında olmadığı ancak kabin pencere camının çıkarıldığı görülmüştür. Camın çıkarılmış olmasına karşı herhangi bir şikâyet olmadığı İdare tarafından belirtilmiş olsa da bu durumun kabinlerin ses yalıtımlarını ortadan kaldırmaktadır. Mahpuslar avukatla görüşme konusunda sorun yaşamadıklarını ifade etmişlerdir.
- 45.** Kurumda, üçü kadın ve 15'i erkek mahpuslara ayrılmış olmak üzere toplam 18 kapalı görüş kabini bulunmaktadır. Kabinler karşılıklı birer kişi oturma düzenine sahip olup mahpus ve ziyaretçileri ayıran kabin camlarının önünde demir parmaklık olduğu görülmüştür. Kadın ve erkek mahpusların kabinlere girişleri ayrı kapıdan yapılmaktadır. Kapalı görüşe her mahpus için en fazla altı ziyaretçinin alındığı İdarece belirtilmiş ancak kabinlerin ziyaretçi bekleme kısmında ziyaretçiler için yeterli oturma yeri olmadığı görülmüştür.
- 46.** Kurumda, haftada bir kez 30 dakika kapalı görüş, ayda bir kez 45 dakika açık görüş ve haftada 10 dakika telefon ile görüşme imkânı sunulduğu mahpuslar ve İdare tarafından belirtilmiştir.
- 47.** Kurumda, Akıllı Teknolojilerin Ceza İnfaz Kurumlarına Entegrasyonu Projesi (ACEP) kapsamında görüntülü görüşme imkânı bulunmamaktadır.⁶ Mahpuslar tarafından aynı suç

bölümü ile hükümlünün gelişim puanı belirlenir." hükmüne yer verilmiştir.

⁶ 29.03.2020 tarihli ve 31083 sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in "Telefonla görüşme hakkı" başlıklı 74'üncü maddesinin ikinci fıkrasının (g) bendinde; "Görüntülü telefon görüşmesi yapılmasına imkan sağlayan

işleyen mahpuslara buldukları ceza infaz kurumunun değişen fiziki yapısına göre farklı cezaevi standardının uygulanmasının Anayasada koruma altına alınan eşitlik ilkesine aykırı olduğu dile getirilerek Kurumda görüntülü görüşme imkânının sağlanması talep edilmiştir.

48. Kurumda, bir aile görüş odası bulunmaktadır. İdare, COVID-19 Salgını sebebiyle aile odasının kullanılmadığını ancak aile görüş odasının 2023 yılı Ocak ayı içerisinde kullanıma açılmak üzere gerekli tadilat ve ödül planlama çalışmalarının yapıldığını belirtmiştir.

49. Kurum SEGBİS odasında, ifade alma ve sorgu işlemleri ile duruşmaların yürütülmesinde yararlanılan üç SEGBİS cihazı bulunmaktadır.

3.4. SOSYAL, KÜLTÜREL, MESLEKİ, EĞİTSEL VE SPOR TİF ETKİNLİKLER

50. Bir yıl önce bölgede yaşanan aşırı yağış nedeniyle açık spor salonunun kullanılamaz hale geldiği, Kurum İdaresi ile Belediye arasında spor salonunun tamiratının yapılması için gerekli protokollerin yapıldığı ve kısa süre içerisinde açık spor salonu inşaatına başlanacağı bilgisi edinilmiştir. Açık spor salonunun kullanımda olmaması nedeniyle İdare bir odayı spor alanı olarak tahsis etmiştir. Mahpuslar dilekçe vererek ayda iki kez birer saat bu alandan yararlanabildiklerini ifade etmiştir. Spor odası ve havalandırma alanında masa tenisi, langırt, voleybol filesi ve basketbol potası bulunmaktadır. Havalandırma alanı 114,16 m² (8,12 metre x 14,06 metre) alana sahiptir.

51. Kadın mahpusların kaldığı odalardan birinin bitişiği spor alanı olarak tahsis edilmiştir. Bu odada kalan mahpuslar ses ve gürültüden rahatsız olduklarını ifade etmişlerdir.

52. Mahpusların 15 gün süreyle Kurum kütüphanesinden ve İl Halk Kütüphanesinden (Amasya) üçer kitap hakları bulunmaktadır. Kurum kütüphanesinin yeterli olduğu, kitap çeşitliliğinin fazla olduğu ve ortamın düzenli olduğu görülmüştür. Son bir yıl içerisinde 2.474 mahpusun kütüphaneden faydalandığı bilgisi İdareden edinilmiştir.

53. Mahpuslar; Kamu Personeli Seçme Sınavı (KPSS), Üniversite ve Açık Öğretim Lisesi sınavlarına rahatlıkla girebildiklerini, Kurum İdaresinin bu sınavlara çalışma imkânı sunduğunu ifade etmiştir.

54. Kurumda, berberhane, demirhane ve marangozhane atölyesi bulunmaktadır. İdare tarafından Kurumda berberlik, boya-badana, aşçılık ve sıhhi tesisat kursları verildiği ifade edilmiştir. Ayrıca, pazartesi ve perşembe günleri Kurum manevi rehberlik birimince ilmihal dersleri ile Kur'an-ı Kerim kursu düzenlendiği belirtilmiştir.

teknik alt yapının kurulu bulunduğu Bakanlıkça belirlenen kurumlarda, haftalık görüşme süresi otuz dakika olarak uygulanır..." hükmüne yer verilmiştir. Bu çerçevede, hangi ceza infaz kurumunda görüntülü görüşme imkânı sağlanacağı Adalet Bakanlığınca belirlenmektedir.

55. Mahpuslar yılda iki defa sinema ve yılda bir defa karaoke (müzik) etkinliğine katılabildiklerini ifade etmiştir.

3.5. SAĞLIK VE BESLENME

3.5.1. REVİR VE PSİKO-SOSYAL SERVİS

56. Kurum Revirinde, Salı ve perşembe günleri yarım günlüğüne İl Sağlık Müdürlüğünden görevlendirme ile gelen bir hekim tarafından hizmet verilmektedir. Hekim, Kurumda günde ortalama 50-60 hastaya baktığını, kan alma gibi işlemlerin Kurumda yapılamaması sebebiyle sağlık ocağına sevklerin gerçekleştirilerek orada yapıldığını belirtmiştir.

57. Kurumda beş sağlık memuru görev yapmaktadır. Sağlık personeli tarafından tedavi sonrası gerekmesi durumunda ilgili ilaçların reçetelenerek anlaşmalı eczanelerden personele aldırıldığı, ilaçların temininden sonra ilaçların uygun şekilde mahpuslara verildiği belirtilmiştir. Ayrıca, hastaneye sevk edilerek yapılan tedavinin içeriği Revir tarafından takip edilmektedir. Mahpusların sağlık dosyaları fiziki belge şeklinde ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) sistemi üzerinde tutulmaktadır.

58. Kurumda, kadrolu bir diş hekimi bulunmaktadır. Diş Hekimi; Kurumda acil diş çekimi, kanal tedavisi ve dolgu işlemlerinin yapıldığını, haftalık ortalama 40-50 mahpusun muayene/tedavisini gerçekleştirdiğini, hafta içi iki gün muayene ve üç gün tedavi işlemlerinde bulunduğunu, diğer işlemler için mahpusların hastaneye sevklerinin sağlandığını ifade etmiştir.

59. Üst katta yer alan Revire, Kurumda asansör bulunmadığından engelli/yaşlı mahpusların erişimi için iki tekerlekli sandalye ile engelli rampalarının konulduğu görülmüştür.

60. Revir kısmında, üç kişilik bir bekleme salonu ile zehirlenme vb. durumlarda kullanılmak üzere hazırlanmış bir oda bulunmaktadır. Bu odada tek kişilik dokuz yatak, iki sedye ve iki malzeme dolabı olduğu görülmüştür.

61. Sağlık personel odasında, kırmızı reçeteli ilaçların kilitli dolapta, diğer ilaçların ise kapaksız dolap bölmelerinde tutulduğu görülmüştür. İlaçların üzerinde ilgili mahpusun adı, soyadı ve oda bilgilerinin yer aldığı bilgilendirici etiketler yerleştirilmiştir.

62. Revirde sterilizasyon cihazı, acil durum çantası, oksijen cihazı, tartı gibi ekipmanlar bulunmaktadır. Kurumda görevli Hekim, defibratörün (şok cihazı) bulunmadığını ancak sipariş edildiğini ve yakın zamanda bu cihazın geleceğini belirtmiştir. Ziyaret heyetinde yer alan Hekim, Revirin ilk basamak sağlık hizmetleri için yeterli olduğunu ifade etmiştir.

63. Mahpuslar tarafından Revire çıkma taleplerinin karşılanmasının uzun sürebildiği, Revire çıkma konusunda ilgili infaz koruma memurları tarafından değerlendirme yapıldığı ve değerlendirmeden geçildikten sonra Hekimle görüşebildiği belirtilmiştir. Sağlık servisiyle yapılan

görüşmede kapasitenin üzerinde başvuru olması sebebiyle tıbbi müdahale önceliklerinin belirlenerek muayene sağlandığı bilgisi alınmıştır. Kurum Müdürü, Hekimin Kurumda görevlendirildiği sürenin artırılmasının mahpusların sağlık hizmetlerine daha hızlı erişimini sağlayacağını ifade etmiştir.

64. Acil sağlık hizmeti ihtiyacı hâsıl olması durumunda 112 Acil Çağrı Merkezi aracılığıyla mahpusların hastaneye sevklerinin sağlandığı belirtilmiştir. Kurum binasının girişinde, duyarlı kapıdan (X-Ray cihazı) geçilmeksizin girilebilen ve içerisinde sedye olan bir oda bulunmaktadır. Acil olarak hastaneye sevk edilmesi gereken mahpusun personel tarafından bu odaya getirildiği, 112 Acil Sağlık ekibinin X-Ray cihazından geçmekle vakit kaybetmeksizin bu odada mahpusa ilk müdahaleyi yaptığı ve mahpusu hastaneye sevk ettiği ifade edilmiştir.

65. Kurumda; altı sigara içilmeyen mahpus odası bulunmaktadır. Sigara içilmeyen odalara geçmek isteyen mahpuslar, dilekçe vererek sigarasız odaya çıkma talebinde bulunabilmektedir. İdare, bu taleplerin psikolog görüşünün ve ilgili mahpusun suç tipinin göz önünde bulundurularak karşılanmaya çalışıldığını ifade etmiştir.

66. Kurumda kronik rahatsızlığı olan 70 mahpus bulunmaktadır. Ayrıca, Kurumda bir konuşma ve işitme engelli, bir sol göz protezli, bir görme engelli, bir sol el parmaklarında ampute bulunan engelli ve bir serebral palsili desteksiz yürüyemeyen engelli olmak üzere toplam beş engelli mahpus barındırılmaktadır.

67. Psiko-sosyal serviste; iki psikolog, bir sosyal çalışmacı ve iki memur görev yapmaktadır. Kuruma kabulü gerçekleştirilen mahpuslara Psiko-sosyal Servis tarafından üç iş günü içerisinde UYAP üzerinde tanımlanan üç aşamalı formun uygulandığı belirtilmiştir. Bu kapsamda sırasıyla; Kurum Kabul Formunun (Araştırma Değerlendirme Formu-ARDEF), Psiko-Sosyal Memur Formunun ve Psiko-Sosyal Servisinde görevli Psikolog ve/veya Sosyal Çalışmacı tarafından Psiko-Sosyal Uzman Formunun doldurularak risk ve ihtiyaçların belirlendiği ve sonucunda her mahpus için bireyselleştirilmiş psiko-sosyal destek ve müdahale programı hazırlandığı ifade edilmiştir.

68. Mahpuslar, psikolog ile görüşme taleplerinin en geç bir hafta içinde karşılandığını ifade etmiştir. Ayrıca, Kurumda grup çalışmaları kapsamında öfke kontrol ve aile eğitim programları uygulandığı, her iki programa da altı kişilik gruplar halinde aktif olarak devam edildiği belirtilmiştir.

69. Bu çalışmalar dışında Psiko-sosyal Servisin; Sigara, Alkol ve Madde Bağımlılığı Farkındalık Programı (SAMBA), Açığa ve Denetime Koşullu Salıverme Programı, Salıverilme Öncesi Mahkûm Gelişim Programı, mahkemeden istenen sosyal inceleme raporu hazırlığı, hükümlü mahkûmlara altı ayda bir uygulanan gelişim değerlendirme programı ve çeşitli kurullardan kaynaklı işlerin yürütüldüğü ifade edilmiştir.

70. Psiko-sosyal Servisle yapılan görüşmelerde; ARDEF sonucunda risk tespit edilen mahpuslara beklemezsizin çalışma başlatıldığı, görüşme talebinde bulunanların en kısa sürede taleplerine cevap verildiği ve mahkûm yararına olabilecek psikososyal servis alanları ile ilgili her türlü çalışmanın planlanıp uygulandığı görülmüştür.

3.5.2. BESLENME

71. Kurumda yemekler, Ambar Biriminde çalışan aşçılar ve mahpuslar tarafından hazırlanmaktadır. Kurumda görevli bir diyetisyen bulunmamakta ve yemek listeleri diyetisyen kontrolünden geçmemektedir.⁷ İdare, yemek listelerinin bir internet uygulaması üzerinden personel tarafından yaklaşık kalori hesabı yapılarak hazırlandığı bilgisini paylaşmıştır.

72. Kurumda kalan özel beslenmeye ihtiyaç duyan mahpuslar için diyet yemeği ve ara öğün çıkmadığı tespit edilmiştir. Diyabet hastalığı gibi kronik hastalık dolayısıyla özel beslenme ihtiyacı bulunan mahpuslar tarafından diyet yemeği çıkarılması talep edilmiştir. İdare, Kurumda diyet yemeği çıkarılabileceğini belirtmiştir.

73. Yemekhanede, yemek numunelerinin üç güne kadar saklandığı görülmüştür.

74. Mahpuslar verilen yemeklerin kaliteli ve lezzetli olduğunu, yeni müdür döneminde yemeklerin iyi çıkmaya başladığını ancak kahvaltıda yumurta gibi protein bakımından zengin yiyeceklerin nadiren çıktığını ifade etmişlerdir. Ziyaret heyeti tarafından yemek listesi üzerinde yapılan incelemede kahvaltı menüsünde yumurtaya yeteri kadar yer verilmediği tespit edilmiştir.⁸

75. Ambar Birimi bünyesinde yemekhanede çalışan mahpuslar ile yapılan görüşmede, mahpuslar çalışma şartlarından memnun olduklarını, ücretlerinin zamanında yatırıldığını ve iş elbiselerinin haftada bir kez ücretsiz olarak yıkandığını ifade etmiştir.

4. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

4.1. DEĞERLENDİRME

⁷ 29.03.2020 tarihli ve 31083 sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in "Sağlık servisi" başlıklı 13'üncü maddesinin yedinci fıkrasına göre; "(Değişik: RG-12/11/2021-31657-CK-4773/5 md.) Diyetisyen; kurumlarda kalan hükümlüler ile iâşe edilen personelin enerji ve besin öğeleri ihtiyacını göz önünde bulundurarak menü planlar, hükümlülerin sağlıklı beslenmesini ve gıda güvenliğini temin eder, alanıyla ilgili ihale süreçlerinde ve teknik şartname hazırlanmasında görev alır, düzenli aralıklarla hizmet içi eğitim verir, rahatsızlığı bulunanlar veya vejetaryen gibi farklı beslenme tercihleri olan hükümlüler için uygun yemeklerin hazırlanması ile bu konularla ilgili diğer işlerin yerine getirilmesini sağlar."

⁸ 04.10.2022-14.11.2022 tarihleri arasındaki haftalık yemek listesinde sadece iki kahvaltıda yumurta verildiği görülmüştür.

76. TİHEK'in UÖM görevi kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek bir iletişim doğrultusunda iş birliği esasına dayanmaktadır. Bu çerçevede Kurum İdaresi ve personelinin ziyaret esnasında gösterdiği iş birliğine açık ve kolaylaştırıcı tutumları memnuniyetle karşılanmıştır.

4.2. TAVSİYELER

4.2.1. KURUMA YÖNELİK TAVSİYELER

77. Erkek mahpusların kaldıkları odalara da acil çağrı butonu sisteminin kurulması,
78. Açık spor salonunun mümkün olan en kısa sürede yaptırılması ve faaliyete geçirilmesi,
79. Arızalı güvenlik kameralarının tamir ettirilmesi veya yenileriyle değiştirilmesi,
80. Kabul odalarında kalan mahpuslara yastık verilmesi,
81. Mahpus arama mahallinde yeterli miktarda tek kullanımlık giyim önlüğünün hazır bulundurulması,
82. Hükümlü ve tutuklu mahpusların ayrı odalarda barındırılması,
83. Kış mevsiminde ve mevsim geçişlerinde odaların yeterince ısınmasının sağlanması,
84. Erkek mahpuslarda olduğu gibi kadın mahpusların sayımlarının havalandırma alanlarında yapılmayıp odalarında yapılması,
85. Bütün mahpuslara, eşit ve ihtiyaçlarını giderecek miktarda sıcak suyun düzenli olarak sağlanması,
86. Kadın mahpusların kullanımı için çamaşır kurutma makinesi temin edilmesi,
87. Kantin ürün fiyat listelerindeki değişikliklerin daha sık aralıklarla mahpuslara bildirilmesi,
88. Kantinde yumurta, dondurulmuş börek ve lahmacun ile Amasya çöreği gibi ürünlerin satışlarının yapılması ve kantine kadın mahpuslar için kaydırmaz tabanlı terlik getirilmesi,
89. İyi halin belirlenmesinde servis puanları ve puanlama kıstasları hakkında mahpuslara bilgi verilmesi ile İdare ve Gözlem Kurulunca verilen dönem değerlendirme kararında mahpusların her bir servis özelinde aldıkları puanların yazılması,
90. Mahpuslardan dilekçe alınması üzerine mahpuslara direkt dilekçe alındı belgesi verilmesi,
91. Avukat görüş kabinlerinin ses yalıtımlarının yapılması,
92. Kapalı görüş alanındaki misafir oturma alanlarının artırılması ve kabin camlarının önündeki demir parmaklıkların çıkarılması,
93. Kadın mahpus odası bitişiğinde spor alanı olması nedeniyle bu odaya çok gürültü geldiği şikâyeti dikkate alınarak gürültünün önlenmesine yönelik gerekli düzenlemelerin yapılması,

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

94. Kurs, atölye ve etkinliklerin sayılarının ve çeşitlerinin artırılması,
95. Yemek menülerinin diyetisyen kontrolünden geçirilmesinin sağlanması,
96. Özel beslenmeye ihtiyaç duyan mahpuslara yönelik diyet yemek çıkartılması,

4.2.2. ADALET BAKANLIĞINA YÖNELİK TAVSİYE

97. Kurumda, ACEP kapsamında görüntülü görüşme imkânının sağlanması,

4.2.3. AMASYA İL SAĞLIK MÜDÜRLÜĞÜNE TAVSİYE

98. Kuruma, haftada iki yarım gün şeklinde görevlendirilen Hekimin haftalık görevlendirilme süresinin uzatılması,
hususları tavsiye olunur.



TIHEK

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU

HAKKÂRİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU

2023/19

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

KISALTMALAR

ACEP	Akıllı Teknolojilerin Ceza İnfaz Kurumlarına Entegrasyonu (E-Görüş) Projesi
m²	Metrekare
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
SEGBİS	Ses ve Görüntülü Bilişim Sistemi
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması
UYAP	Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi
SEGBİS	Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi

1. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK), 6701 sayılı Kanun ile insan onurunu temel olarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.

2. Türkiye, 14.09.2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre Protokolün amacı: *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*

3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2/1-k bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.

4. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda ceza infaz kurumlarına ziyaret gerçekleştirmek TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.

5. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 8'inci maddesi uyarınca; *"Kapalı ceza infaz kurumları, iç ve dış güvenlik görevlileri bulunan, firara karşı teknik, mekanik, elektronik veya fizikî engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile temasın olanaklı bulunduğu, yeterli düzeyde güvenlik sağlanmış ve hükümlünün gereksinimine göre bireysel, grup hâlinde veya toplu olarak iyileştirme yöntemlerinin uygulanabileceği tesislerdir."*

6. Anılan görevin icrası kapsamında 04.10.2022 tarihinde Hakkâri Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna¹ haberli bir ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ziyaret heyetinde; ... ve TİHEK'in talebi üzerine Hakkâri Valiliğince görevlendirilen Doktor yer almıştır.

¹ Bundan sonra kısaca Kurum olarak ifade edilecektir.

7. Ziyaret, Kurum Müdürü ... ile yapılan ön görüşme ile başlamıştır. Görüşmede TİHEK'in UÖM kapsamındaki görev ve yetkileri, ziyaretin amacı ve yöntemi hakkında kısaca bilgi verilmiş, İdareden Kurum ile ilgili genel bilgiler alınmıştır. Ardından Heyet tarafından mobilya atölyesi, aile görüşme odaları, mutfak, elektrik atölyesi, demir atölyesi, fırın, tekstil atölyesi, avukat görüşme odaları, açık görüş odası, SEGBİS (Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi) odaları, revir, dış ünitesi, psiko-sosyal servis, kütüphane, berberhane, konferans salonu ile kontrol odası incelenmiş ve görevli personelle görüşülerek ilgili kayıt ve dosyalar kontrol edilmiştir. Ortak alanların incelenmesinden sonra Heyet ikiye ayrılmış, İdarenin dahli olmadan özellikle farklı suç türünden mahpusların² bulunduğu koşullar seçilerek buradaki mahpuslarla görüşmeler gerçekleştirilmiş ve mahpusların tutuldukları ortam yerinde gözlemlenmiştir. Ziyaret bitiminde İdare ile son görüşme gerçekleştirilmiş, görüşme kapsamında Heyetin gözlem ve tespitleri ile mahpusların talep ve şikâyetleri iletilmiş, ziyaret sonrasında bir raporun hazırlanacağı ve raporun İdare ve diğer ilgili makamlar ile paylaşılarak tavsiyelerin Kurumumuz tarafından takip edileceği belirtilerek ziyaret sonlandırılmıştır.

8. Bu rapor, 18.01.2022 tarihli ve 2022/43 sayılı Kurul kararı ve Başkanlık makamının 28.09.2022 tarihli ve 14209 sayılı oluruna istinaden 04.10.2022 tarihinde, Hakkâri Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna gerçekleştirilen izleme ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. KURUM HAKKINDA GENEL BİLGİLER

9. Hakkâri il merkezinde bulunan ve şehir merkezine 500 metre uzaklıkta olan Kurumun inşasına 1968 yılında başlanmış olup Kurum 1974 yılında faaliyete geçmiştir.

10. 7.986 metrekare (m²) açık ve 6.156 m² kapalı alan olmak üzere toplamda 14.142 m² alan üzerine kurulu olan Kurumda; iki adet geçici oda, onaltı koğuş, bir adet psiko-sosyal görüşme odası, bir revir, bir kantin, iki avukat görüşme odası, bir açık görüş odası, iki tanesi kadınlara ayrılmış toplam onaltı kapalı görüş kabini, iki aile görüşme odası, bir mobilya atölyesi, bir elektrik atölyesi, bir demir atölyesi, bir tekstil atölyesi, bir el işi atölyesi, dokuz sığınak, bir mutfak, bir fırın, bir berberhane ve bir terzihane bulunmaktadır.

11. Kurumda ifade alma ve sorgu işlemleri ile duruşmaların yürütülmesinde kullanılan iki adet SEGBİS cihazı bulunmaktadır.

² Bu raporda kullanılan "mahpus" sözcüğü, ceza infaz kurumlarında özgürlüğünden mahrum bırakılan tutuklu, hükümlü ve hüküm özlüleri ifade etmektedir.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

2.2. PERSONEL

12. Kurumda görev yapan personelin bir kısmı dörtlü vardiya sistemine göre, kalanı ise gündüz mesai sistemine göre çalıştırılmaktadır. Her vardiyada 10-11 personel çalışmakta olup ayrıca 4-5 kişiden oluşan bir müdahale ekibi de bulunmaktadır.

13. Kurumda personelinin unvan ve cinsiyetlerine göre dağılımı aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

ÜN VAN	MEVCUT KADRO SAYISI
Müdür	1
İkinci Müdür	1
İnfaz ve Koruma Başmemuru	4
İnfaz ve Koruma Memuru	76
İdare Memuru	3
Bilgisayar İşletmeni	3
Psikolog	3
Öğretmen	1
Teknisyen	2
Ambar Memuru	1
Sağlık Memuru	2
Aşçı	1
Şoför	4
TOPLAM	104

2.3. ÖZGÜRLÜĞÜNDEN MAHRUM BIRAKILANLAR

14. Kurumun artırılmış kapasitesi 328 kişidir. Ziyaret tarihi itibarıyla Kurumda 86'sı hükümlü, 10'u hükümsüz ve 138'i tutuklu olmak üzere toplam 234 mahpus bulunmaktadır.

15. Kurumda barındırılan 234 mahpus arasında 3'ü Iraklı, 15'i İranlı olmak üzere toplam 18 yabancı mahpus, 11 kadın mahpus, 1 engelli mahpus ve kronik rahatsızlığı olan 13 mahpus bulunmaktadır.

16. Kurumda çocuk mahpus ve 65 yaş üstü mahpus bulunmamaktadır.

3. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

3.1. FİZİKSEL KOŞULLAR

17. Şehir merkezine 500 metre uzaklıkta bulunan Kurumun; üniversite, hastane, adliye, eğlence ve dinlenme mekânları, okullar, spor salonları, kafeler, ibadethaneler, marketler, pazar yerleri

gibi sosyal alanlarla iç içe olduğu görülmüştür. Kurumun açık alanları, civardaki konutlardan rahatlıkla görülebilmekte olup mevcut konumun güvenlik zafiyeti yaratabileceği değerlendirilmiştir.

18. Kurumda incelenen ortak alanlar ile koşulların genel olarak temiz olduğu, koşullarda mahpus sayısı kadar yatak ve dolabın bulunduğu görülmüştür.

19. Kurumda engelli mahpusların kullanımına ayrılmış oda bulunmamaktadır.

20. Kurumda mahpusların sportif faaliyetlerinin, mevsim koşullarından ya da gündelik hava durumundan etkilenmeyeceği kapalı bir spor salonu bulunmamaktadır.

21. Kurumda sigara içilmeyen iki oda bulunmaktadır. Aynı şekilde Kurumda kadın mahpuslar için iki oda ayrılmıştır.

22. Kurumda genel olarak odaların kendine ait havalandırma alanı mevcut olmakla birlikte bazı odalar için havalandırma alanlarının ortak olduğu görülmüştür. Havalandırma bahçelerinin kapılarının mevsim şartlarına göre değişmekle birlikte, ziyaret edilen dönemde sabah saat 08.00'da açıldığı ve akşam 19.30'da kapatıldığı bilgisi İdare tarafından verilmiştir. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde, kapıların akşam saat 17.00-17.30 arasında kapatıldığı iddia edilerek daha geç kapatılması talep edilmiştir. Konu ile ilgili İdare ile yapılan görüşmede kapıların havanın kararmaya başlamadan hemen önce kapatıldığı, bu sebeple ziyaret dönemi itibariyle biraz daha erken saatlerde kapıların kapatılmaya başlandığı bilgisi edinilmiştir.

23. Ziyaret tarihi itibariyle Kurumda 109 adet güvenlik kamerası bulunmaktadır. İdari birim koridorları, A ve B blok koridorları, açık ve kapalı ziyaret alanları, atölyeler, Kurumun dış çevresi, koşu havalandırma alanları, kantin, kazan dairesi, ortak yaşam alanları (konferans salonu, kütüphane, berber, açık spor sahası vb.) kamera ile izlenmektedir.

24. Kamera kayıtları heyetimizce incelenmiş; ortak alanların kör nokta olmayacak şekilde kaydedildiği ve kayıt sisteminin geriye dönük biçimde 21 gün süreyle saklandığı tespit edilmiştir. İdare ile yapılan görüşmede; kayıt süresi 21 gün olmasına rağmen adli-idari bir olayın yaşanması durumunda ilgili kayıtların saklandığı bilgisi verilmiş ve geçmişe dönük rastgele kayıtlar heyetimizce incelenmiştir. Kayıtlarda işkence veya kötü muameleyle konu olabilecek herhangi bir duruma rastlanmamıştır.

25. Kurumda mahpusların ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri bir kantin bulunmaktadır. Kantinden malzeme almak isteyen mahpuslar ihtiyaçlarını bir gün önceden "İhtiyaç İstek Formu" düzenleyerek veya dilekçe ile talepte bulunarak sabah sayımında görevlilere bildirmekte, kantinde malzeme dağıtım günleri her koşu için ayrı ayrı belirlenmektedir.

26. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde kantindeki ürün çeşitliliğinin yeterli olmadığı, tek bir tip tütünün satıldığı; boncuk, renkli mektup zarfı, gazoz, peynir satılmadığı, kantine gelen

sandalyelerin kalitesinin düşük olduğu bilgisi edinilmiştir. Bu şikâyetler heyetimizce değerlendirilmiş, kantinde satışa sunulan ürün çeşitliliğın kurum kapasitesi göz önünde bulundurulduğunda yetersiz kaldığı değerlendirilmiştir.

27. İdarece Kurumun içme suyu ihtiyacının su şebekesinden karşılandığı, Kurumda ayrıca bulunan mahpusların 7/24 soğuk suya erişim sağlayabildikleri tespit edilmiştir. Kurumda 80 tonluk hacme sahip su tankı mevcut olduğu ifade edilmiş, mahpuslarla yapılan görüşmelerde; soğuk suya erişim konusunda bir sorunun bulunmadığı, ancak sabahları bir saat süreyle verilen sıcak suyun yeterli olmadığı ifade edilmiştir.

28. Yapılan görüşmede İdare tarafından, Kuruma doğalgaz sisteminin bağlandığı ve bu yıl ısınmanın doğalgaz ile sağlanacağı bilgisi verilmiştir. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde ısınma ile ilgili herhangi bir sorun yaşanmadığı anlaşılmıştır.

29. İdarece ve mahpuslarla yapılan görüşmede Kurumda çamaşırhanenin bulunmadığı, mahpusların çamaşırlarını kendi odalarında yıkadıkları belirtilmiştir.

30. İdarece Kurumda bulunan berberhanede personel tarafından hizmet sunulduğu, mahpusların tıraş olabilmeleri için her koğuşa bir adet makinenin ayrıldığı ve bu makinelerin haftada bir gün koğuşlara verildiği ifade edilmiş, yapılan incelemede berberhanenin temiz olduğu görülmüştür.

31. İdarece Kurumda 15 günde bir ilaçlamanın yapıldığı belirtilmiştir.

3.2. YÖNETİM VE PERSONELİN TUTUMU

32. İdare tarafından Kurum personelinin hassas gruplara yaklaşımları konusunda yeterli donanım ve bilgiye sahip olduğu, hassas gruplar konusunda gruplara ayrılarak kendilerine gerekli bilgilendirmenin yapıldığı ifade edilmiştir.

33. Yapılan görüşmelerde İdarece, Kurum personelinin yetiştirme eğitimi almış olduğu ve ünvan ve göreve ilişkin mesleki beceri eğitimlerinin eğitim merkezleri tarafından verilmiş olduğu belirtilmiştir.

34. İdare ile yapılan görüşmelerde, genel olarak UYAP (Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi) eğitimi, firar önleme eğitimi, ilk yardım eğitimi vb. ile birimlerin kendi işleyişleri ile ilgili eğitimlerin alındığı görülmüş olup, ayrıca eğitim merkezleri ile irtibatta olunup eğitim almayan ve göreve yeni başlayan personelin eğitim alması için çalışmaların devam etmekte olduğu ifade edilmiştir.

35. İdare tarafından Kurum personelinin Cumhurbaşkanlığı tarafından e-devlette tanımlanan çevrimiçi insan hakları eğitimini almış olduğu, ziyaret tarihi itibarıyla de yetiştirme eğitimi kapsamında insan hakları, kişiler arası iletişim, işkence ve kötü muamele yasağına ilişkin ders konularının işlendiği bilgisi tarafımıza iletilmiştir.

36. İdarece, Kuruma kabul işlemlerinde; hükümlü, tutuklu ve ziyaretçilerin üstleri ve eşyaları arandıktan sonra kabul odalarına alındıkları ve hekim muayenesinden sonra kuruma yerleştirme işlemlerinin yapıldığı ifade edilmiş olup bu kişilerin kuruma kabulleri sırasında duyarlı kapıdan ve x-ray cihazından geçirildikleri, müteakiben ilgililerin fiziki aramaya tabi tutulduğu anlaşılmıştır.

3.3 BESLENME

37. İdare ile yapılan görüşmede hükümlü ve tutuklulara sabah, öğle ve akşam vakitlerinde olmak üzere günde üç öğün yemek verildiği belirtilmiş olup yemeklerin Kurum mutfağında yapılmakta olduğu, yemek listelerinin ise haftalık olarak hazırlandığı ifade edilmiştir.

38. Görüşülen mahpuslar yemeklerin kalitesinin ve miktarının yetersiz olduğunu, sürekli aynı yemeklerin çıktığını ve diyet menü seçeneğinin olmadığını ifade etmişlerdir. Mahpuslarca yemeklerde kırmızı etin ve meyvelerin daha fazla yer alması talep edilmiştir.

39. Haftalık yemek listesi incelenmiş olup yemeklerin çeşitlilik olarak yeterli olduğu görülmüştür. Aynı şekilde öğle yemeği de Kurumda yenilmiş, yemeğin lezzet bakımından iyi, doyuruculuk bakımından yeterli düzeyde olduğu değerlendirilmiştir.

3.4. SAĞLIK HİZMETİ VE PSİKO-SOSYAL DESTEK HİZMETLERİ

40. İdare ile yapılan görüşmede çarşamba günleri diş hekimi, perşembe günleri aile hekimi, cuma günleri ise psikiyatr olmak üzere Kuruma haftanın üç günü çeşitli branşlarda hekim geldiği ifade edilmiştir.

41. Acil durumlarda kullanılması planlanan acil müdahale çantasının tam ve eksiksiz olduğu tespit edilmiştir.

42. İdare tarafından, daha önce Kurum dışında yapılan PCR testlerinin hâlihazırda Kurum personeli tarafından yapıldığı ifade edilmiştir.

43. Diş tedavilerinin yapıldığı bölümde protetik diş tedavisi haricinde tüm tedavi işlemlerinin (kanal, dolgu vb.) yapıldığı öğrenilmiş, malzeme anlamında ise herhangi bir eksiklik olmadığı tespit edilmiştir. Yapılan görüşmelerde bir mahpus protetik diş tedavisi ihtiyacı nedeniyle yemek yemekte zorlandığını ifade etmiştir.

44. Kendileriyle görüşme yapılan mahpuslar sağlık servisine ulaşma ve hastane sevklerinde herhangi bir sorun yaşamadıklarını belirtmişlerdir. Sağlık birimi tarafından hekimin bulunmadığı durumlarda ilgililerin Van'a gönderildiği ifade edilmiştir.

45. Ziyaret tarihi itibarıyla Kurumda üç psikolog görev yapmaktadır.

46. İdare tarafından, Kuruma bir mahpus geldiğinde ilk olarak ilgili infaz koruma memuru tarafından gerekli formların doldurulduğu, ardından psiko-sosyal servis biriminde görev yapan infaz koruma memurunun gerekli formları doldurduğu ve son olarak psikolog tarafından kendi alanı ile ilgili tanımlanmış formların doldurularak mahpusların risk ve ihtiyaçlarının belirlendiği ifade edilmiştir. En çok 12 kişi ile olmak üzere grup çalışmalarının da yapıldığı psiko-sosyal görüşme odasının bu çalışmalara elverişli nitelikte olduğu görülmüştür.

47. İdare ile yapılan görüşmede ayda bir kez psiko-sosyal servis toplantısı yapıldığı, intihar riski olan mahpuslar için aile bağı güçlendirme çalışması yapıldığı belirtilmiştir. Daha ivedi durumlarda bu çalışmanın aylık toplantı beklenmeden yapıldığı belirtilmiştir.

48. İdarece Kurumda, görüşme talebi olan mahpusların taleplerinin aynı gün içerisinde karşılandığı bildirilmiştir. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde psiko-sosyal destek hizmetlere erişim ve hizmetlerin yeterliliğine ilişkin herhangi bir şikâyet alınmamıştır.

3.5. EĞİTSEL, SOSYAL, KÜLTÜREL, MESLEKİ VE SPORTİF FAALİYETLER

49. İdare tarafından Kurum kütüphanesinde 3390 kitabın bulunduğu, mahpusların Kurum kütüphanesinin yanı sıra Hakkâri İl Halk Kütüphanesinden de faydalanabildikleri belirtilmiştir. Yapılan incelemelerde kitap sayısının ve çeşitliliğin yeterli olduğu görülmüştür.³

50. Kütüphanenin oldukça temiz ve düzenli olduğu, kitapların konularına ve yayınevine göre tasnif edildiği görülmüştür.

51. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde kitap listesinin kendilerine verildiği ancak kitapların türlerinin listede belirtilmediği, bu sebeple roman okumak isterken yanlışlıkla farklı türde bir kitabın da seçilebildiği belirtilmiştir.

52. Yabancı mahpuslarca farklı dillerdeki kitap sayısının yetersiz olduğu ifade edilmiştir. Kitap listesinde ve kütüphanede yapılan incelemede farklı dilde olan kitap sayısının yetersiz olduğu, yabancı dildeki kitapları genellikle sözlüklerden oluştuğu görülmüştür. Rapor tarihi itibarıyla kitap sayısı 3.567'dir. Mahpuslar 15 günde bir talep iletmeleri suretiyle il halk kütüphanesinden de faydalanabilmektedirler.

³ 24/10/2019 ve 29/03/2021 tarihlerinde Adalet Bakanlığı ile Kültür ve Turizm Bakanlığı arasında ceza infaz kurumlarında bulunan tutuklu ve hükümlülerin ülke genelinde Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı kütüphanelerden yararlanabilmesine ilişkin iki protokol imzalanmıştır. Söz konusu protokoller uyarınca kütüphanelerdeki kitapların listesi hükümlü ve tutuklulara sunulmakta olup Kültür ve Turizm Bakanlığının ceza infaz kurumu yerleşkelerinde müstakil halk kütüphaneleri açması öngörülmüştür. Aynı şekilde protokollerde hükümlü ve tutuklular için kütüphane otomasyon sistemi kurulacağı da ifade edilmiştir. Böylece hükümlü ve tutukluların mevcut kurum kütüphaneleri dışında ülke genelinde Kültür ve Turizm Bakanlığınca bağlı 1.200'ü aşkın kütüphanede bulunan 21 milyondan fazla yayına erişimleri sağlanarak ve ceza infaz kurumu kütüphanelerine yeni halk kütüphaneleri kurularak ücretsiz yararlanabilecekleri süreli ve süresiz yayınlara ulaşma imkânı etkin bir şekilde genişletilmiştir.

- 53.** İdarece Kuruma görevlendirme ile bir vaizin geldiği, vaizin 09.00-16.00 saatleri arasında çalıştığı, mahpuslarla görüşmeler gerçekleştirdiği ve Kur'an-ı Kerim kursu verdiği belirtilmiştir.
- 54.** Mahpuslar ile yapılan görüşmelerde Kurumda 22 kanal bulunduğu, Kurum tarafından yayın yapılan kanalında sürekli aynı filmlerin oynatıldığı, oynatılan filmleri ezberledikleri ve farklı film oynatılmasını talep ettikleri, ayrıca müzik kanalında da sürekli aynı müziklerin çaldığı iddia edilerek, bu sebeple de bu kanalın içeriğinin zenginleştirilmesine ilişkin talep Heyetimize ifade edilmiştir. İdare tarafından, ziyaretimiz sonrasında anket yapılarak en çok talep edilen kanalların listeye eklendiği ve özellikle sürekli farklı filmler yayımlanan TRT 2 kanalının listeye eklenmesi suretiyle bu konuda içeriğin zenginleştirildiği ifade edilmiştir.
- 55.** Kurumda 75-80 kişilik bir konferans salonunun bulunduğu, bu salonun içinde elektrik kursunun verildiği ve merkezi sınavların yapıldığı bir dersliğin olduğu görülmüştür.
- 56.** Kurumda bir adet el işi atölyesinin bulunduğu görülmüş, yapılan görüşmede İdareden bu atölyenin kapalı olduğu öğrenilmiştir.
- 57.** İdareden Kurumda bir mobilya atölyesinin bulunduğu, bu atölyede altı mahpusun çalıştırıldığı ve aynı zamanda kurs aldıkları, atölyede mutfak dolabı, gardırop, ayakkabılık, mahkeme kürsüsü gibi ürünlerin yapıldığı ve bunların anlaşmalı kurumlara satıldığı bilgisi edinilmiştir. Ziyaret esnasında da mahpusların Kredi ve Yurtlar Genel Müdürlüğü için gardırop ve ayakkabılık yaptıkları görülmüştür.
- 58.** Mobilya atölyesinde uyarı levhası, önlük, maske ve gözlük gibi güvenlik ekipmanlarının bulunduğu görülmüştür.
- 59.** Kurumda beş mahpusun çalıştığı bir mutfağın bulunduğu, mutfakta bir gıda deposu ile iki soğuk hava deposunun olduğu görülmüştür.
- 60.** İdareden Kurumda bir demir atölyesinin bulunduğu, bu atölyede yedi mahpusun çalıştırıldığı ve aynı zamanda kurs aldıkları, kursun ziyaret tarihinde başladığı bilgisi alınmıştır.
- 61.** İdare tarafından atölyede verilen kursun "Gaz Yakıcı Cihazlar Bakım ve Onarım Kursu" olduğu, toplam 416 saat- yaklaşık dokuz ay - süreyle verildiği, kurs süresi uzun olduğu için kursu talep eden mahpusların ikiye bölüldüğü, bu kurs bittikten sonra diğer mahpuslar için de kursun başlayacağı belirtilmiştir.
- 62.** İdare ile yapılan görüşmede Kurumda bir fırının bulunduğu, fırında üç personel ile birlikte üç mahpusun çalıştığı, aynı zamanda meslek kursunun da devam ettiği öğrenilmiştir. İdare tarafından fırında yapılan ekmeklerin mahpuslara dağıtıldığı, her mahpusa günlük iki ekmek verildiği ifade edilmiştir.
- 63.** İdarece Kurumda bir tekstil atölyesinin bulunduğu, atölyede iki mahpusun çalıştırıldığı, Kredi ve Yurtlar Genel Müdürlüğü için perde üretildiği belirtilmiştir.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

64. Görüşme yapılan mahpuslar bağlama kursu ile yabancı dil kursunun başlatılmasını istediklerini belirtmişlerdir. Yapılan incelemelerde Kurumda üç adet bağlama bulunduğu görülmüştür.

65. Türkçe bilmeyen yabancı kadın mahpuslar, Türkçe dil kursu açılmasını talep etmişlerdir.

66. Ziyaret tarihi itibarıyla kurumda verilen kurslar ve kursiyerlerin sayısı aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

KURS ADI	KURS TÜRÜ	KURSİYER SAYISI
Ahşap Doğrama Montaj Elemanı	Mesleki ve Teknik Eğitim	5
Ekmek Üretimi	Mesleki ve Teknik Eğitim	5
Hafızlık Eğitimi	Din Eğitimi	1
Isıtıcı Ev Aletleri Bakım ve Onarıcısı	Mesleki ve Teknik Eğitim	8
Kâğıt Rölyef Yapımı	Mesleki ve Teknik Eğitim	8
Kuran-ı Kerim (Elifba) Okuma	Din Eğitimi	5
Gaz Yakıcı Cihazlar Bakım ve Onarım	Mesleki ve Teknik Eğitim	7

3.6 DIŞ DÜNYA İLE İLETİŞİM

67. Kurumda 16 adet ankesörlü telefon bulunmaktadır. İdarece mahpusların mevzuata uygun olarak her hafta 10 dakika görüşme gerçekleştirdiği belirtilmiştir.

68. Kurumda Akıllı Teknolojilerin Ceza İnfaz Kurumlarına Entegrasyonu Projesi (ACEP) kapsamında görüntülü telefon cihazlarının bulunmadığı görülmüştür. Yapılan görüşmelerde mahpuslar bu cihazların kurulmasının yapılmasını istediklerini, başka ceza infaz kurumlarındaki mahpusların bu haktan yararlanabilmesine rağmen kendilerinin yararlanamadıklarını, görüntülü görüşme yapan mahpusların 30 dakika görüşme süresine sahip olduğunu, ancak kendilerinin 10 dakika görüşme yapabildiği ve görüşme yapmadıkları/yapamadıkları takdirde haftalık sürenin sonraki haftalarda da kullanılmadığını belirtmişlerdir.

69. Yabancı mahpuslar ve ailesi uzak şehirlerde olan mahpuslar tarafından; yakınlarının görüşe gelmelerinin mümkün olmadığı, görüşe gelen yakınlarının yılda bir defa gelebildiği, buna rağmen haftada yalnızca 10 dakika telefon görüşmesi yapabildikleri ve bu sürenin yetersiz olduğu belirtilmiştir.

70. İdarece, açık görüş süresinin 45 dakika olarak uygulandığı ve açık görüşte bir mahpusu 8 kişinin ziyaret edebildiği ifade edilmiştir.

71. Mahpuslar tarafından açık görüşten sekiz gün önce kendilerinden kantin ihtiyaç istek formunun doldurulmasının istendiği, bu yüzden de kimin görüşe gelebileceğini bilmeden kantinden alışveriş yapmak zorunda kaldıkları belirtilmiştir.

3.7. DİSİPLİN VE ŞİKÂYET PROSEDÜRLERİ

- 72.** İdareden son bir yıl içerisinde işkence ve kötü muamele iddiasıyla başvuran hükümlü veya tutuklu olmadığı bilgisi alınmıştır.
- 73.** İdarece ziyaret tarihinde Kurumda idari yönden hakkında işlem yürütülen iki personel olduğu ancak bunların işkence ve kötü muamele yasağının ihlali ile ilgili olmadığı bilgisi verilmiştir.
- 74.** İdareden son bir yıl içerisinde 14 mahpusun hücreye koyma cezası, 10 mahpusun bazı etkinliklerden alıkoyma cezası, 2 mahkûmun ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma cezası, 17 mahpusun da kınama cezası aldığı öğrenilmiştir.
- 75.** Kurumda sabah sayımında toplanan dilekçeler Başmemurlukta kaşelenerek nöbetçi müdür tarafından ilgili birimlere havale edilmekte ve aynı gün işleme alınıp ilgili mercilere gönderilmektedir. Talep olması halinde dilekçe çıkış numarası verilmektedir.
- 76.** Mahpuslarla yapılan görüşmelerde dilekçelere ilişkin geri dönüşlerin uzun sürdüğü ifade edilmiştir.

4. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

4.1 DEĞERLENDİRME

77. Ziyaret boyunca Kurum idaresi, ziyaret heyeti ile iş birliği içerisinde hareket etmiş, Kurumdaki bina ve eklentilerin tümüne erişiminin sağlanmasında ve rastgele seçilen mahpuslarla kurum personeli olmadan görüşme yapılmasında azami kolaylık sağlamış, sağlık servisi, kütüphane, spor salonları ve kamera odası gibi alanlarda incelemelerde bulunulmasında, bilgi ve belgelerin paylaşılmasında olumlu bir tutum içerisinde olmuştur.

4.2. TAVSİYELER

4.2.1. KURUM İDARESİNE YÖNELİK TAVSİYELER

- 78.** Engelli mahpuslar için oda tahsis edilmesi,
- 79.** Bölgede kış mevsiminin oldukça sert yaşandığı da dikkate alınarak sosyal ve sportif aktivitelerin gerçekleştirilebileceği bir kapalı spor salonu inşa edilmesi hususunun değerlendirilmesi,
- 80.** Ziyaret tarihi itibarıyla 21 gün olan güvenlik kamerası kayıt saklama sürelerinin uzatılması,
- 81.** Mahpusların açık görüşe gelecek ziyaretçilerine uygun alışveriş yapabilmesi için kantin talep listesinin ziyaretçilerle yapılan telefon görüşmelerinden sonra alınması,

- 82.** Kantinde satışı yapılan ürünlerin çeşitlilik açısından yetersiz olduğu göz önüne alındığında kahvaltılık ürünleri başta olmak üzere ürün çeşitliliğinin artırılması
- 83.** Her sabah günde bir saat sıcak su verilmesinin yeterli olmadığı ve mahpusların banyo yapma ve çamaşırlarını sıraya koyma konusunda zorluk yaşadığı dikkate alınarak sıcak su verilme süresinin artırılması,
- 84.** Kurumda uygun bir alanın çamaşırhane olarak tahsis edilmesi,
- 85.** Mahpusların kütüphaneden kitap seçerken talep edecekleri kitaplar hakkında daha fazla bilgiye sahip olmalarının sağlanması amacıyla, kitap listesine kitabın türü gibi bilgilerin de eklenmesi,
- 86.** Kurumdaki yabancı mahpuslar göz önünde bulundurularak başta Farsça, İngilizce ve Arapça olmak üzere yabancı dildeki yayın sayısının artırılması,
- 87.** Talep eden yabancı uyruklu kadın mahpuslar için Türkçe eğitimi verilmesi,
- 88.** Aileleri açık ve kapalı görüşe gelemeyen mahpusların dış dünyayla anlamlı bir ilişki kurabilmeleri adına, aile-akraba ziyaretlerinin birleştirilerek verilmesi ve telefon görüş hakkının üst sınırdan verilmesi,⁴
- 89.** Etkin bir şikâyet mekanizmasının oluşması amacıyla, yazılan dilekçelere belirli bir süre sonunda geri dönüş sağlanması,

4.2.2. ADALET BAKANLIĞINA YÖNELİK TAVSİYELER

- 90.** Kurumun şehrin tam merkezinde bulunması ve ibadethaneler, oteller, marketler, spor salonları, ilk ve ortaöğretim kurumları, kafeler gibi sosyal yaşam alanları ile iç içe olmasının güvenlik zaafiyeti yaratabileceği hususunun değerlendirilmesi,
- 91.** Akıllı Teknolojilerin Ceza İnfaz Kurumlarına Entegrasyonu Projesi (ACEP) kapsamında mahpusların görüntülü görüşme imkânından yararlandırılması

⁴ Avrupa İşkencenin Önlenmesi Komitesi (AİÖK) Standartları, 2'nci Genel Rapor'dan alıntı [CPT/Inf (92) 3], para. 51: "Mahkûmların dış dünyayla temaslarını makul düzeyde devam ettirmesi de çok önemlidir. Her şeyden önce mahkûmlara aileleriyle veya yakın arkadaşlarıyla ilişkilerini devam ettirebilme imkânı verilmelidir. Buradaki temel prensip, dış dünyayla temasın desteklenmesi olmalıdır; bu tür temasın sınırlanması sadece kayda değer güvenlik endişeleri veya kaynak kısıtlılığı nedenlerine dayandırılabilir. CPT bu bağlamda, ailesi uzakta yaşayan (bu nedenle düzenli ziyaret imkânı olmayan) mahkûmlar için ziyaret veya telefon teması kurallarının uygulanması konusunda esnekliğe gerek olduğunun altını çiziyor. Örneğin bu tür mahkûmların ziyaret süresini biriktirebilmesine ve/veya aileleriyle telefonla temas kurabilmek için daha iyi imkânlarla sahip olmasına izin verilebilir."

4.2.3. İL HALK EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜNE YÖNELİK TAVSİYE

92. Mahpusların da fikirleri alınarak yeterli çeşitlilikte ve içermeci olarak kursların belirlenerek, özellikle Heyete ifade edilen müzik ve yabancı dil alanlarında kurs açılması, hususları tavsiye olunur.



TIHEK

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU

TRABZON E TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU

2023/21

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

KISALTMALAR

COVID-19	Yeni Korona Virüs Hastalığı
CPT	Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi
m²	Metrekare
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması
UYAP	Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi

1. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 6701 sayılı Kanun ile insan onurunu temel olarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.

2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol'ü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre Protokol'ün amacı; *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*

3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2/1-k bendine göre UÖM; *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.

4. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda ceza infaz kurumlarına ziyaret gerçekleştirmek TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.

5. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 8'inci maddesi uyarınca; *"Kapalı ceza infaz kurumları, iç ve dış güvenlik görevlileri bulunan, firara karşı teknik, mekanik, elektronik veya fizikî engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile temasın olanaklı bulunduğu, yeterli düzeyde güvenlik sağlanmış ve hükümlünün gereksinimine göre bireysel, grup hâlinde veya toplu olarak iyileştirme yöntemlerinin uygulanabileceği tesislerdir."*

6. Anılan görevin icrası kapsamında 10/5/2022 tarihinde Trabzon E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna¹ habersiz bir ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ziyaret heyetinde; Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu Üyesi... İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcıları..., ..., ..., ve ... yer almıştır.

¹ Bundan sonra kısaca Kurum olarak ifade edilecektir.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

7. Ziyaret, İdare ile yapılan ön görüşmeyle başlamıştır. Görüşmede; TİHEK Heyeti tarafından, ulusal önleme mekanizması, ziyaretin amacı ve yöntemine ilişkin bilgiler verilmiştir. İdareden Kurum hakkında güncel bilgiler, kurumun mevcut durumu, mahpusların² sayısı ve sınıflandırmalarına ilişkin bilgiler alınmıştır. İdare ile yapılan görüşmenin ardından Ziyaret Heyeti koşulların bulunduğu alan ve eklentilerde incelemelerde bulunmuştur. İncelemeler sırasında sağlık servisi, psiko-sosyal servis, manevi rehberlik servisi, kütüphane, atölyeler, kamera odası, çamaşırhane, kantin, açık ve kapalı görüş alanları, avukat görüşme alanı, personel yemekhanesi, ziyaretçi odaları, açık ve kapalı spor salonları ziyaret edilmiştir. Buradaki incelemelerin ardından İdareden alınan mahpusların yerleşim planına ilişkin belge üzerinden, İdarenin dahil olmadan özellikle farklı suç türünden mahpusların bulunduğu koşullar seçilerek mahpuslarla görüşmeler gerçekleştirilmiş ve mahpusların tutuldukları ortam yerinde gözlemlenmiştir. Heyet üyeleri tarafından görüşme gerçekleştirilen mahpuslara; TİHEK hakkında genel bilgi verilmiş, ziyaretin amacı ve kapsamı belirtilmiş; gizliliğe riayet edilerek rapor hazırlanacağı hususu aktarılmıştır. Görüşmeler sırasında infaz koruma memurları ile diğer idari personelden herhangi bir kimse koşullarda bulunmamıştır. Ziyaret bitiminde İdare ile son bir toplantı yapılmış; ilk tespit ve gözlemler ile acil olduğu değerlendirilen hususlar paylaşılmış; ziyaret sonrası hazırlanacak raporun İdare ve ilgili kurumlarla paylaşılarak tavsiyelerin takip edileceği ve takip ziyareti de yapılabileceği bilgisi verilmiş; ilgili bilgi ve belgeler alınarak ziyaret sonlandırılmıştır.

8. Bu rapor, 18/1/2022 tarih ve 2022/43 sayılı Kurul kararı ve Başkanlık makamının 5/5/2022 tarihli ve 9863 sayılı oluruna istinaden 10/5/2022 tarihinde, Trabzon E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna gerçekleştirilen takip ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. KURUM HAKKINDA GENEL BİLGİLER

9. Kurum, 1976 yılında hizmete girmiş, 8920 metrekare (m²) arsa üzerine kurulu olacak şekilde inşa edilmiştir. Kurumun kapasitesi 400 kişiliktir ancak artırılmış kapasite 586 kişi olarak belirlenmiştir. Kurumun ziyaret tarihindeki mevcudu ise 555 kişidir.

10. Kurumda 58 koğuş, 10 adet tekli oda ve 22 adet müşahede odası olmak üzere 90 adet koğuş/oda bulunmaktadır. Koğuşların havalandırma alanlarına ilaveten müşahede odaları ile tekli odalarda kalmakta olan mahpusların kullandıkları iki adet 4x5=20 m² ile bir adet 4x8=32 m²'lik havalandırma alanı da mevcuttur.

² Bu raporda kullanılan "mahpus" sözcüğü, ceza infaz kurumlarında özgürlüğünden mahrum bırakılan tutuklu, hükümlü ve hüküm özlüleri ifade etmektedir.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

2.2. KURUM PERSONELİ

11. Trabzon E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'nda fiili olarak görev yapan 256 personel bulunmaktadır. Personelin 5'i yüksek lisans, 123'ü lisans, 47'si ön lisans, 79'u lise ve 2'si ilköğretim mezunudur. Personelin unvan dağılımı ise aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

TRABZON E TİPİ KAPALI VE AÇIK CEZA İNFAZ KURUMUNDA UNVANLARINA GÖRE GÖREVLİ PERSONEL SAYISI				
Sıra No	Unvanı	Kapalı Cezaevinde Görevli Personel Sayısı	Aralıklı Açık Cezaevinde Görevli Personel Sayısı	Toplam Sayı
1	Kurum Müdürü	1	0	1
2	Kurum İkinci Müdürü	3	0	3
3	İdare Memuru	2	0	2
4	Sayman	1	0	1
5	Doktor	1	0	1
6	Diş Doktoru	0	0	0
7	Öğretmen	1	0	1
8	Psikolog	1	0	1
9	Sosyal Çalışmacı	3	0	3
10	Bilgisayar İşletmeni	2	0	2
11	Sağlık Memuru	5	0	5
12	Teknisyen ve Teknisyen Yardımcısı	9	0	9
13	Kâtip	4	0	4
14	Memur	3	0	3
15	Şoför	10	0	10
16	Aşçı	1	0	1
17	Hizmetli	2	1	3
18	Kaloriferci	1	0	1
19	İnfaz ve Koruma Baş Memuru	3	0	3
20	Erkek İnfaz ve Koruma Memuru	167	17	184
21	Kadın İnfaz ve Koruma Memuru	18	0	18
	TOPLAM	238	18	256

2.3. ÖZGÜRLÜĞÜNDEN MAHRUM BIRAKILAN KİŞİLER

12. Kurumda 362'si hükümlü ve 193'ü tutuklu olmak üzere toplam mahpus sayısı 555'tir. Bu mevcudun içinde 18 kadın ve 30 Afganistan ve Gürcistan uyruklu olmak üzere yabancı ile bir fiziksel engelli mahpus bulunmaktadır. Kurumda anne yanında kalan çocuk bulunmamaktadır.

3. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

3.1. FİZİKSEL KOŞULLAR

3.1.1. KURUMUN FİZİKSEL DURUMU VE KAPASİTESİ

13. Kurum binasının bakıma ve onarıma ihtiyaç duyduğu gözlemlenmiştir.
14. Artırılmış kapasitesi 586 olan Kurumda, ziyaret tarihi itibariyle toplam mevcut 555'tir. Dolayısıyla Kurumun kalabalıklaşma ve kapasite aşımı sorunu bulunmamaktadır.
15. Her mahpusun kendine ait yatağının mevcut olduğu görülmüştür.
16. Kurumda genel olarak dolapların eski ve paslı olduğu görülmüş, bu husus mahpuslarca da sık sık dile getirilmiştir.

3.1.2. ISINMA VE HAVALANDIRMA

17. Kurumun ısıtılması doğalgaz ile çalışan 10 adet kombi ile sağlanmaktadır. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde, özellikle çok soğuk olan bazı kış günlerinde ısınma ile ilgili sorunlar yaşandığı, verilen battaniyelerin yeterli gelmeyebildiği belirtilmiştir.
18. Havalandırma ihtiyacı odaların kendi eklentileri içerisinde bulunan havalandırma avluları ile karşılanmaktadır. Havalandırma kapıları sabah 07.00'da açılıp hava kararınca kadar açık kalmaktadır. Müşahede odaları ve tekli odalar ve müstakil havalandırma bahçesi bulunmayan diğer odalarda ise havalandırma bu amaç için ayrılmış havalandırma bahçelerinde günlük bir saat olarak sağlanmaktadır. Ayrıca koğuşlarda havalandırma için pencere bulunmaktadır.
19. İşçi mahpusların kaldığı koğuşun havalandırma avlusunda, yemekhaneye ait fanların bulunmakta olduğu ve oldukça gürültülü çalıştığı gözlemlenmiştir. Ayrıca Heyet, görüşmeler sırasında yoğun fan sesi nedeniyle mahpuslarla iletişim kurarken de güçlük yaşamıştır. İdare ile konu hakkında yapılan görüşmede, boşta bir koğuş bulunmaması nedeni ile burada bulunan mahpusların şu an için başka bir koğuşa alınmasının mümkün olmadığı ifade edilmiştir.

3.1.3. SUYA ERİŞİM

20. Trabzon ili şebeke suyu, şehir genelinde içme suyu olarak kullanılmakta olup alınan su numuneleri belli aralıklarla Artvin İl Sağlık Müdürlüğü Halk Sağlığı Laboratuvarına gönderilerek uygunluğu test edilmektedir. Kurumda da şebeke suyu içme suyu olarak kullanılmaktadır ve 24 saat temiz suya erişilmektedir.
21. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde pet şişe içme suyunun kantinden temin edilebildiği, bunun yanında musluk suyu kullanan mahpusların da olduğu ifade edilmiştir.
22. Mahpusların banyo ile diğer ihtiyaçlarının giderilmesi amacıyla sıcak su verilmektedir. Her koğuşa belirli saat aralıkları ile haftada iki gün toplam altı saat sıcak su sağlanmaktadır. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde bazı kalabalık koğuşlarda tuvalet ve banyonun tek oda şeklinde olmasından kaynaklı olarak sıcak su verilen saatlerde banyo yapan mahpusların bulunduğu, dolayısıyla beş-altı

saatlik süreler içinde tuvaletlerin kullanılmadığı ifade edilmiştir. Konuya ilişkin olarak İdare ile gerçekleştirilen görüşmede, koşullara takılması planlanan su sayaçları sayesinde sorunun ortadan kalkmasının planlandığı belirtilmiştir. Kurum ile gerçekleştirilen şifahi görüşmelerde sayaçların halen kurulmadığı anlaşılmıştır.

3.1.4. HİJYEN KOŞULLARI

23. Genel temizlik, Kurum tarafından görevlendirilen hükümlülerce verilen temizlik malzemeleri ile yapılmaktadır. Ayrıca İdare tarafından, mahpuslara kişisel hijyen konusunda gerekli bilgilendirmenin de sağlandığı ifade edilmiştir.

24. Odaların temizliği mahpuslar tarafından yapılmaktadır. İdare, düzenli aralıklarla mahpuslara temizlik malzemesi verildiğini, isteyen mahpusların bu malzemeleri kantinden de temin edebildiğini belirtmiştir.

25. Kurumda nevresim ve battaniyelerin temizliği için çamaşır makinalarının bulunduğu, makinaların kişisel çamaşırların yıkanması için kullanılmadığı öğrenilmiştir. Bunun yanında Kurumda kalan kadın mahpusların kişisel çamaşırlarının temizliği için Adalet Bakanlığınca sağlanan çamaşır ve kurutma makinaları mevcuttur. Bir kadın mahpus, çamaşırların yıkanıp dağıtılması amacıyla ücretli olarak görevlendirilmiştir.

3.1.5. KANTİN

26. Kurumda kantin bulunmaktadır. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde kantinde bulunan ürünlerin ücretlerinin yüksek olduğu belirtilmiş, ancak yapılan incelemelerde ürünlerin fiyatlarının piyasa koşullarına uygun olduğu değerlendirilmiştir. Ayrıca İdare, mahpuslar tarafından talep edilip kantinde bulunmayan ürünlerin dış kantin aracılığıyla temin edilmeye çalışıldığını ifade etmiştir.

27. Yapılan görüşmelerde Kurumda kalan kadın mahpuslardan birinin iç kantinden kadın iç çamaşırını edemediği ve koşu ta kalan diğer mahpuslardan ödünç almak durumunda kaldığı aktarılmıştır. Bu kapsamda Heyetimizce yapılan incelemede de kantinde kadın iç çamaşırının olmadığı görülmüştür.

3.2. YÖNETİM VE PERSONELİN TUTUMU

28. Kurumda görev yapan tüm personelin meslek içi eğitim aldığı ifade edilmiştir. Personelin aldığı eğitimler arasında; Aday Memurluk Eğitimi, Kütüphanecilik ve UYAP (Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi) Kütüphane Ekranları Eğitimleri, Ardıç Temel Eğitim Programları, Ceza İnfaz Kurumları Reçete Provizyon Sistemi Eğitimleri, Personel Kalemi İşlemleri Eğitimleri, Personel Destek Programları, UYAP Veri Girişi ve Telefon Görüşürme Birimi Eğitimleri, Personel Disiplin İşlemleri Eğitimleri, UYAP Veri Girişi Ziyaret Kabul Birimi Eğitimleri, Hükümlü Disiplin İşlemleri Eğitimleri, Firar ve Firarı Önleme

Girişimleri Eğitimleri, Öfke Kontrol Eğitimleri, Kurumsal İmaj ve İlişki Yönetimi Eğitimleri, İnsan İlişkileri ve İletişim Becerileri Motivasyon Eğitimleri, İnfaz Koruma Baş Memurluk Eğitimleri, X-Ray Cihazı ve Duyarlı Kapı Eğitimleri, Yangın ve Acil Durumlara Müdahale Eğitimleri, Mutfak Hizmetleri ve Hijyen Eğitimleri, UYAP Eğitimi, Temel İlk Yardım Eğitimi Programları, Mesleki Müdahale Teknik Taktikleri Hizmet içi Eğitimleri, Temel Bilgisayar Kullanımı Eğitimi, Afet ve Acil Durumlara Müdahale Eğitimi, Mektup Okuma Birimi Eğitimi, Teknik Hizmetler Birimi Eğitimi, Uygulamalı Kaloriferlilik Eğitimi, Doğalgaz Ateşçiliği Eğitimi, Ambar Birimi Eğitimi, Mutemetlik İşlemleri Eğitimi, İş Yurtları için UYAP Modüllerinin Kullanımı Eğitimi, Mahkûm Kabul Eğitimi, İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitici Eğitimi, Şoför Uyum Eğitimi, Engelli Personele Yönelik Eğitim Programı, Ceza Tehiri Ekranları, Ceza Tehiri Bildirimleri, Sağlık Nedeniyle Nakiller Eğitimleri bulunmaktadır.

29. İdare ile yapılan görüşmede Kurum personelinin Cumhurbaşkanlığı İnsan Kaynakları Ofisi tarafından, "Eğitim Her Yerde" sloganıyla tüm kamu kurum ve kuruluşlarının hizmetine sunulan "Uzaktan Eğitim Kapısı" olarak adlandırılan çevrimiçi eğitim platformu aracılığı ile "İnsan Hakları" eğitimi aldığı, bunun yanında işkence ve kötü muamele yasağına ilişkin ayrıca eğitim alınmadığı ifade edilmiştir.

30. Yapılan görüşmelerde mahpusların genel olarak yönetimden ve Kurum personelinin kendilerine yaklaşım ve tutumlarından memnun oldukları görülmüştür.

31. Mahpuslar tarafından yazılan dilekçelerin sabah sayımıyla birlikte toplandığı, Baş Memurluk ve Müdürlük tarafından konular ve taleplere göre tasnif edildiği, Kurum dışına gönderilecek dilekçelerin infaz birimi aracılığıyla UYAP sisteminden ilgili birimlere gönderildiği, Kurum içi talep dilekçelerinin ise Kurum Müdürü ve ilgili birimler tarafından mahpusla yüz yüze görüşme suretiyle değerlendirildiği öğrenilmiştir. Dilekçelerin genel olarak tahliye talebi, infaz dosyasına ilişkin talepler, sağlık konuları, eşya ve emanette bulunan paralar konularını içerdiği aktarılmıştır. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde yazdıkları dilekçelerin gönderimi, takibi ve ilgililere ulaşması konusunda herhangi bir sorun yaşamadıkları ifade edilmiştir.

32. Ziyaret sırasında mahpusların ranzalarının bulunduğu alanda devamlı olarak yanmakta olan bir ampul olduğu görülmüş, mahpuslar tarafından bu ışığın gece saatleri dâhil olmak üzere 24 saat boyunca açık bırakılmasının İdarenin talimatı olduğu aktarılmıştır. Bazı koşullarda mahpusların ışığı engellemek için karton benzeri materyallerle siperlik oluşturduğu ya da ampülü yuvasından çıkardığı gözlemlenmiştir. Konu üzerine İdare ile yapılan görüşmede ışığın güvenlik gerekçesi ile açık bırakıldığı, Kurumdaki uygulamanın uzun süredir bu şekilde olduğu iletilmiştir.

3.3. DIŞ DÜNYA İLE İLETİŞİM

3.3.1. TELEFONLA GÖRÜŞME YAPMA HAKKI

33. Kurumda mahpuslar mevzuata uygun bir şekilde ankesörlü telefondan haftada 10 dakika olmak üzere telefon görüşmelerini gerçekleştirmektedirler.
34. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde telefon görüşmelerinin gerçekleştirilmesi ile ilgili sorun olmadığı ifade edilmiştir.

3.3.2. AÇIK VE KAPALI GÖRÜŞ

35. Kurumda açık görüşler ayda bir kez 50 dakika olarak, kapalı görüşler ise ayda üç kez 40'ar dakika olarak gerçekleştirilmektedir. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde, Kurumda açık ve kapalı görüş hakkının kullanılması ile ilgili sorun olmadığı anlaşılmıştır.
36. Kurumda bulunan ve birbirinden bağımsız iki bölümü olan açık görüş alanı ziyaret edilmiş, alan ile ilgili bir sorun saptanmamıştır.
37. Kurumda erkekler için 1 adet kapalı görüş yeri bulunmakta olup görüş yerinde 19 görüşme kabini, kadınlar için 1 adet kapalı görüşme yeri bulunmakta olup görüş yerinde üç adet görüşme kabini bulunmaktadır. Kapalı görüş alanları çift cam ile ayrılmıştır. Alandaki telefonların çalışmakta olduğu tespit edilmiştir.

3.3.3. HABERLEŞME VE İLETİŞİM ARAÇLARINDAN YARARLANMA

38. Kurumda 40 adet televizyon kanalının bulunduğu; bunlar arasında bir sinema kanalının, yabancı dilde yayın yapan TRT WORLD, TRT KURDİ ve Gürcüce yayın yapan bir kanalın bulunduğu belirtilmiştir.
39. Mahpuslarca, genel olarak haberleşme ve iletişim araçlarından faydalanma konusunda bir şikâyet dile getirilmemekle birlikte, Farsça yayın yapmakta olan KANAL 3 isimli İran Devlet televizyonunun listeye eklenmesi talebini ileten mahpuslar olmuştur.

3.4. SOSYAL, KÜLTÜREL, MESLEKİ, EĞİTSEL VE SPORİF ETKİNLİKLER

40. Ceza İnfaz Kurumunda iş-meslek eğitimi ve sosyal kültürel kurslar kapsamında, 2021- 2022 yılları içerisinde; Arapça, Kur'an-ı Kerim Okuma, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, 2. Kademe Okuma-Yazma, Doğalgaz Yakıtlı Kalorifer Ateşçisi, Hasır Örmeci, Resim, Takı, Telkâri ve Üniversiteye Hazırlık Kursları düzenlenmiştir.
41. Kurumda mahpuslar için düzenlenecek sosyal ve kültürel faaliyetlerde kullanılması amacıyla bir konferans salonu bulunmaktadır. Kurumdan alınan bilgi ve belgelere göre salonda sinema gösterimi, özel gün ve hafta kutlamaları ve personele yönelik eğitimler düzenlenmektedir. Burada konferans, seminer, konser ve tiyatro gösterimi gibi etkinlikler gerçekleştirilmektedir.
42. Bilgi ve belgeler üzerinden yapılan inceleme neticesinde Kurumda; 2022 yılları içerisinde 35 etkinlik düzenlendiği anlaşılmıştır. Bunlar arasında; sinema gösterimi, Milli Bayramlara ilişkin

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

Programlar, Kandil Programları, Bağımlılıkla Mücadele Seminerleri, 8 Mart Dünya Kadınlar Günü Etkinliği bulunmaktadır. Bunun yanında koğuşlar arası masa tenisi ve satranç turnuvaları düzenlenmiştir. Ayrıca merkezi yayın sistemi üzerinden sinema gösterimleri yapılmıştır.

43. İdare tarafından, mahpusların açık spor alanından ayda bir kez bir saat süreyle yararlandırılmakta olduğu, sinema gösterimi yapıldığı ve mahpusların hobi odasından haftada iki saat faydalanabildiği belirtilmiştir. Yapılan görüşmelerde, Kurumdaki kurslara katılımdan memnuniyet duyduklarını belirten mahpuslar, kurs çeşitliliği ile sayısının artırılmasını talep etmiş ve ayda bir kez açık spor salonundan yararlanmanın yeterli gelmediğini ifade etmişlerdir.

44. Kurumda, toplam 152 öğrenci mahpus bulunmaktadır. Kurumda eğitim gören mahpusların katıldıkları programa göre sayısal dağılımı aşağıdaki tabloda yansıtılmıştır.

Öğretim Programı	Öğrenci Sayısı
Açık Öğretim Ortaokulu	12
Açık Öğretim Lisesi	97
Açık Öğretim Fakültesi	40
Örgün Öğretim	1
Yüksek Lisans	1
Doktora	1
Genel Toplam	152

45. Kurumda kütüphane bulunmakta olup burada ansiklopedi, ders kitapları, sanat ve edebiyat kitapları bulunduğu görülmüştür. İdareden alınan bilgilere göre; İl Halk Kütüphanesinden istenilen kitaplar talep edilerek ilgili mahpusa ulaştırılmakta, mahpuslar yanlarında aynı anda üç kitap bulundurabilmektedir. Ziyaret sırasında, Kurum kütüphanesindeki kitap sayı ve çeşitliliğinin yeterli olduğu gözlemlenmiştir. Ancak yabancı dilde yalnızca dini kitapların bulunduğu, edebi kitapların bulunmadığı tespit edilmiştir.

46. Kurumda son bir yılda okunan kitap sayısı 6919'dur.

3.5. SAĞLIK VE BESLENME

3.5.1. REVİR VE PSİKO-SOSYAL SERVİS

47. Kurumda Adalet Bakanlığı'na bağlı olarak 5 gün 8 saat olmak üzere görev yapan bir Kurum hekimi, ayrıca Sağlık Bakanlığına bağlı olarak ilçede bulunan Ağız Diş Sağlığı Hastanesi tarafından haftanın 3 günü görevlendirilen bir diş hekimi görev yapmaktadır.

48. Kurum revirinde beş Sağlık Memuru, 5 gün 8 saat esasına göre vardiyalı şekilde çalışmakta olup 7/24 görev yapan bir sağlık personeli revirde bulunmaktadır. Gerekli durumlarda ise 112 Acil Çağrı Merkezi aranarak buradan gelen görevliler tarafından 7/24 olarak sağlık desteği verilmektedir.

49. Kurum revirinde muayene, ilaç temini, takibi ve dağıtımı, aşılama ve hastane sevk işlemleri, psikiyatrik ilaç tedavisine yönelik günlük takip, mahkemelerin talep ettiği rapor, tetkik ve tedavi işlemlerine ilişkin yazıların ilgili mercilere iletilmesi, koruyucu sağlık hizmetinin verilmesi ve düzenli aralıklarla takip yapılması hizmetleri sunulmaktadır. Kurumda son bir yılda Kurum Doktoru tarafından 9635 poliklinik muayenesi gerçekleştirilmiş, bu muayenelerin ardından 715 mahpusun hastane sevk sağlanmıştır. Kurum dışı hekimi ise son bir yıllık süreçte 840 mahpusun muayenesi ve tedavisini gerçekleştirmiştir.

50. Cezaevinde kronik hastalığı bulunan mahpusların gerekli muayene ve kontrolleri belli aralıklarla yapılmakta olup Kurum doktorunun gerekli görmesi halinde hastane sevkleri gerçekleştirilmektedir.

51. Kurum doktorunun muayeneler sonrası günlük olarak düzenlediği reçeteler, aynı gün içerisinde eczaneye teslim edilmekte ve bunu takiben reçete edilen ilaçlar mahpuslara teslim edilmektedir. Ayrıca mahpusların ilaç takip sistemi olan Cezaevi Reçete Takip Sistemi (CETAS)³ üzerinden ilaç takipleri yapılmaktadır. İdare, nadiren de olsa ilaçların depolardan geç gelmesi ya da ilacın temininde gecikmeler olması nedeniyle birkaç gün gecikme yaşanabildiğini ifade etmiştir.

52. Kurum psiko-sosyal yardım servisi bireysel görüşmeler, grup çalışmaları, mahpus tanıma faaliyetleri, önemli günlerin kutlanması ve seminerler gerçekleştirmektedir. İdareden alınan bilgilere göre 2021 yılında 460 mahpusun ilk değerlendirmesi gerçekleştirilmiş ve 826 bireysel çalışma yapılmıştır. Bağımlılıkla mücadele kapsamında 234 kurum personeline "Bağımlılıkla Mücadele Yöntemleri" konulu seminer verilmiştir. Önemli gün ve haftalarda bilgilendirme panosu hazırlanmıştır.

53. Kurumda Trabzon İl Müftülüğü tarafından görevlendirilen dört erkek vaiz görev yapmaktadır. Kadın mahpusların kadın vaizle görüşme talebi halinde İl Müftülüğünden kadın vaiz gelmektedir. Haftanın dört günü mesai saatleri için Kurumda bulunan vaizler talep halinde mahpuslarla bireysel görüşmeler gerçekleştirmekte, mahpuslardan gelen soruları cevaplandırmaktadır.

54. Dini günlerde (kandil, mevlit, önemli gün ve geceler gibi) toplu faaliyetler gerçekleştirilmektedir. Ayrıca mahpuslardan gelen talepler doğrultusunda Kur'an-ı Kerim okuma kursu, Tecvit kursu gibi kurslar açılabilir.

55. Pandemi döneminde manevi rehberlik birimi tarafından koğuş ziyaretlerinin yapılamadığı, ancak 2021 yılı sonu itibarıyla yeniden koğuş ziyaretlerine başlandığı ifade edilmiştir. Bu ziyaretler esnasında vaizlere, infaz koruma memurlarının eşlik etmediği aktarılmıştır.

³ Uygulama tüm Ceza İnfaz Kurumlarında hastaların ilaca doğru zamanda erişimini sağlamak suretiyle hasta sağlığını korumaya yönelik tasarlanmıştır. Uygulama içinde hasta bazlı ilaç-eşdeğer doz-dozaaj takibi yapılmaktadır. Uygulama her Ceza İnfaz Kurumunun kendi ilaç temin süreçlerini düzenlemesine imkân tanımaktadır. Tüm Ceza İnfaz Kurumlarındaki süreçler ve hareketler Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğü tarafından Karar Destek sistemi üzerinden takip edilebilmektedir.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

3.5.2. BESLENME

56. Ceza İnfaz Kurumu yemekhanesinde bir kadrolu aşçı, bir infaz koruma memuru ve on üç mahpus görev yapmaktadır.

57. Yemek listeleri ambar memuru ve aşçı tarafından hazırlanmaktadır. Kurumda ayrıca görev yapmakta olan bir diyetisyen veya gıda mühendisi bulunmamaktadır. Doktor raporu ile diyet beslenmesi gerekenlerin listesi aşçı tarafından takip edilmekte, diyet menü hazırlanmaktadır. Yapılan görüşmelerde farklı hastalıklara uygun farklı menü hazırlanmadığı, tek tip diyet menü uygulaması bulunduğu öğrenilmiştir. Bu kapsamda da İdare tarafından Kurumda görev yapan tek aşçının yeterli olmadığı ifade edilmiştir.

58. Yemekhane yapılan yemeklerden günlük olarak numuneler alınmakta ve soğuk hava deposunda üç gün saklanmaktadır. Ziyaret esnasında soğuk hava deposunda böcek bulunduğu, depolama alanındaki bazı gıda ürünlerinin son kullanma tarihlerinin ise geçmiş olduğu gözlemlenmiştir.

59. Personel ile mahpuslar aynı yemeği tüketmekte ve yemekler oda ve koğuşlara kişi sayısına göre belirlenen miktarda verilmektedir. Personel için bir yemekhane bulunmaktadır.

60. Yemekler mahpuslar tarafından genel olarak beğenilse de çeşitliliğin artırılması yönünde taleplerde bulunulmuştur. Yapılan incelemede yemek miktarının yeterli olduğu ve kalitesinin iyi olduğu gözlemlenmiştir.

4. TAVSİYELER

4.1. TAVSİYELERİN UYGULANMASI

61. 2017/03 sayılı Raporda yer alan tavsiyelerin uygulanmasına ilişkin tablo ve grafik aşağıdaki gibidir:

TAVSİYE	Muhatap Kurum ve Tavsiye Kontrolü	AÇIKLAMA
Kurumun 480 kişilik kapasiteye göre inşa edildiği, bununla birlikte Kurumda 1107 mahpus bulunduğu, Kurumun en büyük probleminin kalabalıklaşma olduğuna ilişkin tavsiye	Adalet Bakanlığı ✓	Kurumun arttırılmış kapasitesi 586 kişi olarak belirlenmiştir. Kurumun ziyaret tarihindeki mevcudu ise 555 kişidir. Sonuç olarak Kurumda 15 Temmuz Darbe Girişimi akabinde yaşanan geçici kapasite aşımı sorununun çözüme ulaştığı anlaşılmıştır.
Kalabalıklaşma ile bağlantılı olarak mahpusların kendine ait bir yatağa sahip olmaması ve koğuşlarda bulunan yatakların vardiyalı olarak kullanılmasına ilişkin tavsiye	Adalet Bakanlığı ✓	Kurumda bulunan her mahpusun kendine ait yatağının bulunduğu görülmüş, bu tavsiyenin yerine getirildiği anlaşılmıştır.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

Kantinde ürün çeşitliliğinin az olduğu, tüm ihtiyaçlara cevap vermediği, bazı bakım ürünlerinin bulunamadığına ilişkin tavsiye,	Ceza İnfaz Kurumu Kısmen	Her ne kadar kantin listesi konsinye satış sistemine geçişi takiben genişlemiş olsa da bilhassa kadın mahpusların halen kişisel bakım ürünlerine erişmekte zorlandığı anlaşılmıştır.
Koğuşlarda bir tuvalet ve bir banyo bulunmakta olduğu, bunların fiziksel olarak birbirinden ayrılmadığından aynı anda iki mekânın kullanılmadığı bu durumun tuvalet ve banyo sıralarının oluşmasına neden olduğuna ilişkin tavsiye	Ceza İnfaz Kurumu X	
Geçici kapasite aşımına bağlı olarak sportif faaliyetler, egzersizlerde azalma ve hizmetlerde gecikmeye ilişkin tavsiye	Ceza İnfaz Kurumu ✓	Kuruma gerçekleştirilen son ziyarette COVID-19 önlemlerinin kaldırılmasını takiben sportif ve sosyal faaliyetlerin gerçekleştirildiği, hizmetlerde gecikme yaşanmadığı anlaşılmıştır.
Koğuşlara dağıtılan sebze ve meyvelerin yumuşamış ve bozuk olduğuna ilişkin tavsiye	Ceza İnfaz Kurumu ✓	Kurumda sebze ve meyvelerin soğuk hava depolarında tutulduğu görülmüş, görüşülen mahpuslardan sebzelerin çürük ve yumuşamış halde dağıtıldığına ilişkin bir şikâyete rastlanmamıştır.
Mahpusların çamaşırlarını elde yıkadıkları, havalandırmaya veya koğuş içine asarak kurutmaya çalıştıkları, koğuştaki dolapların yer yer eski ve paslı olduğu, koğuş duvarlarında rutubetten kaynaklı sorunlar olduğuna ilişkin tavsiye	Ceza İnfaz Kurumu Kısmen	Kurumda nevresim ve battaniyelerin temizliği için çamaşır makinalarının bulunduğu, makinaların kişisel çamaşırların yıkanması için kullanılmadığı, kadın mahpusların kişisel çamaşırlarının temizliği için Adalet Bakanlığınca sağlanan çamaşır ve kurutma makinaları mevcut olduğu görülmüştür. Koğuşlarda bulunan dolapların eski ve paslı olduğu hususu ile ilgili olarak, Muhatap Kurum cevabında tavsiye sonrası bakım politikasında bir yenileme ya da yeni bir önlem alınmasından bahsedilmediği, söz konusu sorunun takip ziyaretinde de devam ettiği görülmüştür.

4.2. KURUM İDARESİNE YÖNELİK TAVSİYELER

62. 2019 yılında gerçekleştirilen ziyarete ilişkin olarak 2019/57 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu kararı ile kabul edilen 2019/17 sayılı raporda yer verilen tavsiyelerden henüz uygulanmamış veya kısmen uygulanmış olanların tam olarak uygulanması gerekmektedir. Bu çerçevede;

63. Koğuşlardaki yoğun şekilde paslı olduğu görülen eşyaların değiştirilmesi için gerekli çözümlerin üretilmesi,⁴

⁴ Avrupa Cezaevi Kuralları (Rec(2006)2-rev), Kural 18.1: "Mahpuslara sağlanan barınma yerleri ve özellikle bütün yatakhane bölümleri, insan onuruna ve mümkün olabildiğince özel yaşama saygı gösterecek biçimde olmalı, iklim koşulları ve özellikle zemin alanı, havanın metre küp miktarı, aydınlatma, ısıtma ve havalandırma dikkate alınarak, sağlık ve temizlik gereklerini karşılamalıdır."

64. Tuvalet ve banyonun tek oda şeklinde olduğu bazı kalabalık koğuşlarda banyo saatlerinde tuvaletin kullanılamaması sorununun, bu koğuşlara verilen sıcak su süresinin veya gün sayısının tekrar gözden geçirilerek düzenlenmesi ya da su sayacı yerleştirme gibi alternatif çözümlerin hayata geçirilmesi,⁵
65. Kurum kantininde yapılan incelemede kadınlara özel; hijyen, iç çamaşırı, kişisel bakım malzemesi gibi ürünlerin eksik olduğu tespit edildiğinden bu ürünlerin çeşitliliğinin artırılması, hususları tekiden;
66. Kurumda mahpusların yataklarının bulunduğu alandaki ışığın 24 saat boyunca açık kalması uygulamasının sonlandırılması,⁶
67. Kurumda daha önceki raporda da ifade edildiği üzere ısınmanın kış aylarında yeterli olmadığı ve sayıca fazla battaniyelerin toplandığı anlaşılmıştır. Kurumun ısıtma sorununun çözülmesi için gerekli girişimlerin sağlanması,
68. Kurumda bulunan işçi mahpusların kaldığı odada gürültülü bir şekilde çalışmakta olan havalandırma fanının, odada bulunan mahpusların günlük yaşamını olumsuz etkilediği gözlemlendiğinden bu konuda gereken çözümlerin üretilmesi,
69. Kurumda yabancı mahpuslar da bulunduğundan imkânlar dâhilinde yayın sistemine farklı dillerde yayın yapan televizyon kanallarının eklenmesi,⁷
70. Ceza İnfaz Kurumlarındaki kurslar, oyalayıcı birer aktivite olmanın ötesinde mahpusları tahliye sonrası döneme hazırladığı için kurs çeşitliliğinin artırılması ve özellikle mesleki kursların açılması,⁸

⁵ Avrupa İşkence ve İnsanlık Dışı veya Aşağılayıcı Muamele ya da Cezayı Önleme Komitesi (CPT) Standartları 2. Genel Rapor'dan alıntı [CPT/Inf (92) 3] 49. Paragraf: "Uygun tuvalet imkanına rahat erişim ve iyi hijyen standartlarına uyum, insancıl bir ortamın temel unsurlarıdır. [...] Ya hücrelerde (tercihen ayrı bir tuvalet bölmesinde) tuvalet olmalı ya da tuvaleti kullanması gereken mahkûmların günün her saatinde (gece dâhil) gecikme olmadan hücrelerinden çıkabilmesi sağlanmalıdır. Ayrıca mahkûmlar uygun duş veya banyo imkânlarına sahip olmalıdır. Hücrelerde akan su olması da tercih edilmektedir."

⁶ Avrupa Cezaevi Kuralları (Rec(2006)2-rev), Kural 18.1: "Mahpuslara sağlanan barınma yerleri ve özellikle bütün yatakhane bölümleri, insan onuruna ve mümkün olabildiğince özel yaşama saygı gösterecek biçimde olmalı, iklim koşulları ve özellikle zemin alanı, havanın metreküp miktarı, aydınlatma, ısıtma ve havalandırma dikkate alınarak, sağlık ve temizlik gereklerini karşılamalıdır."

⁷ Avrupa Cezaevi Kuralları (Rec(2006)2-rev), Kural 37.1: "Yabancı uyruklu mahpusların farklı ihtiyaçlarını karşılamak için pozitif önlemler alınmalıdır."

⁸ Avrupa Cezaevi Kuralları (Rec(2006)2-rev), Kural 26.2-3; ayrıca Mahpuslara Muameleye Dair Birleşmiş Milletler Asgari Standart Kuralları (Nelson Mandela Kuralları), Kural 96.2 ve 98.1 şu şekildedir; "Tutuklu ve hükümlülere yeterli düzeyde ve faydalı çalışma imkânı sağlanmalı; mümkünse yapılan çalışma, tutuklu ve hükümlülerin serbest kaldıktan sonra gelir elde etme kapasitesini kaybetmemesini, hatta geliştirmesini sağlamalıdır."

Avrupa Cezaevi Kuralları (Rec(2006)2-rev), Kural 28.7.a: "Uygulanabildiği ölçüde mahpusların eğitimi; ülkenin eğitim ve meslekî eğitim sistemiyle bütünlük içerisinde olmalıdır. Böylece mahpuslar tahliyelerinden sonra herhangi bir zorlukla karşılaşmaksızın eğitim ve meslek eğitimiyle devam edebilirler."

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

71. Ceza İnfaz Kurumunda bulunan mutfağa ait depolardaki gıda ürünlerinin son kullanma tarihlerinin düzenli kontrol edilmesinin ve soğuk hava depolarının temizliğinin daha özenli bir şekilde gerçekleştirilmesinin sağlanması,

4.3. ADALET BAKANLIĞINA YÖNELİK TAVSİYELER

72. İnfaz koruma memurlarına yönelik insan hakları ve işkence ve kötü muamelenin önlenmesi eğitimlerinin artırılması,⁹

73. Kurum yemekhanesinde tek aşçı çalışmasından doğan aksaklıkların giderilmesi için gerekli adımların atılması ve mahpuslara verilen diyet yemeklerin düzenlenmesi amacıyla Kurumda bir gıda mühendisi veya diyetisyen istihdam edilmesinin değerlendirilmesi, hususları tavsiye edilmektedir.

⁹ Avrupa Cezaevi Kuralları (Rec(2006)2-rev) Kural 81.1: "Personele, göreve başlamadan önce genel ve özel görevleri konusunda bir eğitim verilmeli ve düzenlenen teorik ve uygulamalı sınavları geçmeleri istenmelidir." Mahpuslara Muameleye Dair Birleşmiş Milletler Asgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Kuralları), Kural 75.3: "Cezaevi idaresi, göreve başladıktan sonra ve kariyerleri boyunca personelin bilgi ve mesleki yeterliliğini sürdürmek ve geliştirmek için, hizmet içi eğitim faaliyetlerinin kesintisiz olarak sürdürülmesini sağlar."



TIHEK

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU

ESPIYE L TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU

2023/23

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

KISALTMALAR

ACEP	Akıllı Teknolojilerin Ceza İnfaz Kurumlarına Entegrasyonu Projesi
APS	Acele Posta Servisi
ARDEF	Araştırma ve Değerlendirme Formu
BİSİS	Bireyselleştirilmiş İyileştirme Sistemi
CM	Santimetre
CNG	Compressed Natural Gas (Sıkıştırılmış Doğalgaz)
CPT	Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi
LNG	Liquefied Natural Gas (Sıvılaştırılmış Doğalgaz)
MHRS	Merkezi Hekim Randevu Sistemi
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ne Ek İhtiyari Protokol
SEGBİS	Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
TL	Türk Lirası
UNICEF	Birleşmiş Milletler Uluslararası Çocuklara Acil Yardım Fonu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması
UYAP	Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemleri

1. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK), 6701 sayılı Kanunla insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.

2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol (OPCAT)'ü imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve ülkemiz açısından da bağlayıcılık kazanan OPCAT'in amacı: *"Bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*

3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2/1-k bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.

4. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda ceza infaz kurumlarına ziyaret gerçekleştirmek TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.

5. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 8'inci maddesi uyarınca; *"Kapalı ceza infaz kurumları, iç ve dış güvenlik görevlileri bulunan, firara karşı teknik, mekanik, elektronik veya fizikî engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile temasın olanaklı bulunduğu, yeterli düzeyde güvenlik sağlanmış ve hükümlünün gereksinimine göre bireysel, grup hâlinde veya toplu olarak iyileştirme yöntemlerinin uygulanabileceği tesislerdir."*

6. Anılan görevin icrası kapsamında 31/8/2022-1/8/2022 tarihinde Espiye L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna¹ habersiz bir ziyaret düzenlenmiştir. Ziyaret heyetinde; ... ile Valilik'in görevlendirdiği bir Doktor ve bir de Psikolog yer almıştır.

¹ Bundan sonra kısaca Kurum olarak ifade edilecektir.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

7. Ziyaret, Kurum Müdürü ile yapılan ön görüşmeyle başlamıştır. İdareden Kurumda bulunan tutuklu, hükümlü ve hüküm özlü kişilerin koşullara göre sınıflandırma listeleri, Kurumun günlük işleyişi ve Kurum personeli hakkında genel bilgiler alınmıştır. Kurumdan talep edilen bilgi ve belgelerin listesi İdareye verilmiştir. Ardından Heyet sırasıyla mahpusların² kabul işlemlerinin yapıldığı kabul odası, revir, hasta kayıtlarının ve ilaçların tutulduğu sağlık odası, kapalı görüşme mahalli, avukat görüşme odaları, kantin, müşahede odaları, kurs alanları, kütüphane, açık-kapalı spor tesisleri ve kamera odasında incelemelerde bulunmuştur. Akabinde Heyet ikiye ayrılmış ve farklı suç gruplarının barındırıldığı koşullar gezilerek toplu görüşmeler yapılmış, sonrasında doktor ve psikolog ile özel görüşmeler gerçekleştirilmiş ve İdare ile geri bildirim toplantısı yapılmıştır. Ziyaret sonrasında hazırlanacak raporun Kurum İdaresi ve diğer ilgili makamlar ile paylaşılarak tavsiyelerin Kurumumuz tarafından takip edileceği ve takip ziyaretlerinin de yapılabileceği bilgisi verilmiş; ilgili bilgi ve belgeler alınarak ziyaret sonlandırılmıştır.

8. Bu rapor, 18/1/2022 tarih ve 2022/43 sayılı Kurul kararı ve Başkanlık makamının 29/8/2022 tarih ve 13175 sayılı olurlarına istinaden 31/8/2022-1/9/2022 tarihinde Espiye L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna gerçekleştirilen izleme ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. KURUMUN FİZİKSEL KOŞULLARI

9. Kurum, Giresun ili Espiye ilçesi Karadere mahallesinde yer almakta ve ilçe merkezine yaklaşık 4 km mesafede bulunmaktadır. 2019 yılında açık ve kapalı ceza infaz kurumları aynı yerleşkede yer alacak şekilde faaliyete geçirilmişlerdir.

10. Kurumun kapasitesi 1322'dir. Kurumdaki koşu-odaların dağılımı ve kapasiteleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Kapasite-Tür	Adet	Kapasite-Tür	Adet
24 kişilik oda	45	3 kişilik oda	14
7 kişilik oda	14	Engelli odası	2
Tekli oda	92	Tek kişilik müşahede odası	2
Revir odası	2	18 kişilik müşahede odası	2

² Raporda yer alan "mahpus" kelimesi, ceza infaz kurumlarında özgürlüğünden mahrum bırakılan tutuklu, hükümlü ve hüküm özlü kelimelerinin her üçünü de barındıran çatı bir kavram olarak kullanılmıştır.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

11. Her koğuş, bir adet ortak yaşam alanı (mutfak ve oturma alanı), sekiz adet kabin ve her kabinde birer tuvalet bölümü, dört adet banyo, yatakhane bölümü ve bahçe-ventilasyon bölümü şeklinde düzenlenmiştir. Aşağıdaki tabloda koğuş bölümlerinin alan bilgilerine yer verilmiştir:

Koğuş Havalandırmaları	Banyolar	Kabinler	Ortak Alanlar
64,72 m ²	2 m ²	8 m ²	44,62 m ²

12. Kurumun dış koruması, Jandarma Bölük Komutanlığınca toplam yetmiş bir kişilik bir birlik tarafından sağlanmaktadır. Kurumda dokuz adet nöbetçi kulübesi bulunmaktadır. Kuruma girişler, ziyaretçilerin girişlerinin sağlandığı nizamiye ve araç girişlerinin yapıldığı ana giriş kapısının yanında bulunan personel, avukat ve diğer kişilerin girişlerinin birlikte sağlandığı iki adet nizamiyeden yapılmaktadır.

13. Mevzuat gereği ceza infaz kurumlarından içeri alınması yasak olan eşyaların girişlerinin engellenmesi ve güvenlik açısından bina girişinde duyarlı kapı, X-Ray cihazı ve göz tarama sistemi bulunmaktadır. Gelen ziyaretçilerin, göz taraması yapıp sisteme kaydedildikten sonra Kuruma girişlerine izin verilmektedir.

14. Kurumun ısıtılması, kapasitesi 53 m³ olan bir adet tank deposu kullanılarak Sıvılaştırılmış Doğalgaz (LNG) veya Sıkıştırılmış Doğalgaz (CNG) ile sağlanmaktadır.

15. Kurumda; dört adet süngerli oda (yumuşak oda), altı adet aile görüş odası, elli altı adet kapalı-dört açık görüş odası, yedi adet avukat görüş odası, dört adet Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS) odası, iki adet açık - bir kapalı adet spor salonu, bir adet kütüphane, on altı adet atölye, bir adet konferans salonu, bir adet revir, bir adet kantin, bir adet terzihane, bir adet berberhane ile on adet derslik bulunmaktadır.

16. Kurumda, görüntü kayıt saklama süre kapasiteleri bir yıl olan 593 adet güvenlik kamerası bulunmaktadır.

2.2. ÖZGÜRLÜĞÜNDEN MAHRUM BIRAKILAN KİŞİLER

17. Kapasitesi 1322 kişi olarak belirlenen Kurumda, ziyaret tarihi itibarıyla 1070'i hükümlü, 173'ü hüküm özlü ve tutuklu olmak üzere toplam 1243 mahpus barındırılmaktadır. Bunlardan ikisi engelli ve 176'sı yabancı mahpustur. Kurumda kadın ve çocuk mahpus bulunmamaktadır.

18. Ziyaret tarihinde, İdare ve Gözlem Kurulu kararı ile tek kişilik odada kalan mahpus bulunmamaktadır.

2.3. KURUM PERSONELİ

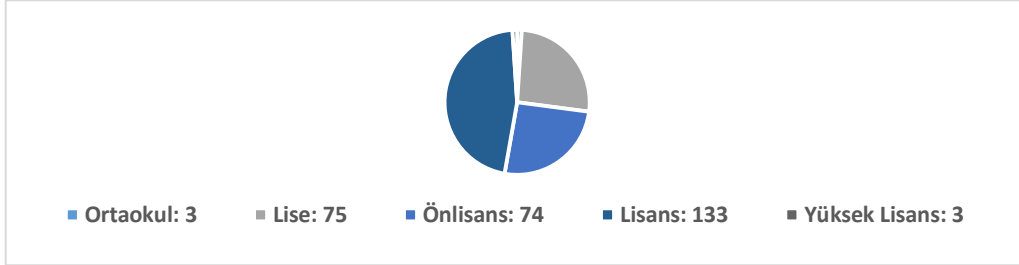
19. Kurum personeline ilişkin bilgiler aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

UNVANI	MEVCUT KADRO
Kurum Müdürü	1
Kurum İkinci Müdürü	3
Sayman	1
Öğretmen	3
Psikolog	3
Diş Tabibi	1
İdare Memuru	3
Teknisyen	5
İnfaz Koruma Baş memuru	8
İnfaz Koruma Memuru	237
Bilgisayar İşletmeni	1
Hizmetli	1
Sağlık Memuru	2
Cezaevi Kâtibî	7
Şoför	12
TOPLAM	288

20. Kurum personelinin eğitim durumları aşağıdaki grafikte belirtilmiştir.



21. Kurum personeli, 24 saat esasına göre gündüz-gece vardiyası şeklinde görevlerini yürütmektedir.

22. Kurumda bulunan personel meslek içi eğitim almış olup hâlihazırda eğitimler devam etmektedir. Genel olarak alınan eğitimler; "Öfke kontrol, Mesleki müdahale teknik ve taktikleri, Ceza İnfaz Kurumları kâtip yetiştirme, Mutemetlik işlemleri, Hükümlü disiplin işlemleri, Ziyaret kabul işlemleri, Kurum kabul işlemleri, Psiko-sosyal servis memuru eğitimi, Güvenli sürüş teknikleri, Terör uzmanlaşma, İdare gözlem kurulu sekreteryaya eğitimi, Teknik servis personeli eğitimi, Proje yazma ve yönetim, Personel disiplin işlemleri, Aday memurluk" eğitimleridir. Bununla birlikte, Kurum personelinin "İnsan Hakları ile İşkence ve Kötü Muamele Yasağına" ilişkin eğitim almadığı anlaşılmıştır.

3. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

3.1. FİZİKSEL KOŞULLAR

23. Kurum odalarının ve havalandırma avlularının temizliğinden mahpuslar sorumlu tutulmakta, ayrıca İdare tarafından buraların temizliği denetlenerek aksayan yönlerinin giderilmesi sağlanmaktadır. Bunun yanında, İdarece Kurumun genel temizliği ile muhtaç kişilerin bakım ve temizliği için gerekli malzemelerin sağlandığı ve mahpusların istedikleri zaman kendi kişisel temizlik malzemelerini kantinden temin edebildikleri anlaşılmıştır. İdarece, koğuş çöplerinin çöp poşetleriyle veya kapalı plastik kovalar kullanılmak suretiyle görevliler tarafından kontrol edilerek toplandığı; Kurumdaki çöplerin toplanıp biriktirildikten sonra günlük olarak belediye tarafından alındığı belirtilmiştir.

24. Odalarda bulunan sekiz adet kabinin her birinde ayrı tuvaletler yer almaktadır. Her odanın içinde dört adet banyo bulunmaktadır. İncelemeler sırasında, oda banyolarındaki duş başlıklarının duvara sabitlenmiş olduğu ve güvenlik açısından duş hortumlarının dışarıda bırakılmamış vaziyette olduğu görülmüştür. Ziyaret edilen bazı odaların banyolarındaki fayansların kırık olduğu, zeminlerin su birikmesi sebebiyle zarar gördüğü tespit edilmiştir.

25. Kurumda engelli mahpuslar için düzenlenmiş oda bulunmaktadır. Özellikle tek katlı koğuşların hasta-engelli mahpuslara tahsis edildiği ve bu koğuşlarda tutunma barları olduğu gözlemlenmiştir. Ziyaretçi engelliler için Kurum girişinde rampa düzeneği bulunduğu, 120 cm yüksekliğindeki göz okuma cihazı uygulaması sayesinde engelli ziyaretçiler bakımından erişilebilir düzenlemelerin yapıldığı anlaşılmıştır. Fiziksel engeli olan ve tekerlekli sandalye kullanması zorunluluğu bulunan bireylerin Kurumun girişindeki döner kapılardan geçişlerinde zorlukların yaşanması mümkün olduğundan bu ziyaretçi gruplarının girişlerini kolaylaştırmak üzere Kurum girişine mevcut ziyaretçi kapılarına ilave olarak ek bir çelik kapı yaptırıldığı görülmüştür.

26. Oda pencerelerinde bulunan demir parmaklıkların üzerine ilave olarak odanın havalandırmasını ve aydınlığını büyük oranda azalttığı görülen küçük delikleri olan çelik tordan bir katman yerleştirildiği gözlemlenmiştir. Görüşülen mahpuslar, oda içlerinin bu katman sebebiyle havasız, sıcak ve karanlık olduğunu ifade etmişlerdir. Bu durum İdareye iletildiğinde, mahpusların pencerelerden çatıya çıkmalarını önlemek ve güvenliği sağlamak amacıyla böyle bir çelik katmanın eklendiği ifade edilmiş ve mevcut uygulamanın İç Yönergeye uygun olduğu belirtilmiştir.

27. İncelemeler sırasında koğuşların dar olmasına karşın ikişer ranzanın yan yana konulduğu görülmüştür. Görüşülen mahpuslar da bu durum nedeniyle odalarında rahatça hareket etmenin ve zaman geçirmenin mümkün olmadığını belirtmiştir. İncelemede, koğuş mevcudu az olmasına

rağmen odalarda ihtiyaç duyulandan fazla ranza bulundurulduğu tespit edilmiştir. İdare, koğuşların 24 mahpusu barındırabilecek kapasiteyle inşa edildiğini, ancak bazı zamanlarda yoğunluk nedeniyle 32 mahpusa kadar koğuşlarda barındırılma zorunluluğunun ortaya çıktığını, bu sebeple boş ranzaların koğuşların içinde bırakıldığını belirtmiştir. Koğuşlardaki boş ranzaların sadece Kurum kapasitesinin artması durumunda bu odalara yerleştirilmesi sayesinde mevcut odalardaki alan sorununun çözülebileceği değerlendirilmiştir.

28. Çift katlı odalarda barındırılan mahpuslar, üst katların çok sıcak olduğunu belirterek kendilerine vantilatör verilmesini talep etmişlerdir. Bu durum İdareye iletildiğinde, kantinde 185 TL'ye vantilatör satıldığından isteyen mahpusların oradan bu ürünü satın alabilecekleri belirtilmiş; kantin listesi incelendiğinde ise, mevcut ürün listesinde vantilatörün ve fiyatının bulunmadığı tespit edilmiştir.

29. İdare tarafından, Kurumun her ay bir defa böcek ilaçlamasının yapıldığı belirtilmiş; 2022 yılı Ocak, Şubat, Nisan, Mayıs, Haziran, Temmuz ve Ağustos aylarına ilişkin ilaçlama evrakı incelendiğinde ilaçlamaların düzenli olarak yapıldığı doğrulanmıştır.

30. İdare, Kurum su analizlerinin İl Sağlık Müdürlüğüne bağlı Halk Sağlığı Laboratuvarında düzenli olarak yapıldığını ve analizlere göre kullanılan suyun uygun olduğunu tespit edildiğini belirtmiştir. Aralık 2021, Ocak, Mart, Nisan 2022 su analiz raporları incelendiğinde Kurumda kullanılan suyun standartlara uygun olduğu görülmüştür.

31. Kuruma girişte mahpuslara nevresim, yastık, battaniye ve yatak verildiği belirtilmiş, görüşülen mahpuslar da bu malzemelerin İdarece temin edildiğini doğrulamıştır. Bununla birlikte, bazı mahpuslar yataklarının nem sebebiyle ıslandığından ve her gün yatakları havalandırmak için bahçeye serseler de yatakların kurumadığından yakınmışlardır. İdareyle yapılan görüşmede, yüksek nem sebebiyle yatakların ortalama 6 ayda kullanılamaz duruma geldiği ve bu zamana kadar rutubet sebebiyle kullanılamaz duruma gelen yaklaşık 2000 yatağın imha edildiği ve bu nedenle yeni yatak siparişlerinin verildiği bilgileri edinilmiştir.

32. İdarece mahpus başına 175 litre soğuk, 75 litre sıcak su verildiği ve Kurumdaki taşınmalı doğal gaz ve kazan sistemi sayesinde 24 saat sıcak suyun sağlanabildiği ifade edilmiştir. Görüşülen mahpuslar, sıcak ve soğuk suyun genel olarak yeterli olduğunu, ancak gün içinde sık sık su kesintileri olması sebebiyle zorluklar yaşadıklarını iletmışlerdir.

33. Mahpuslar haftada bir defa olmak üzere 18 TL ücret karşılığında çamaşırhanede çamaşırılarını yıkatabilmektedir. Görüşülen mahpuslardan bazıları, çamaşırılarını elde yıkamayı tercih ettiklerini ifade ederek koğuşlarda ortalama 23-24 kişi olmaları sebebiyle herkesin çamaşırını asmaya çamaşır ipinin yetmediğinden yakınmışlar ve kendilerine daha uzun ip

verilmesini talep etmişlerdir. İdarece mahpusların “*güvenlik sebebiyle mevzuat çerçevesinde sınırlandırılan söz konusu isteklerinin karşılanabilmesinin mümkün olmadığı*” bilgisi aktarılmıştır.

34. Görüşülen mahpuslar, koğuşlardaki musluk başlıklarının ve ampullerin çok çabuk bozuldukları gerekçesiyle bunların değişim ücretlerinin kendilerinden alındığı yönündeki şikâyetlerini iletmiştir. Bu konuda İdare, bozulan ampul ücretinin her zaman Kurum tarafından karşılandığını, bozulan musluk başlıkları ücretlerinin ise İç Yönergeye göre beş aydan önce bozulma söz konusu olduğunda mahpuslardan alındığını, beş aydan fazla bir sürede bozulma olduğunda ise masrafın Kurumca karşılandığını belirtmiştir.

35. Kurumda yangın ikaz sistemi ile ısı duman sensörleri bulunmaktadır. Kurum koridorları ve odalarında alarm butonları ve yangın söndürme panolarının mevcut olduğu görülmüştür.

36. Ziyaret Heyeti, kapalı-açık görüş mahallerini, avukat görüş odalarını, SEGBİS görüşmelerinin yapıldığı odaları gezmiş ve bu odaların yeterli fiziki koşullara ve görüşme gizliliğini sağlayacak şekilde ses yalıtımlarına sahip olduklarını tespit etmiştir. Söz konusu odalardan dördünün tadilatla olduğu görülmüştür.

3.2. YÖNETİM VE PERSONELİN MAHPUSLARA YÖNELİK TUTUMU

37. İdare, mahkûm kabul alanına gelen hükümlü ve tutuklulara; ceza infaz kurumunun genel kuralları, iyi hal uygulamaları, ceza infaz kurumunda verilebilecek disiplin cezaları, emanet eşya, emanet para ve ziyaretçilerine ilişkin bilgiler verildiğini ifade etmiştir.

38. Kuruma yerleştirmelerin, 5275 sayılı Kanun’un 21’inci maddesi ile Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik’in 57’nci maddesine göre yapıldığı, kabulden itibaren 60 gün içinde mahpusların ilk gözlemlerinin gerçekleştirildiği ve akabinde altı aylık periyotlarla yönetim servisi, eğitim öğretim servisi, psiko-sosyal yardım servisi, güvenlik ve gözetim servisi tarafından hazırlanan raporlarla dönem değerlendirmelerinin yapıldığı belirtilmiştir.

39. Görüşülen mahpuslar, iyi hal değerlendirme sisteminde gerekli puanı alabilmeleri için 6 ayda en az beş faaliyete katılmaları gerektiğini, ancak Kurumda yeterli faaliyet çeşitliliğinin sağlanamaması ve iş atölyelerinin kapalı olması sebepleriyle gerekli puanı toplamakta zorluk çektiklerini belirtmişlerdir.

40. Kurum emanet birimi, kabul edilen mahpusların yanlarındaki şahsi paralarını ve kıymetli eşyalarını teslim alıp mahpus adına açılan hesaplarda kayıt altına alarak muhafaza etmektedir. Kuruma giren mahpusların yanlarında para taşımaları yasak olduğundan her türlü para giriş-çıkış işlemi bu birim tarafından yapılmaktadır. Mahpuslar kendi hesaplarında Bakanlık tarafından belirlenen limit dâhilinde haftalık 1.000 TL kadar harcama yapabilmektedir.

41. Farklı uyruktan çok sayıda yabancı mahpus bulunmasına rağmen Kurumda görevli bir tercümanın olmadığı, İdare tarafından yabancı dildeki dilekçelerin bilgisayarlardan Türkçeye çevrilerek işleme

alındığı, sözlü iletişim kurulması gerektiğinde ise Türkçe bilen yabancı mahpusların, bilmeyen mahpuslara tercümanlık yapması suretiyle iletişimin sağlanabildiği anlaşılmıştır. Yabancı mahpuslar uyruklarına göre değil suç türlerine göre koşullara yerleştirilmektedir. Görüşülen mahpuslar, bahsedilen uygulama neticesinde; bazı mahpusların, koşullarında kullandığı dili bilen başka bir mahpus bulunmaması ve bu koşullardaki tek yabancı mahpusun da kendileri olmaları gibi nedenlerle iletişimde sıkıntı yaşadıklarını ve yalnız kalabildiklerini ifade etmişlerdir. İdare, yabancılara ayrı bir koşul açılmasının Kanun³ gereği mümkün olmadığını vurgulamıştır. Uygulamanın hukuka uygun olduğu değerlendirilmiştir.

42. Kurumdaki sayımlar, güvenlik ve gözetim servisi görevlilerinden oluşan ekipler tarafından kurum güvenliğini tehlikeye düşürmeyecek şekilde 08.00 ve 19.00 saatlerinde olmak üzere günde iki kez, hava muhalefeti olmadığı zamanlarda genelde koşul havalandırmalarında akşamları toplu olarak ayakta, geceleri buldukları yerde, doktor raporu ile yatak istirahati olanlar bakımından ise bu mahpusların yataklarında yapılmaktadır.

43. İncelemeler sırasında her koşulda acil çağrı butonu bulunduğu görülmüştür. Ziyaret edilen koşulların çoğunda, koşullarda bulunan acil durum butonu kullanıldığında çoğu zaman şikâyetlerin dikkate alınmadığı veya görevli infaz memurlarının mahpusların şikâyetlerini dinlemeden buton kullanımına ilişkin ikaz etme yolunu tercih ettikleri belirtilmiştir. Bu nedenle, öncelikle mahpuslara ikaz butonlarının kullanımını gerektiren durumların neler olduğuna ilişkin açıklayıcı bir broşür hazırlanıp bunların dağıtımının yapılması, akabinde de buton kullanan mahpuslara daha özenli karşılık gösterilmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

44. Çoklu koşulda bulunması tehlike yaratabilecek mahpusların koşullara yerleştirilmeleri nedeniyle koşullardaki diğer mahpuslar, huzursuzluk yaşadıklarını ifade etmişlerdir. İdare, tekli koşullara kamera yerleştirilmesinin ancak Kanun'daki⁴ hallerde mümkün olabildiğini ve bu kişilerin kamera bulunmayan

³ 5275 Sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun m.2: "Ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazına ilişkin kurallar hükümlülerin ırk, dil, din, mezhep, milliyet, renk, cinsiyet, doğum, felsefî inanç, millî veya sosyal köken ve siyasî veya diğer fikir yahut düşünceleri ile ekonomik güçleri ve diğer toplumsal konumları yönünden ayırım yapılmaksızın ve hiçbir kimseye ayrıcalık tanınmaksızın uygulanır." ve m. 24: "(1) Hükümlüler; a) İlk defa suç işleyenler, mükerrirler, itiyadî suçlular veya suç işlemeyi meslek edinenler, b) Aklî ve bedensel durumları nedeniyle veya yaşları itibarıyla özel bir infaz rejimine tâbi tutulması gerekenler, c) Tehlike hâli taşıyanlar, d) Terör suçluları, e) Suç örgütlerine veya çıkar amaçlı suç örgütlerine mensup olan suçlular, gibi gruplara ayrılırlar. (2) Hükümlüler ayrıca yaşları, hükümlülük süreleri ve suç türleri itibarıyla da gruplandırılırlar."

⁴ Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun m. 115: "(1) Tehlikeli hâlde bulunan, delil karartma tehlikesi olan, soruşturmanın amacını veya tutukevinin güvenliğini tehlikeye düşüren veya suçun tekrarına olanak verecek davranışlarda bulunan tutuklulara soruşturma evresinde Cumhuriyet savcısı, kovuşturma evresinde hâkim veya mahkemesince aşağıdaki tedbirler uygulanabilir:

- Tutuklunun tek başına, sıkı bir rejim altında muhafaza edilmesi ve kaldığı odanın kamera ile izlenmesi.
- Belirli süre ile dışarıyla ilişkisinin, ziyaretçi kabulünün ve telefon görüşmelerinin kısıtlanması.

tekli koğuştta barındırılması halinde kendilerine zarar vermelerinin engellenemeyeceğini, bu yüzden ilgili kişilerin çoklu koğuştlarda barındırılmasının takdir edildiğini belirtmiştir.

45. Ziyaret Heyetinin mahpuslarla gerçekleştirdiği görüşmelerde, Kurumda işkence ya da kötü muamele konusu olabilecek herhangi bir davranışla karşılaşılması aktarılmıştır.

46. Kurumda son bir yıl içerisinde mahpus kabulündeki aramalara ilişkin herhangi bir şikâyet bulunmadığı anlaşılmış, mahpuslarla yapılan görüşmelerde de arama işlemleri hakkında bir şikâyete rastlanılmamıştır. Kurumda, son bir yılda işkence ve kötü muamele iddiasıyla bir mahpusun şikâyette bulunduğu öğrenilmiştir.

47. Kurumdaki personel hakkında disiplin amirliğince yürütülen disiplin soruşturmalarının mevcut olduğu ve soruşturmaların sonuçlanmasını müteakip Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne bilgi verildiği belirtilmiştir. Ziyaret tarihinde idari yönden işlem yürütülen 34 personel olduğu bilgisi edinilmiştir. 34 personelden 7'sinin idari soruşturması; mahpuslarla ilişkili konular sebebiyle yürütülmekte olup bunların 2'si mahpusların şikâyeti kapsamında başlatılmıştır. 5 personelin soruşturması ise Kurumda yaşanan bazı olaylarda (yangın ve ölüm gibi) bu personelin ihmalinin olup olmadığına yöneliktir.

3.3. BESLENME- KANTİN

48. Kurumun yemekleri, Adalet Bakanlığı tarafından belirlenen günlük iâşe bedeli göz önünde bulundurularak haftalık yemek listesine göre Açık Ceza İnfaz Kurumu mutfağında hazırlanmaktadır. Kuruma teslim edilen yemeklerin dağıtımı, koğuştta kalan mahpus sayısına göre belirlenip görevli memur eşliğinde koğuştlara dağıtımı gerçekleştirilmektedir. İdare, mahpusların yemeklerinin kapalı ceza infaz kurumuna bağlı olan açık ceza infaz kurumunda hazırlanarak kapalı ceza infaz kurumuna getirildiği, Kurumda diyetisyen ve gıda mühendisi kadrosu bulunmadığı, fakat kurumun mutfak ve iâşe depolarının belirli periyotlarla Tarım İl Müdürlüğü tarafından denetlendiği bilgisini vermiştir.

49. Görüşülen mahpuslar, yemek miktarının kendilerine az geldiğini, yemeklerin yenilemeyecek kadar kalitesiz olduğundan mide rahatsızlıklarına sebebiyet verdiklerini, çeşitlilik olarak da sürekli makarna ve bulgur pilavı türünde yemekler verildiğini iddia etmişlerdir. İncelemeler neticesinde Kurumun aylık menü listesindeki yemek çeşitliliğinin uygun olduğu değerlendirilmiştir.

c) Gerekiyorsa kendisine veya başkalarına zarar vermesini önleyici biçimde hazırlanmış özel bir odada barındırılması ve kaldığı odanın kamera ile izlenmesi.

d) Saldırganlık göstermesi hâlinde belirli süreyle kelepçelenmesi veya hareketlerinin engellenmesi.

e) Yüksek güvenlikli bir kuruma nakledilmesi."

50. Görüşülen mahpuslardan bazıları, menülerin özel şekilde beslenmeleri yönündeki rapora uygun olarak kendilerine verilmediğini, menülerin mahpusların hastalıklarına uygun şekilde çeşitlendirilmediğini iddia etmişlerdir. Bu iddialara karşılık İdare; diyet menüsü ile beslenmesi gerektiği yönünde raporu bulunan mahpuslara diyet menüsünün doktordan görüş alınarak ayrıca çıkartıldığını ifade etmiştir. Ziyaret tarihinde Kurumda 26 mahpusa diyet menüsü verildiği bilgisine ulaşıldığından söz konusu iddiaların dayanaksız olduğu anlaşılmıştır.

51. Kurumda, mahpusların ihtiyaçlarını karşılayabileceği bir adet kantin bulunmakta ve mahpusların personele ilettiği ihtiyaçlarını içeren listelerdeki ürünler, görevlilerce kantinden temin edilerek mahpuslara ulaştırılmaktadır.

52. Kantinde gerçekleştirilen incelemede, gıdaların saklama koşullarına uygun olarak muhafaza edilerek gıda ve temizlik ürünlerinin özellikle ayrı mekânlarda tutulduğu ve son kullanma tarihi geçen ürünün bulundurulmadığı görülmüştür. Görüşülen mahpuslar, kantinde hazır yemek ve dondurulmuş gıdaların satılması için İdareden talepte bulduklarını ancak taleplerinin gerekçe gösterilmeksizin reddedildiğini iddia etmiş ve kantinin incelenmesi sırasında da bahsi geçen ürünlerin satılmadığı anlaşılmıştır. Bu iddialara karşılık İdare, ürünler semaver yoluyla ısıtmaya çalışıldığından tehlikeli durumların ortaya çıkabildiğini, zaten dondurulmuş gıdaların saklanabilmesi için koğuşlarda bulunan buzdolaplarının da yeterli büyüklükte olmadığını belirtmiştir. Bu durumun, İdarenin takdir yetkisinin kapsamında olduğu değerlendirilmiştir.

53. Görüşülen mahpuslardan bazıları, Kurum kantinindeki ürünlerin fiyat listelerinin güncellenmediğinden ve verilen listelerdeki fiyatlarla aldıkları ürünlerin fiyatlarının örtüşmediğinden yakınmışlardır. Gerçekleştirilen geri bildirim toplantısında, İdare tarafından konu hakkında; fiyat listesinin haftalık olarak güncellendiği, ancak piyasa şartlarındaki değişikliklerin kantin ürün listesine günlük olarak yansıtılmasının mümkün olmadığı beyan edilmiştir. Son dönemde piyasalardaki sık fiyat değişiklikleri de göz önüne alındığında fiyat listelerinin güncellenmesinde yaşanan aksaklıkların normal karşılanabileceği kanaatine ulaşılmıştır.

54. Mahpuslardan bazıları, kantinde mevsimine uygun meyve ve sebze verilmediğini ve satın aldıkları ürünlerin çoğunlukla çürük veya kurtlu şekilde kendilerine teslim edildiğini iddia etmişlerdir. İdareyle yapılan son görüşmede, söz konusu şikâyetler dile getirilerek özellikle meyve-sebze kalite kontrolünün daha özenli yapılması gerekliliği hususu kendileriyle paylaşılmıştır.

3.4. SAĞLIK

55. Kurumda görevlendirme ile çalışan bir aile hekimi, kadrolu bir diş hekimi ve dört sağlık memuru bulunmaktadır. İdareden, sağlık memurlarının Kurumun hemen yanındaki lojmanlarda

ikamet ettikleri, mesai saatleri dışında basit tıbbi müdahale gereken durumlarda (iğne yapılması vb.) kendilerine haber verildiği ve kısa süre içinde Kuruma gelerek ilgili müdahaleyi yaptıkları bilgisi alınmıştır.

56. Kurum revirinde kronik hastalığı bulunan mahpusların takiplerinin düzenli olarak yapıldığı ve ilaçlarının temin edildiği, uzman doktor tarafından yapılması gereken kontroller için de hasta mahpusların hastane sevklerinin sağlandığı belirtilmiştir. Antidepresif türevli ve kırmızı-yeşil reçeteli ilaçların günlük dozlarda görevliler nezaretinde hasta mahpuslara iştirildiği, bunların dışındakilerin ise mahpuslara elden teslim edildiği ifade edilmiştir.

57. Hastanelere sevk edilmesi gereken mahpus olması halinde Jandarma kolluk personeline bildirim yapıldığı ve ilgili mevzuat kapsamında birlik komutanlığınca belirlenen zamanda mahpusun sevk işlemlerinin gerçekleştirildiği ifade edilmiştir. Acil durumlarda, 112 Acil Çağrı Merkezine bildirim yapılarak gerekli tıbbi müdahalenin yapıldığı ve lüzum görülmesi halinde mahpusun ambulansla hastaneye sevkinin gerçekleştirildiği aktarılmıştır.

58. Revir odasındaki ilk yardım çantası incelenmiş ve gerekli tüm ekipmanın çantada yer aldığı tespit edilmiştir.

59. İdare, Kurumda kendine bakamayacak derecede sakat veya hasta olduğu sağlık kurulu raporuyla belgelendirilen mahpusların bakımının sağlanması için ücret karşılığında diğer mahpusların hizmetlerinden yararlanılabildiğini ifade etmiştir.

60. Görüşülen mahpuslardan bazıları, hastaneye sevk kararı verilmesine rağmen aylarca sevklerinin bekletildiğini, bu durumun rahatsızlıklarının ilerlemesine yol açtığını ifade etmişlerdir. İdare, sevk kararı çıkan mahpuslara en yakın tarihli randevuların alındığını ancak çoğu zaman randevu bulmanın zorluğu nedeniyle hastane sevklerinin gecikebildiğini belirtmiştir. Görüşmelerden, İdarenin mahpuslar için hastanelere sevk kararı alması durumunda hem kurumların iç düzenleri ve güvenlikleri hem de Jandarma ile koordinasyon sağlanması gibi gereklilikler dolayısıyla alınan randevu gün ve saatine hasta-mahpusların yetiştirilebilmelerinin çoğu zaman mümkün olmadığı, yeni bir randevunun ise ancak aylar sonrasındaki bir güne alınabildiği çıkarımı yapılmıştır. Yapılan incelemeler neticesinde, ceza infaz kurumlarında tutulanların durumlarını dikkate alacak şekilde MRHS’de yeni bir düzenleme yapılarak ceza infaz kurumunda tutulanlar için diğer kişilere göre esnek bir randevu sistemin hayata geçirilmesinin faydalı olacağı değerlendirilmiştir.

61. Anılan soruna ilişkin olarak İdare tarafından; hastaneye sevk edilen mahpusların hastaneye götürülmeleri için önce Merkezi Hekim Randevu Sistemi (MHRS)’den randevu alınması gerektiği bu sebeple sevk işlemlerinin uzadığı, MHRS’den randevu alınsa dahi hastaneye gidildiğinde bazen doktorun yerinde olmaması gibi sebeplerle doktora muayene olamayan mahpuslar için

tekrar randevu alınması zorunluluğunun meydana geldiği, ayrıca ceza infaz kurumundan mahpusların hastaneye sevk işlemleri için Jandarmanın gerekli güvenlik önlemleri alması, kurum revirinin her hükümlünün sevk için gerekli hazırlıkları yapması gereklilikleri düşünüldüğünde tüm bu sebeplerin mahpusların sevk ve muayene işlemlerinde gecikmelere sebebiyet verdiği bilgisi alınmıştır. Bu nedenle, hastaneye sevk edilen mahpuslar için yürütülen işlemlerin, Jandarma personeli tarafından vaktinde ve özenli şekilde icra edilmesi gerektiği kanaatine varılmıştır.

62. Yabancı mahpuslardan biri, kendisine tansiyon aleti verilmesini talep etmiştir. İdareden, doktor tarafından tansiyonunun takip edilmesi gerektiği belirtilen mahpusların görevli personelce tansiyonlarının ölçümünün yapıp tansiyon takip kâğıdına yazıldığı, mevzuat gereği koğuşlara tansiyon aleti verilmediği cevabı alınmış ve söz konusu açıklama yeterli olarak değerlendirilmiştir.

63. Görevli diş hekimi tarafından, Kurumun dış polikliniğinde protez diş yapımı hariç tüm hizmetlerin sağlanabildiği, günlük ortalama 20 mahpusun tedavisinin gerçekleştirildiği, muayene sonunda mahpuslar tarafından onam formu doldurulduğu bilgileri paylaşılmıştır. Protez yapımı ve detaylı kanal tedavisi gibi işlemler için ise mahpusların Ağız ve Diş Sağlığı Merkezine sevk işlemlerinin yapıldığı eklenmiştir.

64. Kurumda bulaşıcı hastalıklara karşı gerekli tetkik ve tedavilerin düzenli bir şekilde yapıldığı, Kurumda görevli aile hekimi tarafından salgın hastalık şüphesi bulunan mahpusların muayenelerinin yapılarak hekimin gerek görmesi halinde hasta olanların derhal devlet hastanesinin ilgili polikliniklerine sevk işlemlerinin gerçekleştirildiği, ayrıca Tüberküloz taraması için her yıl Trabzon İl Sağlık Müdürlüğü Mobil Tarama Ekibinin gelerek Kurumda barındırılan mahpuslara Tüberküloz taraması yaptıkları belirtilmiştir.

3.5. PSİKO-SOSYAL SERVİS HİZMETLERİ

65. Kurum Psiko-sosyal servisinde 2 psikolog görev yapmaktadır. Kurum psikoloğu ile gerçekleştirilen görüşmede, mahpusların Kuruma girişlerinden itibaren ilk 3 gün içerisinde kendileriyle ön değerlendirme görüşmelerinin yapıldığı, yüksek risk grubunda değerlendirilen mahpusların özel görüşmelerinin de sürdürüldüğü, madde bağımlılığı ve anti sosyal kişilik bozukluğu olan mahpusların özel programlara dâhil edilmesi sağlanarak takiplerinin yapıldığı, kendisine zarar verme veya kriz geçirme riskleri bulunanlarla özel kriz görüşmesi yapıldığı bilgileri alınmıştır. Yine servisin günlük en az 10 hasta ile görüşme gerçekleştirdiği ve görüşme kayıtların hepsinin UYAP'a işlendiği, hasta mahpusların psikiyatri ya da nörolojiye sevk söz konusu olduğunda götürülecekleri bu servislere gerekli bilgilendirmenin sağlandığı hususları

ifade edilmiştir. Bireysel görüşmeler dışından pandemi nedeniyle ara verilen grup çalışmalarına henüz başlanmadığı da eklenmiştir.

66. Kurumda T.C. Adalet Bakanlığı ve UNICEF tarafından yürütülen Etkin Hükümlü Yönetimi projesi kapsamında geliştirilen ARDEF (Araştırma Değerlendirme Formu)'in kullanıldığı belirtilmiştir. Bireysel Müdahale Programları (BİSİS) ⁵ projesi kapsamında da bu form uygulanmakta olup söz konusu proje üç aşamadan oluşmaktadır. Proje kapsamında ilk olarak, Kurum kabul biriminde görevli ve eğitilmiş infaz ve koruma memuru tarafından "ARDEF- Kurum Kabul Formu" doldurulmakta, sonrasında Psiko-Sosyal Yardım Servisinde görevli ve eğitilmiş infaz ve koruma memuru tarafından da "ARDEF- Psiko-Sosyal Memur" formu doldurulmakta ve son olarak Psiko-Sosyal Yardım Servisinde görevli psikolog ve/veya sosyal çalışmacı tarafından "Psiko-Sosyal Uzman Formu" doldurularak hükümlünün risk ve ihtiyaçları belirlenmektedir. Sonuçlara göre her hükümlü-tutuklu için bireyselleştirilmiş psiko-sosyal destek ve müdahale programı hazırlanması gerekmektedir.

67. Mahpuslar psikologla görüşmede herhangi bir sıkıntı yaşamadıklarını ancak görüşme sırasında mahremiyetlerinin sağlanmadığını, infaz ve koruma memurunun yanlarında ya da kapı önünde görüşmeleri duyacak şekilde bulunduğunu, bu sebeple psikologla konuşmak istedikleri özel sorunlarını rahatça iletemediklerinden şikâyetçi olmuşlardır. Mevcut uygulamanın sadece tehlike arz eden mahpuslar ile görüşme yapılması sırasında kullanılmasının uygun olacağı yahut tehlike halini bertaraf etmek üzere psikoloğun masasının kapı önüne alınması gibi alternatif önlemlerin hayata geçirilebileceği kanaati bulunmaktadır. Zira etik-hasta gizliliği standartları bağlamında şu anki haliyle gerçekleştirilen görüşmelerde etkili sonuç ve tedavinin elde edilemeyeceği değerlendirilmektedir. (Gizliliğin korunması zorunluluğu ilkesi) ⁶

3.6. EĞİTSEL, SOSYAL, KÜLTÜREL, MESLEKİ VE SPORİF FAALİYETLER

68. Kurumda barındırılan mahpuslar, açık ve kapalı ceza infaz kurumlarının kütüphanelerinden faydalanabilmektedir. İdareden, kütüphanedeki toplam kitap sayısının yaklaşık 14 bin adet olduğu, mahpuslara herhangi bir ayırım yapılmaksızın 15 günde bir olmak üzere 3 kitap alma hakkının tanındığı, mahpusların İlçe Halk Kütüphanesi'nden de kitap talep edebildikleri, bununla

⁵ Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü tarafından ruh sağlığı problemleri olan hükümlü/tutukluların personel tarafından erken dönemde tanınması ve psiko-sosyal yardım ve sağlık servisi personelinin eğitimi amacıyla "Ceza İnfaz Kurumlarında Ruh Sağlığı ve Bağımlılık Hizmetlerinin İyileştirilmesi Projesi" geliştirilmiş, bu proje kapsamında "Araştırma Değerlendirme Formu" (ARDEF) ve "Yapılandırılmış Ruhsal Değerlendirme ve Bireysel Müdahale Programı" (YARDM) oluşturulmuştur. Ruhsal sorunların ve bağımlılık ile ilgili sorunların önlenmesi, rehabilite edilmesi veya tedavisi için de ceza infaz kurumlarında en sık görülen 26 farklı ruhsal ve davranışsal sorunlar için BİSİS geliştirilmiştir.

⁶ Türk Psikologlar Derneği'nin 18 Nisan 2004 tarihinde yapılan 27. Olağan Genel Kurulunda kabul edilen Etik Yönetmeliği.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

birlikte eğitim ve din kitaplarına erişimde herhangi bir sınırlama olmadığı bilgisi alınmıştır. Heyetimizce kütüphane kitap listesi incelendiğinde, listede 14.717 adet kitabın bulunduğu, Türkçe dışında 15 farklı dilde kitabın da listede yer aldığı (İngilizce, Rusça, Almanca, Fransızca, İtalyanca, İspanyolca, Azerbaycan Türkçesi, Tatarca, Yunanca, Kürtçe, Boşnakça, Latince, Türkmençe, Arapça, Farsça), ilaveten 9 farklı dilde ve Braille alfabesinde yazılmış Kur'an-ı Kerim'in de (Almanca, İtalyanca, İngilizce, Fransızca, Gürcüce, İspanyolca, Çince, Japonca, Rusça) bulunduğu görülmüştür.

69. Görüşülen mahpuslar, bazen talep ettikleri kitapların hepsinin kendilerine verilmediğini, yeni kitap almak için bir-bir buçuk aya kadar beklemek zorunda kalabildiklerini ifade etmişlerdir. İdareye söz konusu durum iletildiğinde, istenilen kitabın başka bir mahpusta bulunması halinde kitap iade edilinceye kadar talepte bulunan mahpusa bunların verilemediği, ayrıca mahpusların "iyi hal değerlendirmesinde" ekstra puan alabilmek için kısa süre içinde çok sık kitap talebinde bulunmaları sebebiyle de bir takım gecikmelerin yaşanabildiği belirtilmiştir. Anılan açıklamalar göz önüne alındığında mahpuslara kitap dağıtımında bazı gecikmeler yaşanmasının olağan karşılanabileceği değerlendirilmiştir.

70. Kurumda eğitim ve öğretim faaliyetleri kapsamında öğrenimine devam eden mahpuslara ilişkin sayısal bilgiler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Öğrenim	Mahpus Sayısı
Açık Öğretim Ortaokul	31
Açık Öğretim Lise	210
Açık Öğretim Lisans	81

71. Açık öğretim eğitimine devam eden mahpuslar, sınavlara girmek konusunda herhangi bir sorun yaşamadıklarını, bazıları çevrimiçi olarak, Anadolu Üniversitesinde okuyanlar ise sınav dönemi Kuruma gözetmenin gelmesi suretiyle sınava girdiklerini, ücreti karşılığında ders notlarını ve fotokopilerini de temin edebildiklerini belirtmişlerdir.

72. Kurumda eğitim faaliyetleri kapsamında; "1. Kademe Okuma Yazma Kursu, Elif-Ba kursu, Berberlik Kursu, Yabancı Mahpuslar için Türkçe Dil Eğitimi Kursu, Hafızlık Kursu" ile kadına şiddet farkındalık eğitimi ve bağımlılıkla mücadele eğitimleri verilmektedir. Kurumda devam eden kurslara katılım sağlayan mahpusların sayıları aşağıdaki tabloda belirtilmiştir:

Kurs	Katılım Sağlayan Mahpus Sayısı
Elif-Ba Kursu	20
Yabancılar için Türkçe Dil Eğitimi	27
Hafızlık Kursu	15
Berberlik Kursu	16
1.Kademe Okuma Yazma Kursu	2

73. Bazı mahpuslar eğitim programları, kurs gibi faaliyetler Kurum tarafından düzenlenmediği için denetime ve açık cezaevine ayrılma için belirlenen eşik puanı sağlayamadıklarını iddia etmişlerdir. İdare, yaz döneminde kurs eğitmeni bulmakta güçlük çektiklerini, buna rağmen ziyaret tarihinde Kur'an-ı Kerim ve yabancılar için Türkçe Dersi gibi kursların verilmeye devam ettiğini; Eylül ayının sonunda terzilik, arıcılık kurslarının açılmasının planlandığını belirtmiştir.

74. Görüşülen mahpuslar; yabancı dil, kemeçe, saz, arıcılık, resim gibi kursların açılmasını talep etmişlerdir. Yabancı mahpuslardan Türkçe kursuna gidenlerin, diğer mahpuslardan ise Kur'an-ı Kerim kursuna gidenlerin olduğu; ancak Kur'an-ı Kerim kursuna talebin çok olması nedeniyle bazı mahpusların kursa katılamadığı, bu nedenle daha sık kurs açılması gerektiği ifade edilmiştir.

75. Ceza infaz kurumlarında yürütülen iş yurdu çalışmalarının temel amacı; meslek sahibi olan mahpusların sahip oldukları meslekleri koruyup geliştirmek, meslek sahibi olmayan mahpusların meslek ve sanat öğrenmelerini sağlamaktır. Mahpusların bizzat mesleğini uygulaması sağlanarak mesleki tecrübeleri arttırılmakta, yine iş yurtlarında çalışan mahpusların ekip çalışması, iletişim, zaman yönetimi gibi becerileri geliştirilmektedir. Bu çerçevede Kurum İş Yurdu Müdürlüğü bünyesinde iş kolları bulunmaktadır. Kurum iş yurdu atölyelerinde toplam 15 mahpus çalıştırılmaktadır.

76. Berberhanede çalışan mahpus ile yapılan görüşmede, kendisinin çalışma koşullarının iyi olduğu, tekli koşullara tıraş yapmaya gittiği ve Kurumda çalışan infaz ve koruma memurlarını da tıraş ettiği, iş kazasına karşı sigortasının yapıldığı ve aylık ortalama 250 TL ücretinin düzenli olarak yatırıldığı bilgisi edinilmiştir. Personelin yemekhanesinde çalışan mahpuslarla yapılan görüşmede ise, kendilerine yedek iş kıyafeti verildiği, günlük 15 TL ücret aldıkları, ücretlerinin düzenli olarak yattığı, gün içinde işleri olmadığında koşullarına gidip gelebildikleri, haftada bir gün, 1-1,5 saat halı sahaya çıkabildikleri, atölyelerin tekrar açılmasını istedikleri, personelle birlikte yemeklerini yedikleri, personelin kendilerine karşı tutum ve davranışlarından memnun oldukları öğrenilmiştir.

77. Sportif faaliyetler için kullanılmak üzere Kurumda bir kapalı spor salonu ve bir halı saha bulunmaktadır. Mahpuslar haftada bir defa 45 dakika olmak üzere halı sahaya çıkabildiklerini ancak yağmurlu günlerde, resmî tatillerde ve açık görüş haftasında halı sahaya çıkamadıklarını belirtmişlerdir. Tekli koşu alanı kalan mahpuslar ise haftada bir gün diğer tekli koşu alanı mahpuslarla (5-10 kişilik gruplar halinde) halı sahaya çıkabildiklerini ifade etmişlerdir.

78. İncelemeler sırasında, koşulların havalandırma alanlarında spor ekipmanlarının olmadığı görülmüştür. Mahpuslar, top ve voleybol filesi gibi ekipmanların kantinde satılmadığı, kendi imkanlarıyla ekipman ürettiklerinde ise maksat dışı kullanım gerekçe gösterilerek bu eşyaların

toplatıldığı iddiasında bulunmuştur. Söz konusu iddiaya dair İdare, bina duvarlarının iklim şartlarına uygun olarak inşa edilmediğini ve spor ekipmanlarının verilmesi halinde duvarların zarar görebileceğini ifade etmiştir.

79. Kurumun manevi rehberlik biriminde altı erkek vaiz bulunmakta, vaizle görüşmek isteyen mahpuslar dilekçe ile talep ettiklerinde bireysel görüşmeler gerçekleştirebilmektedirler. İdare, vaizlerden ikisinin Arapça dilini iyi seviyede bildiğini ve ana dili Arapça olan mahpuslar ile iletişimde yardımcı olduklarını ifade etmiştir.

3.7. ŞİKÂYET, DİSİPLİN VE DENETİM PROSEDÜRLERİ

80. Mahpuslarca kaleme alınan dilekçeler hafta içi her sabah sayım gerçekleştiren personele kameraların görebileceği bir alanda teslim edilmekte, teslim edilen dilekçeler baş memurluk biriminde ilgili birimlere ayrıldıktan sonra birimlerce yapılan değerlendirme sonucundaki olumlu veya olumsuz işlemler hakkında mahpuslara geri dönüş yapılmaktadır. Kurumdaki dilekçelerin genellikle mahpusların dava dosyalarına veya Kurum sağlık servisi hizmetlerine ilişkin olduğu anlaşılmıştır.

81. İdare, resmî makamlara veya avukatlara gönderilen mektup, faks ve telgraflar ile dilekçelerin denetime tabi tutulmadan gönderildiğini ve mahpusların talepleri doğrultusunda dilekçe çıkış tarih sayısı verildiğini, ayrıca posta yolu ile gönderilen Acele Posta Servisi (APS) ve taahhütname postane alındı belgesinin de kendilerine verildiğini belirtmiştir. Mahpusların yazdıkları dilekçelerin sabah sayımında toplandığı, İnfaz Biriminde bu dilekçelerin Kurum içire veya dışarı olacak şekilde ayrıma tabi tutularak UYAP'a kayıt edildikleri ve bunlar için de talep halinde sayı numarası verildiği ifa edilmiştir. Ancak mahpuslarla yapılan görüşmelerde, Kurum dışına gönderilmek üzere verilen dilekçelere dair çıkış numarasının verilmemesi sebebiyle dilekçelerin akıbetinin öğrenilemediğinden yakınılmıştır. Mahpusların çoğu şikâyet ve taleplerini dilekçelerle İdareye ilettiklerini ancak bunların çoğuna cevap alamadıklarını ifade etmişlerdir. Mahpusların dilekçelerini takip etmek üzere talep ettikleri bilgilerin sağlanması ve kurum içi taleplerinin ise itinalı şekilde değerlendirilerek talep sonuçlarının dilekçe sahiplerine iletilmesi hususlarına özen gösterilmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

82. Bazı mahpuslar, Kurum kurallarının açık ve anlaşılır olmadığını, kendilerine uyulması gereken kurallarla ilgili bir kitapçık ya da broşür verilmediğini ve görevlilerle bu konuda bazen sorunlar yaşayabildiklerini iletmışlerdir.

83. Ceza ve Tutukevleri İzleme Kurullarının, Kurum hakkında 2019-2020 yılında düzenlediği raporda İdareye şu tavsiyelerde bulunulmuştur:

“Kütüphanede yeterli sayıda güncel kitap bulundurulması, sosyal ve kültürel faaliyetlerin yaptırılması, Açık ceza infaz kurumumuz için sosyal ve sportif faaliyetlerin yaptırılması, iş imkânı sağlanamayan hükümlülere daha fazla kurs verilmesi ve konferans verilmesi”

84. İdare yukarıdaki tavsiyelere istinaden, süreli süresiz yayın ihtiyacını karşılamak üzere değişik vakıf, dernek ve Diyanet İşleri Başkanlığından süreli süresiz yayın talebinde bulunduğu, Açık Ceza İnfaz Kurumunda barındırılan mahpuslar için sosyal ve sportif faaliyetler kapsamında Espiye Belediye Başkanlığı ile yapılan görüşmeler sonucunda 300 metre karelik alana beton dökülerek bu alanın bir kısmının voleybol sahası olarak bir kısmının da mahpusların yürüyüş ve dinlenme alanı olarak düzenlendiğini, ayrıca halı saha yapımının da devam ettiğini, Espiye Halk Eğitim Merkezi ile koordineli olarak çeşitli kursların yapılmasının planlandığını belirtmiştir.

3.8. DIŞ DÜNYA İLE ETKİLEŞİM

85. Kurumda, mahpuslara ayda dört defa görüş yaptırılmaktadır. Bunların üçü kapalı biri açık görüş şeklindedir. Ayrıca mahpuslar, haftada birer defa 10 dakikalık telefon görüşmesi ile 30 dakikalık görüntülü görüşme yapabilmekte ve o hafta içerisinde görüş yapılmadığı takdirde görüntülü görüşme sürelerine 30 dakika daha eklenebilmektedir.

86. Kurumda, “Akıllı Teknolojilerin Ceza İnfaz Kurumlarına Entegrasyonu Projesi” (ACEP) kapsamında görüntülü görüşme sistemine geçilmiştir. Görüşülen mahpuslar görüntülü görüşme kabininin havalandırması olmadığını, görüşme yaparken çok sıcak ve havasız olduğunu belirtmişlerdir.

87. Görüşülen mahpuslar, kargolarını iki ayda bir alabildiklerini, koşullardaki panolara asılmış yazı içeriğinde duyurulan tarihler harici gelen kargoların geri yollandığını, kargoları gelene kadar yeterli eşyaları olmaksızın Kurumda barındıklarını iddia etmişlerdir. İdare, kargoların çift sayılı aylarda kabul edilip kontrol edildikten sonra mahpuslara dağıtıldığını, bu uygulamanın İç Yönerge ile kabul edildiğini beyan etmiştir.

88. Görüşme gerçekleştirilen mahpuslar, koşullarda bulunan anons sisteminin bozuk olduğundan İdarece yapılan duyuruları duyamadıklarını iddia etmiştir. Ziyaret Heyetince yapılan incelemede anons sisteminin kesik ve anlaşılması zor bir ses sağladığı tespit edilmiştir. İdare, duyuruların televizyondaki ortak kanalda altyazı şeklinde verildiğini, sistemdeki bakır tellerin mahpuslarca kesilerek radyo sinyallerinin artırılmaya çalışıldığından bazı koşulların anons sisteminin bozuk olduğunu, farklı bir sistem kurularak sorunun giderileceğini ifade etmiştir.

89. Odalardaki televizyonlarda toplam 24 kanal yayını ve bir idari duyuru kanalı bulunmaktadır. Görüşme gerçekleştirilen mahpuslar, televizyondaki kanal sayısının az olduğunu, sinema yayını yapan kanalın aynı filmleri tekrar tekrar yayınladığını, koşullarda bulunan yabancı

mahpuslar için yabancı dilde yayın yapan kanal bulunmadığını iddia etmişlerdir. Heyet şikâyetleri İdareye iletmış, İdare ise TRT Arapça kanalının kanallar arasına ekleneceği cevabını vermiştir.

90. Görüşme gerçekleştirilen mahpuslar, ortak kullanım alanındaki televizyon dışında koğuş odaları için televizyon talep ettiklerini ve bunun için gerekli donanımın odalarında mevcut olduğunu, diğer cezaevlerinde bu uygulama gerçekleştirilmesine karşın İdare tarafından taleplerinin karşılanmadığını iddia etmişlerdir. İdare bu konu hakkında, kabin içlerinde yeterli alanın olmadığını ayrıca Çorum, Rize Ceza İnfaz Kurumlarında ödül olarak televizyon verildiğini ancak böylesi bir yasal zorunluluk olmadığını, aydınlatma hariç koğuş elektrik faturaları mahpuslar tarafından ödendiğinden uygulama nedeniyle fatura ödemede güçlüklerin ortaya çıkabileceğini belirtmiştir.

4. DEĞERLENDİRME

91. Ziyaretin gerçekleştirilmesinde, ziyaret süresince her türlü kolaylığın sağlanmasında, ziyaretin bitimini müteakip İdare ile yapılan görüşmelerde acil olarak iletilen tavsiyelerin yaşama geçirilmesi için devam eden diyalog süreci ile işkence ve kötü muamelenin önlenmesi için gerekli iş birliğine yönelik Kurum İdaresinin açık tutumu olumlu olarak değerlendirilmiştir.

5. TAVSİYELER

5.1. KURUM İDARESİNE YÖNELİK TAVSİYELER

92. Kurum personelinin “İnsan Hakları ile İşkence ve Kötü Muamele Yasağı” hakkında eğitim almadığı anlaşıldığından personelin eğitim programına bu konuların da dâhil edilmesi; keza Kurumda hassas grupların bulunduğu ve personelin hassas gruplara yaklaşım konusunda herhangi bir eğitim almadığı belirtildiğinden personelin hizmet içi eğitim müfredatına “hassas gruplara yönelik muamele” konusunun dâhil edilmesi,

93. Oda banyolarındaki kırık fayansların ve zarar gören zeminin gerekli tamiratının yapılması,

94. Kurum odalarında kullanılmayıp boş vaziyette tutulan ranzaların başka bir bölüme kaldırılması, böylece mahpusların aktif yaşam alanlarının genişletilmesi,

95. Kurum kantin listesine vantilatör fiyatı eklenerek satımına başlanması, şayet hali hazırda satımı yapılmakta ise kantin listesinin bu doğrultuda güncellenmesi ve Kurumdaki mahpusların konu hakkında bilgilendirilmesi,

96. Kullanılamaz hale gelen yatak sayısı göz önüne alındığında yeni yatak siparişlerinin tesliminin hızlandırılması için çalışmalar yürütülmesi,

97. Kurumdaki mahpus sayısının fazlalığı da göz önüne alındığında görüşmelerdeki aksamaları önlemek üzere avukat ve kapalı görüş odalarında sürdürülen tadilat çalışmalarının hızlandırılması,
98. Mahpuslara ikaz butonlarının kullanımını gerektiren durumlara yönelik açıklayıcı bir broşür hazırlanarak bunların dağıtımının yapılması ve bu bilgilendirme sonrasında ise buton kullanan mahpusları ikaz etme usulü yerine bu kişilerin mevcut sorunlarının ve isteklerinin anlaşılmasına yönelik bir tutumun benimsenmesi,
99. Bazı psikolojik rahatsızlıklara sahip mahpusların, kendilerine zarar verme risklerinin olduğu ve kamera düzeneği bulunmayan tekli odalara yerleştirilmeleri halinde olası müdahalelerin gecikebileceği, ayrıca tekli odaya kamera yerleştirilebilmesinin de yalnızca Kanun'daki hallerde mümkün olabileceği; bu nedenle anılan kişilerin Kurumdaki çoklu odalara yerleştirildikleri, ancak bu durum karşısında çoklu odalardaki diğer mahpusların da güvenlik endişelerinin olduğu hususları bir arada değerlendirilerek yerleşim düzeni bakımından hasta mahpuslara yönelik farklı bir çözümün uygulanması,
100. Kantinde satılan meyve-sebzelerin sık sık kontrolü yapılarak çürük ve bozulmuş ürünlerin satılmamasına özen gösterilmesi,
101. Psiko-sosyal servis tarafından pandemi nedeniyle ara verilen toplu görüşmelere tekrar başlanması,
102. Kurum psikoloğunun mahpuslarla gerçekleştirdiği bireysel görüşmeler sırasında infaz ve koruma memurunun da görüşme odasında hazır bulunmasının etik- hasta gizliliği standartlarına aykırılık teşkil ettiği değerlendirildiğinden mevcut uygulamanın sadece tehlike arz eden mahpuslar ile görüşme yapılırken kullanılması,
103. Mahpusların ıslahı ve rehabilitasyonu açısından eğitsel, sosyal, kültürel, mesleki ve sportif faaliyet sayısının artırılması ve buna yönelik olarak yeni kursların açılması,
104. Diğer ceza infaz kurumlarının uygulamalarından farklı şekilde mahpusların oda havalandırmalarında top oynamalarına müsaade edilmediği anlaşıldığından bu uygulamaya son verilmesi ve dileyen mahpuslara spor için gerekli ekipmanın sağlanması,
105. Mahpusların başvuru sonuçları hakkında mahpusların geciktirilmeden bilgilendirilmesine özen gösterilmesi,
106. Kurumda barındırılan yabancı mahpuslar da gözetilerek farklı dillerde mahkûm bilgilendirme formları hazırlanması ve mahpuslara dağıtımının sağlanması,
107. Görüntülü görüşme sırasında yaşanan havasızlık ve sıcaklık problemlerini çözmeye yönelik görüşme kabinlerine havalandırma düzeneği tesis edilmesi,

108. Bozuk olduğu anlaşılan anons sisteminin onarılması yahut farklı bir sistem kurularak mahpusların bilgilendirilmesi noktasındaki sorunların giderilmesi,

5.2. SAĞLIK BAKANLIĞINA YÖNELİK TAVSİYELER

109. Ceza infaz kurumlarında barındırılan kişilerin hastanelere sevkine karar verilmesi halinde hem kurumların iç düzenleri ve güvenlikleri hem de Jandarma ile koordinasyon sağlanması gibi gereklilikler nedeniyle çoğu zaman önceden alınan randevulara yetişememe durumu ortaya çıkabildiği ve bir sonraki randevunun da ancak aylar sonrasındaki bir güne alınabildiği hususları göz önüne alınarak, ceza infaz kurumu tabipleri için MHRS’de yapılacak özel bir düzenleme ile özgürlüğünden mahrum bırakılanlar için alınacak hastane randevularının diğer randevulardan farklılaştırılması,

5.3. JANDARMA GENEL KOMUTANLIĞINA YÖNELİK TAVSİYELER

110. Mahpusların hastane sevk işlemlerinin vaktinde ve özenli şekilde icra edilmesi ve hastane randevularına yetiştirilmeleri noktasında gecikmelere mahal verilmemesi, hususları tavsiye edilmektedir.



TIHEK

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU

BODRUM S TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU

2023/31

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

KISALTMALAR

AIÖK (CPT)	Avrupa İşkence ve İnsanlık Dışı veya Aşağılayıcı Muamele ya da Cezayı Önlenme Komitesi (European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment)
CETAS	Cezaevi Reçete Takip Sistemi
COVID-19	Korona Virüs Hastalığı
DEPAR	Değerlendirme, Profil Araçları ve Rehabilitasyon Programlarının Geliştirilmesi Projesi
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
para.	Paragraf
SAMBA	Sigara Alkol ve Madde Bağımlılığı Programı
SEGBİS	Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması
UYAP	Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi

1. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 20/4/2016 tarihli 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol'ü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre Protokol'ün amacı; "bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."
3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2/1-k bendine göre UÖM "İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi" ifade etmektedir.
4. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 8'inci maddesi uyarınca: "Kapalı ceza infaz kurumları, iç ve dış güvenlik görevlileri bulunan, firara karşı teknik, mekanik, elektronik veya fizikî engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile temasın olanaklı bulunduğu, yeterli düzeyde güvenlik sağlanmış ve hükümlünün gereksinimine göre bireysel, grup hâlinde veya toplu olarak iyileştirme yöntemlerinin uygulanabileceği tesislerdir."
5. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu hükme bağlanmıştır. Bu bağlamda, ceza infaz kurumlarına ziyaret gerçekleştirmek TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.
6. Anılan görevin icrası kapsamında, 8/11/2022 ve 9/11/2022 tarihlerinde Bodrum S Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna¹ habersiz bir ziyaret gerçekleştirilmiş olup ziyaret heyetinde; Tetkik

¹ Bundan sonra kısaca Kurum olarak ifade edilecektir.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

Hâkimi ..., İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcıları ..., ... ve... ile Kurumumuzun talebi doğrultusunda Muğla Valiliği tarafından görevlendirilen psikolog ve doktor yer almıştır.

7. Ziyaret, Kurum İdaresi ile yapılan ön görüşmeyle başlamıştır. Ön görüşmede, heyet tarafından Kurum İdaresine ziyaretin amacına ve yöntemine ilişkin bilgiler verilmiş; Kurum İdaresinden ise Kurumun iş ve işleyişi ile mevcut durumu, personel ve Kurumda barındırılan mahpuslar hakkında bilgiler edinilmiştir. Ön görüşmenin ardından ortak alanlar yerinde incelenmiş; heyet tarafından belirlenen koşullar ziyaret edilerek özgürlüğünden mahrum bırakılan kişiler ile Kurum personeli bulunmaksızın özel görüşmeler yapılmıştır. Görüşme gerçekleştirilen mahpuslara, TİHEK ve ulusal önleme mekanizması görevi hakkında genel bilgiler verilmiş; ziyaretin amacı, kapsamı ve kişisel verilerin gizliliği korunarak ziyaret neticesinde bir rapor hazırlanacağı açıklanmıştır. Ziyaret, Kurum İdaresi ile yapılan son görüşme ile sonlandırılmıştır. Bu görüşmede ziyarete ilişkin edinilen ilk gözlem ve tespitler İdareye iletilmiş olup misillemeye ilişkin bilgilendirme yapılmıştır.

8. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 18/1/2022 tarih ve 2022/43 sayılı Kurul kararı ile Başkanlık Makamınının 4/11/2022 tarihli ve 15495 sayılı oluruna istinaden 8/11/2022 ve 9/11/2022 tarihlerinde Bodrum S Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna gerçekleştirilen ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. KURUM HAKKINDA GENEL BİLGİLER

9. Kurum, Bodrum ilçe merkezine 35 kilometre uzaklıkta bulunmaktadır.

10. Kurum binasının inşasına 26/9/2017 tarihinde başlanmış ve 25/2/2021 tarihli Bakan Oluru ile Kurum faaliyete geçmiştir.

11. Kurum, 157.300 m² yerleşke içinde yer almaktadır. Yerleşke içinde Kurum haricinde Jandarma Binası, Açık Ceza İnfaz Kurumu, Teknik Bina (Bu binada mutfak, çamaşırhane ve ısı merkezi bulunmaktadır) ve Atölye bulunmaktadır. Kurumun toplam alanı ise 35.811 m²'dir.

2.2. KURUM PERSONELİ

12. Ziyaret tarihinde Kurumdaki personel dağılımı aşağıdaki tablodaki gibidir:

UNVAN	MEVCUT PERSONEL SAYISI
Kurum Müdürü	1
Kurum İkinci Müdürü	2

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

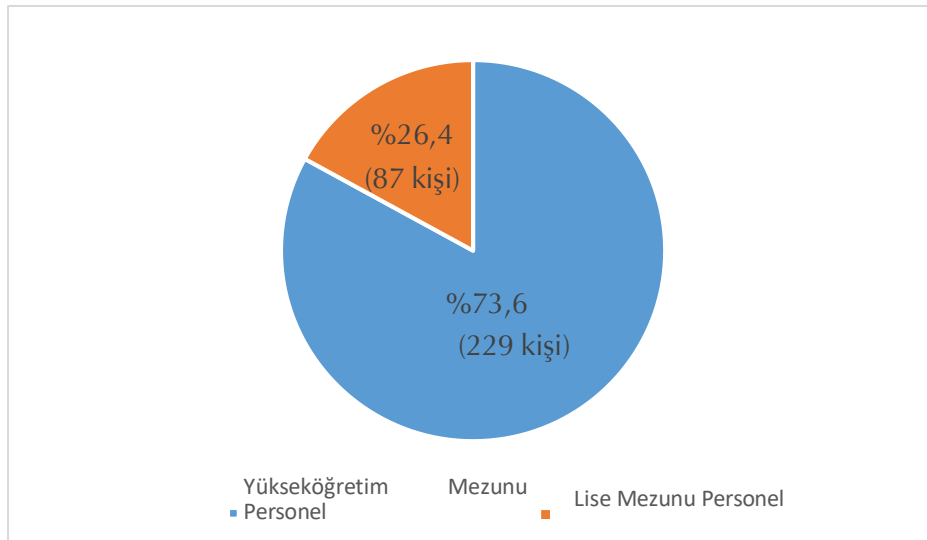
2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

İdare Memuru	4
Sayman	1
Psikolog	4
Sosyal Çalışmacı	1
Aile Hekimi	1
Diş Hekimi	1
Öğretmen	3
Bilgisayar İşletmeni	4
Ceza İnfaz Kurumu Kâtibi	4
Teknisyen	5
Sağlık Memuru	2
Hemşire	1
Hizmetli	1
İnfaz ve Koruma Başmemuru	5
İnfaz ve Koruma Memuru	260
Şoför	12
Hizmetli	1
Aşçı	3
TOPLAM	316

Tablo 1 – Meslek Grubuna Göre Personel Dağılımı

13. Kurumda personelin bir kısmının dörtlü vardiya sisteminde, bir kısmının ise 08:00-17:00 saatleri arasında çalıştığı öğrenilmiştir.

14. Personelin eğitim durumuna ilişkin grafik ise şu şekildedir:



Grafik 1 – Personel Eğitim Durumu

15. Kurumda 300 personelin meslek içi eğitim aldığı ve almakta olduğu öğrenilmiştir. Bu eğitimler kapsamında; Meslek Etiği, Ceza İnfaz Kurumu Yönetimi, Stres Yönetimi, Ceza İnfaz Kurumları Güvenliği, İnsan Hakları, İletişim, Ekip Çalışması, Mesleki ve Resmi Yazışma Kuralları, Temel Yangın Eğitimi gibi derslere yer verildiği belirtilmiştir. Bu eğitimlerin haricinde; Cumhurbaşkanlığı İnsan Kaynakları Ofisi Başkanlığı tarafından düzenlenen çevrim içi eğitimlere de personelin katılım gösterdiği ifade edilmiştir. Personelin hizmet öncesi eğitim, aday memurluk eğitimi, hizmet içi eğitim ve uyum eğitimi kapsamında insan hakları, iletişim ve işkence yasağına ilişkin dersler aldığı bilgisi edinilmiştir.

16. Kurumda farklı uyruklardan olan yabancıların bulunduğu ancak tercüman bulunmadığı ve 8 infaz ve koruma memurunun İngilizce bildiği öğrenilmiştir.

2.3. ÖZGÜRLÜĞÜNDEN MAHRUM BIRAKILAN KİŞİLER

17. Ziyaret tarihinde Kurum kapasitesinin 545 kişi olduğu, Kurumda 679 mahpus bulunduğu, mahpusların 364'ünün hükümlü, 41'inin hükümlü, 274'ünün tutuklu ve mahpuslardan birinin engelli olduğu öğrenilmiştir. İdare ile yapılan görüşmede; tutukluların sevk edilme işlemlerinin hızlı yapıldığı bu nedenle kapasitenin artırılmasına ihtiyaç duyulmadığı ifade edilmiştir. Kurum kapasitesinin üzerinde bulunan mahpus sayısının kalabalıklaşmaya sebep olabileceği ve gerekli tedbirlerin alınması gerektiği değerlendirilmiştir.

18. Kurumda 14 yabancı mahpus bulunduğu ve uyruklarının Pakistan, Gürcistan, Makedonya, Suriye, Fas, Özbekistan, Azerbaycan ve İran olduğu belirtilmiştir.

19. Kurumda bulunan mahpusların bir kısmının Muğla ilinde bulunan diğer ceza infaz kurumlarından nakil geldiği ve mahpusların bir kısmının da tutuklu olarak bulunduğu öğrenilmiştir. İdareden, zaman zaman tutuklu mahpuslar ile hükümlü/hükümlü mahpusların aynı odada bulunabildikleri bilgisi edinilmiştir. Koşullarda² ve odalarda yapılan incelemelerde de hükümlü ve tutuklu mahpusların birlikte kalabildikleri görülmüştür. İdareye bu durum sorulduğunda; Kurumun yüksek güvenliğini olmasından ötürü odalarda kalabalıklaşmaya neden olunmaması için bu yönde bir uygulamaya gidildiği ifade edilmiştir.

3. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

3.1. FİZİKSEL KOŞULLAR

20. Yeni inşa edilen Kurumun fiziksel koşullarının genel olarak iyi olduğu gözlemlenmiştir.

² Koşu: Kışla, okul, tutukevi, hastane vb. kalabalık yerlerde, içinde birçok kimsenin yattığı veya barındığı büyük oda (<https://sozluk.gov.tr/>). Tek mahpusun kaldığı bölümlere oda denilirken birden fazla mahpusun kaldığı yerlere koşu denilmektedir.

- 21.** Kurumda merkezi ısıtma sistemi ile ısınmanın sağlandığı, her oda ve koşuşa petek bulunduğu ve ısı ayarının peteklerden yapılabildiği bilgisi edinilmiştir.
- 22.** Kuruma yeni gelen mahpuslara yatak, nevresim ve yastık verildiği, talep doğrultusunda bu malzemelerin çamaşır atölyesinde yıkandığı öğrenilmiştir. Mahpuslar ile yapılan görüşmelerde de bu konuda bir şikâyet belirtilmemiştir.
- 23.** Kurumun su ihtiyacının yerleşkede bulunan su kuyularından gelen suyun arıtma ünitesinden geçirilerek tekrar sisteme verilmesi ile giderildiği ve şebeke suyuna 3 ayda bir analiz yapıldığı bilgisi edinilmiştir. Muğla Valiliği İl Sağlık Müdürlüğü Muğla Halk Sağlığı Laboratuvarı tarafından düzenlenen analiz raporunda; Kurum şebeke suyunun İnsani Tüketim Amaçlı Sular Hakkında Yönetmelik'e uygun olduğu değerlendirilmiştir. Mahpuslar tarafından suyun düzenli olarak oda ve koşuşlarına verildiği, uzun süreli su kesintilerinin yaşanmadığı ifade edilmiştir. Mahpus başına 200 litre soğuk ve 50 litre sıcak su verildiği belirtilmiştir.
- 24.** Mahpuslarla yapılan görüşmeler esnasında; havalandırma alanlarında çok sayıda böcek bulunduğu görülmüştür. Mahpuslara bu durum sorulduğunda; yağmur yağdığı zamanlarda ortak alanlarda çok sayıda böceğin görüldüğü ve bir süre bu durumun devam ettiğin bilgisi edinilmiştir. İdare ile bu durum paylaşıldığında, her ay düzenli olarak ilaçlamanın yapıldığı ve mahpuslardan kendilerine konu hakkında bir şikâyet gelmediği ifade edilmiştir. İdare tarafından, bu durumun göz önünde bulundurulacağı ve gerekli çalışmaların hayata geçirileceği belirtilmiştir. Kurumda yapılan ilaçlamalara ilişkin ilgili belge incelendiğinde aylık düzenli olarak ilaçlamaların yapıldığı görülmüştür.

3.2. YÖNETİM VE PERSONELİN TUTUMU

- 25.** Kuruma girişlerin Mahkûm Kabul Bölümünden yapıldığı ve burada ilgili mevzuat çerçevesinde infaz ve koruma memurları tarafından üst ve eşya aramalarının yapıldığı bilgisi edinilmiştir. Kuruma gelen mahpusların üzerinde kuruma sokulması yasak madde veya eşya bulunduğuna dair makul şüphe halinde detaylı arama yapıldığı bilgisi edinilmiştir³. Kurumun

³ Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in "Arama, güvenlik tatbikatı ve sayım" başlıklı 34'üncü maddesinin ikinci fıkrası şöyledir: "(2) Hükümlünün üzerinde, kuruma sokulması veya bulundurulması yasak madde veya eşya bulunduğuna dair makul ve ciddi emarelerin varlığı ve bunun başka suretle tespitinin olanaksız olması durumunda, kurum en üst amirinin gerekli görmesi hâlinde, detaylı olarak veya beden çukurlarında aşağıda belirtilen usullere göre arama yapılabilir:

(Değişik: RG-12/11/2021-31657-CK-4773/14 md.) Detaylı arama, hükümlünün utanma duygusunu ihlal etmeyecek şekilde ve görevli dışında kimsenin görmemesini sağlayacak tedbirler alınarak gerçekleştirilir. Arama sırasında hükümlüye tek kullanımlık giyim önlüğü verilir.

Arama sırasında önce bedenin üst kısmındaki giysiler çıkartılır, bedenin alt kısmındaki giysiler üst kısmındaki giysiler giyildikten sonra çıkartılır. Bu giysiler de mutlaka aranır.

(Değişik: RG-12/11/2021-31657-CK-4773/14 md.) Detaylı arama sırasında bedene dokunulmaması için

Mahkûm Kabul Bölümünün farklı günlerdeki kayıtları incelendiğinde; mahpusların üst ve eşya aramalarının genellikle sorunsuz bir şekilde ve kısa bir süre içerisinde tamamlandığı gözlemlenmiştir. Bu bölümde standartlara uygun biçimde tek kullanımlık arama önlüklerinin bulunduğu görülmüştür. Yapılan aramadan sonra mahpusların kalacakları koğuş/oda belirlenene kadar geçici odalarda bulunduruldukları öğrenilmiştir.

3.3. DİSİPLİN VE ŞİKÂyet PROSEDÜRLERİ

26. Mahpusların sayımının sabah saat 08.30'da akşam ise saat 20.00'de gerçekleştirildiği öğrenilmiştir. İlgili mevzuat uyarınca gerekli görüldüğü durumlarda ek sayımların yapıldığı belirtilmiştir. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde; sayımı gerçekleştiren infaz ve koruma memurlarının kendilerine iyi muamelede buldukları ifade edilmiştir.

27. Kurumun koridorlarında, çatısında, dış çevresinde, açık ve kapalı görüş salonlarında ve koğuşların ortak alanlarında kör nokta kalmayacak şekilde 24 saat kamera kaydının alındığı öğrenilmiştir. Tekli odalarda ve geçici odalarda mahremiyetin sağlanması adına kamera bulunmamaktadır. Kamera kayıt süresinin 186 gün olduğu ifade edilmiştir ve kamera odasında yapılan incelemelerle bu bilgi teyit edilmiştir.

28. Kurumda iki adet Doku ve Travma Önleyici Oda bulunduğu görülmüştür. Odaların zemininin yumuşak bir dolgu malzemesinden yapıldığı, duvarlardaki malzemenin ise yeterince yumuşak olmadığı, mahpusların duvarlara vurarak kendilerine zarar verebileceği değerlendirilmiştir. Bu tespit İdare ile paylaşılmıştır. İdare tarafından; Kurumun inşası sırasında yüklenici firmanın bu odaların dizaynını gerçekleştirmesi sebebiyle bu sorunun olduğu ifade edilmiştir. En kısa sürede Doku ve Travma Önleyici Odaların standartlara uygun hale getirileceği belirtilmiştir.

29. Doku ve Travma Önleyici Odalarda mahpusların gün ışığına erişimlerinin sağlanması için bir adet cam bulunmaktadır. Odalarda yapılan ölçümlerde bu camın yerden 1 metre 64 santimetre yüksekliğinde olduğu tespit edilmiştir. Camın yerden yüksekliğinin ortalama bir insanın rahatlıkla ulaşabileceği bir seviyede olduğu değerlendirilmiştir. Doku ve Travma Önleyici Odalara getirilen mahpusların psikolojik durumu ve anlık sahip olabileceği duygular göz önünde bulundurulduğunda camın rahatlıkla erişilebilecek seviyede bulunmasının hem mahpuslar hem

gerekli özen gösterilir ve görevli tarafından eldiven kullanılır. Aranılan kişinin beden çukurlarında bir şeyin bulunduğu dair makul ve ciddi emarelerin bulunması hâlinde öncelikle, hükümlüden madde veya eşyanın kendisi tarafından çıkartılması istenir, aksi hâlde bunun zor kullanılarak gerçekleştirileceği bildirilir. Beden çukurlarındaki arama, cezaevi tabibi tarafından yerine getirilir.

(Değişik: RG-12/11/2021-31657-CK-4773/14 md.) Detaylı arama, mümkün olan en kısa süre içinde bitirilir ve işlem tutanağa bağlanır, tutanakta arama yapan görevliler ile hükümlünün imzası bulunur. Hükümlünün imzadan kaçınması hâlinde bu durum tutanağa geçirilir."

de Kurum personeli için tehlike unsuru oluşturabileceği değerlendirilmiştir. Bu tespit İdare ile paylaşılmıştır. İdare tarafından da camın yüksekliğinin yeterli seviyede olmadığı ifade edilmiş olup kameralar vasıtasıyla mahpusların odalarda bulunduğu süreçte sürekli izlendikleri, tehlike arz eden durumlarda gereken müdahalelerde bulunulduğu belirtilmiştir.

30. Doku ve Travma Önleyici Odalarda; tüm odanın izlenebilmesi amacıyla iki güvenlik kamerasının mevcut olduğu gözlenmiştir. Kamera odasında yapılan incelemelerde odadaki tuvalet alanının dijital karartma yöntemi kullanılarak kapatıldığı görülmüştür.

3.4. SAĞLIK VE PSİKO-SOSYAL SERVİS

31. Sağlık Servisinin, Revir ve Diş Kliniği olmak üzere iki bölümden oluştuğu görülmüştür. Revir bölümünde bir aile hekimi, üç sağlık memuru ve üç infaz ve koruma memuru bulunmakta iken Diş Kliniğinde ise bir diş hekimi ve bir infaz ve koruma memurunun bulunduğu belirtilmiştir. Çalışma saatleri 08:30-17:30 şeklinde düzenlenmiştir. Sağlık Servisi çalışanları ile yapılan görüşmelerde; günde ortalama 50 mahpusun revire çıkmayı talep ettiği öğrenilmiştir. Revire çıkacak mahpusların öncelik sırasının daha önce revire çıktıkları tarih, şikâyetlerinin aciliyeti ve o günkü talep yoğunluğu gibi unsurlar göz önünde bulundurularak belirlendiği ifade edilmiştir.

32. İlaçlar için Sağlık Birimi'nde ayrı bir odanın bulunduğu ve ilaçların düzenli bir şekilde burada muhafaza edildiği görülmüştür. Son kullanma tarihi geçen ilaçların en kısa sürede imha edildiği belirtilmiş olup yapılan incelemelerde de son kullanma tarihi geçmiş bir ilaca rastlanılmamıştır.

33. Soğuk zincir ilaçların ⁴ ilgili prosedürüne uygun bir şekilde eczaneden Kuruma gönderildikten sonra buzdolabına konulduğu bilgisi edinilmiştir. İlaçların reçete edildikten sonra CETAS ⁵ sistemi aracılığıyla eczanelerden temin edildiği öğrenilmiştir. Mahpuslarla yapılan

⁴ İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi Hastanesi Soğuk Zincir İlaçların Kontrolü Talimatı'nın "TANIMLAR" başlıklı bölümünde "Soğuk zincir" şu şekilde tanımlanmıştır: "Üretimden uygulanmasına kadar geçen süreden ısısının (genellikle +2-+8 C) hep sabit kalmasının zorunlu olduğu ürünlerdir. Isı bu seviyelerin altında ya da üstünde olduğunda ürünün etkinliği bozulur.". Adı geçen Belge'nin "Soğuk Zincir İlaçlarının Saklanması" bölümünde yer alan düzenleme şu şekildedir: "5.3.1. Bu ilaçlar buzdolaplarında saklanır, eczane depolarında sadece ilaç saklamak için üretilmiş özel buzdolaplarında saklanır. 5.3.2. İlaç saklanan buzdolaplarında başka hiçbir şey saklanmaz. 5.3.3. Hem soğuk zincir hem uyuşturucu özelliğine sahip ilaçların kilitli dolaplarda saklanması sağlanır. 5.3.4. İlaç saklanan buzdolaplarına sağlık personeli olmayan kişilerin erişimi kısıtlanır. 5.3.5. Hazırlama, taşıma ya da saklama sırasında kırılan, kaybolan ya da soğuk zinciri bozulan ilaçlar için "İlaç Zayi Formu" düzenlenir. 5.3.6. Soğuk zincir ilaçlarda iade kabul edilmez."

⁵ CETAS: Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğü ile birlikte çalışılmış, Türk Eczacıları Birliği öz kaynakları ile geliştirilen, teknik ve bilgi güncellemeleri Türk Eczacıları Birliği tarafından sağlanan Cezaevleri İlaç Takip Sistemidir. Türkiye içinde tutuklu ve hükümlülerin tüm ilaç temin süreçlerini düzenleyen uygulamadır. (<https://cetas.teb.org.tr/>)

görüşmelerde; ilaçların temini hususunda bir sorun yaşamadıkları ve revire çıkma taleplerini ilettikten sonra kısa bir süre içerisinde kendilerine dönüş yapıldığı belirtilmiştir.

34. Kurumda acil bir sağlık sorunu meydana geldiğinde Kurum Aile Hekimi tarafından revirde ilk müdahale yapıldıktan sonra ring aracı ile hastaneye sevklerin yapıldığı bilgisi edinilmiştir. Bunun yanında 112 Acil Çağrı Merkezinin aranarak ambulans vasıtasıyla hastaneye sevklerin de yapıldığı öğrenilmiştir.

35. Psiko-sosyal servis biriminde üç Bireysel Görüşme Odası ve üç Grup Çalışma Odası bulunduğu görülmüştür. Psiko-sosyal servis biriminde biri doğum izninde olmak üzere üç psikolog ve bir sosyal çalışmacının görev yaptığı öğrenilmiştir. Psiko-sosyal servis biriminden Değerlendirme, Profil Araçları ve Rehabilitasyon Programlarının Geliştirilmesi Projesi (DEPAR)⁶ ve Sigara Alkol Madde Bağımlılığı Programı (SAMBA)⁷ gibi iyileştirme programlarının düzenlendiği bilgisi edinilmiştir. Bu programların haftada iki oturum olacak şekilde beş haftada toplam 10 oturum şeklinde planlandığı öğrenilmiştir.

36. Mahpuslarla; Kuruma ilk giriş yapmalarının ardından azami üç gün içinde ilk görüşme gerçekleştirildiği, gerçekleştirilen ilk görüşmeyle birlikte "ilk görüşme formu" doldurulduğu ifade edilmiştir. Günde ortalama 13 mahpus ile görüşme gerçekleştirildiği, her gün 15-20 civarında dilekçe geldiği ve mahpusların şikâyetlerinin genelde uyku problemleri, ailevi sorunlar, dış dünya ile iletişim gibi konular olduğu bilgisi edinilmiştir. İntihar riski bulunan mahpusların aileleri ile iletişime geçilmeye çalışıldığı, bu mahpuslara karşı hassasiyetle yaklaşıldığı ve bu mahpuslarla aynı odada bulunan iyi halli mahpusların bu konuda bilgilendirilerek intihar riski bulunan mahpusun durumunun düzenli olarak takip edildiği öğrenilmiştir. Bu testleri yaptırmak istemeyen mahpuslar için tutanak tutularak Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) sistemine yüklendiği belirtilmiştir.

37. Görüşme gerçekleştirilen psikolog tarafından; güvenlik gerekçesiyle mahpuslarla infaz ve koruma memuru eşliğinde görüşme gerçekleştirildiği bilgisi edinilmiştir. Mahpusların bir kısmı da bu husustaki rahatsızlıklarını iletmışlerdir. İnfaz ve koruma memurlarının görüşme esnasında psikolog ve mahpusun yanında bulunmasına ilişkin mevcut uygulamanın sadece tehlike arz eden

⁶ Farklı suç geçmişlerine sahip hükümlülerin rehabilitasyonunu, tedavisini, topluma başarılı bir şekilde yeniden kazandırılmasını sağlayacak işlevsel bir sistemin geliştirilmesi ve bireyselleştirilmiş bir infaz hizmetinin oluşturulması kapsamında hayata geçirilmiş proje. <https://cte.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/depar-programi>

⁷ Ceza infaz kurumlarında bulunan sigara, alkol ve madde bağımlılarına yönelik yapılan çalışmalarda belirlenen sağlık politikaları doğrultusunda tedavi hizmetleri verilmekte, madde bağımlılığının önlenmesi, tedavi ve rehabilitasyonu çalışmaları üzerinde durulmaktadır. Bu kapsamda ceza infaz kurumlarında psiko-sosyal yardım servisi tarafından "Yapılandırılmış Ruhsal Değerlendirme ve Müdahale Programı (YARDM)" içerisinde sigara bağımlılığı ile ilgili bireysel çalışma üzerine bir modül bulunmakta, ayrıca Sigara Alkol ve Madde Bağımlılığı Programı (SAMBA) grup çalışmaları şeklinde uygulanmaktadır. (<https://cte.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/psiko-sosyal-servis>)

mahpuslar ile görüşme yapılması sırasında sürdürülmesinin uygun olacağı veya olası bir tehlike halini bertaraf etmek üzere psikoloğun masasının kapı önüne alınması, psikoloğun masasının altına bir acil durum butonu yerleştirilmesi gibi alternatif önlemlerin hayata geçirilebileceği değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme Kurum psikoloğu ve İdaresi ile de paylaşılmış olup gerekli düzenlemelerin hayata geçirilmesi için çalışmaların hayata geçirileceği ifade edilmiştir.

3.5. BESLENME

38. Mahpuslara, Kuruma ait mutfakta hazırlanarak odalarına dağıtılmak suretiyle günde üç öğün yemek verildiği öğrenilmiştir.

39. Hazırlanan yemek listelerinde, Sağlık Bakanlığı tarafından belirlenmiş olan günlük minimum tüketilmesi gereken kalori miktarını⁸ karşılamasına dikkat edildiği ve mevsim şartlarına uygun meyve ve sebzelerin yemeklerde tercih edildiği belirtilmiştir.

40. Yapılan gözlemlerde; öğle yemeğinin lezzetinin yerinde ve porsiyonunun ortalama sağlıklı bir kişi için yeterli olduğu değerlendirilmiştir. Görüşme gerçekleştirilen mahpuslardan da yemeklere dair bir şikâyet dile getirilmemiştir. Hastalığı sebebiyle beslenme ihtiyacı bulunan mahpuslar için talepleri doğrultusunda iaşe bedeli uyarınca farklı bir menü hazırlandığı bilgisi edinilmiştir.

3.6. SOSYAL, KÜLTÜREL, MESLEKİ, EĞİTSEL, SPORTİF ETKİNLİKLER VE İŞYURLARI

41. Kurumda dört açık spor sahası ve bir kapalı spor salonu bulunmaktadır. Mahpusların kendileri için hazırlanan aylık program doğrultusunda bu imkânlardan yararlanmakta oldukları öğrenilmiştir. Mahpusların ilgili mevzuat gereği haftada bir saat ve on kişiyi aşmayacak şekilde spor etkinliklerine çıkabildikleri bilgisi edinilmiştir. Yapılan incelemelerde açık spor sahalarının yaklaşık 225 m², kapalı spor salonlarının ise yaklaşık 532 m² olduğu görülmüştür.

42. Kurumda ziyaret tarihi itibarıyla üç atölyenin faaliyet gösterdiği öğrenilmiştir. Bu atölyelerde arıcılık kursu, temizlik ve hijyen kursu verildiği bilgisi edinilmiştir. Atölye faaliyetlerinin belirlenmesi noktasında; mahpuslardan talep dilekçeleri toplandığı, bu dilekçeler doğrultusunda faaliyet programlarının planlandığı belirtilmiştir. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde çok sayıda dilekçe vermelerine rağmen arıcılık kursu faaliyetine katılmadıkları ve kurs faaliyetlerinin sayısının ve niteliğinin yetersiz olduğu ifade edilmiştir. İdare ile bu husus görüşüldüğünde; güvenlik önlemleri nedeniyle kurs faaliyetlerine belirli sayıda ve birbirleriyle anlaşabilen mahpusların çıkarıldığı, yeni kurs programlarının da en kısa zamanda hayata geçirilmesi için çalışmaların yürütüldüğü aktarılmıştır.

⁸ Sağlık Bakanlığı, Toplu Beslenme Sistemleri (Toplu Tüketim Yerleri) İçin Ulusal Menü Planlama ve Uygulama Rehberi, Ankara 2020, s.20-21.

43. Kurumda İşyurdu faaliyetleri kapsamında; Kapalı Ceza İnfaz Kurumu kantini, Açık Ceza İnfaz Kurumu kantini, Ziyaretçi Kabul Bölümü kantini, Çamaşırhane, Terzi atölyesi bulunduğu öğrenilmiştir. Kapalı Ceza İnfaz Kurumunun kantininde beş Kurum personeli ve altı işçi mahpusun, Açık Ceza İnfaz Kurumu ve Ziyaretçi Kabul Bölümü kantininde bir Kurum personeli ve bir işçi mahpusun, Çamaşırhane ve Terzi atölyesinde ise bir Kurum personeli ve bir işçi mahpusun çalıştığı bilgisi edinilmiştir.

44. Kurumda bir kütüphane⁹ bulunmaktadır. Kütüphanede iki infaz ve koruma memurunun tam zamanlı olarak görev yaptığı öğrenilmiştir. Kütüphanedeki kitapların çoğunlukla Bodrum ilçe merkezinde düzenlenen bağış kampanyası ile toplandığı bilgisi edinilmiştir. Dünya edebiyatı, Türk edebiyatı, tarih, dini ilimler başta olmak üzere çeşitli konularda yaklaşık 3000 civarı kitap mevcut olduğu ve kitapların kütüphanecilik sistemine göre düzenli bir biçimde numaralandırılmış ve tasnif edilmiş olduğu gözlemlenmiştir. Bunun yanında ihtiyaç halinde Bodrum Cevat Şakir İlçe Halk Kütüphanesinden de faydalandığı belirtilmiştir. Mahpusların ders kitaplarını, hukuk kitaplarını, dil öğrenme kitaplarını ve dini kitapları sayı sınırı olmaksızın; hikâye, roman türü kitapları en fazla beş adet olacak şekilde odalarında bulundurabildikleri öğrenilmiştir.

45. Kütüphanede yer alacak kitapların Eğitim Kurulu tarafından belirlendiği, kitapların sakıncalı olup olmadığına bakıldığı ve sakıncalı bulunan kitapların kütüphaneye kabul edilmediği öğrenilmiştir¹⁰. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde, kitaplar ve kütüphane hususlarında bir şikâyetle karşılaşılmamıştır.

46. Mahpusların Basın İlan Kurumu tarafından belirlenen ilan yayınlama hakkı bulunan gazete ve dergileri ücreti karşılığında satın alabildikleri belirtilmiştir. Gazete ve dergilerin alım satım

⁹ 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "Kütüphaneden yararlanma" başlıklı 61'inci maddesi şöyledir:

"1 Ceza infaz kurumlarında, kurumun büyüklüğüne göre, kütüphane veya kitaplık oluşturulur. Kütüphanelerde veya kitaplıklarda verilen derslere kaynaklık edecek kitapların yanı sıra olanaklar ölçüsünde hükümlülerin boş zamanlarını değerlendirmelerini, okuma alışkanlığı edinmelerini ve kültür bakımından ufuklarını geliştirmelerini sağlayacak kitaplar da bulundurulur.

2 Hükümlüye kurum kütüphanesinden yararlanma imkânı verilir. (Ek cümle:14/4/20207242/31 md.) Ayrıca, hükümlüler kamu kurum ve kuruluşlarına bağlı kütüphanelerde bulunan ve 62'nci maddedeki şartları taşıyan yayınlardan yararlandırılabilir.

3 Bu hizmet, gezici kitaplıklarla da yerine getirilebilir."

¹⁰ Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in "Eğitim kurulunun görev ve yetkileri" başlıklı 31'inci maddesinin ilgili bölümü şöyledir: "...f) Kurum kitaplık veya kütüphanesine satın alma, bağış ya da ödünç alma gibi yollarla kazandırılacak yayınların tespitini yapmak. g) Kuruma gelen kitabın, kitaplık ya da kütüphaneye kabul edilip edilmemesine karar vermek. ğ) (Değişik: RG-12/11/2021-31657-CK-4773/13 md.) Kuruma gelen her türlü yayının, kurum disiplinini, düzenini veya güvenliğini bozan ya da tehlikeye düşüren, hükümlülerin iyileştirilmesi amacına ulaşmayı zorlaştıran veya müstehcen haber, yazı, fotoğraf ve yorumları kapsayan nitelikte olup olmadığına karar vermek..."

işlemlerinin mahpusların haftalık alışveriş tutarları gözetilerek hesaplarından kesildiği ve günlük olarak dağıtımının gerçekleştirildiği öğrenilmiştir. Mahpusların odalarında yapılan incelemelerde, farklı türlerde pek çok dergiyi ve gazeteyi odalarında bulduklarını görülmüştür. Mahpuslardan da gazete ve dergiye erişim hususunda bir şikâyet gelmemiştir.

47. Odalarda bir televizyon bulunmaktadır. Televizyonda bulunan kanallar şöyledir: TRT 1, ..., ... TV, ... TV, ..., ... TV, ... TV, ..., NTV... TRT HABER, ..., ..., TRT 2, TRT BELGESEL, ..., ..., TRT MÜZİK, ..., TRT DİYANET, TRT SPOR, ..., TRT KÜRDİ, TRT SPOR, ..., ..., MECLİS TV, ..., ..., TRT WORLD, Mahpusların bir kısmı futbol maçlarını izleyebilmek için ilave kanalların da kanal listesine eklenmesini talep etmiştir. İdare ile bu husus paylaşıldığında talep doğrultusunda ve ücretinin ödenmesi koşuluyla bu isteklerin yerine getirilebileceği belirtilmiştir.

3.7. DIŞ DÜNYA İLE İLETİŞİM

48. Kurumda dört SEGBİS odası bulunmaktadır. Bu odalardan üçü aktif bir şekilde kullanılabilirken bir oda gerekli ekipman bulunmadığı için kullanılamamaktadır. Kurumun kapasitesi ve mahpusların hüküm giydiği veya yargılama süreçlerinin devam ettiği suç tipleri de göz önünde bulundurulduğunda SEGBİS için mevcut olan ekipman sayısının yeterli olmadığı değerlendirilmiştir. İdare ile bu durum paylaşıldığında; SEGBİS için ilgili yerlere gerekli ekipman talebinde bulduklarını ancak bir dönüş alamadıkları ifade edilmiştir. Bunun yanında SEGBİS odalarına giden koridorun ve SEGBİS odalarının yeteri kadar temiz olmadığı ve odanın zemininde boya izlerinin bulunduğu gözlenmiştir. İdare tarafından, boya izlerinin Kurumun inşa edilmesi sürecinden kaldığı ve tamamen temizlenmesi için çalışmaların sürdürüldüğü öğrenilmiştir.

49. Kurumda dört eş görüş odası¹¹ bulunmaktadır. Bu odaların kullandırılması, ilgili mevzuat uyarınca ceza infaz kurumları idarelerinin takdirindedir. İdare, Kurumun açıldığı tarihten bu yana eş görüş odalarının hiç kullanılmadığı belirtilmiştir. Mahpusların bir kısmı eş görüş odalarını kullanmak istediklerini belirtmişlerdir.

50. Kurumda üç kapalı görüş odası bulunmaktadır. Bunlardan ikisinin Kurumun zemin katında bir tanesinin ise bir üst katta bulunduğu görülmüştür. Üst katta bulunan kapalı görüş odasında 15 görüş alanı, alt katta bulunan odalarda ise 13 görüş alanı bulunduğu gözlenmiştir. Görüş alanlarına giden yolun zemininde hangi görüş alanının hangi tarafta olduğunu belirten yönlendirici işaretler bulunduğu görülmüştür. Kapalı görüş alanlarında, iki taraf arasında bir cam bulunmaktadır. Mahpuslar ve ziyaretçilerin kendi taraflarında bulunan telefonlara UYAP

¹¹ Hükümlü ve Tutukluların Ödüllendirilmesi Hakkında Yönetmelik'in 11'inci maddesi şöyledir: "Kapalı ceza infaz kurumundaki hükümlü ve tutuklulara, en geç üç ayda bir kez olmak üzere, üç saatten yirmi dört saate kadar eşleriyle kurumun bu tür ziyaretler için ayrılan bölümünde ve personelin yakın nezareti olmaksızın mahrem şekilde eş görüşmesi ödülü verilebilir."

sisteminden kendilerine tahsis edilen şifreleri tuşladıktan sonra konuşmaya başladıkları öğrenilmiştir. İlgili mevzuat uyarınca yalnızca terör suçlarından hüküm giymiş olan mahpusların konuşmalarının dinlendiği, diğer mahpusların konuşmalarının dinlenmediği öğrenilmiştir.

51. Her oda ve koğuş için ziyaret günü planlamalarının farklı olduğu, ziyaret günü planlamalarının mahpusların yakınlarının sağlık durumu, ikamet ettikleri şehir gibi özel durumları göz önünde bulundurularak planlandığı öğrenilmiştir. Ziyaret saatlerinin ise her oda ve koğuş için bir ay öğleden önce bir ay öğleden sonra olacak biçimde ayarlandığı bilgisi edinilmiştir.

52. Kurumun zemin katında toplam 14 avukat görüş odası bulunmaktadır. Avukat görüş odaları camekânlı yapıdadır. Yapılan incelemelerde camekânlı odalardaki sesin dışarıdan duyulmadığı gözlemlenmiştir.

4. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

4.1. DEĞERLENDİRME

53. TİHEK'in UÖM görevi kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek bir iletişim doğrultusunda iş birliği esasına dayanmaktadır. Bu çerçevede Kurum İdaresi ve personelinin ziyaret esnasında gösterdiği iş birliğine açık ve kolaylaştırıcı tutumları memnuniyetle karşılanmıştır.

4.2. TAVSİYELER

4.2.1. KURUM İDARESİNE YÖNELİK TAVSİYELER

54. Hükümlü ve tutuklu mahpusların aynı koğuşta bulundurulmamasına özen gösterilmesi¹²,

55. Koğuş ve odalardaki kalabalıklaşmaya ilişkin gerekli tedbirlerin alınması,

¹² Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in "Kuruma yerleştirme" başlıklı 57'nci maddesi şöyledir: "(1) Hükümlülerin kuruma yerleştirilmesi, 5275 sayılı Kanununun 24'üncü maddesinde belirtilen gruplandırmalara uygun olarak yapılır. Bu yerleştirmede aşağıda sayılan ilkeler uygulanır: a) Hükümlü kadın ve erkekler, mümkün olduğu kadar ayrı kurumlarda bulundurulur. Aynı kurumda barındırılmaları zorunlu ise kadın ve erkeklere ait bölümler birbirlerinden tamamen ayrılır. b) Hükümlü çocuklar ve gençler öncelikli olarak kendilerine ait kurumlarda, mümkün olmadığı takdirde diğerlerinden tamamen ayrı bölümlerde barındırılır. c) Hükümlüler, tutuklulardan ayrı kurumlarda veya tamamen ayrı bölümlerde bulundurulur. ç) Genel kolluk hizmetlerinde veya diğer kamu görevlerinde çalışmış hükümlüler, kurumların ayrı bir bölümünde barındırılır. d) Cinsel yönelimi farklı hükümlülerin diğerlerinden ayrı odalarda kalmaları sağlanır.

(2) Hükümlüler idare tarafından hazırlanan ve koridordaki oda kapılarının yanına asılan resimli yatma planına uygun olarak yerleştirilir."

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

56. Kurumun bulunduğu bölgenin iklim şartları da göz önünde bulundurulduğunda yoğun yağışların akabinde havalandırmada yaşanabilecek böcek sorununa ilişkin gerekli ilaçlamaların yapılması,
 57. Doku ve Travma Önleyici Odanın duvarlarındaki dolgu malzemesinin standartlara uygun sertlik düzeyine getirilmesi ve camın yerden yüksekliğinin ortalama bir insanın rahatlıkla ulaşamayacağı bir yüksekliğe çekilmesi,
 58. Psikolog ile mahpuslar arasındaki görüşmelerin infaz ve koruma memuru olmaksızın ve psikolog için gerekli güvenlik tedbirleri alınarak gerçekleştirilmesi,
 59. Kurumdaki sosyal, kültürel ve mesleki faaliyetlerin imkân çerçevesinde artırılması,
 60. SEGBİS ekipmanı sayısının artırılması ve SEGBİS odalarının temizliğinin düzenli aralıklarla yapılması,
- hususları tavsiye edilmektedir.



TIHEK

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU

SİNCAN ÇOCUK KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU

2023/34

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

KISALTMALAR

CPT	Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
SEGBİS	Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi
UNICEF	Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması
UYAP	Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi

1. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.

2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre Protokolün amacı; "bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, gayriinsanî ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."

3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde Ulusal Önleme Mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2/1-k bendine göre UÖM; "İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi" ifade etmektedir.

4. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda ceza infaz kurumlarına ziyaret gerçekleştirmek TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.

5. 1/6/2005 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 11'inci maddesi uyarınca çocuk kapalı ceza infaz kurumları; "Çocuk tutukluların ya da çocuk eğitimevlerinden disiplin veya diğer nedenlerle kapalı ceza infaz kurumlarına nakillerine karar verilen çocukların barındırıldıkları ve firara karşı engelleri olan iç ve dış güvenlik görevlileri bulunan, eğitim ve öğretime dayalı kurumlardır."

6. Anılan görevin icrası kapsamında 29/12/2022 tarihinde Sincan Çocuk Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna¹ haberli bir ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ziyaret heyetinde; Ulusal Önleme Mekanizması Koordinatörü ..., Hâkim ..., İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcıları ..., ... ve ..., Psikolog ..., Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF) Türkiye Ofisinde görevli ... ve ... ile Ankara Valiliğinden talep edilen bir Hekim ve Psikolog yer almıştır.

¹ Bundan sonra kısaca Kurum olarak ifade edilecektir.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

7. Ziyaret, İdare ile yapılan ön görüşmeyle başlamıştır. Görüşmede; TİHEK Heyeti tarafından, ulusal önleme mekanizması, ziyaretin amacı ve yöntemine ilişkin bilgiler verilmiştir. İdareden Kurum hakkında güncel bilgiler, Kurumun mevcut durumu, özgürlüğünden mahrum bırakılanların sayısı ve sınıflandırmalarına ilişkin bilgiler alınmıştır. İdare ile yapılan görüşmenin ardından Ziyaret Heyeti ikiye ayrılarak ünitelerin bulunduğu alan ve eklentilerde ve toplu kullanım alanlarında incelemelerde bulunmuştur. Özgürlüğünden mahrum bırakılanların yerleşim planına ilişkin alınan belge üzerinden İdarenin dahli olmadan farklı suç tiplerine göre üniteler rastgele seçilerek infaz ve koruma memurları ve diğer idari personel bulunmaksızın ünite içerisinde ve diğer alanlarda özgürlüğünden mahrum bırakılanlarla birebir ve toplu görüşmeler yapılmıştır. Görüşme yapılan kişilere TİHEK hakkında genel bilgi verilmiş, ziyaretin amacı ve kapsamı belirtilmiş; gizliliğe riayet edilerek rapor hazırlanacağı hususu aktarılmıştır. Ziyaret bitiminde İdare ile son bir toplantı yapılmış; ilk tespit ve gözlemler ile acil olduğu değerlendirilen hususlar paylaşılmış; ziyaret sonrası hazırlanacak raporun İdare ve ilgili kurumlarla paylaşılarak tavsiyelerin takip edileceği ve takip ziyareti de yapılabileceği bilgisi verilmiş; ilgili bilgi ve belgeler alınarak ziyaret sonlandırılmıştır.

8. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 18/1/2022 tarih ve 2022/43 sayılı Kurul kararı ve Başkanlık Makamınının 26/12/2022 tarihli ve 17455 sayılı oluruna istinaden 29/12/2022 tarihinde, Sincan Çocuk Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna gerçekleştirilen izleme ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. KURUM HAKKINDA GENEL BİLGİLER

9. Kurum, Sincan Ceza İnfaz Kurumları Kampüsü içerisinde yer almakta olup 30/6/2006 tarihinde faaliyete başlamıştır. 30.999 metrekare kapalı alan üzerine inşa edilen Kurum A, B, C ve D blok şeklinde dört farklı bloktan oluşmaktadır. A, B ve C blokları özgürlüğünden mahrum bırakılanların barınmasında, D blok ise idari hizmetlerin yürütülmesinde kullanılmaktadır.

10. Kurumda dokuzar kişilik 36 ünite, iki geçici ünite, iki engelli odası, 12 müşahede odası ve iki sert strafor kaplı yalıtımlı özel oda² bulunmaktadır.

11. Kurumda her blokta 12 adet ünite olup, bir ünitenin içerisinde dokuz adet olmak üzere toplam 108 adet tek kişilik oda bulunmaktadır. Her bir ünite toplam 297 metrekaredir.

12. Kurumda; 16 adet derslik, bir adet çok amaçlı kapalı spor salonu, bir adet açık halı saha, bir adet toprak saha, bir adet kütüphane, üç adet açık görüş alanı, üç adet kapalı görüş alanı, sekiz adet avukat

² Yumuşak oda ve süngerli oda olarak da bilinmektedir.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

görüşme odası, iki adet Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS) odası, bir adet revir, bir adet yataklı revir ünitesi, bir adet diş ünitesi, bir adet mescit, üç adet aile görüşme odası, üç adet hobi bahçesi bulunmaktadır.

2.2. KURUM PERSONELİ

13. Kurumda 221 personel görev yapmaktadır. Personelin görev dağılımı şu şekildedir:

ÜN VAN	SAYI
Kurum Müdürü	1
Kurum İkinci Müdürü	2
İdare Memuru	1
Diş Hekimi	1
Öğretmen	3
Psikolog	4
Sosyal Çalışmacı	2
İnfaz ve Koruma Başmuru	5
İnfaz ve Koruma Başmuru Vekili	4
İnfaz ve Koruma Memuru	104
İnfaz ve Koruma Memuru (4/B)	84
Bilgisayar İşletmeni	1
Memur	1
Sağlık Memuru	2
Sağlık Memuru (4/B)	1
Elektronik Teknisyeni	1
Sıhhi Tesisat Teknisyeni	1
Santral Memuru	1
Hizmetli	2
TOPLAM	221

14. Özgürlüğünden mahrum bırakılanların akran şiddeti ve baskısı görmemeleri için her üniteye grup lideri olarak infaz ve koruma memurları görev yapmaktadır. Grup lideri görevindeki personel dört vardiya olarak çalışmakta olup toplamda 88 grup lideri mevcuttur.

2.3. ÖZGÜRLÜĞÜNDEN MAHRUM BIRAKILANLAR

15. Kurumda, 12-18 yaş arası suça sürüklenmiş çocuklar ile Kurumun iyi halli olan gençlerden seçtiği iş yurtlarında çalıştırılan 18-21 yaş arası gençler bulunmaktadır.

16. Kurum kapasitesi 324 kişi olup ziyaret tarihinde 30'u hükümlü, 196'sı tutuklu ve 20'si hüküm özlü olmak üzere toplam 246 özgürlüğünden mahrum bırakılan bulunmaktadır. Bu kişilerden 231'i çocuk, 15'i gençtir.

17. Kurumda Suriye, Irak ve Afganistan uyruklu 39 yabancı özgürlüğünden mahrum bırakılan bulunmaktadır.

18. Kurumda engelli özgürlüğünden mahrum bırakılan bulunmamaktadır.

3. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

3.1. FİZİKSEL KOŞULLAR

19. Kurumdaki ünitelerin iki katlı olduğu; üst katta beş oda, alt katta ise dört oda ve havalandırma bahçesi olduğu; ortak yaşam alanında ise (Heyet tarafından cihaz ile yapılan ölçümde 55 m²) yere sabitlenmiş oturaklar, televizyon, masa tenisi, buzdolabı, çamaşır makinesi, eşya dolabı, çalışma masası, görüntülü görüşme kabini olduğu görülmüştür. Kurumda barındırılan her çocuğun kendi odasında bir tuvalet bir banyo bir lavabo ve ortak yaşam alanında bir mutfak lavabosu bulunduğu; odalarda ise parmaklıklı bir pencere, bir yatak, bir nevresim, bir yastık ve iki battaniye bulunduğu görülmüştür. Ayrıca kişisel eşyaların konulabileceği demir dolaplar da mevcuttur. Banyolardaki duş başlıklarının ise duvara sabitlendiği gözlemlenmiştir.

20. Ünite içerisinde grup lideri olarak görev yapan infaz ve koruma memurunun beklediği kırılmaz cam ile çevrelenmiş bir kabin bulunduğu; ünitelerde bulunan her odada ve ortak yaşam alanında çağrı butonu bulunduğu görülmüştür. Ziyaret edilen ünitelerdeki çağrı butonlarının çalışır durumda olduğu tespit edilmiştir. Her odanın kapısı, grup lideri olan infaz ve koruma memuru tarafından açılıp kapanabilen elektronik kapıdır.

21. İdare tarafından havalandırma bahçelerinin kış aylarında 07:00-16:30, yaz aylarında ise 07:00-19:30 saat aralığında kullanıldığı ifade edilmiştir. Odalar ise sabah 07:30'da açılıp gece 23:00'da kapanmaktadır. Gün içerisinde çocuklar ortak yaşam alanlarında, havalandırma bahçesinde, kurs ve etkinliklerde vakitlerini geçirmektedir. İdare, her odaya sadece odada kalan çocuğun girebildiğini, başka bir çocuğunun girmesine izin verilmediğini belirtmiştir. Görüşme yapılan çocuklar odaların yalnızca tuvalet ihtiyacı olduğunda açıldığını, grup liderinin kimi zaman üniteye bulunmaması sebebiyle beklemek zorunda kaldıklarını, personelin tutumuna göre durumun değiştiğini ifade etmiştir. İdare tarafından sık sık tuvalete gitme bahanesiyle personeli sürekli meşgul etmenin önüne geçmek amacıyla oda kapısının açılmasının sınırlandırıldığı ifade edilmiştir.

22. İdare, ortak yaşam alanlarının temizliğinin iş bölümü şeklinde, malzemesi Kurumca karşılanarak ünitelerde kalan çocuklar tarafından yapıldığını; kişisel olarak kaldıkları odaların temizliğinin ise yine odada kalan çocuk tarafından yapıldığını belirtmiştir. Görüşme yapılan çocuklar temizlik

malzemelerinin İdare tarafından verildiğini, ünitelerin temizliğini kendi aralarında sıra ile yaptıklarını ifade etmiştir.

23. Kurumda bulunan iki engelli odası ziyaret edilmiş olup odaların engelli bireylerin kullanımına uygun olduğu görülmüştür.

24. Kurumda bulunan yumuşak odalar ziyaret edilmiş, zemininin sert ve koyu mavi renk ile kaplanmasından dolayı karanlık olduğu gözlemlenmiştir. Kayıt defterleri incelendiğinde yumuşak odada tutulma sürelerinin yaklaşık bir saat olduğu, bir çocuğun bir gün süre ile tutulduğu, bazı kayıtların ise düzenli tutulmadığı görülmüştür. İdare tarafından, 13/12/2004 tarih ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "Kısıtlayıcı önlemler" başlıklı 115'inci maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde yer alan "Gerekliyse kendisine veya başkalarına zarar vermesini önleyici biçimde hazırlanmış özel bir odada barındırılması ve kaldığı odanın kamera ile izlenmesi" hükmü ve çocuk hakkında Psiko-Sosyal Servis Birimince hazırlanan rapor kapsamında uygulamanın yapıldığı, bu odada tutulan çocuğun belirli aralıklarla kontrol edildiği, havalandırmaya çıkarıldığı ifade edilmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından İdareye yumuşak odanın kullanımının en aza indirilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

25. Kurumda toplam 404 adet güvenlik kamerası bulunmakta olup odalar hariç ünite içerisi, açık ve kapalı bütün alanlar yedi gün 24 saat kamera ile izlenmektedir. Ünite içerisi ayrıca grup lideri tarafından da izlenmektedir. Kamera görüntüleri cihaz kapasitesine bağlı olarak altı ay süre ile saklanmaktadır. Ziyaret edilen ünitelerde bir oda kapısı açıldığında kapının arkasının kör nokta olarak kaldığı görülmüş olup karşı açıdan da kamera eklenmesi gerektiği değerlendirilmiştir. Ani müdahale odası önü ve mahkûm kabul kısmının giriş ve çıkışında da kameraların olmadığı görülmüş ve İdareye bu durum aktarılmıştır. İdare, personelle güven esaslı çalışmak durumunda olduklarını, her yere kamera takılmasının mümkün olmadığını ifade etmiştir.

26. Kurumun ısıtması Sincan Açık Ceza İnfaz Kurumu ısı merkezi tarafından ısıtma tesisatlarına sıcak su verilerek sağlanmaktadır. Ziyaret edilen ünitelerin çoğunluğunda ortak yaşam alanlarındaki peteklerin yeteri kadar ısıtmadığı, bazı odalardaki peteklerin bozuk olduğu, pencere kenarlarından soğuk havanın geldiği ve bu sebeple çocukların kabanla oturdukları görülmüştür. İdare tarafından ısınma sorunu olan ünitelerdeki pencere kenarlarına yönelik yalıtım işlemlerinin yapılmaya başlandığı ve ısınma sorununa yönelik genel tadilat yapılması gerektiği belirtilmiştir. Ziyaret sonrası İdare tarafından iletilen bilgide pencere kenarlarına yönelik yalıtım işlemlerinin tamamlandığı, ısınma sorununa ilişkin genel tadilat yapılması için ödenek talebinde bulunulduğu aktarılmıştır.

27. Soğuk ve sıcak su ihtiyacı Sincan Açık Ceza İnfaz Kurumu arıtma tesisinden 24 saat boyunca kota sınırı olmaksızın sağlanmaktadır. Görüşme yapılan çocuklar istedikleri zaman suya erişimleri olduğunu ve su kotasının olmadığını belirtmişlerdir.

28. Kurumda 38 adet çamaşır makinası bulunmaktadır. İdare tarafından, ünitelerin ortak yaşam alanlarında çamaşır makinası bulunduğu, zaman ve kota sınırı olmaksızın çocukların kullanabildiği ifade edilmiştir. Ziyaret edilen ünitelerde çamaşır makinesi olduğu görülmüştür. Görüşme yapılan çocuklar da çamaşırlarını istedikleri zaman yıkayabildiklerini ve herhangi bir sınır olmadığını belirtmiştir.

3.2. YÖNETİM VE PERSONELİN TUTUMU

29. İdare tarafından özgürlüğünden mahrum bırakılanların Kuruma girişlerinin Mahkûm Kabul Birimi tarafından yapıldığı, aramaların arama odalarında mevzuata uygun şekilde gerçekleştirildiği ifade edilmiştir. Kurumda beş ve yedi kişi kapasiteli olmak üzere iki adet geçici oda bulunmakta olup; ilk olarak özgürlüğünden mahrum bırakılanlar bu odalarda iki- üç gün kalmakta akabinde suç türüne ve özel durumuna göre uygun üniteye yerleştirilmektedir. Görüşme gerçekleştirilen çocuklar önlük olmaksızın iç çamaşırı ile olacak şekilde aramaların yapıldığını ifade etmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından Mahkûm Kabul Biriminde yapılan incelemede önlük bulunmadığı görülmüştür.

30. İdare tarafından, Kuruma ilk kabul işlemleri sırasında yabancı uyruklu çocukların yeterli Türkçe bilmemesi halinde kendi ana dillerine çevirisi yapılmış şekilde yazılı olarak hazırlanan bilgilendirmelerin yapıldığı, okuma-yazması olmayanlara ise personel tarafından sözlü şekilde bilgilendirme yapıldığı belirtilmiştir. Mahkûm Kabul Biriminde, çocukların haklarını ve sorumluluklarını anlayabilecekleri seviyede Türkçe ve İngilizce dilinde kitapçıkların yer aldığı görülmüştür. İdare tarafından Arapça dilinde kitapçıkların da mevcut olduğu ama bittiği, tekrar temin edileceği ifade edilmiştir.

31. Kurumda Türkçe bilmeyen çocukların iletişimlerini aynı dili bilen ve Türkçe konuşabilen başka bir çocuk vasıtasıyla kurmaya çalıştığı gözlemlenmiştir. İdare tarafından Kurumda tercüman bulunmadığı ifade edilmiştir.

32. İdare, Kurumun hassas gruplara mensup çocuklara yönelik faaliyet göstermesi sebebiyle personelin ARDİÇ³ ve Bireyselleştirilmiş İyileştirme Sistemi gibi eğitimleri almasının önemli olduğunu ancak bu eğitimleri henüz personelin %10'unun aldığını ve bu kapsamda personele yönelik meslek içi eğitim programlarının düzenlendiğini ve eğitimlerin devam ettiğini belirtmiştir.

33. İdare, Kurumdaki çocuklarla grup liderlerinin ilgilendiğini ve çocukların herhangi bir talebi veya şikâyeti olduğunda ilgili birimlerle görüşme yapması sağlandığını belirtmiştir. Kurumda görüşme yapılan infaz ve koruma memurları, bir grup liderinin iki üniteyle ilgilenmesi sebebiyle üniteadaki çocuklarla çok fazla ilgilenemediklerini, bir ünite beklenildiğinde diğerinin boş kalmak zorunda

³ Ceza infaz kurumlarında bulunan çocukların topluma kazandırılması için çalışan personelin psiko-sosyal ve yönetim becerilerinin güçlendirilmesi amacıyla geliştirilen bir hizmet içi eğitim programıdır.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

kaldığını ifade etmiştir. Görüşme yapılan çocuklar da kimi zaman grup liderleri ile sohbetler yapıldığını ama grup liderleri iki üniteyle ilgilendiği için fazla vakit ayıramadıklarını ifade etmiştir. Kurumda 36 ünite olup dört vardiyaya göre çalışıldığı için 144 grup lideri olması gerekmektedir. İdare ile yapılan görüşmede Kurumda çalışan 40 personelin geçici görevle başka kurumlara geçtiği, personel eksikliği için talepte bulunulduğu, henüz bir atamanın yapılmadığı belirtilmiştir. İdare tarafından Kuruma gönderilen bilgi ve belgelerde ihtiyaç duyulan personel sayısı şu şekilde belirtilmiştir:

ÜN VAN	CİNSİYET	İHTİYAÇ DUYULAN PERSONEL SAYISI
İnfaz ve Koruma Başm emuru	Erkek	3
İnfaz ve Koruma Memuru	Erkek	43
Bilgisayar İşletmeni	Cinsiyet fark etmeksizin	1
Sayman	Cinsiyet fark etmeksizin	1
Elektrik Teknisyeni	Cinsiyet fark etmeksizin	1

3.3. DİSİPLİN VE ŞİKÂYET PROSEDÜRLERİ

34. İdare tarafından, Kurumdaki özgürlüğünden mahrum bırakılanların gün içerisinde toplam üç defa sayımının yapıldığı, sabah ve gece nöbet değişimlerinde ise nöbete gelen vardiyanın sayım yaparak nöbeti teslim aldığı belirtilmiştir.

35. İdare tarafından, çocukların vermiş olduğu dilekçelerin blok sorumlusu başmemurlarının kontrolü ve nöbetçi müdürün havalesi ile dilekçe kayıt defterine işlenip ilgili birimlere imza karşılığı teslim edildiği; akabinde ilgili Birimce dilekçe sahibi çocukla görüşme yapıldığı, çocuğun ihtiyacı veya talebi karşılandıktan sonra dilekçenin imza onaylı şekilde Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden çocuğun dosyasına kaydedildiği ifade edilmiştir. Görüşme yapılan çocuklar herhangi bir talepleri olduğunda dilekçe yazdıklarını ifade etmişlerdir.

36. Kurumda son bir yıl içerisinde yaşanan ve ilgili mercilere bildirilen 86 adli vaka olmuştur. Son bir yıl içerisinde kötü muamele iddiasıyla üç çocuğun başvurusu üzerine üç personel hakkında soruşturma başlatılmıştır. Birinci olay hakkında Ankara Batı Cumhuriyet Başsavcılığı kovuşturmaya yer olmadığına dair karar vermiş olup idari yönden inceleme süreci devam etmektedir. İkinci olay hakkında ise Ankara Cumhuriyet Başsavcılığınca soruşturma süreci devam etmek olup idari yönden disiplin cezası verilmesine yer olmadığına karar verilmiştir. Üçüncü olay hakkında ise personelin soruşturma süreci devam etmekte olup personel farklı ceza infaz kurumuna geçmiştir.

3.4. BESLENME

37. İdare, Kuruma yemeklerin Sincan Açık Ceza İnfaz Kurumundan geldiğini, yemeklerin üç ana, bir ara öğün şeklinde ünitelere eşit şekilde dağıtıldığını, hekim tarafından hastalık vb. nedenlerle özel beslenme ihtiyacı olanlara yönelik diyet listeleri düzenlendiğini, ifade etmiştir. Görüşme yapılan

çocuklar yemeklerden memnun olduklarını, ara öğünlerde kek, meyve suyu, kuruyemiş gibi ürünlerin verildiğini belirtmiştir.

38. Görüşme yapılan çocuklar, içme suyunu ünite ortak yaşam alanındaki mutfak bataryasından veya kantinden satın alınan pet şişe sularla sağladıklarını ifade etmiştir.

39. Kurumda bir kantin bulunmaktadır. Görüşme yapılan çocuklar Pazartesi ve Perşembe günlerinin kantin günü olarak belirlendiğini, dilekçe ile talepte bulduklarını ifade etmiş, kantin fiyatlarının ise pahalı olmasından yakınmışlardır. Ziyaret Heyeti tarafından kantinde yapılan incelemede yeterli çeşitte ürün bulunduğu ve fiyatların piyasa fiyatlarına benzer şekilde olduğu değerlendirilmiştir.

3.5. SAĞLIK

40. Kurum Sağlık Birimi; hekim muayene odası, yataklı revir, diş ünitesi ve revir olarak dört bölümden oluşmaktadır. İdare tarafından, Birimde bir hekim ve yardımcı personeli, bir diş hekimi, üç sağlık memuru ve iki infaz ve koruma memuru çalıştığı; hekim ve yardımcı personelinin haftada iki yarım gün, diğer personelin mesai saatlerine (hafta içi 08:00-12:00 ile 13:00-17:00 arası) göre çalıştığı belirtilmiştir.

41. İdare ile yapılan görüşmede, Kurumda revire çıkma taleplerinin dilekçe ile alındığı ve günde ortalama 20 çocuğun revire çıktığı, hastaneye sevklerin planlama yapıp jandarma nezaretinde gerçekleştiği, acil durumda ise bekleme olmaksızın hekim ile görüşmenin sağlandığı ve duruma göre ambulans çağırılarak hastaneye sevk yapıldığı ifade edilmiştir.

42. Sağlık Biriminde yapılan görüşmede çocukların sağlık geçmişlerinin bilinmemesi sebebiyle tedavi süreçlerinin uzadığı, Sağlık Bakanlığının kullandığı Aile Hekimliği Bilgi Sistemine Adalet Bakanlığının entegre olması durumunda geçmiş sağlık kayıtlarına ulaşılmasının faydalı olabileceği dile getirilmiştir.

43. Diş hekimi ile yapılan görüşmede; Kurumdaki diş ünitesinde dolgu, kanal tedavisi ve diş çekimi gibi işlemler yaptığını; diğer işlemler ve acil durumlarda hastayı Kampüs hastanesine sevk ettiğini belirtmiştir.

44. Kurum revirinde bulunan ilaçların kilitli dolap içerisinde muhafaza edildiği görülmüştür. Sağlık Biriminde yapılan görüşmede; Kurum ve hastane hekimi tarafından yazılan ilaçların reçeteler aracılığıyla anlaşmalı eczanelerden tedarik edilip Cezaevi Reçete Takip Sistemi'nden kontrol edilerek kabul edildiği; Kurum revirinde ilaçların hazırlandığı, günlük olarak bloklara dağıtıldığı ve görevli personel tarafından içilip içilmediğinin kontrol edildiği ifade edilmiştir.

3.6. PSİKO-SOSYAL SERVİS HİZMETLERİ

45. Psiko-Sosyal Servis Birimi iki psikolog, dört sosyal çalışmacı ve iki infaz ve koruma memuru ile hizmet vermektedir. Birimde yapılan görüşmede, Kuruma yeni giriş yapan ve mevcut çocuklar için tanıma, tanıtma, yönlendirme, izleme, değerlendirme faaliyetleri, bireysel ve aile görüşmeleri, sosyal destek ve koordinasyon faaliyetleri, grup çalışmaları, personel görüşmeleri ve danışmanlık faaliyetleri yürütüldüğü ifade edilmiştir. Ayrıca mahkemelerin istemiş oldukları Sosyal İnceleme Raporu ve Sosyo Ekonomik Durum Raporunu hazırladıkları belirtilmiştir.

46. Birimde yapılan görüşmede; haftalık ortalama 100 çocuğun dilekçe veya grup liderine sözlü olarak görüşme talebinde bulunduğu; ayrıca görüşme talebi olmasa da haftalık ortalama 25 çocuk ile Kuruma kabul, takip altında tutulma veya İdarenin yönlendirmesi sebepleri ile görüşmeler yapıldığı ifade edilmiştir.

47. Psiko-Sosyal Servis Birimi tarafından tutulan kayıt defterlerinde 2022 yılı içerisinde 5159 bireysel görüşme, 1387 aile telefon görüşmesi, 16 kez aile ile Kurum görüşmesi yapıldığı ve ayrıca 16 grup çalışması ile 141 çocuğun grup çalışmasından faydalandığı görülmüştür. Aile görüşmelerinde aileye telefon ile ulaşılarak bilgi verildiği ve ayrıca ailenin Kurumu aradığında çocuğu hakkında bilgi verildiği ifade edilmiştir.

48. Kurumda maddi durumu iyi olmayan çocuklar için kıyafet ve para yardımı yapıldığı kayıt defterlerinde görülmüştür. Kuruma girmeden önce Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bünyesinde kalan çocuklar için Bakanlık ile iletişim kurulduğu, ancak çocuk hakkında koruma kararına erişemedikleri için çocukların harçlarına ulaşmada sıkıntı yaşandığı ifade edilmiştir.

49. Birimde yapılan görüşmede; Kurumda çocukların genellikle uykusuzluk, madde bağımlılığı ve Kuruma alışma gibi problemler yaşadığı ifade edilmiştir. Madde bağımlılığı olan çocukların tedavilerinin yapıldığı, ilaçlarının günlük olarak grup lideri tarafından içirildiği ve ayrıca Kurumda sigara içilmesinin yasak olduğu belirtilmiştir.

3.7. EĞİTSEL, SOSYAL, KÜLTÜREL, MESLEKİ VE SPORİF FAALİYETLER

50. Eğitim ve Öğretim Servisinde üç öğretmen, bir vaiz, iki eğitim ve öğretim servis personeli, bir manevi rehberlik birim personeli ve bir kütüphane personeli görev yapmaktadır.

51. Ziyaret heyeti tarafından kayıt defterlerinde Kurumda okuma-yazma bilmeyen 48, örgün eğitime kayıtlı 53, Açık Öğretim Ortaokuluna kayıtlı 15 ve Açık Öğretim Lisesine kayıtlı 78 olmak üzere toplam 194 özgürlüğünden mahrum bırakılan bulunduğu görülmüştür. Diğer kalanların ise kayıt süreci devam etmektedir.

52. Eğitim ve Öğretim Servisi tarafından Kuruma yeni gelen çocuklarla görüşme yapıldığı ve eğitim durumlarının tespit edildiği ifade edilmiştir. Okuma yazma ihtiyacı olanlar için I. Kademe ve II. Kademe

Okuma-Yazma Kursları açıldığı; Açık Öğretim Ortaokul ve Açık Öğretim Lisesi öğrencilerinin yeni kayıt, kayıt yenileme ve sınav işlemlerinin yapıldığı belirtilmiştir.

53. İdare tarafından, eğitim ve öğretim çalışmalarının yürütülmesi sırasında ihtiyaç duyulan kitapların Millî Eğitim Bakanlığı Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü ve Sincan Halk Eğitim Merkezi aracılığı ile tedarik edildiği aktarılmıştır.

54. İdare, çocukların kitap taleplerinin Kurum kütüphanesinden karşılandığını, kütüphanede 7208 kitap bulunduğunu, her çocuğun haftada 2 kitap alabildiğini ve çocukların odalarında istedikleri kadar kitap buldurabildiklerini ifade etmiştir. Ayrıca çocukların talepleri doğrultusunda Sincan Adalet İl Halk Kütüphanesinden on beş günde bir üç adet kitap temin edilebildiği belirtilmiştir.

55. Kurumda bulunan çocuklar için Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü tarafından yayımlanan Sesleniş Gazetesi, Değer Dergisi, Değer Çocuk dergilerinden; Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu tarafından Bilim ve Teknik, Bilim Çocuk, Meraklı Minik dergilerinden ve Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından Diyanet Aile, Diyanet Aylık Dergi, Diyanet Çocuk, Geçerken dergilerinden gönderildiği ifade edilmiştir.

56. Ziyaret heyeti tarafından Kurumdaki çocukların, ortak yaşam alanlarında yer alan televizyon aracılığıyla merkezi yayın sistemi üzerinden radyo ve televizyon kanallarına erişim sağladıkları gözlemlenmiştir. İdare tarafından kanalların anket yapılarak belirlendiği aktarılmıştır. Kurumda biri idari kanal olmak üzere toplam yirmi kanal bulunmaktadır. Ziyaret edilen ünitelerde bazı kanalların çekmediği, TRT EBA kanalının bulunmadığı ve bazı ünitelerde televizyon kumandasının olmadığı görülmüştür. İdare tarafından kanallar için her televizyonda ayrı ayrı güncellemenin yapılması gerektiği, konu ile ilgili grup liderlerinin ilgileneceği ve kumandanın temin edileceği ifade edilmiştir.

57. Kurumdaki kurs faaliyetleri, Sincan Halk Eğitim Merkezinden görevlendirilen usta öğretici/öğretmenler aracılığı ile yapılmaktadır. Bu kapsamda; elektrik kursu, bakır işlemciliği kursu, berber eğitim kursu, çini işlemciliği kursu, düz dikiş makinesi kursu, bilgisayar kursu, okuma yazma kursu, ahşap boyama kursu, yağlı boya resim kursu, takı tasarım kursu, drama kursu, Kur'an-ı Kerim okuma kursu yapılmaktadır. Görüşme yapılan çocuklar kurs faaliyetlerinin yeterli olduğunu ve memnun olduklarını ifade etmiştir. Görüşme yapılan öğretmenler ise daha fazla faaliyet yapmak istediklerini ancak halk eğitimden usta öğretici bulmakta sıkıntı yaşadıklarını, örneğin bağlama aldıklarını ancak usta öğretici bulamadıklarını aktarmışlardır.

58. Kurumda İş Yurdu Müdürlüğüne bağlı olarak terzi, çini ve seramik, bakır ve alüminyum folyo işlemciliği, fotoğraf, anahtar yapım atölyesi faaliyet göstermektedir. İşçi koğuşunda bulunan gençlerle yapılan görüşmede haftada altı gün çalışıp bir gün izinli olduklarını ifade etmişlerdir.

59. Kurumda kapalı spor salonu ve açık toprak saha mevcut olup İdare, çocukların hazırlanan programlara göre bu alanlardan faydalandırıldığını ifade etmiştir. Görüşme yapılan çocuklar da spora

çıktıklarını, voleybol turnuvası yapıldığını ve ödül olarak top ve forma hediye edildiğini ifade etmişlerdir.

60. Bilgisayar sınıfı ziyaret esnasında gezilmiş, odada bulunan 14 adet bilgisayarın sınavlar için kullanıldığı Kurum personeli tarafından ifade edilmiştir.

3.8. DIŞ DÜNYA İLE İLETİŞİM

61. Kurumda A, B ve C blok olmak üzere üçer adet açık ve kapalı görüş bölümü, kapalı görüş bölümünün her birinde yedişer adet görüş kabini vardır. İdare, çocukların her hafta açık ziyaret, gençlerin ise ayda bir açık ziyaret diğer haftalar ise kapalı ziyaret gerçekleştirdiğini ifade etmiştir. Görüşme yapılan çocuklar da ziyaret günlerinde aileleri ile görüşebildiklerini belirtmiştir. İdare tarafından ekonomik durumu uygun olmayan ailelerin yol ücretlerinin karşılanması amacıyla Türk Kızılay'ı ile protokol imzalandığı ve ihtiyaçların giderildiği ifade edilmiştir.

62. Kurumda üç adet aile görüşme odası olup İdare, görüşmelerin yaklaşık 3 ila 5 saat sürdüğünü, bir yıl içerisinde 16 adet aile görüşmesinin yapıldığını ifade etmiştir. Görüşme yapılan çocuklardan bazıları; aile görüşmesinden haberdar olmadıklarını ve hiç kullanmadıklarını ifade etmiştir. Kurum tarafından çocuklara bilgi amaçlı verilen belgelerde aile görüşü yapılabileceğine yer verildiği görülmüştür.

63. İdare tarafından, Kurumda bulunan çocukların mektuplarının Adalet Bakanlığı ile Türk Kızılay'ı arasında imzalanan protokol gereği ücretsiz gönderildiği ifade edilmiştir. Ayrıca 2017 yılında Evrensel Posta Hizmetleri Yönetmeliği'nin 6'ncı maddesinin üçüncü fıkrasında yapılan değişiklikle "çocuk hükümlü ve tutukluların, devlet güvencesi altındaki çocukların gönderileri özel hizmet ücretleri hariç, posta ücretinden muaftır" hükmü eklenmiştir. Görüşme yapılan çocuklar da ücretsiz şekilde mektup gönderebildiklerini belirtmiştir.

64. İdare tarafından, Kurumda toplamda on adet ankesörlü telefon bulunduğu; belirlenen görüşme gün ve saatlerinde haftada bir kez on dakika görüşme yapılabildiği aktarılmıştır. Kurumda, her bir ünite içerisinde bir adet olmak üzere görüntülü telefon görüşme yapılması için toplamda 40 adet kiosk cihazı bulunmaktadır. İdare tarafından, haftalık olarak gençlerin 30 dakika, çocukların 60 dakika hakları bulunduğu; o hafta içerisinde ziyaret görüşü gerçekleştirilemediği takdirde ilave görüşme hakkı tanındığı ifade edilmiştir. Kayıt defterlerinde maddi durumu iyi olmayan çocukların görüntülü görüşmeden faydalanması için maddi yardım yapıldığı görülmüştür. Görüşme yapılan çocuklar nasıl görüşme yapılacağını ve sisteme nasıl giriş yapılacağını üniteadaki diğer çocuklardan öğrendiklerini, cihazda parmak izi okumama gibi teknik sorunların yaşandığını, İdareye bu konu hakkında dilekçe vereceklerini ifade etmiştir.

65. Kurumda avukat görüşme odaları ziyaret edilmiş, odaların iki bölümden oluşup her bölümde dört avukat görüşme kabininin bulunduğu görülmüştür. Görüşme yapılan çocukların çoğu barodan atanan

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

avukat ile görüşmediklerini ve bu konuda bilgi sahibi olmadıklarını; özel avukatı olan çocuklar ise görüşme yapabildiklerini ifade etmiştir.

4. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

4.1. DEĞERLENDİRME

66. Ziyaretin gerçekleştirilmesinde, ziyaret süresince her türlü kolaylığın sağlanmasında, ziyaretin bitimine müteakip İdare ile yapılan görüşmelerde acil olarak iletilen tavsiyelerin yaşama geçirilmesi için devam eden diyalog süreci ile işkence ve kötü muamelenin önlenmesi için gerekli iş birliğine yönelik Kurum İdaresinin açık tutumu tarafımızca olumlu olarak değerlendirilmiştir.

67. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu tarafından 9/1/2019 tarihinde Sincan Çocuk Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna bir ziyaret düzenlenmiştir. Ziyarete ilişkin gözlem ve tavsiyeler 2019/12 sayılı rapor ile kamuoyuna duyurulmuştur. Merkeze daha önce verilen tavsiyelerin yerine getirilmesine ilişkin tespitler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

4.2. ÖNCEKİ ZİYARETTE VERİLEN TAVSİYELERİN TAKİBİ BAĞLAMINDA TESPİT VE GÖZLEMLER

TAVSİYELER	Tavsiye Verilen Kurum ve Yerine Getirilme	AÇIKLAMA
Kurumda madde bağımlısı çocuk bulunmadığı belirtilmiş ise de özgürlüğünden mahrum bırakılan çocukların aldığı disiplin cezalarına yer verilen ve Heyetimize sunulan belgede kuruma "bağımlılık yapıcı madde sokmak" tan dolayı ceza alan çocuklar olduğu tespit edilmiştir. Bağımlılık ile ilgili olarak grup çalışmaları dışında bir iyileştirici yöntemin kullanılmadığı değerlendirilmiş olup madde bağımlılığı ile ilgili sağlık ve psiko-sosyal servisin iyileştirici çalışmalar konusunda çözüm odaklı çalışmalarda bulunması.	Kurum İdaresi ✓	Kurum, Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü tarafından oluşturulan "Gençlik Ruh Sağlığının Korunması ve Güçlendirmesi İçin Kurumlar Arası İşbirliği Çalışması" pilot uygulamasının tarafı olup uygulamanın diğer paydaşları olan kurumlarla koordineli çalışmalar yaparak bağımlılık konusunda çözümler üretmeye çalıştığı; ayrıca bu konuda çözümler üretebilmek için Çocuk Ergen ve Psikiyatri Uzmanı tarafından "Psikolojik Dayanıklılık" konulu seminer, Sincan Sosyal Hizmetler görevlileri tarafından "Madde Bağımlılığın Zararları" konulu konferans ve Hacettepe Üniversitesi tarafından "Madde Bağımlılığında Farkındalık" konulu konferanslar düzenlendiği; bu konuda çocukları bilgilendirebilmek ve farkındalık yaratabilmek adına; Yeşilay ile Kurum arasında seminer verebilmesi için yazışmalar yapılmış olup işlemlerin planlama aşamasında olması sebebiyle tavsiyelerin yerine getirildiği anlaşılmıştır.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

<p>Kurumda İdare ve Gözlem Kurulu tarafından belirlenen 19 adet uydu kanalı, 1 adet Digitürk kanalı, 1 adet de Kurum sinema kanalı bulunduğu belirtilmiş olup özgürlüğünden mahrum bırakılan çocuklarla yapılan görüşmelerde sinema kanalında hep aynı film yayınlatıldığı ve bazı kanalların çekmediği ifade edilmiştir. Kurum idaresi ile yapılan görüşmede çocukların istedikleri ve eğitim servisinin onayladığı filmlerin sinema kanalında yayınlandığı, haftalık olarak filmlerin değiştirildiği açıklanmış, çekmeyen kanallar ile ilgilenecekleri ifade edilmiştir. Bu konunun takip edilmesi ve çocukların gelişimini olumlu yönde etkileyecek başkaca kanalların eklenmesi hususunda gerekli özenin gösterilmesi.</p>	<p>Kurum İdaresi</p> <p>✓</p>	<p>Heyetin ziyaretinden sonra Kurum tarafından kanal sayısı 21'e çıkarılmış; kanalların anket aracılığıyla belirlendiği, bir adet sinema kanalından konu içeriklerine göre güncel ve farklı filmler olarak her ay yeniden güncellenen film listeleri ile günde 2 defa olmak üzere 60 farklı sinema filmi yayınlandığı belirtilerek tavsiyenin yerine getirildiği anlaşılmıştır.</p>
<p>Kurumda 1428 birbirinden farklı olay yaşandığı ve olaylara dâhil olan çocuklara disiplin cezası verildiği aktarılmış olup ödül-ceza yönteminin çocukların davranışlarının şekillendirilmesinde olumlu etkisi olduğu bilinmektedir. Ancak çocuk aynı olumsuz davranışı tekrarlamakta ısrar ediyor ise bu davranışın olumlu davranışa çevrilmesi için çocuğun kişilik yapısı değerlendirilerek cezaların bireyselleştirilmesi elzemdir. Bu sebeple ilgili çocuklara yönelik farklı yaklaşım yöntemlerinin geliştirilerek cezaların bireyselleştirilmesi.</p>	<p>Kurum İdaresi</p> <p>✓</p>	<p>Kuruma girişi itibari ile ilk olarak çocuklara; Mahkûm Kabul Birimi, Psiko-Sosyal Servis Birimi ve grup liderleri tarafından Araştırma Değerlendirme Formu uygulandığı; bunun sonucunda her çocuğun özel gereksinimleri kapsamında Bireysel İyileştirme Planı oluşturulduğu; bu plan doğrultusunda çocuğun gerekli grup çalışmalarına, seminerlere ve bireysel görüşmelere dâhil edildiği ifade edilmiştir. Ayrıca diğer birimlerin yönlendirmesi veya çocukların ihtiyaçları doğrultusunda dilekçe ile başvuruları halinde de kurum uzmanlarıyla görüşmeler yapıldığı; bu bağlamda, verilen disiplin cezalarının yanı sıra 2018 yılında belirtilen işlemler kapsamında 6901 bireysel görüşme, 1746 aile görüşmesi yapıldığı ve açılan 18 grup çalışmasına 318 çocuğun katılımının sağlandığı; teşvik esaslı ödüller kapsamında aynı dönem içerisinde 149 çocuğun ödüllendirildiği belirtilmiştir. Kurumda yürütülen eğitim-öğretim faaliyetleri kapsamında; 2018 yılı içerisinde İş/Meslek ve Teknik Kursları, Sosyal, Kültürel ve Sportif Kurslar, Okuma Yazma Kursları, Eğitim Kursları olmak üzere toplam 108 kursun açıldığı ve açılan bu kurslara 1673 çocuğun katılım sağladığı ifade edilmiştir. Bu kapsamda tavsiyenin yerine getirildiği anlaşılmıştır.</p>
<p>Görüş alanı dışında kalan noktalara kamera yerleştirilmesi.</p>	<p>Kurum İdaresi</p> <p>Kısmen</p>	<p>Kurumda çocuk tutuklu/hükümlülerin kaldıkları üniteler içerisinde mutfak olarak kullanılan alanın ve merdiven boşluklarının kameraların görüş alanı dışında kaldığı, bu alanların görüş alanı içine alacak şekilde ihtiyaç duyulan 108 adet kamera eklenmesi için yaklaşık maliyet çalışmaları yapılarak gerekli ödenek için Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü Destek Hizmetleri Daire Başkanlığı Bütçe Ödenek</p>

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

		Şubesine gönderilmiş olup ödenek gelmesi beklendiği; bu kapsamda tavsiyenin kısmen yerine getirildiği anlaşılmıştır.
21/12/2018 tarihinde ilgili ceza infaz kurumunda meydana gelen olaylarla ilgili sürecin titizlikle takip edilmesi.	Kurum İdaresi ✓	İlgili olaylar kapsamında adli ve idari yönden soruşturmaların yürütüldüğü; ilgili personel hakkında idari yönden disiplin cezası verilmesine yer olmadığına karar verildiği; adli yönden kovuşturmaya gerek olmadığına karar verildiği belirtilmiştir. Bu kapsamda ilgili tavsiyenin yerine getirildiği anlaşılmıştır.
Çocukların ayakkabısız bir şekilde girebildiği, çok amaçlı kullanılan şark odası ve drama eğitimi uygulamalarının çocuklar için oldukça olumlu olduğu değerlendirildiğinden uygulamanın diğer çocuk ve gençlik kapalı ceza infaz kurumlarında yaygınlaştırılması.	Adalet Bakanlığı Tespit Edilememiştir.	
Çocukların kapalı ceza infaz kurumundan eğitimevine geçişinden önce iyileşme sürecinin sekteye uğramaması; kendisine, çevresine ve işlediği suça ilişkin farkındalığını geliştirmesi, rasyonel çözümler bulması ve bu çözümleri hayata geçirmesi için iki kurum arasında ara bir geçiş hizmet modelinin belirlenmesi yönünde çalışmalarda bulunulması.	Adalet Bakanlığı Tespit Edilememiştir.	
Kurum idaresi tarafından da belirtildiği üzere Kurumda 144 grup lideri olması gerekirken 92 grup lideri olarak görevlendirilecek personelleri bulunduğu bu nedenle 52 grup lideri olarak görevlendirilecek personele ihtiyaç duyulmakta olup bu eksikliğin giderilmesi amacıyla çalışmalarda bulunulması.	Adalet Bakanlığı X	Ziyaret tarihi itibarıyla Kurumda 88 grup lideri mevcuttur. Kurumda 36 ünite olup dört vardiyaya göre çalışıldığı için 144 grup lideri olması gerekmektedir. İdare ile yapılan görüşmede personel eksikliği için talepte bulunulduğu, henüz bir atamanın yapılmadığı belirtilmiştir. Bu kapsamda personel ihtiyacının devam ettiği anlaşılmıştır.
Çocuklar için sağlanan aylık 3 kapalı görüş hakkının da Hükümlü ve Tutukluların Ödüllendirilmesi Hakkında Yönetmelik'te yapılacak değişiklik ile açık görüşe çevrilmesi ile ilgili görüşlerin akademisyenler ve uygulayıcılarla birlikte değerlendirilmesi.	Adalet Bakanlığı ✓	Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelik'te "Açık görüşe ilişkin diğer konular" başlıklı 18'inci maddesi kapsamında; çocuk kapalı ceza infaz kurumunda bulunan hükümlü ve tutuklu çocuklar ile açık ceza infaz kurumları ve çocuk eğitimevlerinde kalan hükümlüler görüşlerini her zaman açık görüş şeklinde yapar, kapsamında 2021 yılında yapılan değişiklikle, tavsiyenin yerine getirildiği anlaşılmıştır.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

<p>Hükümlü ve Tutukluların Ödüllendirilmesi Hakkında Yönetmelik'in "Çocuk hükümlü ve tutuklulara, yukarıda sayılanlar yanında anne ve babasıyla veya vasisi ile kurum personelinin yakın nezareti olmaksızın aile görüşmesi yapma ödülü verilebilir." hükmünü haiz 7'nci maddesinin ikinci fıkrasının özgürlüğünden mahrum bırakılan çocukların "kardeşlerini" de kapsayacak biçimde değiştirilmesi için gerekli mevzuat çalışmalarının yapılması.</p>	<p>Adalet Bakanlığı</p> <p>✓</p>	<p>Hükümlü ve Tutukluların Ödüllendirilmesi Hakkında Yönetmelik'in "Ödül türleri" başlıklı 7'nci maddesi kapsamında; çocuk hükümlülere, ana veya babasıyla veya vasisiyle ya da ana veya babasıyla birlikte kardeşiyle kurum ya da eklentilerinde ceza infaz kurumu personelinin yakın nezareti olmaksızın aile görüşmesi yaptırılabilir, şeklinde 2021 yılında yapılan değişiklikle tavsiyenin yerine getirildiği anlaşılmıştır.</p>
<p>Kurum ziyaretinde gerek idareciler ve personel ile gerekse özgürlüğünden mahrum bırakılanlarla gerçekleştirilen görüşmelerde tutuklu kalıp tahliye edilen yahut da cezası infaz edilip salıverilen çocukların önemli bir çoğunluğunun belirli bir süre sonunda tekrar suç işleyerek ceza infaz kurumuna geldikleri anlaşılmıştır. Bu sonucu doğuran en önemli faktörlerin çocuğun parçalanmış yahut suç profili yüksek bir aileye sahip olması, yaşadığı mahalle vb. ortamların çocuğu suça sürüklediği, çocuğun kendisi ve ailesinin eğitim seviyesinin düşük olması başta olmak üzere içinde yaşadığı aile, toplum, eğitim gibi unsurların bulunduğu görülmüştür. Bu sebeple çocukların suça sürüklenmesinin önlenmesi adına Sincan Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumu yönetimi tarafından da önerilen Adalet Bakanlığı, Çalışma, Sosyal Hizmetler ve Aile Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı başta olmak üzere ilgili kurum ve kuruluşların çocuğun üstün yararını ve sağlıklı gelişimini gözeterek çocuğu gözlemlemesi, ruhsal ve bedensel gelişimini takip etmesi, destek vermesi, infazı gerçekleştikten sonra topluma kazandırılması ve yeniden suça sürüklenmesini önleyecek bütüncül bir politikanın elzem olduğu anlaşılmıştır. Böylesi bir politikanın geliştirilebilmesi adına İzmir Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Raporundaki tavsiye tekrarlanmakta (İzmir Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Raporu, para. 86) ve BM Çocuk Hakları Sözleşmesinin 3'üncü ve 4'üncü maddeleri doğrultusunda Adalet Bakanlığı ile ilgili diğer kurum ve kuruluşların görüş alışverişinde ve çalışmalarda bulunması.</p>	<p>Adalet Bakanlığı</p> <p>Tespit Edilememiştir.</p>	

4.3. TAVSİYELER

4.3.1. KURUM İDARESİNE YÖNELİK TAVSİYELER

68. 2019 yılında gerçekleştirilen ziyarete ilişkin olarak Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu tarafından kabul edilen 2019/12 sayılı raporda yer verilen tavsiyelerden kısmen uygulanmış olan tavsiyenin tam olarak uygulanması gerekmektedir.

69. Kurum içerisinde ani müdahale odası önü ve mahkûm kabul kısmının giriş ve çıkışında kamera olmaması ve özellikle ünite içerisindeki oda kapılarının arkasındaki kör noktaların giderilmesi amacıyla ilgili alanlara kamera yerleştirilmesi tekiden,

70. Kurumda yumuşak oda kullanımının son çare olarak uygulanması, uygulanması durumunda ise odanın çok kısa sürelerde kullanılması, böyle bir tedbirin etkilerinden kurtulmaları için çocuklara psiko-sosyal destek hizmeti sunulması ve kayıt defterlerinin düzenli şekilde tutulması,⁴

71. Kuruma girişte yapılan aramalarda kullanılmak üzere tek kullanımlık önlüklerin bulundurulması,

72. Kurumda tercüman olmaması sebebiyle yabancı uyruklu çocuklarla iletişim kurmada sıkıntılar ortaya çıkabildiği için Kurumda yabancı dil bilen personel varsa tercümanlık hizmetlerini yürütmede yardımcı olması,

73. Kurumun çocuklara yönelik hizmet sunması ve personelin genelinin hassas gruplara yaklaşım konusunda herhangi bir eğitim almadığı belirtildiğinden personelin hizmet içi eğitim müfredatına hassas gruplara yönelik muamele konusunun dâhil edilmesi ve eğitimlerin devamlılığının sağlanması,⁵

74. Kurumdaki televizyon kanallarına TRT EBA'nın eklenmesi ve kanal güncellemelerinin yapılması,

75. Kurum tarafından çocuklara haklarını ve sorumluluklarını anlayacakları seviyede belirten belge verilmekle birlikte görüşme yapılan çocukların çoğunun hakları konusunda bilgi sahibi olmadığı ve haklarını bilenlerin ise diğer çocuklar aracılığı ile öğrendiği anlaşıldığından özellikle aile görüşü başta olmak üzere çocuklara bilgi verilmesi ve faydalanmaları konusunda gerekli özverinin gösterilmesi,

4.3.2. ADALET BAKANLIĞINA YÖNELİK TAVSİYELER

76. 2019 yılında gerçekleştirilen ziyarete ilişkin olarak Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu tarafından kabul edilen 2019/12 sayılı raporda yer verilen tavsiyelerden henüz uygulanmamış veya kısmen uygulanmış olanların tam olarak uygulanması gerekmektedir.

⁴ CPT, Ceza mevzuatı uyarınca özgürlüklerinden yoksun bırakılan çocuklar (18 yaşından küçük gençler), CPT/Inf (2015)1-part, 2015, para. 128-129.

⁵ Avrupa Cezaevi Kuralları (Rec(2006)2-rev) Kural 81.1: "Personele, göreve başlamadan önce genel ve özel görevleri konusunda bir eğitim verilmeli ve düzenlenen teorik ve uygulamalı sınavları geçmeleri istenmelidir." BM Mahpusların Islahı için Asgari Standart Kuralları (Nelson Mandela Kuralları), Kural 75.3: "Cezaevi idaresi, göreve başladıktan sonra ve kariyerleri boyunca personelin bilgi ve mesleki yeterliliğini sürdürmek ve geliştirmek için, hizmet içi eğitim faaliyetlerinin kesintisiz olarak sürdürülmesini sağlar."

77. Kurumda grup lideri başta olmak üzere İdare tarafından ihtiyaç duyulduğu belirtilen (para. 33) personel talebinin karşılanmasına yönelik gerekli çalışmalarda bulunulması tekiden,⁶

78. Kurumda tutulan çocukların geçmiş sağlık kayıtlarına erişim sağlanması ve bu çerçevede muayene işlemlerinin yürütülmesi amacıyla Adalet Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığının sistemlerinin entegre olması için gerekli çalışmalarda bulunulması,

79. Kurumda tercüman olmaması sebebiyle yabancı uyruklu çocuklarla iletişim kurmada sıkıntılar ortaya çıkarabildiği için Kuruma tercüman görevlendirilmesi için gerekli işlemlerin başlatılması,

4.3.3. SİNCAN HALK EĞİTİM MERKEZİNE YÖNELİK TAVSİYE

80. Kurumdaki eğitsel, sosyal, kültürel, mesleki ve sportif faaliyet sayısının artırılması ve yeni kursların açılması için öğretmen ihtiyacının giderilmesi,⁷

3.3.4. ANKARA BAROSUNA YÖNELİK TAVSİYE

81. Kurumdaki çocukların baro tarafından atanan avukatlarla görüşmesinin sağlanması ve bu konuda takibin yapılması,

hususları tavsiye edilmektedir.

⁶ CPT 11. Genel Rapor'dan alıntı [CPT/Inf (2001) 16]: "Personel sayısının düşük olması ve/veya mahpuslarla doğrudan temas kurma imkânlarını azaltan personel sistemleri, olumlu ilişkiler kurulmasını engellemektedir; ayrıca genel olarak hem personel hem de mahpuslar için daha güvensiz bir ortam oluşmasına neden olmaktadır. Personel sayısının yetersiz olduğu durumlarda, söz konusu kurumda temel güvenlik ve yönetim düzeyinin tutturulabilmesi için oldukça fazla mesai yapılması gerekebileceği de unutulmamalıdır. Bunun sonucu olarak personelin stres düzeyi aşırı artabilir ve personel gereğinden hızlı yorulabilir, bu durum da herhangi bir cezaevi ortamında zaten bulunan gerilimi artırabilir."

⁷ BM Mahpusların Islahı için Asgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Kuralları), Kural 105: "Mahpusların zihinsel ve bedensel yararı için bütün hapisanelerde boş zaman değerlendirme ve kültürel etkinlikler düzenlenir."

CPT Standartları 47'nci paragraf: "Tatminkâr bir faaliyet programı (çalışma, eğitim, spor, vs.), mahkûmların iyiliği açısından çok önemlidir. Bu durum ister hüküm giymiş ister mahkemeye çıkmayı bekleyen kişilerin bulunduğu bütün kurumlar için geçerlidir. CPT, birçok tutukevindeki faaliyetlerin çok kısıtlı olduğunu gözlemlemiştir. Özellikle mahkûmların sık sık değiştiği bu tür kurumlarda düzenli faaliyetlerin düzenlenmesi kolay bir mesele değildir. Açıkçası, hüküm giymiş mahkûmların bulunduğu kurumlarda hedeflenen türden bireye yönelik programların geliştirilmesi söz konusu olamaz."



TIHEK

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU

TARSUS KADIN KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU

2023/35

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

KISALTMALAR

ACEP	Akıllı Teknolojilerin Ceza İnfaz Kurumlarına Entegrasyonu Projesi
ARDEF	Araştırma Değerlendirme Formu
BİSİS	Bireyselleştirilmiş İyileştirme Sistemi
CETAS	Cezaevleri İlaç Takip Sistemi
DEPAR	Değerlendirme, Profil Araçları ve Rehabilitasyon Programları
m²	Metrekare
MMC	Multimedya Cihazı
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
SAMBA	Sigara, Alkol ve Madde Bağımlılığı Tedavi Programı
SEGBİS	Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması
YARDM	Yapılandırılmış Ruhsal Değerlendirme ve Bireysel Müdahale Programı

1. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK), 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre Protokolün amacı: "Bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."
3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2/1-k bendine göre UÖM "İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi" ifade etmektedir.
4. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda ceza infaz kurumlarına ziyaret gerçekleştirmek TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.
5. 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 8'inci maddesi uyarınca; "Kapalı ceza infaz kurumları, iç ve dış güvenlik görevlileri bulunan, firara karşı teknik, mekanik, elektronik veya fizikî engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile temasın olanaklı bulunduğu, yeterli düzeyde güvenlik sağlanmış ve hükümlünün gereksinimine göre bireysel, grup hâlinde veya toplu olarak iyileştirme yöntemlerinin uygulanabileceği tesislerdir."
6. Anılan görevin icrası kapsamında 24/11/2022 tarihinde Tarsus Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna¹ habersiz bir ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ziyaret heyetinde; İnsan hakları ve Eşitlik Kurulu Üyesi ..., İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcıları ..., ..., ... ve TİHEK'in talebi üzerine Mersin Valiliğince görevlendirilen bir Doktor ve bir Psikolog yer almıştır.

¹ Tarsus Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, raporun devamında "Kurum" olarak ifade edilecektir.

7. Ziyaret, İdare ile yapılan ön görüşme ile başlamıştır. Görüşmede TIHEK'in ulusal önleme mekanizması kapsamındaki görev ve yetkileri, ziyaretin amacı ve yöntemi hakkında kısaca bilgi verilmiş, İdareden Kurum ile ilgili genel bilgiler alınmıştır. Ardından Heyet tarafından sırasıyla mobilya atölyesi, elektrik atölyesi, demir atölyesi, fırın, tekstil atölyesi, avukat görüşme odaları, açık görüş odası, SEGBİS (Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi) odaları, aile görüşme odaları, mutfak, revir, dış ünitesi, psiko-sosyal servis, kütüphane, berberhane, konferans salonu ve kontrol odası incelenmiş, görevli personelle görüşülerek ilgili kayıt ve dosyalar kontrol edilmiştir. Ortak alanların incelenmesinden sonra Heyet ikiye ayrılmış, İdarenin dahil olmadan farklı suç türünden mahpusların² bulunduğu koğuşlar seçilerek buradaki mahpuslarla görüşmeler gerçekleştirilmiş ve mahpusların tutuldukları ortam yerinde gözlemlenmiştir. Ziyaret bitiminde İdare ile son görüşme gerçekleştirilmiş, görüşme kapsamında; Heyetin gözlem ve tespitleri ile mahpusların talep ve şikâyetleri iletilmiş, ziyaret sonrasında bir raporun hazırlanacağı, raporun İdare ve diğer ilgili makamlar ile paylaşılarak tavsiyelerin Kurumumuz tarafından takip edileceği belirtilerek ziyaret sonlandırılmıştır.

8. Bu rapor, 18/1/2022 tarihli ve 2022/43 sayılı Kurul kararı ve Başkanlık makamının 22/11/2022 tarihli ve 16193 sayılı oluruna istinaden 24/11/2022 tarihinde Tarsus Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna gerçekleştirilen izleme ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. KURUM HAKKINDA GENEL BİLGİLER

9. Haziran 2017 itibariyle faaliyete geçmiş olan Tarsus Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, şehir merkezine yaklaşık 20 kilometre uzaklıktadır.

10. Kurum, Mersin Ceza İnfaz Kurumları Yerleşkesinin 152.357.88 m²'lik alanı içerisinde diğer ceza infaz kurumları ile birlikte konuşlandırılmış olup 14.685 metrekarelik emniyet sahasına sahiptir.

11. Kurum A, B ve C olmak üzere üç bloktan oluşmaktadır. Kurumda 24 adet 10 kişilik, 5 adet 6 kişilik, 18 adet tek kişilik, 1 adet 10 kişilik geçici koğuş ve 2 adet müşahede odası bulunmaktadır.

2.2. KURUM PERSONELİ

12. Ziyaret tarihi itibariyle Kurumda 142'si kadın 30'u erkek olmak üzere toplam 172 personel görev yapmaktadır.

13. Kurumda bulunan personelin unvanlarına göre dağılımı aşağıda tablo şeklinde gösterilmiştir:

² Bu raporda kullanılan "mahpus" sözcüğü, ceza infaz kurumlarında özgürlüğünden mahrum bırakılan tutuklu, hükümlü ve hüküm özlüleri ifade etmektedir.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

ÜN VAN	MEVCUT PERSONEL SAYISI
Kurum Müdürü	1
Kurum 2. Müdürü	2
İdare Memuru	3
İnfaz ve Koruma Başmemuru	4
İnfaz ve Koruma Memuru	147
Memur	1
Öğretmen	1
Cezaevi Kâtabi	4
Psikolog	2
Diş Hekimi	1
Sağlık Memuru	2
Tekstil Mühendisi	1
Elektrik Teknisyeni	1
Bilgisayar İşletmeni	2
GENEL MEVCUT	172

2.3. ÖZGÜRLÜĞÜNDEN MAHRUM BIRAKILANLAR

14. Kurum kapasitesi 298 kişi olup; ziyaret tarihi itibariyle Kurumda 303'ü hükümlü, 48'i hükümlü, 21'i tutuklu olmak üzere toplam 372 mahpus bulunmaktadır. Kurumda 20 yabancı uyruklu mahpus bulunmaktadır.

15. Kurumda 12-18 yaş arası 6 çocuk mahpus bulunurken, 0-6 yaş arası 15 çocuk anne yanında barındırılmaktadır.

16. Kurumda göz behçeti³ olan 1, sağ göz kısmında protez mevcut 1 kişi olmak üzere toplam 2 engelli mahpus bulunmaktadır.

3. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

3.1. FİZİKSEL KOŞULLAR

17. Kurumda koşulların iki katlı olduğu; üst katta yatakhane, alt katta ise mutfak, tuvalet ve havalandırma bahçesinin olduğu görülmüştür. Ayrıca koşullarda bir adet görüntülü görüşme kabini bulunmaktadır.

³ Göz içindeki iltihaplanmalarla karakterize edilen, bağışıklık sisteminin normalden fazla aktif olması sonucu ortaya çıkan bir hastalıktır. Kişiden kişiye değişiklik göstermekle beraber tedavi olmayan hastaların %20'sinde körlük meydana gelmektedir.

18. Ziyaret edilen koğuşlarda genel olarak mahpusların yatak, dolap gibi kişisel eşyalarının mevcut olduğu gözlemlenmiştir. Bununla birlikte on yedi kişilik koğuşta dokuz dolabın olduğu ve bir kişinin ranza olmadığı için yer yatağında yatmakta olduğu gözlemlenmiştir. İdare söz konusu durumun kalabalıklaşmadan kaynaklandığını ifade etmiştir. Kendileri ile görüşme yapılan bazı mahpuslarca dolapların boyanması için İdareden boya talep ettikleri ifade edilmiş, Kurum İdaresince de söz konusu talebin ivedilikle karşılanacağı Ziyaret Heyetine aktarılmıştır.

19. Ziyaret kapsamında görüşme yapılan bir mahpus merdivenden inip çıkmakta zorlandığını, merdiven olmayan tekli koğuşta kalma talebini Ziyaret Heyetine iletmiştir. İdareye mahpusun durumu iletilmiş, boş koğuş olması durumunda İdare talebin değerlendirileceğini ifade etmiştir.

20. Kurumda ısınmanın kalorifer sistemiyle sağlandığı görülmüş, mahpuslar ısınmadan genel olarak memnun olduklarını ifade etmiştir. Bununla birlikte maddi durumu iyi olmayan mahpuslar tarafından kıyafetlerinin kış ayları için uygun olmadığı ve bu sebeple üşümek için birden fazla yazlık kıyafet giydikleri ifade edilmiş ve kıyafet yardımı yapılması talebinde bulunmuşlardır. Son görüşmede İdare mahpuslar için kıyafet bağışının yeterli seviyede olmadığını, bu ve benzeri ihtiyaçları karşılamaya yönelik çeşitli kurumlarla iletişime geçilmesi için sosyal çalışmacıya ihtiyaç duyulduğunu belirtmiştir.

21. Kurumun su ihtiyacı kampüs içerisinde bulunan Açık Ceza İnfaz Kurumu tarafından kuyu suyu ile sağlanmakta olup kullanılan suyun analiz raporları Açık Ceza İnfaz Kurumu tarafından takip edilmektedir. Koğuşlara suyun dağıtımı sıcak ve soğuk su olarak kotasız bir şekilde sağlanmaktadır. Ziyaret edilen koğuşlarda mahpuslar suya erişim konusunda herhangi bir problemlerinin olmadığını ifade etmişler; Ziyaret Heyeti tarafından da sıcak ve soğuk suyun aktığı görülmüştür.

22. Koğuşların hijyen ve temizlik malzemelerinin Kurum ambar birimi tarafından temin edildiği, koğuş temizliğinin mahpuslar tarafından yapıldığı anlaşılmıştır. Kurumda incelenen ortak alanlar ile koğuşların genel olarak temiz olduğu gözlemlenmiştir. Bazı mahpuslarca havalandırma bölümünde sivrisinek ve böcekler olduğu, ilaçlama yapıldığı ancak yeterli gelmediği ifade edilmiştir. Son görüşmede İdareye bu durum aktarılmış; İdarece, incelemelerin yapılarak önlem alınacağı ifade edilmiştir.

23. Kurum çamaşırhane biriminde 7 adet çamaşır makinesi ve 7 adet kurutma makinesi bulunduğu, mahpuslarla yapılan görüşmede; nevresim takımı ve çarşafın ayda bir, hasta mahpuslara ait olanların ise 2 haftada bir ya da ihtiyaç halinde ücretsiz yıkandığı ifade edilmiş, bu konu ile alakalı bir sorun yaşamadıkları ifade edilmiştir.

24. Çocuk mahpusların bulunduğu koğuşun fiziksel çevresinin, rehabilite amacına uygun olarak, çocukların mahremiyetini, duygusal uyarımlarını, akranlarıyla ilişki kurmalarını sağlayacak biçimde oluşturulduğu görülmüştür. Çocuk mahpusların psikolojik sağlıkları için esas olan kişisel eşya

bulundurma ve bu eşyaları saklamak için uygun araçlar sahip olma haklarına uygun biçimde kişisel dolaplara sahip oldukları görülmüştür.

3.2. YÖNETİM VE PERSONELİN TUTUMU

25. Mahpusların, jandarma eşliğinde Kuruma giriş yapmakta olduğu, kayıtları yapıldıktan sonra ayrı bir odada üst aramalarının gerçekleştirildiği anlaşılmış, arama odalarında tek kullanımlık galoşlar ve önlüklerin bulunduğu görülmüştür. Mahpus geçici koğuşa alındıktan sonra psikolog tarafından Bireyselleştirilmiş İyileştirme Sistemi (BİSİS), Araştırma Değerlendirme Formu (ARDEF), Değerlendirme, Profil Araçları ve Rehabilitasyon Programları (DEPAR), Yapılandırılmış Ruhsal Değerlendirme ve Bireysel Müdahale Programı (YARDM) gibi formların uygulandığı, mahpusun durumuna ve suç türüne göre koğuşlara yerleşiminin sağlandığı anlaşılmıştır.

26. Görüşme yapılan bir koğuştaki bazı mahpuslar tarafından, farklı suç türünden bir mahpusun kendi koğuşlarında kaldığı, huzursuzluk yaşanmaması adına mahpusun koğuşunun değiştirilmesi talebi dile getirilmiştir. İdarece boş koğuş olması durumunda talebin değerlendirileceği ifade edilmiştir.

27. Kurum Personelinin kendi unvanında yetiştirme ve uyum eğitimlerinin yanı sıra birim eğitimleri ve İdareye yönelik liderlik eğitimi aldıkları, genel olarak hassas gruplara yaklaşımları konusunda yeterli eğitim ve bilgiye sahip oldukları değerlendirilmiştir. Alınan eğitimler şu şekildedir:

İnfaz ve Koruma Memuru Yetiştirme Eğitimi
Liderlik ve Yöneticilik Eğitimi
Kadın H/T ile Çalışan Personelin Uzmanlaşmasına Yönelik Eğitim
Terörde Uzmanlaşma Eğitimi
Vardiya İşlemleri Eğitimi
Kuruma Kabul İşlemleri Eğitimi
Mektup Okuma İşlemleri Eğitimi
Pozitif Psikoterapi Temelli Psikolojik İlk Yardım Eğitimi
Emanet Para ve Kıymetli Eşya İşlemleri Eğitimi
Ofis Programları Kullanımı Eğitimi
Personel Destek Eğitimi
İGK Sekreteryaya İşlemleri Eğitimi
Kütüphane ve Yayın İşlemleri Eğitimi
Psiko-sosyal Servis Memuru Eğitimi

28. İdare ile yapılan görüşmede personele yönelik insan hakları eğitimi ile işkence ve kötü muamele yasağına ilişkin eğitimin ivedilikle başlatılacağı ifade edilmiş; ziyaret sonrası Kurumumuza iletilen bilgi ve belgelerden ilgili eğitim sürecinin başlatıldığı anlaşılmıştır.

29. Ziyaret tarihi itibarıyla kurumda 89'u dış 25'i iç olmak üzere toplam 114 güvenlik kamerası bulunmaktadır. İdari birim koridorları, açık ve kapalı ziyaret alanları, atölyeler, Kurumun dış çevresi, koğu havalandırma alanları, kantin, kazan dairesi, ortak yaşam alanları (konferans salonu, kütüphane, berber, açık spor sahası vs.) kamera ile izlenmektedir.

30. İdareden, kamera odasında sürekli görev yapan bir personel bulunduğu bilgisi alınmıştır. Güvenlik kamera kayıtları rastgele seçilerek Ziyaret Heyeti tarafından incelenmiş, kör noktanın bulunmadığı anlaşılmış ve işkence veya kötü muamele konu olabilecek herhangi bir duruma da rastlanmamıştır.

31. İdare tarafından son bir yıl içerisinde işkence ve kötü muamele iddiasıyla başvuran mahpus olmadığı, ziyaret tarihi itibarıyla Kurumda hakkında idari ya da adli soruşturma yürütülen bir personel bulunmadığı ifade edilmiştir.

32. Dilekçelerin sabah sayımında toplandıktan sonra ilgili birimlere havale edildiği, dilekçe iletilen taleplere makul süre içerisinde cevap verildiği anlaşılmış, mahpuslarla yapılan görüşmede de dilekçe hakkının kullanılması ile alakalı herhangi bir sorun yaşanmadığı ifade edilmiştir.

3.3. BESLENME

33. İdare ile yapılan görüşmede mahpuslara günde 3 öğün yemek verildiği, yemeklerin Kurum mutfağında yapıldığı, yemek listelerinin Adalet ve Sağlık Bakanlığının belirlediği kalori değerlerine uygun olarak hazırlandığı anlaşılmıştır.⁴

34. 26/5/2005 tarihli ve 25978 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Hükümlü ve Tutuklular ile Ceza İnfaz Kurumu Personelinin İşe Yönetmeliği'nin 4 ve 5'inci maddesi uyarınca çocuk mahpuslar, annesiyle birlikte kalan çocuklar ile süt emziren mahpus anneler için günlük iâşe bedelinin yüzde elli artırımlı belirlendiği ve bu kapsamda Kurumda hizmet sunulduğu belirtilmiştir. Görüşme yapılan mahpuslar yanlarında kalan çocukları için yemeklerin yeterli olduğunu, ara öğünlerde çeşitli yiyeceklerin verildiğini ifade etmişlerdir.

35. Haftalık yemek listesi incelenmiş; yemeklerin çeşitlilik olarak yeterli olduğu görülmüş, heyetimizce öğle yemeği Kurumda yenilmiş, yemeklerin lezzet bakımından iyi, doyuruculuk bakımından yeterli düzeyde olduğu değerlendirilmiştir.

⁴ Dünya Sağlık Örgütü'nün hesaplamalarına göre 30-35 yaş aralığındaki sağlıklı kadınlar için günlük kalori ihtiyacı 2000 kalori, günlük protein ihtiyacı ise kabaca kilo başına 0,8-1 gramdır. Kurumda verilen yemekler içerik olarak söz konusu standartları karşılamaktadır.

36. Kurumda hastalık vb. nedenlerle farklı şekilde beslenme ihtiyacı olan mahpuslar için Kurum aile hekimi veya Tarsus Devlet Hastanesi Diyetisyenlik Polikliniğince diyet menüler hazırlanmakta olduğu görülmüştür.

37. Kurumumuza iletilen bilgi ve belgelerden; obezite, hipertansiyon, osteoporoz⁵, gastrit gibi rahatsızlıkları olan mahpuslara yönelik özel yemek listeleri hazırlandığı anlaşılmıştır.

38. Görüşme yapılan mahpuslar içme sularını şebeke suyundan veya istenildiğinde kantinden temin edilen pet şişe sularla sağlayabildiklerini aktarmışlardır.

39. Kurumda mahpusların ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri bir kantin bulunmaktadır. Kantinde yer alan ürünlerin satışı konsinye usulü⁶ ile gerçekleştirilmektedir. Kantinde temel gıda ürünlerinin bulunduğu, son kullanma tarihlerinde herhangi bir problem olmadığı, kantin fiyatlarının piyasa fiyatlarına benzer olduğu gözlemlenmiştir. Görüşme yapılan mahpuslar tarafından da kantine ilişkin herhangi bir sorunun olmadığı ifade edilmiştir.

3.4. SAĞLIK HİZMETİ VE PSİKO-SOSYAL DESTEK HİZMETLERİ

40. Kurumda Sağlık Bakanlığına bağlı olarak haftada 5 yarım gün hizmet veren 1 aile hekimi, Adalet Bakanlığına bağlı 1 diş hekimi ve 2 sağlık memuru görev yapmaktadır.

41. Revirde birinci basamak sağlık hizmetleri sunulmakta olup sevk durumunda mahpuslar ilk olarak Tarsus Devlet Hastanesi, sonrasında ise Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi ve Mersin Şehir Hastanesine sevk edilmektedir. Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi ve Mersin Şehir Hastanesine sevk işlemleri ise Tarsus Devlet Hastanesindeki ilgili polikliniğin onayı ile yapılmaktadır.

42. Kronik hastalıkları olan mahpusların düzenli ilaç takipleri, Kurum aile hekiminin uygun görmesi durumunda tansiyon, nabız, kilo, açlık, kan şekeri takipleri yapılmakta olup kronik hastalığı tespit edilen mahpuslar düzenli olarak muayeneye çıkarılmaktadır. Koğuşların bulunduğu koridorlarda tansiyon aleti, şeker ölçüm cihazı ve nebulizatör⁷ bulundurulduğu görülmüştür.

43. İdarece, randevu sistemindeki yoğunluk sebebiyle hastaneye sevk işlemlerinde zaman zaman gecikmeler yaşanabildiği ifade edilmiştir.

44. Heyetimizce kendileri ile görüşülen mahpuslarca Kurum hekiminden memnun oldukları ifade edilmiştir.

⁵ Kemik yapısı içinde kalsiyum azalmasına bağlı olarak kemiğin kırılma olasılığını artıran bir hastalıktır.

⁶ Bir işletmenin daha önceden tespit edilen bir fiyatla ya da günün koşullarına göre satılmak üzere diğer bir işletmeye veya kuruma mal göndermesi işlemidir.

⁷ İlaçları akciğerlere solunan bir sis şeklinde uygulamak için kullanılan bir ilaç verme cihazıdır.

- 45.** Kurumda görevli 2 psikolog bulunmaktadır. Psiko-sosyal yardım servisinde; 1 grup çalışma odası ve 1 bireysel görüşme odası bulunduğu görülmüş ve hizmetin yerine getirilmesi bakımından yeterli donanımda olduğu değerlendirilmiştir.
- 46.** Psikologların Sigara, Alkol ve Madde Bağımlılığı Tedavi Programı (SAMBA) eğitimi aldığı anlaşılmıştır.⁸
- 47.** Kurumda mahpusların kullanmış olduğu ilaçlar görevli sağlık memurları tarafından Cezaevleri İlaç Takip Sistemi (CETAS)⁹ aracılığıyla takip edildiği ve ilaçların düzenli olarak temin edilmektedir. İdare tarafından ilaçların Kurumun anlaşmalı olduğu ve kotası 20 bin Türk Lirası olarak belirlenen 65 eczane aracılığı ile temin edildiği ifade edilmiştir.
- 48.** Sağlık biriminde antipsikotik,¹⁰ antidepresan özellikli ve kırmızı-yeşil reçeteye tabi olan ilaçların muhafaza edildiği, ilaçların etken maddeleri ve miligramlarına göre ayrılmış olduğu ve kilitli dolapta saklandığı görülmüştür. Söz konusu ilaçların infaz ve koruma memuru tarafından günlük olarak mahpuslara dağıtımının yapıldığı anlaşılmıştır. Ziyaret Heyeti tarafından ilaçların son kullanma tarihleri kontrol edilmiş, herhangi bir soruna rastlanmamıştır.

3.5. EĞİTSEL, SOSYAL, KÜLTÜREL, MESLEKİ VE SPORTİF FAALİYETLER

- 49.** Kurum kütüphanesinde 3955 adet kitap bulunmaktadır. Ziyaret Heyeti tarafından kütüphanenin oldukça temiz ve düzenli olduğu, kitapların konularına göre tasnif edildiği gözlemlenmiştir. Görüşme yapılan mahpuslar koşullarda; 7 tanesi ailelerinden, 3 tanesi Kurum kütüphanesinden olmak üzere toplam 10 kitap bulundurabildiklerini ifade etmişlerdir. Bununla birlikte bazı yabancı mahpuslar farklı dilde kitaplara erişim talebinde bulunmuşlardır. Kitap listesinde ve kütüphanede yapılan incelemede yabancı dilde kitap bulunmadığı görülmüştür.
- 50.** Kurumda mahpusların sportif faaliyetlerinin, mevsim koşullarından ya da gündelik hava durumundan etkilenmeyeceği değerlendirilen kapalı bir spor salonu bulunduğu, spor salonunun futbol, basketbol, voleybol, masa tenisi gibi sportif faaliyetler gerçekleştirmeye elverişli yeterli donanımda olduğu gözlemlenmiştir. Spor salonunda ayrıca yürüteçler, muhtelif oyuncaklar ve kitapların yer aldığı, çocuklar için ayrılmış bir oyun alanının mevcut olduğu görülmüştür.
- 51.** Kurum ile Gençlik ve Spor Bakanlığı arasında sportif faaliyetlerin artırılması ve çeşitlendirilmesini sağlamaya matuf bir protokol imzalandığı anlaşılmıştır.

⁸ İnteraktif biçimde yürütülen, öğretici öğeler içeren ve farklı aktivitelerden oluşan bir psiko-eğitimidir.

⁹ Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğü ile birlikte çalışılmış, Türk Eczacıları Birliği öz kaynakları ile geliştirilen, teknik ve bilgi güncellemeleri Türk Eczacıları Birliği tarafından sağlanan Cezaevleri İlaç Takip Sistemidir.

¹⁰ Başta şizofreni olmak üzere düşünce ve duyu bozukluklarına ilişkin hastalıkların tedavisinde kullanılan ilaçlardır.

- 52.** Müzikal faaliyetler için tahsis edilmiş bir derslikte birkaç adet bağlama olduğu ancak bağlama hocası olmadığı için bağlama kursunun açılmadığı anlaşılmıştır.
- 53.** Kuruma kuaförlük kursu için Tarsus Halk Eğitimi Merkezinden öğretmen geldiği, haftada beş gün saat 9.30-17.00 arası yaklaşık 15 mahpusa kurs verildiği anlaşılmıştır.
- 54.** Görüşme yapılan mahpuslarca yabancı dil kurslarının açılması talep edilmiş, heyetimizce son görüşmede durum idareye iletilmiş, İdarece, İl Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğünden yabancı dil kursu ile alakalı olarak öğretmen talep edildiği ifade edilmiştir.
- 55.** Ziyaret edilen bir koğuşta mahpuslarca ders çalışmak için masaya ihtiyaç olduğu ifade edilmiş, Heyetimizce son görüşmede durum idareye iletilmiş, İdarece, söz konusu talebin yerine getirileceği ifade edilmiştir.
- 56.** Kurumda mahpus çocuklarının ve lojmanda kalan personel çocuklarının beraber eğitim aldığı Adalet Anaokulu mevcuttur. Okulda sözleşmeli 2 öğretmen çalışmaktadır. Anaokulunda çocukların eğitim ve eğlence faaliyetlerine ilişkin çok amaçlı salon bulunmaktadır. Salonda çocukların kullanımı için tahsis edilmiş oyuncaklar, oyun hamurları, boyama kitapları mevcuttur. Çocukların, çok amaçlı salonda, sağlıklı ve özsaygılı yaşamalarına destek olacak, sorumluluk duygularının gelişmesini arttıracak ve toplumun bir üyesi olarak potansiyellerini geliştirmelerinde yardımcı olan davranış ve yeteneklere sahip olmalarını teşvik edecek türde faaliyetlerden yararlandırıldıkları aktarılmıştır.
- 57.** Kurumda; hammaddelerin, yardımcı malzemelerin, yarı mamul ve mamul ürünlerin de depolandığı 452 metrekarelik alana sahip bir tekstil atölyesi mevcuttur.
- 58.** 18'i mahpus 2'si personel olmak üzere toplam 20 kişinin çalıştığı tekstil atölyesinde; bebek battaniyesi, nevresim takımı, iş önlüğü, maske, çift katlı bohçanın da içinde bulunduğu 26 farklı tekstil ürününün¹¹ imalatı yapılmaktadır. Ürünlerin renk, beden açısından çeşitli olduğu ve kaliteli hammaddeden üretildiği görülmüş, bu durum Heyetimizce iyi uygulama örneği olarak değerlendirilmiştir.
- 59.** Ziyaret tarihi itibarıyla 2022 yılı içerisinde 100 bin parçanın üzerinde üretim yapan tekstil atölyesinde mekanik ve elektronik düz dikiş makinesi, overlok makinesi, kazanlı ütü gibi araçlar da dâhil olmak üzere toplam 30 adet üretim makinesi¹² bulunmaktadır. Üretimin seri hale getirilmesi

¹¹ 2022 yılı içerisinde ziyaret tarihi itibarıyla atölyede; 542 bebek battaniyesi, 750 bebek havlusu, 1300 yastık, 2258 yastık kılıfı, 5333 tek kişilik nevresim takımı, 45 çift kişilik nevresim takımı, 1374 tek kişilik çarşaf, 18 masa örtüsü, 284 pike, 10000 hasta bilekliği, 200 iş önlüğü, 2010 banyo havlusu, 2010 el-yüz havlusu, 5204 tişört, 124 slip külot, 11648 atlet, 8754 boxer şort, 250 yastık alezi, 1888 çift katlı bohça, 510 sıvı geçirmez önlük, 2500 eşofman takımı, 3200 kaput bezi, 400 yeşil keten kumaş, 4058 lastikli pantolon ve 53910 maske olmak üzere toplam 118570 ürünün üretimi gerçekleştirilmiştir.

¹² Kurumun tekstil atölyesinde; 14 düz dikiş makinesi, 7 overlok makinesi, birer etek ve bant reçme makinesi, ilik makinesi, düğme makinesi, biye kesim makinesi, paça dikim makinesi ve 2 kazanlı ütü olmak üzere toplam 30 adet üretim aracı bulunmaktadır.

amacıyla aralık ayı itibariyle 18 makine daha tedarik edileceği belirtilmiş olup artan üretimin yönetilmesi için bir saymana ihtiyaç duyulduğu ifade edilmiştir. Kurum atölyelerinde yapılan üretim Heyetimizce iyi uygulama örneği olarak değerlendirilmiştir.

60. Çalışan mahpuslara kaza sigortası ve analık sigortası yapılmakta olup çıraklar için 40 TL, kalfalar için 45 TL, ustalar içinse 50 TL olmak üzere günlük ücret verilmektedir.

61. Ürünlerin diğer ceza infaz kurumlarına ve imzalanan iş birliği protokolleri uyarınca Mersin ve Adana illerindeki bazı hastanelerle Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesine de gönderildiği belirtilmiş, bu durum Heyetimizce iyi uygulama örneği olarak değerlendirilmiştir.

62. Kurumda iş-meslek eğitimi ile sosyokültürel gelişim kapsamında kuaförlük, keçe aksesuarları, geleneksel el nakışları, erkek iç giysileri dikimi, çocuk dış giysileri dikimi, resim, geleneksel halk oyunları ve birinci kademe okuma yazma kursları verilmekte olduğu gözlenmiş bu durum Heyetimizce iyi uygulama örneği olarak değerlendirilmiştir.

63. Kurumda keçe, şekilli delgeç, oyun hamurları, fon kartonları, boncuk ve pulların kullanıldığı çeşitli el işi faaliyetleri gerçekleştirilmekte olup talep olması halinde ürünlerin satışının yapıldığı ifade edilmiştir. Kurum duvarlarında Ressamlar Derneği tarafından çizilen resimler, yazılar, şiirler yer almaktadır. Sanat sokağı olarak adlandırılan kısımda ise mahpusların çizdiği resimler sergilenmektedir. Bu durum Heyetimizce iyi uygulama örneği olarak değerlendirilmiştir.

64. Kurumda 1 adet ibadethane bulunduğu, dini vecibeler için gerekli olan eşyaların mevcut olduğu görülmüştür.

65. Kurumda Diyanet İşleri Başkanlığına bağlı çalışan 2 din görevlisi mevcuttur. Yapılan görüşmelerde mahpuslara Kur'an-ı Kerim ve Tecvit dersleri, Hafızlık ve İlmihâl eğitimi verildiği ifade edilmiştir. Bu durum Heyetimizce iyi uygulama örneği olarak değerlendirilmiştir.

66. Kurumda sinema salonu olarak kullanılan 1 adet oda bulunmaktadır. Salonun sinema konseptine uygun şekilde ışıklandırıldığı görülmüştür. 20 kişilik kapasiteye sahip odada 2 haftada bir kez olacak şekilde film gösterimi yapılmaktadır. Bu durum Heyetimizce iyi uygulama örneği olarak değerlendirilmiştir.

3.6. DIŞ DÜNYA İLE İLETİŞİM

67. Kurumda A ve C bloklarında sekizer adet olmak üzere toplam 16 adet ankesörlü telefon bulunmakla beraber Akıllı Teknolojilerin Ceza İnfaz Kurumlarına Entegrasyonu Projesi (ACEP) ile beraber her koğuştta bir adet olmak üzere 29 adet de Multimedya cihazı (MMC) cihazı bulunmaktadır.

68. Kurumda A ve C bloklarında dokuzar adet olmak üzere toplam 18 kapalı görüş odası bulunmakta olup kapalı görüş kabinleri 4 kişilik kapasiteye sahiptir. Odaların fiziksel altyapı ve ışıklandırma

açısından yeterli olduğu görülmüştür. ACEP sistemiyle beraber kapalı görüşlerin yarı yarıya azaldığı ifade edilmiştir.

69. Kapalı görüş faaliyetlerinin Kurum tarafından dinlendiği ve kaydedildiğine ilişkin bilgilendirme yazısı görünür biçimde yer almaktadır.¹³

70. Kurumda 2 adet açık görüş alanı yer almaktadır. Genel olarak temiz olduğu ve fiziksel kapasite olarak da yeterli olduğu gözlemlenen görüş alanlarında 3 adet havalandırma ve 2 adet klima mevcuttur. Görüş alanlarında yer alan güvenlik kameralarının herhangi bir kör nokta bırakmadığı görülmüştür.

71. A bloğa ait 2, C bloğa ait 4 adet olmak üzere Kurumda toplam 6 adet avukat görüşme odası bulunmaktadır. Görüşme odalarında gerçekleşen görüşmelerde mahremiyete uygun şekilde dış ortama ses gitmediği tespit edilmiştir.

72. Toplam 2 adet aile görüşme salonu mevcut olup, salonlarda mahremiyete uygun şekilde perdenin olduğu, klimanın, havalandırmanın ve kalorifer sisteminin bulunduğu görülmüştür.

73. ACEP kapsamında görüntülü görüşme için kiosk cihazları koğuşlar içerisinde yer almaktadır. Mahpuslar, haftada 60 dakika görüntülü görüşme hakkını altıya bölerek kullanabilmektedirler. Santral odasında örnek bir görüntülü görüşme izlenmiş olup, görüşmenin ses ve görüntü kalitesinin iyi düzeyde olduğu değerlendirilmiştir.

74. Odalarda bulunan televizyonlarda 24 televizyon kanalı bulunmaktadır. Televizyonlarda ana akım kanalların yanı sıra, belgesel, müzik ve dini kanallar mevcuttur.

4. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

4.1. DEĞERLENDİRME

75. Ziyaret boyunca Kurum İdaresi, Ziyaret Heyeti ile iş birliği içerisinde hareket etmiş, Kurumdaki bina ve eklentilerin tümüne erişiminin sağlanmasında ve rastgele seçilen mahpuslarla Kurum personeli olmadan görüşme yapılmasında azami kolaylık sağlamış; sağlık servisi, kütüphane, spor salonları ve kamera odası gibi alanlarda incelemelerde bulunulmasında, bilgi ve belgelerin paylaşılmasında oldukça olumlu bir tutum içerisinde olmuştur.

4.2. TAVSİYELER

4.2.1. KURUM İDARESİNE YÖNELİK TAVSİYELER

76. Mahpusların eksik olan ranza, dolap ve boya ihtiyaçlarının karşılanması,

¹³ Ceza ve Tevkifleri Genel Müdürlüğünün 06.08.2021 tarihli ve 74270 sayılı yazısı ve Cezaevi İdare ve Gözlem Kurulunun 10.08.2021 tarih ve 2021/1299 sayılı yazısı gereği kamu düzeninin korunması ile kişi, toplum ve kurum güvenliğinin sağlanması veya suç işlenmesinin önlenmesi amacıyla; kapalı görüş faaliyetlerinde yapılan görüşmeler ilgili Kurum tarafından dinlenmekte ve kaydedilmektedir.

77. Merdiven çıkmakta güçlük çeken mahpus için imkân ölçüsünde durumuna uygun düzenlemeler yapılması,
78. Mahpusların kıyafet ihtiyaçlarının karşılanması için çalışma yürütülmesi ve bu kapsamda ilgili kuruluşlarla iletişime geçilmesi,
79. Personelin ve mahpusların sağlığının korunması adına haşereye karşı ilaçlama faaliyetinin etkin biçimde yürütülmesi,
80. Farklı suç türlerinden mahpusların ayrı koşullara yerleştirilmesinin sağlanması,¹⁴
81. Mahpusların sağlığa erişim hakkının tam olarak sağlanması adına randevuların mümkün olduğu ölçüde önceden alınması ve sevklerin randevu saatinde sağlık kuruluşunda hazır bulunulacak şekilde yapılması,
82. Mahpusların talepleri doğrultusunda yabancı dilde kitapların sağlanması,
83. Ders çalışma masasına ihtiyacı olan mahpusların ihtiyacının karşılanması,

4.2.2. MERSİN HALK EĞİTİM MERKEZİ MÜDÜRLÜĞÜNE YÖNELİK TAVSİYE

84. Bağlama kursu gibi müzikal faaliyetlerin gerçekleştirilmesi ve yabancı dil öğrenimi için talep edilen kurslara yönelik öğretmen ihtiyacının karşılanması,

4.2.3. ADALET BAKANLIĞINA YÖNELİK TAVSİYELER

85. Maddi durumu iyi olmayan mahpusların ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla ilgili yardım kuruluşlarıyla iletişimin ve koordinasyonun sağlanması adına Kurumun sosyal çalışmacı ihtiyacının karşılanması,
86. Kurumun artan üretim kapasitesinin yönetilmesi adına sayman ihtiyacının karşılanması, hususları tavsiye edilmektedir.

¹⁴ 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun madde 24.



TIHEK

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU

HENDEK KADIN AÇIK CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU

2023/39

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

KISALTMALAR

ÇÖZGER	Çocuklar için Özel Gereksinim
m²	Metrekare
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
ÖSYM	Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi
RAM	Rehberlik Araştırma Merkezi
SEGBİS	Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması
UYAP	Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi

1. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.

2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre Protokol'ün amacı; "bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, gayriinsanî veya küçültücü muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."

3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı hükmü uyarınca, OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2/1-k bendine göre UÖM "İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi" ifade etmektedir.

4. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendinde, Kurumun özgürlüğünden yoksun bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu hükme bağlanmıştır. Bu bağlamda ceza infaz kurumlarına ziyaret gerçekleştirmek TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.

5. Anılan görevin icrası kapsamında, 24/11/2022 tarihinde Hendek Açık Ceza İnfaz Kurumuna¹ habersiz bir ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ziyaret Heyetinde; İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu Üyesi ..., İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcıları ..., ..., ... ile Kurumumuzun talebi doğrultusunda Sakarya Valiliği tarafından görevlendirilen bir doktor ve bir psikolog yer almıştır.

6. Ziyaret, İdare ile yapılan ön görüşmeyle başlamıştır. Görüşmede; TİHEK Heyeti tarafından, UÖM, ziyaretin amacı ve yöntemine ilişkin bilgiler verilmiştir. İdareden Kurum hakkında güncel bilgiler, Kurumun mevcut durumu, mahpusların² sayısı ve sınıflandırmalarına ilişkin bilgiler

¹ Bundan sonra kısaca Kurum olarak ifade edilecektir.

² Bu raporda kullanılan "mahpus" sözcüğü, ceza infaz kurumlarında özgürlüğünden mahrum bırakılan tutuklu,

alınmıştır. İdare ile yapılan görüşmenin ardından Ziyaret Heyeti, atölyelerin bulunduğu alan, sağlık servisi, kütüphane, kamera odası, çamaşırhane, kantin, açık görüş alanı, yemekhane, mutfak ve odalarda incelemelerde bulunmuştur. İdareden edinilen mahpusların yerleşim planına ilişkin belge üzerinden, İdarenin dahli olmadan özellikle farklı suç türlerinden mahpusların bulunduğu odalar seçilerek buradaki mahpuslarla görüşmeler gerçekleştirilmiş ve mahpusların tutuldukları ortam yerinde gözlemlenmiştir. Heyet üyeleri tarafından görüşme gerçekleştirilen mahpuslara TİHEK hakkında genel bilgi verilmiş, ziyaretin amacı ve kapsamı belirtilmiş, gizliliğe riayet edilerek rapor hazırlanacağı hususu aktarılmıştır. Görüşmeler sırasında infaz ve koruma memurları ile diğer idari personelden herhangi biri görüşme yapılan bölümlere alınmamıştır. Ziyaret bitiminde İdare ile son bir toplantı yapılmış; ilk tespit ve gözlemler ile acil olduğu değerlendirilen hususlar paylaşılmış; ziyaret sonrası hazırlanacak raporun İdare ve ilgili kurumlarla paylaşılarak tavsiyelerin takip edileceği ve takip ziyareti de yapılabileceği bilgisi verilmiş, ilgili bilgi ve belgeler alınarak ziyaret sonlandırılmıştır.

7. Bu rapor, 18/1/2022 tarihli ve 2022/43 sayılı Kurul kararı ve Başkanlık Makamının 11/11/2022 tarihli ve 15783 sayılı oluruna istinaden 24/11/2022 tarihinde Hendek Kadın Açık Ceza İnfaz Kurumuna gerçekleştirilen izleme ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. KURUM HAKKINDA GENEL BİLGİLER

8. Kurum binası, Sakarya'nın Hendek ilçesinde olup şehir merkezine beş kilometre mesafede bulunmaktadır. Daha önce kız yurdu olarak kullanılan binada hizmet veren Kurum 2017 yılında faaliyete geçmiştir.

9. Kurum yerleşkesi, 97.150 m² açık alan ve 20.400 m² kapalı alana sahiptir. Kurum kampüsüne ilk girişte iki adet idari bina, iki adet lojman binası bulunmaktadır. İç tarafa üç binanın A, B ve C Blok olarak isimlendirildiği görülmüştür. A Bloкта mahpusların koğuşlarının bulunduğu, derslik revir ve atölyelerin yer aldığı, B Blokun kapasitenin düşük olması sebebi ile kullanılmadığı, C Bloкта ise sadece kuaför atölyesinin aktif olarak faaliyet gösterdiği gözlemlenmiştir.

10. Kurum kapasitesi 1260 kişidir. Kurumda her biri 10 kişilik kapasiteye sahip olan 39 m² büyüklüğünde 126 koğuş bulunmaktadır. Kurumda ortak alanlar; 6 adet derslik, 1 revir, 4 müşahade odası, 1 açık görüş alanı, 10 atölye ve 1 voleybol sahasından teşekkül etmektedir.

hükümlü ve hüküm özlüleri ifade etmektedir.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

11. Kurumda görüşler için tahsis edilen alanda hem açık görüşler hem de avukat görüşleri yapılmaktadır. Kurumda doku hasarı ve travma önleyici oda³ ve aile görüş odası bulunmamaktadır.

2.2. KURUM PERSONELİ

12. Kurumda toplam 115 personel görev yapmaktadır. Personelin ünvan ve sayılarına göre dağılımı aşağıdaki gibidir:

ÜN VAN	SAYI
Kurum Müdürü	1
Kurum 2. Müdürü	2
İdare Memuru	2
Sayman	1
Öğretmen	1
Psikolog	1
İnfaz ve Koruma Başmemuru	2
Kâtip	3
Bilgisayar İşletmeni	1
Aşçı	1
Kaloriferci	1
İnşaat Teknisyeni	1
Elektronik Teknisyeni	1
Elektrik Teknisyeni	1
Sağlık Memuru	3
Şoför	7
Hizmetli	1
İnfaz ve Koruma Memuru	85
TOPLAM	115

13. Kurumda görev yapan personelin, Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri Personeli Eğitim Merkezlerince verilen hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimlere katıldığı, Aday Memurluk Eğitimi kapsamında insan hakları, işkence ve kötü muamele yasağı ile hassas gruplara yaklaşım konularında eğitim aldığı bilgisi paylaşılmıştır.

³ Mahpusların, personele veya farklı bir kişiye bedensel zarar vermesini önlemek, intihara meyilli olanların güvenliklerini sağlamak gibi amaçlarla kısa süreli kullanılan ve tehlike oluşturan durumlara karşı özel olarak hazırlanmış oda. Yumuşak oda ve süngerli oda olarak da bilinmektedir.

14. Kurumda vardiya personeli çalışma sistemi, vardiya şoför çalışma sistemi, gündüz personeli çalışma sistemi olmak üzere üç tip çalışma modelinin uygulandığı; gündüz çalışan personelin 08:30-17:30, şoför çalışma saatlerinin 24-72, vardiya personelinin çalışma saatlerinin 08:30-20:30/20:30-08:30 şeklinde uygulandığı aktarılmıştır.

2.3. ÖZGÜRLÜĞÜNDEN MAHRUM BIRAKILAN KİŞİLER

15. Ziyaret tarihinde Kurumda 132 mahpus bulunmakta olup bu mahpuslardan 21'i yabancı ülke vatandaşıdır. (2 Güney Afrika vatandaşı, 1 Tanzanya vatandaşı, 1 Hollanda vatandaşı, 2 Nijerya vatandaşı, 1 Venezuella vatandaşı, 2 Bulgaristan vatandaşı, 2 Özbekistan vatandaşı, 3 Türkmenistan vatandaşı, 1 Rus vatandaşı, 1 Filipin vatandaşı, 2 Fas vatandaşı, 2 Kolombiya vatandaşı, 1 Azerbaycan vatandaşı)

16. Ziyaret tarihi itibarıyla Kurumda annesi yanında kalan çocuk sayısı altıdır.

17. Kurumda engelli mahpus, çocuk mahpus ve tutuklu bulunmamaktadır.

3. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

3.1. FİZİKSEL KOŞULLAR

18. Kurumda bulunan mahpusların, mevcudun az olması sebebi ile A Bloкта bulunan koğuşlarda tutuldukları görülmüştür. Koğuşlarda beş adet iki katlı ranzanın bulunduğu, her koğuşta beş mahpusun kaldığı görülmüştür.

19. Koğuşların gün ışığı aldığı ve ferah olduğu, koğuş zemininin silinebilir yüzey ile kaplı olduğu gözlemlenmiştir.

20. Kurum İdaresi tarafından, çocukların bakımında alan genişliği sağlanması amacıyla anneleri ile kalan çocukların ayrı odalara yerleştirildiği bilgisi verilmiştir. Çocukların bulunduğu odada kullanımlarına özgülenmiş bir adet park yatak bulunduğu görülmüştür.

21. Koğuşların içerisinde bir banyo, bir tuvalet, bir lavabo bulunmaktadır. Banyolarda duş başlığı spiral hortumlarının mahpusların kendine zarar vermesini önleyecek şekilde duvara monte edildiği dışarıda bırakılmadığı gözlemlenmiştir.

22. Kurum bahçesinde; voleybol sahası, spor aletlerinin bulunduğu alan, oyun parkı, sebze ve meyve ekiminin yapıldığı sera alanı ve geniş bir ağaçlık alan yer almaktadır. Bahçenin düzenli ve bakımlı olduğu, ağaç gölgelerinde mahpusların oturabileceği bank ve masaların bulunduğu görülmüştür.

23. Kurumda aktif olarak çalışan 125 güvenlik kamerası bulunmaktadır. Kamera kayıtları Heyet tarafından incelenmiş; bina girişleri, ortak alanlar, koğuş koridorları, mahpusların kullanımına

açık olan yemekhaneler, mutfak, iş yurtları atölye üniteleri⁴, bahçe gibi ortak alanların kör nokta kalmayacak şekilde kaydedildiği, koğuş ve tuvaletler ile Kurum personelinin çalıştığı servislerde (psiko-sosyal servis, eğitim ve öğretim servisi, revir) ise mahremiyet gereği kamera olmadığı, kayıtların sistemde geriye dönük olarak saklandığı tespit edilmiştir. Güvenlik kamera kayıtlarının; mutfak ve atölyelerde 45 gün, idari binada 63 gün, dış nizamiyede 55 gün, bloklarda ise 24-27 gün geriye dönük olarak tutulduğu belirtilmiştir.

24. Isınma, doğalgaz yakıtı kullanılan merkezi sistem ile sağlanmaktadır. Odalarda ve koridorlarda yeterli büyüklükte ve sayıda kalorifer peteği bulunduğu görülmüştür. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde de ısınma ile ilgili herhangi bir sorun yaşanmadığı belirtilmiştir.

25. Kurumda bulunan mahpuslara, mevsim şartlarına uygun olarak battaniye, nevresim, yastık vb. malzemelerin verildiği bilgisi edinilmiştir. Konuya dair mahpuslardan bir şikâyet alınmamıştır.

26. Kurumun su ihtiyacının şebeke suyundan sağlanmakta olduğu, depo suyunun kullanılmadığı, şebeke suyundan alınan örneklerin İlçe Sağlık Müdürlüğü tarafından üç aylık periyotlarla düzenli olarak analizinin yapıldığı, analiz raporlarının Kurum revir dosyalarında tutulduğu bilgisi edinilmiştir. Heyet tarafından analiz raporları incelenmiş analiz düzenli periyotlarla yapıldığı ve sonuçlarının normal olduğu görülmüştür.

27. İdare tarafından koğuşlarda suya doğrudan erişimin olduğu, suyun kullanımına ilişkin herhangi bir kota uygulamasının bulunmadığı, temiz suya erişimin yirmi dört saat sağlandığı belirtilmiştir. Bu durum mahpuslarca da teyit edilmiştir. Bununla birlikte mahpuslarla yapılan görüşmelerde; sıcak suyun pazartesi, çarşamba, cuma ve pazar günleri sabah 07:00-8:00 ve akşam 18:30-20:30 saatleri arasında verildiği ve bu sürenin yeterli olmadığı ifade edilmiştir.

28. Kurum İdaresi tarafından mahpusların kantinden temin ettikleri malzemeler ile kaldıkları odaların temizliğini yaptıkları belirtilmiştir.

29. Kurumda on adet çamaşır makinesi, bir adet kurutma makinesi bulunduğu görülmüştür. İdare tarafından mahpusların her koğuş için belirlenen günde çamaşırılarını yıkadıkları bilgisi verilmiştir. Mahpuslar ile yapılan görüşmelerde; hafta içi her gün on lira yıkama ve on lira kurutma ücreti karşılığında çamaşırılarını yıkayıp kurutabildikleri, hafta sonu çalışan mahpusların

⁴ 4 Nolu Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatlanması Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi 79'uncu maddesi: "İşyurtları, ceza infaz kurumları ile tutukevleri bünyesinde aşağıda belirtilen amaçları gerçekleştirmek amacıyla oluşturulan tesis, atölye ve benzeri ünitelerdir:

- Hükümlü ve tutukluların meslek ve sanatlarını koruyup geliştirmek.
- Hükümlü ve tutuklulara bir meslek ve sanat öğretmek.
- Ünitelerde üretilen ekonomik değerleri pazarlamak."

ise ücretsiz olarak çamaşırlarını yıkayıp kurutabildikleri belirtilmiştir. Mahpusların ayrıca koğuşların koridorunda da çamaşırlarını kurutabildiği görülmüştür.

30. Kurumda, mahpusların ihtiyaçlarını karşılayabileceği bir kantin bulunmaktadır. Kantinde gıdaların saklama koşullarına uygun olarak muhafaza edildiği, incelenen ürünler arasında son kullanma tarihi geçen ürün olmadığı görülmüştür. Mahpuslar ile yapılan görüşmelerde kantinden faydalanabildikleri, ürün çeşitliliğinin yeterli olduğu, fiyatların ise pahalı olduğu belirtilmiştir. Heyet tarafından yapılan incelemede, birden fazla marka ve türde ürün getirilerek çeşitliliğin sağlandığı, ürün fiyatlarının piyasa fiyatları ile uyumlu olduğu tespit edilmiştir.

3.2. YÖNETİM VE PERSONELİN TUTUMU

31. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde; kendilerine karşı işkence ya da kötü muamele konusu olabilecek herhangi bir davranış uygulanmadığını, kendilerine yönelik tutum ve davranışlardan memnun oldukları ifade edilmiştir. Ayrıca çocukları ile kalan mahpuslar, İdarenin çocuklar ile ilgili hususlarda hassas bir yaklaşım sergilediğini belirtmişlerdir.

32. Heyet tarafından mahpusların talep ve şikâyetlerine ilişkin dilekçe usulü hakkında bilgi talep edilmiştir. Kurum İdaresi, mahpusların vermiş olduğu dilekçelerin başmemur ve nöbetçi müdürün kaşe ve imzasından sonra ilgili birimlere dağıtıldığını ve dilekçenin akıbeti hakkında mahpusların sözlü olarak bilgilendirildiğini, talep olması halinde dilekçe çıkış numarası verildiğini iletmiştir.

33. Kuruma kabul işlemlerinin yapıldığı bölümde üç adet arama kabini bulunmaktadır. İdare tarafından Kuruma kabul işlemlerinin Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfaz Hakkında Yönetmelik'in 55'inci maddesi gereğince yapıldığı, üst araması sırasında mahpusa tek kullanımlık önlük verildiği ifade edilmiştir. Tek kullanımlık önlükler Heyet tarafından incelenmiş olup önlüklerin Kuruma kabul işlemlerinin ilgili mevzuata uygun yapılmasını sağlayacak biçimde olduğu görülmüştür.

34. Kabul işlemleri sırasında Kurumda uyulması gereken kurallara dair bir formun mahpusa imzalatıldığı belirtilmiştir. Formun Türkçe, İngilizce ve Arapça olmak üzere üç dilde olduğu görülmüştür.

3.3. SAĞLIK, PSİKO-SOSYAL SERVİS

35. Kurumda İlçe Sağlık Müdürlüğünden görevlendirme ile gelen bir aile hekimi ve üç sağlık memuru görev yapmaktadır. Aile hekiminin haftada iki yarım gün hasta kabul ettiği, diğer günlerde herhangi bir acil müdahale gereken durum olursa 112 Acil Çağrı Merkezinin arandığı ifade edilmiştir.

36. Mahpuslar tarafından, aile hekiminin haftada iki yarım gün görevlendirilmesi sebebi ile haftanın diğer günleri muayene olamadıkları ifade edilmiştir.
37. Sağlık servisinde ilaçların ilaç dolabında saklandığı görülmüştür. Heyet tarafından ilaçların son kullanma tarihi kontrol edilmiş olup son kullanma tarihi geçen ilaca rastlanmamıştır.
38. Mahpusların sağlık kayıtlarının hem fiziki olarak hem de Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi'ne (UYAP) sisteminde tutulduğu görülmüştür. Heyet tarafından fiziki ve elektronik ortamda tutulan kayıtlar incelenmiş ve kayıtların usulüne uygun tutulduğu tespit edilmiştir.
39. Kuruma gelen her mahpusun ilk bir hafta içinde verem taramasına gönderildiği, İl Sağlık Müdürlüğü görevlilerinin yılda iki defa Kuruma verem taraması için geldikleri ifade edilmiştir.
40. İş yurtları ve atölyelerde çalışacak mahpusların hastaneye sevk edildiği, bulaşıcı hastalıklara karşı portör muayenesi yapıldığı, uygun olduğu tespit edilen mahpuslara çalışabilir raporu verildiği belirtilmiştir.
41. Yapılan görüşmelerde mahpuslar, hastaneye sevklerinin hızlı yapıldığını, ilaçlarının düzenli olarak temin edildiğini iletmişlerdir.
42. Kurumdaki Psiko-sosyal Serviste bir psikoloğun görev yaptığı bilgisi edinilmiştir. Psiko-sosyal Servis odasında çocuklar için ayrılmış küçük bir oyun alanı olduğu görülmüştür.
43. Kurum psikoloğu ile yapılan görüşmede, mahpusların kuruma girişlerinde kendileri ile ön değerlendirme görüşmesi yapıldığı, daha sonra talep ederlerse bireysel görüşmeler yapıldığı ancak toplu görüşme yapılmadığı, ilgili kayıtların hepsinin UYAP'a işlendiği bilgisi edinilmiştir.
44. Mahpuslar psikologla görüşmede herhangi bir sıkıntı yaşamadıklarını, dilekçe ile görüşme talep ettiklerinde bir-iki gün içerisinde psikolog ile görüşebildiklerini belirtmişlerdir.

3.4. BESLENME

45. Kurumun yemekleri, haftalık yemek listesine göre Kurumda yer alan mutfakta hazırlanmaktadır. Hazırlanan yemekler, mevcuda göre belirlenerek görevli personel eşliğinde mahpuslara dağıtılmaktadır. Kurumda mahpusların yemek yemesi için ayrılan ayrı bir yemekhane bulunmaktadır. Personel için de ayrı bir yemekhane bulunmakta, mahpuslar ile personele aynı yemekler çıkmaktadır.
46. Yemek listesinin Adalet Bakanlığı tarafından belirlenen günlük iâşe bedeli göz önünde bulundurularak hazırlandığı, mahpusların içme suyu ihtiyacının ise şebeke suyundan ya da kantinden satın alabildikleri pet şişe sularla giderildiği ifade edilmiştir.
47. Mahpusların çoğu yemek porsiyonlarının yeterli olduğunu ve yemeklerden memnun olduklarını belirtmiş ancak bazı mahpuslar yemeklerin tadının kötü olduğunu, genellikle makarna ve bakliyat ağırlıklı yemek çıktığını, et ve sebze miktarının sınırlı olduğunu

belirtmişlerdir. Heyet tarafından dört haftalık yemek listesi kontrol edilmiş çıkan menülerde et, tavuk, sebze ve meyve dengesinin gözetildiği görülmüştür.

48. Öte yandan ziyaret tarihinde mahpusların yediği öğle yemeğinden yenilmiş, öğle yemekleri açısından porsiyon miktarlarının yeterli ve doyurucu olduğu, ayrıca yemeğin lezzetli olduğu kanaatine varılmıştır.

49. Heyet tarafından Kurum mutfağında yapılan incelemede yemek menüsünün ve öğünlerin kalorisine ilişkin bilgi talep edilmiş, ilgili personel tarafından yemek menülerinin ambar birimi ve aşçı tarafından belirlendiği Kurumda görevli diyetisyen⁵ ya da gıda mühendisi bulunmadığı bilgisi paylaşılmıştır.

50. İnfaz Kurumunda annesi yanında kalan çocuklara durumlarına uygun Bakanlıkça belirlenen iâşe tutarı ölçüsünde gıda verilmektedir.⁶ Hükümlü ve Tutuklular ile Ceza İnfaz Kurumlarının Personelinin İâşe Yönetmeliği'nin 4'üncü ve 5'inci maddeleri uyarınca; çocuk mahpuslar, annesiyle birlikte kalan çocuklar ile süt emziren mahpus anneler için günlük iâşe bedelinin yüzde elli artırımı olarak belirlendiği ve bu kapsamda Kurumda hizmet sunulduğu belirtilmiştir. Kurumda on beş gündür çocuk menüsünün de çıkarıldığı ve bu durumdan mahpusların memnun olduğu gözlemlenmiştir. Annesi ile kalan çocuklara yönelik hazırlanan çocuk menüsü uygulaması iyi uygulama örneği olarak değerlendirilmiştir.

51. Kurumda, mahpuslara yönelik Kurum bünyesinde uygulanan ihtiyaç ve yardım sistemidir. Kamu kurum ve kuruluşları, vakıf ve dernekler ile diğer şahıslar ve kurum personeli tarafından yapılan giysi, ayakkabı, bebek maması ve bezi, oyuncak, kişisel temizlik ve bakım ürünleri ile spor ekipmanı vb. bağışların toplandığı ve mahpuslara dağıtımlarının sağlandığı "sosyal market" bulunmaktadır. Bazı mahpuslar tarafından sosyal markette yer alan ürünlerden faydalanılmak istendiği fakat emanet hesabında para bulunması (yüksek miktarda bulunmasa dahi) durumunda faydalanamadıkları belirtilmiştir. İdare ile yapılan son görüşmede de sosyal markette yer alan eşyaların dağıtımında emanet hesabındaki paranın dikkate alındığı teyit edilmiştir.

⁵ Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in 13'üncü maddesinin birinci fıkrası: "Sağlık servisi; kurumda koruyucu ve tedavi edici sağlık hizmetlerini cezaevi tabibinin başkanlığında yerine getiren servistir. Sağlık servisinde; cezaevi tabibi, diş tabibi, eczacı, veteriner, diyetisyen, sağlık memuru, hemşire ve hayvan sağlık memuru görev yapar."

⁶ Hükümlü ve Tutuklular ile Ceza İnfaz Kurumlarının Personelinin İâşe Yönetmeliği'nin 4'üncü maddesinin son fıkrası: "Çocuk hükümlü ve tutuklular ile kurumda annesiyle birlikte kalan çocuklara, süt emziren anneler ve hamilelere durumlarına uygun ve Bakanlıkça belirlenen tutarda gıda verilir."; 5'inci maddesi: "Günlük iâşe miktarı, Sağlık Bakanlığı ile birlikte belirlenen günlük kalori ihtiyacı ve bütçe imkânları da değerlendirilerek saptanan tutardır."

52. Ziyaret Heyeti tarafından mutfak, kantin, soğuk hava ve kuru bakliyat depoları incelenmiş, bu alanların temiz olduğu, ürünlerin saklama koşullarına uygun bir şekilde muhafaza edildiği görülmüştür.

53. Yapılan incelemede yemek numunelerinin mevzuata⁷ uygun olarak 72 saat boyunca saklandığı ve önceki günlere ait yemek numunelerinin de mutfakta bulunduğu görülmüştür.

3.5. SOSYAL, KÜLTÜREL, MESLEKİ, EĞİTSEL VE SPORİF ETKİNLİKLER

54. Kurumda Eğitim Servisi; “Eğitim Birimi” ve “Kütüphane ve Manevi Rehberlik Birimi” olarak ayrılmaktadır. Eğitim Biriminde bir öğretmen, bir infaz ve koruma memuru bulunmaktadır. Kütüphanede bir kütüphane görevlisi bulunmaktadır. Kurumda verilen kurslarda Halk Eğitimde görevli olan iki okuma yazma kurs öğretmeni, bir resim kursu öğretmeni hizmet vermektedir. Manevi Rehberlik Biriminde ise iki vaize ve bir infaz ve koruma memuru hizmet vermektedir. Çalışma saatleri gündüz mesai saati modeli olan 08:30–17:30 arasındadır.

55. Kurum Kütüphanesinde toplam 4153 kitap bulunmakta, mahpuslar gün içinde saat 17:30'a kadar kütüphaneden faydalanabilmekte, kitapları kütüphaneye gelerek kendileri seçebilmektedir. Son bir yıl içerisinde Kurumda bulunan kütüphaneden yaklaşık 300 mahpus faydalanmıştır.

56. İdare tarafından, kütüphaneden mahpuslara on beş günde bir beş kitap alma hakkının tanındığı, ayrıca mahpusların İlçe Halk Kütüphanesinden de kitap talep edebildikleri, eğitsel ve dini içerikli kitaplara erişimde herhangi bir sınırlama olmadığı ifade edilmiştir. Ayrıca İlçe Halk Kütüphanesinde 24000'e yakın kitap bulunduğu bilgisi verilmiştir.

57. Yabancı mahpuslarla yapılan görüşmelerde, kütüphanede farklı dillerdeki yayınların sayısının artırılması talep edilmiştir. Heyet tarafından kütüphanede kayıtlı kitapların listesi incelendiğinde farklı dillerde yayınların Türkçe yayınlara göre oldukça az olduğu (4135 yayın içerisinde 47 yayın yabancı dildedir.) tespit edilmiştir.

58. Mahpusların gazete ve dergiye erişimlerinin ilgili mevzuata uygun olarak⁸ talep halinde ve ücreti mukabilinde sağlandığı bilgisi edinilmiştir. Heyet tarafından yapılan incelemede çeşitli gazetelerin mahpuslar için sağlandığı görülmüştür.

59. Görüşülen mahpuslar lise sınavlarının yüz yüze olarak Kurumda yapıldığını, Ölçme Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) tarafından yapılan üniversite sınavları için ise başka bir ceza infaz kurumuna giderek sınavlara katılabildiklerini iletmişlerdir.

⁷ Gıda Güvenliği ve Kalitesinin Denetimi ve Kontrolüne Dair Yönetmelik'in 8'inci maddesinin (ı) bendi: “Kamu- özel kurum ve kuruluşları ile mahallinde üretilerek toplu tüketime sunan işyerleri ve yemek fabrikaları, ürettiği yemek partisininin her çeşidinden alınan bir örneği 72 saat uygun koşullarda saklamakla yükümlüdür.”

⁸ 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunu 62'nci maddesi.

60. Kurumda Türkçe, Matematik, Fen Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerini içeren 1. Ve 2. kademe kurslar verilmektedir. Haftada dört gün 09:00-12:00 arası 1. kademe, 14.00-17.00 arası 2. kademe kursları gerçekleştirilmektedir. Eğitim materyallerinin Halk Eğitim Merkezinden ücretsiz gönderildiği, dersleri başarıyla bitiren mahpusların açık öğretime devam ettiği belirtilmiştir.

61. Eğitim-öğretime aktif olarak devam eden mahpusların okul kitaplarının Millî Eğitim Bakanlığı ile yapılan protokol kapsamında ücretsiz olarak karşılandığı ifade edilmiştir.

62. Kurumda aktif olarak eğitim öğretime devam eden 40 mahpus bulunmaktadır. Açık Öğretimde 32 (Açık Öğretim Lisesi ve Açık Öğretim Ortaokulu öğrencileri dâhil), 2. Kademe Okuma Yazma Kursunda 6, Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi'nde 1, Açık Öğretim Fakültesi'nde 1 mahpus kayıtlıdır.

63. Kurumdaki kreşin kapalı olduğu görülmüştür. İdare, sel baskını sonrası kreşin zarar görmesi üzerine sınıfı kapattıklarını, çocukların gün içinde Kurum dışındaki kreş ve anaokullarına araçlarla götürülüp getirildiğini belirtmiştir. Çocuklu mahpuslarla yapılan görüşmelerde; altı çocuktan sadece birinin aktif olarak Kurum dışında bir kreşe gittiği, diğer çocuklar için uygun bir kreş ayarlanmaya çalışıldığı ifade edilmiştir. Annelerden bazıları Kurum dışı kreş uygulamasından memnun olsalar da bazıları Kurum içindeki eski kreşin açılmasını talep etmiştir. Ziyaretin tamamlanmasını müteakip İdare ile yapılan görüşmede Kurumun tekrar kreş açılmasına yönelik projesinin olduğu bilgisi verilmiştir. Ziyaret sonrasında kreş açılmasına yönelik gelişmeler hakkında Kurumdan bilgi talep edilmiş, Kurum idaresi tarafından projenin hayata geçme süreci devam ettiğinden bu dönemde çocukların kreş imkânından faydalanmasını sağlamak adına Kurum içerisinde kreş olarak kullanılmak üzere bir alan tesis edildiği ayrıca annelerin talep etmesi halinde çocukların Kurum dışındaki kreşe devam etmesi hususunda da Kurum olarak destek verildiği bilgisi verilmiştir.

64. Ziyaret esnasında mahpus ..., çocuğunun rahatsızlığının bulunduğunu ve tedavi olamadığını bu sebeple eğitim hizmetinden faydalanamadığını ifade etmiştir. Heyet tarafından çocuk ...'in sağlık verilerine ilişkin dosyası incelenmiş, ilgili personelden çocuk hakkındaki bilgiler talep edilmiş ve yaşanan sorunların sebebi araştırılmıştır. Edinilen bilgiler neticesinde; ...'in çocuk nörolojisi ve göz hastalıkları tarafından muayenesinin yapıldığı ve hakkında hazırlanan Çocuklar İçin Özel Gereksinim (ÇÖZGER) Raporu'nda rehabilitasyon tedavisi alması gerektiğinin tespit edildiği, fakat Kurumun bulunduğu bölgedeki rehabilitasyon merkezinden randevu talep edebilmesi için ikametgah adresinin Kurum adresine taşınmasının gerekli olduğu belirtilmiş ve çocuğun babası tarafından İstanbul adresinden ikametgahının taşınmasına yönelik işlemlerin gerçekleştirilemediği anlaşılmıştır. Ziyaretin tamamlanması ve çocuğa ilişkin bilgi ve belgelerin ilgili servislerden alınmasını müteakip Kurum İdaresi ile çocuğun sağlık ve eğitim

hizmetlerine erişimine ilişkin görüşmeler gerçekleştirilmiş ve bu hususun Kurumumuz tarafından takip edileceği⁹ ve kurumlar arası iş birliği ile çözülmesi gerektiği vurgulanmıştır. Kurum İdaresi tarafından sağlanan destek ile 03/12/2022 tarihinde İstanbul Anadolu Sulh Hukuk Hâkimliğinden yetki izni alınarak ikametgâh sorunu çözüme kavuşturulmuş ve 15/12/2022 tarihinde Akyazı Rehberlik ve Araştırma Merkezinde çocuğun muayenesi sağlanmıştır. ... hakkında Rehberlik Araştırma Merkezi Raporu 19/12/2022 tarihinde düzenlenerek Rehabilitasyon Merkezine gönderilmiş ve rehabilitasyon programına başlanmıştır.

65. Sportif faaliyetler için Kurum bahçesinde bir voleybol sahası ve spor aletlerinin bulunduğu bir alan yer almaktadır. Ayrıca annesi yanında kalan çocuklar için bahçede bir oyun parkı bulunmaktadır. Çocuklu mahpuslar, yağmurlu ve soğuk günlerde çocuklar dışarıya çıkamadığı için Kurum içinde oyun alanı açılmasını istediklerini iletmışlerdir.

66. Belirli aralıklarla iyi hallilere öncelik verilerek 20-25 kişilik gruplar halinde voleybol ve badminton turnuvası yapıldığı ve düzenli olarak sinema etkinliği düzenlendiği mahpuslarla yapılan görüşmelerde ifade edilmiştir.

67. Kurumda belirli aralıklarla “İş Sağlığı ve Güvenliği” kursu açıldığı, ziyaret tarihinde fiilen devam eden “Resim ve Okuma-Yazma” kursu olduğu belirtilmiştir.

68. Heyet tarafından Kurumda görevli vaize ile görüşme gerçekleştirilmiştir. Yapılan görüşmede; Manevi Rehberlik Biriminde vaizelerle görüşmek isteyen mahpusların sözlü olarak ya da dilekçe ile talep ettiklerinde bireysel görüşme gerçekleştirebildiği, bireysel görüşmeler dışında hafta içi her gün talep eden mahpuslarla toplu görüşme yapıldığı ifade edilmiştir.

69. Ziyaret tarihinde İş Yurtları uygulaması kapsamında tekstil atölyesi, deri atölyesi, kuaför, çilek serası ve fındık bahçesinin aktif olarak kullanıldığı görülmüştür. Takı tasarım atölyesi ve resim atölyesinin ise aktif olmadığı, resim kursunun yeni açıldığı, atölyenin de tekrar aktif kullanılacağı belirtilmiştir.

70. Deri ve tekstil atölyelerinde ve mutfakta iş güvenliğine dair uyarıların asılı olduğu görülmüştür.

71. Kuaförde çalışan mahpuslar ile yapılan görüşmede; çalışma koşullarının iyi olduğu, kuaförün hafta içi her gün açık, hafta sonu ise kapalı olduğu, mahpuslardan birinin Halk Eğitim

⁹ Ziyaret tamamlandıktan sonra devam eden süreçte çocuk hakkında gelişmelerin takip edilmesi amacıyla 22/12/2022 tarihli yazı ile Hendek Kadın Açık Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğüne anne ve çocuğu hakkındaki psiko-sosyal servis, eğitim servisi ve sağlık servisinden almış oldukları hizmetleri gösterir belgelerin Kurumumuza iletilmesi talep edilmiştir. Ayrıca Kurum Müdürü ile telefon görüşmesi ile iletişim sağlanarak çocuğun sağlık ve eğitim hizmetlerine erişimi ve ikametgâh adresinin taşınıp taşınmadığına dair bilgi alınmış ve ziyaret esnasında karşılaşılan sorunların çözümü amacıyla süreç Kurumumuz tarafından yakından takip edilmiştir.

Merkezi tarafından verilen berberlik kursuna gittiği ve ustalık belgesini alacağı, ücretlerinin düzenli olarak yatırıldığı bilgisi edinilmiştir.

72. Mahpusların çalışma ücretlerini mevzuata uygun olarak puantaj usulüne¹⁰ göre aldıkları belirtilmiştir.

73. İş yurtları ve atölyelerde çalışan mahpuslara iş sağlığı ve güvenliği hakkında hem sözlü hem de yazılı bilgilendirme yapıldığı, ayrıca mahpuslara iş sağlığı ve güvenliği hakkında belirli periyotlarda eğitim verildiği bilgisi edinilmiştir.

74. İş yurtlarında çalışan mahpuslarla yapılan görüşmelerde genel olarak mahpuslar çalışma saatlerinin uygun olduğu, sigortalarının yapılması ve ücretlerinin yatırılması konusunda herhangi bir sorun yaşanmadığı, mola sürelerinin de yeterli olduğu, iş yurtlarında sunulan imkânlar sayesinde meslek edinmelerinden memnuniyet duyulduğu iletilmiştir.

3.6. DIŞ DÜNYA İLE İLETİŞİM

75. Kurumda 80 adet ankesörlü telefon bulunmaktadır. İdare tarafından mahpusların ankesörlü telefonlardan, sayı ve sürede herhangi bir sınırlama olmaksızın yararlanabildiği belirtilmiştir.¹¹ Yapılan görüşmelerde mahpuslar, herhangi bir sınırlama olmadan telefon görüşmesi yapabildiklerini iletilmişlerdir. Ziyaret sırasında, mahpusların yalnız olarak telefon görüşmesi yaptıkları, infaz ve koruma memurlarının yapılan görüşmeleri duyamayacak uzaklıkta durduğu görülmüştür. Heyet tarafından yapılan kontrollerde ankesörlü telefonların çalışır vaziyette olduğu tespit edilmiştir.

76. Kurumda 1 adet Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS) odası bulunmaktadır. Heyet tarafından yapılan izleme faaliyetinde SEGBİS odasının kapısının bulunmadığı, perde ile bölünmüş olduğu ve ses yalıtımının sağlanmadığı görülmüştür.

77. Kurumda 100 kişilik kapasiteye sahip bir adet açık görüş odası bulunmaktadır. Kurumda, açık görüş hakkının her hafta pazartesi günü 45 dakika olmak üzere ilgili mevzuata¹² uygun bir biçimde gerçekleştirildiği belirtilmiştir.

¹⁰ Ceza İnfaz Kurumları ile Tutukevleri İşyurtları Kurumu ve İşyurtlarının İdare ve İhale Yönetmeliği'nin 22'nci maddesinin dokuzuncu fıkrası: "Ücretin tahakkukunda, günlük olarak tutulacak puantaj cetveli esas alınır. Puantaj cetvelinde çalışmanın yapıldığı tarih, çalıştırılan hükümlünün adı ve soyadı ile imzasına yer verilir. Puantaj cetveli, işveren temsilcisi ile işyurdu veya kurum yetkilisi tarafından görevlendirilecek personel tarafından müştereken, 2 nüsha olarak düzenlenir. Cetvelin bir nüshası işverence, diğer bir nüshası ise işyurdu müdürlüğü veya kurum yetkilisince muhafaza edilir."

¹¹ Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in 74'üncü maddesinin dördüncü fıkrası madde 74/4: "Açık kurumlar ile çocuk eğitimevlerinde bulunan hükümlüler, ücretli telefonlarla sesli veya görüntülü olarak serbestçe görüşme yapabilirler."

¹² 17.06.2005 tarihli Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelik'in 18'inci maddesinin beşinci fıkrası: "Çocuk kapalı ceza infaz kurumunda bulunan hükümlü ve tutuklu çocuklar ile açık ceza infaz

78. Kurum İdaresi tarafından açık görüşte ziyaretçi sayısı bakımından en çok altı ziyaretçiye kadar izin verildiği belirtilmiştir. Heyet tarafından açık görüş alanı incelenmiş, bu alanda gelen ziyaretçilerin ve mahpusların kullanımı için yeterli sayıda masa ve sandalyenin yer aldığı görülmüştür.

79. Avukat görüşmelerinin de açık görüş alanında yapıldığı, görüşmelerin mevzuata uygun olarak konuşulanların başkaları tarafından duyulamayacağı, infaz ve koruma memurlarınca görülebileceği şekilde yapıldığı belirtilmiştir. Bununla birlikte Kurumun 1260 kişilik kapasitesi ve Covid-19 izninde olan mahpusların Kurumlarına döneceği göz önünde bulundurulduğunda açık görüş alanının kullanım yoğunluğunun artacağı, bu nedenle avukat görüşü için ilgili mevzuata uygun ayrı bir alanın tahsis edilmesi gerektiği değerlendirilmiştir.¹³

80. Her katta ortak bir televizyonun bulunduğu görülmüştür. Televizyonda toplam 30 kanal yayınının olduğu, bunlar içinde sinema, müzik, belgesel, haber ve çocuk kanallarının bulunduğu görülmüştür. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde, yabancı mahpuslar İngilizce ve Fransızca kanalların da eklenmesini talep etmişlerdir.

4. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

4.1. DEĞERLENDİRME

81. TİHEK'in UÖM görevi kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek bir iletişim doğrultusunda iş birliği esasına dayanmaktadır. Bu çerçevede Kurum İdaresi ve genel olarak personelin ziyaret esnasında gösterdiği iş birliğine açık ve kolaylaştırıcı tutumları memnuniyetle karşılanmıştır.

82. Kurum İdaresi tarafından... hakkında yürütülen süreç ve anne ...'in psiko-sosyal servis tarafından hazırlanan raporunda yer alan durumu göz önünde bulundurulduğunda; Kurum Müdürü ve Kurum personeli tarafından çocuğun sağlık ve eğitim hakkından yeteri kadar yararlanabilmesi için hassasiyet gösterildiği ve konunun çözüme kavuşturulması adına çaba sarf edildiği gözlemlenmiştir. Ziyaret tarihinde konuya ilişkin Kurumumuzun görüş ve önerilerinin dikkate alınması, süreç hakkında Kurumumuzun bilgilendirilmesi ve nihayetinde...'e

kurumları ve çocuk eğitimevlerinde kalan hükümlüler görüşlerini her zaman açık görüş şeklinde yapar." hükmü gereğince açık ceza infaz kurumlarında kapalı görüş yapılmamaktadır.

¹³ Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi, AİÖK Standartları, CPT/Inf (2002) 15, para.41: "...Avukata erişim hakkı, avukatla özel konuşma hakkını da içermelidir." Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelik'in 20'nci maddesi: "Hükümlü ile avukatı, meslek kimliğinin ibrazı üzerine, tatil günleri dışında ve çalışma saatleri içinde, bu iş için ayrılan görüşme yerlerinde, konuşulanların duyulamayacağı, ancak; güvenlik nedeniyle görülebileceği bir biçimde, açık görüş usulüne uygun olarak görüştürülür."

rehabilitasyona başlama imkânının sağlanmasına vesile olunması hususunda İdarenin çabası takdirle karşılanmıştır.

4.2. TAVSİYELER

4.2.1. KURUM İDARESİNE YÖNELİK TAVSİYELER

83. Kurumda kadrolu doktor bulunmaması ve Kurum kapasitesinin fazla olması sebebi ile İl Sağlık Müdürlüğüne görevlendirilen aile hekiminin haftada iki yarım gün çalışmasının yeterli olmayacağını değerlendirilmesiyle sağlık hizmetlerinin aksamaması için Kurumda tüm gün hizmet vermesinin sağlanması,

84. Sosyal markette bulunan ürünlerden, Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelik'te¹⁴ 2023 yılında yapılan değişiklikler uyarınca emanet hesabında para bulunup bulunmamasına bakılmaksızın annesi yanında kalan çocukların faydalandırılması,

85. Adalet Bakanlığının konuya taraf iki Bakanlık ile (Milli Eğitim Bakanlığı¹⁵ ile Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı¹⁶) ayrı ayrı imzaladığı protokoller çerçevesinde, annesi yanında kalan çocukların Kurum dışında okul öncesi eğitim alma imkânı bulunmakla birlikte, söz konusu hizmetin ilgililere "kapasite ölçüsünde yararlandırılması" hükme bağlandığından, mahaldeki kapasitenin sınırlı olması sebebiyle Kurumdaki tüm çocukların bu hizmetten faydalanma imkânı bulunmaması da ihtimal dâhilinde olabileceği için, Kurum dışında hizmet almak isteyenlerle

¹⁴ Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelik 12'nci maddesi: "...Ceza infaz kurumunda, anasıyla birlikte kalan çocuklar ve süt emziren anaların ihtiyacı için, kurumun güvenliğini tehlikeye düşürmemek koşuluyla cins ve miktarı idare ve gözlem kurulu tarafından belirlenen veya hekim tarafından lüzumlu görülen gıda maddeleri ile biberon, süt pompası, mama ısıtıcısı, mama sandalyesi gibi yeme ve içmede kullanılan araç ve gereçler ile giyim eşyası, çocuk bezi, beşik gibi temel ihtiyaç malzemeleri, metal olmayan ve tehlike arz etmeyen oyuncaklar ile çocuğun gelişimini destekleyen eğitim-öğretim ve kırtasiye malzemelerinin bulundurulmasına izin verilebilir ve bu fıkra kapsamında izin verilen eşyalar ile gıda maddeleri kurum tarafından sağlanır."

¹⁵ Adalet Bakanlığı ile Milli Eğitim Bakanlığı Arasında Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevlerinde Annesinin Yanında Kalan Çocukların Gelişimlerinin Desteklenmesi Hakkında İşbirliği Protokolü'nün 5'inci maddesi: "...Ceza infaz kurumunda annesinin yanında kalan çocukların psiko-sosyal gelişimlerinin desteklenmesi için Adalet Bakanlığına bağlı kurumlardaki hükümlü ve tutukluların 3-5 yaş (36-72 ay) grubundaki çocukları, kapasite ölçüsünde Milli Eğitim Bakanlığına bağlı anaokulları ve ana sınıflarına, öncelikli olarak ve sıraya alınmaksızın kaydedilir."

¹⁶ Adalet Bakanlığı ile Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Arasında Tutuklu, Hükümlü veya Yükümlüler ile Çocuklarının Sosyal Hizmetlerden Yararlandırılması Hakkında İş Birliği Protokolü'nün 6'ncı maddesi: "...Kurumlarda annesinin yanında kalan 0-6 yaş grubu çocukların psikososyal gelişimlerinin desteklenmesi amacıyla ücretsiz bakım kontanjını kapsamında özel kreş ve gündüz bakım hizmetlerinden öncelikli olarak ve sıraya alınmaksızın kapasite ölçüsünde yararlandırılmasını sağlar."

Kurum içinde hizmet almak isteyenlerin menfaatlerinin çatışmayacağı bir çözüm için Kurum içinde bir kreşin hizmet vermesi,

86. Ses yalıtımı bulunan ayrı bir SEGBİS odasının kurulması,

87. İş yurtlarında çalışan mahpusların çalışma saatleri ve söz konusu saatlerde oluşacak yoğunluk göz önünde bulundurularak sıcak su verilen gün ve saatlerin daha geniş zaman dilimine yayılması,

88. Aylık yemek menüsünün, porsiyon miktarlarının ve kalori hesaplamalarının bir diyetisyen kontrolünde belirlenmesi,

89. Kurumda tutulan yabancı mahpusların sayısı dikkate alınarak kütüphanede farklı dillerde kitapların sayısının ve çeşitliliğinin artırılması,

90. Kurumda tutulan yabancı mahpusların sayısı dikkate alınarak TV kanallarına İngilizce ve Fransızca kanalların ilave edilmesi,

91. Ses yalıtımının olduğu ve gizlilik kriterinin uygulanabileceği ayrı bir avukat görüşme odasının tahsis edilmesi¹⁷,

hususları tavsiye edilmektedir.

¹⁷ Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelik'in 20'nci maddesi: "Hükümlü ile avukatı, meslek kimliğinin ibrazı üzerine, tatil günleri dışında ve çalışma saatleri içinde, bu iş için ayrılan görüşme yerlerinde, konuşulanların duyulamayacağı, ancak; güvenlik nedeniyle görülebileceği bir biçimde, açık görüş usulüne uygun olarak görüştürülür."



TIHEK

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU

**DİYARBAKIR ÇOCUK VE GENÇLİK
KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU
ZİYARETİ RAPORU**

2023/41

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

KISALTMALAR

ARDEF	Araştırma Değerlendirme Formu
BİSİS	Bireyselleştirilmiş İyileştirme Sistemi
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
SEGBİS	Ses ve Görüntülü Bilişim Sistemi
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması

1. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK), 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.

2. Türkiye, 14/09/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT)'i imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre Protokolün amacı: "bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."

3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2/1-k bendine göre UÖM; "İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi" ifade etmektedir.

4. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendinde, kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda ceza infaz kurumlarına ziyaret gerçekleştirmek TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.

5. 01/06/2005 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "Çocuk kapalı ceza infaz kurumları" başlıklı 11'inci maddesi uyarınca; "(1) Çocuk tutukluların ya da çocuk eğitimevlerinden disiplin veya diğer nedenlerle kapalı ceza infaz kurumlarına nakillerine karar verilen çocukların barındırıldıkları ve firara karşı engelleri olan iç ve dış güvenlik görevlileri bulunan, eğitim ve öğretime dayalı kurumlardır. (2) Oniki-onsekiz yaş grubu çocuklar, cinsiyetleri ve fizikî gelişim durumları göz önüne alınarak bu kurumların ayrı ayrı bölümlerinde barındırılırlar. (3) Bu hükümlüler, kendilerine özgü kurumun bulunmadığı hâllerde kapalı ceza infaz kurumlarının çocuklara ayrılan bölümlerine yerleştirilirler. Kurumlarda ayrı bölümlerin bulunmaması hâlinde, kız çocukları kadın kapalı ceza infaz kurumlarının bir bölümünde veya diğer kapalı ceza infaz kurumlarının kendilerine ayrılan bölümlerinde barındırılırlar. (4) Bu

kurumlarda çocuklara eğitim ve öğretim verilmesi ilkesine tam olarak uyulur.” Mezkûr Kanun’un “Gençlik kapalı ceza infaz kurumları” başlıklı 12’nci maddesi uyarınca; “(1) Gençlik kapalı ceza infaz kurumları, cezanın infazına başlandığı tarihte onsekiz yaşını bitirmiş olup da yirmibir yaşını doldurmamış genç hükümlülerin cezalarını çektikleri, eğitim ve öğretim esasına dayalı, firara karşı engelleri olan, iç ve dış güvenlik görevlileri bulunan kurumlardır. (2) Bu hükümlüler için ayrı bir kurum kurulmadığı takdirde, yukarıdaki fıkra kapsamındaki hükümlüler, diğer kapalı ceza infaz kurumlarının gençlere ayrılan bölümlerinde bu maddedeki esaslara göre barındırılırlar. (3) 9 uncu madde kapsamındaki gençlerin cezaları, gençlik kapalı ceza infaz kurumlarının güvenli bölümlerinde yerine getirilir.”

6. Anılan görevin icrası kapsamında 5/12/2022 tarihinde Diyarbakır Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna *haberli* bir ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ziyaret heyetinde; İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcıları ..., ..., ..., ve ... ile bir Doktor ve bir Psikolog yer almıştır.

7. Ziyaret, İdare ile yapılan ön görüşmeyle başlamıştır. Görüşmede; TİHEK Heyeti tarafından, UÖM görevi, ziyaretin amacı ve yöntemine ilişkin bilgiler verilmiştir. İdareden Kurum hakkında güncel bilgiler, Kurumun mevcut durumu, özgürlüğünden mahrum bırakılanların sayısı ve sınıflandırmalarına ilişkin bilgiler alınmıştır. İdareden yerleşim planına ilişkin alınan belge üzerinden, İdarenin dahli olmadan özellikle farklı suç türünden olanların barındığı odalar seçilerek burada bulunan özgürlüğünden mahrum bırakılanlarla görüşmeler gerçekleştirilmiş ve kendilerinin tutuldukları ortam yerinde gözlemlenmiştir. Ziyaret sürecince, Heyet üyeleri tarafından görüşme gerçekleştirilen kişilere; TİHEK hakkında genel bilgi verilmiş, ziyaretin amacı ve kapsamı belirtilmiş; gizliliğe riayet edilerek rapor hazırlanacağı hususu aktarılmıştır. Görüşmeler sırasında infaz ve koruma memurları ile diğer idari personelden herhangi bir kimse odalarda bulunmamıştır. Ziyarete ortak kullanım alanlarında da incelemelerde bulunulmuştur. Ziyaret bitiminde İdare ile son bir toplantı yapılmış; toplantıda ilk tespit ve gözlemler İdareyle paylaşılmış, ziyaret sonrası hazırlanacak raporun İdare ve ilgili kurumlarla paylaşılarak tavsiyelerin takip edileceği ve takip ziyareti de yapılabileceği bilgisi verilmiş; ilgili bilgi ve belgeler alınarak ziyaret sonlandırılmıştır.

8. Bu rapor, 18/1/2022 tarih ve 2022/43 sayılı Kurul kararı ve Başkanlık makamının 29/11/2022 tarihli ve 16488 sayılı oluruna istinaden 5/12/2022 tarihinde, Diyarbakır Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna¹ gerçekleştirilen izleme ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

¹ Bundan sonra kısaca Kurum olarak ifade edilecektir. Ayrıca Kurum İdaresi, İdare şeklinde kullanılacaktır.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

2. GENEL BİLGİLER

2.1. KURUM HAKKINDA GENEL BİLGİLER

9. Kurum, şehir merkezine 18 kilometre uzaklıkta bulunan Diyarbakır Ceza İnfaz Kurumları Yerleşkesi (Kampüs) içerisinde yer almaktadır. Kurum, 23.650 metrekare açık alan üzerine 5.694 metrekarelik kapalı alan olarak inşa edilmiş ve 8/10/2018 tarihinde faaliyete geçmiştir.

10. Zemin kat ile beraber üç kat olarak inşa edilmiş olan Kurumda, toplam 36 ünite ve her üniteye ise birbirinden bağımsız tek kişilik sekiz oda (toplam 288 oda) bulunmaktadır. Kurum kapasitesi 284'tür.

11. Kurum girişinde iki kadın ve iki erkek arama odası bulunmaktadır. İdari bölümde; ambar, nöbetçi müdür, saymanlık birimi, mektup okuma birimi, telefon birimi, yemekhane, çay ocağı, infaz birimi, personel kalemi, merkez kontrol birimi ve diğer idari odalar bulunmaktadır.

12. Kurumda, özel olarak tasarlanmış doku hasarı ve travma önleyici iki oda² (yumuşak oda) bulunmaktadır.

2.2. KURUM PERSONELİ

13. Kurumda, toplam 234 personel görev yapmaktadır. Personelin, 23'ü kadın ve 211'i erkektir. Kurumda görev yapan personelin ünvanları ve sayıları aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

ÜN VAN	MEVCUT PERSONEL SAYISI
Kurum Müdürü	1
Kurum İkinci Müdürü	1
İdare Memuru	3
Diş Hekimi	1
Öğretmen	2
Psikolog	3
İnfaz ve Koruma Başmuru	3
İnfaz ve Koruma Memuru (Erkek)	190
İnfaz ve Koruma Memuru (Kadın)	14
Teknisyen	2
Şoför	1
Kâtip	9

² Özgürlüğünden mahrum bırakılanların, personele veya diğer özgürlüğünden mahrum bırakılanlara bedensel zarar vermesini önlemek, intihara meyilli olanların güvenliklerini sağlamak gibi amaçlarla kısa süreli kullanılan ve tehlike oluşturan durumlara karşı özel olarak hazırlanmış oda. Yumuşak oda ve süngerli oda olarak da bilinmektedir.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

Sağlık Memuru	3
Memur	1
TOPLAM PERSONEL	234

2.3. ÖZGÜRLÜĞÜNDEN MAHRUM BIRAKILAN KİŞİLER

14. Kurumda 224'ü tutuklu, 19'u hükümlü ve 36'sı hükümlü olmak üzere 279 çocuk ile 5'i tutuklu ve 5'i hükümlü olmak üzere 10 genç (toplam 289) özgürlüğünden mahrum bırakılan kişi kayıtlıdır. Kurumun ziyaret tarihindeki hazır mevcudu, 19 hükümlünün Yeni Korona Virüs Hastalığı (COVID-19) izninde³ bulunması sebebiyle 270'tir.

15. Özgürlüğünden mahrum bırakılan kişilerin tamamı erkektir ve bunların dokuzu yabancı uyrukludur.

3. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

3.1. FİZİKSEL KOŞULLAR

3.1.1. KURUMUN FİZİKSEL DURUMU

16. Kurum binasının yeni olması dolayısıyla fiziksel koşulların genel itibariyle iyi olduğu gözlemlenmiştir.

17. Ünitelerde, her biri 14,3 metrekarelik 8 tek kişilik bağımsız oda, 48,9 metrekarelik 1 ortak yaşam alanı ve 16 metrekarelik 1 grup lideri odası (akvaryum)⁴ bulunmaktadır. Odaların içinde bir tuvalet, lavabo ve banyo, ortak yaşam alanlarında ise; birer görüntülü görüşme kabini, çamaşır makinesi, kurutma makinesi, buzdolabı, televizyon ile yeteri kadar masa ve sandalye bulunmaktadır. Kurumun fiziki yapısı itibarıyla ünitelerin ortak kullanım alanlarına ayrılmış dört havalandırma bahçesi bulunmaktadır.

18. Özgürlüğünden mahrum bırakılanların yararlandıkları ortak kullanım alanları ile barındıkları ünitelerdeki ortak yaşam alanları ve odaların yeterli genişlikte, ferah ve aydınlık olduğu görülmüştür.

³ 5275 sayılı Kanun'un Geçici 9'uncü maddesinin beşinci fıkrasına göre; "Covid-19 salgın hastalığının ülkemizde görülmüş olması sebebiyle, açık ceza infaz kurumlarında bulunanlar ile kapalı ceza infaz kurumunda bulunup da açık ceza infaz kurumlarına ayrılmaya hak kazanan hükümlüler, 105/A maddesi kapsamında denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak cezasının infazına karar verilen hükümlüler ve 106 ncı madde veya diğer kanunlar uyarınca denetimli serbestlik tedbirinden yararlanan hükümlüler, 31/5/2020 tarihine kadar izinli sayılır. Salgının devam etmesi hâlinde bu süre, Sağlık Bakanlığının önerisi üzerine Adalet Bakanlığı tarafından her defasında iki ayı geçmemek üzere on dokuz kez uzatılabilir."

⁴ Görevli infaz ve koruma memuru tarafından ünitenin ortak yaşam alanının izlendiği cam bölmeli yeri ifade etmek için kullanılan tabirdir.

19. Özgürlüğünden mahrum bırakılanların odalarında çağrı butonları bulunmaktadır. Özgürlüğünden mahrum bırakılanlar, çağrı butonun kullanılması durumunda ilgili personelin bir-iki dakika içerisinde kapıya geldiğini belirtmiştir. Ayrıca, ünitelerin ortak yaşam alanları, akvaryum denilen ve cam bir bölmeyle ayrılan alandan görevli infaz ve koruma memurlarınca izlenmektedir.

20. Oda ve lavabo lambalarının açma kapama düğmeleri oda dışında ve oda içerisinden erişilemeyecek uzaklıkta bulunmaktadır. Özgürlüğünden mahrum bırakılanlar, oda kapıları kapatıldıktan sonra lambaları kendilerinin açıp kapatamadıklarını, lavaboları karanlıkta kullanmak zorunda kalabildiklerini ifade etmişlerdir. İdare, her 20 dakikada bir personelin ünitelere girerek kontrol yaptığını ve ihtiyacı olanlar için lavabo lambalarının açıldığını ayrıca lavabo kısımlarına açma kapama düğmeleri yerleştirilmesinin yangına sebep olabileceğini belirtmiştir.

21. Ünitelerdeki bazı odaların banyo-tuvalet girişinde kapı olmadığı, bu sebeple girişlerin bir kısmının duvara asılan bir perdeyle kapatıldığı, diğerlerinin tamamen açık olduğu gözlemlenmiştir. Özgürlüğünden mahrum bırakılanlar, duvara yapıştırılan perdelerin sürekli düştüğünü söylemiş, banyo-tuvalet kısımlarının girişlerine kapı takılmasını istemişlerdir. İdare, daha önce bulunan tahta kapıların kırıldığını ve kırılan kapıların toplandığını belirtmiştir. Ayrıca odaların hiçbirinde kapı eşiği bulunmadığı görülmüş, barınanlar kapı eşiği olmaması sebebiyle düş yaptıkları zaman banyo suyunun oda içine doğru biriktiğini iletmışlerdir.

22. Kurumda 7/24 süreyle kayıt yapan toplam 302 güvenlik kamerası bulunmaktadır. Ünitelerin ortak yaşam alanlarında üç, akvaryumda bir, bloklarda beş, havalandırma ve diğer ortak kullanım alanlarında yeterli miktarda güvenlik kamerası vardır. Güvenlik kamera kayıtlarının kameraların özelliğine ve kayıt yaptığı alana göre değişmekle birlikte altı aydan bir yıla kadar geriye dönük olarak saklandığı, adli veya idari soruşturmaya konu olan bir olay yaşandığında olayla ilgili tutanak tutulduğu ve olay kayıtlarının İnfaz Biriminde korunduğu İdare tarafından ifade edilmiştir. Merkez kontrol odasında yapılan incelemede, biri ünitelerde ve diğeri açık spor salonunda olmak üzere iki güvenlik kamerasının çalışmadığı görülmüştür.

23. Yumuşak odalar, çocukların barındığı ünitelerin birinde yer almaktadır. Yumuşak odalardaki duvar ve zemini kaplayan malzemenin yumuşak olduğu ancak odalardaki tuvalet taşlarının açıkta kaldığı ve herhangi bir malzemeyle kaplanmadığı gözlemlenmiştir. Yumuşak odalarda birer güvenlik kamerası bulunmakta olup bunların odalardaki tuvaletleri gördüğü, bu durumun tuvaleti kullanan barınanın mahremiyetine zarar vereceği görülmüştür. İdare, yumuşak odalardaki tuvalet alanı dâhil odaların tamamını kayıt altına alan güvenlik kamerası açısının Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün talimatı olduğunu ifade etmiştir. Yumuşak odaların

bulunduğu üniteye barınan çocuklar, beş ayı aşkın süredir aynı üniteye bulduklarını ve yumuşak odaların kullanıldığını görmediklerini söylemişlerdir. İdare, yumuşak odaların bir yılı aşkın süredir kullanılmadığını belirtmiştir. Yapılan incelemede, yumuşak oda kayıt defterinin boş olduğu görülmüş ve İdare tarafından, yumuşak oda kullanılmadığı için defterde kayıt bulunmadığı bilgisi verilmiştir.

24. Kurumda iki Ses ve Görüntülü Bilişim Sistem (SEGBİS) odası ve bu odalarda faal durumda olan birer SEGBİS cihazı bulunmaktadır.

3.1.2. KURUMA KABUL, YERLEŞTİRME VE BİLGİLENDİRME PROSEDÜRLERİ

25. Kurumda, iki kabul odası bulunmaktadır. Kabul işlemlerinin tamamlandığı üç güne kadarlık süreçte özgürlüğünden mahrum bırakılanlar odada müşahedeye alınmaktadır.

26. Genç ve çocuk özgürlüğünden mahrum bırakılanların ayrı odalarda kaldığı ancak bazı hükümlü ve tutukluların aynı ünitelerde bulunan odalarda barındırıldığı görülmüştür. İdare, oda yerleştirmelerinin suç türlerine göre yapıldığını ayrıca aynı uyruktan olan yabancıların aralarında herhangi bir husumet olmaması durumunda birlikte barınmalarına özen gösterildiğini belirtmiştir.

27. Özgürlüğünden mahrum bırakılanların odalarında yeterli sayıda yatak ve ranzanın bulunduğu ancak bazı yatakların eski ve kirli, yastıkların yırtık olduğu görülmüş, bazı odalarda ise yastık, yastık kılıfı veya yatak çarşafının bulunmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca, bazı özgürlüğünden mahrum bırakılanların giysi dolabının olmadığı görülmüştür. Özgürlüğünden mahrum bırakılanlardan bazıları, İdareden yeni yatak istediklerini ancak İdarenin söz konusu taleplerini karşılamadığını; kendilerine dolap, yastık, yastık kılıfı veya yatak çarşafı gibi eşyaların bir kısmının hiç verilmediğini belirtmiştir. İdareyle yapılan görüşmede yataklar için belirli bir kullanım süresi öngörülmediği, yıpranan yatakların ücretsiz olarak değiştirildiği ve odalardaki eksikliklerin tespit edilerek giderileceği ifade edilmiştir.

3.1.3. ISINMA VE HAVALANDIRMA

28. Kurum, Kampüse bağlı ısı merkezi tarafından merkezi ısıtma sistemi ile (doğalgaz) ısıtılmaktadır. Özgürlüğünden mahrum bırakılanlar, ısınmanın yeterli olduğunu belirtmiştir.

29. Ünitelerin ortak yaşam alanlarında ve odalarda metal çerçeveli pencereler bulunmaktadır. Bu pencerelerin bazılarının camlarının kırılmış/çatlamış olduğu, pencere cam kenarlarının ise silikon veya plastik herhangi malzemeyle kapatılmadığından açık olduğu görülmüştür. Özgürlüğünden mahrum bırakılanlar, bu sebeple soğuk hava girişinin ve yağışlı havalarda pencere kenarlarından içeriye su sızıntısının olduğunu belirtmiş olup düzeltilmesine yönelik taleplerinin İdare tarafından karşılanmadığını ifade etmiştir. İdare, Kurumda sadece cam değiştirmekle görevlendirilen bir kişinin olduğunu ve sorunun giderileceğini belirtmiştir.

3.1.4. SUYA ERİŞİM

30. Odalarda 7/24 musluk suyuna erişim sağlanmaktadır. Kurumda barındırılan her özgürlüğünden mahrum bırakılanın barındığı odada birer tuvalet, lavabo ve banyo bulunmakta olup her odaya şehir şebekesi aracılığıyla su verilmektedir. Ünitelerin mutfak tezgâhı üzerinde musluk bataryaları bulunmaktadır. Kuruma gelen suyun, Kampüste yer alan Diyarbakır Açık Ceza İnfaz Kurumu tarafından sağlandığı ve üç ayda bir analizinin yapıldığı belirtilmiştir. Yapılan incelemede analiz raporlarından suyun içilebilir nitelikte olduğu ve ilgili Yönetmelik'e⁵ uygun olduğu anlaşılmıştır. Şebeke suyu içmek istemeyen özgürlüğünden mahrum bırakılanlar Kurum iş yurdu kantininde satılan pet şişe sulardan satın alabilmektedir. Ayrıca, her ünitenin ortak yaşam alanında özgürlüğünden mahrum bırakılanların yazın su ihtiyaçlarını soğuk bir şekilde karşılayabilmelerine imkân veren bir buzdolabı bulunmaktadır. Suya erişim konusunda herhangi bir şikâyet alınmamıştır.

31. Kurumun sıcak su ihtiyacı Kampüste bulunan ısı merkezi aracılığıyla sağlanmakta olup özgürlüğünden mahrum bırakılanların 7/24 saat sıcak suya erişimi kota bulunmaksızın sağlanmaktadır. Özgürlüğünden mahrum bırakılanlar, sıcak suya genel olarak her zaman erişebildiklerini söylemiştir.

3.1.5. HİJYEN KOŞULLARI

32. Odaların ve ortak yaşam alanlarının temizliği, buralarda barınan özgürlüğünden mahrum bırakılanlarca Kurum tarafından verilen paspas kullanılarak yapılmaktadır.

33. İdare tarafından Kurum Genel Bütçe Birimince 15 günde bir tüm ünitelere sıvı bulaşık deterjanı, sıvı sabun, şampuan ve toz deterjan verildiği ve bu süre bitmeden ihtiyaç olduğunda yine özgürlüğünden mahrum bırakılanlara imkânlar dâhilinde temizlik malzemesinin ücretsiz olarak sağlandığı ifade edilmiştir. Özgürlüğünden mahrum bırakılanlar Kurum tarafından kendilerine temizlik malzemesi verildiğini ayrıca kantinden de temizlik malzemesi satın alabildiklerini belirtmişlerdir.

34. Kurumda her üniteye özgürlüğünden mahrum bırakılanların kullanımına sunulan bir çamaşır makinesi ve bir kurutma makinesi bulunduğu görülmüştür. Özgürlüğünden mahrum bırakılanlar, istedikleri zaman bu makineleri ücretsiz bir şekilde kullanabilmektedir.

3.1.6. KANTİN

35. İdare, kantinde Adalet Bakanlığı tarafından belirlenen konsinye sisteminin uygulandığını, özgürlüğünden mahrum bırakılanlardan kantin ürün taleplerinin günlük olarak sabah sayımında

⁵ 17/2/2005 tarihli ve 25730 sayılı İnsani Tüketim Amaçlı Sular Hakkında Yönetmelik.

toplandığını ifade etmiştir. Özgürlüğünden mahrum bırakılan kişiler, sabah sayımında kantin için talep fişi toplandığını, gün içinde de istenilen ürünlerin dağıtıldığını belirtmiştir. Mahpuslar kantinde satılan ürünlerin fiyatlarının pahalı olduğunu belirtmişlerdir.

36. Kantinde yapılan incelemede, gıdaların saklama koşullarına uygun olarak muhafaza edildiği, son kullanma tarihi geçen ürün olmadığı ayrıca kantin ürün çeşit ve sayısının yeterli olduğu ile fiyat listesindeki ürün fiyatlarının makul olduğu görülmüştür. Özgürlüğünden mahrum bırakılanlar, kantinden aldıkları terliklerin kalitesiz ve kullanım süresinin az olduğundan şikâyet etmiş ve bu terliklerin kalitelilerinin satışının yapılmasını talep etmiştir. İdare, bu terliklerin personel tarafından da kullanıldığını ve herhangi bir şikâyet almadıklarını belirtmiştir.

3.2. YÖNETİM VE PERSONELİN TUTUMU

37. İdare tarafından, ziyaret tarihinde Kurumda dört personelin blok sorumlusu olarak görev yaptığı ve görevli 19 personelin Bireyselleştirilmiş İyileştirme Sistemi (BİSİS) Grup Lideri⁶ Eğitimi aldığı ancak eğitim almış personel sayısının eksikliği nedeniyle grup liderliği sisteminin uygulanamadığı belirtilmiştir. Ayrıca, Kurumda görev yapan personelin; X-Ray Eğitimi, ARDIÇ⁷ Yönetici ve Personel Eğitimi, Kuruma Kabul İşlemleri Eğitimi, Araştırma Değerlendirme Formu (ARDEF) BİSİS Çocuk Kuruma Kabul İşlemleri Eğitimi, Firar ve Firar Girişimi Önleme Eğitimi, Vardiya Personeli Eğitimi, Ziyaretçi Kabul İşlemleri, Genişletilmiş ARDIÇ Personel Eğitim Programı Eğitimi ile Çocuk Eğitim ve İyileştirme Faaliyetlerinin Değerlendirilmesi Çalıştayı konulu eğitimler aldığı bilgisi paylaşılmıştır. Ancak, Kurumda görevli personelin insan hakları eğitimi, kişiler arası iletişim ile işkence ve kötü muamele yasağına ilişkin özel bir eğitim almadığı tespit edilmiştir.

⁶ BİSİS, her çocuk için ayrı bir durum saptamasının yapıp, ceza infaz kurumunda yürütülecek iyileştirme sürecinin planlandığı ve uygulandığı, hükümlüye özel programın yürütülmesi için gerekli iyileştirici ortamın oluşturulduğu, sürekli ölçme ve değerlendirme ile kendini denetleyen bir modelidir. Bu sistem iyileştirmenin evrensel temel koşulları olan güvenlik ve disiplin, insan onuruna saygı ve dolu faaliyet programı temel alan Bireyselleştirilmiş İyileştirme Programından oluşur. Hükümlünün kuruma kabulü, gözlem ve sınıflandırması, kurum yaşamı, iyileştirme faaliyetleri, ailenin sürece katılımı, yönetsel uygulamalar, salıverilme süreci Bireyselleştirilmiş İyileştirme Programına uygun yapılıdır. Bireyselleştirilmiş İyileştirme Programı bir anlamda vaka yönetimidir. BİSİS kapsamında uygulanan grup liderliği ile pedagojik eğitim almış İnfaz Koruma Memurları arasından seçilen bir personelde zamanın tümünü sorumlu olduğu çocuklar ile birlikte geçirmektedir. Söz konusu memur, sorumlusu olduğu çocuklara gündelik yaşam becerileri kazandırma, eğitim, spor, sosyal kültürel faaliyetlere, bireysel ve grup psiko-sosyal destek programlara katılımını sağlamak gibi eğitim ve iyileştirme görevlerinin yanı sıra akran zorbalığı gibi çocuklar arasında meydana gelebilecek istismar davranışlarının önlenmesi görevlerini de yerine getirmektedir.

Bkz. <https://cte.adalet.gov.tr/Home/SSSorularDetay/11#collapse31>, (E.T. 2/8/2023).

⁷ ARDIÇ Programı: Ceza infaz kurumlarında bulunan çocukların topluma kazandırılması için çalışan personelin psiko-sosyal ve yönetim becerilerinin güçlendirilmesi amacıyla geliştirilen bir hizmet içi eğitim programıdır. Bkz. <https://cte.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/ardic-programi>, (E. T. 21/3/2023).

38. Kurumda görevli infaz ve koruma başmemur ve memurları dörtlü vardiya sisteminde 7/24 esasına göre çalışmakta, diğer meslek grupları ise 8.00-17.00 saatleri arasında hizmet vermektedir. İdare tarafından gerekli hallerde Emanet Para Birimi, İnfaz Birimi, Emanet Eşya Birimi, hazır kuvvet personeli ve yöneticilerin Kuruma geldiği belirtilmiştir.
39. Son bir yıl içerisinde özgürlüğünden mahrum bırakılanlar tarafından kötü muamele iddiasına ilişkin personel hakkında Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığına altı başvuru yapıldığı, başvurular hakkında Kurum tarafından Başsavcılığa izahat verildiği ve ilgili personel hakkında soruşturmaların açıldığı, bunlardan dördünün somut delile dayanmadığından asılsız olduğuna karar verildiği, birinin yüksek disiplin kuruluna gönderildiği ve diğerinin soruşturma aşamasında olduğu bilgisi İdareden alınmıştır.
40. Ziyaret tarihi itibarıyla odaya kapatma cezası alan ya da Kurum disiplin odalarında (tek kişilik) kalmasına karar verilen özgürlüğünden mahrum bırakılan bulunmamaktadır.
41. İdare tarafından Kurumda infaz hâkimliği kararı veya ceza infaz kurumlarından sorumlu Cumhuriyet savcısının talimatıyla değiştirilmiş bir uygulama bulunmadığı belirtilmiştir.
42. Görüşme yapılan özgürlüğünden mahrum bırakılanlardan bazılarının kötü muameleye uğradığına ilişkin iddiaları üzerine Heyet tarafından ilgili güvenlik kamera kayıtları izlenmiş ve kayıtlarda herhangi bir kötü muameleye rastlanmamıştır.
43. Heyetin özgürlüğünden mahrum bırakılanlar ve İdare ile yaptığı görüşmelerde, Kurumda son bir yıl içerisinde herhangi bir intihar olayı yaşanmadığı öğrenilmiştir.
44. Özgürlüğünden mahrum bırakılan kişilerin sayımları, sabah 8.00-8.30 ve akşam 17.00-17.30 saatlerinde olmak üzere günde iki defa yapılmaktadır. İdare tarafından, sayımların nöbetçi ikinci müdürün başkanlığında, sorumlu infaz ve koruma başmemuru, vardiya infaz ve koruma başmemurları ile infaz ve koruma memurları tarafından her bir üniteye tek tek girilerek yapıldığı, özgürlüğünden mahrum bırakılanların ihtiyaç ve istekleri sorularak gerçekleştirildiği belirtilmiştir. Özgürlüğünden mahrum bırakılanlar tarafından bu konuda sorun olmadığı ifade edilmiştir.
45. Kurumda, maddi durumu iyi olmayan ve ailelerinden maddi destek alamayan iyi halli özgürlüğünden mahrum bırakılanlara Kurum tarafından nakdi yardım yapıldığı belirtilmiştir. İdare, ... Derneği, ... Vakfı ve Diyarbakır İl Müftülüğü tarafından ihtiyacı olan çocuklara paylaştırılmak üzere Kurumun emanet para hesabına yatırılan paraların çocukların emanet para hesaplarına aktarıldığına ilişkin bilgi vermiştir.⁸

⁸ Hükümlü ve Tutukluların Ödüllendirilmesi Hakkında Yönetmelik'in 26'ncı maddesinin birinci ve dördüncü fıkrasına göre; "(1) Hükümlü ve tutuklulara, kişisel özellikleri ile özel ilgi ve becerileri dikkate alınmak suretiyle ödül olarak bir hediye verilebilir. (...) (4) Hediye olarak verilen para veya eşyanın bedeli; Bakanlık bütçesi dışındaki resmî veya özel kurum ve kuruluşlardan alınan bağışlardan karşılanabileceği gibi 13/7/2005 tarihli ve 25874 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Hükümlü ve Tutukluların Emanete Alınan Kişisel Paralarının

3.3. DIŞ DÜNYA İLE İLETİŞİM

46. Özgürlüğünden mahrum bırakılanlar, dilekçelerin her sabah sayımından sonra toplandığını ve dilekçe konusunda şikâyetleri olmadığını belirtmiştir. İdare, toplanan dilekçelerin havale işlemleri sonrası ilgili yerlere ulaştırıldığını, Kurum içi konulu dilekçelerdeki taleplerin cevaplandırılarak özgürlüğünden mahrum bırakılanlara bildirildiğini ve akabinde bilgi verildiğine dair imza alınarak Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) infaz dosyasına kaydedildiğini belirtmiştir.

47. Kurumda, sekiz avukat görüşme odası bulunmaktadır. Bu odalarda kamera olmadığı, odaların özgürlüğünden mahrum bırakılan ve avukatın dışardan görülebileceği şekilde tasarlandığı, ancak içerdeki konuşmanın dışarıdan duyulabildiği tespit edilmişti.⁹ Özgürlüğünden mahrum bırakılanlar avukatlarıyla görüşmelerini avukat görüşme odasında yaptıklarını, bu konuda herhangi bir kısıtlamayla karşılaşmadıklarını beyan etmişlerdir.

48. Kurumda 36 ankesörlü telefon bulunmaktadır. Ayrıca, Kurumda Akıllı Teknolojilerin Ceza İnfaz Kurumlarına Entegrasyonu (E-Görüş) Projesi (ACEP) kapsamında özgürlüğünden mahrum bırakılanların görüntülü görüşme yapabilmesine imkân tanınmıştır. Her ünite içerisinde bir görüntülü ve sesli görüşme kabini ve cihazı (toplam 36) bulunmaktadır. Özgürlüğünden mahrum bırakılanlar, görüntülü görüşmelerini saat 23.00'e kadar yapabilmektedir. Çocuklar, haftalık 60 dakika süreyle görüntülü görüşme yapabildiklerini, ancak görüşme sırasında bağlantıda kopmaların yaşandığını bu sebeple görüşme yapabildikleri sürenin kısaldığını ifade etmişlerdir. İdare, sorunun sistemden kaynaklandığını beyan etmiştir.

49. Kurumda, toplam 18 kabinin bulunduğu iki kapalı görüş odası ile içerisinde dörder kişilik toplam 32 masanın yer aldığı dört açık görüş odası mevcuttur. Çocuklar haftalık ziyaretlerini açık görüş, genç özgürlüğünden mahrum bırakılanlar ise üç hafta kapalı ve bir hafta açık görüş şeklinde, birer saat süreyle ve altı kişiye kadar ziyaretçiyle yapmaktadır. Çocukların haftalık açık görüşüne ziyaretçisi gelmediği takdirde altı kişiyle daha görüşebilecek şekilde bir saat fazladan görüntülü görüşme yaptırıldığı bilgisi İdare tarafından paylaşılmıştır. Özgürlüğünden mahrum bırakılanlar, görüşlerle ilgili şikâyette bulunmamıştır.

Kullanımına Dair Yönetmeliğin 12'nci maddesi kapsamında Eğitim Kurulunun kararı ile emanet para faizinden de karşılanabilir."

⁹ Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelik'in 19'uncu ve 20'nci maddelerinin birinci fıkralarında; "Tutuklu, vekâletname aranmaksızın müdafî ile her zaman ve konuşulanları başkalarının duymayacağı, ancak; görüşmenin görevlilerce izlenebileceği bir ortamda, açık görüş usulüne tabi olarak görüşür..." ile "Hükümlü ile avukatı, meslek kimliğinin ibrazı üzerine, tatil günleri dışında ve çalışma saatleri içinde, bu iş için ayrılan görüşme yerlerinde, konuşulanların duyulamayacağı, ancak; güvenlik nedeniyle görülebileceği bir biçimde, açık görüş usulüne uygun olarak görüştürülür..." hükümlerine yer verilmektedir.

3.4. SOSYAL, KÜLTÜREL, MESLEKİ, EĞİTSEL VE SPORİF ETKİNLİKLER

50. Kurumda bulunan özgürlüğünden mahrum bırakılanların eğitimsel, sportif ve kültürel faaliyetlerden yararlanmaları amacıyla bir kapalı spor salonu ve bir açık spor salonu bulunmaktadır. Kapalı spor salonu geniş katılımlı etkinliklerin yapılmasına, voleybol veya basketbol oynanabilmesine imkân veren bir şekilde tasarlanmıştır. Açık spor salonunda bir futbol sahası, bir voleybol sahası ve iki basketbol sahası mevcuttur. Bu spor alanlarından tüm üniteler hafta içi 9.00-16.20 saatleri arasında günlük birer saat olarak bir hafta üç gün ve bir sonraki hafta iki gün olacak şekilde faydalandırılmaktadır.

51. Kurumun zemin katında yer alan dört havalandırmadan, her ünite günde bir saat olmak üzere 8.00-17.00 saatleri arasında düzenlenen plana uygun olarak faydalandırılmaktadır.

52. Kurumda özgürlüğünden mahrum bırakılanların talep ettiği gazetelerin, ücretleri emanet para hesabından karşılanmak suretiyle aylık olarak abonelik işlemleri yapılarak temin edildiği, özgürlüğünden mahrum bırakılanların herhangi bir dergi talebi olmadığı ancak Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) tarafından gönderilen Bilim Teknik Dergisi ve Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından gönderilen Diyanet Dergisinin kütüphanede bulundurulduğu İdare tarafından belirtilmiştir. Özgürlüğünden mahrum bırakılanlar tarafından gazete ve dergi konusunda sorun bildirilmemiştir.

53. Tüm ünitelerde birer televizyon ve televizyonda 24 kanal bulunmaktadır. Televizyon kanalları arasında müzik kanalı olarak sadece TRT Müzik kanalının olduğu ve film kanalının bulunmadığı görülmüştür. Bazı özgürlüğünden mahrum bırakılanlar, televizyon kanal listesine film kanalı ve ilave müzik kanalı eklenmesini talep etmiştir. İdare, kanalların Adalet Bakanlığı tarafından uygun görülen kanallar olduğunu ancak kanalların anket yapılmadan belirlendiğini ifade etmiştir.

54. Kurumda oyun salonu atölyesi, terzi atölyesi ve kâğıt rölyef yapım atölyesi bulunmaktadır. Ayrıca İdare, bir atölyenin oluşturulması planlanan konferans salonu projesi için ayrıldığı bilgisini paylaşmıştır. Heyet tarafından atölyelerde incelemelerde bulunulmuş, terzi atölyesinde dikim işlerinde kullanılan iğneler ile rölyef işlerinde kullanılan kesici aletler ve diğer malzemelerin kapıları kilitli olan farklı odalarda tutulduğu görülmüştür.

55. Kurum Eğitim Servisinde, 14 derslik ve bir kütüphane bulunmaktadır. Bu derslikler; sinema salonu, berber kursu, pastel boya resim kursu, birinci ve ikinci kademe okuma-yazma kursu, bağlama kursu, gitar kursu, manevi rehberlik birimi kursu, konferans- seminer salonu, bilgisayar sınıfı ile içerisinde 14 masaüstü bilgisayar bulunan iki çevrim içi sınav odası olarak kullanılmaktadır. Eğitim Servisinde üç öğretmen ve ikisi kütüphanede görevli olmak üzere beş infaz koruma memuru çalışmaktadır.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

56. Kurumda, ziyaret tarihi itibarıyla devam eden kurslar şu şekildedir:

S. N	Kurs Adı	Başlama Tarihi	Bitiş Tarihi	Kurs Türü	Haftalık Ders Saati	Toplam Süre	Kursiyer Sayısı	Kursun Durumu
1	Bağlama Eğitimi (Bozuk Düzen)	9.11.2022	20.12.2022	Sanat Eğitimi	30	180	13	Devam Ediyor
2	Gitar Eğitimi (Klasik Gitar)	7.11.2022	30.12.2022	Sanat Eğitimi	30	240	9	Devam Ediyor
3	Nevresim Takımları Dikimi	17.11.2022	29.12.2022	Mesleki ve Teknik Eğitimi	20	123	7	Devam Ediyor
4	Birinci Kademe Okuma-Yazma	20.10.2022	15.12.2022	Okur Yazarlık Eğitimi	20	160	2	Devam Ediyor
5	İkinci Kademe Okuma-Yazma	8.11.2022	23.01.2023	Okur Yazarlık Eğitimi	20	220	3	Devam Ediyor
6	Pastel Boya Resim	15.11.2022	5.01.2023	Sanat Eğitimi	40	300	9	Devam Ediyor
7	Saç Sakal Kesimi	24.10.2022	17.01.2023	Mesleki ve Teknik Eğitimi	30	372	10	Devam Ediyor
8	Kâğıt Rölyef Yapımı	17.11.2022	10.02.2023	Mesleki ve Teknik Eğitimi	20	200	7	Devam Ediyor

57. Oyun salonunda iki masa tenisi, iki langırt ve iki oyun televizyonu-playstation bulunmaktadır. İdare, özgürlüğünden mahrum bırakılanların haftada bir gün birer saat olacak şekilde oyun salonundan, sinema salonundan ve kütüphanedeki kitap okuma alanından faydalandırıldığını belirtmiştir.

58. Özgürlüğünden mahrum bırakılanlar, Kurum kütüphanesinden beş kitap ve İl Halk Kütüphanesinden üç kitap olmak üzere toplam sekiz kitabı 15 gün süreyle ödünç alabilmektedir. Bu süre talep halinde 15 gün daha uzatılabilmektedir. Çocuklara dışarıdan gelen kitaplar ile ilgili herhangi bir sayı sınırlaması bulunmamaktadır. İdareden, 2022 yılı içerisinde Kurum kütüphanesinden 788 ve İl Halk Kütüphanesinden 66 özgürlüğünden mahrum bırakılanın faydalandığı bilgisi edinilmiştir.

59. Kurumda eğitimlerine devam eden 84 açık öğretim lise ve 54 açık öğretim ortaokulu öğrencisinin ders kitapları İlçe Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğünden temin edilmektedir. İdare, 62 örgün eğitim lise ve 8 örgün eğitim ortaokuluna devam eden çocuğun kitaplarının ise ziyaretçileri tarafından Kuruma getirilmesi durumunda ilgililerine teslim edildiğini belirtmiştir.

3.5. SAĞLIK VE BESLENME

3.5.1. SAĞLIK SERVİSİ (REVİR)

60. Revirde bir pansuman odası, bir hekim odası, bir dış hekimi odası, bir sağlık personeli odası ve altı yataklı bir yatakhane yer almaktadır. Revirde, Sağlık Bakanlığına bağlı bir aile hekimi ve bir hemşire (Salı-perşembe günleri saat 9.00-12.00) ile iki uzman çocuk psikiyatri hekimi (çarşamba günleri 8.00-12.00 saatlerinde dönüşümlü bir şekilde) çalışmaktadır. Ayrıca, Revirde Adalet Bakanlığına bağlı bir dış doktoru, üç sağlık memuru ve iki infaz ve koruma memuru hafta içi her gün 8.00-17.00 esasına göre çalışmaktadır.

61. Özgürlüğünden mahrum bırakılanlar dilekçelerine istinaden (acil durumda dilekçe aranmaksızın) ilgili hekim tarafından muayene edilmektedir. Ziyaret tarihinden önceki son bir yıl içinde Revir tarafından gerçekleştirilen muayene ve sevk işlemlerine ilişkin sayısal veriler aşağıda paylaşılmıştır.

Aile Hekimi Muayene Sayısı	1.850
Dış Hekimi Muayene Sayısı	609
Psikiyatri Hekimi Muayene Sayısı	488
Hastane Sevk Sayısı	959

62. Hekimin hastaneye sevk ettiği özgürlüğünden mahrum bırakılanlar, randevu alınarak randevu gününde görevli jandarma personeli aracılığı ile hastaneye gönderilmektedir. İdare, acil durumlarda 112 Acil Çağrı Merkezi aranarak ambulans çağırıldığını ve ambulans ile ilgilinin hastaneye gönderildiğini, acil bir durum söz konusu olmadığında ise hastaneye sevklerinin sırayla sağlandığını belirtmiştir.

3.5.2. PSİKO-SOSYAL SERVİS

63. Kurumda bir psiko-sosyal servis odası ile bir psiko-sosyal servis görüşme odası yer almaktadır. Serviste, üç psikolog ve iki infaz ve koruma memuru görev yapmakta ve bu kişiler hafta içi 8.00-17.00 saatleri arasında çalışmaktadır.

64. Serviste yapılan görüşmede; psikologlar tarafından sosyal inceleme raporu düzenlendiği, özgürlüğünden mahrum bırakılanlarla bireysel görüşmeler (ortalama günlük 9- 10 kişi ile) gerçekleştirildiği, Kuruma giriş yapan tüm özgürlüğünden mahrum bırakılanlara ARDEF düzenlendiği, grup çalışmaları yapıldığı, çocukların yakınlarıyla Kurumda yüz yüze veya telefonda görüşmeler gerçekleştirildiği, intihar teşebbüsünde bulunan özgürlüğünden mahrum bırakılanlarla görüşmeler yapılarak psikiyatri hekimine yönlendirilmelerinin yapıldığı ve konu hakkında ilgili özgürlüğünden mahrum bırakılanların yakınlarına bilgi verildiği, gerekli aile

desteğinin talep edildiği, ayrıca Kurumda altı ay ve daha uzun süre kalacak olan özgürlüğünden mahrum bırakılanlara özel iyileştirme planı hazırlandığı ile gözlem ve değerlendirme formları düzenlendiği belirtilmiştir. Serviste rastgele seçilen kayıt ve belgeler üzerinde incelemeler yapılmış, incelemelerde sorunla karşılaşılmamıştır.

3.5.3. BESLENME

65. Yemekler ile ek gıdanın günlük iâşe bedeli (yetişkin mahpusların iâşe bedelinin bir buçuk katı)¹⁰ uyarınca Diyarbakır Açık Ceza İnfaz Kurumu tarafından hazırlanıp Kuruma teslim edildiği ve Kurumca özgürlüğünden mahrum bırakılanlara dağıtıldığı belirtilmiştir. İdare, yemek numunelerinin Açık Ceza İnfaz Kurumunda tutulduğunu belirtmiştir. Heyet tarafından haftalık yemek listeleri incelenmiş, bu listelerin diyetisyen tarafından kontrol edilmediği tespit edilmiştir. Özgürlüğünden mahrum bırakılanlar, genel itibariyle yemeklerin güzel olduğunu ifade etmiş ancak yemek listelerinin kendileriyle paylaşılmadığından şikâyet etmiştir.

66. Kurumda özel beslenme ihtiyacı olan özgürlüğünden mahrum bırakılan bulunmamaktadır. Kurumda özel beslenme ihtiyacı olan özgürlüğünden mahrum bırakılan barındırıldığında, özgürlüğünden mahrum bırakılana uygun diyet yemeği verilmesi Revir tarafından İdareden istenilmektedir. İdarece, Diyarbakır Açık Ceza İnfaz Kurumundan ilgili diyet yemeklerinin hazırlanmasının talep edildiği ve bu talep üzerine diyet yemeklerinin Diyarbakır Açık Ceza İnfaz Kurumu tarafından özel olarak gönderildiği belirtilmiştir.

4. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

4.1. DEĞERLENDİRME

67. TİHEK'in UÖM görevi kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek bir iletişim doğrultusunda iş birliği esasına dayanmaktadır. Bu çerçevede Kurum İdaresi ve personelinin ziyaret esnasında gösterdiği iş birliğine açık ve kolaylaştırıcı tutumları memnuniyetle karşılanmıştır.

4.2. TAVSİYELER

4.2.1. KURUMA YÖNELİK TAVSİYELER

68. Odaların banyo ve tuvalet kısmındaki lambaların sensörlü lamba ile değiştirilmesi veya bu lambaların açma kapatma düğmelerinin içeriye alınması,

¹⁰ Hükümlü ve Tutuklular ile Ceza İnfaz Kurumları Personelinin İâşe Yönetmeliği'nin "Devlet tarafından iâşe edilecek kişiler" başlıklı 4'üncü maddesine göre; "(...) Çocuk hükümlü ve tutuklular ile kurumda annesiyle birlikte kalan çocuklara, süt emziren anneler ve hamilelere durumlarına uygun ve Bakanlıkça belirlenen tutarda gıda verilir."

69. Odaların banyo-tuvalet giriş kısmındaki kapı ve kapı eşiği eksikliklerinin giderilmesi,
70. Bozuk güvenlik kameralarının tamir edilmesi,
71. Yumuşak odalarda yer alan tuvalet taşlarının uygun malzemeye kaplanması ve tuvalet kısımlarının güvenlik kamera kayıtlarında görülmeyecek hale getirilmesi,
72. Yumuşak odaların kullanılması durumunda kayıt defterinin düzenli olarak tutulması,
73. Hükümlü ve tutukluların ayrı ünitelere yerleştirilmesi,
74. Eski ve kirli yataklar ile yırtık yastıkların yenileriyle ücretsiz değiştirilmesi ayrıca yastık, yastık kılıfı veya yatak çarşafı ile dolabı olmayan özgürlüğünden mahrum bırakılanların tespit edilerek bu eşyaların kendilerine verilmesi,
75. Ünitelerdeki kırılmış/çatlamış camların yenileriyle değiştirilmesi, açık cam çerçeve kenarlarının uygun malzemeye kapatılarak pencerelerde yalıtımın sağlanması,
76. Kantinde satılan terliklerin kaliteli olanlarıyla değiştirilmesi veya marka çeşitliliğinin sağlanması,
77. Kurumda, grup liderliği sisteminin uygulamaya geçirilmesi ve bu amaçla yeterli sayıda görevli infaz ve koruma personelinin BİSİS Grup Lideri Eğitimi almasının sağlanması,
78. Kurumda görevli personelin hizmet içi eğitim müfredatına insan hakları eğitimi, kişiler arası iletişim ile "BM'nin İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı, Aşağılayıcı Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi İstanbul Protokolü" başta olmak üzere işkence ve kötü muamele yasağına ilişkin eğitimlerin dâhil edilmesi,
79. Avukat görüş odalarının özgürlüğünden mahrum bırakılanlar ile avukat arasında konuşulanların duyulamayacağı bir hale getirilmesi,
80. Televizyon kanallarına özgürlüğünden mahrum bırakılanların ihtiyaç ve talepleri dikkate alınarak film ve ilave müzik kanalı eklenmesi,
81. Düzenli olarak haftalık yemek listelerinin paylaşılması,

4.2.2. DİYARBAKIR AÇIK CEZA İNFAZ KURUMUNA YÖNELİK TAVSİYE

82. Kurumun yemek listelerinin diyetisyen ¹¹ tarafından hazırlanması veya kontrolünün sağlanması,

¹¹ 29/3/2020 tarihli ve 31083 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in "Sağlık servisi" başlıklı 13'üncü maddesine göre; "(1) Sağlık servisi; kurumda koruyucu ve tedavi edici sağlık hizmetlerini cezaevi tabibinin başkanlığında yerine getiren servistir. Sağlık servisinde; cezaevi tabibi, dış tabibi, eczacı, veteriner, diyetisyen, sağlık memuru, hemşire ve hayvan sağlık memuru görev yapar. (...) (7) (Değişik: RG-12/11/2021-31657-CK-4773/5 md.) Diyetisyen; kurumlarda kalan hükümlüler ile iâşe edilen personelin enerji ve besin öğeleri ihtiyacını göz önünde bulundurarak menü planlar, hükümlülerin sağlıklı beslenmesini ve gıda güvenliğini temin eder,

4.2.3. ADALET BAKANLIĞINA YÖNELİK TAVSİYELER

83. Kurumda, grup liderliği sisteminin uygulanabilmesi¹² amacıyla grup liderliği eğitimi verilmesi,

84. ACEP üzerinden gerçekleştirilen görüntülü görüşme sırasında bağlantıda yaşanan kopmaların neden olduğu hak kaybının yaşanmaması amacıyla gerekli tedbirlerin alınması, hususları tavsiye olunur.

alanıyla ilgili ihale süreçlerinde ve teknik şartname hazırlanmasında görev alır, düzenli aralıklarla hizmet içi eğitim verir, rahatsızlığı bulunanlar veya vejetaryen gibi farklı beslenme tercihleri olan hükümlüler için uygun yemeklerin hazırlanması ile bu konularla ilgili diğer işlerin yerine getirilmesini sağlar.”

¹² Kurum personelinin çocuğun yüksek yararına uygun şekilde hareket edebilmesi çocuk hakları ve çocuk psikolojisi eğitimleri almasına bağlıdır. Bu çerçevede, personelin gerekli eğitimleri alması sağlanmalıdır. 14/12/1990 tarihli ve 45/113 sayılı Birleşmiş Milletler Genel Kurulu kararıyla kabul edilen Özgürlüğünden Yoksun Bırakılmış Çocukların Korunmasına İlişkin Birleşmiş Milletler Kuralları (ÖYB (Havana) Kuralları)’nın 85’inci paragrafına göre; “Tutma kurumlarında çalışan personelin görevlerini etkili bir biçimde yerine getirebilmelerini sağlayabilmek için, kendilerine özellikle çocuk psikolojisi, çocuk sağlığı ile bu Kurallar da dahil insan haklarının ve çocuk haklarının uluslararası standartları konularında eğitim verilir. Kurum personeli, mesleki yaşamları süresince, belirli aralıklarla düzenlenen meslek içi eğitim kurslarına katılarak, mesleki bilgi ve kapasitelerini sürdürür ve geliştirirler.”



2022 YILINDA HUZUREVLERİ, YAŞLI BAKIM VE REHABİLİTASYON MERKEZLERİNE GERÇEKLEŞTİRİLEN ZİYARETLER

- 1) ISPARTA ENGELSİZ YAŞAM BAKIM REHABİLİTASYON VE AİLE DANIŞMA MERKEZİ ZİYARETİ RAPORU
- 2) AKÇAKOCA ÖZEL ANKA BAKIM MERKEZİ ZİYARETİ RAPORU
- 3) KARAMAN AHMET METE HUZUREVİ YAŞLI BAKIM VE REHABİLİTASYON MERKEZİ ZİYARETİ RAPORU
- 4) UŞAK ENGELSİZ YAŞAM BAKIM VE REHABİLİTASYON MERKEZİ ZİYARETİ RAPORU
- 5) ÇANKIRI ŞABANÖZÜ BAKIM REHABİLİTASYON VE AİLE DANIŞMA MERKEZİ ZİYARETİ RAPORU
- 6) ÖZEL BARTIN BAKIM MERKEZİ ZİYARETİ RAPORU
- 7) MİA HUZUREVİ VE YAŞLI BAKIM MERKEZİ ZİYARETİ RAPORU
- 8) SİİRT ENGELSİZ YAŞAM BAKIM REHABİLİTASYON VE AİLE DANIŞMA MERKEZİ ZİYARETİ RAPORU
- 9) ÜRGÜP HANİFE- MEMİŞ AKSOY BAKIM, REHABİLİTASYON VE AİLE DANIŞMA MERKEZİ ZİYARETİ RAPORU



TIHEK

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU

**ISPARTA ENGELSİZ YAŞAM BAKIM
REHABİLİTASYON VE AİLE DANIŞMA
MERKEZİ ZİYARETİ RAPORU**

2022/55

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

KISALTMALAR

BM	Birleşmiş Milletler
CPT	Avrupa İşkencenin Önlenmesi Komitesi
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması

1. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 6701 sayılı Kanunla, insan onurunu temel olarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.

2. Türkiye, 14 Eylül 2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre Protokolün amacı *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*

3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2/1-k bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.

4. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda Engelli Bakım ve Rehabilitasyon Merkezlerine ziyaretler gerçekleştirmek TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.

5. Yukarıda anılan çerçevede, Isparta Engelsiz Yaşam Bakım Rehabilitasyon ve Aile Danışma Merkezine 17.06.2022 tarihinde *habersiz* bir ziyaret gerçekleştirilmiş olup ziyaret heyetinde... yer almıştır.

6. Ziyaret, Isparta Engelsiz Yaşam Bakım Rehabilitasyon ve Aile Danışma Merkezi¹ Müdürü, Merkez sorumluları ve Merkez Sosyal Servis Birimi meslek elemanları ile yapılan ilk görüşme ile başlamıştır. Bu görüşmede ziyaret heyeti tarafından TİHEK'in UÖM kapsamındaki görev ve yetkileri hakkında bilgi verilmiş ve Merkeze ilişkin genel bilgiler edinilmiştir. Sonrasında, ziyaret heyeti tarafından engelli bireylerin yaşam alanları sırasıyla gezilmiş ve engelli bireylerle

¹ Bundan sonra kısaca "Merkez" olarak ifade edilecektir.

görülmüş, ortak kullanım alanları kontrolden geçirilmiştir. Engelli bireylerle görüşmeler kaldıkları evlerde gerçekleştirilmiş, engelli bireyler ile yapılan görüşmelere Merkez personeli dâhil edilmemiştir.

7. Merkezde bulunan ortak kullanım alanları gezilirken Merkez Müdürü ile uzman personel heyete eşlik etmiş ve Merkezin işleyişine ilişkin bilgi vermiştir. Bu kapsamda ortak oturma alanları, hobi odaları, çamaşırhane, yemekhane, mutfak, bahçe, sağlık odası ve fizyoterapi odası yerinde incelenmiştir.

8. Sağlık personeliyle ve Psiko-sosyal Serviste görevli personelle de görüşmeler gerçekleştirilerek servislerin işleyişine ilişkin bilgi alınmış ve personelin karşılaştıkları sorunlar dinlenmiştir. Ziyaret, ilk gözlem ve tespitlerin Merkez İdaresiyle paylaşılması için yapılan son görüşme ile tamamlanmıştır.

9. Merkez İdaresi, ziyaret heyeti ile işbirliği içerisinde hareket etmiş, heyete gerekli kolaylığı göstererek Merkezin bütün birimlerine erişimi sağlamış, engelli bireylerle özel görüşmeler yapılabilmesi için gerekli önlemleri almış ve talep edilen bilgi ve belgeleri temin etmiştir.

10. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 18.01.2022 tarihli toplantısında alınan 2022/43 sayılı kararı ve Başkanlık makamının 13.06.2022 tarih ve 10878 sayılı oluruna istinaden Isparta Engelsiz Yaşam Bakım Rehabilitasyon ve Aile Danışma Merkezine 17.06.2022 tarihinde gerçekleştirilen ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini içermektedir.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. MERKEZ HAKKINDA GENEL BİLGİLER

11. Merkez, 1993 yılında Spastik Çocuklar Eğitim Rehabilitasyon Merkezi Müdürlüğü ismiyle spastik çocuklara gündüzlü bakım hizmeti vermek amacıyla faaliyetlerine başlamıştır. Akabinde Merkez, Isparta Valiliği İl Özel İdaresi tarafından yaptırılan ve 08.06.2001 yılında hizmete açılan mevcut binasına taşınmıştır.

12. 01.01.2007 tarihi itibarıyla 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun gereği Merkez bireysel ve grup rehabilitasyon hizmetlerini ifa etmeyi bırakmış ve Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından tahsis edilen 30 kişilik kapasite ile tüm engel gruplarını kapsayan gündüzlü bakım hizmetine geçildiği öğrenilmiştir. İlgili mevzuat gereği engelli bireyler, engellilere sunulan hizmetlerden yalnızca bir tanesinden yararlanabilmekte iken "Bakıma Muhtaç Özürlülerin Tespiti ve Bakım Hizmeti Esaslarının Belirlenmesine İlişkin Yönetmelik" hükümleri uyarınca yürütülen evde bakım hizmeti hakkında 16.10.2021 tarihli ve 2021/24 Nolu Evde Bakım Hizmetleri Hakkında Genelge'nin 6'ncı maddesinde yapılan değişiklik ile evde bakım

hizmetinden yararlanan engelli bireylere de haftada 16 saati geçmemek üzere gündüzlü bakım hizmetinden istifade etme hakkı tanınmıştır².

13. Merkezin adı 22.01.2010 tarihinde "Isparta Bakım Rehabilitasyon ve Aile Danışma Merkezi Müdürlüğü" olarak değiştirilmiştir.

14. Bakım ve Rehabilitasyon Merkezlerinde bakılmakta iken durumu uygun olanların (hafif ve orta derecede raporu bulunanlar) kuruluşların dışındaki evlerde bakımlarının sağlanması, engelli bireylerin toplumsal yaşamda daha aktif olması amacıyla Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından "Umut Evi" adı verilen evde bakım ve rehabilitasyon odaklı hizmet modeli geliştirilmiştir. 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun'un uygulama tarihi olan 01.01.2007 tarihinden itibaren Merkezde gündüzlü bakım hizmetinin yanı sıra yatılı bakım hizmetinin de verilmeye başlandığı bilgisi edinilmiştir. Bu kapsamda 22.01.2010 tarihinde 6 kişi kapasiteli 1. Umut Evi (Nazenin Umut Evi), 09.12.2010 tarihinde 6 kişi kapasiteli 2. Umut Evi (Nazende Umut Evi), 01.04.2013 tarihinde 6 kişi kapasiteli 3. Umut Evi (Gülendam Umut Evi) açılmıştır.

15. Isparta ilindeki Çocuk Yuvaları ve Yetiştirme Yurtlarında³ koruma ve bakım altında bulunan hafif ve orta düzeyde zihinsel engelli olan çocuk ve gençlerin Isparta Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü'nün oluru ile Merkez bünyesindeki Umut Evlerine⁴ yerleştirildikleri öğrenilmiştir.

16. 08.01.2014 tarihinde 6 kişi kapasiteli İlk Kabul Müdahale Birimi, 24.12.2014 tarihinde 60 yaş üstü Aktif Yaşam Merkezi Birimi⁵, 26.05.2015 tarihinde 6 kişi kapasiteli Senir Yaşlı Yaşam Evi açılmıştır.

² Bahsi geçen Genelge'nin 6'ncı maddesi; "Evde bakım hizmetinden faydalanan engelli bireylerin bu hizmetten faydalanmakta iken Kurumumuz bünyesinde gündüzlü hizmet veren aile danışma ve rehabilitasyon merkezlerinin bakım ve rehabilitasyon hizmetlerinden haftada 16 saati geçmemek kaydıyla faydalanmaları ya da 26.10.2010 tarih ve 2010/12 No'lu Geçici ve Misafir Olarak Bakım Hizmeti Genelgesi kapsamında uygun olan resmi bakım ve rehabilitasyon merkezinde bir yıl içinde en fazla otuz gün geçici ve misafir olarak kalması mümkündür. Belirtilen hizmetlerden birinden ve belirtilen sürede faydalanan engelli bireyin evde bakım ücretlerinin kesinti yapılmadan ödenmesine devam edilmesi gerekmektedir." şeklinde yeniden düzenlenmiştir.

³ 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu'nun "Tanımlar" başlıklı 3'üncü maddesinin (f) bendinin birinci ve ikinci fıkraları uyarınca; 1. "Çocuk Yuvaları"; 0 - 12 yaş arası korunmaya ihtiyacı olan çocuklarla gerektiğinde 12 yaşını dolduran kız çocuklarının, bedensel, eğitsel, psiko sosyal gelişimlerini, sağlıklı bir kişilik veya iyi alışkanlıklar kazanmalarını sağlamakla görevli ve yükümlü yatılı sosyal hizmet kuruluşlarını, 2. "Yetiştirme Yurtları"; "13 - 18 yaş arası korunmaya ihtiyacı olan çocukları korumak, bakmak ve bir iş veya meslek sahibi edilmeleri ve topluma yararlı kişiler olarak yetiştirmelerini sağlamakla görevli ve yükümlü olan yatılı sosyal hizmet kuruluşlarını," ifade eder.

⁴ Engelli Bireylere Yönelik Umut Evleri Yönergesi'nin "Tanımlar" başlıklı 4'üncü maddesinin (e) bendi uyarınca; "Umut Evi: Her ilin sosyal, kültürel açıdan engellilerin kalması için uygun bölgelerinde, tercihen il merkezinde apartman dairesi veya müstakil binalarda 2 ile 6 arasında engelliye hizmet verilen, koordinasyon merkezine ve kuruluşlara bağlı mesken niteliğindeki yatılı ev tipi sosyal hizmet birimlerini," ifade etmektedir.

⁵ Sosyal Hizmetler Kanunu'nun "Tanımlar" başlıklı 3'üncü maddesi uyarınca; "Aktif Yaşam Merkezi"; Yaşlı bireyler ile engelli bireylerin yaşam kalitesinin artırılması ve sosyal hayata aktif katılımlarına katkı sağlanması amacıyla, engelli ve yaşlı bireyler ile ailelerine rehberlik ve destek hizmeti ile evde gündüz bakım hizmeti

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

17. 02.10.2018 tarihinde Isparta Engelsiz Yaşam Bakım Rehabilitasyon ve Aile Danışma Merkezi olarak isim değişikliği yapıldığı belirtilmiştir. 04.10.2021 tarihi itibarıyla 18 yaş üstü erkek ruhsal engelli kabulü yapılarak aktif olarak hizmete başladığı öğrenilmiştir.

18. Covid-19 pandemisi sebebiyle 01.04.2020 tarihinde Sosyal İzolasyon Birimi açılmıştır.

19. Merkezin ziyaret tarihinde yürüttüğü hizmetlere ve kapasitesine ilişkin bilgilere aşağıdaki tabloda yer verilmiştir:

Birimler ve Hizmetler	Kapasite
Umut Evleri	18
Gündüzlü Bakım Hizmeti	30
Aktif Yaşam Merkezi	Kapasite tahsisi yapılmamıştır.
Yaşlı Yaşam Evi	6
Engelsiz Yaşam Evleri	48

Tablo 1 – Merkez Kapasitesi

20. 5 farklı hizmet kolunun da Merkez İdaresi tarafından yönetildiği ifade edilmiştir.

2.2. MERKEZ PERSONELİ

21. Ziyaret tarihinde Merkezde görev yapan personele ilişkin bilgiler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

KADROLU PERSONEL		
UNVAN	ERKEK	KADIN
Kurum Müdürü	1	-
Kurum Müdür Yardımcısı	1	-
Sosyal Çalışmacı	2	1
Öğretmen	3	1
Hemşire	-	1
Fizyoterapist	1	-
Din Görevlisi	-	1
Bekçi	1	-
Hizmetli	-	1
Psikolog	-	1
4/B SÖZLEŞMELİ PERSONEL		
UNVAN	ERKEK	KADIN
Sosyal Çalışmacı	1	1
Fizyoterapist	1	-

sunan gündüzlü sosyal hizmet kuruluşlarını" ifade etmektedir.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

Psikolog	-	1
Çocuk Gelişimcisi	-	1
Diğer Sağlık Personeli	2	1
Destek Personeli	2	-
Destek Personeli (Engelli Bakım)	8	-
Teknisyen	1	-
4/D SÜREKLİ İŞÇİ		
UNVAN	ERKEK	KADIN
Bakıcı Personel	2	26
Temizlik Görevlisi	2	6
Ziyaretçi Danışma ve Yönlendirme Görevlisi ⁶	4	2
Teknisyen	1	-
Teknisyen Yardımcısı	1	-
Bahçıvan	1	-
EK DERS KARŞILIĞI ÇALIŞAN		
Öğretmen	1	-
HİZMET ALIM		
UNVAN	ERKEK	KADIN
Şoför	-	1
Aşçı	1	-
Aşçı Yardımcısı	-	1
Servis Elemanı(Mutfak)	1	1
TOPLAM	38	47
GENEL TOPLAM	85	

Tablo 2 – Merkez Personeli

22. Engelsiz Yaşam Evlerinde görev yapan personelin 24 saat esaslı olarak dönüşümlü şekilde çalıştıkları, Umut Evlerinin her birinde de 3 bakıcı personelin görevli olduğu bunların da 24 saat esaslı olarak dönüşümlü şekilde çalıştıkları, bakıcı personelin Öz Bakıma Destek Elemanı Eğitimi sertifikalarının⁷ olduğu, kurumda sertifikası olmayan bakıcı personel bulunmadığı öğrenilmiştir.

2.3. KORUMA ALTINDA BULUNAN KİŞİLER

⁶ Aile Sosyal Destek Programı (ASDEP) Kapsamında Danışma Yönlendirme Elemanı/ASDEP Görevlisi Hizmet Alımında Uygulanacak Teknik Şartnamesine göre; "Danışma Yönlendirme Elemanı/ASDEP Görevlisi: ASDEP kapsamında özel hizmet alımı yoluyla istihdam edilecek personeli," ifade etmektedir.

⁷ Eğitim süresini tamamlayıp MEB gözetiminde yapılacak sınava katılarak, sertifika almaya hak kazanan kişilere, Özel Unvan Meslek Eğitim Kursları tarafından düzenlenen, Milli Eğitim Bakanlığı onaylı "Öz Bakıma Destek Elemanı Eğitimi" (305 saat), "Öz Bakıma Destek Olacakların Eğitimi" (160 saat) kurs bitirme belgesidir. (<https://www.unvankurslari.com/kurslar/hasta-ve-yasli-bakim-kursu/>)(E.T:25.07.2022).

23. Engelli bireylerin bakım merkezine yerleştirilebilmesi için mülki amirler, sağlık kuruluşları, köy muhtarları, genel kolluk kuvvetleri ve belediye zabıta memurları, çevrelerinde bulunan engellilerin özel bakım merkezine yerleştirilmesi için Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İl Müdürlüklerine veya sosyal hizmet merkezlerine engelli bireyin rehabilitasyonu amacıyla bildirimde bulunabilmektedir. Ayrıca, diğer kamu kurum ve kuruluşları, vatandaşlar, engelli bireylerin kendileri veya akrabaları da Merkezden hizmet alımı için talepte bulunabilmektedir.

24. Engelli bireylerin Merkeze kabulü, Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğünün tertip veya nakil kararı ile yapılmaktadır. Ayrıca özel durumlarda kişiye uygun hizmet modeli belirlenene kadar Valilik Makamının Oluru ile engelli bireyler misafir olarak kabul edilebilmektedir.

25. Engelli bireyin kuruluştan ayrılması ise zihinsel engelli birey için vasinin yazılı talebiyle, bedensel engelli birey için ise kendi yazılı başvurusu ile yapılabilmektedir. Bu taleplerin değerlendirilmesi, Kuruluş Koordinasyon ve Değerlendirme Kurulu'nun⁸ kanaati ve Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğünün kararı ile yapılmaktadır.

26. Ziyaret tarihinde Merkezde 30-50 yaş arası 8 yatılı ruhsal engelli birey bulunmaktadır. 45 zihinsel engelli bireyin de gündüzlü bakım hizmetinden faydalandığı öğrenilmiştir. Merkezde gündüzlü bakım hizmetinin haftanın beş günü verildiği ve belirlenen program çerçevesinde her bir zihinsel engelli bireyin haftanın iki günü hizmet aldığı belirtilmiştir.

27. Yatılı kalan 8 ruhsal engelli bireyin psikotik⁹ bozukluklarının olduğu ifade edilmiştir.

28. Umut Evlerinde 18- 22 yaş arası 10 zihinsel engelli bireyin, Engelsiz Yaşam Evlerinde 8 ruhsal engelli bireyin¹⁰, Yaşlı Yaşam Evinde ise 4 yaşlı bireyin kaldığı, Aktif Yaşam Merkezinde ise ziyaret tarihi itibarıyla 9 engelli bireyin hizmet almakta olduğu öğrenilmiştir.

29. Ruhsal engelli bireylerden bir tanesinin vasisinin bulunmadığı, bu engelli bireye vasi atanmasına ilişkin mahkeme sürecinin devam etmekte olduğu, 7 engelli bireyin ise vasilerinin bulunduğu öğrenilmiştir.

3. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

3.1. FİZİKSEL KOŞULLAR

⁸ Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü Özürlülerin Bakımı, Rehabilitasyonu ve Aile Danışmanlığı Hizmetlerine Dair Yönetmelik, m.10.

⁹ Psikotik bozukluk, kişinin gerçeklik algısının tamamen değiştiği psikolojik rahatsızlıkları tanımlamak için kullanılan genel bir kavramdır. Başta şizofreni olmak üzere birçok rahatsızlık "psikotik" olarak tanımlanır.

¹⁰ Duygu, düşünce ve davranışlarındaki normalden farklı görüntüler nedeni ile günlük yaşam aktivitelerini tamamlamada, kişiler arası ilişkilerini devam ettirmede güçlük yaşayan kişidir.

30. Merkezin idari binası 3 kattan oluşmaktadır. Binanın giriş katında gündüzlü bakım hizmeti alan zihinsel engelli bireyler için etkinlik odaları ve fizik tedavi odası bulunmaktadır. Gündüzlü bakım sınıflarında, tekerlekli sandalye kullanan bireylerin güvenliğinin sağlanması amacı ile zemin döşemesi halı ile yapılmıştır. Binanın birinci katında ise; sağlık servisi odası, sosyal servis odası, görüşme odası ve müdür odası bulunmaktadır. İkinci katta ise Çocuk Destek Merkezi¹¹ bulunmakta olup idare birimi Merkezden ayrı bir yerdedir.

31. Merkezde idari binasında engelli bireylerin kullanımına tahsis edilmiş 1 asansör¹² bulunmaktadır. Merdiven küpeştelere genişliğinin engelli bireylerin tutunmaları için yeterli olduğu, engelli bireylerin merdiven boşluğuna düşmemeleri için alt tarafı demir üst tarafı camdan oluşan uygun yükseklikte trabzanların yerleştirildiği gözlemlenmiştir.

32. Merkezdeki çamaşır odasında 1 adet 20 kilogram kapasiteli kurutma makinesi, 1 adet büyük yıkama ve sıkma makinesi ve 1 adet ev tipi çamaşır makinesinin bulunduğu, engelli bireylerin çamaşırlarının ayrı ayrı filelerde yıkandığı öğrenilmiştir.

33. Merkez idari binasının giriş katında bulunan kadın tuvaletinde engelli lavabosu bulunurken aynı kattaki erkek tuvaletinde engelli lavabosu bulunmadığı görülmüştür. Bu eksiklik haricinde, tuvaletlerin oldukça temiz olduğu ve klozetlerin bulunduğu bölümde engelli bireyler için tutamaçların yer aldığı gözlemlenmiştir.

34. Merkez bahçesi büyüklüğünün¹³ yeterli düzeyde olduğu gözlemlenmiştir. Bahçede hayvan barınakları, çeşitli türlerde ağaçlar ve bir süs havuzunun bulunduğu görülmüştür. Ziyaret tarih ve saatinde süs havuzunda bulunan suyun temiz olmadığı ve sinek birikimine yol açtığı gözlemlenmiştir.

35. Merkez bahçesinde bir spor sahası yapımının devam etmekte olduğu görülmüştür.

36. Ruhsal engelli bireylerin, Merkez idari binasına yaklaşık 200 metre mesafede ayrı bir giriş kapısı bulunan villa tipi 4 Engelsiz Yaşam Evinin bulunduğu bir kampüste bakım hizmeti aldığı,

¹¹ 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu'nun "Tanımlar" başlıklı 3'üncü maddesine göre "Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezi; Çocuk evlerinin illerde planlanması, açılış ve işleyişine ilişkin her türlü işlemler ile harcamaların yapılması, takibi, denetlenmesi ve çocuk evleri arasındaki koordinasyonun sağlanması amacıyla oluşturulan merkezleri," ifade etmektedir.

¹² Bakıma Muhtaç Özürlülere Yönelik Resmî Kurum ve Kuruluşlar Bakım Merkezleri Yönetmeliği, MADDE 34 – 1/h: "Merkez hizmet binasının bir kattan fazla olması durumunda, bakıma muhtaç özürlü bireyin ihtiyacı olan hizmetlere ve birimlere ulaşılabilirliğinin sağlanması için asansör veya merdiven asansörü bulunmalıdır."

¹³ Bakıma Muhtaç Özürlülere Yönelik Resmî Kurum ve Kuruluşlar Bakım Merkezleri Yönetmeliği, MADDE 34 –1/ğ: "Merkezin bahçesi en az yatak odası olarak kullanılacak alanların toplamı büyüklüğünde olmalıdır. Bahçe büyüklüğü yetersiz olan binalarda gerekli koruma tedbirleri alınarak, binanın terası bahçe amaçlı olarak kullanılabilir."

her bir evin 4 odadan oluştuğu ve 12 engelli bireye bakım hizmeti sunulacak şekilde tasarlandığı görülmüştür.

37. Engelsiz Yaşam Evlerinde; yatak odası, yemek odası, ortak kullanım amaçlı salon, mutfak, çamaşır odası, tuvalet ve banyo bulunmaktadır. Ziyaret heyeti tarafından yapılan ölçümlerde yatak odalarının 20 metrekare, salonun 37 metrekare ve oda kapılarının genişliğinin yaklaşık 88 cm olduğu tespit edilmiş, pencerelerde güvenliğin sağlanması amacıyla demir parmaklık bulunduğu gözlemlenmiştir.

38. Evlerde; 1 fırın, 1 ocak, 1 Türk kahvesi makinesi, 1 semaver, 1 bulaşık makinesi, 2 çamaşır makinesi olduğu görülmüştür.

39. Ziyaret edilen Engelsiz Yaşam Evlerinin temiz ve aydınlık¹⁴ olduğu görülmüştür. Merkezdeki ruhsal engelli bireyler ile yapılan görüşmelerde; düzenli olarak odalarının temizliklerinin yapıldığı, hijyen noktasında bir sorun olmadığı ifade edilmiştir. Heyetimizce de evlerin genel durumunun azami şekilde temiz ve düzenli olduğu gözlemlenmiştir.

40. İdare tarafından Merkezde ısınmanın kalorifer sistemi ile sağlanmakta olduğu görülmüş, Engelsiz Yaşam Evinde kalan ruhsal engelli bireylerle yapılan görüşmelerde ısınma konusunda bir şikâyet dile getirilmemiştir.

41. Merkezde 64 adet kamera olduğu, Merkez psikoloğunun görüşme yaptığı odalarda bulunan 2 kameranın sesli kayıt özelliğinin bulunduğu, Engelsiz Yaşam Evlerine 6 adet kamera yerleştirildiği, kamera görüntüleri incelendiğinde kamera açılarının Merkezde kalan engelli bireylerin mahremiyetini koruyacak şekilde bulunduğu, yatak odalarını ve tuvaletleri görmediği görülmüştür. Kamera kontrol odasında yapılan incelemede; kamera kayıt cihazının görüntüleri 1 ay süreyle saklayabildiği, 1 ay sonunda kayıtların silindiği anlaşılmıştır.

3.2. İŞKENCE VE KÖTÜ MUAMELENİN ÖNLENMESİ, DİSİPLİN VE ŞİKÂYET MEKANİZMALARI

42. İdare tarafından Merkezde kalan engelli bireylerin şikâyet veya taleplerini grup sorumlularına veya idari personele sözlü olarak bildirdikleri ve söz konusu şikâyet veya taleplere 24 saat içerisinde cevap verildiği ifade edilmiş, engelli bireylerle yapılan görüşmelerde; bir sorunları olduğunda grup sorumlularına rahatça ilettikleri öğrenilmiştir.

43. Ziyaret esnasında gerçekleştirilen görüşmelerde Merkezde kalan bireylerin, personel ve İdareden memnuniyet duyduğu görülmüş, bir şikâyette bulunulmamış, herhangi bir işkence, kötü muamele, aşağılayıcı ceza iddiası veya bulgusuyla karşılaşmamıştır.

¹⁴ Bakıma Muhtaç Özürlülere Yönelik Resmî Kurum ve Kuruluşlar Bakım Merkezleri Yönetmeliği, MADDE 34 -1/b: "Merkezde bakıma muhtaç özürünün kullanacağı odalar gün ışığı almalı veya aydınlık olmalıdır."

3.3. SAĞLIK VE BAKIM HİZMETLERİ

- 44.** Ruhsal engelli bireylerin Merkeze ilk girişlerinde genel sağlık taramalarının Isparta Şehir Hastanesinde gerçekleştirildiği ve her yıl düzenli olarak sağlık taramalarının yapıldığı öğrenilmiştir.
- 45.** Acil müdahale gereken durumlarda 112 Acil Çağrı Merkezinin arandığı, en yakın hastanenin 10 dakika, ambulans istasyonunun ise 5 dakika mesafede olduğu ifade edilmiştir.
- 46.** Merkezde 4 sağlık personelinin olduğu anlaşılmıştır. Kurum hemşiresi tarafından; engelli bireylerin ilaçlarının revirde tutulduğu, dolabın kilitlemediği ancak revirin kapısının güvenlik amacıyla kilitli tutulduğu, revirde hasta kabulü yapılmadığı, rahatsızlığı bulunan engelli bireylerin sevklerinin yaklaşık 10 dakikalık mesafede olan hastaneye yapıldığı öğrenilmiştir.
- 47.** Merkezde bulunan engelli bireylerden birinin tiroid hastası olduğu, diğer engelli bireylerin bir kronik rahatsızlığının bulunmadığı, psikiyatrik ilaç kullanan engelli bireylere, ilaçlarının reçetelerine uygun olarak revirde bulunan ilaç dolabından temin edilerek verildiği belirtilmiştir.
- 48.** Revirdeki ilaçların son kullanma tarihleri kontrol edildiğinde ilaçların bir kısmının son kullanma tarihlerinin geçtiği görülmüştür. İdareye gerekli uyarılar yapılmış son kullanma tarihi geçmiş ilaçların ivedilikle usulüne uygun şekilde imha edilmesi hususunda daha dikkatli olunması ikazında bulunulmuştur.
- 49.** Merkezde kalan engelli bireylerin sağlık dosyalarının, düzenli olarak ve ayrı ayrı fiziki kayıtlarının tutulduğu ve revir içindeki dolapta muhafaza edildiği gözlemlenmiştir.
- 50.** Merkezde görev yapan tüm personelin ilk yardım eğitimi aldığı, Merkez fizyoterapistinin haftada bir gün Aktif Yaşam Merkezinde görev yaptığı öğrenilmiştir.

3.4. PSİKO-SOSYAL SERVİS HİZMETLERİ

- 51.** Merkezde engelli bireylere yönelik ruhsal rehabilitasyon çalışmalarının düzenli olarak bireysel ve grup terapileri ile sağlandığı, engelli bireylerle yapılan görüşmelere göre ihtiyaçların belirlenerek uygulamaların bu çerçevede gerçekleştirildiği, Merkezde uygulanan psikolojik rehabilitasyon çalışmalarında Sağlık Bakanlığına bağlı toplum ruh sağlığı merkezlerinde ve hastanelerde uygulanan terapi uygulamalarının esas alındığı belirtilmiştir.
- 52.** Merkez İdaresi tarafından Merkezde İl Sağlık Müdürlüğü tarafından görevlendirilen bir psikiyatristin bulunmadığı, ancak zamanla kalan kişi sayısının artacağı öngörüldüğü için konu ile ilgili talepte bulunulacağı belirtilmiştir.

3.5. BESLENME VE YEMEKHANE

- 53.** Yemeklerin Merkez mutfağında diyetisyen kontrolünden geçerek hazırlandığı ve günde 3 ana, 2 ara öğün verildiği bilgisi edinilmiştir.
- 54.** Yemekhanenin ve mutfağın temiz olduğu, mutfakta gıdaların standartlara uygun şekilde muhafaza edildiği gözlemlenmiştir. Gıdaların son kullanma tarihlerine ilişkin yapılan inceleme neticesinde son kullanma tarihi geçen ürün olmadığı görülmüştür.
- 55.** Gündüzlü bakım hizmetinden yararlanan zihinsel engelli bireylerin yemeklerini yemekhanede, ruhsal engelli bireylerin ise yemeklerini kaldıkları Engelsiz Yaşam Evlerinde yedikleri bilgisi edinilmiştir.
- 56.** Engelli bireylerle gerçekleştirilen görüşmelerde; yemeklerin lezzeti ve porsiyonu hakkında bir şikâyette bulunulmamıştır. Kahvaltının 08.00'de, öğle yemeğinin 12.00'de, akşam yemeğinin ise 17.30'da verildiği öğrenilmiştir. Ziyaret günü öğle yemeğinde servis edilen yemeklerin lezzetinin ve porsiyonunun yeterli olduğu görülmüştür.

3.6. FAALİYETLER VE GÜNLÜK YAŞAM

- 57.** Gündüzlü bakım hizmetinden faydalanan engelli bireylerin, Belediye tarafından tahsis edilen araçla ikamet ettikleri adreslerden alınıp Merkeze getirildikleri, saat 15.00'a kadar çeşitli etkinliklerin yapıldığı ve rehabilitasyon hizmetlerinin verildiği, saat 15.00'de yine Belediye tarafından tahsis edilen araçla engelli bireylerin evlerine bırakıldığı anlaşılmıştır.
- 58.** Merkezde İl Halk Eğitim Müdürlüğü tarafından görevlendirilen 2 el işi öğretmeni bulunmakta olup, gündüzlü bakım hizmetinden yararlanmak üzere Merkeze gelen engelli bireyler ile puldan tablo yapma, alçı boyama, galoş yapma gibi el işi etkinliklerin yapıldığı, her ay 1 defa engelli bireylerin ailelerinin de katıldığı bir etkinlik düzenlenmektedir.
- 59.** Merkezde, ziyaret tarihinde 1 özel eğitim öğretmeni bulunmakta olup merkezde bulunan engelli sayısı dikkate alındığında bu sayının şimdilik yeterli olduğu ancak gündüzlü bakım hizmeti alan engelli birey sayısının arttığı dönemlerde 1 özel eğitim öğretmenin yetersiz kalabildiği öğrenilmiştir.
- 60.** Engelli bireylere yönelik müzik eğitimi verilmesi için İdare tarafından talepte bulunulduğu ancak İl Halk Eğitim Müdürlüğü tarafından Merkez için açılan ilana müzik öğretmenleri tarafından müracaat edilmemesi sebebiyle müzik eğitiminin verilemediği öğrenilmiştir.
- 61.** Merkezde kalan ruhsal engelli bireyler için kütüphane gezisi, kahvaltı organizasyonu, bowling, doğum günü kutlaması, piknik, gül bahçelerinin gezilmesi, doğa yürüyüşü gibi etkinliklerin gerçekleştirildiği belirtilmiştir.

62. Merkezde görevli fizyoterapist tarafından kişilerin fiziki aktivite ihtiyaçlarının karşılanması, ruhsal rehabilitasyonlarına katkı sunulması, enerjilerinin doğru kullanımın öğretilmesi amaçlarıyla çeşitli aktivitelerin gerçekleştirildiği, Merkez giriş katında bulunan kapalı spor salonunda koşu bandı, yatay ve eliptik kondisyon bisikleti gibi spor aletlerinin bulunduğu, her engelli bireye ait ayrı bir çarşafın olduğu ve spor faaliyetlerini gerçekleştirirken bu çarşafı kullandıkları öğrenilmiştir. Merkez fizyoterapisti ile gerçekleştirilen görüşmede; daha iyi bir tedavinin sağlanması adına gerekli olan bobath yatağı¹⁵, L merdiven¹⁶, paralel bar¹⁷ ve ağırlıkların temin edilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

3.7. DIŞ DÜNYAYLA İLETİŞİM, ZİYARET VE AİLELERLE ETKİLEŞİM

63. Merkezde bulunan engelli bireylerin haftanın bir günü Merkez ana binasında telefon ile görüşme gerçekleştirebildikleri, görüşme gerçekleştirilen engelli bireylerin, telefon ile görüşme yapmaları hususunda herhangi bir sorun yaşamadıkları ve dışarıdan yapılan aramalar üzerine de telefonla görüşebildikleri anlaşılmıştır.

64. Merkezde bulunan engellilerin yaklaşık olarak 3 ayda bir defa ve bayram tatillerinde ev iznine gidebildikleri, izin için engelli bireylerin ailelerinin Merkeze geldiği ve ortalama 5 gün ile 1 hafta arası izin alındığı ifade edilmiştir¹⁸.

3.8. KONTROL YÖNTEMLERİ

65. Merkezde tespit ve tecrit odası bulunmadığı, öfke kontrol odası olarak fizyoterapi odasının içerisinde bir alanın ayrılmış olduğu görülmüştür. Bu odanın 5 yıldır hiç kullanılmadığı ifade edilmiş, odanın duvarlarında ve zemininde yumuşak dolgu malzemesi bulunmadığı gözlenmiştir.

4. DEĞERLENDİRME

66. Merkezin amacına uygun olarak tasarlandığı, fiziksel koşullarının genel olarak iyi olduğu, engelli bireylerin personelin tutumlarından memnuniyet duyduğu gözlemlenmiştir.

¹⁵ Bobath yatağı, fizik tedavide kullanılan bir rehabilitasyon yatağıdır.

¹⁶ Egzersiz kürsüsü de denilen L merdiven, fizik tedavide özellikle denge sağlamada kullanılan, birkaç basamak inilip çıkılabilen bir fizik tedavi aracıdır.

¹⁷ Paralel bar, özellikle yürüme ve denge sağlama güçlüğü çeken hastaların iki tarafına tutunarak ilerleme çalışmaları yapabildiği bir fizik tedavi aracıdır.

¹⁸ Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü Özürlülerin Bakımı, Rehabilitasyonu ve Aile Danışmanlığı Hizmetlerine Dair Yönetmelik'in "Ziyaretçi kabulü" başlıklı 55'inci maddesinde; "Merkezde uygulanan programı aksatmamak, kuruluş müdürlüğünün uygun göreceği yer ve zamanda, Genel Müdürlük talimat ve mevzuatına uyulmak koşuluyla, aileler ve diğer kişiler merkezi ziyaret edebilirler" denilmektedir.

5. TAVSİYELER

5.1. MERKEZ İDARESİNE YÖNELİK TAVSİYELER

67. Engelli lavabolarının erkek tuvaletinde de bulundurulması,
 68. Bahçede bulunan süs havuzunun temizliğinin düzenli olarak yapılması,
 69. Spor sahasının yapım sürecinin hızlandırılması,
 70. Kamera kayıtlarının tutulma sürelerinin uzatılması,
 71. Revirde bulunan ilaç dolabının kilitli tutulması, ilaçların son kullanma tarihlerinin düzenli olarak kontrol edilerek son kullanma tarihi geçen ilaçların usulüne uygun biçimde imha edilmesi,
 72. Fizyoterapi odasında eksikliği gözlemlenen ekipmanların temin edilmesi,
 73. Öfke kontrol odasının standartlara uygun bir biçimde hazır tutulması,
- tavsiye edilmektedir.



TIHEK

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU

AKÇAKOCA ÖZEL ANKA BAKIM MERKEZİ ZİYARETİ RAPORU

2022/60

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

KISALTMALAR

BM	Birleşmiş Milletler
CAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi
COVID-19	Yeni Korona Virüs Hastalığı
CPT	Avrupa İşkencenin Önlenmesi Komitesi
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
SEGBİS	Ses ve Görüntülü Bilişim Sistemi
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması
UYAP	Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi

1. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 20.04.2016 tarih ve 29690 sayılı Resmî Gazete’ de yayımlanarak yürürlüğe giren 6701 sayılı Kanunla, insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.

2. Türkiye, 14.09.2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT’ in 1’inci maddesine göre Protokolün amacı: *“bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır.”*

3. 6701 sayılı Kanun’un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun’un 2/1-k bendine göre UÖM: *“İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi”* ifade etmektedir.

4. 6701 sayılı Kanun’un 9/1-j bendinde, kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda ceza infaz kurumlarına ziyaret gerçekleştirmek TİHEK’ in görev ve yetki alanına girmektedir.

5. Anılan görevin icrası kapsamında, Özel Akçakoca Anka Bakım Merkezine¹ 29.07.2022 tarihinde bir ziyaret gerçekleştirilmiş olup ziyaret heyetinde... ve Düzce Valiliği tarafından görevlendirilen bir uzman doktor yer almıştır.

6. Ziyaret, Merkez Müdürü ile yapılan ön görüşmeyle başlamıştır. Ön görüşmede; Ziyaret Heyeti tarafından ziyaretin amacı ve kapsamı ile TİHEK’ in ulusal önleme mekanizması görevine ilişkin detaylı bilgiler verilmiş; Merkez Müdüründen Merkeze ilişkin genel bilgiler alınmıştır. Daha sonra ortak alanlar incelenerek gerekli tespitler yapılmıştır. Merkezde kalan engelli bireyler² ile

¹ Bundan sonra kısaca Merkez olarak ifade edilecektir.

² Raporunda, engelli ve özel bakım merkezlerinde kalanlar için kısaca “engelli birey” ifadesi kullanılmıştır.

gizliliği sağlayacak şekilde Merkez personeli bulunmaksızın özel görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Akabinde Merkezde görev yapan personelle de görüşmeler gerçekleştirilmiş olup ziyaret, ilk gözlem ve tespitlerin Merkez idaresiyle paylaşılmasını içeren son görüşme ile tamamlanmıştır.

7. Bu rapor, 18.01.2022 tarihli ve 2022/43 sayılı Kurul kararı ve Başkanlık makamının 28.07.2022 tarihli ve 12210 sayılı oluruna istinaden 29.07.2022 tarihinde, Özel Akçakoca Anka Bakım Merkezine gerçekleştirilen habersiz ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

2. GENEL BİLGİLER

8. 04.11.2016 tarihli ve 29878 sayılı Resmî Gazete' de yayımlanan Engelli Bireylere Yönelik Özel Bakım Merkezleri Yönetmeliği'ne göre engelli bakım merkezi; engelli bireylerin bakımı için yatılı veya gündüzlü hizmet veren, gerçek kişi ve özel hukuk tüzel kişileri tarafından açılan sosyal hizmet kuruluşu statüsündeki özel bakım kuruluşlarıdır.³

9. Engelli bireylere yönelik özel bakım merkezleri, "zihinsel", "bedensel", "ruhsal" engel gruplarından birine, ikisine ya da tamamına hizmet verebilmektedir.⁴

10. Özel bakım merkezine yerleştirme işlemi için öncelikle engellinin kendisi ya da vesayet altındaysa vasisi Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İl Müdürlüğü ya da sosyal hizmet merkezine başvuruda bulunabilmektedir. Ayrıca mülki amirler, sağlık kuruluşları, köy muhtarları, genel kolluk kuvvetleri ve belediye zabıta memurları mahallindeki; ayrıca, diğer kamu kurum ve kuruluşları ve vatandaşlar da Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İl Müdürlüklerine veya sosyal hizmet merkezlerine bildirimde bulunabilmektedir.⁵

2.1. MERKEZ HAKKINDA GENEL BİLGİLER

11. Engelli bireylere yönelik özel bakım merkezi niteliğinde olan Merkez 2018 yılında faaliyete geçmiş olup, yatılı olarak ve 7/24 esasına göre hizmet vermektedir.

12. Merkez, Akçakoca ilçesinin girişinde şehir merkezinden uzak olmayan bir konumda bulunmaktadır.

13. Üç katlı tek bir binadan müteşekkil olan Merkezin ilk katında erkekler, ikinci katında ise kadınlar 4'er kişilik odalarda olacak şekilde kalmaktadır. Üçüncü katta ise yemekhane ve sigara içme alanı olarak da kullanılan bir teras bulunmaktadır.

³ Engelli Bireylere Yönelik Özel Bakım Merkezleri Yönetmeliği, Madde 3

⁴ Engelli Bireylere Yönelik Özel Bakım Merkezleri Yönetmeliği, Madde 21

⁵ Engelli Bireylere Yönelik Özel Bakım Merkezleri Yönetmeliği, Madde 45

14. Merkezde ortak kullanım alanı olarak; grup etkinlik odaları, çok amaçlı salon, dinlenme odası, hobi bahçesi, voleybol/basketbol sahası, mescit, revir, hobi ve uğraş odası, sigara içme alanı ve yemekhane mevcuttur.

2.3. MERKEZ PERSONELİ

15. Merkezde tam zamanlı olarak çalışan; 5 hemşire, 2 sosyal çalışmacı, 17 bakıcı personel, 1 aşçı ve 1 temizlik personeli hizmet vermektedir. Çalışanlardan 3'ü erkek, 23'ü kadındır.

16. Son 1 yıl içerisinde personele yönelik düzenlenen eğitimler şunlardır:

- Genel Kuruluş Kuralları
- Engelli ve Engelliliğe Doğru Yaklaşım
- Engelli Psikolojisine Göre Doğru Yaklaşım
- COVID-19 Önlemleri Dahilinde Ziyaretçi Karşılama
- Öfke Kontrolü ve Stres Yönetimi
- Engelli Mahremiyeti Eğitimi
- Kuruluş İçi Evrak ve Defter Kullanımı Eğitimi
- Kişisel Bakım ve Önemi
- COVID-19 ve Varyantları
- Kesici ve Delici Aletlerin Kullanımı, Saklanması
- Hijyen Eğitimi
- Yangın Eğitimi ve Tatbikatı
- Doğru ve Etkili İletişim

17. Bakıcı personellerinin hasta ve yaşlı bakımı sertifikası, hijyen eğitimi, ilk yardım eğitimi, yaşlı bakım, hasta ve yaşlı bakım refakatçısı gibi sertifikalara sahip olduğu ifade edilmiştir.

2.4. KORUMA ALTINDA BULUNAN KİŞİLER

18. 56 kişilik kapasiteye sahip Merkezde ziyaret tarihi itibarıyla 43'ü erkek ve 8'i kadın olmak üzere 51 engelli birey konaklamakta olup engelli bireylerin tamamı 18 yaşından büyüktür.

19. Merkezde kalan engelli bireylerin tamamı ruhsal engellidir. Merkeze kabul edilmek için yüzde elli ağır engellilik koşulu aranmaktadır.

20. Merkezde yatağa bağımlı bir hasta bulunmamaktadır.

- 21.** Merkezde ücretsiz olarak kalan bir kişi bulunmaktadır. 33 kişinin ise bakım giderleri ve aylık harçlık ödemeleri Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından karşılanmaktadır. Merkezde kalan diğer kişiler, Merkezin bakım hizmeti ücretinin karşılanmasında herhangi bir destekten yararlanmamaktadır.
- 22.** Engelli bireyin bakım merkezinde hizmet alması için yakınları tarafından Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğüne dilekçe ile başvuruda bulunduğu, İl Müdürlüğü yetkililerince yapılan sosyal inceleme sonucunda engelli bireyin Merkezde kalmasının uygun görülmesiyle bireyin Merkeze kabulünün yapıldığı, kabulden sonra beş gün içerisinde İl Müdürlüğüne bildirim yapıldığı ifade edilmiştir.
- 23.** Merkeze kabul edilen engelli birey ile değerlendirme kurulu tarafından ilk görüşme yapıldığı, engel durumuna göre uyum analizi yapılarak anlaşabileceği kişilerle aynı odaya yerleştirildiği ve aynı odada kalan kişiler arası anlaşmazlık olması halinde oda değişimi yapılabildiği ifade edilmiştir.
- 24.** Kabul sırasında hizmet sözleşmesinin bir örneğinin engelli bireyin yakınına ya da vasisine teslim edildiği öğrenilmiştir.
- 25.** Merkeze kabulden sonra engelli bireylerin oryantasyonunun sağlandığı ve barınma süresince de eğitime tabi tutuldukları belirtilmiştir.
- 26.** Merkeze kabul edilen her engelli bireye bir numara atandığı ve onunla ilgili her işlemin söz konusu numara esas alınarak gerçekleştirildiği ifade edilmiştir.
- 27.** Engelli bireylerin tamamının vasisinin bulunduğu ve vasisinin başvurusu ile kuruma kabul edildiği, vesayet işlemine karşı açılmış dava olmadığı belirtilmiştir.
- 28.** Merkezde evli engelli bireyin bulunmadığı, ancak dışarıda çocuğu olan bir engelli bireyin bulunduğu, çocuğuyla görüşmesinin sağlandığı ifade edilmiştir.

3. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

3.1. FİZİKSEL KOŞULLAR

- 29.** Merkez İdaresi tarafından mevcut binanın engelli bireylerin ihtiyaçlarını karşılamada yeterli olmadığı, tek katlı binalardan oluşan 6000 metrekare alana sahip yeni bir yerleşkenin inşası için Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığından onay beklendiği ifade edilmiştir.
- 30.** Merkezde her biri minimum 26 metrekare olmak üzere engelli bireylerin kaldığı 14 oda bulunmaktadır.

- 31.** Odalarda yatak, masa, sandalye ve dolapların mevcut olduğu, tuvalet ve banyoların ise odaların içerisinde değil koridorlarda bulunduğu, odaların kişilerin kendisine zarar vermeyecek şekilde güvenli donatıldığı görülmüştür.
- 32.** Odaların gün içerisinde kilitlenmediği, isteyen engelli bireylerin odalarında dinlenebildikleri görülmüştür.
- 33.** Engelli bireylerin kaldıkları bölüm ile idari bölüm arasının kilitli kapı ile ayrıldığı, anahtarların personelde olduğu belirtilmiştir.
- 34.** Giriş katındaki koridorda bulunan tuvalet ve banyolardan koridora yayılan bir kokunun olduğu tespit edilmiştir. Kokunun oluşmasında zemindeki kaymaz malzemenin sürekli ıslak kalmasının etkili olabileceği düşünüldüğünden su tutmayacak bir malzemeyle değiştirilmesi idareden istenmiştir.
- 35.** Tuvalet ve banyo zeminine serilen kaymaz malzemenin sabitlenmemiş olmasından dolayı işlevini tam olarak yerine getiremediği, kadın engelli bireylerin kullandığı ikinci kat tuvalet ve banyolarında ise kaymaz zemin bulunmadığı görülmüştür.
- 36.** Merkezin bahçe duvarlarının yaklaşık iki metre yüksekliğinde olduğu, pencerelerin demir çerçeveli olduğu görülmüştür.
- 37.** Bahçenin yaz aylarında gün boyu kullandırıldığı, kış aylarında ise soğuk hava nedeni ile kullandırılmadığı belirtilmiştir.
- 38.** Bahçe içerisinde hem personelin hem de kalan kişilerin sebze ekim dikimi yaptığı bir bölüm bulunmaktadır.
- 39.** Merdivenlerde düşmeyi önleyecek korkuluklar ve basamaklarda kaymayı önleyecek bantlar bulunmaktadır.
- 40.** Merkezin aydınlatma ve havalandırmasının genel olarak iyi olduğu tespit edilmiştir. İdare tarafından geceleri koridor aydınlatmasının açık, oda aydınlatmasının ise kapalı olduğu ifade edilmiştir.
- 41.** Merkezde jeneratör ve yangın söndürme tüplerinin bulunduğu görülmüştür.
- 42.** Merkezin ısıtmasının doğal gaz ile sağlandığı, sıcak suyun ise güneş enerjisi ile elde edildiği belirtilmiştir.
- 43.** Çatı katında bulunan çamaşırhanedeki üç çamaşır makinesinden birinin tadilatta olduğu, çamaşırın kurutulması için yine çatı katında bulunan kurutma askılarının kullanıldığı görülmüştür. Çamaşırhanede daimi bir çalışanın belirlenmediği, her gün bir kişinin görevlendirildiği belirtilmiştir.

44. Ortak kullanım alanlarında, bir ay süre ile geriye dönük kayıt alabilen on altı güvenlik kamerasının olduğu belirtilmiştir. Kamera kayıtlarının izlenmesi sırasında bazı kamera kayıtlarında görüntü aktarımının olmadığı görülmüş ve bunun geçici bir bağlantı sorunu nedeniyle yaşandığı ifade edilmiştir.

3.2. İŞKENCE VE KÖTÜ MUAMELENİN ÖNLENMESİ, DİSİPLİN VE ŞİKÂYET MEKANİZMALARI

45. Merkezde bir şikâyet kutusunun olduğu, ancak bunun idari birimde bulunduğu bu nedenle engelli bireylerin erişiminin olmayıp, engelli bireylerin aileleri tarafından kullanılabilir olduğu görülmüştür. İdare tarafından şikâyet kutusuna son bir yılda dört şikâyetin bildirildiği ifade edilmiştir.

46. Merkezde kötü muamele ile ilgili işlem başlatılmış bir personel bulunmadığı ifade edilmiş, söz konusu durum Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğünden teyit edilmiştir.

47. Bakıcı personelinin engellilerle yakından ilgilendiği ve bir sorun olması durumunda haberdar olduğu Merkez idaresi ifade edilmiştir.

48. Engelli bireyler genel olarak idare ve personelden memnun olduklarını dile getirmişlerdir.

3.3. SAĞLIK, BAKIM, PSİKO-SOSYAL SERVİS HİZMETLERİ

49. Sağlık servisinde ilaçların kilitli bir dolapta tutulduğu, günlük olarak hazırlandığı ve sağlık personeli tarafından verildiği ifade edilmiştir.

50. Sağlık servisinde acil müdahale setinin olmadığı, sadece ilk yardım çantasının bulunduğu görülmüştür, Merkez İdaresi, acil müdahale için gerekli işlemlerin Merkezde gerçekleştirilmediğini, 112 Acil Çağrı Merkezi ile aynı caddede olmaları nedeni ile bir – iki dakika içerisinde profesyonel müdahaleye hemen ulaşabildiğini ifade etmiştir.

51. Oksijen ihtiyacı belirlenen hastalar için bir oksijen aleti olmadığı, özel reçete edilen oksijen tüpünün SGK tarafından sağlandığı belirtilmiştir.

52. Merkezde kalmakta iken çeşitli sağlık sebeplerinden hastaneye yatışına karar verilen kişilere Merkez personelinin refakat ettiği, bununla birlikte yoğun bakımda veya refakatçi kabul edilmeyen birimlerde ise hastane refakatinin yapılmadığı belirtilmiştir.

53. İntihar etme riski belirlenen ve şiddet eğilimi gösteren kişiler hakkında acil psikiyatri tedavisinin başlatıldığı, hastanede görevli doktor kararı ile engelli bireylerin merkeze en yakın hastaneye yatışlarının yapıldığı belirtilmiştir.

54. Agresifleşen ve sakinleştirilemeyen engelli bireylerin doktor onayı ile izole odasına alındıkları belirtilmiştir.

55. Engelli bireylerin saldırganlaşmaları sonucunda Merkeze verdikleri fiziksel zarar ile ilgili son 1 yıl içerisinde 2 adet tutanak hazırlandığı, adli makamlara, kolluk kuvvetlerine intikal etmiş herhangi bir olay bulunmadığı ifade edilmiştir.

56. Merkezde kalan engelliler arasında yalnızca bir olay gerçekleştiği, bu olayın çözümü için tutanak, vaka değerlendirme, vaka kapatma ve bireysel görüşme raporları hazırlandığı ifade edilmiştir.

57. Merkezde son iki yılda altısı COVID-19 nedeni olmak üzere sekiz vefat olayının yaşandığı, vefat eden kişilerin biri hariç hepsinin hastanede vefat ettiği, bir kişinin ise 112 acil ambulans servisinin müdahalesi esnasında ambulanda vefat ettiği belirtilmiştir. Vakalarla ilgili olarak otopsi işleminin yapılmadığı ifade edilmiştir. Konu ile ilgili teyit almak üzere Aile ve Sosyal Hizmetler Düzce İl Müdürlüğünden bilgi talep edilmiş ve konunun teyidi sağlanmıştır.

58. Merkezde Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından verilen aylık harçlıkların kişilere hangi ihtiyaçlarında kullanılmak üzere dağıtıldığı ile ilgili olarak bir belgeye ulaşılmamıştır. Kendileri ile görüşme yapılan kişiler harçlıkları hakkında bir bilgilerinin olmadığını belirtmişlerdir. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İl Müdürlüğü tarafından verilen bilgiye göre Merkeze yönelik en son yapılan denetimde harçlık zarflarının kontrol edildiği ve engelli bireylerin ihtiyaçları doğrultusunda harcama yapıldığı ifade edilmiştir.⁶

59. Her engelli bireyin haftada iki gün (Çarşamba, Cumartesi) banyo yapma hakkının olduğu, her bireyin tek tek banyo yaptığı, istemeleri halinde diğer günlerde de banyo yaptırıldığı belirtilmiştir. Kendileri ile görüşme yapılan kişiler banyo günleri haricinde sıcak suya erişemediklerini, sıcak su kesintisi olduğunu ifade etmişlerdir.

60. Daha önce berber olarak çalışan bir bakıcı personelinin erkekler için saç ve sakal tıraşı, kadınlar için saç kesimi yaptığı, Merkez dışından kuaför getirilmediği belirtilmiştir.

61. Çarşaf, nevresim ve havlu gibi Merkez idaresi tarafından verilen çamaşırların çarşaf için her gün, havlular için kullanım sonrasında yıkatarak temizlerinin verildiği belirtilmiştir.

⁶ Engelli Bireylere Yönelik Özel Bakım Merkezleri Yönetmeliği Madde 2/d; "Grup sorumluları tarafından engelli bireylerin harçlıkları il müdürlüğü tarafından onaylanmış harçlık defterine işlenerek engelli bireye elden teslim edilir veya engelli birey adına emanet kasasında tutulur ya da bankada açılmış olan emanet hesabına yatırılır. Grup sorumlusunun değişmesi ya da görevinden ayrılması halinde harçlık defteri, kalan harçlık miktarı ve harcamaya ilişkin belgeler sorumlu müdür gözetiminde tutanak tutularak eski grup sorumlusu tarafından yeni grup sorumlusuna teslim edilir."

3.4. BESLENME VE YEMEKHANE

62. Aylık yemek listesinin Merkez dışından özel anlaşma ile bir diyetisyen tarafından hazırlandığı, bu listenin mevsime uygun ve kişilerin ihtiyaçlarına göre belirlendiği ve bağlı olunan İl Müdürlüğü tarafından onaylandığı belirtilmiştir.

63. Sağlık sorunları nedeni ile diyetli beslenmeye ihtiyaç duyan kişilere uygun yemeklerin hazırlandığı belirtilmiştir.

64. Yemek yerken nefes borusuna yemek kaçırma tehlikesi bulunan kişilerin yemeklerinin personel desteği ile yedirildiği, engellilerden bazılarının mama ile beslendiği belirtilmiştir. Merkez mutfağında bulunan dolaplarda mamaların saklandığı görülmüştür.

65. Heyetimizce yapılan incelemede soğuk ve kuru saklama alanlarının bulunmadığı gözlemlenmiş, İdare tarafından, yemek malzemelerinin günlük ihtiyaçlar belirlenerek alındığı, toplu alışveriş yapılmadığı, bu nedenle soğuk ve kuru saklama alanlarına ihtiyaç duyulmadığı ifade edilmiştir.

66. Merkez içerisinde kantin veya marketin bulunmadığı, engellilerin ihtiyaçlarının Merkez dışındaki marketlerden karşılandığı ve engelli grup sorumluları refakatinde giderildiği ifade edilmiştir.

67. Merkeze dışarıdan getirilen eşyaların veya ürünlerin Merkeze kabul edilmesi için ürünün ambalajlı, kullanılmamış olması ve son kullanma tarihlerinin bulunması gerektiği ifade edilmiştir.

3.5. FAALİYETLER VE GÜNLÜK YAŞAM

68. Engelli bireylerin günlük rutinlerini ve tabi olduğu kuralları belirten bir yaşam akışı çizelgesi bulunmaktadır.

69. Merkez idaresince; engelli bireylerin menfaati, talepleri vb. konular dikkate alınarak aylık olacak şekilde etkinlik planı hazırlandığı, faaliyetlerin engellilerin istek ve ilgilerine göre belirlendiği, haftada en az bir faaliyetin Merkez dışında gerçekleştirilmek üzere iki etkinliğin plana dâhil edildiği belirtilmiştir. Engellilerle yapılan görüşmelerde Merkez dışında faaliyet yapılmadığı ifade edilmiştir. Konuyla ilgili olarak Merkez idaresi ile yapılan görüşmelerde etkinliklerin planlandığı, her ay etkinlik planlarının güncellendiği ifade edilmiş, söz konusu etkinlik planları Ziyaret heyeti ile paylaşılmıştır.

DIŞ DÜNYAYLA İLETİŞİM, ZİYARET VE AİLELERLE ETKİLEŞİM

70. Engelli bireylerin aileleri ile iki haftada bir 15 dakikalık telefon görüşmesi ve görüntülü arama gerçekleştirebildikleri, bunun yanı sıra talep halinde her zaman dışarıdan ziyaretçi kabulünün

sağlandığı ve ev izinleri aracılığıyla engelli bireylerin ailelerinin yanına gönderilmelerinin mümkün olduğu ifade edilmiştir.

71. Ailelerinden uzak mesafede olup, ekonomik durumlarının yetersizliği nedeni ile yakınları tarafından ziyaret edilmeyen engelli bireylerin Merkez İdaresi tarafından ailelerinin buldukları yere götürüldükleri belirtilmiştir.

72. Engelli bireylere belli periyotlar ile internet ve bilgisayar kullanımı imkânı sağlandığı, hususi olarak cep telefonu kullanmalarına engelli bireylerin menfaati doğrultusunda izin verilmediği ifade edilmiştir.

TAVSİYELER

4.1. MERKEZ İDARESİNE YÖNELİK TAVSİYELER

73. Birinci kat tuvalet ve banyolarındaki kokunun giderilmesi, kadın engelli bireylerin kullandığı ikinci kat tuvalet ve banyolarına kaymaz malzeme ve tutamaç konulması ve birinci kat tuvaletindeki kaymaz malzemenin yere sabitlenmesi,⁷

74. Merkezde engellilerin istek ve şikâyetlerini idareye iletilebilmesi için dilek ve şikâyet kutularının erişilebilir bir yere konulması,⁸

75. Kendileriyle görüşülen engelli bireylerin sıcak suya 24 saat erişim sağlayamadıklarını ifade etmelerine binaen, sıcak su tesisatının, 24 saat sıcak su sağlanacak ve aksama yaşanmayacak şekilde yeniden yapılandırılması,⁹

76. Engelli bireylerin önemli bir kısmı tarafından dile getirilen merkez dışında yeterince sosyal etkinlik gerçekleştirilmediği hususunun dikkate alınarak Merkez dışında yapılan sosyal etkinliklerin artırılması tavsiye edilmektedir.¹⁰

⁷ Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Erişilebilirlik Kılavuzu “Tüm yürüyüş güzergâhları düz, sabit, dayanıklı ve ıslak-kuru halde kaymayan malzeme ile kaplanmış olmalıdır.”

Bkz. https://www.aile.gov.tr/media/65613/erisilebilirlik_kilavuzu_2021.pdf

⁸ CPT'ye göre etkili şikâyet prosedürleri, kötü muameleye karşı temel bir güvencedir. Bu kapsamda, merkezde tutulan kişilerin kendisinin, ailesinin veya yasal temsilcisinin hem Merkez İdaresine hem de bağımsız organlara başvuru yapabilmesi önem taşımaktadır. Bkz. CPT, Means of restraint in psychiatric establishments for adults, CPT/Inf (2017)6.

⁹ Engelli Bireylere Yönelik Özel Bakım Merkezleri Yönetmeliği Madde 11/2; “Merkezde engelli bireylerin banyo ihtiyacı için sürekli sıcak su sağlayacak güvenli tertibat kurulur.”

¹⁰ Birleşmiş Milletler Engelli Kişilerin Haklarına Dair Uluslararası Sözleşme Madde 30/5; “Taraf Devletler, engellilerin eğlence, dinlenme ve spor etkinliklerine diğer bireylerle eşit koşullar altında katılımını sağlamak amacıyla aşağıda yazılı tedbirleri alır:

(a) Engellilerin her seviyedeki genel spor etkinliklerine mümkün olduğunca tam katılımını cesaretlendirmek ve artırmak;

(b) Engellilerin, özel spor ve eğlence etkinliklerini örgütleme, geliştirme ve bu etkinliklere katılma imkânına



TIHEK

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU

**KARAMAN AHMET METE HUZUREVİ YAŞLI
BAKIM VE REHABİLİTASYON MERKEZİ
ZİYARETİ RAPORU**

2022/62

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

KISALTMALAR

COVID-19	Yeni Korona Virüs Hastalığı
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması

1.GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 6701 sayılı Kanunla, insan onurunu temel olarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.

2. Türkiye, 14 Eylül 2005 tarihinde OPCAT'i imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre OPCAT'in amacı: *"Bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, gayriinsani ya da küçültücü muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*

3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2/1-k bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.

4. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda huzurevi, yaşlı bakım ve rehabilitasyon merkezlerine ziyaret gerçekleştirmek TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.

5. Karaman Ahmet Mete Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezine¹, UÖM görevi bağlamında TİHEK tarafından ziyaret düzenlenmiştir. Ziyaret heyetinde... yer almıştır. TİHEK'in talebi üzerine Valilik görevlendirmesi ile Hekim... de ziyaret heyetine eşlik etmiştir.

6. Ziyaret, Merkez Müdürü ve uzman personel ile gerçekleştirilen ön görüşme ile başlamıştır. Ön görüşmede, TİHEK heyeti tarafından TİHEK'in UÖM kapsamındaki görev ve yetkileri hakkında bilgi verilmiş ve Merkeze ilişkin genel bilgiler edinilmiştir. Sonrasında, ziyaret heyeti tarafından sakinlerin bulunduğu katlar gezilmiş, sakinlerle görüşülmüş, sakinlere ziyaretin amacı hakkında bilgi verilmiş, sakinlerden memnun oldukları ve olmadıkları hususlar hakkında bilgi alınmış, sakinlerin kaldıkları odaların fiziksel koşulları incelenmiştir. Daha sonra, yemekhane, revir ve yaşlı salonu gibi diğer ortak alanlar gezilmiştir. İncelemeler esnasında Müdür veya uzman personel

¹ Bundan sonra kısaca Merkez olarak ifade edilecektir.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

heyete eşlik etmiş ve heyete Merkezin işleyişine ilişkin bilgi vermiştir. Ziyaret, ilk gözlem ve tespitlerin Merkez İdaresiyle paylaşılması için yapılan son görüşme ile tamamlanmıştır.

7. Merkez İdaresi, ziyaret heyeti ile iş birliği içerisinde hareket etmiş, heyete gerekli kolaylığı göstererek Merkezin bütün birimlerine erişimi sağlamış, sakinler ile özel görüşmeler yapılabilmesi için gerekli önlemleri almış ve talep edilen bilgi ve belgeleri temin etmiştir.

8. Bu rapor, 18.01.2022 tarihli ve 2022/43 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu kararı ve TİHEK Başkanlık Makamının 01.07.2022 tarihli ve 11524 sayılı olurlarına istinaden 07.07.2022 tarihinde, Karaman Ahmet Mete Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezine gerçekleştirilen habersiz ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

2. GENEL BİLGİLER

9. 21.02.2001 tarihli ve 24325 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Huzurevleri ve Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri Yönetmeliği’nde; “huzurevleri” 60 yaş ve üzerindeki yaşlı kişileri huzurlu bir ortamda korumak, bakmak ve bu kişilerin sosyal ve psikolojik gereksinimlerini karşılamak amacıyla kurulan yatılı sosyal hizmet kuruluşları; “yaşlı bakım ve rehabilitasyon merkezleri” ise yaşlı kişilerin yaşamlarını sağlık, huzur ve güven içinde sürdürmeleri amacıyla, kendi kendilerini idare edebilecek şekilde rehabilitasyonlarının sağlandığı, tedavisi mümkün olmayanların ise sürekli olarak özel bakım altına alındığı yatılı sosyal hizmet kuruluşları olarak tanımlanmıştır.

10. Huzurevinde iken, zaman içerisinde bedensel ve zihinsel yeteneklerini değişik derecelerde yitirerek rehabilitasyona, sürekli ve özel bakıma gereksinim duyar hale gelenlere ve evlerinde iken bu duruma gelip, aile yanında bakımı güçleşenlere, her huzurevi bünyesinde tesis edilmesi zorunlu olan özel bakım bölümlerinde ve sürekli bakım ve rehabilitasyon merkezlerinde hizmet verilir. Bu bölümlere 60 yaş ve üzerinde, ruh sağlığı yerinde, bulaşıcı bir hastalığı bulunmayan, yatağa bağımlı, felçli, bedensel, görme ve işitme engelli, demanslı yaşlılar kabul edilir.

11. Huzurevinde iken sürekli ve özel bakıma gereksinim duyar hale gelen yaşlılar özel bakım bölümüne yerleştirilir. Ayrıca, huzurevine dışarıdan yapılacak başvurularla da özel bakım bölümlerine sakin kabul edilebilir. Huzurevi olanakları göz önüne alınarak, özel bakım bölümleri ayrı bir birim olarak düzenlenir. Binanın giriş ya da birinci katında yer alması tercih edilir.

12. Merkeze kabul, Huzurevleri ile Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri Yönetmeliği’nin 53. maddesinde yer alan kabul koşullarına göre yapılmaktadır.

13. Yukarıda bahsi geçen mevzuat uyarınca Merkeze kabulde sosyal inceleme raporu dayanak alınarak; kanunen bakmakla yükümlü kimsesi olmayan, sosyal güvenlik kuruluşlarından

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

emekli, dul ve yetim aylığı almayan, yapılacak araştırmalar sonucunda adına kayıtlı menkul ve gayrimenkulü bulunmayan ya da adına kayıtlı gayrimenkulü olup da sağladığı gelire yaşamını sürdürmeyeceğinin saptanması sonucunda yoksulluk belgesi düzenlenen yaşlılar ile kanunen bakmakla yükümlü kimsesi olup da yükümlülerin ekonomik gücünün yeterli olmadığı saptanan yaşlılar ücretsiz, ekonomik gücü yeterli olup da, sosyal yoksunluk içinde bulunan yaşlılar ise ücretli olarak kabul edilmektedir.²

2.1. MERKEZ HAKKINDAKİ GENEL BİLGİLER

14. Karaman Ahmet Mete Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi şehir merkezine yaklaşık 3 km uzaklıkta, 4372 metrekare arazi üzerine inşa edilmiş 90 kişi kapasiteli bakım ve rehabilitasyon hizmeti ağırlıklı bir sosyal hizmet kuruluşudur.

15. Merkez, Karaman Dursun Fakih Huzurevinin açıldığı 2015 yılından beri huzurevi kısmına yeni sakin kabul etmemekte olup, huzurevi kısmına yapılan başvurular Karaman Dursun Fakih Huzurevine yönlendirilmektedir.

16. Merkez ana binası 2 bloktan oluşmaktadır. Blokların birinde huzurevi hizmeti, diğerinde yaşlı bakım ve rehabilitasyon merkezi hizmeti verilmektedir. Huzurevi kısmında 10 erkek ve 10 kadın yaşlı odası, yaşlı bakım ve rehabilitasyon kısmında 12 erkek ve 12 kadın yaşlı odası bulunmakta olup, toplam 44 yaşlı odasının biri 4, diğerleri 2 kişiliktir.

2.2. MERKEZ PERSONELİ

17. Merkezde 11'i lisans, 17'si ön lisans, 32'si lise ve 18'i orta ve ilkokul mezunu olmak üzere toplam 78 personelin tam zamanlı çalıştığı belirtilmiştir. Merkezde çalışan personele ilişkin bilgiler aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

ÜN VAN	MEVCUT KADRO SAYISI
Müdür	1
Sosyal Çalışmacı	1
Doktor	1
Fizyoterapist	1
Hemşire	5
Sosyolog	1
Memur	1
Ambar Memuru	1
Diyetisyen	1

² Huzurevleri ile Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri Yönetmeliği, m.62/a.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

Hizmetli	4
Yaşlı Bakım Elemanı	34
Güvenlik	4
Danışma Memuru	1
Temizlik Personeli	11
Şoför	1
Yemekhane Personeli	9
Diğer Teknik Hizmet Personeli	1
TOPLAM	78

2.3. KORUMA ALTINA ALINAN KİŞİLER

18. Huzurevinde yaşamlarını sürdürürken, zaman içerisinde bedensel ve zihinsel yeteneklerini değişik derecelerde yitirerek rehabilitasyona, sürekli ve özel bakıma gereksinim duyar hale gelen sakinler için “özel bakım” bölümünde hizmet verilmektedir.

19. Merkezin kapasitesi 90’dır. Ziyaret tarihinde; 40’ı kadın ve 40’ı erkek olmak üzere toplam 80 sakinin Merkezde kaldığı, yabancı sakin bulunmadığı ve bu sakinlerin 22’sinin 65-75, 33’ünün 75-85 ve 25’inin 85 üstü yaş aralıklarında bulunduğu öğrenilmiştir.

20. Merkezde 2 evli çiftin bulunduğu, 1 çiftin aynı odada kaldığı, diğer çiftin eşlerden birinin Alzheimer olması sebebiyle ayrı odalarda kaldıkları ancak her gün birbirlerini görme imkânlarının olduğu anlaşılmıştır.

21. Merkez İdaresi tarafından Kurumumuza gönderilen resmî belgelerden Merkezde kalan sakinlerin tamamının engelli olduğu; bunların 32’sinin fiziksel engelli, 8’inin görme-ışitme engelli 35’inin demans hastası ve 5’inin kronik hastalıklardan kaynaklı engelli olduğu anlaşılmıştır.

22. Merkezde 18 ücretsiz, 62 ücretli sakin kalmaktadır. İdarece, ücretsiz sakin statüsünde kalan kişilere Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından belirlenen miktardaki aylık (Ziyaret tarihinde 381,87 TL) harçlığın teslim edildiği ifade edilmiştir.

3. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

3.1. FİZİKSEL KOŞULLAR

23. Merkezde revir, 2 yaşlı salonu, 2 yaşlı mutfağı, çamaşırhane, yemekhane, berber, sosyal servis odası, depo olarak kullanılan kütüphane ile kadın ve erkekler için birer mescit bulunmaktadır.

24. Merkez binasının 2 katlı olduğu, katlarda 1 asansör bulunduğu, merdivenlerin yanlarında yeterli yükseklikte korkulukların olduğu, merdivenlerin önünde şifreli kapıların bulunduğu, bu

şifreli kapıların alzheimer ve demans gibi hastalıkları olan sakinlerin merkezden kaçmalarını ve diğer sakinlerin odalarına girmelerini engellemek için yerleştirildiği ifade edilmiş, ayrıca koridorlarda, banyo ve klozet yanlarında tutunma barlarının bulunduğu görülmüştür. Ancak bina içerisindeki engelli rampası hariç lavabolarda, merdivenlerde ve koridorlarda kaydırmaz bant bulunmadığı ve zeminin mermer ya da fayans olması sebebiyle kaygan olabileceği ve merkezde kalanlar için tehlike oluşturabileceği değerlendirilmiştir.

25. Huzurevi hizmeti verilen bloktaki katlarda yaşlı mutfak³ ve sakinlerin kitap okuyabileceği, televizyon izleyebileceği ve birbirleriyle sohbet edebilecekleri, içlerinde koltuk, halı ve sehpa ile önünde korkuluklu balkonu bulunan yaşlı salonlarının olduğu görülmüştür.

26. Odalarda mini buzdolabı, televizyon, etajer, sandalye, her bir sakin için yüksekliği ayarlanabilen tekerlekli hasta yemek masası⁴, ayarlanabilen hasta yatağı⁵, duvara sabitlenmiş elbise dolabı, tutunma barları bulunan tuvalet ve banyo, yorgan, nevresim takımı bulunduğu ve odaların yeterli gün ışığı aldığı görülmüştür. Ancak, alzheimer ve demans hastalarının bulunduğu bloğun yenilenmemiş olduğu, bu odalarda acil çağrı butonu olmadığı, dolapların duvara sabitlenmediği, tuvalet ve banyodaki tutunma barlarının yeterli uzunlukta olmadığı görülmüştür.

27. Tuvalet ve banyoların temiz olduğu ve buralarda yeterli temizlik ve hijyen ürünlerinin bulunduğu gözlenmiştir.

28. Koridorlarda, sakinlerden birisi acil çağrı butonuna bastığında bu çağrının hangi odadan geldiğini gösteren dijital bir ekran olduğu ve acil çağrıya yanıt vermedikçe bu ekrandaki uyarının sönmediği görülmüştür.

29. Merkezde 1 çamaşırhanenin yer aldığı, burada 7 adet ev tipi, 1 adet sanayi tipi çamaşır makinesi, 6 adet ev tipi ve 2 adet 20 kg'lık sanayi tipi kurutma makinesi olduğu görülmüştür. Görevli personelce, her sakinin çamaşırlarının ayrı ayrı yıkanıp kurutulduğu, yıkanan çamaşırın katlanarak sakinlere ait bez çantalara konularak odalarına dağıtıldığı ifade edilmiş, sakinlerle yapılan görüşmelerde eşyalarının bekletilmeksizin yıkandığı ve katlanarak kendilerine teslim edildiği teyit edilmiştir.

³ Huzurevleri ile Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri Yönetmeliği madde 40: Yaşlı mutfak: "Katlarda yaşlıların istedikleri zaman çay, kahve, yemek pişirebilecekleri, bulaşık yıkayabilecekleri ufak bir mutfak bulunur. Bu mutfaklarda ocak, eviye, buzdolabı, raf ve dolaplar ile masa ve sandalyeler bulunur. Yaşlıların mutfak araç gereçlerini temiz ve düzenli kullanmaları sağlanır. Mutfak belli aralıklarla haşerelere karşı ilaçlanır."

⁴ Hasta yemek masası, hasta karyolasının yan yüzeyine sıfır yanaştırılabilen, kişinin yemek yemesini kolaylaştıran tekerlekli masadır.

⁵ Hasta yatağı, hastanın hareket ihtiyacına göre ayarlanabilen, düşmeyi önleyici yan korkulukları bulunan özel bir yataktır.

30. Merkezde jeneratör bulunduğu, elektriklerin kesilmesi halinde koridorlarda yol gösteren ışıklar olduğu görülmüştür.

31. Merkezde kantin bulunmamaktadır. Merkez İdaresi tarafından; Merkeze ait 2 aracın bulunduğu, Merkezdeki sakinlerin çarşı, hastane vb. yerlere gitmelerinin gerekli olduğu veya gitmek istemeleri halinde her sakinin 1 görevli personelin eşliğinde bu araçlarla götürüldükleri, bu sebeple Merkezdeki yaşlı bakım elemanlarının sayısının azaldığı bu sebeple mevcut personelin iş yükünün arttığı ifade edilmiştir.

32. Merkezde yer alan bahçenin yeşillik olduğu, bahçede sakinlerin oturabileceği çardak ve yürüyüş alanlarının olduğu, bahçenin bir bölümünün sakinlerden birinin ekip biçmesine tahsis edildiği görülmüştür.

33. Merkezde ısınmanın doğalgaz ile sağlandığı, odalarda ve koridorlarda yeterli büyüklükte kaloriferlerin bulunduğu görülmüştür.

34. Merkezde 10 dış ve 38 iç mekân olmak üzere 48 güvenlik kamerası bulunduğu, güvenlik kameralarının açılarının uygun olduğu, yatak odaları ve tuvaletlerde kamera olmadığı, sadece ortak alanların kaydedildiği görülmüş, ancak, kameraların görüntü kalitesinin düşük olduğu, bazı güvenlik kameralarının geçmişe dönük izlenemediği, güvenlik kamera sisteminde donmaların ve yavaşlıkların olduğu, güvenlik kamera kayıtlarının 22 gün geriye dönük tutulduğu ve bu kameraların sesli kayıt özelliğini desteklediği halde bu özelliğin yüklenmediği tespit edilmiştir. Merkez İdaresi tarafından kameraların yenileneceği ancak bunun için yeterli bütçe olmadığı ifade edilmiştir.

35. Merkez İdaresi tarafından, acil koruma altına alınan 13 yaş üstü erkek çocukların Merkeze yerleştirilebildiği, bu çocukların ekseriyetle suça sürüklenen çocuklar olması sebebiyle sakinler ve personel güvenliği açısından uygun olmadığı ifade edilmiştir.

3.2. İŞKENCE VE KÖTÜ MUAMELENİN ÖNLENMESİ, DISİPLİN VE ŞİKÂyet MEKANİZMALARI

36. İşkencenin önlenmesi noktasında devletin işkence ve kötü muamele yapmama ve önleme konusunda negatif yükümlülüğü olduğu gibi işkence ve kötü muamele iddialarının etkin soruşturulması ve cezalandırılması açısından da pozitif yükümlülüğü bulunmaktadır.

37. Ziyaret esnasında gerçekleştirilen görüşmelerde; herhangi bir işkence ya da kötü muamele iddiası veya bulgusuyla karşılaşılmamış, sakinlerin genel olarak, personelin tutum ve davranışlarından memnun oldukları gözlemlenmiştir.

38. Son beş yıl içinde merkezde kalan bir sakinin diğer sakinlere şiddet uygulaması dolayısıyla disiplin kurulu kararıyla bir başka kuruluşa nakledildiği ifade edilmiştir.

39. 2019 yılında COVID-19 tedbirlerine uyulması hususunda dikkatsiz davranması sebebiyle dört personel hakkında disiplin soruşturması açıldığı, bunun sonucunda iki personele uyarı ve diğer iki personele yevmiyeden kesme cezası verildiği ifade edilmiştir.

3.3. SAĞLIK, BAKIM VE PSİKO-SOSYAL SERVİS HİZMETLERİ İLE COVID-19 PANDEMİSİNE YÖNELİK TEDBİRLER

40. Merkezde 1 doktor, 5 hemşire ve 34 yaşlı bakım elemanı bulunmaktadır. 4 hemşirenin dönüşümlü olarak 24 saat sağlık nöbeti tuttuğu; görevlendirme ile 1 diş hekiminin haftada bir gün, 1 dâhiliye doktoru ve 1 psikiyatristin ise ayda bir gün sakinleri muayeneye geldikleri öğrenilmiştir.

41. Merkez giriş katında 1 revir bulunduğu, revirde muayene için, etrafı kapalı, mahremiyete uygun ayrı bir bölümün yer aldığı; bu bölümde maske, eldiven, muayene masası ve tıbbi atık kutusunun bulundurulduğu görülmüştür.

42. Revirde oksijen tüpü, oksimetre, stetoskop, ateş ölçer, tansiyon aleti, şeker ölçüm cihazı ve tekerlekli sandalye gibi araçların olduğu görülmüş, ilaçların sadece revirden geçilebilen ve kamera ile kayıt altına alınan ayrı bir odada, kilitsiz dolaplarda sakinlerin ad ve soyadlarına göre ayrı ayrı muhafaza edildiği, her sakinin ilaç bölmesinde ilaçların hangi miktarda ne kadar sıklıkla verileceğini gösteren ilaç tabelasının olduğu gözlemlenmiştir.

43. Revirdeki bazı ilk yardım araçlarının çalışıp çalışmadığı test edilmiş, ilaçların son kullanma tarihleri kontrol edilmiştir. Araçların çalıştığı, tarihi geçen ilaç olmadığı görülmüş ancak bazı nebulizatör setlerinin⁶ son kullanma tarihinin geçmiş olduğu tespit edilmiş, sağlık personeline durum iletilmiş, son kullanma tarihi geçen nebulizatör setleri imha edilmiştir.

44. Diyabet hastası sakinlerin insülinlerinin revirdeki buzdolabında muhafaza edildiği görülmüş, diyabet hastalarının şeker ölçümleri yapılacağı zaman her ölçümden önce ölçüm cihazının iğnesinin değiştirildiği öğrenilmiştir.

45. Sakinlerin gıda ve sıvı kayıplarını önlemek için her sakine özel doldurulan Alınan Sıvı ve Yemek Takip Formunun bulunduğu ve revirde sakinlerin kilo kontrollerini takip etmek için tekerlekli sandalyeye uygun rampalı bir tartının olduğu görülmüştür.

46. Enteral beslenme ürünlerinin⁷ revirdeki bir dolapta sakinlerin ad ve soyadlarına göre ayrı ayrı muhafaza edildiği; diyabet, aşırı kilo kaybı gibi rahatsızlığı olan sakinlere uygun enteral ürünlerin reçete edildiği öğrenilmiştir.

⁶ Nebulizatör, ses dalgaları ya da basınçlı hava yardımıyla sıvı formdaki ilaçları buhar haline getiren bir cihazdır. Nebulizatör seti ise bu cihaza takılan, ağızlık kısmına bağlantıyı sağlayan aparat ve oksijen borusundan oluşur.

⁷ Enteral Beslenme Ürünü, beslenme desteği gereken hastaların, tüple ya da ağız yoluyla beslenmeleri için üretilen gıda maddesidir. İçilmeye hazır sıvı olarak ya da içecek elde etmek ve diğer gıdalara karıştırmak üzere

47. Merkez doktoru tarafından; her sabah sakinlerin odalarının sağlık taraması amaçlı gezildiği, sakinlerin günlük kontrollerinin yapıldığı ifade edilmiş, görüşme yapılan sakinlerin doktordan memnun oldukları gözlemlenmiştir.

48. Sakinler Merkeze ilk geldiklerinde; mevcut hastalıkları ve hareket etme kabiliyetleri gibi durumlarını gösteren bir form doldurulduğu, diş protezi yapılması, yeme güçlüğüne başlaması gibi yeni rahatsızlıklar yaşanması halinde bunların da forma işlendiği öğrenilmiştir.

49. Merkezde acil müdahale gerektiren bir durum olduğunda 112 Acil Çağrı Merkezinin arandığı öğrenilmiştir. Ziyaret sırasında acil müdahale gereken bir sakın için 112 Acil Çağrı Merkezinin arandığı, kısa süre içinde acil müdahale ekibinin merkeze ulaştığı ve gerekli müdahalenin zamanında gerçekleştirildiği görülmüştür.

50. Sakinlerin sağlık dosyalarının ayrı ayrı fiziki olarak tutulduğu, revir içindeki dolaplarda muhafaza edildiği, ayrıca sakinlerin ilaçlarının, Merkez doktoru tarafından yazılan e-reçetelerin, sakinlerin hastalıklarının ve bunlara karşı uygulanan tedavilerinin vb. işlendiği başka bir sistemin olduğu, bu sisteme yeni bilgiler işlendikçe bu bilgileri içeren çıktının ilgilinin dosyasına konulduğu görülmüştür.

51. Hemşire nöbet defteri kontrol edilmiş, vefat ve düşme gibi durumların ne zaman ve nasıl gerçekleştiğinin bu deftere kaydedildiği görülmüştür. İlaç kullanmayı reddeden sakın olursa görevli hemşirenin reddedilen ilacı ve saati yazarak bu durumu bir formla tutanak altına aldığı öğrenilmiştir.

52. Yaşlı bakım elemanlarından 7'sinin ilk yardım eğitimi aldığı, diğerlerinin de ilk yardım eğitimlerinin tamamlanacağı ifade edilmiştir.

53. Yapılan görüşmelerde sakinlerce; yıkanma, giyinme, tuvalete gitme gibi ihtiyaçlarında yaşlı bakım elemanlarından yardım aldıkları, personelin tutum ve davranışlarından memnun oldukları ifade edilmiştir.

54. İdare tarafından, güvenlik personelinin gece kontrol amaçlı olarak yaşlı odalarına girilip girilmediğini gösteren ve işlem zamanını kayıt altına alan bir araç kullanılarak gezildiği ifade edilmiştir.

55. Merkezde Salı gününün banyo günü olduğu, Salı günü dışında banyo ihtiyacı olan ya da banyo yapmak isteyen sakın olduğunda, hareket kabiliyeti iyi durumda olan sakinlerin tek başına banyo yapabildiği, diğer sakinlere ise yaşlı bakım elemanı tarafından banyo yaptırıldığı öğrenilmiştir. Odalarda sıcak su olduğu görülmüştür.

toz şeklinde bulunabilir. Hekim ya da diyetisyen gözetiminde kullanılır.

56. İdare tarafından Merkezde geçici görevlendirme ile görev yapan 1 sosyal çalışmacının olduğu ancak bu sayının yetersiz olduğu ifade edilmekle birlikte bu sayı Bakanlığın yaşlı bakımına yönelik sosyal hizmet kuruluşlarına ilişkin standartlarına uygundur.

57. Sosyal çalışmacı, Merkeze gelen yaşlı bireylerle ilk görüşmeyi Sosyal Servis Odasında gerçekleştirdiğini, her gelen yaşlı bireye Standardize Mini Mental Test⁸ yaptığını ifade etmiştir. Ayrıca, ilgilinin yaşı, Merkezde hangi tarihten itibaren kalmaya başladığı, bilişsel rahatsızlıkları gibi bilgileri içeren bir sistem hazırladığını, sistem tamamlandığında bu bilgilere Merkezdeki bilgisayarlardan yetkili personelin erişebileceğini, böylece sakinler hakkında gerekli bilgilere kolayca erişimin sağlanabileceğini belirtmiştir.

58. Sakinlerin dosyalarının Sosyal Servis Odasında tutulduğu, dosyalarda sakinin gelir durumunu gösteren belgeler, sosyal inceleme raporu ve sakine Merkezle ilgili bilgilendirme yapıldığını gösteren formlar olduğu görülmüştür.

59. Merkezde kalan ve psikolojik değerlendirme sonucunda risk grubunda olduğu kanaatine ulaşılan sakinlere İl Sağlık Müdürlüğüyle yapılan protokol kapsamında Merkeze gelen psikiyatri uzmanı tarafından tedavi planı oluşturulduğu ifade edilmiştir.

60. Ziyaret tarihinde, fizyoterapistin izinli olduğu belirtildiğinden kendisiyle görüşülemediği.

61. Pandemi aşılama döneminden önce, COVID-19 sebebiyle 5 sakinin vefat ettiği bilgisi alınmıştır. 2'si hariç sakinlerin COVID-19'a karşı aşı olduğu tespit edilmiştir. COVID-19 dışında, merkezde son yıllarda ölüm meydana gelmediği, sakinlerin sağlık durumu kötüleştiğinde hemen 112 Acil Çağrı Merkezinin arandığı ve hastaneye sevkini sağlandığı belirtilmiştir.

62. Merkeze nakil taleplerinin Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının sistemi aracılığı ile yapıldığı, bu sistem kullanılmaya başlanmadan önce 4 nakil talebinin olduğu, sistem devreye girdikten sonra 7 talebin daha geldiği, bekleyen toplam 11 talep olduğu, Merkezde yer olmadığı için henüz nakil taleplerinin kabul edilmediği bilgisi alınmıştır.

63. Merkezde 2018'de 26, 2019'da 26, 2020'de 28, 2021'de 48 ve 2022'de 19 sakinin vefat ettiği, ölüm sebeplerinin doğal ölüm olduğu, otopsi veya araştırmaya konu olacak durum ya da herhangi bir otopsi talebi olmadığı öğrenilmiştir.

3.4. BESLENME

64. Yemeklerin Merkezde yapıldığı, yemek listelerinin diyetisyen tarafından diyabet, tansiyon hastalıkları vb. durumlar göz önünde bulundurularak oluşturulduğu, yutkunma güçlüğü çeken

⁸ Standardize Mini Mental Test, demans taraması için en sık kullanılan testtir; hafıza, dikkat, hesaplama, hatırlama, algılama, dil gibi yetenekleri test eder.

sakinler için gıdaların püre şeklinde hazırlandığı ve raporu olan sakinlere enteral beslenme ürünleri verildiği belirtilmiştir. Merkezde, 3 ana ve 1 ara öğün yemek verilmektedir.

65. Yemekhanede yapılan incelemede, yemek numunelerinin en az 72 saat süreyle⁹ buzdolabında saklandığı ve numunelerin yemek listesiyle uyumlu olduğu görülmüştür.

66. Yemek servisinin, yemekhanede tepsi içinde ayrı tabaklarda yapıldığı; yemekhaneye inemeyen sakinlere çelik tabldotlarda, kendisine ya da çevreye zarar verme riski olan sakinlere ise köpük tabldotlarda odalarında servis yapıldığı gözlemlenmiştir.

67. Mutfakta yer alan soğuk hava depolarında gıdaların düzenli bir şekilde muhafaza edildiği, son kullanma tarihi geçmiş gıdanın bulunmadığı görülmüştür.

68. 1 endüstriyel bulaşık makinesinin yer aldığı bulaşık yıkama bölümünün yemekhanenin bulunduğu kısımdan ayrı olduğu görülmüştür.

69. Yemekhanenin düzenli olarak ayda bir kez ilaçlandığı ancak Merkezin geri kalan bölümünün düzenli ilaçlanmadığı, böcek çıkması durumunda ilaçlama yapıldığı öğrenilmiştir.

70. Katlardaki mutfaklardan sakinlerin su, çay ve kahve alabildiği ve mutfaktaki muslukta su arıtma cihazı bulunduğu görülmüş, su filtrelerinin düzenli olarak değiştirildiği öğrenilmiştir.

3.5. FAALİYETLER VE GÜNLÜK YAŞAM

71. Yürüeyebilen sakinlerin ortak salonlara, bahçeye, çarşıya çıkabildiği ancak yürüyemeyen, yatağa bağlı, bağımlı ya da zor hareket eden sakinlerin genellikle odalarından çıkmadıkları, odalarında televizyon izledikleri, görme ve duyma kaybı yaşayan sakinlerin ise genel olarak yatakta vakit geçirdikleri ifade edilmiş, görüşülen sakinlerce de bu durum teyit edilmiştir.

72. Merkezde son bir yıl içerisinde Yerel Ses Sanatçıları Ses Dinletisi, tiyatro, doğum günü partileri ve sinema etkinlikleri gerçekleştirildiği, sakinlerin çoğunluğunun yatağa bağımlı olması dolayısıyla sosyal etkinliklere katılım sağlayabilecek çok az sakinin bulunduğu, pandemi öncesi dönemde üniversitenin de desteğiyle personel eşliğinde piknik gibi etkinlikler düzenlendiği, mevcut durum itibarıyla etkinliklerin azaldığı ancak yeniden etkinliklerin başlayacağı öğrenilmiştir.

3.6. DIŞ DÜNYAYLA İLETİŞİM, ZİYARET VE AİLELERLE ETKİLEŞİM

73. Merkezde banyo günü olan Salı günü hariç hafta içi her gün 09.00-11.30 ile 14.30-16.30 saatleri arasında ziyaretçi kabul edildiği ve gelen ziyaretçilerin yakınlarının odasına çıkabildiği

⁹ Gıda Güvenliği ve Kalitesinin Denetimi ve Kontrolüne Dair Yönetmelik madde 8-ı): "Kamu-özel kurum ve kuruluşları ile mahallinde üretilerek toplu tüketime sunan işyerleri ve yemek fabrikaları, ürettiği yemek partisinin her çeşidinden alınan bir örneği 72 saat uygun koşullarda saklamakla yükümlüdür."

ancak COVID-19 vakalarındaki artış sebebiyle Merkeze kalabalık ziyaretçi grupların kabul edilmediği öğrenilmiş, ziyaret esnasında bir sakinin akrabalarıyla görüştüğü görülmüştür.

74. Odalarda sabit telefon bulunmadığı, katlarda telsiz telefon bulunduğu, bazı sakinlerin cep telefonu olduğu görülmüştür. İsteyen sakinlerin yakınlarını telsiz telefonda arayabildikleri, yakınlarının da onlara bu telefonda ulaşabildikleri, cep telefonu olanların da isterlerse cep telefonunu isterlerse telsiz telefonu kullanabildikleri öğrenilmiştir. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ile Vodafone arasında yapılan protokol sonucu merkeze 2 adet tablet verildiği, özellikle yakınları il dışında ya da yurt dışında olan sakinlerin bu tabletler aracılığıyla yakınları ile görüntülü görüşebildikleri belirtilmiştir.

75. Sakinlerin talep etmeleri ve sağlık durumlarının elverişli olması halinde aileleri yanına yatılı izne gidebildikleri, böyle durumlarda genellikle ailenin, sakini Merkezden alıp eve götürdüğü ve izin süresi sonunda geri getirdiği ifade edilmiştir.

4. TAVSİYELER

4.1. MERKEZ İDARESİNE YÖNELİK TAVSİYELER

76. Bina içerisinde, özellikle huzurevi hizmeti verilen katlarda, bulunan lavabo, merdiven ve koridor zeminlerine kaydırmaz bantların yerleştirilmesi,

77. Alzheimer ve demans hastalarının bulunduğu blokun yenilenerek odalardaki dolapların duvara sabitlenmesi, banyolardaki kısa olan tutunma barlarının uzunlarıyla değiştirilmesi ve odalara acil çağrı butonlarının eklenmesi,

78. Sakinlerin siparişlerinin en azından haftada bir gün personel tarafından alınarak çarşı, pazar ve marketlerden getirilmesi, ihtiyaçlarını bizzat kendisi almak isteyen ve sağlık durumu elveren sakinlerin personel eşliğinde araçla belirli sürelerle ihtiyaçlarını giderebilecekleri bu merkezlere götürülmesi,

79. Güvenlik kamera kayıtlarının geriye dönük kayıt saklama süresinin arttırılması, görüntü kalitesi düşük veya bozuk kameraların yenilenmesi ve bu kameraların sesli kayıt yapabilmelerinin sağlanması,

80. Özellikle yatağa bağımlı durumda olan sakinlerin gece kontrollerinin belirli aralıklarla yapılması hususunun bir prosedür olarak belirlenmesi,

81. Yatağa bağımlı olan sakinlerin kas kayıplarının, ağrılarının azaltılması ve yatak yaralarının önlenmesi için sakinlere günlük egzersiz yaptırılması gerekliliği karşısında, görevli fizyoterapistin izne ayrılması durumunda Merkezdeki sakinlerin mağdur olmaması için gerekli tedbirlerin Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ile Sağlık Bakanlığının yerel birimleri ile irtibata geçilerek alınması,

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

82. Merkezin yemekhane dışındaki bölümlerinin de belli aralıklarla düzenli olarak ilaçlanması, Merkezdeki sakinlerin çoğunun hareket etme güçlüğü yaşadığı, dışarı çıkamadıkları ve pandemi tedbirlerinin azaltılmış olduğu göz önüne alınarak sivil toplum kuruluşları ve üniversiteler gibi kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapılarak bu kurumlardan ziyaretçilerin daha sık gelmesinin sağlanması ile sakinlere yönelik moral ve motivasyon artırıcı etkinliklerin artırılması,

4.2. AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞINA YÖNELİK TAVSİYELER

83. Merkezde kalmaları uygun olmadığı ve risk taşıdığından acil koruma altına alınan 13 yaş üstü erkek çocuklar için, Çocuk Koruma İlk Müdahale ve Değerlendirme Biriminin¹⁰ açılması, hususları tavsiye edilmektedir.

¹⁰ Çocuk Koruma İlk Müdahale ve Değerlendirme Birimi (ÇOKİM): “Korunma ihtiyacı olan veya suça sürüklenen çocuklar hakkında uygun hizmet modeli belirleninceye kadar hizmet veren birimlerdir.” ÇOKİM 25.12.2012 tarih ve 2012/15 sayılı Bakanlık Genelgesi ile oluşturulmuştur. Söz konusu merkezlerin 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu’nun 3. maddesi (f) bendinde tanımı yoktur, bu nedenle bağımsız birimler şeklinde açılmamakta, bağlı birimlerin içerisinde veya ek üniteler şeklinde müstakil binalarda açılmaktadır.



TIHEK

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU

**UŞAK ENGELSİZ YAŞAM BAKIM VE
REHABİLİTASYON MERKEZİ
ZİYARETİ RAPORU**

2022/68

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

KISALTMALAR

m²	Metrekare
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması

1. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 20.04.2016 tarih ve 29690 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 6701 sayılı Kanun’la, insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.

2. Türkiye, 14.09.2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT’in 1’inci maddesine göre Protokol’ün amacı: *“bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır.”*

3. 6701 sayılı Kanun’un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun’un 2/1-k bendine göre UÖM; *“İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi”* ifade etmektedir.

4. 6701 sayılı TİHEK Kanunu’nun 9/1-j bendinde, Kurumun, özgürlüğünden yoksun bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu hükme bağlanmıştır. Bu bağlamda engelli bakım ve rehabilitasyon merkezlerine ziyaretler gerçekleştirmek TİHEK’in görev ve yetki alanına girmektedir.

5. Yukarıda anılan görevin icrası kapsamında, Uşak Engelsiz Yaşam Bakım Rehabilitasyon ve Aile Danışma Merkezine¹ 11.08.2022 tarihinde *habersiz* bir ziyaret gerçekleştirilmiş olup ziyaret heyetinde; ... ile Kurumumuzun talebi doğrultusunda bir psikolog ve doktor yer almıştır.

6. Ziyaret, Merkez İdaresi ile yapılan ön görüşme ile başlamıştır. Ön görüşmede OPCAT ve UÖM hakkında bilgi verilmiş, Kurumumuzun 6701 sayılı Kanun’dan kaynaklanan yetki ve sorumlulukları Merkez İdaresine aktarılmış ve Merkeze ilişkin genel bilgiler edinilmiştir. Sonrasında, ziyaret heyeti tarafından Merkezde bulunan kullanım alanları gezilmiştir. Merkezde

¹ Bundan sonra kısaca Merkez olarak ifade edilecektir.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

bulunan kullanım alanları gezilirken Heyete Merkez İdaresi eşlik etmiş, İdareden Merkezin işleyişine ilişkin bilgi alınmıştır.

7. Ziyaret sırasında engelli bireylerle görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Engelli bireyler ile yapılan görüşmelere Merkez personeli dâhil edilmemiştir. Ziyaret, ilk gözlem ve tespitlerin Merkez İdaresiyle paylaşılması için yapılan son görüşme ile tamamlanmıştır.

8. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 18.01.2022 tarihli toplantısında alınan 2022/43 sayılı kararı ve Başkanlık makamının 09.08.2022 tarih ve 12503 sayılı olurlarına istinaden Uşak Engelsiz Yaşam Bakım Rehabilitasyon ve Aile Danışma Merkezine 11.08.2022 tarihinde gerçekleştirilen habersiz ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. MERKEZ HAKKINDA GENEL BİLGİLER

9. Merkez, 72 kişi kapasiteli hizmet binasında, 13 yaş ve üzeri bakım ve korunmaya muhtaç zihinsel engelli kadınlara yatılı ve tüm engelli gruplarına gündüz bakım hizmeti vermek üzere 2010 yılında faaliyetlerine başlamıştır.² Ziyaret tarihinde Merkezde gündüz bakım hizmeti sunulmamaktadır.

10. Bakım ve Rehabilitasyon Merkezlerinde bakılmakta iken hafif ve orta derecede raporu bulunan engelli bireylerin evlerde bakımlarının sağlanması ve engelli bireylerin toplumsal yaşamda daha aktif olması amacıyla Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından "Umut Evi"³ adı verilen evde bakım ve rehabilitasyon odaklı hizmet modeli geliştirilmiştir. Bu kapsamda Merkezin mevcut kapasitesine ek olarak 25 kişi kapasiteli umut evi onayı verilmiş ve mevcut kapasite 97'ye çıkarılmıştır.

2.2. MERKEZ PERSONELİ

11. Ziyaret tarihinde Merkezde 16'sı erkek, 75'i kadın olmak üzere 91 personelin görev yaptığı öğrenilmiş olup personele ilişkin bilgiler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

ÜN VAN	SAYI
Merkez Müdür Vekili	1

² Merkez, Başbakanlık Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğünün 25.11.2009 tarihli ve 208 sayılı Olur'u ile açılmıştır.

³ Engelli Bireylere Yönelik Umut Evleri Yönergesi'nin "Tanımlar" başlıklı 4'üncü maddesinin (e) bendi uyarınca; "Umut Evi: Her ilin sosyal, kültürel açıdan engellilerin kalması için uygun bölgelerinde, tercihen il merkezinde apartman dairesi veya müstakil binalarda 2 ile 6 arasında engelliye hizmet verilen, koordinasyon merkezine ve kuruluşlara bağlı mesken niteliğindeki yatılı ev tipi sosyal hizmet birimlerini," ifade etmektedir.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

Müdür yardımcısı	1
Psikolog	1
Sosyal Çalışmacı	1
Hemşire	3
Beden eğitimi öğretmeni	1
El işi öğretmeni	1
Bakım koordinatörü	1
Umut evlerinde çalışan bakıcı personel	17
Servisçi	2
Danışma yönlendirme personeli	5
Kaloriferci	2
Sağlık memuru	1
Teknisyen yardımcısı	2
Memur	1
Hizmetli	2
Bekçi	1
Müzik öğretmeni	1
Hemşire (Ek ders karşılığında)	1
Kurumda çalışan bakıcı personel	35
Aşçı	2
Bulaşıkçı	3
Temizlik Personeli	4
Şoför	2
TOPLAM	91

12. Merkezde çalışan 52 bakıcı personelin 2'sinin Yaşlı Bakımı Ön Lisans Mezunu olduğu, 50 kişinin ise 560 saat veya 400 saat engelli birey bakımı sertifikasına sahip olduğu, bu bağlamda Merkezde çalışma koşulunu yerine getirdikleri öğrenilmiştir. Ayrıca Merkez İdaresi tarafından personele hizmet içi eğitim kapsamında engelli bireylerin haklarına ilişkin eğitim verildiği de belirtilmiştir.

2.3. KORUMA ALTINA ALINAN KİŞİLER

13. Engelli bireylerin bakım merkezine yerleştirilebilmesi için mülki amirler, sağlık kuruluşları, köy muhtarları, genel kolluk kuvvetleri ve belediye zabıta memurları, çevrelerinde bulunan engelli bireylerin özel bakım merkezine yerleştirilmesi için Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İl Müdürlüklerine veya sosyal hizmet merkezlerine engelli bireyin rehabilitasyonu amacıyla bildirimde bulunabilmektedir. Ayrıca, diğer kamu kurum ve kuruluşları, vatandaşlar, engelli

bireylerin kendileri veya akrabaları da Merkezden hizmet alımı için talepte bulunabilmektedir.⁴ Bu çerçevede engelli bireylerin Merkeze kabulü, Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğünün tertip veya nakil kararı ile yapılmaktadır.

14. Engelli bireyin kuruluştan ayrılması ise zihinsel engelli birey için vasinin yazılı talebiyle, yapılabilmektedir. Bu taleplerin değerlendirilmesi, Kuruluş Koordinasyon ve Değerlendirme Kurulu'nun⁵ kanaati ve Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğünün kararı ile yapılmaktadır.

15. Ziyaret tarihinde 25'i Merkeze bağlı umut evlerinde, 72'si Merkezde olmak üzere 13 yaş ve üzeri 97 engelli kadın bulunmakta olup tamamı yatılı olarak hizmet almaktadır.

16. Merkez İdaresi ile yapılan görüşmede engelli bireylerin yerleştirilmesinde yaş, engel durumları, kişilik özellikleri ve uyumlarının dikkate alındığı, uyum sağlayamayan engelli bireylerin yaşam alanlarının değiştirilebildiği öğrenilmiştir.

3. TESPİT GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

3.1. FİZİKSEL KOŞULLAR

17. Merkezde 6 adet tek katlı villa tipi ev bulunmakta olup her evde 5 oda, 1 salon, 1 mutfak, 2 tuvalet, 1 banyo, 1 kiler ve 1 çamaşırhane bulunmaktadır. Engelli bireyler, evlerin 4 odasında kalmakta olup her bir oda 17 m² alana sahiptir.

18. Merkezdeki evlerde ortak kullanım alanı olarak salon, mutfak, çamaşır odası, banyo ve tuvaletin bulunduğu görülmüştür. Salonda televizyon bulunduğu ve oturma grubunun yer aldığı; mutfağın geniş olduğu ve içerisinde buzdolabı, ocak, fırın ve bir adet masanın bulunduğu zeminde halının yer aldığı ve zeminin silinebilir olduğu görülmüştür.

19. Merkezdeki evlerde banyoların 1 adet klozet ve 1 adet lavabonun yer aldığı; banyoların genel olarak temiz ve düzenli olduğu, temizlik araçlarının ve klozet bölümünde tutunma barının bulunduğu görülmüştür. Şehir merkezinde 5 adet ev, umut evi olarak kiralanmış olup her umut evi; 3 oda, 1 salon, 1 mutfak ve 1 banyo ile tuvaletten oluşmaktadır. Umut evlerinin geniş ve ferah olduğu görülmüş olup salonda 2 tane üçlü koltuk, 2 tane tekli koltuk, televizyon ünitesi, televizyon, çalışma masası, masaüstü bilgisayar ve zeminde halı; her odada 2 yatak, 2 dolap, 2 komodin ve zeminde halı; mutfak bölümünde buzdolabı, bulaşık makinesi, fırın ve yemek masası ile 6 sandalye; banyoda ise duşakabin, klozet, çamaşır makinesi ve diğer kişisel eşyaların yer aldığı görülmüştür.

⁴ Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü Özürlülerin Bakımı, Rehabilitasyonu ve Aile Danışmanlığı Hizmetlerine Dair Yönetmelik, m.12.

⁵ Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü Özürlülerin Bakımı, Rehabilitasyonu ve Aile Danışmanlığı Hizmetlerine Dair Yönetmelik, m.10.

20. Her umut evinde 5 engelli birey kalmakta olup evlerde görevli personelin 24 saat engelli bireylere eşlik ettiği, nöbet usulü görev paylaşımı yapıldığı belirtilmiştir.

21. Merkezde engelli bireylerin kullandığı odaların gün ışığı aldığı ve yerlerinin silinebilir olduğu, odalarda her engelli bireyin kullanımı için yatak, nevresim, battaniye, dolap vb. eşyaların bulunduğu, kişisel eşyaların dolaplarda düzenli bir biçimde durduğu, eşyaların temiz ve kullanıma uygun olduğu görülmüştür. Engelli bireyler ile yapılan birebir görüşmelerde odalarından memnun oldukları gözlemlenmiştir.

22. Merkeze ait idari binanın, engelli bireylerin kaldıkları villa tipi evlerin ve Umut Evlerinin ısınması doğalgaz ile sağlanmaktadır. Engelli bireyler ile yapılan görüşmelerde ısınmaya ilişkin bir sorun olmadığı belirtilmiştir.

3.2. İŞKENCE VE KÖTÜ MUAMELENİN ÖNLENMESİ, DİSİPLİN VE ŞİKÂyet MEKANİZMALARI

23. İşkencenin önlenmesi noktasında Devletin işkence ve kötü muamele yapmama ve önleme konusunda negatif yükümlülüğü olduğu gibi işkence ve kötü muamele iddialarının etkin soruşturulması ve cezalandırılmasında pozitif yükümlülüğü bulunmaktadır.

24. Engelli Haklarına İlişkin Sözleşme'nin 16'ncı maddesi; *"Taraf Devletler, Engellilere, ailelerine, onların bakımını sağlayanlara cinsiyetlerine ve yaşlarına uygun yardım ve desteği sağlayarak sömürü, şiddet ve istismar vakalarının nasıl önleneceğine, tespit edileceğine ve bildirileceğine dair bilgi ve eğitim vererek sömürünün, şiddetin ve istismarın her biçimini önleyici uygun tüm tedbirleri alır. Taraf Devletler koruma hizmetlerinin yaş, cinsiyet ve engellilik konularına duyarlı olmalarını sağlar."* şeklindedir.

25. Merkez İdaresi ile yapılan görüşmede, hizmet alan engelli bireyin veya hizmet veren personelin ihtiyaç duyması halinde idareye veya idari personele sözel veya yazılı olarak şikâyette bulunabildiği, ayrıca şikâyet kutuları aracılığıyla da şikâyet alınabildiği öğrenilmiştir.

26. Merkezde yer alan yumuşak odaya ilişkin tutanaklar ve kamera kayıtları rastgele seçim usulüyle Heyet tarafından incelenmiş olup olağandışı bir durumla karşılaşılmamıştır.

27. Merkezde 2018 yılında 1 kişi, 2019 yılında 1 kişi, 2020 yılında 1 kişi ve 2022 yılında 1 kişi olmak üzere toplam 4 kişinin vefat ettiği öğrenilmiştir. Vefatların tümünün doğal ölüm olarak kayda geçtiği ve ziyaret tarihine kadar araştırma ve otopsi istenmediği ifade edilmiştir.

28. Ziyaret tarihine kadar adli vaka olarak kayda geçmiş 1 şikâyetin bulunduğu öğrenilmiş olup söz konusu olayda bir personelin Merkezde ikamet eden engelli bireye fiziksel saldırıda bulunduğu, olayın öğrenilmesinin ardından personelin iş akdinin feshedildiği ve olayın adli mercilere bildirildiği öğrenilmiştir.

- 29.** Merkezde son 1 yıl içinde güvenlik güçlerine intikal eden adli vaka yaşanmadığı, 2022 yılı itibarıyla 5 ruhsal engelli birey hakkında toplam 59 tutanak/vukuat raporu hazırlandığı, sorunların genellikle küçük çaplı atışmalar ve konuşmalar vb. nedenlerden kaynaklandığı ifade edilmiştir. Tutanaklar Heyet tarafından incelenmiş, ciddi bir vakaya rastlanmamıştır.
- 30.** Ziyaret esnasında gerçekleştirilen görüşmelerde merkezde kalan bireylerin, personel ve Merkez İdaresinden memnuniyet duyduğu gözlemlenmiş, bir şikâyete rastlanılmamış, herhangi bir işkence, kötü muamele, aşağılayıcı ceza iddiası veya bulgusuyla karşılaşılmamıştır.

3.3. SAĞLIK VE BAKIM HİZMETLERİ

- 31.** Engelli bireylerin Merkeze ilk girişlerinin, sağlık taramasının ardından gerçekleştirildiği ve düzenli olarak her yıl sağlık taramalarının yapıldığı öğrenilmiştir. Bunun yanında, Merkezde kayıtlı tüm engelli bireylerin aynı aile hekimliğine kaydının olduğu, rahatsızlığı olan bir engellinin olması durumunda bağlı olunan aile sağlığı merkezinden hizmet alındığı, Merkeze düzenli olarak dış doktorunun geldiği, ilaç kullanan engelli bireylerin ilaçlarının bakıcı personel tarafından takip edilerek düzenli olarak verildiği ifade edilmiştir.
- 32.** Acil sağlık ihtiyacı durumlarında 112 acil ambulans müdahalesi istendiği, hastanenin yakın konumda olduğu, bu nedenle ambulansın Merkeze hızlı şekilde ulaşabildiği belirtilmiştir.
- 33.** Merkezde kalan engelli bireylerin sağlık dosyalarının, düzenli olarak ve ayrı ayrı kayıtların fiziki olarak tutulduğu ve revir içindeki dolapta muhafaza edildiği görülmüştür.
- 34.** Merkez İdaresi tarafından sunulduğu ifade edilen sağlık hizmetleri engelli bireyler ile yapılan özel görüşmelerde Heyet tarafından sorularak teyit edilmiştir. Bu bağlamda Heyetimize herhangi bir şikâyet iletilmemiştir.
- 35.** Engelli bireylere sunulan bakım hizmetlerine ilişkin Merkez İdaresi ile yapılan görüşmede, engelli bireylerin pazar ve çarşamba günü olmak üzere haftada 2 gün duş aldıkları, bakıcı personelin engelli bireylere yardımcı olduğu, kişisel temizlik ürünlerinin idare tarafından sağlandığı, sıcak ve soğuk suyun sürekli olarak bulunduğu ve bu konuda sıkıntı yaşanmadığı ifade edilmiştir. Heyet tarafından da musluklardan sıcak suyun aktığı teyit edilmiştir.
- 36.** İdare tarafından Merkezde ikamet eden engelli bireyler için belirli aralıklarla kuaför geldiği veya bakıcı personelin gözetimi altında kuaföre gidildiği bilgisi verilmiştir. Kuaför hizmetinin olduğu engelli bireylerle yapılan birebir görüşmelerde teyit edilmiştir.
- 37.** Engelli bireylerin kıyafetlerinin, saç ve tırnak temizliğinin iyi halde olduğu, görünür yerlerinde bir yaralanmanın mevcut olmadığı, genel olarak neşeli ve mutlu oldukları gözlemlenmiştir.

38. Merkez İdaresi ile yapılan görüşmede Bakıma Muhtaç Özürlülere Yönelik Resmî Kurum ve Kuruluşlar Bakım Merkezleri Yönetmeliğine göre yatılı hizmet veren merkezde; ulusal bayram ve genel tatil günleri haricindeki haftanın altı iş gününün gündüz postasında bakılan her 36 bakıma muhtaç engelli birey için bir mesleki personel çalıştırılması gerektiği, umut evlerinde en fazla 5 engelli bireyin kalabildiği, dolayısıyla Umut Evlerinde 5 engelli birey için 1 mesleki personel çalıştırmak durumunda kaldıkları, hâlihazırda personel sorunu yaşamadıkları ancak Umut Evlerinin işleyişi ile mezkûr Yönetmelik arasında bu tip uyumsuzluklar olduğu, söz konusu uyumsuzluklar nedeniyle sorun yaşayabildikleri Heyete iletilmiştir.

3.4. PSİKO-SOSYAL SERVİS HİZMETLERİ

39. Merkezde engelli bireylere yönelik ruhsal rehabilitasyon çalışmalarının düzenli olarak bireysel ve grup terapileri ile sağlandığı, engelli bireylerle yapılan görüşmelere göre ihtiyaçların belirlenerek uygulamaların bu çerçevede gerçekleştirildiği, Merkezde uygulanan psikolojik rehabilitasyon çalışmalarında Sağlık Bakanlığına bağlı toplum ruh sağlığı merkezlerinde ve hastanelerde uygulanan terapi uygulamalarının esas alındığı belirtilmiştir.

40. Merkezde engelli bireylerin düzenli olarak ruh sağlığı takiplerinin yapıldığı, zihinsel engelli bireylerin psikiyatri tedavilerinin ayakta ilaçlı tedavi şeklinde uygulandığı öğrenilmiştir.

41. Merkezde kalan ruhsal engelli bireylerin kendi aralarında kavga ettiği durumlarda, öncelikle personelin müdahalede bulunduğu, daha sonra meslek elemanlarının çalışma yaptığı ve çalışmalar sonucunda ilgili kişilerin barıştırılarak gözlem ile kontrollerinin sağlandığı, ancak kontrol dışı durum oluşması halinde son çare olarak hastaneye sevk edildikleri, mesleki çalışmalar ve tutanaklar ile bu tür olayların kayıt altına alındığı bildirilmiştir.

42. Merkez İdaresinin konuya ilişkin verdiği bilgiler engelli bireyler ile yapılan görüşmelerde teyit edilmiştir.

3.5. BESLENME VE YEMEKHANE

43. Yemeklerin Merkez mutfağında hazırlandığı ve kahvaltı, öğle ve akşam olmak üzere günde 3 ana, 1 ara öğün verildiği bilgisi edinilmiştir. Ana öğünlerin 09.00'da, 12:00'de ve 17:30'da; ara öğünün ise 20:00'de olduğu öğrenilmiştir.

44. Yaşam ve umut evlerinin mutfakları Heyet tarafından ziyaret edilmiş, mutfakların temiz olduğu, gıdaların standartlara uygun şekilde muhafaza edildiği gözlemlenmiştir. Gıdaların son kullanma tarihlerine ilişkin yapılan inceleme neticesinde son kullanma tarihi geçen ürün olmadığı görülmüştür.

45. Kahvaltının bakıcı personel tarafından hazırlandığı, peynir, zeytin, domates, çikolata, börek vb. gıdaların kahvaltı menüsünde yer aldığı öğrenilmiştir. Öğle ve akşam yemeklerinin ise Merkez

mutfağında hazırlanarak evlere dağıtıldığı ifade edilmiştir. Ziyaret günü öğle yemeğinde servis edilen yemeklerin lezzetinin ve porsiyonunun yeterli olduğu görülmüştür.

46. Merkez İdaresi tarafından, günlük öğünler dışında talep olması halinde ayrıca market alışverişinin yapılabildiği belirtilmiştir.

47. Merkezde kalan engelli bireylerle yapılan görüşmelerde Merkez İdaresinin beslenmeye ilişkin verdiği bilgiler teyit edilmiş ve engelli bireylerin beslenme düzeninden ve yemeklerden memnun oldukları gözlemlenmiştir.

48. Merkez İdaresi ile yapılan görüşmede umut evlerine ilişkin bir yönetmelik bulunmadığı, yalnız “Engelli Bireylere Yönelik Umut Evleri Yönergesi” bulunduğu, umut evlerine sağlanacak iâşe bedelinin ilgili Yönerge’de eksik olduğu, bu nedenle evlerin ihtiyaçlarının Merkezden karşılandığı ifade edilmiştir.

3.6. FAALİYETLER VE GÜNLÜK YAŞAM

49. Merkezde engelli bireylerin günlük yaşamının hafta içi saat 08.00’de, hafta sonu ise 08:30’da başladığı, her gün kahvaltı ve öğle yemeğinin ardından spor, kurs ve eğitim faaliyetlerinin yürütüldüğü, ayrıca her engellinin günde iki buçuk saat serbest zamana sahip olduğu öğrenilmiştir.

50. Merkezde ek ders karşılığında görevli 1 beden eğitimi öğretmeni, 1 el işi öğretmeni, 1 hemşire ile birlikte Halk Eğitim Merkezinden görevli 1 müzik öğretmenin görev yaptığı öğrenilmiştir.

51. Covid-19 pandemisinden önce umut ve yaşam evlerinde kalan engelli bireylere yönelik birçok etkinliğin yürütüldüğü; söz konusu etkinlikler kapsamında beden eğitimi öğretmenin gözetiminde günlük sabah yürüyüşleri, ilde bulunan park, bahçe ve spor salonlarında badminton, kort tenisi, masa tenisi ve spor yarışları gerçekleştirildiği, ayrıca Merkezde kalan ve aktivitelerde yetenekleri fark edilen engelli bireylerin Türkiye Özel Sporcular Federasyonunun düzenlediği yarışmalara katılmalarının sağlandığı belirtilmiştir. Yine bu dönemde el işi ve müzik öğretmenlerinin gözetiminde el işi ve müzik kurslarının yapıldığı, engelli bireyler tarafından üretilen ürünlerin Engelliler Haftası ve 3 Aralık Dünya Engelliler Günü gibi özel günlerde sergilendiği ve engelli bireylerden oluşan bando takımının özel günlerde ildeki kültür merkezinde program yaptığı ifade edilmiştir.

52. Bununla birlikte Covid-19 pandemisi süreci nedeniyle 2020 yılı Mart ayından 2021 yılı Mart ayına kadar faaliyetlerin sınırlandırıldığı ya da tamamen durdurulduğu, 2021 yılı Mart ayından itibaren gündelik yaşamda normalleşmeye gidildiği öğrenilmiştir.

3.7. DIŞ DÜNYA İLE İLETİŞİM, ZİYARET VE AİLELERLE ETKİLEŞİM

53. Merkezde bulunan engelli bireylerin Merkezin sosyal servis biriminin uygun görüşü ile haftanın en az bir günü bakıcı personelin nezaretinde telefon ile görüşme gerçekleştirebildikleri, görüşme gerçekleştirilen engelli bireylerin, telefon ile görüşme yapmaları hususunda herhangi bir sorun yaşamadıkları, ayrıca dışarıdan yapılan aramalar üzerine de telefonla görüşebildikleri anlaşılmıştır. Öte yandan, Merkez İdaresi ile yapılan görüşmede engellilerin şahsi bilgisayar, cep telefonu vb. araçları kullanmalarına güvenlik ve özel hayatın gizliliği gerekçesiyle müsaade etmediklerini, bu nedenle engelli bireylerin aileleriyle görüntülü görüşme imkânına sahip olmadıkları, bakıcı personelin kontrolünde görüntülü görüşme için Merkeze bilgisayar veya tablet almak istediklerini ancak bütçelerinin yeterli olmadığı ifade edilmiştir. Engelli bireyler ile konuya ilişkin yapılan görüşmelerde, görüntülü görüşme talep edilen hususlardan biri olmuştur.

54. Merkezde hizmet alan engelli bireylerin ev iznine çıkabilmeleri için ailenin dilekçe ile talepte bulunması gerektiği öğrenilmiştir. İzin talebi sonucunda Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı meslek elemanları tarafından ailenin ikamet adresinde yapılan inceleme ile uygun görülmesi sonucunda engelli bireylerin ailelerinin yanına ev iznine gönderildiği belirtilmiştir.

4. TAVSİYELER

4.1. AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞINA YÖNELİK TAVSİYELER

55. Umut evlerinin Merkezden ayrı konumu, fiziksel koşulları ve buna bağlı olarak değişen ihtiyaçları göz önünde bulundurulduğunda var olan Bakıma Muhtaç Özürlülere Yönelik Resmî Kurum ve Kuruluşlar Bakım Merkezleri Yönetmeliği'nin umut evlerinde yürütülen bakım hizmetlerinin ve ihtiyaçların tamamını kapsamadığı ve Engelli Bireylere Yönelik Umut Evleri Yönergesi'nin yetersiz kaldığı, bu bağlamda Umut Evleri için ayrı bir Yönetmelik hazırlanması,

56. Engellilerin bakıcı personelin gözetiminde aileleri ile görüntülü görüşme yapabilmeleri için Merkeze bilgisayar veya tablet gibi araçların temin edilmesi, hususları tavsiye edilmektedir.



TIHEK

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU

**ÇANKIRI ŞABANÖZÜ BAKIM
REHABİLİTASYON VE AİLE DANIŞMA
MERKEZİ ZİYARETİ RAPORU**

2023/02

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

KISALTMALAR

BM	Birleşmiş Milletler
COVID-19	Yeni Koronavirüs Hastalığı
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması

1. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 6701 sayılı Kanun ile insan onurunu temel olarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.

2. Türkiye, 14.09.2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre Protokolün amacı; *"Bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*

3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2/1-k bendine göre UÖM; *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.

4. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda Engelli Bakım ve Rehabilitasyon Merkezlerine ziyaret gerçekleştirme TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.

5. Anılan görevin icrası kapsamında 21.06.2022 tarihinde Çankırı Şabanözü Engelli Bakım Rehabilitasyon ve Aile Danışma Merkezine¹ habersiz bir ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ziyaret heyetinde... yer almıştır.

6. Ziyaret, Merkez Müdür Yardımcıları ve Merkezde görev yapan uzman personel ile yapılan ön görüşme ile başlamıştır. Bu görüşmede TİHEK heyeti tarafından TİHEK'in UÖM kapsamındaki görev ve yetkileri hakkında bilgi verilmiş, Merkeze ilişkin genel bilgiler hakkında bilgi alınmıştır. Ön görüşme sonrasında, ziyaret heyeti tarafından tüm kadın ve erkek engelli bireylerin yaşam alanlarına gidilmiş, ortak kullanım alanları gezilmiş, Merkez sakinleri ile toplantı odasında birebir görüşülmüştür. Merkezde kalmakta olan bir anne ve iki kızıyla grup olarak görüşülmüştür.

¹ Bundan sonra kısaca Merkez olarak ifade edilecektir

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

Görüşmeler sırasında görüşmenin gizli kalacağı ve paylaşılan bilgilerin idareye aktarılmayacağı bilgisi verilmiştir. Ziyaret sırasında engelli bireylerin kaldığı odalar, tuvalet ve banyo bölümleri, ortak oturma alanları, çok amaçlı salon, çamaşırhane, yemekhane, kuru gıda odası, mutfak, bahçe, proje odası, revir, tv odası, mescit ve fizyoterapi odası yerinde incelenmiştir. Sağlık personelleri ile psikososyal serviste görevli personeller ile ayrıca bir görüşme gerçekleştirilerek servislerin işleyişi hakkında bilgi alınmıştır. Ziyaret, ilk gözlem ve tespitlerin Merkez İdaresiyle paylaşılması için yapılan son görüşme ile tamamlanmıştır.

7. Bu rapor, 18.01.2022 tarih ve 2022/43 sayılı Kurul kararı ve Başkanlık makamının 15.06.2022 tarihli ve 11063 sayılı olurlu istinaden 21.06.2022 tarihinde, Çankırı Şabanözü Engelli Bakım Rehabilitasyon ve Aile Danışma Merkezine gerçekleştirilen habersiz ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. MERKEZE İLİŞKİN GENEL BİLGİLER

8. Merkez, Şabanözü Yeni Mahallesi'nde 37.000 metrekare alana kurulu olup 2008 yılında hizmet vermeye başlamıştır. 3 bloktan oluşan Merkezin toplam kapalı alanı 7.500 metrekare olup yatak kapasitesi 165'tir.

9. Merkez, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğüne bağlı; zihinsel yetersizliğe sahip, 18 yaş üstü kadın ve erkek engelli bireylere hizmet veren gündüzlü ve yatılı bir sosyal hizmet kuruluşudur.

10. Merkezde bulunan blok ve oda sayısı dağılımı şu şekildedir:

	ODA TÜRÜ	SAYISI
A BLOK ERKEK BÖLÜMÜ	Engelli Yatak Odası	30
	İzolasyon Odası	5
	Kat Sorumlusu Odası	1
	Personel Odası	2
	Mutfak	1
	Arşiv Odası	1
	Çok Amaçlı Salon	1
	Nöbetçi Amir Odası	1
	Berber Odası	1
	Mescit	1
	TV Odası	1

Tablo 1. A Blok Erkek Bölümü

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

B BLOK KADIN BÖLÜMÜ	ODA TÜRÜ	SAYISI
	Engelli Yatak Odası	22
	İzolasyon Odası	5
	Öz Bakım Odası	1
	Ambar ve Depo	2
	Sınıf	1
	Mutfak	1
	Personel Odası	2
	TV Odası	2
	Fizyoterapi Odası	1
	Koordinatör Odası	1

Tablo 2. B Blok Kadın Bölümü

C BLOK İDARE BÖLÜMÜ	ODA TÜRÜ	SAYISI
	Müdür Odası	1
	Müdür Yardımcısı Odası	1
	İdari Büro Odası	1
	Sosyal Servis Odası	1
	Muhasebe Odası	1
	Alım- Satım Odası	1
	Yemek Salonu	1
	Mutfak	1
	Revir	1
	Soğuk Hava Odası	1
	Çamaşırhane	3
	Kalorifer Odası	1
	Elektrik Santral Odası	1
Kuru Gıda Odası	1	

Tablo 3. C Blok İdare Bölümü

2.2. MERKEZ PERSONELİNE İLİŞKİN GENEL BİLGİLER

11. Ziyaret tarihi itibarıyla Merkezde toplamda 135 personel görev yapmaktadır. Merkezde görevli personelin unvan ve sayısına göre dağılımı Tablo 4'teki gibidir:

ÜN VAN	MEVCUT KADRO SAYISI
Müdür	1
Müdür Yardımcısı	1
Müdür Yardımcısı Vekili	1
Öğretmen	4

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

Sağlık Memuru	1
Sağlık Personeli	7
Sosyal Çalışmacı	1
Hizmetli	3
V.H.K.İ.	1
Büro Personeli	8
Koordinatör	2
Teknisyen Yardımcısı	1
Temizlik Personeli	9
Kalorifer Personeli	2
Bakıcı Personel (Erkek)	34
Bakıcı Personel (Kadın)	40
Özel Hizmet Alımı	17
TYP (Toplum Yararına Personel)	2
TOPLAM	135

Tablo 3. Personel Unvan ve Sayıları

12. Merkezde sunulan hizmetin kalitesini arttırmak amacıyla çalışan personele yönelik hizmet içi eğitimler düzenlenmektedir. Eğitimlere katılım gönüllülük esasına dayalı olup Merkez personelinin son 1 yıl içinde aldığı eğitim bilgileri Tablo 5'teki gibidir:

EĞİTİM ADI	KATILIMCI SAYISI
İş Sağlığı ve Güvenliği	28
Pazarlama ve Markalaşma	7
Doğal Afet Yönetimi	33
Engelli Hakları	53
Kişiler Arası İletişim	29
AFAD Eğitimi	15
Ajitatif Davranışlar ve Sağaltım Teknikleri	59
Toplam Kalite Yönetimi	66
İlk Yardım	17
Devlet Malını Koruma ve Tasarruf Tedbirleri	15
Davranışsal Bağımlılıkta Problemler Teknoloji Kullanımı	57

Tablo 4. Merkez Personelinin Aldığı Eğitimler

13. Merkez personelinin hizmet içi eğitim müfredatı kapsamında engelli hakları eğitimi almış olduğu görülmekte olup "tutulanlara ve özellikle hassas gruplara yönelik muamele" konusunda herhangi bir eğitim almamışlardır.

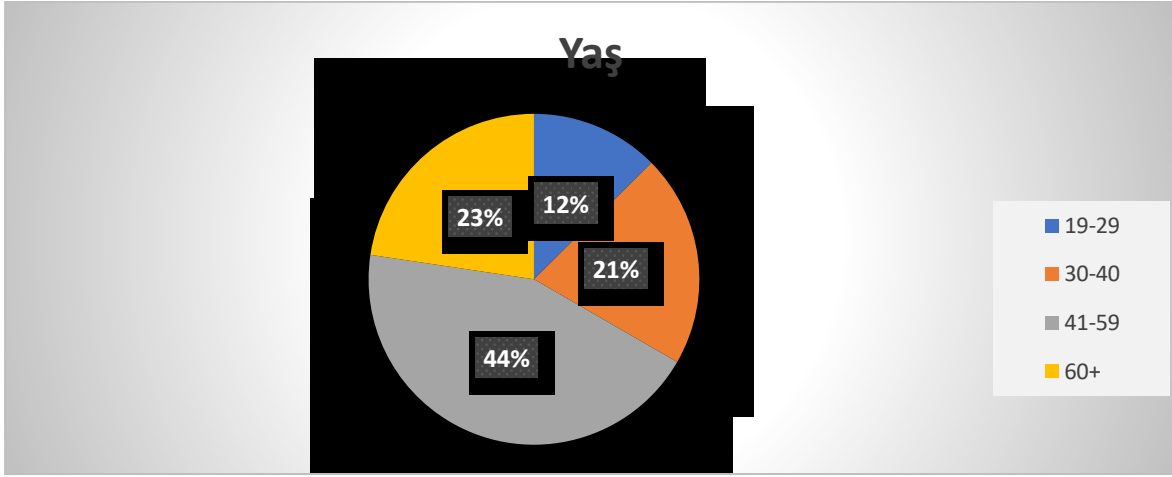
14. Merkez İdaresi tarafından Merkezde görev yapan 74 bakıcı personelin tamamının hasta bakım sertifikasına sahip olduğu, 36 bakıcı personelin ise ilk yardım eğitimi sertifikasının bulunduğu ifade edilmiştir.

2.3. KORUMA ALTINDA ALINAN KİŞİLER

15. Merkezde 18 yaş üzeri zihinsel engelli bireylere yatılı olarak hizmet verilmektedir. Merkezde ailesi yanında kalıp rehabilitasyon desteğine ihtiyaç duyan 1 engelli birey gündüz bakım hizmeti almaktadır.

16. Merkezde ziyaret tarihi itibarıyla 76'sı kadın, 83'ü erkek olmak üzere 159 engelli birey bulunmaktadır.

17. Merkezde kalan engelli bireylerin yaş dağılımı Tablo 6'daki gibidir:

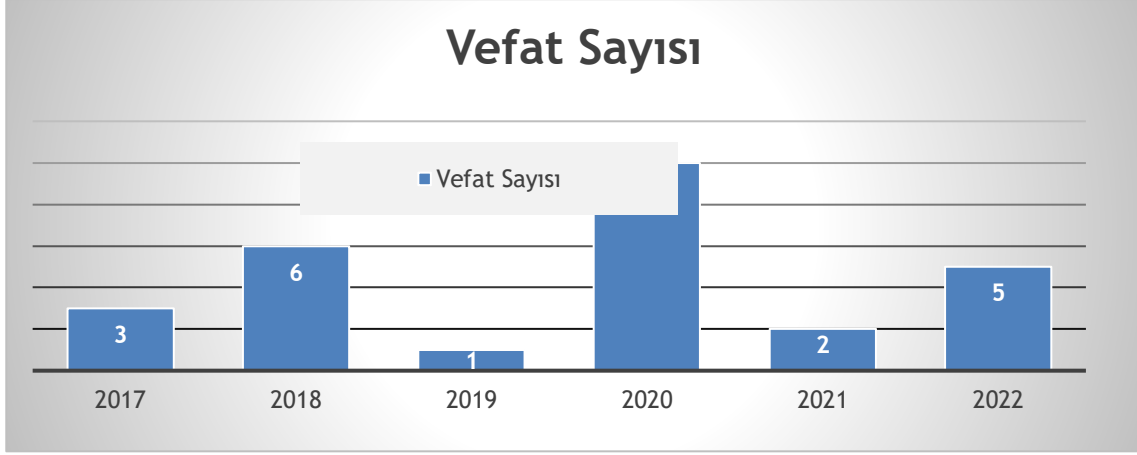


Tablo 5. Merkez Sakinlerinin Yaş Dağılımı

18. Merkezde kalmakta olan 157 engelli bireyin vasisi bulunmakta, 2 engelli bireyin vesayet işlemleri devam etmektedir.

19. Merkezde erkekler bölümünde en uzun süre hizmet alan engelli birey 25 yıl, kadınlar bölümünde en uzun süre hizmet alan engelli birey ise 21 yıldır hizmet almaktadır.

20. Merkezde son 5 yılda toplam 27 engelli birey vefat etmiş olup 26 bireyin ölüm nedeni doğal ölüm 1 bireyin ölüm nedeni ise COVID-19 hastalığıdır. Merkezde gerçekleşen ölüm vakaları üzerine araştırma ve otopsi yapılması talebi bulunmamaktadır. Son 5 yıla ait ölüm sayıları Tablo 7'deki gibidir:



Tablo 6. Son 5 Yıla Ait Ölüm Sayıları

21. Ziyaret tarihi itibarıyla barınma hizmeti almak üzere Merkeze başvuruda bulunmuş ve sırada bekleyen 2'si kadın 24'ü erkek olmak üzere toplam 26 engelli birey bulunmaktadır.

3. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

3.1. FİZİKSEL KOŞULLAR

22. Merkezde 3-4 kişilik 52 adet yatak odası bulunmaktadır. Odalar büyüklüklerine göre genel olarak 3 ve 4 engelli birey kalacak şekilde düzenlenmiş olup odalarda yatak, sehpa, dolap, etajer ve televizyon bulunmaktadır.

23. Merkezde kalmakta olan zihinsel engelli bireyler engel derecesine göre hafif derece, orta derece ve ağır derece olmak üzere farklı bloklarda kalmaktadır. Hafif ve orta derece zihinsel engeli bulunan engelli bireyler binanın giriş katında, ağır zihinsel engeli bulunan engelli bireyler üst katta kalmaktadır.

24. Odalarda dolap ve etajer sayısının kişi sayısından az olduğu tespit edilmiş olup Merkez İdaresi tarafından Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ile gerekli yazışmalar yapıldığı ve eksik olan malzemelerin temin edilmesi amacıyla ödenek talep edildiği ifade edilmiştir.

25. Her bir odada engelli bireylerin kullanımına uygun klozet tipi tuvalet ve duş alanı bulunmaktadır. Bu alanlar engelli bireylerin kullanımına uygun olarak düzenlenmiştir. Girişte tekerlekli sandalyenin geçişini engelleyecek herhangi bir basamak bulunmamaktadır. Lavabo, klozet ve duş için ayrılmış alanda tutamaçlar mevcuttur. Fakat bazı odaların tuvalet ve duş için ayrılmış bölümlerinin tavanında rutubet izleri bulunmaktadır. Bu alanlarda rutubet kokusunun da yoğun olduğu tespit edilmiştir.

26. Engelli bireylerin yatak odalarının kapılarında kare şeklinde bir cam bölme bulunmaktadır. Bazı odalarda bu cam bölmenin çıkartılmış olduğu gözlemlenmiştir. Merkez İdaresi tarafından kapılarda bulunan cam malzemenin oldukça kırılabilir olduğu ve darbe aldığı durumlarda

kırılabilirdiği, kırılan cam bölmenin tehlike oluşturmaması adına yuvasından çıkartıldığı ifade edilmiş olup en kısa sürede kırılan cam bölmenin yerine kırılmaz cam malzemedan yeni bir bölme takılacağı belirtilmiştir. Ziyaret sonrasında Merkez İdaresi ile iletişime geçilmiş olup Merkez İdaresi tarafından kapılarda yer alan cam bölmenin yenilenmediği bilgisi verilmiştir.

27. Merkezde bazı odalarda prizlerin kırık olduğu ve elektrik mekanizmasının kısa devre yapmasından kaynaklı priz içlerinde siyah renkli is lekelerinin bulunduğu görülmüştür. Bu durumun engelli bireyler için tehlike arz edebileceği değerlendirilmiş olup konu hakkında Merkez İdaresi uyarılmıştır.

28. Engelli bireylerin kaldığı A ve B blokta oda ve koridor zemininin yumuşak bir döşeme ile kaplandığı ve bu döşeme malzemesinin tekerlekli sandalyenin geçişini zorlaştırabilecek ve bireylerin takılıp yere düşmelerine sebep olabilecek şekilde yıpranmış ve havaya kalkmış olduğu görülmüştür.

29. Merkezde 31 adet güvenlik kamerası bulunmakta olup kameraların kayıt süresi 1 aydır. Merkez İdaresi tarafından kamera sisteminin daha uzun süre kayıt yapabilecek şekilde yenileneceği ifade edilmiştir. Ziyaret sonrasında Merkez İdaresi ile iletişime geçilmiş Merkez İdaresi tarafından kamera sisteminin henüz yenilenmediği bilgisi verilmiştir.

3.2. İŞKENCE VE KÖTÜ MUAMELENİN ÖNLENMESİ, DISİPLİN VE ŞİKÂYET MEKANİZMALARI

30. Ziyaret esnasında gerçekleştirilen görüşmelerde merkezde kalan bireylerin, personel ve Merkez İdaresinden genel olarak memnuniyet duyduğu görülmüş, bir şikâyete rastlanılmamış, herhangi bir işkence, kötü muamele, aşağılayıcı ceza iddiası veya bulgusuyla karşılaşmamıştır.

31. Merkezde bakım altına alınan engelli bireyler, okuma yazma oranı düşük olduğundan talep ve şikâyetlerini bakım elemanlarına, grup sorumlularına, sağlık servisine, sosyal servise ve Merkez İdaresine şifahen iletmektedirler.

32. Merkezde engelli bireyler arasında sorunlar çıkabildiği, gerçekleşen kavga ve tartışmaların genel olarak birbirlerinin eşyalarını izinsiz almak, kişilere gülmek veya hareketleri ile dalga geçmekten dolayı çıktığı, grup sorumlusu ile engellilerin görüşmesi neticesinde bu sorunların çözüldüğü, tekrarlayan olaylarda ise Merkez tarafından alınan kararlar neticesinde engelli bireylerin grubunun değiştirildiği belirtilmiştir.

33. Ziyaret tarihi itibarıyla Merkez İdaresine şifahen iletilen 1 adet şikâyet ve 2 adet talep bulunmaktadır. Şikâyetin konusu sabah kahvaltısında tüketilen çay suyunun ılık olmasından duyulan memnuniyetsizliktir. Merkez tarafından yazılan 04.11.2019 tarihli yazıda çay suyunun uygun sıcaklığa getirildiği ayrıca sabah kahvaltılarında kullanılan demir kupaların polikarbonat

bardaklarla değiştirilmesi hususunda yemek şirketine talimat verildiği belirtilmiştir. Merkeze engelli bireyler tarafından iletilen talepler ise şu şekildedir:

34. Kurumda aile olarak (anne, kız kardeşler ve oğul) bakım altında kalmakta olan engelli bireylerinin aile fertlerinden birinin vefatı üzerine aile mezarlık ziyareti yapmak istemiş ve ailenin bu talebi gerçekleştirilmiştir.

35. Kurumda bakım altında kalmakta olan bir birey gençlik döneminde çalıştığını ve emekli olmak istediğini Merkez İdaresine şifahen iletmış ve bu talebe istinaden 15.04.2022 tarihli yazı ile gerekli iş ve işlemler başlatılmıştır.

36. Merkezde kötü muamele iddiasıyla adli mercilere iletilmiş 1 olay olduğu ve 1 personel hakkında şikâyette bulunulduğu Merkez İdaresi tarafından aktarılmıştır. Tarafımıza iletilen soruşturma dosyası incelenmiş olup suç konusu olayın 11.10.2021 tarihinde Merkezde bakım almakta olan B. N. ile bir arkadaşı arasında yemekhanede tartışma çıktığı ve yemekhane personeli S. B'nin müdahale ederek bahsi geçen engelli bireyin ağzına yumruk attığı anlaşılmıştır. Cumhuriyet Başsavcılığının 2021/689 sayılı kararında şüphelinin özel hizmet alımı personeli olarak çalıştığı ve kasten yaralamanın nitelikli halinde belirtilen kamu görevlisi sıfatını haiz olmadığına anlaşıldığı, doktor raporuna göre basit tıbbi müdahale ile giderilebilir şekilde yaralandığının bildirildiği bu sebeple bahsi geçen olayın basit yaralama suçunu oluşturduğu ve bu suçun şikâyete bağlı bir suç olduğu ve olayda müşterikilerin şikâyetçi olmadığı görülmüş olup kamu adına kovuşturma yapılmasına yer olmadığına dair karar verilmiştir.

3.3. SAĞLIK VE BAKIM HİZMETLERİ

37. Merkezde kalmakta olan engelli bireyler için haftada iki gün banyo günü olarak planlanmıştır. Bu günlerde ağır zihinsel engelli bireyler bakıcı personel yardımıyla banyo yaptırılmakta ve vücut temizlikleri kontrol edilmektedir. Haftada bir defa olmak üzere nevresim takımlarının değiştirildiği ifade edilmiştir. Ziyaret sırasında engelli bireylerin yatakları üzerinde serili olan nevresim takımları heyet üyeleri tarafından incelenmiş olup çarşaf ve yastık kılıflarının temiz olduğu gözlemlenmiştir.

38. Merkezin sağlık biriminde hemşire ve sağlık personelleri görev yapmakta olup Merkezde doktor ve diş hekimi bulunmamaktadır. Hemşire yardımcısı gündüz mesai saatleri içinde (sabah 08.00 ile akşam 17.00 arasında) çalışmaktadır. Diğer sağlık personelleri nöbet usulüne göre çalışmakta olup Merkezde 24 saat sağlık memuru bulunmaktadır.

39. Merkezde acil müdahale gerektiren bir sağlık problemi yaşandığında sağlık personelleri engelli bireyin durumu ile ilgilenmekte gerekli görülmesi durumunda ise 112 acil çağrı merkezi aranmaktadır. Randevu ve hastaneye nakil işlemleri Merkez personeli tarafından

gerçekleştirilmektedir. Merkezin en yakın sağlık kuruluşuna 5 dakika uzaklıkta olduğu ve ambulansın hızlı ve kolay bir şekilde ulaştığı ifade edilmiştir.

40. Merkezde rutin olarak genel sağlık taraması ve diş taraması yapılmadığı, barınanların bir sağlık müdahalesine veya diş muayenesine ihtiyaç duyması durumunda genel sağlık taraması ve diş tedavisi için Çankırı il merkezinde bulunan devlet hastanesi ile ağız ve diş sağlığı merkezine sevk edildiği belirtilmiştir.

41. Revir biriminde her hastanın günlük alması gereken ilaçlar için ayrılmış bölmeli ilaç kutuları mevcuttur. Ziyaret heyeti tarafından ilaçların son kullanma tarihleri kontrol edilmiş olup son kullanma tarihi geçen bir ilaca rastlanmamıştır.

42. Revirde yapılan incelemeler neticesinde acil müdahale çantasının mevcut olmadığı tespit edilmiştir.

43. Merkez İdaresi tarafından Merkeze ait 1 adet hasta nakil aracı ve 1 adet servis aracının mevcut olduğu, hasta nakil aracının kullanılamaz durumda olmasından dolayı araç muayenesinden geçemediği bu nedenle aktif olarak kullanılan 1 araç bulunduğu ifade edilmiştir. Servis aracının hem sosyal etkinlikler sırasında kullanıldığı hem de hasta nakil aracı olarak kullanıldığı ve bazı durumlarda araç temininde zorluk yaşandığı belirtilmiştir.

3.4. PSİKO-SOSYAL SERVİS HİZMETLERİ

44. Merkezin psikososyal biriminde 1 sosyal çalışmacı ve 3 öğretmen görev yapmaktadır.

45. Merkezde ziyaret tarihi itibarıyla psikolog bulunmamakta olup ziyaret sonrasında 2 psikoloğun göreve başladığı tarafımıza bildirilmiştir.

46. Merkeze kabul sürecinde psikososyal birim personeli tarafından her bir engelli birey ve ailesi ile ön görüşme yapılmaktadır. Ön görüşmede engelli bireyin fiziksel ve sağlık durumu değerlendirilmekte ve her bir birey için sağlık planı oluşturulmaktadır.

47. Sosyal faaliyetlerin tümü psikososyal birim gözetiminde gerçekleşmektedir. Merkezde düzenlenen etkinliklere katılmak isteyen engelli bireylerin belirlenmesi, etkinlik sürecinde bireylerin takip edilmesi, etkinlik sonrasında ortaya çıkan ürünlerin sergilenmesi süreci sosyal çalışmacı ve öğretmen tarafından yönetilmektedir.

3.5. BESLENME VE YEMEKHANE

48. Merkezin A ve B bloğunda birer adet yemek odası (mutfak), C blokta ise yemek salonu bulunmaktadır. Orta ve ağır derecede zihinsel engeli bulunan bireyler yemeklerini yemek salonunda yerken ağır zihinsel engeli bulunan bireyler ise yemeklerini kaldıkları katta yer alan yemek odalarında yemektirler. Yataktan kalkamayacak durumda olan engelli bireyler ise yemeklerini odalarında bakıcı personel gözetiminde yemektirler.

49. Yemek listeleri Merkezde kalmakta olan engelli bireylerin talep ve istekleri doğrultusunda öğün ve kalori miktarları göz önüne alınarak gıda mühendisi tarafından hazırlanmaktadır. Merkezde diyetisyen kadrosunda çalışan personel bulunmamaktadır.

50. Yemekhane bölümünde yer alan kuru gıda odasında kuru gıdaların saklandığı, son kullanma tarihi geçen ürün bulunmadığı gözlemlenmiştir.

51. Yemek numunelerinin 72 saat boyunca soğuk hava deposunda saklandığı belirtilmiş olup ziyaret heyeti tarafından üzerinde tarih bilgisi yer alan numune kavanozlarının mevcut olduğu görülmüştür.

52. Ziyaret heyeti tarafından yapılan gözlem sonucunda C blokta yer alan yemekhanenin terasa açılan kısmının cam olduğu ve güneş ışıklarını direkt içeri yansıttığından oldukça sıcak ve havasız olduğu tespit edilmiştir. Bu alanda klima veya havalandırma bulunmamaktadır.

3.6. FAALİYETLER VE GÜNLÜK YAŞAM

53. Merkezde hafif derecede engeli bulunan bireylerin sosyal aktivite ve faaliyetlerde aktif olarak yer aldığı ağır derecede engeli bulunan bireylerin ise yalnızca bakım ve temizlik hizmetinden faydalandığı ifade edilmiştir.

54. Her grubun uyku saati yaş, cinsiyet ve durumuna göre farklılık gösterse de saat 20:00 itibari ile engelli bireylerin uyuduğu belirtilmiştir.

55. COVID-19 pandemisi öncesinde barınanlar ve Merkezde görev yapan personel için gezi, yemek, piknik, sinema, tiyatro ve konser gibi faaliyetlerin sıklıkla organize edildiği, barınanların ve personellerin bu etkinliklerden memnun oldukları ve bu etkinliklere katılımın yüksek olduğu ifade edilmiştir. Merkez idaresi tarafından iletilen bilgi belgeler arasında yer alan sosyal faaliyet katılım formları incelendiğinde Merkez personelinin katılımıyla kahvaltı, iftar yemeği, doğa yürüyüşü, tiyatro ve piknik faaliyetleri düzenlendiği görülmüştür. Pandemi tedbirlerinin hafifletilmesiyle birlikte sosyal aktivite ve faaliyetlerin yeniden başlatıldığı bu kapsamda personelin motivasyonunu artırmak amacıyla 30 Temmuz 2022 tarihinde bir piknik organize edileceği ifade edilmiştir.

56. Yaz aylarında il içerisinde bulunan mesire alanlarında piknikler düzenlendiği, il dışı geziler ve kısa süreli tatil programları yapıldığı belirtilmiştir.

57. Merkezde, Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı tarafından desteklenen Sosyal Gelişmeyi Destekleme Programı (SOGEP) kapsamında "Katıl, Üret, Paylaş, Hayatla Kaynaş Projesi" uygulanmaktadır. Proje kapsamında Merkezin bulunduğu bahçede yer alan eski ve kullanılmayan bir bina tadilat yapılarak yenilenmiş ve içerisinde okuma yazma atölyesi, sergi odası, örgü atölyesi, karton bardak atölyesi, seramik atölyesi, ahşap boyama atölyesi açılmıştır.

Merkezde çok sayıda sosyal etkinlik yapılmaktadır fakat Merkez İdaresi tarafından sosyal etkinliklerde görev alacak kalıcı öğretmen ihtiyacı olduğu söylenmiştir.

58. Ziyaret sırasında her bir atölye yerinde incelenmiştir. Her bir atölyede masa ve sandalye ile faaliyetlerde kullanılmak üzere ilgili alet ve malzemeler bulunmaktadır. Sergi odasında ise Merkezde kalan engelli bireyler tarafından yapılan ürünlerin duvarda ve masalarda sergilendiği görülmüştür.

59. Karton bardak atölyesinde dakikada 60 bardak üretebilen endüstriyel karton bardak makinası bulunmaktadır. Fakat ziyaret tarihinde hammadde eksikliği olduğundan karton bardak üretimi yapılamadığı belirtilmiştir.

60. Ayrıca engelli bireyler için bireysel veya toplu doğum günü etkinlikleri düzenlendiği ifade edilmiştir.

61. Merkezde çok amaçlı bir salon bulunmaktadır. Bu salonda sinema ve müzikli dans etkinlikleri düzenlendiği ifade edilmiştir.

62. Merkezde, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının dezavantajlı grupların sosyal hayata katılımını teşvik etmek amacıyla başlattığı Sosyal İçerme Projeleri kapsamında "Tarım Rehabilitasyon Projesi" uygulanmaktadır. Bu bağlamda merkez bahçesinde atıl halde bulunan yaklaşık 4 dönümlük arazi traktörle sürülerek yabancı otlar temizlenmiş, temizlenen bu araziye 40 engelli birey tarafından kiraz ağacı fidesi, ceviz ağacı fidesi ve bin kök lavanta dikilmiştir.

63. Tarımsal faaliyetler kapsamında yetiştirilen ıhlamur, lavanta, kuşburnu, alıç gibi ürünler paketlenmekte ve satışa hazır hale getirilmektedir. Ürünlerin bir kısmı ham haliyle paketlenirken alıç, kuşburnu gibi ürünlerden Merkez mutfağında Merkez personeli gözetiminde engelli bireyler tarafından marmelat hazırlanmakta ve paketlenmektedir. Merkez İdaresi tarafından alıç marmelatının patentinin alınması amacıyla Türk Patent ve Marka Kurumuna başvuru yaptıkları belirtilmiştir. Ayrıca Merkez tarafından üretilen ürünler Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığında düzenlenen bir kermeste sergilenerek tanıtılmıştır.

64. Merkezde tuz odası bölümü bulunmaktadır. Tuz odasının astım ve solunum hastalıklarını rehabilite edici özelliğinden faydalandığı belirtilmiştir.

65. Merkezin kapalı spor salonunda yaklaşık 40-50 adet bisiklet, 1 langırt masası, 1 masa tenisi ve duvar diplerinde etkinlik amaçlı kullanıldığı aktarılan büyük minderler bulunmaktadır. Merkezin bahçesi oldukça büyük olduğundan bisikletler mevsim koşulları elverdiğinde açık havada sosyal etkinlik yapmak amacıyla kullanılmaktadır. Kışın ise kapalı spor salonunun içerisindeki geniş alanda engelli bireylerin bisiklet sürmelerine izin verildiği belirtilmiştir.

66. Merkezde bir adet mescit bulunmaktadır. Hafif zihinsel engeli bulunan kişilerce ve merkez görevlilerince mescit aktif bir şekilde kullanılmaktadır. Engelli bireylerle yapılan birebir görüşmelerde bazı engelli bireylerin mescit odasını düzenli olarak kullandığı ifade edilmiştir.

3.7. DIŞ DÜNYAYLA İLETİŞİM, ZİYARET VE AİLELERLE ETKİLEŞİM

67. Merkezde kalan engelli bireylerin haftada bir gün personel refakatinde Merkez aracı ile şehir merkezine gittiği ve alışveriş yapabildikleri ifade edilmiştir. Yapılan görüşmelerde; merkezde kalmakta olan engelli bireyler tarafından şehir merkezine gittikleri ve ihtiyaçları doğrultusunda alışveriş yapıp gezabildikleri ifade edilmiş olup engelli bireylerin bu durumdan oldukça memnun oldukları gözlemlenmiştir.

68. Engelli bireylerin vasisi veya aileleri görüşme talebinde bulunduğu takdirde görüşme gerçekleştirebilmektedirler. Merkezde kalan engelli bireyler aileleri ile katlarda bulunan ankesörlü telefonlar aracılığıyla görüşmektedirler. Engelli bireylere grup sorumluları tarafından telefon kartı temin edilmektedir. Sağlık durumları dolayısıyla ankesörlü telefonu kullanamayacak durumda olan engelli bireylerin aileleri psikososyal serviste görev yapan personellerce aranmakta ve engelli bireylerin aileleriyle telefon görüşmesi yapmaları sağlanmaktadır. Aynı zamanda engelli bireylerin aileleri Merkezdeki ankesörlü telefonu dışarıdan arayabilmekte ve Merkezde kalan engelli birey ile görüşebilmektedir. Dışarıdan gelen aramaların tutanak ile kayıt altına alındığı belirtilmiştir.

69. Merkez İdaresinin belirlediği bahçede bulunan kamelyalarda veya ziyaretçi odalarında engelli bireyler ile ailelerinin görüşmelerinin sağlandığı belirtilmiştir.

70. Merkeze yönelik engelli yakınları harici ziyaretlerin, ziyarette bulunacaklar tarafından ziyaret talep formu doldurulması, Merkezin uygun görmesi ve İl Müdürlüğünün onayı ile gerçekleştirildiği ifade edilmiştir.

71. Merkezde kalmakta olan zihinsel engelli bireylerin vasilerinin talepleri doğrultusunda ailelerinin yanında kalmak üzere 1 aya kadar izinli olarak ayrılabilirdikleri belirtilmiştir.

4. DEĞERLENDİRME

72. Merkezin amacına uygun olarak tasarlandığı, proje faaliyetleri kapsamında çeşitli etkinliklerin yapıldığı, bahçenin bakımlı olduğu ve çeşitli tarımsal faaliyetlerin gerçekleştirildiği, engelli bireylerin personelin tutumlarından memnuniyet duyduğu gözlemlenmiştir.

73. Merkez İdaresi, ziyaret süresince ziyaret heyeti ile işbirliği içerisinde hareket etmiş, heyete gerekli kolaylığı göstererek Merkezin bütün birimlerine erişimi sağlamış, engelli bireylerle özel görüşmeler yapılabilmesi için gerekli önlemleri almış ve talep edilen bilgi ve belgeleri zamanında temin etmiştir.

5. TAVSİYELER

5.1. MERKEZ İDARESİNE YÖNELİK TAVSİYELER

74. Merkezde görev yapan personelin hizmet içi eğitim müfredatına, mevcut engelli hakları eğitiminin yanı sıra “tutulanlara ve özellikle hassas gruplara yönelik muamele” ile “Birleşmiş Milletler’in İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı, Aşağılayıcı Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi İstanbul Protokolü” dâhil olmak üzere işkence ve kötü muamele konularının dâhil edilmesi,

75. Engelli bireylerin kullandığı tuvalet ve banyo tavanının rutubet sebebiyle kararmış olan tavanında boyama işleminin yapılması ve rutubet oluşumunu engelleyecek önlemlerin alınması,

76. Odalarda her bir engelli bireye ait dolap veya etajer bulunmadığı göz önüne alındığında Merkezde kalmakta olan engelli birey sayısı kadar dolap ve etajer temini işinin hızlandırılması,

77. Engelli bireylerin odalarının kapılarında bulunan cam bölmelerin kolay kırılabilirdiği göz önüne alındığında bu bölmenin kırılmaz cam ile kaplanması,

78. Engelli bireylerin erişebileceği alanlarda yer alan prizlerden zarar görmüş olanların tehlike oluşturmayacak şekilde yenilenmesi,

79. Merkezin zemininde yer alan döşemenin yer yer tahrip olduğu göz önüne alındığında zeminde iyileştirme çalışmalarının yapılması,

80. Kayıt süresi 1 ay olan güvenlik kameralarının yenilenme sürecinin hızlandırılması,

81. Merkezin revirinde bulundurulmak üzere acil müdahale çantasının temin edilmesi,

82. Yemekhane olarak kullanılan bölümün ziyaretin yapıldığı yaz mevsiminde oldukça sıcak ve havasız olduğu göz önüne alınarak havalandırılmasının sağlanması,

83. Çankırı Halk Eğitim Merkezi ile iş birliği yapılarak sosyal etkinliklerde görev almak üzere öğretmen/öğretmen görevlendirilmesi,

5.2. ÇANKIRI AİLE VE SOSYAL HİZMETLER İL MÜDÜRLÜĞÜNE YÖNELİK TAVSİYELER

84. Merkeze ait hasta nakil aracının kullanılamaz durumda olduğu göz önüne alındığında İl Müdürlüğü bünyesinde bulundurulacak asansörlü bir hasta nakil aracının Merkezin kullanımına sunulması,

hususları tavsiye edilmektedir.



TIHEK

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU

ÖZEL BARTIN BAKIM MERKEZİ ZİYARETİ RAPORU

2023/05

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

KISALTMALAR

BM	Birleşmiş Milletler
m²	Metrekare
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması

1. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 6701 sayılı Kanunla, insan onurunu temel olarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.

2. Türkiye, 14.09.2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre Protokolün amacı *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*

3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2/1-k bendine göre UÖM; *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.

4. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda Engelli Bakım ve Rehabilitasyon Merkezlerine ziyaretler gerçekleştirmek TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.

5. Yukarıda anılan görevin icrası kapsamında, Özel Bartın Bakım Merkezine¹ 03.08.2022 tarihinde *habersiz* bir ziyaret gerçekleştirilmiş olup ziyaret heyetinde... yer almıştır.

6. Ziyaret, Özel Bartın Bakım Merkezi Müdürü, Merkez sorumluları ve Merkez Sosyal Servis Birimi meslek elemanları ile yapılan ilk görüşme ile başlamıştır. Bu görüşmede ziyaret heyeti tarafından TİHEK'in UÖM kapsamındaki görev ve yetkileri hakkında bilgi verilmiş ve Merkeze ilişkin genel bilgiler edinilmiştir. Sonrasında, ziyaret heyeti tarafından engelli bireylerin yaşam alanlarına sırasıyla gidilmiş ve engelli bireylerle görüşülmüş, ortak kullanım alanları gezilmiştir. Engelli bireyler ile yapılan görüşmelere Merkez personeli dâhil edilmemiştir. Merkezde bulunan

¹ Bundan sonra kısaca "Merkez" olarak ifade edilecektir.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

ortak kullanım alanları gezilirken Merkez Müdürü ile uzman personel heyete eşlik etmiş ve Merkezin işleyişine ilişkin bilgi vermiştir. Ayrıca banyo, tuvaletler, oturma alanları, hobi odaları, çamaşırhane, yemekhane, mutfak, bahçe, sağlık odası ve fizyoterapi odası yerinde incelenmiştir. Sağlık personeliyle ve Psiko-sosyal Serviste görevli personelle de görüşmeler gerçekleştirilerek servislerin işleyişine ilişkin bilgi alınmış ve personelin karşılaştıkları sorunlar dinlenmiştir. Ziyaret, ilk gözlem ve tespitlerin Merkez İdaresiyle paylaşılması için yapılan son görüşme ile tamamlanmıştır.

7. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 18.01.2022 tarihli toplantısında alınan 2022/43 sayılı kararı ve Başkanlık makamının 01.08.2022 tarih ve 12279 sayılı oluru uyarınca Özel Bartın Bakım Merkezine 03.08.2022 tarihinde gerçekleştirilen ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini içermektedir.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. MERKEZ HAKKINDA GENEL BİLGİLER

8. Şehir merkezine 3,5 km mesafede yer almakta olan Merkez, 13.01.2016 tarihinde Bartın Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü oluru ile hizmete açılmıştır. Bu tarihten itibaren Merkezde 19 yaş ve üzeri engelli bireylere aralıksız hizmet verilmektedir. Merkezde gündüzlü bakım hizmetinin verilmediği bilgisi edinilmiştir.

2.2. MERKEZ PERSONELİ

9. Merkezde çalışmakta olan personele ilişkin bilgilere aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

UNVAN	ERKEK	KADIN
Sorumlu Müdür	-	1
Sosyal Çalışmacı	1	-
Sağlık Personeli	-	5
Temizlik Personeli	-	1
Bakıcı Personel	12	11
TOPLAM	13	18

Tablo 1: Merkez Personeli

10. 22 bakıcı personelin Hasta ve Yaşlı Bakım Sertifikasına sahip olduğu ve 1 bakıcı personelin ise Yaşlı Bakım ön lisans mezunu olduğu ifade edilmiştir.

11. Merkezde görev yapan personelin 3 vardiya şeklinde çalıştığı öğrenilmiştir.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

12. Merkez personelinin aldığı ve yılsonuna kadar alması planlanan eğitimlere ilişkin tabloya aşağıda yer verilmiştir.

Planlanan Eğitim Dönemi/Ayı	Eğitim Adı
OCAK	Hijyen Eğitimi
ŞUBAT	Bulaşıcı Hastalıklar ve Karantinede Engelli Bakımı
MART	Kişisel Bakım Hizmetleri – Engelli Bireyin Bakımı
NİSAN	Engelli Psikolojisi
MAYIS	İş Güvenliği ve İşçi Sağlığı
HAZİRAN	Tıbbi Cihaz Kullanımı ve Eğitimi
TEMMUZ	Acil Durum Yönetimi
AĞUSTOS	Temel İlk Yardım Eğitimi
EYLÜL	Kimlik Tanımlama İşaretleri
EKİM	Engelli Bireylerin Bakımı
KASIM	Mahremiyet ve Gizlilik
ARALIK	Covid-19 Sürecinde Engelli Bireylerin Bakımı

Tablo 2: 2022 Yılı Eğitim Programı

2.3. KORUMA ALTINDA BULUNAN KİŞİLER

13. Ziyaret tarihinde Merkezde 68 zihinsel engelli birey bulunmaktadır. 68 engelli bireyden 23'ü kadın, 45'i ise erkektir. Merkezde yalnızca zihinsel engelli bireylerin bulunduğu belirtilmiştir.

14. Merkezde bulunan engelli bireylerin zihinsel engellilik düzeylerinin %80 üstü olduğu öğrenilmiştir. 19-64 yaş arası kadın sayısı 21 iken erkek sayısı 41'dir. 65 yaş üstü kadın engelli birey sayısı 2 ve erkek engelli birey sayısı 4'tür.

15. Engelli bireylerin odalara yerleştirilmesinde aralarındaki ilişkinin göz önünde bulundurulduğu belirtilmiştir. Talep doğrultusunda oda değişikliği yapılabildiği ifade edilmiştir. Engelli bireyler arasında sorun yaşanması durumunda oda değişikliklerinin gerçekleştirildiği öğrenilmiştir.

16. Öz bakımını tek başına yapamayan engelli bireylerin Merkez binasının 1. katına, tek başına fiziki öz bakımını gerçekleştirebilen engelli bireylerin ise binanın 2. katına yerleştirildikleri öğrenilmiştir.

17. Merkezde bulunan engelli bireylerden 61'inin vasisi bulunmaktadır. 7 engelli bireyin ise vasilerinin belirlenmesine ilişkin dilekçelerin Bartın Sulh Hukuk Mahkemesine verildiği ifade edilmiştir.

3. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

3.1. FİZİKSEL KOŞULLAR

18. Merkez etrafı çevrili bir bahçe içinde 4 katlı ana hizmet binası ve ana hizmet binası yakınında bulunan bir hobi bahçesinden oluşmaktadır.

19. Merkezde toplam 24 oda bulunmaktadır. Odalar 3 kişilik, 2 kişilik ve tek kişiliktir.

20. Kadın engelli bireyler ile erkek engelli bireylerin odaları farklı katlarda bulunmaktadır. Kadın engelli bireylerin katında 8 oda bulunurken erkek engelli bireylerin katında 16 oda mevcuttur. Odalarda yapılan ölçümlerde; 2 kişilik odaların 15 m² ve 3 kişilik odaların 25 m² yüzey alanına sahip olduğu ve kapı genişliklerinin ise 90 cm olduğu tespit edilmiştir.

21. Odalarda yatak ve dolap bulunduğu, bu dolaplarda engelli bireylere ait kişisel eşyaların muhafaza edildiği görülmüştür. Yatağa bağlı haldeki engelli bireylerin tek kişilik odalarda kaldıkları, yatak başlarında acil durumlar için çağrı butonlarının bulunmadığı görülmüştür.

22. Merkez binasındaki asansörün, güvenlik amacıyla Merkez personeline bulunan kartlarla çalıştırılabildiği gözlemlenmiştir.

23. Merkezde pek çok eşyaya, engelli bireylerin hem kendilerine hem de eşyalara zarar vermemesi amacıyla koruyucu malzeme takıldığı görülmüştür.

24. Merkez binasının 50 metre uzağında olan 1600 metrekarelik hobi bahçesinde mangal, çardak, salıncak, meyve ağaçları ve oturma yerlerinin bulunduğu görülmüştür.

25. Merkez binası, 24 saat güvenlik kamerası ile izlenmektedir. Hobi bahçesinde bulunan kameraların bahçenin tamamını görmediği, kameraların açısına girmeyen yerlerin olduğu tespit edilmiştir. Bu durum Merkez İdaresine bildirilmiştir. Merkez İdaresi tarafından konuya ilişkin gerekli tedbirlerin alınacağı belirtilmiştir.

3.2. İŞKENCE VE KÖTÜ MUAMELENİN ÖNLENMESİ, DİSİPLİN VE ŞİKÂYET MEKANİZMALARI

26. Engelli bireylerin diledikleri zaman sağlık personeli, meslek elemanı ve sorumlu müdürle doğrudan iletişime geçebildikleri öğrenilmiştir.

27. 2022 yılında yapılan memnuniyet anketlerinde, engelli bireylerin genelde market alışverişlerinin hemen yapılmamasından ve verilen sigara sayısının sınırlandırılmasından şikâyetçi oldukları öğrenilmiştir.

28. Sene başından ziyaret tarihine kadar olan süreçte engelli bireyler tarafından personel hakkında Merkez İdaresine ulaşan bir şikâyet olmadığı bilgisi edinilmiştir.

29. Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü'nden alınan verilere göre; Merkezde 2018 yılında 2, 2019 yılında 5, 2020 yılında 3, 2021 yılında 13 ve 2022 yılında 3 kişi olmak üzere toplamda 26

engelli bireyin yaşamını yitirdiği öğrenilmiştir. Vefat eden engelli bireylerin ölüm sebeplerinin hastalık, yaşlılık ve Covid-19 olduğu bilgisi edinilmiştir.

3.3. SAĞLIK VE BAKIM HİZMETLERİ

30. İdare tarafından engelli bireylerin bireysel bakımlarının bakıcı personel ve sağlık personeli tarafından gerçekleştirildiği ifade edilmiştir. Ziyaret esnasında, sağlık personelinin engelli bireylerle birebir ilgilendiği gözlemlenmiştir.

31. İdare, her engelli bireye özel olarak bireysel bakım planı formu hazırlandığını belirtmiştir. Yapılan incelemelerde; bireysel bakım planlarına, hizmetlerin kim tarafından verileceği, asgari sunulma sıklığı ve verilme şekline ilişkin bilgilerin yazıldığı görülmüştür.

32. Sağlık dosyalarının revirde bulunan kilitli dolapta muhafaza edildiği görülmüştür. Sağlık dosyalarında yapılan incelemelerde; engelli bireylerin kullandığı ilaçların, rahatsızlıklarına ve verilmesi gereken ilaçların doz miktarına ilişkin bilgilerin düzenli olarak kaydedildiği anlaşılmıştır.

33. Engelli bireylerin her gün ateş ölçümlerinin gerçekleştirildiği, aylık kilo takiplerinin yapıldığı ifade edilmiştir. Dosya üzerinde yapılan incelemelerde de söz konusu bilgilerin yer aldığı görülmüştür. Bunun yanında engelli bireylerin genel sağlık kontrollerinin 6 ayda bir, ağız ve diş sağlığı kontrollerinin ise yılda bir defa yapıldığı öğrenilmiştir.

34. Engelli bireylerin hastaneye sevklerinin Merkezin kendi aracıyla yapıldığı belirtilmiştir. Merkeze en yakın hastanenin yaklaşık 3 dakikalık mesafede olduğu öğrenilmiştir.

3.4. PSİKO-SOSYAL SERVİS HİZMETLERİ

35. Merkezde bir sosyal çalışmacı görev yapmakta olup psikolog çalışmamaktadır.

36. Sosyal çalışmacı tarafından, engelli bireylerle gerçekleştirilen bireysel görüşmelerin neticesinde ihtiyaçların belirlenerek uygulamaya geçildiği ifade edilmiştir.

37. Engelli bireylerin kendi aralarında veya personel ile yaşadıkları sorunlarda tutanak tutulduğu, yaşanan sorunların Psiko-sosyal Servis birimi tarafından yapılan görüşmeler ile çözüme kavuşturulduğu ifade edilmiştir.

38. Psiko-sosyal Serviste engelli bireylere ait dosyaların bulunduğu dolapta belge incelemesinde bulunulmuştur. Rastgele seçim usulü ile yapılan incelemelerde, kayıtların düzenli bir biçimde tutulduğu gözlemlenmiştir.

3.5. BESLENME

39. Merkezde 3 ana 2 ara öğün verilmektedir. Kahvaltının 08.30-09.30, öğle yemeğinin 12.30-13.30, akşam yemeğinin ise 17.30- 18.30 saatleri arasında servis edildiği belirtilmiştir. Birinci ara öğünün 11.00, ikinci ara öğünün ise 15.00'de servis edildiği öğrenilmiştir.

- 40.** Engelli bireyler, yemeklerini sırasıyla gruplar halinde yemektedir. Ara öğünlerde çay ve kek servis edildiği, özel günlerde pasta, tatlı, çiğköfte gibi ikramlıkların sunulduğu öğrenilmiştir. Öğünlerde yeteri kadar yemek çeşitliliğinin bulunduğu ve porsiyonların yeterli olduğu gözlemlenmiştir.
- 41.** Diyabet hastalığı bulunan engelli bireyler için kepekli makarna, bulgur pilavı, esmer ekmeğin içeren menülerin hazırlanmasına dikkat edildiği belirtilmiştir. İdare tarafından, engelli bireylere sunulan öğünlerde; aşırı şeker içeren besinlerin verilmemeye özen gösterildiği belirtilmiştir.
- 42.** Merkezde market veya kantin bulunmamaktadır. İdare tarafından, merkeze yakın bir mesafede bulunan marketten bakıcı personel marifetiyle engelli bireylerin ihtiyaçlarının karşılandığı ifade edilmiştir. Engelli bireylerle yapılan görüşmelerde bu durum teyit edilmiştir.
- 43.** Engelli bireylerin ihtiyaçlarının yakınları tarafından yatırılan emanet para veya devlet tarafından engelli birey başına ödenen harçlık ile karşılanmakta olduğu öğrenilmiştir. Harcanan paraların harçlık defterlerine ve emanet kasa defterine işlendiği belirtilmiştir².
- 44.** Bartın Aile ve Sosyal Hizmetler Müdürlüğü tarafından düzenlenen Özel Bartın Bakım Merkezi Tarafından Bakım Hizmeti Sağlanan Engellilere Ait Harçlık Ödeme Bordrosu'na göre Merkez tarafından engelli bireylere harçlık ödemelerinin zamanında ve düzenli olarak yapıldığı görülmüştür. Engelli bireylere ödenen harçlık miktarının Temmuz ayı itibarıyla 497,74 TL olduğu ifade edilmiştir.
- 45.** Merkezde sigara kullanan engelli bireylere üçü ana öğünlerde, ikisi ara öğünlerde olmak üzere günde 5 adet sigara verildiği belirtilmiştir³.

² Sosyal Hizmet Kuruluşlarında Bakımı Sağlanan Engelli ve Yaşlı Bireylere Harçlık Ödenmesine İlişkin Yönetmelik'in ilgili düzenlemeleri şu şekildedir:

Madde 4:

"(1) Sosyal güvenlik kuruluşlarının herhangi birisinden her ne ad altında olursa olsun bir gelir veya aylık hakkından yararlananlar ile uzun vadeli sigorta kolları açısından zorunlu olarak sigortalı olunması gereken bir işte çalışanlar hariç olmak kaydıyla;

a) Bakanlık sosyal hizmet kuruluşlarında ücretsiz kalan engelli ve yaşlı bireylere,

b) Bakanlıkça yardım yapılmak suretiyle desteklenen resmî sosyal hizmet kuruluşlarında kalan engelli ve yaşlı bireylerden Bakanlığın sosyal hizmet kuruluşlarınca verilen bakım hizmetinden ücretsiz yararlanmaya ilişkin koşulları haiz olanlara,

c) Darülaceze Müessesesinde ücretsiz bakılan engelli ve yaşlı bireylere,

ç) Bakım ücreti Bakanlık tarafından ödenerek veya Bakanlıkça ücretsiz kontenjandan yararlandırılarak özel sosyal hizmet kuruluşlarında bakımı sağlanan engelli ve yaşlılara, harçlık ödenir."

Madde 5:

"4 üncü maddede belirtilen engelli ve yaşlı bireylere her yıl merkezî yönetim bütçe kanunu ile belirlenecek miktar üzerinden hiçbir kesinti yapılmaksızın aylık net harçlık ödenir."

³ Engelli Bireylere Yönelik Özel Bakım Merkezleri Yönetmeliği'nin 21'inci maddesinin sekizinci fıkrasında yer alan düzenleme şu şekildedir: "Merkezde kapalı alanlarda sigara içilmez. Ancak sadece engelli bireylerin

3.6. FAALİYETLER VE GÜNLÜK YAŞAM

46. Merkezde yapılan etkinliklerin listesi incelendiğinde, etkinliklerin genelde Merkez içerisinde gerçekleştirildiği görülmüştür. Merkezde 2022 Ağustos ayında; Çikolata Günü Etkinliği, Kavun Günü Etkinliği, Çiğ Köfte Etkinliği, Dondurma Etkinliği, Pizza Etkinliği, Limonata Etkinliği, Piknik Etkinliği, Futbol Etkinliği, Hamburger Etkinliği, 30 Ağustos Zafer Bayramı Etkinliği gerçekleştirildiği bilgisi edinilmiştir. Diğer aylarda da benzer aralıklarda ve nitelikte etkinliklerin gerçekleştirildiği belirtilmiştir.

47. Merkezde kalan engelli bireyler, Merkez bahçesinde personel ile zaman geçirdiklerini, oyunlar oynadıklarını, gruplar halinde her gün etkinliklerde bulduklarını ve diledikleri zaman televizyon izleyebildiklerini söylemişlerdir.

48. Kış aylarında Merkez binasında -1. katta bulunan odalarda günlük aktivitelerin ve faaliyetlerin gerçekleştirildiği öğrenilmiştir. Bu odaların içinde; masa tenisi, televizyon ve koltukların bulunduğu görülmüştür. Söz konusu odaların zaman zaman çok sıcak ve rutubetli olabildiği engelli bireyler tarafından ifade edilmiştir. Bu odalarda kamera bulunmadığı gözlemlenmiştir.

49. Merkeze ait hobi bahçesinde engelli bireylerin vakit geçirdikleri, birbirleriyle sohbet ettikleri, salıncakta sallandıkları, top oynadıkları, bazen de mangal etkinliklerinin burada gerçekleştirildiği bilgisi edinilmiştir.

50. Merkez binasının giriş katında engelli bireylere tahsis edilmiş bir ibadethane bulunduğu, ibadethanedeki seccade ve tespihlerin temiz ve düzenli bir şekilde muhafaza edildiği görülmüştür.

3.7. DIŞ DÜNYAYLA İLETİŞİM, ZİYARET VE AİLELERLE ETKİLEŞİM

51. Merkezde bulunan engelli bireylerin telefon görüşmelerini haftada bir gün (cumartesi günü) İdari binada bulunan odada gerçekleştirdikleri bilgisi edinilmiştir. Engelli bireylerin aileleriyle iletişime geçebilecekleri telefon numaralarının İdarede kayıtlı olduğu belirtilmiştir. Engelli bireylerle yapılan görüşmede; aileleri tarafından arandıkları zaman da haftanın her günü görüşme gerçekleştirebildikleri ifade edilmiştir.

52. Engelli bireylerin ilgili mevzuat çerçevesinde izne çıkabildikleri ifade edilmiştir⁴.

kullanımı için merkez bünyesinde sigara içen engelli bireylerin bulunduğu katlarda müstakil ve havalandırılabilir bir oda ya da balkon bu amaçla düzenlenebilir. Bu amaçla kullanılan bölümlerin özel ve yeterli havalandırma sistemi olmalı, uygun güvenlik önlemi alınır."

⁴ Engelli Bireylere Yönelik Özel Bakım Merkezleri Yönetmeliği'nin "Engellinin izne ayrılması" başlıklı 51'inci maddesinde yer alan düzenleme şu şekildedir: "(1) Engellinin izne ayrılmasında aşağıdaki hususlara dikkat edilir.

a) Engelli bireyin yasal temsilcisi veya yasal temsilcisinin yazılı olarak uygun gördüğü kişi, talep etmesi halinde engelli birey, yıl içinde toplam 30 güne kadar izin alabilir. 18 yaş üstü ve akıl ve ruh sağlığı yerinde olan

53. Engelli bireylerin aileleri ile Merkezin idari binasında bulunan bireysel görüşme odasında görüşme gerçekleştirebildikleri gözlemlenmiştir.

4. DEĞERLENDİRME

54. Merkez İdaresi, ziyaret heyeti ile işbirliği içerisinde hareket etmiş, heyete gerekli kolaylığı göstererek Merkezin bütün birimlerine erişimini sağlamış, engelli bireylerle özel görüşmeler yapılabilmesi için gerekli önlemleri almış ve talep edilen bilgi ve belgeleri temin etmiştir.

5. TAVSİYELER

5.1. MERKEZ İDARESİNE YÖNELİK TAVSİYELER

55. Yatağa bağımlı bulunan engelli bireylerin erişebilecekleri bir noktaya acil çağrı butonunun yerleştirilmesi,

56. Merkezde gerçekleştirilen etkinliklerin çeşitliliğinin ve söz konusu etkinlikler için malzeme sayısının artırılması,

57. Merkez binasının -1. katında bulunan etkinlik odalarına klima/havalandırma yerleştirilmesi,

58. Etkinlik odasına ve hobi bahçesine kör nokta kalmayacak şekilde ilave kameralar yerleştirilmesi,

hususları tavsiye edilmektedir.

engelli birey 30 günlük izin talebinde bulunabilir.

b) Bakıma ihtiyacı olan engellinin herhangi bir nedenle izinli olması hâlinde, bu süreler dâhilinde geçen gün sayısı, aylık ödenmesi gereken bakım ücretinden günlük bakım ücreti hesaplanarak düşülür.

c) İzne gidiş dönüşte özel bakım merkezi ve engelli birey veya engelli bireyi izinli alan kişi arasında engelli bireyin yanında götürdüğü ilaç, eşya, para ve benzeri hususların belirtildiği tutanak düzenlenir. İzne giden engelli bireyin gidiş ve dönüşü özel bakım merkezi tarafından il müdürlüğüne en geç yedi işgünü içinde yazılı olarak bildirilir."



TIHEK

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU

MİA HUZUREVİ VE YAŞLI BAKIM MERKEZİ ZİYARETİ RAPORU

2023/20

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

KISALTMALAR

COVID-19	Yeni Korona Virüs Hastalığı
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması

1. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 6701 sayılı Kanunla, insan onurunu temel olarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.

2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'ın 1'inci maddesine göre Protokolün amacı: *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*

3. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanunun 2'nci maddesinin birinci fıkrasının (k) bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.

4. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (j) bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda huzurevi ve yaşlı bakım ve rehabilitasyon merkezlerine ziyaretler düzenlemek TİHEK'in görev ve yetki alanı kapsamındadır.

5. Anılan görevin icrası kapsamında 25/11/2022 tarihinde Ankara Özel MİA Huzurevi ve Yaşlı Bakım Merkezi Müdürlüğü'ne *habersiz* bir ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ziyaret heyetinde ile TİHEK'in talebi üzerine Ankara İl Sağlık Müdürlüğüne görevlendirilen bir doktor yer almıştır.

6. Ziyaret, Merkez Kurucu Müdürü ile yapılan ilk görüşmeyle başlamıştır. Görüşmede UÖM olarak TİHEK'in görev ve yetkileri, ziyaretin amacı, ziyaretin türü ve ziyarette kullanılacak olan yöntem hakkında bilgiler verilmiştir. İdareden, Merkezde hizmet alan sakinler, Merkezin günlük işleyişi ve personel hakkında genel bilgiler alınmış, Merkezden talep edilen bilgi ve belgelerin listesi İdareye verilmiştir. Ardından Merkez binasında bulunan sağlık servisi, çamaşır odaları, kütüphane ve sakinlerin kaldıkları odalar ziyaret heyeti tarafından yerinde incelenmiştir.

Merkezde kalan sakinler ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Tüm görüşmelerin ardından Merkez İdaresi ile kapanış toplantısı yapılmış; ziyaret sonrası hazırlanacak raporun Merkez İdaresi ve diğer ilgili makamlar ile paylaşılarak tavsiyelerin Kurumumuz tarafından takip edileceği ve takip ziyareti yapılabileceği bilgisi verilmiş; ilgili bilgi ve belgeler alınarak ziyaret tamamlanmıştır.

7. Bu rapor, 18/1/2022 tarihli ve 2022/43 sayılı Kurul kararı ve Başkanlık makamının 24/11/2022 tarihli oluruna istinaden 25/11/2022 tarihinde, MİA Huzurevi ve Yaşlı Bakım Merkezi Müdürlüğüne¹ gerçekleştirilen ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. MERKEZ HAKKINDAKİ GENEL BİLGİLER

8. Merkez, Ankara ilinde bulunmaktadır. Merkezin Şubat 2020’de aktif olarak faaliyete başladığı öğrenilmiştir. Merkezin açık alanının 140.000 metrekare, kapalı alanın ise 25.000 metrekare olduğu öğrenilmiştir.

9. Merkez; Huzur Evi ve Yaşlı Bakım Merkezi, Tıp Merkezi, Özel Bakım Merkezi, Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi ve Özel Eğitim Okulundan müteşekkil kampüs içerisinde bulunan bir yaşam merkezi kompleksinin beş biriminden birini oluşturmaktadır. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Onayı ile 55 yaş ve üzerinde olan bireylere² hizmet vermektedir. 55 yaşının altında olan bireylerin, hazırlanan sosyal inceleme raporu ile Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğünden onay alınarak Merkeze kabul işlemlerinin yapıldığı öğrenilmiştir.

10. Özel Huzurevi ve Yaşlı Bakım Merkezi; Özel Huzurevleri ile Huzurevi Yaşlı Bakım Merkezleri Yönetmeliği’nin 4’üncü maddesi uyarınca; *“Sağlıklı yaşlılar ile özel bakım yaşlılarına, aynı binanın farklı bölümlerinde yirmi dört saat yatılı hizmet veren en az yirmi kapasiteli sosyal hizmet kuruluşunu”* ifade etmektedir.

11. 107 kişilik kapasiteye sahip olan Merkezde ziyaret tarihi itibarıyla 61 sakinin bulunduğu bilgisi edinilmiştir.

12. Merkezde bir, iki ve üç kişilik odalar bulunmaktadır. Odaların 14’ü tek kişilik, 45’i iki kişilik ve biri üç kişilik olarak düzenlenmiştir.

13. Merkezin bulunduğu binanın bir bölümü Özel Bakım Merkezi olarak kullanılmaktadır. Katlar ve Birimler arası geçişlerin sisteme tanımlanan kurumsal kartlar ile yapıldığı görülmüştür.

¹ Bundan sonra kısaca Merkez olarak ifade edilecektir.

² Özel Huzurevleri ile Huzurevi Yaşlı Bakım Merkezleri Yönetmeliği, m.4/h.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

Merkez personelinin kartlarının, kişinin görevi kapsamında ilgili birimlere geçiş sağlayacak şekilde ayarlandığı ifade edilmiştir.

14. Valilik tarafından belirlenen fiyat doğrultusunda aylık ücretin 12.960 Türk Lirası olduğu ifade edilmiştir. Merkezde iki sakin ücretsiz kontenjan ile kalmaktadır.

15. Ortak alanlarda bulunan kameraların kör nokta olmayacak şekilde konumlandırıldığı bilgisi alınmış ve üç ay süreyle saklandığı görülmüştür. Kameraların izlenmesi ve takibinin sorumlu müdür sorumluluğunda olduğu ifade edilmiştir.

16. Merkeze yaşlı kabul aşamasında dilekçe, sağlık raporu³ vb. evraklar istendiği ve sonrasında sosyal inceleme raporu düzenlenerek durumunun değerlendirildiği belirtilmiştir.

2.2. MERKEZ PERSONELİ

17. Ziyaret tarihi itibarıyla Merkezde toplam 30 personel görev yapmaktadır. Merkezde görevli personelin unvan ve sayısına göre dağılımı Tablo 1'deki gibidir:

UNVAN	MEVCUT KADRO SAYISI
Müdür	1
Büro Personeli	2
Sağlık Personeli	8
Bakım Personeli	17
Aşçı	1
Temizlik Personeli	1
TOPLAM	30

Tablo 1. Personel Unvan ve Sayıları

18. Merkez İdaresi tarafından personel sayısının yeterli olduğu ifade edilmiştir.

19. Kompleks bir yapı olan Yaşam Merkezi çeşitli birimlerden oluşmakta olup aynı kampüs içerisinde farklı birimler ye almaktadır. Merkez bünyesinde özel olarak istihdam edilen Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğünden onaylı güvenlik görevlisi ya da şoför bulunmadığı, ancak Yaşam Merkezi bünyesinde görev yapan güvenlik görevlisi ve şoförün ihtiyaç halinde Merkezde çalıştırıldıkları ifade edilmiştir.

20. Sorumlu müdür, sosyal hizmet uzmanı, büro personeli, aşçı ve temizlik personelinin 09:00-18:00 saatleri arasında çalıştığı, bakım personeli ve sağlık personelinin ise 24 saat çalışıp 48 saat nöbet izni kullandığı öğrenilmiştir.

³ Özel Huzurevleri İle Huzurevi Yaşlı Bakım Merkezleri Yönetmeliği, m.26/c.

21. Hakkında şikâyetle bulunulan, idari ve adli işlem yürütülen veya sonuçlandırılmış olan personel bulunmadığı öğrenilmiştir.

22. Merkezde planlı bir eğitim takvimi bulunmadığı, personele yaşlı ya da dezavantajlı gruplarla iletişim, kişisel bakım hizmetleri, Alzheimer-Demens-Parkinson nedir ve bu hastalığa sahip bireylerle nasıl iletişim kurulmalıdır, beslenme, yaşlı bireylerde sıvı takibi ve önemi ile hijyen gibi konularda hizmet içi eğitim verildiği öğrenilmiştir.

2.3. KORUMA ALTINDA BULUNAN KİŞİLER

23. Merkezin kapasitesi, huzurevi birimi için 44 kişi ve özel bakım birimi için 63 kişi olmak üzere toplam 107 kişidir.

24. Ziyaret tarihinde Merkezde; sekizi huzurevi biriminde (dört erkek ve dört kadın), 53'ü rehabilitasyon biriminde (34 kadın ve 19 erkek) olmak üzere toplam 61 sakin kalmaktadır.

25. Ziyaret esnasında çeşitli rahatsızlıkları bulunan bireyler olduğu görülmüş, bu kişilerin 55 yaşın altında olduğu, ailelerin talepleri üzerine işlem yapıldığı ve Merkezde kalmalarının uygun olduğunun değerlendirildiği belirtilmiştir. Kalan bireylerin Merkezde kalmalarının uygun olduğuna dair sağlık raporu alındığı İdare tarafından belirtilmiştir.

26. Merkezde ziyaret tarihi itibarıyla misafir statüsünde kalan sakin bulunmadığı öğrenilmiştir.

27. Merkezde kalan sakinlerin yaş ortalaması 77.2'dir.

28. Merkezde; 2020 yılında beş, 2021 yılında 16, 2022 yılında ise ziyaret tarihi itibarıyla 13 kişinin vefat ettiği öğrenilmiştir. Hastaneye sevk sonrası yaşanan vefatların hastane tarafından raporlandığı, Merkezde vefat eden sakinler için ise 112 Acil Çağrı Merkezi aranarak gerekli iş ve işlemlerin yapıldığı belirtilmiştir. Ziyaret tarihi itibarıyla herhangi bir sakin için otopsi yapılması talebinin olmadığı ifade edilmiştir.

29. Merkezde iki sakin için Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü tarafından 540,44 TL harçlık yattığı bilgisi alınmıştır. Yatan harçlıkların sakinlere istedikleri zaman istedikleri miktarda verildiği ve kalan miktarın sakin için saklandığı öğrenilmiştir.

30. Merkeze yeni kabulü yapılan sakinlerin odalara yerleştirilmesinden önce yaklaşık bir hafta gözlem yapıldığı ve bu gözlem sonucuna göre oda yerleştirmelerinin yapıldığı ifade edilmiştir.

3. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

3.1. FİZİKSEL KOŞULLAR

31. Üç kişilik odanın 43 metrekare, iki kişilik odaların 26,80 metrekare, bir kişilik odaların ortalama 20 metrekare olduğu, tuvalet ve banyoların ise ortalama beş metrekare olduğu görülmüştür.

32. Merkezde revir, kütüphane, mescit, kadın ve erkek sakinler için ayrı düzenlenmiş kuaför salonu, kamelyalar, kafeterya, katlarda oturma ve TV alanı bulunduğu görülmüştür.
33. Kendileriyle görüşme yapılan sakinler Merkezde ısınma ile ilgili herhangi bir sorun olmadığını belirtmişlerdir. Isınmanın yerden ısıtma sistemi ve klima ile sağlandığı öğrenilmiştir.
34. Merkezde sakinlerin kaldıkları odaların doğal ışık aldığı gözlemlenmiştir. Bakım personeli tarafından odaların havalandırıldığı ve sakinlerin bu konuda herhangi bir sorun yaşamadığı öğrenilmiştir. Merkez aydınlatma sisteminde led ışıkların kullanıldığı ve bu aydınlatmanın okuma için yeterli olduğu görülmüştür.
35. Merkezde 24 saat sıcak su bulunduğu bilgisi edinilmiştir.
36. Odalarda; yatak, dolap, acil çağrı butonu, komodin, tuvalet-banyo, televizyon, hasta yemek masası, mini buzdolabı, berjer, sehpa bulunduğu görülmüştür.
37. Merkezde yangın ile ilgili alarm sisteminin bulunduğu görülmüştür.
38. Merkez binasının yeni olduğu ve erişilebilirlik standartlarına göre inşa edildiği, ancak TSE Erişilebilirlik belgesinin bulunmadığı öğrenilmiştir.
39. Her katta çamaşır odasının bulunduğu, bu odalarda çamaşır ve kurutma makinelerinin mevcut olduğu görülmüştür. Çamaşırın kişiye özel yıkandığı ifade edilmiştir. Kendileriyle görüşme yapılan sakinler çamaşırlarının düzenli olarak yıkandığını ifade etmişlerdir.
40. Merkezde bulunan asansörün kapısının hızlı kapandığı gözlemlenmiştir.

3.2. İŞKENCE VE KÖTÜ MUAMELENİN ÖNLENMESİ, DİSİPLİN VE ŞİKÂyet MEKANİZMALARI

41. İşkencenin önlenmesi noktasında Devletin işkence ve kötü muamele yapmama ve önleme konusunda negatif yükümlülüğü olduğu gibi işkence ve kötü muamele iddialarının etkin soruşturulması ve cezalandırılmasında ise pozitif yükümlülüğü bulunmaktadır.
42. Merkezin ziyaret edilmesi sırasında gerçekleştirilen görüşmelerde Merkezde kalan sakinlerin, personel ve idareden memnuniyet duyduğu görülmüş, bir şikâyete rastlanmamış, herhangi bir işkence, kötü muamele, aşağılayıcı ceza iddiası veya bulgusuyla karşılaşılmamıştır.
43. Merkezde kalan sakinlerle yapılan görüşmelerde, istek ve şikâyetlerini İdare ile yüz yüze görüşebildikleri, talep ve şikâyetlere yönetim tarafından geri dönüş yapıldığı belirtilmiştir.
44. Merkezin hizmet vermeye başladığı tarihten ziyaret tarihine kadar olan süreçte hakkında kötü muamele iddiasıyla adli ve/veya idari soruşturma yapılan personelinin bulunmadığı öğrenilmiştir.
45. Merkezde kalan sakinler için herhangi bir disiplin prosedürü bulunmadığı öğrenilmiştir. İdare, olumsuz bir durum yaşanırsa sakinlerin yakınları ile iletişime geçilerek çözüm bulmaya

çalışıklarını ifade etmiştir. Kurum değişikliği yapılmasını gerektiren bir durum yaşanmadığı öğrenilmiştir.

3.3. SAĞLIK, BAKIM VE PSİKO- SOSYAL SERVİS HİZMETLERİ

46. Merkezde bir dâhiliye doktoru ve dört sağlık personelinin bulunduğu ve sağlık personelinin nöbet sistemiyle çalıştığı bilgisi alınmıştır. Merkezde görev yapan doktorun ise 09:00-18:00 saatleri arasında Merkezde bulunduğu ve sağlık personeli ile irtibatlı olarak sağlık servisinin iş ve işlemlerinin yürütüldüğü görülmüştür.

47. Merkezde acil sağlık müdahalesi gereken durumlarda Merkez sağlık personelinin ilk müdahaleyi gerçekleştirdiği ve 112 Acil Çağrı Merkezinin arandığı bilgisi alınmıştır.

48. Merkezde ambulans bulunmadığı ve sağlık kuruluşlarına Merkez araçları ile ulaşım sağlandığı ifade edilmiştir.

49. Merkezde kalan sakinlerin hastane randevularına kurum aracı ile gittikleri, çoğunlukla sakinlerin yakınlarının kendilerine refakat ettiği öğrenilmiştir.

50. Merkezde bulaşıcı hastalıklar ile ilgili herhangi bir tarama yapılmadığı belirtilmiştir. COVID-19 pozitif olması halinde sakinin veya personelin eğer varsa katta yoksa boş bir odada izole edildiği bilgisi alınmıştır.

51. Merkezde sakinler için diş, göz, kilo kontrolü vb. herhangi rutin takip olmadığı ifade edilmiştir.

52. Merkezin bulunduğu kampüs içinde Tıp Merkezi bulunduğundan, fizik tedavi alması gereken sakinlerin buradan hizmet alabildikleri öğrenilmiştir.

53. Merkez sakinlerinin istedikleri zamanlarda kütüphaneyi kullanabildikleri İdare tarafından dile getirilmiştir. Kendileriyle görüşme yapılan sakinler kütüphanede çok zaman geçirmediğini, okuma yapmak istediklerinde katlarda bulunan ortak alanın yeterli olduğunu dile getirmişlerdir.

54. Odalarda acil butonlarının olduğu görülmüş, bunun dışında sakinler tarafından sözlü olarak da personele ulaşabildikleri ifade edilmiştir.

55. Merkezde psiko-sosyal servis ile ilgili işlemlerin Sosyal Hizmet Uzmanı tarafından yapıldığı, kalan sakinlerin genel durumları gözetilerek farklı bilişsel faaliyetlerin yürütüldüğü ifade edilmiştir. Ziyaret esnasında sakinlerin buldukları katlarda oluşturulan ortak alanlarda küçük gruplarla boyama, keçe çalışması, kes-yapıştır uygulama, makrome, kutu oyunları, eşini bulmaca, sudoku, puzzle gibi çeşitli oyunlar oynadığı görülmüştür. Bununla birlikte Merkezde sakinlere yönelik düzenli bir etkinlik bulunmadığı, genel katılımlı bir çalışma yapılmadığı öğrenilmiştir.

56. Merkez İdaresi, Halk Eğitim Merkezi ile iletişime geçilerek makrome kursu için müracaatta bulduklarını ifade etmiştir.
57. Merkezde kütüphane, sinema odası, etkinlik odası, konser, yürüyüş alanı vb. alanlar bulunmaktadır.
58. Merkezde sakinlerin egzersiz yapabileceği bir alan, etkinlik odaları ve projeksiyonun yansıtılarak film seyredebilecekleri hobi odası bulunmaktadır. Televizyon her odada ve her ortak alanda bulunduğu için ayrı bir televizyon odasına ihtiyaç duyulmamıştır.
59. İlaçların kilitli bir dolapta muhafaza edildiği, her sakin için ayrı bir bölüm bulunduğu görülmüştür.
60. Merkezde yatağa bağımlı olan sakinler için günde dört kez bez değişimi yapıldığı ve ihtiyaç durumunda pansumanlarının yapıldığı ifade edilmiştir.
61. Merkezde görevli kuaför olmadığı, kuaförün sakinlerin yakınları tarafından sağlandığı ifade edilmiştir.
62. Sakinlerin sağlık durumları değerlendirilerek dışarı çıkıp çıkmama konusunun değerlendirildiği ve bazı sakinlerin personel gözetiminde dışarı çıktığı bilgisi alınmıştır.
63. Faaliyetler belirlenirken kişilere özel değerlendirmenin yapıldığı ifade edilmiştir.

3.4. BESLENME VE YEMEKHANE

64. Merkezde yemekhane bulunmaktadır. Merkezde bulunan yemekhanede tüm yaşam merkezi için yemek çıktığı öğrenilmiştir.
65. Merkezde kalan sakinler için buldukları katlara yemek servisi yapıldığı, sakinlerin talep etmeleri durumunda yemeklerini odalarında yiyebildikleri bilgisi alınmıştır.
66. Kendileriyle görüşme yapılan sakinler yemek miktarının yeterli olduğunu dile getirmişlerdir.
67. Merkezde diyetisyen bulunduğu ve yemek listelerinin diyetisyen tarafından hazırlandığı bilgisi alınmıştır. Ayrıca yemek hazırlama ve dağıtım esnasında yine diyetisyen tarafından kontrol yapıldığı İdare tarafından belirtilmiştir. Hazırlanan gıdalardan alınan numunelerin 72 saat süreyle numune dolabında saklandığı görülmüştür.
68. Yemek dağıtımında eldiven, maske, bone, önlük kullanıldığı görülmüştür.
69. Merkezde tansiyon, diyabet gibi rahatsızlıkları olan sakinler için ayrı menü hazırlandığı belirtilmiştir. Merkezde beş sakinin diyet yemek yediği öğrenilmiştir.
70. Merkezde gıdaların saklanması için soğuk hava deposu bulunduğu görülmüştür.
71. Merkezde içme suyunun alınan damacana sularla temin edildiği ifade edilmiştir. Sakinlerin kaldıkları odalarda kendilerine ait sürahi ve bardaklarının bulunduğu görülmüştür.

72. Merkezde kantin/market bulunmamaktadır. Sakinlerin dışarıdan bir istekleri olduğunda bu isteklerin aileleri aracılığıyla karşılandığı bilgisi alınmıştır.

3.5. DIŞ DÜNYA İLE İLETİŞİM, ZİYARET VE AİLELERLE ETKİLEŞİM

73. Merkez sakinleri ile gönüllü olarak ilgilenen kurum, kuruluş ya da kişiler bulunmadığı bilgisi alınmıştır.

74. Merkezde her odada telefon bulunduğu belirtilmiştir. Ayrıca Merkezde kalan sakinler kendi telefonları aracılığıyla yakınları ile görüntülü konuşabildiklerini ifade etmiş ve telefonu olmayan sakinler için sosyal servis birimi tarafından iletişim desteği sağlandığı bilgisi alınmıştır.

75. Cumartesi ve pazar günleri 14:00-16:00 arası ziyaretlerin gerçekleştirildiği, özel talep doğrultusunda ziyaretlerin farklı zamanlarda da yapılabildiği ifade edilmiştir.

4. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

4.1. DEĞERLENDİRME

76. Merkez İdaresi, ziyaret heyeti ile iş birliği içinde hareket etmiş, heyetin bütün birimlere bekletilmeksizin erişimini sağlamış, sakinlerle özel görüşmeler yapılabilmesi için gerekli önlemleri titizlikle almış ve talep edilen bilgi ve belgelere erişimi sağlamıştır.

4.2. TAVSİYELER

4.2.1. MERKEZ İDARESİNE YÖNELİK TAVSİYELER

77. Merkezde görev yapan tüm personelin insan hakları eğitimi almasının sağlanması,

78. Merkezde çeşitli rahatsızlıkları bulunan 55 yaşın altında kişilerin olması sebebiyle bu kişilerin Merkezde kalma durumlarının yeniden değerlendirilmesi,

79. Merkezde kalan sakinlerin dışardan temin edilebilecek taleplerinin aileleri beklenmeden Merkez personeli aracılığıyla temin edilmesinin değerlendirilmesi,

80. Erişilebilir şekilde inşa edildiği belirtilen Merkez binası için TSE belgesinin alınması için gerekli iş ve işlemlerin yapılması,

81. Merkezde kalan sakinler için bulaşıcı hastalık, göz ve diş sağlığı, kilo takibi gibi önleyici sağlık taraması yapılması hususunun değerlendirilmesi

82. Merkezde gerçekleştirilen etkinliklerin düzenli ve tüm sakinleri kapsayacak şekilde düzenlenmesi ve sosyal etkinlik sayısının artırılması,

83. Merkezdeki asansör kapısının kapanma hızının sakinlerin hareket durumuna göre yeniden düzenlenmesi,

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

hususları tavsiye edilmektedir.



TIHEK

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU

**SİİRT ENGELSİZ YAŞAM BAKIM
REHABİLİTASYON VE AİLE DANIŞMA
MERKEZİ ZİYARETİ RAPORU**

2023/24

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

KISALTMALAR

CPT	Avrupa İşkencenin Önlenmesi Komitesi
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması

1. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK), 6701 sayılı Kanunla, insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.

2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre Protokolün amacı: *“bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır.”*

3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2/1-k bendine göre UÖM: *“İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi”* ifade etmektedir.

4. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda Engelli Bakım ve Rehabilitasyon Merkezlerine ziyaret gerçekleştirmek TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.

5. Yukarıda anılan görevin icrası kapsamında, Siirt Engelsiz Yaşam Bakım Rehabilitasyon ve Aile Danışma Merkezine¹ 15/12/2022 tarihinde *habersiz* bir ziyaret gerçekleştirilmiş olup ziyaret heyetinde; ... ile Kurumumuzun talebi doğrultusunda Siirt Valiliği tarafından görevlendirilen Doktor ve Psikolog yer almıştır.

6. Ziyaret, Merkez İdaresi ile yapılan ön görüşme ile başlamıştır. Bu görüşmede ziyaret heyeti tarafından TİHEK'in UÖM kapsamındaki görev ve yetkileri hakkında bilgi verilmiş ve Merkeze ilişkin genel bilgiler edinilmiştir. Sonrasında, ziyaret heyeti tarafından engelli bireylerin yaşam alanlarına sırasıyla gidilmiş ve engelli bireylerle görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Engelli bireyler ile yapılan görüşmelere Merkez personeli dâhil edilmemiştir. Akabinde ortak kullanım alanları

¹ Bundan sonra kısaca “Merkez” olarak ifade edilecektir.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

incelenmiş bu sırada Merkez İdaresi tarafından Merkezin işleyişine ilişkin bilgiler paylaşılmıştır. Ziyaret, Merkez İdaresi ile yapılan son görüşme ile tamamlanmış, bu görüşmede ziyarete ilişkin ilk gözlem ve tespitler İdareye iletilmiştir.

7. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 18/1/2022 tarihli toplantısında alınan 2022/43 sayılı kararı ve Başkanlık makamınının 12/12/2022 tarih ve 16981 sayılı oluruna istinaden Siirt Engelsiz Yaşam Bakım Rehabilitasyon ve Aile Danışma Merkezine 15/12/2022 tarihinde gerçekleştirilen ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini içermektedir.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. MERKEZ HAKKINDA GENEL BİLGİLER

8. Merkez, 60 kişi kapasiteli hizmet binasında, bakım ve korunma ihtiyacı olan ruhsal ve zihinsel engelli bireylere yönelik yatılı bakım hizmeti vermek üzere 2013 yılında faaliyetlerine başlamıştır.²

9. Bakım ve Rehabilitasyon Merkezlerinde bakılmakta iken durumu uygun olanların (hafif ve orta derecede engel raporu bulunanlar) kuruluşların dışındaki evlerde bakımlarının sağlanması, engelli bireylerin toplumsal yaşamda daha aktif olması amacıyla Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından "Umut Evi" adı verilen evde bakım ve rehabilitasyon odaklı hizmet modeli geliştirilmiştir. Bu kapsamda, Merkeze bağlı olarak hizmet veren iki umut evi bulunduğu bildirilmiş, ancak bu evler Merkez ana yerleşkesinden farklı yerlerde olduğundan ziyaret kapsamına alınmamıştır.

2.2. MERKEZ PERSONELİ

10. Ziyaret tarihinde Merkezde dördü İŞ-KUR aracılığıyla çalışan olmak üzere toplam 69 personelin görev yaptığı öğrenilmiş olup personele ilişkin bilgiler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

ÜN VAN	KADIN	ERKEK	TOPLAM
Müdür Vekili	-	1	1
Psikolog	-	1	1
Hemşire	1	-	1
Ambar Memuru	-	1	1
Hizmetli Memur	-	1	1
Yurt Yönetim Memuru	1	-	1

² Merkez, Başbakanlık Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğünün 12/7/2011 tarihli ve 95 sayılı Olur'u ile açılmıştır.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

Memur	-	1	1
Sosyolog	-	1	1
Psikolog	2	-	2
Hemşire	1	-	1
Sağlık Personeli	-	1	1
Sosyal Çalışmacı	1	1	2
Fizyoterapist	1	-	1
Paramedik	1	-	1
Beden Eğitimi Öğretmeni	-	1	1
Şoför	-	1	1
Bakım Elemanı	7	22	29
Temizlik Personeli	1	8	9
Bahçıvan	-	3	3
Güvenlik Personeli	-	5	5
Berber	-	1	1
Muhasebeci	-	1	1
Kalorifer Ustası	-	1	1
Teknisyen Yardımcısı	-	2	2
GENEL TOPLAM	16	53	69

11. Merkez personelinin; 20'si ön lisans/lisans, 31'i lise, 10'u ortaokul, beşi ise ilkokul mezunudur. Merkezde görev yapmakta olan 29 bakım personeli "Zihinsel Engelliler İçin Öz Bakım" ve "Hasta ve Yaşlı Hizmetleri" sertifikalarına sahiptir.

12. Merkez personeline 2022 yılında "öfke kontrolü, stresle baş edebilme yöntemleri, sporun önemi ve faydaları, doğru ve etkili iletişim" konularında eğitimler verildiği öğrenilmiştir.

2.3. KORUMA ALTINDA BULUNAN KİŞİLER

13. Engelli bireylerin bakım merkezine yerleştirilebilmesi için mülki amirler, sağlık kuruluşları, köy muhtarları, genel kolluk kuvvetleri ve belediye zabıta memurları, çevrelerinde bulunan engellilerin özel bakım merkezine yerleştirilmesi için Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İl Müdürlüklerine veya sosyal hizmet merkezlerine engelli bireyin bakım ve rehabilitasyonu amacıyla bildirimde bulunabilmektedir. Ayrıca, diğer kamu kurum ve kuruluşları, vatandaşlar, engelli bireylerin kendileri veya akrabaları da talepte bulunabilmektedir.³

³ Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü Özürlülerin Bakımı, Rehabilitasyonu ve Aile Danışmanlığı Hizmetlerine Dair Yönetmelik, m.12.

- 14.** Engelli bireylerin Merkeze kabulü, Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğünün tertip veya nakil kararı ile yapılmaktadır. Ayrıca özel durumlarda kişiye uygun hizmet modeli belirlenene kadar Valilik Makamının Olur'u ile misafir olarak geçici süreliğine engelli bireyler kabul edilebilmektedir. Bu kapsamda Kurumda bakım hizmeti verilen bir kişi bulunmaktadır.
- 15.** Zihinsel engelli bireyin kuruluştan ayrılması vasisinin yazılı talebiyle yapılabilmektedir. Bu taleplerin değerlendirilmesi, Kuruluş Koordinasyon ve Değerlendirme Kurulu⁴ tarafından alınan kararlar neticesinde Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğünün kararı ile yapılmaktadır.
- 16.** Merkezde, 13'ü kadın 40'ı erkek olmak üzere toplam 53 engelli birey hizmet almaktadır. Ruhsal ve zihinsel engelli bireyler aynı yaşam evlerinde kalmaktadır. Bazı ruhsal veya zihinsel engelli bireylerin ayrıca bedensel engelleri de bulunmaktadır.
- 17.** Merkezde kalmakta olan 42 engelli bireyin vasisinin bulunduğu, mahkeme kararıyla kabulü yapılan ruhsal engelli bireyin bulunmadığı, ruhsal engelli bireylerin 29'unun vasisinin başvurusu sonrasında Merkeze kabulünün yapıldığı öğrenilmiştir.
- 18.** Merkez İdaresi tarafından, Merkeze kabulü gerçekleşen engelli bireylerin öncelikle dosyalarının incelenip kendileriyle ön görüşme yapıldığı, bu doğrultuda yaş ve genel durumlarına en uygun olan yaşam evine ve odaya yerleştirildikleri, uyum sorunu yaşamaları veya değişiklik talebinde bulunmaları halinde kalmakta oldukları oda veya gerek görülmesi halinde yaşam evlerinin değiştirilebildiği belirtilmiştir.

3. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

3.1. FİZİKSEL KOŞULLAR

- 19.** Merkez kampüs şeklinde inşa edilmiş olup engelli bireyler tek katlı evlerde kalmaktadır. Toplamda dört ev ve her evde dört oda ve bir salon bulunmaktadır. Evlerde bulunan odalar ortalama 20 metrekaredir. Odalar çoğunlukla üç kişilik olup her engelli bireyin kişisel yatağı ve dolabı bulunmaktadır.
- 20.** Merkezdeki yaşam evlerinde ortak kullanım alanı olarak salon, mutfak, banyo ve tuvalet mevcut olup, salonda televizyon ve oturma alanları bulunmaktadır.
- 21.** Merkezin 2013 yılında faaliyete geçtiği göz önünde tutulduğunda fiziksel koşullarının genel itibarıyla iyi durumda olduğu, yaşam alanlarının gün ışığı aldığı ve temiz olduğu görülmüştür. Engelli bireyler ile yapılan bire bir görüşmelerde yaşam alanlarından memnun oldukları gözlemlenmiştir.

⁴ Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü Özürlülerin Bakımı, Rehabilitasyonu ve Aile Danışmanlığı Hizmetlerine Dair Yönetmelik, m.10.

22. İdare ve servislerin bulunduğu bina iki katlıdır. Bu binada bir asansör bulunmaktadır. Asansörün engelli bireyler tarafından da kullanılabilirdiği görülmüştür.

23. Merkeze ait idari binanın ve engelli bireylerin kaldıkları evlerin ısınması doğalgaz ile sağlanmaktadır. Ayrıca idari bina ve evlerde mantolama işlemi yapılmıştır. Odalarda klima ve yeterli sayı ve büyüklükte radyatör bulunduğu görülmüştür. Engelli bireyler ile yapılan görüşmelerde ısınmaya ilişkin bir sorun yaşamadıkları belirtilmiştir.

24. Merkezde 35 adet güvenlik kamerası olduğu, kameraların güvenlik kulübesi, idari bina, bahçe ve yaşam evlerinde bulunduğu, yaşam evlerindeki kameraların ortak alanları ve oda girişlerini görebilecek şekilde koridorlarda konumlandırıldığı, odaların içinde kamera bulunmadığı görülmüştür. Merkez yetkilileri tarafından, kamera kayıtlarının geriye dönük bir ay süreyle saklandığı ve idare, nöbetçi amir ve güvenlik görevlisi tarafından izlenebildiği bilgisi verilmiştir.

25. Ziyaret tarihinde kamera kayıtlarını geriye dönük izleme amacıyla kullanılan bilgisayarın çalışır durumda olmadığı görülmüştür. Merkez yetkilileri tarafından, 13/11/2022 tarihinde Kurumda kalan bir bireyin ajite⁵ olması sonrasında meydana gelen olaylar nedeniyle söz konusu bilgisayar da dâhil olmak üzere bazı cihazların zarar gördüğü, bozulan ekipmanın yenilenmesi için 2023 yılı ödeneğinin beklendiği belirtilmiştir. Olaya dair tutanağın bulunduğu görülmüştür.

26. Merkez toplam alanı 9.037,51 metrekare olup, engelli bireylerin rehabilitasyon sürecine katkı sağlamak amacıyla 17.445,22 metrekarelik ilave bir alan Merkeze tahsis edilmiştir. İlk etapta bu alanın yaklaşık 10 bin metrekarelik bir kısmının ekilebilir hale getirildiği ve 30/11/2021 tarihinde 80 adet meyve fidanı dikildiği, 30/11/2022 tarihi itibarı ile bir yıllık zaman zarfında Siirt fıstığı, Trabzon hurması, kaysı ve böğürtlen gibi farklı çeşitlerde 400'e yakın ağaç fidanı dikildiği öğrenilmiştir. Merkez personeli tarafından, geriye kalan alanın sebze ekimi, hoş kokulu bitkiler ve sera bahçesi için ekilebilir hale getirilmesi yönünde çalışmaların devam ettiği belirtilmiştir.

3.2. İŞKENCE VE KÖTÜ MUAMELENİN ÖNLENMESİ, DİSİPLİN VE ŞİKÂyet MEKANİZMALARI

27. Engelli Haklarına İlişkin Sözleşme'nin 16'ncı maddesi "*Taraf Devletler, Engellilere, ailelerine, onların bakımını sağlayanlara cinsiyetlerine ve yaşlarına uygun yardım ve desteği sağlayarak sömürü, şiddet ve istismar vakalarının nasıl önleneceğine, tespit edileceğine ve bildirileceğine dair bilgi ve eğitim vererek sömürünün, şiddetin ve istismarın her biçimini önleyici uygun tüm tedbirleri alır. Taraf Devletler koruma hizmetlerinin yaş, cinsiyet ve engellilik konularına duyarlı olmalarını sağlar.*" düzenlemesini içermektedir.

⁵ Ajitasyon: kişinin ruhsal gerginliğini dışa vurması sonucu oluşan etrafına karşı saldırganlık durumu. Bkz. Türk Dil Kurumu, "Güncel Türkçe Sözlük", Ajitasyon.

28. Ziyaret esnasında gerçekleştirilen görüşmelerde Merkezde kalan bireylerin, personel ve idareden memnuniyet duyduğu gözlemlenmiş, bir şikâyete rastlanılmamış, herhangi bir işkence, kötü muamele, aşağılayıcı ceza iddiası veya bulgusuyla karşılaşılmamıştır.

29. Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi (CPT)'ne göre etkili şikâyet prosedürleri, kötü muameleye karşı temel bir güvencedir. Bu kapsamda, merkezde tutulan kişilerin kendisinin, ailesinin veya yasal temsilcisinin hem Merkez İdaresine hem de bağımsız organlara başvuru yapabilmesi önem taşımaktadır.⁶

30. Merkez İdaresi, kendilerine yazılı olarak iletilen herhangi bir şikâyet bulunmadığını, engelli bireylerin şikâyet ve taleplerini bakım elemanlarına, sosyal servis personeline veya idari personele sözlü olarak bildirdiğini ve söz konusu şikâyet ve talepleri ile ilgili olarak kendileriyle görüşmeler yapıldığını belirtmiştir.

31. Merkez personeli tarafından, Merkezde kadın güvenlik görevlisi bulunmadığı, bu durumun kadınların kaldığı yaşam evinde gerçekleşen olaylara müdahale noktasında mahremiyet anlamında sorunlar doğurabildiği belirtilmiştir.

32. Merkezde öfke kontrol odası olarak adlandırılan yaklaşık 16 metrekare büyüklüğünde bir süngerli oda bulunmaktadır. Oda içerisinde tuvalet bulunmamaktadır. Merkez yetkilileri tarafından, odanın gerekli görülmesi halinde ruhsal engelli bireyler için kullanılabildiği fakat son 6 yıldır hiç kullanılmadığı ifade edilmiştir. Ziyaret esnasında gerçekleştirilen görüşmelerde, merkezde kalan bireyler yumuşak oda kullanımına ilişkin bir beyanda bulunmamıştır.

33. Merkez İdaresi tarafından, kötü muamele kapsamında Kurumun faaliyete geçtiği tarihten itibaren adli mercilere iletilmiş bir olay olduğu, bu kapsamda hakkında soruşturma açılan iki personel bulunduğu ve soruşturma sürecinin devam ettiği bilgisi verilmiştir. Şikâyette bulunan engelli bireyin daha sonra Engellilik Sağlık Kurulu tarafından gerçekleştirilen engellilik durum değerlendirmesinde bakıma muhtaç engelli⁷ tanımı kapsamına girmediğinin tespit edildiği, bu nedenle Kurum bakımından çıkartılarak ailesinin yanına yerleştirildiği öğrenilmiştir. Soruşturma süreci devam eden iki bakım personeli Merkezde çalışmaya devam etmektedir.

34. Bunun haricinde Merkezde son bir yıl içerisinde kayıtlara geçmiş bir adli vaka bulunduğu, söz konusu vakanın Merkezde kalmakta olan bir engelli birey tarafından gerçekleştirilen hırsızlık olayına ilişkin olduğu öğrenilmiştir.

⁶ CPT Standartları, Yetişkinler İçin Psikiyatri Kurumlarında Kısıtlama Araçları, Inf(2017)6, para.12.

⁷ Bakıma Muhtaç Özürlülere Yönelik Resmî Kurum ve Kuruluşlar Bakım Merkezleri Yönetmeliği, 14'üncü maddesinin (b) bendi: "Bakıma muhtaç özürlü, özürlülük sınıflandırmasına göre ağır özürlü olduğu belgelendirilenlerden, günlük hayatın alışılmış, tekrar eden gereklerini önemli ölçüde yerine getirememesi nedeniyle hayatını başkasının yardımı ve bakımı olmadan devam ettiremeyecek derecede düşkün olan kişiyi..." ifade eder.

3.3. SAĞLIK VE BAKIM HİZMETLERİ

35. Her engelli bireyin sağlık ihtiyaçlarına yönelik sağlık ve bakım hizmeti alma hakkı vardır. Bu hak, bireyin merkezde kaldığı süre boyunca değişen ihtiyaçlarının değerlendirilmesini ve karşılanmasını da kapsamaktadır.

36. Merkezde kalmakta olan bireylerin sağlık durumları ve tedavileri sağlık servisinde kayıt altına alınmakta, takipleri sağlık birimi tarafından gerçekleştirilmektedir. Merkez personeli tarafından, engelli bireylerin kullandığı ilaçların sağlık personeli tarafından hazırlandığı belirtilmiştir. Ziyaret heyetince, engelli bireylere ait ilaçların ayrıştırıldığı, her hastaya verilen ilaçların doz bilgileri ile birlikte kayıt altına alındığı, kırmızı ve yeşil reçeteli ilaçların ayrı bir alanda kilitli bir dolapta tutulduğu görülmüştür.

37. Merkez İdaresi tarafından Merkezde bulunan bireyler için belirli aralıklarla Merkeze yakın konumda bulunan hastanelerden randevu alınarak sağlık taraması yaptırıldığı belirtilmiştir.

38. Merkezde görev yapmakta olan personelin hafta sonu 24 saat, hafta içi ise 16 saat nöbet tuttuğu, acil müdahale gerektiren durumlarda sağlık personelinin veya sağlık personelinin Merkez dışında olması halinde ilk yardım eğitimi almış personelin ilk yardımda bulunduğu, ihtiyaç duyulması halinde ise 112 Acil Çağrı Merkezi üzerinden destek talep edildiği öğrenilmiştir. Ziyaret heyetince, mesai saatleri içerisinde sağlık ünitesinde üç kişinin görev yaptığı, acil müdahale için gerekli ekipmanın Merkez revirinde bulunduğu görülmüştür.

39. Merkez yetkilileri tarafından, Merkezde bir adet engelli bireylerin kullanımına uygun servis aracı bulunduğu, ayrı bir hasta nakil aracı bulunmadığı, ihtiyaç halinde 112 ambulansları ile engelli bireylerin nakillerinin sağlanabildiği bilgisi verilmiştir.

40. Merkez İdaresince, bir fizyoterapistin Merkezde göreve başladığı, genel sağlık durumu uygun olan hastalara basit egzersizler yaptırılarak fizik tedavi uygulandığı, fizik tedavi uygulamaları için, fizyoterapi odası, spor salonu, yaşam evleri ve mevsim ve hava şartlarının uygun olması halinde Merkez bahçesinin kullanıldığı bilgisi verilmiştir.

41. Merkezde kalan bireyler rehabilitasyon süreçleri tamamlandığında veya vasilerinin talepleri doğrultusunda Merkezden ayrılabilir. Bu durumlar haricinde kişilere bakım hizmeti sunumuna devam edilmektedir. Bu kapsamda Merkezde yaklaşık dokuz yıldır hizmet almakta olan birkaç engelli birey bulunmaktadır.

42. Son beş yılda Merkezde hizmet almakta olan altı engelli bireyin vefat ettiği, ölüm nedenlerinin kalp yetmezliği, kanser, beyin felci ve solunum yetmezliği olarak kayıtlara geçtiği öğrenilmiştir.

43. Tam bağımlı engelli bireylerin fizyoterapist ve sağlık personelinin hazırlamış olduğu pozisyon çizelgesine göre bakım personeline düzenli olarak pozisyonlarının değiştirildiği ve risk

grubundaki engelli bireylere havalı yatak kullanılarak yatak yaralarının önlenmeye çalışıldığı belirtilmiştir.

44. Merkez İdaresi tarafından sunulduğu ifade edilen sağlık hizmetleri Merkezde kalan bireyler ile yapılan özel görüşmelerde Heyet tarafından sorularak teyit edilmiştir. Bu bağlamda Heyete herhangi bir şikâyet iletilmemiştir.

45. Ziyaret tarihinde Merkezde, tam bağımlı bir engelli birey kaldığı görülmüştür. Merkez personeli tarafından, Huntington hastalığı olan 47 yaşında erkek engelli bireyde ağır demans hali bulunduğu, hareketlerinin büyük oranda kısıtlı olduğu, bu nedenle özel bir bakıma ihtiyaç duyduğu, mevcut durumda diğer engelli bireylerle aynı yaşam evinde kalıyor olmasının kişi açısından risk teşkil ettiği, bedensel engellilere yönelik bir yerde kalmasının daha uygun olacağı belirtilmiştir.

46. Engelli bireylere sunulan bakım hizmetlerine ilişkin Merkez personeli ile yapılan görüşmede, engelli bireylerin haftada iki gün duş aldıkları, ihtiyaç halinde bu sayının artırılabilirdiği, bakıcı personelin engelli bireylere yardımcı olduğu, kişisel temizlik ürünlerinin idare tarafından sağlandığı, sıcak ve soğuk suyun sürekli olarak bulunduğu ve bu konuda sıkıntı yaşanmadığı ifade edilmiştir. Heyet tarafından da musluklardan sıcak suyun aktığı teyit edilmiştir.

47. Merkez İdaresi tarafından, engelli bireylere mevsim koşullarına uygun kıyafet temin edildiği, kıyafetlerin ihale usulü ile alındığı, tek tip kıyafet uygulaması bulunmadığı, çamaşırların her gün yıkandığı bilgisi verilmiştir. Ziyaret heyetince, engelli bireylerin giymekte oldukları kıyafetlerinin temiz ve iyi durumda olduğu görülmüştür.

3.4. PSİKO-SOSYAL SERVİS HİZMETLERİ

48. Merkez İdaresi tarafından, engelli bireylere yönelik rehabilitasyon çalışmalarının düzenli olarak bireysel terapiler ile sağlandığı, engelli bireylerle yapılan görüşmelere göre ihtiyaçların belirlenerek uygulamaların bu çerçevede gerçekleştirildiği, Merkezde uygulanan psikolojik rehabilitasyon çalışmalarında Sağlık Bakanlığına bağlı toplum ruh sağlığı merkezlerinde ve hastanelerde uygulanan terapi uygulamalarının esas alındığı belirtilmiştir.

49. Erkek engelli bireyler odalara yerleştirilirken engel ve yaş durumu gibi hususların dikkate alındığı fakat bir kadın yaşam evi bulunduğundan kadınlar için bir ayrıma gidilemediği, farklı engel türü ve yaş grubunda olan bireylerin aynı yaşam evinde bir arada olmaları nedeniyle zaman zaman anlaşmazlıklar ve tartışmalar yaşanabildiği, bu gibi durumlarda, öncelikle personelin müdahalede bulunduğu, daha sonra meslek elemanlarının çalışma yaptığı ve çalışmalar sonucunda ilgili kişilerin barıştırılarak gözlem ile kontrollerinin sağlandığı, mesleki çalışmalar ve tutanaklar ile bu tür olayların kayıt altına alındığı bildirilmiştir.

BESLENME VE YEMEKHANE

50. Merkezde görevli diyetisyen veya gıda mühendisi bulunmamaktadır. Merkezde aylık yemek listelerinin, görevli iki hemşire ve iki aşçı tarafından hazırlandığı ve Merkez Müdürü tarafından onaylandığı, 14 engelli bireye diyet yemeği çıkarıldığı görülmüştür. Merkez İdaresi tarafından, diyet listelerinin diyetisyen tarafından verilen örnek beslenme tablosuna göre hazırlandığı, tuz, baharat ve yağ kullanımına dikkat edildiği, diyet uygulanan kişilere kepekli ekmeğe verildiği, meyve porsiyonlarının azaltıldığı belirtilmiştir.

51. Yemeklerin Merkez mutfağında hazırlandığı, yaşam evlerine dağıtımı yapılarak yemek salonlarında bakım personeli eşliğinde yenildiği öğrenilmiştir.

52. Merkez personeli tarafından, kahvaltının saat 08:00'de, öğle yemeğinin 12:00'de ve akşam yemeğinin 18:00'de servis edildiği, ikindi ve akşam vakitlerinde meyve veya süt/yoğurt gibi ara öğünler verildiği, bunun haricinde Ramazan ayında oruç tutmak isteyen ve sağlık durumu elverişli olan engelli bireylere sahur ve iftar saatlerinde yemek servisi gerçekleştirildiği ifade edilmiştir.

53. Merkez İdaresinden içme suyu için arıtma sistemi kullanıldığı, mevsim geçişlerinde su depolarının düzenli olarak temizlendiği bilgisi edinilmiştir.

54. Merkez personeli tarafından, dış kaybı yaşayan ve protez tedavisine uygun görülmeyen, implant tedavisi için maddi durumu elverişli olmayan engelli bireylerin beslenme konusunda zorluk yaşadığı, sıvı gıdalar ile beslenmek durumunda kaldıkları belirtilmiştir.

55. Merkezde kalan engelli bireylerle yapılan görüşmelerde, Merkez İdaresinin beslenmeye ilişkin verdiği bilgiler teyit edilmiş ve engelli bireylerin beslenme düzeninden ve yemeklerden memnun oldukları gözlemlenmiştir.

3.5. FAALİYETLER VE GÜNLÜK YAŞAM

56. Merkezde engelli bireylerin günlük yaşamının saat 07:30'da başladığı, her gün kahvaltı ve öğle yemeğinin ardından sosyal faaliyetlerin yürütüldüğü öğrenilmiştir.

57. Merkezde kantin/market bulunmamaktadır. Engelli bireylerin kantin/market ihtiyaçlarının ilgili personel refakatinde dışarıdan temin edilerek karşılandığı belirtilmiştir.

58. Engelli bireylerin gün içerisinde mevsim şartlarına uygun olacak şekilde açık havadan yararlandırıldığı, fiziksel engeli bulunan bireylere bakım personelinin destek sağladığı ifade edilmiştir. Ziyaret esnasında engelli bireylerin Merkez bahçesinde vakit geçirmekte olduğu görülmüştür.

59. Merkezin bulunduğu bölgede dört buçuk kilometre uzunluğunda yürüyüş parkuru bulunmaktadır. Merkez yetkilileri tarafından, havanın elverişli olduğu günlerde beden eğitimi

öğretmeni eşliğinde söz konusu parkurda sabah yürüyüşleri yapıldığı, yürüyüşe sağlık durumu elverişli olan ortalama 45 engelli bireyin katıldığı belirtilmiştir.

60. Merkez yetkilileri tarafından, Merkezde kalan engelli bireyler için Siirt'in doğal, kültürel ve tarihi yerlerine geziler düzenlendiği, sinema, konser, tiyatro, kitap fuarı gibi etkinliklere katılım sağlandığı, haftada bir gün şehir merkezine gidilerek, alışveriş merkezi, kafe gibi ortamlarda zaman geçirildiği, piknikler organize edildiği, diğer kamu kurum ve kuruluşlarınca düzenlenen etkinliklere katılım sağlandığı, doğum günü etkinlikleri gerçekleştirildiği bilgisi verilmiştir.

61. Ziyaret tarihinde, Merkezde kalmakta olan bir engelli bireyin mevlit okumak istemesi üzerine mevlit etkinliği planlandığı öğrenilmiş, engelli bireyin Merkezdeki diğer engelli bireylere, idari binada bulunan bir alanda mevlit okuduğu, Merkez personelinin lokum ve gül suyu ikramında bulunduğu görülmüştür.

62. Siirt Belediyesi tarafından her yıl "Engelleri Aş da Gel" isimli bir ses yarışması düzenlendiği, yarışmaya Merkezde kalan engelli bireylerin de katılım sağladığı, Merkezde kalan engelli bir bireyin 2022 yılında gerçekleştirilen ses yarışmasında birinci olduğu öğrenilmiştir.

63. Merkez yetkilileri tarafından, sosyal ve sportif faaliyetler kapsamında Merkezde bulunan kapalı spor salonu ve çok amaçlı salonun yanı sıra Siirt Valiliği Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü ile Siirt Belediyesi'nin tesislerinden yararlanıldığı, yüzme, okçuluk, dart, masa tenisi, bocce, futbol, basketbol, voleybol, trekking, mini golf gibi pek çok farklı branşta faaliyet gerçekleştirildiği ifade edilmiştir. Ziyaret tarihinde, çok amaçlı spor salonunda beden eğitimi öğretmeni eşliğinde dart oynandığı görülmüştür.

64. Merkezde zihinsel engelli bireylere yönelik olarak düzenlenen kurslardan kasnak ile yapılan makine nakışları kursuna beş engelli bireyin, zikzak ile yapılan makine nakışları kursuna altı engelli bireyin, hazır gereçlerle yapılan nakışlar kursuna beş engelli bireyin, okuma yazma kursuna üç engelli bireyin, fidan ve fide üretimi kursuna dört engelli bireyin ve peyzaj uygulamaları kursuna üç engelli bireyin düzenli olarak katılım sağladığı öğrenilmiştir.

3.6. DIŞ DÜNYAYLA İLETİŞİM, ZİYARET VE AİLELERLE ETKİLEŞİM

65. Merkez yetkilileri tarafından, Merkezde kalmakta olan engelli bireylerin yemek, uyku ve ilaç saatleri dışında kalan vakitlerde, sosyal servisin bilgisi ve izni dâhilinde bakım personelinin refakatinde Merkez dışına çıkabildikleri, ayrıca yıllık 30 gün izin kullanma haklarının bulunduğu belirtilmiştir.

66. Engelli bireylerin aileleri ile görüşmesinde herhangi bir sınırlama bulunmadığı, görüşmelerin misafir odasında gerçekleştirildiği, ziyarete gelen ailelerin engelli bireylerin yaşam alanlarını uygun saatlerde gezebildikleri ifade edilmiştir.

67. Merkezde kalan engelli bireylerin mevcut sabit telefon hattı veya ihtiyaç halinde görev yapmakta olan personelin şahsi telefonları ile aileleri, vasileri veya akrabaları ile telefon görüşmesi gerçekleştirebildikleri; ayrıca talepte bulunulması ve uygun görülmesi halinde telefon, bilgisayar, internet kullanımına izin verildiği belirtilmiştir. Kendileri ile görüşme gerçekleştirilen engelli bireyler aileleriyle görüşme konusunda herhangi bir problem yaşamadıklarını, Merkez personelinin bu konuda gerekli desteği sağladığını ifade etmiştir.

4. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

4.1. DEĞERLENDİRME

68. Merkez İdaresi, ziyaret heyeti ile iş birliği içinde hareket etmiş, Merkezdeki bina ve eklentilerin tümüne erişim sağlanmasında ve Merkezde kalanlarla personel olmadan görüşme yapılmasında azami kolaylık sağlamış; bilgi ve belgelerin paylaşılmasında olumlu bir tutum içerisinde olmuştur.

4.2. TAVSİYELER

4.2.1. MERKEZ İDARESİNE YÖNELİK TAVSİYELER

69. Merkezde hizmet alan engelli bireylerin öz bakım ve bağımsız yaşam becerilerini geliştirmek ve toplum içerisinde daha uyumlu hareket edebilmelerini sağlamak amacıyla Merkezde ergoterapist⁸ görevlendirilmesi,

70. 30/07/2008 tarihli ve 26244 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Bakıma Muhtaç Özürlülere Yönelik Resmî Kurum ve Kuruluşlar Bakım Merkezleri Yönetmeliği’nin 37’nci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde yer alan “*Bedensel, zihinsel ve ruhsal bakıma muhtaç özürlülerin mümkün olduğunca yaş ve cinsiyetleri de dikkate alınarak farklı merkezlerde bakılmasına özen gösterilir. Ancak aynı merkez bünyesinde birden fazla özür grubuna bakım hizmetinin verilmesi hâlinde katlarının ayrı olması sağlanır*” hükmü doğrultusunda, zihinsel ve ruhsal engelli bireylerin farklı yaşam evlerinde kalmasını sağlayacak düzenlemeler gerçekleştirilmesi⁹.

⁸ Ergoterapi, bir sağlık sorunu nedeniyle kronik olarak fonksiyon kaybı yaşayan kişilerin günlük yaşantılarında diğer bireylere olan bağımlılığını azaltmayı ve işlevselliğini arttırmayı hedefleyen yöntemler bütünüdür. Ergoterapistler, kişiye günlük yaşam aktivitelerini yapabilmeye becerisi kazandırarak, bireyin günlük yaşamında bağımsız ve kendine yeter hale gelmesini üzerine çalışmalar yürütür.

⁹ CPT Standartları, Sosyal Bakım Kurumlarında Özgürlüğünden Yoksun Bırakılan Kişiler, Inf (2020)41, para. 15: “CPT’nin ayrıca ruhsal engelli bireylerle öğrenme engelli bireylerin karıştırılması uygulaması hakkında ciddi şüpheleri vardır. Farklı ihtiyaçları olan bireylerin bu şekilde ortak konaklaması, bireyler için uygun bakımın sağlanamamasına ve uygun terapötik programların geliştirilememesine neden olabilir. Komite, böyle bir uygulamanın her iki grup için de yararlı olduğuna ikna olmaktan uzaktır.”

71. İdari binada bulunan asansörün engelliler tarafından refakatsiz kullanımını önlemek için kart ile çalışır hale getirilmesi,

72. Kamera kayıtlarının geriye dönük izlenmesi amacıyla kullanılan bilgisayarın ivedilikle onarılması veya yenilenmesi,

73. Merkezde kalan engelli bireyler için buldukları evlerin yaşam alanı olduğu ve bazı hallerde güvenlik görevlilerinin evlere girmesi gerekebildiği hususları dikkate alınarak kadın engelli bireylerin mahremiyetinin korunmasını sağlamak için kadın güvenlik görevlisi istihdam edilmesi¹⁰,

74. Sosyal Güvenlik Kurumu Sağlık Uygulama Tebliği'nin dış tedavilerine ilişkin ilgili hükümleri doğrultusunda,¹¹ diş kaybı nedeniyle beslenme güçlüğü yaşayan bireylere implant tedavisi uygulanması için gerekli girişimlerde bulunulması,

75. Engelli bireylerin diş sağlığının korunması için düzenli diş kontrolü sağlanması¹²,

4.2.2. SIİRT AİLE VE SOSYAL HİZMETLER İL MÜDÜRLÜĞÜNE YÖNELİK TAVSİYELER

76. Merkezde kalmakta olan engelli bireylerin engel gruplarına göre ayrıştırılmasının Merkezin fiziksel imkânları kapsamında mümkün olmaması halinde, gerekli fiziksel düzenlemelerin

¹⁰ CPT, 9'uncu Genel Rapor, Inf (99)12, para. 26: "Karma cinsiyette personel alıkonulma yerlerinde kötü muameleye karşı önemli bir güvencedir. Hem erkek hem de kadın personelin mevcudiyeti, hem gözetim ortamı açısından hem de bir alıkonma yerinde bir dereceye kadar normallığın teşvik edilmesi açısından faydalı bir etkiye sahip olabilir. Karma cinsiyetli personel, aramalar gibi cinsiyete duyarlı görevleri yerine getirirken uygun personel görevlendirmesine de izin verir."

¹¹ Sosyal Güvenlik Kurumu Sağlık Uygulama Tebliği, m. 2.4.1(2): "Kemik içi implantların bedelleri ödenmez. Ancak;

a) Maksillofasiyal travma, kist ve tümörlere bağlı olarak gelişen, maksiler ve mandibuler kemikte aşırı doku kaybının olduğu vakalarda,

b) Alt ve üst çenede tek taraflı serbest sonlu dişsizlik vakalarında,

c) Konjenital diş eksikliği vakalarında,

ç) Dudak damak yarığı vb. doğumsal anomalilere bağlı, diş ve ilgili kemik doku defektlerinin olduğu vakalarda, hastaların bilinen rutin protetik diş tedavi yöntemleri ile tedavi edilemeyeceğinin implant uygulamasının zorunlu olduğunun, üniversite diş hekimliği fakültelerinden cerrahi, protez ve periodontoloji anabilim dallarından en az birer öğretim üyesinin katılımlarıyla oluşacak sağlık kurulu ile karara bağlanması, kararı destekleyen radyografik tetkiklerin sağlık kurulu raporu ekinde yer alması ve kaç adet implant uygulanacağı belirtilmesi şartıyla; her bir çene için en fazla 4 adet SUT eki EK-2/Ç Listesinde yer alan "kemik içi implant uygulaması" işlem bedeli ile her implant için 90 (doksan) TL... üzerinden faturalandırılabilir."

¹² CPT Standartları, Sosyal Bakım Kurumlarında Özgürlüğünden Yoksun Bırakılan Kişiler, Inf (2020)41, para. 23: "Diş bakımı, koruma altında olan her bireyin bakım planının bir parçası olmalıdır; her birey için diş sağlığı incelemesi yapılmalı ve düzenli kontroller sağlanmalıdır. Diş bakımı sadece çekimlerle sınırlı kalmamalı, koruyucu ve önleyici tedaviyi de içermelidir."

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

gerçekleştirilmesi veya kişilerin engel grubu dikkate alınarak uygun yerlere nakillerinin sağlanması,

77. Merkezde kalmakta olan ve Huntington hastalığı bulunan tam bağımlı bireyin, bedensel engellilere yönelik hizmet veren, durumuna uygun bakım olanaklarına sahip bir Merkeze nakledilmesi,

78. Merkez yemekhanesinde hazırlanarak engelli bireylere sunulan yemeklere ilişkin aylık menülerin, bir diyetisyen tarafından düzenli olarak kontrol edilmesinin sağlanması, hususları tavsiye edilmektedir.



TIHEK

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU

**ÜRGÜP HANİFE - MEMİŞ AKSOY BAKIM,
REHABİLİTASYON VE AİLE DANIŞMA
MERKEZİ ZİYARETİ RAPORU**

2023/44

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

KISALTMALAR

AiÖK (CPT)	Avrupa İşkence ve İnsanlık Dışı veya Aşağılayıcı Muamele ya da Cezayı Önleme Komitesi (European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment)
m.	Madde
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
para.	Paragraf
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması

1. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 20/4/2016 tarihli 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.

2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol'ü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre Protokol'ün amacı; *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*

3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2/1-k bendine göre UÖM *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.

4. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda Engelli Bakım ve Rehabilitasyon Merkezlerine ziyaret gerçekleştirmek TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.

5. Anılan görevin icrası kapsamında, 26/12/2022 tarihinde Ürgüp Hanife-Memiş Aksoy Bakım, Rehabilitasyon ve Aile Danışma Merkezine *habersiz* bir ziyaret gerçekleştirilmiş olup Ziyaret Heyetinde; Ulusal Önleme Mekanizması Birimi Koordinatörü ..., İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcıları ... ve... ile talep üzerine görevlendirilen bir doktor ve bir psikolog yer almıştır.

6. Ziyaret, Merkez İdaresi ile yapılan ön görüşmeyle başlamıştır. Ön görüşmede, heyet tarafından Kurum İdaresine ziyaretin amacına ve yöntemine ilişkin bilgiler verilmiş; Kurum İdaresinden ise Kurumun iş ve işleyişi ile mevcut durumu, personel ve Kurumda barındırılan engelli bireyler hakkında bilgiler edinilmiştir. Ön görüşmenin ardından ortak alanlar yerinde incelenmiş; heyet tarafından odalar ziyaret edilerek engelli bireyler ile Kurum personeli bulunmaksızın özel görüşmeler yapılmıştır. Görüşme gerçekleştirilen engelli bireylere, TİHEK ve UÖM görevi hakkında genel bilgiler verilmiş; ziyaretin amacı, kapsamı ve kişisel verilerin gizliliği korunarak ziyaret neticesinde bir rapor hazırlanacağı açıklanmıştır. Ziyaret, Merkez İdaresi ile

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

yapılan son görüşme ile sonlandırılmıştır. Bu görüşmede ziyarete ilişkin edinilen ilk gözlem ve tespitler İdareye iletilmiştir.

7. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 18/1/2022 tarih ve 2022/43 sayılı Kurul kararı ile Başkanlık Makamınının 23/12/2022 tarihli ve 17338 sayılı olurlarına istinaden 27/12/2022 tarihinde Ürgüp 80. Yıl Hanife-Memiş Aksoy Bakım, Rehabilitasyon ve Aile Danışma Merkezine¹ gerçekleştirilen ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. MERKEZ HAKKINDA GENEL BİLGİLER

8. Ürgüp ilçe merkezine yaklaşık iki kilometre mesafede bulunan Merkez 2004 yılının Haziran ayında hizmete başlamıştır.
9. Merkezin kapalı alanı 3.875, açık alanı ise 9.123 metrekaredir.
10. Merkezde yalnızca 18 yaş üstü zihinsel engelli kadınlara hizmet verilmektedir.

2.2. MERKEZ PERSONELİ

11. Ziyaret tarihinde Merkezdeki personel dağılımı aşağıdaki tablodaki gibidir:

Unvan	Kadın	Erkek	Toplam
Yönetici	-	1	1
Sosyal Çalışmacı	1	-	1
Hemşire	2	1	3
Hizmetli	-	1	1
Bakıcı Personel	29	-	29
Temizlik Personeli	7	1	8
Danışma-Yönlendirme	-	4	4
Aşçı	-	2	2
Kalorifer Görevlisi	-	1	1
Toplam	39	11	50

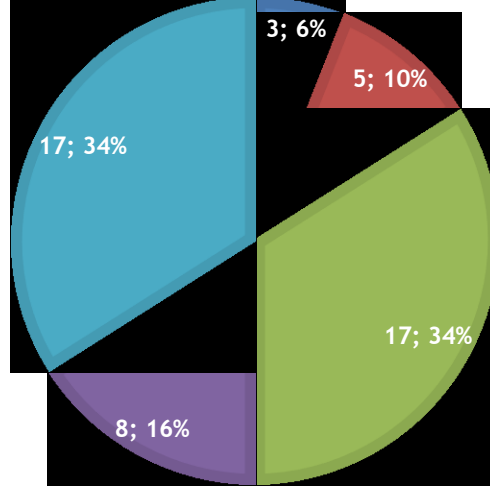
Tablo 1 – Meslek Grubuna Göre Personel Dağılımı

12. Personelin eğitim durumuna ilişkin grafik ise şu şekildedir:

¹ Bundan sonra kısaca Merkez olarak ifade edilecektir.

PERSONEL EĞİTİM DURUMU

■ Lisans ■ Yükseköğretim Mezunu ■ Lise Mezunu ■ Ortaokul ■ İlkokul



Grafik 1 – Personel Eğitim Durumu

13. Merkezde görev yapan bakıcı personelin tamamının engelli ve yaşlı bakım sertifikasına sahip olduğu, kalorifer görevlisinin katı ve sıvı yakıt ateşleyici sertifikasına ve aşçıların da aşçılık sertifikalarına sahip olduğu bilgisi edinilmiştir. Merkez personelinin; HIV/AIDS Farkındalık ve Bilgilendirme Eğitimi, Afet Farkındalık Eğitimi, Uyuşturucu Bağımlılığına Karşı Eğitim, Davranışsal Bağımlılık ile Mücadele ve Yangın Tatbikatı Eğitimleri aldığı öğrenilmiştir.

14. Merkez personeli ile yapılan görüşmelerde; Merkezde Müdür Vekili, Sosyal Çalışmacı ve bir bakıcı personelin memur statüsünde bulunduğu, eğitim ve sağlık işleriyle ilgilenen personelin ise bakıcı personel kadrosundan istihdam edilmekte olduğu belirtilmiştir. Konu hakkında İdare ile yapılan görüşmede; kadro tahsisinden kaynaklanan sorun nedeniyle böyle bir durumun meydana geldiği ifade edilmiştir.

2.3. KORUMA ALTINDA BULUNAN KİŞİLER

15. Engelli bireylerin bakım merkezine yerleştirilebilmesi için mülki amirler, sağlık kuruluşları, köy muhtarları, genel kolluk kuvvetleri ve belediye zabıta memurları, çevrelerinde bulunan engellilerin özel bakım merkezine yerleştirilmesi için Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İl Müdürlüklerine veya sosyal hizmet merkezlerine engelli bireyin bakım ve rehabilitasyonu amacıyla bildirimde bulunabilmektedir. Ayrıca, diğer kamu kurum ve kuruluşları, vatandaşlar, engelli bireylerin kendileri veya akrabaları da talepte bulunabilmektedir².

² Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü Özürlülerin Bakımı, Rehabilitasyonu ve Aile Danışmanlığı Hizmetlerine Dair Yönetmelik, m.12.

16. Valilik Olur'u ile engelli bireylerin Merkeze kabulü, Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün tertip veya nakil kararı ile yapılmaktadır. Ayrıca özel durumlarda kişiye uygun hizmet modeli belirlenene kadar Valilik Makamının Olur'u ile misafir olarak geçici süreliğine engelli bireyler kabul edilebilmektedir³.

17. Zihinsel engelli bireyin Merkezden ayrılması vasisinin yazılı talebiyle yapılabilmektedir. Bu taleplerin değerlendirilmesi, Kuruluş Koordinasyon ve Değerlendirme Kurulu tarafından alınan kararlar neticesinde Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün kararı ile yapılmaktadır.

18. Merkez kapasitesi 50 kişi olup ziyaret tarihinde Merkezde 53 zihinsel engelli birey ve yaşlı bakım tedavisi gören iki yaşlı birey olmak üzere toplam 55 kişi bulunmaktadır. İhtiyaç halinde kapasite aşımı yapılabildiği ancak hiçbir zaman mevcudun 60'ı geçmediği bilgisi verilmiştir. Merkezde gündüz bakım hizmeti verilmemektedir⁴. Merkezde kalan tüm engelli bireylerin vasisinin bulunduğu bilgisi edinilmiştir.

19. Engelli bireylerin birbirleriyle olan ilişkileri, fiziksel ve psikolojik durumlarının değerlendirilmesi neticesinde odalara yerleştirmelerinin yapıldığı öğrenilmiştir. Engelli bireylerin talepleri doğrultusunda ve İdare tarafından uygun görüldüğünde odalarının değiştirilebildiği veya aynı odada kalan engelli bireyler arasında uyum sorunları yaşanmaya başladığında oda değişikliği yoluna gidildiği aktarılmıştır.

3. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

3.1. FİZİKSEL KOŞULLAR

³ Bu kapsamda Kurumda bakım hizmeti verilen bir kişi bulunmaktadır.

⁴ Engelli Bireylere Yönelik Özel Bakım Merkezleri Yönetmeliği'nin "Gündüzlü hizmet veren merkezler" başlıklı 22'nci maddesi şöyledir:

"(1) Yatılı hizmet veren merkezin gündüzlü hizmet verilecek engelli kapasitesi açılış izin belgesinde ayrıca belirtilmesi koşuluyla gündüzlü hizmet verebilir. Gündüzlü hizmet verilecek bölüm yatılı hizmet verilecek bölümden ayrı olmak zorundadır. Bu bölümde gündüzlü hizmetten yararlanacak engelli bireyler için yatak odası, dinlenme salonu, grup etkinlik odası oluşturulur.

(2) Gündüzlü hizmet veren merkezlerde engellilerin gerektiğinde dinlenebileceği veya uyuyabileceği en fazla üç kişilik yatak odaları bulunur. Yatak odası olarak kullanılacak odanın her kişiye en az 5 metrekare düşecek büyüklükte olması zorunludur.

(3) Gündüzlü bakım hizmeti verilen engellilerin ulaşımının merkeze ait servis aracı ile sağlanması tercih edilir.

Engellinin merkeze ulaşımı, merkezin servis aracı yok ise engelli veya engelli yakınları tarafından sağlanır. Engellinin ulaşımı için merkeze ve aileye ayrı bir ödeme yapılmaz.

(4) Yatılı merkezlerde gündüzlü hizmet verilmek istenmesi durumunda gündüzlü hizmet için ayrıca sorumlu müdür aranmaz. Ancak gündüzlü hizmet için 34'üncü maddenin birinci fıkrasının (a) bendinde belirtildiği şekilde personel çalıştırılır."

20. Merkezin 2016 yılında ağır bakım onarımının yapıldığı ve bina çatısının, kapıların, zeminin, su tesisatının, duvarların, banyo ve tuvaletlerin tamamen yenilendiği öğrenilmiştir. Merkezin fiziksel durumunun genel olarak iyi olduğu görülmüştür.

21. Merkeze ait idari binanın ve engelli bireylerin kaldıkları odaların ısınması doğalgaz ile çalışan kalorifer aracılığıyla sağlanmaktadır. Ayrıca idari bina ve odalarda mantolama işlemi yapılmıştır. Odalarda klima ile yeterli sayı ve büyüklükte radyatör bulunduğu görülmüştür. Engelli bireyler ile yapılan görüşmelerde ısınmaya ilişkin bir sorun yaşamadıkları öğrenilmiştir. Odalarda bulunan radyatör peteklerinin ve klimaların engelli bireylerin kendilerine zarar vermemesi adına plastik bir koruyucu ile kaplandığı görülmüştür.

22. Merkezde tek kişilik, iki kişilik ve üç kişilik olmak üzere toplam 29 oda bulunmaktadır. Odaların genel manada temiz, düzenli olduğu, prizlerde ve pencerelerde engelli bireylerin kendilerine veya başkalarına zarar vermemeleri için gerekli güvenlik önlemlerinin alındığı görülmüştür.

23. Merkezde engelli bireylerin iki, üç ve dört kişilik odalarda kaldıkları, dört engelli bireyin ise tek kişilik odalarda kaldığı görülmüştür. İdareye bu durum sorulduğunda arkadaşlarına ve bakıcı personele zarar verici davranışlarda bulunmalarından ötürü tek kişilik odalarda bulunduruldukları bilgisi edinilmiştir.

24. Odalara gerçekleştirilen ziyaretlerde; engelli bireylerin oda arkadaşlarıyla uyumlu bir şekilde günlük yaşamlarını idame ettirdikleri, bakıcı personelle iletişimlerinin iyi olduğu gözlemlenmiştir.

25. Merkezde, 24 saat sıcak su bulunduğu bilgisi verilmiş, yapılan kontrollerde musluklardan sıcak su aktığı ve yeterli sıcaklığa sahip olduğu görülmüştür.

26. Merkezde ayda bir defa hizmet alımı yöntemiyle ilaçlamanın yapıldığı bilgisi edinilmiştir.

27. Merkezde toplam 22 adet güvenlik kamerası bulunmaktadır. Kameraların yalnızca ortak alanlarda bulunduğu, mahremiyetin korunması adına engelli bireylerin odalarında kamera bulunmadığı görülmüştür. Yapılan incelemede iki kameranın arızalı olduğu tespit edilmiştir. İdare ile bu durum görüşüldüğünde teknik sebeplerden ötürü bu arızanın yaşandığı, en kısa zamanda sorunun çözüme kavuşturulacağı ifade edilmiştir. Kamera kayıtlarının saklanma süresinin 75 gün olduğu tespit edilmiştir.

28. Merkezde geniş, ağaçlarla kaplı ve içinde çardakların bulunduğu bir bahçe ve bu bahçede de engelli bireylerin hobilerine zaman ayırabilecekleri bir kulübe olduğu görülmüştür. Bahçenin etrafı güvenlik amacıyla korkuluklar ile çevrilmiştir. Bahçede yapılan incelemeler sırasında; bahçenin arka tarafında bulunan kapının açık olduğu gözlemlenmiştir. Bu kapının peribacalarının olduğu geniş bir vadiye açıldığı görülmüş olup engelli bireyler için tehlikeli olabileceği

değerlendirilmiştir. İdare ile yapılan görüşmelerde arka kapının genellikle açık bırakıldığı, arka kapı vasıtasıyla Merkezden izinsiz çıkan engelli bireyin bulunmadığı belirtilmiştir.

29. Merkezde yangın söndürme tüpü, yangın alarmı ve yangın merdiveni bulunmaktadır. Bunun yanında bir adet jeneratör de yer almaktadır.

3.2. İŞKENCE VE KÖTÜ MUAMELENİN ÖNLENMESİ, DİSİPLİN VE ŞİKÂYET MEKANİZMALARI

30. Ziyaret esnasında gerçekleştirilen görüşmelerde Merkezde kalan bireylerin, personel ve İdareden memnuniyet duydukları öğrenilmiş, bir şikâyete rastlanılmamış ve herhangi bir işkence ve kötü muamele iddiası veya bulgusuyla karşılaşılmamıştır⁵.

31. Merkez İdaresi, kendilerine yazılı olarak iletilen herhangi bir şikâyet bulunmadığını, engelli bireylerin şikâyet ve taleplerini bakıcı personele, sosyal servis personeline veya idari personele sözlü olarak bildirdiğini ve söz konusu şikâyet ve talepleri ile ilgili olarak kendileriyle görüşmeler yapıldığını belirtmiştir.

32. Saldırgan davranışları bulunan engelli bireylerin bakıcı personel aracılığıyla kontrol altında tutuldukları öğrenilmiştir. Engelli bireylerin birbirlerine veya bakıcı personele zarar verecek herhangi bir davranışına izin verilmediği, bununla birlikte engelli bireyler arasında ciddi sayılabilecek derecede bir uyuşmazlık yaşanmadığı belirtilmiştir.

33. Merkezde sakinleşme ve kontrol odası bulunmadığı ancak bu yönde bir çalışmanın hayata geçirilmesinin planlandığı ifade edilmiştir. Merkez İdaresi tarafından ziyaret tarihine dek sakinleşme ve kontrol odası kullanımına ihtiyaç duyulmadığı belirtilmiştir⁶. İdare tarafından sakinleşme ve kontrol odası kullanımına ihtiyaç duyulmadığı belirtilmekle beraber Merkezde barındırılan engellilerden dördünün saldırgan tutum ve davranışlarda bulunma ihtimallerinden

⁵ Avrupa İşkencenin Önlenmesi Komitesi (CPT)'ne göre etkili şikâyet prosedürleri, kötü muameleye karşı temel bir güvencedir. Bu kapsamda, merkezde tutulan kişilerin kendisinin, ailesinin veya yasal temsilcisinin hem Merkez İdaresine hem de bağımsız organlara başvuru yapabilmesi önem taşımaktadır" (CPT Standartları, Yetişkinler İçin Psikiyatri Kurumlarında Kısıtlama Araçları, Inf(2017)6, para.12.).

⁶ Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü Özürlülerin Bakımı, Rehabilitasyonu ve Aile Danışmanlığı Hizmetlerine Dair Yönetmelik'in "Merkezlerin bölümleri" başlıklı 6'ncı maddesi şöyledir:

"(1) Merkezlerde, özürlü bireylerin özür durumları dikkate alınarak bakım ve rehabilitasyonu için uygun bir şekilde düzenlenmiş; idari ve mesleki personel birimleri, kişisel çalışma odaları, grup çalışması odaları, yatakhaneler, mutfak, uygulama mutfağı, yemekhane, bilgisayar odası, çok amaçlı salon, dinlenme ve oyun salonu, fizyoterapi salonu, günlük yaşam ünitesi, iş uğraşı ve üretim atölyeleri, mülakat odası, aile eğitimi salonu, arşiv, spor salonu, bağımsız yaşam üniteleri, misafir veya görüşme odası, çamaşırhane, banyo, tuvalet, revir, ilk kabul ve gözlem odası, sakinleşme ve kontrol odası, ambar, teknisyen odaları, berber, terzi, depo ile gereksinim duyulan diğer bölümler bulunur.

(2) Genel Müdürlük, değişen koşullara göre hizmet binasının genel özelliklerini, bölümlerin niteliğini ve niceliğini, ulusal ve uluslararası standartları dikkate alarak belirler."

dolayı tek kişilik odada barındırıldığı bilgisi göz önüne alındığında sakinleşme ve kontrol odası oluşturulmasının yerinde olacağı kanaatine ulaşılmıştır.

3.3. SAĞLIK VE BAKIM HİZMETLERİ

34. Merkezde kalmakta olan bireylerin sağlık durumları ve tedavileri sağlık servisinde kayıt altına alınmakta, takipleri sağlık birimi tarafından gerçekleştirilmektedir. Merkez personeli tarafından, engelli bireylerin kullandığı ilaçların sağlık personeli tarafından hazırlandığı belirtilmiştir. Ziyaret Heyetince, engelli bireylere ait ilaçların ayrıştırıldığı, her hastaya verilen ilaçların doz bilgileri ile birlikte kayıt altına alındığı, kırmızı ve yeşil reçeteli ilaçların ayrı bir alanda kilitli bir dolapta tutulduğu görülmüştür. Ziyaret Heyetinde yer alan doktor tarafından, engelli bireyler için tutulmuş olan dosyaların karmaşık bir şekilde düzenlendiği, bu dosyaların tek bir bakışta tüm sağlık geçmişinin görülebileceği şekilde tertip edilmesi gerektiği belirtilmiştir. Sağlık personeline bu durum aktarıldığında, dosyalarda bu yönde bir revizeye gidecekleri belirtilmiştir.

35. Merkezde görevli sağlık personelinin 24 saat nöbet usulü ile çalıştıkları belirtilmiştir. Yaşanan acil bir sağlık sorununda sağlık personeli tarafından ilk müdahalede bulunduğu, gerek duyulması halinde 112 Acil Çağrı Merkezinden gelen ekipler aracılığıyla hastaneye sevklerin yapıldığı öğrenilmiştir. Rutin hastane sevkleri için Merkezin bahçesinde bir aracın hazır beklediği görülmüştür.

36. Engelli bireylere altı ayda bir genel kontrol, ayda bir tansiyon, boy ve kilo ölçümleri yapılmaktadır. Yapılan incelemelerde kilo takiplerinin düzenli bir biçimde deftere işlendiği görülmüştür. İnceleme esnasında, aşırı kilo kaybı yaşayan iki engelli bireyin bulunduğu görülmüş ve bu kişilerle yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bu engelli bireylerin hastanede yatılı tedavi altına alınmalarının değerlendirmeye alınabileceği Ziyaret Heyetinde bulunan doktor tarafından ifade edilmiştir.

37. Revirde bulunan acil durum çantasının içindeki hemen hemen tüm malzemelerin ve oksijen tüpünün son kullanma tarihlerinin geçmiş olduğu tespit edilmiştir. Revirde görevli sağlık personeline bu durum iletilmiş olup sağlık personeli tarafından bu hususta daha özenli olunacağı ifade edilmiştir.

38. Psiko-sosyal Servis faaliyetlerinin sosyal çalışmacı tarafından gerçekleştirildiği, Merkezde psikolog bulunmadığı bilgisi edinilmiştir. Merkez İdaresi tarafından, engelli bireylere yönelik rehabilitasyon çalışmalarının düzenli olarak bireysel terapi ile sağlandığı, engelli bireylerle yapılan görüşmelere göre ihtiyaçların belirlenerek uygulamaların bu çerçevede gerçekleştirildiği, Merkezde uygulanan psikolojik rehabilitasyon çalışmalarında Sağlık Bakanlığına bağlı toplum ruh sağlığı merkezlerinde ve hastanelerde uygulanan terapi uygulamalarının esas alındığı belirtilmiştir.

Ziyaret heyeti tarafından bireysel terapilerin psikolog tarafından yapılması gerektiği değerlendirilmiştir.

3.4. BESLENME

39. Merkezde üç öğün yemek yapılmaktadır. Engelli bireyler yemeklerini sabah 08.00, 12.00 ve 18.00'de yemektirler. Farklı rahatsızlıkları bulunan engelli bireyler de göz önünde bulundurularak menüde yer alan yemeklerin çeşitliliğine önem verildiği ifade edilmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından öğle yemeği tadılmış olup lezzetinin yerinde ve porsiyonun yeterli olduğu değerlendirilmiştir. Engelli bireylerle yapılan görüşmelerde yemeklerden yana bir şikâyet alınmamıştır. Ayrıca Merkezde çıkan yemeklerin yemek listesinde belirtilen yemeklerle uyumlu olduğu engelli bireylerle yapılan görüşmelerden teyit edilmiştir. Yemek listesi incelendiğinde; farklı besin öğelerine dengeli bir şekilde yer verilerek çeşitliliğin sağlandığı gözlemlenmiştir.

40. Yemekhanenin temiz ve geniş olduğu görülmüştür. Engelli bireylerin yemeklerini yemekhanede yediği, bu şekilde birbirleriyle sosyal etkileşimde de buldukları gözlemlenmiştir.

41. Merkezde görevli diyetisyen veya gıda mühendisi bulunmamaktadır. İl Müdürlüğü'ne bağlı diyetisyenlerin Bakanlığın Gıda Rasyonuna⁷ göre yemek listesini hazırlayarak Merkeze gönderdikleri öğrenilmiştir.

42. Engelli bireylerin içme suyu ihtiyaçlarının, öğünlerin yanında verilen 250 mililitrelik pet şişe sularla giderildiği, ihtiyaç halinde tekrar su temini yapıldığı öğrenilmiştir. Merkezde yeteri kadar pet şişe su stoklarının bulunduğu görülmüştür.

3.5. FAALİYETLER VE GÜNLÜK YAŞAM

43. Merkeze, dışarıdan eşya kabul edilmediği ve engelli bireylerin her türlü ihtiyaçlarının Merkez İdaresi tarafından karşılandığı öğrenilmiştir. Merkezde çok fazla kısıtlayıcı önlem bulunmadığı, açık havadan yararlanmak isteyen engelli bireylerin istedikleri zaman bahçeye veya odalarının balkonlarına çıkabildikleri belirtilmiştir. Ziyaret esnasında da bahçede pek çok engelli bireyin zaman geçirdiği görülmüştür. Bahçenin engelli bireylerin zaman geçirmesi ve sosyalleşmesi için yeterli genişlikte olduğu gözlemlenmiştir.

44. Bakıcı personelle beraber engelli bireylerin taş dökümü, vadi yürüyüşleri, piknik, keçe yapımı, ahşap boyama, kahvaltı programları, alışveriş yapma gibi etkinlikler gerçekleştirdikleri öğrenilmiştir. Merkez binasının içinde ve bahçede, engelli bireylerin sosyal faaliyetlerde bulunabilmeleri için uygun yer ve gerekli malzemenin olduğu gözlemlenmiştir.

⁷ Rasyon: 24 saatlik bir periyot için besin maddeleri ve enerji gereksinimini sağlayan toplam besin miktarı.

45. Bunun yanında; Merkezde okuma ve yazma kursu, Arapça kursu, mum ve taş dökümü kursu verildiği ve bu kurslara katılımın talep doğrultusunda gerçekleştirildiği öğrenilmiştir. Ziyaret esnasında da bazı kursların faaliyette olduğu öğrenilmiş, engelli bireylerin ilgiyle bu kursları takip ettiği ve bu kurslardan kişisel gelişimleri adına istifade ettikleri görülmüştür.

46. Engelli bireylerin kişisel bakımlarının bakıcı personel tarafından gerçekleştirildiği ve haftada iki kez yıkandıkları öğrenilmiştir. Engelli bireylerle yapılan görüşmelerde de genel vücut temizliklerinin, el ve ayak bakımlarının düzgün bir şekilde yapıldığı gözlenmiştir.

3.6. DIŞ DÜNYAYLA İLETİŞİM, ZİYARET VE AİLELERLE ETKİLEŞİM

47. Engelli bireylerin; Merkez İdaresi tarafından uygun görülmesi halinde aileleri tarafından ziyaret edilebildikleri öğrenilmiştir. Merkezin sabit hattı aracılığıyla engelli bireylerin aileleri ile görüşebildikleri öğrenilmiştir. Bunun yanında Merkezde bulunan cep telefonu sayesinde görüntülü görüşmelerin de gerçekleştirilebildiği belirtilmiştir. Engelli bireyler ile yapılan görüşmelerde; aileleri ile görüşmeleri konusunda esnek davranıldığı, herhangi bir zorlukla karşılaşmadıkları belirtilmiştir.

48. Merkezde, engelli bireylerin ve İdarenin avukat talep etmelerini gerektirecek bir durum yaşanmadığı, ihtiyaç halinde ise Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü'nden avukat talep edilebileceği öğrenilmiştir.

4. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

4.1. DEĞERLENDİRME

49. Merkez İdaresi, Ziyaret Heyeti ile iş birliği içinde hareket etmiş, Merkezdeki bina ve eklentilerin tümüne erişim sağlanmasında ve Merkezde kalanlarla personel olmadan görüşme yapılmasında azami kolaylık sağlamış; bilgi ve belgelerin paylaşılmasında olumlu bir tutum içerisinde olmuştur.

4.2. TAVSİYELER

4.2.1 MERKEZ İDARESİNE YÖNELİK TAVSİYELER

50. Güvenlik kameralarının düzenli olarak bakımlarının yapılması, arızalı olanların tamir edilmesi,

51. Merkez bahçesinin arka tarafında bulunan kapının, engelli bireylerin izinsiz çıkışlarının önlenmesi adına kilitli tutulması veya engelli bireylerin bahçe dışına refakatçi eşliğinde çıkmalarına izin verilmesi,

52. Gerek idare tarafından verilen, merkezde barındırılan engellilerden 4'ünün saldırgan tutum ve davranışlarda bulunma ihtimallerinden dolayı tek kişilik odada barındırıldığı bilgisi ve gerek ilerinde merkezde barındırılacak engelli bireylerin de ihtiyaç duyma ihtimali doğrultusunda Merkezde sakinleşme ve kontrol odası oluşturulması⁸,

53. Sağlık dosyalarının düzenli bir biçimde tutulmasına özen gösterilmesi,

54. Revirde acil yardım çantasında bulunan malzemelerin ve oksijen tüpünün son kullanma tarihlerinin düzenli olarak kontrol edilmesi ve son kullanma tarihi geçmiş malzemelerin bertaraf edilmesi⁹,

55. Aşırı kilo kaybı gibi sağlıksız vücut değişimleri durumlarında engelli bireylerin hastanede yatılı tedavi almalarına yönelik çalışmaların yapılması, hususları tavsiye edilmektedir.

4.2.2. NEVŞEHİR AİLE VE SOSYAL HİZMETLER İL MÜDÜRLÜĞÜNE YÖNELİK TAVSİYELER

56. Merkezde engelli bireylere yönelik rehabilitasyon hizmetlerinin niteliğinin artırılması için eğitim ve sağlık alanında konunun uzmanı meslek personeli tahsis edilmesi¹⁰,

⁸ Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü Özürlülerin Bakımı, Rehabilitasyonu ve Aile Danışmanlığı Hizmetlerine Dair Yönetmelik, m. 6.

⁹ 25/1/2017 tarihli ve 29959 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Tıbbi Atıkların Kontrolü Yönetmeliği'nin "Tıbbi Atıkların Ayrılması ve Toplanması" başlıklı 10'uncu maddesinin birinci fıkrası şöyledir: "Tıbbi atıklar, başta doktor, hemşire, ebe, veteriner, diş hekimi, laboratuvar teknik elemanı olmak üzere ilgili sağlık personeli tarafından oluşumları sırasında kaynağında diğer atıklar ile karıştırılmadan ayrı olarak biriktirilir. Toplama ekipmanı, atığın niteliğine uygun ve atığın olduğu kaynağa en yakın noktada bulundurulur. Tıbbi atıklar hiçbir suretle belediye atıkları, ambalaj atıkları, tehlikeli atıklar ve benzeri diğer atıklar ile karıştırılamaz."

¹⁰ Bakıma Muhtaç Özürlülere Yönelik Resmi Kurum ve Kuruluşları Bakım Merkezleri Yönetmeliği'nin "Merkezde çalışacak personelin görev, yetki ve sorumlulukları" başlıklı 25'inci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi şöyledir: "Mesleki personel, mesleği ile ilgili yetki ve sorumlulukları uhdesinde bulunmakla birlikte bu Yönetmeliğin 28 inci maddesinin (b) bendinde belirtilen hizmetleri yürütür. Ayrıca bakıcı personelin hizmetlerini yönlendirir.". Yönetmeliğin "Bakım hizmetlerinin kapsamı" başlıklı 28'inci maddesinin ikinci fıkrasının (b) bendi şöyledir: "Psiko-sosyal destek hizmetleri;

1) Bakıma muhtaç özürlü ailesinin, özürlüyü ve özür durumunu kabullenmesine, bilgilendirilmesine yönelik kişisel veya grup çalışması yöntemiyle verilecek hizmetleri,

2) Bakıma muhtaç özürlünün özürlü, mevcut durumunu ve yerleştirildiği ortamı kabullenmesine, bilgilendirilmesine ve gelişim alanlarında desteklenmesine yönelik kişisel ve grup çalışması yöntemiyle verilecek hizmetleri,

3) Özürlü ve ailesinin sosyal hakları ve mevcut kaynakların kullanılmasına yönelik kişisel ve grup çalışması yöntemiyle verilecek hizmetleri,

4) Özürlünün bağımsız yaşama, sosyal hayata uyumuna ve katılımına yönelik sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif etkinlikler ile düzenlenecek bu tür etkinliklere katılabilmesi için refakat hizmetleri,

5) Özürlünün terk edilme, ret edilme, özür durumunu kabullenememe, ümitsizlik, intihar etme, yalnızlık, sevgisizlik gibi olumsuz duygulardan kurtarılmasına ve depresyon ve stres gibi durumların yaşanmasının engellenmesine yönelik kişisel veya grup çalışması yöntemiyle verilecek hizmetleri, gibi psiko sosyal destek hizmetlerini içerir."

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

57. Merkezde psiko-sosyal serviste görev yapmak üzere bir psikolog görevlendirilmesi, hususları tavsiye edilmektedir.



2022 YILINDA GERİ GÖNDERME MERKEZLERİNE GERÇEKLEŞTİRİLEN ZİYARETLER

- 1) GAZİNANTEP GERİ GÖNDERME MERKEZİ TAKİP ZİYARETİ RAPORU
- 2) PEHLİVANKÖY GERİ GÖNDERME MERKEZİ ZİYARETİ RAPORU
- 3) İĞDIR GERİ GÖNDERME MERKEZİ ZİYARETİ RAPORU
- 4) İSTANBUL TUZLA GERİ GÖNDERME MERKEZİ ZİYARETİ RAPORU
- 5) AYDIN GERİ GÖNDERME MERKEZİ ZİYARETİ RAPORU
- 6) İZMİR HARMANDALI GERİ GÖNDERME MERKEZİ ZİYARETİ RAPORU



TIHEK

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU

GAZİANTEP GERİ GÖNDERME MERKEZİ TAKİP ZİYARETİ RAPORU

2023/04

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

KISALTMALAR

AiÖK (CPT)	Avrupa İşkence ve İnsanlık Dışı veya Aşağılayıcı Muamele ya da Cezayı Önleme Komitesi
AMATEM	Alkol ve Uyuşturucu Madde Bağımlıları Tedavi ve Araştırma Merkezi
COVID-19	Yeni Korona Virüs Hastalığı
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
para.	Paragraf
s.	Sayfa
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması
YTS	Yabancı Terörist Savaşçı Şüphelisi
YUKK	Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu

1. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 6701 sayılı Kanun ile; *“insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek”* üzere kurulmuştur.

2. Türkiye, 14.09.2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol’ü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT’in 1’inci maddesine göre Protokolün amacı: *“Bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır.”*

3. 6701 sayılı Kanun’un 9/1-ı hükmü uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun’un 2/1-k bendine göre UÖM: *“İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi”* ifade etmektedir.

4. Kişilerin özgürlüğünden yoksun bırakıldığı yerlerden birisi olan geri gönderme merkezleri dayanağını 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’ndan (YUKK) almaktadır. YUKK’un 58’inci maddesine göre; *“(1) İdari gözetime alınan yabancılar, geri gönderme merkezlerinde tutulurlar. (2) Geri gönderme merkezleri Bakanlık tarafından işletilir. Bakanlık, kamu kurum ve kuruluşları, Türkiye Kızılay Derneği veya kamu yararına çalışan derneklerden göç alanında uzmanlığı bulunanlarla protokol yaparak bu merkezleri işlettirebilir. (3) Geri gönderme merkezlerinin kurulması, yönetimi, işletilmesi, devri, denetimi ve sınır dışı edilmek amacıyla idari gözetimde bulunan yabancıların geri gönderme merkezlerine nakil işlemleriyle ilgili usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir.”*

5. 22.04.2014 tarihli ve 28980 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe giren Kabul ve Barınma Merkezleri ile Geri Gönderme Merkezlerinin Kurulması, Yönetimi, İşletilmesi, İşletirilmesi ve Denetimi Hakkında Yönetmelik’in 3/1-ç bendine göre; *“Geri gönderme merkezi: İdari gözetim altına alınan yabancıların barındırılmaları ve kontrol altında tutulmaları amacıyla kurulan ve doğrudan işletilen veya kamu kurum ve kuruluşlarıyla, Türkiye Kızılay Derneği veya*

kamu yararına çalışan derneklerden göç alanında uzmanlığı bulunanlarla protokol yapılarak işlettirilen merkezleri” ifade eder.

6. Anılan görevin icrası kapsamında 04.08.2022 tarihinde Gaziantep Geri Gönderme Merkezine¹ habersiz bir takip ziyareti gerçekleştirilmiştir. Ziyaret Heyetinde; İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı... ile bir doktor ve bir psikolog yer almıştır.

7. Ziyaret, Merkez Müdürü ve Düzensiz Göç Çalışma Grup Başkanı ile yapılan ön görüşmeyle başlamıştır. Görüşmede, TİHEK'in ulusal önleme mekanizması kapsamındaki görev ve yetkileri, ziyaretin amacı ve yöntemi hakkında kısaca bilgilendirme yapılmış; İdareden Merkezin işleyişi, mevcut durumu, personel ve Merkezde barındırılan yabancılar hakkında bilgi alınmıştır. Ön görüşmenin ardından sağlık servisi, spor salonu, avukat görüşme odaları, kütüphane, derslikler, oyun alanı, yemekhane ve diğer ortak alanlar yerinde incelenmiş, görevli personelle görüşülerek ilgili kayıt ve dosyalar kontrol edilmiştir. Daha sonra farklı uyruk, cinsiyet ve yaş grubundan olan yabancılar ile yabancıların odalarında ve uluslararası koruma bürosu mülakat odasında Merkez personeli bulunmaksızın özel görüşmeler yapılmıştır. Görüşme gerçekleştirilen yabancılar, TİHEK ve ulusal önleme mekanizması görevi hakkında genel bilgiler verilmiş; ziyaretin amacı, kapsamı ve kişisel verilerin gizliliği korunarak ziyaret neticesinde bir rapor hazırlanacağı açıklanmıştır. Ziyaretin ilk bölümü, Merkez İdaresi ile yapılan son görüşme ile tamamlanmış, bu görüşmede ziyarete ilişkin edinilen gözlem ve tespitler ile işkence ve kötü muamele iddiaları İdareye iletilmiştir. Ziyaret Heyetince gece vakti Merkeze ikinci defa gelinerek işkence ve kötü muamele iddiasında bulunan yabancılar misilleme yapıp yapılmadığı kontrol edilmiş, akabinde ziyaretin ilk bölümünde görüşülmeyen yabancılar içinden farklı gruplarla görüşülerek kötü muamele iddiası olup olmadığı araştırılmış, misilleme ve farklı kötü muamele iddiası tespit edilmemesi üzerine ziyaret sonlandırılmıştır. Merkezdeki bina ve eklentilerin tümüne erişimin sağlanmasında, yabancılarla görüşülmesinde, bilgi, belge ve kamera görüntülerinin paylaşılmasında Merkez İdaresi, Ziyaret Heyeti ile iş birliği içinde hareket etmiştir.

8. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 19.07.2022 tarihli ve 2022/488 sayılı Kararı ile Başkanlık Makamınının 29.07.2022 tarihli ve 12263 sayılı oluruna istinaden Gaziantep Geri Gönderme Merkezine 04.08.2022 tarihinde gerçekleştirilen ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

¹ Bundan sonra kısaca Merkez olarak ifade edilecektir.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

2. GENEL BİLGİLER

2.1. MERKEZE İLİŞKİN GENEL BİLGİLER

9. Merkez 2015 yılında, 17.258 metrekare açık alan üzerine 4417 metrekare kapalı alan olarak inşa edilmiş, 04.05.2016 tarihinde faaliyete geçmiştir.²

10. Merkez 750 kişi kalacak şekilde inşa edilmiş olup merkezin artırılmış kapasitesi ise 850 kişidir.

11. İki bloktan oluşan Merkezde, idari kısım ve yabancıların yaşam alanları ayrı bölümlerde yer almaktadır. Yabancıların barındırıldığı toplam 123 oda mevcuttur. Ortalama büyüklüğü 24 metrekare olan ve 6 kişi kalacak şekilde oluşturulan odaların hepsinde bir banyo ve tuvalet bulunmaktadır.

12. Merkezde 1 konferans salonu, 1 kantin, 1 kütüphane, 1 avukat bekleme odası, 9 avukat görüşme odası, 3 yemekhane, 2 kuaför salonu, 5 derslik, 1 anaokulu, 1 mescit, bloklar arası havalandırma alanı ve biri kapalı biri açık olmak üzere 2 spor salonu bulunmaktadır. Ayrıca her katta televizyon odası ve sigara içme odası yer almaktadır.

13. Merkezde engelli bireyler için özel olarak hazırlanmış 3 engelli odası ile engelli rampası, tekerlekli sandalye, asansör, koltuk değneği ve her katta engelli tuvaleti bulunmaktadır.

14. Elektrik kesintilerine karşı bahçede müstakil bir jeneratör binası bulunmaktadır.

2.2. MERKEZ PERSONELİ

15. Merkezde 227 personel görev yapmaktadır. Personelin unvan ve sayı dağılımı aşağıdaki gibidir:

ÜNVAN	ERKEK PERSONEL	KADIN PERSONEL
Merkez Müdürü	1	-
İl Göç Uzmanı	5	-
İl Göç Uzman Yardımcısı	2	-
Sosyal Çalışmacı	-	1
Memur	-	1
Doktor	2	-
Hemşire	3	2
Tercüman	8	1
Psikolog	1	1
Polis	4	-

² Merkez, 2008 yılında Kabul ve Barınma Merkezi olarak tasarlanırsa da yaşanan yoğun göç ve kitlesel akın hareketleri neticesinde oluşan ihtiyacı karşılamak adına Geri Gönderme Merkezi olarak faaliyete geçmiştir.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

Güvenlik Görevlisi	109	23
Usta Öğretici	3	3
Teknik Personel	6	-
Büro Personeli	7	1
Gıda Mühendisi	-	1
Temizlik Görevlisi	32	5
Şoför	5	-
TOPLAM	188	39
GENEL TOPLAM	227	

16. Personelin; 2'si yüksek lisans, 31'i lisans, 16'sı ön lisans, 4'ü PMYO³, 117'si lise, 41'i ortaokul, 15'i ilkokul mezunudur.

17. Merkezde toplam 9 tercüman bulunmaktadır. Tercümanların 8'i Arapça, 1'i Urduca, İngilizce ve Farsça tercümanlık yapmaktadır.

18. Merkezde görevli personele; insan hakları, mağdur tespit süreci, dezavantajlı gruplarla çalışma, uluslararası koruma başvuru işlemleri, sınır dışı işlemleri gibi konularda belirli aralıklarla hizmet içi eğitimler verilmektedir.

19. Alınan eğitimler arasında; *"İnsan Hakları ve Geri Gönderme Merkezi Yönetimi Eğitimi, Hassas Göçmenlere Yardım Eğitimi, Özel İhtiyaç Sahiplerinin Ulusal Mevzuat Kapsamındaki Hakları ve Bu Kişilere Yönelik Hizmetler Eğitimi, Psiko-sosyal Destek Eğitimi, Uluslararası Mülteci Hukuku İlkeleri ve Uluslararası Koruma Prosedürleri Eğitimi, Menşe Ülke Bilgisi Eğitimi, İkincil Travma Eğitimi, Görüşme Teknikleri Eğitimi, Tercüman Eğitimi, İlkyardım Eğitimi, Kriz Yönetimi Eğitimi, Adli Yardım Odak Grup Görüşmeleri Eğitimi"* yer almaktadır. Birleşmiş Milletlerin İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı, Aşağılayıcı Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi İçin El Kılavuzu'nun (İstanbul Protokolü) alınan eğitimlerin kapsamında olmadığı görülmüştür.

2.3. MERKEZDE KALAN ÖZGÜRLÜĞÜNDEN MAHRUM BIRAKILANLAR

20. Merkezde ziyaret tarihi itibarıyla 812 yabancı bulunmaktadır. Bu yabancıların 19'u çocuk, 26'sı kadın, 767'si erkek, 8'i engelli, 2'si altmış beş yaş üstüdür.⁴ Emziren 4 kadın bulunmakta, hamile kadın ve refakatsiz çocuk ise bulunmamaktadır.

21. Merkezde Yabancı Terörist Savaşçı (YTS) şüphelisi 168 yabancı bulunmaktadır.

³ PMYO: Polis Meslek Yüksek Okulu

⁴ Merkezdeki çocukların 11'i erkek, 8'i kız çocuk, engelli bireylerin beşi fiziksel, biri görme, biri işitme engelli, 65 yaş üstü yabancılardan biri ise diyabet ve tansiyon hastasıdır.

22. Ziyaret tarihinde Merkezde; Afganistan, Angola, Avustralya, Azerbaycan, Bangladeş, Cezayir, Cibuti, Eritre, Ermenistan, Etiyopya, Fas, Fildişi Sahili, Filistin, Gambiya, Gine, Gine-Bissau, Güney Afrika, Gürcistan, Irak, İran, Kamerun, Katar, Kırgızistan, Kongo, Demokratik Kongo, Lübnan, Mali, Moğolistan, Moritanya, Nijerya, Norveç, Orta Afrika, Özbekistan, Rusya, Senegal, Suriye, Tanzanya, Tunus ve Ürdün olmak üzere 39 farklı uyruktan yabancı kalmaktadır.

23. Merkeze fiziki görünümü ile beyan ettiği yaşı uyumlu olmayan bir yabancı geldiğinde mevzuat⁵ gereğince kemik yaşı tayini için teste gönderildiği, kişi 18 yaşından büyük çıkarsa Merkeze kabulünün yapıldığı, 18 yaşından küçük çıkarsa Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İl Müdürlüğüne teslim edildiği belirtilmiştir.

24. Yabancıların Merkezde kalış süresi, Merkezde tutulma sebebine göre değişmekle birlikte ortalama 17 gündür. Çocukların kalış süresi 13 ile 240 gün arasında, emziren kadınların kalış süresi 14 ile 134 gün arasında değişebilmektedir. Merkezde ziyaret tarihinde 6 aydan fazla süredir kalan yabancı sayısı 87'dir.

25. İdari gözetim altına alınan yabancıların YUKK'un 57'nci⁶ maddesi gereğince Merkezde en fazla 12 ay kalabildiği, 12 ay sonunda idari gözetimin sonlandırıldığı, yabancıya idari gözetime alternatif tedbirler⁷ uygulanarak Merkezden çıkışının sağlandığı, bu süre içinde yabancı hakkında sınır dışı kararı alınırsa ya da yabancı gönüllü geri dönüşü kabul ederse Merkezden daha erken ayrılabilirdiği belirtilmiştir.

26. Son bir yıl içinde 2785 yabancı hakkında sınır dışı kararı alınmış, 997 yabancı gönüllü geri dönüş kapsamında ülkelerine gönderilmiş, 105 yabancı ile insan ticareti mülakatı gerçekleştirilmiş ve 6 yabancı insan ticareti mağduru olarak tespit edilmiştir.

⁵ 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu madde 66/1: "Uluslararası koruma başvurusunda bulunan refakatsiz çocuklar hakkında aşağıdaki hükümler uygulanır: a) Refakatsiz çocuklarla ilgili tüm işlemlerde çocuğun yüksek yararının gözetilmesi esastır. Başvuru alındığı andan itibaren, haklarında 3/7/2005 tarihli ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu hükümleri uygulanır. b) Fiziki görünümü ile beyan ettiği yaşı uyumlu görülmeyen yabancıların Bakanlıkça sağlık kuruluşlarında yaş tespiti yaptırılarak on sekiz yaşından küçük olduğu tespit edilenler, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı il müdürlüklerine teslim edilir."

⁶ 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu madde 57/3: "Geri gönderme merkezlerindeki idari gözetim süresi altı ayı geçemez. Ancak bu süre, sınır dışı etme işlemlerinin yabancıнын iş birliği yapmaması veya ülkesiyle ilgili doğru bilgi ya da belgeleri vermemesi nedeniyle tamamlanamaması hâlinde, en fazla altı ay daha uzatılabilir."

⁷ 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu madde 57/A/1: "57 nci maddenin ikinci fıkrasında sayılan yabancılara ya da idari gözetimi sonlandırılan yabancılara aşağıdaki idari gözetime alternatif yükümlülükler getirilebilir: a) Belirli adreste ikamet etme b) Bildirimde bulunma c) Aile temelli geri dönüş ç) Geri dönüş danışmanlığı d) Kamu yararına hizmetlerde gönüllülük esasıyla görev alma e) Teminat f) Elektronik izleme (2) Yabancıya birinci fıkradaki yükümlülüklerden bir ya da birkaçının getirilmesi durumunda, bu süre yirmi dört ayı geçemez."

3. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

3.1. MERKEZE KABUL, YERLEŞTİRME VE BİLGİLENDİRME PROSEDÜRLERİ

27. Merkeze kabul aşamasında öncelikle yabancıların üst arama işlemi, genel kolluk refakatinde, özel güvenlik görevlileri tarafından gerçekleştirilmekte ve işlem üst arama tutanağına bağlanmaktadır. Arama işlemi, yabancıların cinsiyeti dikkate alınarak kadın ya da erkek güvenlik görevlilerince Merkezin kabul bölümünde yapılmakta, burada 3 adet arama kabini bulunmaktadır. Üst aramasının ardından, yabancıların üzerinden çıkan para, kıymetli eşya ve Merkeze sokulması yasak olan eşyalar, tutanak ile tespit edilerek emanet odalarına alınmakta, burada kilitli çelik kasalarda saklanmaktadır. İdare tarafından yabancıların, Merkezde kaldıkları süre boyunca ihtiyaçları oldukça emanet odasındaki paralarını alabildikleri, Merkeze çıkış yapacakları zaman da bir form doldurulduktan sonra emanete alınan eşyalarını geri aldıkları ifade edilmiştir.

28. Üst arama ve emanete alma işlemlerinin ardından yabancıların ilk olarak sınır dışı ya da idari gözetim kararı, geri gönderme ve gönüllü geri dönüş prosedürü ile Merkeze kaldıkları süre boyunca sahip oldukları haklar ve uymaları gereken kurallar hakkında tercüman eşliğinde bilgi verilmektedir. Akabinde yabancıların adı, soyadı, uyuşu, doğum tarihi, anne-baba adı gibi temel bilgileri alınmakta, daha sonra fotoğrafları çekilerek yabancıya ilişkin tüm kayıtlar Göç Kayıt Sistemi (GöçNet) üzerinde birleştirilmektedir.

29. Merkeze kabul işlemleri tamamlanan yabancıların; cinsiyet, engellilik, sağlık durumu, aile birliğı, uyruk gibi faktörler ve Psiko-sosyal Destek Biriminin değerlendirmeleri dikkate alınarak odalarına yerleştirildikleri ifade edilmiş, Merkezin fiziki imkânları dâhilinde kadınlar, erkekler, aileler, engelliler, bulaşıcı hastalığı olanlar ile güvenlik açısından riskli olduğu değerlendirilen kişilere ayrı bölümler tahsis edildiğı belirtilmiştir. Katlar ve oda listeleri incelendiğinde Merkeze iki kadın YTS şüphelilerine, bir kadın ailelere tahsis edildiğı, kadınlar, çocuklar ve ailelerin, aile katındaki odalara yerleştirildikleri görülmüştür.

30. İncelenen kayıtlardan, yabancıların Merkeze kabulünden çıkış anlarına kadar yapılan her işlemin tercüman eşliğinde yabancıya anlatıldığı ve tutanak altına alındığı anlaşılmıştır.

31. Merkeze çeşitli noktalarda Arapça, Urduca, Rusça, İngilizce, Türkçe dillerinde Merkez kuralları, verilen hizmetler, uluslararası koruma başvurusu ve sınır dışı işlemlerine ilişkin bilgilendirici broşürlerin yer aldığı, Merkeze uyulması gereken kurallar ve yasaklı eşyalar listesine dair bilgilendirme içeren Arapça, Farsça, İngilizce, Türkçe, Rusça, Urduca afişlerin asılı olduğu görülmüştür.

3.2. YÖNETİM, PERSONELİN TUTUMU, DİSİPLİN VE ŞİKÂYET PROSEDÜRLERİ

32. Afganistan, Azerbaycan, Cezayir, Filistin, Fransa, Irak, Kamerun, Katar, Kırgızistan, Lübnan, Özbekistan, Rusya, Suriye, Ürdün olmak üzere toplam 14 farklı uyruktan ve farklı yaş gruplarından kadın, erkek, çocuk ve YTS şüphelileri ile görüşülmüştür. Yapılan görüşmelerde yabancıların çoğu personelin kendilerine karşı olan tutum ve davranışlarından memnun olduklarını belirtmiş, yabancılardan beşi ise bir güvenlik görevlisinin kendilerine fiziksel şiddet uygulayarak kötü muamelede bulunduğunu iddia etmiştir. İddialar üzerine yabancılarla daha detaylı bireysel görüşmeler yapılmış, geçmişe dönük güvenlik kamerası kayıtları incelenerek kötü muameleyle dair görüntüler tespit edilmiş ardından durum tutanak altına alınmıştır.

33. Ziyaret Heyeti, kötü muamele iddiasında bulunan yabancılara misilleme yapılması ihtimaline karşı gece vakti Merkeze tekrar gitmiştir. Bloklar arası havalandırma alanında bulunan yabancılarla görüşülmüş, misilleme ve kötü muameleyle dair herhangi bir şikâyet ya da iddialarının olmadığı anlaşılmıştır.

34. Kötü muamele iddiaları kapsamında, Gaziantep Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulmuş⁸, misilleme riskine karşı ziyaret sırasında görüşülen ve kötü muamele iddiasında bulunan yabancıların akıbeti ve idari soruşturma başlatılan personelin durumu resmi yazışma ve diğer yollarla takip edilmiştir. Bu kapsamda; bir yabancıнын idari gözetim kararının devam ettiği, ikisinin imza yükümlülüğü verilerek idari gözetiminin sonlandırıldığı, ikisinin ülkelerine gönüllü geri dönüş yaptığı, haklarında disiplin soruşturması başlatılan 1 güvenlik görevlisinin iş akdinin feshedildiği, 2 güvenlik görevlisinin disiplin cezası ile cezalandırıldığı, konuya ilişkin adli soruşturmanın ise devam ettiği bilgisi edinilmiştir.

35. Bazı haber sitelerinde yer alan yabancılara zorla gönüllü geri dönüş formu imzalatıldığı iddiaları ile ilgili olarak gönüllü geri dönüşe dair kayıtlar incelenmiş; gönüllü geri dönüş sürecine dair bilgilendirmenin tercüman eşliğinde yapıldığı, YTS şüphelilerinde ayrıca kendi rızalarıyla geri dönmek istediklerine dair görüntü kayıtlarının alındığı tespit edilmiştir.

36. Ziyaret sırasında gönüllü geri dönüş kapsamında ülkelere geri dönmek üzere 4 yabancıнын jandarmaya teslim edildiği görülmüş, yabancılarla görevli personel olmadan özel bir görüşme gerçekleştirilmiştir. Yapılan görüşmede yabancılar; Suriye uyruklu olduklarını, kendi istekleri ile ülkelere geri döndüklerini, görevlilerin süreç hakkında kendilerini bilgilendirdiğini ve herhangi bir zorlama ya da baskı ile karşılaşmadıklarını ifade etmişlerdir.

⁸ 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 18'inci maddesinin beşinci fıkrası ve Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 101'inci maddesi kapsamında, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 09.08.2022 tarih ve 2022/537 sayılı kararı ile tespit edilen kötü muamele hakkında Kurumumuz tarafından Gaziantep Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulmuştur.

37. Katlarda ve ortak alanlarda dilek ve şikâyet kutuları olduğu görülmüştür. Farklı dillerde yazılan talep ve şikâyetlerin Merkez tercümanlarınca Türkçe'ye çevrildikten sonra İdare tarafından değerlendirmeye alındığı, ardından yabancıya olumlu ya da olumsuz bir dönüş yapıldığı, İdari personel tarafından periyodik olarak kat ziyaretleri yapıldığı, bu ziyaretler sırasında barınanlar tarafından sözlü olarak aktarılan talep ve şikâyetlerin değerlendirmeye alındığı aktarılmıştır. Ayrıca Merkezdeki yabancıların, 157 telefon numaralı Yabancılar İletişim Merkezini (YİMER)⁹ arayarak da şikâyet ve taleplerini iletebildikleri belirtilmiştir.

38. Yabancılarla ilişkin mevzuatta bir disiplin prosedürü düzenlemesinin bulunmadığı, Göç İdaresi Başkanlığının, idari gözetim altında bulunan yabancıların disiplin süreci hakkında mevzuat çalışması yapmakta olduğu, Merkezde disiplin ve güvenlik açısından sorun yaratan yabancılar olduğunda, durumun gereğine göre kişinin ilgi odasına¹⁰ alınması, oda değişikliği yapılması ve psikolog ya da psikiyatri uzmanı ile görüşmesi gibi yöntemlerin uygulandığı aktarılmıştır.

39. Gaziantep İl Göç İdaresi Müdürlüğü tarafından görevlendirilen il göç uzmanlarının Merkeze, mesai saatleri dışında habersiz iç denetimler yaptığı, bu denetimlerde özel durumu olan barınanların takibinin yapıp yapılmadığı, görevli personelin görev yerinde bulunup bulunmadığı, kayıtların usulüne uygun tutulup tutulmadığı gibi hususların kontrol edildiği belirtilmiştir. Yapılan iç denetimler sonrası 6 personel hakkında disiplin soruşturması başlatıldığı, 2 personele disiplin cezası verildiği bilgisi edinilmiştir.

3.3. FİZİKSEL KOŞULLAR

40. Merkezde ısınma, doğalgaz ile sağlanmaktadır. Odalarda ve koridorlarda yeterli büyüklükte ve sayıda kalorifer peteği bulunduğu görülmüştür. Ziyaret tarihinde idari kısımda klima bulunduğu ve bu alanın serin olduğu ancak barınanların odalarının ve koridorların çok sıcak olduğu tespit edilmiştir. Yapılan görüşmelerde özellikle yaz aylarında, barınanların ve personelin sıcaklık sebebiyle zorluk yaşadığı öğrenilmiştir. İdareye bu konu iletildiğinde klima sistemi kurulması için yaklaşık maliyet çalışmasının tamamlandığı, ödenek ve ihale izni için Göç İdaresi Başkanlığına resmi yazı yazıldığı ifade edilmiştir.

41. Merkeze kabul işlemleri tamamlanan her yabancıya, mevsim şartlarına uygun olarak battaniye, nevresim, yastık vb. malzemelerin verildiği bilgisi edinilmiştir. Odalar incelendiğinde

⁹ YİMER; Göç İdaresi Başkanlığı bünyesinde, yabancıların vize, ikamet izni, uluslararası koruma, geçici koruma gibi sorularına cevap veren, insan ticareti mağdurlarının tespitine ve göçmen kaçakçılığı mağduru yabancıların, denizde kurtarıma operasyonlarına yönelik de bir ihbar hattı işlevi gören; Türkçe, İngilizce, Arapça, Farsça, Peştuca, Rusça ve Almanca dillerinde 7 gün 24 saat hizmet veren bir acil iletişim hattıdır.

¹⁰ İlgi odası, öfke veya kriz anları geçene kadar yabancıların kısa süreli olarak tutulduğu, kendilerine zarar vermelerini önlemek için süngerli materyalle kaplı olan odalardır.

her yabancı için bir yatak, dolap, yastık, çarşaf ve mevsime uygun örtünme eşyası olduğu görülmüştür. Ayrıca Kızılay ve Uluslararası Göç Örgütü (IOM) tarafından Merkeze belirli aralıklarla kıyafet yardımı yapıldığı, gelen kıyafetlerin ihtiyacı olan yabancılara teslim edildiği belirtilmiştir.

42. Aydınlatma, ortak alanlarda floresan lambalar, odalarda ise LED lambalar ile sağlanmaktadır.

43. Barınanların odalarına pencerelerden yeterli temiz hava ve doğal ışığın girdiği, doğal ışığın ve yapay aydınlatmanın kitap okumak için uygun düzeyde olduğu görülmüştür. Pencereler haricinde havalandırma, otomasyon sistemine bağlı havalandırma mekanizması ile sağlanmaktadır.

44. Ortak kullanım alanları ve barınanların odalarının, Merkez temizlik personeline düzenli olarak temizlendiği, temizliğin görevli personel tarafından haftalık temizlik çizelgesi ile takibinin sağlandığı aktarılmıştır. Odasını kendi temizlemek isteyen yabancı olduğunda gerekli temizlik malzemesinin temin edildiği belirtilmiştir. Katların ve ortak alanların genel olarak temiz ve bakımlı olduğu görülmüş ancak ortak kullanım alanlarındaki tuvaletlerin temizliğinin yeterli olmadığı gözlemlenmiştir.

45. Psiko-sosyal Destek Birimi Faaliyet Alanında 1 erkek kuaförü ve 1 kadın kuaförü bulunmaktadır. Ziyaret sırasında erkek kuaföründe tıraş olan yabancılar olduğu, kadın kuaförünün ise kapalı olduğu görülmüştür. İdare tarafından, hafta içi her gün 08.00-17.00 saatleri arasında erkek kuaförünün hizmet verdiği, kalabalıklaşmayı önlemek adına her kadın programda belirlenen günde kuaföre geldiği, kadın kuaförünün ise önceden açık olduğu ancak kadınların talep etmemesi sebebiyle artık aktif olmadığı aktarılmıştır. Görüşme yapılan erkekler ihtiyaçları olduğunda kuaföre gittiklerini, kadınlar ise ihtiyaç duymadıklarını ve kuaföre gitmeyi tercih etmediklerini ifade etmişlerdir.

46. Merkezde 24 saat sıcak su imkânı bulunmaktadır. Yabancılarla yapılan görüşmelerde, sıcak suya erişimde bir sorun yaşanmadığı ancak soğuk suya erişimde sorun yaşandığı belirtilmiştir. Odalarda ve katların girişinde bulunan çeşmeler kontrol edildiğinde soğuk su vanasından ılık su geldiği, soğuk su akmadığı tespit edilmiştir. Konuyla ilgili İdare ile yapılan görüşmede çeşmeden gelen suyun, büyük su tankerlerinde depolandığı, özellikle yaz aylarında depolanmış suyun yüksek hava sıcaklığı sebebiyle ısındığı ve çeşmeden ılık aktığı öğrenilmiştir.

47. Merkezde bir çamaşırhane bulunmaktadır. Burada 3 adet sanayi tipi çamaşır makinesi, 2 adet sanayi tipi kurutma makinesi, 1 adet ütü ve katlama makinesi ile 1 adet dikiş makinesi yer almaktadır. Ayrıca her katta çamaşır makinesi bulunmaktadır. Yabancılar ücretsiz olarak çamaşır yıkama ve kurutma hizmetinden faydalanabilmektedir. Katlardaki çamaşır makinelerini

kullanmak ya da elde çamaşır yıkamak isteyen olursa İdare tarafından ücretsiz olarak deterjan temin edildiği bilgisi edinilmiştir.

48. Görüşülen yabancıların çoğu, katlarındaki çamaşır makinesini kullanabildiklerini belirtmiş, bazı yabancılar ise katlarındaki çamaşır makinesinin bozuk olduğunu ve tamir edilmesini istediklerini iletilmişlerdir. Konuyla ilgili İdare ile yapılan görüşmede makinelerin sık sık bozulduğu ve tamire gönderildiği ancak makinelerin tamirden dönmesi uzun sürdüğü için bazı katlarda tamir süresi boyunca çamaşır makinesinin kullanılmadığı bilgisi edinilmiştir.

49. Merkezde bir mescit bulunmaktadır. Kadınların odalarında ibadet etmeyi tercih ettiği, bu sebeple mescidin çoğunlukla erkek yabancılar tarafından kullanıldığı, başka din mensuplarının talebi olması halinde onlar için ayrı bir ibadethane düzenlenebileceği belirtilmiştir.

50. Merkezde 4 adet ilgi odası bulunmaktadır. Kriz anında yabancıların sakinleşmeleri, kendilerine ve çevrelerine zarar vermelerini önlemek adına ilk olarak 1 saat ve en fazla 4 saate kadar bu odalarda tutuldukları, bu süre zarfında kişinin odadaki kamera aracılığıyla izlendiği belirtilmiştir. Odalarda yer alan tuvaletin küçük bir bölme ile ayrıldığı ve mahremiyete uygun olarak kamera açısına girmediği görülmüş ancak oda ve tuvalet temizliğinin yeterli olmadığı, tuvalet kısmından kötü koku geldiği, duvardaki ve kapıdaki yumuşak malzemenin yabancılar tarafından söküldüğü, odaların zeminin kirli olduğu görülmüştür. İdareye bu durum iletildiğinde henüz ödenek alınmadığı için gerekli tadilatın yapılamadığı, ödenek alındığında tadilatın tamamlanacağı bilgisi alınmıştır. İlgili kayıtlar incelendiğinde en son mayıs ayında bir yabancıların ilgi odasına alındığı görülmüştür.

51. Genel tadilat kapsamında Merkezde belirli aralıklarla boya badana, kapı-pencere tamirati, cam değişimi ve iklimlendirme sistemi onarımı yapılmaktadır. 2021 yılı içinde yemekhane zeminine polivinil klorür (PVC) kaplama ve pencerelere ızgara takılma işlemleri yapılmıştır.

3.4. SAĞLIK HİZMETLERİ VE PSİKO-SOSYAL DESTEK BİRİMİ

52. Sağlık Biriminde, İlçe Sağlık Müdürlüğünden aylık olarak görevlendirilen 1 doktor ve 5 hemşire görev yapmaktadır. Doktor hafta içi her gün mesai saatleri içinde, hemşireler ise haftada 7 gün vardiya usulü çalışmaktadır. Ayrıca Merkezde 24 saat görevli bir hemşire bulunmaktadır.

53. Sağlık Biriminde bir revir yer almakta, burada doktor ve hemşirelerin gözetiminde yabancıların muayenesi, ilaç takip ve dağıtımı, basit tıbbi müdahaleler ile hastaneye sevk işlemleri yapılmaktadır. Doktor tarafından hastaneye sevk edilen ancak acil olmayan vakalarda hastaneye sevkini Merkez araçları ile sağlandığı, acil durumlarda ise 112 Acil Çağrı Merkezi aranarak ambulans çağırıldığı ifade edilmiştir.

54. Revirde, mahremiyete uygun şekilde paravan perde ile bölünmüş alanda bir muayene masasının bulunduğu görülmüş, sağlık kayıtları incelendiğinde muayene ve tedavisi yapılan her yabancıнын kaydının poliklinik defterine düzenli olarak yazıldığı tespit edilmiştir.

55. Yabancılarına ilaçları Sağlık Birimi Ofisinde verilmektedir. Burada ilaçların kilitli dolaplarda tutulduğu ve son kullanma tarihi geçen ilaç olmadığı görülmüştür. Günlük takip çizelgesine ve bilgisayar sistemine hangi yabancıya ne kadar ilaç verildiğinin işlendiği, yabancıнын imzası alınarak görevli personel ve güvenlik kamerası önünde ilacın verildiği, ilaç içmekten imtina eden olursa bu durumda tutanak tutulduğu ifade edilmiştir.

56. Görüşülen yabancılar Merkez doktorunda muayene olma taleplerini sözlü olarak katlardaki güvenlik görevlilerine ilettiklerini, doktora ve ilaca erişimde herhangi bir sorun yaşamadıklarını belirtmişlerdir.

57. Yabancılar, Merkeze kabullerinden önce ilgili kolluk birimi tarafından sağlık kuruluşuna muayeneye götürülerek haklarında durum bildirir hekim raporu alınmaktadır.¹¹ Merkeze kabul aşamasında bu raporun kontrol edildiği, ayrıca il göç uzmanları ve Psiko-sosyal Destek Birimi personeline gerçekleştirilen görüşmede yapılan gözlemler ve görüşülen yabancıların beyanları esas alınarak yabancıнын hastalığının olup olmadığı, kullandığı ilaçlar gibi sağlık durumuna ilişkin bilgilerin tespit edildiği belirtilmiştir. Muayene ihtiyacı olduğu tespit edilen yabancıların Merkez doktoruna yönlendirildiği, doktorun gerekli hallerde yabancıyı hastaneye sevk ettiği, genel bir sağlık taramasının ise yapılmadığı bilgisi edinilmiştir.

58. Bulaşıcı hastalıklara karşı Merkeze getirilen yabancıнын hastalığını beyan etmesi ya da Sağlık Birimi personelinin belirti tespit etmesi halinde yabancıнын izole edilerek ilgili sağlık kuruluşuna sevk edildiği belirtilmiştir.

59. Merkeze yeni gelen her yabancıya; diş macunu, diş fırçası, sabun, şampuan, cerrahi maske, havlu, nevresim takımı; cinsiyete ve ihtiyaca göre hijyenik ped, çocuk bezi, tıraş bıçağı gibi temel ihtiyaçları içeren bir hijyen kiti verildiği ifade edilmiştir. Görüşülen yabancılar, kişisel hijyen malzemelerinin 15 günde bir; bebek bezi, hijyenik ped gibi malzemelerin ise talep ettiklerinde her zaman kendilerine verildiğini belirtmiştir.

60. Psiko-sosyal Destek Biriminde 2 psikolog ve 1 sosyal çalışmacı bulunmaktadır. Psikologla yapılan görüşmede Merkeze kabul aşamasındaki yabancılarla en geç 48 saat içinde bir ön görüşme yapıldığı, bu görüşmede yabancıyı tanıma, durum ve risk değerlendirmesi yapma, yabancıнын acil ihtiyaçlarını tespit etme ve Merkeze uyumunu kolaylaştırma amacıyla Ön Değerlendirme Formu uygulandığı, hassas ya da riskli grupta olduğu değerlendirilen kişiler tespit

¹¹ Bu husus Göç İdaresi Başkanlığı Geri Gönderme Merkezleri Yönergesi madde 13'te düzenlenmektedir.

edilirse onlarla daha detaylı görüşmeler yapılarak Detaylı Değerlendirme Formu ve Barınan Takip Formu uygulandığı ve biyopsikososyal takiplerinin yapıldığı, ön görüşmesi tamamlanan yabancılara, Merkez kuralları ve imkânları hakkında bilgilendirme yapıldığı ifade edilmiştir. Ayrıca her Cuma günü, İl Sağlık Müdürlüğü tarafından görevlendirilen 1 psikiyatri uzmanının Merkeze gelerek poliklinik hizmeti sunduğu belirtilmiştir.

61. Merkezde madde bağımlısı bir yabancı tespit edilirse öncelikle Merkez doktoruna yönlendirildiği, doktorun değerlendirmesi üzerine acil olmayan vakalarda yabancıya haftada bir gün Merkeze gelen psikiyatri uzmanına yönlendirilerek tedavisinin gerçekleştirildiği, madde bağımlısı kişinin antisosyal davranışlar sergileme riski göz önüne alınarak Psiko-sosyal Destek Birimi tarafından yakın takibinin yapıldığı belirtilmiştir. Yoğun yoksunluk belirtileri gösteren acil vakalar tespit edilirse hemen hastaneye sevk edildiği, yatılı tedavi önerilen durumlarda ise kişinin Uyuşturucu Madde Bağımlıları Tedavi ve Araştırma Merkezine (AMATEM) gönderildiği ifade edilmiştir.

62. Kayıtlara göre Merkezde intihar riski olan 22 kişi bulunmaktadır. Son bir yıl içinde 1 kişi intihar teşebbüsünde bulunmuştur. Merkezde 2019 yılında ası yöntemiyle intihar ederek hayatını kaybeden 1 yabancı olduğu, son 5 yıl içinde başka bir ölüm vakasının gerçekleşmediği anlaşılmıştır.

63. Psiko-sosyal Destek Birimi kayıtlarında; uyuşturucu madde bağımlılığı, psikolojik tedavi ihtiyacı, intihara meyilli olma, özel ihtiyaç sahibi engelli olma gibi durumların dikkate alınarak hassas ve riskli gruptaki yabancıların takip ve değerlendirmelerinin düzenli olarak yapıldığı görülmüştür.

3.5. BESLENME

64. Merkezde 3 yemekhane bulunmaktadır. Yabancılar buldukları kata göre sırayla yemekhaneye alınmakta, böylece kalabalıklaşma önlenmektedir. Yemekler, merkezin kapasitesi dikkate alınarak hizmet alımı yoluyla temin edilmektedir.

65. Merkezde 1 gıda mühendisi, hizmet alımı yapılan yemek firmasında ise 1 gıda mühendisi ve 1 diyetisyen bulunmaktadır. İdare, gerekli kontrollerin bu personel tarafından yapıldığını, ayrıca yemek firmasına, Tarım ve Orman Bakanlığınca yapılan denetimlere dair tutanakların da düzenli olarak incelendiğini ifade etmiştir.

66. Yemeklerin hazırlanmasında diyabet, çölyak, vejetaryenlik, hamilelik gibi durumların dikkate alındığı; çölyak hastaları için glutensiz ekmekek verildiği, vejetaryenler için öğünlerin etsiz hazırlandığı, diyabet vb. rahatsızlıkları bulunanlara yağ ve tuz oranlarına dikkat edilerek haşlama et, tavuk ve hafif sebze yemeklerinin çıkarıldığı ve günlük olarak süt dağıtıldığı belirtilmiştir. Hamile ve emziren kadınlar ile 0-7 yaş grubundaki çocuklara her öğün süt, 7-18 yaş grubundaki

çocuklara ise bir öğün süt veya meyve suyu verildiği, ihtiyaç duyan bebekler için ücretsiz mama dağıtıldığı, ayrıca çocuklar için haftada 3 gün yaş pasta, pizza, tatlı vb. gıdaların hazırlandığı öğrenilmiştir.

67. Aylık menü planlaması, kalori hesabı ve mevsim dikkate alınarak Merkez gıda mühendisi ile hizmet alımı yapılan firmanın gıda mühendisi ve diyetisyeni tarafından beraber yapılmaktadır.

68. Ziyaret Heyetince öğle yemeği Merkez yemekhanesinde yenilmiştir, yemekhanenin temiz ve düzenli, yemeklerin çeşitli, porsiyonların ise doyurucu olduğu gözlemlenmiştir. Aylık yemek listeleri incelendiğinde, yemeklerin yeterli çeşitlilikte olduğu; et, tavuk, meyve ve sebzenin sıkça verildiği görülmüştür.

69. Merkeze gelen paketli gıdaların günlük olarak üretim tarihi, son kullanma tarihi ve parti numaralarının kontrol edilerek ürün kabul formuna yazıldığı, her öğüne ait yemek numunelerinin mevzuata¹² uygun olarak 72 saat boyunca saklandığı görülmüştür.

70. Yabancılara her öğünde 500 mililitrelik pet şişelerde su verildiği, hamile ya da emziren kadınlara ve özel (diyet) menü alanlara ise her öğünde 1 litre pet şişe su verildiği bilgisi edinilmiştir. Ayrıca her katta su sebili bulunduğu görülmüş, yabancıların sebillerden ya da ücretini ödeyerek kantinden su temin edebildiği belirtilmiştir. İdare tarafından sebil filtrelerinin düzenli olarak değiştirildiği, musluk sularından ise GASKİ¹³ tarafından üç ayda bir numune alınarak analiz yapıldığı ve sonuçların Göç İdaresi Başkanlığı ile paylaşıldığı ifade edilmiştir.

71. Yabancılar koridorlarda bulunan makinelerden sıcak su, çay ve kahve alabildiklerini dile getirmişlerdir.

72. Merkezde yabancıların ihtiyaçlarını karşılayabileceği bir kantin bulunmaktadır. Yapılan görüşmelerde yabancıların çoğu kantin fiyatlarının pahalılığından yakınmıştır. Heyetimizce yapılan incelemede; farklı çeşitlerde ve bol miktarda taze meyve ve sebzenin olduğu, birden fazla marka ve türde ürün getirilerek çeşitliliğin sağlandığı, son kullanma tarihi geçen ürün bulunmadığı ve ürün fiyatlarının piyasa ile uygun oranda olduğu tespit edilmiştir.

3.6. SOSYAL FAALİYETLER, GÜNLÜK YAŞAM VE EĞİTİM

73. Yabancılar, günde en az 1 saat olmak üzere açık hava ihtiyaçlarını gidermektedirler. YTS ve riskli gruplar kapsamında değerlendirilen yabancılar için diğer yabancılardan ayrı olacak şekilde

¹² Gıda Güvenliği ve Kalitesinin Denetimi ve Kontrolüne Dair Yönetmelik madde 8/1; "Kamu-özel kurum ve kuruluşları ile mahallinde üretilerek toplu tüketime sunan işyerleri ve yemek fabrikaları, ürettiği yemek partisinin her çeşidinden alınan bir örneği 72 saat uygun koşullarda saklamakla yükümlüdür."

¹³ GASKİ: Gaziantep Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü

havalandırma saatleri programlanmakta, havalandırma faaliyeti sırasında güvenlik görevlileri hazır bulundurulmaktadır.

74. Merkez kütüphanesinde farklı tür ve dillerde kitaplar, yapboz, mangala, dama ve satranç takımları ile çocuklar için ayrı bir kitaplığın yer aldığı, burada Türkçe, İngilizce ve Arapça çocuk kitapları olduğu görülmüştür. Kütüphanede görüşülen yabancılar; Arapça kitap çeşitliliğinin artırılması yönündeki taleplerini Heyetimize iletmişlerdir. İdare konuyla ilgili, yabancıların belirli bir süreyle sınırlı olmadan kütüphaneden kitap alabildiklerini ve istedikleri zaman kitap değişimi yapabildiklerini, kitap alan yabancıların bilgilerinin kütüphane çizelgesine işlenerek takibinin yapıldığını ancak bazı yabancılar tarafından alınan kitapların geri getirilmemesi sebebiyle kitap sayısının azaldığını ifade etmiştir. İncelenen kütüphane çizelgelerinde, her katın haftada 2 gün olmak üzere, günlük 2 saat kütüphaneden yararlanabildiği görülmüştür.

75. Merkezde aktif olarak devam eden Türkçe Temel Alfabe Eğitimi, Beden Eğitimi, Çocuk Gelişimi Eğitimi, Halk Oyunları ve Kur'an-ı Kerim kursları vardır. Kurslar ve eğitimler Halk Eğitim Merkezinden görevlendirme ile gelen 6 usta öğretici tarafından verilmektedir.

76. Ziyaret sırasında Psiko-sosyal Destek Birimi Faaliyet Alanında yer alan sınıflarda; vurmali çalgılar ile ritim etkinliği yapıldığı, Kur'an-ı Kerim okuma kursunun verildiği, kadınlar için pilates ve zumba etkinliğinin düzenlenmekte olduğu görülmüştür. Ayrıca Anneler Günü, Dünya Kadınlar Günü, Uluslararası Göçmenler Günü gibi özel günlerde programlar düzenlendiği, çocuklar ve yetişkinler için film gösterimleri yapıldığı ifade edilmiştir.

77. El sanatları sınıfında, Merkezdeki yabancıların yaptığı çok sayıda tepsi-tabak boyama, resim, örgü, süsleme, kara kalem çalışması gibi faaliyetlere ilişkin eserlerin yer aldığı ancak ziyaret tarihinde sınıfın aktif olmadığı görülmüştür. Görüşülen yabancıların çoğu, düzenlenen kurslardan memnun olduklarını ancak el sanatları faaliyetlerinin tekrar başlamasını istediklerini belirtmişlerdir. İdareden, Halk Eğitim Merkezinde bu dönem el sanatları öğretmeni bulunmadığı için görevlendirme yapılamadığı, bu sebeple el sanatları sınıfının aktif olmadığı bilgisi edinilmiştir.

78. Merkezde 2 spor salonu bulunmaktadır. Faaliyet programı çizelgesinde kadın, erkek ve çocuklar için ayrı saatlerin belirlendiği, yabancıların beden eğitimi öğretmeninin gözetiminde günlük 4 saat olmak üzere basketbol ve voleybol oynayabildikleri aktarılmıştır.

79. Merkezdeki anaokulunda, 3-13 yaş grubu arasındaki çocuklara anaokulu öğretmeni gözetiminde hafta içi her gün boyama, oyun hamuru, Türkçe dil etkinliği gibi farklı aktiviteleri de içeren eğitim ve öğretim faaliyeti yapılmaktadır. Anaokulu öğretmeni; çocukları küçük ve büyük yaş grubu olarak 2 gruba ayırdığını, Türkçe bilmeyen çocuk olduğunda Türkçe bilen çocuklar aracılığıyla iletişim kurduğunu ifade etmiştir. 3-5 yaş aralığındaki çocuklara yönelik

uygun materyaller verilse de ilk ve ortaokul çağındaki çocuklara yönelik matematik gibi temel derslere ilişkin eğitim materyali verilmediği görülmüştür.

80. Anaokulunun yanında çocuklar için bir oyun odasının bulunduğu ancak odanın boş olduğu görülmüştür. Ailelerle yapılan görüşmelerde, oyun odasında yeterince oyuncak olmadığı ve çocuklarına oyuncak verilmesi yönünde talepler dile getirilmiştir. İdare ile konu hakkında yapılan görüşmede, oyun odasında önceden küçük çocuklar için kaydırak ile çeşitli oyuncakların yer aldığı ancak zamanla oyuncakların deforme olduğu, kırıldığı ve kullanılamayacak hale geldiği, bu sebeple kullanımdan kaldırıldığı, yeni oyuncak alınması için gerekli çalışmanın yapılacağı ifade edilmiştir.

3.7. DIŞ DÜNYA İLE İLETİŞİM

81. Merkezin giriş bölümünde ve yabancıların barındığı her katta toplam 36 adet ankesörlü telefon bulunmaktadır. Ayrıca Merkezde 2 adet görüntülü görüşme odası yer almakta, yabancılar bu odalardaki bilgisayarlar aracılığıyla, avukatları ve yakınları ile görüntülü görüşme yapabilmektedirler.

82. İdare tarafından, telefon kartlarının kantinde satıldığı, maddi imkânı olmayan yabancılar ücretsiz telefon kartı temin edildiği, yabancıların sabah 08.00'den gece 00.00'a kadar en az 15 dakika telefonla konuşma hakkına sahip oldukları bilgisi paylaşılmıştır. Yapılan görüşmelerde yabancılar, gün içinde birden fazla telefon görüşmesi yapabildiklerini, görüşme süresinin 15 dakika olduğunu ve telefon kartını kantinden temin ettiklerini ifade etmişlerdir.

83. Merkezin giriş bölümünde, yabancıların ziyaretçileriyle görüşmeleri için belirlenmiş bir alan bulunmaktadır. Burada yan yana 3 uzun masanın ve çok sayıda sandalyenin olduğu görülmüştür. İdare, yabancıların 10 kişilik gruplar halinde görüşme alanına getirildiğini, mevzuata¹⁴ uygun olarak eşi, vasisi, üçüncü dereceye kadar kan ve ikinci dereceye kadar kayın hısımları ile havalandırma ve yemek saatleri dışında olmak üzere mesai saatleri içinde görüşebildiklerini, ziyaretçi sayısının 3 kişi ile sınırlı olduğunu aktarmıştır. Görüşme süresinin 30 dakika olduğu, Merkez mevcudunun düşük olduğu dönemlerde ise görüşme süresinin arttırıldığı ifade edilmiştir.

84. İdare tarafından, özellikle uzaktan gelen ziyaretçilerin Merkeze ziyaret saatinden önce gelebildiği, bu ziyaretçiler için bir bekleme alanının bulunmadığı, Merkeze yeni getirilen yabancılar da olduğunda giriş bölümünde yoğunluk yaşandığı, bunu önlemek adına ziyaretçiler için bir bekleme alanı oluşturulmasının planlandığı aktarılmıştır.

¹⁴ Geri Gönderme Merkezleri Çalışma Usul ve Esasları Hakkındaki Yönerge, "Barınanın Ziyaretçisi" başlıklı 51'inci maddede buna ilişkin düzenleme yer almaktadır.

85. Avukatların hafta içi mesai saatlerinde yabancılarla görüşebildikleri, zorunlu hallerde ise Merkez Müdürünün yazılı izni ile belirlenen gün ve saatler dışında da görüşme yapabildikleri aktarılmıştır. 4 Ağustos 2021'den ziyaret tarihi olan 4 Ağustos 2022'ye kadar olan bir yıllık süre içinde 871 avukat, Merkezdeki yabancılarla toplam 2860 görüşme gerçekleştirmiştir. Avukat görüşmelerinin düzenli olarak kaydının tutulduğu, görüşmeye gelen avukat ile görüşülen yabancıların bilgilerinin ve imzalarının kayıtlarda yer aldığı görülmüştür.

86. Ziyaret sırasında Merkeze gelen 3 avukat ve 1 noter ile görüşme yapılmıştır. Avukatların hepsi müvekkilleriyle sorunsuzca görüşebildiklerini, Merkeze sık sık gelen noter sayesinde kolaylıkla vekâlet çıkarabildiklerini ve ilgili dosyaları inceleyebildiklerini ancak avukat görüşme odalarındaki ve koridordaki pencerelerin açılmaması nedeniyle görüşmeler sırasında oda ve koridorların çok sıcak ve havasız olduğunu ifade etmişlerdir. Görüşülen noter ise vekâlet işlemlerinde aksama olmaması adına hafta içi her gün Merkeze geldiğini ifade etmiştir. Avukat görüşme odalarında ve koridorda yapılan incelemede pencereler kontrol edilerek açılmadığı doğrulanmıştır. Bu konuda İdare ile yapılan görüşmede, pencerelerin güvenlik sebebiyle açılmasına izin verilmediği belirtilmiştir.

87. Merkez koridorlarındaki duvarlarda Türkçe, Rusça, Urduca, Fransızca, İngilizce ve Arapça dillerinde adli yardım afişlerinin asılı olduğu görülmüştür.

88. Görüşülen yabancılar, avukata erişimde bir sorun yaşamadıklarını, ücret karşılığında istedikleri avukata vekâlet verebildiklerini belirtmiş, bazıları ise adli yardımdan haberleri olmadığını ifade etmişlerdir. İdare, adli yardım oranının düşük olduğunu, barodan adli yardım için olumlu sonuç alınamazsa "Türkiye'de Uluslararası Koruma Başvurucuları, Statü Sahipleri ve Geçici Koruma Altındaki Kişilerin Adalet Erişimlerinin Desteklenmesi Projesi (Adli Yardım Ortak Projesi)" kapsamında Gaziantep Hukuk Kliniğinden yabancıların avukat talebinin karşılandığını aktarmıştır.

3.8. GÜVENLİK

89. Merkezin dış güvenliği jandarma personeli, iç güvenliği ise özel güvenlik görevlileri aracılığıyla sağlanmaktadır.

90. Bahçenin çevresinin, yabancıların firarını engelleyecek yükseklikte beton duvarla çevrili olduğu, duvarın üzerinde tel örgü, tel örgünün üzerinde ise jiletli tellerin olduğu görülmüştür.

91. Merkezde sabah, akşam ve vardiya değişimlerinde güvenlik görevlilerince sayım yapıldığı, akşam yapılan sayımlarda kapı, pencere, pencere demirleri, banyo gibi odanın muhtelif yerlerinin kontrol edildiği aktarılmıştır. Sayım sonucunda firar eden bir yabancı olduğu tespit edilirse derhal sayım yapan güvenlik görevlisi ve birim amirince tutanak tutularak durumun Merkez İdaresine bildirildiği, İdare tarafından olay bildirim formunun doldurularak elektronik

posta yoluyla Göç İdaresi Başkanlığına gönderildiği, telefonla arama yapılarak da durum hakkında Başkanlığa bilgilendirme yapıldığı belirtilmiştir.

92. Periyodik arama kapsamında en geç ayda bir olmak üzere Merkez İdaresince belirlenen aralıklarda ve gerek görülen zamanlarda, oda ve eklentilerinde arama yapıldığı, aylık detaylı arama kapsamında her ayın son haftasında genel kolluk gözetiminde güvenlik personeline üst, eşya ve oda araması yapıldığı, önleyici arama kapsamında ise Merkeze giriş ve çıkışlarda genel kolluğun gözetim ve denetiminde, güvenlik personeline yabancıların üst ve eşya aramasının, dedektör ve x-ray cihazlarıyla yapılmakta olduğu aktarılmıştır.

93. Merkezde 302 güvenlik kamerası olduğu, kamera kayıtlarının geriye dönük olarak 6 ay süreyle saklandığı, kayıtların aksamaması için UPS güç kaynağı¹⁵ ve jeneratör bulunduğu belirtilmiştir. Güvenlik kameralarının arızalanması durumunda kayıt alınmadığına dair tarih ve saati belirten bir tutanağın, arıza tespiti yapan güvenlik görevlisi ve grup amiri tarafından düzenlenerek İdareye iletildiği ve kısa süre içinde arızanın giderildiği bilgisi edinilmiştir. Kamera sistem odasında yapılan incelemede, yabancıların odaları haricindeki bütün ortak kullanım alanlarının, Merkezin bahçesi ve çecresinin, kör nokta olmayacak şekilde güvenlik kameralarınca kaydedildiği ve sistem odasında 24 saat görevli güvenlik personeli bulundurulduğu tespit edilmiştir.

94. Her katta yangın alarm sistemi ve yangın merdiveni bulunmaktadır. Yangın, doğal afet, isyan, firar gibi olaylara ilişkin bir müdahale planı olduğu, bu gibi durumlarda plandaki prosedürlerin takip edildiği bilgisi edinilmiştir.

4. TAVSİYELER

4.1. ÖNCEKİ ZİYARETİN TAKİBİ BAĞLAMINDA TESPİT VE GÖZLEMLER

95. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu tarafından 12.09.2018 tarihinde Gaziantep Geri Gönderme Merkezine bir ziyaret düzenlenmiştir.¹⁶ Ziyarete ilişkin gözlem ve tavsiyeler 2019/05 sayılı rapor ile kamuoyuna duyurulmuştur.¹⁷ Merkeze daha önce verilen tavsiyelerin yerine getirilmesine ilişkin tespitler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

¹⁵ UPS (Uninterruptible Power Supply); Kesintisiz güç kaynağı olarak da bilinen UPS, elektrik kesintilerinde ya da voltajın çok düştüğü/yükseldiği anlarda devreye girerek veri kayıplarının önüne geçen ve verilerin yedeklenmesini sağlayan bir sistemdir.

¹⁶ Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun 2018/3229 sayılı ve 27.02.2018 tarihli Başkanlık oluru üzerine düzenlenen ziyaret

¹⁷ Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu 2019/05 Nolu Gaziantep Geri Gönderme Merkezi Ziyareti Raporu, <https://www.tihk.gov.tr/public/images/kararlar/6549EF.pdf>

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

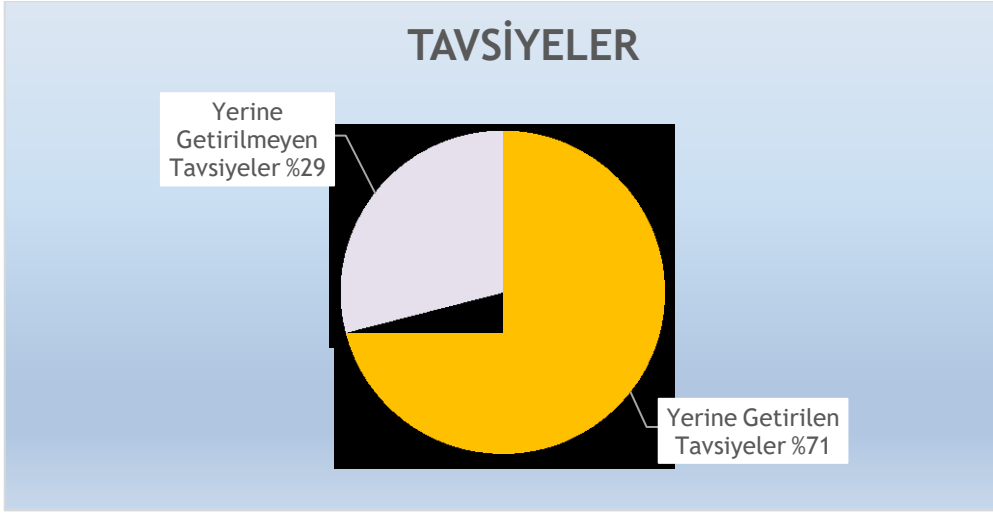
2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

TAVSİYELER	YERİN GETİRİL ME	AÇIKLAMA
Personelin, travma sonrası veya sosyokültürel değişikliklerle ilgili stres tepkilerinin muhtemel semptomlarını tanımak ve bu konuda gerekli adımları atmak konusunda eğitilmesi,	✓	Personele “Hassas Göçmenlere Yardım, İkincil Travma, Özel İhtiyaç Sahiplerinin Ulusal Mevzuat Kapsamındaki Hakları ve Bu Kişilere Yönelik Hizmetler, Psikososyal Destek, Görüşme Teknikleri” konularında eğitim verildiği ve belirli aralıklarla verilmeye devam edilmesinin planlandığı görülmüştür.
Merkezde görev yapan personele; temel insan hakları, dezavantajlı gruplarla çalışma, travma ve mağdur tespit süreci, toplumsal cinsiyet eşitliği, kültürel farklılıklar, sınır dışı işlemleri, uluslararası koruma başvuru işlemleri, krize müdahale gibi konularda verilen hizmet içi eğitimlerin sürekliliğinin sağlanması,	✓	Personele, insan haklarını ve hassas gruplarla iletişimi vurgulayan bir odakla; “İnsan Hakları ve Geri Gönderme Merkezi Yönetimi Eğitimi, Hassas Göçmenlere Yardım Eğitimi, Özel İhtiyaç Sahiplerinin Ulusal Mevzuat Kapsamındaki Hakları ve Bu Kişilere Yönelik Hizmetler Eğitimi, Psiko-sosyal Destek Eğitimi, Uluslararası Mülteci Hukuku İlkeleri ve Uluslararası Koruma Prosedürleri Eğitimi, Görüşme Teknikleri Eğitimi, Tercüman Eğitimi, İlk Yardım Eğitimi, Kriz Yönetimi Eğitimi, Adli Yardım Odak Grup Görüşmeleri Eğitimi” verildiği, eğitimlerin yıl içinde en geç 2-3 ayda bir ve her yıl düzenli olarak verilmekte olduğu tespit edilmiştir.
Personele işkence ve kötü muamele hakkında, İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı, Aşağılayıcı Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi için El Kılavuzu (İstanbul Protokolü) da dâhil olmak üzere, ulusal mevzuatı ve uluslararası standartları kapsayan özel bir eğitim verilmesi,	X	İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı, Aşağılayıcı Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi için El Kılavuzu (İstanbul Protokolü) hakkında bir eğitim verilmediği tespit edilmiştir.
Merkezde görevli personele, yerine getirdikleri görevin özel zorlukları nedeniyle, ihtiyaç duyduklarında psiko-sosyal destek sağlanabileceği,	X	Merkezde görevli personele, psiko-sosyal destek sağlanmaya başlanılmadığı görülmüş ancak görüşülen personelden bu hususta bir talep ya da şikâyet alınmamıştır.
Merkezde kötü muamele teşkil edebilecek hususların vuku bulmaması için belirli periyotlarla özgürlüğünden mahrum bırakılanlarla bilgileri gizli kalmak kaydıyla kötü muamele yapıp yapılmadığına ilişkin görüşmeler yapılması, psikolog görüşmelerinde bu hususun aydınlatılacağı şekilde açık uçlu sorular yöneltilmesi,	X	Ön değerlendirme görüşmelerinin yanında, hassas ve riskli durumda olan yabancılara yönelik haftada bir takip görüşmelerinin yapıldığı ancak kötü muamele tespiti için, belirli aralıklarla bir görüşme gerçekleştirilmediği tespit edilmiştir.
Merkezde bulunan şikâyet kutularının haftanın belirli bir gününde, sosyal çalışmacı gibi bir personel tarafından açılarak dilekçelerin düzenli olarak idareye iletilmesinin sağlanması,	✓	Farklı dillerde yazılan talep ve şikâyetlerin, Merkez tercümanlarınca Türkçe’ye çevrildikten sonra İdare tarafından değerlendirmeye alındığı, ardından yabancıya olumlu ya da olumsuz bir dönüş yapıldığı tespit edilmiştir. Görüşülen yabancılar da şikâyetlerini ve taleplerini iletmede bir sorun yaşamadıklarını ifade etmişlerdir.
Personelin tutulanlara karşı muameleleri hakkındaki iddialar ile ilgili olarak etkin bir idari soruşturma süreci işletilmesi,		İncelenen dosyalardan personel hakkındaki idari soruşturmaların ve disiplin süreçlerinin etkin bir şekilde yapıldığı, İl Göç İdaresince görevlendirilen il göç uzmanlarınca yapılan habersiz denetimler sonrasında da disiplin

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

	✓	prosedürünün etkin bir şekilde uygulanmakta olduğu tespit edilmiştir.
Özgürlüğünden mahrum bırakılanların telefonla görüşme sürelerinin dış dünya ile teması sürdürebilecek düzeyde olması, aileleri Merkez dışında olan kişilerin gerekirse ailelerine yakın bir merkeze yerleştirilmeleri,	✓	Görüşme yapılan yabancılar görüşme sürelerinin yeterli olduğunu, gün içinde sınırlama olmadan telefonla birden çok görüşme yapabildiklerini belirtmişler, söz konusu hususa dair herhangi bir şikâyetle bulunmamışlardır.
Merkezdeki etkinlik sayısı ve çeşitliliğinin artırılması, özellikle çocuklar için daha fazla etkinlik olanağı sağlanması,	✓	Merkezde; "Türkçe Temel Eğitimi, Beden Eğitimi, Çocuk Gelişimi Eğitimi, Halk Oyunları ve Kur'an-ı Kerim" kurslarının verildiği, müzik sınıfında vurmalı çalgılar ile ritim etkinliği yapıldığı, Kur'an-ı Kerim okuma kursunun devam ettiği, beden eğitimi saatinde kapalı spor salonunda basketbol ve voleybol oynandığı, kadınlar için pilates ve zumba aktivitelerinin düzenlenmekte olduğu görülmüştür.
Televizyonda Arapça ve tutulanların anladığı diğer dillerde kanallara yer verilmesi,	✓	Merkezdeki televizyon kanalları kontrol edildiğinde Arapça, Farsça, İngilizce ve Kürtçe kanalların yer aldığı görülmüştür.
Özgürlüğünden mahrum bırakılanlara güvenlik gerekçesiyle kalem verilmemekte birlikte, kişisel gelişimlerini sürdürebilmeleri adına gerekli tedbirler alınarak kişilere kalem verilmesi,	X	Güvenlik gerekçesiyle, özgürlüğünden mahrum bırakılan yabancılar kalem verilmediği tespit edilmiştir.
Merkeze gönderilen yemeklerin kalitesinin düşük ve çeşidinin az olması, ayrıca gıda mühendisi tarafından belirlenen yemek listelerine uygun yemek gönderilmemesi hususları göz önünde bulundurularak ihale şartnamesinin değerlendirilmesi, lüzumu halinde yemek temin edilen firmanın değiştirilerek uygun fiyat ve kalitede yemek temin edilebilecek bir firma ile anlaşılması,	✓	Yemek temin edilen firmanın değiştirildiği, yemeklerin Merkezde görevli gıda mühendisi ile yemek firmasının gıda mühendisi ve diyetisyeni tarafından aylık olarak belirlendiği, yemek menüsünün liste ile uyumlu olduğu görülmüş, yemek kalitesi ve çeşitliliğinin artırıldığı tespit edilmiştir.
Merkezde barındırılan hamile kadınların, kadın doğum uzmanı tarafından ihtiyaç duyulan sıklıkta muayene edilmesinin sağlanması,	✓	Ziyaret tarihinde Merkezde hamile kadın bulunmadığı için hamile bir yabancı ile görüşme yapılamamıştır ancak Merkez doktoru ile yapılan görüşmede, hamile kadınların sağlık durumunun yakından takip edildiği, kontrol amaçlı hastaneye sevklerinin düzenli olarak yapıldığı belirtilmiştir.
Çocuklara sunulan sağlık hizmetlerinin AİÖK tarafından ortaya konulan doktora erişim ve bakımda eşdeğerlik ilkelerine uygun olması ve çocukların tıbbi ihtiyaçlarına ayrıca dikkat edilmesi,	✓	Görüşülen aileler, çocuklarının doktor ve ilaca erişim konusunda bir sorun yaşamadığını ifade etmişlerdir.



4.2. MERKEZ İDARESİNE YÖNELİK TAVSİYELER

96. Merkeze kabul edilen her yabancıya sahip oldukları haklar ve Merkez kuralları ile ilgili bilgilendirme yapıldığı görülmüşse de yabancıların içinde bulunduğu durum ve görüşülen yabancılardan bazılarının adli yardımı bilmediği dikkate alınarak adli yardım¹⁸, idari gözetim kararına itiraz süreci ve uluslararası koruma başvurusu konularında yabancıların düzenli aralıklarla yazılı ve sözlü olarak bilgilendirilmeleri,

97. Merkezde kötü muamele teşkil edebilecek hususların vuku bulmaması için belirli aralıklarla, özgürlüğünden mahrum bırakılan yabancılarla kötü muameleye maruz kalıp kalmadıklarına dair görüşmeler yapılması, Psiko-sosyal Destek Birimi personelinin yabancılarla gerçekleştirdiği görüşmelerde, bu hususu aydınlatacak şekilde açık uçlu sorular yöneltilmesi,¹⁹

98. Düzenli aralıklarla yabancılara, güvenlik personelinin kendilerine nasıl davrandığının sorulması ve olumsuz bir durum tespit edilirse ilgili personelin uyarılması,²⁰

¹⁸ 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu madde 81/2: "Avukatlık ücretlerini karşılama imkânı bulunmayan başvuru sahibi ve uluslararası koruma statüsü sahibi kişiye, bu Kısım kapsamındaki iş ve işlemlerle ilgili olarak yargı önündeki başvurularında 1136 sayılı Kanunun adli yardım hükümlerine göre avukatlık hizmeti sağlanır." Aynı Kanun madde 57/6'ya göre: "İdari gözetim altına alınan kişi veya yasal temsilcisi ya da avukatı, idari gözetim kararına karşı sulh ceza hâkimine başvurabilir."

AİÖK, 19. Genel Rapor'dan Alıntı [CPT/Inf (2009) 27], para. 82: "Bir avukata erişim hakkı, avukatla özel konuşma yapabilme ve ikamet, tutukluluk ve sınır dışı edilme ile ilgili konularda yasal danışmanlığa erişme hakkını içermelidir. Buna göre, yasa dışı göçmeler kendi kendilerine bir avukat atayacak ve ücretini ödeyecek durumda olmadıklarında, yasal yardıma erişimden faydalanabilmelidirler."

¹⁹ TİHEK tarafından 12.09.2018 tarihinde Gaziantep Geri Gönderme Merkezine gerçekleştirilen ilk ziyaret sonrası hazırlanan 2019/05 Nolu Gaziantep Geri Gönderme Merkezi Ziyareti Raporu para. 92'de de bu yönde tavsiyede bulunulmuştur.

²⁰ AİÖK, 7. Genel Rapor'dan Alıntı [CPT/Inf (97)10], para. 29: "Göç nedeniyle gözetim altında tutulanların kaldığı merkezlerdeki personelin görevi özellikle zahmetlidir. Öncelikle, dil engelleri nedeniyle kaçınılmaz olarak iletişim zorlukları olacaktır. İkincisi, tutuklu/gözetimdeki kişiler herhangi bir suçtan dolayı zanlı olmadıkları halde özgürlüklerinden mahrum bırakılmış olmayı kolay kabul edemezler. Üçüncüsü, farklı uluslara ve etnik

- 99.** Gaziantep'te özellikle yaz aylarında hava sıcaklıklarının yüksek olduğu, ziyaret tarihinde ortak alanlar ile yabancıların odalarına tesir eden yüksek sıcaklığın, personel ve yabancıların zorluk yaşamalarına neden olduğu göz önüne alınarak Merkezde klima bulunmayan alanlara klima sistemi takılması sürecinin hızlandırılması,
- 100.** Ortak kullanım alanlarındaki tuvaletlerin Merkezdeki sirkülasyon sebebiyle çabuk kirlendiği dikkate alınarak temizliğine gerekli özenin gösterilmesi,
- 101.** Çeşmelerden soğuk su akması için gerekli çalışmanın yapılması,
- 102.** İlgi odalarının ve içerisindeki tuvaletlerin temizliğinin daha sık yapılması, odaların duvar ve kapılarındaki sökülmüş halde olan yumuşak malzemelerin onarılması,
- 103.** Merkeze kabul aşamasında yabancılara genel sağlık taraması yapılması^{21 22}
- 104.** Yabancıların Merkezde buldukları süre içinde kitaplardan yeterli şekilde yararlanabilmesi için Arapça başta olmak üzere farklı dil ve türlerde kitap çeşitliliğinin sağlanması,²³
- 105.** Merkezdeki yabancılardan okul çağında olanların eğitim ve öğretimlerine verimli bir şekilde devam edebilmeleri için matematik gibi temel derslere ilişkin farklı dillerde ders materyallerinin hazırlanmasının değerlendirilmesi,²⁴

gruplara ait gözetimdeki kişiler arasında gerilim oluşma riski vardır. Sonuç itibarıyla, CPT bu tür merkezlerdeki gözetim personelinin dikkatle seçilmesi ve uygun şekilde eğitilmesi üzerinde önemle durmaktadır. Personelin kişilerarası iletişim konusunda gelişmiş niteliklere sahip olmanın yanı sıra, gözetimdeki kişilerin ait olduğu farklı kültürleri tanımaları ve en azından bir kısmının gerekli dil becerilerine sahip olması gereklidir. Ayrıca gözetimde tutulan kişilerde görülen (travma sonrası veya sosyo-kültürel değişikliklerle ilgili) stres tepkilerinin muhtemel semptomlarını tanımak ve bu konuda gerekli adımları atmak konusunda eğitilmelidirler."

²¹ AiÖK, İsveç 2015 Ziyareti [CPT/Inf (2016) 1], para. 37: "Komite, yeni gelen tüm yabancı uyrukluların tıbbi taramasının yapılmasının, özellikle kendine zarar verme riski taşıyanların belirlenmesi, bulaşıcı hastalıkların taranması ve herhangi bir yaralanmanın zamanında kayıt altına alınması için hem tutukluların hem de personelin yararına olduğunu bir kez daha vurgulamak ister."

²² Avrupa Sosyal Şartı madde 11; "Herkes, ulaşılabilecek en yüksek sağlık düzeyinden yararlanmasını mümkün kılacak her türlü önlemden yararlanma hakkına sahiptir."

²³ Herhangi Bir Biçimde Tutulan veya Hapsedilen Kişilerin Korunması İçin Prensipler'in "Eğitsel ve kültürel materyalleri elde etme hakkı" başlıklı 28'inci maddesine göre; "Tutulan veya hapsedilen bir kimse, mevcut kamu kaynaklarının imkan verdiği ölçüde ve tutma yerinde veya hapisyanede güvenliği ve kamu düzenini sağlamak için gerekli makul sınırlara tabi olarak, makul miktarda eğitsel, kültürel ve basın ürünü ve aracını elde etme hakkına sahiptir."

²⁴6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu madde 59/1/d: "Çocukların eğitim ve öğretimden yararlandırılmaları hususunda, Millî Eğitim Bakanlığınca gerekli tedbirler alınır."

106. Merkezdeki çocuk oyun alanında yeterli oyuncak olmadığı ve yabancıların oyuncak talepleri dikkate alınarak oyun alanındaki oyuncak sayı ve çeşitliliğinin farklı yaş gruplarına uygun şekilde artırılması,^{25 26}

107. Yabancılar tarafından tekrar başlatılması talep edilen el sanatları faaliyetlerinin ve buna ilişkin kursların tekrar başlatılmasının değerlendirilmesi,²⁷

108. Avukat görüşme odalarındaki ve koridordaki pencerelerin açılmaması nedeniyle oda ve koridorların sıcak ve havasız olması sorununu çözmek için pencerelere çelik halatlı pencere emniyet kilidi takılması ya da vasistas pencere haline getirilmesi seçenekleri de göz önünde bulundurularak pencerelerin yeterli havalandırmayı sağlayacak hale getirilmesi,

4.3. GÖÇ İDARESİ BAŞKANLIĞINA YÖNELİK TAVSİYELER

109. Geri gönderme merkezlerinde görev yapan personelin hizmet içi eğitim müfredatına İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı, Aşağılayıcı Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi için El Kılavuzu'nun (İstanbul Protokolü) eklenmesi,²⁸

110. Mevzuatta özgürlüğünden mahrum bırakılan yabancılar yönelik herhangi bir disiplin prosedürü bulunmadığından bu prosedürleri düzenleyen bir mevzuat oluşturulması,²⁹

²⁵ BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme madde 31/1: "Taraflar Devletler çocuğun dinlenme, boş zaman değerlendirme, oynama ve yaşına uygun eğlence (etkinliklerinde) bulunma ve kültürel ve sanatsal yaşama serbestçe katılma hakkını tanırlar."

²⁶ BM Çocuk Hakları Komitesi Genel Yorum No.7 (2005) V. Başta Kırılgan Çocuklara Yönelik Olanlar Olmak Üzere Erken Çocukluk Dönemindekiler İçin Kapsamlı Politikalar ve Programlar s. 26: "Oyun, erken çocukluk döneminin en ayırt edici özelliklerinden biridir. Oyun yoluyla çocuklar ister yalnız başlarına ister başkalarıyla birlikte, var olan yeteneklerinden hem yararlanmakta hem de bu yeteneklerini ileriye taşımaktadırlar. Yaratıcı oyunların ve yeni şeyler öğreten deneylerin değeri erken dönem çocuk eğitiminde geniş biçimde kabul görmektedir."

²⁷ AiÖK, 19. Genel Rapor'dan Alıntı [CPT/Inf (2009) 27], para. 79: "Yasa dışı göçmenlere uygulanacak tutukluluk durumu, onların özgürlüklerinin kısıtlanmasının doğasını yansıtmalı, sınırlı kısıtlamalar içeren ve çeşitlendirilmiş etkinlik rejiminden oluşmalıdır."; AiÖK, Birleşik Krallık 2012 Ziyareti [CPT/Inf (2014) 11], para. 120: "Göçmenlerin gözetiminde tutulduğu merkez bağlamında bir amaca yönelik faaliyetler, diğerlerinin yanı sıra dil kursları, bilişim/bilgisayar kursları, bahçecilik, sanat ve el sanatları, açılış becerileri ve 'dünya mutfakları' gibi kursları kapsayabilir."

²⁸ AiÖK, 19. Genel Rapor'dan Alıntı [CPT/Inf (2009) 27], para. 77: "CPT, yasa dışı göçmen merkezlerinde çalışan personelin özellikle ağır bir göreve sahip olduğunu yinelemek ister. Sonuçta, bu kişiler dikkatle seçilmeli ve uygun eğitimi almalıdır."

²⁹ AiÖK, 19. Genel Rapor'dan Alıntı [CPT/Inf (2009) 27], para. 88: "Hürriyeti kısıtlayıcı tüm kurumlarda açık ve net bir iç yönetmeliğin olması gerek yasa dışı göçmenler gerekse personel için yararlıdır; bu kurulların gerekli lisanslarda hazırlanıp mevcut olması önemlidir. İç yönetmelik, yapısı gereği öncelikle bilgi verici olmalı ve tutukevindeki günlük yaşamla ilgili mesele, hak ve görevleri en geniş yelpazede ele almalıdır. İç yönetmelik ayrıca disiplin prosedürlerini içermeli ve tutuklulara işledikleri iddia edilen ihlal konusunu öğrenme ve empoze edilen tüm yaptırımlara karşı bağımsız bir merciye müracaat etme hakkı sağlamalıdır. Bu tür bir yönetmeliğin bulunmadığı yerde gayriresmi (ve kontrolsüz) bir disiplin sisteminin gelişmesi riski vardır."

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

hususları tavsiye edilmektedir.



TIHEK

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU

PEHLİVANKÖY GERİ GÖNDERME MERKEZİ ZİYARETİ RAPORU

2023/06

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

KISALTMALAR

BM	Birleşmiş Milletler
COVID-19	Yeni Koronavirüs Hastalığı
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması
UYAP	Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi
YTS	Yabancı Terörist Savaş

1. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 6701 sayılı Kanunla, insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.

2. Türkiye, 14.09.2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ne Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'ın amacı; *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*

3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde Ulusal Önleme Mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında bulunmaktadır. Kanun'un 2/1-k bendine göre UÖM; *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.

4. Geri gönderme merkezleri, kişilerin özgürlüğünden mahrum bırakıldığı ya da koruma altına alındığı yerlerden birisi olup temel dayanağını 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nda bulmaktadır. Kanunun "geri gönderme merkezleri" başlıklı 58'inci maddesinde; *"1) İdari gözetim altına alınan yabancıların geri gönderme merkezlerinde tutulacağı, 2) Geri gönderme merkezlerinin İçişleri Bakanlığı tarafından işletileceği, Bakanlığın kamu kurum ve kuruluşları, Türkiye Kızılay Derneği veya kamu yararına çalışan derneklerden göç alanında uzmanlığı bulunanlarla protokol yaparak bu merkezleri işletirebileceği, 3) Geri gönderme merkezlerinin kurulması, yönetimi, işletilmesi, devri, denetimi ve sınır dışı edilmek amacıyla idari gözetimde bulunan yabancıların geri gönderme merkezlerine nakil işlemleriyle ilgili usul ve esasların yönetmelikle düzenleneceği,"* hükümleri yer almaktadır.

5. 22.04.2014 tarihli ve 28980 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren *"Kabul ve Barınma Merkezleri ile Geri Gönderme Merkezlerinin Kurulması, Yönetimi, İşletilmesi, İşletirilmesi ve Denetimi Hakkında Yönetmelik'in 3/1-ç bendine göre geri gönderme merkezi; "idari gözetim altına alınan yabancıların barındırılmaları ve kontrol altında tutulmaları amacıyla kurulan ve doğrudan işletilen veya kamu kurum ve kuruluşlarıyla, Türkiye Kızılay Derneği veya*

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

kamu yararına çalışan derneklerden göç alanında uzmanlığı bulunanlarla protokol yapılarak işlettirilen merkezleri” ifade etmektedir.

6. 6701 sayılı Kanun’un 9/1-j bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda idari gözetime alınan yabancıların tutulduğu geri gönderme merkezlerine ziyaret gerçekleştirmek de TİHEK’in görev ve yetki alanına girmektedir.

7. Anılan görevin icrası kapsamında 09.08.2022 tarihinde Pehlivan köy Geri Gönderme Merkezine³⁰ habersiz bir ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ziyaret heyetinde; İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcıları... ile Kurumumuzun talebi üzerine Kırklareli Valiliği tarafından görevlendirilen bir doktor ve bir psikolog yer almıştır.

8. Ziyaret, ilk olarak Merkez İdaresi ile yapılan ön görüşmeyle başlamıştır. Ön görüşmede, Ziyaret Heyeti tarafından ziyaretin amacı ve yöntemine ilişkin bilgiler verilmiş; Merkez İdaresinden ise Merkezin işleyişi ile mevcut durumu, personel, Merkezde barındırılan yabancılar hakkında bilgiler edinilmiştir. Ön görüşmenin ardından sağlık servisi, spor salonu, avukat görüşme odaları, kütüphane, derslik, oyun alanı gibi ortak alanlar yerinde incelenmiş; Ziyaret Heyetinin bizatihi belirlediği odalar ziyaret edilerek yabancılar ile Merkez personeli bulunmaksızın özel görüşmeler yapılmıştır. Görüşme gerçekleştirilen yabancılar; TİHEK ve ulusal önleme mekanizması görevi hakkında genel bilgiler verilmiş; ziyaretin amacı, kapsamı ve kişisel verilerin gizliliği korunarak ziyaret neticesinde bir rapor hazırlanacağı anlatılmıştır. Ziyaret, Merkez İdaresi ile yapılan son görüşme ile sonlandırılmış ve bu görüşmede ziyarete ilişkin edinilen ilk gözlem ve tespitler İdareye iletilmiştir.

9. Bu rapor, 18.01.2022 tarih ve 2022/43 sayılı Kurul kararı ve Başkanlık makamının 05.08.2022 tarihli ve 12414 sayılı olurlu istinaden 09.08.2022 tarihinde, Pehlivan köy Geri Gönderme Merkezine gerçekleştirilen izleme ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. MERKEZE İLİŞKİN GENEL BİLGİLER

10. Kırklareli ilinin Pehlivan köy ilçesi sınırları içerisinde yer alan ve yapım çalışmalarına 03.02.2012 tarihinde başlanılan Merkez 01.04.2016 tarihinde faaliyete geçmiştir.

³⁰ Bundan sonra kısaca Merkez olarak ifade edilecektir.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

11. Merkez, Avrupa Birliği tarafından sağlanan fonlarla, başlangıçta Kabul ve Barınma Merkezi olarak inşa edilmiş ancak daha sonraki süreçte Geri Gönderme Merkezine dönüştürülmüştür.

12. Merkez 4.933 metrekarelik kapalı alan üzerine kurulu olup 750 kişilik kapasiteye sahiptir. Merkezin artırılmış kapasitesi ise 850'dir.

13. Merkezin dış güvenliği jandarma tarafından, iç güvenliği ise Merkezin güvenlik personeli tarafından sağlanmaktadır.

14. Merkezde; yemek ve kantin hizmeti, tadilatlar, bakım ve onarım işleri hizmet alım yöntemiyle gerçekleştirilmektedir.

2.2. MERKEZ PERSONELİ

15. Merkezde 111 personel görev yapmaktadır. Merkez personeline ilişkin sayısal veriler aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

	UNVAN	SAYI
1.	Müdür	1
2.	İl Göç Uzmanı	8
3.	İl Göç Uzman Yardımcısı	2
4.	Psikolog	1
5.	Sosyal Çalışmacı	1
6.	Tercüman	2
7.	Gıda Mühendisi	1
8.	Temizlik Görevlileri	10
9.	Büro Personeli	1
10.	Teknik Personel	7
11.	Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni	1
12.	İç Güvenlik Görevlisi	75
13.	Şoför	1
	TOPLAM	111

Tablo 1: Merkezde fiilen hizmet veren personel sayısı

16. Merkez çalışanları arasında yer alan; 2 Tercüman (biri Rusça, biri Urduca), 1 Psikolog, 1 Gıda Mühendisi ve 2 Teknik Personel proje kapsamında görev yapmaktadır. Ayrıca ihtiyaç olması halinde Kırklareli İl Göç İdaresi Müdürlüğü bünyesinde çalışan Arapça ve Farsça Tercümanlardan da yararlanılmaktadır.

17. Merkezde ayrıca, dış güvenliğin sağlanması görevi kapsamında 60 jandarma personeli görev yapmaktadır.

2.3. ÖZGÜRLÜĞÜNDEN MAHRUM BIRAKILAN KİŞİLER

18. Merkezde kalan özgürlüğünden mahrum bırakılanların sayısı, düzensiz göç hareketlerine bağlı olarak değişiklik gösterebilmekte olup ziyaret tarihinde Merkezde 907 özgürlüğünden

mahrum bırakılan kişi bulunmaktadır. Tutulanların 615'i Afganistan, 107'si Suriye, 50'si Pakistan, 31'i Bangladeş, 24'ü Irak diğerleri ise Angola, Azerbaycan, Burkina Faso, Cezayir, Çin, Fas, Filistin, Fransa, Gana, Gürcistan, Hindistan, İran, Kırgızistan, Mısır, Nepal, Özbekistan, Rusya, Somali, Tacikistan, Tunus, Yemen uyrukludur. Uyruk dağılımı incelendiğinde 27 farklı uyruktan barınan bulunmakta olup yabancıların büyük bir çoğunluğunu Afganistan uyruklu kişiler oluşturmaktadır.

19. Merkezde ziyaret tarihinde; 19 kadın, 12 çocuk ve 2 engelli bulunmaktadır.
20. Merkezde hamile veya emziren kadın ile refakatsiz çocuk bulunmamaktadır.
21. Merkezde, ziyaret tarihi itibariyle YTS olduğundan şüphelenilen 76 kişi bulunmaktadır.

3. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

3.1. MERKEZE KABUL, YERLEŞTİRME VE TAHLİYE

22. Merkeze getirilen yabancı, kendisi hakkında daha önce resmi kurumlar tarafından düzenlenen belgeler (yakalama olay tutanağı, üst arama tutanağı, ifade alma tutanağı, göçmen kimlik bilgi formu, AFİS kayıtları, UYAP sorgu sonuç kaydı, idari yaptırım karar tutanağı, adli suçlar için savcı görüşme tutanağı, darp-cebir raporu, cezaevi tahliye yazısı, izinsiz çalışma varsa tespit tutanağı, fuhuş veya konsomasyon sebebiyle yakalama evrakları) kontrol edildikten sonra Merkeze alınmaktadır.

23. Merkeze alınan yabancılar, cinsiyet durumu gözetilerek (kadınlara kadın, erkeklere erkek) jandarma personeli ve Merkez güvenlik görevlileri tarafından aranmaktadır. Aramada kişilerin üzerlerinde ve eşyaları arasında Merkeze sokulması yasak eşyaların olup olmadığına bakıldığı ve üst arama tutanağı düzenlenerek yabancıya verildiği belirtilmiştir. Üst araması sırasında insan onuru ile bağdaşmayacak bir tutum veya davranışa ilişkin bir şikâyet alınmamış, görüşmeler sırasında da bu yönde bir tespitle bulunulmamıştır.

24. Merkeze ilk girişte; yabancıların hassasiyet durumları da dâhil olmak üzere adı-soyadı, uyruğu, doğum tarihi, anne-baba adı gibi kimlik bilgileri ve biyometrik verileri ön değerlendirme formu doldurularak alındığı, bu işlemin akabinde kişilerin fotoğrafları çekilerek parmak izi sorgulamasının yapıldığı belirtilmiştir.

25. Yabancıların Merkeze kabul edilmesi süreciyle ilgili olarak öncelikle yabancı kişiyi sevk eden kurumun düzenlediği evrakların kontrol edildiği sonrasında ise yabancıların kimlik bilgilerinin düzenlenerek, emanetlerinin alındığı akabinde yabancıya nevresim takımı, havlu ve temizlik malzemeleri verilerek odasına yerleştirme işlemlerinin tamamlandığı bilgisi verilmiştir.

26. Merkeze kabulde kişilere ait değerli eşyaların Merkezin emanet odasında muhafaza edildiği ve emanete alınan eşyalara ilişkin formlar düzenlendiği, düzenlenen formun bir örneğinin

idarede kaldığı bir örneğinin de yabancıya verildiği ifade edilmiştir. Emanet odasındaki kasalarda kilitleme mekanizması bulunmakta olup, oda yeterli sayıda kamerayla görüntülenmektedir. Görüşme yapılan yabancılardan biri, emanete alınan parasının kaybolduğu iddiasında bulunmuştur. İddiaya ilişkin Ziyaret Heyetinin yaptığı incelemede, söz konusu şahsın Merkeze kabulü sırasında üzerinde 600 Türk Lirası ve 100 Euro olduğunu belirten emanet alma tutanağı düzenlendiği, şahsın emanet kasadan para talebi sırasında paranın kasada olmadığını fark edildiği, bahse konu durumun Merkez İdaresi tarafından soruşturulduğu ancak paranın bulunamadığı ve İdarenin durumu bir tutanakla kayıt altına alıp olayı polise bildirdiği, şahsın ziyaret tarihinden 1 gün önce karakola gidip ifade verdiği tespit edilmiştir.

27. Yabancıların odalara yerleştirilmelerinde; cinsiyet ve engellilik durumu gibi hassasiyetleri ile aile ya da tek olması, refakatinde çocuk bulunup bulunmadığı, uyruğu gibi kriterlerin dikkate alındığı belirtilmiştir. Merkezde kadın ve erkek yabancıların ayrı bölümlerde tutulmasına özen gösterildiği, YTS şüphelisi ve/veya yüksek riskli gruptaki bireylerin diğer yabancılarla olan temasın en aza indirgenmesi için oda ve bloklarının farklı yerlerde konumlandırıldığı ancak yabancıların engellilik ve süregelen hastalık durumunun dikkate alınmadan odalara yerleştirildiği gözlemlenmiştir.

28. Yabancılarla yapılan görüşmelerde, personelin kendilerine, sahip oldukları haklara ilişkin herhangi bir bilgilendirmede bulunmadığı ifade edilmiştir. Ziyaret Heyeti de kişilerin genel olarak Merkezde tutulma nedenleri hakkında bilgi sahibi olmadıklarını gözlemlemiştir. Ancak Merkezde kabul işlemlerinin yapıldığı bölümde 6 farklı dilde (Farsça, Urduca, Arapça, Rusça, Türkçe, İngilizce) bilgilendirme broşürleri ve adli yardım formları ile bekleme alanında bulunan televizyonlarda yabancı dillerde video kayıtları bulunduğu görülmüştür.

3.2. FİZİKSEL KOŞULLAR

29. Merkezin ortak kullanım alanlarında; revir, yemekhane, kantin, havalandırma alanları, kapalı spor salonu, kapalı çocuk oyun alanı, açık çocuk oyun alanı, derslik, küçük sinema salonu, büyük sinema salonu, sergi odası, konferans salonu, sosyal etkinlik odası, erkek ve kadın kuaför odaları, erkek ve kadın ibadet odaları, avukat görüşme odaları, müzik eğitimi için salon bulunmaktadır.

30. Merkezin idari bölümleri ve yaşam alanları bloklar halinde 5 katta konumlandırılmıştır. Merkezde her katta 2 blok olmak üzere toplam da 10 blok bulunmaktadır.

31. Blokların ortak alan olarak kullanılan bölümünde çamaşırhane, TV odası, mutfak, telefon görüşme odası bulunmaktadır.

32. Merkezde yabancılara tahsis edilmiş 3'ü engelli odası olmak üzere toplam 126 adet oda bulunmaktadır. Odalar 28 metrekare ölçüye sahip olup, 6 kişi kalacak şekilde tasarlanmıştır.

Odalarda banyo ve tuvalet mevcuttur. Odaların doğal ışık aldığı ancak çoğu odanın oldukça kirli olduğu ve içlerinde haşereler bulunduğu gözlemlenmiştir. Görüşme yapılan yabancıların büyük çoğunluğu, odaların üç ayda bir temizlendiği, nevresim, battaniye ve yastıkların yıkanmadığı şikâyetinde bulunmuştur. Görüşmeler sırasında çok sayıda yabancıların el ve ayaklarında yaralar olduğu görülmüştür.

33. Merkezde, ayrıca 4 adet ilgi odası³¹ bulunmaktadır.

34. İlgi odalarında yapılan incelemede odaların temiz olmadığı, tuvalet kısmından ağır bir kokunun geldiği, yerlerin yumuşak malzeme ile kaplı olmadığı, kapı ve duvarlardaki yumuşak malzemenin ise yer yer söküldüğü görülmüştür.

35. Merkez kapasitesi ile mevcut yabancı sayısı değerlendirildiğinde bazı odalarda kalabalıklaşma sorununun olduğu, yerde yatan yabancıların bulunduğu, bazı yabancıların ranzasında sünger yatak bulunmadığı, ayrıca birçok yatakta nevresim ve yastık bulunmadığı görülmüştür. Odalarda her yabancıların kişisel eşyalarını koyabileceği dolaplar mevcuttur.

36. Merkezin fiziksel koşulları incelendiğinde, 2016 yılı Nisan ayında açılması sebebiyle binanın fiziki durumunun genel olarak iyi olduğu görülmüştür.

37. Yabancıların barındığı blok ve katların 2020 yılında boyandığı, bununla birlikte yabancıların kaldıkları odaların pencerelerine demir korkuluklar takıldığı ve 2022 yılında da Merkezin yangın sisteminin değiştirildiği bilgisi verilmiştir.

38. Merkezin koridor ve ortak alanlarının temiz, aydınlık, ferah ve yeteri genişlikte olduğu tespit edilmiştir.

39. Odaların havalandırılması, pencerelerin açılması suretiyle; ısınma ise doğalgaz ile çalışan kalorifer sistemiyle sağlanmaktadır.

40. Odalarda acil durum butonları bulunmamakta, acil durumlarda kattaki güvenlik görevlisiyle iletişim kurulmaktadır.

41. Merkezde, ortak kullanım alanında bulunan mutfaklarda ve odalarda sıcak suya erişimin süresiz olduğu, bu konuda herhangi bir şikâyet olmadığı görülmüştür.

42. Merkezdeki engelli odaları, engelli barınanlar da düşünülerek tasarlanmıştır. Engelli odalarında tuvalet ve banyolarda tutunma barları olduğu ve tuvaletlerin klozet tuvalet şeklinde olduğu görülmüştür.

³¹ Merkezde kalan yabancıların öfke/kriz anında kendilerine ve bir başkasına zarar verme durumunda geçici olarak tutuldukları odalardır.

43. Merkezde havalandırma alanlarının geniş olduğu, alanlardan birinde çocuklar için oyun parkı, yetişkinler için ise spor aletlerinin bulunduğu, diğer alanda ise futbol oynanmasına imkan verecek ekipman bulunduğu görülmüştür.

44. Merkez İdaresi, taleplerine uygun olarak yabancılara kıyafet sağladıkları, ayrıca Kızılay ve Uluslararası Göç Örgütü tarafından yabancılara kıyafet, hijyen kiti gibi yardımların yapıldığı ve yardım malzemelerinin depolara konulduğu bilgisini vermiştir. Ziyaret Heyetinin depolarda yaptığı incelemede, hijyen malzemelerinin, kantin ürünlerinin, kıyafetlerin, oyuncak ve kırtasiye ürünlerinin ayrı depolarda muhafaza edildiği, depoların temiz ve düzenli olduğu gözlemlenmiştir.

45. Her katta, yabancıların çamaşırlarını yıkayabilecekleri çamaşır makineleri bulunmaktadır. Merkezde ayrıca sanayi tipi çamaşır makineleri de bulunmaktadır. Merkez İdaresi yabancıların kişisel eşyalarını katlarda bulunan çamaşır makinelerinde yıkadıklarını, battaniye nevresim gibi eşyaların ise sanayi tipi makinelerde yıkadığını belirtmiştir. Görüşme yapılan yabancılar, Merkez İdaresinin çamaşırları için kendilerine deterjan sağladığını ve kişisel eşyalarını katlardaki makinelerde yıkadıklarını ifade etmiştir.

46. Ziyaret sırasında, odalardaki lambaların açık olduğu ve bazı lambaların da bozuk olduğu görülmüştür. Görüşme yapılan yabancılar, lambaların hiç kapatılmadığını, Merkezin etrafında çeltik tarlaları bulunduğunu bu yüzden etrafta sivrisinek varlığının oldukça yoğun olduğunu, gece sıcaklıklarının yüksek olması dolayısıyla açık bırakılan pencerelerden yanan lambaların da artırıcı etkisiyle içeriye sivrisinek dolduğunu ifade etmişlerdir.

47. Merkezin günlük olarak temizliğinin temizlik personeline yapıldığı, verilen temizlik hizmetinin odalar, tuvalet ve banyolar, ortak alanlar ile koridorların temizliğinden oluştuğu ifade edilmiştir. Kendileri ile görüşme yapılan kişiler de odaları ve katlarının temizliğinin Merkez görevlilerince gerçekleştirildiğini doğrulamış kendilerinin de zaman zaman temizlik yaptıklarını belirtmişlerdir.

3.3. YÖNETİM VE UYGULAMALAR

48. Yabancıların kamu malına zarar vermesi, kavgaya karışması, Merkezdeki güven ve huzuru bozması gibi durumlarda adli kolluğa bildirildiği ve gerekli takibatın adli makamlarca yürütüldüğü ifade edilmiştir.

49. Son 1 yıl içinde 3591 yabancıların sınır dışı işlemlerinin gerçekleştirildiği, gönüllü geri dönüş kapsamında geçici koruma statüsünde bulunan Suriye uyruklu 4 yabancı ile uluslararası koruma statüsünde bulunan İran ve Afganistan uyruklu 89 yabancıların başka bir ülkeye gönderildiği; 270 yabancı ile insan ticareti mülakatı gerçekleştirilerek 4 yabancıya insan ticareti mağduru tespiti konulduğu bilgisi verilmiştir.

50. Yabancılara mevsimsel durumlara uygun, nevresim, battaniye, gibi malzemeler; kıyafet, ile kişisel bakım ve hijyen (diş fırçası, diş macunu, sabun, şampuan, cımbız, tırnak makası, iç çamaşırı, çocuk ve kadın pedi, maske, el dezenfektanı, tıraş bıçağı) ürünlerinin ücretsiz bir şekilde dağıtımının yapıldığı; kıyafeti olmayanların kıyafet ihtiyacının muhakkak karşılandığı ve verilen kıyafetlerin geri alınmadığı belirtilmiştir. Ancak yapılan gözlem ve görüşmelerde, bazı yabancıların kıyafetinin yırtık olduğu ve bazılarının da yakalanma anındaki kıyafeti haricinde ikinci bir kıyafetinin bulunmadığı, bazılarının diş macunu, diş fırçası ve şampuanının olmadığı görülmüştür.

51. Merkez İdaresi, düzensiz göçmen kapsamında idari gözetimi devam eden yabancıların Merkezde ortalama 2 ila 30 günlük süreler aralığında; YTS kapsamında idari gözetimi devam eden yabancıların ise 4 ila 6 aylık süreler aralığında kaldığı bilgisini vermiştir.

52. Merkeze ailesi ile birlikte kabulü yapılan çocukların, psiko-sosyal gelişimlerini destekleyecek oyun odaları bulunmaktadır. Oda zemini yumuşak malzeme ile kaplanmış ve odada oyuncak ve etkinlik yapılabilecek diğer malzemelerin bulunduğu görülmüştür. Çocukların süt ve bez ihtiyaçlarının Merkez tarafından, oyuncaklarının temininin ise Göç İdaresi Başkanlığı, Merkez İdaresi ve sivil toplum kuruluşları tarafından sağlandığı belirtilmiştir.

53. Birebir gerçekleştirilen görüşmelerde, bazı yabancılar, tırnak kesimi için Merkez İdaresinin ayda 2 defa tırnak makası dağıttıklarını, bu dağıtım sıklığının yeterli olmadığını dolayısıyla tırnak makası dağıtım sıklığının artması talebinde bulunmuşlardır. Söz konusu talep Ziyaret Heyeti tarafından Merkez idaresine iletilmiş ve İdare de talebi olumlu karşılayıp ihtiyacın giderileceğini belirtmiştir.

3.4. İŞKENCE VE KÖTÜ MUAMELENİN ÖNLENMESİ, DISİPLİN VE ŞİKÂYET MEKANİZMALARI

54. Merkez İdaresi, yabancıların dilek ve şikâyetlerini kat koridorlarında bulunan dilek ve şikâyet kutuları aracılığıyla yazılı bir şekilde ya da katlarda bulunan güvenlik görevlileri aracılığıyla sözlü olarak doğrudan Merkez İdaresine ilettikleri, taleplerin haftalık olarak Yönetim ve Destek Hizmetleri Çalışma Grup Başkanlığı Ön Bürosu tarafından kontrol edilip cevaplandırıldığı bilgisini vermiştir. Görüşme gerçekleştirilen yabancıların büyük bir bölümü, dilek ve şikâyet kutularının işlevleri konusunda herhangi bir bilgilerinin olmadığını belirtmiştir.

55. Merkez İdaresi, son 5 yıl içerisinde işkence ve kötü muamele iddiasıyla ilgili 2 başvuru olduğu, söz konusu iddiaların adli ve idari makamlarca soruşturulduğu, yapılan soruşturmalar neticesinde ilk olayla ilgili bir güvenlik görevlisine 2 günlük yevmiye cezası verildiği, diğer olayla ilgili ise idari soruşturmanın devam ettiği adli soruşturmanın ise sonuçlandığı, adli soruşturma sonucunda bazı güvenlik görevlilerine para cezası verildiği bilgisini paylaşmıştır.

56. Yapılan görüşmelerde, yabancılar genel olarak Merkez yönetimi ve personelin tutumundan memnun olduğunu ifade etmiştir. Görüşmeler sırasında bazı yabancıların vücutlarının muhtelif yerlerinde dövülme ve coplanmaya bağlı izlerin olduğu ve bir yabancıның da ayağının alçıya alındığı gözlemlenince söz konusu kişilerle özel görüşmeler yapılmıştır. Görüşmelerde yabancılar, Bulgaristan sınırını geçmeye çalıştıkları sırada, Bulgaristan güvenlik güçleri tarafından yakalandıklarını ve dövülerek Türkiye tarafına geri gönderildiklerini, vücuttaki yara izlerinin de dövme olayı esnasında meydana geldiğini belirtmişlerdir.

57. Merkezde yabancılar yönelik disiplin cezası uygulamasının olmadığı, ilgi odasının da çok sık kullanılmadığı ifade edilmiştir. Merkez İdaresi, öfke/kriz anında kendilerine ve bir başkasına zarar verme eğilimi gösteren yabancıların önlem amaçlı 4 saatle sınırlı olmak üzere ilgi odasına koyulduğu, son 1 yıl içinde ilgi odasına yerleştirilen yabancı sayısının 17 olduğu bilgisini vermiştir. Yapılan incelemede, ilgi odası kayıtlarının düzenli olarak tutulduğu tespit edilmiştir.

58. Yabancıların avukatlarıyla görüşebileceği 12 oda bulunmaktadır. 2022 yılında ziyaret gününe kadar; 332 avukat, 564 yabancı ile görüşme gerçekleştirmiştir. Merkezde yabancılarla görüşmek isteyen avukatların görüşme talepleri ve dosya inceleme taleplerinin karşılanmaya çalışıldığı, görüşme talebinde bulunan avukatlardan vekâletname talep edildiği avukatların mesai saatleri içerisinde merkeze ziyaret gerçekleştirebildiği belirtilmiştir.

59. Avukat görüşme kayıtlarının düzgün tutulduğu; kayıtlarda, görüşen yabancıların ismi, uyruğu ve imzası ile görüşmeyi yapan avukatın ismi, baro sicil numarası ve imzasının yer aldığı görülmüştür. Ziyaret sırasında Merkezde bulunan avukatlarla da görüşme yapılmış, avukatlar kuruma girişte veya müvekkilleriyle görüşmede herhangi bir sorunla karşılaşmadıklarını ifade etmiştir.

3.5. SAĞLIK VE PSİKO-SOSYAL HİZMETLER

60. Merkez sağlık biriminde bir doktor ve iki hemşirenin İl Sağlık Müdürlüğü tarafından haftalık olarak görevlendirildiği, doktor ve hemşirelerin sadece hafta içi mesai saatlerinde sağlık hizmeti sunduğu bilgisi verilmiştir. Merkez İdaresi, sağlık çalışanlarının yetersiz olduğunu, hafta içi akşam saatleri ile hafta sonu da sağlık çalışanlarına ihtiyaçlarının olduğunu belirtmiştir.

61. Ziyaret sırasında, hemşirelerin haftalık olarak dönüşümlü çalıştıkları, doktorun farklı bir yerde daha görevlendirilmiş olmasından kaynaklı sürekli olarak Merkezde bulunmadığı, Merkezde bulunduğu süre içerisinde yabancıların bulunduğu odalara çıkmadığı, sadece güvenlik personeli tarafından revire getirilen hastaları muayene ettiği anlaşılmıştır.

62. Merkez İdaresi, yabancıların sağlık hizmeti taleplerini katlardaki güvenlik görevlilerine sözlü olarak bildirdikleri, güvenlik görevlilerinin telsiz aracılığıyla doktora haber verdiği ve doktorun görüşmek istediği yabancıyı telsiz aracılığıyla güvenlik görevlisine bildirdiği bilgisini

vermiştir. Görüşme yapılan yabancılar muayene taleplerinin karşılanmasında sorunlar yaşadıkları, etkili bir sağlık hizmeti alamadıkları şikâyetinde bulunmuşlardır. Ziyaret sırasında odalarda, çok sayıda acil muayene olması gereken hasta olduğu (bir yabancıların ayağının sargıda olduğu ve şiştiği, bir hastanın yüksek ateş içerisinde yatakta olduğu, bir hastanın vücudunda yanıklar olduğu, çoğu hastanın vücudunda kaşıntı kaynaklı yaralar olduğu), doktorun bu hastalardan haberdar olmadığı tespit edilmiştir. Doktorla yapılan görüşmede doktor, aile sağlık merkezinde de görevli olduğundan ciddi bir yoğunluğunun olduğunu ve sürekli Merkezde bulunmadığını, Merkezde bulunduğu zamanlarda da odalara çıkmadığını ve yalnızca güvenlik personelinin getirdiği hastaları muayene ettiğini belirtmiştir.

63. Ziyaret Heyetinin revirde yaptığı incelemede, kullanılabilir malzemeler arasında son kullanma tarihi geçmiş ilaç ve şeker çubuklarının bulunduğu, ilk muayene için gerekli olan tıbbi ekipmanlarda eksiklikler olduğu, laringoskop³² cihazında pil olmadığı, ateş ölçer cihazının çalışmadığı, tıbbi aletlerin kalibrasyon işlemlerinin yapılmamış olduğu, revirde genel bir temizlik ve düzen sorununun bulunduğu tespit edilmiştir.

64. Doktor tarafından yapılan işlemler ve hastaneye sevk talebi bulunan yabancılar hakkında yapılan tüm işlemlerin revir defterine işlendiği ve kayıtların düzenli bir biçimde tutulduğu görülmüştür.

65. Merkeze ait hususi bir ambulansın bulunmadığı, mesai saatleri içinde acil bir vaka olması durumunda doktor ve hemşireler tarafından müdahale edildiği, mesai saatleri dışında acil bir vaka olması durumunda ise ambulans çağrıldığı ifade edilmiştir.

66. Merkezde, biri 2019 yılında kalp krizinden, diğeri de 2020 yılında intihardan olmak üzere iki ölüm olayı gerçekleşmiştir.

67. Merkezde, ülkemizde ilk COVID-19 vakasının görüldüğü tarihten itibaren 223 kişide COVID-19 vakası görüldüğü ancak COVID-19 pandemisi kaynaklı herhangi bir ölüm vakası yaşanmadığı ifade edilmiştir.

68. COVID-19 vakası dışında ziyaret tarihine kadar Merkezde bulaşıcı hastalık olarak uyuz vakasının yaşandığı, hasta olanlara ilaç tedavisi uygulandığı ve ilaçlama yapıldığı ifade edilmiştir. Buna ek olarak Merkez İdaresinin talebi üzerine, Kırklareli İl Sağlık Müdürlüğü tarafından 29.08.2022 tarihinde poliklinik muayenesi yapmak üzere, içerisinde cildiye uzmanının da olduğu dört doktorun görevlendirilmesinin yapıldığı tespit edilmiştir.

69. Psiko-sosyal ve destek hizmetleri bürosunda görevli sosyal çalışmacı ve psikolog aracılığıyla yabancılar ile görüşmeler yapılarak dilek, şikâyet ve taleplerin idareye iletildiği belirtilmiş olup,

³² Gırtlak (larenks) kısmının görülmesini ve hava yolu açılmasını sağlayan, görünüşü çekiç aletini andıran, tıbbi cihazdır.

Merkez İdaresince psikolojik desteğe ihtiyacı olanlara yetkinlik sınırları içerisinde psikolojik destek sağlandığı ve yabancıların doldurdıkları ön değerlendirme formları aracılığıyla takip edildiği görülmüştür. Yabancılarla gerçekleştirilen görüşmelerde, yabancılar psikolog ve sosyal çalışmacı ile istedikleri zaman görüşme yapabildiklerini ve kurulan iletişimden memnun olduklarını ifade etmişlerdir.

3.6. BESLENME

- 70.** Merkezde yemekhane bulunmakta olup yemekhanede 1 gıda mühendisi çalışmaktadır.
- 71.** Merkezde kalan yabancıların yemek ihtiyacı, sabah, öğle ve akşam yemeği olmak üzere 3 öğün şeklinde hizmet alım yöntemi ile karşılanmaktadır.
- 72.** Yabancılar yemekhaneyi katlara göre sırayla kullanmaktadır. Yemekhane girişinde lavabo ve sabunluk sistemi bulunduğu ve yemekhanenin genel olarak temiz olduğu gözlemlenmiştir.
- 73.** Görüşme yapılan yabancıların büyük bir bölümü, hep aynı yemeklerin çıktığını ve yemeklerin lezzetli olmadığını ifade etmiştir. Ziyaret Heyeti inceleme sırasında öğle yemeğini Kurum personeli ve yabancılarla birlikte yemiş, yemeklerin 4 çeşit olarak sunulduğu, yemeklerin lezzeti, kalitesi ve doyuruculuğunun yeterli olduğu değerlendirilmiştir. Heyetin ayrıca geçmişe dönük yemek listelerinde yaptığı incelemede, yemek menülerinin çeşitlilik konusunda zengin olduğu görülmüştür.
- 74.** Merkez İdaresi, yemek numunelerinin uygun koşullarda 72 saat muhafaza edildiğini belirtmiş ancak Heyetimizce yapılan incelemede yemek numunelerinin düzenli olarak tutulmadığı tespit edilmiştir.
- 75.** Yabancıların içme suyu ihtiyacı her öğünde kişi başına bir adet dağıtılan 0,5 litrelik pet su şişeleri ve koridorlardaki hazır su sebilleri ile sağlanmaktadır. Ayrıca, Merkez İdaresinin talebi üzerine İl Sağlık Müdürlüğü görevlilerince 05.10.2022 tarihinde Kurumda kullanılan suyun analizi yapılmış ve suyun 25730 sayılı İnsani Tüketim Amaçlı Sular Hakkında Yönetmeliğe uygun olduğu ve içilebilir olduğu tespit edilmiştir.
- 76.** Özel beslenme ihtiyacı olan (alerji, şeker hastalığı, tansiyon hastalığı vb. durumlar) 50 yabancı için durumlarına uygun yemekler hazırlandığı bilgisi verilmiştir. Görüşme yapılan yabancılar, özel beslenme ihtiyacı olan kişilere yönelik taleplerine uygun diyet yemekleri hazırlandığını ifade etmişlerdir.
- 77.** Merkez İdaresi, kantinin ihale usulü ile Milli Emlak tarafından kiralandığı ve kantinde yer alan ürün kalemlerinin mevzuatın izin verdiği ürünler olduğu bilgisini vermiştir. Ziyaret Heyetinin kantinde yaptığı incelemede, kantin fiyatları piyasa şartlarına göre makul bulunmuş ve son kullanma tarihi geçmiş ürüne rastlanmamıştır.

3.7. SOSYAL FAALİYETLER, GÜNLÜK YAŞAM VE DIŞ DÜNYA İLE İLETİŞİM

78. Merkez kütüphanesinde Arapça, İngilizce, Farsça ve İngilizce Türkçe dillerinde toplamda 600 kitap bulunmaktadır. Kütüphanede farklı yaş gruplarına hitap eden türde kitaplar mevcuttur. Merkez İdaresi, yabancıların haftanın iki günü psiko-sosyal servis personelleri eşliğinde kütüphaneyi kullanabildiği ve odalarına kitap çıkarabildiği bilgisini vermiştir. Merkezdeki personel eksikliğinden dolayı kütüphanedeki işlemlerin sosyal çalışmacı ve psikolog tarafından takip edildiği anlaşılmıştır.

79. Merkezde yetişkinlere ve çocuklara yönelik Türkçe okuma yazma kursu düzenlenmektedir. Merkez İdaresi, ayrıca yabancılara yönelik el sanatları kursları düzenlendiği, çocuklara ve yetişkinlere ikram eşliğinde film izlettirildiği, yabancıların kendi ülke bayramlarında etkinlikler düzenledikleri bilgisini paylaşmıştır.

80. Yabancılara sabah, öğle ve akşam olmak üzere günde 3 defa 45 dakika havalandırma alanında bulunma imkânı sağlanmaktadır. Kendileri ile görüşme yapılan kişiler, gün içerisinde 3 defa havalandırma alanlarına çıktıklarını ve spor salonlarını kullandıklarını belirtmişlerdir.

81. Merkezde çocuk oyun odaları bulunmaktadır. Çocuk oyun odalarında, top havuzu, trambolin park, tırmanma duvarı, oyun minderleri, abaküsler, boyama kitapları, boya kalemleri gibi aktivite araçlarının olduğu görülmüş olup çocukların bu alana anne-baba refakatinde getirildiği ve psikolog eşliğinde aktivite yapıldığı ifade edilmiştir.

82. Merkezde toplam 21 adet ankesörlü telefon bulunmaktadır. Merkez İdaresi telefonla ilgili talebin yoğun olduğunu bu yüzden de 13 ankesörlü telefon talebinde daha bulduklarını belirtmiştir. Yabancıların yakınlarıyla telefon görüşmelerinin Göç İdaresi Başkanlığı tarafından ücretsiz dağıtılan telefon kartlarıyla sağlandığı ve söz konusu kartların ücret karşılığında kantinden de temin edilebildiği, YTS kapsamında olan yabancılara haftada 3 kez 30'ar dakika telefonla görüşme hakkı tanındığı, diğer yabancıların ise her gün görüşme imkânlarının olduğu bilgisi verilmiştir. Kendileri ile görüşme yapılan yabancılar, kendi imkânları ile telefon kartı alabildiklerini, maddi olanakları yeterli olmayan kişilerin ise Merkez tarafından verilen telefon kartlarını kullanabildiklerini, telefonla görüşme sürelerinin 2 günde bir 20 dakika şeklinde olduğunu belirtmiştir.

83. Merkezde, yabancıların ziyaretçiler ile görüşebilecekleri 1 adet görüşme odası bulunmaktadır. Yabancıların 3. dereceye kadar kan hısımları ve 2. dereceye kadar kayın hısımlarıyla görüşebildikleri, bunun yanı sıra yabancıların adı, soyadı, telefon numarası ve adresini bildirdiği ziyaretçileri ile de Merkez Müdürünün izni ile görüşebildiği, ziyaret sürelerinin 30 dakika ile sınırlı olduğu bu sürenin Merkez Müdürünün uygun görmesiyle 1 saate kadar

uzatılabileceği ifade edilmiştir. Görüşme yapılan yabancılar, ziyaretçileriyle görüşme konusunda herhangi bir engel veya sorunla karşılaşmadıklarını ifade etmişlerdir.

3.8. GÜVENLİK

84. Merkez İdaresi; ziyaret tarihine kadar Merkezde 1 isyan girişimi ve 3 ayrı firar olayı gerçekleştiği bilgisini vermiştir. Firar olaylarına karşı Merkezin dış çevresi 4,5 metre yükseklikte dikenli tellerle kaplanmıştır.

85. Güvenliğin sağlanmasına ve firarın önlenmesine yönelik olarak, biri vardiya değişimi sırasında, biri öğle yemeğinde, biri de akşam yemeğinde olmak üzere günde 3 sayım yapılmaktadır. Buna ek olarak jandarma ve özel güvenlik personelinin katılımıyla ayda 1 defa da genel arama yapılmaktadır

86. Merkezde toplamda 258 adet güvenlik kamerasının olduğu; kameraların koridorlar, oda girişleri, depolar, havalandırma alanları, kapalı spor salonu, ortak alanlar ile bina etrafını izlediği, odalarda kamera olmadığı; kamera kayıtlarının geriye dönük 4 ila 6 ay süreyle izlenebildiği gözlemlenmiştir. Merkezdeki kameraların bazılarının bozuk olduğu görülmüş olup söz konusu duruma ilişkin yapılan incelemede, Merkez İdaresinin bozuk kameralar için Kırklareli İl Özel İdaresine maliyet hesaplama talebini belirten resmi bir yazı yazdığı ve gelen cevabı Göç İdaresi Başkanlığına ilettiği ayrıca kameraların onarımı için de Kırklareli İl Göç İdaresi Müdürlüğüne de resmi bir yazı yazdığı ancak sorunun giderilmediği tespit edilmiştir.

87. Görevli personel tarafından vardiya esasına göre kamera odasında izleme yapılmaktadır.

88. Herhangi bir elektrik kesintisine karşı kesintisiz güç kaynakları (UPS) ve jeneratör devreye girmektedir. Diğer olumsuz durumlara karşı kamera odasında bulunan görevli personelin anlık izleme sonucu çıkan olumsuz durumları teknik personele bildirdiği ifade edilmiştir.

89. Doğal afet, yangın, isyan gibi çıkabilecek olaylara ilişkin Merkezin müdahale planı bulunduğu; Merkez bünyesinde çalışır durumda yangın alarm sistemi ve yangın merdiveni olduğu görülmüştür.

4. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

4.1. DEĞERLENDİRME

90. TİHEK'in ulusal önleme mekanizması kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek bir iletişim doğrultusunda işbirliği esasına dayanmaktadır. Merkez İdaresince Ziyaret Heyetinin bütün bölümlere bekletilmeksizin erişimi sağlanmış, yabancılarla izole görüşmeler yapabilmesi için gerekli önlemler alınmış ve talep edilen bilgi ve belgelere erişimi vakitlice sağlanmıştır. Bu çerçevede, Merkez İdaresi ve

personelinin ziyaret esnasında gösterdiği işbirliği ve açık tutumları Ziyaret Heyetimiz tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.

4.2. TAVSİYELER

4.2.1. MERKEZ İDARESİNE YÖNELİK TAVSİYELER

- 91.** Merkeze kabulü sağlanan her yabancıya temiz, iyi durumda ve temizliği korumaya yetecek sıklıkta değiştirilen, yeterli büyüklükte ve sayıda yatak takımı ve ayrı bir yatak sağlanması,³³
- 92.** Yabancıların emanete alınan eşyalarının korunmasına yönelik gerekli bütün tedbirlerin alınması,
- 93.** Yabancılar Merkeze ilk gelişlerinden itibaren tutulma sebepleri, tahmini kalış süreleri, hakları ve yükümlülükleri, merkezdeki şikâyet prosedürleri konusunda sözlü bir biçimde anlayabilecekleri bir dilde³⁴ sistematik ve programa bağlı olarak bilgilendirme yapılması,
- 94.** Yabancıların tutulduğu odaların ve ortak alanların düzenli olarak haşerata karşı ilaçlanması, odaların temizliğinin daha sık aralıklarla yapılması, yabancıların el ve ayaklarında görülen yaraların doktor tarafından tetkik ettirilip, tedavi ettirilmesi,
- 95.** Işığın 24 saat boyunca açık kalması uygulamasına özellikle uyku saatleri sırasında son verilmesi ve bozuk oda lambalarının tamir ettirilmesi,
- 96.** Kıyafet ihtiyacı olabilecek yabancıların tespitine yönelik işlemlerin devamlı surette yapılması,
- 97.** Yabancıların talepleri kapsamında kişisel hijyen malzeme eksikliği olan yabancıların taleplerinin karşılanması,³⁵

³³ Avrupa İşkencenin ve İnsanlık dışı veya Onur kırıcı Muamelenin veya Cezanın Önlenmesi Komitesi (AİÖK) Gözetim Altında Tutulan Yasa Dışı Göçmenler, CPT/Inf (2017)3, s. 4. Uzun süreli (24 saatin üzerinde) kalışlar için uygun fiziki koşullar: "Bütün tutulanlara, bir karyola ya da divan ve temiz bir döşek ve temiz çarşaf sağlanmalı".

³⁴ Avrupa İşkencenin ve İnsanlık dışı veya Onur kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi AİÖK Standartları, CPT/Inf/E (2002) 1 - Rev. 2010 7. Genel Rapor'dan alıntı [CPT/Inf (97)10 para. 30: "Göç nedeniyle gözetim altında tutulan kişiler, özgürlüklerinden mahrum edilmiş diğer kişiler gibi, gözetim altına alınmalarından itibaren istedikleri bir kişiyi durumlarından haberdar edebilmeli ve bir avukat ve doktorla temasa geçebilmelidir. Ayrıca gecikme olmaksızın ve anladıkları bir dilde, hakları ve uygulanacak prosedür hakkında kendilerine tam bilgilendirilmelidirler".

³⁵ Avrupa İşkencenin ve İnsanlık dışı veya Onur kırıcı Muamelenin veya Cezanın Önlenmesi Komitesi (AİÖK) Gözetim Altında Tutulan Yasa Dışı Göçmenler, CPT/Inf (2017)3, s. 4. Uzun süreli (24 saatin üzerinde) kalışlar için uygun fiziki koşullar: "Bütün tutulanlara düzenli aralıklarla ücretsiz bir temel temizlik seti (yeterli miktarda sabun, çamaşır deterjanı, tuvalet kâğıdı, şampuan, tıraş malzemeleri ve diş macunu ve diş fırçası) verilmeli".

98. Her öğün yemeğe ilişkin şahit numunelerinin düzenli olarak alınması ve 72 saat uygun koşullarda saklanması,³⁶

99. Arızalı kameraların tamir edilerek çalışır hale getirilmesi,

100. İlgi odalarının temizliğinin daha sık yapılarak odalardaki kötü kokunun giderilmesi, oda duvar ve kapılarında sökülmüş halde olan yumuşak malzemelerin onarılması, oda zeminlerinin yumuşak malzemeyle kaplanması,

101. Kütüphanedeki işlemleri düzenli olarak takip edecek bir personelin görevlendirilmesinin yapılması; ayrıca Merkezde bulunan yabancıların büyük bir bölümünün Afganistan ve Pakistan uyruklu kişilerin oluşturduğu göz önünde bulundurulduğunda kütüphanede Peştuca ve Urduca dillerinde kitaplar bulundurulması,

102. Eğitim-öğretim ve kültürel faaliyet sayılarının artırılması,

103. Engelli veya süregen hastalığı bulunan kişilerin engelli odalarına yerleştirilmesi,

104. Tıbbi cihazların düzenli olarak gözden geçirilerek tespit edilen eksikliklerinin giderilmesi, kalibrasyon işlemlerinin düzenli olarak yaptırılması, revirdeki ilaç ve diğer ürünlerin son kullanma tarihlerinin sık aralıklarla kontrol edilmesi ve son kullanma tarihi geçen ürünlerin kullanılmaması, revir temizliğine ve düzenine dikkat edilmesi,

105. Uyuz salgınına yakalanan yabancıların tedavilerinin gecikmeksizin yapılması, hastalığın yayılmasının önlenmesi için gerekli bütün tedbirlerin alınması, buna ek olarak yabancıların kişisel eşyaları da dâhil battaniye nevresim ve yastık kılıflarının sık aralıklarla yıkanması,

4.2.2. GÖÇ İDARESİ BAŞKANLIĞINA YÖNELİK TAVSİYELER

106. Merkezde kapasitenin üzerinde yabancı bulunduğundan kalabalıklaşma sorununun çözümüne yönelik çalışmalar yapılması,

107. Merkez kapasitesinin yüksek olduğu ve Merkezin kapasitesinin üzerinde yabancı barındırdığı göz önünde bulundurulduğunda, Merkezde ihtiyaç duyulan personel sayısının il göç uzman yardımcısı, güvenlik görevlisi, teknik personel, psikolog ve kütüphaneciyi içerecek şekilde artırılması,

³⁶ Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Resmi Numune Alma Prosedürü: Genel Hükümler (ç) bendi: "Kamu-özel kurum ve kuruluşları ile mahallinde üretilerek toplu tüketime sunan gıda işletmesi ve yemek fabrikaları, ürettiği yemek partisinin her çeşidinden alınan bir örneği yetmiş iki (72) saat uygun koşullarda saklamakla yükümlüdür. Üründen alınacak örnek miktarının, analiz için yeterli miktarda olması gerekir. Alınması önerilen örnek miktarı iki yüz elli (250) gramdır."

4.2.3. KIRKLARELİ İL SAĞLIK MÜDÜRLÜĞÜNE YÖNELİK TAVSİYELER

108. İl Sağlık Müdürlüğü tarafından geçici görevlendirme ile gelen doktorun Merkezde bulunma sıklığının artırılması; doktorun hastaların sağlık ihtiyaçlarının tespiti ve tedavi için bütün gerekli tedbirleri alması, acil ve olağan muayene durumuna bakılmaksızın tüm hasta yabancıların sağlık hizmetine erişim taleplerinin eksiksiz olarak karşılanması,³⁷

109. Uzun süreli tedavisi devam eden hastaların tedavilerinin aksamaması ve mağdur olmamaları amacıyla haftalık olarak görevlendirilen ve bu nedenle değişen doktorların tedavisi devam eden hastalara ilişkin hasta devir notu yönünde detaylı bir belge hazırlayarak sonraki doktorlara bırakması,

hususları tavsiye edilmektedir.

³⁷ Avrupa İşkencenin ve İnsanlıkdışı veya Onurkırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi AİÖK Standartları, CPT/Inf/E (2002) 1 - Rev. 2010 7. Genel Rapor'dan alıntı [CPT/Inf (97)10 para. 31 "Göç nedeniyle gözetim altında tutulanlar için hazırlanan bütün gözetim merkezlerinde tıbbi bakım imkânı bulunmalıdır. Bir kısmı geldikleri ülkelerde işkence gören veya başka tür kötü muameleye maruz kalan iltica başvurusunda bulunanların fiziksel ve psikolojik durumuna özel ilgi gösterilmelidir. Doktora erişim hakkı kapsamında, eğer gözetim altında bulunan kişi isterse, istediği doktor tarafından muayene edilme hakkı da bulunmalıdır; ancak böyle bir ikinci muayenenin ücretini gözetim altında bulunanın ödemesi beklenebilir."

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU

KARŞI OY GEREKÇESİ

03.03.2023

Karar Adı : Pehlivan köy Geri Gönderme Merkezi Ziyaret Raporu

Karar Numarası : 2023/204

Ulusal Önleme Mekanizması görevi kapsamında alıkoyma yerlerine düzenli ve habersiz ziyaretler yapılmasının temel amacı; alıkonanların insan haklarına saygı gösterilip gösterilmediğini izlemek ve ihlallere, özellikle işkence ve diğer kötü muamele biçimlerine karşı caydırıcı olmaktır.

Yapılan ziyaretler aynı zamanda alıkoyma koşullarının (altyapı, su, sıhhi tesisat ve hijyen dahil) değerlendirilmesini, sağlık bakımının yeterlilik ve uygunluğunun; insan haklarına ve kanuni güvencelere uyulmasını ve korunmasını, olası işkence ve diğer kötü muamele biçimlerinin izlenmesini ve tespit edilen hususların belgelenmesini gerektirir.

Ancak söz konusu raporda; alıkonanlar tarafından ifade edilen önemli iddialarla ilgili olarak Kurum yönetiminden bilgi istenmeden veya konuya ilişkin belgeler incelenmeden tespit ve tavsiyede bulunulduğu anlaşılmıştır. Söz konusu iddiaların gerçekliği, idare tarafından yapılan uygulama ve idari tedbirlerle ilgili herhangi bir inceleme ya da bilgi talebinde bulunulmadan, iddiaların doğru kabul edilerek hüküm verilmesi kabul edilebilir bir durum değildir. Kaldı ki Kurumumuz tarafından bu tür yerlere gerçekleştirilen daha önceki ziyaret raporlarında, alıkonanlar tarafında iddia edilen konulara ilişkin cezaevi yönetiminden bilgi alındıktan veya ilgili belgeler incelendikten sonra bir değerlendirmede bulunulmuş iken, bu rutin uygulamadan vazgeçildiği görülmüştür. Dolayısıyla sayın çoğunluğun kararına katılmıyorum.

Saffet BALIN
Kurul Üyesi



TIHEK

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU

İĞDIR GERİ GÖNDERME MERKEZİ ZİYARET RAPORU

2023/11

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

KISALTMALAR

AFAD	Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
AİÖK (CPT)	Avrupa İşkence ve İnsanlık Dışı veya Aşağılayıcı Muamele ya da Cezayı Önleme Komitesi (European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment)
AYM	Anayasa Mahkemesi
BM	Birleşmiş Milletler
EKG	Elektrokardiyografi
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
para.	Paragraf
PSD	Psiko-sosyal Destek
s.	Sayfa
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması
YTS	Yabancı Terörist Savaşçı
YUKK	Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu

1. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 20.04.2016 tarihli ve 29690 sayılı Resmî Gazete 'de yayımlanarak yürürlüğe giren 6701 sayılı Kanunla, insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.

2. Türkiye, 14.09.2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'ın 1'inci maddesine göre Protokolün amacı: *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*¹

3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde "ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak" Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2/1-k bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.

4. Geri gönderme merkezleri, kişilerin özgürlüğünden mahrum bırakıldığı yerlerden birisi olup dayanağını 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'ndan (YUKK) almaktadır. YUKK'nin "Geri gönderme merkezleri" başlıklı 58'inci maddesine göre; *"İdari gözetime alınan yabancılar, geri gönderme merkezlerinde tutulurlar. Geri gönderme merkezleri Bakanlık tarafından işletilir. Bakanlık, kamu kurum ve kuruluşları, Türkiye Kızılay Derneği veya kamu yararına çalışan derneklerden göç alanında uzmanlığı bulunanlarla protokol yaparak bu merkezleri işletirebilir. Geri gönderme merkezlerinin kurulması, yönetimi, işletilmesi, devri, denetimi ve sınır dışı edilmek amacıyla idari gözetimde bulunan yabancıların geri gönderme merkezlerine nakil işlemleriyle ilgili usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir."*

5. 22.04.2014 tarihli ve 28980 sayılı Resmi Gazete 'de yayımlanarak yürürlüğe giren "Kabul ve Barınma Merkezleri ile Geri Gönderme Merkezlerinin Kurulması, Yönetimi, İşletilmesi, İşletirilmesi ve Denetimi Hakkında Yönetmelik'in 3/1-ç bendine göre; "Geri gönderme merkezi:

¹ OPCAT 1. madde

İdari gözetim altına alınan yabancıların barındırılmaları ve kontrol altında tutulmaları amacıyla *kurulan ve doğrudan işletilen veya kamu kurum ve kuruluşlarıyla, Türkiye Kızılay Derneği veya kamu yararına çalışan derneklerden göç alanında uzmanlığı bulunanlarla protokol yapılarak işlettirilen merkezleri*" ifade eder.

6. Bu doğrultuda, 20-21.10.2022 tarihinde Iğdır Geri Gönderme Merkezine *habersiz* bir ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ziyaret heyetinde İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı ..., İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcıları ..., ... ve ... yer almıştır. Iğdır Valiliği tarafından görevlendirilen Hekim ..., Psikolog ... ve Tercüman ... heyete eşlik etmiştir.

7. Ziyaret, ilk olarak Merkez İdaresi ile yapılan ön görüşmeyle başlamıştır. Ön görüşmede, ziyaret heyeti tarafından ziyaretin amacı ve yöntemine ilişkin bilgiler verilmiş; Merkez İdaresinden ise Merkezin işleyişi ile mevcut durumu, personel ve Merkezde barındırılan yabancılar hakkında bilgiler edinilmiştir. Ziyaretin birinci gününde, idare ile yapılan ön görüşmenin ardından, çeşitli ihtiyaç malzemelerinin bulunduğu 2 adet ihtiyaç deposu ve yabancıların merkeze ilk girişte üst aramalarının yapıldığı alan incelenmiş, sonrasında heyet iki gruba ayrılarak, yabancılarla görüşmek üzere toplamda 3 ada² ziyaret edilmiştir. Yabancıların kaldığı adaların çeşitli bölümlerinde, Merkez personeli ve güvenlik görevlisi bulunmaksızın yabancılarla yapılan görüşmelerde, görüşmelerin herhangi bir misillemeye neden olmayacak şekilde gizli tutulacağına bilgisiyle birlikte, TİHEK ve ulusal önleme mekanizması görevi ile ziyaretin amacı ve kapsamı hakkında genel bilgiler verilmiş; kişisel verilerin gizliliği korunarak ziyaret neticesinde bir rapor hazırlanacağı ifade edilmiştir. Akşam saatlerinde ertesi gün devam etmek üzere ziyaret sonlandırılmıştır. Ziyaretin ikinci gününde, idare ile yapılan ön görüşmenin ardından sağlık servisi, avukat görüşme odaları, gibi ortak alanlar yerinde incelenmiş; ziyaret heyetinin bizatihi belirlediği adalar ziyaret edilerek yabancılar ile Merkez personeli bulunmaksızın özel görüşmeler yapılmıştır. Ziyaret, Merkez İdaresi ile yapılan son görüşme ile tamamlanmış ve bu görüşmede ziyarete ilişkin edinilen ilk gözlem ve tespitler İdareye iletilmiştir. Merkezdeki bina ve eklentilerin tamamına erişimin sağlanmasında, yabancılarla görüşülmesinde, bilgi ve belgelerin paylaşılmasında Merkez İdaresi ziyaret heyeti ile iş birliği içinde hareket etmiştir.

8. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 18.01.2022 tarihli ve 2022/43 sayılı Kararı ile Başkanlık Makamınının 17.10.2022 tarihli ve 14816 sayılı oluruna istinaden Iğdır Geri Gönderme Merkezine³ 20-21.10.2022 tarihlerinde gerçekleştirilen ziyaret neticesinde edinilen

² Merkez bünyesinde etrafı çevrilerle ayrılmış, aktif kullanımda 10 ada bulunmakta; bu adalarda yabancıların barındırıldığı konteynırlar bulunmaktadır.

³ Bundan sonra kısaca Merkez olarak ifade edilecektir.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. MERKEZE İLİŞKİN GENEL BİLGİLER

9. Merkez; Iğdır İli Su veren yolu üzeri, Aşağı Ervacı Köyü'nde bulunan, sınırları belirlenerek çevrilmiş 10 adet ada içerisindeki konteynırlardan müteşekkil 1500 kişi kapasiteli bir yerleşkedir. Şehir merkezine 13 kilometre mesafede bulunan Merkeze, toplu taşıma imkânları ile ulaşım sağlanabilmektedir.

10. Daha önce Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) tarafından kullanılan yerleşke 20.04.2018 tarihinde Geçici Geri Gönderme Merkezi olarak kullanılmak üzere Göç İdaresi Başkanlığına devredilmiş, 21.11.2018 tarihinde ise kullanıma açılarak yabancı kabulüne başlanmıştır.

11. Merkez, 150.575 metrekarelik bir alan üzerine kurulmuştur.

12. Merkezin idari bölümleri ile yabancıların barındırıldığı kısımlar farklı alanlarda yer almaktadır.

2.2. MERKEZ PERSONELİ

13. Merkezde jandarma personeli dâhil olmak üzere 206 personel görev yapmaktadır.

14. Merkezde görev yapan 206 personel arasında iç güvenlikten sorumlu 74 koruma ve güvenlik görevlisi ve 60 jandarma personeli olmak üzere toplamda 134 güvenlik personeli bulunmaktadır. Dış güvenlik ve sevk hizmetlerinde görev yapan jandarma personeli sayısı ise 39'dur.

15. Merkezde kadrolu tercüman bulunmamakla birlikte, "Düzensiz Göçmenlerin Yönetimi, Kabulü ve Barınması Konusunda Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün Desteklenmesi Projesi" kapsamında görevlendirilen ve Türkçe-Farsça dilleri arasında çeviri yapabilen 2 tercüman çalışmaktadır. İhtiyaç hallerinde ise ilgili mevzuat çerçevesinde tercümanlık hizmeti satın alındığı veya avukatlık ve noterlik hizmetleri için ihtiyaç halinde yeminli tercümanların Merkeze alındığı belirtilmiştir.

16. Ziyaret tarihi itibarıyla Merkez kadrolarında görev yapan personelin mesleklere göre dağılımı tablodaki gibidir:

Unvan	Sayı
Elektrik Teknikeri	1
Gıda Mühendisi	1
İl Göç Uzman Yardımcısı	5

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

İl Göç Uzmanı	2
Koruma ve Güvenlik Personeli	74
Psikolog	1
Sosyal Çalışmacı	1
Sürekli İşçi	16
Şoför	2
Tercüman	2
Tesisat Teknikeri	1
Genel Toplam	106

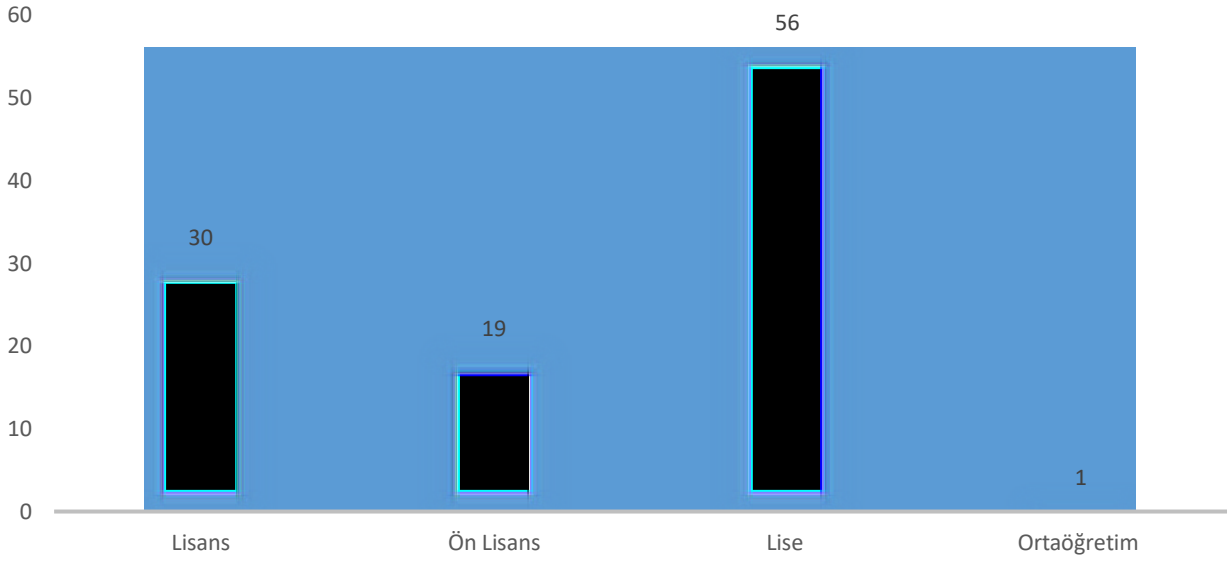
17. Merkez personelinin hizmet içi eğitim müfredatında yer alan programlar tablodaki gibidir:

DURUM	EĞİTİM ADI	KONUSU	EĞİTİME KATILACAK MESLEK GRUPLARI	TARİH
Devam Etmekte Olan	Koruma ve Güvenlik Personeli Temel Eğitimi	GGM Güvenlik İşleyişi, Tanımlar ve Müdahale Şekilleri	Koruma ve Güvenlik Personeli	Mart-Aralık 2022
Tamamlanan	Temel İlk Yardım Eğitimi	İlk Yardım	Tüm Personel	7/8-12/13-14/15 Eylül 2022
Planlanan	Yangına Müdahale Eğitimi	Yangın Esnasında Yapılacaklar ve Müdahale Yöntemleri	Koruma ve Güvenlik Personeli / Sürekli İşçi Personeli	Kasım-Aralık 2022
Planlanan	Acil Durum Müdahale Eylem Planı	Acil Durumlarda Görevli Personelin Belirlenmesi ve Tahliye Planlaması	Koruma ve Güvenlik Personeli / Sürekli İşçi Personeli	Ocak-Şubat 2023
Tamamlanan	İnsan Hakları Eğitimi	İnsan Haklarının Korunması	Koruma ve Güvenlik Personeli	2.09.2022

18. Birleşmiş Milletler'in İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı, Aşağılayıcı Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi İçin El Kılavuzu (İstanbul Protokolü) eğitim programı kapsamında bulunmamaktadır.

19. Ziyaret tarihi itibarıyla Merkez kadrolarında görev yapan personelin eğitim durumlarına göre dağılımı grafikteki gibidir:

Personel Eğitim Durumu



2.3. MERKEZDE KALAN ÖZGÜRLÜĞÜNDEN MAHRUM BIRAKILANLAR

20. Merkezde ziyaret tarihi itibarıyla 1.243 yabancı idari gözetim altında bulunmaktadır. Merkez idaresi tarafından idari gözetim altında tutulanlar arasında çocuk, kadın ve engelli yer almadığı ifade edilmiştir. Ziyaret esnasında Merkezde bulunanlar arasında 18 yaşın altında olduğunu iddia eden bir yabancı bulunmaktadır. Yabancıların üzerinde kimliği bulunmadığı için yaşı tam olarak tespit edilememiş, Merkez İdaresi sorunun çözüme kavuşturulması için ilgili makamlarla yazışma süreci başlatmıştır. Yazışmalar sonucunda yabancıların yaşının 18'den aşağı olduğunu tespiti durumunda Merkezden çıkış işlemlerinin başlatılacağı ifade edilmiştir. Görüşmeler sırasında koltuk değnekleri kullanan bir yabancıya da rastlanmıştır.

21. Merkezde tutulan yabancıların yaşları genel olarak 18-45 aralığındadır.

22. Ziyaret tarihi itibarıyla Merkezde kalan yabancılar; Angola, Afganistan, Azerbaycan, Bangladeş, Cezayir, Eritre, Fas, Gana, Gürcistan, İran, Liberya, Nijerya, Pakistan, Tacikistan, Togo, Suriye, Yemen ve Zimbabve uyrukludur.

23. Merkezde ziyaret tarihi itibarıyla 6 aylık idari gözetim süresi uzatılan yabancı bulunmadığı belirtilmiştir.

24. Ziyaret tarihinde Merkez İdaresi ile yapılan görüşmelerde, Merkezde yabancı terörist savaşçı (YTS) olmadığı bilgisi verilmiş ancak Merkez tarafından Kurumumuza iletilen bilgi ve belgelerde Merkezde 3 YTS şüphelisi bulunduğu belirtilmiştir. Bu kişilerin düzensiz göçmenlerden ayrı bir adada birlikte barındırıldığı ifade edilmiştir.

25. Ziyaret tarihi itibarıyla, 2022 yılı içerisinde 6458 sayılı Kanunun 57/A maddesinde idari gözetime alternatif tedbirlerin uygulandığı yabancı sayısının 420 olduğu belirtilmiştir.

26. İdari gözetimi sonlandırılan yabancılar hakkında, 6458 sayılı Kanunun ilgili maddesine istinaden “belirli bir adreste ikamet etme” ve “bildirimde bulunma” gibi idari gözetime alternatif yükümlülükler getirildiği belirtilmiştir.

27. Merkezde kalan yabancı sayısının fazlalığı, personel sayısının yetersiz olması ve insan ticareti mülakatının kapsamlı bir süreç olması nedenleriyle insan ticareti mülakatları gerçekleştirilemediği ifade edilmiştir.

3. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

3.1. MERKEZE KABUL, YERLEŞTİRME VE BİLGİLENDİRME PROSEDÜRLERİ

28. Jandarma ile yapılan protokol kapsamında yabancıların üst aramasının jandarma personeli refakatinde güvenlik personeline, el dedektörü ve x-ray cihazı kullanılarak yapıldığı, elle arama gerekmesi halinde, bu işlemin jandarma personeli tarafından yerine getirildiği belirtilmiştir.

29. Merkeze kabul sırasında, yabancıların parmak izlerinin sorgulandığı, önceki kayıtları mevcut ise bu bilgilere göre kimlik bilgilerinin yeniden düzenlendiği, bu kişilerden yasal kalış hakkına sahip olduğu tespit edilenlerin herhangi bir işlem tesis edilmeden Merkeze alındıkları belirtilmiştir.

30. Daha öncesinde hakkında sınır dışı kararı olan yabancılar için yeni bir sınır dışı kararı alınmamakla birlikte, haklarında idari gözetim kararı alındığı, merkezde kaldıkları sürece sahip oldukları hakları, sorumlulukları ve geri gönderme prosedürü hakkında tercüman eşliğinde bilgi verildiği belirtilmiştir.

31. Merkeze kabul edilecek kişilerin merkeze kabulü sırasında teslim-tesellüm tutanağı, sınır dışı ve idari gözetim tebligat formu, değerlendirme formu, üst arama tutanağı, emanet alma tutanağı, düzensiz göçmen mülakat formu (gerekmesi durumunda) düzenlendiği, kayıt-kabul işlemi tamamlanan kişilerin güvenlik refakatinde odalarına yerleştirildiği belirtilmiştir.

32. Yabancıların varsa pasaport veya kimlik bilgilerine göre yoksa beyanları doğrultusunda bilgilerinin işlendiği, bu bilgilerin GöçNet veri tabanına aktarıldığı ifade edilmiştir.

33. Merkeze kabul edilen yabancıların uyruk, akrabalık ve yaş gibi durumları gözetilerek adalara ve daha sonra odalara yerleştirilme işlemlerinin gerçekleştirildiği, yabancıların oda ya da ada değişikliği talep ettiğinde oda, yatak ve güvenlik durumuna göre değerlendirme yapılarak yer değişikliği sağlandığı belirtilmiştir.

34. Merkezde yapılan incelemelerde, yabancıların kabulünün yapıldığı bölümde Kurumumuzu tanıtan bir bilgilendirme afişi bulunmaktadır. Ancak, Merkez’de hem TİHEK afişleri hem de adli

yardım, uluslararası koruma ve sınır dışı işlemleri ile ilgili bilgilendirme afişlerinin sayısının yeterli olmadığı görülmüş ve bu durum son görüşmede İdare ile paylaşılmıştır.

35. Merkezde çocuk barındırılmadığı, ailesinin refakatinde bulunan çocuk olması halinde ailenin işlemlerinin öncelikli değerlendirilerek merkezden mümkün olan en kısa sürede çıkışlarının sağlandığı, bu süre zarfında ise ailesi refakatinde kalan çocukların vakitlerini geçirebilmesi için açık ve kapalı çocuk oyun alanları bulunduğu idarece belirtilmiştir.

3.2. YÖNETİM, PERSONELİN TUTUMU VE ŞİKÂYET PROSEDÜRLERİ

36. Merkezde her adada bir adet olmak üzere toplam 10 adet dilek şikâyet kutusu bulunmaktadır. Barınanların dilek ve şikâyetlerini yazılı olarak kutulara bırakabildiği Merkez İdaresi tarafından belirtilmiştir.

37. Merkez İdaresi tarafından, yabancıların kendileriyle ön değerlendirme yapan Psiko-sosyal Destek (PSD) personeline ve detaylı mülakat yapan il göç uzmanına bire bir olarak da şikâyetlerini iletebildiği, bunun dışında Merkez Müdürü veya görevlendirdiği personel aracılığıyla haftalık olarak barınanların ziyaret edildiği, talep ve şikâyetlerinin alındığı, alınan talep ve şikâyetlerin Merkez İdaresince değerlendirildiği ve makul ölçüdeki taleplerin ilgili birimlere iletiliği ifade edilmiştir.

38. Dilekçelere 30 günlük yasal süre içerisinde cevap verilmesi gerektiği belirtilmiştir. Ancak yabancıların kâğıt ve kaleme ulaşmalarının güç olması nedeniyle talepler genellikle sözlü olarak iletilebilmektedir.

39. Barınanların merkezin düzenini bozmak amacıyla gruplaşmalarına, tek başına veya grup olarak yükümlülüklerini yerine getirmemelerine, verilen yemekleri yememelerine, aykırı davranışta bulunmalarına veya birbirlerinin husumet duygularını tahrik etmelerine izin verilmediği ifade edilmiş, bunun için Merkez İdaresi tarafından oda ya da ada değiştirme gibi tedbirler uygulandığı belirtilmiştir.

40. “İdari Gözetim Altında Bulunan Yabancıların Disiplin Süreci” ile ilgili cezai işlemler hakkında mevzuat çalışmasının hazırlık aşamasında olması nedeniyle yabancılar hakkında herhangi bir disiplin işlemi yapılmasının mümkün olmadığı değerlendirildiğinden, gerekli hallerde yabancılar hakkında adli süreç başlatıldığı belirtilmiştir.

41. Yakın dönemde, işkence ve kötü muamele iddiasıyla ilgili 1 düzensiz göçmenin başvuruda bulunduğu, olayın 22.05.2022 tarihinde akşam saatlerinde meydana geldiği, göçmenin durumu idareye 23.05.2022 saat 12.00 civarlarında bildirdiği, aynı gün adli ve idari soruşturma başlatıldığı belirtilmiştir.

- 42.** İşkence ve kötü muamele iddiası kapsamında hakkında idari ve adli soruşturma başlatılan 1 jandarma personeli bulunduğu ifade edilmiştir.
- 43.** Merkezde 2019-2022 yılları arasında 4 isyan vakası ve 9 firar vakası yaşandığı belirtilmiştir.
- 44.** Merkezde ziyaret tarihine kadar yaşanmış olan ve ilgili mercilere bildirilen adli vaka sayısının 5 olduğu belirtilmiştir.
- 45.** Merkezde yumuşak oda⁴ yer almamakta bunun yerine konteynırlar kullanılmaktadır. Bu konteynırlarda kamera bulunmamakta, penceresi olmadığı için de güneş ışığı almamaktadır. Konteynırların sert malzeme ile kaplı duvarlarına matkapla havalandırma delikleri açılmış, kapı kolları ise içeri kısımdan sökülmüştür. Yabancıların kendi aralarında kavga etmeleri gibi durumlarda bu konteynırlarda belirli bir süre tutulabildiği belirtilmiştir.
- 46.** Bir hastanın hastaneye sevki talebiyle 19.10.2022 saat 22.00-23.00 arası 11 No.lu Ada'nın giriş kapısı önünde toplanan gruba jandarma personeli tarafından müdahale edilmesi sırasında bacağına darbe aldığını iddia eden bir yabancı ile görüşülmüş, görüşme sırasında yabancıların bacağında ekimoz tespit edilmiştir. Konuyla bağlantılı görüntülerin izlenmesi için kamera odasına gidilmiş ve belirtilen saat aralığı heyetimizce izlenmiştir. Bu saat aralığında yaşanan olayların yabancıların iddialarıyla örtüştüğü anlaşılmıştır.

3.3. FİZİKSEL KOŞULLAR

- 47.** Yabancıların barındırıldığı konteynırlar içerisindeki odalar 12'şer kişiliktir. Ancak bu odalar 4 ayrı bölmeye ayrılmıştır.
- 48.** Odalar 42 metrekaredir. Yatay 7 metre, dikey 6 metre ve yükseklik 2,75 metredir.
- 49.** Her bölmede iki yataklı bir adet ranza bulunmaktadır.
- 50.** Merkezde bulunan bölmelerde 2 yabancı barındırılması söz konusu olabilmekteyken 7 yabancıya kadar da barındırılabilir. Bu nedenle bölmelerde kalan yabancı sayısında bir standart bulunmamaktadır.
- 51.** Merkezde bulunan ve 4 ayrı bölmeye ayrılan odalarda 7 yabancıya kadar barındırılabilirdiğinden bölmelerde bulunan iki yataklı ranzalar yetersiz olabilmekte ve bu nedenle yere iki adet yatak serilebilmektedir. Bu şekilde elde edilen 4 adet yatak da 7 kişi tarafından dönüşümlü kullanılabilir. Bu şekilde elde edilen 4 adet yatak da 7 kişi tarafından dönüşümlü kullanılabilir.
- 52.** Merkezde engelliler için ayrılmış standartlara uygun oda bulunmamaktadır.

⁴ Öfke veya kriz anları geçene kadar yabancıların kısa süreli olarak tutulduğu odalar yumuşak oda olarak adlandırılmaktadır.

53. Tuvalet ve banyo odalardan bağımsız konteynırlar içerisinde bulunmaktadır. Her adada 7 adet tuvalet ve 6 adet banyo bulunmaktadır.

54. Merkezde barınanların kullanım alanlarında ısınma için elektrikli konvektör ısıtıcılar bulunmaktadır. Ancak ziyaret tarihinde her bölmede konvektör ısıtıcı bulunmadığı görülmüştür.

55. Merkez, konteynırlardan oluştuğundan betonarme yapılara göre dayanaksız olmakta ve sıklıkla onarım, düzenleme ve tadilat işlemleri yapılması gerekmektedir. 2022 yılı içerisinde yapılan işlemler, adaların U tipi şeklinde yeniden konumlandırılması, adaların içerisindeki çakıl taşlarının kaldırılarak beton dökülmesi, konteynır tabanlarının yenilenmesi, bazı konteynırların kapı ve pencerelerinin yenilenmesi, giriş kısmına yakın bir çadır içerisinde bulunan arama alanının ve konteynır biçimindeki kamera odasının yenilenmesi ve kamera ihtiyaçlarının giderilmesi şeklindedir.

56. Barınanların ortak kullanım alanlarında ve odalarında aydınlatma floresan ve led lambalar ile sağlanmaktadır. Barınma alanlarında her odada (4 bölme) 6 adet, ortak kullanım alanlarında ise 3 adet aydınlatma mevcuttur.

57. Merkezde barınan her bir yabancıya örtünme eşyası olarak battaniye verildiği, odalarda her yabancı için ayrı bir dolap bulunduğu idarece belirtilmiştir.

58. Her odada açılır kapanır pencereler bulunmaktadır.

59. Kış aylarının çok soğuk olduğu dönemlerde konteynırların yalıtımlı olmaması sebebiyle ısıtıcıların yeterli gelmediği belirtilmiştir.

60. Tuvalet ve duş alanları ile lavabolar kapsamlı temizliğe ihtiyaç duymaktadır. Bu alanların temizliği için yabancılara verilen herhangi bir temizlik malzemesi bulunmamaktadır. Tuvalet ve banyolar ile lavaboların temiz olmayışı ile birlikte, tuvalet ve banyoların kapı kollarının tamire ihtiyaç duyması ve lavabolarda bulunan musluk bataryalarının kırık olması gibi fiziksel yetersizlikler bulunmaktadır.

61. Tuvalet ve banyoların temizlik eksiklikleri toplu yaşam koşulları ile bir arada değerlendirildiğinde fekal-oral yolla bulaşan hastalıklara zemin hazırlamaktadır.

62. Merkeze yeni giriş yapan yabancılara sabun, havlu, şampuan, diş macunu, dezenfektan ve maske verildiği, ayrıca güvenlik personeli gözetiminde belirli aralıklarla tıraş bıçağı verilmekte olduğu, bunların kullanıldığı an tekrar toplanıp imha edildiği belirtilmiştir.

63. Kurumun kendi dezenfektan araçlarına sahip olduğu ve belirli aralıklarla dezenfekte işleminin yapıldığı ifade edilmiştir.

64. Merkeze giriş sonrasında, iki haftada bir verilen sabun ve şampuanın miktarı yetersiz olduğu değerlendirilmiştir. Bununla beraber yabancılara kişisel kıyafet temizliği kendilerine

birakılmaktadır. Kıyafet temizliği için ekstra malzeme olmaması, hijyenin yeterli bir şekilde sağlanması yönünde engel olmakla beraber toplu yaşam koşulları ve sabun-şampuan yetersizliği de göze alındığında ilaçlar doğru ve yeterli olarak kullanılsa bile skabiyez ön planda olmak üzere diğer bulaşıcı cilt enfeksiyonlarının görülmesi ve Merkezdeki diğer yabancılara yayılmaktadır.

65. Merkezde sıcak su güneş enerjisi sistemiyle temin edilmektedir. Bu nedenle sıcak suya erişim kısıtlı olmaktadır.

66. Yabancıların Merkeze kendi kıyafetleri ile alındığı, yanlarında bulunan yedek kıyafetlerinin güvenlik amacıyla araması yapıldıktan sonra Merkeze alınmasına izin verildiği belirtilmiştir. Yabancıların ihtiyaç duyduğu kıyafet, çocuk bezi, ayakkabı vb. yardımların Merkez imkânları dâhilinde Merkez müdürlüğünce sağlandığı ifade edilmiştir. Ancak ziyaret sırasında kışlık kıyafetleri olmayan yabancılar bulunduğu, bu kişilerin üstlerine battaniyeye alarak ısınmaya çalıştığı görülmüştür.

67. Adalarda ibadethane olarak ayrılan, fakat yaşam alanlarında yabancılarla yapılan görüşmeler sırasında kullanılmadığı ifade edilen kapalı bir alan mevcuttur.

68. Merkez, genel fiziksel durumu itibarıyla barındırdığı yabancılara insani şartlara uygun bir barınma hizmeti sağlama konusunda yetersizdir.

3.4. SAĞLIK HİZMETLERİ VE PSİKO-SOSYAL SERVİS

69. Merkezde İl Sağlık Müdürlüğünden görevlendirilen 1 hekim ve 1 hemşire mevcuttur. Sağlık personelinin çalışma saatleri 08.30-17.30'dur.

70. Sağlık bölümünde acil sağlık hizmetlerinin sunulması yanında hastaneye sevk edilmesi gereken yabancıların sevkini gerçekleştirdiği Merkez İdaresi tarafından ifade edilmiştir.

71. Yabancıların Merkeze teslimi öncesinde ilgili kolluk personeli tarafından yabancıların genel muayenesinin yaptırıldığı belirtilmiştir.

72. Merkezde sağlık personelinin görev yaptığı saatlerde acil sağlık hizmetinin bu birimlerce yerine getirildiği, sağlık personelinin bulunmadığı vakitlerde vardiya amirince derhal 112 Acil Sağlık Birimi ile iletişime geçildiği ve onların direktifleriyle hareket edildiği, 112 Acil Sağlık Biriminin acil bir durum görmediği durumlarda merkezde bulunan araç ile jandarma personelinin sevk ve korumasında hastanenin acil birimine hastanın kabulünün sağlandığı, ambulansın gerekli görülmesi halinde ise bu hizmetin İl Sağlık Müdürlüğünce yerine getirildiği belirtilmiştir. Ancak, ziyaret tarihinden bir gün önce (19.10.2022) ayağa kalkamayacak durumda olan bir yabancı hastanın hastaneye sevkini yapılmadığı görüşmeler sırasında belirtilmiş, bu görüşmenin sonunda idareye durum iletilmiş ve ayağa kalkamayacak durumda olan hastanın hastaneye gönderilmesi sağlanmıştır.

73. Revirde acil müdahale için ve gözlemlenen/tanı konan hastalıklar için yeterli ilaç ve tıbbi gereç genel olarak mevcuttur. Acil müdahale ve tanı için gerekli olan Elektrokardiyografi (EKG), kardiyak defibrilatör, tansiyon aleti, nebulizatör, oksijen tüpü, bebek tartısı bulunmakta ve bu cihazlar çalışır durumdadır. Ancak bazı acil durumlarda tanı ve tedavi işleyişi için gerekli olan pulse oksimetre eksikliği bulunmaktadır.

74. Hastaneye sevk olacaklar Merkez'de bulunan hekim tarafından belirlenmektedir. Merkez hekimi sadece hastaneye çıkacak hastaların bildirimini yapmakta, hastaneye ne zaman gidileceği idare ve jandarma kararına bağlı olarak belirlenmektedir. Son zamanlarda hekimin idareye yaptığı geri bildirimlerle bu sorunun azalmaya başladığı ifade edilmiştir.

75. Tanısı konulan ve reçetesi düzenlenen hastaların ilaçları temin edildikten sonra hekim tarafından güvenliğe teslim edilmektedir. Heyet hekimi görüşüne göre; revire yapılan ardışık başvuruların bulunması nedeniyle ilaçlar yeterli olarak verilemeyebilecektir.

76. Merkezde yapılan görüşmelerde, cilt döküntüsü şikayeti olan birçok yabancıya rastlanmıştır. Lezyonlar ve şikâyetler incelendiğinde ön planda skabiyez salgını boyutunda değerlendirilebilecek bir sorun bulunmaktadır. Cilt döküntüsü olan hastaların bir kısmında skabiyez ile birlikte çeşitli bakteriyel ve fungal cilt enfeksiyonlarının da eklenmiş olabileceğine dair belirti ve bulgular mevcuttur.

77. Merkez hekimi ile yapılan görüşmede; genel olarak benzer kişilerin sağlık şikâyetleri için revire geldiği, kendini ifade etme konusunda geri planda kalanların revire ulaşmadığı belirtilmiştir. Öte yandan Merkezde yaşanan cilt enfeksiyonları ile üst solunum yolu enfeksiyonlarının sıklığı göz önünde bulundurulduğunda hekim ve bir hemşirenin vakaların hepsine yetişmesi mümkün görülmemektedir.

78. Merkezde dental rahatsızlıklar sıklıkla görülmektedir. Adalara yapılan ziyaretlerde yabancıların barındırıldıkları odalarda dental hijyen gereçleri görülmemiştir.

79. Dental rahatsızlıklar için revire başvuranlara reçeteler düzenlenmektedir. Ancak mülteciler diş tabibi görmediklerini belirtmektedir. Kullanılan ilaçlar çoğu vaka için yeterli olsa da bir diş tabibi tarafından tedavileri yapılmadığı müddetçe söz konusu tedaviler geçici bir önlem olarak kalacaktır.

80. Cilt enfeksiyonu olan bazı kişiler adalardan ayrı bir kısımda bulunan konteynirlarda tutulmaktadır. Karantina önlemi kapsamında değerlendirilebilecek bu durum konteynirlerin fiziki şartlarının elverişsizliği nedeniyle hastalıkların tedavisinin gerektiği gibi yapılamamasına neden olmaktadır.

- 81.** Psiko-sosyal serviste görevli sosyal çalışmacının izinli olması nedeniyle görüşme gerçekleştirilememiştir. Ancak psiko-sosyal servis hizmetlerine ilişkin bilgilere dosya incelemeleri ve diğer kurum personeli ile yapılan görüşmeler neticesinde erişilmiştir.
- 82.** Ziyaret tarihi itibarıyla son 4 aydır psiko-sosyal servis tarafından mesleki çalışma ve gözlem yapılmamıştır.
- 83.** Merkezde çok fazla sirkülasyon olması nedeniyle psiko-sosyal destek bağlamında bireysel çalışma veya grup çalışması yapılamamaktadır.
- 84.** Yabancıların merkeze kabulü esnasında psiko-sosyal destek personeli tarafından, yabancıyı tanımak, durum ve risk değerlendirmesi yapmak, acil ihtiyaçları tespit etmek ve kişinin merkeze uyumunu kolaylaştırmak amacıyla, her yabancıya Ön Değerlendirme Formu uygulandığı belirtilmiştir. Bu değerlendirme neticesinde hassas durumda olan kişilerin tespit edildiği, detaylı görüşmeleri ve biyopsikososyal takiplerinin sağlandığı ifade edilmiş, fakat her yabancının dosyasında münferit bir "Ön Değerlendirme Formu" bulunmadığı görülmüştür.
- 85.** Ön değerlendirme sonrası ihtiyaç duyulması halinde tekrar görüşme yapılmaktadır. Bu görüşme sırasında "Detaylı Değerlendirme Formu" kullanılmaktadır. Ancak değerlendirme sonrasında göçmenlerin takibi yapılmamaktadır. Diğer yandan bahse konu değerlendirme sonrasında psikiyatriye sevk edilmesi gerektiği tespit edilmiş kişilerin hastaneye sevk noktasında sorunlar yaşanmaktadır.
- 86.** Madde geçmişi olan bir yabancı ile görüşmede; yabancının hastaneye sevkini sağlanmadığını ifade etmesi üzerine yapılan belge incelemesinde, yabancının değerlendirme formuna psiko-sosyal desteğe ihtiyacı bulunmadığı tespitinin işlendiği anlaşılmıştır.
- 87.** Merkez'de yabancıların motivasyonunu ve psikolojik iyilik halini korumaya yönelik hiçbir sosyal ve kültürel faaliyet yapılmamaktadır.
- 88.** Merkezin konumu itibarıyla şehrin dışında olması, fiziksel şartlarının sosyal, kültürel, sportif faaliyetler için uygun olmayışı, yabancıların aileleriyle iletişim kurmasının oldukça güç olması sebepleriyle yabancılarda ruhsal çöküntü gözlemlenmiştir.
- 89.** Yapılan görüşmeler esnasında bir yabancının kendisini asmak suretiyle intihar girişiminde bulunduğu iddiası alınmıştır. Bu iddia doğrultusunda, intihar girişiminin tarih ve saati öğrenilerek kamera kayıtları incelenmiştir. Olay akşam saatlerinde gerçekleşmiştir. İntihar girişimi sonrası, psiko-sosyal servisin aktif olarak hizmet vermemesi nedeniyle İl Göç Uzman Yardımcısı olarak görev yapmakta olan personel tarafından bu konunun takibi sağlanmıştır. Diğer yandan Merkez içerisinde kendisini kesici araçlarla çizerek yaralayan yabancılar da bulunmaktadır.

3.5. BESLENME

90. Merkezde bulunan 10 adet adanın her birinde yemekhane olarak kullanılan bir çadır bulunmaktadır.

91. Yemeklerin temin edildiği firmanın, menü planlaması için ay ortasına kadar taslak menü gönderdiği, gıda mühendisleri tarafından menüdeki her öğünün kalori değerleri ve şartnameye uygunluk durumlarının değerlendirildiği, son haline getirilen menünün Merkez Müdürü onayının ardından yemek firmasıyla ay bitmeden paylaşıldığı belirtilmiştir.

92. Yabancılara sabah (08.30-09.30), öğle (12.30-13.30) ve akşam yemeği (17.30-18.30) şeklinde olmak üzere günde 3 öğün yemek sunulduğu ve günde iki defa çay verildiği belirtilmiştir.

93. Merkezde kadrolu bir gıda mühendisi görev yapmaktadır. Günlük yemekhane kontrol formuyla ürünlerin gramaj, sıcaklık, kalori değerleri ve organoleptik (koku tat vb.) özelliklerinin kayıt altına alındığı, ayrıca her öğünde verilen bütün çeşitlerin ayrı ayrı olmak üzere numune poşetleriyle +4 c derecede en az 72 saat boyunca muhafaza altına alındığı idarece belirtilmiştir.

94. Temiz içme suyuna erişimin yemekhanede bulunan arıtma cihazlarından 7 gün 24 saat sağlandığı belirtilmiştir. Ancak Merkez İdaresinden temin edilen İçdir Halk Sağlığı Laboratuvarı Su Analiz Raporu'na göre içme-kullanma suları numuneleri için sonuçlar, 17.02.2005 tarihli ve 25730 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan İnsani Tüketim Amaçlı Sular Hakkında Yönetmelik'e göre suda tespit edilen "Koliform Bakteri" parametresi yönünden uygun değildir.

95. Merkezde kantin bulunmamaktadır.

3.6. SOSYAL FAALİYETLER, GÜNLÜK YAŞAM VE EĞİTİM

96. Merkez adalar içerisine kurulu konteynırlardan oluştuğundan yabancılar havalandırma imkânından istedikleri zaman yararlanabilmektedir.

97. Merkezde kütüphane bulunmamaktadır.

98. Merkezde bir adet dinlenme odası bulunmaktadır. Odada televizyon, tenis masası ve yabancıların oturabilecekleri bir koltuk bulunduğu görülmüştür.

99. Merkezde spor salonu bulunmaktadır. Ancak yabancılarla yapılan görüşmelerde spor salonunun kullanılmadığı belirtilmiştir.

100. Merkezde herhangi bir eğitim faaliyeti ve sosyal faaliyet yapılmamaktadır.

3.7. DIŞ DÜNYA İLE İLETİŞİM

101. Merkezde bulunan her adada bir adet olmak üzere toplam 10 adet ankesörlü telefon bulunmaktadır. Telefon kartlarının kullanım hakkı süresi yurt içi ve yurt dışı aramalarına göre farklılık göstermektedir.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

102. Yabancıların ikinci dereceye kadar aileleri ve akrabaları ile yüz yüze görüşebildiği, görüşme sıklığı ile alakalı herhangi bir sınırlamada bulunulmadığı, ayrıca ortak alanlarda bulunan ankesörlü telefonlar ile de yakınları ile iletişim kurabildikleri Merkez İdaresi tarafından belirtilmiştir.

103. Yabancıların resmi mesai saatlerinde avukatları ile görüşebildiği belirtilmiştir. Diğer yandan işlemin gecikmesinde sakınca bulunan hallerde, yabancıların veya avukatının talebi üzerine resmi mesai saatleri içerisinde notere erişim sağlanabildiği belirtilmiştir.

104. Yabancıların sivil toplum kuruluşları ile telefon aracılığıyla iletişim kurabilmelerinin mümkün olduğu, sivil toplum kuruluşlarının bizatihi kendileri gerekli izinleri aldıkları takdirde Merkezi ziyaretleri esnasında görüşme yapabileceği belirtilmiştir.

105. Konsolosluk telefon numaralarının yabancılar ile paylaşıldığı, yabancıların konsolosluk çalışma saatlerine uygun olacak şekilde telefonla veya Merkeze ait iletişim araçlarıyla konsolosluk yetkilileriyle iletişim kurabildiği belirtilmiştir. Ancak, Merkezde kalan birçok yabancı yakınlarıyla, avukatıyla veya konsoloslukla görüşemediğini, belgelerini sunma konusunda iletişim sorunu yaşadığını ifade etmiştir.

106. Merkezde yabancı sayısının çok olması ve sınırlı sayıda telefon olması sebepleriyle her yabancı için günlük en fazla 5 dakika telefon görüşmesi hakkı tanındığı idare ve yabancılar ile yapılan görüşmelerde ifade edilmiştir.

107. Merkezde 1 adet avukat görüşme odası ve 1 adet de avukat bekleme odası mevcuttur. Bu odalarda sabit telefon hatları bulunmakta, bu telefonlarla, avukatların yabancıyla dil bariyeri yaşamaması halinde, Baro Tercüme Hattına ulaşımı kolaylıkla sağlanmaktadır.

108. Avukata erişim ve adli yardım mekanizmasından yararlanmaya ilişkin 2021 ve 2022 (ziyaret tarihine kadarki dönem) yıllarına ait sayısal istatistikler aşağıdaki gibidir:

		2021	2022
Avukata Erişim	Merkeze Gelen Avukat Sayısı	42	61
	Avukatı ile Görüşen Yabancı Sayısı	789	242
	Yabancıların Avukatı ile Yaptığı Toplam Görüşme Sayısı	1215	301
Adli Yardım Mekanizması	Adli Yardım Talep Eden Yabancı Sayısı	5	10
	Adli Yardım Kapsamında Avukata Erişen Yabancı Sayısı	5	10

109. Merkezde kalan yabancılar ile yapılan görüşmelerde Merkeze girişte kendilerine herhangi bir bilgilendirmenin yapılmadığını, avukat hakkından sadece maddi durumu iyi olan yabancıların

yararlanabildiğini iddia edenler olmuş ve bazı yabancıların adli yardım kapsamında avukatlık hizmeti ve idari gözetim kararına itiraz süreci hakkında fikir ve bilgi sahibi olmadıkları gözlemlenmiştir.

3.8. GÜVENLİK

110. Merkezin iç güvenliği jandarma personeli ve özel güvenlik personeli aracılığıyla; dış güvenliği ise sadece jandarma personeli aracılığı ile sağlanmaktadır.

111. Merkezin girişinde turnikeli geçiş sistemi; idari birimler ve yabancıların kullandığı birimler arasında güvenli geçiş yerleri bulunmaktadır.

112. Adaları çevreleyen 6 metre yüksekliğinde duvar ve duvar üzerinde tel örgü bulunmaktadır. Tel örgülerin üzerinde ise jiletli tel yer almaktadır.

113. Yabancıların firar girişiminin engellenmesi ve olası bir firar durumunun tespiti için Merkezde sabah, akşam ve vardiya değişimlerinde güvenlik görevlilerince sayım yapıldığı belirtilmiştir. Bu sürecin devir-teslim tutanağı ile takip edildiği, arananların üstleri ve odalarında üç çeşit aramanın aşağıda belirtilen ve merkez müdürlüğünce belirlenen zamanlarda yapıldığı ifade edilmiştir.

Aylık Habersiz Arama: İlgili ayın herhangi bir gününde olmak üzere Merkez Müdürlüğünce belirlenen periyotlarla ve gerek görülen zamanlarda, oda ve adalarda arama yapılmaktadır. Aramayı yeterli sayıda kolluk personeli gözetiminde güvenlik görevlisi, Merkez Müdürü veya Merkez Müdürlüğü personeli refakatinde yapmaktadır.

Aylık Detaylı Arama: Her ayın son haftasında, güvenlik görevlilerince kolluk gözetiminde barınanların üst, eşya ve oda araması yapılmaktadır. Aramalar sırasında Merkez Müdürü veya Merkez Müdürlüğü personeli de hazır bulunmaktadır. Arama sonucunda oluşturulan tutanak, aramayı yapan güvenlik görevlisi, genel kolluk personeli ve Merkez Müdürü veya Merkez Müdürlüğü personeline imza altına alınmaktadır. Arama tutanakları resmi yazı ile Başkanlığa iletilmektedir.

Önleyici Arama: Merkeze giriş ve çıkışlarda yabancıların üst ve eşyasında güvenlik görevlilerince kolluk personeli gözetim ve denetiminde önleyici arama yapılmaktadır. Bu kapsamda Merkeze giriş ve çıkışlarda lüzum görülmesi durumunda ayrıntılı dedektör ve x-ray cihazları ile arama gerçekleştirilmektedir.

114. Merkezde 152 adet güvenlik kamerası bulunmakta, bunların 144'ü aktif kayıt yapmaktadır. Her adada 4 kamera bulunmaktadır. Kamera İzleme Odasında en az 2 personel görev yapmaktadır.

115. Güvenlik kamera kayıtlarının 6 ay süreyle tutulduğu, kayıtların aksamadan devam edebilmesi için 1 adet jeneratör bulunduğu, kamera arızası durumlarında yıllık sözleşme imzalanan bilişim firması ile iletişime geçilerek kısa sürede arızaların giderildiği belirtilmiştir.

116. Merkezde çıkabilecek olaylara ilişkin (doğal afet, yangın, isyan vb.) her sene yenilenen ve onayı Valilikçe verilen müdahale planları bulunduğu ifade edilmiştir.

117. Her adada yangın alarm sistemi bulunduğu belirtilmiştir.

4. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

4.1. DEĞERLENDİRMELER

118. Türkiye, 1951 Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin BM Sözleşmesi'ne (Cenevre Sözleşmesi) ve 1967 Protokolü'ne taraftır. Bu kapsamda, Cenevre Sözleşmesi'ndeki coğrafi sınırlamayı korumaya devam etmekte ve Avrupa dışında meydana gelen olaylar nedeniyle, mülteci tanımındaki şartlara haiz olduğunu iddia ederek, üçüncü ülkelere iltica etmek üzere Türkiye'den uluslararası koruma talebinde bulunmak isteyen göçmenler için en çok tercih edilen ülkeler arasında bulunmaktadır. Bu durumun bir sonucu olarak; Göç İdaresi Başkanlığı'nın 22.12.2022 tarihli istatistiklerine göre 2022 yılının belirtilen tarihine kadar Türkiye sınırları içinde 278.313 düzensiz göçmen yakalanmıştır. Diğer yandan, geçici koruma kapsamındaki göçmenlerin sayısı göz önünde bulundurulduğunda, Türkiye'nin bölgedeki göç yükünü taşımaya devam ettiği görülmektedir. Bahse konu sorumluluk nedeniyle, Türkiye, uluslararası standartlarla uyumlu etkili bir ulusal göç sistemi oluşturmak için yasal ve kurumsal reformlar yapmayı sürdürmektedir.

119. TIHEK'in ulusal önleme mekanizması kapsamında yürüttüğü faaliyetlerin temeli ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek bir iletişim doğrultusunda işbirliği esasına dayanmaktadır.⁵ Bu kapsamda Merkez İdaresi işbirliğine açık bir tutum göstererek ziyaretin standartlara uygun şekilde yapılmasına katkı sağlamıştır.

4.2. TAVSİYELER

4.2.1. MERKEZ İDARESİNE YÖNELİK TAVSİYELER

120. Merkez İdaresi ile ziyaret sırasında yapılan görüşmelerde edinilen bilgiler ile Merkez İdaresi'nden temin edilen bilgi ve belgeler aracılığıyla erişilen verilerin örtüşmediği hususlar bulunmasından hareketle; görüşmelerde tarafımıza sözlü olarak sunulan bilgiler ile yazılı bilgiler arasında tutarlılığın sağlanması,

⁵ TIHEK, Akyurt Geri Gönderme Merkezi Ziyaret Raporu, Rapor No: 2020/20, para. 85.

121.Yabancıların Merkeze kabulü sırasında hukuki durumları ve hakları konusunda detaylı bilgilendirilmesi, bu kapsamda Merkezde bulunan adaların tamamına yabancıların adli yardım kapsamında avukatlık hizmeti ve idari gözetim kararına itiraz süreci başta olmak üzere diğer hakları ile hak arama yollarına ilişkin bilgiler içeren afişlerin, Merkezde barındırılan yabancıların konuştuğu diller göz önünde bulundurularak uygun yerlere asılması,⁶

122.Yabancıların kimlik bilgilerini içeren belgesi bulunmadığı durumlarda, yabancıların 18 yaşının altında olduğunu iddia etmesi ve yabancıların fiziki görünüşünün de bu iddiayı desteklemesi durumlarında acilen yaş testinin yapılması, bu sırada yabancıların Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının ilgili birimlerinin gözetiminde tutulması,⁷

123.Yabancıların kâğıt ve kaleme ulaşmasının sağlanabilmesi için imkânlar dâhilinde kâğıt ve kalem dağıtımı yapılması veya yabancıların satın alabilmesi için dış kantin benzeri bir uygulamaya başvurulması,⁸

124. Merkezde standartlara uygun yumuşak oda oluşturulması ve bu odanın kameralar aracılığıyla sürekli izlenmesi,

125. Bölmelere ayrılmış olan odalarda barındırılan yabancı sayısının imkânlar dâhilinde standart hale getirilmesi, yatak eksikliği nedeniyle mevcut yatakların dönüşümlü kullanımı sorunu yaşanan bölmelerde bu sorunun çözüme kavuşturulması,

126. Isınma için elektrikli konvektör ısıtıcı bulunmayan bölmelere ısıtıcı verilmesi,

127. Konteynırların yalıtımlı olmaması nedeniyle kışın çok soğuk olduğu dönemlerde talep edilmesi halinde ek battaniye verilmesi,

⁶ AiÖK, Türkiye 2017 Ziyareti [CPT/Inf (2020) 22] 13], para. 71: "Tüm geri gönderme merkezlerinde, yabancı uyrukluların merkeze kabulü sırasında hakları konusunda bilgilendirilmeleri ve bildirim formlarının bir nüshasının yabancılarımıza verilmesi gerekmektedir. Yabancı uyruklu kişilerin okuma yazma bilmemesi veya formun ilgili dilde olmaması durumlarında tercüman yardımıyla yabancılarımıza hakları konusunda bilgi verilmelidir."

⁷ BM Çocuk Hakları Komitesi, Genel Yorum 3/2017/22, Para 32(h): "Devletin yargı yetkisi dâhilindeki sınır kontrollerinde ve diğer göç kontrol prosedürlerinde çocukların derhal tespit edilmesi ve çocuk olduğunu iddia eden herkesin bu şekilde muamele görmesi, derhal çocuk koruma makamlarına ve diğer ilgili hizmetlere yönlendirilmesi ve bir vasi atanması sağlanmalıdır." Avrupa Konseyi: "Çocuklar yanlış bir şekilde yetişkin olarak tanımlandıklarında, ciddi bir haksızlık riski oluşturan, savunmasızlıklarını artıran ve refah hizmetlerine ve desteğine, eğitime, yasal temsil için finansmana ve aile birleşimine erişim yeteneklerini etkileyen bir statüye hapsolürler." (Age Assessment for Children in Migration: A human rights-based approach, Avrupa Konseyi, 2019, s.7)

⁸ AYM, Yusuf Ahmed Abdelazım Elsayad Başvurusu, Başvuru No: 2016/5604, para. 66: "Dolayısıyla başvuru sahiplerinin kötü muamele iddialarını resmî makamlar önünde usulüne uygun şekilde ileri sürebilmelerinde destek sağlayacak kişilere (avukat, doktor, aile fertleri vb.) veya materyallere (kalem, kâğıt, mevzuat, sözlük, internet vb.) erişimlerinin tamamen engellenmesi etkili başvuru hakkının ihlaline neden olabilir. Bu engelleme ilgili mevzuatın yetersizliğinden kaynaklanabileceği gibi somut olay kapsamında yetkili makamların keyfi tutumlarına bağlı olarak da gerçekleşebilir."

128. Tuvalet ve duş alanları ile lavaboların belirli aralıklarla temizlenmesi, iki haftada bir verilen sabun ve şampuanın miktarının imkânlar ölçüsünde arttırılması, bu şekilde skabiyez ön planda olmak üzere diğer bulaşıcı cilt enfeksiyonlarının önlenmesi,

129. Yabancıların büyük çoğunluğunun sıcak suya erişemediğini ifade etmesi göz önünde bulundurularak sıcak su tesisatının kapasiteye cevap verecek şekilde yeniden yapılandırılması,

130. Merkezde kalan yabancıların mevsim koşullarına uygun olmayan kıyafetler ve yatak örtüleri kullandığı göz önünde bulundurularak kışlık kıyafetlerin ve kış koşullarına uygun kalın yatak örtülerinin sağlanması,

131. Revirde acil durumlarda tanı ve tedavi işleyişi için gerekli olan pulse oksimetre eksikliğinin giderilmesi,

132. Dental rahatsızlıkların önüne geçilmesi için yabancılarla diş macunu ve diş fırçası gibi dental hijyen malzemeleri verilmesi,

133. Psiko-sosyal servis tarafından mesleki çalışma ve gözlem faaliyetlerin planlı bir şekilde yapılması,⁹

134. Merkeze ilk kabul sırasında yabancılar ile görüşmeler yapılmasına karşın her yabancı için dosyasında münferit bir "Ön Değerlendirme Formu" bulunmaması bir eksiklik olarak değerlendirildiğinden her yabancı için "Ön Değerlendirme Formu" hazırlanarak dosyalarına eklenmesi,

135. Yabancıların motivasyonunu ve psikolojik iyilik halini korumaya yönelik sosyal ve kültürel faaliyetler yapılması,

136. İçme ve kullanma sularının 17.02.2005 tarihli ve 25730 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan İnsani Tüketim Amaçlı Sular Hakkında Yönetmelik doğrultusunda teknik ve hijyenik şartlara uygunluğunun ve kalite standartlarının sağlanması,

137. Yabancıların kitap ve gazete gibi basılı yayınlara erişiminin sağlanması,

138. Tüm yabancılarla yönelik sportif aktiviteler dâhil olmak üzere belirli aralıklarla eğitim ve sosyal faaliyetlerin yapılması,¹⁰

139. Ankesörlü telefon sayısının yetersiz olduğu göz önünde bulundurularak telefonla görüşmelerin aksamadan yapılması için yeni ankesörlü telefonların tahsis edilmesi,

⁹ AiÖK Standartları [CPT/Inf/E (2002) 1- Rev. 2010] s. 55, para. 31: "İdari gözetim altında bulunanlar için tüm gözetim tesislerinde tıbbi bakıma erişim sağlanmalıdır. İdari gözetim altında bulunanların fiziksel ve psikolojik durumlarına özel dikkat gösterilmelidir."

¹⁰ AiÖK, 30. Genel Rapor'dan Alıntı [CPT/Inf (2021)5] para 76: "Amaca yönelik faaliyetlerden (iş, eğitim, spor, eğitim vb.) oluşan tatmin edici bir program, tutulanların esenliği için çok önemlidir."

140. Yakınlarıyla, avukatıyla, konsoloslukla görüşme veya belgelerini ilgili makamlara sunma konusunda yabancıların yaşadığı sorunların çözüme kavuşturulması,¹¹

4.2.2. GÖÇ İDARESİ BAŞKANLIĞINA YÖNELİK TAVSİYELER

141. “İdari Gözetim Altında Bulunan Yabancıların Disiplin Süreci” ile ilgili cezai işlemler hakkında mevzuat çalışmasının hızlandırılarak mevzuat boşluğu nedeniyle yaşanabilecek olumsuzlukların önüne geçilmesi,¹²

142. Merkezde kötü muamele tespitinden hareketle, güvenlik personeline Birleşmiş Milletler’in İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı, Aşağılayıcı Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi İçin El Kılavuzu (İstanbul Protokolü) eğitimi dâhil olmak üzere kötü muamele eğitimi verilmesi ve kötü muameleye karşı etkin tespit ve şikâyet mekanizması oluşturulması,¹³

143. Merkezin fiziksel koşullarının standartların uzağında olmasından hareketle, yeniden yapılandırılması veya yeni bir yerleşkenin inşa edilmesi,

144. Revirde bir hekim ve bir hemşire bulunmasının sağlık hizmetlerinin sunumunu güçleştireceğinden hareketle, Merkez mevcudu göz önünde bulundurularak revir personeli sayısının artırılması,

¹¹ AiÖK, Türkiye 2017 Ziyareti [CPT/Inf (2020) 22] 13], para. 78 “Komite, tüm geri gönderme merkezleri tarafından, yoksul göçmen tutulanların aileleriyle temas hakkından etkili bir şekilde yararlanabilmelerini sağlamak için adımlar atılmasını tavsiye etmektedir.” [CPT/Inf (2020) 22] 13], para. 73: “Tüm geri gönderme merkezlerinde, avukatlık ücretini ödeyemeyen yabancı uyruklular için adli yardım sağlanması da dâhil olmak üzere avukatlık hizmetlerinden etkili bir şekilde yararlanılması için uygun adımların atılması tavsiye edilmektedir.”

¹² AiÖK, 19. Genel Rapor’dan Alıntı [CPT/Inf (2009) 27], para. 88: “Özgürlüğü kısıtlayıcı tüm merkezlerde açık ve net bir iç yönetmeliğin olması gerek yasa dışı göçmenler gerekse personel için yararlıdır. Bu kuralların farklı dillerde hazırlanıp mevcut hale getirilmesi önemlidir. İç yönetmelik, yapısı gereği öncelikle bilgi verici olmalı ve tutukevindeki günlük yaşamla ilgili mesele, hak ve görevleri en geniş yelpazede ele almalıdır. İç yönetmelik ayrıca disiplin prosedürlerini içermeli ve tutuklulara işledikleri iddia edilen ihlal konusunu öğrenme ve empoze edilen tüm yaptırımlara karşı bağımsız bir merciye müracaat etme hakkı sağlamalıdır. Bu tür bir yönetmeliğin bulunmadığı yerde gayriresmi (ve kontrolsüz) bir disiplin sisteminin gelişmesi riski vardır.”

¹³ AYM, Y.K. Başvurusu, Başvuru No: 2016/14347, para. 79: “Anayasa'nın kimseye işkence ve eziyet yapılamayacağını ve kimsenin insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir ceza veya muameleye tabi tutulamayacağını hüküm altına alan 17. maddesinin üçüncü fıkrası, demokratik toplumların en temel değerlerinden birini koruma altına almaktadır. Mutlak bir nitelik taşıyan kötü muamele yasağının mağdurların eylemi veya yetkililerin saiki ne olursa olsun ihlal edilmemesi gerekir. Anayasa'nın 15. maddesinin ikinci fıkrası gereğince savaş, seferberlik, sıkıyönetim veya olağanüstü hâllerde dahi bu yasağın askıya alınmasına izin verilmemiştir.”

4.2.3. İÇİDIR BAROSUNA YÖNELİK TAVSİYELER

145. Adli yardım kapsamında avukatlık hizmeti, idari gözetim kararına itiraz süreci ve uluslararası koruma başvuru prosedürü konularında avukatlara yönelik bilgilendirici seminerler verilmesi yoluyla yabancıların adli yardıma erişim süreçlerinin kolaylaştırılmasına yardımcı olunması,¹⁴ hususları tavsiye edilmektedir.

¹⁴ TİHEK, Antalya Geri Gönderme Merkezi Ziyaret Raporu, Rapor No: 2022/23, para. 108.



TIHEK

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU

İSTANBUL TUZLA GERİ GÖNDERME MERKEZİ ZİYARET RAPORU

2023/16

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

KISALTMALAR

AİÖK (CPT)	Avrupa İşkence ve İnsanlık Dışı veya Aşağılayıcı Muamele ya da Cezayı Önleme Komitesi (European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment)
BMMYK	Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği
COVID-19	Yeni Koronavirüs Hastalığı
m²	Metrekare
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması
YUKK	Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu

1. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 6701 sayılı Kanun ile insan onurunu temel olarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.

2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'ın 1'inci maddesine göre Protokol'ün amacı: *“Bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır.”*

3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2/1-k bendine göre UÖM: *“İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi”* ifade etmektedir.

4. Kişilerin özgürlüğünden yoksun bırakıldığı yerlerden birisi olan geri gönderme merkezleri dayanağını 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'ndan (YUKK) almaktadır. YUKK'nin 58'inci maddesine göre; *“(1) İdari gözetime alınan yabancılar, geri gönderme merkezlerinde tutulurlar. (2) Geri gönderme merkezleri Bakanlık tarafından işletilir. Bakanlık, kamu kurum ve kuruluşları, Türkiye Kızılay Derneği veya kamu yararına çalışan derneklerden göç alanında uzmanlığı bulunanlarla protokol yaparak bu merkezleri işlettirebilir. (3) Geri gönderme merkezlerinin kurulması, yönetimi, işletilmesi, devri, denetimi ve sınır dışı edilmek amacıyla idari gözetimde bulunan yabancıların geri gönderme merkezlerine nakil işlemleriyle ilgili usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir.”*

5. 22/4/2014 tarihli ve 28980 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren “Kabul ve Barınma Merkezleri ile Geri Gönderme Merkezlerinin Kurulması, Yönetimi, İşletilmesi, İşletirilmesi ve Denetimi Hakkında Yönetmelik”in 3/1-ç bendine göre; *“Geri gönderme merkezi: İdari gözetim altına alınan yabancıların barındırılmaları ve kontrol altında tutulmaları amacıyla kurulan ve doğrudan işletilen veya kamu kurum ve kuruluşlarıyla, Türkiye Kızılay Derneği veya*

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

kamu yararına çalışan derneklerden göç alanında uzmanlığı bulunanlarla protokol yapılarak işlettilen merkezleri” ifade eder.

6. Anılan görevin icrası kapsamında 13/10/2022 tarihinde İstanbul Tuzla Geri Gönderme Merkezine¹ habersiz bir ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ziyaret Heyetinde; Kurul Üyesi... Koordinatör ... Koordinatör ..., İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcıları ..., ..., ... ile Liberal Düşünce Topluluğu temsilcisi ..., Mülteciler Derneği Temsilcisi ..., Sığınmacı Hakları Platformu Temsilcisi ..., bir doktor ve bir psikolog yer almıştır.

7. Ziyaret, ilk olarak Merkez İdaresi² ile yapılan ön görüşmeyle başlamıştır. Ön görüşmede, ziyaret heyeti tarafından ziyaretin amacı ve yöntemine ilişkin bilgiler verilmiş; İdare'den ise Merkezin işleyişi ile mevcut durumu, personel, Merkezde barındırılan yabancılar hakkında bilgiler edinilmiştir. Ön görüşmenin ardından Ziyaret Heyetinin bizatihi belirlediği odalar ziyaret edilerek yabancılar ile Merkez personeli bulunmaksızın özel görüşmeler yapılmıştır. Görüşme gerçekleştirilen yabancılarla, TİHEK ve ulusal önleme mekanizması görevi hakkında genel bilgiler verilmiş; ziyaretin amacı, kapsamı ve kişisel verilerin gizliliği korunarak ziyaret neticesinde bir rapor hazırlanacağı açıklanmıştır. Akabinde revir, spor sahası, avukat görüşme odaları, etkinlik odası gibi ortak alanlar yerinde incelenmiştir. Ziyaret, İdare ile yapılan son görüşme ile sonlandırılmış ve bu görüşmede ziyarete ilişkin edinilen ilk gözlem ve tespitler İdare'ye iletilmiştir. Merkezdeki bina ve eklentilerin tümüne erişimin sağlanmasında, yabancılarla görüşülmesinde, bilgi ve belgelerin paylaşılmasında İdare Ziyaret Heyeti ile iş birliği içinde hareket etmiştir.

8. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 18/1/2022 tarihli ve 2022/43 sayılı Kararı ile Başkanlık Makamınının 11/10/2022 tarihli ve 14677 sayılı oluruna istinaden İstanbul Tuzla Geri Gönderme Merkezine 13/10/2022 tarihinde gerçekleştirilen ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. MERKEZE İLİŞKİN GENEL BİLGİLER

9. 11/12/2018 tarihinde faaliyete başlayan Merkez; toplam 24953 m2 alanda hizmet vermektedir.

¹ Bundan sonra kısaca Merkez olarak ifade edilecektir.

² Bundan sonra kısaca İdare olarak ifade edilecektir.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

10. Merkez prefabrik yapılardan oluşmaktadır. Merkezde etkinlik odası, yemekhane, ibadethane, futbol ve basketbol sahası, çocuklar için oyun parkı, revir, iki aile odası, üç avukat görüş odası, konsolosluk görüş odası bekleme salonu, televizyon odası, mutfak ve çamaşırhane bulunmaktadır.

2.2. MERKEZ PERSONELİ

11. Merkezde jandarma personeli hariç olmak üzere toplam 101 personel görev yapmaktadır.

12. 24 güvenlik personeli ve 82 jandarma personeli iç güvenlikten sorumlu iken; dış güvenlik ve sevk hizmetlerinde görev yapan jandarma personelinin sayısı 36'dır.

13. Merkezde, "Düzensiz Göçmenlerin Yönetimi, Kabulü ve Barınması Konusunda Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün Desteklenmesi Projesi" kapsamında görevlendirilen Farsça, Almanca, İngilizce ve Arapça bilen dört tercüman görev yapmakta olup kadrolu tercüman bulunmamaktadır. İhtiyaç halinde tercümanlık hizmeti satın alınmaktadır. Ayrıca; avukatlık ve noterlik hizmetleri için eğer ihtiyaç varsa yeminli tercümanlar Merkeze alınmaktadır.

14. Merkez personelinin dağılımı tabloda gösterilmektedir:

	CİNSİYET		EĞİTİM DURUMU				KADRO DURUMU		Genel Toplam
	Erkek	Kadın	Lisans	Ön Lisans	Lise	Orta Okul	Kadrolu	Sözleşmeli	
Merkez Müdürü	1		1				1		1
Merkez Müdürü Vekili	1		1				1		1
Düzensiz Göç Çalışma Grup Başkanı	1		1				1		1
İl Göç Uzmanı	18	1	19				19		19
V.H.K.İ		1	1				1		1
Hizmetli	3					3	3		3
Memur	1				1		1		1
Çevre Mühendisi	1		1				1		1
Büro Personeli	1		1				1		1
Programcı	1			1			1		1
Gıda Mühendisi		1	1					1	1
Psikolog		2	2					2	2
Polis Memuru	12		11	1			12		12
Tercüman	3	1	4					4	4
Görüşmeci	6		1	1	4			6	6

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

Teknik Personel	2			1	1			2	2
Koruma ve Güvenlik Personeli	24		6	4	14		24		24
Temizlik Personeli	16				16		16		16
Şoför	4				3	1	2	2	4
GENEL TOPLAM	95	6	50	8	39	4	84	17	101

	Destek Hizmetleri Çalışma Grubu	Düzensiz Göç Çalışma Grubu	Güvenlik	İdareci	Psiko-sosyal Destek Grubu	Teknik	Temizlik	Ulaşım	Genel Toplam
Merkez Müdürü				1					1
Merkez Müdürü Vekili				1					1
Düzensiz Göç Çalışma Grup Başkanı				1					1
İl Göç Uzmanı		19							19
V.H.K.İ		1							1
Hizmetli	1	1				1			3
Memur		1							1
Çevre Mühendisi	1								1
Büro Personeli		1							1
Programcı	1								1
Gıda Mühendisi		1							1
Psikolog					2				2
Polis Memuru		12							12
Tercüman		4							4
Görüşmeci		6							6
Teknik Personel						2			2
Koruma ve Güvenlik Personeli			24						24
Temizlik Personeli							15	1	16
Şoför								4	4
GENEL TOPLAM	3	46	24	3	2	3	15	5	101

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

15. Personelin aldığı eğitimler şu şekildedir:

EĞİTİM ADI	KONUSU	EĞİTİME KATILMIŞ MESLEK GRUPLARI
Koruma ve Güvenlik Personeli Temel Eğitimi	GGM Güvenlik İşleyişi, Tanımlar ve Müdahale Şekilleri	Koruma ve Güvenlik Personeli
Temel Eğitim	Hassas Gruplara Mensup Bireylerle İletişim	Tüm Personel
Yangına Müdahale Eğitimi	Yangın Esnasında Yapılacaklar ve Müdahale Yöntemleri	Koruma ve Güvenlik Personeli / Sürekli İşçi Personeli
Acil Durum Müdahale Eylem Planı	Acil Durumlarda Görevli Personellerin Belirlenmesi ve Tahliye Planlaması	Koruma ve Güvenlik Personelleri / Sürekli İşçi Personeli
İnsan Hakları Eğitimi	İnsan Haklarının Korunması	Koruma ve Güvenlik Personeli
Mevzuat Eğitimi	Sınır Dışı İşlemleri İle İlgili Görev Alanımıza Giren Mevzuat Kapsamındaki Eğitimler	Tüm Personel

2.3. MERKEZDE KALAN ÖZGÜRLÜĞÜNDEN MAHRUM BIRAKILANLAR

16. Merkez kapasitesi 700'dür ve ziyaret tarihi itibarıyla Merkezde 388 yabancı idari gözetim altında bulunmaktadır.

17. Merkezde yalnızca erkek yabancı barındırılmaktadır. Ziyaret tarihi itibarıyla çocuk, yaşlı ve engelli yabancı bulunmamaktadır.

18. Ziyaret tarihinden önceki üç haftaya kadar yalnızca Afgan uyruklu yabancı barındırılan Merkezde, yapılan değişiklik neticesinde artık çeşitli uyruktan idari gözetim altında bulundurulmuş ve adli işlem görmüş yabancıların kaldığı dile getirilmiştir. Ziyaret tarihi itibarıyla Merkezde bulunan 388 yabancıya ait uyruk dağılımı şu şekildedir:

UYRUK	MEVCUT SAYI
Türkmenistan	104
Suriye	55
İran	30
Filistin	23
Pakistan	18
Özbekistan	17
Ürdün	13
Rusya	13
Diğer	115
TOPLAM	388

19. Ziyaret tarihi itibarıyla 2022 yılında idari gözetim altında bulunan yabancılardan 370'inin Merkeze teslim edilmeden önce kolluk görevlilerince adli işlem gördüğü dosyasından anlaşılmaktadır.

20. Son bir yıl içerisinde; 9.946 yabancı hakkında sınır dışı etme kararı alınmış, 9.694 yabancı gönüllü geri dönüş kapsamında ülkesine sınır dışı edilmiştir.

3. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

3.1. MERKEZE KABUL, YERLEŞTİRME VE BİLGİLENDİRME PROSEDÜRLERİ

21. Hakkında sınır dışı etme kararı olan yabancılar, alınan idari gözetim kararı çerçevesinde Merkezde barındırılmaktadır.

22. Yabancılara ait ziynet eşyaları ve paraların saklanması için çelik kasalar kullanıldığı; rastgele kontrol edilen dolaplarda yabancılara ait kişisel eşyaların bulunduğu görülmüştür.

23. Merkeze gelen yabancıların üst araması jandarma personeline el dedektörü ve X-ray cihazı ile yapılmaktadır.

24. Merkeze alınan yabancıların parmak izleri sorgulanmakta olup kayıtları mevcut ise bu bilgilere göre kimlik bilgileri yeniden düzenlenmektedir. Varsa pasaport veya kimlik bilgilerine göre, yoksa yabancıların beyanına göre bilgileri işlenmektedir. GöçNet veri tabanında Merkeze giriş yapan tüm yabancıların bilgileri tutulmaktadır.

25. Merkezde kaldığı sürece sahip oldukları haklar, sorumluluklar ve geri gönderme prosedürü hakkında tercüman eşliğinde yabancılara bilgi verildiği; yabancıların Merkeze kabulü sırasında teslim-tesellüm tutanağı, sınır dışı ve idari gözetim tebligat formu, değerlendirme formu, üst arama tutanağı, emanet alma tutanağı, düzensiz göçmen mülakat formu, ön değerlendirme formu ve detaylı değerlendirme formu düzenlendiği görülmüştür.

26. Merkezde kalan yabancılar tarafından, tercüme işlemlerinin diğer yabancılar tarafından yapıldığı, Merkezde tercüman sıkıntısı olduğu, bilgilendirme konusunda eksiklikler yaşandığı ifade edilmiştir.

27. Merkezin ortak alanlarında yedi farklı dilde adli yardım ve hukuki haklara dair dijital ve dijital olmayan bilgilendirme panoları, COVID-19'a dair Türkçe, Arapça ve İngilizce dillerinde afiş ve broşürler olduğu görülmüştür.

28. İdare tarafından, Merkeze kabul edilen yabancıların uyruk, akrabalık ve yaş gibi durumları gözetilerek odalara yerleştirme işlemlerinin gerçekleştirildiği; yabancılar oda değişikliği talep ettiğinde oda, yatak ve güvenlik durumuna göre değerlendirme yapılarak yer değişikliği sağlandığı aktarılmıştır.

29. İdare tarafından, COVID-19 tedbirleri kapsamında Merkeze gelen yabancılara maske ve hijyen malzemeleri verildiği, semptom gösteren yabancılara test yaptırıldığı, test sonucu pozitif çıkan yabancılardan hastaneye sevk edildiği ya da İstanbul İl Sağlık Müdürlüğü³ tarafından görevlendirilen sağlık personelinin durumunun Merkez içerisinde ayrı bir odada takip edildiği aktarılmıştır.

30. İdare yabancılardan genel kalış sürelerinin sekiz ve on dört gün arasında değiştiğini, altı aylık idari gözetim süresi uzatılan kişi bulunmadığını belirtmiştir. Yabancılardan yapılan görüşmelerde bu durum Ziyaret Heyeti tarafından teyit edilmiştir.

31. Ziyaret tarihi itibarıyla 2022 yılında idari gözetime alternatif yükümlülükler getirilen⁴ yabancı sayısının 655, 2021 yılında 412 olduğu belirtilmiştir.

32. İdare tarafından geri gönderme yasağı kapsamında kalan ve özel durumu olan yabancılardan hakkında sınır dışı etme kararı alınmadığı, seyahat etmesine engel durumu olan yabancılardan hakkında da engel durumu ortadan kalkıncaya dek sınır dışı etme kararı alınmadığı aktarılmıştır. Söz konusu yabancılardan için idari gözetime alternatif yükümlülükler getirildiği ve işlemlerinin öncelikli olarak tamamlandığı belirtilmiştir.⁵

3.2. YÖNETİM, PERSONELİN TUTUMU VE ŞİKÂyet PROSEDÜRLERİ

33. Ziyaretin başında kampüs alanı içindeki bahçede yaklaşık 80 yabancının soğuk havada yerde oturmuş halde beklediği görülmüş, kendileriyle görüşülen yabancılardan 1 saattir beklediklerini dile getirmişlerdir. İdare tarafından bu kişilerin kolluk kuvvetleri tarafından yakalanan ve işlemlerinin yapılması amacıyla ilgili merkeze gönderilmeyi bekleyen yabancılardan olduğu, otobüsler ile transfer edilecekleri aktarılmıştır.

34. Merkezin yemekhane, bahçe, etkinlik salonu gibi ortak alanlarında dilekçe ve şikâyet kutuları bulunduğu, bazı kutuların yanında kâğıt ve kalem yer almadığı, incelenen kutularda

³ Kısaca İl Sağlık Müdürlüğü olarak ifade edilecektir.

⁴ 11/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılardan ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun (YUKK) "İdari gözetime alternatif yükümlülükler" başlıklı 57/A sayılı maddesinin birinci fıkrasına göre: "57 nci maddenin ikinci fıkrasında sayılan yabancılardan ya da idari gözetimi sonlandırılan yabancılardan aşağıdaki idari gözetime alternatif yükümlülükler getirilebilir: a) Belirli adreste ikamet etme b) Bildirimde bulunma c) Aile temelli geri dönüş ç) Geri dönüş danışmanlığı d) Kamu yararına hizmetlerde gönüllülük esasıyla görev alma e) Teminat f) Elektronik izleme."

⁵ YUKK 55 sayılı maddesine göre: "54 üncü madde kapsamında olsalar dahi, aşağıdaki yabancılardan hakkında sınır dışı etme kararı alınmaz: a) Sınır dışı edileceği ülkede ölüm cezasına, işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye maruz kalacağı konusunda ciddi emare bulunanlar b) Ciddi sağlık sorunları, yaş ve hamilelik durumu nedeniyle seyahat etmesi riskli görülenler c) Hayati tehlike arz eden hastalıkları için tedavisi devam etmekte iken sınır dışı edileceği ülkede tedavi imkânı bulunmayanlar ç) Mağdur destek sürecinden yararlanmakta olan insan ticareti mağdurları d) Tedavileri tamamlanıncaya kadar, psikolojik, fiziksel veya cinsel şiddet mağdurları."

dilekçe bulunmadığı görülmüştür. İdare tarafından; dilekçelerin haftalık olarak toplandığı, gerekli önlemlerin alındığı ve aylık olarak İstanbul Valiliği İl Göç İdaresi Müdürlüğüne raporlandığı dile getirilmiştir.

35. Son beş yıl içinde iki yabancıya işkence ve kötü muamele iddiasında bulunduğu, iddialara ilişkin olarak adli ve idari soruşturma başlatıldığı; soruşturmaların devam ettiği belirtilmiştir.

36. Kendileriyle görüşüldüğünde bazı yabancılar kötü muamele gördüklerini dile getirmiştir. İddialardan birine konu olan ve kapısında "Tadilattadır" yazan bir oda Heyet tarafından incelenmiştir. Bu odadaki kameranın üstünün naylonla ve bantla kapatılmış olduğu görülmüştür. Kameranın neden kapalı olduğunun sorulması üzerine söz konusu odanın jandarma personeli tarafından giyinme odası olarak kullanıldığı öğrenilmiştir. Heyet tarafından bu durumun odanın kapısında belirtilmesi gerektiğinin değerlendirildiği ve uygun bir noktaya odaya giriş ve çıkışları gösterecek bir kamera yerleştirilmesinin uygun olacağı bildirilmiştir. Diğer kötü muamele iddiaları üzerine ise, iddialarda söz edilen tüm alanlara ilişkin kamera kayıtları incelenmiş, görüntülerde herhangi bir kötü muameleye rastlanmamıştır. İdare hiç kimseye kötü muamelede bulunmadığını, işkence ve kötü muameleye kurumsal bir müsamaha gösterilmediğini ve daha önce bir jandarma personelinin bu sebeple açığa alındığını bildirmiştir.

37. Gönüllü geri dönüş kapsamında yabancılar görevli personel tarafından tercüman eşliğinde detaylı bilgilendirme yapıldığı, ülkesine ya da üçüncü bir ülkeye gitmek isteyen yabancı ile birlikte gönüllü geri dönüş formları düzenlendiği, formlardaki ilgili maddelerin tercüman eşliğinde tek tek açıklanarak okunduğu, Kızılay'ın ilgili yetkilileriyle birlikte formların imzalandığı ve Valilikçe onaylandığı belirtilmiştir.

38. 8/2/2022 tarihinde bir adet firar olayı yaşandığı belirtilmiştir.

39. Merkezde idari yönden disiplin cezası verilmediği, düzen bozucu eylemleri önlemek amacıyla oda ya da ada değiştirme gibi tedbirler uygulandığı, suç kapsamına giren bir durum olduğunda adli süreç başlatıldığı İdarece ifade edilmiştir.

40. İdare tarafından Merkezde ulaşım hizmetinin araç kiralama yöntemiyle temin edildiği aktarılmıştır.

41. İdari işlemlerin aksamadan yerine getirilmesi için il göç uzmanı ve büro personeline, Psiko-sosyal Servis faaliyetlerinin artırılması amacıyla psikolog ve sosyal çalışmacıya, yemek ve tercümanlık hizmetlerinin aksamadan yerine getirilmesi için gıda mühendisi ve tercümana, güvenlik hizmetlerinin aksamadan yerine getirilmesi için güvenlik personeline ihtiyaç duyulduğu İdare tarafından dile getirilmiştir.

3.3. FİZİKSEL KOŞULLAR

42. Prefabrik odalarda kalan yabancılar tesadüfi örneklem yoluyla seçilerek ziyaret edilmiştir. Yabancıların küçük bir penceresi ve üç adet iki katlı ranzası olan odalarda, altışarlı gruplar olarak kaldığı, odalarda banyo ve tuvaletin mevcut olduğu, ziyaret sırasında kapılar açıldığında odalardan ağır bir koku geldiği, zemin döşemelerinin tahrip olduğu ve bu problemlerin insan sağlığı için sorunlu olduğu görülmüştür. İdare, bu durumun Merkezde uzun bir süredir tadilat olduğu için pek çok odanın kullanılamamasından kaynaklandığını aktarmıştır.

43. İdareden alınan bilgilere göre odaların yatay uzunluğu altı metre, dikey uzunluğu yedi metre olup her bir oda toplam 42 m²'dir. Odaların yüksekliği ise 275 santimetredir.

44. Yabancıların odalarında herkese ait ayrı dolap olduğu, ancak bazı dolapların kullanıma elverişli olmadığı, kapaklarının ve raflarının kırık olduğu, içlerinin temiz olmadığı görülmüştür.

45. İdare tarafından, ortak alanların ve boşalan odaların temizliğinin temizlik şirketi personeline yapılırken yabancıların kaldığı odaların temizliğinin kendilerine verilen temizlik malzemeleriyle yabancılar tarafından yapıldığı dile getirilmiştir. Yabancılar temizlik malzemesi ve temizlik fırçası olmadığı ve bu durumdan rahatsız olduklarını dile getirmiştir. Ziyaret sırasında odaların ve tuvalet-duş alanının pis olduğu, yerde ve duvarlarda çeşitli lekeler olduğu tespit edilmiştir.

46. İdare ziyarete kabul edilen her bir yabancıya içinde diş fırçası, diş macunu, şampuan, el sabunu, terlik bulunan hijyen kiti verildiğini ifade etmiştir fakat yabancılarla yapılan bireysel görüşmelerde hijyen paketi verilmemiş yabancılar olduğu tespit edilmiştir. Yabancılardan yalnızca birinde terlik olduğu, diğer yabancıların bağcıkları alınmış ayakkabılar giydiği görülmüştür. Bazı yabancılar tıraş olamadıklarını, hijyen kiti ve terlik verilmediğini aktarmışlardır. İdare, hijyen kiti ve terlik alamadığını söyleyen yabancıların Merkeze dün dışarıdan gelenler ya da Emniyet Birimi'nden gelenler ve henüz kendileriyle görüşülmemiş olanlar olabileceğini dile getirmiştir. Bununla beraber hijyen kiti ve terlik alanların imza listesi tarafımıza gösterilmiştir. İdare on beş günde bir jilet dağıtıldığını ve Jandarma gözetiminde kullanıldıktan sonra jiletlerin tekrar toplandığını aktarmıştır. İdare Salı günleri hijyen kiti dağıtıldığını belirtmiştir.

47. Ziyaret sırasında odalarda canlı ve ölü böceklerin olduğu tespit edildiği için Merkezde haşerat sorunu olduğu görülmüştür. İdare tarafından altı ayda bir böcek ilaçlaması yapıldığı aktarılmıştır. Heyet tarafından ilaçlama yapıldığı anlaşılmış, ancak ilaçlamalar arasındaki sürenin çok uzun olduğu ve temizliğin yeterli düzeyde yapılmadığı değerlendirilmiştir.

48. Odalarda nevresimlerin, yastıkların ve battaniyelerin eksik olduğu görülmüştür. Bazı yatakların ise kırık ve yatılmaz durumda olduğu tespit edilmiştir. Yabancılar tarafından mevcut nevresim ve battaniyelerin kendileri geldiğinde değiştirilmediği ve önceki kullanan yabancılardan

kalan eşyalar olduğu belirtilmiştir. İdare, her hafta karşılıklı imza alarak nevresimlerin yıkandığını, on beş günde bir battaniyelerin değiştirildiğini dile getirmiş, çarşaf eksiklerinin olduğunu kabul ederek temin edileceğini belirtmiştir. Ziyaret esnasında çarşaf şikâyeti olan yabancılara temiz çarşaf verildiği görülmüştür.

49. Merkezde iki adet çamaşırhane bulunmakta olup, çamaşırhanelerde sanayi tipi çamaşır, kurutma, ütü ve katlama makinelerinin mevcut olduğu görülmüştür. Bununla beraber, bazı yabancılar çamaşırılarını lavaboda yıkadıklarını dile getirmişlerdir. Ziyaret sırasında makinelerde yabancılara ait kıyafetlere rastlanmamıştır. Personel tarafından Çarşamba ve Perşembe günleri nevresimlerin yıkanma ve dağıtım hizmeti verildiği; Cuma günleri ise kıyafet yıkama hizmeti verildiği belirtilmiş olup bu durum doğrulanamamıştır. Ayrıca, yıkanmış battaniyelerin istiflenmiş olduğu görülmüştür.

50. Isınmanın klima ve kaloriferler ile; aydınlatmanın ise floresan ve led lambalar ile sağlandığı görülmüştür.

51. Yabancılar 24 saat sıcak ve soğuk suya erişebildiklerini ifade etmişlerdir.

52. Merkezde bir adet engelli odası bulunmaktadır. Engelli odası giriş katında olup erişilebilirlik açısından bu durumun olumlu olduğu değerlendirilmiştir. Odanın girişinde engelli rampası bulunduğu, odada koltuk deneği, yürüteç, tekerlekli sandalye gibi ortopedik ürünler bulunduğu, yatağın normal yataklara göre daha alçak olduğu görülmüştür. Tuvalet ve banyo alanında tutamaçlar bulunduğu, bununla beraber odanın içinde tuvalet ve banyo alanının kapısı açıldığında yüksek bir basamak mevcut olduğu görülmüş, bu durumun erişilebilirlik açısından uygun olmadığı değerlendirilmiştir.

53. Merkezde iki adet engelli asansörü bulunmakla beraber, asansörlerin kartlarının bozuk olduğu ve çalışmadığı tespit edilmiştir.

54. Haftanın her günü sabah 8:30 ila akşam 19:30 arasında hizmet vermekte olan bir kantin bulunmaktadır. Merkezde bulunan kantinde gıda ürünleri, kişisel hijyen ürünleri, futbol topu gibi spor malzemeleri, kıyafet, terlik satılmaktadır. Kantinde satılan ürünlerin satış fiyatlarıyla birlikte listesinin gıda mühendisinin de yer aldığı komisyonca oluşturulduğu, oluşturulan listenin market fiyatlarıyla karşılaştırılarak İdarenin onayına sunulduğu ve listenin son halinin tüm yabancıların görebileceği şekilde kantinde bulunan servis penceresine asıldığı belirtilmiştir.

55. İdare tarafından kıyafet, mama, çocuk bezi, süt, hijyen ürünleri gibi temel yaşam malzemelerinin talep doğrultusunda Merkez tarafından karşılandığı; yabancıların ihtiyaçlarının karşılanması noktasında Kızılay, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği, Uluslararası Göç Örgütü gibi kurumlardan da destek alındığı aktarılmıştır.

3.4. SAĞLIK HİZMETLERİ, COVID-19 PANDEMİSİNE YÖNELİK TEDBİRLER VE PSİKO-SOSYAL SERVİS

56. Merkezde revir bulunmaktadır. Revirde; 24 saat İl Sağlık Müdürlüğü tarafından görevlendirilen bir doktor ve bir hemşire çalışmaktadır.

57. Yabancıların hastaneye sevklerinin Merkeze tahsis edilmiş araçlarla ve acil durumlarda 112 Acil Sağlık Birimine ait ambulanslarla yapıldığı ifade edilmiştir. Bu zamana kadar gecikme yaşanmadığı Merkezde görevli doktor tarafından dile getirilmiştir.

58. Ziyaret Heyetinde görevli doktor tarafından, acil müdahale çantası ve gerekli ekipmanlarda eksik olmadığı ifade edilmiştir.

59. Merkeze giren ve Merkezden çıkan yabancıların doktor kontrolünden geçtiği, doktorun uygun görmesi halinde yabancıların hastaneye sevk edildiği belirtilmiştir.

60. Sağlık personeli tarafından yabancıların çoğunluğu Türkçe bilmediği için muayene işleminin Türkçe bilen başka bir yabancı refakatinde yapılmakta olduğu ifade edilmiştir. Heyet sağlık personeli ile görüşmek için beklerken Türkçe konuşabilen bir yabancı, başka bir yabancı ile doktor arasında tercümanlık yaptığı görülmüştür.

61. Merkezde görevli doktor tarafından, yaz aylarında hijyen kurallarına uyulmadığı için uyuz vakaları tespit edildiği, kendisinin talimatları çerçevesinde gerekli önlemlerin alındığı ifade edilmiştir.

62. İdare tarafından bulaşıcı hastalığı olduğu tespit edilen kişilerin izole edildiği ve hastalıklarına ilişkin tedavi süreçlerinin başlatıldığı; ayrıca senede en az bir kere İl Sağlık Müdürlüğüne tarama testleri gerçekleştirildiği aktarılmıştır.

63. Doktor tarafından, yapılan işlemler ve hastaneye sevk talebi bulunan yabancılar hakkında yapılan tüm işlemlerin revir defterine kaydedildiği belirtilmiş, bu kapsamda tutulan sağlık kayıt defteri ve diğer ilgili kayıtlar incelenerek kayıt altına alınan bilgilerin düzenli olduğu anlaşılmıştır. Revir defterinde alerji tanısı ile ilaç yazılmış yabancıların yoğunlukta olduğu tespit edilmiş ve yabancılarla yapılan bire bir görüşmelerde, revir defterinde yer alan bilgilerle tutarlı olacak şekilde sağlık sorunlarının cilt kaşıntısı ve kızarıklıklara ilişkin olduğu görülmüştür.

64. Heyet tarafından bir yabancı, sağ el bileğinde hareket kısıtlılığı oluşturan şişlik olduğu görülmüş olup yabancı tarafından şişliğin Merkeze gelmeden önce güvenlik güçlerinin kelepçeli müdahalesi sırasında oluştuğu ifade edilmiştir. Yabancı, Merkeze ilk geldiğinde kendisine beraberindekilerle birlikte bir sağlık probleminin olup olmadığını sorulduğunu ama kendisinin durumunu belirtmediğini, sonrasında personele bileğindeki şişlik ve ağrıdan dolayı revire gitmek istediğini söylediğinde odasına geri gönderildiğini ifade etmiştir. Heyet tarafından yabancı, ileri tetkik için hastaneye sevk gerekliliği yetkili kişilere bildirilmiştir.

65. Merkezde iki psikolog bulunmaktadır. İdare tarafından; durum ve risk değerlendirmesi yapmak, acil ihtiyaçları tespit etmek için ön değerlendirme formu doldurularak psikologların Merkeze gelen yabancılarla bağımsız şekilde görüşmeler yaptığı, ihtiyaç halinde detaylı değerlendirme formu doldurulduğu, özel ihtiyaç sahiplerinin tespit edildiği ve özel ihtiyaç sahibi yabancılarla düzenli görüşmelere devam edildiği, gerektiğinde yabancıların hastaneye sevkinin gerçekleştirildiği, bununla beraber psikolog sayısının yetersiz olduğu aktarılmıştır. Psiko-Sosyal Servis Birimi personeli 48 saat içinde Merkeze gelen her yabancıyla görüştüğünü, iki personelin yetersiz olduğunu, görüşmelerin beş dakika sürdüğünü ve verimsiz geçtiğini dile getirmiştir.

3.5. BESLENME

66. Merkezde sabah kahvaltısı, öğle yemeği ve akşam yemeği verilmektedir. Sabah kahvaltısında paketlenmiş küçük somun ekmek ve reçel verildiği dile getirilmiştir. Odalarda fazla ekmeklerin dolapta ve yerde büyük poşetlerin içinde istiflenmiş olduğu görülmüştür.

67. Ziyaret sırasında plastik tabldot paketlerde yemeklerin dağıtımına çıkarıldığı; öğle yemeğinde sebze çorbası, patates yemeği, mantı, paket yoğurt ve paketlenmiş küçük somun ekmek verildiği görülmüştür.

68. İdare tarafından yemeklerin ihale ile hizmet alımı yapılarak temin edildiği ve Merkezde yapıldığı aktarılmıştır.

69. Merkezde yemekhane olduğu, ancak Valilik kararıyla yemeklerin bahçeye getirilerek kumanya olarak dağıtıldığı ifade edilmiştir. Yemekhane incelemesinde sağlık açısından sakıncalı bir durum tespit edilmemiştir.

70. Odada yeterli miktarda su olduğu görülmüş olup, yemekler konusunda şikâyetle bulunulmamıştır.

71. İdare hem servis personelinin hem de yemek hazırlığında görevli personelin sağlık raporlarının düzenli aralıklarla talep edildiğini, işe alım aşamasında personel özlük raporları ile çalışanların sağlık raporlarının istendiğini, hijyen kurallarına dikkat edilerek yemek dağıtımını yapıldığını belirtmiştir.

72. İdare tarafından günlük yemekhane kontrol formuyla ürünlerin gramaj, sıcaklık, kalori değerleri ve organoleptik (koku tat vb.) özelliklerinin kayıt altına alındığı, yemeklerin numune poşetleriyle dört °C'de en az 72 saat boyunca muhafaza altına alındığı, yemek firması tarafından gönderilen taslak menünün gıda mühendisince yemeklerin günlük kalori ihtiyacı ve şartnameye uygunluğunun değerlendirildiği ve menünün son halinin yemek firmasıyla paylaşıldığı, özel beslenme ihtiyacı bulunanların diyet, vejetaryen/vegan menülerden yararlandırıldığı aktarılmıştır.

3.6. SOSYAL FAALİYETLER, GÜNLÜK YAŞAM VE EĞİTİM

73. İdare dört beş odanın aynı anda havalandırma alanına çıktığını, havalandırma süresinin yemeklerden sonra 30 dakika olduğunu aktarmıştır. Yabancıların yemekten sonra 30 dakika havalandırma süresinden yararlandırıldığı Heyet tarafından da izlenerek teyit edilmiştir. Yabancılar telefon sırası bekledikleri için bu sürenin hem telefonla konuşmaya hem sportif faaliyetlere hem de hava almaya yetmediğini, bir yabancı ise içeride yeterince hava alamadığını ve odalar havasız olduğu için kendisini kötü hissettiğini dile getirmiştir.

74. Yabancıların spor sahasında basketbol ve futbol oynadıkları görülmüştür.

75. Merkezde yabancılar tarafından yapılmış resimler ve boyanmış ahşap malzemelerin sergilendiği; masa, sandalye, kitaplık ve kutu oyunları, ahşap boyama malzemeleri, resim malzemeleri gibi gereçleri barındıran dolapların yer aldığı bir etkinlik odası bulunmaktadır. İdare tarafından etkinlik odasında okuma, boyama, resim, maket yapımı, filografi, puzzle, zekâ oyunları, dinleti ve görsel etkinlikler yapıldığı aktarılmıştır. Dolaptaki kitapların sayı ve türünün yetersiz olduğu, genellikle yetişkinlere değil çocuklara hitap eden hikâye kitapları olduğu, yeterli sayıda Kur'an bulunduğu görülmüştür. Bir yabancı Kur'an istediğini ancak kendisine verilmediğini söylemiş olup talebi İdare'ye iletilmiştir.

76. Yabancı sirkülasyonunun hızlı olması ve personel yetersizliğinden dolayı İdare tarafından etkinlik odasının kullanılmadığı ifade edilmiştir. Yabancılar günlerinin verimsiz geçtiğini ve fazla aktivite yapmadıklarını dile getirmişlerdir.

77. İdare, ışıkların 18:00'de açıldığını ve 23:00'te kapatıldığını aktarmıştır.

3.7. DIŞ DÜNYA İLE İLETİŞİM

78. İdare yabancıların ikinci dereceye kadar olan akrabaları, avukatları, konsolosluk yetkilileri ve sivil toplum kuruluşu temsilcileri ile gerek yüz yüze gerek ankesörlü telefonla iletişim kurabildiğini ve yabancıların ya da avukatının talebi üzerine notere erişim sağlayabildiğini ifade etmiştir.

79. Merkezin her bahçesinde dört adet olmak üzere toplam yirmi dört adet ankesörlü telefon bulunduğu, telefon kartlarının yabancıların Merkeze ilk girişlerinde ücretsiz şekilde dağıtıldığı, ayrıca kantinde telefon kartının satışının gerçekleştiği, telefon görüşmelerine ilişkin herhangi bir kısıtlama olmadığı, çok fazla telefon görüşmesi yapmak isteyen olduğunda belirli sıra ve süre sistemiyle görüşme yaptırıldığı ifade edilmiştir.

80. Merkeze kabul aşamasında yabancıların telefonları İdare tarafından alınmakta ve eşya muhafaza bölümünde muhafaza edilmektedir. Yabancılar aramak istedikleri kişilerin telefon numaralarını ezbere bilmediklerini ve telefonlarına erişemediklerinden iletişim kuramadıklarını

ve yakınlarına nerede olduklarını haber veremediklerini ifade etmişlerdir. Bu yönde beyanda bulunan bir kişi, İdare tarafından elinden alınan cep telefonunun şarjının bittiğini, başına geleni bildirmek için arayacağı telefon numarasını ezbere bilmediği için telefonuna bakması gerektiğini, ancak şarj etmeye izin verilmediği için telefonuna bakamadığını ve ailesini arayamadığını ifade etmiştir. Bu durum görüşme esnasında İdare'ye iletilmiş, inceleme devam ederken İdare tarafından ilgili yabancıya telefonunu şarj etmesi için izin verildiği ve yabancıнын ailesiyle görüşebildiği bilgisi Heyet'e aktarılmıştır.

81. Merkezde bir adet konsolosluk görüşme odası, üç adet avukat görüşme odası, iki adet ziyaret görüşme odası ve bir adet bekleme salonu olduğu görülmüştür.

82. 2021 yılında 11569, 2022 yılında 14963 yabancıнын konsolosluk yetkilileriyle görüştüğü, 2022 yılında altı yabancıнын adli yardım kapsamında avukat talep ettiği ve avukata eriştiği, 1234 yabancıнын avukatı ile görüşme yaptığına ilişkin istatistik Heyet ile paylaşılmıştır.

83. Yabancıların Merkezde avukatlarıyla görüşmesi tatil günleri dışında ve mesai saatleri içinde sağlanmakta olup, gecikmesinde sakınca görülen durumlarda avukatın başvurusu üzerine İdare'nin onayıyla görüş sağlandığı belirtilmiştir. Çok fazla avukatın Merkeze aynı zaman diliminde geldiği durumlarda hak mahrumiyetine yol açmamak adına avukatların görüşmeleri en fazla üç yabancı ve on beş dakika süre limitleriyle sınırlandırılmış olup daha fazla yabancıyla görüşmek isteyen avukatın tüm avukatlar görüşmelerini bitirdikten sonra İdare'nin onayını alması gerektiği aktarılmıştır.

84. İdare tarafından avukat odalarında bulunan telefonla adli yardım kapsamındaki avukatların Adli Yardım Tercüme Destek Hattına bağlanabildiği, Merkezde bulunan tercümanların da avukat ve yabancı arasındaki iletişime yardım ettiği aktarılmıştır.

85. Merkeze giriş esnasında nizamiyede bekleyen on civarında avukatın olduğu görülmüştür. Avukat görüşme odasında bulunan avukatlarla ve noterle yaşadıkları sıkıntılar üzerine görüşme gerçekleştirilmiştir. Kendileriyle görüşülen avukatlar; nizamiyede personel sayısının artırılması nedeniyle durumun eskisine göre daha iyi olduğunu, ancak hala nizamiyede fazla sıra beklediklerini, müvekkilleriyle görüşmek için hem içeride hem dışarıda toplam iki saate yakın beklemek zorunda kaldıklarını, nizamiyede daha fazla sayıda ve hızlı bilgisayar kullanabilen memurlar bulunması gerektiğini, lokasyon olarak da Merkezin şehirden çok uzakta olduğunu ve otomobili olmayan birisi için ulaşımın zor olduğunu aktarmışlardır. Kendisiyle görüşülen noter; vekâlet işlemleri için Merkeze geldiğini, saatlerdir beklediğini, buraya gelmenin kendisi için yarım gününü ya da bir gününü buraya ayırmak anlamına geldiğini, personel sayısının yetersiz olduğunu aktarmıştır.

86. İdare nizamiyede önceden bir olan personel sayısının ikiye çıkartıldığını, nizamiyede avukatlar için bekleme alanı sağlanması hususunda İstanbul Barosu'nun destek olabileceğini belirtmiştir.

3.8. GÜVENLİK

87. İç güvenliğin özel güvenlik ve jandarma personeline; dış güvenliğin jandarma personeline sağlandığı görülmüştür. Merkezi tamamen çevreleyen ve üç metrelik yükseklikte beton duvar bulunduğu, duvarın üstünde üç metrelik tel örgü bulunduğu, tel örgünün üzerinde ise jiletli tel bulunduğu ve Merkezin güvenli olduğu görülmüştür.

88. İdare tarafından yabancıların kaldığı odalar ve idari odalar hariç olmak üzere kör nokta kalmayacak şekilde üç ay görüntü saklayabilen 145 tane normal kamera, dokuz tane 360 derece dönebilen hareketli kamera konumlandırıldığı, iki kameranın bozuk olduğu, kayıtların aksamadan devam edebilmesi için bir adet jeneratör bulunduğu aktarılmıştır. Kamera izleme odasında bir jandarma personelinin görev yaptığı görülmüştür.

89. Merkezde gün sonunda güvenlik görevlilerince sayım yapıldığı ifade edilmiştir.

90. Her ayın son haftası yabancıların üst, eşya ve odalarında arama yapıldığı; ayın herhangi bir gününde olmak üzere gerek görülen zamanlarda odalarda aylık habersiz arama yapıldığı; bununla beraber giriş ve çıkışlarda yabancıların üst ve eşyasında dedektör ve X-ray cihazlarıyla arama yapıldığı ifade edilmiştir.

91. Doğal afet, yangın, isyan gibi olaylara ilişkin her sene yenilenen ve Valilikçe onaylanan müdahale planları bulunmaktadır.

92. Merkezde yangın alarm sistemi bulunmaktadır.

4. TAVSİYELER

93. Merkezde yabancıların çamaşırhane, tercümanlık gibi hizmetlerden haberdar olmaması ve İdare ile yabancılar arasında iletişim kopukluğu bulunduğu anlaşıldığından tercüman yardımı alınarak yabancıları istek ve taleplerinin dinlenmesi konusunda daha hassas davranılması,⁶

⁶ AiÖK, Hollanda 2007 Ziyareti [CPT/Inf (2008) 2], Bölüm 3, Kısım 14/26, para. 36: "CPT'nin görüşüne göre, (sığınmacı olsun ya da olmasın) gözaltında tutulan göçmenler, özgürlüklerinden mahrum bırakılmalarının başından itibaren, seçtikleri kişiyi bilgilendirme, bir avukata ve tıbbi bir doktora erişim hakkına sahip olmalıdır. Ayrıca, gözaltında tutulan göçmenler, hakları ve onlara uygulanacak prosedür hakkında gecikmeksizin ve anlayacakları bir dilde açıkça bilgilendirilmelidir. Bu amaçla, tüm göçmen tutuklulara sistematik olarak bu bilgileri ortaya koyan bir belge sağlanmalıdır; belge, ilgili kişiler tarafından en çok konuşulan dillerde mevcut olmalı ve gerekirse bir tercüman hizmeti sağlanmalıdır. İlgili kişiler, anlayabilecekleri bir dilde hakları konusunda bilgilendirildiğini beyan etmelidir."

- 94.** Ziyaretin başında kampüs alanı içindeki bahçede yaklaşık 80 yabancıların soğuk havada yerde oturmuş halde beklediği görüldüğünden ve kendileriyle görüşülen yabancılar 1 saattir beklediklerini dile getirdiğinden başka yerlere transfer edileceği için bahçede beklemek zorunda kalan yabancılar için olumsuz hava koşullarından korunabilecekleri ve söz konusu olabilecek diğer ihtiyaçlara uygun bekleme alanlarının oluşturulması,
- 95.** Kapısında “Tadilattadır” yazan, içerisindeki kameranın üstünün naylonla ve bantla kapatılmış olduğu görülen ve jandarma personelinin giyinme odası olarak kullanıldığı öğrenilen odanın kötü muamele yapıldığı gibi farklı düşüncelere yol açmaması için odanın jandarma personelinin kullanımına tahsis edildiğinin kapıda belirtilmesi ve uygun bir noktaya odaya giriş ve çıkışları gösterecek bir kamera yerleştirilmesi,
- 96.** Hijyen kiti⁷ ve terliği olmayan yabancılar görüldüğü için söz konusu malzemelerin dağıtımı ve kontrolünde daha özenli davranılması,
- 97.** Merkezde böcekler olduğu görüldüğünden bu sorunla ilgili çalışma yapılması, ilaçlama sıklığının artırılması ve sonrasında gerekiyorsa odalarda temizlik yapılması,⁸
- 98.** Akşam sayımlarında her yabancıların temiz çarşaf, yastık ve yorganı olup olmadığının kontrol edilmesi,⁹
- 99.** Merkezin fiziki şartlarının erişilebilirliğe uygun olması için engelli odasının tuvalet ile banyoya giriş kısmında yer alan yüksek basamağın kaldırılması ve engelli asansörünün tamir edilmesi,¹⁰

⁷ AiÖK, Yunanistan 2011 Ziyareti [CPT/Inf (2012) 1], Kısım 10/33, para. 38: İdari gözetim altındaki bütün yabancılar “düzenli aralıklarla ücretsiz bir temel temizlik seti (yeterli miktarda sabun, çamaşır deterjanı, tuvalet kâğıdı, şampuan, tıraş malzemeleri ve diş macunu ve diş fırçası) verilmelidir.”

⁸ Avrupa Parlamentosu ve Konsey Kabul Koşulları Direktifi (2013/33/EU) 17’nci maddeye göre; üye ülkelerin, uluslararası korunma talep edenlere geçimlerini sağlayacak ve fiziksel ve ruhsal sağlıklarını güvenceye alacak uygun bir yaşam standardı sunan maddi kabul koşulları sağlamaları gerekmektedir.

⁹ Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK), Sığınmacıların Gözaltına Alınmasına ve Gözaltı Alternatiflerine İlişkin Geçerli Kriterler ve Standartlar Hakkında Kılavuz İlkeler, 2012, para. 48/10: “Gözaltındaki sığınmacılara; yatak, iklime uygun yatak takımı, duş imkânı, tuvalet ve temiz giysi gibi temel ihtiyaçlar sunulmalıdır. Kendi giysilerini giyme ve tesisin güvenli yönetimine uygun şekilde duşta ve tuvaletlerde mahremiyet hakları vardır.”

¹⁰ Birleşmiş Milletler Engelli Kişilerin Haklarına Dair Uluslararası Sözleşme’nin “Habiliteasyon ve Rehabilitasyon” başlıklı 26’ncı maddesine göre: “Taraflar Devletler engellilerin azami bağımsızlığını, tam fiziksel, zihinsel, sosyal ve mesleki becerilerini elde etmelerini ve yaşamın her alanına tam katılımlarını sağlamak için akran desteği dâhil uygun tedbirleri etkin bir şekilde alır. Bu bakımdan Taraflar Devletler özellikle sağlık, istihdam, eğitim ve sosyal hizmetler alanlarında kapsamlı habilitasyon ve rehabilitasyon hizmetlerini sunar; mevcut hizmetleri güçlendirir ve genişletir.”

100. Yabancıların telefonla konuşabilmek için sıra beklediği ve uzun saatler boyunca küçük bir alanda tutuldukları göz önünde bulundurularak havalandırma süresinin arttırılması,¹¹

101. Yabancıların günlerini verimsiz bir biçimde geçirdikleri ve etkinlik odasının aktif olarak kullanılmadığı görüldüğünden etkinlik odasının aktif kullanımının sağlanması, kurs, atölye gibi eğitici etkinliklerin hayata geçirilmesi konusunda gerekli girişimlerde bulunulması,¹²

102. Etkinlik odasında yer alan kitapların daha çok çocuklara hitap ettiği ve yetersiz olduğu görüldüğü için yetişkinlere hitap eden farklı dillerde ve türlerde kitaplar temin edilerek kitaplığın zenginleştirilmesi,¹³

103. Cep telefonlarına erişemediği için yakınlarının telefon numaralarına ulaşamayan ve yakınlarına haber veremeyen yabancılar olduğu görüldüğünden yabancıların cep telefonlarından yakınlarının telefon numarasına erişebilmeleri için kontrollü olarak onlara yardımcı olunması,¹⁴

104. Merkeze gelen avukat ile noterlerin mağduriyet yaşamaması ve yabancılara hukuki hizmet vermenin caydırıcı unsurlarının bertaraf edilebilmesi için nizamiyede görev yapan memur sayısının ve avukat görüşme odalarının artırılması, nizamiyede bekleyenlerin kötü hava koşullarından korunabilecekleri şekilde üstü kapalı oturma alanı sağlanması,¹⁵

hususları Merkez İdaresi'ne tavsiye edilmektedir.

¹¹ BMMYK, Adı Geçen İlkeler, para. 48/8: "Günlük olarak kapalı mekan veya açık hava rekreasyon faaliyetleri yoluyla bir şekilde fiziksel egzersizler yapma imkanı sunulmalıdır."

¹² AİÖK, 19. Genel Rapor'dan Alıntı [CPT/Inf (2009) 27], para. 79: "Yasa dışı göçmenlere uygulanacak tutukluluk durumu, onların özgürlüklerinin kısıtlanmasının doğasını yansıtır, sınırlı kısıtlamalar içeren ve çeşitlendirilmiş etkinlik rejiminden oluşmalıdır."; AİÖK, Birleşik Krallık 2012 Ziyareti [CPT/Inf (2014) 11], para. 120: "Göçmenlerin gözetiminde tutulduğu merkez bağlamında bir amaca yönelik faaliyetler, diğerlerinin yanı sıra dil kursları, bilişim/bilgisayar kursları, bahçecilik, sanat ve el sanatları, açıcılık becerileri ve 'dünya mutfakları' gibi kursları kapsayabilir."

¹³ Herhangi Bir Biçimde Tutulan veya Hapsedilen Kişilerin Korunması İçin Prensipler'in "Eğitsel ve kültürel materyalleri elde etme hakkı" başlıklı 28'inci maddesine göre: "Tutulan veya hapsedilen bir kimse, mevcut kamu kaynaklarının imkân verdiği ölçüde ve tutma yerinde veya hapsedildiği yerde güvenliği ve kamu düzenini sağlamak için gerekli makul sınırlara tabi olarak, makul miktarda eğitsel, kültürel ve basın ürünü ve aracını elde etme hakkına sahiptir."

¹⁴ Herhangi Bir Biçimde Tutulan veya Hapsedilen Kişilerin Korunması İçin Prensipler'in "Tutulmasını aileye bildirme hakkı" başlıklı 16'ncı maddesine göre: "Tutulan veya hapsedilen bir kimse, gözetimine alınmasından ve tutulduğu veya hapsedildiği yerden başka bir yere nakledilmesinden hemen sonra gözetimine alınmasını, tutulmasını veya hapsedilmesini ve naklini ve nezarete tutulduğu yeri aile üyelerine veya kendisinin tercihi ettiği başka uygun kişilere bildirme veya yetkili makamların bildirmesini isteme hakkına sahiptir."

¹⁵ AİÖK, 19. Genel Rapor'dan Alıntı [CPT/Inf (2009) 27], para. 82: "Bir avukata erişim hakkı, avukatla özel konuşma yapabilme ve ikamet, tutukluluk ve sınır dışı edilme ile ilgili konularda yasal danışmanlığa erişim hakkını içermelidir. Buna göre, yasa dışı göçmenler kendi kendilerine bir avukat atayacak ve ücretini ödeyecek durumda olmadıklarında, yasal yardıma erişimden faydalanabilmelidirler."



TIHEK

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU

AYDIN GERİ GÖNDERME MERKEZİ ZİYARETİ RAPORU

2023/27

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

KISALTMALAR

OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması
UPS	Kesintisiz Güç Kaynağı
YTS	Yabancı Terörist Savaşçı

1. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TIHEK); 6701 sayılı Kanunla, insan onurunu temel olarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.

2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ne Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in amacı: *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*

3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde Ulusal Önleme Mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında bulunmaktadır. Kanunun 2/1-k bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.

4. Geri gönderme merkezleri, kişilerin özgürlüğünden mahrum bırakıldığı ya da koruma altına alındığı yerlerden birisi olup temel dayanağını 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nda bulmaktadır. Kanun'un "geri gönderme merkezleri" başlıklı 58'inci maddesinde; *"(1) İdari gözetime alınan yabancıların geri gönderme merkezlerinde tutulacağı, (2) Geri gönderme merkezlerinin İçişleri Bakanlığı tarafından işletileceği, Bakanlığın kamu kurum ve kuruluşları, Türkiye Kızılay Derneği veya kamu yararına çalışan derneklerden göç alanında uzmanlığı bulunanlarla protokol yaparak bu merkezleri işletirebileceği, (3) Geri gönderme merkezlerinin kurulması, yönetimi, işletilmesi, devri, denetimi ve sınır dışı edilmek amacıyla idari gözetimde bulunan yabancıların geri gönderme merkezlerine nakil işlemleriyle ilgili usul ve esasların yönetmelikle düzenleneceği"* hükümleri yer almaktadır.

5. 22/4/2014 tarihli ve 28980 sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren Kabul ve Barınma Merkezleri ile Geri Gönderme Merkezlerinin Kurulması, Yönetimi, İşletilmesi, İşletirilmesi ve Denetimi Hakkında Yönetmelik'in 3/1-ç bendine göre geri gönderme merkezi; *"idari gözetim altına alınan yabancıların barındırılmaları ve kontrol altında tutulmaları amacıyla kurulan ve doğrudan işletilen veya kamu kurum ve kuruluşlarıyla, Türkiye Kızılay Derneği veya*

kamu yararına çalışan derneklerden göç alanında uzmanlığı bulunanlarla protokol yapılarak işlettirilen merkezleri” ifade etmektedir.

6. 6701 sayılı Kanun’un 9/1-j bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Anılan Kanun’un 9/1-m bendinde, insan hakları ve ayrımcılıkla mücadele alanında ilgili uluslararası kuruluşlarla mevzuat dâhilinde işbirliği yapmak yetkisine sahip olduğu belirtilmiştir. Bu bağlamda idari gözetime alınan yabancıların tutulduğu geri gönderme merkezlerine ziyaret gerçekleştirilmesi de TİHEK’in görev ve yetki alanına girmektedir.

7. Anılan görevin icrası kapsamında 25/8/2022 tarihinde Avrupa Konseyi Ankara Program Ofisi Heyeti ile birlikte Aydın Geri Gönderme Merkezine¹ *haberli* bir ziyaret gerçekleştirilmiştir. TİHEK Ziyaret Heyetinde yer almıştır. Avrupa Konseyi heyetinde ise yer almıştır.

8. Ziyaret, ilk olarak Merkez İdaresi ile yapılan ön görüşmeyle başlamıştır. Ön görüşmede, ziyaret heyeti tarafından ziyaretin amacı ve yöntemine ilişkin bilgiler verilmiş; Merkez İdaresinden ise Merkezin işleyişi, mevcut durumu, personel ile Merkezde barındırılan yabancılar hakkında bilgiler edinilmiştir. Ön görüşmenin ardından sağlık servisi, spor salonu, ilk kabul odaları, avukat görüşme odaları, kütüphane, derslik, oyun alanı gibi ortak alanlar yerinde incelenmiş; ziyaret heyetinin bizatihi belirlediği yabancılar ile Merkez personeli bulunmaksızın dört heyet halinde görüşmeler yapılmıştır. Görüşme gerçekleştirilen yabancılar, TİHEK ve UÖM görevi hakkında genel bilgiler verilmiş; ziyaretin amacı, kapsamı ve kişisel verilerin gizliliği korunarak ziyaret neticesinde bir rapor hazırlanacağı açıklanmıştır. Ziyaret, Merkez İdaresi ile yapılan son görüşme ile sonlandırılmış ve bu görüşmede ziyarete ilişkin edinilen ilk gözlem ve tespitler İdareye iletilmiştir. Merkezdeki bina ve eklentilerin tümüne erişimin sağlanmasında, yabancılarla görüşülmesinde, bilgi ve belgelerin paylaşılmasında Merkez İdaresi, ziyaret heyeti ile işbirliği içinde hareket etmiştir.

9. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 18/1/2022 tarihli ve 2022/43 sayılı Kararı ile Başkanlık Makamının 18/8/2022 tarihli ve 12827 sayılı oluruna istinaden Aydın Geri Gönderme Merkezine 25/8/2022 tarihinde gerçekleştirilen ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

¹ Bundan sonra kısaca Merkez olarak ifade edilecektir.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. MERKEZ HAKKINDA GENEL BİLGİLER

10. Merkez, şehir merkezine yaklaşık beş kilometre (km) mesafede bulunmaktadır.

11. Merkezde hizmet verilen ana bina bölümünün 5.100 metrekare (m²), konteyner bölümünün ise 2.050 m² alana sahip olduğu, Merkezin toplam alanının yaklaşık 40 dönüm olduğu bildirilmiştir. Merkezin toplam kapasitesinin 564 olduğu, kapasite artırımını diye bir uygulamanın olmadığı iletilmiştir. Asgari her barınan için dört m² alan düşecek şekilde kapasite oluşturulduğu da bildirilmiştir.

12. Merkez, ana bina ve konteyner kentten oluşmaktadır. Ana bina A, B, C ve D blok olmak üzere toplam dört bloktan oluşmaktadır. Konteyner konutların olduğu bölüm ise A ve B blok olmak üzere toplam iki bloktan oluşmaktadır. Her blokta üst katta 12, alt katta 11 oda, toplamda ise 46 oda yer almaktadır. Bu bölümde ayrıca çocuk etkinlik alanı ve avukat görüşme odaları bulunmaktadır.

13. Konteyner odaları dört kişilik olup toplam 16 m² alana sahiptir. Ayrıca odaların hepsinde klima, tuvalet ve banyo yer almaktadır.

14. Merkezde biri personel diğeri yabancılar için olmak üzere iki yemekhane, spor salonu, bir açık spor sahası, telefon odası, ibadethane, etkinlik odası gibi birçok ortak alan olduğu, ortak alanlarda bulunduğu müddetçe yabancıların süresiz şekilde telefonla görüşebileceği telefon odaları, spor etkinlikleri yapabilmeleri için açık spor salonu, TV odası, kantin, revir, kütüphane, sağlık birimi ve ibadethane bulunmaktadır. Merkezde kapalı spor salonu olmadığı görülmüştür.

15. Yabancıların barındırıldığı odalardan dördünün 12'şer kişilik, 22'sinin 10'ar kişilik, sekizinin altışar kişilik, 46'sının ise dörder kişilik olduğu bildirilmiştir. Ayrıca üç konteynerden, altı banyo ve tuvaletten oluşan ön kabul alanı olduğu, merkezde her odada tuvalet ve banyo bulunduğu, altı kişilik odalarda bir banyo ve bir tuvalet olduğu, 10 kişilik odalarda ise bir banyo, iki tuvalet ve üç adet lavabo bulunduğu belirtilmiştir.

2.2. MERKEZ PERSONELİ

16. Merkezde toplam 117 personel görev yapmaktadır. Merkezde iç güvenlikten sorumlu 70 güvenlik personeli bulunmaktadır. Dış güvenlik ve sevk hizmetlerinde görev yapan jandarma personel sayısı ise 96'dır.

17. Personelin unvan ve sayı dağılımı aşağıdaki gibidir:

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

UNVAN	PERSONEL SAYISI
Merkez Müdürü	1
İl Göç Uzmanı	7
Memur	5
Doktor	1
Ebe	1
Paramedik	1
Psikolog	1
Sosyal Çalışmacı	1
Sosyolog	1
Güvenlik Görevlisi	70
Teknik Personel	4
Büro Personeli	2
Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni	1
Temizlik Görevlisi	21
TOPLAM	117

18. Merkezde “Düzensiz Göçmenlerin Yönetimi, Kabulü ve Barınması Konusunda Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün Desteklenmesi Projesi” kapsamında görevlendirilen biri Urduca ve biri Farsça tercüman olmak üzere iki personel görev yapmaktadır. İhtiyaç hallerinde ise ilgili mevzuat ve talimatlar çerçevesinde tercümanlık hizmeti satın alındığı bildirilmiştir.

2.3. ÖZGÜRLÜĞÜNDEN MAHRUM BIRAKILAN KİŞİLER

19. Merkezdeki yabancıların çoğunluğunu yasadışı çıkış yapmaya çalışırken yakalanan ve çoğunlukla Afrika ülkelerinden gelenler ile geri itme (push back) mağduru olan yabancılar oluşturmaktadır. Küresel ölçekte yaygın biçimde gerçekleşen “geri itme” (pushback) eylemleri, sığınmacıları ve düzensiz göçmenleri insan haklarının temel güvencelerine aykırı biçimde “püskürtmek, durdurmak ve zorla geri göndermek amacıyla gerçekleştirilen uygulamalar” olarak tanımlanmaktadır. Geri itmeler genellikle sığınma talebinin reddedilmesini, geri göndermeme (non-refoulement) ilkesiyle çelişen zorla geri göndermeleri, sınır dışı işlemlerinde bireysel güvencelere uyulmamasının yanı sıra şok edici şiddet ve aşağılayıcı muameleyi ve yaşam hakkına yönelik riskleri içermektedir.²

² Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK), Sığınmacılar ve Düzensiz Göçmenlere Yönelik Geri İtme Eylemlerinin İnsan Hakları Perspektifinden Değerlendirilmesi Raporu, Ankara, 2022, s. 18.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

20. Ziyaret tarihi itibarıyla Merkezde 222 yabancı idari gözetim altında bulunmaktadır. Kalan yabancıların 28'i kadın, 194'ü erkektir. Aile oldukları tespit edilen barınan bulunmamaktadır.

Afganistan	68	Özbekistan	2
Yemen	39	Sudan	2
Pakistan	27	Azerbaycan	1
Eritre	24	Fas	1
İran	16	Gana	1
Somali	11	Gürcistan	1
Türkmenistan	5	Hindistan	1
Filistin	3	Kırgızistan	1
Gine	3	Moğolistan	1
Irak	3	Mozambik	1
Angola	2	Tacikistan	1
Kamerun	2	Tunus	1
Mali	2	Uganda	1
Nijerya	2	TOPLAM	222

Merkezde Bulunan Yabancılara Ait Uyruk Dağılımı

21. Merkezde Yabancı terörist savaşçı (YTS) şüphelisi ve refakatsiz çocuk bulunmamaktadır. Refakatsiz bir çocuk Merkeze geldiğinde Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı yetkililerine teslim edildiği, ziyaretin gerçekleştiği hafta dokuz refakatsiz yabancı çocuğun Merkeze getirildiği, akabinde Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı yetkililerine teslim edildiği belirtilmiştir.

22. Merkeze günlük ortalama kış mevsiminde 26, yaz mevsiminde ise 70-80 yabancı girişinin yapıldığı, bu kişilerin işlemlerinin tamamlanmasının ve Merkezde kalış sürelerinin ortalama; Afgan uyruklularda 15 gün (68 güne kadar uzayabilmekte), Pakistan uyruklularda 32 gün, Yemen uyruklularda 43 gün, Somali uyruklularda 39 gün, Suriye uyruklularda 17 gün, Afrika ülkelerinden gelenlerde ise 60 gün olduğu bilgisi verilmiştir.

23. Merkezde yoğun bir sirkülasyon olduğu, son bir yıl içinde gönüllü geri dönme ve sınır dışı edilme kapsamında 77 farklı uyruktan 9.904 yabancıya işlem yapılarak ülkelere gönderildikleri, işlem yapılan yabancıların çoğunluğunu Afgan ve Pakistan uyruklularının oluşturduğu belirtilmiştir.

24. 26/8/2021 ile 25/8/2022 tarihleri arasında 116 kişi ile insan ticareti mülakatı yapıldığı, yedi insan ticareti mağduru tespiti yapıldığı idarece bildirilmiştir.

25. 26/8/2021 ila 25/8/2022 tarihleri arasında 34 gönüllü barınanın geri dönüş kapsamında menşe ülkesine ya da üçüncü bir güvenli ülkeye çıkışının sağlandığı bildirilmiştir. Aynı tarihler arasında 14.998 yabancı hakkında sınır dışı etme kararı alındığı bildirilmiştir.

3. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

3.1. MERKEZE KABUL, YERLEŞTİRME VE TAHLİYE

26. Merkez bahçesinde bir ön kabul alanı yer almaktadır. Kolluk tarafından Merkeze getirilen yabancıların ilk bilgilerinin burada alındığı, alınan bilgiler doğrultusunda işlem yapıldığı, mevzuattaki 48 saatlik sürenin aşılmadığı, ortalama 24 saatte işlemlerin tamamlandığı bilgisi edinilmiştir.

27. Ön kabul alanında kalabalıklaşmanın önlenmesi için önce gelen grubun işlemleri bitmeden yeni kabul yapılmadığı, işlemler tamamlanınca kollukla iletişime geçilerek bekleyen yabancı grupların getirilmesinin istendiği belirtilmiştir.

28. Yabancıların odalara dağılımında kişinin uyuşu, hangi suç ya da kabahatten (kamu düzenini bozma vb.) getirildiği, aile birliği, kişinin Merkezdeki diğer yabancılarla iletişimi hususlarının dikkate alındığı ifade edilmiştir.

29. Bir odada aynı uyruktan kişilerin sayısı arttığında diğer uyruktan olanlara üstünlük kurarak baskı yapmaya çalıştıklarının tespit edildiği, bu sebeple aynı uyruktan olanların hepsinin aynı odaya konulmadığı belirtilmiştir.

30. Merkezde bilgilendirme broşürleri ve farklı dillerde kitapların bulunduğu bir oda bulunmaktadır. Burada Türk vatandaşlığını kazanma, uluslararası koruma başvurusu ve sınır dışı edilme prosedürleri, gönüllü geri dönüş, sığınma başvurusu, çocuklar için ücretsiz muayene imkânları ve yeni doğan bakımı, insan ticareti mağdurlarına yönelik bilgilendirmeler içeren broşürlerin olduğu görülmüştür.³ Merkez ile Jandarma arasında yapılan protokol kapsamında yabancıların üst aramasının jandarma personeli refakatinde güvenlik personeline el dedektörü ve x-ray cihazı ile cinsiyete göre yapıldığı, elle arama gerekmesi halinde aramanın jandarma personeli tarafından yapıldığı bildirilmiştir.

31. Merkez yemekhanesinin duvarlarında ülkesine gönüllü geri dönmek isteyenler için yapılması gerekenleri anlatan Farsça, İspanyolca, Arapça, İngilizce afişler olduğu görülmüştür.

32. Merkeze girişte yabancıların üzerindeki değerli eşyalar ile paralar emanet eşya bölümüne alınırken bir form doldurulduğu, formun bir örneğinin İdareye bir örneğinin ise ilgili yabancıya verildiği ve kişinin ihtiyacı oldukça bu formu kullanarak parasını alabildiği İdare tarafından ifade edilmiştir.

33. Merkeze kabulde yabancılarla görüşülerek psiko-sosyal serviste ön değerlendirme formu doldurulduğu, bu kapsamda yabancılarla temel soruların sorulduğu, verilen cevaplarda

³ Broşürler Farsça, Arapça, Özbekçe, İngilizce, Rusça, Türkçe, Urduca, Fransızca dillerindedir.

yabancının insan ticareti mağduru olduğu yönünde bir şüphenin varlığı durumunda mülakata alındığı belirtilmiştir.

34. Avukat görüşme odalarının önünde sekiz farklı dilde adli yardıma dair bilgilendirici afişlerin asılı olduğu, avukat görüşme defteri ve avukat görüşme talep formlarının bulunduğu görülmüştür. Avukat görüşmelerinin bu defter aracılığıyla kayda alınarak takip edildiği ifade edilmiştir.

35. Kabul aşamasında yabancının temel ihtiyaçlara ilişkin durumunun değerlendirildiği ve talebinin alındığı, bu kapsamda İdarece yabancıya hijyen malzemeleri temin edildiği, maddi durumu yeterli olmayanların ise ücretsiz telefon kartı gibi ihtiyaçlarının da giderildiği ifade edilmiştir.

36. Merkezdeki aile bölümünün tadilat sebebiyle kapalı olduğu, gelen aileler olduğunda Merkeze kabul edilmeyip İzmir Harmandalı Geri Gönderme Merkezine sevk edildikleri bilgisi paylaşılmıştır. Bunun haricindeki yabancıların cinsiyetlerine göre ayrı ayrı tutuldukları, evli olduklarını beyan eden ancak resmi bir belge sunamayan ya da çocuğu olmayan kadın ve erkeklerin de ayrı tutulduğu, bu kişilerin havalandırma bölümlerinde gün içinde görüşebildikleri bilgisi ifade edilmiştir.

3.2. FİZİKSEL KOŞULLAR

37. Merkez 564 kişilik kapasiteye sahip olup tadilat ve oda güncellemeleri sebebiyle mevcut kapasitesi 276 kişiliktir. İdarece kalabalıklaşmanın önlenmesi için bu sayının 270 kişinin altında tutulmasına özen gösterildiği belirtilmiştir.

38. Konteyner bölümünün zeminlerinin çökmesi, su tesisatının arızalanması gibi sebeplerle tadilata alındığı belirtilmiş, yapılan incelemede zeminlere beton dökme, kapı- pencere korkuluğu takılması gibi işlemlerin sürdüğü görülmüştür.

39. Merkezde 15 günde bir ilaçlama işlemi gerçekleştirildiği ayrıca yaz aylarında Belediye tarafından da her gün ilaçlama yapıldığı bildirilmiştir.

40. Ziyaret Heyetince boş bir oda incelenmiş, odada iki karyola ve iki ranza olmak üzere toplam altı yatak ile 12 raftan oluşan üç dolabın yer aldığı, bir lavabo, klozet ve duştan oluşan banyonun bulunduğu, pencerelere güvenlik amaçlı demir korkuluklar yerleştirildiği görülmüştür. Banyodaki duş başlığının duvara sabitlenmiş olduğu ve güvenlik açısından duş başlığı hortumunun dışarda bırakılmadığı gözlemlenmiştir.

41. Merkezde ortak havalandırma alanı haricinde kadınların kaldığı bölümde ayrı bir havalandırma alanı olduğu görülmüş, İdarece kadınların özellikle gece serin olan vakitlerde buraya çıkabildikleri ifade edilmiştir.

- 42.** Merkezdeki bazı odalar incelenmiş, odaların temiz ve aydınlık olduğu; her yabancı için yatak, dolap, çarşaf, yastık ve mevsime uygun örtünme eşyasının bulunduğu görülmüştür.
- 43.** Merkezde ibadet odası olarak belirlenmiş bir bölüm yer almaktadır. İbadet odası herhangi bir dine tahsis edilmemiştir. Odanın aydınlık ve temiz olduğu, zemininin halıfleks ile kaplı olduğu, odada seccadelerin bulunduğu görülmüştür.
- 44.** Odalarda acil durum butonu olmadığı tespit edilmiştir. Bu durum İdareye iletildiğinde görevli personelin her 10 dakikada bir koridorlarda devriye gezdiği, bir personelin koridorun başından, diğer personelin koridorun sonundan başlayarak odaların önünden geçtiği, yabancıların bir ihtiyaçları ya da acil bir durum olup olmadığının bu şekilde kontrol edildiği belirtilmiştir.
- 45.** Yabancıların kullandığı yemekhanenin temiz ve düzenli olduğu görülmüştür. Yemekhanenin havalandırmasının pencerelerden sağlandığı ve çok sıcak olduğu da gözlemlenmiştir.
- 46.** Merkezde yer alan çamaşırhanede bir sanayi tipi kurutma makinesi, dokuz ev tipi çamaşır makinesi ve bir sanayi tipi çamaşır makinesinin olduğu, ayrıca burada çok sayıda temiz ve kullanıma hazır durumda yastık ve havlunun bulundurulduğu görülmüştür. Yabancılarla yapılan görüşmelerde heyetimize çamaşır yıkama konusunda bilgilendirilmedikleri ifade edilmiştir.
- 47.** Yatakların ve battaniyelerin bulunduğu iki depo incelenmiş, çok sayıda yedek yatak ve battaniyenin olduğu tespit edilmiştir. Merkezde 1.300 battaniye olduğu bildirilmiştir.
- 48.** Bina içindeki kapı eşiklerinde engelliler için uygun geçişi sağlayacak küçük rampaların olduğu görülmüştür.
- 49.** Merkezin genel olarak temiz olduğu görülmüştür.
- 50.** Oda ve koridor tavanlarında yangın söndürme boruları, koridorlarda yangın söndürme hortumları olduğu görülmüştür.
- 51.** Merkezde barınanların kullanım alanlarında ısınma için fueloil ile ısınan kalorifer sistemi bulunduğu bildirilmiştir.
- 52.** Yabancılar ile yapılan görüşmede en büyük sorunlarının odaların yaz aylarında sıcak olduğu, bazı dönemlerde kalabalıklaşmanın yaşandığı ifade edilmiştir.

3.3. İŞKENCE VE KÖTÜ MUAMELENİN ÖNLENMESİ, DİSİPLİN VE ŞİKÂYET MEKANİZMALARI

- 53.** Merkezde uyulması gereken kurallar ve yasaklı eşyalar listesini içeren Türkçe, İngilizce, Rusça, Farsça, ve Almanca afişlerin asılı olduğu gözlemlenmiştir.
- 54.** Merkezde ana bina, konteyner ve yemekhane bölümlerinde olmak üzere barınanların rahatlıkla erişebileceği toplam üç adet dilek ve şikâyet kutusunun bulunduğu görülmüştür.

Merkezde kalan yabancıların talep ve şikâyetlerini; dilek ve şikâyet kutusuna iletebildiği, ancak genellikle güvenlik görevlileri aracılığıyla sözlü olarak doğrudan İdareye bildirdikleri belirtilmiştir. Görüşme gerçekleştirilen birçok yabancı Merkez çalışanları ile istedikleri zaman iletişim kurabildiklerini ifade etmişlerdir.

55. Dilekçe ve taleplere 30 günlük yasal süre içerisinde cevap verildiği bildirilmiştir.

56. Özel görüşme gerçekleştirilen yabancılara bu görüşmelerin gizli olduğu, isimlerinin gizli kalacağı, herhangi bir kötü muamele iddiaları ya da şikâyetleri varsa Heyete rahatça iletebilecekleri ifade edilmiş; görüşülen yabancıların hiçbirisi kötü muamele ya da işkence iddiasında bulunmamış aksine personelin tutumundan genel olarak memnun olduklarını ifade etmişlerdir.

57. Merkezde son beş yıl içerisinde işkence ve kötü muamele iddiasıyla başvuruda bulunan yabancı olmadığı, ancak 26/2/2020 tarihinde bir yabancıya kötü muamele yapıldığının güvenlik kamera görüntüsüyle tespit edilmesi üzerine sorumlu personel hakkında idari soruşturma başlatıldığı bildirilmiştir. Dört güvenlik görevlisi hakkında kötü muamele iddiası ile 26/2/2022 tarihinde idari soruşturma açılmış olup soruşturma neticesinde ilgili personelin iş akdinin haklı sebebe dayanarak feshedildiği bildirilmiştir.

58. Merkezde yumuşak oda (ilgi odası) bulunmamaktadır.

3.4. SAĞLIK VE PSİKO-SOSYAL HİZMETLER

59. Sağlık bölümünde acil sağlık hizmetlerinin sunulması yanında hastaneye sevk edilmesi gereken yabancıların sevk işlemlerinin gerçekleştirildiği bildirilmiştir.

60. Merkezde bir revir bulunmaktadır. Burada İlçe Sağlık Müdürlüğünden aylık görevlendirmeye gelen bir geçici görevli doktor bulunmaktadır.

61. Revirde perde ile ayrılmış bölümde bir muayene masası ve ilk yardım çantasının bulunduğu; çanta içinde ambu, laringoskop, entübasyon aletleri olduğu görülmüştür. Her gün saat 20.30'a kadar hemşirelerin Merkezde kalarak nöbet tuttuğu, gece müdahale gerektiren bir durum olduğunda doktorun arandığı ve talimatları doğrultusunda hareket edildiği, acil durumlarda ise 112 Acil Sağlık Servisinin arandığı, ambulansın 10 dakika içinde Merkeze ulaştığı ifade edilmiştir.

62. Merkez doktoru; yabancıların yaş grubunun genç olduğunu, bu sebeple kronik rahatsızlığın pek olmadığını, yabancıların en çok dermatolojik rahatsızlıklar ile anksiyete, kaygı bozukluğu ve üst solunum yolu hastalıklarından revire geldiklerini belirtmiştir.

63. Doktorla görüşmek isteyen yabancıların taleplerini güvenlik görevlilerine sözlü olarak bildirdikleri bilgisi verilmiştir. Yabancılarla yapılan görüşmelerde, yabancıların doktorla görüşmede ve ilaca erişimde bir sorun yaşamadıkları öğrenilmiştir.

64. İlaç kullanması gereken yabancıların ilaç saati geldiğinde revire götürüldüğü, ilaçlarının revirde doktor eşliğinde verildiği belirtilmiştir.

65. Yabancılar, yapılan görüşmelerde; doktora ve ilaca erişimde genel olarak sorun yaşamadıklarını belirtmişlerdir.

66. Ziyaret tarihi itibarıyla Psiko-sosyal Destek Birimi bünyesinde bir sosyolog ve bir sosyal çalışmacı olmak üzere iki personelin görev yaptığı, Eylül ayında bir psikoloğun daha bu birime dâhil olduğu bildirilmiştir. Yabancıların merkeze kabulü esnasında psiko-sosyal destek personeli tarafından, yabancıyı tanımak, durum ve risk değerlendirmesi yapmak, acil ihtiyaçları tespit etmek ve kişinin merkeze uyumunu kolaylaştırmak amacıyla, her yabancı için Ön Değerlendirme Formu doldurulduğu, ayrıca ön değerlendirme görüşmesi akabinde kişiye Merkez kuralları ve imkanları hakkında oryantasyon sağlandığı, bu değerlendirme neticesinde hassas durumda olan kişilerin tespit edilerek detaylı görüşmelerin ve biyopsikososyal takiplerin sağlandığı bildirilmiştir.

3.5. BESLENME

67. Yabancılar günde üç öğün ücretsiz yemek verilmektedir. Heyet tarafından Merkezde öğle yemeğine katılım sağlanmış, yemeklerin lezzetli ve porsiyonların doyurucu olduğu tespit edilmiştir. Yemeklerin dışarıdan temin yoluyla sağlanıp Merkezde yalnızca servisi yapıldığından hem servis personelinin hem de yemek hazırlığında görevli personelin sağlık raporlarının düzenli aralıklarla yemek firmasından talep edildiği bildirilmiştir. Yabancılarla yapılan görüşmelerde; genel olarak yemeklerde sorun olmadığı, et ve yoğurdun sık çıktığı, ikinci kez yemek istediklerinde de alabildikleri ifade edilmiştir.

68. İçme suyu ilgili bazı durumlarda şikâyetin gündeme geldiği, günde üç öğün yemek ile birlikte 500 mililitrelik pet şişede toplam üç adet içme suyu verildiği, kalan ihtiyacın şebeke suyundan sağlandığı bildirilmiştir. Merkezde yaz mevsiminden kaynaklı olarak genel olarak soğuk içme suyu ihtiyacının olduğu görülmüştür. Yabancılarla yapılan görüşmelerde; günde üç öğün yemek ile birlikte 500 mililitrelik pet şişede toplam üç adet içme suyu verildiği, ayrıca kantinde ücretli olarak içme suyu satıldığı, ancak kendilerinin çeşmeden akan suyu içtikleri, akan suyun içilebilir olduğu belirtilmiştir. Bazı yabancılar ise musluktan akan suda bir koku olduğunu, bu sebeple içmekte zorluk çektiklerini ifade etmişlerdir. Merkez idaresi ile yapılan görüşmede musluktan akan suyun içilebilir olduğu belirtilmiş, gerekli kontrollerin 3 ayda bir yapıldığına dair bilgi ve belgeler sunulmuştur.

69. Kantinin haftanın her günü sabah 8.30 ila akşam 19.30 arasında hizmet verdiği bilgisi edinilmiştir. Kantinde yapılan incelemede son kullanma tarihi geçen ürün olmadığı, çeşitli gıda ve hijyen malzemelerinin, farklı türde ve markalarda olduğu, ürün çeşitliliğinin sağlandığı görülmüştür. Bazı yabancılar kantin fiyatlarının pahalılığından yakınmıştır. Fiyat listesi

incelendiğinde fiyatların piyasa ile uygun oranda olduğu görülmüştür. Yabancılar kantinden aldıkları ürünler için, ürün ve fiyat bilgisini içeren fiş verilmesini istemişlerdir.

3.6. SOSYAL FAALİYETLER, GÜNLÜK YAŞAM VE DIŞ DÜNYA İLE İLETİŞİM

70. Merkezin şehir merkezine yaklaşık beş km, otopara yaklaşık beş buçuk km uzaklıkta olduğu, şehir merkezinden ya da otopardan gelen ziyaretçilerin toplu taşıma ile ulaşım imkânı olmadığı için Merkeze ulaşmakta zorluk çekildiği belirtilmiştir.

71. Psiko-sosyal destek birimi tarafından Merkezde başta çocuklar olmak üzere tüm barınanlar için eğitim faaliyetleri düzenlendiği, çocuklar ve yetişkinler için devamlı ve sistemli programlar yapıldığı ve Halk Eğitim Müdürlüğü iş birliği ile kurslar açıldığı bildirilmiştir.⁴ Kadın, erkek ve çocuklar için günlük etkinlikler düzenlendiği, spor alanlarının aktif olarak kullanıldığı, kadınlar için bir etkinlik sahası oluşturulduğu belirtilmiştir. Ayrıca çocuklar için iki farklı oyun alanı olduğu görülmüştür. Yabancılar ile yapılan görüşmede Merkezde gerçekleştirilen sosyal faaliyetlerin yetersiz olduğu, özellikle yağmurlu ve soğuk havalarda da sportif aktiviteler yapılabilmesi için kapalı bir spor alanının tahsis edilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

72. Kütüphanede toplamda 362 kitap bulunduğu belirtilmiştir. Dilleri bakımından ağırlıklı olarak Farsça, Arapça, Rusça, Urduca, İngilizce ve Türkçe kitaplar bulunmakla birlikte diğer dillerde de kitapların bulunduğu belirtilmiştir. Merkezde Arapça, İngilizce, Türkçe gibi çeşitli dillerde kitapların olduğuna dair görüşülen yabancıların haberinin olmadığı anlaşılmıştır.

73. Özgürlüğünden yoksun bırakılan yabancıların günlük altı saat açık havadan faydalanabildiği, kadınların isterlerse ortak havalandırma alanına geldiği, isterlerse kendi kaldıkları bölümde yer alan, kadınlara özel havalandırma alanından faydalandıkları ifade edilmiştir.

74. Yabancılarla yapılan görüşmelerde avukata erişimde bir sıkıntı yaşamadıkları, istedikleri zaman avukatları ile avukat görüşme alanlarında görüşebildikleri belirtilmiştir. Ziyaret sırasında avukatı ile görüşen Azeri uyruklu bir kadın görülmüş olup, yabancı ile yapılan görüşmede avukatı ile rahatça görüşebildiği, bu konuda bir sıkıntı yaşamadığı bilgisi alınmıştır. Merkezde 2022 yılında 25 Ağustos tarihi itibarıyla toplam 236 avukat görüşmesi gerçekleştiği belirtilmiştir.

75. Maddi durumu iyi olmayan yabancılar için Adli Yardıma başvurularak avukat talep edildiği, Aydın Barosunun adli yardım ihtiyacını yüksek oranda karşıladığı bilgisi edinilmiştir.

76. Her Cuma Merkeze bir vaizin geldiği ve isteyen yabancılar Cuma namazı kıldırıldığı, yabancıardan talep olduğunda manevi rehberlik personeli de istendiği ifade edilmiştir.

⁴ Türkçe eğitim kursu, hijyen ve ağız sağlığı kursları, resim kursları, beden eğitimi ve müzik kursları yapıldığı bildirilmiştir.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

77. Barınanların talebi ile ya da seyahat belgesi temin sürecinde Merkezce büyükelçilik yahut konsolosluk temsilcileriyle resmi yazışmalar gerçekleştirildiği, akabinde yabancıların yüz yüze veya sosyal iletişim araçlarıyla görüşmeleri gerçekleştirildiği ya da büyükelçilik/konsolosluk talebiyle ilgili büyükelçilik/konsolosluklarına götürülerek yabancıların görüşmelerinin gerçekleştirildiği bildirilmiştir. Seyahat belgesi olmayan ve sınır dışı işlemi gerçekleştirilecek tüm yabancılarla ilgili diplomatik temsilcileriyle görüşmelerin yüz yüze veya çevrimiçi olarak gerçekleştirildiği bildirilmiştir.

78. Yabancılar, her seferinde 10 dakika olmak üzere telefonla görüşebildiklerini, görüntülü görüşme imkânı olmadığını ifade etmişlerdir. Yabancılar tarafından telefon sürelerinin sistemden kaynaklı olarak ülkelere göre değişiklik gösterdiği bildirilmiştir.

79. Avukat ve adalete erişim ile ilgili istatistik bilgileri aşağıdaki tabloda gösterildiği gibidir:

		2021 Yılı	2022 (25.08.2022)
Avukata Erişim	Merkeze Gelen Avukat Sayısı	236	235
	Avukatı ile Görüşen Yabancı Sayısı	446	496
	Yabancıların Avukatı ile Yaptığı Toplam Görüşme Sayısı	523	599
Adli Yardım Mekanizması	Adli Yardım Talep Eden Yabancı Sayısı	56	24
	Adli Yardım Kapsamında Avukata Erişen Yabancı Sayısı	82	32

3.7. GÜVENLİK

80. İç güvenliğin sağlanmasında güvenlik personeli, dış güvenliğin sağlanmasında ise jandarma personelinin görev aldığı görülmüştür. Jandarma personelinin dış alanda devriye gezildiği, ayrıca dört ayrı nöbet kulübesinde gözetleme yapıldığı belirtilmiştir.

81. Barınanların üst ve oda aramalarının aylık haberiz arama, aylık detaylı arama ve önleyici arama olmak üzere üç çeşit olarak Merkez Müdürlüğünce belirlenen zamanlarda yapıldığı iletilmiştir.

82. Barınanların odaları hariç tüm alanlarda kamera bulunduğu, en düşük kayıt süresinin 11 gün, en yüksek kayıt kapasitesinin ise 33 gün olduğu, kamera kayıtlarına sadece yetkisi olan personelce ulaşılabilirdiği, geriye dönük bir kaydın incelenmesi veya kopyalanmasının ancak bir adli veya idari işlem neticesinde olduğu bildirilmiştir.

83. Kamera kayıtlarında herhangi bir aksaklık oluşmaması için Merkezde Kesintisiz Güç Kaynağı (UPS) kamera güç kaynağı ve jeneratör bulunduğu, kameraların arızalanması durumunda veya kayıt alınamadığında durumun derhal sözlü olarak Merkez müdürüne

bildirildiği ve bu duruma dair tarih ve saat belirtir tutanağın, tespiti yapan güvenlik görevlileri tarafından düzenlendiği bildirilmiştir.

84. Her blokta yangın alarm sistemi ve yangın merdiveni bulunduğu, her sene yenilenen ve onayı Valilikçe verilen acil müdahale planları bulunduğu görülmüştür.

4. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

4.1. DEĞERLENDİRMELER

85. TİHEK'in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek bir iletişim doğrultusunda iş birliği esasına dayanmaktadır. Merkez İdaresince ziyaret heyetinin bütün bölümlere bekletilmeksizin erişimi sağlanmış, yabancılarla izole görüşmeler yapabilmesi için gerekli önlemler alınmış ve talep edilen bilgi ve belgelere erişimi vakitlice sağlanmıştır. Bu çerçevede, Merkez İdaresi ve personelinin ziyaret esnasında gösterdiği işbirliği ve açık tutumları Avrupa Konseyi Ankara Program Ofisi heyeti ve TİHEK ziyaret heyetimiz tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.

4.2. TAVSİYELER

4.2.1. MERKEZ İDARESİNE YÖNELİK TAVSİYELER

86. Görevli personel tarafından yabancıların odası belirli aralıklarla kontrol edilse de acil durumlarda zamanında müdahaleyi kolaylaştırmak için odalara acil çağrı butonu eklenmesi,

87. Yabancıların kullandığı yemekhanenin çok sıcak olduğu göz önüne alınarak yemekhaneye klima takılması,

88. Yabancılar, Merkez'de farklı dillerdeki kitaplara erişebilme imkânları olduğunun bildirilmesi ve çamaşırlarını çamaşırhanede yıkatabileceklerine dair gerekli bilgilendirmenin yapılması,

89. Merkezde kalan kadın yabancılar için spor faaliyetleri yapabilme imkânının artırılması, sosyal ve kültürel etkinliklerin artırılması,

90. Merkezdeki yabancıların yağmurlu ve soğuk havalarda da sportif aktiviteler yapabilmesi için kapalı bir spor alanının tahsisi için ilgili düzenlemenin yapılması,

91. Yabancıların kantinden aldıkları ürünler için, ürün ve fiyat bilgisini içeren fiş verilmesi,

92. Telefon sürelerinin ülkelere göre farklılık gösterdiği, kimi ülkelerde arama süresinin kısa olduğu göz önüne alınarak arama süresi az olan ülkeler belirlenerek tüm yabancılar için makul görüşme süresinin ayarlanması,

93. Yaz aylarında soğuk içme suyu ihtiyacının sağlanmasına yönelik çalışmaların yapılması,

4.2.2. AYDIN BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİNE YÖNELİK TAVSİYE

94. Aydın Geri Gönderme Merkezinin şehir merkezine yaklaşık beş km, otogara yaklaşık beş buçuk km uzaklıkta olduğu, şehir merkezinden ya da otogardan gelen ziyaretçilerin toplu taşıma ile ulaşım imkânı olmadığı için Merkeze ulaşmakta zorluk çektiği dikkate alınarak toplu taşıma araçları ile uygun sayı ve aralıklarda seferlerin başlatılmasının değerlendirilmesi, hususları tavsiye edilmektedir.



TIHEK

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU

İZMİR HARMANDALI GERİ GÖNDERME MERKEZİ ZİYARET RAPORU

2023/53

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

KISALTMALAR

AİÖK (CPT)	Avrupa İşkence ve İnsanlık Dışı veya Aşağılayıcı Muamele ya da Cezayı Önleme Komitesi (European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment)
AMATEM	Alkol ve Uyuşturucu Madde Bağımlıları Tedavi ve Araştırma Merkezi
BMMYK	Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği
COVID-19	Yeni Koronavirüs Hastalığı
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
para.	Paragraf
s.	Sayfa
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması
YTS	Yabancı Terörist Savaşçı
YUKK	Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu

1. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 20.04.2016 tarihli ve 29690 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 6701 sayılı Kanunla, insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.

2. Türkiye, 14.09.2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT’in 1’inci maddesine göre Protokolün amacı: *“bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır.”*¹

3. 6701 sayılı Kanun’un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun’un 2/1-k bendine göre UÖM: *“İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi”* ifade etmektedir.

4. Geri gönderme merkezleri, kişilerin özgürlüğünden mahrum bırakıldığı yerlerden birisi olup dayanağını 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’ndan (YUKK) almaktadır. YUKK’nin *“Geri gönderme merkezleri”* başlıklı 58’inci maddesine göre; *“İdari gözetim alanına alınan yabancılar, geri gönderme merkezlerinde tutulurlar. Geri gönderme merkezleri Bakanlık tarafından işletilir. Bakanlık, kamu kurum ve kuruluşları, Türkiye Kızılay Derneği veya kamu yararına çalışan derneklerden göç alanında uzmanlığı bulunanlarla protokol yaparak bu merkezleri işletirebilir. Geri gönderme merkezlerinin kurulması, yönetimi, işletilmesi, devri, denetimi ve sınır dışı edilmek amacıyla idari gözetimde bulunan yabancıların geri gönderme merkezlerine nakil işlemleriyle ilgili usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir.”*

5. 22.04.2014 tarihli ve 28980 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe giren *“Kabul ve Barınma Merkezleri ile Geri Gönderme Merkezlerinin Kurulması, Yönetimi, İşletilmesi, İşletirilmesi ve Denetimi Hakkında Yönetmelik”*in 3/1-ç bendine göre; *“Geri gönderme merkezi:*

¹ OPCAT 1. madde

İdari gözetim altına alınan yabancıların barındırılmaları ve kontrol altında tutulmaları amacıyla kurulan ve doğrudan işletilen veya kamu kurum ve kuruluşlarıyla, Türkiye Kızılay Derneği veya kamu yararına çalışan derneklerden göç alanında uzmanlığı bulunanlarla protokol yapılarak işletirilen merkezleri” ifade eder.

6. Yukarıda anılan çerçevede, İzmir Harmandalı Geri Gönderme Merkezine 26.04.2022 tarihinde bir ziyaret gerçekleştirilmiş; ziyaret heyetinde... yer almıştır. İzmir Valiliği tarafından görevlendirilen Hekim... ve Psikolog... Heyete eşlik etmiştir.

7. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 18.01.2022 tarihli ve 2022/43 sayılı Kararı ile Başkanlık Makamının 22.04.2022 tarihli ve 9527 sayılı olurlu istinaden İzmir Harmandalı Geri Gönderme Merkezine ² 26.04.2022 tarihinde gerçekleştirilen ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

8. Ziyaret, ilk olarak Merkez İdaresi ile yapılan ön görüşmeyle başlamıştır. Ön görüşmede, ziyaret heyeti tarafından ziyaretin amacı ve yöntemine ilişkin bilgiler verilmiş; Merkez İdaresinden ise Merkezin işleyişi ile mevcut durumu, personel, Merkezde barındırılan yabancılar hakkında bilgiler edinilmiştir. Ön görüşmenin ardından sağlık servisi, spor salonu, avukat görüşme odaları, kütüphane, derslik, oyun alanı gibi ortak alanlar yerinde incelenmiş; ziyaret heyetinin bizatihi belirlediği odalar ziyaret edilerek yabancılar ile Merkez personeli bulunmaksızın özel görüşmeler yapılmıştır. Görüşme gerçekleştirilen yabancılar, TIHEK ve ulusal önleme mekanizması görevi hakkında genel bilgiler verilmiş; ziyaretin amacı, kapsamı ve kişisel verilerin gizliliği korunarak ziyaret neticesinde bir rapor hazırlanacağı açıklanmıştır. Ziyaret, Merkez İdaresi ile yapılan son görüşme ile sonlandırılmış ve bu görüşmede ziyarete ilişkin edinilen ilk gözlem ve tespitler İdareye iletilmiştir. Merkezdeki bina ve eklentilerin tümüne erişimin sağlanmasında, yabancılarla görüşülmesinde, bilgi ve belgelerin paylaşılmasında Merkez İdaresi ziyaret heyeti ile iş birliği içinde hareket etmiştir.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. MERKEZE İLİŞKİN GENEL BİLGİLER

9. Merkez; Cumhuriyet Mahallesi, Harmandalı Mevkii, 9685. Sokak, No: 2, Harmandalı/İzmir adresinde yer almaktadır. Merkeze ulaşım, İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin ESHOT- 826 kodlu araçları ile 40'ar dakikalık aralıklarla gerçekleştirilmektedir.

² Bundan sonra kısaca Merkez olarak ifade edilecektir.

- 10.** Merkezin yapımına Türkiye'nin İltica ve Göç Eylem Planı çalışmaları doğrultusunda "Avrupa Birliği Katılım Öncesi Mali Programı (IPA)" kapsamında 2009 yılında başlanmış, yapım işi 2014 yılında Göç İdaresi Başkanlığı³ tarafından devralınmıştır. Başkanlık tarafından devralınan inşaat 2015 yılında tamamlanmıştır ve Merkez 02.05.2016 tarihinde faaliyete geçmiştir.
- 11.** 23.06.2021 tarihinde yangın çıkması sebebiyle 08.09.2021-03.03.2022 tarihleri arasında Merkezde yapılan genel tadilat kapsamında, yabancıların kalmış olduğu odalardaki banyo ve tuvaletler yenilenmiş, yangın söndürme ve aydınlatma gereçleri koruma kafesine alınmış, ranzalar sabitlenmiş ve boyanmış, koridorların tamamında yenileme yapılmıştır.
- 12.** Merkez, 32.000 metrekarelik bir açık alan üzerine 15.478 metrekarelik bir kapalı alan olarak inşa edilmiştir. Merkez 750 kişi kapasiteli olarak planlanmıştır ve her bir yabancıya ait ranza tipi yatak bulunmaktadır. Ancak yaz aylarında kısa süreli kapasite aşımı olduğu bilgisi alınmıştır.
- 13.** Merkezde yabancıların barındırıldığı odalar 6-8 kişiliktir. Odalarda her barınan için yatak dışında 4 metrekareden az olmamak üzere alan bulunmaktadır. Engelliler için 2 blokta 4 engelli odası bulunmaktadır.
- 14.** Barınanların odalarında tuvalet ve banyo bulunmaktadır. Ayrıca sosyal alan, spor salonu, sağlık birimi ve dış bahçede ortak tuvalet bulunmaktadır.
- 15.** Merkezin idari bölümleri ile yaşam alanları aynı binada, farklı bloklarda yer almaktadır.
- 16.** Merkezde mescit, kütüphane, yemekhane, berber salonları, derslikler ve spor salonu bulunmaktadır.
- 17.** Sevk ve nakilleri gerçekleştirmek için kullanılan araçlar, klima, doğalgaz kazanı, kesintisiz güç kaynağı, kompanzasyon jeneratör ile trafoya ilişkin bakım ve onarım hizmeti, hizmet alım yöntemiyle temin edilmektedir.

2.2. MERKEZ PERSONELİ

- 18.** Merkezde 168 personel görev yapmaktadır.
- 19.** Merkezde toplam 8 tercüman bulunmaktadır. Tercümanların 2'si Arapça, 2'si Farsça, 2'si Rusça, 1'i Urduca, 1'i Fransızca tercümanlık yapmaktadır.
- 20.** Göç İdaresi Başkanlığı'nın eğitim müfredatında yer alan eğitimler; İnsan Ticareti Mağduru Tanımlama Süreçleri/Mağdur Hakları/İhbar Mekanizmaları, Uluslararası Koruma Başvuru Süreçleri/Mülakat Teknikleri/Hassas Gruplar, Avrupa İşkencenin Önlenmesi Komitesi Standartları, Göç İdaresi Başkanlığının Geri Gönderme Merkezlerinin kapasitelerini Uluslararası İnsan Hakları Standartları Çerçevesinde Güçlendirme Çabalarına Destek Projesi Kapsamında

³ Bundan sonra kısaca Başkanlık olarak ifade edilecektir.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

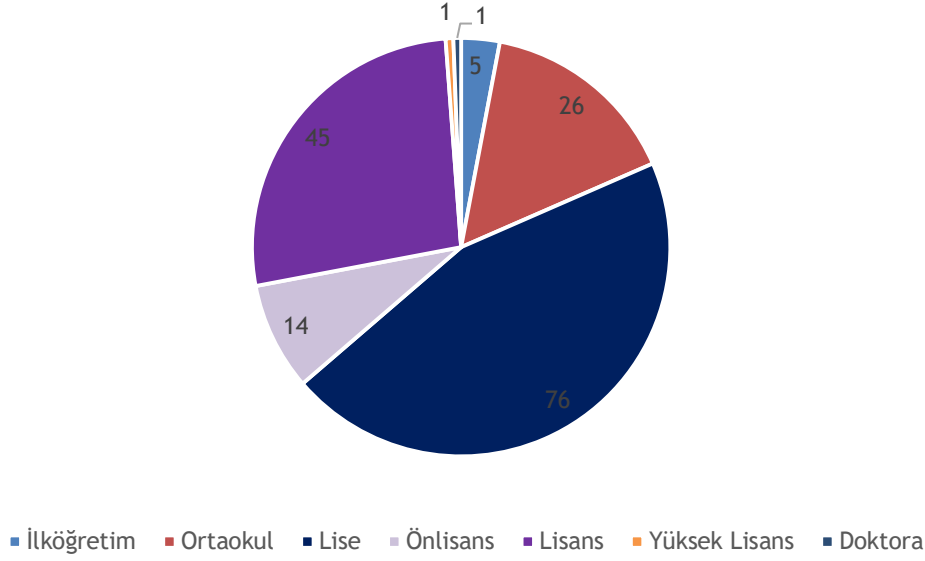
2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

Verilen Eğitimler, Stres Yönetimi ve Öfke Kontrolü Eğitimleri, Geri Gönderme Merkezlerinin Kapasitesini Uluslararası İnsan Hakları Standartları Çerçevesinde Güçlendirilmesine Destek Projesi” kapsamında “İnsan Hakları Eğitimi”, Uluslararası Mülteci Hukuku İlkeleri ve Uluslararası Koruma Prosedürleri Eğitimi, Kültürlerarası İletişim ve Menşe Ülke Bilgisi Eğitimi, İkincil Travmanın Önlenmesi ve Geri Gönderme Merkezlerde Zarar Verme Davranışlarının Önüne Geçilmesi Eğitimleri, Mülakat Teknikleri Eğitimi’nden oluşmaktadır. Bununla beraber Birleşmiş Milletler’in İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı, Aşağılayıcı Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi İçin El Kılavuzu’nun (İstanbul Protokolü) eğitim kapsamında olmadığı görülmüştür.

21. Ziyaret tarihi itibariyle personel dağılımı tablodaki gibidir:

Müdür	1
İl Göç Uzmanı	13
İl Göç Uzman Yardımcısı	6
Psikolog	2
Sosyal Çalışmacı	2
Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni	1
Memur	1
Tercüman	8
Polis	1
Sağlık Personeli	5
Hekim	1
Öğretmen	1
Teknik Personel	2
Güvenlik Personeli	95
Şoför	4
Temizlik Görevlisi	22
İtfaiye	1
Avukat	1
Aşçı	1
TOPLAM	168

Personelin Eğitim Durumu



2.3. MERKEZDE KALAN ÖZGÜRLÜĞÜNDEN MAHRUM BIRAKILANLAR

22. Merkezde ziyaret tarihi itibarıyla 672 yabancı bulunmaktadır. Bunlardan 93'ü çocuk, 74'ü kadın, 2'si engellidir. 65 yaş üstü yabancı ve refakatçisiz çocuk bulunmamaktadır.

23. Merkezde ziyaret tarihi itibarıyla kalan yabancılar; Afganistan, Almanya, Azerbaycan, Belçika, Eritre, Ermenistan, Fas, Filistin, Gine, Haiti, Irak, İran, Kamerun, Kazakistan, Kırgızistan, Kongo, Liberya, Mali, Mısır, Özbekistan, Pakistan, Rusya Federasyonu, Senegal, Somali, Suriye, Tacikistan, Türkmenistan, Uganda, Ürdün ve Yemen uyrukludur.

24. Yabancıların merkezde kalış süresi Merkezde tutulma sebebine göre değişmektedir. Merkezde ziyaret tarihi itibarıyla 6 aydan fazla süredir kalan yabancı bulunmamaktadır.

25. Yabancı Terörist Savaşçı (YTS) şüphelisi 95 yabancı bulunmaktadır. YTS ve riskli gruplar kapsamında değerlendirilen yabancılar diğer yabancılar göre daha uzun süre özgürlüklerinden yoksun kalabildiklerinden Merkez imkânları elverdiği ölçüde daha az kapasiteli odalarda barındırılmaktadır.

26. YTS şüphelilerinin Merkezde en fazla 1 sene kalabildiği, ancak mahkeme kararı varsa ya da sınır dışı olmayı kabul ederlerse Merkezden daha erken ayrılabilirdikleri; sınır dışı edilemeyen yabancıların serbest bırakıldığı, yabancıların uyruklarına, engellilik ve hastalık durumlarına, Merkezde tutulma sebeplerine göre kalış süresinin değişebildiği belirtilmiştir.

27. YTS ve riskli gruplar kapsamında değerlendirilen yabancılar için diğer yabancılar ayrı olacak şekilde havalandırma saatleri programlanmaktadır. Programlanan havalandırma faaliyeti sırasında güvenlik görevlileri hazır bulundurulmaktadır.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

28. "2021 yılında 15.140; 2022 yılında 8.769 yabancı hakkında sınır dışı kararı verilmiştir. 2021 yılında 9; 2022 yılında 10 Suriye uyruklu yabancı gönüllü geri dönüş kapsamında gönderilmiştir.

29. Son bir yıl içinde 169 kişi ile insan ticareti mülakatı gerçekleştirilmiş ve 4 kişi insan ticareti mağduru olarak tespit edilmiştir.⁴

3. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

3.1. ÖNCEKİ ZİYARETİN TAKİBİ BAĞLAMINDA TESPİT VE GÖZLEMLER

Tavsiyeler	Tavsiyelerin Kontrolü	Açıklama
Boş vakitlerini etkin biçimde değerlendirmek isteyen yabancılara yönelik sosyal aktiviteler ve spor faaliyetleri bir programa bağlı şekilde ve daha yoğun bir biçimde uygulanmaya başlanması; Merkezde özgürlüğünden mahrum bırakılanların hareketsizlik yaratan ve öfke kontrolünü güçleştiren unsurların sistematik bir biçimde ele alınması ve acilen çözüme kavuşturulması,	X	Yabancılar hareketsiz bir yaşam sürdürdüklerini, havalandırma alanına çıkmak ve beslenmek dışında vakitlerini geçirecek aktiviteleri olmadığını belirtmiştir.
Merkezde kadınların özel durumları da göz önünde bulundurularak tüm özgürlüğünden mahrum bırakılanların hastaneye sevklerinin, muayenelerinin ve tedavilerinin gerçekleştirilmesinde hızlı ve dikkatli olunması,	✓	Yabancıların hastaneye sevklerinin, muayenelerinin ve tedavilerinin gerçekleştirildiği, Sağlık Birimi'nin özverili ve dikkatli bir şekilde çalıştığı görülmüştür.
Özellikle yaz aylarında mevsimsel ihtiyaçların göz önünde bulundurularak özgürlüğünden mahrum bırakılanlara verilen pet su miktarının ihtiyaca uygun olarak verilmesinin olumlu bir uygulama olacağı,	✓	Katlarda su sebilleri bulunduğu görülmüş, her yemekten sonra yarım litrelik pet şişe ile su verildiği bildirilmiş ve yabancılardan bu hususta bir şikâyet alınmamıştır.
Kalabalık odalarda havanın hızla tükenmesi, nemli ve sıcak havanın özgürlüğünden mahrum bırakılanları rahatsız etmesi nedeniyle odaların havalandırılması için en uygun yöntemin bulunması ve temiz havadan faydalanma sürelerinin artırılması,	X	Odaların havalandırması yeterli olmakla birlikte, havalandırma alanına çıkma sürelerinin aynı olduğu görülmüştür.
Nemlenen odaların boyanması, böcek ilaçlama hizmetinin sağlanması ve özgürlüğünden mahrum bırakılanlardan kaynaklanmayan diğer teknik eksikliklerin giderilmesi,	✓	Merkezin tadilat sonrası fiziksel özelliklerinin iyileştiği gözlemlenmiştir.
Merkezde özgürlüğünden mahrum bırakılanların çoğunun şikâyetinin bilgilendirme eksikliği ve gelecek belirsizliği olduğu göz önüne alınacak olursa; yetkili		Kendilerine bilgilendirilme yapılmadığını ve adli yardım broşürüne ihtiyaçları olduğunu dile getiren yabancılar bulunmaktadır.

⁴ Merkezden alınan bilgi ve belgelerde; kişilerin zorla çalıştırılması, fuhşa konu olmaları, zorla hizmet ettirme, zorla evlendirme, organ ve dokularından yararlanma, çocuk işçiliği, çocukların suçta kullanılmaları ve çocukların dilendirilmesi, evlatlık verilmesi gibi suçların insan ticareti suçu kapsamında değerlendirildiği, 6458 sayılı Kanun'un 54'üncü maddesinin birinci fıkrasının (ç) ve (ğ) bentleri uyarınca hakkında sınır dışı etme kararı alınan yabancılarla Müdürlük tarafından insan ticareti göstergelerine yönelik olarak mülakat gerçekleştirildiği belirtilmiştir.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

kişilerin düzenli aralıklarla özgürlüğünden mahrum bırakılan kişilerle bir araya gelerek bilgilendirmede bulunması, kişilerin hukuki durumlarında herhangi bir değişiklik yoksa bile bu durumun yazılı bir tutanakla kişilere bilhassa izah edilmesi,	X	
Özgürlüğünden mahrum bırakılanların tutulduğu oda kapılarının çalındığı zaman, görevlilerce açılmamasının acil veya vahim bir durum olasılığına karşı risk oluşturduğu, kapıların çalınması halinde vakit kaybedilmeksizin odaların gözden geçirilmesi ve çağrılara yanıt verilmesi,	✓	Yabancılar söz konusu hususa dair şikâyetle bulunmamıştır.
Yeni doğum yapmış annelere ve çocuklara en hızlı biçimde ve düzenli olarak temiz ve uygun kıyafet temin edilmesi, çocuklara sağlıklı bir zihinsel, ruhsal ve fiziksel gelişim için yeterli sayı ve çeşitte oyuncak sağlanması,	✓	Yeni doğum yapmış anne ve çocuklara kıyafet, gıda ve oyuncak yardımı yapıldığı görülmüştür.
Özgürlüğünden mahrum bırakılanların özel ihtiyaçları ve bakımları ile gerekli güvenlik önlemlerinin göz önünde bulundurularak tıraş bıçağı, tırnak makası gibi kişisel hijyen malzemelerinin daha kısa aralıklarla tedarik edilmesi,	X	Bazı yabancılar kişisel hijyen malzemelerinin uzun süreli aralıklarla verildiğini dile getirmiştir.
Merkez kütüphanesinde yer alan kitapların yetersizliği göz önünde bulundurulduğunda, Merkeze farklı dillerde ve her yaşta gruba yönelik, zengin içerik ve sayıda kitap temin edilmesi,	X	Kitapların sayı ve çeşitliliğinin yetersiz olduğu görülmüştür.
Herhangi bir güvenlik zafiyetine yol açılmayacak biçimde, gerekli güvenlik önlemlerinin alınarak Arapça vaaz vermeye ehil bir din görevlisinin Merkezde görevlendirilmesi,	X	Arapça vaaz vermeye ehil bir din görevlisinin Merkezde görevlendirilmediği görülmüştür.
Yabancıların ruhsal sağlıklarına özel bir önem gösterilmesi,	✓	Psiko-sosyal Servis Birimi'yle görüşmek isteyen yabancılar kısa süre içerisinde görüşebildiklerini belirtmiş, yabancıların ruhsal sağlıklarına dair formların özenli bir şekilde tutulduğu görülmüştür.
Psikolog ve sosyal çalışmacı sayısının artırılması,	✓	Psiko-sosyal Servis Birimi personel sayısının 3'ten 4'e çıktığı görülmüştür.
Personelin hizmet içi eğitim müfredatına, BM İstanbul Protokolü ile işkence ve kötü muameleyi inceleme ve belgelendirme konularının dâhil edilmesi,	X	Personel hizmet içi eğitim müfredatına BM İstanbul Protokolü ile işkence ve kötü muameleyi inceleme ve belgelendirme konularının dâhil edilmediği görülmüştür.
Polikliniğin Merkez bünyesinde uygun bir sağlık kuruluşuna bağlı olarak işletilmesi,	X	Sağlık hizmetinin geçici görevli hekimler aracılığıyla yerine getirildiği görülmüştür.
Bakanlık hekimlerinin belirli aralıklarla geri gönderme merkezlerine gelerek özgürlüğünden mahrum bırakılanları genel kontrolden geçirmesi.	X	Merkezde genel bir sağlık kontrolü yapılmadığı görülmüştür.
Özellikle yaz aylarında mevsimsel ihtiyaçların göz önünde bulundurularak özgürlüğünden mahrum bırakılanlara verilen pet su miktarının ihtiyaca uygun olarak verilmesinin olumlu bir uygulama olacağı,	✓	Katlarda su sebilleri bulunduğu görülmüş, her yemekten sonra yarım litrelik pet şişe ile su verildiği bildirilmiş ve yabancıardan bu hususta bir şikâyet alınmamıştır.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

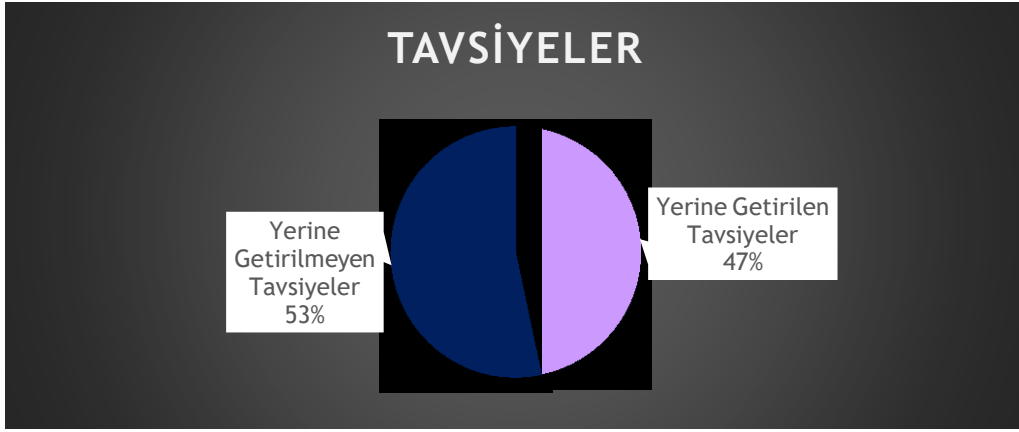
2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

Kalabalık odalarda havanın hızla tükenmesi, nemli ve sıcak havanın özgürlüğünden mahrum bırakılanları rahatsız etmesi nedeniyle odaların havalandırılması için en uygun yöntemin bulunması ve temiz havadan faydalanma sürelerinin artırılması,	X	Odaların havalandırması yeterli olmakla birlikte, havalandırma alanına çıkma sürelerinin aynı olduğu görülmüştür.
Nemlenen odaların boyanması, böcek ilaçlama hizmetinin sağlanması ve özgürlüğünden mahrum bırakılanlardan kaynaklanmayan diğer teknik eksikliklerin giderilmesi,	✓	Merkezin tadilat sonrası fiziksel özelliklerinin iyileştiği gözlemlenmiştir.
Merkezde özgürlüğünden mahrum bırakılanların çoğunun şikâyetinin bilgilendirme eksikliği ve gelecek belirsizliği olduğu göz önüne alınacak olursa; yetkili kişilerin düzenli aralıklarla özgürlüğünden mahrum bırakılan kişilerle bir araya gelerek bilgilendirmede bulunması, kişilerin hukuki durumlarında herhangi bir değişiklik yoksa bile bu durumun yazılı bir tutanakla kişilere bilhassa izah edilmesi,	X	Kendilerine bilgilendirilme yapılmadığını ve adli yardım broşürüne ihtiyaçları olduğunu dile getiren yabancılar bulunmaktadır.
Özgürlüğünden mahrum bırakılanların tutulduğu oda kapılarının çalındığı zaman, görevlilerce açılmamasının acil veya vahim bir durum olasılığına karşı risk oluşturduğu, kapıların çalınması halinde vakit kaybedilmeksizin odaların gözden geçirilmesi ve çağrılara yanıt verilmesi,	✓	Yabancılar söz konusu hususa dair şikâyette bulunmamıştır.
Yeni doğum yapmış annelere ve çocuklara en hızlı biçimde ve düzenli olarak temiz ve uygun kıyafet temin edilmesi, çocuklara sağlıklı bir zihinsel, ruhsal ve fiziksel gelişim için yeterli sayı ve çeşitte oyuncak sağlanması,	✓	Yeni doğum yapmış anne ve çocuklara kıyafet, gıda ve oyuncak yardımı yapıldığı görülmüştür.
Özgürlüğünden mahrum bırakılanların özel ihtiyaçları ve bakımları ile gerekli güvenlik önlemlerinin göz önünde bulundurularak tıraş bıçağı, tırnak makası gibi kişisel hijyen malzemelerinin daha kısa aralıklarla tedarik edilmesi,	X	Bazı yabancılar kişisel hijyen malzemelerinin uzun süreli aralıklarla verildiğini dile getirmiştir.
Merkez kütüphanesinde yer alan kitapların yetersizliği göz önünde bulundurulduğunda, Merkeze farklı dillerde ve her yaşta gruba yönelik, zengin içerik ve sayıda kitap temin edilmesi,	X	Kitapların sayı ve çeşitliliğinin yetersiz olduğu görülmüştür.
Herhangi bir güvenlik zafiyetine yol açılmayacak biçimde, gerekli güvenlik önlemlerinin alınarak Arapça vaaz vermeye ehil bir din görevlisinin Merkezde görevlendirilmesi,	X	Arapça vaaz vermeye ehil bir din görevlisinin Merkezde görevlendirilmediği görülmüştür.
Yabancıların ruhsal sağlıklarına özel bir önem gösterilmesi,	✓	Psiko-sosyal Servis Birimi'yle görüşmek isteyen yabancılar kısa süre içerisinde görüşebildiklerini belirtmiş, yabancıların ruhsal sağlıklarına dair formların özenli bir şekilde tutulduğu görülmüştür.
Psikolog ve sosyal çalışmacı sayısının artırılması,	✓	Psiko-sosyal Servis Birimi personel sayısının 3'ten 4'e çıktığı görülmüştür.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

Personelin hizmet içi eğitim müfredatına, BM İstanbul Protokolü ile işkence ve kötü muameleyi inceleme ve belgelendirme konularının dâhil edilmesi,	X	Personel hizmet içi eğitim müfredatına BM İstanbul Protokolü ile işkence ve kötü muameleyi inceleme ve belgelendirme konularının dâhil edilmediği görülmüştür.
Polikliniğin Merkez bünyesinde uygun bir sağlık kuruluşuna bağlı olarak işletilmesi,	X	Sağlık hizmetinin geçici görevli hekimler aracılığıyla yerine getirildiği görülmüştür.
Bakanlık hekimlerinin belirli aralıklarla geri gönderme merkezlerine gelerek özgürlüğünden mahrum bırakılanları genel kontrolden geçirmesi.	X	Merkezde genel bir sağlık kontrolü yapılmadığı görülmüştür.



3.2. MERKEZE KABUL, YERLEŞTİRME VE BİLGİLENDİRME PROSEDÜRLERİ

30. Yabancı'nın merkeze alınabilmesi için gerekli üst arama işlemi özel güvenlik görevlisi tarafından genel kolluk refakatinde merkezin kabul bölümünde gerçekleştirilerek üst arama tutanağına bağlanmaktadır. Bu tutanağına, üst araması yapılan yabancıların isim listesi eklenmektedir. Tutanak, aramaya refakat eden genel kolluk personeli, aramayı yapan özel kolluk personeli ve aramada hazır bulunan il göç uzmanı/il göç uzman yardımcısı tarafından imzalanmaktadır. Üst araması sonrasında, yabancı'nın üzerinden çıkan ve Merkez İdaresince emanete alınan eşyaları, emanete alma tutanağına bağlanmaktadır. Bu tutanak üst aramasına refakat eden genel kolluk personeli ve yabancı tarafından imzalanmaktadır. Merkezden çıkış yaparken de bir form doldurularak emanetteki eşyaların yabancılar tarafından geri alındığı ifade edilmiştir.

31. Yabancı'lara ait ziynet eşyaları ve paraların saklanması için çelik kasalar kullanıldığı; rastgele incelenen bir dolapta kemer, kulaklık ve telefon bulunduğu görülmüştür.

32. Üst arama işlemi ile yabancı, Merkeze alınması yasak olan eşyalardan arındırılmaktadır. Yabancı, üst ve eşya aramasından geçirildikten sonra Merkeze kabul edilmektedir. Üst arama işlemleri, genel kolluk tarafından kadın ve erkek görevlilerce yapılmaktadır.

33. Kolluk kuvvetlerince yakalandıkları sırada yabancıların bilgi ve belgelerine ulaşamadığı durumlarda beyanları esas alınmak kaydıyla adı, soyadı, uyruğu, doğum tarihi ve anne-baba adı

gibi bilgileri içeren bir liste oluşturulmaktadır. Yabancıların Merkeze giriş yaptıktan sonra kayıt odasında parmak izlerinin alındığı, parmak izi alındıktan sonra yabancıya ilişkin tüm kayıtların Göç Kayıt Sistemi (GöçNet) sistemi üzerinde birleştiği, beyanı esas alındığı için de yabancıların ülkeye giriş yaptıktan sonraki ilk kaydı sırasında beyan ettiği ismin geçerli sayıldığı aktarılmıştır.

34. Sağlık Bakanlığının yayınladığı COVID-19 Rehberi ile Göç İdaresi Başkanlığından gönderilen talimatlar doğrultusunda hareket edildiği ifade edilmiştir. Merkeze kabulde test yaptırmaya zorunluluğu bulunmamakla birlikte yabancıların kaldığı süre boyunca semptom göstermesi durumunda test yaptırmak üzere hastaneye sevki sağlanmaktadır.

35. Yabancıların Merkeze gelmelerinden itibaren 48 saat içerisinde il göç uzmanları ve Psiko-sosyal Servis Birimi personeli ile görüştükleri aktarılmıştır. Merkeze kabul işlemleri tamamlanan yabancıların odalara ilk yerleştirmesi özel güvenlik personeline yapılırken son karar il göç uzmanları ve Psiko-sosyal Servis Birimi ile yapılan görüşmeler sonucunda alınmaktadır. Yabancıların yerleştirilmesi konusunda, aile bağları, engellilik durumu, uyuşu gibi faktörler dikkate alınmaktadır.

36. Kadınlar, erkekler, aileler, engelliler, güvenlik açısından riskli kişiler, bulaşıcı hastalığı olanlar, psikolojik rahatsızlığı olanlar, Merkezde iken uluslararası koruma talebinde bulunanlar ve Merkez İdaresince diğer barınanlarla aynı yerde tutulması uygun görülmeyenler için ayrı bölümler tahsis edilmektedir.

37. Merkezin fiziki şartlarının ailelerin birlikte kalmalarına elverişsiz olması durumunda, aile üyelerinin Merkezin fiziki imkânları dâhilinde görüşmeleri sağlanmaktadır.

38. Yabancıların, Merkeze girişleri yapıldıktan sonra 48 saat içerisinde, Merkezde barındırıldıkları süre içerisinde de makul sürelerle; kaldıkları süre içinde sahip olduğu hakları ve sorumluluklarına, geri gönderme sürecine, gönüllü geri dönüş prosedürüne ilişkin olarak anlayacakları dilde olmak üzere yazılı/sözlü; engelliler için engel durumlarına göre anlayabilecekleri şekilde bilgi verildiği aktarılmıştır.

39. İdare yabancıların hak ve yükümlülükler konusunda dijital ekran aracılığıyla bilgilendirildiklerini dile getirmiştir. İlk kabul noktası, yemekhane, katlar ve havalandırma gibi yabancıların zaman geçirdikleri yerlerde, bilgilendirme panolarında ve yemekhanede dijital olarak bilgilendirme yapılmaktadır.

3.3. YÖNETİM, PERSONELİN TUTUMU VE ŞİKÂYET PROSEDÜRLERİ

40. Uluslararası Koruma Bürosu, uluslararası koruma başvurularının kendileri tarafından alındığını, başvuru inceleme sürecinde YUKK'nin 79'uncu maddesinde düzenlenen

hızlandırılmış değerlendirme prosedürünün uygulandığını, süre yetmezse genel prosedüre göre incelemeye geçildiğini aktarmıştır.

41. 1 yıllık idari gözetim kararı sona eren yabancılara durumları hakkında bilgi verilerek idari gözetimlerinin sonlandırıldığı, idari gözetimi sona eren yabancılar için darp-cebir raporu alındığı ve Merkez aracı ile toplu taşıma alanına yakın bir bölgede bırakıldıkları aktarılmıştır.

42. Gönüllü geri dönüş talebinde bulunan yabancılardan İl Göç İdaresi Müdürlüğü koordinasyonunda genel kolluk tarafından sınır kapılarına götürüldükleri, sınır kapısına intikal edildiğinde sınır dışı etme ve idari gözetim kararlarının sonlandırıldığı, çıkış işlemlerinin “gönüllülük temelinde dönüş” veya “gönüllü terk” olarak kayıtlara geçirildiği aktarılmıştır.

43. İzmir Barosunun yaklaşık 100 Afgan sığınmacıya zorla ve kötü muamele uygulanarak gönüllü geri dönüş formu imzalatıldığı iddiaları üzerine; Merkezde yapılan kamera kaydı incelemelerinde, 14.04.2022 tarihinde yabancılar ile Konsolosluk görevlileri arasında bire bir ve toplu görüşmeler gerçekleştirildiği tespit edilmiş, zorla gönüllü geri dönüş formu imzalatıldığına dair görüntülere rastlanmamıştır. 2022 yılında 320 Afgan uyruklu bireyin 82 tanesinin gönüllü geri dönüş belgesini imzaladığı, sürecin sınır dışı etme ve geri gönderme süreci olduğu bilgisi Kurumumuza iletilmiş; yabancılardan el sallayarak Merkezden ayrıldığına dair görüntüler Heyet'e gösterilmiştir.

44. Bununla birlikte, vurgulamak gerekir ki, AiÖK, her yasa dışı göçmen kendi ulusal yetkilileriyle temasa geçmek istemeyebileceğinden, gözaltındaki bir yasa dışı göçmenin konsolosluk yardımı talep etme hakkının kullanılmasının ilgili kişiye bırakılması gerektiğini değerlendirmektedir.⁵ Dolayısıyla ilgili konsolosluk yetkilileri ile görüşmek, yabancının kendi isteği halinde kullanabileceği bir hak olmakla beraber; bir zorunluluk değildir. Aksine, örneğin uluslararası koruma talebinde bulunmuş bir yabancının ayrıldığı ülkenin konsolosluk yetkilileri ile görüşmek zorunda kalması bir hak ihlaline neden olabilecektir. İşkencenin Önlenmesi Derneği (APT) ve Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) de, sığınmacılar ve mültecilerin, kendi ülkeleri veya mutlak meskenlerinden gelecek konsolosluk yetkililerinin ziyaretlerinden korunmaları gerektiğinin altını çizmektedir.⁶

45. Yapılan görüşmelerde bazı yabancılar, güvenlik personeliyle iletişim noktasında sıkıntılar yaşayabildiklerini dile getirmiştir. Diğer yandan, panik atak hastalığı olan bir yabancı, geceleri kapılar kapalı tutulmasına rağmen güvenlik personelinin talep doğrultusunda kapıyı açarak kendisine yardımcı olduğunu dile getirmiştir.

⁵ 19. Genel Rapor'dan Alıntı [CPT/Inf (2009) 27], para. 83.

⁶ Göçmenlerin Gözaltına Alınmasının İzlenmesi Uygulama Kılavuzu, 2014, son not 61.

- 46.** Son 5 yıl içinde işkence ve kötü muamele iddiasıyla başvuru sonucu 5 personel hakkında adli ve idari soruşturma başlatıldığı ifade edilmiştir.
- 47.** Ortak alanlara dilek ve şikâyet kutuları yerleştirildiği görülmüştür. Merkez İdaresinin dilek ve şikâyetleri haftalık olarak toplayarak takip ettiği ve gerekli düzenlemeleri yaptığı aktarılmıştır.
- 48.** Yabancılara ilişkin mevzuatta herhangi bir disiplin prosedürü bulunmadığı, ancak bir suç işlenmesi durumunda adli işlem başlatılmak üzere suç duyurusunda bulunulduğu aktarılmıştır.
- 49.** Yabancılarla kaldıkları odalarda yapılan özel görüşmelerde; ziyaretten yaklaşık iki hafta önce bir intihar vakası gerçekleştiği, güvenlik personeline intihar eden yabancıнын durumu sorulduğunda sağlıklı bir cevap alamadığı iddia edilmiştir. Bunun üzerine İdare'yle yapılan görüşmede, intihar ettiği iddia edilen yabancıнын yataklar için verilen çarşafı birbirine bağlamak suretiyle camdan sarkıtarak firar girişiminde bulunduğu fakat çarşafın yetersiz olduğunu fark ettikten sonra kendisini ikinci kattan beton zemine bıraktığı, vücudunda kırıklar oluştuğu, hemen hastaneye götürüldüğu ve hala tedavisinin sürdüğu belirtilmiştir. Yabancıнын sağlık dosyası ve firar anına ilişkin görüntü kayıtları incelendiğinde, yabancıнын çarşaf yardımıyla firar etmeye çalışırken yere düştüğu görülmüştür.

3.4. FİZİKSEL KOŞULLAR

- 50.** Merkezde önceden 3 kez yangın çıktığı ve Merkezin uzun süre tadilatta olduğu, önceden yabancıların kablolarla kısa devre yaparak sigara yakmaya çalıştıkları, şu an yabancıların ulaşabilecekleri bir devre sistemi olmadığı, isyan çıkarmaya çalışanların da olabildiği, her katta 1 güvenlik görevlisi bulunduğunu belirtilmiştir.
- 51.** Yabancılarla yapılan bir görüşmede, 31.12.2021 tarihinde Merkezde bulunan spor salonunda 432 kadın ve erkeğin, belli bir süre tutulduğu ve bu şekilde mağdur edildikleri yabancılar tarafından iddia edilmiştir. Heyetimizce kamera kayıtları incelendiğinde söylenen tarihte spor salonunda kadın ve erkek yabancıların kalabalık bir şekilde barındırıldığı görülmüştür. İdare ile bu konu üzerine yapılan görüşmede, söz konusu tarihte Merkez binasının tadilatta olduğu, bu sebeple Merkeze yeni alınacak yabancıları yerleştirilebilecek oda bulunmadığı, tadilatın kısa süreli olduğu ve tadilatı tamamlanan odalara yabancıların yerleştirildiği belirtilmiştir.
- 52.** Merkezde, ortak kullanım alanlarında ve odalarda ısınma doğal gaz ile sağlanmaktadır.
- 53.** Odalarda LED aydınlatma kullanılmaktadır. Aydınlatmanın okumak için yeterli düzeyde olduğu, odalar ve barınma yerlerinin doğal ışık ve temiz hava aldığı, havalandırma koşullarının yeterli düzeyde olduğu görülmüştür.
- 54.** Her bir yabancı için mevsime uygun örtünme eşyası ve dolap bulunduğu görülmüştür.

55. Ortak kullanım alanlarının her gün temizlendiği, günlük temizliğin yapıldığına dair görevli temizlik personeline haftalık temizlik çizelgesinin doldurulduğu aktarılmıştır.
56. Yabancıların odalarının, dolaplarının ve kişisel eşyalarının temizliğinden kendilerinin sorumlu olduğu; ayrıca belirli aralıklarla odaların, dolapların ve diğer kullanım alanlarının temizliği ve gerekli görülen alanların ilaçlamasının İdarece yapıldığı ifade edilmiştir.
57. Binanın temiz ve bakımlı olduğu; odalardaki banyo ve lavaboların yenilenmiş ve temiz olduğu görülmüştür.
58. Bir yabancı Merkezdeki hijyen sorunundan dolayı kendisi de dahil olmak üzere yabancıların kaşındığını ifade etmiştir. Yetkili personel, Pakistan ve Afganistan uyruklu yabancılarda göç sırasında meydana geldiği düşünülen kaşıntı rahatsızlığı görüldüğünü, durumun Merkezin koşullarından kaynaklı olmadığını, kaşıntı için de losyon verildiğini aktarmıştır. Merkeze yeni bir yabancı geldiğinde odanın temizlendiği ve dezenfeksiyon araçlarıyla dezenfekte edildiği; ancak yabancıların kendi hijyen eksikliklerinden dolayı bazı odaların temiz olmadığı, yemeği odalara götürmemeleri konusunda uyarı yapılmasına rağmen yabancıların hastaları olduğunu belirterek yemekleri odalara çıkardıkları aktarılmıştır.
59. Diş macunu, diş fırçası, tıraş köpüğü, tıraş bıçağı, sabun, şampuan ve tırnak makasından oluşan hijyen malzemelerinin genellikle haftalık dağıtıldığı ifade edilmiştir. Bazı yabancılar kişisel hijyen malzemelerinin İdarenin ifade ettiği kadar uzun aralıklarla verildiğini dile getirmiştir.
60. Yabancılar görüşmelerde, odalarında çamaşır asmak için ip ve tıraş olabilmek için tıraş bıçağı satın alabilmek istediklerini, fakat bu ürünlerin kantinde satışa sunulması yönündeki taleplerinin karşılanmadığını iddia etmiştir. İdare, çamaşır ipi ve tıraş bıçağının emanet dolabından alınıp kullanıldıktan sonra teslim edildiğini, talep üzerine kuaför hizmetinin dışarıdan berber tutmak suretiyle giderildiğini belirtmiştir.
61. Merkezde 24 saat sıcak su imkânı bulunmaktadır.
62. Merkezde yabancılarla yapılan görüşmelerde sıcak suya erişimin düzenli olarak sağlanabildiği öğrenilmiştir.
63. Merkezde ücretsiz olarak çamaşır yıkama ve kurutma hizmeti verilmektedir. Bazı yabancılar kadınlar için çamaşır makinesinin eksik olduğunu dile getirmiştir. İdare her katta bir adet çamaşır makinesi olduğunu, kadınların çamaşırını kadın ve erkeklerin ortak kullandığı tek makinede yıkamak istemedikleri için yıkamadıklarını ifade etmiştir.
64. Görüşülen bazı yabancılar, Merkeze ilk geldiklerinden beri aynı çarşafı kullandıklarını, bu çarşafın aylardır yıkanmadığını ve yeni çarşaf taleplerinin yerine getirilmediğini iddia etmişlerdir. Merkez yönetimi, gelen yabancılara hiç kullanılmamış çarşaf verildiğini, çarşafların

yıkanmak için yabancılardan istendiğinde kendilerine verilmediğini, perde ve halı olarak kullanıldığı için yeni çarşaf temininde problemler yaşandığını belirtmiştir.

65. Merkezde kadın ibadethanesi, erkek ibadethanesi ve talebe binaen oluşturulan kat mescidi bulunmaktadır. İbadethanelerin herkesin kullanımına açık ve Müslüman yabancılara yönelik olarak hazırlandığı, diğer din mensuplarının ibadet konusunda bir talebi olması durumunda gerekli çalışma yapılabileceği belirtilmiştir.

66. YTS biriminde barınan yabancılar mescitte namaz kılabilmek adına yönetimden talepte bulduklarını fakat bu taleplerinin sebepsizce reddedildiğini iddia etmişlerdir. İdare ile yapılan görüşmede, güvenlik nedeniyle YTS birimindeki yabancıların mescidin bulunduğu bölüme geçirilmedikleri fakat toplu namaz kılmaları için TV odasının kendilerine tahsis edildiği ifade edilmiştir.

67. Merkezde 4 adet yumuşak oda⁷ bulunmaktadır. Merkez tadilatı öncesi madde bağımlısı kişiler odayı kullanılamaz hale getirdiği ve uzun bir tadilat gerçekleştiği için söz konusu odaların 1 yılı aşkın süredir aktif olarak kullanılmadığı ifade edilmiştir.

68. Yabancılar kantinde terlik satılmaması nedeniyle Merkez içerisinde ayakkabılarıyla dolaşmak zorunda kaldıklarını ve bu durumun rahatsızlığa yol açtığını iddia etmişlerdir. Bunun üzerine İdare ile yapılan görüşmede terlik ihtiyacının talep üzerine kantin tarafından karşılandığı ve ihtiyaç sahibi olanlara talep üzerine ücretsiz terlik verildiği bildirilmiş, kantin ürün ve fiyat listesinde de terlik mevcut olduğu görülmüştür.

69. Merkezde kıyafet ihtiyacı olanlar için yardım sağlamaktadır.

3.5. SAĞLIK HİZMETLERİ, COVID-19 PANDEMİSİNE YÖNELİK TEDBİRLER VE PSİKO-SOSYAL SERVİS

70. Sağlık Birimi'nde yabancıların basit tedavileri yapılmakla beraber, ileri seviye tetkik ve tedavi gerektiren durumlar için en yakın hastaneye sevk yapılmaktadır. Hastanede verilen tedavilerin takibi ve aşılama işlemi ise Sağlık Birimi tarafından yapılmaktadır.

71. Merkez hekimi tarafından hastaneye sevk edilen ve aciliyeti bulunmayan vakalar için Merkez araçları kullanılırken acil durumlarda sağlık personeline ilk müdahale gerçekleştirildikten sonra ambulans talebinde bulunulduğu ifade edilmiştir.

72. Sağlık Birimi'nde 1 hekim, 1 hemşire ve 4 sağlık memuru çalışmaktadır. Hekim ve hemşire mesai saatleri içerisinde, sağlık memurları da vardiya usulü mesai saatleri dışında çalışmaktadır.

⁷ Yumuşak oda, öfke veya kriz anları geçene kadar yabancıların kısa süreli olarak tutulduğu odalardır. Yumuşak odaların kullanıldığı dönemde yabancıların yumuşak odada yaklaşık 4-5 saat aralığında tutulduğu aktarılmıştır.

Yetkili personel, hekimlerin mesai dışında da Merkezde bulunması için Başkanlığın çalışma yürüttüğünü aktarmıştır.

73. Yapılan görüşmede Merkezde görevli hekim; günlük 50-60 hasta olduğunu, hekimler 2 haftalık geçici sürelerle görevlendirildikleri ve sürekli rotasyon olduğu için hastaların yeterli şekilde takip edilemediğini ve koordinasyon sıkıntısı yaşandığını, Hasta Kayıt Sistemi ile bağlantıları olmadığı için hekim her değiştiğinde sistemin sıfırlanmasının sıkıntı oluşturduğunu, kadrolu bir hekimin daha iyi olacağını dile getirmiştir. Kendisiyle görüşülen Merkezde görevli hemşire, revirde tedavisi yapılan yabancıların kaydının önce deftere yapıldığını, sonra ise Excel programı ile kendi oluşturduğu dijital kayıt sistemine aktarıldığını, rotasyona tâbi hekimlerin bu dosyadan hastanın öyküsüne erişebildiğini dile getirmiştir. 2 yıldır Merkezde çalışan ve hastaları tanıyan hemşirenin Revir Birimi'nin işleyişine hâkim olduğu görülmüştür.

74. Muayene odasında, ilaçların kilit altında bir dolapta olduğu görülmüştür. Merkezde görevli Hemşire; Merkezin anlaşmalı eczanesi olduğunu, mesai bitiminde reçeteleri gönderdiklerini, 19:00-20:00 civarı saatlerde Merkeze gelen ilaçların kontrol edildiğini, ilaçların son kullanım tarihlerinin düzenli kontrol edildiğini, yabancılara verilecek ilaçların günlük olarak yabancıların imzası alınmak suretiyle deftere kaydedildiğini ifade etmiştir. Ayrıca hamile ve bebeklerin aşı takiplerini kendisinin yaptığını dile getirmiştir.

75. Merkezde hasta müşahede odası bulunmaktadır. Odada havalandırmanın yeterli olduğu, odanın ferah olduğu ve penceresinde demir parmaklık olmadığı, banyosu ve lavabosu bulunmadığı gözlemlenmiştir. Odada ayrıca elektrokardiyografi (EKG) olduğu görülmüştür.

76. Merkezdeki bazı yabancılar revirde tedavi olma talebini iletmelerine rağmen bu taleplerinin yerine getirilmediğini iddia etmişlerdir. İddia sahibi yabancıların sağlık kayıtları incelenmiş, tedavi edildikleri görülmüştür.

77. Odalarda yapılan görüşmelerde, 3 gün önce Merkeze yerleştirilmiş bir yabancıların şeker hastası olduğu ve 2 gündür ilacını almadığı ifade edilmiştir. Bunun üzerine Heyet Hekimi derhal ilacını alması gerektiğini belirtmiş, Heyetimizce durum Merkezde görevli sağlık memuruna ve yönetime aktarılmıştır. İdare tarafından yabancı Kuruma 2 gün önce geldiği için ilacının henüz temin edilemediği ve en kısa zamanda temin edileceği ifade edilmiştir.

78. Yapılan görüşmelerde Merkezde barınan zihinsel engelli bir yabancıların bacağında yanık sebebiyle deformasyon olduğu görülmüş, revirde hekim tarafından tedavi edilmesine rağmen hastaneye sevkinin hala gerçekleştirilmediği iddia edilmiştir. Bunun üzerine heyet hekimi tarafından yapılan tetkikte bu deformasyonun ancak estetik müdahale ile giderilebilecek boyutta olduğu tarafımıza bildirilmiştir. Bunun üzerine Sağlık Birimi kayıtları kontrol edilmiş; söz konusu yabancıların 3 defa revirde tedavi gördüğü, kendisine yanık merhemi verildiği ve 13.04.2022'de

hastaneye sevk için işlemlerinin başlatıldığı görülmüştür. Dolayısıyla yabancıнын tedavisiyle ilgili sorun olmadığı değerlendirilmiştir.

79. Merkeze girişte genel sağlık taraması yapılmamaktadır.

80. Hastalık riski bulunan yabancılara yönelik bulaşıcı hastalık raporu ve kan testinin zorunlu evrak olarak kolluk birimlerinden talep edildiği belirtilmiştir.

81. Her ayın birinci ve on beşinci günleri arası Sağlık Müdürlüğünden ihtiyaca göre ulusal çocukluk dönemi aşılama takviminde yer alan aşılar, Hepatit A, Hepatit B, kızamık, kızamıkçık, kabakulak, meningokok ve tetanos aşıları talep edilmektedir. Ayrıca gerekli durumlarda yetişkin ve çocuk yabancılara aşılama işlemi yapılmaktadır. Bu aşılar için ayrı bir buzdolabı bulundurulmakta ve bu aşıların son kullanım tarihleri düzenli aralıklarla kontrol edilmektedir. Ziyaret sırasında tıbbi malzeme deposu incelendiğinde buzdolabı içerisinde tetanos aşısı ve Hepatit B aşısı olduğu, aşıların saklama koşullarının uygun olduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca, elektrik kesildiğinde jeneratörün devreye girdiği, böylelikle uygun saklama koşullarının kesintisiz sağlanabildiği belirtilmiştir.

82. 2021’de 490; 2022’de ise 53 yabancıya COVID-19 tanısı konmuştur. Riskli grupta yer alan 1 kalp hastası ile 1 hamile yabancıнын tedavileri tedbir amaçlı olarak hastanede yapılmıştır.

83. Merkezde COVID-19 tedbirleri kapsamında; Merkez yönetimince ve ayrıca Büyükşehir Belediyesi ekiplerince Merkez binasına sterilizasyon ve dezenfekte işlemi yapıldığı ifade edilmiştir. Sağlık Bakanlığı ile yapılan protokol sonucu yabancılara COVID-19 aşısı olma imkânı getirilmiş; yabancılara ziyaretlerine kısıtlama getirilmiş; avukatların Merkeze girişinde ise HES kontrolleri yapıldıktan ve ateşleri ölçüldükten sonra cam bölmeli korunaklı odalarda görüşmeler yapılmış; tek kullanımlık tulum, maske, siperlik, eldiven, dezenfektan, ateş ölçer gibi pek çok koruyucu ekipman temin edilmiş; her kata dezenfektan konulmuştur. Ayrıca Merkeze yeni kabul edilen yabancılar için ön kabul alanı oluşturulmuş, giriş tarihlerine göre yabancılar 14 gün boyunca burada tutulmuş ve pozitif vaka durumundaki hastalar izole edilmiş; izole edilen yabancıların karantina süreleri boyunca yemekleri katlara çıkılarak verilmiş ve sağlık personelince durumları takip edilmiştir.

84. Biri 27.01.2018’de böbrek yetmezliği sebebiyle kaldırıldığı hastanede tedavi gördüğü esnada; biri 26.07.2018’de Merkezde geçirdiği kalp krizi sonucu; biri (çocuk) 30.07.2020’de emzirme sonrası yatma pozisyonundan dolayı nefessiz kalması; biri de 23.06.2021’de yangın çıkarmak suretiyle intihar etmesi sonucu, Merkezde 2018 yılından bu yana 4 yabancı hayatını kaybetmiştir.

85. Merkezde 2 psikolog ve 2 sosyal çalışmacı bulunmaktadır. Psiko-sosyal Servis Birimi'nde yabancıların fiziksel dosyalarının tutulduğu, dijital ortamda Excel programında fiziksel dosya numaralarının kayıtlarının olduğu görülmüştür.

86. Psiko-sosyal Servis, görüşülen yabancılara ilişkin ön değerlendirme formu doldurulduğunu, ihtiyaç görülürse daha detaylı form doldurulduğunu ve ilgili sağlık kuruluşlarının psikiyatri bölümlerine sevk yapıldığını aktarmıştır. Yoksunluk durumundaki yabancının sakinleşmesi için öncelikle Revir Birimi'ne yönlendirme yapıldığı, havalandırmaya çıkarıldığı, sonra Birim personeli tarafından rapor yazıldığı, psikiyatri bölümüne ya da Uyuşturucu Madde Bağımlıları Tedavi ve Araştırma Merkezine (AMATEM) yönlendirme yapıldığı, Birimdeki personelin yeterli olduğunu ve işlere yetişebildikleri, Merkeze kabul sonrası dönemde yabancıların taleplerine göre hazırlanan listeye göre görüşmeler gerçekleştirildiği, özel ihtiyaç listesine alınan yabancılarla ise haftada bir görüşme gerçekleştirildiği ifade edilmiştir.

87. Merkezde yabancı sirkülasyonu çok yüksek olduğu için alkol ve uyuşturucu kullanan yabancılara ilişkin sabit istatistik tablosu oluşturulmadığı, her hafta sonu ve ay sonu olmak üzere Genel Müdürlüğe gönderilen 2 çeşit istatistiki veri olduğu, istatistiklerde AMATEM'e ya da psikiyatri bölümüne sevk gibi bilgilerin yer aldığı aktarılmıştır. Yabancılarla hem il göç uzmanları hem Psiko-sosyal Servis Birimi çalışanları görüştüğü için ve yabancuları birbirlerine yönlendirerek beraber çalıştıkları için özel durumu olan kişilerin gözden kaçırılmadığı aktarılmıştır.

88. Merkezde intihara meyilli kişi bulunmamaktadır. Ancak uyuşturucu/uyarıcı madde kullanan veya psikolojik tedavi ihtiyacı olup Psiko-sosyal Servis Birimi tarafından takibi yapılan 24 yabancı bulunmaktadır.

89. Kendisiyle görüşülen zihinsel engelli yabancının⁸ dosyasına bakılmış, Psiko-sosyal Servis çalışanları tarafından ön değerlendirme yapıldıktan sonra mental gerilik olduğu düşünülerek Merkeze kabulünden 3 gün sonra psikiyatri bölümüne sevk edildiği görülmüştür.

3.6. BESLENME

90. Merkezde bir adet yemekhane bulunmaktadır. Yemekler, merkezin kapasitesi ve geri gönderme süreci de dikkate alınarak hizmet alımı yoluyla temin edilmektedir.

91. Yemeklerden tercih edilen, edilmeyen ve az yenen yemeklere ait tespitler yapıldığı ve tercih edilmeyen yemeklere ilişkin tedbir alındığı aktarılmıştır.

92. Merkezde ziyaret tarihi itibarıyla gıda mühendisi bulunmadığı ve konuya ilişkin olarak Başkanlık tarafından planlama yapıldığı ifade edilmiştir.

⁸ Bacağında yanık sebebiyle deformasyon oluşan ve 91. paragrafta anılan yabancından bahsedilmektedir.

93. Her öğün 72 saat saklanmak üzere numuneler alınarak numune kaplarında muhafaza edilmektedir.

94. Yemeklerin hazırlanmasında dini ve kültürel hassasiyetler, hamilelik, diyet ve tıbbi gereksinimler gibi hususların dikkate alındığı aktarılmıştır. Merkezde kalan ve ekonomik durumu iyi olmayan 6 yaş ve altındaki çocukların süt, mama, bez gibi günlük zorunlu ihtiyaçlarının Kızılay, Belediye ve sivil toplum kuruluşlarınca karşılandığı ifade edilmiştir. Yapılan görüşmelerde de 6 yaş ve altındaki çocuklar için süt, mama ve bez gibi malzemeler verildiği teyit edilmiştir.

95. İdare oruç tutanlar tespit edilemediği için hem gün içinde hem sahurda yemek dağıtıldığını, Ramazan'a özel olarak aksama olmaması için yemeklerin kendileri tarafından odalara verildiğini aktarmıştır.

96. Her yemekte yabancılara yarım litrelik pet şişe ile su verilmekle beraber, yabancılar katlardaki su sebilleri ve ücretini ödeyerek kantin aracılığıyla su ihtiyaçlarını karşılayabilmektedir.

97. Yabancılar koridorlarda bulunan makinelerden sıcak su, çay ve kahve alabildiklerini, bu hususta bir sıkıntıları olmadığını dile getirmişlerdir.

98. Merkezde yabancıların ihtiyacının karşılanabilmesi için bir adet kantin bulunmaktadır. Merkez İdaresine iletilen taleplerin değerlendirmesi yapıldıktan sonra uygun bulunan ürünlerin kantinde satışına izin verilmekte olup, kantin fiyatları teknik şartnamede yazıldığı şekilde belirlenmektedir. Merkez İdaresince sunulan ürün listesinden ürün çeşitliliğinin yeterli olduğu, fiyatların ise piyasa rayicinde olduğu görülmüştür. Dövizi olan yabancıların kantinden yararlanmak istemeleri durumunda Merkez Bankasının bir önceki güne ait kurundan parasını bozdurabileceği belirtilmiştir.

3.7. SOSYAL FAALİYETLER, GÜNLÜK YAŞAM VE EĞİTİM

99. Yabancılar, çocuklar için kaydırağın da yer aldığı 2 adet havalandırma alanında açık hava ihtiyaçlarını gidermektedirler. Havalandırma çizelgesinde yabancıların yemeklerden sonra 30'ar dakika olacak şekilde havalandırma alanına çıktıkları görülmüştür. Ayrıca Ramazan sebebiyle sahurdan sonra da 30 dakika olacak şekilde havalandırma izni yabancılara tanınmaktadır.

100. Merkezde bir adet dinlenme odası bulunmaktadır. Odada televizyon, tenis masası ve yabancıların oturabilecekleri bir koltuk bulunduğu görülmüştür.

101. Merkezde bir adet kütüphane bulunmaktadır. Kütüphanede Türkçe, Fransızca, Urduca, İngilizce ve Arapça dillerinde kitaplar yer almaktadır. Kitapların sayı ve çeşitliliğinin yetersiz olduğu görülmüştür. İdare; kitapların yabancılar tarafından alınarak geri getirilmediğini,

Başkanlık tarafından yeni kitap takviyesi yapılsa da kitapların azaldığını ifade etmiştir. Kütüphane çizelgeleri tarafımıza sunulmuş; yabancıların her gün, günlük 2 saat kütüphaneden yararlanabildikleri görülmüştür.

102. Merkezde spor salonu bulunmaktadır. Merkez yetkilisince Halk Eğitim Merkezinden beden eğitimi öğretmeni görevlendirildiği ve spor salonunun sürekli aktif olarak kullanılabilirdiği, daha çok kışın kullanıldığı ve yazın bahçede vakit geçirildiği aktarılmıştır.

103. Yabancılar gün içerisinde havalandırma alanına çıkmak dışında bir faaliyetle zaman geçirmediğini dile getirmişlerdir.

104. Merkezde bulunan her yaşta çocuk için derslik bulunmakla beraber; Milli Eğitim Müdürlüğünden geçici olarak görevlendirilen bir sınıf öğretmeni ile her gün eğitim ve öğretim faaliyeti yapılmaktadır. Çocuklar uyuklarına uygun görsel içerikler, temel Türkçe eğitimi gibi içeriklerle; yaş aralığı, uyruk benzerliği ile aynı dili konuşmalarına göre öğleden önce ve öğleden sonra eğitim görenler olarak eğitim görmektedir. Derslikte çocuklara ara öğün verildiği, çocukların boyama yaptıkları ve çizgi film seyrettikleri görülmüştür. Sınıfta 23 Nisan süslemelerinin yanı sıra doğum günü süslemelerinin olduğu, Türkçe kitaplar bulunduğu, duvarlara görsel karşılıkları yer alan Türkçe kelimeler yapıştırıldığı görülmüştür. Öğretmen, çocuklarla aynı dili konuşmadığı için dersler tercüman aracılığıyla yapılmaktadır.

105. Çocuklar için oyun odası bulunmaktadır. Oyun odasında halıya ayakkabılarla basılmadığı, yeteri kadar oyuncak, yazı tahtası, abaküs, boya malzemeleri gibi eğitsel ve öğretici materyaller olduğu, ayrıca odanın girişinde bir adet lavabonun da yer aldığı görülmüştür. Çocukların oyuncakları barındıkları odalara götürmelerine ise izin verilmemektedir.

106. Yaşar Üniversitesi ile Dokuz Eylül Üniversitesinin birlikte yürüttüğü çocuklara yönelik ebru sanatı ve keçe sanatı üzerine uygulamalı etkinlik çalışması için Başkanlıktan gerekli izinler alındığı, etkinliğin yakın zamanda gerçekleştirileceği aktarılmıştır.

107. 16.03.2022 tarihinde Başkanlık ile Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü arasında Hayat Boyu Öğrenme Eğitim Faaliyetleri İş Birliği Protokolü imzalanmış olup; bu kapsamda Merkezde çalışmak üzere 09.05.2022 itibariyle İzmir Halk Eğitim Merkezinden 1 beden eğitimi, 1 el sanatları, 2 okuma yazma öğretmeni görevlendirilecektir.

3.8. DIŞ DÜNYA İLE İLETİŞİM

108. Yabancılar sabah 09:00'dan gece 00:00'a kadar 20 dakika telefonla konuşma hakkına sahiptir. Merkezde yabancıların barındığı her katta 3 adet olmak üzere toplamda 22 adet ankesörlü telefon bulunmaktadır. Kapasitenin artırımı kapsamında avluya görüntülü görüşme yapılacak şekilde 4 adet, her kata 1'er adet olmak üzere 10 ankesörlü telefon ilavesi yapılabilmesi

için altyapı kurulmuş; gerekli işlemlerin tesis edilebilmesi için Türk Telekom Genel Müdürlüğüne yazılan talep dilekçesi tarafımıza sunulmuştur.

109.Yabancılar telefon ücretini kendileri karşıladıklarını, telefonla iletişim sürelerinin kısa olduğunu, telefon kartının sağladığı hizmetlerin yetersiz olduğunu iddia etmişlerdir. İdare ile yapılan görüşmede; telefonla iletişim süresinin günlük azami 20 dakika olduğu, ankesörlü telefonların yetersizliği sebebiyle bazen telefon sıralarının gözlemlendiği ve yeni gelecek ankesörlü telefonlarla sorunun çözüleceği bildirilmiştir.

110.Merkezde yabancıların ziyaretçileriyle görüşebileceği odalar bulunmaktadır. Yabancı eşi, vasisi, üçüncü dereceye kadar kan ve ikinci dereceye kadar kayın hısımları ile merkezdeki yabancıların ziyaretçileriyle görüşmeleri için ayrılmış odalarda mesai saatleri içerisinde, havalandırma ve yemek saatleri dışında görüşebilmektedir.⁹

111.Merkezde görüşme odaları olduğu görülmüştür.

112.Yabancıların avukatlarıyla görüşebileceği 4 oda bulunmaktadır. 2022 yılında ziyaret tarihi itibarıyla 577 avukat, 868 yabancı ile görüşme gerçekleştirmiştir. Avukatların mesai saatleri içerisinde merkeze ziyaret gerçekleştirebildiği, ziyaretten önceki hafta yaklaşık 100 avukatın Merkeze ziyarette bulunduğu aktarılmıştır. Avukat görüşme kayıtlarının düzgün tutulduğu; kayıtlarda, görüşen yabancıların ismi, uyruğu ve imzası ile görüşmeyi yapan avukatın ismi, baro sicil numarası ve imzasının yer aldığı görülmüştür.

113.Merkez koridorlarındaki duvarlarda Türkçe, Rusça, Urduca, Peştuca, Fransızca ve İngilizce dillerinde İzmir Barosuna ait adli yardım broşürlerinin olduğu, yabancıların ankesörlü telefon aracılığıyla baroları arayabildikleri görülmüştür.

114.Bazı yabancılar ise adli yardım kapsamında görev yapan avukatların kendilerinden para istediğini ya da yeterli hizmet vermediğini aktarmıştır. Bir yabancı adli yardım kapsamı dışında ücretli avukatı olduğunu, ancak avukatının hiç Merkeze gelmediğini, adli yardımdan yararlanmak istediğini iletmiştir. İdare, yabancıların avukat talebiyle ilgileneceğini aktarmıştır.

3.9. GÜVENLİK

115.Merkezin iç güvenliği özel güvenlik personeli aracılığıyla; dış güvenliği ise 2017 yılında Jandarma Genel Komutanlığı ile yapılan protokol gereği Merkezde görevli Sevk Takım Komutanlığı aracılığı ile sağlanmaktadır. Her katta güvenlik personeli bulunduğu, 02.04.2018'den beri güvenlik personelinin Merkez bünyesinde istihdam edilen personelden oluştuğu aktarılmıştır.

⁹ Bu husus, Geri Gönderme Merkezleri Çalışma Usul ve Esasları Hakkındaki Yönerge, "Barınanın Ziyaretçisi" başlıklı 51'inci maddede düzenlenmiştir.

116. Merkezin girişinde turnikeli geçiş sistemi; idari birimler ve yabancıların kullandığı birimler arasında güvenli geçiş yerleri ve kontrol sistemleri bulunmaktadır.

117. Bahçe duvarlarının yabancıların firarını engelleyecek yükseklikte olduğu, yeterli yüksekliğin bulunmadığı bölgelerin jiletli tellerle desteklendiği görülmüştür.

118. Merkezde sabah ve akşam güvenlik personeline sayım yapıldığı, akşam yapılan sayımlarda kapı, pencere, pencere demirlikleri, banyo gibi odanın muhtelif yerlerinin kontrol edildiği aktarılmıştır. Periyodik arama kapsamında en geç ayda bir olmak üzere Merkez İdaresince belirlenen periyotlarla ve gerek görülen zamanlarda, oda ve eklentilerinde arama; aylık detaylı arama kapsamında her ayın son haftasında genel kolluk gözetiminde güvenlik personeline üst, eşya ve oda araması; önleyici arama kapsamında Merkeze giriş ve çıkışlarda güvenlik personeline üst ve eşya araması, dedektör ve x-ray cihazlarıyla arama yapıldığı aktarılmıştır.

119. Merkezde 600 güvenlik kamerası olduğu, kameraların 6 ay süreli kayıt yaptığı, kayıtların aksamaması için kesintisiz güç kaynağı ve jeneratör bulunduğu belirtilmiştir. Sistem odasında yabancıların odaları dışındaki bütün ortak kullanım alanları, Merkezin bahçesi ve dış kısmının kör nokta olmayacak şekilde kamera görüntülerine ulaşılabilirliği görülmüştür. Dışarıyı Jandarma personeli izlerken, Merkezin içerisi kameralar aracılığıyla 2 güvenlik personeline 24 saat izlenmektedir.

120. Merkezde yangın merdiveni, yangın alarm sistemi ve çıkabilecek olaylara ilişkin müdahale planı bulunmaktadır.

4. TAVSİYELER

4.1. MERKEZ İDARESİNE YÖNELİK TAVSİYELER

121. Merkeze geldikten sonra kendilerine sahip oldukları hak ve yükümlülüklerle ilişkin bilgilendirme yapıldığı ifade edilmiş ve buna ilişkin belgeler var ise de, yabancıların içinde buldukları durum göz önünde bulundurularak sahip oldukları haklar ve hukuki durumları konusunda, bunlara ilişkin bir değişiklik olmasa bile düzenli aralıklarla hem sözlü hem yazılı

olarak bilgilendirilmeleri;¹⁰ benzer şekilde, avukata ve adli yardıma erişim¹¹ konusunda yabancıların yaşadığı zorluklar dikkate alınarak adli yardım kapsamında avukatlık hizmeti ve idari gözetim kararına itiraz süreci ile uluslararası koruma başvuru prosedürü hususlarında yabancıların düzenli aralıklarla yazılı ve sözlü olarak bilgilendirilmeleri,

122. Bazı yabancılar tarafından güvenlik personeli ile sorunlar yaşanabildiği iddia edildiğinden, güvenlik personelinin seçimi, eğitimi ve sahip olması gereken nitelikler konusunda gerekli tedbirlerin alınması; ayrıca düzenli aralıklarla yabancılar güvenlik personelinin kendilerine nasıl davrandığının sorulması ve eğer olumsuz bir genel kanaat ortaya çıkıyorsa ilgili personelin uyarılması,¹²

123. Merkezde firar girişiminde bulunan bir yabancı yere düşmüş ve hayatını tehlikeye sokmuş olduğundan, yabancıların camlardan atlamaları ya da düşmeleri ihtimaline karşı önlem almak

¹⁰ AiÖK, 19. Genel Rapor'dan Alıntı [CPT/Inf (2009) 27], para. 81, 83-84: "CPT, tutuklu göçmenlerin, özgürlüklerinin kısıtlanmasının ilk anlarından itibaren, diğer tutuklular ile aynı şekilde üç temel haktan yararlanmaları gerektiğini düşünür. Bu haklar şunlardır: (1) bir avukata erişebilme, (2) bir tıp doktoruna erişebilme ve (3) bir akrabayı veya tercih ettiği bir üçüncü şahsı hürriyetini kısıtlayıcı tedbir hakkında bilgilendirebilme.", "Bu üç temel hakka ek olarak uluslararası anlaşmalar, gözaltındaki bir yasa dışı göçmene konsolosluk yardımı talep etme hakkını da tanırlar. Ancak, her yasa dışı göçmen kendi ulusal yetkilileriyle temasa geçmek istemeyebileceğinden bu hakkın kullanılması, ilgili kişiye bırakılmalıdır.", "Yeni gelen yasa dışı göçmene bu haklar konusunda anladıkları lisanda derhal bilgi verilmesi şarttır. Bu amaçla onlara, uygulanabilir prosedürü açıklayan ve haklarını açık ve basit şekilde belirten bir belge sistematik olarak verilmelidir. Bu belge, gözaltındaki kişilerin en yaygın konuştuğu lisanslarda hazırlanmalı ve gerekiyorsa, bir tercümanın hizmetine başvurulmalıdır."

¹¹ 6458 sayılı ve 11.04.2013 tarihli Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun "Avukatlık hizmetleri ve danışmanlık" başlıklı 81'inci maddesinin ikinci fıkrasına göre; "Avukatlık ücretlerini karşılama imkânı bulunmayan başvuru sahibi ve uluslararası koruma statüsü sahibi kişiye, bu Kısım kapsamındaki iş ve işlemlerle ilgili olarak yargı önündeki başvurularında 1136 sayılı Kanunun adli yardım hükümlerine göre avukatlık hizmeti sağlanır." "Sınır dışı etmek üzere idari gözetim ve süresi" başlıklı 57'nci maddesinin altıncı fıkrasına göre; "İdari gözetim altına alınan kişi veya yasal temsilcisi ya da avukatı, idari gözetim kararına karşı sulh ceza hâkimine başvurabilir."

AiÖK, 19. Genel Rapor'dan Alıntı [CPT/Inf (2009) 27], para. 82: "Bir avukata erişim hakkı, avukatla özel konuşma yapabilme ve ikamet, tutukluluk ve sınır dışı edilme ile ilgili konularda yasal danışmanlığa erişme hakkını içermelidir. Buna göre, yasa dışı göçmeler kendi kendilerine bir avukat atayacak ve ücretini ödeyecek durumda olmadıklarında, yasal yardıma erişimden faydalanabilmelidirler."

¹² AiÖK, 7. Genel Rapor'dan Alıntı [CPT/Inf (97)10], para. 29: "Göç nedeniyle gözaltında tutulanların kaldığı merkezlerdeki personelin görevi özellikle zahmetlidir. Öncelikle, dil engelleri nedeniyle kaçınılmaz olarak iletişim zorlukları olacaktır. İkincisi, tutuklu/gözaltındaki kişiler herhangi bir suçtan dolayı zanlı olmadıkları halde özgürlüklerinden mahrum bırakılmış olmayı kolay kabul edemezler. Üçüncüsü, farklı uluslara ve etnik gruplara ait göz altındaki kişiler arasında gerilim oluşma riski vardır. Sonuç itibarıyla, CPT bu tür merkezlerdeki gözetim personelinin dikkatle seçilmesi ve uygun şekilde eğitilmesi üzerinde önemle durmaktadır. Personelin kişilerarası iletişim konusunda gelişmiş niteliklere sahip olmanın yanı sıra, gözaltındaki kişilerin ait olduğu farklı kültürleri tanımaları ve en azından bir kısmının gerekli dil becerilerine sahip olması gereklidir. Ayrıca gözaltında tutulan kişilerde görülen (travma sonrası veya sosyo-kültürel değişikliklerle ilgili) stres tepkilerinin muhtemel semptomlarını tanımak ve bu konuda gerekli adımları atmak konusunda eğitilmelidirler."

için parmaklık olmayan camların dışına parmaklık takılması ve mevcut parmaklıkların düzenli olarak kontrol edilmesi,

124. Yumuşak odaların 1 yılı aşkın süredir aktif olarak kullanılamamasının ve yumuşak oda eksikliğinin yabancıların sağlıkları için risk teşkil ettiği değerlendirildiğinden, öfke krizi durumlarında yabancıların kendilerine zarar vermelerini engellemek için yumuşak odanın kullanıma hazır durumda olmasının sağlanması,

125. İki ziyarette de yabancılar, kişisel hijyen malzemelerinin sık verilmediğini belirttiği için Merkezde kalan yabancıların yaşam kalitelerinin artırılması ve sağlıklarının olumsuz etkilenmemesi için söz konusu malzemelerin daha sık şekilde verilmesi tekiden,¹³

126. Merkeze girişte tüm yabancılar, bulaşıcı hastalık taraması da dâhil olmak üzere genel sağlık taraması yapılması¹⁴

127. İki ziyarette de kütüphaneden alınan ve teslim edilen kitapların kaydının oluşturulması suretiyle sistemli olarak takibinin yapılması; yabancıların Merkezde buldukları süre içerisinde kitaplardan yeterli şekilde yararlanabilmesi ve kültürel anlamda gelişebilmeleri için Arapça ile Peştuca başta olmak üzere farklı dillerde ve yeterli çeşitlilikte kitap bulunmasının sağlanması tekiden,¹⁵

128. İlk ziyarette de görüldüğü üzere yabancıların oldukça hareketsiz bir yaşam sürdükleri ve vakitlerini verimsiz bir şekilde geçirdikleri görüldüğünden spor faaliyetlerinin bir programa bağlı şekilde yaptırılması ve yabancıların spor salonunu kullanmaları hususunda teşvik edilmeleri tekiden,¹⁶

¹³ AİÖK, Yunanistan 2011 Ziyareti [CPT/Inf (2012) 1], para. 38: İdari gözetim altındaki bütün yabancılar “düzenli aralıklarla ücretsiz bir temel temizlik seti (yeterli miktarda sabun, çamaşır deterjanı, tuvalet kâğıdı, şampuan, traş malzemeleri ve diş macunu ve diş fırçası) verilmelidir.

¹⁴ AİÖK, İsveç 2015 Ziyareti [CPT/Inf (2016) 1], para. 37: “Komite, yeni gelen tüm yabancı uyrukluların tıbbi taramasının yapılmasının, özellikle kendine zarar verme riski taşıyanların belirlenmesi, bulaşıcı hastalıkların taranması ve herhangi bir yaralanmanın zamanında kayıt altına alınması için hem tutukluların hem de personelin yararına olduğunu bir kez daha vurgulamak ister.”

¹⁵ Herhangi Bir Biçimde Tutulan veya Hapsedilen Kişilerin Korunması İçin Prensipler’in “Eğitsel ve kültürel materyalleri elde etme hakkı” başlıklı 28’inci maddesine göre; “Tutulan veya hapsedilen bir kimse, mevcut kamu kaynaklarının imkan verdiği ölçüde ve tutma yerinde veya hapisyanede güvenliği ve kamu düzenini sağlamak için gerekli makul sınırlara tabi olarak, makul miktarda eğitsel, kültürel ve basın ürünü ve aracını elde etme hakkına sahiptir.”

¹⁶ BMMYK, Sığınmacıların Gözaltına Alınmasına ve Gözaltı Alternatiflerine İlişkin Geçerli Kriterler ve Standartlar Hakkında Kılavuz İlkeler, 2012, para. 48/8; “Günlük olarak kapalı mekan veya açık hava rekreasyon faaliyetleri yoluyla bir şekilde fiziksel egzersizler yapma imkanı sunulmalıdır.”

129.Yabancıların günlerini faaliyetten uzak ve verimsiz bir biçimde geçirmemeleri için kurs, hobi, atölye ve eğitici diğer etkinliklerin hayata geçirilmesi konusunda gerekli girişimlerde bulunulması,¹⁷

4.2. GÖÇ İDARESİ BAŞKANLIĞINA YÖNELİK TAVSİYELER

130.İki ziyarette de eksik olduğu görüldüğü için geri gönderme merkezlerinde görev yapan personelin hizmet içi eğitim müfredatına, Birleşmiş Milletler İstanbul Protokolü ile işkence ve kötü muameleyi inceleme ve belgelendirme konularının dâhil edilmesi tekiden,¹⁸

131.Mevzuatta özgürlüğünden mahrum bırakılan yabancılara uygulanacak herhangi bir disiplin prosedürü bulunmadığından bu prosedürleri düzenleyen bir mevzuat oluşturulması,¹⁹

4.3. SAĞLIK BAKANLIĞINA YÖNELİK TAVSİYELER

132.Hastaların yeterli şekilde takip edilemediği ve koordinasyonun sağlanamadığı tespit edildiği için, hastaların mağdur olmamaları ve sağlık takiplerinin düzenli yapılabilmesi amacıyla her birine özel sağlık dosyası tutulması,²⁰

4.4. TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİNE VE İZMİR BAROSUNA YÖNELİK TAVSİYELER

133.Bazı yabancılar; avukatlarının Merkeze hiç gelmediğini, adli yardım kapsamında görev yapan avukatların²¹ kendilerinden para istediğini ya da yeterli hizmet vermediğini²² iddia

¹⁷ AiÖK, 19. Genel Rapor'dan Alıntı [CPT/Inf (2009) 27], para. 79: "Yasa dışı göçmenlere uygulanacak tutukluluk durumu, onların özgürlüklerinin kısıtlanmasının doğasını yansıtıcı, sınırlı kısıtlamalar içeren ve çeşitlendirilmiş etkinlik rejiminden oluşmalıdır."; AiÖK, Birleşik Krallık 2012 Ziyareti [CPT/Inf (2014) 11], para. 120: "Göçmenlerin gözaltında tutulduğu merkez bağlamında bir amaca yönelik faaliyetler, diğerlerinin yanı sıra dil kursları, bilişim/bilgisayar kursları, bahçecilik, sanat ve el sanatları, açıcılık becerileri ve 'dünya mutfakları' gibi kursları kapsayabilir."

¹⁸ AiÖK, 19. Genel Rapor'dan Alıntı [CPT/Inf (2009) 27], para. 77: "CPT, yasa dışı göçmen merkezlerinde çalışan personelin özellikle ağır bir göreve sahip olduğunu yinelemek ister. Sonuçta, bu kişiler dikkatle seçilmeli ve uygun eğitimi almalıdır."

¹⁹ AiÖK, 19. Genel Rapor'dan Alıntı [CPT/Inf (2009) 27], para. 88: "Hürriyeti kısıtlayıcı tüm kurumlarda açık ve net bir iç yönetmeliğin olması gerek yasa dışı göçmenler gerekse personel için yararlıdır; bu kuralların gerekli lisanlarda hazırlanıp mevcut olması önemlidir. İç yönetmelik, yapısı gereği öncelikle bilgi verici olmalı ve tutukevindeki günlük yaşamla ilgili mesele, hak ve görevleri en geniş yelpazede ele almalıdır. İç yönetmelik ayrıca disiplin prosedürlerini içermeli ve tutuklulara işledikleri iddia edilen ihlal konusunu öğrenme ve empoze edilen tüm yaptırımlara karşı bağımsız bir merciye müracaat etme hakkı sağlamalıdır. Bu tür bir yönetmeliğin bulunmadığı yerde gayriresmi (ve kontrolsüz) bir disiplin sisteminin gelişmesi riski vardır."

²⁰ Avrupa Sosyal Şartı'nın 11'inci maddesine göre; "Herkes, ulaşılabilecek en yüksek sağlık düzeyinden yararlanmasını mümkün kılacak her türlü önlemden yararlanma hakkına sahiptir."

²¹ "Adli yardım, bilhassa, dil engellerinin ilgili kişilerin genellikle karmaşık veya hızlıca uygulanan prosedürü anlamalarını zorlaştırdığı sığınma ve geri dönüş davalarında önemlidir" (Sığınma, sınırlar ve göç ile ilgili Avrupa hukuku el kitabı, Avrupa Konseyi ve Avrupa Birliği Temel Haklar Ajansı, 2014, s.110)

²² 30.03.2004 tarih ve 25418 sayılı Resmî Gazete ile yürürlüğe giren Türkiye Barolar Birliği Adli Yardım Yönetmeliği'nin "Amaç" başlıklı 1'inci maddesinin ikinci fıkrasına göre; "Adli yardımın amacı, bireylerin hak

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

ettiğinden yabancıların herhangi bir hak kaybı yaşamamaları için söz konusu eylemlerde bulunduğu tespit edilen avukatlara ilişkin gerekli disiplin işlemlerinin yapılması ve durumun adli makamlara iletilmesi hususları tavsiye edilmektedir.

arama özgürlüklerinin önündeki engelleri aşmak ve hak arama özgürlüğünün kullanımında eşitliği sağlamak üzere, avukatlık ücretini ve yargılama giderlerini karşılamak üzere bulunmayanların avukatlık hizmetlerinden yararlandırılmasıdır.”



TIHEK

2022 YILINDA TRANSİT GEÇİŞ MERKEZLERİNE GERÇEKLEŞTİRİLEN ZİYARETLER

- 1) İZMİR ADNAN MENDERES HAVALİMANI TRANSİT GEÇİŞ MERKEZİ TAKİP ZİYARETİ RAPORU
- 2) ESENBOĞA HAVALİMANI TRANSİT GEÇİŞ MERKEZİ TAKİP ZİYARETİ RAPORU



TIHEK

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU

**İZMİR ADNAN MENDERES HAVALİMANI
TRANSİT GEÇİŞ MERKEZİ
TAKİP ZİYARETİ RAPORU**

2023/28

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

KISALTMALAR

AiÖK	Avrupa İşkence ve İnsanlık Dışı veya Aşağılayıcı Muamele ya da Cezayı Önleme Komitesi
BM	Birleşmiş Milletler
CCTV	Closed Circuit Television-Kapalı Devre Televizyon Sistemi
GİB	Göç İdaresi Başkanlığı
INAD	Inadmissible Passenger-Kabul Edilemez Yolcu
m²	Metrekare
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
para.	Paragraf
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması
YUKK	Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu

1. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 20/4/2016 tarihli 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.

2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol'ü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'ın 1'inci maddesine göre Protokolün amacı: *"Bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*

3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı hükmü uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanunun 2'nci maddesinin birinci fıkrasının (k) bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.

4. Kişilerin özgürlüğünden yoksun bırakıldığı yerlerden birisi olan transit geçiş merkezleri dayanağını 11/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'ndan (YUKK) almaktadır. YUKK'un 7'nci maddesine göre; *"(1) Aşağıdaki yabancılar, kabul edilemeyen yolcu kapsamına alınır ve Türkiye'ye girişlerine izin verilmeyerek geri çevrilir: a) Pasaportu, pasaport yerine geçen belgesi, vizesi veya ikamet ya da çalışma izni olmayanlar ile bu belgeleri veya izinleri hileli yollarla edindiği veya sahte olduğu anlaşılanlar, b) Vize, vize muafiyeti veya ikamet izin süresinin bitiminden itibaren en az altmış gün süreli pasaport veya pasaport yerine geçen belgesi olmayanlar, c) 15 inci maddenin ikinci fıkrası saklı kalmak kaydıyla, vize muafiyeti kapsamında olsalar dahi, 15 inci maddenin birinci fıkrasında sayılan yabancılar. (2) Bu maddeyle ilgili olarak yapılan işlemler, geri çevrilen yabancılar tebliğ edilir. Tebligatta, yabancıların karara karşı itiraz haklarını etkin şekilde nasıl kullanabilecekleri ve bu süreçteki diğer yasal hak ve yükümlülükleri de yer alır. (3) Bu madde kapsamındaki yabancılar, işlemleri sonuçlanıncaya kadar sınır kapılarında kendileri için belirlenen alanlarda bekletilir."*

5. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler

gerçekleştirmek görevi ve yetkisini haiz olduğu ifade edilmiştir. Havalimanlarında kabul edilemez yolcuların¹ tutulduğu transit geçiş merkezlerine ziyaret düzenlemek TİHEK'in görev ve yetki alanı kapsamındadır.

6. Anılan görevin icrası kapsamında, 25/10/2022 tarihinde İzmir Adnan Menderes Havalimanı Transit Geçiş Merkezine² *habersiz* bir takip ziyareti gerçekleştirilmiştir. Ziyaret Heyetinde İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcıları ..., ..., ..., ... ve ... yer almıştır.

7. Ziyaret, Havalimanı Çalışma Grup Başkanı İl Göç Uzmanı ... ile yapılan ön görüşmeyle başlamıştır. Görüşmede, TİHEK'in ulusal önleme mekanizması kapsamındaki görev ve yetkileri, ziyaretin amacı ve yöntemi hakkında bilgilendirme yapılmış, İdare'den Merkezin işleyişi, mevcut durumu, personel ve kabul edilemez (INAD)³ yolcular hakkında genel bilgiler alınmıştır. Görüşmenin ardından kabul edilemez yolcuların, Merkezde tutulma süreleri boyunca kaldıkları kadın ve erkek yolcu bekleme salonları yerinde incelenmiş, görevli personelle görüşülerek ilgili kayıt ve dosyalar kontrol edilmiştir. Ziyaret sırasında Merkezde tutulmakta olan kabul edilemez bir yolcu olduğu görülmüş, yolcuya TİHEK ve ulusal önleme mekanizması görevi hakkında genel bilgiler verilerek ziyaretin amacı, kapsamı, kişisel verilerin gizliliğinin korunacağı ve ziyaret neticesinde bir rapor hazırlanacağı açıklanarak görevli personel bulunmaksızın özel bir görüşme yapılmak istenmiş ancak yolcunun kabul etmemesi üzerine görüşme gerçekleştirilememiştir.

8. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 18/1/2022 tarihli ve 2022/43 sayılı Kurul kararı ile Başkanlık Makamınının 19/10/2022 tarihli ve 14964 sayılı oluruna istinaden İzmir Adnan Menderes Havalimanı Transit Geçiş Merkezine 25/10/2022 tarihinde gerçekleştirilen ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

2. TRANSİT GEÇİŞ MERKEZİNDE YAPILAN TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

9. Merkez, Adnan Menderes Havalimanı Dış Hatlar Terminalinde yer almakta olup 7/6/2021 tarihinden bu yana İzmir İl Göç İdaresi Müdürlüğü Havalimanı Çalışma Grup Başkanlığına bağlı olarak faaliyet göstermektedir.

¹ Hava Yolu Taşıyıcılarının Yükümlülüklerine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik madde 4/1/c: "Kabul edilmeyen yolcu; ülkeye giriş yapabilmek veya ülkeden transit geçebilmek için sınır kapılarına gelen ancak mevzuatta aranan koşulları taşımadığından ülkeye girişine ya da ülkeden transit geçişine izin verilmeyen kişiyi ifade eder."

² Bundan sonra kısaca Merkez olarak ifade edilecektir.

³ Bkz. Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi AİÖK Standartları, CPT/Inf (97)10, para. 25.

10. Havalimanında bulunan Pasaport Kontrol Noktalarında geçerli bir seyahat belgesine sahip olmama, hakkında Türkiye'ye giriş yasağı bulunması, pasaport süresinin yetersiz olması gibi ülkeye kabul edilmeme nedenlerinden⁴ herhangi birinin tespit edilmesi halinde gelen yolcu, görevli polis memuru tarafından Havalimanı Çalışma Grup Başkanlığına yönlendirilmekte, burada ülkeye neden kabul edilemeyeceği ile bu süreçteki diğer yasal hak ve yükümlülükleri kendisine tebliğ edildikten sonra parmak izi kaydı alınarak kimlik bilgileri, geldiği ülke ve taşıyıcı hava yolu firması belirlenmektedir. Buradaki işlemleri tamamlanan kabul edilemez yolcunun üst ve eşya araması yapılarak tutanak altına alınmakta ve eşyaları emanete alınmaktadır. Arama işlemi, yabancıların cinsiyeti dikkate alınarak kadın ya da erkek güvenlik görevlilerince yapılmaktadır.

11. İlgili mevzuata⁵ göre kabul edilemez yolcuların geri götürülmesinden taşıyıcı havayolu firması sorumludur. Bu kapsamda, ilgili yolcuların bilgileri taşıyıcı havayolu firmasına bildirilmekte ve dönüş planlaması firma tarafından yapılmaktadır. Bu süre zarfında yolcu, uluslararası bir bölge niteliğinde olan Transit Geçiş Merkezine alınarak buradaki Kabul Edilemez Yolcu Bekleme Salonunda tutulmaktadır.

12. Bekleme Salonunda, personel için bir, yolcular için iki adet olmak üzere toplam üç oda yer almaktadır. Odalardan biri kadın, diğeri erkek yolcular için ayrılmıştır. Erkek kabul edilemez yolcu odasının büyüklüğü 76 m², kadın kabul edilemez yolcu odasının büyüklüğü 33 m²dir. Yolcu sayısında yoğunluk yaşanması halinde, Havalimanı İşletme Müdürlüğünden ek yatak talebinde bulunulduğu, ziyaret tarihine kadar Merkezde en fazla altı yolcunun aynı anda tutulduğu, kabul edilemez çocuk yolcu gelirse çocukların aileleriyle ya da Merkeze birlikte geldikleri yolcuyla beraber aynı odada tutuldukları, yoğunluk yaşanmaması adına işlemlerin hızlıca tamamlanarak kabul edilemez yolcuların genellikle geldiği ülkeye veya yolcunun rızası doğrultusunda kabul edilebileceği üçüncü bir ülkeye⁶ geri gönderildiği belirtilmiştir.

⁴ 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu madde 7: "(1) Aşağıdaki yabancılar, kabul edilemeyen yolcu kapsamına alınır ve Türkiye'ye girişlerine izin verilmeyerek geri çevrilir: a) Pasaportu, pasaport yerine geçen belgesi, vizesi veya ikamet ya da çalışma izni olmayanlar ile bu belgeleri veya izinleri hileli yollarla edindiği veya sahte olduğu anlaşılanlar b) Vize, vize muafiyeti veya ikamet izin süresinin bitiminden itibaren en az altmış gün süreli pasaport veya pasaport yerine geçen belgesi olmayanlar c) 15 inci maddenin ikinci fıkrası saklı kalmak kaydıyla, vize muafiyeti kapsamında olsalar dahi, 15 inci maddenin birinci fıkrasında sayılan yabancılar (2) Bu maddeyle ilgili olarak yapılan işlemler, geri çevrilen yabancılar tebliğ edilir. Tebligatta, yabancıların karara karşı itiraz haklarını etkin şekilde nasıl kullanabilecekleri ve bu süreçteki diğer yasal hak ve yükümlülükleri de yer alır. (3) (Ek:6/12/2019-7196/70 md.) Bu madde kapsamındaki yabancılar, işlemleri sonuçlanıncaya kadar sınır kapılarında kendileri için belirlenen alanlarda bekletilir."

⁵ Hava Yolu Taşıyıcılarının Yükümlülüklerine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik madde 5/2/b: "Taşıyıcılar, kabul edilmeyen yolcuların geri götürülmesinden, gönderilene kadar beslenme, konaklama ve sağlık giderlerinin karşılanmasından sorumludur."

⁶ Hava Yolu Taşıyıcılarının Yükümlülüklerine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik madde 5/2/a:

13. Odalar incelendiğinde erkek kabul edilemez yolcu odasında beş adet tek kişilik yatak, bir adet kanep, iki adet dolap ile bir adet masa bulunduğu, kadın kabul edilemez yolcu odasında ise iki adet tek kişilik yatak, bir adet kanep, bir adet beşik ile bir adet dolap bulunduğu, Bekleme Salonundaki oda ve tuvaletlerde bebek alt değiştirme ünitesi ya da bebek emzirme alanının bulunmadığı görülmüştür.

14. Merkeze kabul işlemleri tamamlanan her yolcuya, mevsim şartlarına uygun olarak temiz battaniye, nevresim, yastık vb. malzemelerin verildiği, kabul edilemez yolcu Merkezden çıkış yaptıktan sonra çarşaf ve nevresimlerin değiştirilerek yıkamaya gönderildiği bilgisi edinilmiştir.

15. Bekleme Salonunda ısınma ve havalandırma, merkezi havalandırma sistemi ile sağlanmaktadır. Sistemin ayarlanabilir olduğu, kalan yolcunun talebine göre ısınma ve havalandırmanın ayarlandığı belirtilmiştir.

16. Aydınlatma, floresan lamba panelleriyle sağlanmaktadır. Bekleme Salonunda pencere bulunmadığı, bu sebeple oda ve koridorların doğal ışık almadığı ancak yeterli yapay aydınlatmanın olduğu gözlemlenmiştir.

17. Merkezde tutulmakta olan yolcular, Kabul Edilemez Yolcu Salonunun transit alan içerisinde bulunması nedeniyle havalimanı içerisinde serbestçe dolaşma imkânına sahip değildir. Yolcuların, talep etmeleri halinde bir güvenlik görevlisi ya da polis eşliğinde Bekleme Salonunun girişindeki kapalı camekân alana hava almaları için çıkabildikleri, geri dönüş işlemlerinin gecikme olmaksızın tamamlanmaya çalışıldığı, bu sebeple çok uzun süreler kapalı alanda kalmadıkları ifade edilmiştir.

18. Odaların her birinde iki adet tuvalet ve duş perdesi ile bölünmüş iki adet duş alanı bulunmakta, her iki bekleme odasını birbirinden ayıran koridorda engelli bireylerin kullanımına uygun, tutunma barı ve acil çağrı butonu bulunan ayrı bir tuvalet yer almaktadır. Ziyaret Heyeti tarafından tuvaletteki acil çağrı butonuna basılarak çalıştığı tespit edilmiş, tuvaletlerde sabun ve peçete gibi hijyen ürünlerinin mevcut, banyo ve lavabo musluklarının akar halde olduğu görülmüş, Merkezde 24 saat sıcak su imkânının bulunduğu anlaşılmıştır.

19. Salonda yer alan oda ve koridorların temiz olduğu görülmüştür. Bu alanların bakım ve temizliğinden Havalimanı İşletme Müdürlüğünün sorumlu olduğu, görevli personel tarafından temizliğin günlük olarak yapıldığı öğrenilmiştir.

20. Merkezde tutulan yolcuların yemek ve içme suyu ihtiyacı, yolcuyu Türkiye'ye getiren havayolu firması tarafından ücretsiz olarak karşılanmaktadır. Yolculara günde üç öğün yemek ve sınırsız içme suyu verildiği, özel beslenme ihtiyacı olan yolcular için ihtiyaca uygun yemeklerin

"Yolcuyu getiren taşıyıcı, yolcunun geldiği ülkeye veya yolcunun rızası doğrultusunda kabul edilebileceği üçüncü bir ülkeye gönderilmesiyle ilgili işlemleri derhal başlatır ve en geç üç gün içinde sonuçlandırır."

sağlanmakta olduğu, yolcuların kantin veya markete erişim olanağının bulunmadığı ancak herhangi bir ihtiyaçları olduğunda taşıyıcı havayolu firmasınca ihtiyaçlarının ücretsiz olarak karşılandığı bilgisi edinilmiştir.

21. Ziyaret Heyetince öğle yemeği personel tarafından kullanılan yemekhanede yenilmiştir. Yemeklerin diyabet, çölyak, vejetaryenlik gibi durumlara uygun çeşitlilikte olduğu görülmüştür.

22. Acil tıbbî müdahale gereken durumlarda Merkezde tutulan yolcuya ilk müdahalenin, Havalimanı içinde yer alan Portklinik doktoru tarafından yapıldığı, yolcunun hastaneye götürülmesi gerekirse polis memuru eşliğinde tedavisi yapılmak üzere hastaneye sevkinin sağlandığı, yolcuların ilaç kullanmaları gerektiğinde ise doktor talimatına göre ilacın güvenlik görevlisi nezaretinde verildiği belirtilmiştir.

23. Yolcuların bagajları Bekleme Salonunda personel için ayrılan odada tutulmakta, güvenlik sebebiyle yolcuların yanına verilmemektedir. Yolcuların bagajlarından herhangi bir eşyaya ihtiyaçları olması halinde güvenlik görevlisi eşliğinde alabildikleri ifade edilmiştir.

24. Uluslararası standartlara göre yabancıların geçici olarak alıkonuldukları merkezlerde, çocuklar için iyi dekore edilmiş ve yeterli görsel uyaranlara sahip bir oyun alanı⁷ bulunmalıdır. Bu kapsamda Merkezde kabul edilemez çocuk yolcuların vakit geçirebilmeleri için boyama kitabı, boya kalemleri, yabancı dillerde hikâye kitapları ve kutu oyunlarının bulunduğu, odalarda ayrı bir oyun alanının ise bulunmadığı görülmüştür.⁸

25. Havalimanında ücretsiz kablosuz internet bağlantısı bulunmaktadır. Kabul edilemez yolcuların, Merkezde tutuldukları süre boyunca cep telefonu, bilgisayar, tablet gibi elektronik cihazlarını yanlarında bulundurulabildikleri, bu cihazlar aracılığıyla internete erişim sağlayabildikleri belirtilmiştir.

26. Merkezde tutulan yolcuların konsoloslukla görüşme talepleri olduğunda görüşmeleri için iletişim imkânının kendilerine sağlandığı, ayrıca talep etmeleri halinde aileleri ve yasal temsilcileri ile görüşebildikleri ifade edilmiştir.

27. 2022 yılı başından, ziyaret tarihi olan 25/10/2022'ye kadar olan on aylık süre içinde, Merkezde 71 farklı uyruktan 372 yolcunun kabul edilemez yolcu olduğu tespit edilerek işlem yapılmıştır. Bu yolculardan 188'i kadın, 184'ü erkektir.

28. İncelenen kayıtlarda; Türkiye'ye kabul edilmeme nedeni, geri dönüş süreci ve geri dönene kadar kişilerin Merkezde tutulacağına ilişkin bilgilerin ilgili yolcuya kabul edilemez yolcu formu ile tebliğ edildiği, yabancıların bu konuda bilgilendirildiğine dair formu imzalamış olduğu

⁷ Bkz. Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi AİÖK Standartları, CPT/Inf (99)12, para. 29.

⁸ Bkz. CPT/Inf (2023) 01 Litvanya Raporu, para. 111.

görülmüştür. Formların Türkçe ve İngilizce olmak üzere iki dilde olduğu, ihtiyaç halinde İzmir İl Göç İdaresi Müdürlüğünden ya da Harmandalı Geri Gönderme Merkezinden tercüman talep edildiği, formun bir nüshasının yolcuya verildiği, diğerinin Merkezde kaldığı, ayrıca fiziksel tutulan kayıt haricinde ilgili bilgilerin Göç Kayıt Sistemine (GöçNet) işlendiği belirtilmiştir.

29. Kabul edilemez yolcuların haklarına ve bilgi alabilecekleri 157 telefon numaralı Yabancılar İletişim Merkezine (YİMER)⁹ ilişkin Türkçe, Almanca, Arapça, İngilizce, Farsça, Rusça dillerinde bilgilendirici afiş ve broşürlerin yer aldığı görülmüştür.

30. Merkezde, koridor ve yolcu bekleme salonlarını gösteren toplam üç adet güvenlik kamerası bulunmaktadır. Havalimanı Emniyet Şube Müdürlüğü personeline kamera görüntülerinin 24 saat CCTV (Kapalı Devre Televizyon Sistemi) Odasından takip edilmekte olduğu belirtilmiştir. Yapılan incelemede, koridor ve salonların 24 saat kayıt altına alındığı, kayıtların sistemde geriye dönük olarak 35 gün süreyle saklandığı, elektrik kesintilerine karşı yedek güç kaynağı bulunduğu ve salonların girişinde tutulanların buldukları alanın kamera ile izlendiğine dair Türkçe ve İngilizce uyarı yazılarının asılı olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca farklı tarihlere ait geçmişe dönük güvenlik kamerası kayıtları incelenmiş, işkence ve kötü muameleye dair herhangi bir davranışa rastlanmamıştır.

31. Havalimanı Çalışma Grup Başkanlığında, grup başkanı olarak görev yapan bir il göç uzmanı ile yedi polis memuru görevlidir. Polis memurları 24 saat vardiyalı olarak çalışmakta, her vardiyada iki polis memuru görev yapmaktadır. Merkezin güvenliğinden İzmir İl Emniyet Müdürlüğü Havalimanı Şube Müdürlüğü personeli nezaretinde Havalimanı Özel Güvenlik Müdürlüğü sorumludur. Bu kapsamda, kabul edilemez yolcuların Merkezde bulunduğu süre boyunca, bir özel güvenlik görevlisinin hazır bulundurulduğu belirtilmiştir.

32. Havalimanı Çalışma Grup Başkanlığı personelinin 2022 yılı içerisinde sınır kapılarında yapılan işlemlere ilişkin eğitim aldığı, alınan eğitimlerin içeriğinde insan hakları, Birleşmiş Milletler İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı, Aşağılayıcı Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi İçin El Kılavuzu (İstanbul Protokolü) ile işkence ve kötü muameleyi inceleme ve belgelendirme konularının yer almadığı gözlemlenmiştir.

⁹ YİMER; Göç İdaresi Başkanlığı bünyesinde, yabancıların vize, ikamet izni, uluslararası koruma, geçici koruma gibi sorularına cevap veren, insan ticareti mağdurlarının tespitine ve göçmen kaçakçılığı mağduru yabancıların, denizde kurtarılma operasyonlarına yönelik de bir ihbar hattı işlevi gören; Türkçe, İngilizce, Arapça, Farsça, Peştuca, Rusça ve Almanca dillerinde 7 gün 24 saat hizmet veren bir acil iletişim hattıdır.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

3. TAVSİYELER

3.1. ÖNCEKİ ZİYARETİN TAKİBİ BAĞLAMINDA TESPİT VE GÖZLEMLER

33. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu tarafından, 27/9/2021 tarihinde İzmir Adnan Menderes Havalimanı Transit Geçiş Merkezine habersiz bir ziyaret düzenlenmiştir.¹⁰ Ziyarete ilişkin gözlem ve tavsiyeler 2022/01 sayılı rapor ile kamuoyuna duyurulmuştur¹¹. Merkez ile ilgili, Havalimanı Terminal İşletmecisine (TAV Ege Yatırım Yapım ve İşletme A.Ş. Genel Müdürlüğü) daha önce verilen tavsiyelerin yerine getirilmesine ilişkin tespit ve gözlemler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

TAVSİYELER	YERİNE GETİRİLME	AÇIKLAMA
Uzun süreli tutulan yolcuların kullandıkları battaniye, nevresim, yastık gibi eşyaların yeterli sayıda temin edilmiş olduğu, depoda yeterli sayıda yedek eşyanın bulunduğu, temizliklerinin yapılmış olduğu görülmüş, ayrıca temizliğin periyodik olarak yapıldığı belirtilmiştir.	✓	Battaniye, nevresim, yastık gibi eşyaların yeterli sayıda temin edilmiş olduğu, depoda yeterli sayıda yedek eşyanın bulunduğu, temizliklerinin yapılmış olduğu görülmüş, ayrıca temizliğin periyodik olarak yapıldığı belirtilmiştir.
CPT standartları gereğince uzun süreli alıkonulan kişilerin gerektiğinde temiz ve düzgün şartlarda doğal ihtiyaçlarını karşılayabilmesi ve uygun yıkanma imkanlarına sahip olması gerektiğinden yolcuların tuvalet ve banyo için kullandığı alanların sık sık hijyen koşullarını sağlayacak şekilde temizlenmesi, gerekli yenileme ve tamiratların yapılması, uzun süreli tutulma durumlarında yolcuların banyo ihtiyaçlarının karşılanabilmesi amacıyla temiz havlu vb. eşyaların hazır bulundurulması,	✓	Merkezde tutulan yolcular için ayrılan tuvalet ve banyo alanlarının temiz, lavaboda sabun ve peçete gibi hijyen ürünlerinin mevcut, banyo/lavabo musluklarının akar halde olduğu ve sıcak su imkanının bulunduğu, gerekli tadilat çalışmasının tamamlanmış olduğu ve uzun süreli tutulma durumlarında yolcuların banyo ihtiyaçlarının karşılanabilmesi amacıyla temiz havlu vb. eşyaların hazır bulundurulduğu görülmüş, yolcular talep ettiğinde havlu temin edilmekte olduğu öğrenilmiştir.
Bekleme odalarında küçük çocuklar ile bebeklerin de kalabilecekleri göz önünde bulundurulduğunda, çocuklar ve bebekler için oyuncak temini ile odalarda belirli bir bölümün oyun alanı olarak tahsis edilmesinin sağlanması,	Kısmen	Çocuklar ve bebekler için oyuncak, boyama kitabı, boya kalemi ve kitap bulunduğu tespit edilmiş ancak odalarda belirli bir bölümün oyun alanı olarak tahsis edilmediği tespit edilmiştir.
Kadın bekleme odasında bebekler için bebek alt değiştirme yeri ya da bebek emzirme alanı bulunmadığı, bu eksikliğin oda içerisine paravan veya ekipmanlar konularak giderilmesi,	X	Kadın bekleme odasında bebekler için bebek alt değiştirme yeri ya da bebek emzirme alanı ile oda içerisinde paravan benzeri bir bölümün bulunmadığı tespit edilmiştir.
Mahremiyetin korunması adına, bekleme odalarının duvarlarına, odaların 24 saat izleme altında olduğunu belirten bilgilendirici yazılar asılması,	✓	Kabul Edilemez Yolcu Salonundaki odaların girişine, bu alanların 24 saat güvenlik kameraları ile izlenmekte olduğunu belirten Türkçe ve İngilizce uyarı levhalarının asıldığı görülmüştür.

¹⁰ Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun 2021/4282 sayılı ve 23/9/2021 tarihli Başkanlık Oluru üzerine düzenlenen ziyaret.

¹¹ Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu 2022/01 Nolu İzmir Adnan Menderes Havalimanı Transit Alan Ziyareti Raporu, <https://www.tihk.gov.tr/public/images/kararlar/D6CB8E.pdf>

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

CPT standartları gereğince 24 saat ve daha uzun süreli polis nezaretinde tutulanlara günde en az bir saat gün ışığından faydalanma imkânı sağlanması gerektiği ancak yapılan inceleme neticesinde odaların açık hava erişimini mümkün kılacak bir donanıma (pencere, açık havalandırma vb.) sahip olmadığı, bu yüzden havalimanının fiziki imkânlarının yeniden değerlendirilerek eğer mümkünse INAD bekleme salonunun temiz hava ve gün ışığı imkânlarına sahip başka bir alana taşınması,	X	Ülkeye kabul edilmeyen yolcular, Merkezin transit alan içerisinde bulunması nedeniyle havalimanı içerisinde serbestçe dolaşma imkânına sahip değildirler. Havalimanının fiziki imkânları açısından Bekleme Salonunun temiz hava ve gün ışığı imkânlarına sahip başka bir alana taşınmasının ziyaret tarihi itibarıyla mümkün olmadığı, bu sebeple Merkezin mevcut yerinde hizmet vermeye devam ettiği görülmüştür. Odalarda bekleyen yolcuların, Bekleme Salonunun girişindeki camekân alana hava almaları için çıkabildikleri tespit edilmiştir.
---	---	---

3.2. HAVALİMANI TERMİNAL İŞLETMECİSİNE (TAV EGE YATIRIM YAPIM VE İŞLETME A.Ş. GENEL MÜDÜRLÜĞÜ) YÖNELİK TAVSİYELER

34. Bekleme Salonundaki oda ve tuvaletlerde bebek alt değiştirme ünitesi ya da bebek emzirme alanının bulunmadığı tespit edildiğinden gerekli düzenlemelerin yapılarak eksikliğin giderilmesi,

35. AİÖK'nin *"Polis nezaretinde 24 saat veya daha uzun kalan kişilere, mümkünse her gün açık havada egzersiz yapma imkânı verilmelidir."*¹² tavsiyesi uyarınca Bekleme Salonunda pencere bulunmadığı, kabul edilemez yolcuların hava almak için sadece Bekleme Salonunun girişindeki temiz ve açık havaya erişimi olmayan kapalı camekân alana çıkabildikleri dikkate alınarak, Merkezin temiz hava ve gün ışığı imkânlarına sahip başka bir alana taşınmasının tekrar değerlendirilmesi ya da yolcuların açık ve temiz havaya erişebilecekleri bir alana çıkabilmelerinin sağlanması,¹³

36. AİÖK'nin *"İyi tasarlanmış bir çocuk gözetim merkezinde, özgürlüğünden mahrum edilen gençler için olumlu ve kişiye özel gözetim şartları sağlanır. Çocukların uyuma ve yaşama bölümleri yeterli büyüklükte, iyi aydınlatılmış ve havalandırılmış olmanın yanı sıra, yeterli mobilyaya sahip, iyi dekore edilmiş ve yeterli görsel uyaranlara sahip olmalıdır. Aksi yönde ciddi güvenlik nedenleri yoksa çocukların makul sayıda kişisel eşyayı yanlarında bulundurulmasına izin verilmelidir."*¹⁴ tavsiyesi uyarınca Bekleme Salonundaki odalarda çocuklar için ayrı bir oyun alanı ayrılmadığı görüldüğünden odalarda belirli bir bölümün çocuklara yönelik oyun alanı olarak tahsis edilmesinin sağlanması,

¹² Bkz. Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi AİÖK Standartları, CPT/Inf (2002)15, para. 47.

¹³ Bkz. CPT/Inf (2020) 22 Türkiye Raporu, para. 53.

¹⁴ Bkz. Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi AİÖK Standartları, CPT/Inf (99)12, para. 29.

3.3. GÖÇ İDARESİ BAŞKANLIĞINA YÖNELİK TAVSİYELER

37. AIÖK'nin "...göç nedeniyle gözaltında tutulanlara sistematik olarak, uygulanacak prosedürü anlatan ve haklarını açıklayan bir belge verilmelidir. Bu belge, söz konusu kişilerce en çok konuşulan dillerde hazırlanmalı ve gerekli olduğunda bir çevirmenin hizmetinden yararlanılmalıdır."¹⁵ tavsiyesi uyarınca Türkçe ve İngilizce dillerinde hazırlanan kabul edilemez yolcu formunun farklı dillerde de hazırlanması,

38. Merkezde görev yapan personelin hizmet içi eğitim müfredatına insan hakları, BM'nin İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Küçültücü Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi İçin El Kılavuzu (İstanbul Protokolü) dâhil olmak üzere işkence ve kötü muameleyi inceleme ve belgelendirme konularının dâhil edilmesi,^{16 17} hususları tavsiye edilmektedir.

¹⁵ Bkz. Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi AIÖK Standartları, CPT/Inf (97)10, para. 30.

¹⁶ Avrupa Cezaevi Kuralları madde 81.4: "Bütün personelin eğitimi, uluslararası ve bölgesel insan hakları belge ve standartlarının, özellikle Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin ve Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı ya da Onur Kırıcı Muamele veya Cezanın Önlenmesi Sözleşmesinin öğretilmesini ve Avrupa Cezaevi Kurallarının uygulanmasını kapsamalıdır."

¹⁷ Bkz. Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi AIÖK Standartları, CPT/Inf (97)10, para. 29.



TIHEK

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU

ESENBOĞA HAVALİMANI TRANSİT GEÇİŞ MERKEZİ TAKİP ZİYARETİ RAPORU

2023/43

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

KISALTMALAR

AİHM	Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
AİÖK	Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi
BM	Birleşmiş Milletler
CCTV	Closed Circuit Television - Kapalı Devre Televizyon Sistemi
m²	Metrekare
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
para.	Paragraf
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması
YUKK	Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu

1. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 20/4/2016 tarihli 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.

2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol'ü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'ın 1'inci maddesine göre Protokolün amacı: *"Bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, gayriinsanî veya küçültücü muamele veya cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*

3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı hükmü uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2'nci maddesinin birinci fıkrasının (k) bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.

4. Kişilerin özgürlüğünden yoksun bırakıldığı yerlerden birisi olan transit geçiş merkezleri dayanağını 11/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'ndan (YUKK) almaktadır. YUKK'un 7'nci maddesine göre; *"(1) Aşağıdaki yabancılar, kabul edilemeyen yolcu kapsamına alınır ve Türkiye'ye girişlerine izin verilmeyerek geri çevrilir: a) Pasaportu, pasaport yerine geçen belgesi, vizesi veya ikamet ya da çalışma izni olmayanlar ile bu belgeleri veya izinleri hileli yollarla edindiği veya sahte olduğu anlaşılanlar, b) Vize, vize muafiyeti veya ikamet izin süresinin bitiminden itibaren en az altmış gün süreli pasaport veya pasaport yerine geçen belgesi olmayanlar, c) 15 inci maddenin ikinci fıkrası saklı kalmak kaydıyla, vize muafiyeti kapsamında olsalar dahi, 15 inci maddenin birinci fıkrasında sayılan yabancılar. (2) Bu maddeyle ilgili olarak yapılan işlemler, geri çevrilen yabancılarla tebliğ edilir. Tebligatta, yabancıların karara karşı itiraz haklarını etkin şekilde nasıl kullanabilecekleri ve bu süreçteki diğer yasal hak ve yükümlülükleri de yer alır. (3) Bu madde kapsamındaki yabancılar, işlemleri sonuçlanıncaya kadar sınır kapılarında kendileri için belirlenen alanlarda bekletilir."*

5. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevi ve yetkisini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu kapsamda havalimanlarında

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

kabul edilemeyen yolcuların¹ tutulduğu transit geçiş merkezlerine ziyaret düzenlemek TİHEK'in görev ve yetki alanı kapsamındadır.

6. Anılan görevin icrası kapsamında, 16/12/2022 tarihinde Esenboğa Havalimanı Transit Geçiş Merkezine² *habersiz* bir takip ziyareti gerçekleştirilmiştir. Ziyaret Heyetinde Başkan Yardımcısı ..., Ulusal Önleme Mekanizması Birimi Koordinatörü ..., İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcıları ..., ..., ..., ... ve Sosyal Hizmet Uzmanı... yer almıştır.

7. Ziyaret, Hudut Mülki İdare Amiri ve Vali Yardımcısı... ile yapılan ön görüşmeyle başlamıştır. Görüşmede, TİHEK'in UÖM kapsamındaki görev ve yetkileri, ziyaretin amacı ve yöntemi hakkında bilgilendirme yapılmış, İdareden Merkezin işleyişi, mevcut durumu, personel ve kabul edilemeyen³ yolcular hakkında genel bilgiler alınmıştır. Görüşmenin ardından kabul edilemeyen yolcuların, Merkezde tutulma süreleri boyunca kaldıkları kadın ve erkek yolcu bekleme odaları yerinde incelenmiş, görevli personelle görüşülerek ilgili kayıt ve dosyalar kontrol edilmiştir. Ziyaret sırasında Merkezde tutulmakta olan kabul edilemeyen üç yolcu olduğu görülmüş, yolculara TİHEK ve UÖM görevi hakkında genel bilgiler verilerek ziyaretin amacı, kapsamı, kişisel verilerin gizliliğinin korunacağı ve ziyaret neticesinde bir rapor hazırlanacağı açıklanarak görevli personel bulunmaksızın özel görüşme yapılmak istenmiştir. Yolculardan ikisi ile görüşme gerçekleştirilmiş ancak diğer yolcunun kabul etmemesi üzerine kendisi ile görüşme gerçekleştirilmemiştir.

8. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 18/1/2022 tarihli ve 2022/43 sayılı Kurul kararı ile Başkanlık Makamınının 15/12/2022 tarihli ve 17038 sayılı oluruna istinaden Esenboğa Havalimanı Transit Geçiş Merkezine 16/12/2022 tarihinde gerçekleştirilen ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

¹ YUKK'un 3'üncü maddesinin (y) bendine göre: "Kabul edilemeyen yolcu: Ülkeye giriş yapabilmek veya ülkeden transit geçebilmek için sınır kapılarına gelen ancak mevzuatta aranan koşulları taşımadığından ülkeye girişine veya ülkeden transit geçişine izin verilmeyen kişiyi ifade eder." Hava Yolu Taşıyıcılarının Yükümlülüklerine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 4'üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendine göre: "Kabul edilmeyen yolcu; ülkeye giriş yapabilmek veya ülkeden transit geçebilmek için sınır kapılarına gelen ancak mevzuatta aranan koşulları taşımadığından ülkeye girişine ya da ülkeden transit geçişine izin verilmeyen kişiyi ifade eder." YUKK söz konusu yolculara ilişkin özel düzenlemelere yer veren kanun olduğundan bu raporda YUKK'ta yer alan "kabul edilemeyen yolcu" ifadesi tercih edilmiştir.

² Bundan sonra kısaca Merkez olarak ifade edilecektir.

³ Bkz. Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi AİÖK Standartları, CPT/Inf (97)10, para. 25.

2. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

9. Esenboğa Havalimanı Mülki İdare Amirliğine⁴ bağlı olan Merkez, Esenboğa Havalimanı Dış Hatlar Terminalinde 13/10/2006 tarihinden bu yana faaliyet göstermektedir. Merkezin gerekli prosedürlerin tamamlanmasının ardından Göç İdaresi Başkanlığına bağlanacağı belirtilmiştir.

10. Havalimanında bulunan Pasaport Kontrol Noktalarında; ülkeye kabul edilmeme nedenlerinden herhangi birinin tespit edilmesi halinde uçuş şirketinin yer hizmetleri görevlilerine bilgi verilip Kabul Edilemeyen Yolcu Formu ve Bilgi Formu düzenlenerek bir nüshası yolcuya verilmektedir. Yolcunun taşıyıcı hava yolu firması belirlenerek dönüş uçağı var ise ilgili firma tarafından bileti temin edilip yolcu kabul edilemeyen yolcu bekleme salonuna⁵ alınmadan yer hizmetlerine teslim edilerek geri gönderilmektedir. Aynı gün içerisinde dönüş uçağı bulunmaması halinde yolcu, bekleme salonuna alınmaktadır. Burada ülkeye neden kabul edilemeyeceğı ile bu süreçteki diğer yasal hak ve yükümlülükleri kendisine tebliğ edildikten sonra işlemleri tamamlanan kabul edilemeyen yolcunun üst ve eşya araması yapılarak tutanak altına alınmaktadır. Arama işlemi, yabancıнын cinsiyeti dikkate alınarak kadın ya da erkek güvenlik görevlilerince yapılmaktadır.

11. İlgili mevzuata⁶ göre kabul edilemeyen yolcuların geri götürülmesinden taşıyıcı havayolu firması sorumludur. Bu kapsamda, ilgili yolcuların bilgileri taşıyıcı havayolu firmasına bildirilmekte ve dönüş planlaması firma tarafından yapılmaktadır. Bu süre zarfında yolcu, uluslararası bir bölge niteliğinde olan Transit Geçiş Merkezine alınarak buradaki bekleme salonunda tutulmaktadır.

12. Bekleme salonunda bir mülakat odası, kadın ve erkek yolcular için ayrı birer bekleme odası ile mutfak yer almaktadır. Erkek bekleme odasının büyüklüğü 34,43 metrekare (m²), kadın bekleme odasının büyüklüğü 38,16 m²'dir. Öte yandan Kurumumuza Mülki İdare Amirliği tarafından gönderilen yazıda 2022 yılı içerisinde 415 yolcunun Türkiye'ye girişine izin verilmediğı belirtilmiştir.⁷ Ayrıca, ziyaret esnasında Mülki İdare Amirliği personeli tarafından yolcu sayısında yoğunluk yaşanmaması adına işlemlerin hızlıca tamamlanarak kabul edilemeyen yolcuların genellikle geldiğı ülkeye veya yolcunun rızası doğrultusunda kabul edilebileceğı üçüncü bir ülkeye⁸ geri gönderildiğı ifade edilmiştir. Ancak, kabul edilemeyen yolcuların sayısında yıl

⁴ Mülki İdare Amirliği olarak anılacaktır.

⁵ Bekleme salonu olarak anılacaktır.

⁶ Hava Yolu Taşıyıcılarının Yükümlülüklerine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 5'inci maddesinin ikinci fıkrasının (b) bendi: "Taşıyıcılar, kabul edilmeyen yolcuların geri götürülmesinden, gönderilene kadar beslenme, konaklama ve sağlık giderlerinin karşılanmasından sorumludur."

⁷ Esenboğa Havalimanı Mülki İdare Amirliğinin 02/01/2023 tarihli ve E44024908804.01489 sayılı yazısı.

⁸ Hava Yolu Taşıyıcılarının Yükümlülüklerine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 5'inci

içerisinde zaman zaman ciddi yoğunlukların yaşanması ve bekleme odalarının büyüklüğü göz önünde bulundurulduğunda bekleme salonunun yeterli fiziksel imkâna sahip olmadığı değerlendirilmektedir.

13. Odalar incelendiğinde; oda içerisinde ayrılmış bir bölümde bir adet lavabo, bir tuvalet ve bir banyonun bulunduğu, geri kalan alanda ise iki adet kanepeler, bir adet yuvarlak masa etrafında iki adet sandalye, kanepelerin üzerinde yastık bulunduğu ayrıca eşya koymak için bir adet küçük raflı dolabın olduğu görülmüştür.

14. Mülki İdare Amirliği personeli tarafında Transit Geçiş Merkezine kabul işlemleri tamamlanan her yolcuya, mevsim şartlarına uygun olarak temiz battaniye, nevresim, yastık vb. malzemelerin verildiği, kabul edilemeyen yolcu Merkezden çıkış yaptıktan sonra çarşaf ve nevresimlerin değiştirilerek yıkamaya gönderildiği bilgisi verilmiştir. Bununla birlikte ziyaret esnasında odalarda bulunan yatak ve yastıkların yeterince temiz olmadığı, kanepelerin kirli ve lekeli olduğu gözlemlenmiş olup ayrıca yolcular ile yapılan özel görüşmede de temiz havluya, nevresime ve battaniyeye erişemedikleri şikâyeti alınmıştır.

15. Ziyaret sürecinde Heyete eşlik eden Mülki İdare Amirliği personeli tarafından bekleme salonunda yer alan oda ve koridorların bakım ve temizliğinden TAV Esenboğa Yatırım Yapım ve İşletme A.Ş. Genel Müdürlüğünün sorumlu olduğu, görevli personel tarafından temizliğin günlük olarak yapıldığı ifade edilmiştir. Ancak ziyaret esnasında odaların ve banyoların temiz olmadığı, banyoda hijyen malzemelerinin (şampuan, sabun, deterjan vb.) mevcut olmadığı görülmüş, yolcularla yapılan görüşmede de odaların temizliğinin düzenli yapılmadığı ifade edilmiştir.

16. Bekleme salonunda ısınma ve havalandırma, merkezi havalandırma sistemi ile sağlanmaktadır. Isınma ve havalandırma sisteminin kalan yolcunun talebine göre personel tarafından ayarlanabilir olduğu görülmüştür.

17. Aydınlatma, floresan lamba panelleriyle sağlanmaktadır. Bekleme salonunda odalarda ve koridorda pencere bulunmadığı, bu sebeple doğal ışık almadığı, yalnızca yapay aydınlatmanın olduğu gözlemlenmiştir.

18. Merkezde tutulmakta olan yolcular, bekleme salonunun transit alan içerisinde bulunması nedeniyle havalimanı içerisinde serbestçe dolaşma imkânına sahip değildir. Yolcular, talep etmeleri halinde bir güvenlik görevlisi ya da polis gözetiminde bekleme salonunda bulunan koridora çıkabildiklerini ifade etmişlerdir. Ancak bu koridorun da gün ışığı almadığı gözlemlenmiştir.

maddesinin ikinci fıkrasının (a) bendi: "Yolcuyu getiren taşıyıcı, yolcunun geldiği ülkeye veya yolcunun rızası doğrultusunda kabul edilebileceği üçüncü bir ülkeye gönderilmesiyle ilgili işlemleri derhal başlatır ve en geç üç gün içinde sonuçlandırır."

19. Odalarda bulunan banyoda engelli bireylerin kullanımına uygun, tutunma barı ve acil çağrı butonu yer almamaktadır. Merkezde sıcak su ihtiyacı termosifon ile karşılanmaktadır.

20. Bekleme salonunda bulunan yolcuların yemek ve içme suyu ihtiyacı, yolcuyu Türkiye'ye getiren havayolu firması tarafından ücretsiz olarak karşılanmaktadır. Yolculara günde üç öğün yemek ve sınırsız içme suyu verildiği, özel beslenme ihtiyacı olan yolcular için ihtiyaca uygun yemeklerin sağlanmakta olduğu, yolcuların kantin veya markete erişim olanağının bulunmadığı ancak herhangi bir ihtiyaçları olduğunda taşıyıcı havayolu firmasınınca ihtiyaçlarının ücretsiz olarak karşılandığı bilgisi edinilmiştir. Kabul edilemeyen yolcularla yapılan görüşmelerde yemek ihtiyacının karşılanması hususunda bir sorun yaşanmadığı ifade edilmiştir. Ziyaret heyetimizce de yemeklerinin üç öğün düzenli olarak verildiği gözlemlenmiştir.

21. Acil tıbbî müdahale gereken durumlarda bekleme salonunda bulunan yolcuya ilk müdahale Havalimanı içinde yer alan Portklinik doktoru tarafından yapılmakta olup yolcunun hastaneye götürülmesi gerektiği takdirde tedavisi yapılmak üzere polis memuru eşliğinde hastaneye sevki sağlanmaktadır. Yolcuların kullanmaları gereken ilaçlar doktor talimatına göre güvenlik görevlisi nezaretinde verilmektedir.

22. Yolcuların bagajları bekleme salonunun koridorunda tutulmakta olup güvenlik sebebiyle yolcuların yanına verilmemektedir. Güvenlik personeli, yolcuların bagajlarından herhangi bir eşyaya ihtiyaçları olması halinde kendilerinin yolculara eşlik ettiğini ifade etmiştir. Yolcular da yapılan görüşmede güvenlik personeli gözetiminde eşyalarını bagajlarından alabildiklerini belirtmiştir.

23. Kabul edilemeyen yolcuların, bekleme salonunda buldukları süre boyunca cep telefonu, bilgisayar, tablet gibi elektronik cihazlarını yanlarında bulundurabildikleri, bu cihazlar aracılığıyla internete erişim sağlayabildikleri belirtilmiştir. Görüşme gerçekleştirilen yolcularla da bu durum teyit edilmiş ve elektronik eşyalarını kullanabildikleri görülmüştür.

24. 2022 yılı başından ziyaret tarihi olan 16/12/2022'ye kadar olan yaklaşık on iki aylık süre içinde, Merkezde 54 farklı uyuşturucu 415 yolcunun kabul edilemeyen yolcu olduğu tespit edilerek işlem yapılmıştır. Bu yolculardan 153'ü kadın, 262'si erkektir.

25. Kurumumuza Mülki İdare Amirliği tarafından gönderilen yazıda 2022 yılı içerisinde ülkeye girişine izin verilmeyen kabul edilemeyen yolcular arasında 0-10 yaş arasında 24 çocuğun; 11-17 yaş arasında 18 çocuğun bulunduğu belirtilmiştir.⁹ Bununla birlikte yolcular için ayrılan odalarda bebek alt değiştirme ve bebek emzirme alanının bulunmadığı, çocuklar için oyun alanının tahsis edilmediği ve oyuncak temin edilmediği gözlemlenmiştir. 2022 yılı verileri ile birlikte Esenboğa

⁹ Esenboğa Havalimanı Mülki İdare Amirliğinin 02/01/2023 tarihli ve E44024908804.01489 sayılı yazısı.

Havalimanı'nın Ankara ilinde bulunan tek havalimanı olması ve transit geçiş alanı olarak yoğunluğu göz önünde bulundurulduğunda yolcular için ayrılan odalarda bebek alt değiştirme ve bebek emzirme alanının ayrılması, çocuklar ve bebekler için oyuncak temini ile bekleme salonunda belirli bir bölümün oyun alanı olarak tahsis edilmesinin gerekli olduğu değerlendirilmiştir.¹⁰

26. Ziyaret Heyeti tarafından bekleme salonunda bulunan Afgan kökenli evli çift ile görüşme gerçekleştirilmiştir. Türkiye'ye 20/7/2022 tarihinde giriş yaptıkları bu tarihten itibaren kabul edilemeyen yolcu olarak transit geçiş alanında bekledikleri, yolcu yoğunluğu olmayan günlerde aynı odada kaldıkları fakat yolcu sayısı artması durumunda kadınlar ve erkeklerin ayrı odada tutuldukları, buldukları odada kamera olduğundan sürekli kamera ile izlendiklerinden rahatsız oldukları, 20/7/2022 tarihinden itibaren gün ışığına çıkmadıkları, sadece bekleme salonunun koridorunda yürüyebildikleri, avukatları ile sınırlı iletişim imkanlarının bulunduğu, ücretsiz internet erişiminin mümkün olmadığı, kendi telefonları ile internete erişimin mümkün olabildiği, buldukları odanın düzenli bir biçimde temizlenmediği bu sebeple kağıt havlularla odayı temizlemek mecburiyetinde kaldıkları, banyo ve tuvaletin periyodik olarak temizlenmediği ve hijyen malzemelerine erişimlerinin olmadığı, kıyafetlerini kendi imkanları ile banyoda yıkayıp odada kurutmaya mecburiyetinde kaldıkları ifade edilmiştir.

27. İncelenen kayıtlarda; Türkiye'ye kabul edilmeme nedeni, geri dönüş süreci ve geri dönene kadar kişilerin bekleme salonunda tutulacağına ilişkin bilgilerin ilgili yolcuya kabul edilemeyen yolcu formu ile tebliğ edildiği, yabancıların bu konuda bilgilendirildiğine dair formu imzalamış olduğu görülmüştür. Formlar Türkçe ve İngilizce olmak üzere iki dildedir.

28. Bekleme salonu girişinde bulunan Göç İdaresi Başkanlığı Ofisinde yabancı yolcuları bilgilendirici broşür ve tanıtıcı ilan panosu bulunduğu görülmüştür. Heyet tarafından Göç İdaresi Başkanlığı Ofisinde görev yapan personel ile de görüşme gerçekleştirilmiş, yapılan görüşmede ilgili personel tarafından yolcularla haklarına ilişkin bilgi veren görüşmeler yapıldığı bilgisi edinilmiştir.

29. Bekleme salonunda koridor ve yolcular için ayrılan odaları gören toplam üç adet güvenlik kamerası bulunmaktadır. Havalimanı Emniyet Şube Müdürlüğü personeline kamera görüntüleri Kapalı Devre Televizyon Sistemi (CCTV) Odasından 24 saat takip edilmektedir. Yapılan

¹⁰ AiÖK'nin "İyi tasarlanmış bir çocuk gözaltı merkezinde, özgürlüğünden mahrum edilen gençler için olumlu ve kişiye özel gözaltı şartları sağlanır. Çocukların uyuma ve yaşama bölümleri yeterli büyüklükte, iyi aydınlatılmış ve havalandırılmış olmanın yanı sıra, yeterli mobilyaya sahip, iyi dekore edilmiş ve yeterli görsel uyaranlara sahip olmalıdır. Aksi yönde ciddi güvenlik nedenleri yoksa çocukların makul sayıda kişisel eşyayı yanlarında bulundurulmasına izin verilmelidir." Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi AiÖK Standartları, CPT/Inf (99)12, para. 29.

incelemede, koridor ve salonların 24 saat kayıt altına alındığı, kayıtların sistemde geriye dönük olarak 30 gün süreyle saklandığı, elektrik kesintilerine karşı kesintisiz güç kaynağı bulunduğu görülmüştür. Ayrıca farklı tarihlere ait geçmişe dönük güvenlik kamerası kayıtları incelenmiş, işkence ve kötü muameleye dair herhangi bir davranışa rastlanmamıştır.

30. Transit geçiş alanında 12/36 çalışma sistemine göre üç grup halinde mesai yapılmakta olup, bu gruplarda Emniyet Şube Müdürlüğü Kabul Edilemeyen Yolcular ve Sınırdışı İşlemleri Büro Amirliğinde görevli üç polis memuru sorumlu olarak, TAV Esenboğa Yatırım Yapım ve İşletme A.Ş. Genel Müdürlüğünden üç özel güvenlik personeli ile birlikte görev yapmaktadır.¹¹

31. Kurumumuza Mülki İdare Amirliği tarafından gönderilen yazıda Transit Geçiş Alanı personeline 2022 yılı içerisinde T.C. Cumhurbaşkanlığı İnsan Kaynakları Ofisinin uzaktan Eğitim Kapısı uygulaması üzerinden insan hakları konusundaki eğitim videosunun izletildiği belirtilmiştir.¹² Bununla birlikte personele hassas gruplara mensup bireylerle iletişim ve yaklaşım ile işkence ve kötü muamele yasağına yönelik bir eğitim verilmediği görülmektedir.

3. TAVSİYELER

3.1. ÖNCEKİ ZİYARETTE VERİLEN TAVSİYELERİN TAKİBİ BAĞLAMINDA TESPİT VE GÖZLEMLER

32. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu tarafından, 15/05/2019 tarihinde Esenboğa Havalimanı Transit Geçiş Merkezine habersiz bir ziyaret düzenlenmiştir.¹³ Ziyarete ilişkin gözlem ve tavsiyeler 2019/13 sayılı rapor ile kamuoyuna duyurulmuştur.¹⁴ Merkeze daha önce verilen tavsiyelerin yerine getirilmesine ilişkin tespitler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

¹¹ Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığına bağlı Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü tarafından yayımlanan Terminal İşletmeciliği Uygulama Esasları Talimatı'nın 25'inci maddesi: "(1) Sınır dışı edilen yolcular ve kabul edilemez yolcularla ilgili işlemler Havalimanı Emniyet Şube Müdürlüğü tarafından yapılır. Yolcular havayolu şirketleri ya da anlaşmalı oldukları yer hizmet kuruluşları tarafından takip edilir. Terminal işletmecisi, bu tür yolcular için gerekli malzemeler (yatak, battaniye vb.) ile donatılmış ıslak hacmi olan yeterli mekân temin eder. (2) Söz konusu yolcuların belirlenen mekânlarda beklemeleri sırasında yeme-içme ihtiyaçları ilgili havayolu ve/veya terminal işletmecisi tarafından aralarındaki anlaşmaya bağlı olarak, haberleşme ihtiyacı ise terminal işletmecisi tarafından karşılanır. Terminalde bekleme süresi boyunca bu yolculara terminal güvenlik görevlileri refakat eder."

¹² Esenboğa Havalimanı Mülki İdare Amirliğinin 02/01/2023 tarihli ve E44024908804.01489 sayılı yazısı.

¹³ Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun 2019/272 sayılı ve 14/05/2019 tarihli Başkanlık Oluru üzerine düzenlenen ziyaret

¹⁴ Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu 2019/13 No'lu Esenboğa Havalimanı Transit Alan Ziyareti Raporu, https://tihek.gov.tr/upload/file_editor/2020/06/1591084405.pdf

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

TAVSİYELER	TAVSİYE VERİLEN KURUM VE YERİNE GETİRİLME	AÇIKLAMA
Terminal İşletmeciliği Uygulama Esasları Talimatı'nın 29'uncu maddesi uyarınca transit alanlarda yapılan incelemeler ve yolculardan edinilen bilgilendirmeler ışığında bekleme bürosunda bulunan ve aynı zamanda yatak olarak kullanılan kanepelerin ve sandalyelerin periyodik olarak temizliklerinin yapılması ve hijyenik hale getirilmesi,	Terminal İşletmecisine	Yolcular için ayrılan odalarda yapılan izlemede yatak için ayrılan kanepelerin kirli ve lekeli olduğu odanın zeminin temiz olmadığı görülmüş yolcular ile yapılan görüşmede de kendi imkânları ile temizlik yapma mecburiyetinde kaldıkları ve periyodik olarak temizliğin yapılmadığı ifade edilmiştir.
	Yerine Getirilmedi	
Uzun süreli tutulan yolcuların kullandıkları battaniye, nevresim ve yastık gibi eşyaların periyodik olarak temizliklerinin yapılması ve eşyaların hijyenik hale getirilmesi,	Terminal İşletmecisine	Uzun süre tutulan yolcular ile yapılan görüşmede nevresim, battaniye ve yastıkların düzenli olarak değiştirilmediği ifade edilmiş ayrıca yapılan izleme faaliyetinde odada bulunan nevresim ve yastığın temiz olmadığı görülmüştür.
	Yerine Getirilmedi	
CPT Standartları gereğince, uzun süreli alıkonulan kişiler gerektiğinde temiz ve düzgün şartlarda doğal ihtiyaçlarını karşılayabilmeli ve uygun yıkanma imkânlarına sahip olmalıdır. Uzun süreli tutulma durumlarında, yolcuların banyo ihtiyaçlarının karşılanabilmesi amacıyla temiz havlu vb. eşyaların hazır bulundurulması,	Terminal İşletmecisine	Bekleme salonunda bulunan yolcularla yapılan görüşmelerde odada bulunan banyonun düzenli temizlenmediği ve hijyen malzemelerine erişemedikleri belirtilmiştir. Ayrıca ziyaret esnasında banyoların temiz olmadığı ve banyoda gerekli hijyen malzemelerinin bulunmadığı gözlemlenmiştir.
	Yerine Getirilmedi	
CPT Standartları gereğince 24 saat ve daha uzun süreli polis nezarethanelerinde tutulanlara, günde en az bir saat gün ışığından faydalanma imkânı sağlanmalıdır. Yapılan incelemeler neticesinde bekleme salonu ve koridorların açık hava erişimini mümkün kılacak bir donanımına sahip olmadıkları (pencere, açık havalandırma vb.) tespit edilmiştir. Bu çerçevede binanın fiziki imkânları ölçüsünde yeniden düzenleme yapılarak, gerekirse Kabul Edilmez Yolcu Bürosunun temiz hava ve gün ışığı imkânına sahip bir başka alana taşınması tavsiye edilmiştir.	Terminal İşletmecisine	Ülkeye kabul edilemeyen yolcular, bekleme salonunun transit alan içerisinde bulunması nedeniyle havalimanı içerisinde serbestçe dolaşma imkânına sahip değildirler. Yolcular için ayrılan odada yeniden düzenleme yapılmadığı görülmüş olup bekleme salonunun temiz hava ve gün ışığı imkânlarına sahip başka bir alana taşınmadığı mevcut yerinde hizmet vermeye devam ettiği tespit edilmiştir.
	Yerine Getirilmedi	

33. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu tarafından, 15/5/2019 tarihinde Esenboğa Havalimanı Transit Geçiş Merkezine gerçekleştirilen habersiz ziyarete ilişkin tespit ve gözlemlere yer veren 2019/13 No'lu raporda verilen tavsiyeler yerine getirilmemiştir.

3.2. TERMİNAL İŞLETMECİSİNE (TAV ESENBOĞA YATIRIM YAPIM VE İŞLETME A.Ş. GENEL MÜDÜRLÜĞÜ) YÖNELİK TAVSİYELER

34. AİÖK'nin tavsiyesine göre *“Polis nezaretinde 24 saat veya daha uzun kalan kişilere, mümkünse her gün açık havada egzersiz yapma imkânı verilmelidir.”* Bekleme salonunda pencere bulunmadığı, kabul edilemeyen yolcuların hava almak için sadece bekleme salonundaki koridora çıkabildikleri ve bu koridorun da doğal ışık almadığı görülmüştür. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) içtihatlarında yabancıların özgürlüklerinden yoksun bırakılmasına karar verilmesi durumunda tutulma koşullarının insan onuruna saygı ile uyumlu olmasının sağlanması gerekliliğini vurgulanmıştır. Ayrıca AİHM tarafından transit geçiş alanlarının doğası gereği geçiş bölgesi olması, kısa süreli kullanılmak üzere tasarlanması, temiz hava veya fiziksel egzersiz için açık alan olmaması, dış dünya ile iletişiminin bulunmaması sebebi ile uzun süreli tutulmalara uygun olmadığı değerlendirilmiştir. Mahkeme Riad ve Idiab kararında başvuruların on günden fazla geçiş bölgesinde tutulmasının onları psikolojik baskı altına aldığını, insan onurunu zedelediğini değerlendirmiş, başvuranlara günde sadece üç öğün yemek verilmesinin bu durumu değiştirmedeğini belirtmiş, ayrıca tutulma koşullarının başvuranları kendi istekleri ile ülkeyi terk etmek mecburiyetinde bıraktığını tespit etmiştir. Bu halde başvuruların ön görülemez bir süre ile geçiş bölgesinde tutulmasını insanlık dışı ve aşağılayıcı muamele teşkil ettiğine karar vermiştir. Söz konusu içtihatlar ve AİÖK standartları dikkate alınarak uzun süre kalan yolcuların bulunduğu koşullar değerlendirildiğinde Merkezin temiz hava ve gün ışığı imkânlarına sahip başka bir alana taşınmasının tekrar değerlendirilmesi¹⁵ ya da yolcuların açık ve temiz havaya erişebilecekleri bir alana çıkabilmelerinin sağlanması tekiden,

35. Bekleme salonunda yolcular için ayrılan odalarda bebek alt değiştirme ve bebek emzirme alanının ayrılması, çocuklar ve bebekler için oyuncak temini ile bekleme salonunda belirli bir bölümün oyun alanı olarak tahsis edilmesi,

36. Yolcuların tuvalet ve banyo için kullandığı alanların sık sık hijyen koşullarını sağlayacak şekilde temizlenmesi tekiden,

¹⁵ Terminal İşletmeciliği Uygulama Esasları Talimatı'nın 25'inci maddesine göre; “Sınır dışı edilen yolcular ve kabul edilemez yolcularla ilgili işlemler Havalimanı Emniyet Şube Müdürlüğü tarafından yapılır. Yolcular havayolu şirketleri ya da anlaşmalı oldukları yer hizmet kuruluşları tarafından takip edilir. Terminal işletmecisi, bu tür yolcular için gerekli malzemeler (yatak, battaniye vb.) ile donatılmış ıslak hacmi olan yeterli mekânı temin eder. Söz konusu yolcuların belirlenen mekânlarda beklemeleri sırasında yeme-içme ihtiyaçları ilgili havayolu ve/veya terminal işletmecisi tarafından aralarındaki anlaşmaya bağlı olarak, haberleşme ihtiyacı ise terminal işletmecisi tarafından karşılanır. Terminalde bekleme süresi boyunca bu yolculara terminal güvenlik görevlileri refakat eder.”

- 37.** Bekleme bürosunda bulunan ve aynı zamanda yatak olarak kullanılan kanepelerin ve sandalyelerin periyodik olarak temizliklerinin yapılması ve hijyenik hale getirilmesi¹⁶ tekiden,
- 38.** Uzun süreli tutulan yolcuların kullandıkları battaniye, nevresim ve yastık gibi eşyaların periyodik olarak temizliklerinin yapılması tekiden,
- 39.** Uzun süreli tutulma durumlarında, yolcuların banyo ihtiyaçlarının karşılanabilmesi amacıyla temiz havlu vb. eşyaların hazır bulundurulması¹⁷ tekiden,
- tavsiye edilmektedir.

3.3. MERKEZ İDARESİNE YÖNELİK TAVSİYELER

- 40.** Türkçe ve İngilizce dillerinde hazırlanan kabul edilemeyen yolcu formunun farklı dillerde de hazırlanması¹⁸,
- 41.** Transit Geçiş Merkezinde görev yapan personelin hizmet içi eğitim müfredatına hassas gruplara mensup bireylerle iletişim ve yaklaşım ile işkence ve kötü muamele yasağına yönelik eğitimler eklenmesi¹⁹,
- hususları tavsiye edilmektedir.

3.4. DEVLET HAVA MEYDANLARI İŞLETMESİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜNE YÖNELİK TAVSİYELER

- 42.** TAV Esenboğa Yatırım Yapım ve İşletme A.Ş. Genel Müdürlüğüne yönelik verilen tavsiyelerin takibinin ve denetiminin yapılması, tavsiye edilmektedir.

¹⁶ Terminal İşletmeciliği Uygulama Esasları Talimatı'nın 29'uncu maddesi uyarınca; "Terminal binalarının iç ve dış çevresinin temizliği terminal işletmecileri tarafından yapılır veya sözleşme ile alt yüklenicilere yaptırılır. Sözleşmede belirtilen alt yüklenici faaliyetlerinin tümü terminal işletmecisi tarafından denetlenir ve takip edilir".

¹⁷ "Uzun süreli alıkonulan kişiler gerektiğinde temiz ve düzgün şartlarda doğal ihtiyaçlarını karşılayabilmeli ve uygun yıkanma imkânlarına sahip olmalıdır." Avrupa İşkencenin Önlenmesi Komitesi, AiÖK Standartları, Avrupa Konseyi, s. 8

¹⁸ "...göç nedeniyle gözetim altında tutulanlara sistematik olarak uygulanacak prosedürü anlatan ve haklarını açıklayan bir belge verilmelidir. Bu belge, söz konusu kişilerce en çok konuşulan dillerde hazırlanmalı ve gerekli olduğunda bir çevirmenin hizmetinden yararlanılmalıdır." Bkz: Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi AiÖK Standartları, CPT/Inf (97)10, para. 30.

¹⁹ Avrupa Cezaevi Kuralları'nın 81'inci maddesinin dördüncü bendi: "Bütün personelin eğitimi, uluslararası ve bölgesel insan hakları belge ve standartlarının, özellikle Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin ve Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı ya da Onur Kırıcı Muamele veya Cezanın Önlenmesi Sözleşmesinin öğretilmesini ve Avrupa Cezaevi Kurallarının uygulanmasını kapsmalıdır." Ayrıca Bkz. Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi AiÖK Standartları, CPT/Inf (97)10, para. 29.



2022 YILINDA RUH SAĞLIĞI VE HASTALIKLARIHASTANELERİNE GERÇEKLEŞTİRİLEN ZİYARETLER

- 1) TOKAT DR. CEVDET AYKAN RUH SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI HASTANESİ ZİYARETİ RAPORU
- 2) İSTANBUL ERENKÖY RUH VE SİNİR HASTALIKLARI EĞİTİM VE ARAŞTIRMA HASTANESİ ZİYARETİ RAPORU
- 3) ANKARA DR. ABDURRAHMAN YURTASLAN ONKOLOJİ EĞİTİM VE ARAŞTIRMA HASTANESİ AHMET ANDİÇEN EK HİZMET BİNASI PSİKİYATRİ SERVİSİ ZİYARETİ TAKİP RAPORU
- 4) MANİSA RUH SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI HASTANESİ TAKİP ZİYARETİ RAPORU



TIHEK

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU

**TOKAT DR. CEVDET AYKAN RUH SAĞLIĞI
VE HASTALIKLARI HASTANESİ
ZİYARETİ RAPORU**

2023/25

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

KISALTMALAR

AİÖK	Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi
AMATEM	Alkol ve Madde Bağımlılığı Tedavi ve Eğitim Merkezi
CİMER	Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi
EKT	Elektro Konvülsif Tedavi
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
SAMBA	Sigara, Alkol ve Madde Bağımlılığı Tedavi Programı
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
TRSM	Toplum Ruh Sağlığı Merkezi
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması

1. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.

2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ne Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre Protokol'ün amacı: *"Bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*

3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında bulunmaktadır. Kanunun 2/1-k bendine göre UÖM; *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.

4. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda ruh sağlığı ve hastalıkları hastanelerine ziyaret gerçekleştirme TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.

5. Ruh sağlığı ve hastalıkları hastaneleri; ağırlıklı olarak psikiyatri, nöroloji ve nöroşirürji uzmanlarının görev yaptığı ve özellikle bu alanda hizmet veren, psikiyatrik ve nörolojik rahatsızlıkların tespitinde ve tedavisinde diğer sağlık kuruluşlarına göre daha geniş imkânlarla ve donanıma sahip hastanelerdir.

6. Yukarıda anılan görevin icrası kapsamında 17/8/2022-18/8/2022 tarihlerinde Tokat Dr. Cevdet Aykan Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesine¹ habersiz bir ziyaret gerçekleştirilmiş olup ziyaret heyetinde; ... yer almıştır.

7. Ziyaret, Hastane Başhekim Vekili ve Sağlık Bakım Hizmetleri Müdürü ile başhekimlikte yapılan ilk görüşme ile başlamıştır. Ardından ziyaret heyeti Alkol ve Madde Bağımlılığı Tedavi ve

¹ Bundan sonra "Hastane" olarak ifade edilecektir.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

Eğitim Merkezi (AMATEM), kadın ve erkek servisleri, Elektro Konvülsif Tedavi (EKT) birimi, faaliyet alanı, kantin ve bahçeyi yerinde incelemiştir. Hastalarla servis katında yapılan görüşmelerde hastanede hizmet aldıkları süre boyunca kendilerine yapılan muameleden memnun oldukları ve olmadıkları hususlar anlaşılmaya çalışılmıştır. Ziyaret, Hastane Başhekim Vekili ile yapılan son görüşme ile sonlandırılmış, edinilen ilk tespit ve gözlemler paylaşılmıştır.

8. Bu rapor, 18/1/2022 tarihli ve 2022/43 sayılı Kurul kararı ve Başkanlık Makamınının 16/8/2022 tarihli ve 12789 sayılı oluruna istinaden 17/8/2022-18/8/2022 tarihlerinde Tokat Dr. Cevdet Aykan Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesine gerçekleştirilen izleme ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilme ve tavsiyeleri içermektedir.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. HASTANE HAKKINDA GENEL BİLGİLER

9. Tokat Dr. Cevdet Aykan Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesi Kamu Hastaneler Birliği Genel Sekreterliğine devredilen mevcut yapının yenilenmesi ile 21/11/2013 tarihinde hizmet vermeye başlamıştır.

10. Hastane, Bölge Hastanesi olarak yedi şehirden (Yozgat, Sivas, Amasya, Ordu, Rize, Kastamonu, Ankara) gelen hastalara hizmet vermektedir.

11. Açıldığıında 150 yatak kapasitesine sahip olan Hastane daha sonra 125 yatak kapasiteli olarak hizmet vermeye devam etmiştir.

12. Hastane; dört erkek, iki kadın ve bir AMATEM servisinden oluşmaktadır. Hastanede bulunan servislerin kategorilerine göre kapasiteleri aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

KATEGORİ	HASTA SAYISI
1. Kadın Nevroz Servisi	15
2. Kadın Psikoz Servisi	
1. Erkek Nevroz Servisi	43
2. Erkek Nevroz Servisi	
3. Erkek Psikoz Servisi	
4. Erkek Psikoz Servisi	
AMATEM Servisi	5

13. Hastanede 13.1.1983 tarihli ve 2889 sayılı Yataklı Tedavi Kurumları İşletme Yönetmeliği² uyarınca poliklinik hizmetleri ve servis hizmetleri sunulmaktadır. Hastanenin yatılı servisinde üçer ve ikişer kişilik olmak üzere toplam 47 oda bulunmaktadır.

² Yataklı Tedavi Kurumları İşletme Yönetmeliği, m. 6 ve 13.

14. Hastanede şehir dışından hastalarını ziyarete gelen kişilerin gece konaklamaları için misafirhane oluşturulduğu, misafirlerin iki-yedi gün arası kalmalarına müsaade edildiği belirtilmiştir.

15. Ziyaret tarihinde, AMATEM servisi ve altı servis ile birlikte toplam yedi servis aktif olarak hizmet vermektedir.

16. Hastanede 17/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemeleri Kanunu'nun 74'üncü maddesinin birinci fıkrası³ uyarınca gözlem altına alınan hastalar için ayrılmış ayrı bir bölüm bulunmamaktadır. Bu hastalar, Hastanede tedavi gören diğer hastalarla aynı serviste uygun görülen yerlere yatırılmaktadır.

17. Hastanede mahkûm koğuşu bulunmamaktadır.

18. Hastaneye bağlı olarak hizmet veren bir Toplum Ruh Sağlığı Merkezi (TRSM) bulunmaktadır.

2.3. ÖZGÜRLÜĞÜNDEN MAHRUM BIRAKILAN KİŞİLER

19. Ziyaret tarihinde Hastanede 59 hastanın yatılı olarak tedavi hizmeti aldığı, bu hastalardan 47'sinin istemli yatış yaptığı, 12'sinin ise istemsiz olarak yatış yaptığı, 13 hastanın vesayet altında olduğu anlaşılmıştır.

20. Mahkemeler tarafından haklarında psikiyatrik tanı alması ve tedavi olması kararı verilen hastalara ilişkin olarak iki doktor tarafından imza altına alınan istemsiz yatış formunun ilgili mahkemeye gönderildiği; mahkeme tarafından gönderilen onay yazısının hastaya okunduğu ve hasta dosyasında saklandığı, hastanın taburcu işlemlerinin ilgili mahkemeye bildirildiği, istemsiz yatış ve tedavi işlemleri ile ilgili Hastaneye karşı açılan dava bulunmadığı anlaşılmıştır.

21. Hastanede istemsiz yatışların sadece ilgili mahkemeler tarafından verilen karar ile yapıldığı; mahkeme kararı olmayan yatışların tamamının istemli yatış ile hastanın rızası alınarak yapıldığı, istemli yatış onaylarının yatılı tedavi kararı veren doktor tarafından hastaya, hastanın ailesine ve şahit olarak başka bir sağlık personeline imzalatılarak alındığı, yatılı tedavi sürecine vasisi tarafından onay verilen kişilerin de istemli yatış yapan hasta olarak kabul edildiği görülmüştür.

22. Hastaların tanılarına ve risk gruplarına göre hekim değerlendirmesi yapıldığı, fiziksel engelli hastaların engelliler için ayrılmış özel odalarda bakımının sağlandığı, yaşlı hastaların hemşire odasına yakın odalara yerleştirildiği, aynı odada kalanlardan birbirleri ile anlaşamadığı tespit

³ "Fiili işlediği yolunda kuvvetli şüpheler bulunan şüpheli veya sanığın akıl hastası olup olmadığını, akıl hastası ise ne zamandan beri hasta olduğunu ve bunun, kişinin davranışları üzerindeki etkilerini saptamak için; uzman hekimin önerisi üzerine, Cumhuriyet savcısının ve müdafinin dinlenmesinden sonra resmî bir sağlık kurumunda gözlem altına alınmasına, soruşturma evresinde sulh ceza hâkimi, kovuşturma evresinde mahkeme tarafından karar verilebilir."

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

edilenlerin hekim onayı ile oda veya servis değişikliğinin yapıldığı Hastane İdaresince belirtilmiştir.

2.3. PERSONEL

23. Hastanede görev yapan toplam personel sayısı 220 olup unvan ve sayı dağılımı aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

ÜN VAN	MEVCUT SAYI
Başhekim Yardımcısı	1
Sağlık Bakım Hizmetleri Müdürü	1
İdari Mali İşler Müdürü	1
Müdür Yardımcısı	1
Psikiyatri Uzmanı	5
Çocuk Psikiyatri Uzmanı	1
Psikolog	11
Eczacı	4
Diyetisyen	2
Çocuk Gelişimci	1
Ergoterapist	3
Hemşire	67
Anestezi Teknisyeni	1
Ebe	1
Toplum Sağlığı Teknisyeni	7
Tıbbi Sekreter	10
Laboratuvar Teknisyeni	4
Sosyal Çalışmacı	7
Şef	2
Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni	6
Memur	4
Tekniker	2
Teknisyen	2
İmam	1
Şoför	2
Hizmetli	8
Sürekli İşçi (Belediye)	3
Sürekli İşçi (Eski Hükümlü)	1
Sürekli İşçi (Teknik Personel)	1

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

Güvenlik Görevlisi	16
Hasta Yönlendirme	3
Bilgisayar İşletmeni	5
Temizlik Görevlisi	26
Bilgi İşlem Personeli	2
Mutfak Personeli	8
TOPLAM	220

24. Sağlık Bakanlığı tarafından belirlenen personel dağılım cetveli planına göre Hastanede verilen hizmet sınıfı ve hasta sayısını karşılayacak şekilde on iki erişkin ve üç çocuk ergen psikiyatrist olması gerekirken mevcut yetişkin psikiyatrist sayısının beş, çocuk ergen psikiyatrist sayısının bir olduğu görülmüştür. Ziyaret sonrası Kurum yetkilileri ile yapılan görüşmede erişkin psikiyatrist sayısının sekiz çocuk, ergen psikiyatrist sayısının ise üç olduğu belirtilmiş, bu çerçevede, çocuk ergen psikiyatrist sayısının cetvele uygun hale getirildiği, erişkin psikiyatrist sayısının ise cetvelde belirlenen sayının altında kaldığı değerlendirilmiştir.

25. Hastanede yabancı uyruklu hastalar için tercüman bulunmadığı, gerekli hallerde tercüman çağırıldığı ya da çevirinin Hastane personelinden yabancı dil bilen kişiler aracılığıyla sağlandığı ifade edilmiştir.

3. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

3.1. HASTALARA YÖNELİK MUAMELE

26. Hastaların, servislerdeki ortalama yatış süresinin üç-dört hafta olduğu, AMATEM'de ise en az 45 gün olduğu görülmüştür.

27. Hastaların tedavi sürecinin psikiyatri uzmanının uygun görmesiyle sonlandırıldığı, tedavi sonrasında hasta ve yakınlarının tedavi sonrası süreçle ilgili bilgilendirildiği, ayrıca hastanın ikamet ettiği yerde bulunan TRSM'lere ve aile hekimlerine hastayı takip etmeleri amacıyla bilgi verildiği ifade gözlenmiştir.

28. Kurum İdaresince, hastaneden taburcu olan kişilerin altı ay ila üç yıl arasında takip ve yönlendirmelerinin yapıldığı ifade edilmiştir.

29. Hastanede tek tip kıyafet uygulamasının olmadığı, hastaların kendi kıyafetlerini giyebildikleri gözlemlenmiş, Kurum İdaresi tarafından kıyafeti olmayan hastalar için terlik, iç çamaşırı, eşofman temin edildiği ifade edilmiştir.

30. Hastanede hastaların birbirlerine şiddet uygulayabildikleri, bu durumun ilgili personel tarafından tutanak altına alındığı, tutanak sonrası kurul toplantısı düzenlenerek sebep, süreç ve

önleme planlarının yapıldığı ve ilgili hastalara uygulandığı, gerekiyorsa oda/servis değişikliği yapıldığı gözlenmiştir.

31. Kurum idaresinden, hastanede yatılı tedavisine karar verilen kişilerin, servise kabulünden önce üst aramasının yapıldığı, kendileri ile görüşme yapılan hastalardan bu uygulama esnasında olumsuz bir tutumla karşılaşmadıkları bilgisi edinilmiştir.

3.2. ŞİKÂYET PROSEDÜRLERİ

32. Hasta ve hasta yakınlarının istek, talep ve şikâyetlerini yazılı olarak Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi (CİMER) üzerinden; yazılı veya sözlü olarak ise Hasta Hakları Birimi aracılığıyla Hastane Başhekimliğine iletebildikleri, her servis girişinde hastalar ve personel için ayrı şikâyet kutularının bulunduğu gözlemlenmiş, Hastane İdaresi tarafından şikâyet kutularının ayda bir açıldığı ve söz konusu şikâyetler hakkında değerlendirmelerin şikâyet konusunda sorumlu personelin de bulunduğu bir kurul tarafından gerçekleştirildiği ifade edilmiştir.

33. Şikâyet başvurularının hastanın kendisi, ailesi veya yasal temsilcisi tarafından yapılabildiği, 2022 yılında Hastaneye yapılan şikâyet sayısının 27 olduğu, en çok şikâyet edilen konunun ise muayene olmak amacıyla randevu alınamaması durumu olduğu, bütün başvuruların en kısa sürede sonuçlandırıldığı bilgisi alınmıştır.

34. Kurum İdaresinden, son bir yılda hakkında işkence ve kötü muamele iddiasına muhatap olan veya soruşturma açılan personel olmadığı bilgisi alınmıştır.

35. Hastanede istismar, hırsızlık ve taciz gibi olayların yaşanmadığı belirtilmiştir.

36. Kendileri ile görüşme yapılan hastalar tarafından, Hastane içerisinde katı kurallar konulmadığı, personelin kendilerine karşı güler yüzlü ve saygılı tutum ve davranışlarının olduğu ifade edilmiştir.

3.3. FİZİKSEL KOŞULLAR

37. Kadın ve erkek hasta servis odalarının ikişer ve üçer kişilik olduğu, ağır psikoz teşhisi almamış kişilerin iki kişilik odada kaldığı, odalarda her bir hasta için birer yatak ve komodinin bulunduğu, tuvalet ve banyoların oda içinde olduğu, tuvalet ve banyonun bulunduğu bölüme açılan kapının üzerinde kare şeklinde bir cam bölmenin yer aldığı gözlemlenmiştir.

38. Hastane İdaresi tarafından hasta güvenliğinin mahremiyetten daha önemli olduğu, bu sebeple hasta yaşam odalarında daima kayıt alan kameralar bulunduğu, kameraların tuvalet ve banyo girişini görecektir şekilde konumlandırıldığı ve kameralar sayesinde hastaların kendilerine veya birbirlerine zarar vermelerini önlemek amacıyla anında müdahale edilebileceği belirtilmiş, kamera görüntülerinin ise sadece sağlık personelinin erişiminde olduğu anlaşılmıştır.

- 39.** Kadın ve erkek hasta servislerinde hastaların kişisel eşyalarını koyabildikleri dolapların bir odada bulundurulduğu, kıyafet değişiminin veya yeni kıyafet talebinin hemşire eşliğinde bu odada yapıldığı belirtilmiştir.
- 40.** Servislerde televizyon izlemek, yemek yemek ve etkinlik yapmak amacıyla kullanılan bir oda bulunmakta olup televizyonun kırılmaz camla kaplı bir dolabın içinde olduğu gözlemlenmiştir.
- 41.** Hastanede beş tespit odası olduğu, tecrit odası bulunmadığı görülmüştür.
- 42.** Yataklı servislerde duş başlıklarının intihar riskinin engellenmesi amacıyla uygun olarak duvara monte edildiği gözlemlenmiştir.
- 43.** Servislerde ve hasta odalarında acil durumlar için buton bulunduğu görülmüştür.
- 44.** AMATEM servisinde üçer kişilik dört oda bulunmakta olup servis katında bir televizyon odası, bir sigara odası mevcuttur.
- 45.** Hastane çamaşırhanesinde bir makinanın bulaşıcı hastalığı olan kişiler için, altı makinanın genel işler için kullanıldığı ve iki sanayi tipi kurutma makinasının mevcut olduğu tespit edilmiş, serviste yatan ve AMATEM’de tedavi gören hastaların üzerinde isim yazılı file kullanarak kişisel çamaşırlarını yıkama imkânına sahip olduğu gözlenmiştir.
- 46.** Kendileri ile görüşme yapılan hastalarca, Hastanenin genel temizliğinden memnun olduklarını, her gün temizlik yapıldığını, çarşaf değişiminin haftada bir yapıldığını, ayrıca talep edilmesi halinde de değiştirildiğini ve çamaşırlarının düzenli yıkandığını ifade edilmiş, hastanenin genelinin temiz olduğu gözlemlenmiştir.
- 47.** Hastalarla yapılan görüşmelerde Hastanede sıcak suya erişim hususunda sorun olmadığı, şampuanların görevliler tarafından verildiği ifade edilmiştir.
- 48.** Hastanede kantin bulunmakta olup, kantindeki ürünlerin fiyatları incelendiğinde satış fiyatlarının piyasa fiyatlarına benzer olduğu değerlendirilmiş, kantin ürünlerinin bir araçla servislere getirilerek satışının yapıldığı anlaşılmıştır.
- 49.** Görüşme yapılan hastalarca, hastanenin ısınmasının ve verilen örtünme malzemelerinin yeterli olduğu ifade edilmiştir.
- 50.** Hastane bahçesinde bulunan duvarların hastaların kaçmalarını önleyecek şekilde aşamalı olarak yükseltildiği ve son beş-altı yıl boyunca kaçan hasta olmadığı belirtilmiştir.
- 51.** Hastanede böcek ve çeşitli haşeratlara karşı her ay ilaçlama yapıldığı anlaşılmıştır.

3.4. KONTROL YÖNTEMLERİ

- 52.** Hastanede kendisine veya başkasına zarar verebilecek hastalar için uygulanacak kontrol ve kısıtlama tedbirlerinin uygulanması sırasında uyulması gereken kuralları içeren Hareket Kısıtlama Süreci hazırlanmıştır.

53. Hareket Kısıtlama Sürecine göre:

54. Kontrol ve kısıtlama yöntemleri diğer tüm alternatifler denendikten sonra, yatan hastaların kendini veya başkalarını yaralama riskine karşı veya tıbbi tedavinin kesintisiz olarak sürdürülmesini sağlamak amacı ile hekimin uygun görmesi durumunda son çare olarak kullanılmaktadır.

55. Söz konusu prosedüre göre alternatif girişimlerin başarısız olduğu durumlarda hastanın vücut yapısı ve ağırlığı göz önünde tutularak, fiziksel ve psikolojik zarar görmesine engel olacak kısıtlama yöntemi seçilmekte, hekim tarafından verilen kısıtlama onayı tedavi planına kaydedilmekte ve tedavi planında; uygulamanın başladığı tarih ve saat, uygulamanın hangi aralıklarla kontrol edileceği, uygulanma şekli ve uygulamanın sonlandırıldığı tarih ve saat bilgileri yer almaktadır.

56. Hastaya, uygulanacak olan kısıtlamanın sebepleri ve önemi, hastanın anlama düzeyine bağlı olarak açıklanmaktadır. Hastaya kısıtlamanın devamlılığı, diğer alternatiflerin denendiği ama başarısız olunduğu, hasta kısıtlama altındayken de konforunun ve rahatının sağlanacağı, kısıtlama altında iken sürekli gözleneceği, kısıtlama kullanımı için yeniden ve sürekli değerlendirme yapılacağı, ailenin desteğinin önemli olduğu ve kısıtlamanın kaldırılması için nasıl bir yol izleneceği bilgileri anlatılmaktadır. Hastanın kısıtlamanın kazalardan koruma amaçlı olduğu ve bir cezalandırma olmadığını anlaması sağlanmaktadır.

57. Tespit odalarında tespit uygulamasının şeffaflık içerisinde gerçekleştirilmesine olanak sağlayan kameraların bulunduğu gözlemlenmiştir.

58. Hastanede tespit uygulaması için kullanılan bağlama malzemelerinin yurt dışından getirildiği, özel bir anahtar ile kilitlenen bağların hastalarca açılmadığı belirtilmiştir. Bağlama tekniği sayesinde tespit kalma süresinin daha kısa olduğu, tespit uygulamasında iken hastaların her 15 dakikada bir kontrol edildikleri belirtilmiştir.

59. Ziyaret esnasında servislerde bulunan kısıtlama - izleme çizelgesi kontrol edilmiş ve 2'nci Kadın Psiko Servisinden rastgele seçilen bir kadın hastaya ait tespit çizelgesi incelenmiş ve hastanın tespit edildiği tarihe ait kamera kayıtları incelenmiştir.

60. Kadın Psiko Servisinden rastgele seçilen bir kadın hastanın tespit süresi bir saat olarak not edilmekle birlikte tespit işleminin gerçekleştirildiği tarihe ait kamera kayıtları incelendiğinde hastanın odaya getirilişi, yatağa bağlanması ve iki saat sonra tespit bitirilişi gözlemlenmiş olup hastanın bu süreçte kontrol edildiğine dair bir görüntüye rastlanmamıştır. Hastane İdaresi ile yapılan son görüşmede söz konusu ihmal hakkında bilgi verilmiş olup tarafımıza gerekli önlemlerin alınarak ilgili personelin uyarılacağı belirtilmiştir. Ziyaretten sonra Hastane İdaresi ile iletişime geçilmiş olup İdare tarafından personelin katılımıyla toplantı yapıldığı personelin söz

konu hususta uyarıldığı ve akabinde hareket kısıtlama sürecine ilişkin olarak eğitim verildiği tarafımıza iletilmiştir. Ziyaretin akabinde tarafımıza gönderilen belgelerden 31/8/2022 tarihinde servislerden sorumlu hemşirelerin katılımıyla bir toplantı düzenlendiği anlaşılmıştır. Toplantıda Kurumumuz tarafından düzenlenen ziyaret sırasında kamera kayıtları ile hasta izleme çizelgesinin birbirini tutmadığının tespit edildiği göz önüne alındığında bütün sağlık personelinin çifte kontrol sistemini bilerek sağlıkta kalite standartları gereğince uyarılması, söz konusu duruma azami dikkat edilmesi ve tüm çalışanların bu konuda bilgilendirilmesi ile sağlık ve güvenlik personellerine yataklı servislerde yatan hastalara yönelik fiziksel tespit kullanımına ilişkin eğitim verilmesinin kararlaştırıldığı bildirilmiştir. Buna ek olarak 28/3/2023 tarihinde sağlık ve güvenlik personellerine yönelik 'hasta tespit etme ve hukuki yönleri' konulu eğitim verildiği anlaşılmıştır.

61. AiÖK'nin 16'ncı Genel Raporunda bazen personelin ve hastaların güvenliğini sağlamak için bir hastaya fiziksel güç kullanılması kaçınılmaz olabileceği, hastalar için iyi yaşam koşullarının yanı sıra uygun bir terapötik iklimin yaratılması ve sürdürülmesi için hastalar arasında ve personele karşı saldırganlık ve şiddetin olmamasının gerekli olduğu, bu nedenle, ajite ve/veya şiddetli bir hastanın ortaya çıkardığı zorluğu etik açıdan uygun bir şekilde karşılayabilmeleri için personele uygun eğitim ve liderliğin sağlanmasının çok önemli olduğunun altını çizmektedir.⁴

62. Söz konusu Raporda ajite veya şiddetli bir hastayı gerektiği gibi zapt etmenin personel için kolay bir iş olmadığı, sadece eğitim değil, aynı zamanda tazeleme kurslarının da düzenli aralıklarla düzenlenmesinin gerektiği, bu tür bir eğitimin, yalnızca sağlık personeline zapt etme araçlarını nasıl uygulayacaklarını öğretme yönünde değil aynı derecede önemli olarak, zapt etme kullanımının bir hasta üzerindeki etkisini anlamalarını ve zapt edilmiş bir hastaya nasıl bakılacağını bilmelerinin sağlanması gerekli olduğuna işaret edilmektedir.⁵

63. Ayrıca Raporda sınırlayıcıların uygun biçimde kullanımının, önemli bir personel kaynağı gerektirdiği, hastanın kol ve bacakları kayış veya kemerlerle bağlandığında, eğitilmiş bir personelin tedavi bağına korumak ve yardım sağlamak üzere hastanın sürekli yanında bulunması tavsiye edilmektedir.⁶

3.5. TEDAVİ VE BAKIM HİZMETLERİ

64. Hastanede yatılı olarak tedavilerinin yapılmasına karar verilen hastaların tedavi edildiği yataklı servis hizmeti ve ayakta muayene olma talebiyle randevu alan hastaların muayene edildiği poliklinik hizmeti bulunmaktadır. Poliklinik hizmeti 09:00-15:00 saatleri arasında poliklinik

⁴ AiÖK, 16. Genel Rapor CPT/Inf (2006) m.37.

⁵ AiÖK, 16. Genel Rapor CPT/Inf (2006) m.49.

⁶ AiÖK, 16. Genel Rapor CPT/Inf (2006) m.50.

hizmeti verilmekte olup ziyaret tarihinde 09:00-12:30 saatleri arasında polikliniğe başvuran hasta sayısının 85 olduğu belirtilmiştir.

65. Akut ve kronik psikiyatrik bozukluk ile hastaneye başvuran hastalara yatılı tedavi planlanmaktadır. Hastaların yatılı tedavi kararlarının verilmesinin akabinde yakın takip altında gözlemlenmesi gerekenlerin (intihar riski bulunan, düşme riski olan, yaygın kaygı bozukluğuna sahip olan, EKT uygulanan hasta vb.) hemşire masasına yakın odalara yerleştirildiği anlaşılmıştır.

66. Hasta hakkında yatış kararının verilmesi ile birlikte tedavi planlarının da yapıldığı, tedaviyi reddeden hastalara, tedavinin kendileri için önemini anlatıldığı belirtilmiştir.

67. Tedaviye başlamadan önce hastadan, vasisinden veya kanuni temsilcisinden yatış için aydınlatılmış onam alındığı, Hastanede istemsiz yatışı yapılan bazı hastalarda tedavi reddi görülebildiği, bu durumda birden fazla hekim kararı ile birlikte mahkeme kararıyla tedavi uygulandığı belirtilmiştir.

68. Ayırt etme gücü olduğuna dair hekim değerlendirmesi bulunan hastaların tedaviyi reddetmesi durumunda hastalara Tedavi Ret Formu imzalatılarak tedavi uygulanmadığı ifade edilmiştir.

69. Psikiyatrik ilaç tedavisi dışında hastaların psikoterapi, ergoterapi, el işi, müzik, resim, spor, mutfak ve yemek hazırlama gibi iyileştirme programlarından faydalandığı, hekimin uygun gördüğü hastalara ise EKT uygulandığı ifade edilmiştir.

70. Tedavi sürecinde hasta yakınlarına hastalıkla ilgili gerekli eğitimlerin verildiği ve tedavi sürecine dâhil edildikleri belirtilmiştir.

71. Hastanenin poliklinik kısmında hasta muayenesinin randevulu olarak yapıldığı, randevu saatinden önce hastaların güvenlik görevlilerince X-ray ve detektör kontrolünden geçirildiği, güvenlik personeli eşliğinde bekleme alanında oturarak beklemelerinin sağlandığı, ayakta beklemeleri engellenerek kaygı artışının engellendiği belirtilmiştir.

72. Tedavisine yeni başlanan hastalara öncelikle kullanacakları ilaçlar hakkında bilgi verildiği, hasta tarafından veya vesayet altında olan hastaların vasisi tarafından bahsi geçen bilgilerin yer aldığı ilaç Tedavileri Bilgilendirilmiş Onam Formunun okunarak imzalandığı görülmüştür.

73. Hastaların hastaneye yatışı ve taburcu olmaları aşamasında hastalığın tedavi süreci, ilaç kullanımı gibi konularda hastanın ve hasta yakınlarının bilgilendirildiği, bu konuda gerekli eğitim faaliyetlerinin düzenlendiği, Hastane dışında TRSM'de her hafta aile eğitimleri gerçekleştirildiği, hastanın takibinin ailesi ile birlikte ele alınarak yapıldığı bilgisi alınmıştır.

74. AMATEM servisinde kalan hastalar arasından rastgele bir hasta seçilmiş ve ziyaret heyetimiz hasta ile bire bir görüşme gerçekleştirmiştir. Yapılan görüşmede hasta tarafından Kuruma bir hafta önce geldiği, fakat doktor ile henüz bir görüşme gerçekleştirmediği dile getirilmiştir. Hastane

Başhekim Vekili ile yapılan son görüşmede görüşme yapılan hastanın doktor ile henüz bir görüşme gerçekleştirmediği, Hastanede görev yapan doktor sayısının azalması sebebiyle söz konusu durumların yaşanabildiği belirtilmiştir.

75. İstemsiz yatış süreci ile gelen hastaların uygulanan tedaviye daha geç cevap verdikleri, bazı kişilerin ise tedaviyi reddettikleri, Hastanede davranış olarak kendisine ve çevresine zarar verme, kaygının artması, çevre ile iletişimin kopması gibi belirtilerin gözlemlendiği, ayrıca faaliyetlere katılımlarının kısa süreli ve daha isteksiz olduğu belirtilmiştir.

76. Haftada bir gün serviste bulunan ziyaret odasında, servis psikologları ile servis hemşirelerinin her bir hasta için oluşturdukları gözlem notlarının doktorlar tarafından değerlendirildiği ve tedavi planının oluşturulduğu; her sabah 08.00-09.00 saatleri arasında psikologlar tarafından günaydın toplantılarının yapıldığı, müdahale edilmesi gereken bir durum mevcut ise gerekli müdahalenin yapıldığı belirtilmiştir.

77. Hastalarla yapılan görüşmede günaydın toplantılarından duydukları memnuniyet dile getirilmiş olup günaydın toplantıları sırasında doktor ile görüşme taleplerini iletebildikleri belirtilmiştir.

78. Yataklı serviste tedavi görmekte olan hastalara ilaçlarının hemşireler tarafından verildiği, hastaların kötü kullanım risklerini önlemek amacı ile ilaçların içildiğinden emin olunması için kontrol edildiği belirtilmiştir.

79. Hastanede yatılı tedavi gören kadınların temizlik malzemelerine ihtiyaçlarının öncelikle kendi bütçesinden karşılamasının beklendiği, ekonomik durumu yeterli olmayan hastaların ihtiyaçlarının ise Hastane tarafından karşılandığı ifade edilmiştir. Hastalarla yapılan görüşmelerde bu temizlik malzemelerinin temininde herhangi bir sorun yaşanmadığı gözlenmiştir.

80. Hastanede servis katlarında bulunan güzellik salonunda hemşire gözetiminde saç kesim veya saç bakım talebi olan hastalar ile ihtiyacı olduğu düşünülen hastalara saç kesimi işleminin yapıldığı belirtilmiştir. Özellikle kadın hastaların güzellik salonu olarak adlandırılan odaya gelmekten memnun oldukları belirtilmiştir.

81. Servislerde yatılı tedavi gören hastalar için pazartesi, çarşamba ve cuma günlerinin banyo günü olarak belirlendiği, ihtiyaç duyan hastalara ise daha fazla banyo yapması imkânı verildiği, hastalara kendi odalarında bulunan banyo bölümünde personel gözetiminde mahremiyet sınırlarının korunması amacıyla sırası ile banyo yaptırıldığı, hastalarla yapılan görüşmelerde banyo günlerinin belirlenmiş olduğu ve ihtiyaç duyulması halinde banyo yapabildikleri belirtilmiştir.

82. AMATEM servisinde ziyaret tarihi itibarıyla kadın hasta bulunmamakta, yalnızca erkek hastalar bulunmaktadır.

83. Hastanede yatılı tedavi gören hastalara ilaçların hemşireler tarafından verildiği, kontrollerinin de yine hemşireler tarafından yapıldığı anlaşılmıştır.

3.6. EKT

84. EKT uygulaması; kişinin ilaç tedavisine yeterli yanıt vermemesi, yan etkiler nedeni ile ilaç kullanamama, ilaç tedavi süresinin riskler nedeni ile beklenememesi, acil tedavi ihtiyacı, kişinin kendisine veya çevresine zarar verme tehlikesi, intihar düşüncesi ve intihar girişimleri, daha önceki tedavilerde en çok EKT'den yararlanmış olma sebepleriyle tercih edilmektedir.

85. Hastanenin EKT biriminde üç oda mevcut olup bir odada EKT cihazı bulunmakta diğer iki odada ise birer yatak bulunmaktadır.

86. EKT kayıtlarının tutulduğu defter incelendiğinde 2021 yılından ziyaret tarihine kadar olan sürede 17 hastaya EKT uygulandığı görülmüştür. Ziyaret gününde EKT uygulanan hasta bulunmamaktadır.

87. EKT uygulamasının genel anestezi altında yapıldığı, genel anestezi uygulaması esnasında hastayı derin uykuya sokacak olan ilaçlar ile kas gevşetici ilaçların damar yoluyla verildiği, anestezi ve kas gevşemesi sırasında maskeyle solunum desteği verildiği belirtilmiştir. Kayıt defteri incelendiğinde hastaların kimlik bilgileri ile EKT uygulama saati ile verilen ilaç bilgilerinin kaydedildiği gözlemlenmiştir.

88. EKT uygulaması öncesinde hastaya hekimi tarafından uygulamanın kimin tarafından yapılacağı, riskleri ve işlemin tahmini süresi hakkında bilgilendirmenin yapıldığı, hasta ve hasta yakınları tarafından Anestezili EKT Onay Formunun imzalanmasının talep edildiği, her ikisinden de onay alınamaması durumunda veya acil bir durum yaşandığında üç hekimin onayı ile EKT uygulandığı bildirilmiştir.

3.7. BESLENME

89. Hastanede yaklaşık 100 kişilik bir yemekhane bulunmakta olup yemekhanede yemek ve çay hizmetinin sunulduğu belirtilmiştir.

90. Hastane yemekhanesinde kuru gıda, et ve süt ürünlerinin ayrı depolarda muhafaza edildiği, ayrıca numunelerin ve diğer ürünlerin muhafaza edilmesi için sanayi tipi buzdolabının mevcut olduğu görülmüştür. Yemek numunelerinin usulüne uygun olarak, üzerlerinde tarih ve yemek isimlerinin yazılı olduğu cam kavanozlarda saklandığı görülmüştür.

91. Hastanede hastalara üç ana öğün verilmektedir. Kendileri ile görüşme yapılan hastalardan, hastanede verilen yemeklerin lezzetinden memnun oldukları, miktarının da yeterli olduğu bilgisi alınmış, ziyaret esnasında heyet üyeleri tarafından Hastanede yenilen öğle yemeğinde, yemek çeşitliliği ve lezzetinin yerinde olduğu değerlendirilmiştir.

92. Güvenlik önlemleri kapsamında yemeklerin yanında plastik çatal ve kaşık verildiği ve yemekhane camlarının yarı açılır şekilde tasarlandığı gözlemlenmiştir.

93. Kendileri ile görüşme yapılan hastalarca, çeşmelerden akan suyun temiz olduğu ve temiz suya erişim konusunda bir sorun yaşamadıkları ifade edilmiştir. İl Sağlık Müdürlüğüne bağlı hizmet veren Tokat Halk Sağlığı Laboratuvarında tarafından 16/5/2023 tarihinde düzenlenen su analiz raporu uyarınca Kurumdan alınan su numunelerinde koliform ve escherichia coli isimli bakterilerine rastlanılmadığı ve numunelerin amonyum, iletkenlik, pH, bulanıklık, koku ve renk değerlerinin normal olduğu tespit edilmiştir.

94. Hastalarla yapılan görüşmelerde hastaların yemekhaneye gidemediği durumlarda yemeklerinin odalarına getirildiği, mevsim şartlarının uygun olduğu zamanlarda ise hastane bahçesinde bulunan kamelyalarda öğle ve akşam yemeklerinin yenebildiği belirtilmiştir.

3.8. GÜNLÜK YAŞAM VE FAALİYETLER

95. Hastaların günde en az iki saat açık havadan faydalanmalarının sağlandığı, ayrıca beden eğitimi, bahçe bakımı ve benzeri bir etkinlik düzenlendiğinde ise bu sürenin artırıldığı belirtilmiştir.

96. Hastanede görev yapan ergoterapistler tarafından hastalara ergoterapi uygulandığı, Tokat Halk Eğitim Merkezinden görevlendirilen öğretmenler tarafından çeşitli kursların organize edildiği ve her yılın Mayıs ayında bahar şenliği düzenlendiği belirtilmiştir.

97. Hastanenin yatılı servisleri ile TRSM’de beden eğitimi, el işi faaliyetleri, resim, müzik, spor eğitimleri verilmek üzere 12 eğitimci/öğretmenin Halk Eğitim Merkezi tarafından görevlendirildiği belirtilmiştir.

98. Servislerin bahçesinde hobi bahçesi olarak ayrılmış bir alan olduğu görülmüş, Hastane İdaresi tarafından, iyileşme süreçlerine katkıda bulunması amacı ile bahçelerde hastalar ve personel işbirliğinde sebze ve meyve yetiştirildiği ifade edilmiştir.

99. AMATEM servisinde bulunan televizyon odasında ziyaret esnasında hastaların film izledikleri gözlemlenmiştir.

100. AMATEM servisinde SAMBA (Sigara, Alkol ve Madde Bağımlılığı Tedavi Programı) grup çalışmalarının yapıldığı ve günaydın toplantılarının düzenlendiği belirtilmiş olup tedavi gören hastalar tarafından bu çalışmadan fayda gördükleri ifade edilmiştir.

101. AMATEM servisinde yatmakta olan hastalara Gençlik ve Spor Bakanlığına bağlı tesislerde haftada bir gün hemşire eşliğinde havuz ve spor imkânı sunulduğu ayrıca sinema etkinliği düzenlendiği ifade edilmiştir.

102. AMATEM servisinde; müzik ve resim faaliyetlerinin düzenlendiği ayrıca gün içerisinde hastaların kendi aralarında oynayabilecekleri tavla ve okey gibi oyun malzemelerinin mevcut olduğu görülmüştür. Ayrıca AMATEM servisinde tedavi görmekte olan hastaların kullanımına ayrılmış 12 adet bisikletin mevcut olduğu gözlemlenmiştir.

103. Servislerde tedavi gören hastalar için haftada beş gün faaliyet, el işi ve resim eğiticilerinin geldiği, farklı alanlarda yeni eğiticilerin gelmesi için Tokat Halk Eğitim Merkezi ile yazışma yapıldığı ve eğitimlerin başlamasının beklendiği aktarılmıştır.

3.9. DIŞ DÜNYA VE AİLELERLE İLETİŞİM

104. Hastaneye yatışı yapılan hastaların aileleriyle hem telefon görüşmesi yapabildikleri hem de aileleri tarafından ziyaret edilebildikleri, ailelerle görüşmelerin servis işleyiş prosedüründe tanımlandığı, konu ile ilgili hasta ve hasta yakınlarının ilk kabul esnasında bilgilendirildiği, hastanede her gün 13:30-15:00 saatleri arasında ziyaretçi kabul edildiği, hastaların ziyaretçileri ile görüşebildiği, ziyaretçisi gelen hastanın güvenlik personeli eşliğinde ziyaret alanına götürüldüğü belirtilmiştir.

105. Hastaların gün içinde 08.00-20:00 saatleri arasında, servis çalışma düzenine göre uygun olan hemşire/sağlık memuru refakatinde servis girişlerindeki ankesörlü telefonlardan talep etmeleri halinde yakınlarıyla görüşme yapabildikleri, dışarıdan yapılan aramaların santral görevlisi tarafından ilgili servise aktarıldığı ifade edilmiştir.

106. Hastalarla yapılan görüşmelerde ziyaret saatinde ziyaretçileri ile yaptıkları görüşmelerde herhangi bir sorun yaşamadıkları, ankesörlü telefonlar üzerinden yakınlarıyla görüşebildikleri ifade edilmiştir.

3.10. PERSONELİN EĞİTİMİ

107. Hastane İdaresince, Hastanede, hemşire sayısının üç/dört hastaya bir hemşire düşecek düzeyde ve yeterli olduğu, Hastanede göreve yeni başlayan hemşirelerin bir ay oryantasyon eğitiminden geçirilerek hastaya yaklaşım ve hastayı tanıma eğitimleri alması sonrasında nöbet tutmaya başlatıldıkları, Hastanede psikiyatri hemşireliğinde sertifikası ya da lisansüstü eğitimi olan hemşire olmadığı beyan edilmiştir.

108. Hastane yönetimi tarafından genel eğitim planı oluşturulmuş olup planda eğitimlerin içeriği ve kapsamı, eğitimin hangi personel tarafından hangi tarihlerde alınacağı bilgisinin yer aldığı görülmüştür. Eğitim planı kapsamında tüm personele hasta hakları, hasta mahremiyeti, mahremiyetin sağlanması ve korunması, yasal düzenlemeler, kişiler arası iletişim, psikiyatri hastaları ile baş etme, kriz yönetimi, ekip çalışması ve uyumu, zor insanla başa çıkma konulu eğitimlerin belirli aralıklarla düzenlendiği anlaşılmıştır.

109. Hastanede görevli personele, hastalara uygulanan kontrol/kısıtlama yöntemleri ile ilgili yılda iki defa eğitim verildiği, ayrıca yeni işe başlayanlar için Hastaneye uyum programı kapsamında deneyimli personel refakatinde bir ay boyunca uygulamalı eğitimler verildiği anlaşılmıştır.

110. Personele işkence ve kötü muamele yasağına ilişkin bir eğitim verilmediği anlaşılmıştır.

3.11. TOPLUM RUH SAĞLIĞI MERKEZİ (TRSM)

111. Tokat Dr. Cevdet Aykan Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesine bağlı açılan Toplum Ruh Sağlığı Merkezinde 09.00-15.00 saatleri arasında yalnızca ayaktan tedavi hizmeti verilmektedir.

112. Hastane İdaresi Tarafından, TRSM’de ağır ruhsal bozukluğu olan hastalara toplum temelli ruh sağlığı çerçevesinde psiko-sosyal destek hizmetlerinin verildiği, hastaların takip ve tedavilerinin yapıldığı, gerektiğinde tedavinin mobil ekiplerce evde sağlık hizmetleri uygulaması ile bütünleşmiş bir şekilde yaşadıkları ortamda sunulduğu, aile ve hastaların hastalık hakkında bilinçlendirildiği, hastaların bireysel ihtiyaçları belirlenerek yetenek ve ilgi alanlarına uygun sosyal beceri eğitiminin verildiği, rehabilitasyon çalışmaları ile yaşam kalitelerinin artırılarak hastaneye yatış oranlarının azaltılması için çalışmalar yapıldığı belirtilmiştir.

113. Başhekimliğe bağlı TRSM’ye ait bir bina bulunmakta olup, bina içerisinde sinema salonu, mutfak, ergoterapi odası ve iki uğraş odası bulunmaktadır. Ergoterapi odasında tedavi süresince hastaların günlük aktiviteleri, rahatsızlık durumları ve ilgi alanları gibi kriterlere göre özel olarak geliştirilmiş cihazların bulunduğu gözlemlenmiştir. Uğraş odasında ise resim, el işi ve makrome gibi etkinlikler için gerekli olan malzemelerin bulunduğu bir dolap ile odanın ortasına konulmuş bir masanın bulunduğu görülmüştür.

114. Doktor tarafından topluma ve çevresine uyum sağlayacak duruma geldiğine ve ilaçlarını düzenli kullanacağına karar verilmesiyle birlikte tedavisinde sona gelinen hastanın taburcu işlemlerinin başlatıldığı; psikotik ve bipolar bozukluk teşhisi olan hastaların tedavilerinin taburcu işlemleri gerçekleştirildikten sonra da TRSM tarafından takip edildiği ifade edilmiştir.

115. Tokat Halk Eğitim Merkezinden görevlendirilen kurs öğretmenleri tarafından müzik, resim, el işi, spor, yemek hazırlama kursları verilmektedir.

116. Daha önce Hastanede tedavileri tamamlanan hastaların sosyal düzene ve topluma uyumlarının ve ruhsal rehabilitasyonlarının sağlanması amacı ile TRSM’de düzenlenen aktivite ve eğitim çalışmalarına devam eden kayıtlı 607 kişinin olduğu anlaşılmıştır.

4. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

4.1. DEĞERLENDİRME

117. Hastane İdaresi, ziyaret heyeti ile işbirliği içerisinde hareket etmiş, heyetin bütün servislere bekletilmeksizin erişimini sağlamış, özgürlüğünden mahrum bırakılanlarla izole görüşmeler yapabilmesi için gerekli önlemleri almış ve gerekli bilgi ve belgelere erişimi sağlamıştır.

118. Kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldıkları yerlerde personelin tutulanlara yönelik tutum ve davranışları önem taşımaktadır. Hastane personelinin hastalarla olan iletişiminin yapıcı ve olumlu olduğu gözlemlenmiştir. Hastanede yapılan ziyarette genel olarak karşılaşılan uygulamalar olumlu karşılanmıştır.

119. Psikiyatri hastalarına TRSM’de uygulanan psiko-sosyal eğitim modeli sayesinde bireysel yaşam becerileri kazandırılması ve mesleki çalışmalar ile topluma daha fazla uyum sağlanması, suç teşkil eden adli vakaların azaltılması çalışmalarına katkı sunulmakta olup bu çerçevede söz konusu modelin faydalı bir uygulama olduğu düşünülmektedir.

4.2. TAVSİYELER

4.2.1. TOKAT DR. CEVDET AYKAN RUH SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI HASTANESİNE YÖNELİK TAVSİYELER

120. 5271 sayılı Ceza Muhakemeleri Kanunu’nun 74’üncü maddesinin birinci fıkrası uyarınca gözlem altına alınan hastalar için ayrılmış ayrı bir bölüm oluşturularak Hastanede tedavi gören hastalar için uygun tedavi ortamının sağlanması,

121. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), kişinin isteği dışında; ancak vasisinin onayı ile hastaneye “gönüllü” olarak yatırıldığı uygulamaları gönüllü yatış olarak kabul etmemekte, kişinin isteği dışında kapatılmasının özgürlüğünden mahrum bırakma kapsamında olduğunu ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin (AİHS) 5’inci maddesinde yer alan güvencelere uygun olması gerektiğini ifade etmektedir.⁷ Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiseri de vasinin veya yasal temsilcinin onayıyla kişinin isteği dışında kapalı kurumlar ve sosyal bakım evlerine “gönüllü” olarak yerleştirilmesine son verilmesi gerektiğini ifade ederek ilgili kişinin onayı olmaksızın kapalı bir kuruma yerleştirilmesinin özgürlüğünden mahrum bırakma anlamına geldiğini ve AİHS’nin 5’inci maddesindeki hükümlere tabi olduğunu belirtmektedir.⁸ Bu çerçevede, kişinin kendi isteği

⁷ AİHM, Shtukaturov/Rusya, Başvuru No: 44009/05, 27/06/2008.

⁸ Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiserliği, Who gets to decide? Right to legal capacity for persons with intellectual and psychosocial disabilities, 6 no.lu tavsiye, 2012, s. 5.

dışında, vasisinin onayıyla yatış yaptığı durumların gönüllü yatış olarak kabul edilmemesi ve istemsiz yatış süreçlerinin uygulanması,

122. Yatılı serviste hastaların odalarında bulunan tuvalet/banyo bölümünün kapısında yer alan cam bölmelerin hasta mahremiyeti ve hasta güvenliği arasındaki denge gözetilerek yeniden düzenlenmesinin değerlendirilmesi,

123. Hastaların yaşam alanlarında kamera bulunması durumunun hasta mahremiyeti açısından tekrar değerlendirilmesi,

124. Tespit kayıt defterinden rastgele seçilen bir hastanın tespit uygulamasına ilişkin bilgileri incelendiğinde iki saatlik süre içerisinde hastayı kontrol etmeye gelen herhangi bir personel bulunmadığı ve tespit süresinin bir saat olarak kaydedildiği göz önüne alındığında, AİÖK tavsiyeleri uyarınca bilgilerin doğru bir şekilde kaydedilmesi ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ile Sağlık Bakanlığı Disiplin Amirleri Yönetmeliği kapsamında ilgili personelin söz konusu ihmali hususunda emredilen ödevi yerine getirmeme açısından disiplin hukuku bağlamında değerlendirilmesi,

125. Psikiyatri hastanelerinde çalışmanın stresli bir iş olduğu göz önünde bulundurularak, özellikle yardımcı personele (hasta bakıcılara, temizlik görevlilerine ve güvenlik görevlilerine) göreve başlamadan ve görev yaptıkları süre içerisinde belirli aralıklarla işkence ve kötü muamelenin önlenmesi eğitimi verilmesi,

4.2.2. SAĞLIK BAKANLIĞINA YÖNELİK TAVSİYELER

126. AMATEM'de tedavi görmekte olan bir hastanın hastaneye yatışından sonraki bir hafta içinde doktor tarafından muayene edilmediği göz önüne alındığında, Kurumda tedavi ve bakım hizmetlerinin aksamaması için gerekli tedbirlerin alınması,

127. AİÖK'nin uzman psikiyatri hemşireliği eğitiminin geliştirilmesi tavsiyesiyle uyumlu olarak uzman psikiyatri hemşireliği eğitiminin yaygınlaştırılması⁹, hususları tavsiye edilmektedir.

⁹ AİÖK, 8. Genel Rapor [CPT/inf (98) 12], para.43.



TIHEK

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU

**İSTANBUL ERENKÖY RUH VE SİNİR
HASTALIKLARI EĞİTİM VE ARAŞTIRMA
HASTANESİ ZİYARETİ RAPORU**

2023/32

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

KISALTMALAR

AMATEM	Alkol ve Madde Tedavi Merkezi
CPT	Avrupa İşkencenin ve İnsanlıkdışı veya Onurkırıcı Muamelenin veya Cezanın Önlenmesi Komitesi
ÇAMATEM	Çocuk-Ergen Arındırma Merkezi
EKT	Elektrokonvülsif Tedavi
m²	metrekare
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
TMK	Türk Medeni Kanunu
TRSM	Toplum Ruh Sağlığı Merkezi
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması

1. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.

2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'ın 1'inci maddesine göre Protokol'ün amacı: *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*

3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2/1-k bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.

4. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir.

5. Ruh sağlığı ve hastalıkları hastaneleri ağırlıklı olarak psikiyatri, nöroloji ve nöroşirürji uzmanlarının görev yaptığı ve özellikle psikiyatrik ve nörolojik rahatsızlıkların tespiti ve tedavisi için kişilerin alıkonulduğu hastanelerdir. Bu bağlamda ruh ve sinir hastalıkları hastanelerine ziyaret gerçekleştirmek TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.

6. Anılan görevin icrası kapsamında 27/12/2022 tarihinde Erenköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesine¹ habersiz bir ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ziyaret heyetinde Başkan Yardımcısı ..., İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı ..., İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcıları ..., ..., ..., Psikolog ... ve Kurumumuzun talebi doğrultusunda görevlendirilen bir psikiyatrist yer almıştır.

¹ Bundan sonra "Hastane" olarak ifade edilecektir.

7. Ziyaret, Hastane Başhekim ve Başhekim Yardımcısı ile yapılan ön görüşme ile başlamıştır. Ön görüşmede OPCAT ve UÖM hakkında bilgi verilmiş ve Kurumumuzun 6701 sayılı Kanun'dan kaynaklanan yetki ve sorumlulukları Hastane İdaresine aktarılmıştır. Görüşmenin ardından tutuklu ve hükümlü servisleri, faaliyet odaları, hasta odaları, ortak alanlar, Elektrokonvülsif Tedavi (EKT) Birimi ve Alkol ve Madde Bağımlılığı Tedavi ve Eğitim Merkezi (AMATEM) servisleri yerinde incelenmiş; servislerde kalan ve AMATEM'e yatışı yapılan hastalarla Hastane personeli olmaksızın görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Yapılan incelemeler ve ziyaretlerin ardından Hastane İdaresi ile son görüşme gerçekleştirilmiş ve ziyaret sonlandırılmıştır.

8. Bu rapor, 22/9/2022 tarihli ve 2022/662 sayılı Kurul kararı ve Başkanlık makamının 20/12/2022 tarihli ve 17234 sayılı oluruna istinaden 27/12/2022 tarihinde, Erenköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesine gerçekleştirilen izleme ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. MERKEZ HAKKINDA GENEL BİLGİLER

9. Hastane; ilçe merkezine on kilometre uzaklıkta olup ulaşım olanaklarına sahip bir muhittedir.

10. Hastane ziyaret tarihi itibarıyla 96 dönümlük açık alan içinde 16.500 m² kapalı alanda hizmet vermektedir. Hastaneye tahsis edilen binaların inşasına 1932 yılında başlanmıştır. Süreç içinde yapılan küçük çaplı tadilatlar ve yeni binalar ile bugünkü Hastane kampüsü oluşmuştur. 1976 yılına kadar aktif bir şekilde tüberküloz hastalarına hizmet veren Hastane, 1977 yılından itibaren psikiyatri ve nöroloji hastalarına hizmet vermektedir.

2.2. MERKEZ PERSONELİ

11. Ziyaret tarihinde Hastanede 34 psikiyatri uzmanı, yedi nöroloji uzmanı, altı çocuk psikiyatri uzmanı, 84 psikiyatri asistanı, 35 çocuk psikiyatri asistanı, 21 nöroloji asistanı, 40 psikolog, 14 sosyal çalışmacı, 154 hemşire, 37 temizlik personeli, 57 güvenlik görevlisi ve 291 diğer personel olmak üzere toplam 780 personel görev yapmaktadır.

12. Hastanede hasta servislerinde daha çok klinik hemşiresinin çalıştığı, psikiyatri hemşiresi sayısının az olduğu, bu nedenle hastalara nasıl yaklaşılacağı hususunun personel arasında usta çırak ilişkisi içinde öğrenildiği ifade edilmiştir.

13. Hastanede görevli meslek personeli Toplum Ruh Sağlığı Merkezlerinde (TRSM) ve merkez kampüste görevlendirilmekte olup başka bir yerde görevlendirilmemektedir. Meslek personeli

içinde yalnız doktor ve hemşireler vardiyalı çalışmakta olup vardiya kapsamında 24 saat nöbet tutulmaktadır.

2.3. KORUMA ALTINA ALINAN KİŞİLER

14. 2022 yılında toplam 5329 hasta yatılı hizmet almış olup hastaların 1738 kadın, 3591'i erkektir. Yatılı hizmet alan kadın hastaların 620'si, erkek hastaların ise 1586'sı vesayet altında olup vesayet altına alınmaya karşı dava açılmamıştır. Ziyaret tarihi itibariyle ise hastanede yatılı hizmet alan hasta sayısı 237'dir. Bu hastalar içinde engelli, çocuk, mülteci hasta bulunmamakta olup 16 yaşlı hasta bulunmaktadır.

15. Hastanede cezai ehliyeti olup olmadığının değerlendirilmesi gereken hastaların da yatılı tedavisinin yapıldığı, bu kişilerin diğer hastalarla aynı yerde kaldığı belirtilmiştir.

16. 2022 yılında Hastanede ortalama yatış süresi kadın hastalar için 18,2 gün, erkek hastalar için ise 18,9 gündür. En uzun yatış süresi ise 195 gündür.

17. Hastanın kendisi istemediği halde vasisi tarafından yatışının yapıldığı durumlar istemsiz yatış kapsamında değerlendirilmekte olup 2022 yılında hastaların 1660'ı istemsiz, 3699'u ise gönüllü yatış ile Hastaneden hizmet almıştır. Hastalardan 30'u hastaneye gönüllü yatış ile gelip istemsiz yatışa dönmüştür.

18. 2022 yılında avukat talebinde bulunan hastanın olmadığı, ancak tutuklu ya da hükümlü hastaların avukatla görüşme talebinde bulunmaları halinde, hastanın ceza infaz kurumu prosedürleri doğrultusunda baro kartını ve vekâletnamesini ibraz eden avukatla odasında görüştürüldüğü belirtilmiştir.

19. Gidecek yeri olmayan hastaların yatış gerekliliğinin ortadan kalkması halinde, sosyal hizmet uzmanı ile iletişime geçilerek yakınlarına ulaşılmaya ya da bir kuruma yerleştirilmelerinin sağlandığı ifade edilmiştir.

20. Hastaneye yatışlarda hastaların üst aramasının mesai saatlerinde sağlık personeli, güvenlik personeli ve bir psikiyatri asistanı; mesai saatleri dışında sağlık personeli, güvenlik personeli ve nöbetçi psikiyatri asistanı nezaretinde yapıldığı, aramada alıkonulan tüm eşyaların Para-Değerli Eşya Teslim Formu ile kayıt altına alınarak hastane kasasına teslim edildiği anlaşılmıştır. Arama esnasında kişinin vücudunda ya da eşyalarında uyuşturucu ve uyarıcı psikoaktif madde saptanması halinde yatışının durdurulduğu ve tutanak altına alınarak İdareye bilgi verildiği incelenen belgelerden öğrenilmiştir.

3. TESPİT GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER**3.1. FİZİKSEL KOŞULLAR**

21. Hastanenin kapasitesi 260 olup ihtiyaç halinde (afet vb.) kapasite 280'e çıkarılabilmektedir.

	Oda Sayısı	Oda m ²
Tek Kişilik Oda	1	9-12
İki Kişilik Oda	1	9-12
Üç Kişilik Oda	6	9-12
Dört Kişilik Oda	36	9-12
Beş Kişilik Oda	14	9-12
Tespit Odası	4	9-12
Tecrit Odası	2	9-12
Poliklinik Oda Sayısı	85	15-25

22. Hastanede A, K ve E isimli üç yataklı servis bulunmaktadır. Haklarında psikoz, nevroz ve cezai ehliyet araştırmaları yapılan hastalar, servislerdeki yoğunluk nedeniyle bu servislerde birlikte kalmaktadır. Ayrıca Hastanede AMATEM ve Çocuk-Ergen Arındırma Merkezi (ÇAMATEM) servisleri de bulunmakta olup madde bağımlısı çocuk hasta olmadığı için ÇAMATEM servisinin salgın hastalığa yakalanan hastalar için izolasyon servisi olarak kullanıldığı öğrenilmiştir.

23. Hasta odaları genellikle iki katlı, birbirinden bağımsız binalarda yer almakta olup bina içerisinde hasta odalarının dışında hastaların rehabilitasyon faaliyetlerini ve grup toplantılarını yaptıkları çok amaçlı salonlar, yemekhaneler, televizyon salonları, sigara odaları, yakın gözlem odaları, tespit odaları ve yumuşak odalar bulunmaktadır. Tespit odalarının ayrıca kabulü yeni yapılan hastalar için yakın gözlem müşahede odası olarak kullanıldığı bildirilmiştir.

24. Odalar doğalgaz ile ısınmakta olup ziyaret anında bazı odalarda kalorifer peteklerinin çalışmadığı ve odaların ısınmadığı anlaşılmıştır. Bu durum Heyet tarafından İdareye bildirilmiş, cevaben kalorifer peteklerine bakım yapılacağı belirtilmiştir.

25. Hasta odalarına yapılan ziyaretlerde erkek servisindeki odaların tuvalet ve banyoya sahip olduğu, kadın servisinde ise tuvalet ve banyonun katta ortak kullanımda olduğu görülmüştür.

26. Odaların yeterli düzeyde doğal aydınlatmaya ve havalandırmaya sahip olduğu gözlemlenmiştir.

27. Ziyaret sırasında bazı odalarda kalorifer peteklerinin başlarının sökülmüş ve sivri uçlarının açık halde olduğu görülmüştür. Bu durumun hastalar için tehlike yaratabileceği Başhekimliğe bildirilmiştir.

28. Odalarda hastalar tarafından kullanılan eşyalar Heyet tarafından kontrol edilmiş, kimi yatakların ortalarının çöktüğü ve sallandığı gözlemlenmiştir. Bu durum yapılan görüşmelerde hastalar tarafından da dile getirilmiştir.

29. Hasta odaları dışındaki alanlar da Heyet tarafından ziyaret edilmiştir. Ziyarete erkek servisinde görevli personel için tahsis edilen odanın çok eski olması nedeniyle rutubetli olduğu ve kötü bir kokunun bulunduğu tespit edilmiştir. Yine ziyaret sırasında erkek servisinde yer alan sigara odasının çok küçük olduğu gözlemlenmiştir. Serviste kalan hastalar ile yapılan özel görüşmelerde de bu durum teyit edilmiş, sigara odasında çok yoğun bir duman oluştuğu ve havalandırmasının yetersiz kaldığı ifade edilmiştir.

30. Hastalarla yapılan özel görüşmelerde erkek servisinde bulunan yemekhanenin kapasitesinin yetersiz olduğu, hastaların aynı anda yemekhaneye gelmesi durumunda, herkes için yer kalmadığı ve bu nedenle ayakta ya da televizyon odasında yemek yemek zorunda kaldıklarını ifade eden hastalar olmuştur. Konuya ilişkin yapılan görüşmede Başhekimlik, sorunu çözmek için alt ve üst katların yemekhaneyi ayrı ayrı kullanmaya başladığını belirtmiştir.

31. Başhekimlik ile yapılan görüşmede Hastanenin Türk Standartları Enstitüsü Erişilebilirlik Belgesine sahip olmadığı, ancak engeli olan hastaların giriş katlardaki erişilebilir hasta odalarına yerleştirildiği ifade edilmiştir.²

32. Hastaların odalara yerleştirilme süreçlerinin bir prosedüre tabi olduğu, bu prosedür kapsamında hastaların odalara yerleştirilmesi sürecinde ihtiyaçlarının ve izolasyon durumlarının dikkate alındığı belirtilmiştir. Yakın gözlem ve kısıtlama ihtiyacı olan hastalar alt katlarda pencere ile hemşire odasına bağlantısı olan odalara, fiziksel durumu ve iletişimi daha iyi olan hastalar ise genel olarak üst katlardaki odalara yerleştirilmektedir. Bunun yanı sıra hastaların ihtiyaç ve talepleri ile hekim kararı doğrultusunda oda değişikliği yapılabildiği bildirilmiştir.

33. Hastanede bulunan tek kişilik ve iki kişilik odalar tutuklu ve hükümlü hastalar için ayrılmış olup erkek servisinin içinde ayrı bir alanda yer almaktadır. Servisler arasında geçiş olmayıp girişleri farklıdır. Odaların iç güvenliği infaz koruma memurları, dış güvenliği ise jandarma personeli tarafından sağlanmaktadır.

34. Ziyaret tarihinde üç kişi tutuklu ve hükümlü odalarında kalmakta olup yapılan görüşmelerde servise ait havalandırma alanı olmaması nedeniyle kişinin bir aydır açık havaya çıkarılmadığı, odanın fiziksel olarak havalandırma imkânının kısıtlı olduğu ve bu nedenle havasız olduğu tespit

² Erişilebilirlik mevzuatının en önemli bileşenlerinden biri standartlar olup ülkemizde erişilebilirlik standartları Türk Standartları Enstitüsünün erişilebilirlikle ilgili yayımlandığı standartlar olarak mevzuatla belirlenmiştir. Söz konusu standartlar çerçevesinde Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Erişilebilirlik Kılavuzu yayımlamıştır. Bkz. Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Erişilebilirlik Kılavuzu, https://www.aile.gov.tr/media/65613/erisilebilirlik_kilavuzu_2021.pdf, (E.T.20/3/2022).

edilmiştir. Bununla birlikte odaların penceresinin olmadığı ve doğal ışığın kısıtlı biçimde yalnız parmaklıklı kapılardan odaya ulaştığı, odada masa olmadığı için kişilerin yerde yemek yediği, odanın pis olduğu ve odada haşerelerin bulunduğu görülmüştür.

35. Tutuklu ve hükümlü odalarının bulunduğu serviste tespit uygulamalarının takibini sağlamak için kamera olmadığı, kayıtların erkek servisi kayıtlarıyla birlikte tutulduğu, serviste görevli infaz koruma ve jandarma personeli için dinlenme alanı bulunmadığı, tutuklu ve hükümlü odalarının önünde yer alan bir kanepenin dinlenme için dönüşümlü olarak kullanıldığı görülmüştür.

36. Hastanede 141 iç, 100 dış kamera olmak üzere toplam 241 güvenlik kamerası bulunmaktadır. Kameralar tüm hasta servislerini, ortak alanları ve gözlem odalarını kapsamakta olup kayıtları 60 gün saklanmaktadır.

3.2. YÖNETİM VE PERSONELİN TUTUMU

37. Başhekimlik Hastanede refakatçi uygulamasının bulunmadığını, bu nedenle hastaların tüm ihtiyaçlarının klinik destek personeli ve hemşireler tarafından karşılandığını, dolayısıyla klinik destek personeli ve hemşire ihtiyacının bulunduğunu ifade etmiştir. Buna ek olarak Hastane kampüsünün yaklaşık yüz dönümlük bir alana sahip olması, altı farklı ilçede TRSM'ler, semt poliklinikleri ve bağımlılık danışma ve eğitim merkezlerinden oluşan on bir ayrı hizmet biriminin bulunması ve hasta grubunun doğası gereği mevcut temizlik personeli sayısının yeterli olmadığını belirtmiştir. Son olarak, Hastaneden hizmet alan hasta grubunun eksitasyon ve saldırganlık potansiyeline sahip olduğu, mevcut güvenlik personelinin on birinin TRSM gibi dış birimlerde çalıştığı, bu nedenle mevcut güvenlik personeli sayısının yetersiz kaldığı vurgulanmıştır.

38. Ziyaret heyeti tarafından yapılan incelemede; hastane personelinin 2022 yılında hasta hakları, hasta mahremiyeti, hasta güvenliği, mobbing, beyaz kod ve çalışan hakları eğitimi, iş sağlığı güvenliği, deprem ve depreme yönelik tedbirler ve psikiyatri hastasına yaklaşım gibi konularda eğitim aldığı görülmüştür. Ayrıca kontrol ve kısıtlama yöntemlerini uygulayan personele bu konuda özel ve düzenli eğitim verildiği öğrenilmiştir. Başhekimlik ile yapılan görüşmede, ziyaret tarihi itibarıyla personele insan hakları ve işkence ve kötü muamele yasağına ilişkin eğitim verilmediği, ancak gelecek yılın eğitim planına dahil edilmesinin planlandığı bildirilmiştir.

39. İdare ile yapılan görüşmede hastaların kendilerinin veya aileleri ile yasal temsilcilerinin Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi, Sağlık Bakanlığı İletişim Merkezi aracılığıyla veya doğrudan dilekçe vererek 4565 şikâyet başvurusunda bulunduğu, söz konusu şikâyetlerin genellikle sağlık kurulu ve poliklinikte tedavi için randevu alamama, personel yetersizliği ve santrale ulaşama gibi konular hakkında olduğu öğrenilmiştir. Ayrıca hastaların istek ve taleplerini Başhekimliğe doğrudan iletebildiği ifade edilmiştir. Hastalar ile yapılan özel görüşmelerde bu durum teyit

edilmiştir. Hastaların şikâyet ve taleplerine ortalama yedi gün içerisinde dönüş yapıldığı öğrenilmiştir.

40. İdare, hastaların genel olarak polikliniğe ve sağlık kuruluna randevu oluşturamama, temizlik, personel yetersizliği, bekleme süresi uzunluğu, epikriz belgesi talebinin reddedilmesi ve iletişim eksikliği gibi konularda şikâyet başvurusunda bulunduğunu belirtmiştir.

3.3. KONTROL YÖNTEMLERİ³

41. İdareden talep edilen belgelerde Hastanede kontrol yöntemlerinin “Tecrit ve Tespit Uygulamasına İlişkin Karar Verme Algoritması” doğrultusunda yapıldığı, buna göre hastanın aktif olarak şiddet göstermesi durumunda fiziksel tespit ya da tecrite alındığı, hastanın şiddet göstermeye devam etmesi durumunda kimyasal tespit ya da tecrit uygulandığı görülmüştür.

42. Hastanede son bir yıl içinde tespit uygulanan hasta sayısı 1393, tecrit uygulanan hasta sayısı ise 837’dir.

43. Tespit ve tecrit uygulamalarının servis bazlı dağılımı incelendiğinde, erkek servislerinde 442 tespit, 202 tecrit; kadın servisinde ise 191 tespit, 635 tecrit uygulaması şeklinde olduğu görülmüştür. Ayrıca acil serviste 760 tespit uygulamasının yapıldığı anlaşılmıştır.

44. Görevli hemşireler ile yapılan görüşmelerde tespit ve yakın gözlem odalarının servislerde yer alan hemşire odalarından (odalar arasında yer alan camekan aracılığıyla) izlenebildiği, ayrıca hastaların on beş dakikalık aralıklarla kameralardan kontrol edildiği öğrenilmiştir. Görevli hemşirelerin beyanları kamera görüntüleri izlenerek teyit edilmiştir.

45. Ziyaret edilen erkek servislerinin birinde tespit odasının yapay aydınlatma cihazıyla aydınlatıldığı, havalandırma için havalandırma cihazının kullanıldığı, havalandırma cihazının aydınlatma cihazının çalışmasıyla aktif hale geldiği ve odada kalacak kişiyi rahatsız edecek düzeyde ses çıkardığı gözlemlenmiştir.

46. Odalarda yapılan incelemelerde tespit odalarında bulunan yatak ve nevresimlerin kirli olduğu gözlemlenmiştir. Nitekim incelenen kamera kayıtlarında da hastaların her kullanımının ardından nevresim ve battaniyelerin değiştirilmediği görülmüştür.

47. Yapılan incelemede kontrol yöntemlerinin defterlerde kayıt altında tutulduğu görülmüştür. İncelenen defterlerde kısıtlama nedenlerinin, sürelerinin ve kısıtlama kararı veren doktorlara ilişkin bilgilerin tutulduğu, en uzun kısıtlama süresinin altı saat olduğu anlaşılmıştır. Öte yandan, rastgele seçilen tespit uygulamalarına ilişkin kamera görüntüleri Heyet tarafından izlenmiş olup

³ Psikiyatri merkezlerinde hastaların ve çalışanların zarar görmesini önlemek amacıyla kullanılan zorlayıcı yöntemler “Kontrol Yöntemleri” olarak tanımlanmaktadır. Bu yöntemlerden en önemlileri tecrit (izolasyon) ve tespit (fiziksel, mekanik ve kimyasal kısıtlama) olarak belirlenmiştir. Tecrit ve tespit; hapsedilme, hareketsiz bırakma ve izolasyonu içerdiğinden bireysel özgürlükler üzerindeki en büyük kısıtlamalardan sayılmaktadır.

tespit sürelerinin defterlerde kaydedilen sürelerle uyuşmadığı sonucuna varılmıştır. Örneğin, 20/12/2022 tarihinde bir hastaya uygulanan tespit uygulamasının defterde saat 05.00'de bittiği belirtilmişken kamera görüntülerinde uygulamanın 05:46'ya kadar sürdüğü anlaşılmıştır. Ayrıca servislerde gece nöbetlerinde yeterli sayıda personel bulunmaması nedeniyle tespit ve tecrit uygulamalarının uzun sürdüğü değerlendirilmiştir.

3.4. İŞKENCE VE KÖTÜ MUAMELENİN ÖNLENMESİ, DİSİPLİN VE ŞİKÂYET MEKANİZMALARI

48. Ziyaret esnasında; Hastane sakinlerinin kişisel bakımlarının yapılmış olduğu ve ilk bakışta tespit edilebilecek kötü muameleye işaret eden yaralanmalara sahip olmadıkları görülmüştür.

49. Hastalarla yapılan özel görüşmelerde hastalar genel olarak servislerde çalışan personelin kendilerine fiziksel müdahalede bulunmadığını ve kendilerine iyi davranıldığını ifade etmiştir. Ancak erkek servisinde yapılan görüşmelerde birkaç hasta tarafından bir güvenlik görevlisinin bir hastaya servis bahçesinde fiziksel müdahalede bulunduğu, bu sırada hastanın yere düştüğü ve eşofmanının çıktığı ifade edilmiştir. İddialar üzerine hastaların belirttiği güne ve olay yerine ait kamera kayıtları Heyet tarafından izlenmiş, aynı hafta içindeki diğer günlere ilişkin kamera kayıtları da taranmış olmasına rağmen hastaların iddia ettiği olay ve olgulara rastlanmamıştır.

50. AMATEM servisinde kalan hastalarla yapılan görüşmelerde ise bazı hastalar, personelin kendilerine kibar davranmadığını, ödül ve cezaları tehdit aracı olarak kullandıklarını ifade etmiştir.

51. Hastanede son bir yıl içinde ölüm, istismar ve hırsızlık gibi vakaların yaşanmadığı öğrenilmiştir.

52. Son bir yılda polikliniğe muayene olmaya gelen bir hasta ile güvenlik görevlisi arasında yaşanan arbede sonucunda güvenlik görevlisi hakkında idari soruşturma açıldığı, ancak adli makamlara haber verilmediği anlaşılmıştır. Gerçekleştirilen idari soruşturma sonucunda görevliye "iş yerinde kavga çıkarmak veya çıkarılmasına sebebiyet vermek" fiili hükmünce beş yevmiye kesme cezası verildiği belirtilmiştir.

3.5. TEDAVİ VE BAKIM HİZMETLERİ

53. Hastaneye yatışı yapılan hastaların ilk kabulü akut servislerde yapılmakta olup akut dönemin sona ermesinin ardından hastalar üst katlara alınarak rehabilitasyon sürecine tabi olmaktadır. AMATEM servisinde alkol ve madde bağımlılığı hastaları ayrı katlarda rehabilite edilmektedir.

54. Yatılı tedavi olması kararlaştırılan hastalar için refakatçi kabul edilmediği, bu nedenle fiziksel engeli bulunan hasta kabulü yapılmadığı belirtilmiştir.

55. Hastanede psikiyatrik ilaç tedavisi dışında EKT ve Transkraniyal manyetik stimülasyon tedavileri ile psikoterapi de yapılmaktadır. Hastalar yatış sonrasında tüm servis ekibinin olduğu vizitlerde değerlendirilmekte ve burada hastaya en uygun tedavi yöntemi belirlenmektedir.

56. Hastaneden alınan bilgi ve belgelere göre; tedaviye başlamadan önce onam formları hasta ve hasta yakınından alınmaktadır. Vasisi olan hastalarda işleme vasi de dâhil edilmektedir. Hastalar ile yapılan görüşmeler ile de bu durum teyit edilmiştir.

57. Hasta servislerinde ilaçlar hastalara kontrollü bir şekilde verilmektedir. Hastanın ilaç tedavisini reddetmesi durumunda öncelikle hastanın ikna edilerek ilaçları almasının denendiği, aksi halde güvenlik görevlisi ile personelin yardımıyla ilaçların verildiği ifade edilmiştir. İdare ile konuya ilişkin yapılan görüşmede personel ve güvenliğin bu konuda özel bir eğitim almadığı öğrenilmiştir.

58. Hastaların taburcu edilmelerinde hasta ile yapılan görüşmeler, tedavi sürecinde uygulanan testler ve hasta yakını ile yapılan görüşmeler belirleyici olmaktadır. Taburculuk işlemleri sırasında hastaya ve hasta yakınlarına kullanılacak ilaçlar, taburcu olduktan sonra yapılacaklar ve acil durumlarda başvurulabilecek sağlık kuruluşları hakkında bilgi verilmektedir.

59. İstemsiz yatışlarda hastaların yatış işlemleri yapılarak tıbbi müdahalesi vakit geçirilmeden başlatılmakta, kişinin hastaneye yatırılarak koruma ve tedavi altına alınması yönünde sağlık kurulu kararı aynı gün mesai saati içinde görevli mahkemeye gönderilmektedir. Tüm bu işlemler İstemsiz Yatış İşlemleri Talimatına göre yapılmaktadır. Buna göre hasta, hastaneye yatışını ve tıbbi tedaviyi kabul etmez ise istemsiz yatış işlemi başlatılmaktadır. Ancak hastaların istemsiz yatışla tedavi altına alınması tercih edilmediği için hastanın sakinleşmesi beklenmekte ve yatış işleminin normal olarak yapılmasına özen gösterilmektedir.

60. İşlemlerin başlatılmasının ardından İstemsiz Yatış Onay Formu hazırlanarak hasta yakınlarının imzasına sunulmaktadır. Ayrıca Sağlık Kurulu tarafından hastanın yatışının yapıldığı kliniğin uzman hekimi ve eğitim görevlisinin onayı ile tamamlanan istemsiz yatış raporu yirmi dört saat içinde hastanın ikametgâhının bağlı olduğu adliyeye bildirilmekte ve kırk sekiz saat içinde alınacak mahkeme kararına göre işlem yapılmaktadır.

61. Hastanın yatışı yapılan kliniğin tedavi ekibince, vesayeti gerekli görülmeyen hastalar, uygun tedavi yapıldıktan sonra uygun görülen zamanda mahkeme kararına gerek olmadan taburcu edilebilmektedir.

62. Hastaların tedaviyi reddetmesi durumunda hastalara tedavinin öneminin anlatıldığı, buna rağmen reddetmeye devam etmesi halinde Tedavi Reddi Formu imzalatıldığı ifade edilmiştir.

63. İdarenin gönderdiği belgelerden hamile veya emziren hastalara zarar vermeden yararlılık ilkesi doğrultusunda tedavi planı hazırlandığı, hastanın ilaç almasının mümkün olmadığı hallerde EKT uygulamasına gidilmediği anlaşılmıştır.

64. Hastaların sağlık durumlarına ilişkin bilgilere hastanın takip edildiği klinikte çalışan hekim ve hemşireler, kullandıkları ilaçlara ilişkin kayıtlara ise hemşire, hekim ve eczacılar erişebilmektedir.

65. Tedavisini tamamlayıp taburcu olmasına karar verilen kişilerin, tedavilerinin yatılı olmaksızın devam etmesi için hastane ile ilişkili TRSM birimi ile irtibatlandırıldığı ve taburculuk sonrası ilaç kullanımı ile rehabilitasyon ve tedavi olma amacıyla TRSM birimine devam eden kişilerin sosyal hayata katılmaları ve üretken olmaları için takip edildikleri İdareden öğrenilmiştir.

66. Ancak personel ile yapılan görüşmede; hastaların genellikle taburculuk sonrasında ilaç kullanımını bıraktığı ve TRSM'ye devam etmediği, bu nedenle tedavilerinde gerileme yaşandığı için yeniden yatış yaptıkları öğrenilmiştir.

67. Hastaneye bağlı TRSM'ler, İstanbul Anadolu yakasında toplam beş ilçede hizmet vermektedir. Hastanenin madde ve alkol bağımlılığının yanı sıra internet ve bilgisayar oyunu gibi araçlara yönelik bağımlılıkları olan hastalara da tedavi hizmeti sunduğu belirtilmiştir.

68. AMATEM'de tedavi gören hastalar taburcu olmalarının ardından hastanenin birimleriyle ilişkilendirilmekte ve takipleri yapılmaktadır. Hamile kadınların takibi ise Tuzla Anne Bebek Ünitesi tarafından yapılmakta olup istenmesi durumunda bebek altı yaşına gelene kadar takip süreci devam etmektedir.

69. Hastane yatılı hizmetin yanı sıra psikiyatri branşında, alkol, madde ve opiyat, denetimli serbestlik, çocuk ergen ruh sağlığı ve çocuk ve ergen arındırma polikliniklerinde; nöroloji branşında ise parkinson, nöromüsküler, nöropatik ağrı, baş ağrısı, baş dönmesi, demans, inme ve multipl skleroz ve genel nöroloji polikliniklerinde hizmet vermekte olup 2022 yılında 319.701 hasta polikliniklerde tedavi olmuştur.

70. İdare ile yapılan görüşmede hastaların yatışları uzun sürmediği için diş ve göz gibi sağlık taramalarının yapılmadığı öğrenilmiştir.

71. Hastaların kişisel temizliği ve bakımı hasta bakım planı doğrultusunda hemşire ve klinik destek personeli tarafından yürütülmektedir.

3.6. EKT UYGULAMASI

72. Hastanede EKT uygulaması bulunmakta olup EKT alanının diğer hastaların EKT uygulanan hastayı görmeyeceği şekilde, hazırlama ve uygulama alanlarına bölünmüş olarak düzenlendiği görülmüştür.

73. EKT uygulaması öncesinde hastaların kapsamlı fiziksel muayeneleri ve diğer konsültasyon ve tetkikleri tamamlanarak Anestezili ve Kas Gevşeticili EKT Onay Formu hazırlanarak hasta vasisi veya birinci derece yakını bilgilendirilerek onamı alınmaktadır. Ardından Anestezili EKT Takip Formu-1 psikiyatri asistanı ve uzman tarafından doldurulmakta ve planlanan günde tedavi yapılmaktadır.

74. EKT uygulaması tam anestezi altında yapılmakta olup uygulama sırasında hastalara en az bir hemşire veya sağlık memuru ile yardımcı personelin eşlik ettiği kayıt defterinden anlaşılmıştır. Hemşirelerin gözlemlerinin Elektrokonvülsif Tedavide Hemşirelik Uygulamaları Formu'na kaydedildiği görülmüştür.

75. Hastaya eşlik eden hemşire ve yardımcı sağlık personelinin EKT uygulaması sonrası önerilen derlenme/toparlanma süresi (yaklaşık 30-60 dakika) tamamlanmadan birimi terk etmediği kayıt defterinden anlaşılmıştır.

76. EKT kayıt defterleri Heyet tarafından incelenmiş olup 2022 yılında 2023 EKT uygulamasına gidildiği ve uygulamalara ilişkin kayıtların düzenli tutulduğu görülmüştür.

3.7. BESLENME VE YEMEKHANE

77. Hastanede 250 kişilik sabah kahvaltısı, 400 kişilik öğle yemeği ve 250 kişilik akşam yemeği verilmekte olup hastalar ve personel aynı menüyü yemektedir. Diyabet, çölyak vb. özel beslenme gereksinimi olan hastalar ve/veya personel için ayrı yemek menüsü hazırlanmaktadır.

78. Yemekler özel bir şirket aracılığıyla hazırlanmakta olup hazırlık sürecinde birer gıda mühendisinin ve diyetisyenin çalıştığı bilgisi edinilmiştir.

79. Hastalar ve personel ile yapılan özel görüşmelerde; yemeklerin lezzetsiz ve porsiyonunun yetersiz olduğu, bu nedenle hastalara gün içinde sınırsız ekmek verildiği ifade edilmiş olup servislere yapılan ziyaret sırasında hastaların ekmek yediği görülmüştür. Personel ile yenilen öğle yemeğinde ise günün menüsü tadılmış, hastaların ve personelin iddia ettiği gibi yemeklerin tat ve porsiyonun açısından yetersiz olduğu kanaatine hasıl olunmuştur.

80. Konuya ilişkin yapılan görüşmede Başhekimlik; personel ve hastaların yemeklere ilişkin şikâyet ve taleplerinin farkında olduklarını, ancak yemeklerin Sağlık Bakanlığı tarafından düzenlenen hizmet alımı ihalesini kazanan şirket aracılığıyla temin edildiğini belirtmiştir.

81. Hastalar için içme suyu, kliniklerde yedi gün yirmi dört saat kullanılan su arıtma cihazları aracılığıyla temin edilmektedir. İçme sularına ilişkin analizler düzenli olarak İstanbul Valiliği İl Sağlık Müdürlüğü aracılığıyla yapılmakta olup suların kullanıma uygun olduğu görülmüştür. Bazı hastaların suyun tadından şikâyetçi olması üzerine içme suları Heyet tarafından kontrol edilmiş, suyun tadında bir sorun tespit edilmemiştir.

3.8. EĞİTİM, FAALİYETLER VE GÜNLÜK YAŞAM

82. Hastanede kalan hastaların günlük yaşamı servislerde görevlendirilen psikologlar tarafından günlük olarak yapılan “Günaydın toplantısı” ile başlamaktadır. Toplantılarda hastaların istek ve şikâyetleri dinlenmektedir.

83. Servislerde genellikle “Günaydın toplantısının” ardından öğlene kadar genel temizlik işleri yürütüldüğü, bu süre zarfında hasta odalarının kapılarının kilitli tutulduğu ve hastaların düzenlenen faaliyetlere katılımının desteklendiği öğrenilmiştir.

84. Servislerde sabah ve öğleden sonra olmak üzere günde iki kez çay saatleri düzenlendiği ifade edilmiştir. Hastalar ile yapılan görüşmelerde bu bilgi teyit edilmiş olup hastaların memnun olduğu gözlemlenmiştir.

85. Her bir hasta servisinin ayrı bir bahçesi bulunmakta olup hastalar hasta sayımı, yemek ve tedavi saatleri dışında kış aylarında 08.00-16.00, yazın ise 08.00-19:00 saatleri arasında bahçeyi kullanabilmektedir. Ziyaret sırasında, hastaların dışarıda olduğu ve servis bahçelerinde bulunan çardakları kullanabildikleri görülmüştür.

86. Hastanede kalan hastalar için ayrıca halk eğitim merkezinden görevlendirilen eğiticiler aracılığıyla resim, el işi ve müziko terapi gibi faaliyetler yürütülmektedir. Bu çerçevede hastaların psikiyatrik durumları da değerlendirilerek tüm aktivitelere katılımlarının teşvik edildiği belirtilmiştir.

87. Ayrıca hastalar rehabilitasyon faaliyetleri dışında kalan zamanlarda çok amaçlı salonlarda uyku saatine kadar televizyon izleyebilmekte ve müzik dinleyebilmektedir.

88. Eğitimleri devam eden hastaların yatışları süresince ortalama yirmi bir gün eğitimlerine ara verildiği, sınava girmeleri gerekmesi durumunda izinli olarak sınav merkezlerine götürüldükleri öğrenilmiştir.

3.9 DIŞ DÜNYA İLE İLETİŞİM, ZİYARET VE AİLELERLE ETKİLEŞİM

89. Hasta servislerinde ankesörlü telefon bulunmakta olup hastalar telefonu bahçe izinlerinde kullanabilmektedir. Ayrıca her serviste dışarıdan aramaya açık ankesörlü telefon bulunmakta olup hasta yakınları, hastalarını arayabilmektedir. Hastalarla yapılan görüşmelerde; hastalar, yakınları kendilerini aradığında personel tarafından bilgilendirildiklerini ve telefon görüşmesini gerçekleştirebildiklerini; aileleri ile telefonda görüşme konusunda bir sorun yaşamadıklarını ifade etmiştir.

90. Hasta yakınlarının ziyaretleri Hasta Ziyaret Talimatına göre yapılmakta olup bu kapsamda ziyaretler 13:30-15:30 aralığında bahçede gerçekleştirilmektedir.

91. Hastalar yalnızca zorunlu hallerde gün içerisinde saatlik izinli olarak Hastane dışına çıkabilmektedir.

4. TAVSİYELER

4.1. HASTANEYE YÖNELİK TAVSİYELER

92. Hastanenin üç ve üzeri kişilik odalarının CPT standartlarına uygun hale getirilmesi,⁴
93. Hasta odalarındaki kalorifer peteklerinin sivri uçları gibi hastaların güvenliğini tehdit eden ve acil olarak düzeltililecek hususların düzeltilmesi ve genel olarak ısınma sisteminin iyileştirilmesi,⁵
94. Erkek servisindeki sigara odası küçük ve havalandırması yetersiz olduğu için sorunun çözülmesi adına gerekli önlemlerin alınması,⁶
95. Erkek servisindeki tespit odasında kullanılan havalandırma cihazının odada kalan kişiyi rahatsız edecek düzeydeki gürültüye ilişkin önlem alınması,
96. Erkek servisinde yer alan personel odasının iyileştirilerek çalışma koşullarına ilişkin fiziki eksikliklerin düzeltilmesi,
97. Tutuklu ve hükümlüler için ayrılan odaların doğal havalandırma ve aydınlatma imkânlarının olmadığı,⁷ ziyaret sırasında kalan kişinin bir aydır açık havaya çıkarılmadığı ve odanın havasız olduğu ve serviste görevli infaz koruma ile jandarma personeli için dinlenme alanı bulunmadığı tespit edilmiş olup adli servis koşullarının iyileştirilmesi için gerekli tadilatın yapılması⁸ ve sağlık

⁴ CPT'nin standartlarına göre ceza infaz kurumu, psikiyatri merkezleri vb. kurum ve kuruluşlarda alıkonulmuş kişilerin yaşam alanları tek kişilik odalar için altı m², çok kişilik odalarda ise kişi başına dört m² olması gerekmektedir. Bkz. CPT, "Ceza infaz kurumlarında mahkûm başına düşen yaşam alanı: CPT standartları", CPT/Inf (2015) 44, s.1. Bu bağlamda Hastanenin üç ve dört kişilik odaları standartlara uygun değildir.

⁵ Bkz. "Olumlu bir tedavi ortamının yaratılması için gerekli koşullar arasında, öncelikle her hastaya yeterli yaşama alanı sağlanmasının yanı sıra yeterli aydınlatma, ısıtma ve havalandırma koşullarının sağlanması ile kurumun tatminkar bir bakım ve onarım seviyesinde olması ve hastane hijyen şartlarına uyum bulunur." CPT, 8. Genel Rapor, CPT/Inf(98)1, para.34.

⁶ Bkz. "CPT hastaların yaşama koşullarını ve gördüğü muameleyi yakından inceler; bu alanlardaki yetersizlikler hızla 'insanlık dışı ve aşağılayıcı muamele' kapsamına giren durumlara yol açabilir. Hastaların tedavisini ve mutluluğunu kolaylaştıracak maddi koşulları sağlamak, yani psikiyatrik anlamda olumlu bir tedavi ortamı sunmak hedeflenmelidir. Bu sadece hastalar için değil, aynı zamanda psikiyatri kurumlarında çalışan personel için de önem taşır." CPT, 8. Genel Rapor, CPT/Inf(98)1, para.32.

⁷ Olumlu bir tedavi ortamının yaratılması için gerekli koşullar arasında, yeterli havalandırma koşullarının sağlanması da bulunur. Bkz. CPT, 8. Genel Rapor, para.34.

⁸ Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetim, Dış Koruma, Hükümlü Ve Tutukluların Sevk Ve Nakilleri İle Sağlık Hizmetlerinin Yürütülmesi Hakkında Protokol (Üçlü Protokol)'ün 32'nci maddesine göre hastaneler bünyesinde oluşturulan mahkûm koşullarının diğer hasta odaları ile aynı şartları taşıması gerekmektedir.

durumu uygun olan bütün hastaların günde en az bir saat açık havadan faydalandırılması için gerekli önlemlerin alınması,⁹

98. Hasta servislerinin Türk Standartları Enstitüsü Erişilebilirlik Standartlarına uygun hale getirilmesi,

99. Tutuklu ve hükümlü odalarının bulunduğu serviste tespit uygulamalarının takibini sağlamak için kamera yerleştirilmesi ve kayıtların ayrı tutulması,¹⁰

100. Tespit odalarında bulunan yatak ve nevresimlerin her kullanımdan sonra değiştirilmesi,

101. Başta hastaların ilaç kullanmayı reddettiği durumlar olmak üzere, personelin hastanede karşılaşılabilecekleri durumlara ve işkence ve kötü muamele yasağına ilişkin yeterli düzeyde hizmet içi eğitim almadığı tespit edilmiş olup bu çerçevede, yardımcı destek personeli de dâhil olmak üzere, tüm personele hastalara müdahale yöntemlerine ve İstanbul Protokolü'nü içerir biçimde işkence ve kötü muamele yasağına ilişkin eğitimlerin düzenlenmesi,¹¹

102. Hastane personeli hakkında yürütülen kötü muamele iddialarına karşı adli soruşturma başlatılması için adli makamlara başvurulması,

103. Tespit uygulamalarına ilişkin kayıtların düzenli ve uygulamanın tam süresini yansıtacak biçimde tutulması,

104. Tutuklu ve hükümlüler için ayrılan odaların temizliğinin tam olarak yapılması,

⁹ CPT, mahkûmların (tercihen genel bir faaliyet programının bir parçası olarak) her gün açık havada en az bir saat egzersiz yapabilmesi şartını, temel bir önlem olarak genel kabul etmekte ve istisnasız bütün mahkûmlara (ceza olarak hücre hapsinde olanlar dâhil) her gün açık havada egzersiz yapma imkânı verilmesi gerektiğine dikkat çekmekte, mahkûmların içinde buldukları hücredeki fiziksel şartlar ne kadar iyi olursa olsun, açık havadan faydandırılmaları gerektiğini vurgulamaktadır. Bkz. CPT, 2. Genel Rapor [CPT/Inf (92) 3], para.48.

¹⁰ Hastaya (elle kontrol, fiziksel zaptetme gereçleri, izolasyon gibi) fiziksel zaptetme yöntemleri her uygulandığında, bu durumun (hastanın dosyasının yanı sıra) özellikle bu amaçla tutulan bir kayıt defterine işlenmesi gerekmektedir. Bkz. CPT, 8. Genel Rapor, para.50.

¹¹ Bkz. "CPT'nin elindeki bilgiler, psikiyatri kurumlarındaki personel tarafından kasti kötü muamelenin olduğu durumlarda sıklıkla kabahatlinin hekim veya kalifiye sağlık personeli değil, bu gibi yardımcı personelin arasında bulunduğunu göstermektedir. İşin ne denli zorlayıcı bir yapıya sahip olduğu düşünüldüğünde, yardımcı personelin seçiminde titiz davranılması ve hem göreve başlamadan önce, hem de hizmet içi kurslarla gerekli eğitimi almalarının sağlanması hayati önem taşımaktadır. Ayrıca bu kişiler görev başındayken kalifiye sağlık personelinin yakın denetimi ve yetkisi altında bulundurulmalıdır." CPT, 8. Genel Rapor, CPT/Inf(98)1, para.28. ; CPT psikiyatri kurumlarında personel kaynağının sayısı, kategori, deneyim ve eğitim bakımından yeterli olmasını önemsemekte ve personel kaynağındaki yetersizliğin tedavi sürecini ciddi biçimde tehlikeye sokabileceğini ve hizmet vermeye çalışan personelin iyi niyeti ve içten gayretlerine karşın hastalar açısından çok riskli durumlara yol açabileceğini vurgulamaktadır. Bkz. CPT, 8. Genel Rapor, CPT/inf (98)12, para.42.

4.2. SAĞLIK BAKANLIĞINA YÖNELİK TAVSİYELER

105. Hastaneden hizmet alan hastaların tedavi süreçlerinin aksamaması ve yaşam koşullarının insanlık dışı ve aşağılayıcı muamele kapsamına giren durumlara yol açmaması için psikiyatri hemşiresi, klinik destek personeli ve güvenlik görevlisi gibi kadrolarda Hastanenin personel ihtiyacının karşılanması,¹²

106. Hastalar ve personel için hazırlanan yemek menülerinin lezzet ve porsiyon olarak iyileştirilmesi,¹³

hususları tavsiye edilmektedir.

¹² Bkz. "Personel kaynakları sayı, kategori (psikiyatrlar, pratisyen hekimler, hemşireler, psikologlar, uğraş yolu ile tedavi uzmanları, sosyal hizmet uzmanları vs) ve deneyim ile eğitim açılarından yeterli olmalıdır. Personel kaynaklarında yetersizlik, sıklıkla 37. Paragrafta [Psikiyatrik tedavi, her hasta için ayrı bir tedavi planının uygulandığı bireysel bir yaklaşıma dayandırılmalıdır. Tedavide uğraş yolu ile tedavi, grup tedavisi, bireysel psikoterapi, sanat, tiyatro, müzik ve sporu da içeren rehabilitasyon ve terapi çalışmalarından oluşan geniş bir yelpaze bulunmalıdır. Hastaların uygun donatılmış rekreasyon salonlarına düzenli erişimi sağlanmalı ve her gün açık havada egzersiz olanağı bulunmalıdır; ayrıca eğitim ve uygun çalışma imkanlarının da sunulması tercih hatta tamamen yok olduğunu ve hastaya sağlanan tedavinin neredeyse tümüyle farmakoterapiden oluştuğunu görmektedir. Bu durum yeterli sayıda nitelikli personel ve uygun tesisin bulunmamasından kaynaklanabileceği gibi, hastaların nezaret altında bulundurulmasına dayandırılan eskiden kalma bir felsefenin sonucu da olabilir.] tanımlanan türdeki çalışmaların gerçekleştirilmesi çabalarını ciddi biçimde tehlikeye sokacağı gibi, hizmet vermeye çalışan personelin iyi niyeti ve içten gayretlerine karşın hastalar açısından çok riskli durumlara yol açabilir." CPT, 8. Genel Rapor, CPT/Inf(98)1, para.37,42.

¹³ Bkz. "Hastaların beslenmesi, yaşam koşulları kapsamında CPT'nin özellikle üzerinde durduğu bir boyuttur. Yiyecekler yalnızca kalite ve miktar açısından yeterli olmakla kalmamalı, aynı zamanda hastalara tatminkâr koşullarda sağlanmalıdır. Yiyeceklerin doğru ısıda sunulmasını sağlayacak gerekli gereçler bulunmalıdır. Ayrıca yemek düzenlemeleri de düzeyli olmalıdır; bu açıdan hastanın günlük yaşam koşullarına uyum sağlayabilmesi için, bir masada oturarak doğru sofrta takımlarıyla yemek gibi bir eylemin hastaların psiko-sosyal rehabilitasyon programının ayrılmaz bir parçası olduğunun vurgulanması gerekir. Yemek sunumu da göz ardı edilmemesi gereken bir faktördür." CPT, 8. Genel Rapor, CPT/Inf(98)1, para.35.



TIHEK

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU

**ANKARA DR. ABDURRAHMAN YURTASLAN
ONKOLOJİ EĞİTİM VE ARAŞTIRMA
HASTANESİ AHMET ANDİÇEN EK HİZMET
BİNASI PSİKİYATRİ SERVİSİ
TAKİP ZİYARETİ TAKİP RAPORU**

2023/45

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

KISALTMALAR

EKT	Elektro Konvülsif Tedavi
m²	Metrekare
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması

1. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.

2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in amacı *"Bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, gayriinsanî veya küçültücü muamele veya cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*

3. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde Ulusal Önleme Mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında bulunmaktadır. 6701 sayılı Kanun'un 2'nci maddesinin birinci fıkrasının (k) bendine göre UÖM *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.

4. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (j) bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir.

5. Ruh sağlığı ve hastalıkları hastaneleri ağırlıklı olarak psikiyatri, beyin cerrahisi (nöroloji) ile beyin ve sinir cerrahisi (nöroşirürji) uzmanlarının görev yaptığı ve özellikle psikiyatrik ve nörolojik rahatsızlıkların tespiti ve tedavisi için kişilerin alıkonulduğu hastanelerdir. Bu bağlamda ruh ve sinir hastalıkları hastanelerine ziyaret gerçekleştirmek TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.

6. Yukarıda anılan görevin ifası kapsamında, 22/12/2022 tarihinde Ankara Abdurrahman Yurtaslan Onkoloji Eğitim ve Araştırma Hastanesi Ahmet Andiçen Ek Hizmet Binası Psikiyatri Servisine *habersiz* bir takip ziyareti gerçekleştirilmiş olup Ziyaret Heyetinde; Başkan Yardımcısı ..., İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcıları ... ve Psikolog ... yer almıştır.

7. Ziyaret, Hastane İdaresi ile yapılan ön görüşme ile başlamıştır. Görüşmede; Ziyaret Heyeti tarafından, TİHEK ve UÖM ile ziyaretin amacı ve yöntemine ilişkin bilgi verilmiş, 25/1/2018

tarihinde düzenlenen ziyaret sonrası 2018/29 Karar numarası ile kabul edilen Raporda¹ verilen tavsiyelere uyulup uyulmadığına ilişkin sorular sorularak incelemelerde bulunulmuş, Hastane İdaresi ve ortak alanlara ilişkin konularda bilgi alınmış ve Hastanede bulunan hastalarla görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

8. Bu Rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 22/9/2022 tarihli ve 2022/185 sayılı Kararı ve Başkanlık Makamınının 22/12/2022 tarihli ve 17354 sayılı oluruna istinaden Ankara Abdurrahman Yurtaslan Onkoloji Eğitim ve Araştırma Hastanesi Ahmet Andiçen Ek Hizmet Binası Psikiyatri Servisine² 23/12/2022 tarihinde gerçekleştirilen ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini içermektedir.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. HASTANE HAKKINDA GENEL BİLGİLER

9. Ankara Abdurrahman Yurtaslan Onkoloji Eğitim ve Araştırma Hastanesi Ahmet Andiçen Ek Hizmet Binası; 1947 yılında inşa edilmiştir. Kolej semtinde bulunan Hastaneye toplu taşıma araçları ile ulaşım sağlanabilmektedir.

10. Hastane 5.000 m² kapalı; 2.000 m² açık alana sahiptir.

11. Hastane iki kattan oluşmakta olup 11 odaya ve 26 yatak kapasitesine sahiptir. Hastanenin birinci katı erkek servisi; ikinci katı kadın servisi olarak kullanılmaktadır. Kadın servisinde; üç kişilik üç oda (her biri 25 m²) ve iki kişilik bir oda (15 m²) ile iki kişilik bir gözlem odası (15 m²) olmak üzere toplam beş oda vardır. Erkek servisinde ise iki kişilik iki oda (her biri 16.5 m²) ve üç kişilik iki oda (25 m²) ile iki kişilik bir yoğun bakım odası (15 m²) ve bir kişilik bir gözlem odası (9 m²) olmak üzere toplam altı oda bulunmaktadır.

12. Poliklinikler 08.30-16.30 saatleri arasında hizmet vermektedir. Polikliniklerden aylık yaklaşık 4500 hasta faydalanmaktadır.

13. Hastanede Alkol ve Madde Bağımlılığı Tedavi ve Eğitim Merkezi (AMATEM) servisi bulunmamaktadır.

14. Hastane, erişilebilirlik belgesine³ sahiptir.

¹ Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu, Dr. Abdurrahman Yurtaslan Ankara Onkoloji Eğitim ve Araştırma Hastanesi Psikiyatri Servisi ve Toplum Ruh Sağlığı Merkezi Ziyaret Raporu (Rapor No: 2018/02), Ankara, 2018.

² Bundan sonra Hastane olarak ifade edilecektir.

³ Bkz: Erişilebilir İzleme ve Denetleme Yönetmeliği'nin "Tanımlar ve kısaltmalar" başlıklı 4'üncü maddesinin (c) bendinde Erişilebilirlik Belgesi; Komisyon tarafından denetlenen umuma açık hizmet veren her türlü yapılar ve açık alanlar ile toplu taşıma araçlarının denetim tarihi itibarı ile erişilebilirlik mevzuatına uygun olduğunu

2.2. ÖZGÜRLÜĞÜNDEN MAHRUM BIRAKILAN KİŞİLER

15. Ziyaret tarihinde Hastanede dördü erkek, dördü kadın olmak üzere toplam sekiz hasta bulunmaktadır.
16. Hastanede 65 yaş üstü bir hasta bulunmaktadır.
17. Hastanede çocuk ergen psikiyatri kliniği olmadığından çocuk hasta bulundurulmamaktadır.

2.3. PERSONEL

18. Hastanede; dokuz psikolog, bir sosyal hizmet uzmanı, on bir hemşire, bir sekreter, iki temizlik personeli ve üç güvenlik görevlisi görev yapmaktadır.
19. Hastane İdaresi tarafından personele asistan hekim, vaka sunumu, grup terapisi, mesleki eğitim ve beceri kazanmaya yönelik verilen eğitimlere ek olarak insan hakları ve hassas gruptaki kişilerle iletişim ile kontrol/kısıtlama yöntemine ilişkin eğitimlerin verildiği belirtilmiştir.

3. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

3.1. FİZİKSEL KOŞULLAR

20. Hastane binasının 19/12/2007 tarihli ve 26735 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Binaların Yangından Korunması Hakkındaki Yönetmelik hükümlerine uygun bir şekilde düzenlenerek gerekli yangın merdivenlerinin inşa edildiği tespit edilmiştir. Hastane İdaresi tarafından bu çalışmaya Kurumun önceki ziyareti neticesinde hazırlanan Raporda⁴ yer alan tavsiye sonrası başlandığı söylenmiştir. Hastanede yangın ihtimaline karşı yangın söndürme tüpü ve yangın alarmının mevcut olduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca, Ziyaret Heyeti tarafından tahliye planının bir örneği talep edilmiş olup söz konusu plan Heyete sunulmuştur.
21. Hastanede elektrik kesintilerine karşı jeneratörün olduğu bilgisi edinilmiştir. Hastane İdaresi tarafından önceki ziyaretin aksine hâlihazırda elektrik kesintisi ile ilgili herhangi bir mağduriyet yaşanmadığı belirtilmiştir.
22. Önceki ziyaretten sonra Hastanenin fiziksel koşullarındaki eksikliklerinin büyük ölçüde giderildiği, ayrıca asansörün hasta sedyesinin sığacağı büyüklükte genişletildiği görülmüştür.
23. Hastanede ısınma, kalorifer sistemi aracılığıyla doğalgazla sağlanmaktadır.

içeren komisyonca düzenlenecek belge şeklinde açıklanmıştır.

⁴ Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu, Dr. Abdurrahman Yurtaslan Ankara Onkoloji Eğitim ve Araştırma Hastanesi Psikiyatri Servisi ve Toplum Ruh Sağlığı Merkezi Ziyaret Raporu, para. 105.

- 24.** Hastanede 24 saat sıcak suya erişimin mümkün olduğu, talep üzerine hastanın herhangi bir sınırlama olmadan banyo yapabildiği belirtilmiş olup Ziyaret Heyetinin yaptığı incelemede sıcak su imkânının bulunduğu tespit edilmiştir.
- 25.** Hasta odalarındaki tuvalet, banyo ve lavaboların engellilerin kullanımına uygun olduğu görülmüştür.
- 26.** Hastane İdaresi, Hastanenin her gün sabah, öğlen ve akşam olmak üzere üç kere temizlendiğini belirtmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından yapılan incelemede hasta odaları ve ortak kullanım alanlarının temiz olduğu gözlemlenmiştir.
- 27.** Hastane İdaresi tarafından hasta çamaşırlarının hastanın yakını olmaması halinde hastanede yıkandığı; aksi durumda ise kirli çamaşırların yakınına verilerek temiz çamaşırların yakınından alındığı belirtilmiştir.
- 28.** Personel ile yapılan görüşmede, özel bir firma ile yaptıkları sözleşme kapsamında Hastanede her ay böcek ilaçlamasının yapıldığı ifade edilmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından konuya ilişkin evraklar incelendiğinde Hastanenin düzenli olarak ilaçlandığı tespit edilmiştir.

3.2. ZİYARET VE İLETİŞİM

- 29.** Hastaların ziyaretçileriyle yaptığı görüşmelerin Hastane bahçesinde gerçekleştirildiği gözlemlenmiş ancak bir önceki ziyaret Raporunda ifade edilen “mahremiyet hususu da gözetilerek; servisin dışında, hastane içerisinde mümkünse küçük bir odanın yeterli oturma alanları da oluşturularak ziyaret odasına çevrilmesi”⁵ tavsiyesinin yerine getirilmediği anlaşılmıştır.
- 30.** Hastaların yakınlarıyla görüşmelerine ilişkin herhangi bir prosedürün mevcut olmadığı, konunun hastanın durumuna göre değişiklik gösterdiği, acil tıbbi bir sorunun olmaması, suicidal/homisidal potansiyel düşünce (intihar düşüncesi gibi) taşımaması gibi hallerde, hastayı takip eden doktorun izni ve bilgisi dâhilinde hastaların yakınlarıyla görüşebildiği bilgisi verilmiştir. Hastalarla yapılan görüşmelerde, hastaların yakınlarıyla düzenli olarak görüşebildikleri bilgisi edinilmiştir.
- 31.** Hastaların, Hastaneye ait telefonu 19.30-20.30 saatleri arasında kullanabildiği; kendilerine ait cep telefonlarının emanet eşya dolabında tutulduğu, Hastanede buldukları süre boyunca kullanımlarına izin verilmediği belirtilmiştir.

⁵ Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu, Dr. Abdurrahman Yurtaslan Ankara Onkoloji Eğitim ve Araştırma Hastanesi Psikiyatri Servisi ve Toplum Ruh Sağlığı Merkezi Ziyaret Raporu, para.102.

3.3. İŞKENCE VE KÖTÜ MUAMELENİN ÖNLENMESİ İLE ŞİKÂYET PROSEDÜRLERİ

32. Hastane İdaresi tarafından hastanın kendisinin, yakınlarının ya da yasal temsilcisinin istek ve şikâyetlerini Hastaneye bildirilebileceği, istek ve şikâyetlere iki-üç gün içerisinde cevap verildiği bilgisi paylaşılmıştır.

33. Hastane İdaresiyle gerçekleştirilen görüşmede edinilen bilgiye göre, hastalar tarafından son bir yıl içerisinde yapılan şikâyet sayısı ikidir. Şikâyetlerin kurs/faaliyet malzemeleri eksikliğine ilişkin olduğu belirtilmiştir.

34. Yüz yüze yapılan görüşmelerde hastalar, personelin kendilerine karşı tutum ve davranışlarından memnun olduklarını beyan etmiştir.

35. Son bir yıl içerisinde işkence ve kötü muamele iddiası kapsamında hakkında adli veya idari soruşturma açılan personelin bulunmadığı bilgisi edinilmiştir.

3.4. BESLENME

36. Hastalara günde üç öğün yemek verilmektedir. Ziyaret Heyetinin hastalarla yaptığı görüşmelerde, hastaların Hastanede çıkan yemeklerden memnun oldukları bilgisi edinilmiştir.

37. İdare tarafından hastalara talep ettikleri kadar içme suyu verildiği belirtilmiş, hastalardan içme suyuna erişim konusunda bir şikâyet alınmamıştır. Hastane İdaresi tarafından, içme ve kullanma suyu analizlerinin düzenli olarak yapıldığı ifade edilerek konuya ilişkin güncel analiz sonuçları; Ziyaret Heyetiyle paylaşılmıştır. Söz konusu analiz sonuçları incelenmiş ve suların 17/2/2005 tarihli ve 25730 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan İnsani Tüketim Amaçlı Sular Hakkında Yönetmelik hükümlerine uygun olduğu tespit edilmiştir.

38. Hastanede bir diyetisyen çalışmaktadır. Diyetisyen ile yapılan görüşmede, özel beslenme gereksinimi olan hastaların yemeklerinin takibinin sağlandığı ve kontrol dâhilinde hazırlandığı ifade edilmiştir.

3.5. TEDAVİ VE BAKIM HİZMETLERİ

39. Hastalara ilaç tedavisi dışında psikoterapi ve Elektro Konvülsif Tedavi (EKT) gibi tedavi yöntemlerinin uygulandığı ancak ziyaret edilen ek binada EKT uygulanmadığı İdare tarafından bildirilmiştir. EKT, Demetevlerdeki ana hizmet binasında uygulanmaktadır.

40. Yatarak tedavi edilen hastalara hastalığın sebepleri, ilaç tedavisi ve izlenecek yol haritasına ilişkin bilgi verildiği; hasta yakınlarına ise hastanın psikiyatrik teşhisi ve hastayla tedavi sonrasında kurulması gereken iletişime yönelik bilgi verildiği belirtilmiştir.

41. Hastaların odalarına; intihar ihtimalinin veya kronik hastalığının bulunması, yakın gözlem ihtiyacının olması veya hastanın talep etmesi gibi hususların dikkate alınarak yerleştirildiği

açıklanmıştır. Hastane İdaresi tarafından hastaların ortalama yatış süresinin dört hafta olduğu ancak bu sürenin altı veya sekiz haftaya kadar uzayabildiği bilgisi verilmiştir. Ziyaret Heyetinin gerçekleştirdiği incelemede, Hastanede en uzun süreyle yatan hastanın 78 gün tedavi gördüğü ve tedavisinin devam ettiği tespit edilmiştir.

42. Hastane İdaresi tarafından, Toplum Ruh Sağlığı Merkezinden (TRSM) son bir içerisinde toplam 370 hastanın yararlandığı açıklanmıştır.

43. Hastane tarafından, tedavinin reddi, hastanın kendisini ve toplumu hastanın davranışlarından koruma gerekliliği durumlarında hastaya istemsiz yatış prosedürünün uygulandığı, istemsiz yatışa ilişkin 8/12/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 432-437'nci maddelerinin⁶ uygulandığı, istemsiz yatışın gerekliliğine dair üç hekim tarafından imzalanan raporla Sulh Hukuk Mahkemesine bilgi verildiği ve Mahkeme kararıyla hastanın yatışının yapıldığı

⁶ 8/12/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun ilgili bölümü şöyledir:

"Madde 432- Akıl hastalığı, akıl zayıflığı, alkol veya uyuşturucu Madde bağımlılığı, ağır tehlike arzeden bulaşıcı hastalık veya serserilik sebeplerinden biriyle toplum için tehlike oluşturan her ergin kişi, kişisel korunmasının başka şekilde sağlanamaması hâlinde, tedavisi, eğitimi veya ıslahı için elverişli bir kuruma yerleştirilir veya alıkonulabilir. Görevlerini yaparlarken bu sebeplerden birinin varlığını öğrenen kamu görevlileri, bu durumu hemen yetkili vesayet makamına bildirmek zorundadırlar. Bu konuda kişinin çevresine getirdiği külfet de göz önünde tutulur. İlgili kişi durumu elverir elvermez kurumdan çıkarılır.

Madde 433- Yerleştirme veya alıkoymaya karar verme yetkisi, ilgilinin yerleşim yeri veya gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde bulunduğu yer vesayet makamına aittir. Yerleştirme veya alıkoymaya karar veren vesayet makamı, kurumdan çıkarmaya da yetkilidir.

Madde 434- Kısıtlı bir kişi bir kuruma yerleştirildiği veya alıkonulduğu ya da ergin bir kişi hakkında vesayete ilişkin diğer önlemlerin alınmasına gerek görüldüğü takdirde, kişinin bulunduğu yer vesayet makamı veya özel kanunlarda öngörülen ilgililer, durumu yerleşim yeri vesayet makamına bildirmekle yükümlüdürler.

Madde 435- Kuruma yerleştirilen kişi veya yakınları, verilen karara karşı kendilerine bildirilmesinden başlayarak on gün içinde denetim makamına itiraz edebilirler. Bu hak, kurumdan çıkarılma isteminin reddi hâlinde de kullanılabilir.

Madde 436- Koruma amacıyla özgürlüğün kısıtlanması, aşağıdaki kurallar saklı kalmak üzere, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununa tâbidir: 1. Karar verilirken ilgilinin bunun sebepleri hakkında bilgilendirilmesi ve karara karşı denetim makamına itiraz edebileceğine yazılı olarak dikkatinin çekilmesi zorunludur. 2. Bir kuruma yerleştirilen kişiye, alıkonulma kararına veya kurumdan çıkarılma isteminin reddine karşı en geç on gün içinde denetim makamına itiraz edebileceği derhal yazılı olarak bildirilir. 3. Mahkeme kararını gerektiren her istem, gecikmeksizin yetkili hâkime ulaştırılır. 4. Yerleştirme kararı veren vesayet makamı veya hâkim durumun özelliklerine göre bu istemin görüşülmesini erteleyebilir. 5. Akıl hastalığı, akıl zayıflığı, alkol veya uyuşturucu Madde bağımlılığı, ağır tehlike arzeden bulaşıcı hastalığı olanlar hakkında, ancak resmî sağlık kurulu raporu alındıktan sonra karar verilebilir. 6. Resmî sağlık kurulu raporunun alınabilmesini temin amacıyla; kişinin vücudundan kan veya benzeri biyolojik örneklerle kıl, tükürük, tırnak gibi örnekler alınabilir, kişiye gerekli tıbbi müdahaleler yapılabilir ve gerektiğinde kişi, hekim ön raporu üzerine en fazla yirmi gün süreyle sağlık kuruluşuna yerleştirilebilir. 7. Bu madde kapsamında alınan kararların icrası için gerektiğinde ilgili kişi hakkında zor kullanılabilir ve sağlık görevlilerinden gerekli tıbbi yardım alınabilir.

Madde 437- Hâkim, basit yargılama usulüne göre karar verir. Gerektiğinde ilgili kişiye adlî yardım sağlar. Hâkim, ilgili kişiyi dinler, tahkikatı tamamlar ve gecikmeksizin en geç iki gün içinde kararını verir."

açıklanmıştır.⁷ Ayrıca, istemsiz yatış koşullarının olduğu belirlenen hastanın birinci derece yakınlarından aydınlatılmış onam formu alınarak yatışının yapıldığı, tedaviyi reddeden hastalarda vasi onayı veya mahkeme kararı ile istemsiz yatış prosedürü uygulandığı, tedavi sırasında ve sonrasında uygulanacak tedavi türü ve şekline ilişkin hastanın ve yakınlarının bilgilendirildiği belirtilmiştir. Aydınlatılmış onam formları Ziyaret Heyeti tarafından incelenmiş; formda, istemsiz yatış kararının hastanın kendisi ve çevresinin esenliği için verildiğinin yazıldığı, ayrıca bu karara karşı itiraz yollarının açıklandığı görülmüştür. Kişi özgürlüğü hakkı kapsamında değerlendirilen istemsiz yatış kararlarına karşı itiraz hakkının olduğu ve hangi mercilere başvuru yapılacağına formda gösterilmesi Ziyaret Heyeti tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.

44. Hastaneye 2022 yılında gönüllü yatış yapan hasta sayısı 101, istemsiz yatış yapan hasta sayısı 10'dur. Hastane İdaresi nadiren gönüllü yatış için gelen ancak sonradan tedaviyi reddeden hastaların olduğunu belirtmiştir. İstemsiz yatış sebebiyle dava açan hastanın bulunmadığı, hastanın istemsiz yatışa itiraz etmek istemesi halinde Başhekimliğe verilen dilekçenin ilgili mercilere ulaştırıldığı ifade edilmiştir.

45. Hastane İdaresi tarafından hastalara haftada en az iki gün banyo yapmaları ve günde en az iki kere dişlerini fırçalamaları konusunda destek verildiği, her hafta bir kere tırnak bakımlarının yapıldığı belirtilmiştir. Yapılan görüşmelerde, hastalar İdarenin bu konudaki açıklamalarını teyit etmiştir.

3.6. GÜNLÜK YAŞAM VE FAALİYETLER

46. Hastanenin her katında hem hastaların yemek yediği hem de ortak etkinliklerin gerçekleştirildiği, Hastane İdaresi tarafından "çok amaçlı oda" olarak ifade edilen oda bulunmaktadır.

47. Hasta odalarındaki yatakların çekyat kanepelerden oluştuğu gözlemlenmiş, Hastane İdaresi tarafından her sabah yatakların kanepelere formuna getirildiği, gün içerisinde yatak olarak

⁷ Bkz: Bir hasta zihinsel olarak kendi kendine karar verme yetisinde değil ise psikiyatrist, vasi, tedavi vekili gibi alternatif karar verme mekanizmaları göz önüne alınmalıdır. Gerçeği değerlendirmesi tam bozulmuş, kendine ve çevreye zarar verme riskleri durumunda vasi, yasal birim ya da hekim bu sorumluluğu almaktadır. Hastanın sağlık birimine zorunlu yatışı yapılarak, ilk üç gün içinde Sulh Hukuk Mahkemesine hastanın zorunlu yatışının gerekliliği için üç hekim tarafından imzalanan bir rapor düzenlenmektedir. Bu raporda hastanın kendisi ve çevresine tehlike oluşturma riski belirtilerek tedavi gerekliliği tıbbi kanaati belirtilmektedir. Bu kararlarda hekimin, hasta yararını öncelikli göz önünde bulundurarak hekimlik mesleğinin gereklerini icra ettiği dikkate alınmalıdır. Hastaların önerilen tıbbi tedaviyi reddetme hakkı insan haklarından kabul edilir. Bununla birlikte bu kararı verebilecek yeterlilikte ayırt etme gücü ve eylem yeterliliği (faik ve mümeyyiz olmaları) gerekmektedir. Hastalık nedeniyle bu yeti bozulmuşken tedavi konusunda karar yetkisi, yukarıda belirtildiği gibi vasi veya doktora olup ilgili mahkeme kararına tabidir.

kullanılmasının engellenerek hastaların kurslara/aktivitelere katılımlarının teşvik edildiği ifade edilmiştir.

48. Ziyaret Heyeti tarafından ortak alanların incelendiği esnada hastaların bir kısmının atölye çalışmalarına katıldığı, bir kısım hastanın ise Hastane personeli ile sohbet ederek vakit geçirdikleri gözlemlenmiştir.

49. Yemek ve aktivite için kullanılan çok amaçlı odada pek çok yayın kanalının mevcut olduğu bir televizyonun bulunduğu görülmüştür. Ayrıca hastaların radyo, gazete ve kitaba da erişim sağlayabildikleri gözlemlenmiştir.

50. Yapılan görüşmede Hastane İdaresi tarafından, masa tenisi imkânından hastaların istediği zaman faydalanabildiği açıklanmış ancak masanın zemininin tenis oynamaya uygun olmadığı (zeminin topun sekmesini zorlaştırdığı), ayrıca masa tenisinin bulunduğu odada pencere olduğu ancak yapay aydınlatma ve ısıtmanın olmadığı tespit edilmiştir.

51. Hastaların bahçede açık havadan mevsim şartlarına göre bir-iki saat olacak şekilde, yakınlarının onayı ve yakınlarının ya da personelin kontrolü dâhilinde yararlandığı ve hastalara sabahları düzenli egzersiz yaptırıldığı ifade edilmiş ancak önceki ziyaret Raporunda ifade edilen bahçeye spor aletleri yerleştirilmesi yönündeki tavsiyeye⁸ uygun bir çalışmanın yapılmadığı görülmüştür.

52. Sigara içen hastalar için ayrılmış bir sigara odasının bulunduğu görülmüş olup Hastane İdaresi tarafından hastaların 07.30-22.30 saatleri arası her yarım saatte bir sigara içebildikleri ifade edilmiştir.

3.7. KONTROL YÖNTEMLERİ

53. Hastanede kontrol yönetimi⁹ olarak tespit¹⁰ uygulanmaktadır. Tecrit¹¹ uygulaması bulunmamaktadır.

⁸ Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu, Dr. Abdurrahman Yurtaslan Ankara Onkoloji Eğitim ve Araştırma Hastanesi Psikiyatri Servisi ve Toplum Ruh Sağlığı Merkezi Ziyaret Raporu, para. 109.

⁹ Bkz: Psikiyatri Hastanelerinde hastaların ve çalışanların zarar görmesini önlemek amacıyla kullanılan zorlayıcı yöntemler Kontrol Yöntemleri olarak tanımlanmaktadır. Bu yöntemlerden en önemlileri tecrit (izolasyon) ve tespit (fiziksel, mekanik ve kimyasal kısıtlama) olarak belirlenmiştir. Tecrit ve tespit; hapsedilme, hareketsiz bırakma ve izolasyon içerdiğinden bireysel özgürlükler üzerindeki en büyük kısıtlamalardan sayılmaktadır.

¹⁰ Bkz: Tespit uygulaması; hastanın fiziksel, mekanik veya kimyasal yollarla kısıtlanabilmesi anlamına gelmektedir.

¹¹ Bkz: Tecrit; klinik bir durumun kontrol altına alınması için hastanın rızası olmaksızın bir odada kapı kilitlenerek tutulması olayıdır. Tecritle ilgili en önemli özellik, hastanın servisteki kalabalıktan ayrı tutulması ve uyaran içermeyen, yumuşak oda olarak tabir edilen bir ortamda bir süre kalmasının sağlanmasıdır.

54. Ülkemizde kontrol yöntemlerin uygulanmasına ilişkin yasal bir düzenleme henüz mevcut değildir. Bununla beraber, Sağlık Bakanlığı tarafından yayımlanan “Sağlıkta Kalite Standartları” çerçevesinde İdare tarafından kontrol yöntemlerinin uygulanmasına ilişkin yönerge, zorunlu yatış prosedürü¹², ajite hasta yönetimi¹³ ve hasta kısıtlama takip çizelgesi¹⁴ hazırlanmıştır.

55. Ziyaret Heyeti tarafından hasta kısıtlama formunda yapılan incelemede; kısıtlama kararının nedeninin, kısıtlama tarihinin, kısıtlamanın başladığı ve bittiği saatin, kısıtlamanın şeklinin, kısıtlama noktalarının ve kısıtlama sırasında uygulanan ek tedavi bilgilerinin yer aldığı görülmüş ve formların eksiksiz bir şekilde doldurulduğu tespit edilmiştir.

56. Hastane İdaresi tarafından, tedaviye uyum sağlamayan, ikna olmayan, kendisine veya başkasına zarar verme riski olan hastalarda son çare olarak hekim önerisiyle tespite başvurdukları ifade edilmiştir.

57. Hastanede son bir yıl içerisinde 14 hastaya tespit uygulandığı bildirilmiştir.

58. Ziyaret Heyeti tarafından tespit odası ve tespitite kullanılan malzemeler incelenmiş ancak odada kameranın bulunmaması sebebiyle tespit anına ilişkin güvenlik kamerası görüntülerinde bir inceleme yapılamamıştır. Ayrıca, Hastane tarafından ayrı bir tespit defterinin tutulmadığı, tespite ilişkin kayıtların hastaların şahsi dosyalarında muhafaza edildiği görülmüştür.

3.8. GÜVENLİK

59. Gündüz bir güvenlik görevlisinin erkek katında, bir güvenlik görevlisinin kadın katında; akşam bir güvenlik görevlisinin her iki katta görev yaptığı belirtilmiştir.

60. Hastane İdaresi tarafından girişte hastaların değerli eşyalarının tutanak ile teslim alındığı ve emanet eşya dolabında taburcu olana kadar saklandığı belirtilmiştir.

61. İdare tarafından güvenliğin sağlanması amacıyla hastaların yanlarında; telefon, çakmak, kemer, deodorant, kolonya, cam, ayna, sıvı sabun, deterjan, parfüm, uzun bağcık ve para bulundurmadığı bildirilmiş olup söz konusu durum Ziyaret Heyetinin hasta odalarında yaptığı incelemeler sırasında teyit edilmiştir.

62. Hastanede yedi güvenlik kamerası bulunmaktadır. Kameraların beşi koridorlarda, ikisi kapı girişlerinde bulunmaktadır. Kamera kayıtları 40 gün saklanmaktadır. Hastane İdaresi tarafından

¹² Bkz: Zorunlu yatış, ruhsal sağlığa bağlı tehlikelilik durumunda, kişinin hem tedavisini ve güvenliğini sağlamak hem de toplum güvenliğini korumak amacıyla tehlikelilik halinin ortadan kalkmasına kadar bir psikiyatri kliniğine yatırılmasını ifade eder.

¹³ Bkz: Ajitasyon, bir kişinin, kendisi ya da yakın çevresinin güvenliğini tehlikeye sokan, tıbbi bakımı engelleyen, kişinin işlevselliğini bozan, her türlü sesli, sözlü ve/veya motor davranışlar kümesidir.

¹⁴ Bkz: Hastane tarafından gönderilen hasta kısıtlama takip çizelgesinde; hastanın adı-soyadı, yatış tarihi, hastalığın tanısı, kısıtlama nedeni, kısıtlama tarihi ve saati, kısıtlama süresi ile açıklama hususlarına yer verildiği tespit edilmiştir.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

mahremiyetin korunması amacı ile odalarda kameranın bulunmadığı belirtilmiş olup söz konusu durum Ziyaret Heyeti tarafından da müşahede edilmiştir.

4. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

4.1. DEĞERLENDİRMELER

63. TİHEK'in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek iletişim doğrultusunda iş birliği esasına dayanmaktadır. Hastane tarafından, Ziyaret Heyetinin bütün bölümlere bekletilmeksizin erişimi sağlanmış, hastalarla izole görüşmeler yapabilmesi için gerekli önlemler alınmış ve gerekli bilgi ve belgelere erişim vakitlice sağlanmıştır. Bu çerçevede, Hastane İdaresi ve personelinin ziyaret esnasında gösterdiği işbirliğine açık tutumları Ziyaret Heyeti tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.

4.2. ÖNCEKİ ZİYARETTE VERİLEN TAVSİYELERİN TAKİBİ BAĞLAMINDA TESPİT VE GÖZLEMLER

64. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu tarafından 25/1/2018 tarihinde Dr. Abdurrahman Yurtaslan Ankara Onkoloji Hastanesi Psikiyatri Servisine bir ziyaret düzenlenmiştir. Ziyarete ilişkin gözlem ve tavsiyeler 2018/02 sayılı Rapor¹⁵ ile kamuoyuna duyurulmuştur. Hastaneye daha önce verilen tavsiyelerin yerine getirilmesine ilişkin tespitler aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

TAVSİYELER	TAVSİYE VERİLEN KURUM VE YERİNE GETİRİLME	AÇIKLAMA
Hastanenin eksikliklerinin giderilerek fiziksel koşulların mümkün olduğunca iyileştirilmesi, servisin yer ve duvarlarındaki deformasyonlar ile banyo ve tuvaletlerde tadilat yapılması ve elektrik tesisatının kontrol edilmesi için gerekli adımların atılması,	<i>Hastane İdaresi</i> <i>Yerine Getirildi</i>	Önceki ziyarete binaen Hastanenin fiziksel koşullarındaki eksikliklerin büyük ölçüde giderildiği gözlemlenmiştir. Gerekli tadilatların yapıldığı tespit edilmiş olup Hastane İdaresi tarafından önceki ziyaretin aksine hâlihazırda elektrik kesintisi ile ilgili herhangi bir mağduriyet yaşanmadığı dile getirilmiştir.
Hastane içerisinde küçük bir odanın yeterli oturma alanları da oluşturularak ziyaret odasına çevrilmesi,	<i>Hastane İdaresi</i> <i>Yerine Getirilmedi</i>	Hastane İdaresi, hastaların yakınlarıyla yaptıkları görüşmelerde Hastane bahçesinin kullanıldığını beyan etmiştir.

¹⁵ Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu, Dr. Abdurrahman Yurtaslan Ankara Onkoloji Eğitim ve Araştırma Hastanesi Psikiyatri Servisi ve Toplum Ruh Sağlığı Merkezi Ziyaret Raporu.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

Tespit odasına gece görüşlü güvenlik kameralarının takılması,	Hastane İdaresi Yerine Getirildi	Personele asistan hekim, vaka sunumu, grup terapisi, mesleki eğitim ve beceri kazanmaya yönelik verilen eğitimlere ek olarak insan hakları ve hassas gruptaki kişilerle iletişim üzerine eğitim verildiği; Hastanede kontrol/kısıtlama yönteminin doktor kontrolünde yapıldığı bu kapsamda ilgili personele dört-beş yılda bir kez olacak şekilde gerekli eğitimin verildiği belirtilmiştir.
Hastanede bulunan tüm personele mevcut eğitim planlamasının yanı sıra, belirli aralıklarla gerekli destek ve danışmanlık hizmeti ile eğitimlerin verilmesi,	Hastane İdaresi Yerine Getirildi	Personele asistan hekim, vaka sunumu, grup terapisi, mesleki eğitim ve beceri kazanmaya yönelik verilen eğitimlere ek olarak insan hakları ve hassas gruptaki kişilerle iletişim üzerine eğitim verildiği; Hastanede kontrol/kısıtlama yönteminin doktor kontrolünde yapıldığı bu kapsamda ilgili personele dört-beş yılda bir kez olacak şekilde gerekli eğitimin verildiği belirtilmiştir.
Hastane binasının 19/12/2007 tarihli ve 26735 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Binaların Yangından Korunması Hakkındaki Yönetmelik hükümlerine uygun düzenlenmesi, acil durumlarda servisin tahliye edilmesine ilişkin bir plan oluşturulması,	Hastane İdaresi Yerine Getirildi	Hastane binasının 19/12/2007 tarihli ve 26735 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Binaların Yangından Korunması Hakkındaki Yönetmelik hükümlerine uygun bir şekilde düzenlenerek gerekli yangın merdivenlerinin inşa edildiği tespit edilmiştir. Hastane İdaresi tarafından tahliye planının mevcut olduğu ifade edilmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından tahliye planının bir örneği talep edilmiş olup Hastane İdaresi tarafından söz konusu plan Heyete sunulmuştur.
Hastalara servis içerisinde fiziksel egzersiz yaptırılması ve/veya hastaların masa tenisi imkânından daha fazla yararlandırılması,	Hastane İdaresi Kısmen	Hastane İdaresi tarafından hastalara sabahları düzenli egzersiz yaptırıldığı ifade edilmekle birlikte hastaların masa tenisi imkânından daha fazla yararlandırılması için masanın zemininin topun sekmesine elverişli olacak şekilde tamir edilmesi veya yeni bir masa temin edilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Ayrıca, bu amacın gerçekleştirilmesi için masa tenisinin olduğu odanın aydınlatma ve ısıtma sorununun giderilmesi gerektiği tespit edilmiştir.
Müzik dinlemek isteyen hastalar için gerekli önlemlerin alınması ve televizyonda müzik kanalının da bulunması,	Hastane İdaresi Yerine Getirildi	Hastanedeki televizyonda müzik kanallarının bulunduğu, ayrıca hastalara radyo bulundurma imkânı sağlandığı tespit edilmiştir.
Hastalara yönelik açık hava egzersiz imkânının artırılması için Hastane bahçesine spor aletlerinin yerleştirilmesi,	Hastane İdaresi Yerine Getirilmedi	Bahçeye spor aletleri yerleştirilmesi yönünde bir çalışmanın yapılmadığı görülmüştür.

4.3. TAVSİYELER

4.3.1. HASTANE İDARESİNE YÖNELİK TAVSİYELER

65. Hastane içerisinde küçük bir odanın yeterli oturma alanları da oluşturularak ziyaret odasına çevrilmesi tekiden,
66. Tespit odasına kamera yerleştirilmesi tekiden,
67. Hastaların masa tenisi imkânından yararlandırılması için gerekli iyileştirmelerin yapılması ve masa tenisinin bulunduğu odaya yapay aydınlatma ve ısıtma imkânı sağlanması tekiden,
68. Hastalara yönelik açık hava egzersiz imkânının arttırılması için Hastane bahçesine spor aletlerinin yerleştirilmesi tekiden,
69. Tespit defterinin düzenli olarak tutulması,
70. Kurslarda/faaliyetlerde kullanılan malzeme eksikliğinin giderilmesi, hususları tavsiye edilmektedir.



TIHEK

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU

MANİSA RUH SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI HASTANESİ TAKİP ZİYARETİ RAPORU

2023/50

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

KISALTMALAR

AİHM	Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
AMATEM	Alkol ve Madde Bağımlılığı Tedavi ve Eğitim Merkezi
CİMER	Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi
CPT/AİÖK	Avrupa İşkencenin veya İnsanlık dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi
DSÖ	Dünya Sağlık Örgütü
EKT	Elektro Konvülsif Tedavi
m²	Metrekare
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
SABİM	Sağlık Bakanlığı İletişim Merkezi
SEGBİS	Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi
SPT	İşkence ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezanın Önlenmesi Alt Komitesi
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
TMK	Türk Medeni Kanunu
TRSM	Toplum Ruh Sağlığı Merkezi
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması

1. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.

2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre Protokol'ün amacı: *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*

3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2/1-k bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.

4. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda ruh sağlığı ve hastalıkları hastanelerine ziyaret gerçekleştirmek TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.

5. Ruh sağlığı ve hastalıkları hastaneleri ağırlıklı olarak psikiyatri, nöroloji ve nöroşirürji uzmanlarının görev yaptığı ve özellikle psikiyatrik ve nörolojik rahatsızlıkların tespitinde ve tedavisinde diğer sağlık kuruluşlarına göre daha geniş imkânlarla ve donanıma sahip dal hastaneleridir.

6. Anılan görevin icrası kapsamında 21-22/11/2022 tarihlerinde Manisa Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesine *habersiz* bir takip ziyareti gerçekleştirilmiştir. Ziyaret Heyetinde; İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı ..., İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcıları ..., Psikolog ... ile talep üzerine görevlendirilen bir doktor ve bir psikiyatrist yer almıştır.

7. Ziyaret, Hastane İdaresi ile yapılan ön görüşmeyle başlamıştır. Görüşmede, TİHEK'in UÖM kapsamındaki görev ve yetkileri, ziyaretin amacı ve yöntemi hakkında kısaca bilgilendirme

yapılmış; İdareden Hastanenin işleyişi, mevcut durumu, personel, bir önceki ziyaretten sonra gerçekleştirilen faaliyetler ile Hastanede barındırılanlar hakkında bilgi alınmıştır. Ön görüşmenin ardından Alkol ve Madde Bağımlılığı Tedavi ve Eğitim Merkezi (AMATEM), Tutuklu ve Hükümlü Servisi, Adli Psikiyatri Servisi, Elektro Konvülsif Tedavi (EKT) Birimi, 1. Basamak Yoğun Bakım Servisi ile diğer servisler yerinde incelenmiş, buralarda kalan hastalar ile Hastane personeli bulunmaksızın özel görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşme gerçekleştirilen hastalara, TİHEK ve UÖM görevi hakkında genel bilgiler verilmiş; ziyaretin amacı, kapsamı ve kişisel verilerin gizliliği korunarak ziyaret neticesinde bir rapor hazırlanacağı açıklanmıştır. Ziyaretin devamında rehabilitasyon atölyeleri, kantin, yemekhane, çamaşırhane gibi bina ve eklentileri de ziyaret edilmiştir. Ziyaret, Hastane İdaresi ile yapılan son görüşme ile tamamlanmış, bu görüşmede ziyarete ilişkin edinilen gözlem ve tespitler ile işkence ve kötü muamele iddiaları İdareye iletilmiştir.

8. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 18/1/2022 tarihli ve 2022/43 sayılı Kurul kararı ile Başkanlık Makamınının 16/11/2022 tarihli ve 15872 sayılı olurlarına istinaden 21-22/11/2022 tarihlerinde Manisa Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesine¹ gerçekleştirilen takip ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. HASTANE HAKKINDA GENEL BİLGİLER

9. Hastane ruh sağlığı alanında hizmet veren bölge hastanelerinden birisi olup 12 ile ² hizmet vermektedir.

10. Hastane, 77.616 metrekare (m²) açık alan üzerinde 17.706 m² kapalı alanda hizmet vermektedir. Hastanenin ilk hizmet binası 1926 yılında faaliyete başlamış olup süreç içerisinde çeşitli eklemeler, tamir ve tadilat işlemleri ile faaliyete giren yeni binalarla mevcut haline ulaşmıştır.

11. Hastane; Hastane Ana Kampüsü, Ahmetli Şubesi ve Toplum Ruh Sağlığı Merkezi (TRSM) birimlerinden oluşmaktadır. Hastane ana kampüsü içerisinde; yetişkin erkek ve kadın servisleri, erkek adli servisleri, çocuk ve ergen servisi, AMATEM, yoğun bakım, acil servis, poliklinikler ve tutuklu ve hükümlü servisi bulunmaktadır.

¹ Bundan sonra kısaca Hastane olarak ifade edilecektir.

² Ege Bölgesi ve Batı Akdeniz Bölgesinde Manisa, Balıkesir, İzmir, Aydın, Kütahya, Uşak, Afyon, Denizli, Muğla, Isparta, Burdur ve Antalya illerine hizmet vermektedir.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

12. Hastane ana kampüsünde yer alan servislerde 77 hasta odası bulunmakta olup kapasite 286 kişidir. Ahmetli şubesi ise 30 hasta odasıyla 90 kişi kapasiteli olarak hizmet vermektedir.

2.2. HASTANE PERSONELİ

13. Ziyaret tarihinde Hastanede toplam 723 personel görev yapmaktadır. Görev yapan personelin 373'ü kadın, 350'si erkektir.

14. Mevcut personele ait veriler aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

ÜN VAN	MEVCUT PERSONEL SAYISI
Hastane Başhekim	1
Başhekim Yardımcısı	3
Hastane Müdürü (İdari ve Mali Hiz. Müd.)	1
Hastane Müdürü (Kalite ve Destek Hiz.)	1
Hastane Müdürü (Sağlık Bakım Hiz. Müd.)	1
Hastane Müdür Yardımcısı	4
Uzman Doktor	27
Pratisyen Hekim	5
Hemşire	172
Anestezi Teknisyeni	2
Biyolog	2
Ergoterapist	3
Çocuk Gelişimcisi	2
Diyetisyen	3
Ebe	6
Eczacı	6
İlk ve Acil Yardım Teknisyeni	1
Psikolog	18
Elektrik-Elektronik Mühendisi	1
Röntgen Teknisyeni	2
Sosyal Çalışmacı	8
Laboratuvar Teknisyeni	11
Tıbbi Sekreter	14
Toplum Sağlığı Teknisyeni	24
Sivil Savunma Uzmanı	1
Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni	79
Veznedar	1

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

Teknik Hizmetler Personeli	22
Tekniker	3
Klima Teknikeri	2
Teknisyen	1
Şoför	3
Kadrolu İşçi	2
Temizlik Personeli	144
Güvenlik Personeli	82
Klinik Destek Personeli	18
Yemekhane Hizmetleri Personeli	36
Hizmetli	11
TOPLAM	723

15. Hastanede 24 saat esasına göre çalışan sağlık personeli bulunmaktadır. Ahmetli şubede de pratisyen hekimler dâhil olmak üzere personel 24 saat esaslı çalışmaktadır.

16. Hastaneye bağlı TRSM'de görevli personel ise hafta içi 5 gün tam zamanlı olarak çalışmaktadır.

17. Ziyaret Heyeti tarafından yapılan incelemelerde hastane personelinin insan hakları, İstanbul Protokolünü içeren işkence ve kötü muameleyi inceleme ve belgelendirme eğitimi, hasta savunuculuğu ve damgalama, adli psikiyatri uygulamaları, bakıma muhtaç engelli ve yaşlı bireylere sunulan bakım hizmetlerinin esasları, çocuk-geç psikiyatri servislerindeki hastalara davranışsal yaklaşım, çocuk ve ergenlik döneminde ruhsal bozukluklara etkili yaklaşım, temel yaşam desteği, ajite hastaya yaklaşım, öfke ve öfke kontrolü, psikiyatri hastasına yaklaşım, hassas gruplara mensup bireylerle iletişim, tespit uygulamaları ve fiziksel kısıtlama prosedürleri vb. eğitimleri aldığı görülmüştür.

18. Hastane İdaresi tarafından, klinik destek personeli ile Hastane mescidi ve morgunda görev yapmak üzere bir din görevlisine ihtiyaç duyulduğu belirtilmiştir.

2.3. ÖZGÜRLÜĞÜNDEN MAHRUM BIRAKILAN KİŞİLER

19. Ziyaret tarihinde Hastanede mevcut olan hasta sayısı 275, Ahmetli şubesinde mevcut olan hasta sayısı 60 olup toplam hasta sayısı 335'tir. Hastaların 260'ı erkek, 75'i kadındır.

20. Ziyaretin gerçekleştirildiği tarihte Hastane ve Ahmetli şubesinde fiziksel engelli, hamile ve yaşlı hasta bulunmamakta olup 12 ergen ve çocuk hasta ile 1 yabancı hasta bulunmaktadır.

21. Hastanede ortalama yatış süresi kadın hastalar için 15.3 gün, erkek hastalar için ise 16.7 gündür. Merkezde en uzun yatış süresine sahip olan hasta ise taburculuğu mahkeme kararına bağlı olması nedeniyle 290 gün Hastanede kalmıştır.

22. Hastanede AMATEM Polikliniği ve AMATEM Servisleri bulunmaktadır. 2022 yılında AMATEM Polikliniği hizmetinden 8792 kişi, Hastanede yatılı olarak tedavi hizmeti veren AMATEM Servislerinden ise 661 kişi faydalanmıştır.

23. Hastanede psikiyatri, çocuk-geç psikiyatri, dâhiliye, nöroloji branşlarında poliklinik hizmeti verilmektedir. Bu kapsamda son 1 yıl içerisinde polikliniğe başvuru yapan hasta sayısı 122.470'tir. Ayrıca Hastanede toplum ruh sağlığı hizmeti de verilmekte olup ziyaret tarihinde bu hizmetten yararlanan hasta sayısı ise 610'dur.

24. Hastanede, acil servis ve polikliniklerde psikiyatri uzmanları tarafından yapılan muayenelerde yatarak tedavi görmesi gerektiği değerlendirilen hastaların gönüllü olarak yatarak tedaviyi kabul etmesi halinde yatış işlemleri gerçekleştirilmektedir. Hastanın kendisi istemediği halde vasisi tarafından yatışı yapılmamakta, böyle bir durumla karşılaşılması halinde Sulh Hukuk Mahkemesinden Türk Medeni Kanunu (TMK)'nin 432'nci maddesi kapsamında zorunlu yatış kararı istenmektedir.³

25. Hastaneye gönüllü yatış kapsamında gelen ancak yatma isteğinden vazgeçen hastaların taburcu edildiği öğrenilmiştir. Ancak Hastaneye yatmasının gerekli olduğu değerlendirilen hastaların Psikiyatri Sağlık Kurulu tarafından rapor edilmesi halinde TMK 432 kapsamında mahkeme kararı ile zorunlu olarak yatışının yaptırıldığı belirtilmiştir. Bu tarz istemsiz yatışlara ilişkin olarak hastaların yatış kararına itiraz etme ve dava açma hakları bulunmakta olup Hastane İdaresi tarafından hastalara konuya ilişkin olarak avukatla görüşme ve Barodan avukat talebinde bulunma haklarına dair bilgilendirme yapıldığı ifade edilmiştir.

26. Hastane İdaresi tarafından psikiyatri yoğun bakım servisi ve çocuk/ergen servislerinde ihtiyaç halinde refakatçi uygulamasının bulunduğunu, diğer servislerde refakatçi kabulünün yapılmadığı belirtilmiştir.

27. Gidecek yeri ve yakını olmayan hastaların yatış gerekliliğinin ortadan kalkması halinde, ikametgâhının bulunduğu yerdeki Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Engelli ve Yaşlı Hizmetleri

³ TMK'nın 432'nci maddesi şu şekildedir: "Akıl hastalığı, akıl zayıflığı, alkol veya uyuşturucu madde bağımlılığı, ağır tehlike arzeden bulaşıcı hastalık veya serserilik sebeplerinden biriyle toplum için tehlike oluşturan her ergin kişi, kişisel korunmasının başka şekilde sağlanamaması hâlinde, tedavisi, eğitimi veya ıslahı için elverişli bir kuruma yerleştirilir veya alıkonulabilir. Görevlerini yaparlarken bu sebeplerden birinin varlığını öğrenen kamu görevlileri, bu durumu hemen yetkili vesayet makamına bildirmek zorundadırlar. Bu konuda kişinin çevresine getirdiği külfet de göz önünde tutulur. İlgili kişi durumu elverir elvermez kurumdan çıkarılır."

Birimine bildirildiği, kişinin engel durumuna uygun bir bakım merkezine yerleştirilmesinin sağlanmasının talep edildiği belirtilmiştir. Ayrıca Hastaneden taburculuğu mahkeme kararına bağlı olan hastalarda mahkeme kararının Hastaneye tebliğinin ardından bu sürecin işletildiği aktarılmıştır.

28. Hastaneye yatışlarda üst araması kapı dedektörü ve el dedektörü ile yapılmaktadır. AMATEM'de yatışı yapılacak hastaların arama önlüğü giymesi sağlanarak hasta yakını, görevli memur/personel veya özel güvenlik görevlisi eşliğinde aramaya tabi tutulduğu ifade edilmiştir. Aramada alıkonulan tüm eşyalar Emanet Eşya Teslim Alma ve İade Tutanağı ile kayıt altına alınarak Hasta Emanet Eşya Birimine teslim edilmektedir.

29. Son 1 yıl içerisinde Hastanede hayatını kaybeden 2 hasta bulunmaktadır. İncelenen ölüm belgelerinde hastaların ölüm nedenlerinin doğal ölüm olduğu ve ölümlere dair otopsi yapılma ihtiyacı duyulmadığı anlaşılmıştır.

30. Edinilen bilgi ve belgelerden son 1 yıl içerisinde 10 hastanın Hastaneyi izinsiz terk ettiği ve Hastanede 1 hırsızlık olayının yaşandığı öğrenilmiştir.

3. TESPİT GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

3.1. HASTALARA YÖNELİK MUAMELELER

31. Psikiyatri hastanelerinde işkence ve diğer zalimane, gayriinsani, onur kırıcı ve aşağılayıcı muamele yalnızca psikolojik ve/veya fiziksel şiddet ve baskı ile değil, ihmal, alıkonulma mekânının fiziksel koşullarının yetersizliği, uygulanan kontrol yöntemlerinin istismarı, hastalara uygulanacak ilaç ya da diğer tedavi türlerinin terapötik amaçlar dışında kullanılması ve şikâyet mekanizmalarının düzgün işlememesi yollarıyla da ortaya çıkabilmektedir.⁴

32. Hastalarla yapılan özel görüşmelerde hastalar tarafından genel olarak servislerde çalışan personelden memnun oldukları ifade edilmiştir. Bununla birlikte yapılan özel görüşmelerde bazı hastalar kendilerine yönelik herhangi bir fiziksel müdahalede bulunulmadığını ancak bazı güvenlik görevlileri ile diğer personelin bazen kendilerine karşı sert bir dil kullandığını öne sürmüştür.

3.2. ŞİKÂYET PROSEDÜRLERİ

33. Hastalar şikâyetlerini katlarda bulunan dilek ve şikâyet kutuları, yazdıkları dilekçelerle ya da doğrudan personele sözel olarak iletebilmektedir. Görüşme yapılan hastalar bu hususa dair

⁴ TİHEK, 2022/35 sayılı Adana Dr. Ekrem Tok Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesi Ziyareti Raporu, para. 34.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

herhangi bir şikâyette bulunmamış olup servis katlarında dilek ve şikâyet kutularının bulunduğu görülmüştür.

34. Hastane İdaresi tarafından, hastaların ailesi ve yasal temsilcisinin de hasta adına şikâyette bulunabildiği, şikâyetlerin Hastanenin internet sitesi üzerinden Hastaneye, Sağlık Bakanlığı İletişim Merkezi (SABİM) üzerinden Sağlık Bakanlığına ya da Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi (CİMER) üzerinden ilgili kurumlara yapılabildiği ifade edilmiştir.

35. İletilen bilgi ve belgeler üzerinden yapılan incelemede hastaların dilek ve şikâyet kutuları aracılığıyla iletmış oldukları başvurularının Hastane Hasta Hakları Birimi tarafından oluşturulan bir komisyon tarafından düzenli aralıklarla değerlendirildiği ve gerekli iş ve işlemlerin yapıldığı anlaşılmıştır. Bu kapsamda 2022 yılının başından ziyaret tarihine kadar olan süreçte dilek ve şikâyet kutuları vasıtasıyla yapılan 298 başvuru incelenmiş ve sonuçlandırılmıştır. Bununla birlikte Hastane İdaresi tarafından, hastaların şikâyetlerini – psikiyatri hastası olmalarının da etkisiyle- daha çok doğrudan doğruya personele sözel olarak dile getirdiği ve hemen gerekli işlemlerin yapıldığı belirtilmiştir.

36. Hastane İdaresi tarafından dilekçe yazmak isteyen hastalara gerekli malzeme desteğinin sağlandığı, hastaların en çok ziyaretçi kısıtlamalarından kaynaklı şikâyetlerde bulunduğu ve başvuruların muhteviyatına göre değişmekle birlikte, ortalama 15-20 gün içerisinde sonuçlandırıldığı ifade edilmiştir. Görüşme gerçekleştirilen hastalar kendilerine kalem, kâğıt gibi malzemelerin verildiğini, dilekçe yazma ya da şikâyet iletme hususunda bir sorun yaşamadıklarını dile getirmişlerdir.

3.3. FİZİKSEL KOŞULLAR

37. Hastanenin normal kapasitesinin 545 olduğu ancak oda kapasitelerinin azaltıldığı ve Sağlık Bakanlığının onayı sonrasında Hastanenin 360 kişilik kapasite ile faaliyetlerine devam ettiği ifade edilmiştir.

38. Hastane ve Ahmetli şubesinde bulunan oda sayıları ve bunların metrekare bilgileri aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

	Oda Sayısı	Oda m ²
Tek Kişilik Oda	4	15
İki Kişilik Oda	9	19
Üç Kişilik Oda	42	17-35
Dört Kişilik Oda	2	17
Beş Kişilik Oda	32	21-25
Altı Kişilik Oda	3	40
AMATEM	7	17
Yoğun Bakım Servisi	1	50

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

Mahkûm Servisi	7	19-22
TOPLAM	107	2219

39. Hastanede kız ve erkek çocukları için 1'er çocuk servisi, 2 kadın servisi, 1 tanesi adli olmak üzere 4 erkek servisi bulunmaktadır. Kadın adli hastalar için ayrı bir servis bulunmadığı, bu hastaların diğer kadın hastalarla bir arada kaldıkları ifade edilmiştir.

40. Hasta servisleri birbirinden bağımsız binalarda ve katlarda yer almakta olup hasta odalarının dışında rehabilitasyon faaliyetleri ile grup toplantılarının yapıldığı çok amaçlı salonlar, yemekhaneler, televizyon salonları, sigara odaları, personel odası, yakın gözlem ve tespit odaları bulunmaktadır.

41. Hastanenin yoğun bakım/gözlem servisinde bulaşıcı hastalığı olanlar ile şeker hastalığı gibi sürekli takip gerektiren hastalığı olanların bulunduğu belirtilmiştir.

42. Her serviste hastaların açık havadan faydalanabildikleri bir bahçesi bulunduğu ayrıca servis katlarında büyük açık hava balkonlarının (teras) da olduğu görülmüştür. Gün içerisinde hastalar Hastane bahçesindeki kantinden faydalanabilmekte ve bu sürede de açık havaya erişim sağlayabilmektedir. Bununla birlikte adli servislerde bulunan hastalar her gün açık havadan yararlanamadıklarını dile getirmişlerdir.

43. Hasta odalarında yapılan incelemelerde her hastanın kendine ait yatağının bulunduğu, AMATEM, Tutuklu ve Hükümlü Servisi, Çocuk/Ergen Servisi ve Yoğun Gözlem Servisi dışındaki servislerde hastaların kendilerine ait dolap, komodin vs. eşyalarının bulunmadığı görülmüştür. Hastalarla yapılan görüşmelerde yataklara dair bir şikâyet alınmamakla birlikte kapalı psikiyatri servislerinde dolapların bulunmaması hastalar tarafından dile getirilen temel şikâyet konularından olmuştur.

44. Tespit odalarında ve hasta odalarındaki yatak başlıklarının tahtadan imal edildiği görülmüş, hastaların sinir ve kriz anlarında bu başlıklarla kendilerine zarar verebilecekleri sonucuna varılmış olup Hastane İdaresi tarafından söz konusu duruma ilişkin olarak başlıkların değiştirilmesinin gündemlerinde olduğu ve kısa süre içerisinde başlıkların yumuşak bir malzemeden imal edilmiş olanları ile değiştirileceği belirtilmiştir.

45. Odalar doğalgaz ile ısınmakta olup ziyaret anında ısınmanın yeterli olduğu gözlemlenmiş ve hastalardan konuya dair bir şikâyet iletilmemiştir. Ayrıca hastalara mevsim şartlarına uygun nevresim takımlarının da verildiği görülmüştür. Görüşme yapılan hastalar tarafından çarşaf ve yatak örtülerinin düzenli aralıklarla değiştirildiği ifade edilmiştir.

46. Hasta odalarına yapılan ziyaretlerde katlarda tuvalet ve banyoların yer aldığı görülmüştür. Yapılan incelemede bu bölümlerin genel olarak temiz olduğu, sıcak suyun akar vaziyette bulunduğu görülmüştür.

47. Hastanenin genel olarak temiz olduğu görülmüş, odaların ve servislerde yer alan diğer bölümlerin günde 3 defa temizlendiği görüşme yapılan hastalar tarafından da teyit edilmiştir.

48. Haftanın 2 günü banyo günü olarak belirlenmiştir. Kadın ve erkek hastaların, banyo günlerinde teker teker banyoya alınıp kendi başlarına banyo yapabildiği hastalar tarafından ifade edilmiştir. Ayrıca haftanın bir günü berber hizmetinden de yararlanabildiği belirtilmiştir. Görüşülen hastalar tarafından banyoda kullanılmak üzere temizlik ürünlerinin Hastane tarafından ücretsiz olarak temin edildiği ve kıyafetlerin banyo günlerinde değiştirildiği belirtilmiştir.

49. Yatış süresince hastaların kıyafetleri Hastane tarafından temin edilmektedir. Konuya dair genel olarak bir şikâyet iletilmemekle birlikte bazı hastalar kıyafetlerin eski ve yıpranmış olduğunu belirtmiş olup yapılan gözlemlerde genel olarak kıyafetlerin eski ve yıpranmış olduğu, bazı hastaların kıyafetlerinin bedenlerine uygun olmadığı görülmüştür.

50. Hastane İdaresi tarafından, hastalara kıyafet temin edilebilmesi için bütçede ödenek öngörülmediği, hasta kıyafetlerinin il/ilçe sosyal yardımlaşma vakfı, sivil toplum kuruluşları ve bireysel bağışlarla sağlandığı, hastaların kıyafetlerinin eskiyebildiği ve zarar görebildiği bu sebeplerle sorunlar yaşanabildiği ifade edilmiştir.

51. Hastanenin çamaşırhane bölümü incelenmiş, girişte çok sayıda eski ve yıpranmış yatak bulunduğu görülmüş, bu yatakların yenileri ile değiştirildiği ve temizlemeye gönderileceği belirtilmiştir. Çamaşırhanede sanayi tipi çamaşır, kurutma ve ütüleme makinalarının bulunduğu görülmüş, çocuk servisleri dışındaki servislerdeki hastaların kıyafetlerinin ve nevresim takımlarının burada yıkandığı, çocuk servislerinde ise ev tipi makinaların bulunduğu bilgisi edinilmiştir.

52. Odaların yeterli düzeyde doğal aydınlatmaya ve havalandırmaya sahip olduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca odalarda ve koridorlarda yeteri sayıda yapay aydınlatmanın da mevcut olduğu görülmüş, aydınlatma ve havalandırmaya dair hastalardan bir şikâyet alınmamıştır.

53. Hastaların gün içerisinde uymaları gereken belirli rutin bir programın mevcut olduğu, öğlen 13.00-15.00 arasında odalarında dinlenme ve serbest zamanlarının olduğu, bu süre dışında programa uygun olarak hareket etmelerinin beklendiği ifade edilmiştir.

54. İdare ile yapılan görüşmede Hastanenin Türk Standartları Enstitüsü Erişilebilirlik Belgesine sahip olmadığı, ancak engelli hastaların ulaşılabilir hasta odalarına yerleştirildiği ve ayrıca bu konuda çalışmaların başlatıldığı ifade edilmiştir.⁵

⁵ Erişilebilirlik mevzuatının en önemli bileşenlerinden biri standartlar olup ülkemizde erişilebilirlik standartları Türk Standartları Enstitüsünün erişilebilirlikle ilgili yayımlandığı standartlar olarak mevzuatla belirlenmiştir. Söz konusu standartlar çerçevesinde Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Erişilebilirlik Kılavuzu yayımlamıştır.

55. Hastaların odalara yerleştirilme süreçlerinin bir prosedürü bulunduğu, bu prosedür kapsamında hastaların odalara yerleştirilmesi sürecinde ihtiyaçlarının ve izolasyon durumlarının dikkate alındığı belirtilmiştir. Bunlar dışında aile ve akrabalık ilişkileri bulunan hastaların farklı servislere yerleştirildiği, belirli türde engeli olan hastaların aynı oda ya da servislere alındığı belirtilmiştir. Oda değişikliklerinin ise hastanın talebi, hastalar arasında yaşanan anlaşmazlıklar, bulaşıcı hastalık görülmesi hali ve hastaların klinik durumları dikkate alınarak gerçekleştirildiği ifade edilmiştir.

56. Hastanede; servisleri, bahçeleri, hasta odalarını, tespit odalarını ve diğer bölümleri izleyemeye imkân sağlayan 330 güvenlik kamerası bulunmaktadır. Güvenlik kameralarının en az 60 güne kadar geçmişe dönük izlenebildiği görülmüştür. Yapılan incelemede kameraların geçmişe dönük izlenmesinde herhangi bir sorun bulunmadığı ve gece görüşüne sahip olduğu anlaşılmıştır. Ayrıca her serviste personel odasında bulunan ekranlar aracılığıyla katta bulunan güvenlik kameralarının izlenebildiği gözlemlenmiştir.

3.4. KONTROL YÖNTEMLERİ

57. Hastanede kontrol yöntemi⁶ olarak sadece tespit⁷ uygulanmakta olup tecrit⁸ odası bulunmamaktadır. Toplam 13 tespit odası mevcut olup her tespit odasında 1 yatağın bulunduğu görülmüştür.

58. Hastane İdaresi tarafından, tespit uygulamasının sorumlu psikiyatri uzmanının tıbbi talebi doğrultusunda son çare olarak uygulandığı, Hastanede en çok kimyasal tespit uygulamasının yapıldığı belirtilmiştir.

59. Hastanede 2022 yılı başından ziyaret tarihine kadar olan süreçte 732 kişiye tespit uygulandığı, tespit uygulama sayısının ise 1333 olduğu edinilen bilgi ve belgelerden anlaşılmıştır.

60. Ülkemizde psikiyatri merkezlerinde kontrol yöntemlerinin uygulanmasına ilişkin ülke geneli için geçerli kılınmış standart yönerge bulunmamaktadır. Bununla beraber Hastane, kendi kısıtlama prosedürünü oluşturmuş ve prosedürde; kısıtlama kararının nasıl alınacağına,

Bkz. Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Erişilebilirlik Kılavuzu, https://www.aile.gov.tr/media/65613/erisilebilirlik_kilavuzu_2021.pdf, (E.T: 10/5/2023).

⁶ Psikiyatri merkezlerinde hastaların ve çalışanların zarar görmesini önlemek amacıyla kullanılan zorlayıcı yöntemler "Kontrol Yöntemleri" olarak tanımlanmaktadır. Bu yöntemlerden en önemlileri tecrit (izolasyon) ve tespit (fiziksel, mekanik ve kimyasal kısıtlama) olarak belirlenmiştir. Tecrit ve tespit; hapsedilme, hareketsiz bırakma ve izolasyonu içerdiğinden bireysel özgürlükler üzerindeki en büyük kısıtlamalardan sayılmaktadır.

⁷ Tecrit; klinik bir durumun kontrol altına alınması için hastanın rızası olmaksızın bir odada kapı kilitlenerek tutulması olayıdır. Tecritle ilgili en önemli özellik hastanın servisteki kalabalıktan ayrı tutulması ve uyaran içermeyen, yumuşak oda olarak tabir edilen bir ortamda bir süre kalmasının sağlanmasıdır.

⁸ Tespit uygulanan hastalar fiziksel, mekanik ve/veya kimyasal yollarla kısıtlanmakta, yumuşak oda diye tabir edilen tecrit odasında tutulmamaktadır.

uygulanacak kısıtlama türlerinin nasıl belirleneceğine, uygulamanın yapılacağı oda ve yatağın niteliklerine ve uygulamaya (örn: el ve ayak bağlarının nasıl kullanılacağı ile kısıtlama altındaki hastanın bakımına vb.) dair detaylı bilgiler yer almaktadır. İncelenen kısıtlama prosedürünün içerdiği detaylı bilgilerden dolayı diğer psikiyatri hastanelerine de örnek teşkil etmesi açısından son derece olumlu olduğu değerlendirilmiştir. Ayrıca Hastanede tespit altındaki hastanın takip edildiği Fiziksel Kısıtlama Altındaki Hasta Değerlendirme ve Takip Formu'da kullanılmaktadır.

61. Hastanede kontrol ve kısıtlama yöntemlerini uygulayan personelin bu konuda özel ve düzenli olarak eğitim aldığı belirtilmiştir. Yapılan incelemede uygulamaları yapan personelin düzenli aralıklarla Ajite Hastaya Yaklaşım, Tespit ve Fiziksel Kısıtlama Prosedürü eğitimi aldığı görülmüştür.

62. Hastalarla yapılan görüşmelerde, birbirleriyle kavga etmeleri halinde saldırgan tutum sergileyen hastalara personelin müdahale ettiği ve ilgiliye tespit uygulandığı, nedensiz olarak tespit uygulanmadığı ifade edilmiştir.

63. Her servis, uygulanan kısıtlamaları ayrı bir defterde kayıt altına almaktadır. İncelenen fiziksel kısıtlama defterlerinde kısıtlama sürelerinin kayıt altına alındığı, kısıtlama nedenlerinin ve kısıtlama kararı veren doktorlara ilişkin bilgilerin tutulduğu, kısıtlamanın ortalama 1-2 saat kadar sürdüğü görülmüştür.

64. İncelenen fiziksel kısıtlama defterlerinde defterlerin genel olarak düzenli bir biçimde tutulduğu ancak bazı tespit uygulamalarında kısıtlama başlangıç tarih/saati ile kısıtlama bitiş tarih/saatlerinin yazılı olmadığı görülmüştür. Ayrıca, tespit defterinden rastgele seçilen bazı tarih/saatler güvenlik kamerası kayıtları ile karşılaştırılmıştır. İncelenen kayıtlar ile tespit defterinde yer alan kayıtların kısıtlama başlangıç ve bitiş sürelerinin çoğunlukla eşleşmediği tespit edilmiştir. Ayrıca bazı hastaların 6 saate kadar tespit kalabildiği görülmüş olup Hastane İdaresi hastaların 2 saate bir aralıklarla hekim kontrolünden geçtiğini ve hekim kararına bağlı olarak tespit uygulamasına devam edildiğini belirtmiştir.

65. Hastanenin Fiziksel Kısıtlama Altındaki Hasta Değerlendirme ve Takip Formunda hastaya tespit uygulanması durumunda 15 dakikada bir kontrolünün yapılacağı ve durumunun yeniden değerlendirileceği belirtilmiştir. Bununla birlikte incelenen kamera görüntülerinde tespit uygulanan hastaların genellikle 15 dakikada bir kontrol edilmediği, genellikle bu sürenin yarım saat ile 1 saat aralığında olduğu ayrıca her tespit uygulamasının ardından odanın temizliğinin yapılmadığı ve çarşafların değiştirilmediği görülmüştür.

66. Son olarak, görüşme yapılan kız çocukları tarafından tespit uygulaması sırasında zaman zaman erkek güvenlik görevlilerinin de oda içerisinde bulunduğu, bu esnada iğne yapılırken vücutlarının bazı bölgelerinin açıldığı ve utandıkları ifade edilmiştir.

3.5. TEDAVİ VE BAKIM HİZMETLERİ

67. Hastane İdaresi tarafından hastalardan tedaviye başlamadan önce aydınlatılmış onam formlarının alındığı, hastanın vasisi bulunsa dahi hastaya gerekli bilgilendirmenin yapıldığı ve vasi ile hastadan onam alındığı belirtilmiştir. Hastalar ile yapılan görüşmelerde bu durum teyit edilmiştir.

68. Hastanede psikiyatrik hastalıklar arasında (psikoz, nevroz) terapötik amaçlı bir ayırıştırma yapılmadan hastaların aynı servis içinde tedavi edildiği belirtilmiş ve gözlemlenmiştir.

69. Hastalara tanı ve klinik durumlarına göre uygulanan tedavi yöntemleri farklılık göstermektedir. Hastane İdaresi tarafından Hastanede psikiyatrik ilaç tedavisi dışında psikoterapiler, rehabilitasyon faaliyetleri ve EKT uygulandığı belirtilmiştir. Ayrıca hastalara verilen ilaçlar ve uygulanan diğer tedavi yöntemlerinin hastanın sorumlu hekiminin kontrolünde planlandığı ifade edilmiştir.

70. Görüşme gerçekleştirilen hastaların geneli tarafından hastaneye geldiklerinde hastalıklarının ne olduğu, nasıl ve ne kadar süreyle tedavi göreceğine dair yeterli bir bilgilendirme yapılmadığı belirtilmiştir.

71. Servislerde her sabah görevli psikologlar tarafından günaydın toplantıları gerçekleştirildiği, ayrıca belirli günlerde hastaların uzman psikiyatrlarla görüşmelerinin (vizite) sağlandığı belirtilmiştir. Bu durum hastalar tarafından da teyit edilmiş olup konuya dair bir şikâyet iletilmemiştir.

72. Hastane İdaresi tarafından, Hastanede hamile ya da emziren hasta bulunması durumunda Emzirme Hemşiresinin görevlendirildiği, ilgili hemşirenin hastaya gerekli eğitimleri verdiği, hastanın hekimi, ailesi ve diyetisyen ile iletişim kurarak hastaya yönelik tedavi ve takiple ilgilendiği, tedavinin sonlanması durumunda da hasta ve aile ile iletişim halinde kaldığı belirtilmiştir.

73. Her servis içinde gözlem odaları bulunmaktadır. Hastanede, hastanın kendisine veya başkasına zarar verme ihtimali olması, konfüze olması, epilepsi teşhisi olması, ilaç toleransı bulunması, EKT uygulama sonrası hali, genel tıbbi duruma bağlı değişiklik hali, nütrisyon desteği alması, düşme riskli hasta olması, yaşlı hasta olması ya da ilk defa yatış yapması gibi durumların mevcudiyeti halinde yakın gözlem odasına alındığı belirtilmiştir. Yakın gözlem gerektiren hastaların bir plan dâhilinde gözlemlendiği ifade edilmiştir.

74. Mahkeme kararı hakkında sağlık kurulu raporu düzenlenmesi, akıl sağlığının belirlenmesi ya da ceza ehliyetinin olup olmadığının tespit edilmesi istenen hastalar için Hastanede bulunan Adli Psikiyatri Birimi tarafından bilirkişilik faaliyetleri gerçekleştirilmektedir. Bu birim tarafından ayrıca tutuklu ve hükümlülere tedavi ve bilirkişilik hizmetlerinin verildiği anlaşılmıştır.

75. Hastane İdaresi tarafından, tedaviyi reddeden hastaların bulunması durumunda Tetkik Tedavi Red Formu doldurularak durumun kayıt altına alındığı, hastanın istemli olarak yatan hasta olması durumunda ise tedavi reddi sonrası taburculuğunun yapıldığı belirtilmiştir. Bununla birlikte istemsiz yatan hastanın tedaviyi reddetmesi ancak hekim tarafından tedavi edilmesi gerektiği kanaati oluşması durumunda mahkemeye bildirimde bulunulduğu ve yatışın zorunlu yatışa çevrildiği aktarılmıştır.

76. Zorla tedavi uygulanan hastaların taburcu olması için ise sorumlu hekim tarafından, hastaya dair klinik olarak kendisi ve çevresi için tehlikeliliği kalmadığı kanaatinin oluşması gerekmektedir. Bu kanaatin oluşması ve hastanın durumunun elverişli olması halinde taburculuğu yapılmaktadır.

77. Hastaların taburcu edilmelerinde hasta ile yapılan görüşmeler, tedavi sürecinde uygulanan testler ve hasta yakını ile yapılan görüşmeler belirleyici olmaktadır. Taburculuk işlemleri sırasında hastaya ve hasta yakınlarına kullanılacak ilaçlar, taburcu olduktan sonra yapılacaklar ve acil durumlarda başvurulabilecek sağlık kuruluşları hakkında bilgi verilmektedir. Ayrıca taburcu olan hastaların psikiyatrik takiplerinin yapılabilmesi adına ilgili formların hastanın ikamet ettiği İl Sağlık Müdürlüklerine de iletildiği ifade edilmiştir.

78. Hastanede tedavi gören hastaların dönemsel aşılarının da yapıldığı, ayrıca düzenli aralıklarla diş taraması ve tüberküloz taramalarının yapıldığı edinilen bilgi ve belgelerden anlaşılmıştır. Bununla birlikte hastalar arasında bazen uyuz vakalarının da görülebildiği, bu nedenle İl Sağlık Müdürlüğünden bir dermatoloji uzmanının uyuz riskine karşı Hastaneye sık sık geldiği ve gerekli tarama ve tedavileri yaptığı belirtilmiştir.

79. Hastaların kişisel temizliği ve bakımı hasta bakım planı doğrultusunda hemşire ve klinik destek personeli tarafından yürütülmektedir.

3.6. EKT UYGULAMASI

80. Hastanede EKT uygulaması bulunmakta olup EKT alanı, yatan hasta servislerinden ayrı bir binada yer almaktadır. EKT alanının diğer hastaların EKT uygulanan hastayı görmeyeceği şekilde, hazırlama, uygulama ve derleme alanlarına bölünmüş olarak düzenlendiği görülmüştür.

81. Hastane İdaresi tarafından, EKT öncesi hastanın kendisinden ya da vasisinden aydınlatılmış onam alındığı, 2 uzman hekimin EKT yapılmasını uygun gördüğü ve onam verdiği hallerde dahi hasta ya da vasi onayı olmadan EKT işleminin yaptırılmadığı belirtilmiştir. Yapılan görüşmelerde hastalar kendilerine zorla EKT uygulandığına dair bir şikâyetle bulunmamıştır.

82. EKT uygulamasına, hastaya anestezi uygulanması ve tam uyumasının sağlanmasının ardından başladığı, uygulamadan önce muhakkak anestezi uzmanının eşliğinde damar yolunun

açılıp tansiyon vs. kontrollerinin yapıldığı akabinde anestezi uygulamasının gerçekleştirildiği ve tam kas gevşemesi ile hastanın uyumasının beklenildiği belirtilmiştir. Yapılan incelemede anestezi defter kayıtlarının düzenli bir şekilde tutulduğu gözlemlenmiştir.

83. Anestezi uzmanı tarafından onay verilmesinin ardından uzman hekim tarafından EKT işleminin gerçekleştirildiği, işlemin akabinde kişinin derleme odasına alındığı, burada oturur/yürür hale gelmesinin ardından başka bir odaya alındığı, hastanın tam olarak kendine gelmesi ve iletişim kurabilmesi durumunda kendi servisine götürüldüğü ifade edilmiştir.

84. Hastane İdaresi son 1 yıl içerisinde 29 hastaya EKT uygulandığını belirtmiş olup ayrıca çocuk ve ergen ruh sağlığı uzman hekimlerinin tıbbi kanaatlerinin oluşması halinde çocuk/ergen hastalara da EKT uygulanabildiği ifade edilmiştir. Bu kapsamda Hastanede 17 yaşında bir çocuğa EKT uygulandığı anlaşılmıştır.

85. EKT kayıt defterleri Heyet tarafından incelenmiş olup defterin düzenli olarak tutulduğu görülmüştür.

3.7. BESLENME

86. Hastanede hastalara günde 3 öğün 4 çeşit yemek verilmekte olup hastalar ve personel aynı yemekleri yemektedir. Diyabet, çölyak, ülser gibi rahatsızlıkları olan hasta ve personel ile vegan ve vejeteryenler için ayrı yemek menüsü bulunmaktadır.

87. Yemekler, Hastane ve Ahmetli Şubesi mutfaklarında hazırlanmakta olup Hastanede görevli diyetisyen mevcuttur. Hastanede personel için 1 yemekhane bulunmakta, hastalar ise yemeklerini servislerinde yer alan yemekhane bölümünde yemektedirler.

88. Yapılan görüşmelerde hasta ve personelin yemeklerden memnun olduğu gözlemlenmiştir. Ziyaret Heyetince de 2 gün öğle yemeği Hastanede yenmiş, yemek çeşitliliği ve lezzetinin yerinde olduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca Hastanenin aylık yemek listeleri kontrol edilmiş ve yemek çeşitliliğinin sağlandığı anlaşılmıştır. Bununla birlikte hastalar ve personel tarafından kahvaltı miktarının yetersiz olduğu ifade edilmiştir.

89. Hastalara içme suyu kliniklerde kullanılan su arıtma cihazları aracılığıyla temin edilmektedir. İçme sularına ilişkin analizler düzenli olarak Manisa Valiliği İl Sağlık Müdürlüğü aracılığıyla yapılmakta olup incelenen belgelerden suyun aylık periyotlarla düzenli olarak kontrol edildiği ve kullanıma uygun olduğu görülmüştür. Bazı hastaların suyun tadından ve arıtma cihazında elektrik kaçağı olduğuna dair şikâyetleri üzerine Heyet tarafından yapılan kontrollerde suyun tadında bir sorun tespit edilememiş ayrıca teknik personel tarafından gerçekleştirilen kontroller sonucunda elektrik kaçağı bulunmadığı bildirilmiştir.

90. Hastane kampüsünde 1 kantin bulunmaktadır. Hastalar ve personel ile yapılan görüşmelerde kantin fiyatlarının çok yüksek olduğundan yakınılmıştır. Kantinde yapılan incelemede, fiyatların piyasa fiyatlarının oldukça üzerinde olduğu görülmüştür. Hastane İdaresi tarafından kampüs içerisinde hükümlü ve tutuklu servislerinin de bulunduğu, bu servislerde kalan hastaların ve ceza infaz kurumu personelinin kantin ihtiyaçlarının ceza infaz kurumu iş yurdu kantininden taşınmalı olarak sağlandığı, Hastane bünyesinde de ceza infaz kurumu iş yurdu kantini açılması için talepte buldukları; ancak Sağlık Bakanlığının bu talebe olumlu cevap vermediği ifade edilmiştir. Ayrıca kantin işletmesinin ihale usulü ile verilmesi nedeniyle fiyatlara müdahale edilmesinin mümkün olmadığı belirtilmiştir.

3.8. EĞİTİM, FAALİYETLER VE GÜNLÜK YAŞAM

91. Hastanede kalan hastaların günlük yaşamı servislerde görevlendirilen psikologlar tarafından günlük olarak yapılan günaydın toplantısı ile başlamaktadır. Toplantılarda hastaların istek ve şikâyetleri dinlenmektedir.

92. Servislerde günaydın toplantısının ardından genellikle öğlene kadar genel temizlik işlerinin yürütüldüğü, bu süre zarfında hastaların odalarının dışında, servis koridorlarında ya da bahçede bulunduğu ve düzenlenen faaliyetlere katılımlarının desteklendiği öğrenilmiştir.

93. Hastane bahçesinde kapalı servislerden ayrı bir alanda hastalar için rehabilite atölyeleri (iş ve uğraşı terapi atölyeleri) bulunmaktadır.

94. Rehabilite atölyelerinden sorumlu kadrolu 1 ergoterapist bulunmakta olup ayrıca Halk Eğitim Merkezlerinden gelen usta öğreticiler tarafından da hizmet verilmektedir. Atölyelerde; ergoterapi, psiko eğitim, müzik terapisi, kütüphane, masal, sinema etkinlikleri düzenlenmekte, ayrıca halı dokuma, drama, gastronomi, el sanatları, ebru, resim ve saç bakım kursları verilmektedir.

95. Atölye seçimlerinin hastaların fiziksel, bilişsel, duygusal ve manevi özellikleri göz önünde bulundurularak yapıldığı ve hastaların taleplerinin de her zaman dikkate alındığı ifade edilmiştir.

96. Hastane İdaresi tarafından ziyaretin gerçekleştirildiği Kasım ayı içerisinde 2966 hastanın, son 1 yıl içerisinde ise 24472 hastanın açılan kurs ve etkinliklere katılım sağladığı belirtilmiştir.

97. Hastane İdaresi tarafından, Atölyelerde öncelikle kişisel hijyen eğitimlerinin verildiği, bu eğitimlerin akabinde diğer etkinliklere katılımların sağlandığı ifade edilmiştir. Adli servislerde kalan hastaların rehabilite faaliyetlerinin ise servislerinde yürütüldüğü, görevli spor, resim ve drama öğretmenlerinin servislere gittiği ve eğitimleri buralarda gerçekleştirdiği belirtilmiştir.

98. Rehabilite bölümleri Ziyaret Heyeti tarafından incelenmiş, genel olarak düzenli bir işleyişin hakim olduğu izlenimi edinilmiştir. Faaliyetlere katılan hastaların kaydının düzenli bir şekilde

tutulduğu görülmüştür. İncelenen atölyelerde atölyenin muhteviyatına uygun çeşitli ürünler ve hastalar tarafından yapılan eserler görülmüştür.

99. Kadın ve erkek hasta gruplarının ayrı etkinliklere katılım sağladığı, rehabilite atölyelerinde çocukların bulunması halinde yetişkin hastaların atölyelerde bulundurulmadığı belirtilmiştir.

100. Hastalar rehabilitasyon faaliyetleri dışında kalan zamanlarda çok amaçlı salonlarda uyku saatine kadar televizyon izleyebilmekte ve müzik dinleyebilmektedir.

101. Yapılan görüşmelerde hastalar rehabilite faaliyetlerinden memnuniyetlerini dile getirmiş olup konuya dair bir şikâyet edinilmemiştir.

102. Hastane İdaresi tarafından, rehabilitasyon faaliyetleri için ayrı bir bütçenin bulunmadığı, gerekli malzemelerin temininin atölyelerde üretilerek satışı yapılan ürünlerden karşılandığı, bu nedenle malzeme temininde sorunlar yaşanabildiği ve satışı yapılan ürünlerden hastalara pay verilemediği ifade edilmiştir.

103. Hastaların odalarında dini ibadetlerini yerine getirebildikleri belirtilmiş olup görüşme yapılan hastalardan bu konu ile ilgili bir şikâyet dile getirilmemiştir.

3.9. DIŞ DÜNYA İLE İLETİŞİM, ZİYARET VE AİLELERLE ETKİLEŞİM

104. Servislerde bulunan ankesörlü telefonları hastalar 08:00 ile 21:00 saatleri arasında kullanabilmektedir. Yapılan kontrollerde bazı ankesörlü telefonların arızalı olduğu görülmüştür. Kız çocuk servisinde yapılan görüşmelerde ise çocuklar tarafından belirli kurallara uyulmaması halinde mevzuatta olmamasına rağmen kendilerine telefonla görüşme ve ziyaret yasağı cezası verilebildiği belirtilmiştir.

105. Hastane İdaresi tarafından arızalı telefonların tamiri ile ilgili işlemlerin başlatılması yönünde girişimlerde bulunulacağı ve çocuklara telefonla görüşme cezalarının uygulanmaması amacıyla ilgili personelin bilgilendirileceği ifade edilmiştir.

106. Hasta yakınlarının ziyaretleri Ziyaretçi ve Refakatçi Uygulamaları Talimatına göre yapılmakta olup bu kapsamda servislerde ziyaretler haftanın her günü, AMATEM Servisinde Cuma günü, Çocuk/Ergen Servisinde her gün, Yoğun Bakım Servisinde ise Pazartesi, Çarşamba ve Cuma günleri belirlenen saatlerde gerçekleştirilmektedir. Adli hastaların ziyaretlerinin ise hekim onayına bağlı olduğu belirtilmiştir.

107. Hastane İdaresi tarafından hastaların, yatışlarının ardından ilk 3 gün tedaviye olan uyumlarının sağlanması amacıyla hekimin tıbbi kanaatine göre ziyaret ya da telefonla iletişimde bulunma konusunda kısıtlanabildikleri belirtilmiştir. Ayrıca hastaların tedavileri devam ettiği sürece ailelerinin yanına izinli olarak gönderilmedikleri öğrenilmiştir.

3.10. NEZARETHANE BÖLÜMÜ İLE TUTUKLU VE HÜKÜMLÜ SERVİSİ

108. Hastane kampüsü içerisinde diğer servislerden ayrı bir bölümde, ceza infaz kurumlarından gelen hastaların muayene, tedavi ve kontrol işlemlerinin yapılması amacıyla nezarethane bölümü oluşturulmuştur. Yatarak tedavileri devam eden hastalar içinse tutuklu ve hükümlü servisi bulunmaktadır.

109. Nezarethane odalarının ceza infaz kurumundan gelen hastaların muayene sırası beklerken ring araçlarında bekletilmemeleri amacıyla oluşturulduğu ifade edilmiştir. Nezarethane odalarında jandarma personeli görev yapmaktadır.

110. Nezarethane bölümü incelenmiş, 3 nezarethane odasının bulunduğu, odaların yeterli büyüklükte olduğu, oturma alanlarının bulunduğu, tuvalet bölümü dâhil genel olarak temiz olduğu, havalandırma sisteminin çalışır vaziyette olduğu, sıcak suyun mevcut olduğu, ısınma ve havalandırma konusunda bir sorun bulunmadığı görülmüştür. Nezarethanede yapay aydınlatma mevcut olup odalarda pencere bulunmamaktadır. Görevli personel tarafından hastaların burada çok kısa sürelerle kaldığı, muayenelerinin tamamlanmasının ardından ceza infaz kurumuna götürüldükleri belirtilmiştir. İncelenen nezarethane kayıt defterinde en uzun süre tutulan hastanın burada 5 saat kadar kaldığı anlaşılmıştır.

111. Yapılan incelemelerde nezarethane kayıt defterinin genel olarak düzenli bir biçimde tutulduğu, ancak bazı kayıtlarda giriş ve çıkış saatlerinin yazılı olmadığı görülmüştür. İlgili personele kayıtların eksiksiz bir şekilde tutulması gerektiği ifade edilmiştir.

112. Nezarethanede bulunan hastaların yemek ve su ihtiyaçları ceza infaz kurumu tarafından gönderilen kumanyalarla sağlanmaktadır.

113. Hastane İdaresi tarafından ceza infaz kurumundan muayene, kontrol ya da tedaviye gelen hastaların hastaneye yatışlarına karar verilmesi durumunda hâkim kararının gerekli olduğu, bu kararın alınmasının kolaylaştırılması amacıyla nezarethane bünyesinde bir odanın Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS) odası olarak kullanılması için çalışmaların yürütüldüğü ifade edilmiştir.

114. Nezarethane odaları ve koridorlar 24 saat güvenlik kamerası ile izlenmekte olup yapılan incelemede kamera açılarının kör nokta bırakmayacak şekilde konumlandırıldığı ve hepsinin çalışır vaziyette olduğu görülmüştür.

115. Tutuklu ve Hükümlü Servisinde 17 kişi kapasiteli 7 koğuşun bulunduğu, bu servisin bir önceki ziyaretin ardından tamamen yıkılarak havalandırma bahçesine sahip olacak ve gün ışığını alacak şekilde yeniden inşa edildiği görülmüştür.

116. Servis içerisinde infaz ve koruma memurları görev yapmakta olup dış güvenlik ise jandarma personeli tarafından sağlanmaktadır.

117. Odaların içerisinde tuvalet ve banyo bölümleri bulunmaktadır. Odalarda hastaların kişisel eşyalarını koyabilecekleri dolap ve masalar bulunmakta olup televizyon ve buzdolabı ise bulunmamaktadır.

118. Ziyaret tarihi itibarıyla bu serviste 1'i kadın 15'i erkek olmak üzere toplam 16 hasta bulunmaktadır. Hastalarla yapılan görüşmelerde; genel olarak bir sorun yaşamadıkları, personelin kendilerine iyi davrandığı, tedavilerinin gün içerisinde sağlandığı, günde ortalama 1 saat havalandırmaya çıkabildikleri, ancak hafta sonu havalandırmadan faydalanamadıkları ifade edilmiştir. Görevli personel tarafından, infaz ve koruma memuru eksikliğinden dolayı havalandırmanın hafta sonu kullanılamadığı belirtilmiştir.

119. Hastaların kapalı görüşlerinin salı günü, telefonla görüşlerinin ise perşembe günü olduğu belirtilmiş ayrıca hastalarca yazılan tüm dilekçelerin akşam ceza infaz kurumuna gönderildiği ve hastaların kantin ihtiyaçlarının da doldurulan kantin fişlerine göre ceza infaz kurumu iş yurdu müdürlüğü kantinlerinden temin edildiği aktarılmıştır.

120. Bu serviste tespit odası ya da yumuşak oda bulunmamakta olup her yatağın tespit işlemi için uygun hale getirildiği görülmüştür.

121. Serviste yer alan koğuşlar ve koridorlar güvenlik kameraları ile izlenmekte olup, koğuş içlerinde tuvalet ve banyo bölümlerinde kamera bulunmamaktadır. Kamera kayıtlarının 120 güne kadar saklanabildiği görülmüştür. Kameraların kör nokta kalmayacak şekilde konumlandırıldığı ve çalışır vaziyette oldukları anlaşılmıştır.

4. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

4.1. DEĞERLENDİRME

122. TİHEK'in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek iletişim doğrultusunda işbirliği esasına dayanmaktadır. Hastane tarafından, Ziyaret Heyetinin bütün bölümlere bekletilmeksizin erişimi sağlanmış, hastalarla izole görüşmeler yapabilmeleri için gerekli önlemler alınmış ve gerekli bilgi ve belgelere erişim vakitlice sağlanmıştır. Bu çerçevede, Hastane İdaresi ve personelinin ziyaret esnasında gösterdiği işbirliğine açık tutumları Ziyaret Heyeti tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.

123. Bir önceki ziyaret raporunda yer verilen tavsiyelerin büyük bir kısmının yerine getirilmiş olması, hastaların ve personelin lehine olan önemli fiziki değişikliklerin yapılması ile hastaların zorunlu yatış süreçlerinde yaşanan olumlu değişiklikler memnuniyet vericidir.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

4.2. ÖNCEKİ ZİYARETTE VERİLEN TAVSİYELERİN TAKİBİ BAĞLAMINDA TESPİT VE GÖZLEMLER

124. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu tarafından 19/4/2019 tarihinde Manisa Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesine bir ziyaret düzenlenmiştir. Ziyarete ilişkin gözlem ve tavsiyeler 2019/25 sayılı rapor ile kamuoyuna duyurulmuştur. Merkeze daha önce verilen tavsiyelerin yerine getirilmesine ilişkin tespitler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

TAVSİYELER	Tavsiye Verilen Kurum Ve Yerine Getirilme	AÇIKLAMA
Kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldıkları yerlerde personelin tutulanlara yönelik tutum ve davranışları önem taşımaktadır. Hastaneye yapılan ziyaret sırasında, bir güvenlik görevlisinin bir hastaya yönelik fiziksel müdahalede bulunduğu öne sürülmüş kendilerine sözlü şiddet uygulandığını ifade edenler olmuştur. Bu kapsamda, adli ve idari soruşturulma başlatılması dâhil Hastane tarafından gerekli önlemlerin alınmasının önem arz ettiği anlaşılmaktadır. Öte yandan, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldıkları yerlerde görev yapan personele, yerine getirdikleri görevin özel zorlukları nedeniyle ihtiyaç duyduklarında psiko-sosyal destek sağlanabileceği de değerlendirilmektedir.	Hastane İdaresi Yerine Getirilmedi	Ziyaret sırasında hastalardan sözlü şiddet uygulandığını ifade edenler olmuştur. Hastanede sözlü şiddetin devam ettiğine yönelik iddialar varlığını sürdürmektedir. Ayrıca tarafımıza sunulan bilgi ve belgelerden personele, ihtiyaçları halinde psiko-sosyal desteğinin sağlanmadığı sonucuna varılmıştır.
Hastane tarafından oluşturulan eğitim programına her düzeyde personelin katılımının sağlandığı görülmüştür. Bununla beraber psikiyatri hastanelerinde çalışmanın stresli bir iş olduğu da göz önünde bulundurularak, özellikle yardımcı personele hasta bakıcılara, temizlik görevlilerine ve güvenlik görevlilerine göreve başlamadan ve görev yaptıkları süre içerisinde insan hakları eğitimi verilmesi; ayrıca sözlü/psikolojik şiddet dâhil hastalara yönelik her türlü kötü muamelenin kabul edilemez olduğunun ve bu davranışların yaptırımları olduğunun personele açık bir şekilde bildirilmesi gerektiği değerlendirilmektedir.	Hastane İdaresi Yerine Getirildi	Klinik destek personeli, güvenlik görevlileri ve temizlik personeli dâhil tüm personele insan hakları, hassas gruplara mensup bireylerle iletişim ve işkence ve kötü muameleyi inceleme ve belgelendirme eğitimlerinin verildiği anlaşılmıştır.
AİÖK'ye göre etkili şikâyet prosedürleri alıkonulma merkezlerinde kötü muameleye karşı temel güvencelerden birini oluşturmaktadır. Bu kapsamda, Hastanede kötü muamele teşkil edebilecek hususların vuku bulmaması için belirli periyotlarla hastaların bilgilerinin gizli kalması kaydıyla kötü muamele yapılıp yapılmadığına ilişkin olarak görüşmeler yapılması, psikolog görüşmelerinde bu hususun aydınlatılacağı şekilde açık uçlu sorular yöneltmesi tavsiye edilmektedir.	Hastane İdaresi Yerine Getirildi	Her sabah servislerde görevli psikologlar tarafından hastalarla görüşmeler gerçekleştirilmektedir. Bu görüşmelerde hastalar tarafından dilek/istek ve şikâyetlerinin dile getirebildiği ifade edilmiştir.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

<p>Özgürlüğünden mahrum bırakılan ve psikiyatrik teşhis almış olan bireyler kırılğan bir konumdadır. Tespit uygulamasının istismara yol açma potansiyelinin yüksek olduğu göz önünde bulundurulduğunda; kısıtlamanın ancak uygulanma kriterleri ile süresini, izleme, denetleme, gözden geçirme ve itiraz etme usullerini belirleyen katı bir çerçevede ve her zaman meşruluk, zorunluluk, ölçülülük ve hesap verebilirlik ilkelerine uygun bir şekilde uygulanması gerektiği akılda tutulmalıdır. Kontrol yöntemlerine her başvurulduğunda bütün kısıtlama ilkelerine uygun hareket edilmesine özen gösterilmelidir.</p>	<p>Hastane İdaresi</p> <p>Kısmen</p>	<p>Yapılan görüşmelerde hastalar tespit işleminin gerekli hallerde uygulandığına dair kanaatlerini belirtmişlerdir. Bununla birlikte tespit defterinde belirtilen kalma süreleri ile tespit kalma sürelerinin uyuşmadığı, her 15 dakikada bir düzenli kontrollerin sağlanmadığı ve 6 saate kadar kısıtlamaların olduğu anlaşılmıştır.</p>
<p>Bazı tespit uygulamalarının bitiş saatlerinin kayıt altına alınmadığı gözlemlenmiştir. Kısıtlama yöntemlerine her başvurulduğunda kısıtlamanın süresinin, özellikle de başlama ve bitiş saatlerinin özenle kayıt edilmesi gerekmektedir. Ayrıca Hastane tarafından kontrol yöntemlerine başvuruyu azaltmak amacıyla stratejiler geliştirilmesinin faydalı olacağı değerlendirilmektedir.</p>	<p>Hastane İdaresi</p> <p>Kısmen</p>	<p>İncelenen tespit kayıt defterinde bazı tespit işlemlerinde başlangıç ve bitiş saatlerinin yazılı olmadığı görülmüştür. Bununla birlikte bir önceki ziyarette aylık ortalama tespit uygulanma sayısı 159 iken bu ziyarette bu sayının 111'e düştüğü görülmüştür. Bu durum tespit uygulamasına alternatif çözümler getirildiğini göstermektedir.</p>
<p>DSÖ, yatılı kurumlarda banyoların hastaların mahremiyetini koruyacak şekilde olması gerektiğini ifade etmektedir. Banyo yapılması sırasında mahremiyete dikkat edilmediğinden yakınan hastalar olmuştur. Bu kapsamda, banyo yapılırken hastaların mahremiyetinin korunmasına özen gösterilmesi gerektiği değerlendirilmektedir.</p>	<p>Hastane İdaresi</p> <p>Yerine Getirildi</p>	<p>Hastalar yapılan görüşmelerde banyolara tek tek alındıklarını ve mahremiyetin sağlanması konusunda bir şikâyetleri olmadığını dile getirmişlerdir.</p>
<p>İdarenin yeterli gün ışığı almayan ve insani alıkonulma koşullarını sağlamayan E ve F servislerini kapatarak buraları farklı amaçlarla dönüştürme çalışmaları memnuniyetle karşılanmaktadır. Bununla beraber, söz konusu servislere bundan sonrası için yeniden hasta yatışının yapılmaması hususu önemle hatırlatılmaktadır.</p>	<p>Hastane İdaresi</p> <p>Yerine Getirildi</p>	<p>Yapılan incelemelerde bu servislerin kapatıldığı ve rehabilitasyon atölyelerine dönüştürüldüğü, bu bölümlere yeni hasta yatışının yapılmadığı görülmüştür.</p>
<p>AIÖK, psikiyatri hastanelerinde hastaların tedavilerine ve iyilik hallerine imkân veren fiziksel koşulların sağlanması, yani pozitif bir terapötik ortam oluşturulması gerektiğini vurgulamaktadır. Bu tarz bir ortamın oluşturulabilmesi içinse öncelikle her hastaya yeterli yaşama alanı sağlanması gerekmektedir. Hastanede kimi odaların 9 kişiye kadar çıkabildiği, hasta başına düşen alanın 2.7 m²'ye kadar düşebildiği gözlemlenmiştir. Buna bağlı olarak hastaların odalarında yalnızca yatak bulunmakta, odalarda dolap, komodin vs. bulunmamaktadır. Oysa ki psikiyatri hastanelerinde hastaların odaları ile rekreasyon alanlarının dekorasyonuna özellikle önem verilmesi hastaların görsel uyarımı açısından gereklidir. Ayrıca, servislerde bulunan parmaklıklı kapılar da hastanede cezaevi benzeri bir atmosfer oluşmasına neden olmaktadır. Bu kapsamda hastanede yaşam koşullarının iyileştirilmesi, özellikle servislerin içerisinde bulunan demir parmaklıklı kapıların kaldırılması, kalabalık odaların mevcudunun azaltılması ve daha terapötik bir ortam oluşturulması tavsiye edilmektedir. Hastanede bu tarz bir</p>	<p>Hastane İdaresi & Sağlık Bakanlığı</p> <p>Kısmen</p>	<p>Önceki ziyarette 545 olan hastane kapasitesinin 360'a düşürüldüğü, hasta başına düşen alanın artırıldığı ve odaların mevcudunun azaltıldığı görülmüştür. Ayrıca servislerde yer alan demir parmaklıklı kapılar kaldırılmıştır. Bununla birlikte hasta odalarında dolap, komodin vs. ürünlerin bulundurulmadığı görülmüştür.</p>

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

düzenlemenin yapılmasının hastalar arasında çıkan anlaşmazlıklara bağlı olarak yaşanan sorunların ve dolayısıyla hastalara tespit uygulanma sıklığının da azaltılmasına katkı sunabileceği değerlendirilmektedir.		
Üçlü Protokol'ün 32'nci maddesine göre hastaneler bünyesinde oluşturulan mahkûm koğuşlarının diğer hasta odaları ile aynı şartları taşıması gerekmektedir. Hastane bünyesinde oluşturulan mahkûm koğuşlarının fiziksel koşullarının iyi halde olmadığı gözlemlenmiştir. Hem hastalar hem de orada görev yapan personel için söz konusu bölümde, diğer hastaların göremeyeceği şekilde tespit uygulanmasını sağlayacak koşulların oluşturulması dâhil gerekli iyileştirilmelerin yapılması; ayrıca, ayakta tedavi ve muayene amacıyla gelen tutuklu ve hükümlüler için Üçlü Protokol'ün ilgili hükümlerine uygun bir bekleme salonu oluşturulması gerektiği değerlendirilmektedir.	Hastane İdaresi & Sağlık Bakanlığı Yerine Getirildi	Hastanenin Hükümlü ve Tutuklu Servisinin yıkılıp yeniden yapıldığı görülmüştür. Yapılan incelemede bu bölümlerin hastanenin diğer bölümleri ile benzer koşullara sahip olduğu anlaşılmıştır. Tespit uygulamalarının her hastanın kendi odasında ve yatağında uygulandığı diğer hastaların bu durumu göremediği tespit edilmiştir. Ayrıca Hastane bünyesinde nezarethane bölümünün oluşturulduğu ve ceza infaz kurumundan tedavi/muayeneye gelen hastaların burada bekletildiği görülmüştür.
Adli servislerde kalan hastalar ile mahkûm koğuşlarında tutulan hastalar güvenlik gerekçesiyle açık havadan faydalandırılmamaktadır. AİÖK, mahkûmların (tercihen genel bir faaliyet programının bir parçası olarak) her gün açık havada en az bir saat egzersiz yapabilmesi şartını, temel bir önlem olarak genel kabul etmekte ve istisnasız bütün mahkûmlara (ceza olarak hücre hapsinde olanlar dâhil) her gün açık havada egzersiz yapma imkânı verilmesi gerektiğine dikkat çekmektedir. Açık havada egzersiz yapılacak yerlerin makul büyüklükte ve mümkün olduğunca kötü hava şartlarından koruma sağlayacak biçimde olması gerektiği barizdir. AİÖK'ye göre mahkûmlar, içinde buldukları hücredeki fiziksel şartlar ne kadar iyi olursa olsun, haftalar belki de aylar boyunca hücrelerinde kilitli biçimde çürümeye bırakılamazlar. Bu bağlamda, sağlık durumu uygun olan bütün hastaların günde en az bir saat açık havadan faydandırılması için gerekli önlemlerin alınması tavsiye edilmektedir.	Hastane İdaresi & Sağlık Bakanlığı Kismen	Hükümlü ve Tutuklu Servisinin tamamen yenilediği, havalandırma alanının oluşturulduğu ve hastaların günde 1 saat açık havadan yararlandırıldıkları hastalar tarafından teyit edilmiştir. Adli servislerde kalan hastaların ise her gün açık havaya çıkartılmadıkları anlaşılmıştır.
Hastaların neredeyse tamamı kantin fiyatlarından yakınmıştır. Hastaların sosyo- ekonomik durumları da göz önünde bulundurularak ihale şartnamesinin değerlendirilmesi de dâhil bu konuda uygun girişimlerde bulunulması gerektiği değerlendirilmektedir.	Sağlık Bakanlığı Yerine Getirilmedi	Hastalarının tamamının yakındığı husus kantin fiyatlarının yüksekliği olmuştur. Hastane İdaresi, kantinin kendileri tarafından işletilmesini ya da Hastane kampüsünde ceza infaz kurumu iş yurdu kantinin açılmasını Sağlık Bakanlığında talep etmiş olup Sağlık Bakanlığı tarafından bu girişimler mevcut mevzuatın uygun olmadığı gerekçesiyle onay görmemiştir.
Sağlık Bakanlığı Belirsiz Süreli İş Sözleşmesine Ek Disiplin Ceza Cetvelinde, hastalara kaba davranma fiilinin açıkça belirtildiği; bununla beraber, söz konusu fiiller arasında, hastalara yönelik işkence ve kötü muamelede bulunmaya ilişkin açık bir ifade bulunmadığı görülmüştür. Bu kapsamda hastalara yönelik işkence ve kötü muamelede bulunma eyleminin disiplin ceza cetvelinde açıkça belirtilmesinin ve eylemin mahiyeti ve ağırlığına	Sağlık Bakanlığı Yerine Getirilmedi	Sağlık Bakanlığı Belirsiz Süreli İş Sözleşmesine Ek Disiplin Ceza Cetveline işkence ve kötü muamelede bulunmaya ilişkin açık bir hüküm eklenmemiştir.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

orantılı bir şekilde sözleşmenin feshi dâhil yaptırımının belirlenmesinin uygun olacağı değerlendirilmektedir.		
Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM)'e göre ruhsal engelle ilgili olan ve Sözleşme'nin 5/4'üncü maddesine dayanan prensipler arasında ilgili kişinin, bir mahkemeye erişmesi ve kendisinin bizzat ya da ihtiyaç halinde, bir temsilci vasıtasıyla dinlenmesi gerektiği yer almaktadır (Megyeri v. Almanya, § 22). Keza Türk Medeni Kanunu'nun 437'nci maddesine göre hastaneye zorla yatış kararı verilmeden önce mahkemenin ilgili kişiyi dinlemesi gerekmektedir. Bununla beraber hakkında istemsiz yatış kararı verilen kişilerin genel olarak mahkemeye götürülmediği, söz konusu işlemlerin dosya üzerinden yapıldığı gözlemlenmektedir. Ancak, AİÖK'nin de belirttiği üzere; ruhsal engeli olan kişilerin hastaneye zorla yatırılmadan önce kişinin bizatihi kendisinin hâkim karşısına çıkartılmasının sağlanması gerekmektedir. Ayrıca, hakkında istemsiz yatış kararı verilen hastalara, ilgili mahkeme kararının bir örneğinin verilmesi ve kişinin kararın nedeni ve temyiz için başvuru süresi ve temyiz makamı hakkında sözlü ve yazılı olarak bilgilendirilmesi gerektiği değerlendirilmektedir.	Adalet Bakanlığı Kısmen	Adalet Bakanlığı tarafından konuya dair gönderilen belgelerde, tavsiyede belirtilen hususların yasal mevzuatta yeterli açıklığa sahip olarak ve temel hakların korunması için usulü güvencelere yer verir vaziyette olduğu, raporda belirtilen hususların uygulama kaynaklı olduğu ve kanuni bir düzenlemeye ihtiyaç bulunmadığı belirtilmiştir. Bununla birlikte Hastane İdaresi tarafından mahkeme kararı olmaksızın hasta kabulü yapılmadığı, hastaların vasisi tarafından talep edilse dahi mahkeme kararı bulunmaksızın istemsiz yatışların yaptırılmadığı ve hastanın avukata erişiminin sağlandığı ifade edilmiştir.
Kapatılan E Servisinde S.A. isimli bir hastanın tek başına tutulduğu görülmüştür. Birleşmiş Milletler İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık dışı veya Aşağılayıcı Muamele veya Cezalandırmaya ilişkin Özel Raportör, terapötik nedenlerle veya ceza türü olarak açıklanamayacak şekilde kontrol veya tıbbi tedavi yöntemi olarak hastaların tek başına tutulabildiğini; ancak ruhsal engelli kişilerin uzun süre boyunca tek başına tutulmasının kötü muamele teşkil edebileceğini ifade etmektedir. Bu kapsamda bakım evlerinde kalabilecek durumda olduğu ifade edilen söz konusu hastanın kendisine uygun bir kuruluşa yerleştirilmesi için gerekli önlemlerin alınması tavsiye edilmektedir.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Yerine Getirildi	İlgili hastanın başka bir kuruluşa yerleştirilmesi sağlanmıştır.

4.3. TAVSİYELER

4.3.1. HASTANEYE YÖNELİK TAVSİYELER

125. Kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldıkları yerlerde personelin tutulanlara yönelik tutum ve davranışları önem taşımaktadır. Öte yandan, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldıkları yerlerde görev yapan personele, yerine getirdikleri görevin özel zorlukları nedeniyle ihtiyaç duyduklarında psiko-sosyal destek sağlanabilmesi gerekmektedir. Bu amaçla Hastane İdaresi tarafından ilgili personele düzenli aralıklarla insan hakları, işkence ve kötü muamele ile mücadele eğitimlerinin verilmesi ve eğitimler ile personele sağlanacak desteğin sürekli hale getirilmesi tekiden,

126. Adli servislerde kalan hastalar her gün açık havadan faydalandırılmamaktadır. AİÖK, mahkûmların (tercihen genel bir faaliyet programının bir parçası olarak) her gün açık havada en az 1 saat egzersiz yapabilmesi şartını, temel bir önlem olarak kabul etmekte ve istisnasız bütün mahkûmlara (ceza olarak hücre hapsinde olanlar dâhil) her gün açık havada egzersiz yapma imkânı verilmesi gerektiğine dikkat çekmektedir. Bu bağlamda, sağlık durumu uygun olan bütün hastaların günde en az 1 saat açık havadan faydandırılması için gerekli önlemlerin alınması tekiden,

127. AİÖK, psikiyatri hastanelerinde hastaların tedavilerine ve iyilik hallerine imkân veren fiziksel koşulların sağlanması, yani pozitif bir terapötik ortam oluşturulması gerektiğini vurgulamaktadır. Buna bağlı olarak Hastanede bazı servislerdeki hastaların odalarında yalnızca yatak bulunmakta, odalarda dolap, komodin vs. bulunmamaktadır. Oysa ki psikiyatri hastanelerinde hastaların odaları ile rekreasyon alanlarının dekorasyonuna özellikle önem verilmesi hastaların görsel uyarımı açısından gereklidir. Bu kapsamda hastaların gelişimi adına sadece yatağın bulunduğu servislerdeki odalara diğer eşyalarında verilmesi durumunun gözden geçirilmesi tekiden,

128. Hasta servislerinin Türk Standartları Enstitüsü Erişilebilirlik Standartlarına uygun hale getirilmesi,

129. Psikiyatri hastanelerinde, hastalara genellikle idare tarafından kıyafet verildiği, hastaların kendi giysilerini giyemediği gözlemlenmektedir. AİHM, yıkandıktan sonra kişilere kendi kıyafetlerinin geri verilmediği ve dolayısıyla hastalarının kişisel kıyafetlerinin bulunmadığı Stanev v. Bulgaristan davasında, bakımevinin barınanlar arasında yıkanan kıyafetleri değiştirmesinin onlarda, aşağılık duygusu yaratabileceğini ifade etmektedir.⁹ AİÖK'ye göre de "giyimde bireyselleşme tedavi sürecinin bir parçası olmalıdır."¹⁰ Bu çerçevede, psikiyatri hastanelerine yatışı yapılan hastaların kendi kıyafetlerini giyebilmeleri için gerekli önlemlerin alınması ve/veya idare tarafından giysi verilmesi,

130. Tespit odalarında ve diğer hasta odalarında yer alan yatak başlıklarının daha yumuşak bir malzemeden imal edilmiş olanlar ile değiştirilmesinin değerlendirilmesi,

131. İncelenen tespit kayıt defterlerinde bazı tespit uygulamalarında kısıtlama başlangıç tarih/saati ile kısıtlama bitiş tarih/saatlerinin yazılı olmadığı görülmüştür. Bununla birlikte tespit defterinden rastgele seçilen bazı tarih/saatlerin gerçekte uygulanan saatlerle uyuşmadığı, tespit uygulanması esnasında hastanın her 15 dakikada bir kontrol edilmediği ve bazı hastalara 6 saate kadar tespit uygulaması yapıldığı da görülmüştür. Tespit kayıt defterlerinin eksiksiz olarak

⁹ AİHM, Stanev v. Bulgaristan Davası (Başvuru no. 36760/06, 17 Ocak 2018), para. 21 ve 209.

¹⁰ AİÖK, 8. Genel Rapor [CPT/inf (98) 12], para. 34.

tutulması, kayıtların başlangıç ve bitiş saatlerini doğru yansıtacak şekilde kayda geçirilmesi ve hastanın tespit sırasında düzenli aralıklarla kontrolünün sağlanması,

132. Görüşme yapılan kız çocukları tarafından tespit uygulaması sırasında erkek güvenlik görevlilerinin de oda içerisinde bulunabildiği belirtilmiştir. Kız çocuklarının mahremiyet ve utanma durumları dikkate alındığında tespitte alınmaları sırasında kadın güvenlik görevlileri ve kadın personelin bulunmasının sağlanması,

133. Hastanede psikiyatrik hastalıklar arasında (psikoz, nevroz) terapötik amaçlı bir ayrıştırma yapılmadan hastaların aynı servis içinde tedavi edildiği gözlemlenmiştir. Hastanenin azaltılan kapasitesi ile birlikte mümkün olduğunca bu ayrıma dikkat edilmesi,

134. Görüşme gerçekleştirilen hastaların geneli hastaneye geldiklerinde hastalıklarının ne olduğu, nasıl ve ne kadar süre ile tedavi göreceğine dair yeterli bir bilgilendirme yapılmadığını belirtmişlerdir. 1/8/1998 tarihli ve 23420 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Hasta Hakları Yönetmeliğinin 15’inci¹¹ ve 24’üncü¹² maddeleri uyarınca tedavi edilmek üzere Hastaneye kabul edilen hastaya, hastalığı ve tedavi süreçleri hakkında bilgi verilmesi,

135. Arızalı olan ankesörlü telefonların tamir ettirilmesi ve yasal bir dayanağı bulunmayan çocuklara verilebilen telefonla aileleri ile görüşme cezasının kaldırılması,

4.3.2. SAĞLIK BAKANLIĞINA YÖNELİK TAVSİYELER

136. Sağlık Bakanlığı Belirsiz Süreli İş Sözleşmesine Ek Disiplin Ceza Cetvelinde, hastalara kaba davranma fiilinin cezasının ilkinde ihtar, ikinci ve üçüncü durumda yevmiye kesme cezası olduğu belirtilmiş; bununla beraber, söz konusu fiiller arasında, hastalara yönelik işkence ve kötü muamelede bulunmaya ilişkin açık bir ifade bulunmadığı görülmüştür. Bu kapsamda hastalara yönelik işkence ve kötü muamelede bulunma eyleminin disiplin ceza cetvelinde açıkça belirtilmesinin ve eylemin mahiyeti ve ağırlığına orantılı bir şekilde sözleşmenin feshi dâhil yaptırımının belirlenmesi tekiden,¹³

¹¹ Madde 15- (Başlığı ile birlikte değişik: RG-8/5/2014-28994) Hastaya; a) Hastalığın muhtemel sebepleri ve nasıl seyredeceği, b) Tıbbi müdahalenin kim tarafından nerede, ne şekilde ve nasıl yapılacağı ile tahmini süresi, c) Diğer tanı ve tedavi seçenekleri ve bu seçeneklerin getireceği fayda ve riskler ile hastanın sağlığı üzerindeki muhtemel etkileri, ç) Muhtemel komplikasyonları, d) Reddetme durumunda ortaya çıkabilecek muhtemel fayda ve riskleri, e) Kullanılacak ilaçların önemli özellikleri, f) Sağlığı için kritik olan yaşam tarzı önerileri, g) Gerektiğinde aynı konuda tıbbî yardıma nasıl ulaşabileceği, hususlarında bilgi verilir.

¹² Madde 24- (Değişik: RG-8/5/2014-28994) Kanuni temsilcinin rızasının yeterli olduğu hallerde dahi, anlatılanları anlayabilecekleri ölçüde, küçük veya kısıtlı olan hastanın dinlenmesi suretiyle mümkün olduğu kadar bilgilendirme sürecine ve tedavisi ile ilgili alınacak kararlara katılımı sağlanır.

¹³ Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından belirsiz süreli iş sözleşmelerine ek ceza cetvelininin 31 sıra numaralı disiplin cezasını gerektiren fiil ve haller başlığı altında “Koruma ve bakım altında bulunanlarla hizmet alanlara karşı kötü muamelede bulunmak,” ibaresi yer almakta ve ilk ve ikinci defa bu fiillerin işlenmesi halinde yevmiyeden kesme, üçüncü defa bu fiillerin işlenmesi halinde işten çıkarma cezası uygulanacağı

137. Bir ruh sağlığı yasası olmaması nedeniyle, başta kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı olmak üzere, hastaların ve personelin hak ve yükümlülüklerine ilişkin belirsizlikler olduğu gözlemlenmektedir. Bu çerçevede, başta Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesi (EHİS) olmak üzere, uluslararası ve ulusal insan hakları standartları gözetilerek bir mevzuat çalışması yapılması,

138. Hastanede ihtiyaç olduğu değerlendirilen klinik destek personeli ile din görevlisi istihdamının sağlanması hususlarının değerlendirilmesi,

139. Hastaların hastanede kaldıkları süre boyunca kıyafetleri Hastane tarafından temin edilmektedir. Ancak bu kıyafetler yapılan bağışlarla temin edilmekte bu ihtiyaç özelinde bir bütçe bulunmamaktadır. Yapılan bağışların yetersiz kaldığı anlaşılmakta olup bu ihtiyaçlar için hastanelere bütçe verilmesi ve hastaların kendi kıyafetlerinin kullanılmasına müsaade edilmesi hususunun değerlendirilmesi,

140. Hastalar ve personel tarafından yemeklerin miktar ve niteliği memnuniyetle karşılanırken kahvaltının miktar olarak yetersiz kaldığı vurgulanmıştır. Hastane İdaresi tarafından, durumun ayrılan bütçe kaynaklı olduğu belirtilmiştir. Bu bağlamda hastaların iâşesi için ayrılan bütçenin yeniden gözden geçirilmesi,

141. Hastaların neredeyse tamamı kantin fiyatlarının yüksekliğinden yakınmıştır. Yapılan incelemede fiyatların piyasa fiyatlarının çok üzerinde olduğu görülmüştür. Bu bağlamda her ne kadar kantin ihale süreçlerinin 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu, Hazine Taşınmazlarının İdaresi Hakkında Yönetmelik ve Bakanlığın ilgili genelgeleri tarafından yapılacağı belirtilmekle birlikte hastaların sosyo-ekonomik durumları da göz önünde bulundurularak ihale şartnamesinin yeniden değerlendirilmesi, Adalet Bakanlığı ile yürütülecek bir çalışma ile ceza infaz kurumu iş yurdu kantininin açılması gibi uygun alternatif girişimlerde bulunulması hususunun değerlendirilmesi ya da Hazine ve Maliye Bakanlığı ile yürütülecek ortak bir çalışma ile psikiyatri hastaneleri kantin hizmetlerinin ceza infaz kurumu iş yurtlarından temin edilebileceği bir şekilde 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 3. maddesinde belirtilen istisnalar gibi ilgili mevzuata dâhil edilmesi,

142. Rehabilitasyon faaliyetleri hastaların ruhsal sağlık durumlarının iyileştirilmesi ve gelişimleri adına önemli bir süreçtir. Hastane bünyesinde çok çeşitli rehabilitasyon uygulaması yürütülmektedir. Bununla birlikte bu amaç için ayrılan bir bütçenin olmaması faaliyetlerin aksamasına neden olabilmektedir. Bu amaçla Hastanelere rehabilitasyon faaliyetlerinin gerçekleştirilebilmesi adına bütçe ayrılması ya da ayrılan bütçenin artırılması,

4.3.3. ADALET BAKANLIĞINA YÖNELİK TAVSİYELER

143. Ceza infaz kurumlarından getirilen hastaların bekledikleri nezarethane alanında kullanılan nezarethane kayıt defterlerinin eksiksiz olarak tutulmasının sağlanması,

144. Hastanede SEGBİS odasının faaliyete geçiyor olması olumlu bulunmuş, bu durumun hastanın hâkim huzuruna çıkmadan doğrudan hastaya yatış kararı verilmesi halini ortadan kaldıracığı değerlendirilmiş olup bu sebeple SEGBİS odasının tüm bölge ruh ve sinir hastalıkları hastanelerine kurulumlarının sağlanması,

145. Hastane bünyesinde yer alan Tutuklu ve Hükümlü Servisinde yeterli sayıda personelin bulunmadığı görülmüş, ayrıca hafta sonları mevcut personel sayısının daha da azalması nedeniyle hastaların havalandırma imkânından faydalanamadığı anlaşılmıştır. Bu sorunların çözülmesi için bu serviste görev yapan infaz ve koruma memuru sayısının artırılması, hususları tavsiye edilmektedir.



2022 YILINDA ÇOCUK EVLERİNE GERÇEKLEŞTİRİLEN ZİYARETLER

- 1) NİĞDE ÇOCUK EVLERİ SİTESİ ZİYARETİ RAPORU
- 2) MUŞ LALESİ KIZ ÇOCUK EVLERİ SİTESİ MÜDÜRLÜĞÜ ZİYARETİ RAPORU
- 3) BİLECİK ÇOCUK EVLERİ SİTESİ ZİYARETİ RAPORU
- 4) SAFRANBOLU HASAN DOĞAN ÇOCUK EVLERİ SİTESİ ZİYARETİ RAPORU



TIHEK

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU

NIĞDE ÇOCUK EVLERİ SİTESİ ZİYARETİ RAPORU

2022/58

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

KISALTMALAR

BM	Birleşmiş Milletler
CPT	Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
COVID-19	Yeni Koronavirüs Hastalığı
PCR	Polymerase Chain Reaction (Polimeraz Zincir Reaksiyonu)
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması

1. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 6701 sayılı Kanunla, insan onurunu temel olarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.

2. Türkiye, 14 Eylül 2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre Protokolün amacı: *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*

3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2/1-k bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.

4. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda Çocuk Evleri Sitelerine ziyaret gerçekleştirmek TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.

5. Çocuk evleri sitesi; 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu kapsamında koruma altına alınan çocukların, 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu ile Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının ilgili yönetmelikleri doğrultusunda bakımlarının sağlandığı, aynı yerleşkede bulunan birden fazla ev tipi sosyal hizmet biriminden oluşan kuruluştur.

6. Yukarıda anılan çerçevede, Niğde Çocuk Evleri Sitesi Müdürlüğü'ne¹ 31.03.2022 tarihinde bir ziyaret gerçekleştirilmiş olup ziyaret heyetinde bir insan hakları ve eşitlik uzmanı ile bir uzman psikolog ve bir sosyal hizmet uzmanı yer almıştır. Ziyaret heyetine Niğde Valiliği tarafından görevlendirilen Sağlık İl Müdürlüğünde görevli bir doktor da eşlik etmiştir. Ziyaret COVID-19

¹ Bundan sonra kısaca "Merkez" olarak ifade edilecektir.

pandemisi nedeniyle “zarar vermeme ilkesi” gözetilerek, temizlik-maske-mesafe kurallarına riayet edilerek gerçekleştirilmiştir.

7. Ziyarete ilk olarak Merkez müdürü ve müdür yardımcıları ile bir araya gelinerek Merkez hakkında genel bilgiler alınmış, yapılan görüşmenin ardından çocukların yaşam alanları gezilmiş, çocuklarla görüşmeler gerçekleştirilmiş, kaldıkları evlerin fiziksel koşulları incelenmiştir. Daha sonra, sağlık birimi, sosyal servis, kütüphane ve sosyal faaliyetlerin gerçekleştirildiği diğer ortak alanlar incelenmiştir. Ziyaret, gözlem ve tespitlerin Merkez idarecileri ile paylaşılması için yapılan son görüşme ile sona ermiştir. Ziyaret, salgın hastalığa karşı gerekli önlemler alınarak gerçekleştirilmiştir. Merkez İdaresi, sundukları hizmetlerin daha iyi düzeylere çıkarılması için ziyaret sonunda yapılan tavsiyelerin önemle değerlendirileceğini ifade etmiştir.

8. Bu rapor 18.01.2022 tarihli ve 2022/43 sayılı Kurul kararı ve Başkanlık Makamının 29.03.2022 tarihli oluruna istinaden 31.03.2022 tarihinde Niğde Çocuk Evleri Sitesi Müdürlüğüne gerçekleştirilen izleme ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

2. GENEL BİLGİLER

9. Niğde Çocuk Evleri Sitesi Müdürlüğü, 2006 yılında 234 kapasite ile hizmet sunumuna başlamıştır. Merkez kapasitesinin çokluğu ve personel yetersizliği gibi nedenlerden dolayı Merkez kapasitesinin düşürülerek 70 yapıldığı, 20 kişilik Çocuk İlk Kabul ve Müdahale Biriminin Merkez hizmetine eklenmesi ile birlikte, toplam 90 çocuğa hizmet verilebildiği ifade edilmiştir.

10. Merkez villa tipi inşa edilen 12 ev ve 1 idari binadan oluşmaktadır. Evlerin 9'u çocuk yaşam evi, 1'i ambar, 2'si ise kütüphane, oyun, etkinlik ve çok amaçlı kullanım için ayrılmıştır.

11. Merkezde, bakım ve koruma altında olan 0-18 yaş arası kız çocukları ve 0-12 yaş arası erkek çocuklarına hizmet verildiği, ayrıca eğitim ve özel sebeplerle korunma kararı uzatılan çocuklara da hizmet verildiği bildirilmiştir.

2.1. MERKEZ HAKKINDA GENEL BİLGİLER

12. İlk kabul biriminde 2828 sayılı Kanun'un 22'nci maddesinin üçüncü paragrafı çerçevesinde kabullerin yapıldığı, ilk 5 gün içerisinde çocuğun durumu uygunsa aileye teslimi yapıldığı, değilse çocuk hakkında acil koruma kararı istendiği bildirilmiştir. İlk Kabul ve Müdahale biriminde 2021 Aralık ayında 110 çocuk için giriş çıkış işleminin gerçekleştirildiği bildirilmiştir.

13. Merkezde 24 saat bulunan bir araç ile il müdürlüğü ve huzurevi müdürlüğü tarafından görevlendirilen 2 aracın bulunduğu bildirilmiştir. Araçların hastane, okul takibi ve iş ve işleyişe yönelik ihtiyaçlar için kullanıldığı ifade edilmiştir.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

14. Merkezde eğitimine devam eden çocukların okul ulaşımlarının sağlanması amacıyla servis hizmeti satın alındığı bildirilmiştir.

15. Merkezin ısınmasının doğalgaz ile sağlandığı bildirilmiştir.

2.2. MERKEZ PERSONELİ

16. Merkezde görev yapan personelin unvan ve sayıları aşağıdaki gibidir:

ÜN VAN	MEVCUT KADRO SAYISI
Müdür	1
Müdür Yardımcısı	3
Sosyal Çalışmacı	1
Öğretmen	1
Hemşire	1
Diğer Sağlık Personeli	1
Yurt Yönetim Memuru	1
Memur	1
Hizmetli	1
Teknisyen	1
Bakım Personeli	34
Güvenlik Personeli	5
Şoför	2
TOPLAM	48

17. Merkezde görevli grup sorumlularının gün içi mesailerinin çocukların okul saatlerine göre ayarlandığı bildirilmiştir.

2.3. KORUMA ALTINDA BULUNAN KİŞİLER

18. 70 çocuk kapasiteli çocuk evleri sitesi müdürlüğünde 76 (68 kız, 8 erkek) bakım ve koruma altında çocuk mevcudu olduğu bildirilmiştir.

19. Merkezde kalan çocukların kurum bakımını benimseyerek aidiyet duygusu geliştirdikleri ve bu sayede kuruluşu izinsiz terk eden çocuğun olmadığı aktarılmıştır.

20. Merkezde kalan çocuklardan 3'ünün kreş, 58'inin örgün eğitim ve 10'unun Açık öğretim öğrencisi olduğu, 5 çocuğun okul çağında olmadığı,

21. Merkezde 0-12 yaş grubu çocukların aile yanında yetişmelerini sağlamak amacıyla koruyucu aile ve evlat edindirme hizmetlerine yönelik gerekli çalışmaların yapıldığı bildirilmiştir.

- 22.** Merkezde zaman zaman yabancı uyruklu çocuk kabullerinin de yapıldığı, ziyaret tarihinden bir hafta önce Afgan uyruklu bir çocuğun ailesine teslim edildiği, mevcut çocuklar arasında yabancı çocuk bulunmadığı bildirilmiştir.
- 23.** Merkezde kalan 16 çocuk için engel durumlarının değerlendirilmesi amacıyla, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Eğitim ve Araştırma Hastanesi ile Niğde Rehberlik Araştırma Merkezinin ortak olarak hazırladığı çocuklar için özel gereksinim raporu düzenlenmiş ve çocukların engellilik düzeyleri tespit edilmiştir. Bu neticeye göre çocukların psikososyal gereksinimlerinin karşılandığı İdare tarafından bildirilmiştir.
- 24.** Merkezde kardeş çocukların kaldığı, bu çocukların aynı evde bulunmasına dikkat edildiği, ayrıca oda ve ev yerleştirilmelerinde yaş farkının da dikkate alındığı bildirilmiştir.
- 25.** Ziyaret tarihinde Merkezde, İlk Kabul ve Müdahale Biriminde 2 çocuğun misafir statüsünde kabul edildiği bildirilmiştir.
- 26.** Merkezde koruma ve bakım altında bulunan çocuklara yönelik olarak 24/5/1983 tarihli ve 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu'nun Ek 11'inci maddesine dayanılarak her yıl Merkezî Yönetim Bütçe Kanunu ile belirlenecek miktar üzerinden hiçbir kesinti yapılmaksızın aylık net harçlık verildiği, verilen harçlıkların kayıt edilerek imza altına alındığı, çocuklara ait kalan harçlıkların emanet kasasına konulduğu bildirilmiştir.

3. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

3.1. FİZİKSEL KOŞULLAR

- 27.** Çocukların kaldıkları yaşam evlerinde banyoların iki kişilik olduğu, açık mutfak ve salonun alt katta, çocuk odalarının ise üst katlarda olduğu görülmüştür. Çocuk odalarının büyüklüğüne göre iki veya üç kişilik olduğu, her çocuğa dolap, yatak, etajer ve çalışma masalarının verildiği görülmüştür.
- 28.** Merkezde çocuk parkı ve oyun sahası bulunmaktadır.
- 29.** Merkezde yangın alarm sisteminin düzenli kontrolünün yapıldığı, en son 15.03.2022 tarihinde bakım yapıldığı bildirilmiştir.
- 30.** Merkezde haşerelere karşı hem ev içlerine hem de Merkez bahçesine ilaçlama yapıldığı, ayrıca Belediye tarafından da üç ayda bir büyük çaplı ilaçlama yapıldığı bildirilmiştir.
- 31.** Merkezde ev içleri hariç kör nokta olmaksızın görüntüleyen 24 tane güvenlik kamerası bulunduğu bildirilmiştir. Kamera kayıtlarının 6 aylık geçmişi izleyecek şekilde saklandığı ifade edilmiştir.

3.2. İŞKENCE VE KÖTÜ MUAMELENİN ÖNLENMESİ, DİSİPLİN VE ŞİKÂYET MEKANİZMALARI

32. Ziyaret esnasında; 0-6 yaş grubu çocuklara yaşlarına uygun ve temiz kıyafetlerin giydirildiği, tek tip saç modeli olmadığı, çocukların bakımlı ve temiz olduğu, çocukların genel olarak neşeli görüldükleri, çocuklarda ilk bakışta tespit edilebilecek yaralanmaların bulunmadığı görülmüştür.

33. Kendileri ile görüşme yapılan çocuklar Merkez idaresi, grup sorumluları ve diğer personel ile kolaylıkla iletişim kurabildiklerini, dilek ve şikâyetlerini iletebildiklerini dile getirmişlerdir. Ayrıca kaldıkları kurumda kendilerine yönelik olumsuz bir algı olmaksızın ev ortamı hissi yaşadıklarını ifade etmişlerdir.

34. Kötü muamele iddiasıyla hakkında adli veya idari soruşturma başlatılan personel bulunmadığı bildirilmiştir.

35. İdare tarafından, evde veya ev dışında konusu suç teşkil eden herhangi bir eylemle karşılaşmadığı bildirilmiştir.

36. Merkezde bir idareci, bir Sosyal Servis Personeli ve bir Sağlık Personelinden oluşan Ödül-Ceza Komisyonu bulunduğu; ceza yorumunun olabildiğince dar, ödül yorumunun da mümkün olduğunca geniş çerçevede ele alındığı bildirilmiştir.

3.3. SAĞLIK, BAKIM VE PSİKO-SOSYAL SERVİS HİZMETLERİ

37. Merkezde evlat edindirme işlemlerinin özellikle yeni doğan çocuklar üzerine titizlikle yürütüldüğü, evlat edindirilecek çocukların işlemlerinin başlatıldığı ancak mahkeme kararlarının geç çıktığı, 2 günlük iken kurum bakımına getirilen çocukların 9 aylık iken evlat edindirilebildiği ifade edilmiştir. Bu nedenle gelişim sürecinde bebeklerin anne baba olarak sahiplenecek kişiler ile güvenli bağlanma kuramadıkları onun yerine bebeklerin bakım veren kişilere karşı bağ geliştirdiği bildirilmiştir.

38. Merkezde her yaşam evinde kalan çocuklar için 1 grup sorumlusu ve 1 danışmanın olduğu bilgisi paylaşılmıştır.

39. Merkeze sosyal hizmet modeli değişikliği ile Çocuk Destek Merkezinde iken haklarında uygulanan psikososyal destek programını tamamlayan çocukların nakil olarak geldiği, bu çocukların ayrıştırılmadan yaşam alanlarına dâhil edildiği bildirilmiştir.

40. Pandemi sürecinin ülkemizde de başlaması ile birlikte gerçekleşen sokağa çıkma yasağının çocuklar üzerinde negatif etkisi olmadığı; bu konuda çocukların Merkez İdaresine destek verdikleri ifade edilmiştir.

41. Çocuk yaşam evlerinde PCR testi pozitif çıkan çocuk olması halinde o evin karantina altına alındığı ve diğer evlerde bulunan çocuklara bulaşmasının engellendiği bildirilmiştir. Merkeze kabulü yapılan her çocuğun Hepatit B, Hepatit A ve HIV taramalarının yapıldığı, gerekli görülmesi

halinde aşlarının yapıldığı ve 6 ay sonra aşının etkisinin yaptırılan tetkikler ile kontrol edildiği ifade edilmiştir.

42. Merkezde çocukların sağlık takiplerine yönelik tüm işlemlerin hemşireler tarafından gerçekleştirildiği, mesai saati dışında hastalanan çocuk olması durumunda gerekli müdahalenin yapılmasının yanı sıra hastalığın takip edilmesinin de hemşire bilgilendirmesi ile sağlandığı bilgisi paylaşılmıştır.

43. Merkezde 24 saat görevli bulunan araç sayesinde acil durumlarda çocuğun hastaneye götürülmesinin ve tedavisinin tamamlanmasının ardından tekrar Merkeze dönüşlerinin sağlandığı bildirilmiştir.

44. Merkezde sürekli takip ve kontrolün yapılmasının gerekli olduğu, hastalığı bulunan çocukların tedavilerinin ildeki hastanelerde gerçekleştirildiği, ilde bu hastalıklar üzerine özel ihtisas yapmış doktor bulunmaması (pediatrik nefroloji vb.) halinde o çocuğun il dışı naklinin gerçekleştirildiği ifade edilmiştir.

45. Merkezde hemşire olarak görev yapan personelin enjeksiyon işlemlerini hastane ortamında yaptıkları, Merkezde bulunan sağlık imkanlarının oluşabilecek komplikasyonların müdahalesinde yeterli olmaması nedeni ile kurum personelinin enjeksiyon yapma yetkisinin olmadığı bildirilmiştir.

46. Merkezde kullanılan tüm ilaçların doktor kontrolünde reçete edildiği, bazı çocukların ajite duruma düşmeleri halinde reçete edilen lüzum hali ilaçlarının verildiği bildirilmiştir.

47. Merkezin hastaneye yakın olması nedeni ile acil durumlarda ambulansın 10-15 dakika içerisinde Merkeze ulaşabildiği bildirilmiştir.

48. Merkezde kalan bebeklerin aşı ve kilo kontrollerinin düzenli yapıldığı bilgisi paylaşılmıştır.

49. Merkezde acil sağlık müdahale çantasının, acil durumlarda ihtiyaç olabilecek materyale sahip olduğu tespit edilmiştir.

50. Merkezde kalan 23 çocuğun psikiyatri tedavisi gördüğü bildirilmiştir.

51. Merkezde bakım personeline, ajite halinde olan çocuğa nasıl müdahale edileceğine yönelik eğitim verildiği, bu tür bir sağlık sorunu yaşayan çocukların 5 yıl süre ile psikiyatri takiplerinin yapıldığı bildirilmiştir.

52. Merkezde, koruma ve bakım tedbiri altında bulunan çocukların vesayetlerinin ailelerinde olması nedeni ile çocuklarla ilgili yapılan iş ve işlemlerin, ailelerin Merkeze uzak mesafede olması veya çocuklarına karşı ilgisiz olmaları nedeni ile aksadığı ya da yapılamadığı bildirilmiştir. Özellikle sağlık ve eğitim konularında çocukların işlemlerinin gerçekleştirilmesinde Merkez idaresinin yetkili olması gerektiği ifade edilmiştir.

53. Merkeze kabulü yapılan koruma ve bakım altında bulunan çocuklara, Merkeze uyum sürecinde ilk önce psikososyal servis görevlisi ve grup sorumlusu ile Merkez tanıtımının yapıldığı, Merkeze kolay uyumun sağlanabilmesi için düzenli bireysel görüşmelerin gerçekleştirildiği ayrıca çocuğun ev içi davranışlarının gözlemlendiği ifade edilmiştir.

54. Merkeze kabulü yapılan çocuğun Kurum bakımına alınmasına sebep olan travmatik olayın izlerinin silinmesi adına çocuğun sportif, sanatsal ve kültürel faaliyetlere yönlendirildiği bildirilmiştir.

3.4. BESLENME VE YEMEKHANE

55. Yaşam evlerinde yemeklerin evlerde görevli bakım personeli tarafından hazırlandığı, evde kalan çocukların da yemek yapımına yardım ettiği bildirilmiştir.

56. Yaşam evlerinde uygulama mutfaklarının da olduğu, çocukların mutfakları sınırsız kullanabildikleri bildirilmiştir.

57. Merkezde çocuklara çıkarılan yemeklerin kaldıkları yaşam evlerinde yapıldığı belirtilmiştir.

58. Yemeklerin grup sorumluları ve sağlık personeli tarafından kontrolünün sağlandığı bildirilmiştir.

59. Çocukların özel durumlarına, talep ve gelişimsel ihtiyaçlarına uygun yemek menülerinin çıktığı, kilo alma veya kilo alamama sorunu bulunan çocuklar için Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Eğitim ve Araştırma Hastanesinde görevli diyetisyen tarafından özel yemek listesi hazırlandığı ifade edilmiştir.

3.5. EĞİTİM, FAALİYETLER VE GÜNLÜK YAŞAM

60. Merkezde her Perşembe ritim dersleri verildiği, çocukların davul, darbuka, tef çaldıkları, Cuma günleri ise Türk halk müziği dersi aldıkları belirtilmiştir.

61. Merkezde koruma ve bakım altında bulunan çocukların kendi istedikleri aktiviteleri gerçekleştirmek üzere belirli günlerde Merkez dışına çıkarıldıkları bildirilmiştir. 0-12 yaş grubu çocukların Merkez dışı aktivitelerinde kendilerine refakat eden bir personel bulunduğu, 12-18 yaş grubunda olanların ise danışmanı tarafından uygun görülmesi halinde refakatsiz dışarı çıkabildikleri ifade edilmiştir.

62. Merkezde günlük iş ve işleyişin günlük yaşam programı ile sağlandığı, ancak çocukların taleplerine göre programın şekillendirildiği bildirilmiştir.

63. Merkezde çocukların eğitimlerine özen gösterildiği, bu durumun çocukların talepleri ile şekillendiği, kayıt edilen okuldan farklı okula gitmek isteyen öğrencinin hedeflerinin değerlendirilerek okul kayıt değişiminin yapıldığı belirtilmiştir.

- 64.** Merkezde kalan ve eğitim başarıları gösteren çocuklardan bazılarının dil eğitimi almaları için Erasmus programı ile farklı bir ülkeye gönderildikleri ifade edilmiştir.
- 65.** Merkezde kalan ve eğitimlerine özel okulda devam eden çocukların yemek ve kırtasiye masrafları hariç diğer eğitim giderlerinin özel okullar tarafından karşılandığı bildirilmiştir.
- 66.** Konya Kalkınma İdaresi tarafından geliştirilen “Kop Okuyor” projesine 2017 yılında dâhil olduğu, 2018 yılında da kampüs içerisinde daha önce kullanılmayan fuel oil kazan dairesinin kütüphaneye dönüşümü projesinin tamamlandığı ifade edilmiştir. Kütüphanenin açılışına Tarihçi İlber ORTAYLI'nın katılımının planlandığı, ancak pandemi sebebi ile açılışın yapılamadığı, İlber ORTAYLI'nın kütüphaneye kitap bağışladığı, kütüphanede bağışlanan ve satın alınan toplam 20.002 kitabın bulunduğu ifade edilmiştir. Kütüphanede ayrıca eğitim ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla kullanılan 3 bilgisayarın bulunduğu görülmüştür.
- 67.** Kütüphane binasında sosyal salon isimli bir oda oluşturulduğu görülmüş, bu odanın, müzik etkinlikleri ve konferans salonu olarak kullanıldığı belirtilmiştir.
- 68.** “Nesiller Buluşuyor” projesi ile Merkezdeki çocukların huzurevinde kalan sakinlerle buluşmalarının sağlandığı, ancak pandemi süreci ile birlikte bu uygulamanın yapılamadığı bildirilmiştir.
- 69.** Merkezde kalan ve eğitimlerine çeşitli sebeplerle devam etmeyen çocukların Merkez dışında meslek edindirme kurslarına kayıt edildiği bildirilmiştir.
- 70.** Merkezin bulunduğu yerleşkede 2 adet hobi bahçesinin bulunduğu görülmüş, çocukların da tarım faaliyetlerine katılım sağladıkları ifade edilmiştir.
- 71.** Merkezde görevli grup sorumluları ve danışmanlar ile yapılan görüşmelerde; bakım ve koruma altında bulunan çocukların eğitim durumlarının kontrolü, okul ziyaretleri, değerlendirme raporları hazırlanması, gelişim süreçlerine uygun beslenme takiplerinin yapılması, okul sonrası gün sonu değerlendirmesi, etüt ve kırtasiye ihtiyaçlarının belirlenmesi iş ve işlemlerinin yürütüldüğü bilgisi edinilmiştir.
- 72.** Merkezde grup sorumlularının çocukların daha çok örgün eğitimden faydalanmalarına yönelik çalıştıkları, devamsızlık veya başarısızlık nedeni ile sınıf tekrarına düşen çocukların yeni öğretim yılında gerekirse okullarının değiştirilerek örgün eğitimden faydalanmalarının sağlandığı bildirilmiştir.
- 73.** Merkezde görevli öğretmen sayısının az olduğu, eğitim fakültesi mezunlarının çocuk bakım kuruluşlarını tercih etmedikleri, çocukların eğitim hayatlarının desteklenmesinde Merkezlerde görevlendirilecek öğretmenlere ihtiyaç olduğu ifade edilmiştir.

74. Kendileri ile görüşme yapılan çocuklar, kayak, havuz, sinema, yemek gibi faaliyetler düzenlendiğini, tüm çocukların bir arada gitmediğini, her evin ayrı ayrı katılım sağladığını belirtmişlerdir.

75. Merkezde yaşam evlerinde Niğde esnaflarından bir spor mağazası sponsorluğunda sosyal oyun alanı kurulduğu ifade edilmiş, aynı evde resim atölyesinin de olduğu görülmüştür.

76. Merkezde kalan 0-6 yaş grubu çocukların ihtiyaçlarına uygun miktarda oyuncak olduğu, oyuncaklarda yaş ayrımına dikkat edilmediği bildirilmiştir.

77. Uzaktan eğitim yapıldığı dönemde Merkezde kalan çocukların eğitime devam edebilmeleri için tablet bilgisayarların alındığı, ayrıca bilgisayar odasında bulunan 5 bilgisayarın da kullanıldığı bildirilmiştir.

78. Merkezde koruma ve bakım altında bulunan çocuklarla ilgili dönemsel olarak Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi ile işbirliği ve koordinasyon içerisinde eğitim, sportif, sanatsal veya kültürel faaliyetlerin düzenlendiği bildirilmiştir.

79. Gönüllü aile yanına verilen çocuk bulunmadığı bildirilmiştir.

80. Çocukların rehabilitasyon süreçlerinde verilen rehberlik çalışmalarına ek olarak sportif ve kültürel faaliyetlere önem verildiği, Merkezde bu sebeple sıklıkla faaliyetler düzenlendiği ifade edilmiştir.

81. Merkezde okulların tatil edilmesi ile Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü ile koordineli çalışmalar yürütüldüğü, bu bağlamda çocukların istediği spor dallarından herhangi birinden eğitim almalarının sağlandığı, çocuklardan birinin Okul Sporları Gençler Judo Türkiye Şampiyonasında Türkiye Şampiyonu olduğu, ayrıca çocukların Niğde de hizmet veren bir Sanat Merkezinde diledikleri sanat kursuna kayıt edildiği bildirilmiştir.

82. Müziğe ilgi duyan 20 çocuğun ritim ve koro eğitimi aldığı, bu eğitime devam eden çocukların oluşturduğu koro ekibinin geleneksel olarak yılsonunda il çapında gösteri düzenlediği bildirilmiştir.

83. Merkez idaresi ve idari personelin aylık olarak çocuklar ile görüşmeler yaptığı, bu görüşmeler dışında çocukların istek, beklenti veya taleplerini iletmek üzere aralarından Çocuk Temsilcisi seçildiği, ayrıca dilek ve şikâyet kutuları aracılığıyla da çocukların taleplerini aktardıkları bildirilmiştir.

3.6. DIŞ DÜNYAYLA İLETİŞİM, ZİYARET VE AİLELERLE ETKİLEŞİM

84. Merkezde bakım ve koruma altında bulunan çocukların cep telefonu kullanmalarının yasak olduğu, meslek liselerinde eğitimine devam edip staj yapan çocuklara tuşlu ve interneti olmayan telefon verildiği bildirilmiştir.

- 85.** Merkezde Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından sağlanan veri tabanı altyapısıyla güvenli internet erişimi sağlandığı bildirilmiştir.
- 86.** Merkezde her evin haftada iki gün telefon görüşme saatlerinin olduğu, ayrıca çocukların istedikleri zaman telefon görüşmesi yapabildikleri belirtilmiştir.
- 87.** Merkezde koruma ve bakım altında bulunan çocukların aileleri ile görüşebilmelerine önem verildiği, aile görüşmelerinin belirli bir program dâhilinde kontrollü şekilde gerçekleştirildiği bildirilmiştir.
- 88.** Ailelerin istedikleri zaman çocuklarını ziyaret edebildikleri, her gün üst üste gelmelerine izin verilmediği, Merkez girişinde güvenlik bloğunun içinde yer alan görüşme odasında görüşmelerin gerçekleştirildiği ifade edilmiştir.
- 89.** Merkezde kalan ve hakkında gizlilik ve kısıtlama kararı bulunan çocukların aileleri ile görüşme yapmalarına izin verilmediği bildirilmiştir.
- 90.** Ebeveynlerinden cezaevinde olan çocukların, görüş günlerine Merkez personeli refakatinde götürüldüğü bildirilmiştir.
- 91.** Aynı ilde ve farklı kuruluşlarda kalan kardeşlerin de birbirleri ile görüşmelerinin sağlandığı bilgisi paylaşılmıştır.
- 92.** Merkezde bakım ve koruma altında bulunan çocukların büyük bir çoğunluğunun ailesinin Niğde de yaşamadığı, bu nedenle acil durumlarda ailelere erişimde ve ailelerin çocuklarını yerinde ziyaret etmelerinde güçlükler yaşanabildiği bildirilmiştir.
- 93.** Çocukların aile yanına izinli verilebilmesi için, çocuğu izinli olarak almak isteyen ailenin dilekçe ile başvurduğu, aileye yönelik olarak sosyal inceleme raporu düzenlendiği, çocuğun aile yanına izinli gitmesinin uygun görülmesi halinde yılda 75 günü geçmeyecek şekilde izin verildiği bildirilmiştir. Çocukların okul tatillerinde genellikle aileleri tarafından izinli alındıkları ifade edilmiştir.

3.7. PERSONEL

- 94.** Merkezde meslek elemanlarının sayıca yetersiz olduğu, müdür yardımcısı olarak görev yapan personelin aynı zamanda meslek elemanı olarak görev de yaptıkları bildirilmiştir.
- 95.** Merkezde normal vardiya koşullarında bakım personeli sayısının yeterli olduğu, ancak doğum izni, hastalık izni ve hastanede refakatçi kalmaları durumlarında bakım personeli ihtiyacı oluştuğu; bakım personellerinin sürekli işçi statüsüne geçirilmeden önce birlikte çalışılan şirket tarafından personelin raporlu olduğu gün kadar başka bir personel görevlendirilerek işin aksamasının engellendiği açıklanmıştır.

96. Merkezde görevli personelin yıllık hizmet içi eğitime tabi oldukları, Merkezde verilen eğitimler dışında Merkez dışından da eğitimlerin verildiği bildirilmiştir. Bu bağlamda verilen eğitimler; Görev Tanımı ve Sorumluluklar, İlk Yardım, Ahlaki Değerler, Okul ve Aile, Mahremiyet, AFAD Eğitimleri, Çocuklarda Davranış Bozuklukları, Temizlik ve Hijyen, Cinsel İstismar Suçu ile Mücadele, 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu, Disiplin İşlemleri olarak ifade edilmiştir.

97. Merkezde görevli tüm personelin il sağlık müdürlüğünden ilk yardım sertifikası aldığı, sertifikanın süresinin dolması halinde yenileme eğitimlerinin alınacağı bildirilmiştir.

98. Merkez personelinin, çocukların herhangi bir sebeple il dışına çıkması halinde çocuklara refakat ettikleri bildirilmiştir.

99. Merkez personeli, koruyucu aile sisteminin yaygınlaştırılması ve çocukların aile ortamında büyümelerine daha çok imkân verilmesi amacı ile koruyucu aile bilinçlendirme faaliyetlerinin düzenlenmesi çalışmalarına ihtiyaç duyulduğunu ifade etmiştir.

4. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

100. Merkez İdaresi ve çalışanlarının kolaylaştırıcı tutumu ziyaret boyunca devam etmiştir. Ayrıca Merkezin fiziksel şartlarının ve temizliğinin oldukça iyi olduğu, koruma ve bakım altında bulunan çocukların genel olarak sunulan hizmetlerden ve personelin kendilerine yönelik tutumlarından memnuniyet duyduğu, personelin görevini özverili bir şekilde yerine getirdiği ve işbirliğine açık olduğu görülmüş bu bağlamda idarenin ve personelin bütün çabaları takdirle karşılanmıştır.

4.1. AİLE VE SOSYAL HİZMETLER NİÇDE İL MÜDÜRLÜĞÜNE YÖNELİK TAVSİYELER

101. Koruyucu aile sisteminin yaygınlaştırılarak, koruma ve bakım altında bulunan çocukların aile ortamında büyümelerine daha çok imkân verilmesi amacı ile il genelinde koruyucu aile sistemine ilişkin bilgilendirme faaliyetlerinin düzenlenmesi gerektiği,

4.2. NİÇDE VALİLİĞİNE YÖNELİK TAVSİYELER

102. Merkezde koruma ve bakım altında bulunan çocukların eğitim hayatında desteklenmesi amacı ile Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğünden öğretmenlerin görevlendirilmesi,

4.3. AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞINA YÖNELİK TAVSİYELER

103. Velayetleri ailelerinde olan koruma ve bakım altındaki çocukların, 6518 sayılı Kanun'un² 22. maddesinde yer alan ek madde 9'a³ göre; acil sağlık ve eğitim durumlarında velayet sahibi aile üyesi yerine, merkez idaresine yetki verilmesi hususunun değerlendirilmesi,

² Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

³ "Haklarında korunma, bakım veya barınma tedbiri kararı alınarak Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına ait sosyal hizmet kuruluşlarına yerleştirilmiş olan çocukların, yüksek yararları gözetilmek kaydıyla, eğitimleri ile hayat veya beden bütünlüklerinin korunması açısından zorunlu olan hâllerde, veli veya vasiye ait yetkiler çocuğun bulunduğu yer sosyal hizmet kuruluşunun belirlenecek yetkilisi veya sorumlusu tarafından kullanılır. Yapılan iş ve işlemler hakkında veli veya vasiye derhâl bilgi verilir. Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Adalet Bakanlığının görüşü alınarak Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığınca çıkarılan yönetmelikle düzenlenir."



TIHEK

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU

MUŞ LALESİ KIZ ÇOCUK EVLERİ SİTESİ MÜDÜRLÜĞÜ ZİYARETİ RAPORU

2022/63

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

KISALTMALAR

BM	Birleşmiş Milletler
COVID-19	Yeni Korona Virüs Hastalığı
CPT	Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi
İŞKUR	Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması

1. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 6701 sayılı Kanunla, insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.

2. Türkiye, 14.09.2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'ın 1'inci maddesine göre Protokolün amacı: *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*

3. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanunun 2'nci maddesinin birinci fıkrasının (k) bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.

4. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (j) bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda çocukların koruma altına alındığı yerlere ziyaret gerçekleştirmek TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.

5. Çocuk Evleri Sitesi; 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu'nun 12'nci (Ek: 1/2/2007-5579/1 md.; Değişik: 6/2/2014-6518/14 md.) maddesi uyarınca: *"Korunma ihtiyacı olan çocukların bakımlarının sağlandığı aynı yerleşkede bulunan birden fazla ev tipi sosyal hizmet biriminden oluşan kuruluşlardır."*

6. Yukarıda anılan görev çerçevesinde, Muş Lalesi Kız Çocuk Evleri Sitesi Müdürlüğüne¹ 08.06.2022 tarihinde bir ziyaret gerçekleştirilmiş olup ziyaret ... ile TİHEK'in talebi üzerine Muş İl Sağlık Müdürlüğüne görevlendirilen bir doktor yer almıştır. Ziyaret COVID-19 salgını

¹ Bundan sonra kısaca Merkez olarak ifade edilecektir.

sebebiyle “zarar vermeme ilkesi” gözetilerek, temizlik-maske-mesafe kurallarına riayet edilerek gerçekleştirilmiştir.

7. Ziyaret, Merkez Müdür Vekili ile yapılan ilk görüşmeyle başlamıştır. Görüşmede UÖM olarak TIHEK’in görev ve yetkileri, ziyaretin amacı, ziyaretin türü ve ziyarette kullanılacak olan yöntem hakkında bilgiler verilmiştir. İdareden, Merkezde bulunan çocuklar, Merkezin günlük işleyişi ve personel hakkında genel bilgiler alınmış, Merkezden talep edilen bilgi ve belgelerin listesi İdareye verilmiştir. Ardından idari binada bulunan sağlık servisi ve sonrasında resim, müzik, kütüphane gibi ayrı odaların bulunduğu ve etkinliklerin yapıldığı ortak kullanılan ve “kültür evi” olarak anılan ev ziyaret heyeti tarafından yerinde incelenmiştir. Akabinde Merkezde çocukların kaldıkları evler sırasıyla ziyaret edilmiş, hâlihazırda Merkezde bulunan tüm çocuklar ile görüşme gerçekleştirilmiştir. Tüm görüşmelerin ardından Merkez İdaresi ile kapanış toplantısı yapılmış; ziyaret sonrası hazırlanacak raporun Merkez İdaresi ve diğer ilgili makamlar ile paylaşılarak tavsiyelerin Kurumumuz tarafından takip edileceği ve takip ziyareti yapılabileceği bilgisi verilmiş; ilgili bilgi ve belgeler alınarak ziyaret sonlandırılmıştır.

8. Bu rapor, 18.01.2022 tarihli ve 2022/43 sayılı Kurul kararı ve Başkanlık makamının 02.06.2022 tarihli oluruna istinaden 08.06.2022 tarihinde, Muş Lalesi Kız Çocuk Evleri Sitesi Müdürlüğüne gerçekleştirilen **habersiz** ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. MERKEZ HAKKINDAKİ GENEL BİLGİLER

9. Merkez, Muş il merkezinde ve ulaşımın kolay olduğu bir lokasyonda bulunmaktadır. Merkezin 2020 yılında hizmete başlamıştır.

10. Merkez; Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bünyesinde, Muş Valiliğine bağlı olarak; 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu kapsamında koruma ve bakım altına alınan 0-18 yaş kız çocuklarına bakım ve koruma hizmeti vermektedir.

11. Merkezin ilk olarak 50 kapasite ile 5 ev olarak açıldığı, sonrasında Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı onayı ile 1 evin kültür evine dönüştürülmesiyle beraber 4 ev olarak hizmet verdiği öğrenilmiştir. Merkez, ziyaret tarihi itibarıyla 4 yaşam evi olarak toplam 40 kapasite ile 0-18 yaş grubu kız çocuklarına hizmet vermektedir. Yaşam evi ve kültür evi dışında Merkezde, Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezi Müdürlüğü ile Merkez’in Müdürlüğü olarak iki farklı Müdürlüğün bulunduğu 1 idari hizmet binası mevcuttur.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

2.2. MERKEZ PERSONELİ

12. Merkezde çalışan personele ilişkin tablo aşağıda yer almaktadır:

ÜN VAN	MEVCUT KADRO SAYISI
Müdür	1
Müdür Yardımcısı	1
Sosyal Hizmet Uzmanı	2
Psikolojik Danışman	1
Çocuk Gelişimci	1
Sosyolog	2
Öğretmen	1
Bakım Personeli	15
Sağlık Personeli	1
Büro Personeli	2
Teknisyen	1
Veri İşletim ve Otomasyon Personeli	1
Din Görevlisi	1
Aşçı	3
Güvenlik Görevlisi	4
Temizlik Personeli	1
Hizmetli	1
TOPLAM	39

2.3. KORUMA ALTINDA BULUNAN KİŞİLER

13. Merkezde bulunan her bir evde ortalama 10 çocuk kalmaktadır. Aynı evde kalan çocukların yaş farkının en fazla üç yaş olması gerekmekte ve kardeş çocuk olması durumunda yaş farkı aranmamaktadır.² Merkezde kardeş olma, engel durumu, uyum ve Merkezin 0-18 yaş aralığına hizmet vermesi nedeniyle yaş farkının üçü geçtiği durumların olabildiği, bu şekilde yapılan her düzenleme için Kuruluş Koordinasyon ve Değerlendirme Komisyonu Kararı alındığı öğrenilmiştir.

14. Ziyaret tarihi itibarıyla Merkezde fiilen toplam 41 çocuğun koruma ve bakım altında bulunduğu, bunlardan; 8-15 yaş aralığında 17 çocuk, 15-18 yaş aralığında 20 çocuk ve 18 yaş üzeri 4 çocuğun bulunduğu öğrenilmiştir.

15. Merkezde hafif derecede mental retardasyon olan 2 çocuk bulunmaktadır.

² Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü Çocuk Evleri Çalışma Usul Ve Esasları Hakkında Yönetmelik, madde 5.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

16. Koruma ve bakım altına alınmış çocukların eğitim ve yaş durumlarına göre harçlık aldıkları, harçlıkların Yetiştirme Yurtlarının Kuruluş ve İşleyişine İlişkin Yönetmelik, Çocuk Yuvaları Yönetmeliği ve Çocuk Evleri Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik hükümleri gereğince³ Grup Sorumlusuna teslim edildiği ve Grup Sorumlularının çocukların durumuna göre günlük, haftalık veya aylık olarak çocuklara imza karşılığı harçlıklarını teslim ettiği öğrenilmiştir. Harçlık miktarları aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

Eğitim Düzeyi	Harçlık Miktarı
İlkokula devam eden (1.2.3.4. sınıf)	141,27 TL
Ortaokula devam eden (5.6.7.8.sınıf)	211,90 TL
Liseye devam eden (9.10.11.12. sınıf)	282,53 TL
Üniversiteye devam eden	470,89 TL

17. Merkezde ziyaret tarihi itibarıyla misafir statüsünde çocuk bulunmadığı öğrenilmiştir.

3. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

3.1. FİZİKSEL KOŞULLAR

18. Sevgi Evleri Projesi kapsamında koğuş sistemiyle yürütülen kuruluş bakımı yerine daha küçük birimlerde, aile ortamını andıran yapılar ve ilişki sistemi içerisinde çocukların yaşayacağı küçük villa tipi binalardan oluşan site içerisinde evler yapılmıştır.⁴

19. Merkez, 2 katlı evlerden oluşmaktadır. Bu evler oda, salon ve mutfak, tuvalet ve banyodan oluşmaktadır, tuvalet ve banyodan birer tanesinin evlerde depo olarak kullanıldığı, ancak uygulamada bir sorun yaşanmadığı gözlemlenmiştir. Odalardan bir tanesi etüt odası olarak, 4 tanesi çocuk odası olarak kullanılmaktadır.

20. Çocukların bireysel odaları, evde kalmakta olan çocuk sayısına bağlı olarak 3 veya 4 kişiliktir. Çocukların bireysel odalarında yer alması gereken eşyalarda bir eksiklik tespit edilmemiştir.

21. Merkez bahçesinde çocukların zaman geçirebilecekleri herhangi bir alan olmadığı görülmüştür.

22. Merkezin ve evlerin girişlerinde engelli rampasının olduğu görülmüştür.

23. Merkezde çocukların kaldıkları evlerin tamamı ziyaret edilmiş, evlerin aynı standartlarda tefrişatının yapıldığı görülmüştür.

³ Yukarıda sayılan mevzuatlar, 6 Eylül 2022 tarih ve 31945 sayılı Resmi Gazete' de yayınlanan Çocuk Koruma Hizmetleri Planlama ve Çocuk Bakım Kuruluşlarının Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik ile yürürlükten kaldırılmıştır.

⁴ <https://www.aile.gov.tr/siirt/kuruluslarimiz/cocuk-evleri-sitesi-mudurlugu/>

24. Merkezde jeneratör bulunduğu görülmüş ve ihtiyaç halinde devreye girdiği İdare tarafından belirtilmiştir.

25. Evlerin ve idari binanın ısınmasının doğalgazla sağlandığı görülmüş, görüşülen çocuklarca en son sırada bulunan evde kışın ısınma sorunu yaşandığı ifade edilmiştir. İdare ile yapılan görüşmede, bu sorunun farkında olunduğu, giderilmesi için gerekli çalışmaların en kısa sürede yapılacağı bildirilmiştir.

26. Evlerin genel olarak temiz ve düzenli olduğu, genel temizliğin bakım personeli tarafından yapıldığı gözlemlenmiş, temizlik hususunda merkezde kalan çocuklara da sorumluluk verildiği, bu bağlamda çocukları yormayacak, onlara sorumluluk bilinci oluşturacak kolay ve basit olabilecek işler için çocuklar arasında iş bölümü yapıldığı İdare tarafından ifade edilmiş, çocuklar ile yapılan görüşmelerde bu husus teyit edilmiştir.

27. Son sırada bulunan evde böcek ve karıncaların bulunduğu görülmüş, İdare ile yapılan görüşmede ilaçlamanın henüz yapılmadığı ancak plan dâhilinde olduğu, çocukların yaz döneminde izne ayrılmalarının ardından ev ve ağaçların ilaçlanmasının yapılacağı ifade edilmiştir.

28. Merkezde 7 gün 24 saat sıcak suya erişim mümkündür. Bununla birlikte çocukların haftada 2 gün banyo haklarının olduğu anlaşılmış, ancak görüşme yapılan çocuklarca, iki defadan fazla banyo yapmak isteyen çocuk olduğunda bazı bakım personeli tarafından izin verilmediği belirtilmiştir. İdare ile bu husus görüşülmüş, yaz dönemi için banyo gün sayısını 3'e çıkarılmasının düşünüldüğü, ancak söz konusu şikâyet ile alakalı bilgilerinin olmadığı dile getirilmişlerdir.

29. Merkezde; idari bina, çocuk evleri (giriş koridoru karartılmış, etüt odaları) ve kültür evinde toplamda 52 adet güvenlik kamerası bulunduğu, evlerin giriş ve üst kat koridorlarında, etüt odalarında güvenlik kameralarının olduğu görülmüş, kamera kayıtlarının 6 ay süre ile saklandığı ancak sürekli olarak izlenmediği, sadece tespit edilmesi gereken bir husus olduğunda geriye dönük olarak izleme yapıldığı öğrenilmiştir. Görüşme yapılan çocuklarca, etüt odalarında bulunan kameralardan rahatsız oldukları, etüt odalarını özel alan olarak gördükleri ve kameralar sebebiyle üzerlerinde baskı hissettikleri belirtmişlerdir.

30. İdari binada ve her evde yangın alarm sistemi ve yangın tüplerinin olduğu görülmüştür.

31. Merkezde 1 adet hizmet aracı bulunmaktadır.

3.2. İŞKENCE VE KÖTÜ MUAMELENİN ÖNLENMESİ, DİSİPLİN VE ŞİKÂYET MEKANİZMALARI

32. Merkezde çocukların istek ve şikâyetlerini İdareye iletebilmesi için dilek ve şikâyet kutuları bulunmaktadır.⁵ İdare ile yapılan görüşmede çocukların talep ve şikâyetlerinin sözlü olarak

⁵ CPT'ye göre etkili şikâyet prosedürleri kötü muameleye karşı temel bir güvencedir. Bu kapsamda, kurumda tutulan kişilerin kendisinin, ailesinin veya yasal temsilcisinin hem kurumun idaresine hem de bağımsız

bildirildiği, yazılı bir şikâyet ve talep mekanizmasının kullanılmadığı belirtilmiştir. Merkezde bulunan çocuklarla yapılan görüşmelerde, herhangi bir talep ya da şikâyetleri olduğunda öncelikle bakım personeline söyledikleri, bazı konuları bakım personelinin grup sorumlularına aktarmadıkları ve bu sorunlarının çözümsüz kaldığı, yaşadıkları bazı sorunları İdareye aktaramadıkları, ancak akademik başarıları yüksek olan çocukların İdare ile iletişim kurabildiği şikâyeti dile getirmişlerdir.

33. Kendileriyle görüşme yapılan çocuklarca, Merkeze daha önce Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığında müfettiş geldiği, müfettiş ile görüşmelerine bakım personelinin kısıtlayıcı davranışlarda bulunduğu belirtmiş, bu hususta İdare ile yapılan görüşmede bakım personelinin bu tutum ve davranışının farkında oldukları, ancak çocuklardan İdareye böyle bir sorun aktarılmadığı ifade edilmiştir.

34. Merkezde bulunan çocuklarca, İdare ve bakım personelinin kendilerini, haklarında tutanak tutma suretiyle disipline etmeye çalıştıkları belirtilmiş, İdarece disiplin sağlamak amacıyla tutulan tutanakların birçoğunun kayda alındığı ancak çoğunlukla işlem yapılmadığı ifade edilmiştir.

35. Görüşme yapılan çocuklarca, İdare tarafından bir olay üzerine dışarı çıkmama gibi kısıtlamalar uygulandığı ancak bu kısıtlamaların sadece olayla ilgisi olan kişilere değil Merkezdeki tüm çocuklara uygulanmak suretiyle hepsinin cezalandırıldığı, kısıtlamaya sebep olayın ne olduğu konusunda kendilerine herhangi bir bilgi verilmediği ifade edilmiştir.

36. Çocuk Koruma Hizmetleri Planlama ve Çocuk Bakım Kuruluşlarının Çalışma Usul Ve Esasları Hakkında Yönetmelikte⁶; ödül ve sınırlamaların nasıl uygulanacağı belirtilmiştir. Merkezde bazı disiplin ve kısıtlama uygulamalarının sadece ilgili çocuk veya çocuklar için değil tüm çocukları kapsayacak şekilde uygulandığı bu durumda Merkez kurallarına uyan ve olumlu davranış geliştirmesi için ödüllendirilmesi gereken çocukların da kısıtlamalara maruz kaldıkları anlaşılmaktadır.

37. Merkezin, hizmet vermeye başladığından ziyaret tarihine kadar olan süreçte hakkında kötü muamele iddiasıyla adli ve/veya idari soruşturma yapılan personelinin bulunmadığı öğrenilmiştir.

organlara başvuru yapabilmesi önem taşımaktadır. CPT, Means of restraint in psychiatric establishments for adults, CPT/Inf (2017)6.

⁶ Ödül ve sınırlamalar başlıklı 32. Maddesi: "Ödül ve sınırlamalar çocuğa yazılı olarak bildirilir. Sınırlamalar diğer çocuklara duyurulmazken, ödüllendirmeler diğer çocukların da bulunduğu ortamda çocuğu onurlandıracak şekilde açıklanır."

3.3. SAĞLIK HİZMETLERİ

38. Merkez idari binada bulunan sağlık odasının hem Merkez İdaresi tarafından hem de Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezi Müdürlüğü tarafından kullanıldığı, Merkezde 1 hemşirenin görev yaptığı öğrenilmiştir.

39. Çocuklara verilecek ilaçların sağlık personeli tarafından kutular halinde hazırlandığı, gün içinde çocukların yaşam evlerine dağıtılmak üzere sabah ve akşam saatlerinde meslek elemanlarından oluşan nöbetçi amirlere teslim edildiği öğrenilmiştir.

40. Merkez revirinde gazlı bez gibi pansuman malzemelerinin eksik olduğu ve acil sağlık müdahale çantasında yeterli malzemenin bulunmadığı, Merkez revirinde yarım doz olarak verilen ilaçların diğer yarısının atılmayıp saklandığı ve sonraki ilaç saatinde ilgili çocuğa verildiği öğrenilmiş, çocukların sağlık dosyalarının bu serviste bulunduğu görülmüştür. .

41. Merkezde kalan çocuklarca; acil durumlarda hastaneye götürüldükleri, sağlık hizmetlerine erişmek istediklerinde bakım personelinin bilgisi dâhilinde sağlık servisi ile iletişime geçildiği ifade edilmiştir.

42. İdarece, Merkezde acil bir durum yaşanması durumunda ivedilikle 112 Acil Çağrı Merkezinin arandığı, ambulansın Merkeze 5-10 dakika içerisinde ulaştığı belirtilmiştir.

43. İlde bulunan sağlık kurumlarında doktor sayısının yetersiz veya ihtiyaç duyulan uzman doktorun olmadığı durumlarda çocukların Elazığ veya Malatya gibi çevre illere sevklerinin yapılarak sağlık hizmetinden faydalandırıldığı öğrenilmiştir.

44. İdarece, Merkeze çocuk kabulü ile birlikte sağlık servisi tarafından genel sağlık bilgilerinin alındığı, sağlık kontrollerinin gerçekleştirilmesinin ardından, ihtiyaç duyuluyor ise gerekli tedavi planının oluşturulduğu ve grup sorumluları ile sağlık servisi tarafından takip edildiği ifade edilmiştir.

45. Merkezde kendileriyle görüşme yapılan çocuklarca; sağlık hizmetlerine erişimde sorun yaşayabildikleri, Merkezde görevli hemşire ile görüşme ve hastane randevusu alma aşamasında sorunlar yaşandığı, hastane randevu gününün Merkezde görevli Hemşirenin izin gününe denk gelmesi halinde randevuya gidemedikleri ifade edilmiştir. Ayrıca dış tedavisi ile ilgili de randevu alma sürecinde de aksaklıklar yaşandığı belirtilmiştir.

46. Ergenlik döneminde olan kız çocukları için sağlığa uygun ped ihtiyacının Merkez tarafından karşılanmadığı, çocukların bu ihtiyacını kendi harçlıklarından giderdiği ve çocuklara bu konuda herhangi bir eğitimin de verilmediği öğrenilmiş olup bu husus İdare tarafından da doğrulanmıştır.

3.4. PSİKO-SOSYAL SERVİS HİZMETLERİ

47. Psiko-sosyal servis birimi, çocuklar ile yapılan ilk görüşme sonrası ilgili formların doldurulup uygulama planının oluşturulduğu, hazırlanan planlamalar doğrultusunda çocuğun ihtiyaçlarının takip edildiği, psiko-sosyal gelişimi ile ilgili çalışmaların yapıldığı, kabul ve ayrılış işlemlerinin gerçekleştirildiği birimdir.

48. İdareden, Merkeze çocuğun kabulünün yapıldığı gün itibari ile Merkez kurallarının anlatıldığı, varsa sorularının cevaplandırıldığı, birlikte kalacağı çocuklarla ve personel ile tanıştırıldığı, Merkezin gezdirilerek tanıtıldığı öğrenilmiştir.

49. İlgili personel tarafından, Merkeze yeni gelen çocuk için grup etkinliği veya grup çalışması yapılarak uyum çalışmalarının yapıldığı ifade edilmiş, ziyaret tarihi itibariyle Merkezde uyum sorunu yaşayan bir çocuk olmadığı anlaşılmıştır.

50. Merkezde sigara kullanımına izin verilmediği ancak sigara alışkanlığı olan çocukların bulunduğu, meskûn mahalde sigara içen bir çocuk tespit edildiğinde disiplin işlemlerinin başlatıldığı, bu sorun ile alakalı herhangi bir eğitim ve bilgilendirme çalışmasının olmadığı öğrenilmiştir.

51. Ziyaret tarihi itibarı ile Merkezi izinsiz terk eden 1 çocuk bulunduğu, çocuk için izinsiz ayrılan çocuk prosedürünün başlatıldığı, ilgili Emniyet Müdürlüğüne bilgi verildiği, söz konusu çocuk ile ilgili uygun sosyal hizmet modelini belirlemek amacıyla çalışmaların devam ettiği öğrenilmiştir.

3.5. EĞİTİM, FAALİYETLER VE GÜNLÜK YAŞAM

52. Merkezde fiilen kalan 41 çocuktan hiçbirinin kreş çağında olmadığı, 39 çocuğun farklı kademelerde örgün eğitime, 1 çocuğun açık liseye devam ettiği, 1 çocuğun ise koruma ve bakım altına alınmadan önce eğitimine ara verdiği ve Merkeze sene sonunda kabulünün yapılması nedeniyle ziyaret tarihi içerisinde bulunan eğitim ve öğretim döneminde eğitime devamının herhangi bir şekilde sağlanamadığı, yeni eğitim ve öğretim döneminde örgün eğitime başlayacağı öğrenilmiştir.

53. Öğrenime devam eden çocukların çoğunun ulaşımının servis ile sağlandığı birkaç çocuğun uygun okul servisi bulunmaması ve okullarının toplu taşıma güzergâhında olması nedeniyle okula şehir içi toplu taşıma aracıyla gidip geldikleri, ayrıca okulu yürüme mesafesinde olan 5 çocuğun okullarına yürüyerek gidip geldiği öğrenilmiştir.

54. Merkezin fiili olarak 2020 yılında açılmış olması ve pandemi sürecine denk gelmesi sebebiyle etkinliklerin sınırlı sayıda yapıldığı ve sosyal faaliyetlerde ciddi bir kısıtlamaya gidildiği belirtilmiştir. Merkezde okçuluk, badminton, kayak ve yüzme gibi sportif etkinliklerin

düzenlendiği, yıl içerisinde, özellikle yaz aylarında, çeşitli gezi, piknik ve kamp etkinlikleri yapıldığı, badminton dalında çeyrek finale kalan, kayakta Türkiye 14'üncüsü olan ve satrançta da derecesi olan çocukların bulunduğu öğrenilmiştir.

55. Merkez içerisinde yer alan kültür evinde çocuk oyun alanı, zekâ oyunları ve satranç odası, el işleri ve halı atölyesi, müzik odası ve şark odası gibi etkinlikler için alanlar oluşturulduğu görülmüş, çocukların zihinsel gelişimine yardımcı zekâ oyunlarının bulunmadığı anlaşılmıştır.

56. Kültür evinde yer alan resim ve müzik atölyelerinde gerekli malzemelerin bulunduğu ancak kendileriyle görüşme yapılan çocuklarca, müzik ve resim kursu talepleri dile getirilmiş ancak öğretmen olmaması nedeniyle bu kursların açılmadığı ifade edilmiştir.

57. Kültür evinde bir odanın masa oyunları (satranç, tavla, jenga vs.) için ayrıldığı ancak çocukların bu odayı kullanamadıkları, kültür evinde ayrıca bir oyun alanı olduğu, 0-6 yaş grubu çocukların gelişim düzeylerine uygun oyuncakların bulunduğu görülmüş, Merkezde en küçük çocuğun 8 yaşında olması sebebiyle bu odanın kullanılmadığı anlaşılmıştır.

58. Merkezde kalan çocukların okul sonrası etüt, etkinlik, televizyon izleme ve sosyal faaliyet saatlerinin bulunduğu öğrenilmiştir.

59. Merkezde kendileriyle görüşme yapılan çocuklarca zaman zaman yüzme havuzuna götürüldükleri ancak bu etkinliğin düzenli olarak yapılmadığı ifade edilmiştir.

60. Merkez bahçesinde herhangi bir spor etkinliği için sahanın bulunmadığı, potaların beton zemin üzerine konulduğu görülmüştür. Kendileriyle görüşme yapılan çocuklarca bu alanda oyun oynayamadıkları, voleybol kursu talebinde buldukları ancak henüz bu taleplerinin karşılanmadığı ifade edilmiştir.

61. Merkezde aktif olarak sadece aşçılık kursunun olduğu görülmüş, Merkezdeki tüm çocuklarca kültür evindeki diğer atölyelerin kullanılmadığı, evde aşçılık kursu dışında başka kursun verilmediği ifade edilmiştir. Merkeze haftada iki gün Diyanet İşleri Başkanlığından eğitimci geldiği ve çocuklara "Değerler Eğitimi" verildiği, ayrıca doğa kampları için de ilgili makama başvuruda bulunulduğu öğrenilmiştir.

62. Merkezde bulunan kütüphanede sınavlara hazırlık kitaplarının yanı sıra Türk ve dünya klasiklerinin bulunduğu ve kitap alan çocukların kaydının tutulduğu görülmüş, ayrıca çocukların Merkez İdaresi tarafından İl Halk Kütüphanesine götürüldüğü anlaşılmıştır.

63. İdarece, çocukların okul devamlılığı, ders başarısı ve okul nakil durumları gibi hususların grup sorumluları tarafından takip edildiği belirtilmiştir.

64. Merkezde küçük bir hobinin bahçesi bulunduğu ancak burada herhangi bir etkinlik yapılmadığı, özel günlerde münazara, bilgi yarışması benzeri yarışmalar yapıldığı öğrenilmiştir.

65. Çocukların etüt odalarında bilgisayar olmadığı, bilgisayarın ev annelerinin odasında bulunduğu, her evde 1 adet bilgisayarın, yeterli sayıda tablet bilgisayarın ve internet bağlantısının olduğu tespit edilmiştir. Kendileriyle görüşme yapılan çocuklarca, bilgisayar ile yapılması gereken ödevlerinin bilgisayar sayısı yetersiz olduğu için yapamadıkları, bakım personeli tarafından bilgisayar kullanmalarına bazı zamanlarda izin verilmediği, bilgisayar ya da internet bağlantısında da sorunlar olabildiği, ayrıca bazı evlerdeki bilgisayarların da bozuk olduğu, ders çalışmak için başka evlere geçmek durumunda kalındığı ancak orada da sıra bekleyen çocuklar olabildiği ve bu durumun mağduriyet oluşturduğu, Merkezdeki bir çocuğun cezalı olması sebebiyle tabletlerini kullanamadıkları ifade edilmiştir. İdare ile yapılan görüşmede bu uygulamanın doğru olduğu, söz konusu çocuğun tableti ile sosyal medya hesaplarına giriş yaptığının fark edildiği ve bu sebeple Merkezdeki çocukların hiçbirinin tablet bilgisayar kullanmasına izin verilmediği bilgisi verilmiştir.

3.6. DIŞ DÜNYA İLE İLETİŞİM, ZİYARET VE AİLELERLE ETKİLEŞİM

66. Merkezde koruma ve bakım altında bulunan çocukların hafta sonu ve tatillerde yıl içerisinde toplam 70 günü geçmeyecek şekilde aileleri yanına gitmelerine izin verilebilmektedir. Ailelerinin çocukları Merkez içerisinde ziyaret edebildikleri, pandemi süresince ise tüm merkez içi ve dışı aile görüşmelerinin ve günlük izinlerin iptal edildiği belirtilmiştir.

67. Merkezde kalan çocuklar sosyal inceleme raporu ile uygun görülmesi halinde tatil süresince yatılı olarak aile yanına gidebildiği, aynı zamanda aile bireylerinden çocuğu ziyaret eden kişilerin olması durumunda; çocuğun grup sorumlusu eşliğinde yüz yüze görüşmelerin sağlandığı öğrenilmiştir.

68. Merkezde kalan çocukların yaşam alanlarında 1 kablolu telefon bulunmaktadır. Görüşme yapılan çocuklarca, haftanın belirlenen iki günü 10 dakika görüşme yapabildikleri, telefon görüşmeleri konusunda bir olumsuzluk yaşamadıkları ifade edilmiş, bu düzenlemenin Merkezde görev yapan meslek elemanları tarafından düzenlendiği öğrenilmiştir.

69. Merkezde kalan çocuklarca, birinci derece akrabalarının vefatı halinde cenaze törenlerine katılım sağlayabildikleri ifade edilmiştir.

70. Pandemi sürecinde ailesinin yanına gitmesi uygun görülen çocukların aile yanına gönderildiği, aile yanından Merkeze döndüğünde ise pandemi tedbirleri nedeniyle karantinede kaldığı, izolasyon için; evlerde bir oda belirlendiği veya Merkez kapasitesine göre boş uygun bir ev varsa orada izolasyonun tamamlandığı ifade edilmiştir.

71. Çocuklarca, okula giderken cep telefonlarını yanlarına almalarına izin verilmediği, sadece ailelerinin yanına giderken veya il dışı etkinliklerinde cep telefonlarının kendilerine verildiği ifade edilmiştir. İdare ile yapılan görüşmede, yaş, cinsiyet ve bireysel farklılıklar ile ilgili ayırım

yapılmaksızın Merkezdeki çocukların tamamının telefon kullanımına izin verilmesinin uygun görülmediği ifade edilmiştir.

3.7. BESLENME

72. Merkezde yemek yapımı için kullanılacak malzemelerin Merkez tarafından temin edildiği ve yemeklerin evlerde bakım personelleri tarafından hazırlandığı, görüşme yapılan çocuklarca, yemeklerin yeterli, doyurucu ve verildiğini ve lezzetli olduğu ifade edilmiştir.

73. İdarece, Merkezde yemek menülerinin aylık olarak hazırlandığı, listelerin oluşturulması sürecinde diyetisyen veya gıda mühendisinin dâhil olmadığı belirtilmiştir.

74. Özel beslenme ihtiyacı olan iki çocuk bulunduğu (çölyak ve şeker hastalığı), bu çocuklardan birinin daha önce mama kullandığı ve tedavisinin tamamlandığı ancak şeker hastalığı sebebiyle farklı bir menü hazırlanmadığı belirtilmiştir.

75. Kendileri ile görüşme yapılan çocuklarca mutfaklarını istedikleri zaman kullanabildikleri, malzeme temininde güçlük yaşamadıkları, Merkez bütçesinden karşılanamayan ihtiyaç duydukları ürünleri ise kendi harçlıkları ile karşıladıkları dile ifade edilmiştir.

3.8. PERSONEL

76. Merkezde her bir yaşam evinin Grup Sorumlusu (Sosyolog, Psikolojik Danışman ve Rehber ve Çocuk Gelişimci) olarak görev yapan 1 meslek elemanı bulunmaktadır.

77. Meslek elemanları tarafından personelin geceleri nöbet usulü ile Merkezde kaldığı ifade edilmiştir.

78. İdarece Merkezde hizmetli personel, bakım personeli ve idari personelin yetersiz olduğu ifade edilmiştir.

79. Merkezde görev yapan meslek elemanlarının insan hakları eğitimi almadıkları öğrenilmiştir.

80. Merkezdeki güvenlik görevlilerinin 24 saat esasına göre görev yaptığı anlaşılmıştır.

81. Çocukların kaldıkları yaşam evlerinin her birinde 3 bakım personelinin 24 saat esaslı vardiyayla çalıştığı, ayrıca 09:00 - 18:00 saatleri arasında evde aşçı olarak görev yapan 1 personel bulunduğu öğrenilmiştir.

82. Merkez personeline yönelik yıllık olarak Muş Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü tarafından bir eğitim planı oluşturulduğu ve oluşturulan takvime uygun olarak eğitimlerin düzenli bir şekilde uygulandığı, ayrıca Merkezde her ay düzenli olarak Bakım Personeli, Grup Sorumluları, Sağlık Personeli ve Sosyal Servis Personelinin katıldığı eğitim ve değerlendirme toplantılarının yapıldığı ifade edilmiştir.

4. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

4.1. DEĞERLENDİRME

83. Merkez İdaresi, ziyaret heyeti ile iş birliği içinde hareket etmiş, heyetin bütün birimlere bekletilmeksizin erişimini sağlamış, çocuklarla izole görüşmeler yapılabilmesi için gerekli önlemleri titizlikle almış ve talep edilen bilgi ve belgelere erişimi sağlamıştır.

4.2. TAVSİYELER

4.2.1. MERKEZ İDARESİNE YÖNELİK TAVSİYELER

84. Merkezde bulunan bilgisayarların kullanımının kolaylaştırılması ve sayısının artırılmasının uygun olduğu değerlendirilmiştir. Ayrıca çalışmayan bilgisayarların tamirinin yapılarak kullanıma kazandırılması, mevcut bilgisayar ve tabletlerde kullanılan internet ağının güçlendirilmesi, kullanılması uygun bulunmayan bağlantıların engellenerek güvenliğinin sağlanması ve bu şekilde yeniden hizmete sunulması,

85. Merkezde ısınma sorunu yaşanan ev ile ilgili sorunun çözümüne ilişkin işlemlerin hızlandırılması,

86. Merkezde bulunan evlerin düzenli aralıklarla ilaçlanması,

87. Merkezde koruma ve bakım altında bulunan çocukların, 2 gün olarak planlanan banyo günlerinin sayısının artırılması, haricen banyo yapmak isteyen çocukların banyo ihtiyacının karşılanması konusunda daha esnek davranılması,

88. Merkezde sözlü olarak alınan talep ve şikâyetlerin yazılı olarak da alınması için mevcut mekanizmanın aktif hale getirilerek koruma ve bakım altında bulunan çocuklara konu hakkında bilgi verilmesi,

89. Disiplin, kısıtlama ve ödül gibi uygulamalara ilişkin hususların ilgili çocuk özelinde belirlenmesi,

90. Merkez revirinde bulunan sağlık malzemeleri ve acil sağlık müdahale çantasında olması gereken malzemelerin⁷ tamamlanması,

91. Merkezde, doktorun yarım doz kullanım olarak reçete edilen ilaçların kullanılmayan diğer yarısının bekletilmemesi ve her kullanımda tabletlerin anlık olarak açılması,

92. Merkezde düzenli olarak diş kontrollerinin altı ayda bir yapılması ve diş sağlığı ile ilgili eğitim almalarının sağlanması,

⁷ Steril Gaz, Hidrofil Pamuk, Sargı Bezi vb. pansuman malzemeleri.

- 93.** Merkezde 1 hemşirenin görev yaptığı, nöbet sistemine dâhil olduğu ve izin kullandığı zamanlarda çocukların sağlık, hastane randevusuna gidiş geliş ve benzeri süreçlerin aksamaması için gerekli önlemlerin alınması.
- 94.** Merkezde koruma ve bakım altında olan çocuklara ergenlik dönemi ile ilgili eğitim verilmesi ve çocukların bu konudaki farkındalıklarının artırılması, hijyenik pedin zorunlu bir sağlık ürünü olması dikkate alınarak ücretsiz olarak çocuklara dağıtımının sağlanması,
- 95.** Çocukları sigara içme alışkanlığı dâhil zararlı alışkanlıklardan uzak tutmak ve farkındalık kazandırmak amacıyla eğitim ve bilgilendirme çalışmalarının yapılması için gerekli adımların atılması, sigara alışkanlığı olan çocuklara disiplin uygulaması yerine tedavi edici uygulamaların yapılması,
- 96.** Merkez içerisinde yer alan Kültür Evinde etkinlik yapılabilmesi için birçok alan bulunduğu ancak bu alanların öğretmen eksikliği gibi nedenlerle kullanılmadığı dikkate alındığında bu eksiklerin giderilmesi suretiyle Kültür Evinin daha etkin kullanımının sağlanması,
- 97.** Merkezde bulunan oyuncakların daha çok 0-6 yaş grubu çocuklara uygun olduğu ancak diğer yaş grupları için zekâ geliştirici oyunlarının bulunmadığı dikkate alındığında Merkezde hizmet alan çocukların yaşlarına uygun zekâ oyunlarının temin edilmesi ve kültür evinde bulunan masa oyunlarının (satranç, tavla, jenga vs.) bulunduğu odanın faaliyete açılması,
- 98.** Merkez bahçesinde herhangi bir spor etkinliği için sahanın bulunmadığı, Merkez dışında yüzme, badminton gibi sportif faaliyetlere zaman zaman katılım sağlandığı ancak bir plan dâhilinde olmadığı, iki faaliyet arasında geçen sürenin uzunluğu ve çocukların ne zaman hangi aktiviteyi yapacaklarını önceden bilmedikleri gibi hususlar göz önüne alındığında, mevcut sportif faaliyetlerin bir planlama dâhilinde düzenli olarak yapılması ve Merkez bahçesinin daha işlevsel hale getirilmesi,
- 99.** Merkezde tüm yaş grubunda olan çocuklara Merkez içinde ve dışında cep telefonu kullanımına izin verilmediği ve telefon kullanımı ile ilgili her çocuk özelinde bir değerlendirme yapılmadığı dikkate alındığında bu uygulamanın her çocuk özelinde yeniden değerlendirilmesi,
- 100.** Merkezde görev yapan bakım personelinin çocuklarla uyumlu iletişim kurmalarını sağlamak amacıyla bakım personeline yönelik eğitim planı oluşturularak gerekli görülen eğitimleri almalarının sağlanması,⁸

⁸ Havana Kuralları, 85. madde: "Tutma kurumlarında çalışan personelin görevlerini etkili bir biçimde yerine getirebilmelerini sağlayabilmek için, kendilerine özellikle çocuk psikolojisi, çocuk sağlığı ile bu Kurallar da dahil insan haklarının ve çocuk haklarının uluslararası standartları konularında eğitim verilir. Kurum personeli, mesleki yaşamları süresince, belirli aralıklarla düzenlenen meslek içi eğitim kurslarına katılarak, mesleki bilgi ve kapasitelerini sürdürür ve geliştirirler."

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

101. Merkezde görev yapan tüm personelin insan hakları eğitimi almasının sağlanması,

102. Çocukların zihinsel ve bedensel gelişimlerinde yeterli ve dengeli beslenmenin önemi ve özel beslenme ihtiyacı olan çocuklar dikkate alınarak yemek listelerinin oluşturulmasında diyetisyen desteği alınması⁹;

hususları tavsiye edilmektedir.

⁹ Çocuk Koruma Hizmetleri Planlama ve Çocuk Bakım Kuruluşlarının Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik'in 14. Maddesi: "Yeterli sayıda diyetisyen, din görevlisi, yurt yönetim memuru, teknisyen veya teknisyen yardımcısı, memur, veri hazırlama ve kontrol işletmeni, bilgisayar işletmeni, bahçıvan, şoför, güvenlik personeli, görevlendirilmesine yönelik Bakanlık tarafından gerekli tedbirler alınır."



TIHEK

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU

BİLECİK ÇOCUK EVLERİ SİTESİ ZİYARETİ RAPORU

2022/69

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

KISALTMALAR

BM	Birleşmiş Milletler
CPT	Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi
ÇÖZGER	Çocuklar İçin Özel Gereksinim Raporu
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
ÖGV	Özel Gereksinim Var
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması

1. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 6701 sayılı Kanunla, insan onurunu temel olarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.

2. Türkiye, 14.09.2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre Protokolün amacı: *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*

3. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (ı) bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2'nci maddesinin birinci fıkrasının (k) bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı BM Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.

4. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (j) bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda çocukların koruma altına alındığı yerlere ziyaret gerçekleştirmek TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.

5. Çocuk Evleri Sitesi; 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanununun 12'nci maddesi uyarınca: *"Korunma ihtiyacı olan çocukların bakımlarının sağlandığı aynı yerleşkede bulunan birden fazla ev tipi sosyal hizmet biriminden oluşan kuruluşlardır."*

6. Yukarıda anılan görev çerçevesinde, Bilecik Çocuk Evleri Sitesi Müdürlüğü'ne¹⁰ 01.09.2022 tarihinde bir ziyaret gerçekleştirilmiş olup ziyaret heyetinde... ile TİHEK'in talebi üzerine Bilecik İl Sağlık Müdürlüğüne görevlendirilen bir doktor ve bir psikolog yer almıştır.

7. Ziyaret, Merkez Müdürü ile yapılan ilk görüşme ile başlamıştır. Görüşmede UÖM olarak TİHEK'in görev ve yetkileri, ziyaretin amacı, ziyaretin türü ve ziyarette kullanılacak olan yöntem

¹⁰ Bundan sonra kısaca Merkez olarak ifade edilecektir.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

hakkında bilgiler verilmiştir. İdareden, Merkezde bulunan çocuklar, Merkezin günlük işleyişi ve personel hakkında genel bilgiler alınmış, Merkezden talep edilen bilgi ve belgelerin listesi İdareye verilmiştir. Ardından ortak kullanım alanları ve Merkezde çocukların kaldıkları evler sırasıyla ziyaret edilmiş, hâlihazırda Merkezde bulunan tüm çocuklar ile görüşme gerçekleştirilmiştir. Tüm görüşmelerin ardından Merkez İdaresi ile kapanış toplantısı yapılmış; ziyaret sonrası hazırlanacak raporun Merkez İdaresi ve diğer ilgili makamlar ile paylaşılarak tavsiyelerin Kurumumuz tarafından takip edileceği ve takip ziyareti yapılabileceği bilgisi verilmiş; ilgili bilgi ve belgeler alınarak ziyaret sonlandırılmıştır.

8. Bu rapor, 18.01.2022 tarihli ve 2022/43 sayılı Kurul kararı ve Başkanlık makamının 26.08.2022 tarihli oluruna istinaden 01.09.2022 tarihinde, Bilecik Çocuk Evleri Sitesi Müdürlüğüne gerçekleştirilen habersiz ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. MERKEZ HAKKINDAKİ GENEL BİLGİLER

9. Merkez, Bilecik il merkezinde ve ulaşımı kolay bir lokasyonda bulunmaktadır.

10. İnşaatı 2007 senesinde tamamlanan Merkez 2008 senesinde faaliyete geçmiştir.

11. Merkez; Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bünyesinde, Bilecik Valiliğine bağlı olarak; 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu kapsamında koruma ve bakım altına alınan 13-18 yaş erkek çocuklarına koruma ve bakım hizmeti vermektedir.

12. Merkezin resmi kapasitesi 50'dir. 1 çocuk evinin boş olması sebebiyle kapasitenin 40'a düşürülerek boş olan evin Çocuk Koruma İlk Müdahale Birimi (ÇOKİM) olarak faaliyet göstermesi için Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İl Müdürlüğü ve Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü ile yazışmaların devam ettiği anlaşılmıştır.

2.2. MERKEZ PERSONELİ

13. Merkezde çalışan personelin unvan ve sayısına ilişkin tablo aşağıda yer almaktadır:

ÜN VAN	MEVCUT KADRO SAYISI
Müdür (Öğretmen)	1
Müdür Yardımcısı (Öğretmen)	2
Öğretmen (Grup Sorumlusu)	2
Psikolog (Grup Sorumlusu)	1
Sosyolog (Grup Sorumlusu)	1

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

Sosyolog	1
Sosyal Çalışmacı	1
Psikolog	1
Beden Eğitimi Öğretmeni	1
Hemşire	1
Bakım Personeli	17
Güvenlik Personeli	6
TOPLAM	35

14. Yönetici olarak 1 müdür ile 2 müdür yardımcısı görev yapmaktadır.

15. Merkezde 24 saat süresince güvenlik personeli bulunmakta olup, personel vardiyalı çalışarak Merkezin güvenliğini sağlamaktadır.

2.3. KORUMA VE BAKIM ALTINDA BULUNAN KİŞİLER

16. Ziyaret tarihi itibarıyla Merkezde koruma ve bakım altında bulunan kayıtlı çocuk sayısı 35'tir. Ziyaret tarihindeki mevcut çocuk sayısı 19 olup; 4 çocuğun kuruluştan izinsiz ayrıldığı, 7 çocuğun ailesi yanında izinli olarak kaldığı, 3 çocuğun cezaevinde bulunduğu, 1 çocuğun Kredi ve Yurtlar Kurumu'nda, 1 çocuğun ise işlemleri sonuçlandırılıncaya kadar ailesinin yanında kaldığı belirtilmiştir.

17. Merkezde aynı evde kalan 4 kardeş çocuk bulunmaktadır. Aynı evde kalan çocuklar arasındaki yaş farkı ortalama 3'tür.¹¹

18. Ziyaret tarihi itibarıyla Merkezdeki çocuklardan 1'i 21, 7'si 17, 6'sı 16, 6'sı 15, 6'sı 14, 6'sı 13, 3'ü 12 yaşındadır.

19. Merkezde 13 engelli çocuk bulunmaktadır. Engelli çocukların ÇÖZGER Raporu (Çocuklar İçin Özel Gereksinim Raporu) bulunmaktadır. 7 çocuğun 1'inci derece ÖGV (Özel Gereksinim Var) (%20-39) raporu, 4 çocuğun 2'nci derece Hafif ÖGV (%40-49) raporu ve 2 çocuğun 3'üncü derece Orta Düzey ÖGV (%50-59) raporu bulunmaktadır.

3. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

3.1. FİZİKSEL KOŞULLAR

20. Merkezde 2 katlı villa tipi 5 çocuk evi, 1 kapalı spor salonu ve 1 idari bina bulunmaktadır.

¹¹ Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü Çocuk Evleri Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik'in 5'inci maddesine göre aynı evde kalan çocukların yaş farkının en fazla 3 yaş olması gerekmekte ve kardeş çocuk olması durumunda yaş farkı aranmamaktadır.

21. Evler oda, salon, mutfak, tuvalet ve banyodan oluşmaktadır.
22. Çocukların kaldıkları odalar, evde kalmakta olan çocuk sayısına bağlı olarak 3 veya 4 kişiliktir.
23. Evlerin genel olarak temiz ve düzenli olduğu görülmüştür.
24. Merkezde çocukların kaldıkları evlerin tamamı ziyaret edilmiş, evlerin tefrişatının aynı standartlarda yapıldığı görülmüştür.
25. Merkezde sıcak suya 7 gün 24 saat erişim mümkündür. Bununla birlikte çocukların haftada 2 gün banyo haklarının olduğu, bunun dışında ihtiyaç olduğu durumlarda çocukların duş alabildiği ifade edilmiştir.
26. Evlerde çamaşır makinası ve kurutma makinası bulunmaktadır. Çocuklar tarafından deterjan ihtiyaçlarının İdare tarafından karşılandığı, çamaşırlarını istedikleri zaman yıkayabildikleri dile getirilmiştir.
27. Evlerin ve idari bina doğalgazla ısınmaktadır.
28. İdari binada ve her evde yangın alarm sistemi ve yangın tüplerinin olduğu görülmüştür. İdare tarafından Merkezde yangın alarm sisteminin kurulu olmasına rağmen sürekli hata verip çalışmaması nedeniyle Bilecik İl Özel İdaresi'nden keşif talep edildiği, yapılacak keşfe istinaden Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'ndan yangın sistemi bakım ve onarımı için ödenek talep edileceği ifade edilmiştir.
29. Merkeze ait 1 adet hizmet aracı bulunmaktadır.
30. Merkezde; toplamda 45 adet güvenlik kamerası bulunmaktadır. İdare tarafından kayıtların saklanma sürelerinin 30-45 gün arasında değiştiği ifade edilmiştir. İdare ile yapılan görüşmede kayıt süresinin artırılması için Bilecik İl Özel İdaresi ile yazışmaların devam ettiği ifade edilmiştir. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın Merkeze dair 23.02.2022 tarihli ve 53/04 No.lu Genel Teftiş Raporu'nda da söz konusu hususa değinilmiştir.
31. Merkezde bulunan spor salonunun borularında su sızıntısı olduğu ve camlarında kırık olduğu görülmüştür.
32. Evlerde düzenli olarak şirket tarafından ilaçlama yapıldığı ifade edilmiştir.

3.2. YÖNETİM VE PERSONELİN TUTUMU

33. Her evde 4 bakım personeli vardiyalı olarak hizmet vermektedir. Ayrıca her evin 1 grup sorumlusu bulunmaktadır. Grup sorumluları 2 öğretmen, 1 psikolog ve 1 sosyologdan oluşmaktadır.
34. Merkezde görev yapan personellerin almış olduğu eğitimler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

EĞİTİM ADI	KATILIMCI SAYISI
Afet ve Yangın Farkındalık Eğitimi	17
Çocuk Gelişimi	17
Kurumsal İşleyiş	17
Çocuklarda Görülen Davranış Problemleri ve Müdahale Yöntemleri	17
Çocukla İletişim	17
Evlerde Güvenlik ve İlk Yardım	17
Sağlıklı Yaşam Bileşenleri	17
Yaşam Becerilerinin Desteklenmesi	17
Polis Merkezleri Temel Eğitim Kursu	35
En İyi Narkotik Polisi Annedir	35

35. İdare tarafından çocuğun kabulü yapılmadan önce toplantı yapıldığı, dosyasının incelendiği ve yaşı, eğitimi, davranış öyküsü göz önünde bulundurularak kalacağı evin belirlendiği ifade edilmiştir.

36. Çocuğun kabulünden sonra meslek elemanları ve idarecilerin de katılımı ile çocuk hakkında yapılacak işlemler konusunda toplantı yapıldığı, çocuğun ikametgâh kaydı, okul kaydı ve sağlık muayenesinin de yapıldığı ifade edilmiştir.

37. Görüşme yapılan çocuklarca İdare ve Merkezde görevli personelin kendilerine karşı tutum ve davranışlarından memnun oldukları ifade edilmiştir.

3.3. İŞKENCE VE KÖTÜ MUAMELENİN ÖNLENMESİ, DISİPLİN VE ŞİKÂYET MEKANİZMALARI

38. Çocukların taleplerini ilk olarak grup sorumluları ile paylaştığı, grup sorumluları tarafından da söz konusu taleplerin sosyal servis ve idareye iletildiği, talep konularının genel olarak; aile ile görüş, izin, okul değişikliği, sosyal faaliyetlere katılım gibi hususlardan oluştuğu, çocukların taleplerinin, grup sorumluları ve sosyal servis personelleri tarafından ele alınarak bu taleplere en çok 1 hafta içerisinde cevap verildiği ifade edilmiştir.

39. Ev içi toplantılarla evde uyulması gereken temizlik, düzen, izin kurallarının belirlendiği, kurallara uymayan çocuklarla uyum görüşmeleri yapıldığı, uyum sürecinin takip edildiği, buna rağmen çocuğun kurallara uymaması halinde sosyal faaliyetlerden muafiyet yoluna gidildiği ifade edilmiştir.

40. Merkezde çocukların istek ve şikâyetlerini İdareye iletilebilmesi için dilek ve şikâyet kutuları bulunduğu görülmüştür.¹² İdare tarafından, her ay çocuklarla toplantı yapılarak talep ve şikâyetlerin alındığı belirtilmiş, görüşme yapılan çocuklarca bu durum teyit edilmiştir.

41. Çocukların merkezden izinsiz ayrıldığı anda hemen gerekli evrak hazırlanarak Bilecik İl Emniyet Müdürlüğü'ne bağlı Çocuk Şube Birimi'ne bilgi verildiği, Emniyet Müdürlüğü tarafından 81 ilde kayıp şahıs olarak sisteme kayıt yapıldığı, söz konusu çocukların ailesine/yakınlarına telefon aracılığıyla bilgi verildiği ve ikamet adreslerine konu hakkında bilgilendirme yazısı gönderildiği, süreç içerisinde ailesi ve yakınları ile telefon görüşmelerinin devam ettiği ifade edilmiştir.

42. Koruma altında bulunan 5 çocuğun 14.08.2022 tarihinde Merkez dışında kavgaya karıştığı, söz konusu çocuklar hakkında kasten yaralama eylemi sebebiyle yasal işlem başlatıldığı, 2 çocuğun tutuklandığı, 1 çocuğun Merkezden izinsiz ayrıldığı için savcılık tarafından ifadesinin alınmadığı, 2 çocuğun Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ile yapılan yazışmalar neticesinde farklı illere nakil olduğu, 1 çocuğun ise hırsızlık suçu nedeniyle cezaevinde bulunduğu ifade edilmiştir.

43. Ziyaret esnasında herhangi bir işkence, kötü muamele, aşağılayıcı ceza iddiası veya bulgusuyla karşılaşılması.

3.4.SAĞLIK VE PSİKO-SOSYAL SERVİS HİZMETLERİ

44. Merkezde 1 hemşire görev yapmaktadır. Hemşirenin hafta içi 08.30-17.30 mesai saatleri arasında çalıştığı, çocukların tüm sağlık randevuları, ilaç takipleri ve ilkyardım hizmetinden sorumlu olduğu, hemşirenin bulunmadığı saatlerdeki acil durumlarda 112 Acil Çağrı Merkezinden faydalandığı, yaklaşık 5 dakika içinde ambulans hizmetinin Merkeze ulaştığı ifade edilmiştir.

45. İdare tarafından Merkeze çocuk kabulü ile birlikte sağlık servisi tarafından genel sağlık bilgilerinin alındığı, çocukların ilk kabul muayenesinde aile hekimliğinde kan tahlili verilip bulaşıcı hastalık ve Hepatit B ve C taraması yapıldığı, sağlık kontrollerinin gerçekleştirilmesinin ardından ihtiyaç duyuluyor ise tedavi planının oluşturulduğu ve takip edildiği ifade edilmiştir.

46. Çocukların belirli aralıklarla sağlık kontrollerinin yapıldığı, çocuklara verilecek ilaçların hemşire tarafından grup sorumlularına tutanak ile teslim edilerek kutular halinde gün içinde çocukların yaşam evlerine dağıtıldığı belirtilmiştir.

¹² CPT'ye göre etkili şikâyet prosedürleri kötü muameleye karşı temel bir güvencedir. Bu kapsamda, kurumda tutulan kişilerin kendisinin, ailesinin veya yasal temsilcisinin hem kurumun idaresine hem de bağımsız organlara başvuru yapabilmesi önem taşımaktadır. CPT, Means of restraint in psychiatric establishments for adults, CPT/Inf (2017)6.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

47. Revirde; ilaç kullanım formu, ilaç tedavisi formu, psikiyatri tedavisi gören çocuk bilgi formu ve hasta kayıt defterinin kullanıldığı, her çocuk için sağlık dosyası hazırlanarak muhafaza edildiği gözlemlenmiştir.
48. Acil sağlık müdahale çantasında yeterli malzeme bulunduğu görülmüştür.
49. Merkezde kayıtlı 26 çocuğun psikiyatrik ilaç tedavisi aldığı ifade edilmiştir.
50. Psiko-sosyal servis birimimde; 1 sosyolog, 1 sosyal çalışmacı ve 1 psikolog görev yapmaktadır.
51. Merkeze kabulü yapılan çocuk ile öncelikle psiko-sosyal servis personeli ve grup sorumlusu tarafından görüşüldüğü, merkez ve ev kuralları konusunda bilgilendirme yapıldığı, ardından kuruluştaki personel ve çocuklar ile tanıştırıldığı, Merkeze ait çocuk oryantasyon kitapçığı da teslim edilerek genel bilgiler verildiği ifade edilmiştir.

3.5.EĞİTİM, FAALİYETLER VE GÜNLÜK YAŞAM

52. Merkezde kalan 34 çocuk ortaokul ve liseye, 1 çocuk ise üniversiteye devam etmektedir. İdare tarafından 2 çocuğun bu eğitim-öğretim dönemi sonunda üniversite sınavına, 6 çocuğun ise lise sınavına gireceği ifade edilmiştir.
53. Merkezde kalan çocuklara yönelik verilen eğitimler ve katılan çocuk sayısı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

EĞİTİM ADI	EĞİTİME KATILAN ÇOCUK SAYISI
Evin Düzenini Sağlama	10
Kendine Yetebilme (Çamaşır, Bulaşık Yıkama, Ütü Yapma)	10
Temizlik ve Hijyen	10
Yemek Yapma	7
İnsan İlişkileri	6
Temizlik ve Hijyen	5
Yaşam Becerileri (Öfke Kontrolü)	5
Yaşam Becerileri (Para Yönetimi)	5
Kendi Başına Yetebilme Yeterliliği	5
Kendine Yetebilme (Çamaşır Yıkama)	6
Değerlerimiz	4
Değerlerimiz (Hoşgörü)	4
Değerlerimiz (Yardımlaşma)	4
Değerlerimiz (Vatan ve Millet Sevgisi)	4
Bilecik Yeşilay Danışma Merkezi İşleyişi (Yeşilay Yetkilileri tarafından verilmiştir.)	15
Afet ve Yangın Farkındalık Eğitimi	25

54. İdare tarafından Çocuk Destek, Gelişim ve Eğitim Programı (ÇODEP) eğitimlerinin devam ettiği ifade edilmiştir.
55. İdare tarafından Merkezde kütüphane olarak kullanılan bölümün yaşam evlerindeki odalara taşındığı ve böylelikle kitapların ve kütüphanenin daha aktif kullanılacağı belirtilmiş, ziyaret heyeti tarafından evlerin içinde kütüphane olarak kullanılan odaların ayrıldığı görülmüştür.
56. Merkezde bulunan bilgisayar odasında, toplam 5 adet bilgisayarın çocukların kullanımına sunulmuş olduğu ifade edilmiş, görüşme gerçekleştirilen çocuklardan bilgisayarlardan yeterince istifade edebildikleri teyit edilmiştir.
57. Merkezde kalan çocuklara katılım sağlamak istedikleri kurs ya da spor faaliyetlerinin yazılı olarak sorulduğu, talepler doğrultusunda Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü aracılığıyla çocukların kurslara ya da spor faaliyetlerine katılım sağladıkları ifade edilmiştir.
58. İdare tarafından Merkezdeki çok amaçlı toplantı salonunda film, satranç gibi etkinliklerin düzenlendiği, okçuluk, badminton, masa tenisi, langırt, satranç, akıl oyunları, air hockey, gitar kursu gibi faaliyetlerin devam ettiği ifade edilmiş, ziyaret heyeti tarafından söz konusu etkinlikleri yapmak için gerekli donanımların bulunduğu gözlemlenmiştir.
59. İdare tarafından Merkezde kalan çocukların haftada 1 gün yüzme, 2 gün ise spor salonuna götürüldüğü, haftanın belli günleri Merkez dışında halı saha maçına gidebildikleri ifade edilmiş, çocuklar tarafından ziyaret heyetimize, Merkezde halı saha açılması talepleri dile getirilmiştir. İdare ile yapılan görüşmede halı saha için alanlarının olduğu, daha önce halı saha yapılmasına yönelik bir proje hazırlandığı ancak projenin nihayet erdirilemediği ifade edilmiştir.
60. İdare tarafından sosyal faaliyetler kapsamında gezi, piknik, deniz etkinlikleri yapıldığı bu kapsamda yarıyıl tatilinde Kartepe kayak gezisi, İstanbul tarihi yerler gezisi, Kütahya kaplıca gezisi, Afyonkarahisar kaplıca gezileri yapıldığı, yaz tatili döneminde Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın düzenlediği Kastamonu Gençlik kampı ve Manisa Gençlik kamplarına gidildiği, Antalya, Erdek ve Kerpe deniz etkinlikleri düzenlendiği, Çanakkale tarih ve kültür gezisine katılım sağlandığı ifade edilmiştir.
61. Görüşme yapılan çocuklarca sosyal faaliyetlerden ve etkinliklerden memnun olunduğu dile getirilmiştir.
62. Merkezde hobi bahçesi için bir alan bulunduğu gözlemlenmiş ancak idare tarafından, çocukların hobi bahçesini aktif olarak kullanmadığı ifade edilmiştir.
63. Koruma ve bakım altına alınmış çocukların eğitim ve yaş durumlarına göre harçlık aldıkları bildirilmiştir. 6.9.2022 tarihli ve 31945 sayılı Resmi Gazete' de yayınlanan Çocuk Koruma Hizmetleri Planlama ve Çocuk Bakım Kuruluşlarının Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik'e göre çocukların aylık harçlıklarının okul durumuna göre belirlendiği ifade

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

edilmiştir. İlkokul, ortaokul, lise ve üniversiteye giden çocuklar farklı meblağlarda harçlık almaktadırlar. Çocukların harçlık dağıtımları grup sorumlularına ait olup, grup sorumlularınca çocuğun para yönetim becerisine göre paranın imza karşılığı dağıtıldığı ifade edilmiştir. Harçlık miktarları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

EĞİTİM DÜZEYİ	HARÇLIK MİKTARI
İlkokula devam eden (1- 4. sınıf)	141,27 TL
Ortaokula devam eden (5-8.sınıf)	211,90 TL
Liseye devam eden (9-12. sınıf)	282,53 TL
Üniversiteye devam eden	470,89 TL

3.6.DIŞ DÜNYA İLE İLETİŞİM, ZİYARET VE AİLELERLE ETKİLEŞİM

64. Çocukların Merkeze kabulünden sonra dosyasının incelendiği, vaka öyküsü göz önünde bulundurularak ailesi ve yakınlarıyla iletişimin belirlendiği, psiko-sosyal servis ve grup sorumlusu iş birliği ile hazırlanan çizelge doğrultusunda ve merkeze ait telefon aracılığıyla çocukların aileleriyle görüşebildiği ifade edilmiştir.

65. Merkezde bulunan 15 yaş ve üzeri çocukların cep telefonu kullanmalarına izin verildiği belirtilmiştir. Ziyaret esnasında, 15 yaşının üstündeki çocukların cep telefonu kullandığı gözlemlenmiştir.

66. Çocukların izinli olarak aileleriyle görüşmesinin uygun olup olmadığını değerlendirmek amacıyla ailelerinin bulunduğu yerdeki Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüklerinden sosyal inceleme raporu talep edildiği, hazırlanan rapor neticesinde izne gönderilmesi uygun bulunan çocukların psiko-sosyal servis ve grup sorumlusu tarafından belirlenen tarihlerde izne gönderildiği, izin süresince çocukların telefon görüşmeleri ile takip edildiği ve ailesi Bilecik'te ikamet eden çocuklar ile ilgili söz konusu işlemlerin Merkez tarafından yapıldığı ifade edilmiştir.

3.7. BESLENME

67. Yemekler sabah, öğlen, akşam olmak üzere 3 öğün çıkmakta, ayrıca 1 ara öğün verilmektedir.

68. Yemek temininin her yılsonu yapılan açık ihale usulüne göre kuru gıda malzeme alımı şeklinde yapıldığı, yemeklerin de evlerde bakım personelleri tarafından yapıldığı ifade edilmiştir.

69. İdare tarafından yemek listelerinin İl Sağlık Müdürlüğünden görevlendirilen diyetisyen tarafından oluşturulduğu ifade edilmiştir.

70. Merkezde kalan çocuklar tarafından yemeklerin yeterli ve lezzetli olduğu dile getirilmiştir.

4. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

4.1. DEĞERLENDİRME

71. Merkez İdaresi, ziyaret heyeti ile iş birliği içinde hareket etmiş, heyetin bütün birimlere bekletilmeksizin erişimini sağlamış, çocuklarla görüşmeler yapılabilmesi için gerekli önlemleri titizlikle almış ve talep edilen bilgi ve belgelere erişimi sağlamıştır.

4.2. TAVSİYELER

4.2.1. MERKEZ İDARESİNE YÖNELİK TAVSİYELER

72. Güvenlik kameralarının kayıt süresinin artırılması için Bilecik İl Özel İdaresi ile yazışmaların nihayete erdirilmesi,

73. Merkezde bulunan yangın alarm sisteminin bakım ve onarımının yapılması,

74. Kapalı spor salonunda bulunan borulardaki su sızıntısının giderilmesi ve kırık olan camların tadilatının yapılması,

75. Merkezde bulunan hobi bahçesinin çocuklar tarafından daha aktif şekilde kullanımının sağlanması için gerekli çalışmaların yapılması,

76. Halı saha yapımı için daha önceden hazırlanan projenin ilgili kuruluşlarla gerekli yazışmaların yapılarak nihayete erdirilmesi,

hususları tavsiye edilmektedir.



TIHEK

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU

SAFRANBOLU HASAN DOĞAN ÇOCUK EVLERİ SİTESİ ZİYARET RAPORU

2023/18

KISALTMALAR

m²	metrekare
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması

1. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 6701 sayılı Kanun'la, insan onurunu temel olarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.

2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre Protokol'ün amacı: *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*

3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2/1-k bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.

4. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir.

5. Çocuk evleri sitesi; 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu kapsamında koruma altına alınan çocukların, 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu ile Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının ilgili yönetmelikleri doğrultusunda bakımlarının sağlandığı, aynı yerleşkede bulunan birden fazla ev tipi sosyal hizmet biriminden oluşan kuruluştur. Bu bağlamda Çocuk Evleri Sitelerine ziyaret gerçekleştirmek TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.

6. Anılan görevin icrası kapsamında 17/11/2022 tarihinde Safranbolu Hasan Doğan Çocuk Evleri Müdürlüğüne¹ habersiz bir ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ziyaret heyetinde; İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcıları ..., ..., Sosyal Hizmet Uzmanı ... ve Kurumumuzun talebi doğrultusunda görevlendirilen bir psikolog ve bir doktor yer almıştır.

¹ Bundan sonra Merkez olarak ifade edilecektir.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

7. Ziyaret, Merkez İdaresiyle yapılan ön görüşme ile başlamıştır. Ön görüşmede OPCAT ve UÖM hakkında bilgi verilmiş ve Kurumumuzun 6701 sayılı Kanun'dan kaynaklanan yetki ve sorumlulukları Merkez İdaresine aktarılmıştır. Görüşmenin ardından Merkezde kalan çocuklarla özel görüşmeler gerçekleştirilmiş akabinde ortak alanlar ve diğer bölümler ziyaret edilmiştir. Yapılan incelemeler ve ziyaretlerin ardından Merkez İdaresi ile son görüşme gerçekleştirilmiş ve ziyaret sonlandırılmıştır.

8. Bu rapor, 22/09/2022 tarihli ve 2022/662 sayılı Kurul kararına ve Başkanlık makamının 16/11/2022 tarihli ve 15890 sayılı olurlarına istinaden 17/11/2022 tarihinde, Safranbolu Hasan Doğan Çocuk Evleri Sitesine gerçekleştirilen izleme ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. MERKEZ HAKKINDA GENEL BİLGİLER

9. Merkez 1958 yılında Karabük ilinin Safranbolu İlçesinde hizmete başlamış olup 10722,96 m² açık alan üzerine kurulu 1605 m² kapalı alana sahip idari bina, çocuk evleri ve ortak yaşam alanlarından oluşmaktadır. Merkez, şehir merkezine yürüme mesafesinde olup ayrıca toplu taşıma araçları ile ulaşım elverişlidir.

2.2. MERKEZ PERSONELİ

10. Ziyaret tarihinde Müdürlükte elli personelin görev yaptığı öğrenilmiş olup Müdürlükte görev yapan meslek grupları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Meslek Grupları	
Müdür	Ambar Memuru
Müdür Yardımcısı	Bilgisayar İşletmeni
Sosyal Çalışmacı	Güvenlik Personeli
Hemşire	Temizlik Personeli
Öğretmen	Bekçi
Psikolog	Kaloriferci
Bakım Personeli	

2.3. KORUMA ALTINA ALINAN KİŞİLER

11. Müdürlük otuz altı çocuk kapasiteli olup ziyaret tarihinde otuz dört erkek ve dört kız çocuğun kayıtlı olup, kız çocukları üniversite yaş grubunda olmaları nedeniyle Kredi Yurtlar Kurumunun yurtlarında ikamet etmektedir.

3. TESPİT GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

3.1. FİZİKSEL KOŞULLAR

12. Merkezde üç yaşam evi bulunmakta olup toplamda otuz altı çocuğa yatılı olarak hizmet verilmektedir. Çocukların odaları en fazla üç kişi olacak şekilde aşağıdaki gibi planlanmıştır:

YAŞAM EVİ ADI	ODA SAYISI	YATAK SAYISI
C BLOK	4	12
D BLOK	4	12
E BLOK	4	12

13. Çocukların kaldıkları yaşam evlerinde dört oda, bir banyo, bir mutfak, bir salon, bir etüt ve bilgisayar odası bulunmakta olup odaların üç kişilik olduğu, açık mutfak ve salonun alt katta, çocuk odalarının ise üst katlarda olduğu görülmüştür.

14. Yaşam evleri doğalgaz ile ısınmakta olup çocukların kaldığı odalar ve ortak alanlar güneş ışığı alacak şekilde dizayn edilmiştir.

15. Merkez İdaresi ile yapılan görüşmelerde Merkezin büyük çapta bir onarım veya tadilatından geçmediği ve TSE erişilebilirlik standartlarına uygun olmadığı öğrenilmiştir.²

16. Heyet, ortak kullanım alanları ve çocukların odalarında yaptığı gözlemlerde ortak kullanım alanlarında iki çekyat, bir televizyon, bir oyun konsolu; çocukların odalarında ise her çocuk için bir baza, bir kıyafet dolabı, bir çalışma masası, bir kitaplık ve yastık, nevresim ve yorgan gibi eşyaların bulunduğunu, çocuklar için risk teşkil edecek eşyaların bulunmadığını tespit etmiştir.

17. Evlerin merdivenleri çocukların kayıp düşmesinin engellenmesi amacıyla yapışkanlı madde ile kaplanmıştır. İncelemelerde, bazı merdivenlerdeki yapışkan maddelerin söküldüğü ve işlevini yitirdiği görülmüştür.

18. Yaşam evlerinde yangın alarm sistemi ve yangın tüpleri bulunduğu ve yangın tüplerinin düzenli kontrolünün yapıldığı incelenen bilgi ve belgelerden anlaşılmıştır.

² Erişilebilirlik mevzuatının en önemli bileşenlerinden biri standartlar olup ülkemizde erişilebilirlik standartları Türk Standartları Enstitüsünün erişilebilirlikle ilgili yayımlandığı standartlar olarak mevzuatla belirlenmiştir. Söz konusu standartlar çerçevesinde Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Erişilebilirlik Kılavuzu yayımlamıştır. Bkz. Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Erişilebilirlik Kılavuzu, (E.T.20/3/2022) https://www.aile.gov.tr/media/65613/erisilebilirlik_kilavuzu_2021.pdf, Bakanlık yeni yapılan çocuk evlerinin de engelli çocuklar için erişilebilir olarak tasarlandığının altını çizmektedir. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, "Çocukeyleri Yeniden Tasarlanıyor" <https://www.csgb.gov.tr/haberler/cocuk-evleri-yeniden-tasarlaniyor/>, (E.T.8/2/2022)

19. Evlerin ortak alanlarında ve koridorlarında toplamda dört adet güvenlik kamerasının bulunduğu ve güvenlik kameralarının özel yaşam alanlarını görmediği tespit edilmiştir.
20. Merkezin geniş bir bahçesi ve kapalı futbol sahası bulunmaktadır.
21. Merkezde haşerelere karşı hem ev içlerine hem de Merkez bahçesine ilaçlama yapıldığı bildirilmiştir.

3.2. YÖNETİM VE PERSONELİN TUTUMU

22. İdare ile yapılan görüşmede personel sayısının yeterli olduğu, bu bağlamda personel ihtiyacı bulunmadığı öğrenilmiştir.
23. Müdürlükte personele yönelik Çocuk Değerlendirme Programı (ÇODEP), Sıfır Atık, İş Sağlığı ve Güvenliği, Etik Kuralları, İnsan Hakları, Kişilerarası İletişim eğitimleri verildiği aktarılmıştır.
24. İdare ile yapılan görüşmede hakkında şikâyet bulunan bir personel olmadığı öğrenilmiştir.
25. Müdürlükte kardeş çocukların kaldığı, bu çocukların aynı evde bulunmasına dikkat edildiği, ayrıca oda ve ev yerleştirilmelerinde yaş farkının da dikkate alındığı bildirilmiştir. Bu doğrultuda Müdürlükteki çocukların 12-14 yaş, 14-16 yaş ve 16-18 yaş olacak şekilde üç yaşam evine paylaştırıldığı öğrenilmiştir.
26. Müdürlükte yedi zihinsel, bir görme ve bir dil ve konuşma engelli çocuk olduğu, çocukların engel türlerine göre sağlık kontrollerinin yapıldığı aktarılmıştır.
27. Müdürlükte hâlihazırda misafir çocuk bulunmadığı, ancak zaman zaman ilk kabul birimi olarak misafir çocukların olabildiği, misafir çocukların çoğunlukla; suça sürüklenme ve aile bütünlüğünün bozulması nedenleriyle ya da sığınmacı olarak misafir hizmeti aldığı ifade edilmiştir.
28. Merkez İdaresi, 13 yaş altı çocuklar ile engelli çocukların Merkez dışına çıkmalarına izin verilmediğini, onların boş zamanlarını Merkez bahçesinde ve ortak alanlarda geçirdiklerini, bunun dışında diğer çocukların Merkezdten çıkabildiklerini ifade etmiştir. Çocuklarla yapılan görüşmelerde söz konusu hususlar çocuklar tarafından teyit edilmiştir.
29. Müdürlükten izinsiz olarak ayrılan ve geri dönmeyen bir çocuk bulunduğu, konuya ilişkin İl Müdürlüğüne, çocuğun ailesine ve İlçe Emniyet Müdürlüğüne başvuru ve bilgilendirme yapıldığı aktarılmıştır.
30. Merkezde koruma ve bakım altında bulunan çocuklara yönelik olarak 24/5/1983 tarihli ve 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu'nun Ek on birinci maddesine dayanılarak her yıl Merkezî Yönetim Bütçe Kanunu ile belirlenecek miktar üzerinden hiçbir kesinti yapılmaksızın aylık net harçlık verildiği, verilen harçlıkların kayıt edilerek imza altına alındığı, çocuklara ait kalan harçlıkların emanet kasasına konulduğu bildirilmiştir.

3.3. İŞKENCE VE KÖTÜ MUAMELENİN ÖNLENMESİ, DİSİPLİN VE ŞİKÂYET MEKANİZMALARI

31. Ziyaret esnasında; çocuklara yaşlarına uygun ve temiz kıyafetlerin giydirildiği, tek tip saç modeli olmadığı, çocukların bakımlı ve temiz olduğu, çocukların genel olarak neşeli görüldükleri, çocuklarda ilk bakışta tespit edilebilecek yaralanmaların bulunmadığı görülmüştür.

32. Merkez İdaresi ile yapılan görüşmelerde çocukların Merkezdeki günlük yaşam planına uymaları konusunda bilgilendirildikleri, bu doğrultuda giriş ve çıkış saatlerine uymayan, mazereti olmaksızın okula devam etmeyen çocuklar ile görüşüldüğü, ödül ve ceza toplantıları yapıldığı ve devam etmeleri durumunda harçlıklarının azaltıldığı ifade edilmiştir.

33. Çocukların şikâyetlerini grup sorumluları tarafından İdareye bildirdiği, taleplerin çoğunlukla yemek ve harçlık konusunda olduğu aktarılmıştır. Kendileri ile görüşme yapılan çocuklar da Merkez İdaresi, grup sorumluları ve diğer personel ile kolaylıkla iletişim kurabildiklerini, dilek ve şikâyetlerini iletebildiklerini dile getirmişlerdir.

3.4. SAĞLIK, BAKIM VE PSİKO-SOSYAL SERVİS HİZMETLERİ

34. Merkezde bir adet revir bulunduğu ve bir sağlık memurunun mesai saatleri içerisinde görev yaptığı tespit edilmiştir. Mesai saatleri dışında acil bir durum oluşması halinde çocukların görevliler nezaretinde Merkez yakınındaki acil servise götürüldüğü aktarılmıştır.

35. Gerek görülmesi halinde çocukların tedavilerinin ildeki hastanelerde gerçekleştirildiği, ilde hastalıklar üzerine özel ihtisas yapmış doktor bulunmaması (pediatrik nefroloji vb.) halinde çocuğun il dışındaki hastanelere naklinin gerçekleştirildiği ifade edilmiştir.

36. Bunun dışında çocukların sağlık taramasının yıllık periyodik muayeneler ile yapıldığı, bu sürecin sağlık ocağı veya hastane eşliğinde yürütüldüğü belirtilmiştir.

37. Merkezdeki sağlık görevlisi ile yapılan görüşmede her çocuk için sağlık dosyası tutulduğu ve çocukların bedensel ve ruhsal sağlıklarının dosyalarından takip edildiği öğrenilmiştir. Heyet tarafından yapılan incelemede sağlık hizmetlerine ilişkin tüm hususlar çocukların sağlık dosyalarında görülmüştür.

38. Merkezde acil sağlık müdahale çantasının acil durumlarda ihtiyaç olabilecek materyale sahip olduğu tespit edilmiştir.

39. Merkezde görevli psikoloğun çocukların psikolojik ve ruhsal sağlığının takibini yaptığı, bunun için çocuklarla bire bir ve grup görüşmeleri yapıldığı bildirilmiştir. Çocuklar ile yapılan bire bir görüşmelerde söz konusu hususlar teyit edilmiştir.

- 40.** Merkezde kullanılan tüm ilaçların doktor kontrolünde reçete edildiği, psikiyatrik ilaçların kilitli dolaplarda saklandığı, ilaçların son kullanma tarihinin geçmediği tespit edilmiştir.
- 41.** Psikiyatrik ilaçların revirde sağlık memuru nezaretinde, diğer ilaçların ise evlere dağıtıldığı ve ev görevlisi kontrolünde çocuklara verildiği çocuklarla yapılan görüşmelerde teyit edilmiştir.
- 42.** Merkezde kalan her çocuğun bir grup sorumlusunun ve bir danışmanının olduğu bilgisi paylaşılmış ve çocuklar tarafından teyit edilmiştir.
- 43.** Merkeze kabulü yapılan koruma ve bakım altında bulunan çocuklara, Merkeze uyum sürecinde ilk önce psiko-sosyal servis görevlisi ve grup sorumlusu ile Merkez tanıtımının yapıldığı, Merkeze kolay uyumun sağlanabilmesi için düzenli bireysel görüşmelerin gerçekleştirildiği, ayrıca çocuğun ev içi davranışlarının gözlemlendiği ifade edilmiştir.
- 44.** Merkezde sigara kullanımına izin verilmediği ancak Merkezde koruma ve bakım altında bulunan çocuklardan sigara alışkanlığı olan çocukların bulunduğu öğrenilmiştir. İdare, bu konuya ilişkin çocuklar ile görüşüldüğünü ifade etse de herhangi bir eğitim ve bilgilendirme çalışmasının olmadığı tespit edilmiştir.
- 45.** Merkeze kabulü yapılan çocuğun Kurum bakımına alınmasına sebep olan travmatik olayın izlerinin silinmesi adına çocuğun sportif, sanatsal ve kültürel faaliyetlere yönlendirildiği bildirilmiştir. Ziyaret sırasında atölyelerde sanatsal ve kültürel faaliyetlerle zaman geçiren çocuklar olduğu görülmüştür.

3.4. BESLENME VE YEMEKHANE

- 46.** Merkezde çocuklara üç ana öğün ve iki ara öğün olacak şekilde yemek verilmektedir. Kurumun yemekleri evlerde yer alan mutfaklarda görevliler tarafından hazırlanmakta ve evlerde yenilmektedir.
- 47.** Gıda malzemelerinin haftada iki defa Merkez tarafından temin edildiği, yemek menülerinin Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından oluşturulan gıda standartlarına uygun şekilde belirlendiği, sağlık durumu nedeniyle diyet beslenmeye ihtiyaç duyan çocuklar olması halinde özel menülerin belirlendiği ifade edilmiştir.
- 48.** Ziyaret kapsamında öğle yemeği Merkezde yenilmiş, yemeklerin doyurucu olduğu ve yemek çeşitliliğine dikkat edildiği görülmüştür. Çocuklar ile yapılan görüşmelerde çocukların yemeklerden memnun olduğu anlaşılmıştır.
- 49.** Merkezdeki evlerin mutfakları Heyet tarafından ziyaret edilmiş, mutfakların temiz olduğu, gıdaların uygun şekilde muhafaza edildiği, yemek numunelerinin tarih belirtilerek pakletlendiği ve yetmiş iki saat saklandığı gözlemlenmiştir.

50. Evlerde gıda deposu olarak kullanılan odalarda birer adet buzdolabı ve derin dondurucu bulunmakta olup ihtiyaç fazlası olup soğukta saklanması gereken gıda maddelerinin bu dolaplarda saklandığı görülmüş, saklama koşullarının uygun olduğu ve gıda maddelerinin son kullanma tarihlerinin geçmediği tespit edilmiştir.

3.5. EĞİTİM, FAALİYETLER VE GÜNLÜK YAŞAM

51. Ziyaret tarihi itibarıyla Müdürlükte ikamet eden çocukların yirmi altısının örgün eğitime devam ettiği, örgün eğitime devam eden çocukların üçünün özel eğitim aldığı, yedi çocuğun ise üniversite sınavına hazırlandığı belirtilmiştir.

52. İdare, engelli çocukların eğitimlerindeki en önemli sorunun okullarına yerleştirildikten sonra herhangi bir kaynaştırma programına tabi tutulmaması olduğunu belirtmiştir.³

53. Çocukların okula ulaşmalarının kendi tercihlerine göre okul servisi ya da toplu taşıma ile sağlandığı, toplu taşıma kullanan çocukların ulaşım giderlerinin karşılandığı aktarılmış ve çocuklar tarafından teyit edilmiştir.

54. Merkezin oldukça geniş ve küçük yaşta çocuklar için oyun oynamaya elverişli bir bahçeye sahip olduğu gözlemlenmiştir.

55. Merkezin bahçesinde kapalı bir futbol ve basketbol sahası bulunmakta olup Safranbolu Halk Eğitim Merkezinden gelen öğretmenler ile haftada üç gün çocuklara futbol antrenmanı yaptırıldığı öğrenilmiş ve çocuklar tarafından teyit edilmiştir.

56. Merkezde çocukların barınmadığı bir ev müzik ve resim atölyesi olarak kullanılmaktadır. Bu kapsamda davul, gitar ve bateri gibi müzik aletlerinin ve resim araç ve gereçlerinin temin edildiği, Safranbolu Halk Eğitim Merkezinden görevli öğretmenlerin yardımıyla ilgilenen çocuklara her gün müzik ve resim eğitimi verildiği öğrenilmiştir. Ziyaret sırasında atölye ziyaret edilmiş, öğretmenlerin çocuklar ile iyi bir iletişimi olduğu, çocukların atölyede vakit geçirmekten memnun olduğu gözlemlenmiştir.

57. Merkezde küçük bir kütüphanenin olduğu görülmüş olup kayıtlarda çocukların kütüphaneyi aktif olarak kullanabildiği tespit edilmiştir.

³ 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin "Kaynaştırma" başlıklı 12'nci maddesine göre; "Özel Eğitim gerektiren bireylerin eğitimleri, hazırlanan bireysel eğitim planları doğrultusunda akranları ile birlikte her tür ve kademedeki okul ve kurumlarda uygun yöntem ve teknikler kullanılarak sürdürülür." Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nin "Kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim" başlıklı 22'nci maddesine göre ise, "(1) Özel eğitim ihtiyacı olan bireyler Özel Eğitim Değerlendirme Kurulu Raporu doğrultusunda her tür ve kademedeki eğitimlerini kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla sürdürebilirler. (2) Özel eğitim ihtiyacı olan bireyler, kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitimlerini akranları ile birlikte aynı sınıfta tam zamanlı veya özel eğitim sınıflarında yarı zamanlı olarak sürdürebilirler. (3) Okul öncesi eğitim, ilköğretim ya da mesleki ve teknik eğitim programlarının uygulandığı özel eğitim okullarında kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim verilebilir."

58. Evlerin ortak alanlarında televizyon, oyun konsolu ve kitaplık olduğu görülmüştür. Oyun konsolunun çocukların eğitimini etkilemeyecek şekilde haftanın belirli gün ve saatlerinde kullanıldığı çocuklar tarafından ifade edilmiştir.

59. İdare, Merkezdeki rutin sosyal faaliyetlerin dışında, zaman zaman çocuklar için kültür gezileri düzenlendiğini belirtmiştir. Çocuklarla yapılan görüşmelerde, çocukların il içi ve dışı gezilere katıldıkları öğrenilmiştir.

60. Merkezdeki sosyal faaliyetler dışında, on üç yaş üstü çocukların günlük yaşamlarını Merkez dışında da geçirebildiği, akşam sekiz buçuğa kadar izinli oldukları ifade edilmiştir.

61. Merkezdən reşit olarak ayrılan çocukların Bakım Sonrası Rehberlik Programı kapsamında takibine devam edildiği, başta bağımsız yaşama hazırlık ve istihdam konuları olmak üzere, ihtiyaç duydukları her konuda yardımcı olduğu ifade edilmiştir.

3.6. DIŞ DÜNYA İLE İLETİŞİM, ZİYARET VE AİLELERLE ETKİLEŞİM

62. Merkezdeki çocuklara aileleri ile Merkez içerisinde görüşme imkânı sağlandığı, aile görüşmeleri ve aile yanına izinli alma işlemlerinin sosyal çalışma görevlilerince hazırlanan sosyal inceleme raporu ile onaylandığı belirtilmiştir. Raporda çocuğun aile ile görüşmesinin çocuğa zarar verebilecek nitelikte olduğunun tespit edilmesi halinde görüşmelerin durdurulduğu ya da sınırlandırıldığı vurgulanmıştır. Ziyaret sırasında bir çocuğun ailesinin çocukla görüşmek için Merkeze geldiği, Merkez bahçesinde çocuk ile rahat bir şekilde görüşebildiği gözlemlenmiştir.

63. Çocukların aile yanına izinli verilebilmesi için, çocuğu izinli olarak almak isteyen ailenin dilekçe ile başvurduğu, aileye yönelik olarak sosyal inceleme raporu düzenlendiği, çocuğun aile yanına izinli gitmesinin uygun görülmesi halinde yılda yetmiş beş günü geçmeyecek şekilde izin verildiği bildirilmiştir.

64. Bunun yanı sıra çocukların dış dünya ile iletişimlerini şahsi telefonları ile sağlayabildikleri, telefonu olmayan çocukların istemeleri halinde harçlıkları biriktirilerek telefon alındığı, ayrıca Merkezde çocukların kullanımına açık sabit telefon ve bilgisayar bulunduğu belirtilmiştir. Ziyaret sırasında çocukların sabit telefon ve bilgisayarını rahat bir şekilde kullanabildiği gözlemlenmiştir.

4. TAVSİYELER

4.1. MERKEZE YÖNELİK TAVSİYELER

65. Yaşam evlerindeki merdivenlerde bulunan yapışkan bantların yenilenmesi,

66. İlgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği içinde çocukların sigara gibi kötü alışkanlıkları bırakmaları için seminer ve programların düzenlenmesi,

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

4.2. SAFRANBOLU İLÇE MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜNE YÖNELİK TAVSİYE

67. Merkezde ikamet eden engelli çocuklar için kayıtlı oldukları okullarda kaynaştırma programlarının oluşturulması,

4.3. AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞINA YÖNELİK TAVSİYE

68. Merkezde engelli çocukların ikamet ettiği göz önünde bulundurularak Merkezin TSE Erişilebilirlik Standartlarına uygun hale getirilmesi,

hususları tavsiye edilmektedir.



TIHEK

2022 YILINDA KABUL VE BARINMA MERKEZİNE GERÇEKLEŞTİRİLEN ZİYARET

1) YOZGAT KABUL VE BARINMA MERKEZİ ZİYARETİ RAPORU



TIHEK

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU

YOZGAT KABUL VE BARINMA MERKEZİ ZİYARETİ RAPORU

2022/57

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

KISALTMALAR

TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması
BM	Birleşmiş Milletler
SYDV	Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı

1. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 6701 sayılı Kanunla, insan onurunu temel olarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.

2. Türkiye, 14.09.2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre Protokolün amacı: *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."* 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2/1-k bendine göre *"Ulusal önleme mekanizması: İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade eder.

3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde UÖM olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanunun 2/1-k bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.

4. 22.04.2014 tarihli ve 28980 sayılı Resmi Gazete 'de yayınlanarak yürürlüğe giren "Kabul ve Barınma Merkezleri ile Geri Gönderme Merkezlerinin Kurulması, Yönetimi, İşletilmesi, İşletirilmesi ve Denetimi Hakkında Yönetmelik'in 3'üncü maddesinin 1'inci fıkrasının (ğ) bendinde kabul ve barınma merkezi: *"Başvuru sahibi veya uluslararası koruma statüsü sahibi kişilerinin beslenme, barınma, sağlık, sosyal ve diğer ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla Genel Müdürlük tarafından kurulan, valiliklerce (il müdürlüğü) doğrudan işletilen veya kamu kurum ve kuruluşları, Türkiye Kızılay Derneği veya kamu yararına çalışan derneklerden göç alanında uzmanlığı bulunanlarla protokol yapılarak işletirilen merkezler"* şeklinde tanımlanmıştır.

5. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendinde, kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda kabul ve barınma merkezlerine ziyaret gerçekleştirmek TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.

6. Anılan görevin icrası kapsamında 15.06.2022 tarihinde Yozgat Kabul ve Barınma Merkezine¹ habersiz bir ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ziyaret Heyetinde... yer almıştır.

7. 18.01.2022 tarihli ve 2022/43 sayılı Kurul kararı ve Başkanlık makamının 10.06.2022 tarihli ve 10885 sayılı oluruna istinaden 15.06.2022 tarihinde, Yozgat Kabul ve Barınma Merkezine gerçekleştirilen habersiz ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

2. GENEL BİLGİLER

8. Ziyaret, Merkez Müdür Vekili ile yapılan bir ön görüşmeyle başlamıştır. Ön görüşmede; Ziyaret Heyeti tarafından ziyaretin amacı ve kapsamı ile TİHEK'in ulusal önleme mekanizması görevine ilişkin detaylı bilgiler verilmiş; Merkez Müdür Vekilinden Merkeze ilişkin genel bilgiler alınmıştır. Yabancıların kaldığı odalar, yemekhane, çamaşırhane, mutfak ve diğer ortak alanların incelenmesinin ardından rastlantısal yöntemle ve gizliliği sağlayacak şekilde koruma altında bulunan yabancılar ve Merkez personeli ile görüşülmüş ve ayrıca çeşitli kayıt ve dosyalar incelenmiştir. Son olarak Merkez yönetimi ile tekrar bir araya gelinmiş ve Heyetin ilk gözlem ve tespitleri, yabancıların talep ve şikâyetleri ile ilgili olarak yönetim ile görüşülerek ziyaret sonlandırılmıştır.

2.1. MERKEZ HAKKINDA GENEL BİLGİLER

9. Merkez, 2731.80 m² alana sahip olup; Sivas-Yozgat yolu üzerinde, Yozgat Şehir Hastanesine 1100 metre, Yozgat şehir merkezine 2800 metre uzaklıkta yer almaktadır.

10. Merkez 1984 yılında inşa edilmiştir. 2015 yılına kadar Yozgat Emniyet Müdürlüğüne bağlı olarak hizmet vermiş daha sonra Yozgat Valiliği İl Göç İdaresi Müdürlüğü'nün kurulması ile 2015 yılında İl Göç İdaresi Müdürlüğüne devrolmuştur.

11. Merkezde toplam 26 oda bulunmaktadır. Odalarda dört-beş kişi kalabilmektedir. Odalar, 16 m² ve 25 m² alana sahiptir. Merkezde ortak alan olarak; lobi, yemekhane, bilgisayar odası, mescit, kilise, mutfak, çocuk oyun odası, sınıf, çamaşırhane mevcuttur.

12. Merkezde bulunan yabancıların giriş ve çıkışları 07.00-19.00 saatleri arasında serbesttir.

13. Merkezde, 7/24 esasına göre kayıt yapan, 1 ay süre ile saklanan ve sadece ortak alanlarda 28 tane güvenlik kamerası mevcuttur.

¹ Bundan sonra kısaca Merkez olarak ifade edilecektir.

2.2. MERKEZ PERSONELİ

14. Merkezde 1 Müdür Vekili, 2 temizlik personeli ve 6 güvenlik personeli olmak üzere toplamda 9 personel bulunmaktadır. Mesai saatlerinde; 1 Müdür Vekili, 1 güvenlik görevlisi ve 2 temizlik personeli; mesai saatleri dışında ise 1 güvenlik personeli görev yapmaktadır.

15. Psiko-sosyal servis kapsamında Müdür Vekilinin sosyal çalışmacı olduğu hem müdürlük hem de meslek elemanlığı kapsamında Merkezde bulunan yabancılarla görüşmeler gerçekleştirdiği belirtilmiştir.

2.3. MERKEZE KABUL VE YERLEŞTİRME

16. Merkez, 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu kapsamında tanımı yapılan özel ihtiyaç sahiplerinin² kalabileceği bir yerdir. Yabancı terörist savaşçı şüphelisi veya riskli gruplar Merkezde barındırılmamaktadır.

17. Merkeze kalma talebi İl Göç İdaresi Müdürlüğüne başvuru suretiyle yapılmaktadır. Ayrıca, doğrudan Merkeze de başvuru yapılabilmektedir. Bu durumda, başvuru Merkez tarafından Göç İdaresi Başkanlığına bildirilmektedir.

18. Yabancıнын kabulü için sağlık raporu istenmektedir. Salgın döneminde Merkeze kabulü yapılacak olan yabancılardan hem sağlık raporu hem de COVID-19 test sonucunun talep edilerek test sonucu negatif olan yabancıнын kendisine tahsis edilen bir odada karantinaya alındıktan sonra kabulü sağlanmaktadır.

19. Yabancılar; Merkezin fiziki yapısı, özel ihtiyaç durumları, yabancı dil durumları ile aile ve cinsiyet durumları gibi hususlara dikkat edilerek odalara yerleştirilmektedir. Odalara yerleştirilme esnasında aile bütünlüğünün korunduğu ve ailelerin birbirlerinden ayrılmadığı belirtilmiştir.

2.4. MERKEZDE BULUNAN YABANCILAR

20. Ziyaret tarihi itibarıyla; 46'sı Afganistan, 3'ü Suriye, 3'ü İran ve 2'si Somali uyruklu olmak üzere Merkezde toplam 54 yabancı bulunmaktadır. Bunlardan 26'sı kadın, 28'i erkektir. Merkezde refakatsiz çocuk bulunmamaktadır.

21. Farklı uyruk ve ailelerden olmak üzere 2016 yılında 5, 2018 yılında 9, 2019 yılında 14, 2020 yılında 4 ve 2021 yılında giriş yapan 14 yabancı bulunmaktadır. Merkezde en uzun süre kalan yabancı 2011 yılında Merkeze giriş yapan Suriye uyruklu anne ve 2 oğludur.

² 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun "Tanımlar" Başlıklı 3'üncü maddesinin (I) bendinde özel ihtiyaç sahibi: "Başvuru sahibi ile uluslararası koruma statüsü sahibi kişilerden; refakatsiz çocuk, engelli, yaşlı, hamile, beraberinde çocuğu olan yalnız anne ya da baba veya işkence, cinsel saldırı ya da diğer ciddi psikolojik, bedensel ya da cinsel şiddete maruz kalmış kişiyi" ifade eder.

3. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

3.1. FİZİKSEL KOŞULLAR

3.1.1. MERKEZİN FİZİKSEL DURUMU

22. Merkezin toplam kapasitesi 100 kişidir. Merkezde ziyaret tarihinde 54 yabancı bulunmaktadır.

23. Merkezde ısınmanın doğalgaz sistemi ile sağlandığı belirtilmiştir.

24. Her odada pencere bulunduğu ve ortak alanlar ile odalarda aydınlatmanın yeterli olduğu görülmüştür.

25. Ziyaret sırasında, ortak alanların ve bazı odaların sıvalarının düştüğü ve boyalarının olmadığı görülmüştür.

26. Her odada standart olarak; ranza, televizyon, mini buzdolabı, masa, sandalye bulunmaktadır. Ayrıca her odanın kendisine ait banyosunun ve tuvaletinin olduğu görülmüştür. Ancak banyo ve tuvaletlerin engelli ve yaşlı bireylerin kullanabileceği nitelikte olmadığı tespit edilmiştir.

27. Her odada ve ortak alanlarda yangın alarm sisteminin olduğu ve Merkezde yangın merdiveninin bulunduğu görülmüştür.

28. Merkezde Kilise olarak kullanılmak üzere bir oda ve mescit olarak kullanılan bir başka odanın bulunduğu, hâlihazırda mescidin kullanıma açık olduğu, ancak Merkezde Hristiyan bir yabancı olmadığı için kilise olarak kullanılan odanın geçici bir süre için depo olarak kullanıldığı görülmüştür.

29. Merkezde bulunan yabancılara battaniye, nevresim, yastık gibi malzemelerin verildiği belirtilmiştir. Ayrıca, Ziyaret Heyeti tarafından, yedek malzemelerin bulundurulduğu bir depo alanının da olduğu görülmüştür.

30. Merkezde salı, perşembe, cumartesi ve pazar günleri sıcak su verildiği ifade edilmiştir.

3.1.2. HİJYEN VE TEMİZLİK

31. Merkez idaresi tarafından yabancıların oda temizliğinin mahremiyet açısından kendileri tarafından yapıldığı; gerekli malzemelerin Merkez tarafından karşılandığı, genel temizliğin ise sürekli işçi kadrosundaki 2 temizlik personeli tarafından yapıldığı ifade edilmiştir.

32. Yabancılara diş macunu, diş fırçası, havlu, şampuan, kadın hijyen ürünleri ve sıvı el sabunu gibi kişisel hijyen kitlerinin Göç İdaresi Başkanlığı tarafından gönderildiği ve dağıtımlarının yapıldığı bilgisi paylaşılmıştır.

33. Merkezde 4 adet ev tipi ve 1 adet sanayi tipi çamaşır makinesinin bulunmaktadır. Merkez İdaresi tarafından; yabancıların istedikleri zaman çamaşır makinelerini kullanabildikleri bilgisi paylaşılmıştır.

34. Ayrıca, Merkezde bir adet kurutma makinesinin bulunduğu görülmüştür.

35. Merkezde düzenli ilaçlamanın yapıldığı belirtilmiştir.

3.1.3. BESLENME

36. Merkezde yemekhane mevcut olup yemekler, Merkezin yıllık ihale ile anlaşma sağlaması suretiyle yabancıların sağlık durumları gözetilerek oluşturulan yemek listesi doğrultusunda sağlanmakta, ihaleyi alan firma tarafından sabah-öğle-akşam yemeği ve su dağıtımı yapılmaktadır.

37. Ziyaret Heyeti tarafından yemekhane ve mutfak gezilmiş, İdare tarafından yabancıların yemeklerini burada yedikleri ifade edilmiştir.

38. Yabancıların kullandığı mutfak bölümünün yemek pişirilmemesi sebebiyle bakımsız olduğu ve dolaplarının onarılmasının gerektiği görülmüştür.

39. Merkezde 07.00-19.00 saatleri arasında giriş ve çıkışların serbest olması sebebiyle yabancıların ihtiyaçlarını dışarıdan karşılayabildiği bu sebeple Merkezde kantin/market bulunmadığı bilgisi paylaşılmıştır.

40. Yemek listeleri ve ziyaret tarihindeki öğle yemeği kontrol edilmiş olup genel olarak yemeklerin yabancıların günlük kalori ihtiyaçlarını karşılayacak seviyede olduğu tespit edilmiştir.

3.2. YÖNETİM VE PERSONELİN TUTUMU

41. Yabancıların genel olarak Merkez personelinin ve İdarenin kendilerine yaklaşım ve tutumlarından memnun oldukları, işkence ve kötü muameleye maruz kalmadıkları ifade edilmiştir.

42. Merkezde yabancıların talepleri doğrultusunda veya belirli aralıklarla müdür odasında bireysel görüşmeler yapılmakta olduğu beyan edilmiştir.

43. Merkezde görev yapan personelin öfke kontrol, stresle baş etme, ilk yardım, yangın eğitim ve söndürme ile insan hakları eğitimlerini aldığı ifade edilmiştir.

3.3. DİSİPLİN VE ŞİKÂYET MEKANİZMALARI

44. Yabancıların talep ve şikâyetlerini Merkez İdaresine sözlü ve yazılı olarak dile getirebildiği beyan edilmiş, aynı zamanda ortak alanda herkesin ulaşabileceği yerde anahtarının İl İnsan Hakları Kurulunda olduğu belirtilen talep ve şikâyet kutusu görülmüştür.

45. Dilekçe ile yapılan talep ve şikâyetlere en geç bir hafta içerisinde cevap verildiği, dilekçelerin cevaplandırılması hususunda dilden kaynaklı bir sorun yaşanmadığı ifade edilmiştir.

46. Son 5 yıl içerisinde sadece bir aile hakkında disiplin cezası değerlendirilmesi yapıldığı, ancak çocuklarının okul durumları göz önüne alınarak disiplin cezasının uygulanmadığı belirtilmiştir.

47. Merkezde izin dönüşü gelmeyerek firar eden yabancıların olduğu, bu yabancılar hakkında tutanak tutulduğu, İl Göç İdaresi Müdürlüğüne bilgi verilerek gerekli işlemlerin tesisinin İl Göç İdaresi Müdürlüğüne yerine getirildiği bilgisi paylaşılmıştır.

3.4. SAĞLIK VE SOSYAL FAALİYETLER

48. Merkez tarafından, Müdürlüğün bulunduğu mahallede Aile Sağlık Merkezinin mevcut olduğu belirtilmiş, bu kapsamda tüm yabancıların sağlık takiplerinin Aile Sağlık Merkezi tarafından gerçekleştirildiği ifade edilmiştir.

49. Acil bir durum yaşanması halinde 112 Acil Çağrı Merkezinin arandığı, ambulansın en geç 5 dakika içerisinde Merkeze ulaşabildiği belirtilmiştir.

50. Kurum idaresi tarafından COVID-19 salgını sürecinde hassas gruplara mensup kişilerin korunması amacıyla; tüm personel ve yabancılar konuya ilişkin bilgilendirilmiş maske-mesafe-hijyen konularında uyarılar yapılmış, giriş-çıkış kontrolü sağlanmış, odalarda ve ortak alanlarda dezenfeksiyon işlemi uygulanmış, il dışına çıkmak zorunda kalan yabancılar döndüklerinde karantinaya alınmış, salgının başlarında temaslı olan kişiler Kredi ve Yurtlar Kurumuna ait yurtlarda barındırılmış, yemekhane kapatılmış ve yemekler yabancıların odalarında dağıtılmıştır. Merkezde COVID-19 hariç herhangi bir bulaşıcı hastalığın görülmediği ifade edilmiştir.

51. Merkezde, çeşitli sebepler neticesinde travmalara maruz kalmış yabancılar psikiyatri doktoru tarafından kendilerine verilen ilaçları kullanmaktadır. Merkez tarafından, ağır psikiyatrik hastaların Merkeze kabulü yapılmamaktadır. Bu durumda, Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü ile iletişime geçilmekte ve söz konusu hasta uygun bir kuruluşa yerleştirilmektedir.

52. Merkez tarafından sosyal ve kültürel faaliyetler bağlamında Merkez içi ve dışı etkinlikleri için diğer kurum ve kuruluşlarla etkileşim içerisinde olunup yardım kuruluşları ile koordinasyon sağlandığı ifade edilmiştir.

53. Halk Eğitim Merkez Müdürlüğü ile yapılan yazışmalar neticesinde yabancıların talebi doğrultusunda, Merkez Müdürlüğü içerisinde Türkçe, İngilizce, halk oyunları, çocuk gelişimi, öğretmenliği, el sanatları, bilgisayar kurslarının açıldığı bilgisi paylaşılmıştır.

54. Merkezde, çocuk oyun odası mevcuttur. Çocuk oyun odası, 16 m²'lik bir alana sahiptir. Odada 6 adet bilgisayar bulunmaktadır. Ayrıca, burada haftanın 5 günü 0-6 yaş arası okula gitmeyen çocuklara eğitim verildiği ifade edilmiştir.

55. Merkez tarafından paylaşılan bilgiler doğrultusunda merkezde kalan ve eğitim çağında olan tüm çocukların okula gittiği bilgisi edinilmiştir.

56. Merkezin giriş bölümünde ve odaların çoğunda televizyonun olduğu gözlemlenmiş, televizyon olmayan odalar için talep oluşturulduğu, ihale işlemlerinin yapıldığı, kısa süre içerisinde televizyonların gönderileceği beyan edilmiştir.

57. Merkezde spor salonunun ve kütüphanenin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3.5. DIŞ DÜNYA İLE İLETİŞİM

58. Merkezde cep telefonu ve internet kullanımının serbest olduğu belirtilmiştir.

59. Merkezde 07.00-19.00 saatleri arasında giriş çıkışlar serbest olduğundan yabancıların Merkez dışında görüşme yapma imkânı mümkündür. 19.00'dan sonra ise Merkeze bilgi verilmesi halinde 23.00'a kadar Merkeze giriş yapılabildiği bilgisi edinilmiştir.

60. Merkezde bir adet ankesörlü telefonun mevcut olduğu ancak yabancıların kullanımı için cep telefonu kısıtlaması olmaması sebebiyle ankesörlü telefon ihtiyacının bulunmadığı belirtilmiştir.

61. Merkez'de yabancıların telefon aracılığıyla avukatları ile iletişim kurabildikleri, ayrıca görüşmelerini avukat bürosunda gerçekleştirmelerinin de mümkün olabildiği ifade edilmiştir.

4.TAVSİYELER

4.1.KURUM İDARESİNE YÖNELİK TAVSİYELER

62. Merkezin mevcut fiziksel sorunları ve tadilatı gerektiren bölümleri göz önünde bulundurulduğunda ilgili fiziksel sorunların giderilmesi ve gerekli tadilatların yapılması,

63. Bahçenin ve oyun parkının bakım ve tadilatının yapılması,

64. Talep edilmesi halinde her gün belirli saat aralığında suyun sıcak verilmesi, tavsiye edilmektedir.



TIHEK

2022 YILINDA ADLİYESİ MAHPUS BEKLEME ALANI MERKEZLERİNE GERÇEKLEŞTİRİLEN ZİYARETLER

- 1) ANKARA BATI ADLİYESİ MAHPUS BEKLEME ALANI ZİYARETİ RAPORU
- 2) ANKARA ADLİYESİ MAHPUS BEKLEME ALANI ZİYARETİ RAPORU



TIHEK

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU

ANKARA BATI ADLİYESİ MAHPUS BEKLEME ALANI ZİYARETİ RAPORU

2022/26

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

KISALTMALAR

AiÖK	Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi
BM	Birleşmiş Milletler
cm	Santimetre
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
para.	Paragraf
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması

1. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK) 6701 sayılı Kanun'un "Amaç ve Kapsam" başlıklı birinci maddesinde belirtildiği gibi; "insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere" kurulmuştur.

2. Türkiye, 14.09.2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'ın amacı: "*bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır.*"¹

3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı maddesi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2/1-k bendi uyarınca UÖM "*İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi*" ifade etmektedir.

4. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendine göre; Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görev ve yetkisini haiz olduğu hükme bağlanmıştır. Kanun'un TİHEK'e yüklediği bu görev ve yetki gereğince, Ankara Batı Adliyesi Mahpus Bekleme Alanına Kurumumuz tarafından 17.03.2022 tarihinde heyet halinde *habersiz* bir ziyaret gerçekleştirilmiştir.

5. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 18.01.2022 tarih, 2022/43 sayılı kararı ve 16.03.2022 tarih, 8574 sayılı TİHEK Başkanlık oluru ile ziyaret heyeti oluşturulmuş, 17.03.2022 tarihinde gerçekleştirilen ziyaret heyetinde ... yer almıştır.

6. İş bu rapor, TİHEK tarafından 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j maddesine istinaden, Ankara Batı Adliyesi Mahpus Bekleme Alanlarına yapılan izleme ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

¹ BM Genel Kurul, İşkenceye ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Aşağılayıcı Muamele veya Cezaya Karşı Sözleşme'nin Ek İhtiyari Protokolü, 39/46, para. 1.

2. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

7. Ziyaret ilk olarak Ankara Batı Adliyesi Başsavcısı ile yapılan görüşmeyle başlamıştır. Görüşmede; TİHEK Heyeti tarafından, ulusal önleme mekanizması, ziyaretin amacı ve yöntemine ilişkin bilgiler verilmiş, mahpus bekleme alanı ile ilgili genel bilgiler edinilmiştir. Görüşmenin ardından Heyet, Ankara Batı Adliyesi Mahpus Bekleme Alanlarına geçerek incelemelerde bulunmuştur.

8. Ankara Batı Adliyesi Mahpus Bekleme Alanı, polis bekleme alanı ve jandarma bekleme alanı olmak üzere iki ayrı bekleme alanından oluşmaktadır.

9. Ziyaret sırasında jandarma bekleme alanında mahpuslar olduğu görülmüş, bütün mahpuslarla jandarma personeli bulunmaksızın özel görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Polis bekleme alanında ise tutulan olmadığı gözlemlenmiştir.

2.1. POLİS BEKLEME ALANI

10. Polis bekleme alanı, Ankara Batı Adliyesi hizmet binasının -3'üncü katında bulunmaktadır.

11. Polis bekleme alanı, mahkemede tutuklananlar ile ifadesi alınmak üzere adliyeye getirilen kişilerin ve kesinleşmiş cezası olan ancak cezaevinde bulunmayan kişilerin cezaevine götürülmeden önce bekletildikleri alandır.

12. Bekleme alanında 3 adet nezarethane odası bulunmaktadır. Odalardan 2 tanesi 351x692 cm, 1 tanesi ise 505x541 cm en ve boya sahiptir. Odaların yüksekliği 395 cm'dir. Odalardan birinin kadın, birinin erkek, birinin de çocuklara tahsis edildiği gözlemlenmiştir.

13. Bekleme alanında doğrudan duruşma salonuna çıkan asansörler ve merdivenler bulunmaktadır.

14. Ziyaret sırasında bekleme alanında tutulan bulunmadığı gözlemlenmiştir.

15. Nezarethane odalarında yeteri kadar sabit ve dayanıklı oturma yeri olduğu, oturma alanlarının yumuşak şilte ile kaplandığı ve rahatlıkla uyunabilecek özelliğe sahip olduğu tespit edilmiştir.

16. Havalandırmanın demir parmaklıklı oda kapıları vasıtasıyla; ısıtmanın ise koridorlarda bulunan kalorifer petekleri aracılığıyla sağlandığı görülmüştür.

17. Nezarethane odalarında doğal ışık imkânı bulunmamaktadır. Aydınlatma yapay ışıklandırma kullanılarak sağlanmaktadır.

18. Bekleme alanında 2 adet tuvalet ve 2 adet lavabo bulunmaktadır. Tuvalet ve lavaboların temiz olduğu ve engelli bireylerin kullanımına uygun olduğu gözlemlenmiştir.

19. İdare, nezarethane temizliğinin, temizlik görevlileri tarafından günlük olarak yapıldığı bilgisini vermiştir. İnceleme sırasında nezarethane odalarının ve koridorların temiz olduğu gözlemlenmiştir.
20. İdare, acil tıbbi müdahale gerektiren durumlarda 112 Acil Çağrı Merkezinin arandığı ve ilk müdahalenin gelen ekip tarafından yapıldığı bilgisini vermiştir.
21. Bekleme alanında toplamda 10 adet güvenlik kamerası olduğu, kameraların 24 saat esasına göre kayıt yaptığı, kayıtlarının 60 gün süreyle tutulduğu tespit edilmiştir. Kamera görüntülerinin geçmişe doğru izlenmesinde herhangi bir sorunla karşılaşılmamıştır. Kameraların nezarethane odalarının açıldığı koridorlara yerleştirilerek nezarethane içerisinin görüntülediği dolayısı ile bazı odalarda kameraların görüş açısına girmeyen kör noktaların olduğu gözlemlenmiştir.
22. Koridorlarda yangın ekipmanları ile yangın söndürme tüplerinin bulunduğu gözlemlenmiştir.

2.2. JANDARMA BEKLEME ALANI

23. Jandarma bekleme alanı Ankara Batı Adliyesi hizmet binasının "-3"üncü katında, polis bekleme alanının karşısındaki blokta yer almaktadır.
24. Jandarma bekleme alanı, cezaevlerinden duruşmaya katılmak için getirilen mahpusların bekletildikleri alandır.
25. Cezaevinden getirilen mahpuslar cezaevi ring araçlarından indirildikten sonra teker teker bekleme alanına alınmaktadır.
26. Bekleme alanında 5 adet nezarethane odası bulunmaktadır. 2 oda 333x692 cm, 2 oda 350x692 cm, 1 oda ise 505x530 cm en ve boya sahiptir. Odaların yüksekliği 395 cm'dir.
27. Ziyaret sırasında bekleme alanında 19 erkek, 2 kadın olmak üzere toplam 21 mahpus bulunduğu gözlemlenmiştir.
28. Kadın ve erkek mahpusların farklı nezarethane odalarında tutuldukları gözlemlenmiştir.
29. Nezarethane odalarında yeteri kadar sabit ve dayanıklı oturma yeri olduğu görülmüştür.
30. Bekleme alanındaki koridorun bazı bölümlerinde duvarların sıvalarının döküldüğü gözlemlenmiştir.
31. Havalandırmanın demir parmaklıklı oda kapıları vasıtasıyla; ısıtmanın ise koridorlarda bulunan kalorifer petekleri aracılığıyla sağlandığı görülmüştür.
32. Nezarethane odalarında doğal ışık imkânı olmadığı anlaşılmıştır. Aydınlatma yapay ışıklandırma kullanılarak sağlanmaktadır.

- 33.** Bekleme alanında 2 adet tuvalet ve 2 adet lavabo bulunmaktadır. Lavaboların birinde el sabunu olmadığı, tuvaletteki klozetin pas tuttuğu ve kapağının olmadığı gözlemlenmiştir. Ayrıca tuvaletlerin hangi cinsiyet grubuna tahsis edildiğini belirten işaret veya tabelaların olmadığı fark edilmiştir.
- 34.** İdare, nezarethane temizliğinin, temizlik görevlileri tarafından günlük olarak yapıldığını aktarmıştır. İnceleme sırasında nezarethane odalarının ve koridorların temiz olduğu gözlemlenmiştir.
- 35.** İdare, Covid-19 pandemisinin yayılmasının önlenmesi çalışmaları kapsamında nezarethane odalarının haftada bir düzenli olarak ilaçlandığı bilgisini vermiştir.
- 36.** Yetkililer, mahpusların yemek ihtiyaçlarının Sincan Açık Ceza İnfaz Kurumu tarafından hazırlanan kumanyayla sağlandığını, kumanyaların sabah adliyeye gelişler sırasında jandarma personeline teslim edildiğini ve öğle saatlerinde de dağıtımının yapıldığını ifade etmiştir. Kumanya menüsünün besin öğelerine dikkat edilerek yaklaşık 900 ila 1000 kalori olacak şekilde ve bir öğünü karşılayacak özellikte hazırlandığı belirtilmiştir. Ayrıca özel beslenme durumu, rahatsızlığı, alerjisi olduğu bildirilen mahpuslara yönelik kumanya menüsünün özel olarak yeniden düzenlendiği bilgisi paylaşılmıştır.
- 37.** Ziyaret sırasında jandarma personelinin, mahpuslara kaşarlı sandviç ekmeği, reçel, tereyağı, süt, helva ve 2 adet 500 mililitrelik su şişesinden oluşan bir adet kumanya dağıttığı gözlemlenmiştir. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde; bekleme alanında birden fazla öğün saatini geçirebilecek kadar uzun tutulabildikleri, bu yüzden verilen kumanya sayısının yeterli olmadığı, sabah erken saatlerde cezaevinden çıktıkları için kahvaltı yapamadıkları ayrıca akşam cezaevine geç dönmeleri durumunda akşam yemeği saatini de kaçırabildikleri, bu sebeple akşam yemeği de yiyemedikleri ifade edilmiştir.
- 38.** İdare, acil tıbbi müdahale gerektiren durumlarda 112 Acil Çağrı Merkezinin arandığı ve ilk müdahalenin gelen ekip tarafından yapıldığı bilgisini vermiştir.
- 39.** Bekleme alanında, mahpusların doğrudan duruşma salonuna çıkabileceği asansörler olduğu ve mahpusların bu asansörler aracılığıyla duruşma salonlarına çıkarıldığı gözlemlenmiştir. Ayrıca bekleme alanından duruşma salonlarına çıkan merdivenlerin de bulunduğu anlaşılmıştır.
- 40.** Koridorlarda yangın ekipmanları ile yangın söndürme tüplerinin olduğu görülmüştür.
- 41.** Mahpuslar, bekleme alanına ring araçlarıyla getirilmiştir. Ziyaret heyeti tarafından araçlarda yapılan incelemede araçların 12 kişi kapasiteli olduğu ve araçlarda yangın söndürme tüplerinin yanı sıra havalandırma imkânı olduğu görülmüştür.
- 42.** Jandarma yetkilileri, çocukların sevk ve nakilleri sırasında çocuklara kelepçe takılmadığını ayrıca çocuklar ile yetişkinlerin farklı nezarethane odalarına konulduğunu ifade etmiştir.

- 43.** Mahpuslarla yapılan görüşmelerde, mahpuslar duruşma gün ve saatlerinin önceden kendilerine bildirildiğini, gün içerisinde herhangi bir olumsuz tutum ve davranışa maruz kalmadıklarını, öğle saatinde kumanya dağıtımını yapıldığını ve istedikleri zaman içme suyuna erişebildiklerini ifade etmişlerdir.
- 44.** Görüşme yapılan bazı mahpuslar, saatleri olmadığı için zamanı bilemedikleri ve bu yüzden de devamlı olarak yetkililere saat sorduklarını belirtmişlerdir.
- 45.** Yetkililer bekleme alanında sigara içilmesinin yasak olduğunu, sigara içmeye çalışan mahpuslar hakkında Cumhuriyet Savcılığı İdari İşler Müdürlüğü tarafından işlem yapıldığını ifade etmiştir.
- 46.** Ziyaret heyeti tarafından yapılan incelemede jandarmanın Adliye Defterini (Tutuklu Teslim ve Tesellüm) usulüne uygun şekilde tuttuğu ve defterdeki kayıtların tam olduğu görülmüştür.
- 47.** Yapılan incelemede bekleme alanında toplamda 10 adet güvenlik kamerası olduğu, kameraların 24 saat esasına göre kayıt yaptığı, kayıtlarının 60 gün süreyle tutulduğu tespit edilmiştir. Kameraların geçmişe doğru izlenmesinde herhangi bir sorun yaşanmamıştır. Kameraların nezarethane odalarının açıldığı koridorlara yerleştirilerek nezarethane içerisini görüntülediği, dolayısı ile bazı odalarda kameraların görüş açısına girmeyen kör noktaların olduğu tespit edilmiştir.

2.3. ADLİ TIP ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ

- 48.** İncelemeler esnasında Ankara Batı Adliyesi binası içerisinde faaliyet gösteren Adli Tıp Şube Müdürlüğü de ziyaret edilmiştir. Müdürlükte 3 doktor, 2 hemşire ve 4 tane veri hazırlama kontrol işletmeni görev yapmaktadır.
- 49.** Adli Tıp Kurumu Şube Müdürlüğünde görevli personel, Adalet Bakanlığınca görev sınırları belirlenen yerlerde bulunan mahkemeler, hâkimlikler ve savcılıklar tarafından adli tıpla ilgili olmak üzere gerekli görülecek otopsi, muayene ve keşifleri yaparak bu hususta rapor vermekle görevlidir.
- 50.** Müdürlükte görevli doktor, muayenelerin kelepçesiz olarak yapıldığı ve muayene sırasında kolluk kuvvetlerinin muayene odasına alınmadığını ifade etmiştir.
- 51.** Doktor, muayene sonucunda tek hekimin karar veremediği vakaların İstanbul'daki ilgili Adli Tıp Birimine sevk edildiğini belirtmiştir.

3. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

- 52.** TİHEK'in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek iletişim doğrultusunda işbirliği esasına dayanmaktadır. Cumhuriyet

Başsavcılığı tarafından, ziyaret heyetinin bütün bölümlere bekletilmeksizin erişimi sağlanmış, mahpuslarla izole görüşmeler yapabilmesi için gerekli önlemler alınmış ve gerekli bilgi ve belgelere erişim vakitlice sağlanmıştır. Bu çerçevede, hem Cumhuriyet Başsavcılığı hem de ziyaret edilen bekleme alanlarındaki görevli polis ve jandarma personelinin ziyaret esnasında gösterdiği işbirliğine açık tutumları ziyaret Heyetimiz tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.

3.1. ANKARA BATI CUMHURİYET BAŞSAVCILIĞINA YÖNELİK TAVSİYELER

53. Polis ve jandarma nezarethane odalarındaki kameraların kör nokta bırakılmayacak şekilde tekrar düzenlenmesi,

54. AİÖK'nin *"Nezarethane odalarındaki kişiler gerektiğinde temiz ve düzgün şartlarda doğal ihtiyaçlarını karşılayabilmeli ve uygun yıkanma imkânlarına sahip olmalıdır."*² tavsiyesi uyarınca; jandarma bekleme alanındaki lavaboya el sabunu konulması ayrıca tuvaletteki klozet temizliğine dikkat edilerek klozete kapak takılması; tuvalet girişlerine tuvaletlerin hangi cinsiyet grubuna tahsis edildiğine ilişkin işaret ve tabelaların asılması,

55. Polis ve jandarma bekleme alanı koridorlarına, nezarethane odalarından kolaylıkla görülebilecek şekilde saat konulması,

56. Jandarma bekleme alanında sıvası dökülen bölümlerin tadilatının yapılması,

57. Nezarethane odalarında doğal ışık olmadığı hususu göz önünde bulundurulduğunda AİÖK'nin *"bütün polis hücreleri, içinde bulundurulmuş kişi sayısına göre makul büyüklükte olmalı ve gerekli ışıklandırma (uyku süresi hariç, okumaya yetecek kadar ışık) ve havalandırma şartlarına sahip olmalıdır; tercihen hücrelerde doğal ışık olmalıdır."*³ tavsiyesi uyarınca polis bekleme alanı ile jandarma bekleme alanındaki nezarethane odalarına doğal ışık sağlanması;

3.2. SİNCAN AÇIK CEZA İNFAZ KURUMUNA YÖNELİK TAVSİYELER

58. Mahpusların sabah erken saatlerde kahvaltı yapmadan cezaevinden çıkmaları ve/veya akşam geç saatlerde cezaevine dönmeleri ihtimallerine karşı ilave kumanya sağlanması ya da bu sorunu ortadan kaldırmaya yönelik olarak Ankara Batı Cumhuriyet Başsavcılığı, Jandarma veya muhtemel herhangi bir kurum ile işbirliği sağlanması,

Tavsiye edilmektedir.

² Avrupa İşkencenin ve İnsanlık dışı veya Onur kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi AİÖK Standartları, CPT/Inf/ (2002) 8, para. 42.

³ Avrupa İşkencenin ve İnsanlık dışı veya Onur kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi AİÖK Standartları, CPT/Inf/ (2002) 13, para. 47.



TIHEK

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU

ANKARA ADLİYESİ MAHPUS BEKLEME ALANI ZİYARETİ RAPORU

2022/48

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2022 Yılı Ziyaretleri Raporu

KISALTMALAR

AiÖK	Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi
BM	Birleşmiş Milletler
cm	Santimetre
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
para.	Paragraf
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması

1. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK) 6701 sayılı Kanun'un "Amaç ve Kapsam" başlıklı birinci maddesinde belirtildiği gibi; "insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere" kurulmuştur.
2. Türkiye, 14.09.2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'ın amacı: "*bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır.*"¹
3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı maddesi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2/1-k bendi uyarınca UÖM: "*İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi*" ifade etmektedir.
4. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendine göre; Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görev ve yetkisini haiz olduğu hükme bağlanmıştır. Bu bağlamda, Ankara Adliyesi Mahpus Bekleme Alanına 15.02.2022 tarihinde *haberli* bir ziyaret gerçekleştirilmiştir.
5. Ziyaret heyetinde, ... yer almıştır.
6. 18.01.2022 tarihli ve 2022/43 sayılı Kurul kararı ve Başkanlık makamının 11.02.2022 tarihli ve 7677 sayılı oluruna istinaden 15.02.2022 tarihinde, Ankara Adliyesi Mahpus Bekleme Alanına gerçekleştirilen haberli ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

¹ OPCAT, Madde 1.

2. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

7. Ziyarete sırasıyla Ankara Adliyesi polis nezarethanesi, duruşmaya getirilen mahpusların² bulunduğu jandarma nezarethanesi ve adliye polis merkezi ziyaret edilmiştir.

8. Ziyaret sırasında jandarma gözetiminde olan nezarethane bekleme alanında mahpuslar olduğu görülmüş, bütün mahpuslarla jandarma personeli bulunmaksızın özel görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Polis bekleme alanı ve adliye polis merkezinde ise tutulan³ olmadığı görülmüştür.

2.1. POLİS BEKLEME ALANI

9. Bu alanın Polis gözetiminde, Çankaya, Yenimahalle, Altındağ, Mamak ve Keçiören ilçelerinden mahkemece haklarında yakalama kararı verilmiş olup yakalananlar, kesinleşmiş cezası olan ancak cezaevinde bulunmayan ve mahkemece tutuklanmasına karar verilen kişilerin cezaevine götürülmeden önce bekletildikleri alan olduğu bilgisi edinilmiştir.

10. Alanın 2 bölümden oluştuğu, giriş kısmında 5 ilçeye ait görevli polislerin bulunduğu bir oda ile odanın hemen arkasında tutulanların beklemesi için bir bölümün daha olduğu görülmüştür. Ayrıca iki oda arasında küçük bir koridorun bulunduğu gözlemlenmiş, kadın tutulan olması durumunda kadınların bu kısımda bekletildiği bilgisi edinilmiştir.

11. Tutulanların yerleştirildiği odanın 24 kişilik oturma alanı kapasiteli olduğu, koridor bölümünün ise 7 kişilik oturma alanı kapasiteli olduğu görülmüştür. Yoğun olan dönemlerde ayakta bekleyen tutulanların da olabildiği görevli polisler tarafından ifade edilmiştir.

12. Alanda küçük bir havalandırma pervanesi bulunduğu görülmüş, yetkililer tarafından tutulanların kısa süre söz konusu alanda tutuldukları ve havalandırma açısından sorun yaşanmadığı ifade edilmiştir.

13. Alanın dışarıya açılan bir penceresinin olmadığı, içeriye açılan bir penceresinin olduğu gözlemlenmiştir.

14. Bekleme alanının temizliğinden sorumlu bir personelin bulunduğu ifade edilmiş, duvarlardaki bazı kirler dışında genel olarak alanın temiz olduğu görülmüştür.

15. Yetkililer tarafından her bir ilçe emniyet müdürlüğünün ayrı ayrı olmak üzere kendi sorumluluğunda olan tutulanlarla ilgili ihtiyaçları karşıladığı ifade edilmiştir.

² Bu raporda kullanılan "mahpus" sözcüğü, ceza infaz kurumlarından duruşmalara katılmak üzere Adliye nezarethanelerine getirilen özgürlüğünden mahrum bırakılan tutuklu, hükümlü ve hüküm özlüleri ifade etmektedir.

³ Raporda, polis nezarethanelerinde bulunan özgürlüğünden mahrum bırakılanlar için kısaca "tutulan" ifadesi kullanılmıştır.

16. Bekleme alanının, kamera sistemi ile personel tarafından izlendiği anlaşılmıştır.

2.2. JANDARMA BEKLEME ALANI

17. Jandarma gözetiminde bulunan nezarethanelerde cezaevlerinden duruşmaya katılmak için gelen mahpuslar bulunmaktadır. Mahpuslar sabah saatlerinde cezaevlerinden buraya getirilmekte, duruşmaya katıldıktan sonra gün içerisinde tekrar cezaevlerine dönüşleri sağlanmaktadır.

18. Ankara Adliyesinin mahpus nezarethaneleri Ana Bina -2. katta yer almakta olup Adliyede toplam 13 adet mahpus nezarethanesi bulunmaktadır.

19. Nezarethanelerin bulunduğu bölümde Jandarma personelinin beklediği alan, komutan odası, mutfak bölümü, personel yemekhanesi ve giriş koridoru bulunmaktadır. Koridorun sonunda sağ ve sol taraflarda iki ayrı bölüm bulunmakta, sağ bölümde ara koridor ile 6 nezarethane odası, odaların tam karşısında ise 1 tuvalet ile kumanyaların bulunduğu 1 oda bulunmaktadır. Sol bölümde ise ara koridor ve koridorun sol tarafında 6 nezarethane odası, tam karşısında ise 1 nezarethane odası ile 1 tuvalet bulunmaktadır.

20. Nezarethanelerin 11 tanesinin büyüklüğü 263x315 cm, bir tanesi 290x260 cm, diğeri ise 380x287 cm olup yükseklikleri 380 cm'dir.

21. Getirilen mahpusların Sincan ilçesinde bulunan ceza infaz kurumlarından geldikleri öğrenilmiştir.

22. Duruşmaya katılmak için Adliye'ye getirilecek mahpus sayısının bir gün önceden görevli Jandarma komutanlığına bildirildiği, bu kapsamda her mahpus için yeterli sayıda personelin görevlendirildiği ifade edilmiştir.

23. Cezaevinden getirilen mahpuslar cezaevi ring araçlarından indirildikten sonra teker teker nezarethane odalarına alınmaktadırlar. Mahpuslar burada duruşmaya çıkmak için bekletilmektedir.

24. Nezarethanelerden mahkeme salonlarına ulaşımı sağlayan 9 adet koridorun olduğu, her bir mahkeme salonu için ayrı ayrı koridorların bulunduğu görülmüştür. Mahpuslar duruşma saati geldiğinde nezarethane odasından çıkarılmakta, elleri kelepçelendikten sonra jandarma personeli gözetiminde doğrudan mahkeme salonuna çıkan merdivenler aracılığıyla mahkeme salonuna götürülmektedir.

25. Bekleme alanı koridorunda, mahkeme salonlarına ulaşımında kullanılmak üzere bir asansörün bulunduğu ancak çalışmadığı görülmüştür.

26. Ziyaret tarihinde nezarethanede 44 mahpusun bulunduğu öğrenilmiştir.

- 27.** Ziyaret sırasında 1 kadın mahpusun bulunduğu görülmüştür. Kadın mahpusların olması durumunda kadın jandarma personelinin kadın mahpuslarla ilgilendiği ifade edilmiştir.
- 28.** Nezarethanelerde ahşap malzemeden üretilmiş yeteri kadar sabit ve dayanıklı oturma yerleri bulunduğu, oturma alanları üzerinde herhangi bir yumuşak mat veya şilte bulunmadığı gözlemlenmiştir.
- 29.** Mahpuslar oturma yerlerinin sert olduğunu, sabah saatlerinden akşam saatlerine kadar burada oturmalarının sağlıklarını olumsuz etkilediğini beyan etmiştir.
- 30.** Jandarma idaresi, mahpusların kısa süreli olarak burada tutulmaları (mahpusların sabah saatlerinde buraya getirildiği duruşmalar sonlandıktan sonra cezaevine döndüğü, mahpusların burada uyumadığı) ve mahpusların yanlarında gizleyerek getirmiş oldukları çakmak, kibrit gibi yanıcı ürünler ile oturma alanlarını ateşe vermeleri gibi durumların ortaya çıkabildiği, bu yüzden oturma yerlerinin sünger veya yumuşak bir şilte ile kaplanmadığını ifade etmiştir.
- 31.** Mahpuslara verilmek üzere tek kullanımlık seccadeler bulunduğu görülmüştür.
- 32.** Yapılan görüşmelerde mahpuslar sigara içme hususunda sıkıntı yaşadıklarını, uzun saatler sigara içmeden beklemek zorunda kaldıklarını ifade etmişlerdir.
- 33.** Nezarethanelerde havalandırma için 4 adet havalandırma fanı bulunmakta, dışarı açılan bir pencere bulunmamaktadır. Yapılan gözlemler sonucunda havalandırmanın çok etkili olmadığı, nezarethane odalarının özellikle uç bölümlerinde havalandırmanın yetersiz olduğu gözlemlenmiştir.
- 34.** Isınmanın Adliyenin mevcut ısınma sisteminden sağlandığı, nezarethanelerin bulunduğu her iki bölümün koridorlarında üçer adet kalorifer peteğinin bulunduğu gözlemlenmiştir. Genel olarak ısınmanın yeterli olduğu ancak sol bölümde yer alan bina dışına yakın olan nezarethane odalarının soğuk olduğu, bu durumun, daha önce pencere olarak kullanılmış bir açıklığın tam olarak kapatılmamış olmasından kaynaklandığı görülmüştür.
- 35.** Nezarethanelerin aydınlatmasının da Adliyenin mevcut aydınlatma sisteminden sağlandığı öğrenilmiştir. Nezarethanelerin doğal ışık almadığı, aydınlatmanın nezarethane koridoru tavanında bulunan floresan lambalar ile sağlandığı görülmüştür.
- 36.** Nezarethanelerin temizliğinin sabah saatlerinde mahpuslar getirilmeden önce yapıldığı, bu kapsamda mahpusların bekleme odalarının, tuvaletlerin ve kullanılan diğer bölümlerin günlük olarak temizlendiği, ayrıca ayda iki defa genel temizlik yapıldığı ifade edilmiştir.
- 37.** Yapılan incelemeler sonucunda genel olarak nezarethanelerin temizlik hizmetlerinin yeterli olmadığı, mahpuslar tarafından kullanılan sol bölümde yer alan tuvaletin temiz olmadığı, tuvalet kâğıdının bulunmadığı, sıvı sabunun bulunduğu ancak üstünün açık olduğu gözlemlenmiştir.

Ayrıca tuvalette yer alan 2 pisuarın kullanılmadığı ve havalandırma yetersiz olduğu için tuvaletin kötü koktuğu anlaşılmıştır.

38. Personel tarafından kullanıldığı belirtilen sağ bölümde yer alan tuvaletin ise görece daha temiz olduğu, tuvalet kâğıdı ve sıvı sabun gibi temizlik malzemelerinin bulunduğu görülmüştür.

39. Nezarethane odalarının duvarlarının kirli olduğu, duvarların kalemle yazılmış ve karalanmış olduğu görülmüştür.

40. Mahpuslara duruşmaya götürülürken takılan kelepçelerin bir masanın üzerinde bulunduğu, kelepçelerin kullanılmadan önce dezenfekte edildiği, masanın üzerinde maske ve el dezenfektanının bulunduğu gözlemlenmiştir.

41. Mahpusların yemek ihtiyaçlarının Sincan Açık Ceza İnfaz Kurumu tarafından kumanya menüsü şeklinde sağlandığı, sabah Adliyeye gelişler sırasında kumanyaların jandarma personeline teslim edildiği, öğle saatlerinde dağıtımının sağlandığı ifade edilmiştir.

42. Kumanya menüsünün besin öğelerine dikkat edilerek hazırlandığı, bir öğünün karşılığı olarak bir kumanya menüsünün verildiği ve menünün yaklaşık 900 ila 1000 kalori arasında olduğu belirtilmiştir. Ayrıca özel beslenme durumu, rahatsızlığı, alerjisi olduğu bildirilen mahpuslara yönelik kumanya menüsünün özel olarak yeniden düzenlendiği bilgisi paylaşılmıştır.

43. Mahpuslara kumanya olarak 2 adet 500 mililitrelik şişe su haricinde genellikle; meyve suyu (ya da süt), poğaçaya (ya da kek), reçel (ya da bal veya tahin pekmez) ve kaşarlı sandviç verildiği belirtilmiştir. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde; verilen kumyananın yeterli olmadığı, sabah erken saatlerde cezaevinden çıktıkları için kahvaltı yapamadıkları, ayrıca akşam cezaevine geç dönülmesi halinde akşam yemeği saatinin de geçtiği, bu sebeple akşam yemeği de yiyemedikleri, ayrıca kantine erişimlerinin de olmadığı ve geçen azami süre içerisinde yeterli kumyananın sağlanmadığı ifade edilmiştir.

44. Görevli jandarma personeli tarafından da duruşmaların akşam saatlerine kalması durumunda mahpusların beslenme ihtiyaçlarında sorunlar yaşanabildiği, kumanyaların yetersiz olabildiği ifade edilmiştir.

45. Haftalık kumanya menüsü incelendiğinde kumyananın bir öğün için yeterli olduğu (ortalama 900 ila 1000 kalori) ancak nezarethanelerde kalma süresinin uzaması ve sabah erken saatlerde cezaevinden çıkılması gibi durumların da söz konusu olabildiği hallerde ve ayrıca mahpusların kantine erişimlerinin de olmadığı değerlendirildiğinde bu kumyananın bir kişinin tüm gün beslenmesi (ortalama bir kişi için yaklaşık 2500 kalori)⁴ için yeterli olmadığı anlaşılmıştır.

⁴ Sağlık Bakanlığı, Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, Sağlıklı Beslenme Hareketli Hayat Dairesi Başkanlığı

- 46.** Acil tıbbi müdahale gerektiren durumlarda 112 Acil Çağrı Merkezinin arandığı ve ilk müdahalenin gelen ekip tarafından yapıldığı bilgisini verilmiştir.
- 47.** Kayıt defterlerinde yapılan fiziki incelemede, defterlerin; mahpusun kimlik bilgileri, duruşma işlemlerine ilişkin bilgileri, cezaevinden getirilme ve çıkış işlemlerine ilişkin bilgileri ihtiva ettikleri, bu başlıklar altında ayrıntılı olarak kayıt işlemlerinin yapıldığı anlaşılmıştır.
- 48.** Nezarethanelerin izlenmesi amacıyla 10 adet kameranın kullanıldığı, kameraların 24 saat kayıt aldığı, kayıtların 2 yıl boyunca saklandığı ve sürekli bir personel tarafından izlendiği bilgisi paylaşılmıştır.
- 49.** Ziyaret tarihinde nezarethanede 30 personelin görev yaptığı öğrenilmiştir.
- 50.** Mahpuslar yapılan görüşmelerde Jandarma personeli ile sorun yaşamadıklarını ifade etmişlerdir.
- 51.** Mahpusların cezaevlerinden tutuklu nakil araçları ile getirildikleri, araçların mavi ve beyaz renkli olmak üzere 12 ve 6 kişi kapasiteye sahip türlerinin bulunduğu bilgisi paylaşılmıştır.
- 52.** Mahpuslar mavi renkli nakil araçlarının eski model olması sebebiyle nakil esnasında sarsıntı yaşandığını ve fiziki rahatsızlık yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Nakil araçlarının içerisinde yapılan incelemelerde beyaz renkli araçların daha yeni ve daha güvenli olduğu, mavi renkli araçların ise görece daha eski olduğu, bölmelerin daha küçük olduğu ve oturma alanlarının bazılarının ise sağlam olmadığı görülmüştür.

2.3. ADLİYE POLİS MERKEZİ

- 53.** Adliye Polis Merkezinin, savcılık tarafından ifadesi alınmak üzere getirtilen kişilerin bulundurulması amacıyla kullanıldığı ifade edilmiştir.
- 54.** Nezarethane benzeri bir odanın bulunmadığı, personelin bulunduğu geniş bir bölüm ile tutulanlar için ayrılmış bir odanın bulunduğu görülmüştür.
- 55.** Tutulanların su, çay gibi ihtiyaçlarının karşılandığı, lavabo ihtiyaçlarının Adliye'ye ait lavabolar kullanılarak giderildiği ifade edilmiştir.
- 56.** Merkezin temizliğinden sorumlu bir personelin bulunduğu ifade edilmiş, genel olarak alanın temiz olduğu görülmüştür.

3. TAVSİYELER

3.1. ANKARA CUMHURİYET BAŞSAVCILIĞINA YÖNELİK TAVSİYELER

57. Polis bekleme alanında ve jandarma gözetiminde bulunan nezarethane duvarlarının boyanması ve nezarethanelerin temizliğine özen gösterilmesi,

58. Jandarma gözetiminde bulunan nezarethane koridorunda yer alan asansörün engelli mahpusların da bulunabileceği göz önüne alınarak kullanılabilir hale getirilmesi,

59. Havalandırmanın yetersiz olduğu bölümlerde gerekli çalışmanın yapılması, havalandırma sistemlerinin sayısının artırılması,

60. Havalandırma fanlarının yakınında bulunan nezarethane odalarının duvarda bulunan belirli açıklıktan kaynaklı soğuk olduğu anlaşıldığından duvarda bulunan açıklığın içeri soğuk havayı almayacak şekilde tamiratının sağlanması,

61. Nezarethane odalarının doğal ışık alması için gerekli düzenlemelerin yapılması⁵,

62. Jandarma gözetimindeki nezarethane tuvaletlerinin malzeme eksiklerinin giderilmesi ve havalandırma eksikliğinden kaynaklanan kötü koku sorununun çözülmesi⁶,

3.2. SİNCAN AÇIK CEZA İNFAZ KURUMUNA YÖNELİK TAVSİYELER

63. Mahpusların sabah erken saatlerde kahvaltı yapmadan cezaevinden çıkmaları ve/veya akşam geç saatlerde cezaevine dönmeleri ihtimallerine karşı ilave kumanya sağlanması ya da bu sorunu ortadan kaldırmaya yönelik olarak Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı, ilgili jandarma komutanlığı veya ilgili herhangi bir kurum ile işbirliği sağlanması,

3.3. ADALET BAKANLIĞINA YÖNELİK TAVSİYELER

64. Cezaevi nakil araçlarının bakımlarının düzenli olarak yapılması, mavi renkli araçların modern araçlarla değiştirilmesinin sağlanması, kısa vadede bunun mümkün olmaması hali de göz önüne alınarak, mavi renkli araçların mahpus ve personel koltuklarının sağlamlaştırılması, tavsiye edilmektedir.

⁵ "Bütün polis hücreleri, içinde bulundurulan kişi sayısına göre makul büyüklükte olmalı ve gerekli ışıklandırma (uyku süresi hariç, okumaya yetecek kadar ışık) ve havalandırma şartlarına sahip olmalıdır; tercihen hücrelerde doğal ışık olmalıdır." Avrupa İşkencenin ve İnsanlık dışı veya Onur kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi AiÖK Standartları, CPT/Inf/(2002) 13, para. 47.

⁶ "Nezaretteki kişiler gerektiğinde temiz ve düzgün şartlarda doğal ihtiyaçlarını karşılayabilmeli ve uygun yıkanma imkânlarına sahip olmalıdır." Avrupa İşkencenin ve İnsanlık dışı veya Onur kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi AiÖK Standartları, CPT/Inf/(2002) 8, para. 42.



TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU

YÜKSEL CAD. NO: 23 | 06650 | KIZILAY - ANKARA
TEL: +90 312 422 78 00

www.tihek.gov.tr



/tihekkurumsal



/tihek_kurumsal



/tihekkurumsal



/tihekkurumsal